7/7/1982

S 1301 A

DECURIÆ
ANNORUM TERTIÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM
Sive
EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS TERTIUS.

NATURÆ
NUN
QUAM
OTI
OSUS
CÆSAREO LEOPOLDINÆ
CURIOSORUM ACADEMIÆ
Ephemeridum Physico-Medicarum
Decadis III,
ANNUS III.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

MISCELLANEA CURIOSA
SIVE
EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM GERMANICARUM ACADEMIÆ CÆSAREO-LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM
DECURIÆ III.
ANNUS TERTIUS,
Annorum M. DC. XCV. & M. DC. XCVI.

Continens

Celeberrimorum Virorum

Tum Medicorum, tum aliorum Eruditorum in Germania, & extra eam,

OBSERVATIONES

MEDICO-PHYSICO-ANATOMICO-BOTANICAS.

Cum

APPENDICE

ET PRIVILEGIO SAC. CÆS. MAJESTATIS.

Editur ſumtibus Academiæ 1696.

Lipſiæ apud Thomam Fritſchium

Et

Francofurti apud Joh. Philippum Andream.

Literis Knorzianis.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

IMPERATORI.
CÆSARI.
LEOPOLDO.
AUGUSTO. OPTIMO.
MAXIMO.

ROMANORUM. GERMANORUM.
HUNGARORUM. BOJOHEMORUM.
DALMATARUM. CROATORUM.

ET.

SLAVORUM.

REGI.

AUSTRIÆ. DUCI. SUPREMO.
PIISSIMO. INVICTISSIMOQ.
TRIUMPHATORI. AC. VINDICI.
LIBERTATIS. POPLICÆ.

HERCULI. MUSARUM.
FELICITATEM.

FLACCESCUNT. LENTÆ. SALICES. ET. PERDIT. HONOREM.
GLORIA. SILVARUM. FRAXINUS. ALTA. SUUM.
NUDAT. HIEMS. PATULAS. FAGOS. PLATANOSQUE. VIRENTEIS.
CANESCIT. NIVEIS. ULMUS. OPACA. COMIS.
SIC. QUOQUE. PURPUREÆ. VIOLÆ. SIC. LILIA. MARCENT.
MONSTRAT. ODORATAS. ET. BREVIS. HORA. ROSAS.
QUOD. SUAVE. EST. NON. SEMPER. HABET. NARCISSUS. ET. AUFERT,
QUAM. TIBI. REDDIDERAT. FORMAM. HYACINTHE. DIES.
NOSTRA. SED. EXTREMUM. LAURUS. FLOREBIT. IN. ÆVUM.
SERVATA. A. SUMMI. CÆSARIS. AUSPICIO.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

EMINENTISSIMO
AC
CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO
LOTHARIO FRANCISCO
S. SEDIS MOGUNTINÆ ARCHI-
EPISCOPO S.R.I. PER GERMANIAM ARCHI-
CANCELLARIO, PRINCIPI ELECTORI,
ET
EPISCOPO BAMBERGENSI &c.

Domino noſtro Clementiſſimo.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

CELSISSIME PRINCEPS,

DOMINE AC PROTECTOR INDULGENTISSIME.

DIgnum eſt omnino Maxima illa Benignitatis Tuæ ac Gratiæ Exuperantia, qua patrocinium Ordinis noſtri ſuſcepiſti nuper, ut à nobis jam viciſſim, in hujus voluminis fronte, publi-

ca devotiſſimæ ſubjectionis & clientelæ exhibeatur ſignificatio. Quam equidem non ingratam fore exiſtimamus tanto confidentius, quo magis Te pronum monſtrâſti, ut ad ſtudiorum noſtrorum exilitatem demitteres ſublimem Sacræ Infulæ Purpuram, & Tutelæ Tuæ addiceres Academiam, cui, poſt illud inſtitutum, ſalutis mortalium ſervandæ, & à morborum inſultu liberandæ, quo in ſtudio magna cum cura & contentione verſatur, duæ potiſſimum intimis in ſenſibus cogitationes hærent: primum, ut reconditiſſima naturæ arcana, quantum fieri poteſt, ſolerti mentis indagine perſcrutetur, nulliſque ea in re parcat impenſis aut laboribus; deinde ut publicis omnium commodis protracta in lucem ita exponat, quo Germani nominis ac meritorum in univerſam rem litterariam fama ad poſteros porro deducta provehatur, Imperiique adeo Majeſtas, non armorum magis ſplendore, quam doctrinæ radiis colluſtretur; Eorum autem cumprimis Principum voluntati ſerviatur,

tur ac nutibus, quorum præ ceteris celebranda eſt in optimarum artium ſtudia & diſciplinas propenſio. Hos inter Animi Tui præclara bona Maximæq; virtutes ita eminent effulgentque, nihil ut Illuſtrius eſſe poſſit. Semper enim id egiſti pro Tua ſingulari Pietate, quod Chriſtianum Principem decet, & pro mirabili Prudentia exegiſti, feliciterque perfeciſti, ut ad Primariæ in Imperio Dignitatis adminiſtrationem, conſpirantibus in unum ſuffragiis, pervenires, tum verò in omnibus non vulgari aut humili ratione excellentibus viris magnam Tui colendi, Te laudandi, Tibi ſerviendi excitares cupiditatem; cum & ſalutarem Tuam cotidie operam in componendis pacis & belli rebus experiatur Reſpublica Germaniæ, & qui doctrinarum laudabilium ſcientia præſtant, aſſidue Tibi addictiſſimis officiis præſto ſint, & ex animo Te ſummopere obſervent, nonnunquam etiam ſcriptis luculentis partim ſui erga Te ſtudii, partim Tuarum clariſſimarum Virtutum, futuris olim gentibus

relinquant monumenta. Tu autem tantorum beneficiorum, quæ tam liberali DEUS O. M. in TE manu contulit, aſſidue memor eam ſervas in agendo Temperantiam, ut, quod inter animi bona primas obtinet partes, id planè ſis aſſequutus, conſtantem mentis Serenitatem, quæ una rectè factorum & vera merces ab iis, qui communem hominum ſortem ſunt ſupergreſſi, vehementer expetitur. Vive igitur de æterna Nominis immortalitate ſecurus, PRINCEPS INDULGENTISSIME, quando TE iſthac dignum incomparabiles TUÆ Virtutes efficiunt, & ad eorum numerum, qui TUÆ perpetuæ Felicitatis cupidiſſimi ſumma animi veneratione TE ſuſpiciunt, ne dedigneris adſcribere

EMINENTISSIMÆ CELSITUDINI TUÆ

perenni cultu atq; obſequiis devotiſſimam

Academiam Leopoldinam Naturæ Curioſorum.

CATA-

CATALOGUS

EXCELLETISSIMORUM VIRORUM

Qui pro Tertio hoc Tertiæ Decuriæ Anno Ephemeridum Phyſico-Medicarum Obſervationes communicarunt.

1. Dn. D. JOHANNES PETRUS ALBRECHT, Rev. ac Celſiſſimi Epiſcopi ut & Civitatis Hildesheimenſis Archiater, Academicus Curioſus.
2. Dn. D. SYLVESTER SAMUEL ANHORN ab Hartwiſs, Archiater San-Gallenſis, Academicus Curioſus.
3. Dn. D. JOH. LUDOVICUS APINUS, Phyſicus Herſprucca-Noricus, Academicus Curioſus.
4. Dn. D. CONRADUS BARTHOLDUS BEHRENS, Medicus Hildeſienſis, Academicus Curioſus.
5. Dn. D. CONRADUS BRUNNERUS, diverſorum S. R. I. Principum Archiater & Phyſicus Dieſſenhof. Academicus Curioſus.
6. Dn. D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS, Academiæ Tubingenſis Prof. Publ. Hortique Medici Inſpector, Acad. Curioſus.
7. Dn. D. ANDREAS CLEYERUS, Supremi Judicii Bataviæ in Inſula Java majore Conſiliarius & Proto-Medicus, Academicus Curioſus.
8. Dn. D. DANIEL CRüGER, Seren. Electoris Brandenburgici Archiater & Poliater Stargardienſis, Academicus Curioſus.
9. Dn. D. JOHANNES DOLÆUS, Sereniſſimi Haſſiæ Principis Conſiliarius & Archiater, Collegii Medici Caſſellani Decanus perpetuus, Acad. Curioſus.
10. Dn. D. GEORGIUS TOBIAS DüRR, Sereniſs. Electoris Palatini & Phil. Maximiliani Ducis Bavariæ Conſil. & Archiat. Phyſicus Auguſtanus, Acad. Curioſus.
11. Dn. D. JOH. ÆGIDIUS EUTH, diverſorum Principum Conſiliarius & Archiater Hagæ Comitis.
12. Dn. D. GEORGIUS FRIDERICUS FRANCUS de FRANCKENAU, in Regia Hafnienſi Medicinæ Practicus, Acad. Curioſus.
13. Dn. D. JOHANNES FRANCUS, Practicus Ulmenſis.

14. Dn.

14. Dn. D. PHILIPPUS FRAUNDORFFERUS, Civitatis Circulique Brunenſis Phyſicus Provincialis.

15. Dn. D. JOH. LAURENTIUS FEHRIUS, Phyſicus Svinfurtenſis, Acad. Nat. Curioſor. Adjunctus.

16. Dn. D. GUSTAVUS CASIMIRUS GAHRLIEP von der Mühlen / Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Archiater, Academ. Curioſus.

17. Dn. D. MARCUS GERBEZIUS, Practicus Labacenſis, Acad. Curioſus.

18. Dn. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, Archiater Würtenbergico-Weiltingenſis, & Phyſicus Ordinarius Ulmenſis, Acad. Curioſus.

19. Dn. D. ERNESTUS SIGISMUNDUS GRASSIUS, Phyſicus Javera Sileſius, Academicus Curioſus.

20. Dn. D. SAMUEL GRASSIUS, Practicus Vratislavienſis, Acad. Curioſ.

21. Dn. D. JOHANNES LUDOVICUS HANNEMANNUS, in Academia Kilonienſi Prof. Publicus, Academicus Curioſus.

22. Dn. PETRUS JOHAN. CHRIST-FRIED-REICH HANNEMANN, Medic. Cand.

23. Dn. D. PHILIPPUS JACOBUS HARTMANNUS, Medicinæ & Hiſtoriarum Profeſſor Publ. Regiomontanus, Acad. Curioſ.

24. Dn. D. CHRISTIANUS HELWICH, Practicus Vratislavienſis, Academicus Curioſus.

25. Dn. D. MAURITIUS HOFFMANN, Profeſſor Publ. Altdorffinus Primarius, Conſiliarius & Archiater Brandenburgicus & Würtenbergicus, Facultatis Medicæ Altdorffinæ Senior.

26. Dn. D. JOH. MAURITIUS HOFFMANN, Sereniſſ. Marchionis Brandenburgico-Onoldini Conſiliarius & Archiater, nec non Profeſſor Publ. Altdorffinus, Academiæ Nat. Curioſ. Adjunctus.

27. Dn. D. CHRISTOPHORUS HORCHIUS, Militis Brandenburgici Medicus, ſuæque Serenitatis Electoralis Proto-Medicus, Acad. Curioſ.

28. Dn. D. JOHANNES GEORGIUS HOYER, Poliater Molhuſanus, Academicus Curioſus.

29. Dn. Lic. JOH. VICTOR JÆGERSCHMIED, Phyſicus Geislingenſis.

30. Dn. D. JOSEPHUS LANZONUS, Medicus & Profeſſor Botanices Ferrarienſis, Acad. Curioſus.

31. Dn. D. SAMUEL LEDELIUS, Phyſicus Diſtrictus & Civitatis Grünbergenſis in Ducatu Glogovienſi Inferior. Sileſiæ, Acad. Curioſus.

32. Dn. Lic. ROSINUS LENTILIUS, Archiater Oettingenſis & Geyerenſis, Phyſicus Nördlingenſis, Academ. Curioſus.

33. Dn. D. JOH. ADAMUS LIMPRECHT, Sereniſſ. Ducis Würtenberg-Olſnenſis, Conſiliar. Hæreditarius in Klein Weigelsdorf, Acad. Cur.

34. Dn.

34. Dn. D. MICHAEL FRIDERICUS LOCHNER, Phyſicus Norimbergenſis, Academ. Curioſus.
35. Dn. D. CAROLUS PHILIPPUS LOMBARDIUS, Sereniſs. Duc. Saxoniæ Joh. Wilhelmi Archiater, Acad. Curioſus.
36. Dn. D. JOH. CHRISTIANUS MENTZELIUS, Sereniſs. Elect. Brandenburg. Aulæ Medicus, Acad. Curioſus.
37. Dn. D. GEORGIUS ABRAHAM MERCKLINUS, Reverendiſs. & Sereniſs. Princip. Palatini, Supremi Teutonici Ordinis Magni Magiſtri Conſiliarius, & Reipubl. Norimbergenſ. Phyſicus, nec non Collegii Medici ibidem p. t. Decanus, Acad. Curioſus.
38. Dn. D. JOH. THEODORUS MOEREN, Phyſicus Dynaſtiæ Starckenbergenſis, Acad. Curioſus.
39. Dn. D. DANIEL NEBEL, Profeſſor Publ. Marpurgenſis, Acad. Cur.
40. Dn. D. CHRISTIAN FRANCISCUS PAULLINI, Comes Palat. Cæſ. & Archiater Iſenacenſis Saxonicus, Acad. Nat. Curioſ. Adjunctus.
41. Dn. D. CAROLUS RAYGERUS, Phyſicus Pononienſis, Acad. Cur.
42. Dn. D. SALOMON REISELIUS, Conſiliarius & Archiater Duc. Würtenbergicus, Acad. Curioſus.
43. Dn. D. VITUS RIEDLINUS, Reipubl. Auguſtanæ Phyſicus, Acad. Cur.
44. Dn. D. PETRUS ROMMELIUS, Phyſicus Ulmenſis.
45. Dn. D. GüNTHERUS CHRISTOPH. SCHELHAMMERUS, Sereniſs. Duc. Holſatiæ Archiater & Prof. Publ. Kilonienſ. Acad. Nat. Cur. Adj.
46. Dn. D. ERNESTUS FRIDEMANNUS SCHELHASSIUS, Cameræ Imperialis Judicii Wezlariæ Archiater, Acad. Curioſus.
47. Dn. D. LUCAS SCHRöCK. Archiater & Comes Palatinus Cæſareus Nobilis, Reipubl. Auguſtanæ Phyſicus, & Academ. Cæſar. Leopold. Nat. Curioſor. Præſes.
48. Dn. D. CAROLUS SCHRöTERUS, Phyſicus Zittavienſis.
49. Dn. D. GODOFREDUS SCHULZ. Poliater Vratislavienſis, Acad. Nat. Cur. Adjunctus.
50. Dn. D. JOHANNES GEORGIUS SOMMER, Archiater Schwarzenburgicus, Academ. Curioſus.
51. Dn. D. GODEFREDUS THOMASIUS, Phyſicus Norimbergenſis, Academ. Curioſus.
52. Dn. D. MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, Profeſſor Publicus Gieſſenſis, Acad. Nat. Cur. Adjunctus.
53. D. JOHANNES PAULUS WURFFBAIN, Archiater & Comes Palat. Cæſar. Nobil. Phyſicus Norimb. Acad. Nat. Cur. Director. Eph.

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Decuriæ III. Anni III. Ephemeridum Naturæ Curioſorum.

Obſerv. Pag.

Dn. D. JOHANNIS THEODORI MOEREN.

1. De Culmis multas ſpicas habentibus 1

Dn. D. PHILIPPI FRAUENDORFFERI.

2. De Partu Millepedarum 3
3. — Hydrope Tunicæ adnatæ oculi 4
4. — Lue Venerea cito & facilè curata 5

Dn. D. MARCI GERBEZII.

5. De Deglutitione à cauſa ignota impedita 6
6. — Phthiſicis utrum diu vivant 7
7. — Dentibus connatis, ante tempus evulſis 10
8. — Vino pueris noxio 12
9. — Surditate ex capitis lotione 13
10. — Pudendorum in gravida intumeſcentia 13
11. — Hydrope penis 14
12. — Hæmorrhagia nimia, ex raninarum inciſione 14
13. — Strepitu Mandibularum 15
14. — Cachexia, cum inſigni hypochondriorum obſtructione & duritie 16

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

15. De Vomitu in dyſenteria lethali 17
16. — Pleuritico facto podagrico 18
17. — Veſiculis ſponte excitatis in febre maligna 19
18. — Nucleo Avellanæ in aſperam illapſo arteriam, phthiſin inducente ibid.
19. — Tumore ulceroſo ſub axilla, purgante curato 20
20. — Tumore Teſticuli à contuſione 21

Dn. D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

21. De Calculo per alvum excluſo 22

Dn. D. SALOMONIS REISELII.

22. De Valeriana monſtroſa 23

23. De Partu novenni 24
24. — Orthopnœa à Polypo cordis 26

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

25. De Arthritide aquæ frigidæ potu fugata 29
26. — Diarrhœa, aquæ frigidæ potu ſanata 30
27. — Dyſenteria, balneo aquæ frigidæ curata 31
28. — Pica ſingulari in gravida 32
29. — Puella ex horrore mortua 33
30. — Epilepſia, quartana ſuperveniente ſanata 34
31. — Scabie continua 35
32. — Singultu & ſternutatione ante menſtrua 36
33. — Inſania diurna ſeu ſolari ibid.
34. — Febris continuæ ſolutione ex ſanguinolento ſeceſſu 37
35. — Syncope ex imaginatione ibid.
36. — continua Icteritia à felle in veſicula ſua in lapidem coagulata 38
37. — Sudore poſt mortem ibid.
38. — Fruſtulis Raphani per urinas excretis 39

Dn. D. GODEFREDI SCHULTZII.

39. De Milii pluvia prodigioſa 40

Dn. D. SAMUELIS GRASSII.

40. De perforato Ventriculo hydropis aſcitis cauſa 44
41. — Symptomate circa emiſſionem urinæ oppidò rara 46

Dn. D. CHRISTIANI HELWICHII.

42. De Variolarum revulſione noxia 47

Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.

43. De Gulæ vulnere lethali 49
44. — Fœtu die tertio poſt mortem matris enixo 50
45. — De podagrico Inſultu ab uſu ceraſorum acidorum 52
46. — Febris intermittentis cura lethifera 53
47. — Febris cura lethifera à terrore 54
48. — Febris ardentis malignæ ex immerſione ſub undas curatione 55
49. — innoxio & ſalutari abuſu opii crudi 56
50. — Ptyaliſmo graviditatis ſigno 57
51. — Dyſenteria vitro antimonii curata 58
52. — Epilepſiæ Magicæ cauſa & curatione 59

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

53. De Colica ſpaſmodica, cum inſequente Arthritide vaga, quatuor homines uno eodemque modo eo tempore invadente, omnibus, excepto unico, exitiali 60

54. De Rebus alienis per urinam, mediante faſcino, è copore eliminatis 62
Dn. D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
55. De Eſu aranearum innoxio 64
56. — Fonticulorum uſu 66
57. — Antipathia cum perdicibus 67
58. — Æſtu circa regionem cordis 68
59. — Narium frigore inſolito ibid.
60. — Gallinæ quibusdam mirabilibus 69
61. — De Inſania hæreditaria 73
62. — miro mortis imminentis ſigno 76
Dn. PETRI JOH. CHRIST-FRIED-REICH HANNEMANNI.
63. De omnium pilorum caſu 77
64. — Apio epilepticis noxio 78
65. — Articulatione oſſium ſingulari 80
66. — Cœcitate à Veſicatorio ibid.
Dn. D. MAURITII HOFFMANNI.
67. De Chryſanthemo arvenſi monſtroſo, circa Solisbacum in Palatinatu Superiori obſervato 81
Dn. D. JOH. LUDOVICI APINI.
68. De Iſchuria ex urethræ ad radicem penis factâ rupturâ & urinæ in ſcrotum effuſione contingente, feliciter curata 83
69. — Iſchuria puerili recens nati, immiſſo in penem pediculo vivo, illicò ſoluta 85
70. — Infuſo Theæ in Baryecœa ſalutariter ſumto 86
Dn. D. JOH. FRANCI.
71. De Tuſſi lapillorum 88
72. — dignis notatu Anatomicis 89
73. — Sanis difficulter medicationes ferentibus 95
74. — Repræſentatione Obſeſſi à ſtygio Cacodæmone 98
75. — Morbillis epidemicis cum tuſſi & diarrhœa 103
Dn. D. MICHAEL BERNHARDI VALENTINI.
76. De Culmine ſiligineo mirabili 110
77. — Puero duplici gaudente mentula ibid.
78. — Hypercatharſi incuria & errore Pharmacopæi exorta 111
Dn. D. CAROLI PHILIPPI LOMBARDI.
79. Venenata Animalia in Hibernia nec generantur nec diu in illa ſubſiſtere valent 113
Dn. D. SAMUELIS NEBELII.
80. De Fragariæ vi travmatica experientia comprobata 116

81. De

81. De fugaci cœcitate ex colica vehementi, cum alvi conſtipatione 118
82. —Morte repentina, ex violenta auriculæ cordis & venæ cavæ ruptura 120
83. —Cephalalgia ex carie cranii contracta 123
Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.
84. De Pædarthrocace ſeu abſceſſu pueris proprio 125
85. —Igne per-rari artificii, Martem lapidesque comburente 127
Dn. D. GEORGII TOBIÆ DüRRII.
86. De Calculo in pectoris cavitate reperto 129
87. —Convulſione circumrotatoria 131
Dn. D. SYLVII SAMUELIS ANHORNII ab HARTWISS.
88. De Catalepſi cum horrendis motibus convulſivis 133
Dn. D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.
89. De dentium cavorum & carioſorum diverſa ratione 170
90. —dolore capitis per paroxyſmos redeunte cum convulſionibus 172
91. —ſeri ſanguinis Lentitia 174
92. —Vaſe chylifero lymphatico nunc demum reperto 176
Dn. D. GODEFREDI SCHULTZII.
93. De omnimoda urinæ ſuppreſſione poſt excretum calculum & ſubſequente ſcroti inflammatione, feliciter curata 178
Dn. D. CAROLI SCHRöTERI.
94. De Calculi excretione per ſeceſſum in Muliere 180
Dn. D. CHRISTOPHORI HORCHII.
95. De malitioſa abdominis per ſclopetum minus trajectione, ejusque curatione feliciſſima 182
96. —connata frontis excreſcentia feliciter ablata 185
97. —Puella cum coalitu inteſtini Ilei nata & per viginti duos dies vivente (188
Dn. Lic. JOH. VICTORIS JÆGERSCHMIED.
98. De Morbo ex incantatione 189
99. —Convulſione verminoſa 191
100. —febre quartana, ſaltatione curata 192
101. —Calculo prægrandi, per uſum acidularum expulſo 193
102. —Calculo veſicæ, balani inciſione extracto ibid.
103. —Colica hyſterica 194
104. —Paralyſi verminoſa 195
105. —Morſibus canis rabidi 197
Dn. D. JOH. THEODORI MOEREN.
106. De Epilepſia ex intermiſſo ſudore 197
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
107. De Teſticulo in abdomine latente 198

108. De Gammarorum uſu noxio 199
109. — Inſultu febrili ex uſu lactis ibid
110. — Lactis uſu non omnibus Arthriticis proficuo 200

Dn. D. CONRADI BARTHOLDI BEHRENS.

111. De Clyſteribus nutrientibus & febrifugis 201
112. — Aphoniæ cauſa rariori 202
113. — Aphonia Chronica, uſu aquarum medicarum curata 203
114. — Febre ſingultuoſa per laxativa curata 204
115. — Dyſpnœa à tumoribus aſperam arteriam coarctantibus 205
116. — Longævitate hæreditaria 206

Dn. D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII.

117. De innumeris variæ magnitudinis vermiculis, urinæ infantis innatantibus 207

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

118. De Arbore Japanenſium Thſchooditſoo ſive Thſchoot-Izu 208
119. — Floribus Japanenſium Kuko ſive Aſangu & Zuri Jani 209
120. — Plantis Japanenſibus Zumani & Jamiuncka ibid.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

121. De Anatome ex febre mortui, valvulis cordis cartilagineis 210
122. — Anatome nephritici 211
123. — in puerperio defunctæ 213

Dn. D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

124. De Cuticulæ univerſi corporis unguium & capillorum bina intra ſemeſtre ſpatium depoſitione 215
125. — Variolis optimè jam ſuppuratis in veſiculas aquoſas ſubitò transmutatis 217
126. — Variolis, ex aeris calidiori regimine, in ánthraces quaſi & ſphacelationem totius corporis abeuntibus 219
127. — inſigni Enematum antipyreticorum uſu 222
128. — Serpente monſtroſo ac lacerta, in defuncto quodam equo repertis 226
129. — Inteſtinorum inſigni per alvum excreta portione, ſuperſtite nihilominus manente ægroto 227

Dn. D. VITI RIEDLINI.

130. De Aphonia, precum & Angelicæ ſalutationis recitationem non impediente 232
131. — Ulcere faſcinationi falſo adſcripto 234
132. — Arthritide vaga in febrem malignam pertinaciſſimam degenerante (236

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

133. De Lolio temulento 238

Dn. D.

Dn. D. CAROLI RAYGERI.
134. De Naſturtio albo antiarthritico 244
135. — enormi hæmorrhagia uteri in gravida, ſalvo fœtu 245
136. — Hydrope ex catarrho ſalutari 247
137. — Aſthmate ex hydrope pectoris 248
138. — Febre tertiana intermittente œdematoſa 249
139. — Meſenterio abſceſſibus ſcatente 250
Dn. D. THEODORI MOEREN.
140. De Eclipſibus lunari & ſolari viſibilibus Anni 1695. 252
Dn. D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI.
141. De Globulo lapideo per abſeſſum umbilici excreto 253
142. — Tympanite ex ſuppreſſo ventris crepitu ſubito oborta 254
143. — Mola oppidò rara 255
144. — Febre maligna, ſupervenientibus licet graviſſimis convulſionibus, & continuo accedente Priapiſmo, tamen feliciter curata 256
Dn. D. JOH. LAURENTII FEHRII.
145. De Ulcere in brachio circa articulationem humeri & cubiti periculoſo, tandemque lethali. 256
146. — Verme ſub cranio latitante, cephalalgiæ diuturnæ cauſa 261
Dn. D. DANIELIS CRüGERI.
147. De Oculis cancri fluviatilis eorumque notis & ſignis 262
148. — intempeſtivo Chinæ Chinæ uſu admodum noxio 264
149. — Antipathiæ effectu horrendo 265
150. — Præſtantia paſſularum in affectu hepatis 266
Dn. D. JOH. GEORGII SOMMERI.
151. De Lapidibus cancrorum veris & factitiis 268
152. — Morſu Viperæ 271
153. — Tinctura & Emetico ex croco Metallorum 274
154. — inſtante partu periculoſo in felicem mutato ibid.
155. — Ardore ventriculi 275
Dn. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.
156. De ſingularibus in Matrona hyſterico-hypochondriaca ſymptomatibus 276
157. — Dolore brachii ſiniſtri exquiſitiſſimo, apoplexia terminato 278
158. — Cephalalgia periodica ſpaſmodica 279
Dn. D. SALOMONIS REISELII.
159. De Femore Auguſti Imp. & digito ſalutari curato. 281
Dn. D. JOH. ADAMI LIMPRECHT.
160. De Methodo antifebrilia propinandi inverſa 287
Dn. D.

Dn. D DANIELIS NEBELII.
161. De Anatome Viri, qui veneficiis credebatur interemtus 286
162. — Evporiſto dolores hæmorrhoidum ſedante. 289
163. — Glandulis in Taxi receptaculo, quod inter caudam & anum eſt, detectis Racemis glandularum nervoſarum in hepate ; & nervorum intercoſtalium ſingulari ſtructura ibid.
164. — Glandula lachrymali Harderiana non tantum in cervis, ſed etiam aliis diverſi generis animalibus reperta 291
Dn. D. ERNESTI FRIDERICI SCHELHASSII.
165. De Empiricorum conatibus interdum ex voto plerumque tamen præſentiſſimo vitæ periculo ſuccedentibus 294
166. — Obſervatis quibusdam anatomicis ibid.
167. — Chimicis quibusdam 296
Dn. D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.
168. De graviſſima cerebri læſione citra ulla tamen graviora ſymptomata, placida morte ſubſequente 297
Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.
169. De Muſca innumerorum minorum reptilium alumna 299
Dn D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANCKENAU.
170. De Mania gravi & immodica, daturæ ſeminis exhibitione 302
171. Lithophyton purpureum Geſneri marinum 307
Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
172. De Lilio rariſſimo 309
173. — Lilio ex Roſa 310
174. — Pulcibus in ovo ibid.
175. — A & O in alis papilionis 311
176. — Fungis anguiformibus ibid.
177. — Verme bicaudato cum capite feliformi ibid.
178. — Talpa rubicunda 312
179. — Naſo mobili ibid.
180. — Stellula in naſo defuncti 313
181. — Epilepſia curſiva ibid.
182. — Vomitu à muſica ibid.
183. — Mure albo maximè ominoſo 314
184. — Capillitio mirabili 315
185. — Corvo crocitatu omnes horas accuratè indicante ibid.
186. — Muſca monſtroſa viridi 316
187. — Aranea rara ibid.
Dn. D. LUCÆ SCHRöCKII.
188 De Anatome Phthiſicæ 316
189. — Auditu Laconico ablato & reſtituto 318
Dn. D GODEFRIDI THOMASII.
190. De interioris inteſtinorum tunicæ ejectionibus 319
191. — Epilepſia à vermibus 321
192. — Epilepſiæ frequentioribus cauſis 323
JOH. PAULI WURFFBAINI.
193. De Braſſica capitata Polycephalo 327
194 — Sanguinis ſtillicidio ex manuum pedumque digitis in Juvencula ibid.
Dn. D. MICHAEL FRIDERICI LOCHNERI.
Epiſtola de Juvene miſerandum in modum nupero incendio enecto, CÆSA-

CÆSAREO-LEOPOLDINÆ ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM DECURIÆ TERTIÆ ANNI TERTII.

OBSERVATIO I.

Dn. D. JOHANNIS THEODORI MOEREN.

De Culmis multas ſpicas habentibus.

QUantis votis & ſuſpiriis patria noſtra pacem poſt tot exantlatas graviſſimi belli crudelitates expoſcat, credit is, qui noſtras ruinas perceperit; interim tamen nemo noſtrum erit, qui præ juſtiſſimo bello mavelit pacem iniquam. Belli ſortem æquiùs jam ferimus,

dum Archiepiſcopatui Moguntinenſi novus hoc anno de Cœlo datus eſt PRINCEPS ELECTOR LOTHARIUS FRANCISCUS, cujus ſortes ut ſint in manibus Domini Dei ad fortunatiſſimi regiminis & ſaniſſimæ vitæ longævitatem, ita ex proprio Celſiſſimi Principis ſymbolo humillima devotione vovemus; hujus Clementiſſimi Principis paternâ & avitâ ſollicitudine transeuntium per ſtradam montanam exercituum ſolita prioribus annis petulantia ita ſuppreſſa atque moderata eſt, ut à pabulantibus intacta ſeges nobis fertiliorem hoc anno meſſem dederit, atque in benignioris Cœli, & feracioris terræ teſtimonium una Dynaſtia Starckenburgenſis exhibuit duos multiferos culmos, quorum unus ſiligineus crevit in areâ domûs cujusdam civis ex pago Biblis, qui ſolitariè propè fimetum debitâ altitudine & craſſitie exurgens novendecim protruſit ſpicas, unam in medio ſummam, à latere utrimque novem, ſed omnes immaturas, quia culmus floreſcentiæ ſuæ tempore caſu protritus eſt, ſpicis tamen inconcuſſis, ut D. Cellerarius Electoralis Bensheimenſis mihi monſtravit. Alter ſpeltaceus plenè maturuit culmus, craſſitie ſolito majore, in agro Heppenheimenſi ſpicarum novem, quarum ordinaria una in medio debita longitudine & granorum fertilitate, uno latere exurgebant ſpicæ quatuor, altero ſuperiores tres ſpicæ aërem, quarta inferior terram reſpiciebant, omnes verò ariſtæ granis divites referente D. Cellerario Electorali Heppenheimenſi, qui culmen Clementiſſimo noſtro Principi Electori offerendum jam transmiſerat; Similem quoque multiparum culmum mirata eſt hoc anno vicinia Gieſenſis, ut relationes publicæ docuerunt, cum pacis prognoſtico. Mihi magìs placet Divi Auguſtini ſententia *Tract. 24. in Joan.* quam ſuggeſſit plurimùm Reverendus & Doctiſſimus noſter Decanus & Bensheimenſium Parochus D. Gerardus Böſen. *Miracula Dei, quibus totum mundum regit, univerſamq; creaturam adminiſtrat, aſſiduitate viluerunt, ita ut penè nemo dignetur attendere*

dere opera Dei mira & ſtupenda in quolibet ſeminis grano: hinc ſecundùm ipſam ſuam miſericordiam ſervavit ſibi Deus quædam, quæ faceret opportuno tempore præter uſitatum curſum ordinemque naturæ, ut non majora, ſed inſolita videndo ſtuperent, quibus quotidiana viluerant, Et paulò pòſt pergit Divinus Præſul: *Hoc ergò admotum eſt ſenſibus, quo erigeretur mens, & exhibitum oculis, ubi exerceretur intellectus, ut inviſibilem Deum per viſibilia opera miraremur, & erecti ad fidem, & purgati per fidem, etiam ipſum inviſibilem videre cuperemus, quem de rebus viſibilibus inviſibilem noſceremus.* Quæ ſapientiſſimè dicta tantò minùs philoſophica ſcrutinia excludunt, ut potiùs ad ea ſtimulent & impellant.

OBSERVATIO II.

Dn. D. PHILIPPI FRAUNDORFFERI.

De Partu Millepedarum.

FAbuloſum videtur, quod nonnulli de partu viperarum ſcribunt, nimirum fœtum viperinum, non niſi ventrem maternum præternaturaliter perforando & per conſequens matrem crudeliter occidendo, in lucem prodire; Simile tamen quid in Millepedis ſeu Aſellis fieri mei oculi mihi teſtes ſunt: Antè tres annos contigit, ut dum vernali tempore libellum volvens per feneſtram proſpicerem, fortè millepeda muro alicubi adhærens exanimis penès me ſuprà lapidem feneſtralem deciderit, ego ſtructuræ & figuræ hujus animalculi gratiâ cadaverculum verto, reverto, & arrepto microſcopio per omnia luſtro, & ecce, dum eô reſupinato pedunculos conſidero, circà primum eorundem par, à capite numerando, aliquid ſeſe movere incipit, non multò pòſt animalculum inſtar minimi pediculi celeberrimo curſu prorumpit, quod mox ſequitur alterum, hoc tertium, quartum, & ſic deinceps usque ad tri-

geſimum ſeptimum intrà breviſſimum tempus; erant autem hæc animalcula millepedæ ſeu aſelluli benè formati, ejusdem inter ſe magnitudinis, ex eodem foraminulo in loco ad partum cœteroquin inconſueto, & quidem matre mortuâ egreſſi.

OBSERVATIO III.

Dn. D. PHILIPPI FRAUNDORFFERI,

De Hydrope Tunicæ adnatæ oculi.

COmmiſſus eſt meæ curæ proximè elapſo autumno puer Aurifabri cujusdam filius, cujus oculus ſiniſter affectus fuit, ut ſequitur: Tunica adnata intrà paucas horas, nullo alio malo præcedente, per totum album oculi à tunica cornea ſeceſſit, & undique circum iridem in annularem tumorem fornicis inſtar elevata fuit, ſpatio inter utramque tunicam aquâ limpidiſſimâ per adnatam transparente pleno, adeò ut puer præ annularis hujus tumoris altitudine vix oculum claudere, aut ſi hoc cum magna difficultate præſtitiſſet, vix iterum aperire poſſet, iride & pupillâ interim ſanis. Ego poſt purgatum corpus cataplaſma discutiens, & tandem poſt aurem veſicatorium applicare jubeo, quia licèt reſeratis per cataplaſma tunicæ adnatæ poris aqua aliqualem exitum inveniret, & partim in forma lachrymarum efflueret, tamen alia priori continuò ſuccedens, tumoris imminutionem impedivit; intereà in caruncula anguli exterioris oculi tumuſculus alius cum inflammatione ortus eſt, qui ſuppuratus & ſpontè ruptus, cum pure, quod fudit, toti aquæ incluſæ, ac ſi paracenteſis facta fuiſſet, exitum fecit, undè tunica adnata mox concidit, & patiens paucis exiccantibus adhibitis, paulò pòſt plenè convaluit. Hic affectus quia ab Authoribus, quantum mihi ſaltem conſtat, non eſt annotatus, & nomine Hydropis tunicæ adnatæ fortè dignus, eum publicum facere volui.

OBSER-

OBSERVATIO IV.

Dn. D. PHILIPPI FRAUNDORFFERI.

De Lue Venerea citò & facilè curata.

VIr annorum triginta ſex, cujus Nomini parco, à tribus annis Lue Venereâ graviſſimè afflictus, poſtquam varia tentâſſet, totus debilis, tandem meam opem imploravit; huic præmiſſis univerſalibus & ordinatâ victûs ratione, ſequens præſcripſi:

℞ Theriac. Androm. ʒß.
Mercurii præcip. ſpecif. D. Sorbait gr. iiij. m.

quod ipſi unum vomitum materiæ acerrimæ & ſubviridis & unam ſedem fecit; ſequenti die doſim Mercurii unô granô auxi, & ſecuti ſunt duo vomitus materiæ priori ſimilis cum ſedibus tribus; tertiâ die prioribus adhuc unum granum Mercurii adjeci, & ter iterum vomuit ac ſepties dejecit cum nonnullis torminibus. Quarta die ab exhibitione medicamenti quievi, verùm nihilominùs alvum aliquoties depoſuit & ſemel vomuit, ob quam cauſam nec quintâ die illi quidquam dedi, ſed quia ſinè medicamento etiam hac die plures ſedes absque tamen vomitu habuit, etiam ſextâ die medicamentum intermiſi, & ſic deinceps usque ad duodecimam, quibus tamen omnibus diebus ſæpiùs purgatus & non nunquam ad vomitum ſtimulatus eſt. Intereà cum Mercurii vi omnia ſymptomata in tantum evanuerunt, ut præter ulcerum (quæ tamen in quibusdam partibus, præſertim ſuprà naſum adeò horribilia & profunda erant, ut oſſis cariem non parum timuerim) veſtigia ſeu rubras maculas, nec quidquam ampliùs appareret. Nihilominùs ne quid fortè poſt tempus repullulaturum in corpore remaneret, decimâ tertiâ die adhuc unam doſim ex Theriac. Androm. ʒß & Mercurii prædicti gr. v. exhibui, poſt quam eâ-

dem die ter vomuit, ſed materiam jam ſatis temperatam, purgatus verò eſt ſuaviter adhuc per quinque dies, nec alio ampliùs opùs habuit remedio. Vide de hoc Mercurio Paulum de Sorbait tractat. 2. §. 6. de Morbo Gallico.

(*Die 24. Martii 1695. Brunâ Auguſtam miſſæ.*)

OBSERVATIO V.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Deglutitione à cauſa ignota impedita.

VIx credo Practicorum quempiam hactenus adeò felicem extitiſſe, cui non quandoque oblatus ſit curandus caſus, cujus genuinam cauſam non penetrâſſet. Vocatus eram antè quadriennium ad gynæceii Auerſpergici tunc ancillam, nunc Eggenpergicæ aulæ præfectam, ex dominiis huc Labacum delatam, quæ jam à 4. diebus ſe planè nihil deglutire poſſe querebatur. In cauſam dum mali inquirerem, reſpondit ſe eam planè ſcire non poſſe. Cæterùm verò in cœna in primo fagotritici deglumati cochleari id ſibi accidiſſe. Nulla aderat inflammatio, nulla febris, nullus tumor, dolorve conſiderabilis, nulla reſpirii difficultas. Deglutire quidem aſſumpta, & ea ſine difficultate usque ferè ad medietatem œſophagi adigere, aſt minimè ulteriùs, poterat, ſed ea rurſus pro lubitu rejiciebat. Ego ipſam quid ſolidi, quod nunc viam obſtrueret, deglutiviſſe arguebam, aſt illa id omninò pernegabat; in juventute tamen ſe aquam fortem caſu bibiſſe aſſerens, quæ etiamnum hujus mali cauſa eſſe poſſet. Id quod ego tamen concipere vel ex eo non potui, quòd tale malum jam ſæpiùs ipſi non obtigerit, ſed potiùs vapores quoſpiam auſteros aſtrictorioſque, ſive deindè ex utero, ſive aliundè illuc delatos, & in œſophagi muſculis ſpaſmodicam iſtam contractionem cauſantes pro ſuſpectis habere cæpi, & proptereà, quod

per

per os aſſumere nil poſſet, ad eos indè revellendos clyſterem acriorem ipſi injici curavi, & alia, quæ ad explendam iſtam intentionem idonea videbantur, uſurpavi, ſed omnia fruſtrà. Ut adeò rurſus de iſta ipſa cauſa ambigere cœperim. Tandem voco Chirurgum, ut cum filo æneo locum affectum exploraret, qui etiam mox adfuit, & dictum filum in ſui extremitate ſpongiolam alligatam habens, oleo amygdalorum dulc. intinctam, eo usque in fauces aliquoties adegit, ut locum affectum contigerit. Et ecce negotium ex inſperatô ſucceſſit, ægraque rurſus uti priùs deglutire potuit, ulterioribus remediis propterea non indigens. Ego verò etiamnum tàm pertinacis, & in ſextum usque diem incluſivè omnia alia remedia eludentis mali genuinam cauſam non concipio.

SCHOLIUM.

JUſſis Excellentiſſimi Domini Authoris obſequia præſtiturus, ut mentem meam de præſentis hujus caſus cauſa explicem, eam, ſi conjecturæ locus datur, in ipſo fagotritici pulmento quærerem, maximè cum nulla priùs percepta moleſtia, à primo ejus aſſumptu deglutitio ſtatim impedita fuerit; cum enim in fagotritici ſemine eſculento, in molendinis licet fracto, granula ejus triquetra adhuc integra non modò, ſed & pelliculæ, quibus inveſtiuntur, imò & aliorum frumentorum paleæ, earumque recrementa copioſè admixta reperiantur, facilè fieri potuit, ut triquetrum tale granulum, tenuis pellicula, aut leve palearum recrementum ſi non ventriculi orificio ſuperiori, ventriculo tamen ſurſum prolongato, œſophagi puta canali, circà regionem haud procul à cardiâ remotam, infixum fuerit, obque inſolitam ſuam præſentiam, & angulorum puncturam, ſpaſmodicam muſculorum contractionem excitaverit, Caſtri Archæi Helmontiani portas ob nervorum ibidem plexum præcluſerit, vel ob conſenſum vicinarum viarum

aditum coarctaverit, ſicque ciborum deglutitionem impediverit ac denegaverit: Confirmor in hac conjunctura mea, cum ex prudentiſſimo Excell. Dn. Medici conſilio, ſola ſpongiola filo æneo alligata, oleoque amygdalarum impregnata & applicata, ſimul & ſemel omne ſublatum ſit malum, dum id, quod œſophago infixum erat, in ſtomachum detruſum ſicque remotum, & læſæ quodammodo partes balſamica olei ſubſtantia demulſæ ac conſolidatæ fuerint, ſublata enim ſic cauſa, ſublatus quoque eſt effectus.

(J. P. Wurffbain.)

OBSERVATIO VI.

Dn. D. MARCI GERBEZII,

De Phthiſicis, utrum diu vivant?

PHthiſin morbum Chronicum eſſe, & adeò lentè procedere, ut quis eâ affectus, ſi in diæta ſibi caveat, idonea præſervativa non negligat, neque aliud, quod mortem acceleret, interveniat, vitam in viginti, triginta, imò plures protrahere poſſit annos, teſtis eſt quidem Avicenna, Matthæus de Gradibus, & Jo. Arnold. Friderici; Ego tamen antè paucos annos hîc Labaci interfui apertioni cadaveris hoſpitis cognomine Stros dicti, apud quem pulmonum exulceratio intrà breve tempus adeò invaluerat, ut dexter lobus totus unà cum aſpera arteria usque ad fauces præ putredine in pultem conciderit, ſiniſtro nondum quidem ita collapſo, & usque ad concidentiam aſperæ arteriæ aëri pro reſpiratione neceſſario attrahendo ſerviente, toto tamen ſimiliter corrupto. Sed ſciendum eſt, hominem hunc vini potui, & pyramidum æſtatis tempore luſui fuiſſe dediſſimum, & dum aliis Colluſoribus vinum offerebat, ſemper potiorem amphoræ portionem ſibi, uti dicebatur, bibere ſolitum fuiſſe.

SCHO-

SCHOLIUM.

CUr Phthiſicorum alii corruptos pulmones ſuos per benè multos annos circumferant, alii verò cum vix ſe Phthiſi correptos eſſe ſentiant, intereant; cauſam partim in ipſa Phthiſeos cauſa, partim in affectæ partis læſione quærendam eſſe arbitror: Longius enim vitam ſuam protrahunt, quorum Phthiſis à cauſa quadam extra pulmones v. gr. remotarum partium læſione, ceu Bartholinus Cent. II. Hiſtor. XXXV. aut excernendorum, menſtruorum maximè & lochiorum, retentione, ut Joh. Sigismundus apud Scholzium Conſil. 333. & Cattierius Obſerv. XI. notârunt, oritur. Citius verò moriuntur, qui vel ex Variolis, teſte Celeberr. Dn. D. Wedelio Dec. II. Ann. VI. Ephem. Obſerv. 88. aut à Pleuritide, Peripnevmonia, aliiſque morbis ſi non malè, minus tamen feliciter curatis, Pulmonum laborant ulcere: Nec pulmonum vulnera & veſiculas ejus corrodentia ulcera, licet ex contuſione, ſeri ſanguiniſque extravaſatione, ſtagnatione & hæmoptyſi nata, abſolutè ſtatim omnia ſunt lethalia, mortemque ſubitò accelerant, ſed ultimum vitæ terminum modò citiùs, modò tardiùs promovent, prout nempè pulmonum vel vaſa, vel ſubſtantia læduntur. Hinc maximè ad partem affectam reſpiciendum; quàm diu enim indolentes tantum pulmonum veſiculæ & capillaria ejus ſanguinem ſtillantia vaſcula læduntur, conſolidatio horum & conſervatio eorum in aliquot, ſi non in multos ſemper annos ſperanda eſt, hinc ſæpe tam pulmonum vulnere quàm ulcere laborantes, imò & conſummatos Phthiſicos curatos fuiſſe, variis ex Authoribus, imprimis verò aliquot Curioſis Obſervationibus Ephemeridibus noſtris inſertis (vide Indicem generalem nuper editum, & Decur. III. Ann. II. Obſerv. 83. & 129.) diſcimus;

Quamprimùm verò majores pulmonum rami, bronchi & aſperæ arteriæ intrà thoracem latitantes partes à cauſa violenta externa læduntur, vel à puris, ſerique acrimonia corroduntur, mors certè ſi non inſtat, citò tamen citiùs imminet, ut Obſerv. CCCI. Anni I. Dec. III. Ephem. & ipſa hæc jam præſens, meridiana luce clariùs probant atque demonſtrant.

(J. P. Wurffbain.)

OBSERVATIO VII.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Dentibus connatis infanti ante tempus evulſis.

QUod ſi memoratu dignum olim Plinio l. 7. Nat. Hiſt. Cap. 16. viſum fuit, quod M. Curius, & Cn. Papyrius dentati ex utero prodierint; memoratu utique dignum erit, quod eadem ſors binis planè unius ejusdemque matris prolibus obtigerit, quemadmodum id revera ita obtigiſſe mihi nuperrimè pro certiſſimo recenſuit Affinis mea Domina Mallegayn, quæ poſtremam earum non pridem ad ſacrum fontem levavit. Imò de majore natu nunc jam quintum annum agente præterea hoc addidit: Matrem ipſi non longè à partu, partim, quod lac ſugendo papillas ſibi vulneràſſet, partim verò, quod id ominoſum putaret, dictos dentes, inciſores ſcilicet, ſtudiò evulſiſſe, qui etiamnum ipſi deſint, etſi reliquos jam omnes intereà obtinuerit: procul dubio ſufficienti pro iis regenerandis nutrimento ſuo tempore primùm, ſeptimo ſcilicet ætatis anno, rurſus à natura ſuppeditando? Omnia ſiquidem tempus habent.

Ver dat habere roſas, flaveſcit meſſibus æſtas.
Sol dat in autumno botros, fert omnia tempus.

SCHO-

SCHOLIUM.

DE Pueris jam dentatis in lucem editis, teſtantur Ephemerid. Acad. Cæſar. Leopold. Dec. I. An. IV. & V. obſerv. 208. Dec. I. Ann. VIII. Obſ. 47. Dec. 2. An. IV. Obſ. 28. in Scholio, & Joh. Helwigius, Medicus quondam Ratisbonenſium Clariſs. Obſerv. 28. imprimis verò videatur Scholion ad eam Magnifici Dn. Præſidis noſtri, Illuſtr. SCHRÖCKII, ubi plurima à variis Authoribus annotata exempla ſtudioſiſſimè collecta leguntur. Utut verò rarius hoc contingat, Hippocrati tamen ſuo jam tempore notum fuit, dentes nobiscum naſci, & intra alveolos ſuos latitare tantùm, donec in aliquibus citius, tardius in aliis in conſpectum prodeant, ceu ex libro de Carnib. liquet, id quod verum eſſe plurimis in abortibus αὐτόπτης confirmavit Bartholomæus Euſtachius, in Tr. de Dentibus, & Excell. Heliodorus noſter, Dn. D. Joh. Mauritius Hoffmannus, Fautor & Collega meus pl. honorandus, in Notis ad Joh. van Horne Microcoſmum p. m. 40. Prodeunt verò dentes in conſpectum, dum gingivæ, quæ prout reliqua oſſa omnia mollia ſunt & cartilaginoſa, majorem ſoliditatem acquirunt, ſicque ex alveolis ſuis dentes ſurſum quaſi adigendo protrudunt, quamvis ſuccum nutritium in alveolos ſimul confluentem & prementem, quem poſt extractionem dentis in cavitatem protrudi, alveolumque ſubſtantia quadam oſſea replere deprehendimus, ad mentem Clopton Havers Oſteologiæ novæ Obſerv. de dentibus p. m. 96. non excludam. Hoc itaque quod juxta conſuetas naturæ leges in primis à partu annis contingere videmus, rarius licet, certo tamen in utero quandoque hoc ipſo etiam modo fieri, nec rationi, nec experientiæ repugnat.

(*J. P. Wurffbain*)

OBSERVATIO VIII.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De Vino Pueris noxio.

IN Vino Pueris concedendo adeo ſcrupuloſi erant olim Galenus & Paulus, ut ille id eis ante 14, hic verò planè ante 21. ætatis annum propinandum non cenſuerint, eò quod, ut Primeroſii lib. 3. de vulgi Error. cap. 16. verbis utar, vinum nimium calefacit, exſiccat, ad iram & libidinem citiùs excitat, caput vaporibus replet, nervoſum genus debilitat, unde facilius poſtea tentantur convulſionibus, podagrâ, aliisque ejusmodi nervorum affectionibus &c. ut proinde quàm malè ſit primo elapſo anno actum cum nobiliſſimo octo vel novem annorum, aliàs tenerrimæ complexionis puerulo, dum ab ipſo Bibulo ſuo Præceptore ei omnis ſe ſæpiſſimè non ſolùm interdiu, & veſperi inebriandi, verùm etiam manè cum Spir. vin. roſſolio vulgò dicti, ventriculi & capitis inde concitatam indiſpoſitionem diſcutiendi occaſio dabatur, facilè eſt concludere. Et id tandem etiam effectus ipſe comprobavit. Incidit nimirum puerulus hicce poſt memoratos exceſſus in adeò ardentem & malignam febrim, ut ex ea ſupervenientibus ultimatim epilepticis convulſionibus intra ſex dies interierit, unicum Illuſtriſſimorum Parentum ſolatium, & poſtrema propagandi nobiliſſimi ſtemmatis ſpes. Ejus poſt mortem apertioni adſiſtens duo notabiliora eo deprehendi: Unum, quod omnia interna viſcera ſpongiæ inſtar fuerint exſucca & flaccida; Alterum, quod in toto corpuſculo (omento, quantum ex fœtore & nigredine quadam inteſtinis ſuperinſperſa conjicere licuit, ſphacelo abſumpto,) non tantùm pinguedinis reperire fuerit, ut eâ quis medium nucis avellanæ putamen replere potuiſſet.

OBSER-

OBSERVATIO IX.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Surditate ex capitis lotione.

Ruſticus acutiſſimo aliàs auditu prædítus, quodam veſpere aquâ calidâ ſibi caput ad eluendas inde ſordes ablui curat, deſuperque ſe lecto committit dormiturus, ſed ecce manè expergefactus vix aliquem ſonum percipit; procul dubio humoribus pituitoſis fortè aliàs in capite contentis lavacri caliditate ſolutis, & ad auditûs organa præcipitatis, ut adeò non ineptè Schola Salernitana:

Raro pedes, perſæpe manus, caput ablue nunquam.

quamvis artificioſæ & ſuo tempore inſtitutæ capitis ablutiones abſolutè non reprobandæ.

OBSERVATIO X.

D. D. MARCI GERBEZII.

De Pudendorum in gravida intumeſcentia.

In revolutione Ephem. N. C. Dec. 1. an. 3. occurrit mihi inter reliquas quoque Obſervatio 256. Dn. D. Danielis Ludovici *de hydrope pudendorum in gravidis*, ubi notat, multis gravidarum paucis ante partum diebus, pudenda intumeſcere ſolere, *ita, ut labiorum, nympharum, ac caruncularum loco quatuor vel ſex veſicæ bubulæ, aut vitulinæ, ſero confertiſſimæ, quaſi connatæ videantur*, quas quidem apertione cum lancetta percurari facilè dicit. Ego ſimiles veſicas quidem in nulla gravidarum hactenus vidi, fortè quod eæ rariùs apud nos contingant?

Hoc tamen earum occaſione adducere poſſum, me primò nuper in tranſitu vocatum fuiſſe ad prægnantem in octavum menſem, aſciticam, quæ pudenda adeò tumefacta habebat, ut eorum labia duorum ingentium pugnorum adinſtar propenderent, tota livida, & hinc & inde cum veſicis liventibus, Brandtblatern vulgò dictis, ſummè dolorificis perſperſa: quibus etſi Chirurgus ad id requiſitus diverſa adhibuerit, præpedire tamen non potuit, quin ægra mox alterâ die abortiret, poſtridiè verò quoque ipſa interiret.

Confer Dec. III. Ann. I. Obſerv. CXIII. cum Scholio ei annexo.

OBSERVATIO XI.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Hydrope Penis.

IN religioſo quodam univerſum membrum genitale binis vicibus intumuerat inſtar veſicæ aquâ repletæ, ſolâ verò præputii cum lancettâ factâ apertione, exſtillante guttatim per vulnuſculum aquâ, feliciter convaluit.

OBSERVATIO XII.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Hæmorrhagia nimia ex raninarum inciſione.

SUblingualium venarum inciſio tanto quidem periculo communiter non ſubjacet; vidi tamen non pridem apud juvenem in PP. Capucinorum Monaſterio febre malignâ decumbentem, ad ejus inciſionem tantam hæmorrhagiam ſubſecutam fuiſſe, ut

priùs

prius puer interierit, quàm ea ſiſti potuerit. Sed, ut fatear, æger aliàs jam valdè debilis erat, ut propterea ad moriendum magnâ vi non indiguerit. Propterea delirabat, & pro ſiſtendo prorſus nullum topicum admittebat, neque linguam vel momento, quod tamen omninò neceſſarium erat, quietam tenebat. Quidquid verò de hoc juvene ſit: novi quoque apud alios quandoque ſimiles hæmorrhagias contingere, & Chirurgis negotium faceſſere. Sed placet communicare, quod primò nuper ad talium, ſicut & ad aliarum hæmorrhagiarum cohibitionem extollebat, & feliciter uſurpabat Chirurgus Suecus, cæpas nempè: has crudas concidebat minutim, ſubtili linteolo involvebat, contundebat, & linguæ ſupponebat, & mox cohibebatur hæmorrhagia. Ab alio chartam bibulam ſæpiùs invicem complicatam ſic uſurpatam cum effectu vidi. Ut de cauſticis, ad quæ extrema neceſſitas quandoque recurrere quoque cogit, nihil dicam. Interea caveant Chirurgi, præcipuè apud delirantes, nimis profundas longasve inviſiones facere. Etſi Dn. D. Raygerus in Gloſſoſtomographia Rolandi Eph. N. C. Dec. I. an. 3. inſerta, copioſum ſanguinis ex dictarum venarum inciſione profluxum pro bono ſigno habeat, exiguum verò, vel planè nullum, pro lethali. Interea virium ſemper habenda ratio.

OBSERVATIO XIII.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Strepitu Mandibularum.

CUrioſum eſt, etſi jam etiam ab aliis, uti Thomâ Willis annotatum, de quo non pridem mihi conqueſtus eſt J. V. Doctor temperamenti ſanguineo-melancholici, pedibus varicoſis præditus; ſibi nimirum, quoties ſolidius quid maſticat, mandibulas etiam ab aſtan-

ab aſtantibus facilè perceptibilem ſtrepitum edere: Id quod quidem ori impoſitâ & maſticatâ duriore panis cruſtâ re ipſâ ita ſe habere cum magna mei admiratione mox comprobavit. Ego malum à nimia undecunque tandem orta ſiccitate deducens, ipſi inunctionem regionis affectæ cum ol. amygd. dulc. & fomentationem cum herbis emollientibus ſuaſi: verùm intereà ille Græcium diſceſſit, ut adeò de effectu nihil mihi innoteſcere potuerit.

OBSERVATIO XIV.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Cachexia, cum inſigni hypochondriorum obſtructione & duritie.

PORtæ Teutonicæ Janitor, profeſſionis ſuæ ſutor, totus Cachecticus, & inflatus, hypochondria adeò undique tumida & indurata habebat, ut panis libonem ibidem aſſervatum dixiſſes: tuſſiebat, difficulter reſpirabat, exceſſivè ſitiebat, & præ crurum tumore œdematoſo incedere vix poterat, pulſu frequente, & inæquali exiſtente. Me de remediis conſulenti, quod media pro pharmacopolio exſolvendo non haberet, aliud non ſuaſi, quàm ut ſibi ℥j. rad. jalappæ, & crem. tart. ℥ß. emeret, in pulverem redigeret, invicem permiſceret, & in octo partes æquales divideret, ſingulisque ſex vel ſeptem diebus unam partem ex vino vel jure aſſumeret, reliquis verò diebus quotidiè manè & veſperi, dum lecto ſe committeret, acciperet ad caſtaneæ magnitudinem de conſerva abſinthii, quam ſibi pariter domi ipſe conficere poſſit, contundendo comas abſinth. nec, in mortario marmoreo, & addendo ipſi ſaccharum ſeorſim priùs contuſum in triplo. Præterea ſibi hypochondria pariter

bis

bis quotidiè inungeret ungu. deoppil. rub. cum modica ſpir. vin. quantitate ſubacto. Tumidis cruribus chelidonium maj. abſinth. & caprillum ſtercus contuſa, & invicem ſubacta ſupponeret, & penes omnia hæcce in diæta cuncta cruda, difficulter digeſtibilia, & quæ deterioris eſſent ſubſtantiæ, aut copioſioris excrementi, vitaret. In potu uteretur vino albo & diuretico, cui radix enulæ camp. eſſet infuſa. Et convaluit his ſolis à tam contumaci, & vix aliàs ſuperabili malo ſenſim & ſenſim quàm feliciſſimè: Abſinthio præparantis, aperientis, diuretici, diſcutientis, & corroborantis vices agente, jalap. verò cum crem. tart. purgantis & deobſtruentis.

(*Miſſæ Norimb. Labaco d. 25. Mart. 1695.*

OBSERVATIO XV.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Vomitu in dyſenteria ſalutari.

ANno 1694. menſe Junio, dyſenteria in quibusdam ædibus Grunebergæ ſæviebat, & Sutoris Seileri lares quoque ſalutabat, obeunte ejus filia, ut & domeſtici nata. Ipſe Dominus domus & Parens filiæ, eundem ſentiebat morbum, putabatque Naturam fore ſufficientem ad ſuperandum hocce malum. Verùm dum ſpe ſe fruſtratum, & vires à nimia exſolutione alvi peſſumdari animadvertit, conſilium meum expetit. Exhibeo lene laxans, & ſubjungo alia in- & externa media huic affectui à Practicis adjudicata, cum aliquali remisſione mali. Accedit tamen ſingultus, ut & cardialgia inſignis, cum nauſea & ſumma debilitate. Quia autem præprimis de dolore ventriculi gravativo conquerebatur, rem benè exanimo, tartarique emetici grana duo ex-

hibeo. Ab hoc aliquot vomitibus ventriculus ſe exonerat, ſuccedentibus tribus alvi ſolutionibus, & ut conjectu facilè, intercurrente ſumma virium diſperſione. Obviabam huic generoſis confortantibus, & per Dei gratiam, omnia ante dicta ſymptomata evaneſcebant, inſequente indies priſtina ſanitate, qua adhuc, dum hoc ſigno, gaudet. Lege Dec. 2. Anni 2. Obſerv. 168. Ephemerid. Curioſar.

OBSERVATIO XVI.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Pleuritico facto Podagrico.

ATHleticæ conſtitutionis Vir, qui pluribus diætæ erroribus inhiaverat à primis barbæ annis, corripiebatur ſub autumnum Anni 1694. dolore ſiniſtri lateris acutiſſimo, cum omnibus pleuritidem indicantibus ſignis. Poſt aſſumptam tincturam bezoardicam ſtatim me conſulebat: agebat autem 68. ætatis annum, nec ullius morbi per plures annos ſenſerat invaſionem, niſi icteri flavi in juventute. Perpenſis perpendendis propinabam mixturam ſudoriferam, quæ totum humiditate ſuperflua madefaciebat corpus, cum evaneſcentia omnis doloris. At per metaſtaſin ſtatim aderat moleſtiſſimus dolor podagricus. Impatiens hicce patiens aſſidentibus mulieribus, emplaſtrum antipodagricum Empirici ſuadentibus, obſecundat, & dolorem in pedibus hoc ipſo diſſipat, qui tamen mediante ſanguinis circulatione, priorem lateris locum petit & occupat, veramque pleuritidem inducit. Spatio ſex ſeptimanarum ulcus pus evomit ſat fœtidum, ita ut omnes abigeret circumſtantes, præeunte tuſſi intenſiſſima. Confidens Deo & bonitati Naturæ, ordino ſpecies pro decocto, ex

herbis

herbis & lignis ulcus eluentibus & ſanantibus, quo per aliquot tempus continuato, ſenſim vires recolligebat, & naulum, quod jam Charonti porrigere deſtinârat, ad futurum reſervabat uſum.

OBSERVATIO XVII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII. De Veſiculis ſponte excitatis in febre maligna.

IN fœmina poſt quadruplicatum partum febricitante & convaleſcente, obſervavit & poſt fata celebratiſſimus Dn. D. Schröckius, ſenior, Naturam ad utrumq; carpum ulcuſcula excitâſſe, Dec. 2. Anni 2. Obſerv. 9. Ephem. Cur. ſub finem Anni 1694. Lanio noſtras, Heinrich, ſtatæ ætatis, è Polonia febrem afferebat malignam. Hujus curæ cum præeſſem, & optimis medicamentis ſuccurrerem, malignitate ſuperata, veſiculæ multæ circa carpum & pollicem ſiniſtræ manus erumpebant, & inter has una pugni magnitudine, quæ copioſum excludebat ſerum, cum plenaria valetudine. Elucet exin utilitas veſicatoriorum in morbis iſtiusmodi malignis, quæ tamen à quibusdam è foro eliminantur medico.

OBSERVATIO XVIII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII. De Nucleo Avellanæ in aſperam illapſo arteriam, phthiſin inducente.

PRomiſſum cadit in debitum. Mentionem feci filiæ fabri ferrarii Grünbergenſis, cui in aſperam arteriam fuerat illapſus nucleus avellanæ Dec. 2. An. 1. Obſerv. 144. Ephemerid. Curioſ. Hæc virgo facta,

Anno ætatis 18. pannifici fuit tradita in matrimonium, bis peperit, utroque infante adhuc ſuperſtite, & poſt quadriennium phthiſi obiit, tuſſi ad ultimum halitum continuante.

OBSERVATIO XIX.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Tumore ulceroſo ſub axillis, purgante curato.

LAnionis Grunbergenſis uxor ſtatæ ætatis & fortioris conſtitutionis, tumorem ſub axilla dextra animadvertit doloroſum, qui poſt aliquot dies in ulcus erumpit. Me conſulit: propinabam purgans ob cachexiam, qua laborabat, ſubſiſtebat autem abs ulla operatione. Ordinabam eapropter pilulas cum Mercurio dulci, magiſter. jalap. & aliis, quo ipſo alvus largiſſimè ſe exonerabat, cum aliquali virium imminutione, ulcus autem intra triduum ſaneſcebat, & penitus tumor disparebat cum integræ ſanitatis acceſſu. Reformidabat Chirurgi manum, quia ulcus in digito malè curârat, ideo externa omnia relegabat. Certè nullus ferè offenditur affectus cutaneus, qui non originem trahit è corpore, uti tellus nihil ad exteriora propulſat, niſi cujus ſeminium intus latuit abſconditum. Nobilis ab Oppel per integrum annum ulcus circa talum aluerat, nec cura Chirurgi ſufficiebat ad claudendum ulcus. Evacuavi bis intra decendium mercurio dulci & magiſterio jalap. ſanitatemque videbamus exoptatam. Chirurgi interdum ſibimetipſis ſapiunt; verùm cura ad votum non ſuccedente, tum demum Medicos conſulunt, in pice hærentes.

OBSER-

OBSERVATIO XX.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,

De Tumore Teſticuli à contuſione.

OBſervatio Wendeliana, Dec. I. Anni II. 235. narrat ſuppurationem teſticuli à contuſione; Ego hoc: Locumtenens Cæſareus 22. annorum, hoc anno 1695. menſe Martio, vino nimium oppletus, equo generoſiori ad 7. milliaria vectus, magnum à ſucculſione & contuſione tumorem ſiniſtri teſticuli incurrit, negligit tamen, dolore primùm non admodùm urgente, aut ob temulentiam non animadverſo. Altero die ſurgentibus cum ipſo doloribus, Chirurgum vocare jubet, qui emplaſtro minus accommodato dolores auget. Doloribus ita atrociter ſævientibus Chirurgus meam expetit præſentiam & conſilium. Removemus emplaſtrum & præter fotum, cataplaſma imponimus cum aliquali remiſſione dolorum in ſcroto. Sub noctem novus ſe exerit dolor prope regionem pubis, igitur Chirurgus inter ſacrum & ſaxum ſtans, me iterum convocat & cum ægrotante doloris lenimen quærit. Applicamus ſacculum in lacte coctum, repletum hyoſcyam. mercurial. agrimon. chamæm. & aliis; temporeque decubitus propino laudani opiati & theriacæ cœleſtis a. gr. jß, ob vigilias hactenus moleſtas utrumque cum laudabili effectu. Interim dabantur & alia interna, præprimis autem emulſio ob inflammationem renum, de qua conquerebatur: erat enim nimium Veneri deditus, id quod noram. Doloribus ita blandè ſopitis ſuadebam impoſitionem Emplaſtri Diachyl. & hoc ipſo, Deo ſecundante, feliciter omnia peregimus tumido teſticulo indies decreſcente, multaque humiditate ſub

emplaſtro ſe monſtrante, nec ulla ſuppuratione ſe exerente.

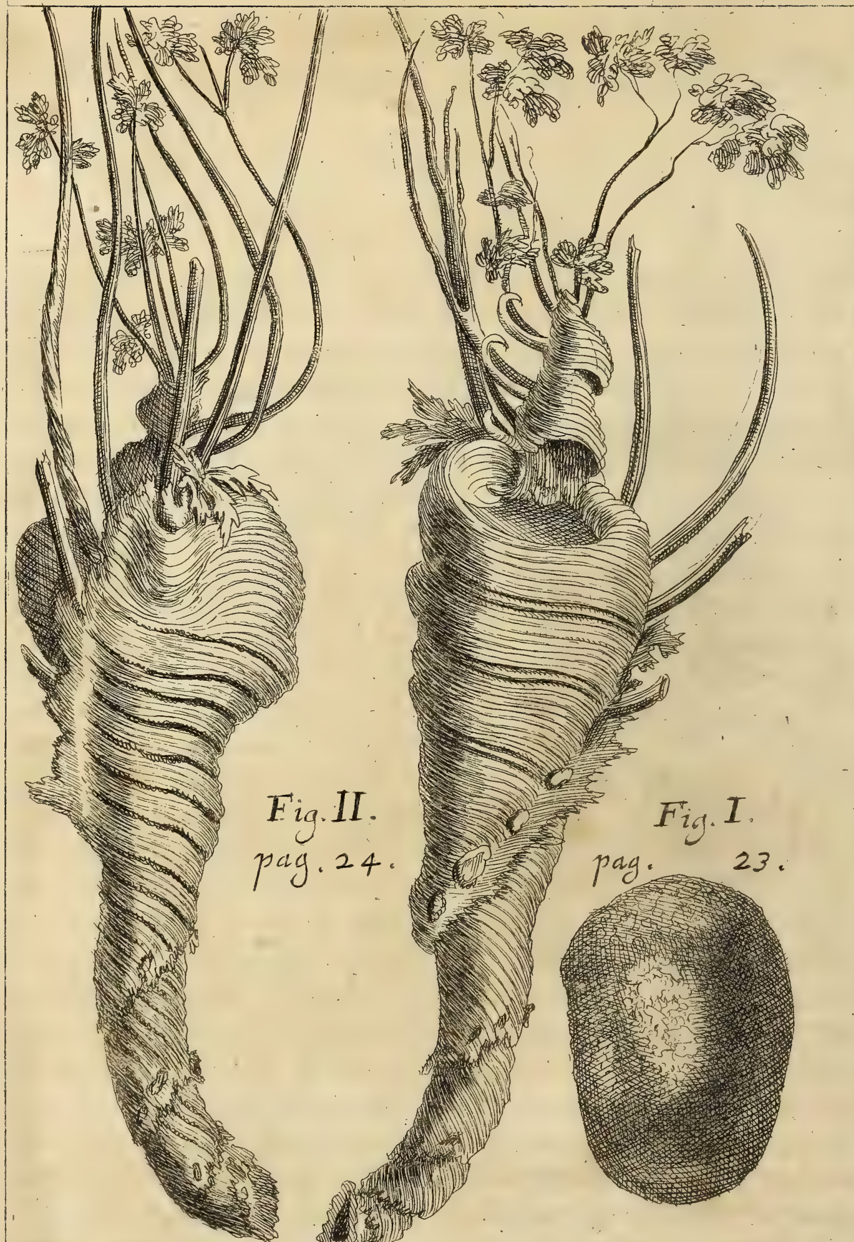
(Miſſæ Grünebergâ Sil. Norimb. d. 10. Junii 1695.)

OBSERVATIO XXI.

Dn. D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

De Calculo per alvum excluſo.

QUamvis Calculorum inteſtinalium exempla quamplurima in Ephemeridibus Academiæ noſtræ hinc inde conſignata reperiantur, non poſſum tamen quin & ſequenti caſu eorum numerum augeam. Rever. Dn. G. Parochi in K. Conjux dilecta, annos nata 42, poſt ſuperatam ante 7. & quod excurrit annos, febrim ardentem, continuis affligebatur obſtructionibus alvi, aliâ ſemper ſuccedente poſt aliam & ad ſeptimum usque diem nonnunquam perdurante. Hisce difficultatibus acceſſit dolor quidam gravativus in iliorum dextro è regione umbilici, nullis præterea tentata incommodis, niſi quod Anno 1693. tempore autumnali vomitibus & alvi fluxu, unico noctis pervigilio afficeretur. Anno 1694. menſe Sept. eædem turbæ conſueto dolori, quem ſic appellare liceat, iliaco conjungebantur. Sed his jam ſedatis, dum 20. dicti menſis in furno everrendo occupatur, inter vehementiorem hanc corporis inclinati agitationem, graviſſimâ cardialgiâ & doloribus ventris fluctuantibus corripitur. Et quamvis levamen veſperi ſentiret ab oleo olivarum ſuaſu medicaſtræ cum tepida hauſtô, eodem tamen repetito ſæviſſimi dolores infra umbilicum oboriebantur, ventris ſimul itinere, quô excrementa feruntur, arctiſſimè præcluſô. 22. Sept. vomitus accedebant alvinis fecibus inquinati,

Dec. III.

quinati, qui licet die ſequenti aliquandiu cohiberentur, veſperi tamen cum ſummo & intolerabili fœtore flaveſcentes & liquidi recrudeſcebant, & ad alterius diei veſperam continuabant. In ſummis his anguſtiis 24. Septemb. noctu Clyſter præter alia ingredientia, præcipuè ex fimo columbino confectus, in uſum vocatus fuit, eo quidem cum ſucceſſu, ut mane ſequente alvus plenariè recluderetur. Tandem 26. Sept. ex periculis hiſce & cruciatibus feliciter emerſit ægra, dum per alvum, ſine dolore, niſi quem brevem tranſitus portæ intulit, reddidit calculum, eumque ſolitarium ſine excrementis pelvi cum clangore illabentem. Calculus hic in figurâ I. appoſita ad vivum delineatus, eſt figuræ ovalis, coloris griſei, hinc inde nonnihil albeſcentis & flaveſcentis: ſuperficies ejus inæqualis eſt & quaſi rugoſa, lævis tamen & ſaponariam quandam unctuoſitatem præ ſe ferens; odor gravis & hoſpitii teſtis; durities ad illam, quam habent veſicæ calculi accedens; pondus verò illô, quô mihi viſendus offerebatur die, 8. nempe Decemb. 1694. ℥ß. ʒß. g. jv. Reſtat nunc determinatio loci nativi, unde protruſus fuerit hic lapis. Si locum doloris tot annis prægreſſi, & unâ ſede ſtabilis ac fixi, omneſque circumſtantias accuratius examino, vix alius mihi, ſalvô tamen meliori judiciô, nominandus obveniet quàm inteſtinum cœcum, præſertim cum & ex ipſa ægra menſe Febr. hujus anni me accedente, querelas audiverim de dolore illo iliaco priſtino cum ſolitis alvi conſtipationibus non minus quàm ante calculi partum affligente, adeoque eodem in carcere adhuc ſimile quid latitare ſuſpicari liceat.

Fig. I.

(Ja verâ Auguſtam Vindelic. die 11. Junii Anno 1695. miſſa.)

OBSER-

OBSERVATIO XXII.

Dn. D. SALOMONIS REISELII.

De Valeriana monſtroſa.

CUm Stutgardiæ d. 7. menſis Julii in externa Civitatis noſtræ muri facie, Valerianæ maximæ florentis truncum tubi-formem, cavum, in conchæ modum cum caulibus & foliis contortum & ſtriatum invenirem, figuram ejus hîc communicare placuit.

Fig. II.

OBSERVATIO XXIII.

Dn. D. SALOMONIS REISELII.

De Partu Novenni.

PRæterito auctumno audivi de muliere, quod ante undecim ferè annos gravida demum pepererit infantem, ſed illum putridum nono anno. Cum inſolitum & creditu mihi difficillimum eſſet, petii circumſtantias à Paſtore illius loci. Sed mulier illa ipſa ſeſe ſiſtit 2. Aprilis 1695. una cum teſtimonio Paſtoris, Prætoris & Chirurgi, nomine Agnes, uxor Jacobi Sægeri, civis in pago Stamheim, Præfecturæ ad Monaſterium Hirſchauienſe pertinentis, annorum 48. quæ antea tres enixa eſt infantes, & edicit, quod ante undecim fere annos gravida facta, & partui vicina meſſis tempore à tempeſtate grandinoſa ita terrefacta fuerit in campis ſub libero aëre, ut pene defeciſſet. Domum verò redeunti partus dolores quidem acceſſere, ſed & remiſere, remanente tamen embryone usque ad nonum annum, quando in-

do interea mater imbecilla facta, doloribus laceſſita, lecto affixa miſeram traxit vitam, donec cum fœtore maximo putridum ſub umbilico ulcus ruptum fuerit, fluxeritque per trimeſtre ſpatium, à Gotthardo Schönlin, Chirurgo Calwenſi, cum pauca ſpe ſanitatis tractatum, ex quo denique 22. Octobr. 1692. fœtus altero latere putridus quidem, ſed ita, ut pro maſculo ab obſtetrice præſente agnoſci potuerit, prominens, extractus eſt; quod teſtatus eſt una cum Chirurgo ſupradicto, Paſtor illius loci M. Johannes Jacobus Lauſter, & Prætor quoque. Poſt id tempus, cum cibus & potus per vulnus exiiſſet per menſem & ultra, planè emaciata & laſſata fuit mulier, donec beneficio pultis avenaceæ cibus quidem retentus, vulnus autem demum poſt annum coaluerit, curante eodem Chirurgo: cujus relictam cicatricem mihi oſtendit. Tunc nihil dolet, præterquam quod non ferat cruda & frigida, ut braſſicam conditam, lac acidum & alia: poteſt etiam domi & ruri labores, ſed leviores, tolerare. Quo propter alia negotia feſtinato examine contentus quidem eram. Sed cum ſtatim id narrarem Collegis meis, idque portentoſum ſi non fabuloſum putaretur, denuò eam cum Excell. Dn. D. Matthia Scherpfio Collega, examini acriori ſubjeci, ut fides ſit teſtator.

Interrogata igitur denuo, unde ſciat, quod ante undecim annos gravida fuerit? Reſpondit mater trium antea liberorum procreatorum & lactatorum non imperita, quod menſibus per ſex menſes reſtitantibus benè ſe geſſerit, venter tumuerit, ſenſeritque motum, usque ad terrorem factum, & inde ſequentes dolores partus, cujus gratia venam ſecuerit, quibus deinde remittentibus motus & ſenſus infantis deſierit, ut poſt quatuordecim dies crediderit mortuum eſſe.

Interrogata quoque quomodo ſe geſſerit poſt partus primos dolores remiſſos, & annon à concubitu denuò

gravida fieri potuerit, vel facta? Reſpondit, ventre adhuc manente pleno, paſſam quidem eſſe congreſſum, jubente ſic marito & poſtulante ſuum jus, multos dolores & imbecillitatem ſuſtinuiſſe, menſes per dimidium annum reſtitiſſe, ſed deinde fluxiſſe conſtantibus periodis, quovis etiam anno venam ſecaſſe, denique dimidio ferè anno ante putredinem incipientem iterum ſtitiſſe, ventremque detumuiſſe, nequicquam puris aut fœtidi per genitalia effluxiſſe. De infantis ſtatu addidit, quod ipſamet extraxerit ex rupto abſceſſu infantem, cujus coſtæ nudatæ fuerint, craniumque à ſe invicem diſtractum & collapſum.

OBSERVATIO XXIV.

Dn. D. SALOMONIS REISELII,

De Orthopnœa à Polypo cordis

UXor Chirurgi Kirchheimenſis Taubenſchmid infra Teccium à multis annis diſpnœica, in quatuor conjugiis quinque liberos vivos, tres mortuos peperit, variis quidem remediis uſa, anno 1694. ſub finem, quinquagenariâ minor vehementius infeſtabatur aſthmate, cum clamoſa anxietate & dolore aliquando ſiniſtri hypochondrii, ſine tuſſi aut excreatione alicujus purulentæ vel corruptæ materiæ. Et quamvis Balſamum ſulph. aniſ. ſuccum naſturtii aq. cum oxymelite ſcyllitico, aquas pectorales cum aſthmatica, ſpiritum ſalis armon. cum aquis cordialibus & pectoralibus ſumeret, nihil juvata fuit, ſed aſthma tandem in orthopnœam mutatum fuit cum ſumma anxietate & reſpirationis difficultate, quam aperto ore ex imo trahere conabatur, ut maritum pro ſolatio apprehenderet & firmiſſimum teneret. Datum eſt gummi amoniacum ſolutum,

tum, itemque balſamus vitæ cum oleo amygd. dulc. ſed ſine ullo levamine. Nec cum pedes & femora inciperent tumere, uti ob revulſionem aut deſidentiam ſeroſi humoris ſperabamus, reſpiratio levior ſequebatur. Immò raucedo tanta acceſſit per ultimos 4. vel 5. dies, ut ferè mutam crederemus, niſi ſibilando verbum aliquando protuliſſet. Cum ergò nullum ſignum adeſſet pulmonum putridorum, nec inflammatorum, quamvis ob vigilias & anxietates & clamores & anhelationes delirare aliquando videretur, ſuſpicatus ſum polypum latere inſignem, utut nunquam intermittentem pulſum, quem pro Pathognomonico & perpetuo ſigno producit Alex. Knips Macoppe in Patiniani Polypi hiſtoria anatomica; potuerim invenire, quem ſtudioſe quæſiveram. Creſcente itaque orthopnœa & anxietate, viribusque labentibus 29. Decembris circa veſperam placidiſſimè defecit.

Quoniam verò Polypum veram cauſam conſtanter prædixeram, & per Amicos apertionem cadaveris ſollicitaſſem, Maritus tandem, quamvis ægerrimè, conceſſit. Itaque aperto thorace & reſecto ſterno, ſerum aliquale effluxit, pulmones autem integri & ſani circa ſuperiora ſaltim parum affixi, cor verò ingens & coronariis vaſis valde tumidis cinctum, repletum non tantùm intra ſiniſtrum thalamum concreto ſanguine, ſed & polypo admodum tenaci intra valvulas & columellas firmiſſimè radicato & per aortam divaricato, qui multos pollices longus extrahebatur non eadem facie, ſed cujus rami partim tenuiſſimi erant, partim mediæ craſſitiei quaſi tendinoſæ; partim craſſiores & inſtar ſanguinis coagulati, tenaces tamen & ſibi cohærentes: expreſſo etiam fruſto alio ſatis craſſo, polypoſo & pallido toto, cujus radices in feſtinata iſta apertione non obſervare licitum fuit.

Contenti igitur vera & ſymptomatum & ipſius mortis cauſa, eaque immedicabili, præſentes Diſſectores &

Amici & Maritus ipſe, reliqua ſcrutari deſiimus, obiter tamen inſpeximus & hepar & lienem, ſed hunc denſiorem ſolito, cætera ſanum, colon verò valdè inflatum, quod & reſpirationem impediit, & anxietatem afferre potuit.

Verum autem hunc Polypum cordis fuiſſe, tam ex Malpighii quàm Pechlini deſcriptione diſcimus, quorum ille in ſingulari Tractatu, hic Obſervat. Phyſ. Med. l. 2. Obſ. 1. docuit. Si ergò porrò attendere placuerit, ſæpius inveniemus Polypos morborum ejusmodi aſthmaticorum cauſſas eſſe, etiam Veteribus cognitas, ſed alio nomine inſignitas.

Adjungere denique liceat Polypi ſpeciem in Bruto obſervatam. Exc. Dn. D. Carolus Bardili Phyſicus Calwenſis, & Inſpector Aquarum mineralium inibi retulit, quod equum Danicum valde tuſſientem aluerit, ſed decocto herb. pectoralium curaverit; (quod ipſi etiam facere licuit, conſenſu Orationis à Carolo Patino habita An. 1682. Quod Medico-Chirurgo liceat absque artis dedecore beſtiis etiam mederi) ſed cum recidivam paſſus fuerit, forte ab aquâ nimis frigida hauſta, qui decocto tepido ante diu aſſuetus fuerat, & obierit; invenit in diſſecto ventriculo ſiniſtro cordis gelatinam ſpiſſam viridem, quæ ſcipione non potuit dividi vel diſtrahi, ſuper fornace verò tepido ſoluta fuit. Quæ ſi diutius hæſiſſet, ſine dubio in tendinoſam Polyporum tenacitatem & figuram creviſſet.

Movit inſuper hoc dubium Dominus & Medicus equi, an non, cum portatorem ſuum œſtro ſtimulatum ab equa vi vix retinuiſſet, à retento ſemine coagulatio iſta produci potuerit; quod aliis perſcrutandum relinquimus.

(An. 1695. die 12. Junii Stuttgardiâ Auguſtam Vindelic. miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO XXV.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Arthritide Aquæ potu fugata.

DE Valeſii filiis epota aquâ omni morbo liberatis, legitur apud Cæſar. Cala Tract. de feriis, Quæſtion. I. N. 224. p. m. 49. de dyſenteria frigidæ aquæ potu curata teſtatur in Miſcellan. Cur. Decur. II. Ann. IX. Obſerv. 53. pag. 84. miram etiam febris ardentis per frigidam curatæ, curioſam recenſet hiſtoriam Excell. Dn. D. Joh. Ludov. Hannemannus in modo dictis Ephemeridum Miſcellaneis Curioſ. Decur. II. Ann. VII. Obſerv. 69. p. 130. quibus quid & ego circa aquæ frigidæ uſum annotaverim, in hac & binis ſequentibus Obſervationibus, nunc jungam. Sacerdos quidam continuis doloribus arthriticis divexatus & miſerè afflictus, meo conſilio ab omni vini uſu abſtinet, & ſola aqua ſimplici pro potu utitur, inſigni cum effectu, ab hoc enim tempore ab omni articulorum dolore liber, arthriticus eſſe deſiit; eodem ſucceſſu & Societatis Jeſu Sacerdotem quendam ex totali vini abſtinentia, continuoque aquæ potu, ab arthriticis doloribus evaſiſſe immunem, ex Amico quodam pro certo cognovi.

Confer Obſervationem meam in Decur. II. Ann. X. pag. 165. datam, cum eruditiſſimo Magnifici Dn. Præſidis annexo Scholio.

OBSERVATIO XXVI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Diarrhœa Aquæ frigidæ potu ſanata.

GLoriari Averrhoen ſe frigidæ potu multos à morte liberâſſe, ait Dionyſius Fontanonus, de Morbor. internor. Curat. lib. IV. Cap. III. quod equidem & in Arthritide me obſervaſſe, ex obſervatione præcedenti liquet: ſalutarem jam ejus uſum etiam in dyſenteria, notabili probabo exemplo. Cum enim Vir quidam robuſtus XXXV. ætatis anno tam acerba corriperetur diarrhœa bilioſa, ut humorum acrimonia anum non modo eroderet, ſed & inſignem urinæ ardorem inq; mingendo dolorem excitaret, cum intenſiſſima & ferè inexplebili ſiti, fruſtra præſcriptis decantatiſſimis alias in hoc affectu remediis, frigidæ hauſtum anxiè appetiit, quo conceſſo, mox mitigatis hisce ſymptomatibus, fugata penitus podagra, integræ ſanitati ex voto reſtitutus eſt.

OBSERVATIO XXVII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Dyſenteria, balneo aquæ frigidæ curata.

SÆpius fiunt in medicina monſtra, ut quod in hoc vel illo morbo ex multiplici & confirmata experientia noxium eſſe veneranda jam annotavit antiquitas, & ceu veriſſimum modernorum Medicorum comprobavit curioſitas, nihilominus tamen quandoque in deſperatiſſimis caſibus ſalutare ſit & proficuum, quod Militis cujusdam ſingulare exemplum haud ita pridem nos edocuit, hic enim cum ſæva dyſenteria atrociter conflicta-

flictaretur, accepit à ſocio ſuo conſilium, ut ſi vitam conſervare & amiſſam ſanitatem recuperare vellet, in balneum aquæ frigidæ mox nudus deſcenderet, erat autem in vicinia puteus non adeò profundus, in quem æger, cui hoc arriſit conſilium, alacriter conſcendit, ibique per mediæ horæ ſpatium in aqua frigida moratur, ceſſavere ſtatim, mirum! tormina, & diri ventris cruciatus, cum cruentis per alvum dejectionibus, momentaneo quaſi auxilio, ſicque ex orci faucibus tunc ereptus eſt, qui ex voto hodienum ſanus & alacriter vivit.

OBSERVATIO XXVIII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Pica ſingulari in Gravida.

DE mulierum gravidarum Pica eruditiſſimam epiſtolam ſcripſit *Dn. Langius*, de muliere quadam refert *Theophil. Bierlingius miſcell. Curios. Decur I. Ann. II. Obſerv. 209.* quæ carne mariti veſci tanto laboravit deſiderio, ut eum etiam noctu occiderit. Rariſſimam Picæ ſpeciem narrat *in Act. philos. Ann. 1667. Henr. Oldenburg.* de fœmina excipiente ventum ore aperto è follibus inverſis propria manu motis impulſum; De Malacia fœminarum exempla varia leguntur apud *Job. Helvigium obſerv. 137. Marcellum Donatum, Salmutum, Riverium. Bonetum in medic. Septentr. Miſcellan. Curios. pluribus in locis*, & in Libro Italico nuper Neapoli impreſſo, variis curioſis enarrationibus referto, cui titulus eſt *Lettere memorabili*, hiſtoriam curioſam legi, quam ceu notabilem, nunc hic propriis Authoris verbis Italicis, ne fides minuatur, ſubjiciam; verba verò ſunt hæc: Poiche mi trovo encomiando le pietre di Napoli prego V. E. diſpenſarmi uſcir un poco dalla mia

narra-

„ narratione per farle un Curioſo racconto; Anna Mar-
„ garita Jannoccaro Moglie d' Anello del Porto Scriva-
„ no del Sacro conſeglio, che abita alla Sellaria nelle caſe
„ del Sig: D. Gaetano de Vincentiis, eſſendo l' anno 1686.
„ gravida, le venne voglia di queſte pietre, coſa ſtrava-
„ gante ad udire, de quali preſe à mangiare, e continuò
„ ſenza prender altro per ſuo cibo per lo ſpatio di tre
„ meſi, e ciò faceva con tanto ſuo guſto, che più volte
„ have acertato non haver mai più in ſua vita aſſaggiata
„ coſa per delicata ſi foſſe, che più ſaporoſa, o dilettevole
„ ſiaſi reſa al ſuo palato; Venuto poi il tempo del ſuo
„ partorire fù aſſalita dà dolori, ch' erano acerbiſſimi, &
„ oltre ogni tolleranza; nè qualli ſtette per quatro giorni
„ ſenza poter partorire; Alla fine eſſendo ridotta all' eſtre-
„ mo di ſua vita, ſi fecero venire molti Cirurgici, li quali
„ allargando con ferri la ſtrada per la quale al mondo ve-
„ niamo riuſci un Bambino morto, coſi duro, come una
„ pietra, è nell' uſcire fece una botta, come ſe una piſtolla
„ sbarrata ſi fuſſe, che i inteſe dà tutto il Vicinato; Cam-
„ pata dal pericolo, tornò ad eſſer gravida, partori feli-
„ cemente, & ora ſi trova altre ſi col ventre pieno, ma
„ non fà più ſimili paſti &c.

Ego Uxorem noſco cujusdam Sarcinatoris hujus urbis Ferrariæ, quæ gravida dum eſſet unius menſis ſpatio, eſu carbonum famem explebat; & de alia recordor fœmina, quæ dum gravida eſſet, aliquot libras arenæ maxima voluptate, ac ſine ullo incommodo una vice devoravit, & paulò poſt urinam propriam potavit.

Amicus meus fide dignus mihi narravit de alicujus Militis uxore annorum 33. temperiei ſanguineæ, quæ dum eſſet gravida, magna tentabatur voluntate comedendi pullum gallinaceum vivum cum plumis, ut ipſam ſe emori præ deſiderio fateretur; Maritus ad ejus ſatiandum appetitum vulpinum, vivum pullum gallina-

ceum

ceum emit, & domum redit, eumque præbet uxori, quæ ſtatim eum comedit incipiendo à capite, omnesque plumas, pedes, inteſtina & excrementa devoravit; & poſteà faſſa fuit, ipſam nunquam majorem ſenſiſſe voluptatem in edendo, ac tunc, cum vivum pullum manducavit; ex quo patet, quanta ſit vis appetitus depravati in gravidis.

OBSERVATIO XXIX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Puella ex horrore mortua.

DE Puero narrat *Anton. Benivenius de abditis morbor. & ſanation. cauſis cap. 63.* qui dum rure paterno degeret, ſingulisque diebus ad vicinum Sacerdotem ſtudendi cauſa, ſummo manè mitteretur à Patre, accidit ſemel, ut prope jam intranti illi Sacerdotis ædes, præſtò fuerint duo viri nigris veſtibus obvoluti, quibus adeò perterritus eſt puer, ut in admirabilem ſtatim ægritudinem inciderit, ac demum in mortem ultimam rerum lineam. Et ſanè maximas in timentis pectore tragœdias excitat horror ac terror, ut obſervavit *Nicol. Biſſius comment. in Claudian. de Rapt. Proſerpinæ*; unde *Ovidius* cecinit:

Extimui, ſenſiq; metu riguiſſe capillos
Et gelidum ſubito frigore pectus eras.

& Lucanus:

- - *Multos in ſumma pericula miſit*
Venturi timor ipſe mali - - -

Quare timoris numen tanquam noxium procul à Civitate arcuerunt Antiquorum nonnulli, uti docet *Simon Majolus in dier. canicular. tom. 2. colloq. 1.* idemque teſtatur *Lil. Gregor. Giraldus Ferrarienſis noſter in hiſt. Deor. Syntagm. 1.*

Narrat *Joh. Rhodius obs. med. Centur. 2.* Viro Clariſſimo Caſparo Bauhino Anno 1619. oblatum fuiſſe ruſticum quendam, cui à ſpectro, ut ferebatur, perterrito, ſenſibus illæſis, & inoffenſo linguæ motu, deperditus erat ſermonis uſus; Ego verò Anno 1693. menſe Februario, dum Bacchanalia celebrabantur, obſervavi Puellam quandam Annorum quatuor, quæ perterrita à viſu perſonati cujusdam viri, ſubito terrore ac horrore correpta in terram cecidit ſemimortua; Accurrunt Domeſtici, ut opem miſeræ Puellæ ferrent; ſed omnia fruſtranea fuere; nam ſeptem poſt horas mortua eſt; ex quo patet, metum ſæpe inferre lethum.

OBSERVATIO XXX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Epilepſia quartana ſuperveniente ſanata.

VIr Illuſtris Ann. natus 49. habitus corporis laudabilis calidi ac humidi, ſtudiis maximè addictus, valdè prudens & eruditus, variis item conflictatus mentis angoribus, & octo abhinc menſibus Virgini honeſtæ connubio junctus, cum optimè valeret ipſis Maji menſis Kalendis Anni 1695. dum à prandio fortè confabularetur, ſtomachum ſibi leviter torqueri ſenſit, mox cum conjugem alloqui pergeret, illicò in ſenſuum omnium internorum eclipſim præceps eſt, ſubſequentibus oculorum & oris diſtorſionibus leviuſculis & crurum aliquali motu convulſivo, quæ omnia inſcio ægro, nihilque mali tum perſentiſcente evenere, ita ut ſuperato inſultu, ſenſus amiſſos receperit ac veluti expergefactus ad conſueta munia ſurrexerit; tertia transacta die iterum redit inſultus pari modo, ad quam curandam paſ-

ſionem

ſionem vocatur Medicus, qui multa exhibuit remedia non tantùm purgantia, ſed chirurgica & ſpecifica; verùm omnia fruſtranea fuere, nam quavis hebdomada redibat Herculea paſſio; Tandem menſe Auguſto ejusdem anni quartana febri correptus non amplius epilepſiam perſenſit, & omnino à ſontica affectione liber evaſit; à quartana verò, ope pulveris Chinæ Chinæ ad ℥ij. in vino malvatico aſſumpti ante acceſſionem, liberatus fuit, nuncque D. O. M. gratia ſanus vivit.

OBSERVATIO XXXI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Scabie continua.

SCabies, quæ à ſcabendo nomen habet monente *Adriano Turnebo in. 1. Cicer. de legib. com.* morbus eſt faſtidioſiſſimus, ac contagioſus, quo nonnulli ad menſes, imò ad annos afficiuntur; teſtatur hoc hîc Ferrariæ Plebejus quidam annorum 34. qui à nativitate ſemper ſcabioſus fuit, licet multa adhibuiſſet remedia, ſed omnia fruſtra. Evanuit tamen anno elapſo menſe Octobris ſcabies hæc ex improviſo, febre maligna mox inſurgente, à qua ope remediorum difficulter quidem liberatus eſt, recurrente tamen ſcabie, quæ me Judice miſelli hujus comes erit utut ingratus, attamen perpetuus.

OBSERVATIO XXXII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Singultu & ſternutatione ante menſtrua.

MUlta curioſa de Menſium fluxu narrantur à Medicis Phyſicarum obſervationum collectoribus; ſic raram & curioſam diarrhœam ante menſtrua, ſe vidiſſe teſtatur *D. Vitus Riedlinus obſer. med.* 53. Ego verò novi fœminam quandam, quæ quotiescunque ad menſtruorum fluxum accedebat, frequenti ſingultu per duas ſaltem horas afficiebatur; Et de alia mihi narravit obſtetrix quædam omni fide digna, quæ quotiescunque menſium fluxu detinebatur, à ſternutatione ſat frequenti atque moleſta per integrum diem affligebatur; imò aliquando & maximè æſtivo tempore vomitu affecta, omne quod comedebat ſpatio trium dierum, durante ſimul menſium fluxu, per os invita ejiciebat.

OBSERVATIO XXXIII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Inſania diurna ſeu ſolari.

DE Viro narrat *Clariſſ. Rembert. Dodonæus medic. obſerv. cap. 11.* qui interdiu benè habebat mente ſenſibus integris, ſi quando verò quieti ſe dabat & dormiebat, mox inſanire incipiebat, clamitabat, & brachia huc illuc disjiciebat &c. vigil autem factus iterum ſanæ mentis erat, ita ut nocturnus inſanus diceretur; E contra autem meum nuper expetit conſilium Adoleſcens, qui noctu ſanus mente erat, cum autem aurora ſurgebat, inſania vexabatur, per totam diem durante,

te, occidente verò Sole rurſus Adoleſcens inſanus, mentis compos fiebat; durante enim Phœbi circuitu perdurabat inſania, terminatoque Solis itinere è ſtulto evadebat ſanæ mentis; Simili ferè modo paucis abhinc annis curæ meæ ſubjectam recordor mulierem dolore capitis diurno laborantem, capitis enim dolor in ipſa toto durabat die, nocte autem penitus evaneſcebat, ægra nec minimum doloris ſentiente: Sic tempora mutantur, & nos mutamur in illis.

OBSERVATIO XXXIV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Febris continuæ ſolutione ex ſanguinolento ſeceſſu.

VIr XL. Annorum, corporis habitu mediocriter carnoſus, poſt frequentes & inſuetos animi corporisque motus, febri tertiana duplici continuâ, laboravit, at undecima morbi die magnam cruoris copiam per alvum ſine ullo dolore, ac ne minimam exinde ſentiens moleſtiam, emiſit, ſicque à febre liber evaſit, quæ cruoris quantitas V. librarum pondo adæquavit. Similem obſervationem de Juvene triginta Annorum, vide apud Cl. Co. Carolum de Caballis in Phænom. Medic. LXXXVII.

OBSERVATIO XXXV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Syncope ex Imaginatione.

CIvis quidam Annorum XXXVI. abhorrens à nativitate à caſeo omnibusque epulis caſeo conditis, cum die quadam in domum Parentum ſuorum ad prandium invitatus, Muræнam comediſſet, Dome-

ſticorum quidam facetus, magnam caſei partem admixtam eſſe, joci cauſa retulit, quid fit? illico abſtemius ille à caſeo, totus frigefactus, imaginationis vi ſyncopen patitur, levi tamen aquæ frigidæ aſperſione ſibi iterum datus, penitusque reſtitutus.

OBSERVATIO XXXVI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De continua Icteritia, à felle in veſiculâ ſuâ in lapidem coagulata.

DUm in Zodiaco Medico-Gallico D. Nicol. de Blegni Ann. I. Menſ. Maji Obſerv. VIII. in Muliere icterica lapidem pellucidum in veſicula ejus fellea repertum fuiſſe, lego, recordor Militis cujusdam, continua Icteritia viſcerumque obſtructionibus laborantis, angina tandem vitam miſerè finientis, in cujus poſt mortem diſſecto cadavere hepar multis hydatidibus obſitum conſpiciebatur, inque veſicula fellea calculus reperiebatur coloris ſubviridis, magnitudine nucem Moſchatam, pondere verò quinque adæquans drachmas.

OBSERVATIO XXXVII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Sudore poſt mortem.

MIrandum ſanè, quod in Adoleſcentulo febri maligna haud ita pridem hîc defuncto contigit, dum tertia ab obitu hora, ex omnibus cutis ſpiraculis ſudorem frigidum liberaliter ſatis profuderit, id quod etiam ab aliis Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Dn.

Colle-

Collegis Dec. I. Ann. III. pag. 140. Dec. I. Ann. VI. & VII. p. 243. & Dec. II. Ann. IX. p. 71. annotatum eſt. Confer Excell. Dn. D. Garmanni Tractatum Curioſum de Miraculis Mortuorum.

OBSERVATIO XXXVIII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI,

De Fruſtulis Raphani per urinam excretis.

JUvenis annorum XXVIII. ex impuro concubitu gonorrhœam contraxit, à qua ut liberaretur, conſilium ab Amico ſuo, qui olim eodem laboraverat malo, petiit, qui eum edocuit, ut continuè comederet Raphanos, & emulſiones ex ſeminibus peponum cum aqua Malvæ paratas liberalius potaret: Raphanos ergo & mane & veſpere manducavit, hinc ſubſequente nocte expergefactus, magnum mingendi pruritum perſenſit, quare magno conatu urinam provocare tentat, ſed fruſtra, inſequuntur frontis ſudores, genarum rubor, advocat domeſticos, qui mox Chirurgum advocant, hic verò cum ſine mora advolaſſet, præparat ac propinat Emulſionem ſequentem:

℞ Emulſionis ex ſemin. pepon. aq. Ononid. paratæ ℥vij. adde Spirit. Chalcant. Salis ana gt. x. Pulver. Ocul. Cancr. fluviatil. præp. ʒj. M. quâ hauſta, elapſo bihorio utut non ſine acerbo ſatis dolore mingere incipit, excreto ſimul, ceu ex urina inſpecta ad oculum comparuit, Raphani fruſtulo elapſo veſpere comeſto.

(Ferrariâ Auguſtam Vindelicorum miſſæ die 16. Junii An. 1695.)

OBSER-

OBSERVATIO XXXIX.

Dn. D. GOTTOFREDI SCHULTZII,

De Milii Pluvia prodigioſa.

INter Meteora aquea, à Phyſicorum Syſtematum Concinnatoribus referri quoque ſolent *Pluviæ prodigioſæ*, cum præter uſitatum Naturæ ordinem non ſolùm aquæ, ſed unà cum his, vel etiam ſine iis, cineribus, lapidibus, ferro, lacte, ſanguine, lanâ, carne, ranis, piſcibus, frumento &c. pluit: quales pluvias ſubinde Hiſtorici tàm veteres quàm recentiores annotarunt, & à Lycoſthene, aliisque Prodigiorum compilatoribus ſtudiosè conquiſitæ ſunt.

De veritate rei geſtæ vix unquàm à Philoſophis ſuperiorum temporum, maximam partem Scholæ Peripateticæ addictis, dubitatum eſt; quin potius de eâ planè ſecuri iidem, unicè rationem naturalem harum pluviarum reddere ſtuduerunt, ſicque miro modo omnia iſta ex vaporibus neſcio quibus, nunc terreis, nunc viſcidis, craſſis, metallicis &c. radiorum ſolarium ope in aërem elevatis, produci, ſibi imaginati, aliisque perſuadere conati ſunt.

At enim verò, ſi unquam aliàs, ſanè hîc maximè locum habet tritum illud, *qui facilè credit, facilè decipitur*: plerumque enim rumores iſti, ex imperiti cujusdam hallucinatione orti, in vulgus improvidum, inque ſuperſtitiones pronum ſparguntur, & ut Poëta canit;

- - e minimo ſua per mendacia creſcunt;

ac tandem Hiſtoricorum, pleraque alienâ fide narrantium, monumentis, pro æterna rei memoriâ ingeruntur, ac poſteris ceu veritates indubitatæ traduntur.

Pleras-

Pleraſque verò, ſi non omnes, ejuſcemodi pluvias falſas eſſe, ſagaciores ex recentioribus Philoſophis, Experientiæ fulcro potius, quàm Anteceſſorum autoritati innixis, deprehenderunt; reſque, quibus pluiſſe ſtolidum vulgus credidit, aut id, pro quo habitæ ſunt, non fuiſſe, aut aliunde quàm è nubibus ortum ſuum habuiſſe monſtrarunt: ceu de Ranarum, lactis &c. pluviis, præter cordatiores alios *Petrus Gaſſendus Animad. ad Lib. X. Laërtii Tom. II. de Meteorol. Epicuri p.m. 997.* egregiè oſtendit.

Recentiſſimum Exemplum prodigioſæ ejuſmodi creditæ Pluviæ nobis ſubminiſtravit anno proximè elapſo Sileſia noſtra, ipſaque ejus metropolis VRATISLAVIA. Menſe enim Junio anni modò dicti rumor Vratislaviam noſtram delatus, ac poſtea etiam per omnem Germaniam ſparſus eſt, ac ſi in Ducatu Brigenſi Milio pluiſſet, tantâ quidem in copiâ, ut illo cocto ſe ſatiare potuerint ob caritatem annonæ tunc nimium famelici pauperes. Circumferebantur etiam, & non ſine admiratione credulis oſtentabantur grana quædam Milii iſtius cœleſtis, quod ſanè mirum quantum à milio vulgari differebat: Præter enim colorem cereum, quo milium decorticatum grana iſta quodammodo referebant, nihil cum illo commune habebant. Nimirum grana iſta majora erant milio, ſubrotunda, ab uno latere convexa, ab altero concava, conchulæ inſtar, aut, ſi mavis, capituli boleti, fibrillam nigricantem aut purpuraſcentem in cavitate iſtâ ſuâ oſtendentes: duriuſcula erant, non ſtatim dentibus cedentia, & manſa linguam vix, & non niſi poſt intervallum, ſenſibili quodam amarore afficiebant. Semen vegetabile ea eſſe, quivis facile agnoſcebat; ſed cujus plantæ proles eſſet, & unde tanta ejus, ceu ferebatur, abundantia proveniſſet, nemo facilè hariolari quibat.

Dum ergo variè, ut ſolet, curioſiorum naturæ ſcrutatorum animi agitabantur, en die 3. Auguſti ſt. n. ſub veſperam, poſt aliquot horarum imbres, non ſolùm fama per urbem ſparſa eſt, pluiſſe denuo Milio; ſed & grana, Brigenſibus illis ſimillima, à plebe promiſcuâ certatim collecta ex agro Portæ urbis Olavienſi proximè adjacente afferebantur. Aſt ſemina iſta cum pluvia non deſcendiſſe, ſed ibidem, ubi colligebantur, creviſſe, argumento erat, primò quod Milium iſtud putatitium non niſi in agri iſtius modo memorati parte eâ, in quâ aliquot ſeptimanis ante meſſis facta erat, inter ſtipulas reperiretur, in reliquâ verò agri parte, quæ rubiâ & oleribus conſita erat, ne unicum quidem granum, ſicut nec in tota illa vicinia, offendi poſſet. Deinde à circumſpectioribus cauliculi quidam ſemiputridi afferebantur, à quibus granula talia pediculis ſuis dependebant. Unde jam certum erat, creviſſe Plantam in agro iſto, quæ ſemina iſta ſparſerat, non verò eadem ex nubibus cum pluvia decidiſſe: ceſſante paulatim vulgi admiratione, ſimulque ſuperſtitioſâ multorum ſollicitudine de Portenti hujus ſignificatione evaneſcente.

Interim Curioſiores quidam in Plantam hujus Seminis parentem ulterius inquirendum eſſe, mecum nulli dubitarunt. Contulerunt ergo poſt dies aliquot (pluviis quotidianis ſubinde remoram injicientibus) ſeſe Amici quidam mecum in agrum illum, viſuri, annon plantulam ipſam offendere, eamque dignoſcere poſſemus; ſed non ſine indignatione deprehendimus agrum ſubaratione totum inverſum, & Rapi ſemine conſitum, quod paſſim jam progerminabat: Sedulò inveſtigantibus hîc illic quidem granulum unum & alterum putatitii iſtius milii ſeſe offerebat; at plantæ ejus feracis vix ullum inter glebas veſtigium deprehendere licebat: Tandem tamen duo aut tria fruſtula cauliculorum, quibus cum ſemine foliorum

rum quædam fruſtula reſidua adhærebant, inveniebamus; quæ ſollicitè ſervata & poſtmodum domi calidâ emollita, ac cum cura explicata, hederaceum quid præ ſe ferre videbantur. Statim itaque animum meum ſubiit cogitatio, eſſe Semen hoc prolem illius Alſines ſpeciei, quam hederaceam Botanici vocant; hancque conjecturam meam cum Amicis meis communicavi: qui, quo certiores hac de re fieremus, agrum alium inveſtigari curarunt, aliquanto quidem remotiorem ab Urbis mœniis Septentrionem ſpectantibus, ab aratro tamen poſt meſſem peractam adhuc dum intactum, ac ſemine tali largiter, ut ferebant, conſperſum.

In hunc ergo delati, non ſine admiratione terram inter ſtipulas tantâ variorum colore, magnitudine & figurâ differentium ſeminum copiâ conſperſam deprehendimus, ut immenſam potentiſſimi Creatoris ſapientiam & benignitatem, menſam omnigenâ ciborum ubertate inſtructiſſimam, aëris æquè ac terræ incolis, avibus & reptilibus, homine vix advertente, parantem, non ſatis mirari, ne dum laudare potuerimus. Inter dapes iſtas frequentiſſimum quoque occurrebat *pſeudo-milium* noſtrum, cujus copiam aliquam famulos noſtros colligere juſſimus: at Planta, quæ dudum jam maturitatem ſuam nacta, penitus exaruerat, etiam hîc non niſi fruſtatim ſemicorrupta ac nigerrima reperiebatur: ſemen tamen cauli ſuo adhuc dum paſſim adhærebat, folliculo incluſum, rarò unicum, plerumque geminum, nonnunquam tergeminum, cavitatibus ſibi mutuò obverſis. Foliola, quæ rara admodum cauli adhærentia deprehendebantur, penitus complicata & corrugata erant, & leviter ſaltem contacta in fruſtula diſſiliebant. Non quievi tamen, ſed domum delatam plantulam eâ dexteritate ita tractavi, ut conjecturâ meâ nuperâ planè me veritatem attigiſſe deprehenderimus.

Verùm neque hâc etiam indagine ſatiata eſt curioſitas noſtra; quin potius, ut omnis ſcrupulus ex animis noſtris penitus tolleretur, Semen ipſum terræ peculiaribus in vaſculis ad id unicè deſtinatis, menſe Septembri commiſſum, & per hyemem aſſervatum eſt, ut Vere ſecuturo progerminans plantam virentem vegetam, omnibusque numeris ſuis perfectam nobis ſiſteret: id quod etiam, ceu ſperabamus, fecit, adeò ut nunc certò nobis conſtet Famam illam, quæ in Sileſia noſtra orta, non ſolùm omnem Germaniam, ſed fortaſſis etiam totam, quâ cultior eſt, Europam, pervagata eſt, ac ſi Milio pluiſſet, falſiſſimam fuiſſe: Grana verò illa, quæ pro Milio venditata ſunt, fuiſſe ſemen plantulæ illius, quam *Tabernæmontanus Lib. I. Sect. XI. c. 2. n. V.* Alſinen hederaceam: *Caſpar Baubinus*, Alſinen folio hederulæ: *Lobelius Obſerv. p. 247.* Morſum Gallinæ folio hederulæ vocant: quæ ob crebras vere præcedente cadentes pluvias plus ſolito luxurians, tantam per agros ſeminis copiam ſparſit, ut eo pluiſſe imperito cuipiam, qui primus illud obſervavit, viſum ſit.

(*Vratislaviâ Auguſtam Vindel. die 20. Junii An. 1695. miſſa.*)

OBSERVATIO XL.

Dn. D. SAMUELIS GRASSII.

De perforato Ventriculo Hydropis Aſcitis cauſa.

VIrgo quædam, triginta circiter annorum, obeſioris paululùm habitûs, floridæque faciei, cùm nimiâ conſtrictione thoracis & hypochondriorum junceam ſe reddere intenderet, neglectâque ſimul diætâ, menſium pateretur obſtructionem, tandem

in ple-

in plenariam incidit cachexiam. Jam intumeſcentibus pedibus, tandem & in majorem molem ſe extulit abdomen, non ſine ſuſpicione læſæ pudicitiæ. Præter conſueta ſymptomata, quæ comitantur hydropem, conquerebatur de inſigni dolore ſiniſtri hypochondrii & abdominis, quotiescunq; aliquid vel juſculi, vel cereviſiæ, frigidioris imprimis, vel medicamentorum etiam aſſumſerat. Varia hîc à Medicis & Medicaſtris per longum tempus tentata fuere remedia, irrito ſemper ſucceſſu. Tandem vocatus & ego, ſedulò in id incubui, quò in cavitate abdominis undulantem ſaburram tàm per veſicam, quàm alvum evacuarem, aſt vel fortiſſimis purgantibus, vix 4. ſedes provocare potui, indies altius ſurgente abdomine. Tandem lapſis viribus beatè expiravit. Conſulturus famæ pudicæ virginis, ſuadeo ſectionem, quam ægrè ab amicis obtinui. Cumque abdomen aperirem, ſtatim effluxit juſculum cereviſiæ albæ, cum micis panis ſimilaginei, quod heri comederat, hoc cochleare exceptum idem erat, quod reperiebatur pòſt in ventriculo. Largiore inflicto vulnere, ultra 40. effluxere menſuræ fœtendis aquæ, Omentum putridum, propter copiam aquarum verſùs diaphragma protruſum reperiebatur; Ventriculus, verſùs Lienis regionem, ad articuli digiti longitudinem perforatus, veſicaque minima eaque vacua tàm ſtrictè utero adnata erat, ut vix ſine cathetere inveniri potuerit, cætera viſcera ſana erant. Patet exinde cauſa tùm doloris poſt aſſumpta quævis, tùm quoque ipſius hydropis. Unde verò perforatio hæc ortum ſuum duxerit, hariolari impoſſibile fuit, cùm nullum præcedentis inflammationis & ſubſequentis ulceris veſtigium deprehendere licuerit, labiis vulneris exiſtentibus puris, nec calloſis. Cumque foramen in medio quaſi ventriculo fuerit, ſimulque liene obtectum, oppidò liquet, ægram miſeram ſuam vi-

tam ad plures protrahere potuiſſe menſes, cùm non omnia aſſumpta ſtatim ex ventriculo effluxerint, ſed illa tantùm, quæ medietatem ventriculi transcenderunt, vel motu corporis in alterutrum latus, expreſſa fuere; Secùs ac contigit fœminæ tumore ventris flatulento & aquoſo à perforato poſt inflammationem ventriculi fundo, intra quatriduum enectæ, qualem obſervationem annotavit *Bonetus Tom. II. Sepulchret. lib. 3. Sect. 21. Obſerv. 25.*

OBSERVATIO XLI.

Dn. D. SAMUELIS GRASSII.

De Symptomate circa emiſſionem urinæ oppidò raro.

GEneroſus quidam Liber Baro, ſeptuaginta jam annorum, ſtrenuus Veneris & in vegetâ ſenectute cultor, nonnunquam nephriticâ vexatus paſſione, ante duos abhinc annos cùm urinam ſine ulla difficultate emitteret, obſervavit in crure ſiniſtro, ſenſum quendam, ac ſi urina calida usque ad talum internum deflueret, adeò quidem, ut firmiter crederet, urinam revera in cute dimanare, niſi noctu tactus, interdiu viſus aliud perſuaderent. Duravit hoc ſymptoma per integrum menſem, poſtmodùm ſuâ ſponte remiſit.

(Vratislaviâ Auguſtam Vindelic. die 20. Junii An. 1695. miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO XLII.

Dn. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De Variolarum repulſione noxia.

Puerulus quatuor circiter annorum poſt nauſeam & vomitum ſitimque immodicam, cum oris ſiccitate, variolis conflictabatur, hyeme jam propemodùm ad finem declinante: paucæ vix eruperant, & ex tonſoris conſilio formoſum corpus ad avertendam deformitatem & veſtigia variolarum lardo largè inungitur, cùm per nitrum, crocum, mel &c. deſideria ſua explere rectiùs Parentes potuiſſent. Unctus ita puer aliquandiu ſatis bellè ſeſe habere viſus eſt. Exponitur frigido aëri, poſt aliquod tempus, incidit in febrim ardentem, cum iſtac propemodùm quatuor per ſeptimanas luctatus quando erat, & jam de vita periclitabatur, mœſtus unici filioli parens ad me accurrit, de filii morbo exponit, & initiò maximoperè hæſitans tandem vi ſibi factâ turbidam offert urinam, in fine colloquii de multis à me interrogatus ad explorandam morbi cauſam, fatetur, filium variolis laborâſſe, & cuti densè illitum fuiſſe lardum. Ex narratione illâ continuò conjeci, quòd, cùm variolarum eruptio per unicornu foſſile, myrrham electam. CC. aut lapidem Contrayervæ Mayernii &c. promovenda fuiſſet; occluſis per lardum poris inſenſibilique tranſpiratione impeditâ, earum materia retroceſſerit. Quid facerem? Obverſabantur animo meo multa, & quæ deſiderabam medicamenta morbo depellendo utilia, præſtò non erant præter aquam Card. bened. Antimon. diaphoret. & CC. ſine igne, ex his itaque jubeo fieri medicamentum, & præſcribo juxta celeberrimos Practicos, qualis ſit ſervanda diæta. Uſus fuerat tenellus propemodùm

pemodùm per duos dies & parens lætabundus ad me properat, & de morbo penitus devictô gloriatur. Mihi juxta ſenis noſtri monitum ſubita mutatio ſuſpecta erat, & jubeo parentem medicinæ uſum continuare. Is conſilium parum moratus, ſanitate filii lætus, eum implet carne &c. contra mea ex Sydenhamio hauſta monita. Proximis diebus gaudium vertebatur in triſtitiam, cùm propemodùm exanimatus genitor accedit, & ultima proli inſtare lachrymans narrat, intumeſcere enim corpuſculum, præprimis membrum virile & genua. Ego re benè expenſa, varia molior, verùm ſudor exprimi nullo modo poterat, adeò arctè foramina ſudatoria obſtructa erant. Prælaudati Anglici Doct. conſilia ſucceſſu optato hîc deſtituebantur. Tandem poſt alia tentata præſcribo pulverem ex conchis præparatis, Arcano duplicato, Antimon. diaphoretico, Sale abſynthii cum felici eventu, tandem enim ſequebatur largus ſudor, & tametſi vires ſubinde initio minuerentur, optata valetudo. Ex hac obſervatione didiciſſe viſus mihi ſum, num variolarum cauſa ſit fermentatio ſanguinis, ut Williſio, Mortono, aliisque viſum, an verò quædam illius coagulatio? Quod itidem multis placet, exploſâ ſententia eorum, qui vel lac maternum vel ſemen parentum vel intemperantiam ægrotantis accuſant tanquam proximam cauſſam. Num etiam ſunt in hac medica hiſtoria, unde ratio erui queat, cur quidam homines, quibus me etiam in trigeſimo ætatis anno annumerare hactenus poſſum, variolis non laborent? An materia illa, quæ apud hunc in variolas faceſſit, apud alium in febrim aut alium morbum degenerat? ſi enim quædam pars materiæ varioloſæ, ut hîc videtur contigiſſe, in febrilem abit; num etiam tota non adeò copioſa in illam abit? verùm hæc obiter.

(Noribergâ Auguſtam Vind. d. 20. Junii A. 1695. miſſa.)

OBSER-

OBSERVATIO XLIII.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.

De Gulæ vulnere lethali.

HAfniæ cuidam robuſtæ conſtitutionis militi, ex illis, qui cuſtodiæ Regis præſunt, ebrio quidem, cum commilitonibus ſtricto gladio dimicanti duo vulnera infligebantur. Quorum unum à tergo ad os ſcapulæ pertingebat: alterum per muſculum pectoralem inter claviculam & vertebram thoracis ſupremam inflictum erat. Utrumque cum apparenter ad thoracis cavitatem non pertingeret, (ſtylus enim via recta non poterat profundius immitti) minus periculoſum putabatur à Chirurgis, præſertim quia nec ſanguis copioſè effuſus, nec gravia ſymptomata viſa. Deligatis enim vulneribus ſuavi ſomno fruebatur vulneratus; Nec evigilans malè habebat: ſed ἄπαθος protinus julabia ex aqua, vino & ſucco mali citrei (limonade vulgo vocant) parata, largius ingurgitabat, quin malum citreum ſimul comedebat. Præter omnium tamen opinionem intra 28. horarum ſpacium derepente quaſi efflabat animam. Inopinatus hic mortis eventus, ut curioſius in vulnus inquireremus, addebat ſtimulos. Itaque cadavere aperto omnia viſcera tàm imi quàm medii ventris erant quidem ſaniſſima. Nihiloſecius in pectoris cavitate, tanta lymphæ rubicundæ vini odorem præ ſe ferentis copia reperiebatur, ut ab ea diſtenti quaſi videretur pectus. Quare ſtylus accuratius paulò per vulnus denuo immiſſus, in cavitatem thoracis tandem penetrabat, & œſophagum ſive gulam potius per transverſum quaſi in utroque latere percuſſam monſtrabat. Rarus equidem caſus erat, partem venis, arteriis, nervis, aſpera arteria pluribusve præmuni-

tam, ſolam eſſe vulneratam: Quod quidem fieri vix poſſe dudum Experientiſſimus Dn. D. Welſch in rationali vulnerum judicio doctè dubitavit: Rectè verò talismodi vulnus ſiquidem contingat, lethale pronunciavit; tum propter incommoditatem, quidni impoſſibilitatem, vulnus deligandi & medicamina convenientia applicandi, tum præprimis propter impeditum alimentorum tranſitum. Scilicet per vulnus exeunt, præſertim potulenta in thoracem, quæ in ventriculum ferri debebant, & non ſolùm reſpirandi difficultatem, ſed omnimodam ſuffocationem certo certius important. Hoc enim pacto & hunc vulneratum periiſſe confirmabat αὐτοψία. Quoniam pectus partim à potulentis, quibus particulæ pomi citrei maſticatæ admixtæ, copiosè hauſtis, partim à ſuccis extravaſatis adeo infarctum, ut vix ſuis pulmones fungi potuerint muniis. Cæterùm nec dolores, quos tantopere metuit Welſchius loco citato, hic urgebant, neque tumoris aderat veſtigium: Nec denique, quod admiratione dignum, convulſiones, licet gula nervoſa putetur, notatæ.

OBSERVATIO XLIV.

Dn. D. JOH. GEORGII HOYERI.

De Fœtu, die tertio poſt mortem matris enixo.

FOEmina quadraginta annorum octies feliciter puerpera facta, nono puerperio ingruente, febre tertiana correpta, mireque ob paroxyſmorum vehementiam debilitata, partu nunc inſtante, medios inter dolorum cruciatus, nondum enixo partu fatis concedebat. Tertia verò poſt mortem die, ſolio ut fieri ſolet, condita, jamjam ſepelienda, dictum factum cum fragore fœtum, unaque magnam humorum copiam excernebat,

nebat, ore ſimul aperto, linguave ex faucibus emiſſa. Præſentibus omnibus ac ſingulis quaſi perterrefactis ob inopinatum rerum eventum. Nonnullis autem curioſioribus prodigii cauſam ſcire cupientibus, mihi in mentem fortè veniebat Helmontii ratio, qua ſingularem attribuit utero vitam, dum ſcilicet poſt mulieris mortem, prolem adhuc enititur, Tr. vita multiplex in homine: & Tr. ignota actio regiminis. Enim verò ſicut à mente mea nunquam potui impetrare, ut iis, quæ Philoſophus per ignem hic pro ſolita autoritate dicit, fidem habeat: ita ſequentem, quam mihi ſana ratio dictitabat, cauſam ſuggerebam: Manifeſtum ſcilicet eſt, fœtum tempore partus tàm proprio conatu quàm niſu parturientis fundo uteri relicto ad oſtium vulvæ quàm proximè accedere: Hoc verò cum partim ob muſculorum vulvam cingentium elaterem, partim ob inflammationem, tum à contrectatione manus obſtetriciæ, tum à premente fœtu cauſatam, juſto ſit anguſtius, impoſſibile prorſus eſſe, ut fœtui concedatur exitus, matre viribus adeò proſtratis, vivente: Eâdem verò defuncta & ſtrictum muſculorum elaterem flacceſcere, & inflammationem à ſpirituum & humorum affluxu & ſtaſi cauſatam, rurſus extingui, laxioraque nunc concipi poſſe ora vulvæ dicta: Interim Lochia intra fœtum & uteri fundum contenta, & humores extravaſatos ſive Catamenia gas fermentificum ſuſcitare, fermentare & exitum affectare: Quem dum invenire non poſſunt alium, tandem fœtum, præfixum tanquam cuneum ad inſtar tormenti bellici cum fragore protrudere & exitum qua data porta quærere. Rem ita ſe habere humores poſt fœtum protruſum in ſatis magna quantitate profuſi confirmare poſſunt abunde. Nec dubitandum de gas dicto & de humorum extravaſatorum fermentatione. Sæpius enim notavi, quando cadavera humana ſecare contigit, hu-

mores extravaſatos in abdominis vel thoracis cavitate contentos ad inſtar tympani inflaſſe ventres. Quibus diſſectis fœtidiſſimos flatus & humores cum ſtridore tantove impetu fuiſſe emiſſos, ut plures adſtantes iisdem viderim commaculatos.

Obiter hic monuiſſe juvabit, panicum eſſe metum, quo gravidæ febribus afflictæ medicamina tantopere reformidant. Quippe quæ plerumque dum vitare volunt charybdim, incidunt in ſcyllam, prout laudata teſtatur hiſtoria. Plures verò gravidas tum Hafniæ tum Molhuſæ cum anno proximè finito Febris Tertiana epidemica hic graſſaretur, pulveribus & mixturis febrifugis, apprimè verò infuſis ex ſpeciebus febrifugis & laxativis cum vino paratis, exoptato cum ſucceſſu reſtitui, quæ poſtmodum ſanos fœtus pro voto excludebant.

OBSERVATIO XLV.

Dn. D. JOH. GEORGII HOYERI.

De Podagrico Inſultu ab uſu ceraſorum acidorum.

VUlgo quidem circumfertur in parœmio quaſi: iram, vinum, venerem progignere podagram. Enimverò non excluſive valent hæc: Notavi nempe plus una vice, quosdam, qui neque Veneri neque Baccho litaverant, quin etiam non ſolùm ab ira, ſed quibusvis aliis animi pathematibus prorſus immunes erant, nihilominus moleſtiſſimo podagræ affectu fuiſſe afflictos. Ita non ita pridem Patricius quidam Molhuſinus quinquagenarius, conſtitutionis ſanguineæ, vitæ ſobriæ deditus & ferè ἄπαθος, podagricis doloribus à cauſa neſcio quâ, niſi forſan à modico vini uſu aliquoties corripiebatur. Itaque ſtrictiſſimis diætæ limitibus poſitis,

à vini

à vini potu protinus abſtinebat. Interim degens optimè, cum tempore æſtivo frequentaſſet hortum, unumque vel alterum pugillum ceraſorum acidorum comediſſet, poſtridie cruciatibus podagricis atrociſſimis aliquot hebdomadas durantibus affligi cœpit. Qui quidem poſt adhibita probata remedia tum temporis perfectè ceſſabant. Sed poſt biennii ſpacium ab eodem ceraſorum eſu denuo maximopere ſæviebant, manifeſto indicio ab uſu horum fructuum podagricos hos inſultus cauſatos fuiſſe. Neque enim ratio deeſt: acidum quippe vitriolicum, quod ceraſis ineſt, perinde ac acidum vini producere poſſe talismodi dolores, palpabile eſt: aut ſi mavis acidum volatile ceraſorum particulas ſalinas tartareas impuras in Maſſa ſanguinea præexiſtentes præcipitare, & ad extremos artus eliminare poſſe non impoſſibile.

Ex pari ratione haud ita pridem in Viro primario conſanguinitatis vinculo mihi conjuncto, podagricum affectum ab uſu rob ceraſorum acidorum notavi.

OBSERVATIO XLVI.

Dn. D. JOH. GEORGII HOYERI.

De Febris intermittentis cura lethifera.

IMmenſus foret labor omnia ac ſingula febrium intermittentium ſtolida remedia recenſere. Tranſeant igitur varia abſurda ab inſano vulgo æſtimata. Interim non inanem locabit operam, quisquis talia, quæ cum præſentaneo mortis periculo conjuncta, virgula cenſoria notaverit. Ex his nominari merentur olea deſtillata doſi majori aſſumpta. Tragicum talismodi eventum ab oleo petræ quidam viderat. Et ego Hafniæ notavi, juvenem quendam oleum baccarum juniperi ad fugandum paroxyſmum febrilem pro quatuor ſolidis Danicis ſive

pro duobus Lubecenſibus hauſiſſe, hinc dictum factum graviter in terram concidiſſe & animam efflaſſe. Dubio procul ſubitanea nimis alteratio, à calidiſſimo remedio cauſata, quæ ſemper periculoſa, triſtiſſimi hujus eventus cauſa.

OBSERVATIO XLVII.

Dn. D. JOH. GEORGII HOYERI.

De Febris cura lethifera à terrore.

VEſana vulgi perſuaſio plures morbos terrore curare tentat. Sic epilepticos, podagricos, ſingultientes &c. curatos quidem fuiſſe prolixius enarrare poſſem. Infauſtam verò prorſus hujusmodi curationem nunc in ſcenam producam: Laborabat fœmina febre tertiana intermittente, variaque remedia domeſtica fruſtra vocabat in uſum. Maritus lamentationum febricitantis uxoris pertœſus, hinc inde ut fieri ſolet, auxilium implorabat. Forte quidam conſilium ſuggerebat: Febrem certo certius iri fugatam, ſi præſertim tempore paroxyſmi terrorem ſubitaneum febricitanti incuteret. Quare ut à moleſtiſſimo morbo liberaret conjugem, ſitulam repletam aqua frigida in ipſam quaſi ſemianimem uno impetu effundebat, atque hoc pacto pavore incuſſo, ſimul cum anima febrem fugabat. Quid verò abſurdius excogitari poſſet, quàm certantes ac pene ſuccumbentes naturæ vires refocillandas potius inhumano more periculo exponere? Notum ſcilicet ſymptomatum periculoſiſſimorum quaſi ſyndromen ſub initium paroxyſmi febrilis obſervari, adeo ut ſemper in ipſo frigore convulſionibus adauctis fatis ceſſiſſe notatum ſit, quotquot febribus hujusmodi deceſſere. Hinc non mirum & hanc febricitantem eo modo tractatam dictum factum periiſſe.

OBSER-

OBSERVATIO XLVIII.

Dn. D. JOH. GEORGII HOYERI.

De Febris ardentis malignæ ex immerſione ſub undas curatione.

UNanimiter cum magno Hippocrate τὸ θεῖον in morbis malignis admirantur artis filii. Sæpius enim vident eos, quibus mortem præſagiunt, præter omnium ſpem reconvaleſcere: & è contrario quos ſecuros eſſe jubent celerius opinione mori. Vident alios abſurda & morbo prorſus incongrua alimenta & medicamenta affectare & ab iis ſervari: alios ſtrictiſſime licet obſervato regimine medico perire. Sic virtus divina ſæpius illudit prudentiæ & experientiæ humanæ. Quamvis ex poſtfacto mortis & reconvaleſcentiæ jungi quandoque poſſit cauſa. Mirifica talis febris malignæ epidemicæ curatio ab Experientiſſimo D. Unſenio Claſſis Regiæ Danicæ Medico ordinario anno 1688. notata. Referebat enim hic, Claſſe Regia in mari Baltico tempore æſtivali navigante, plures matelotas & milites febre maligna variis ſymptomatibus ſtipata fuiſſe correptos. Apprimè non paucos febricitantium tanta cum ferocia deliraſſe, quinimò in mare ſe præcipites dare voluiſſe, ut trium vel quatuor virorum vis cogendis vix ſuffecerit. E quorum cuſtodia qui forte evaſiſſent, & ex navibus in mare ſe præcipitaſſent, ſi derepente ex undis in naves retrahi potuiſſent, poſtmodùm à delirio & ferocia liberatos placidè quieviſſe, viribusque pedetentim recuperatis ex voto reconvaluiſſe. Alios è contrario ſedula cuſtodia in navibus aſſervatis morbo periiſſe.

OBSERVATIO XLIX.

Dn. D. JOH. GEORGII HOYERI.

De innoxio & ſalutari abuſu opii crudi.

INfamis adeo Opiatorum fama, ut plures audito ſaltim pharmaci opiati nomine quaſi perterrefiant. Qui quidem licet panicus terror ſit, ex unanimi tamen omnium conſenſu circa Opiatorum uſum cautius mercandum. Præſertim cum à tribus vel quatuor granis laudani opiati propinatis, oculos quorundam in æternam noctem clauſos fuiſſe, notatum ſit. Interim tantum abeſt, ut quosvis fortior etiam opii ne præparati quidem, ſed crudi & hinc magis noxii putati doſis lædat, ut quosdam potius eximie juvet. Ita notavimus Hafniæ Tornario cuidam morbo iſchiadico laboranti à juniore Practico propinatas fuiſſe pilulas ex opio crudo confectas, egregio dolorum cum levamine: primis quidem diebus ordinaria doſi, ſed paulò poſt cum à minori doſi proſper & optatus eventus amplius haud reſponderet, usque ad ſcrupulum ſemis, mox ad ſcrupulum unum aucta. Singulis poſtmodùm diebus Tornarius ille opii crudi ſcrupulum unum cogebatur aſſumere, ſi dolores lenire & labores conſuetos exequi vellet. Quamprimùm verò ab ejusmodi medicamine abſtinebat, illico tantæ cruciatuum iſchiadicorum flammæ reſuſcitabantur, ut neque pedes neque manus ſuis fungi poſſent muniis. Sic opii crudi doſis extraordinaria palliative ſeu potius præſervative morbum iſchiadicum curare valebat.

OBSERVATIO L.

Dn. D. JOH. GEORGII HOYERI.

De Ptyaliſmo graviditatis Signo.

MIra gravidarum ſymptomata experientiſſimos ſæpe fallunt Medicos. De manifeſtis quidem & vulgò notis dubium non eſt, quin vel ipſæ fœminæ graviditatem exinde præſagiant. Quodſi verò inconſueta obveniant phænomena, tum ab ipſis gravidis, tum à Medicis nociva remedia plerumque vocantur in abuſum. Ita nuperrime fœmina quædam robuſtæ conſtitutionis, à frequenti & moleſtiſſima Salivæ exſpuitione diutius vexata, poſtquam ab Empiricis, purgantibus fortiſſimis propinatis, mire, fruſtra tamen fuerat defatigata, me tandem conſulebat. Ego circumſtantiis aliis penſitatis graviditatem ſuſpicabar, vitatisque purgantibus roborantia ſtomachica præſcribebam. Quibus licet Ptyaliſmum penitus non curare, mitigare tamen feliciter poteram. Poſtmodum hebdomadibus aliquot elapſis ſponte ceſſabat ſalivæ fluxus: ipſaque gravida tandem ſalvum partum ex voto enitebatur. Dein altera vice gravidata eodem ſymptomate vexabatur. Sic in diſpoſita nullum pene Phænomenon ſuſpicione careat, Ceſſante præſertim menſium ordinario fluxu. Nec tam facilè ad purgantia abortum ſæpius cauſantia properandum.

OBSERVATIO LI.

Dn. D. JOH. GEORGII HOYERI,

De Dyſenteria vitro antimonii curata.

EMpiricam periclitationem ridiculam quidem, ſaluberrimi tamen eventus ſæpius eſſe inventricem, ſequens evincit obſervatio: Primarius quidam belli Præfectus proprio exemplo didicerat vix eſſe præſtantius remedium ad ventriculi quosdam morbos curandos, imprimis ad vitioſam crudidatis bilioſæ saburram ἄνω ϗ κάτω exturbandam, quàm vitrum antimonii. Tantum arcanum, ut ſibi perſuadebat, ſemper ſecum portabat, & quibusvis de ventriculi imbecillitate conquerentibus obtrudebat. Fortè ſtudioſus quidam, cum quo in eodem hoſpitio commorabatur, Dyſenteria tunc temporis epidemica corripiebatur. Hic morbum diſſimulans ſaltim de appetitu proſtrato & ventriculi imbecillitate conquerebatur. Laudatus belli Præfectus arcanum conſuetum mox offerebat, illudque propinando oleum quaſi affundebat igni, dum Dyſentericus continuo maximam vitioſæ ſaburræ copiam ſurſum atque deorſum excernebat, eousque donec viribus nimium proſtratis ſurgere non poſſet amplius, ſed alto ſomno opprimeretur. Evigilans autem ab alvi fluxu ſe prorſus liberatum ſentiebat, neque cruentas alvi dejectiones denuo experiebatur; ſed viribus lautiori diæta pedetentim reſarcitis priſtinæ ſanitati reſtituebatur. Deinceps alium eadem dyſenteria correptum, quin tertium & quartum ſingulos tamen robuſtioris conſtitutionis pari ſucceſſu eodem remedio curabat. Quam medendi methodum, quamvis hactenus nunquam ex ullo practico cognoverim, ratione tamen non prorſus deſtitutam puto. In eo verò

cura-

curationis ratio videtur conſiſtere, quoniam ab ejusmodi pharmaco vitioſi bilioſi & acres corroſivi humores ἀϑρόως καὶ βιαίως è primis viis exturbantur, & hoc pacto natura ab irritantibus moleſtiſſimis particulis liberatur, ſuique juris redditur.

OBSERVATIO LII.

Dn. D. JOH. GEORGII HOYERI.

De Epilepſiæ magicæ cauſa & curatione.

Abſtruſiſſimæ adeo morborum per magiam diabolicam productorum cauſæ ſunt, ut iis vix Oedipus enucleandis par ſit. Incurabiles hinc plerumque ſunt, quàm diu cauſæ latent. Cognitâ verò cauſâ cura facillima. Cujus rei inſigne exemplum contigit in Scania; dum Matrona honeſta toties epileptico paroxyſmo corripiebatur, quoties certum ædium ſuarum intrabat cubiculum, quod quidem ſæpius ſolebat frequentare. Variis autem remediis anti-epilepticis alias probatiſſimis, tum à præſente Medico, tum pluribus aliis ex locis conquiſitis ſine minimo ſucceſſu adhibitis, incurabilis denique putabatur affectus. Tandem poſtquam duodecim annorum ſpacio miſerè discruciata, fortè fortuna Vetula quædam, oppidi ejusdem, in quo matrona degebat accola, veneficii accuſata in vincula conjecta, tormentis carnificis expoſita & veneficii convicta ad rogum damnabatur. Hæc inter alia crudeliſſima facinora hujus etiam epilepſiæ cauſam manifeſtabat. Scilicet Matronam laudatam, dictos ante 12. annos, cum maritus ejus novas ædes exſtrui curaſſet, ſervam quandam ob neglectos labores inflictis colaphis iniquius tractaſſe. Servam vindictæ percupidam ex vetulæ conſilio inſtrumentum ferreum -o ad inſtar circuli

cum ſtylo formatum cubiculi foribus, quibus conficiendis faber murarius eo tempore fuerat occupatus, clanculum immiſiſſe (inſtrumentum verò illud eo fine fuerat confectum & oſtio immiſſum, ut Matrona, quæ ſervam læſerat, quoties intrare vellet cubiculum, toties corriperetur epilepſia) quod ſi rurſus abſtulerint, epilepticam fore ſalvam. Senatus oppidanus inquiſitione facta rem ita ſe habere deprehendebat, ipſaque Matrona inſtrumento è foribus ſublato cameram ingredi & egredi poterat pro lubitu ſoſpes & incolumis. Aliquandiu poſt, cùm ad petitum Medici experimenti gratia inſtrumentum denuo affigeretur foribus, intratura Matrona illico paroxyſmo epileptico vehementiſſimo corripiebatur, vetula quidem dudum in cineres converſa. Inſtrumento autem prorſus è medio ſublato, poſtmodum nunquam convulſionibus ullis vel epilepſiæ obnoxia erat. Tanta ex indulgentia divina magiæ diabolicæ vis eſt.

(Miſſæ Molbuſa Norimb. d. 28. Junii A. 1695.)

OBSERVATIO LIII.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

De Colica ſpaſmodica, cum inſequente arthritide vaga, quatuor homines uno eodemque modo & tempore invadente omnibus, excepto unico, exitiali.

ANno 1664. circa Feſtum Nativitatis Chriſti, tres Viri Juvenes, temperamenti cholerico-melancholici, & ad affectum hypochondriacum ac diſpoſitionem ſcorbuticam proni, (inter quos Sacellanus erat) in certa quadam domo privilegiata uno tempore, & poſt ſequentes elapſas quinque ſeptimanas

illorum

illorum etiam Magni Nominis Antiſtes (qui per aliquot annos valetudinarius, & cum reliquis tribus pari fermè temperamento præditus erat) Colica convulſiva & ſpasmodica correpti fuerunt, quam arthritis vaga cum paralyticis inſultibus, ventoſitatibus, ventris inflationibus, continuis alvi conſtipationibus, ructibus, pectoris compreſſione, aſthmate, aliisque diris ſymptomatibus atque moleſtiis, & apud Sacellanum paulò ante ejus obitum horrendis convulſionibus, Domusque Illuſtriſſimum Antiſtitem aliquot dies ante mortem intolerabilibus in dextro latere capitis doloribus, rationisque ac ſpirituum animalium obfuſcatione & perturbatione excepit. Inter hos patientes, Secretarius & Cubicularius quoad morbum & ſymptomata de pari malorum ſyndrome conqueſti ſunt; quia verò materia peccans apud Cubicularium à centro ad circumferentiam, ac inter cutem ac carnem effloreſcentiis ſcabioſis & pruritu, nec non per continuam diaphoreſin & madorem à benigna matre natura expulſa fuit, idcircò de his quatuor patientibus ille ſolus vitam retinuit ac evaſit.

Quod Cauſam hujus morbi attinet, omnes quidem dicti quatuor Patientes malo hypochondriaco antea affecti fuerunt, quamob rationem illi ob humores acido-vitriolatos & ſcorbuticos intra corpus genitos tali colica convulſiva & doloribus vagis arthriticis facilè corripi potuiſſent; Quia verò decumbentes ratione naturarum & complexionum in uno alterove notabiliter diſcreparunt, unoque tempore, eodemque morbo, paribusq; ſymptomatibus laborarunt, & malum, quod ab initio in fibris inteſtinorum nerveis obortum eſt, poſtea nervos artuum, itemque nervos muſculi ſphincteris ani, arctiſſimè conſtringendo ſicque beneficium alvi impediendo & retardando, nec minus nervoſam ſubſtantiam diaphragmatis, cum inſecuta reſpirandi difficultate, tandemque etiam

ipſum cerebrum & principium nervorum, partim convellendo, partim rectam rationem infringendo, ſpiritusq; animales perturbando, magnosque dolores cephalicos excitando, occupavit, & duo vel tres Dnn. Patres Franciſcani extranei, qui circa ſpiritualia apud hos Patientes occupati erant, pari fermè morbo colico ægrotare cœperunt; Idcircò non ſine ratione judicatum eſt, quod hoc malum à cauſa externa corroſiva, & ſimul ſtyptica ſeu conſtrictiva, præcipuè nervis inimica, obortum ſit.

An verò hæc incommoda à materia quadam arſenicali, ſimulque intermixta alia calcem vel gypſum redolente, vel ab aliquo veneno doloſè per veneficium in cibo, vino, aqua, vel alio quodam vehiculo propinato provenerint (quia ipſe Illuſtriſs. Antiſtes talem ſuſpicionem habuit, ac propterea duos fontes exhaurire curavit) id Medicos, aliosque hujus rei ſcrutatores & percontatores hactenus latuit. Interim patientes (excepto ſolo Cubiculario) debitum naturæ ſolvere coacti ſunt, vitamque cum morte permutarunt.

OBSERVATIO LIV.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

De Rebus alienis per urinam, mediante faſcino, è corpore excretis.

ANno 1695. menſe Januario, fœmina quædam adhuc cœlebs, quæ antehac intumefactum ventrem habuit, ac de acerbiſſimis doloribus, hinc inde in corpore, præſertim verò capite, artubus & ventre tumultuantibus, conqueſta eſt, quibus alvi conſtipatio per viginti integros dies durans, acceſſit, & tandem per urinam, ut Medicus illius loci perhibebat, ſequentes res per urinam excrevit, utpote magnam acum,

quam

quam inſecutæ ſunt aliæ tres, inter quas una ex cera Hiſpanica globulum in altera extremitate habebat, cum quinque aliis alio tempore inſequentibus, item clavi ungulares tres, crinium cincinni, magnæ & parvæ fibulæ, duodecim particulæ variæ formæ & magnitudinis ex vitro conflatæ, duo clavi ſutorii novi, clavis alius equinus integer & duo confracti, & tandem ſacculus hinc inde perforatus, in ſuperiori parte filo contorto cannabino circumvolutus, qui à clinica ex antro muliebri eductus fuit. Quia verò in recenſione hujus caſus à Medico oppidano Ulmenſi nulla mentio facta eſt, quibus remediis adhibitis venter antea tumefactus ſubſederit? an menſtruæ purgationes totaliter ſint ſuppreſſæ vel non? & an Patiens antea de libidinoſis concupiſcentiis non ſuſpecta fuerit? aut an Medicus apud exeuntes res alienas è corpore jam enumeratas præſens fuerit vel non? idcircò Ampliſs. Magiſtratu jubente Collegium Medicum hac de re ſuum judicium difficulter ferre potuit. Tandem verò ab omnibus judicatum eſt, ſi hæc res revera ſine omni dolo & ſimulatione ſe ita cum dicta fœmina habeat, & per veraces Perſonas teſtimonium perhibitum ſit; hunc affectum morbum magicum, à faſcino, veneficio & incantatione introductum eſſe.

De hujus morbi curatione perhibent, quod tria præcipuè requirantur, & quidem 1. Remedia Magica. 2. Spiritualia; & 3. Corporalia. Magica veris Chriſtianis ſuſpecta & prohibita ſunt. Spiritualia in precibus & Theologicis adhortationibus & conſolationibus comprehenduntur. Naturalia, quæ cum ſpiritualibus conjungenda, in alexipharmacis, cordialibus, malignitati reſiſtentibus, aliiſque appropriatis & ſpecificis remediis conſiſtunt, quorum ope & auxilio tales affectus apud multos, ſi non radicitus exterminati, tamen ita leniti & mitigati fuerunt, ut Patientes magnum exinde ſolatium conſecuti

ſint.

ſint. Tales autem morbi non niſi longo tempore ac ſucceſſivè curantur, & licet interdum ſpes reſtitutionis affulgeat, & per factas inducias videatur, ac ſi talis affectus ſublatus ſit, illæ tamen ægritudines poſtea ex inopinatò recurrunt, & tàm Theologis quàm Medicis magnos labores excitant.

Contra tales magicas faſcinationes & incantationes quidam Medici inter alia cati vel felis nigræ ſanguinem vel ſolum, vel cum canis nigri ſanguine miſtum, non ſolùm Patientis toto corpori, ſed etiam conclavi, januæ liminibus & feneſtris, nec non illorum retinaculis cruciformibus ligneis, (Germ. Creutzſtöck) illitum, pro certo & ſingulari remedio juvante extollunt & deprædicant. Qui Authorum libros de hac materia conſcriptos evolvere deſiderat, ille Sennertum de morbis occultis & faſcinatione; Frommannum de faſcinatione; Jordanum; Carrichterum; Codronchium de morbis per incantationem inductis, alioſque conſulat.

(*Miſſæ Ulmâ Svevorum Norimbergam d. 9. Aug.* 1695.)

OBSERVATIO LV.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Eſu Aranearum innoxio.

PErmultos Excellentiſs. Medicos ex noſtra LEOPOLDINA Academia cum Erudito Orbe communicaſſe obſervationes de hominibus, qui innoxiè araneis veſci fuerint ſoliti, compertum. Poſſet itaque videri oleum & operam perdere, ſi de iis adhuc quædam in medium afferantur. Pace tamen ejus adhuc unam obſervationem, prioribus de id genus hominibus relationibus

nibus attexo. Fuit heic paucis ante annis Locumtenens (Lieutenant) hic araneas avidè venabatur, venatione captas in patinam congregabat, poſtea comedebat. Cùm interrogaretur, quare adeo eſu horum inſectorum delectaretur? Reſpondit, ſe hoc hæreditariò à matre habere, ut quæ avidiſſimè iſtis animalculis veſci conſueverat. Sicque videmus iſtam malaciam, aut ſi mavis, picam quoque in liberos propagari; & propterea communicavi. Credo omnia vulgò dicta venena vegetabilia & animalia conſuetudinis fato poſſe fieri eſualia. Tolle idioſyncraſiam, & ſublata erit omnis venenorum vis deleteria: Cæterùm reapſe nulla dantur venena. Nam quod huic virus eſt, alteri eſt virtus, & quod huic virtus, alteri virus; quod ſexcentis exemplis ſi ratio inſtituti permitteret, probari poſſet. Omnia venena, quibus vulgò dicta venenata animalia turgent, gignit in iis efferveſcentia in iram. Sicque & hominis irati morſus æquè venenatus eſt, ac alterius alicujus animalis venenati. Morſus hominis iræ furoriſque expertis non eſt venenatus. Verùm antequam iſti ſermoni de araneis finem imponam, ecce quod mecum communicavit *Excell. Dn. D. Stephanus Blancardus* de arte noſtra Medica optimè meritus. Habeo araneam, inquit, quæ quatuor annos peperit ova, ex quibus iterum araneæ ſunt productæ; atque hoc poſſum affirmare, quod nullus maſculus adfuit, & ſemper procreatæ araneæ. Num ſint hermaphroditæ veſtrum erit judicare; h. i. Reſpondi, eſſe hermaphroditas & utriusque ſexûs omnia inſecta, verùm de hoc quæſito alibi forſan prolixius.

OBSERVATIO LVI.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Fonticulorum uſu.

Generoſiſſima quædam Matrona per longum temporis intervallum in vertice ſui capitis & apice naſi intenſiſſimum gelu ſentiebat; ad id tollendum nec ſumptibus in medicos (in quos ſemper larga & liberalis fuit) nec medicamenta pretioſiſſima expendendis parcebat, verùm oleum & operam perdebat. Ego conſultus fonticulum ſuaſi, alii è contra, quibus rationibus moti, ignoro, disſuadebant & ſummopere improbabant, inter quos erat, qui dicebat fonticulum ſterilitatem poſſe inducere. Quis non ridet hoc legens frigidum ratiocinium? Tandem cum meo obſequeretur conſilio, fonticulo facto illoque largiter ichoroſam materiam evomente, ſenſim quoque hoc malum, Deo debentur gratiæ! evanuit, ita ut jam iſtius paſſionis expers vivat. Eant & improbent jam id remedii genus, quot tot experimentis triumphat. Meritò annotamus ſucceſſus, quos fonticuli in curandis morbis dant; ut hoc generoſum & præſentiſſimum remedii genus contra eos vindicemus, qui fonticulos nullum in medicina uſum habere aliis perſuadent. Et licet ipſis non ſuppetant media, quibus morbos tollere queant, præjudiciis tamen occupati ad hos, quos natura ſuadet, experientia confirmat, fonticulos venire renuunt.

OBSER-

OBSERVATIO LVII.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Antipathia cum Perdicibus.

Quidam Generoſiſſimus Eques nulli venationi libentius quàm perdicum ſuam locabat operam ac tempus, avesque ipſas ſumma cum voluptate ſua verſabat tractabatque manu; verùm ſi aſſatæ in menſam, vel in cubiculum occultatæ ipſo inſcio inferrentur, animi deliquio proximus, totumque ejus corpus ſudore frigido manabat, & niſi citò removerentur pereundum ipſi eſſet. Aliquando perdicem aſſatam ipſo minime conſcio ſub ſella, cui inſidebat, occultarunt; verùm tàm gravis & periculoſa animi anxietas eum invadebat, ut profuſo gelido ſudore per univerſum corpus, niſi removiſſent, procul dubio expiraſſet. Hanc obſervationem in chartam conjiciens, cum occupatus eſſem in perlegendis *Petri Martyris Epiſtolis* incidi in *Epiſtol. LXXXVI. libri tertii p. 47.* ubi hæc leguntur: Vidi ego homines, qui ſolo guſtu mellis ita perturbentur, ut ſeſe helleborum aut cicutæ vaſculum ſumpſiſſe exiſtiment. Hoc ipſo tempore, quo hanc Epiſtolam ſcribo, epoto lacte familiari cuidam meo Hiſpalenſi, adeo viſcera commoventur, ut evomere ad ſanguinem usque cogatur &c.

OBSERVATIO LVIII.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Æſtu circa regionem cordis.

QUædam Matrona per intervalla circa regionem cordis tam gravem patitur æſtum, ac ſi illic fervida atque ebulliens aqua eſſet conſperſa, quem & admota ex auro lamina vel nummo reſtinguit, cætera quæ adhibentur, nullum afferunt levamen, quia æſtus crebrò invadit.

OBSERVATIO LIX.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Narium frigore inſolito.

SIngularis & oppido rari & forſan hactenus inauditi ſymptomatis, quod in quadam Matrona morbum quendam ventriculi à flatibus ortum contumacem comitabatur, hîc quoque mentionem faciam operæ pretium eſſe arbitror. Iſtius honeſtæ Matronæ frequenter de die & nocte nares frigidiſſima invadebat aura, & miſerè torquebat; ſique nocte ingrueret, omnem auferebat ſomnum, ſicque inquietabat caput, ut quaſi in furorem adigeretur. Antequam ſe curæ meæ committeret dies noctesque nares linteis habebat munitas vel & prorſus obſtructas. Et quod præprimis mirum, interdum magis dextras interdum magis ſiniſtras affligebat nares hæc infeſta gelidaque aura, à qua tortura, Dei ope, maximam partem liberavi; nonnunquam quidem

quidem illa aura, ſed multò benignior quàm antea, recurrit, nareſque invadit. Dicant, qui poterunt, vel eruant iſtius mirifici affectus cauſam, quidnam ego ſentiam, alibi, Deo volente, exponam, forſan in noſtro ſyſtemate Praxeos, aut in Thaumatographia mea Curioſa Microcoſmi.

OBSERVATIO LX.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Gallinæ quibusdam mirabilibus.

G*Vilielmus Poſtellus c. XV. §. 1. p. 46.* in ſua Abſconditorum Clave ſcribit: Omnia quocunque modo referre ſuæ cauſæ ſimilitudinem eſt in veritatis certiſſimæ placitis. In quemnam ſenſum Poſtellus hanc dicat ſententiam, non referemus. Quonam cæteroquin in pretio ſit hic Author apud noſtrates Theologos notum. Ne nunc dicam, quid de eo judicet ex reformatis Theologis *Beza* in ſuo ad Cap. 1. Johann. Evang. v. 4. ubi cum Serveto comparat; jure an injuria, noſtrum non eſt disquirere. Verùm & in naturalibus maximè habere locum, minimè nobis dubium eſt, ſed perſuaſiſſimum, ultra quorum limites quoque non extendimus. Probat veritatem iſtius ſententiæ hiſtoria, quam nunc in medium afferam. Duobus ante annis contigit Haderslebiæ, quæ Civitas in hac noſtra Cimbrica Cherſoneſo juxta Mare Balthicum ſita, ſuumque Dominum Potentiſs. & Invictiſs. Regem Daniæ agnoſcit, apud Paſtorem, ut pullus triduo poſtquam ex ovo egreſſus in morem Galli ſimilique ritu Gallicinium ederet. Eodem anno & apud alium ſimile gallicinium in triduano pullo animadverſum fuit. Quæ Gallicinia ego naturæ mirabilibus me-

ritò accenſeo, ſimile quoque contigiſſe gallicinium Neomonaſterii oppiduli quoque Holſatiæ noſtræ fide digniſſimi relatione habeo. Quod autem circa gallinas, gallinarum pullos, earumque ova multa evenerint mirabilia & ab Authoribus fuerint annotata, compertum eſt. Præter pullorum gallicinia affero hiſtoriam notatu digniſſimam, quam legendo Excellentiſſimi Philoſophi *Gaſſendi Epiſtolas* in meæ *Polymathiæ univerſalis ſyſtemate in orcheſtra Gaſſendi Lemmat.* 95. notavi. Quam verbis ipſius *Johannis Gauterii M. D.* Aquis ſextiis habitantis in Epiſtola ad Gaſſendum concepta hîc inſero, & ita habent: Menſis vigentis die 2. manè horam proximè ad nonam apud Illuſtriſſimum Dominum Præſidem de la Roque conductitia nunc temporis Domini Franc Medici Illuſtris viri Domini Peireskii domo utentem, Gallina domeſtica ovum enixa eſt ab illis, quæ diebus ſingulis aſſiduè pepererat ante nihil omnino diſcrepans in media interioris domûs area, è quo, cum illud aggreſſæ una paſcentes Meleagrides quinque frequenti roſtro concerpſiſſent in fruſta, anas numeris omnibus abſoluta vivens, & ad vulnus (à quo hora ab ortu altera occidit) altius capiti inuſtum pipiens prodiit, adſtantibus obſtupeſcente domûs Oeconomo, cubiculario miniſtro, cæteriſque ferè omnibus domeſticis, quam uno omnes ſpiritu ad Dominum immorati obtulerunt: illum tamen contemptorem primò, mox objurgatorem habuerunt. Verùm enim verò me una & pluribus concurrentibus magni etiam nominis Viris multis, utro citroque propoſitis dubitationibus, iiſque per ipſum rei eventum eliminatis protinus, Dominus admirationem ſincera narratione prodidit, nec tacitus conceptum de augurio timorem, leviſſimum licet, occultavit, quem facilis tamen divina, qua donatus eſt ſapientia ſua oppreſſit minus nihilo religioſus. Anatem hanc parenti meo commiſſam, mihi aſſervo in liquore balſamico.

Duo

Duo in hac hiſtoria ſunt cumprimis mirabilia: 1. Quod gallina enixa fuerit ovum pullo imprægnatum. 2. Pullo toto genere à gallina diſtincto ſcil. anate. Circa primum forſan minus dubium eſt; ſiquidem plures circumferuntur hiſtoriæ, quod Gallinæ loco ovorum pullos pepererint. Vide ſis Excell. *Dn. D. Joſephi Lanzoni* Italiæ, & ſuæ Academiæ Ferrarienſis, & noſtræ LEOPOLDINÆ Societatis maximi ornamenti Curioſiſs. *Obſ. XLII. Ann. I. Dec. III. p.* 60. de gallina pullum pariente, cui adde Scholium Magnif. Domini Præſidis, Patroni noſtri Honoratiſſimi. Quod ad alterum punctum attinet, anatis pullum gallinæ ovo fuiſſe incluſum, arbitror ab imaginatione proveniſſe. Quod meum aſſertum probant obſervationes ab aliis magnis Viris olim communicatæ, quomodo in ovi gallinæ putamine depictum fuerit aliquod cœli phœnomenon. Imò & quomodo ex gallinæ ovo aliquando prodierit pullus milvino capite præditus vide ſis *Johannis Marci Marci à Kronland. Philoſ. vet. reſtitut. P. III. Sect. 1. Subſ. 11. p. 282.* Quæ effecta imaginationi gallinæ tribuimus. Hanc non duntaxat in brutis credimus efficacem, verùm & phantaſiam aliquam tribuimus plantis, & meritò. Imaginationis enim vis omnino indefinita eſt, quidque illa poſſit & valeat hactenus ab Auctore nullo traditum. Et hæc ut morbos inducere, ita & morbos tollere poteſt, ſi modo organa, per quæ vim ſuam exſerere ſolet, non ſint vitiata. Quod autem hic eventus voto non reſpondeat, non imaginationis vitio, ſed organorum fit. Imaginatio multò fortior eſt in homine, quàm in brutis, quoniam ad eam quoque intellectus, qui eſt animæ rationalis facultas, ſuum confert ſymbolum. Præterea ex hac hiſtoria & id genus pluribus hiſtoriis evidens eſt nullius animalis ſemen fataliter ad certi animalis, & non alterius geneſin determinatum vel prædeſtinatum eſſe, ſed ex quolibet poſſe fieri &

oriri

oriri quodlibet toto genere à ſemine diſtinctum. Qua de re forſan alias loquemur. Cæterùm multæ anomaliæ & mirabilia in ovis ab Autoribus ſunt obſervata. Cujusdam Ruſtici conjux in hac noſtra Cimbria anatis ova ponit loco quodam calido non procul à calore foci remoto, cum poſtea illa ova repeteret & aperiret, inveniebat plena eſſe, & circumfluere innumeris anguiculis. Forſan hinc quod anates cum anguibus familiaribus converſari ſoleant, imò & ab iis ad coitum ſollicitentur. Ipſas etiam gallinas in Italia ab aſpidibus comprimi ex Liceto refert *Aldrovandus in Hiſtor. Monſtror. f. 389.* ipſumque Licetum Gallinam domi aluiſſe, quæ poſt multa ova unum puſillum ſine luteo edidit, in cujus albumine ſerpens veluti vermis compertus eſt, in quem ovi vitellum fuiſſe transformatum, ſuſpicatus eſt allegatus Licetus. Plura de Ovis Gallinaceis ſerpentiferis vide apud *Bartholinum Hiſtor. Anatom. Cent. VI. Hiſt. 87.* Vide ſis quoque eruditam obſervationem *Dn. D. Simonis Scholtzii Anno III. Dec. I. Ephem. Cur. à p. 354. ad 362.* Gallina tanquam animal pamphagum non ſolùm variis granorum generibus, ſed & omnium animantium, imò ipſorum quoque venenatorum carnibus delectatur, hinc illi haud longè à vero aberrant, qui volunt, quod talis Gallina aliquid ſeminis ſerpentini invenerit atque comederit, atque inde ſerpentes iſtos fuiſſe ortos in ovis, ſunt tamen, qui objiciunt tale ſemen à Gallinis aſſumptum, in eorum ventriculis & formas ſuas immutare, & vires ad ſimile quid generandum amittere, verùm talia ſemina aſſumpta illæſis formis ad corpus aliquod animatum poſſe pervenire, ſat multis probari poſſet exemplis, ſed de his aliàs. Multa Eruditiſſima de ovis in *ſua Oologia Curioſa* congeſſit *Nobiliſs. & Excell. Garmannus Leopoldinæ noſtræ Societatis Collega meritiſſimus, digniſſimus, dictus Pollux, amicus & Fautor meus Honoratiſſimus.* Ego aliquando ovorum al-

bumen

bumen, & ovorum vitellos, quælibet ſeorſim analyſi chemicæ ſubjeci, vitelli dabant oleum craſſum rubicundum: albumina liquorem aqueum: ſed non licuit deſtillationem ad eum finem, quem mihi propoſueram, ob negotiorum concatenatos fluctus continuare. Quæ deſtillata adhuc ſuis aſſervo vitris, & jam omnia ſeptem annos aſſervata ſunt. Si Deus & tempus permittant, aliquando ad eum laborem revertar, ultimam imponam manum. Conferantur hiſtoriæ de anomaliis in gallinis earumque ovis repertis & eæ, quas jam *Tom. II. Dec. III. Obſ. 191. 192. 194.* cum Curioſis noſtris communicavit Excellent. Dn. D. *Philippus Jacobus Hartmannus*, Collega & amicus & fautor noſter Honoratiſſimus, ut & *Obſ. 90.* ejusdem anni *Perilluſtris Dn. D. Gharliep*, & ſucceſſu temporis *Gallinam paradoxam* aliquis mundo ſiſtere poterit, qualis Commentarius rei literariæ apprimè utilis & lectu jucundus foret.

OBSERVATIO LXI.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Inſania hæreditaria.

FOemina quædam aliquot annos inſana, gravida facta, peperit infantem: poſt partum illa ad ſanam rediit mentem, ſanæque mentis novendecim manſit annos, è contra infans ſequioris ſexûs inſaniit, & adhuc jam adulta inſana eſt, aſt ſtupendi roboris. Sicq; hic morbus in prolem tranſiit. Deo Summo maximæ debentur grates, ſi ſanam in ſano corpore habeamus mentem. Qui autem factum, ut illa inſania in prolem fuerit traducta? non facilè definiri poteſt. Si conjecturæ locus, arbitramur, hîc omnino recipiendum eſſe *Pla-*

tonis aliorumque Philoſophorum dogma, quo ſtatuitur ideas animæ quasdam eſſe innatas; & quotidiè novas in ea ab rerum contemplatione & meditatione naſci. Quarum neceſſitatem quoque exprimit *Poſtellus l. de nativitate Mediatoris ultima p. 72.* ſicut enim eſt, ait, omnino impoſſibile conſtruere ædificium, niſi prius æquivalenter in artificis mente non ſolùm illud, ſed omnes illius partes fuerint in ſimili & æquivalenti eſſentia. Iſtæ ideæ aberrantes in matris mente, non iſtæ innatæ, ſed acquiſitæ, quæ quoque innatas obſcurarunt, per operatrices ideas transfuſæ ſunt in prolis mentem, hæ & illam perpetuò inſanire faciunt. Diffiteri non poſſum mihi hanc arridere ſententiam, qua ſtatuo omnium ſcientiarum, linguarum artiumque prima principia (vel ſi lubet appellato ideas) menti humanæ eſſe innata, & per modum diſciplinæ evolvi ac in actum ſecundum produci. ſicque omnes homines potentia quoad innatas ideas æquali modo ſunt eruditi. Differentia autem, quæ animadvertitur accepta referenda eſt diverſæ modificationi corporumque contextui ac conſuetudini, modoque informationis diverſo. Exque hoc principio fluit, quod aliqui homines linguis, quas nunquam didicerant, fuerint locuti, quorum ſat multa exempla cognita ſunt. Huc quoque ſpectat hiſtoria *Zanardi*, qui ita de ſe ſcribit: Hoc memorabile, ait, in me cognovi, quod cum non ſim in componendis carminibus multum peritus, (verum fateor) neque in Græca, Hebræaque lingua, in ſomno, currente diſcurſu, carmina pulcherrima latina & vulgaria formaverim, & terminos ante dictarum linguarum cognoverim, ut manè expertus ſum; concionesque ordinatas, ornatas & pulchriores in ſomno confecerim, quam in vigilia, & quæ in vigilia cum multo labore non penetravi, in ſomno in promptu habui, & pluries hæc mihi acciderunt, quæ ſine ope intellectus fieri

non

non poſſunt. Hæc & illa, ut dixi, manant ex principiis primis menti noſtræ innatis. Quæ principia nobiſcum nata imaginis divinæ, cujus jacturam per lapſum protoplaſti fecerunt, reliquiæ ſunt. Minimè itaque audiendus Ariſtoteles dicens, quod anima noſtra ſit inſtar raſæ tabulæ, cui nihil inſcriptum, ſed quodlibet inſcribi poteſt. Et nihil eſt in intellectu, quin prius fuerit in ſenſu. Hoc accipiendum de ideis aſcititiis, quas rerum contemplatio vel meditatio in nobis pariunt, minimè de innatis, quas menti derogare magnus eſt omnino error, qui multa abſurda gignit. De quibus hoc loco plura adducere nolo. Nec aſſerere & contra quemlibet defendere veremur mentem noſtram Dei, attributorumque Dei ideam habere innatam, utut hoc neget Clariſs. Dn. *Limborch lib.* 1. *c.* 11. *§. V. p. 3.* cujus verba ſic habent: Quod primam ſententiam attinet, nos de ea acriter contendere nolumus: veriſimilius tamen nobis eſt, nullam homini ideam eſſe innatam, ſed intellectum ejus in nativitate tabulæ eſſe inſtar raſæ, nullamque nos rei notitiam aut perceptionem, niſi miniſterio ſenſuum, ope inſtitutionis aut ratiocinationis acquirere. Verùm hi homines hoc aſſerentes non ſatis expendunt 1. Ortum animæ. 2. Animæ rationem formalem. 3. Animæ vires. 4. Et alia obſervata de notitia Dei aliqua & in barbaris gentibus, quæ nec fando nec traditione quicquam de Deo vel Numine aliquo cognoverunt. 5. Eoque ipſo negant, ullas imaginis divinæ reliquias in nobis eſſe ſuperſtites, quas tamen omnes concedunt Theologi, ſed ne extra oleas vagemur, huic diſcurſui finem imponimus.

OBSERVATIO LXII.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De miro mortis imminentis ſigno.

OCcaſione Obſervationis 37. Dec.III. Ann.II. Ephemeridum harum, quam habet Excell. Dn.D. *Joſephus Lanzonus*, hanc non minus miram, quam notatu dignam jungo. Quidam Hortulanus in hac noſtra Cherſoneſo, multas ſerens arbores ; quarum quasdam certis dedicaverat perſonis, hisce morientibus & arbores exaruere, ipſoque hortulano vita defungente, & reliquæ arbores ab ipſo plantatæ emortuæ ſunt. Cujusdam magni Viri filius plantaverat ſuis manibus arborem in horto parentum ſuorum, hic cum ob delictum aliquod extra patriam rotæ ſupplicio afficeretur, paulò ante arbor exareſcere cœpit, & circa tempus, quo ſupplicium de eo ſumptum, prorſus exaruit. Quidnam de his & ſimilibus hiſtoriis ſentiendum ſit, hoc loco non ſcrutamur. Quidquid ſit, ex re omnino eſt, illas hiſtorias non negligere vel oblivioni tradere. Circa mortem hominum adhuc multa notanda eſſent, quæ ab aliis non attinguntur, cum tamen rei literariæ interſit, & quod magis eſt, Chriſtianorum, myſterium mortis optimè habere cognitum. Circa myſterium mortis adhuc ultra ſexcenta à Medicis, Philoſophis & Theologis obſervanda inter deſiderata colloco. De quibus hic fari propoſiti ratio non permittit. Non addam, quomodo alicujus generoſiſſimi Domini picta imago Domini vultum floridum & vegetum referens, in ipſo articulo mortis, quo hic Eques vitâ ſuâ functus, etiam ſuo vivido colore fuerit privata & ſolito pallidior viſa.

(*Miſſæ Kiliâ Norimbergam d. 23. Auguſt. 1695.*)

OBSER-

OBSERVATIO LXIII.

Dn. PETRI JOHANN. CHRIST-FRIEDREICH HANNEMANNI.

De omnium pilorum caſu.

JUvenis quidam nobilis in palæſtra arte pugilari ſeſe exercens, ſubitò inſtar trunci obriguit, ita ut nullum membrum nec artus officio ſuo fungi potuerint, qui affectus tamen ſubito discuſſus. Triduo poſt omnes partes corporis, quæ alias pilis luxuriant, illis denudatas ſenſit, imò quod mirum, ipſa etiam cilia & ſupercilia exciderunt, mentum quoque barba ſua privatum, in ſumma ubique partium à capite ad calcem pilorum caſum paſſus eſt, prorſusque calvus inſtar ſenis factus, nec poſtea ullus in toto corpore renatus eſt pilus, licet poſt hunc affectum adhuc triennio ſupervixerit, quo tempore febre extinctus eſt.

SCHOLIUM.

CUm Excellentiſſimus Dn. Parens Optimi Dn. filii ſui obſervationum harum Authoris, ut Scholion his ſubjungerem, in literis ad me datis petierit; Morbum hunc judico Catalepticum, ex obſtructione pororum cerebri, naturalem ſpirituum animalium motum inbibente, ſanguinemque incraſſante natum, mox tamen discuſſum, ob obſtructionis hujus à ſpirituum tranſitum tentantium vehementiori impulſu factam reſerationem, viſcoſarum particularum ad glandulas ſubcutaneas relegationem, ſanguinisque ſic & ſpirituum turbati motus reſtitutionem: defluxere verò in toto corpore pili, partim ex nimia pororum rigiditatem priorem mox ſubſequente laxitate, partim verò debiti

alimenti defectu, lymphæque in glandulis viſcoſitate, quare & æger ex febre & procul dubio hectica ſenſim extenuatus periit.

(J. P. Wurſſbain)

OBSERVATIO LXIV.

Dn. PETRI JOHANN. CHRIST-FRIEDREICH HANNEMANNI.

De Apio Epilepticis noxio.

APio etſi gratia vulgò ſit, ejusque rami largis portionibus per jura innatent, ac in condimentis peculiarem gratiam habeant, ut loquitur Plinius, Epilepticis tamen noxium eſſe & Veteres & recentiores obſervarunt Medici; idem comprobare poſſum exemplo ægri Epileptici, qui quoties apio juſculis, aliisq; eſculentis mixto, fruitur, longè graviorem inſultum magis horribilibus ſymptomatibus ſtipatum ferre cogitur.

SCHOLIUM.

NOn exiguas Eruditis controverſias jam olim movit Apium, dum alii illud cum Galeno Lib. VIII. de ſimpl. virtut. cap. 88. carminativis annumerarunt, alii quod ructus ex ventriculo copiosè explodat, fortè cum Avicenna, qui Libro II. Fen. I. Tract. V. Cap. IV. virtutes ejus cum virtutibus lentium, fabarum & allii conferre videtur, contrarium docuerunt: Alii cum Medicis quibusdam Arabibus & Græcis, Apium Epilepſiam excitare tradiderunt, de quo tamen effectu apud plurimos, ex dubitandi fortè vel negandi occaſione, altum ſilentium. Alii accuratius hac de cauſa diſtinguentes, an Petroſelinum noſtrum ſit Apium antiquorum ſativum, diſputaverunt, de quibus poſterioribus dubiis videatur Joh. Bapt. Sylvaticus Med. Controverſ. N. LXXVI.

p. m.

p. m. 324. ſeqq. Imò fateri cogor, Petroſelinum noſtrum ſeu Apium ſativum ejusque liberaliorem in cibis uſum, à non paucis hodienum inter primarias numerari cauſas, ex quibus tot tantæque puerulorum ab Epilepſia in oris noſtris fiant ſtrages; quamvis & contrarium mihi notiſſimum ſit, religioſiſſimè gravidas quasdam, ab apii noſtri ſativi eſu abſtinuiſſe, eorumque tamen filios nihilominus ex epilepſia in ipſis periiſſe incunabilis, aliis exceſſivo harum radicum eſu impune delectatis: Si quid tamen dicendum, nullus dubito, horrenda hæc ſymptomata in obſervationis hujus Epilepſiæ aſſueto ægro, ab apii eſu excitatam fuiſſe partim à penetrantiſſimo odore, nervos acriter vellicante & ſpiritus ad aſſuetos jam & tumultuarios ſuos convulſivos motus irritante, partim crudo ſucco ventriculum onerando, flatus generando, ructus & ſingultum excitando, qui cum revera convulſionum ſit ſpecies, non mirum, ſi in Epilepſia aſſuetis, morbus hic attonitus, motusque convulſivi atrociores per conſenſum excitentur: ſic ab eſu lentium, cibo maximo flatulento, Epilepſiam in quodam ſemper excitatam fuiſſe, Julius Alexandrinus notavit, citante Gabelchovero Cent. IV. Obſerv. LVIII. in Annotatione. Conſentit ſidus illud Danicum jam ad ſidera beatè ſublatum, Dn. D. Simon Paulli, Quadripart. Botanic. Claſſ. III. p. m. 429. dum inquit: Quod Petroſelinum noſtrâs ſive quandoque aliud apium Epilepſiam cieat, præter authoritatem Veterum ratio confirmat, quia Petroſelinum valdè fumoſum cerebrum aut caput ferit, tota ſubſtantia iis infenſum, unde ructus illi nidorolenti ex ventriculo quaſi exploſo, & per duodecim & amplius horas ſapidi ſunt, quo quis avariter illud devoravit, ventriculo haud morbido, ſed optimè ſe habente; Quis ergò dubitabit, quin vel ventriculo vel cerebro debili, ructus hi nidorolenti alicui non negotium faceſſant, aut paroxyſ-

mum

mum epilepticum cauſentur, quem ſemel ac iterum epilepſia proſtravit, vel cui omnino hæreditaria eſt. Vide Obſerv. Dec. II. Ann. VIII. Obſerv. CI. Ephemerid. Acad. de Epileptica flatus copiosè eructante.

(J. P. Wurffbain)

OBSERVATIO LXV.

Dn. PETRI JOHANN. CHRIST-FRIEDREICH HANNEMANNI.

De Articulatione oſſium ſingulari.

PRæſentem obſervationem ex donatione Chariſſimi Parentis poſſideo, cui hæc dono miſſa fuit Amſtelodamo à Viro perquam Celebri Dn. D. Stephano Blancardo, Anatomico curioſiſſimo, agit autem de oſſiculo ſive ſpina piſcis alicujus Americani, cujus ginglymus eſt concatenatus, qualem nunquam à ſe obſervatum dicit laudatus Blancardus, ſiſto autem integrum oſſiculum, ut ejus accurata delineatio ad oculum pateat. Fig. III.

OBSERVATIO LXVI.

Dn. PETRI JOHANN. CHRIST-FRIEDREICH HANNEMANNI.

De Cœcitate à Veſicatorio.

ANcilla laborans quodam fluxu oculorum, hunc ut ab illis averteret, curat admoveri veſicatorium pone aures, haud conſulto Medico, quod adeo fortis fuit operationis, tamque vehementer fluxum illum ab oculis derivavit, ut inde in omnimodam cœcitatem inciderit. Cujus rei ratio in hoc ſita,

quod

Annus III.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

quod hoc pacto oculus ſuo alimento fuerit privatus, & humores oculares nimia iſta attractione fuerint exſiccati, qualem cœcitatem *Burrhus* forſitan infuſo ſuo liquore ophthalmico curaſſet. Ego in iſta medicatione vel reſtauratione humorum ocularium ſto à latere Curioſiſſimi Chimiatri Burrhi. Sicque videmus, quomodo & cæteroquin utilia medicamenta crebro in detrimentum vergant & adhibeantur. Credo nullum medicamen tam præſtans eſſe in tota arte medica, cujus non aliquis ſiniſter ſucceſſus fuerit obſervatus: eſt quoque ex re Medici, ſcire tam ſiniſtros quàm dextros medicationum ſucceſſus.

(Miſſæ Kiliâ Norimbergam die 23. Auguſt. 1695.)

OBSERVATIO LXVII.

Dn. D. MAURITII HOFFMANNI.

De Chryſanthemo arvenſi monſtroſo circa Solisbacum in Palatinatu ſuperiori menſe Julio A. 1695. obſervato.

QUemadmodum in generationis animalium opere, naturæ omnium optimo maximo, vis formatrix animata ſæpè ex variis læſionibus turbata partes quasdam à conſueto ordine & figura recedere jubet; ſic etiam in Vegetabilibus violentia externa animam formatricem haud rarò ita cogit, ut à priſtina conſuetudine digredi & aberrare videatur. Equidem in Horto noſtro Medico Altdorffino, ubi ultra duo millia plantarum Philiatris quotannis, jam per X. ferè luſtra demonſtrantur, hactenus Heſperis hortenſis, Ketmia *Tragi*, Cichorium ſylv. Lyſimachia Virginiana, Flos Cardinalis, Beta hortenſis alba, Hieracium Sabaudum folio-

ſum, ſemel atque iterum caulem ſat latum floribus in ſummitate arctè cohærentibus exhibuerunt, ut à reliquis ſpeciebus planè degeneraſſe dici potuerint, prout *Tragus* etiam in Piloſellæ majoris ſeu Pulmonariæ Gallor. extremitate piloſum murem referens corpus notavit, & nos in eadem capitulum aviculæ roſtratum repræſentans aliquando obſervavimus, probabile cenſentes in demorſis ab ovibus aut alia ratione læſis ſummitatibus corpora illa originem traxiſſe. Nunquam tamen ſpecioſius monſtrum vegetabile in conſpectum noſtrum venit, quàm Chryſanthemum arvenſe *Tab.* ſegetum *Lobel.* Bellis lutea fol. profundè inciſis *Bauh.* Chamæmelum Chryſanthemum *Fuchſ.* quod caule lato bifurcato Græcorum γ & Latinorum V vel lineam triquetram ✓ repræſentans, à Sereniſſimo Duce Palatino Chriſtiano Auguſto Solisbac. Domino noſtro Clementiſſimo &c. d. 22. Julii ſt. v. transmiſſum, cujus baſis ſeu caulis inferior, longitudine ſpithamæ, ante diviſionem, trium digitorum transverſorum latitudine præditus; poſt bifurcationem autem alter ramus ſive proceſſus duorum tantùm digitorum; alter ſesquidigiti latitudinem æquat, & uterque in congeriem florum, recurvo ductu Latinum S æmulante, elegantiſſimè contortuplicatam exhibet, diſco aureo in tortuoſa longitudine petalis quaſi fimbriam conſtituentibus ornatam ſplendente, inſtar monanthemi, deſinit, foliolis utrinque Tanaceti foliis minoribus pinnatis reſpondentibus, ordineque incerto adhærentibus, radicibusque fibroſis abundans. An verò hoc naturæ ludibrium pro ſingulari omine aut portento habendum ſit, futura divinantibus relinquimus, tantùm concordiam Germaniæ & Britanniæ permanentem ex florum unanimi quaſi cohæſu auguramur, precibusque devotiſſimis à divini Numinis benignitate exoramus. Fig. IV.

(*d. 23. Auguſti 1695. Altorffio-Norimbergam miſſa*)

OBSER-

Fig: IV.
pag. 82.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

OBSERVATIO LXVIII.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI APINI.

De Iſchuria ex urethræ ad radicem penis factâ rupturâ, & urinæ in ſcrotum effuſione contingente, feliciter curata.

LEonhard Vogel, Murarius in Alfeld d. 5. Decembris 1694. ſupino in terram lapſu interfemineum cum teſticulis & ſcroto graviter impegit diffracto arboris trunco, & ab illo tempore nullam potuit urinam reddere, inſequente mox ingenti ſcroti tumore. D. 6. poſtquam mihi hæc nunciata eſſent, ad reſolvendum ſanguinis grumum, quem exiſtimaveram Iſchuriæ adjutorem eſſe, & ad fovendas partes à contuſione gravius læſas, applicatur Cataplaſma, non intermiſſis internis cruori fundendo pariter dicatis. Cum hæc ſine ſucceſſu adminiſtrarentur, d. 7. ipſe vocor, & ſub veſperam adveniens ſcrotum adeò tumens reperio, ut capacitatem pilei non intraſſet. Color erat ater quaſi ſanguinis ſuffuſi, & virile quoque membrum horrendum intumuerat, ſimul, ut in Hydropicis ſolet, tortuoſis in ſe reflexum gyris. Tentavi frequenti apti liquoris in penem injectione ſolvere, quod me ſolicitum adhuc tenebat, ſanguinis coagulum, & ſpaſmodicas fibrarum externâ violentiâ læſarum criſpationes demulcere nitebar paregoricis linimentis & fotibus. Sed incaſſum, ſcroti tumore ad ſenſum aucto, & ægro, quoties urina urgeret exitum, miſerè ejulante & de ardore in ſcrotum deſcendente conqueſto, ut jam ſuſpicarer, urinam in hunc ipſum colligi ſacculum, quâ in ſuſpicione tantò magis confirmabar, quod turgentem & explorantem digitum in perinæo ad radicem penis,

ubi urethram ſalvis exterioribus ruptam fuiſſe oportet, ferre non potuerit. Itaque ſine morâ ſcrotum profundius ſcarificatur, cum cautelâ tamen, ne ſubjectæ partes læderentur, tantò magis neceſſariâ, quod æger herniâ inteſtino-ſcrotali per plures jam annos laboraret. Effluebat illicò bona pars ſeroſi liquoris, urinoſum odorem ſpirantis, ſanguinis verò nihil. Jubebam inde imponi linteamina calida ſpiritu vini camphorato & matricali ebria, ad arcendam putredinem & gangrænam ſcroti jam imminentem, applicatis deſuper ſacculis ex ſummitatibus pini, abietis, herb. beton. ſalv. fl. Chamæm. ſerpill. Origan. bacc. laur. juniper. ſem. cumin. & camph. vino incoctis. Manè d. 8. lætior ſcroti comparet facies, ut hinc inde pulchrè ruberet, &, quod per noctem ſeri non purum extillaverit, jamjam notabiliter detumeſceret. Saltem in ſiniſtra ejusdem parte macula nigra corruptæ jam dum ſphacelo portionis cujusdam cutaneæ conſpiciebatur, quam ſine doloris ſenſu cultelli acie à cute vicinâ ſana ſeparavimus. Cæterum in uſu dictorum adhuc pergebatur, niſi quod labiis ulceroſi nunc ſcroti unguento digeſtivo proſpiceretur. D. 9. referunt mihi pro certo nunc conſtare, omnem urinam per ſcrotum excerni, & quidem ſine notabili dolore; cupiebatque nunc æger, ut ordinarium ſibi reſtitueretur per penem urinæ iter, id quod annuente gratiâ Divinâ feliciter quoque perfectum fuit. Et in ſcrotum ulceroſum, & in urethram per penem curabam ſyphunculo injici ſeq. liquorem vulnerarium: ℞ Herb. Conſolid. Saracen. Pyrol. Hed. arbor. ãã Mj. lign. quercin. ℥j. juniper. ℥ß. ſal. tartar. ʒij. Coq. in ſ.q. aq. com: Colaturæ ℞ ℔.j. add. mell. roſac. ℥j. Maſtich. Thur. Myrrh. pulveriſat. ã ʒj. D. ad fict. S.

Warm einzuſpritzen.

Labiis ulceroſis unguentum digeſtivum, Emplaſtrum de Minio & Cataplaſma ex ſolis apicibus pini & abietis cum

vino

vino paratum conſtanter imponitur. Cum hæc ſeduló continuarentur, & pro uſu interno ſequens ſimul pulvis ſumeretur:

℞ Ocul. Cancr. præp. ℥ij. pulv. conſol. Saracen. ſem. aniſ. ā ʒiij. M. D. ad ſcat. S. Ausheilendes Pulver/ Morgens und Abends 3. Meſſerſpitzen im Wein zu nehmen.

factum omine felici, ut d. 15. dimidium urinæ per viam ordinariam redderetur, reliquum veró per ſcrotum adhuc efflueret. Iterantur eadem medicamenta tàm felici ſucceſſu, ut ſubinde paucior ex ſcroto manaret urina, & d. 26. omnis per viam ordinariam excerneretur, unde conſolidationem in urethra factam judicavi, & ſcroti curam ſiccantibus brevi, benedicente Deo, ad finem perduxi.

OBSERVATIO LXIX.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI APINI.

De Iſchuria pueruli recens-nati, immiſſo in penem pediculo vivo, illicò ſoluta.

TEnelli cum in lucem eduntur, non raró difficulter mejunt, ut tantò minus credibile ſit, in utero materno ipſos mingere, quæ nonnullorum eſt opinio. Obſtetrices tali in caſu teneriorem cepæ membranam ſolent applicare glandi penis, itemque ſpongiam lacte, cui allium incoctum eſt, plenam. Sed in præſenti caſu talia non ſufficiebant. Natus ſcil. eſt 1694. menſe Auguſto in vicino pago Hohenſtatt Puerulus, qui triduum à partu laborabat Iſchuriâ pertinaci, donec, ceu ex fide dignâ relatione habeo, acceſſit mulier, quæ pediculum vivum in urethram inſinuavit, non multò poſt urinâ cum impetu proſiliente. Quâ ratione opem tulerit

ſordidum hoc animalculum, obſcurum eſſe non poteſt. Aut enim obſtaculum in urethrâ repertum perforavit, uti ſcilicet non novum eſt, muco viſcidiore vias hasce obſtructas eſſe in modò natis, aut, quod æquè credibile, hinc inde curſitando titillationis ſenſum in modò dicto canale nerveo excitavit, conſequente quaſi paralyticâ ſphincteris veſicæ reſolutione & urinæ effuſione. Cui poſteriori opinioni favet Exc. Dn.D. Gerbezii Obſervatio de gryllis vivis ſubter genua alligatis, quorum motu percepto Vir deſperatâ Iſchuriâ laborans ſimiliter urinam emiſit Ephem. harum Dec. III. An. I. Obſ. CXXXI. Notum quoq; eſt aliis etiam experimentis, à titillationis ſenſu multis involuntariè urinam & alvum fluere, ſpiritibus ad partem titillatam majori copiâ affluentibus, & ſtationem ſuam in veſicæ & inteſtini recti ſphinctere deſerentibus.

OBSERVATIO LXX.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI APINI.

De Infuſo Theæ in Baryecœâ ſalutariter ſumto.

LAboravit apud nos jam per plures annos literatorum aliquis difficili auditu, nec aliquid levaminis ſenſit, quicquid etiam tentaret, ipſis fonticulis tantopere commendatis, nihil adjutus. Spiritus Salis Armoniaci aniſatus ſolus aliquid auxilii tuliſſe videbatur, ſed ſine conſtanti juvamine. Id autem curioſum erat obſervare, interdum, ut referebat æger, obſtaculum aliquod in aure nunc hîc nunc illîc veluti membranæ cujusdam disrumpi, & tunc auditum liberiorem eſſe. Quænam hujus phænomeni ratio phyſica? Ridiculum eſt, quod vulgò & ſeriò credunt de tali membranâ, tympani

enim illa hic non rumpitur, alia verò quomodo in meatu auditorio generabitur? Quid mihi itaque videatur, dicam. In cauſâ ſunt flatus craſſiores & impuri, qui aërem auris inquinant & incraſſant, ut ad formandum ſonum ita aptus non exiſtat. Videmus enim & animadvertimus hoc in aëre externo nobis circumfluo, qui quando pluvioſus eſt, ſonum campanarum abſorbet & notabiliter obſcurat, ſerenus autem incredibiliter multiplicat. Quod ſi jam contingat illum aërem internum craſſiorem minus elaſticum à calore & activitate principii vitalis reſolvi, tunc ſub formâ flatuum per occultos tympani meatus & ductum acuſticum erumpet, idque cum ſtrepitu, ceu ſolet aër ex anguſtiis egreſſus, ſicque jam liberior erit auditus, id quod jam accuratiſſimè in me ipſo obſervavi; pro variâ enim aëris externi diatheſi in quamplurimis internus ille quoque variat, ut auditus nunc vigeat, nunc paulò ſit obtuſior. Quâ ex theoriâ praxis formatur perfacilis. Omnia enim nervina cephalica, & quæ calorem internum augent, flatus iſtiusmodi diſſipabunt, quare affectum in præſenti caſu tantum non penitus abſtulit Theæ infuſum, ut ſubmiſsè etiam loquentium voces promptè nunc exaudiat Dominus Patiens, Deo mihique pro commonſtrato medicamento gratias agens. Purgationes tamen ventris, quibus & quidem fortioribus indigent ſurdaſtri ad unum omnes, prudenter ita monente Celeberrimo Wedelio in Aphoriſmis Aphoriſmorum ad 4. Aph. 28. & re ipſâ etiam docente, certis temporibus ſimul interponere cogitur.

(*Miſſæ Herſprucco d.* 24. *Aug.* 1695. *Norimbergam*)

OBSER-

OBSERVATIO LXXI.

Dn. D. JOHANNIS FRANCI. De Tuſſi lapillorum.

SAcellanus quidam, quadrageſimum tertium, nî fallor, annum agens, poſtquam ab aliquot annis, circa æquinoctia malè tuſſiret, menſe Auguſto anni 1687. comeſtioni pyrorum dulcium indulſit, inde alvi laborare fluxu, poſt lapillos duriſſimos variæ magnitudinis excernere incipit, & motæ acris materiæ vel lapillorum acuminatorum in inteſtina impetu facto, ſequente nocte excrementa ſanguine tincta deponere, cum ſtrepitu pectoris, phlogoſi vaga & difficultate ſpirandi, à decocto albarum raparum à vetula quadam ordinato mox ceſſavit fluxus alvi & pectoris moleſtia, relicta tuſſi ſicca, periodos ſervante, ut interdum linguam in tuſſiendo nigerrimam proferret. Medicamentis multis fruſtra adhibitis ſeptem menſium ſpacio Barbitonſoris cujusdam opera erat uſus, multitudine remediorum illum obruentis, modò thoracicis, modò hepaticis, jam his, jam illis topicis, ſuis deſtructivis purgationibus & venæſectionibus præmiſſis & cæteris, verùm cum eſſet his fractus, ad me confugit & narravit, ſe tuſſis violentia ſæpenumerò ſanguinem è naribus profundere, cibum rejicere cum materia ſabuloſa pure mixta & debilitate maxima, ut quandoque morti vicinus videretur. Liquoris C.C. ſuccinati doſin cum decocto raparum manè ſumendam miſi & Spir. Armoniaci gutt. xxxij. cum tinct. mea nepenth. mixtas ſub introitu lecti præſcripſi, à quibus benè levatus eſt, pacata parumper tuſſi & ſequebatur manè viſcoſæ materiæ rejectio, cui lapilli piſiformes immiſti erant. Circa meridiem ſabulum excrevit, & paulò

poſt

poſt maſſam quandam innumeris corruptis vermibus conſtantem. His viſis, morbi à veneficis ortus credebatur, quare homo hic auſu plane damnando, me inſcio, conſultus nihil intactum ad veneficium pellendum reliquerat, at fruſtrà, imò malo in pejus eunte, frequentia animi deliquia affligebant. Ego iterum vocatus liquoris perlarum gutt. tres cum aq. veronicæ comp. ex portatili meo exhibeo, quæ magna violentia cum arenulis & ſanguine ſemiputrido, vermiculis ſubalbidis, annulis aureis, oculo obſervatis cryſtallino, pictis, remixto extuſſivit, poſtea ſumto rubino ſulphuris in profundiſſimum ad horas *6.* delapſus eſt ſomnum, expergefactus violenter iterum tuſſire cœpit,& expectorato purulento ſanguine cum quinque fruſtulis lapideis fabæ minoris magnitudinis, ex improviſo in hæc verba erupit: Jetzo iſt es gebrochen / & inclinato capite in pulvinar absque omni motione ſuffocatus, vitalis eſſe deſiit. Diſſecto tribus horis poſt ejus cadavere, multi in pulmonum ſubſtantia lapilli hinc inde fuerunt inventi, piſi magnitudine, cum materia grandinoſa colore cinereo inſtar margæ, quæ erat cauſa tuſſis immedicabilis & ſuffocationis. Lien tabe affectus & exiccatus dimidium manus non excedebat.

OBSERVATIO LXXII.

Dn. D. JOHANNIS FRANCI.

De Dignis notatu Anatomicis.

OCcaſione hac nonnulla ex Ephemeridibus meis caſu oblata Laconicè, quæ ad anatomiam ſpectant, proferam. Anno 1679. Murarius annos *56.* natus, ictero diuturno prehenſus cum dolore lateris dextri pulmonum continuo, tumeſcere tandem incepit, & paulò poſt obiit. In aperto cadavere pulmo-

nes exſiccatos, lapillis albis friabilibus calcis inſtar repletos inveni. Lien admodum tumidum, & bilis veſicula aquâ croceâ referta erat. Cupidè appetebat lac, ut id etiam loco aquæ & cereviſiæ biberet; cæterùm tuſſis domeſticis adfirmantibus nunquam fuit obſervata. Mulier quædam annum non excedens trigeſimum, habitûs carnoſi, coloris antea vividi, paucis menſibus à nuptiis in marcorem incidit inſignem, multitudine medicamentorum undique fracta, naturæ tandem perſolvebat debitum, diſſecto à me cadavere omnibus viſceribus naturaliter ſeſe habentibus, excepto hepate duriſſimum in ſe continente lapidem, qui dubio procul marcoris cauſa erat.

Religioſus quidam annorum fortè 43. habitûs tenuis, variis animi pathematis obnoxius, die quodam me conveniens de dolore obtuſo capitis, inhibitione quandoque urinæ, & imprimis vertigine querebatur, meam expoſtulans opem, ab acido ventriculi vitioſo ex defectu digeſtionis primæ, in ſtomacho enato, ſanguininis craſin depravante, obſtructionem ureterum & ſcotomiam hanc efficere dixi. Verùm paulò poſt, remediis etſi oportunè factis, è vivis receſſit. Aperto cranio omnia aquæ plena fuerunt reperta, in dextro rene calculum durum formam avellanæ ſervantem inveni, ſiniſter cum uretere ad veſicam aqua vacuam usque gypſea ſcatebat materia, urinæ tranſitum intercludente, hepar diaphragmati fuit adnatum. *Quis hæc divinare potuiſſet?* Filius *aurigæ cujusdam* annorum 9. à quinto anno pallidi & luridi in toto corpore coloris erat, aliàs habitûs craſſi & ampli corporis, oborto alvi fluxu vivere deſiit; aperto corpore, cordis venæ erant inflatæ, hepar cocto ſimile aqua bile tincta plenum, & in gibba parte ulcuſcula quatuor habens fortaſſis *ob nimiam frigidæ ingurgitationem.* Folliculus bilis fuit exhauſtus. In rene dextro pelvim

obſervavi duplicem, in ſiniſtro per medium ſecato, lapis poroſus cretæ inſtar, fabæ magnitudinis repertus. Pancreas apoſtema occupaverat durum. Pinguedo mediaſtini luridi coloris erat. Lien venti plenus triplo auctior. Lobi pulmonis ſiniſtri adhæſerant coſtis. Ventriculus externè conſideratus erat vermiculatus, in aperto inveni acidam ſuperfluitatem viſcoſam. Intra renes circa cavam venam deſcendentem eſt repertus ſcirrhus, cujus cauſſa vena adeo adſtricta, ut nullum admiſerit ſtilum, & ita omnia ferè viſcera corrupta obſervabantur.

Infans novem ſeptimanas nata, quæ priusquam convulſiva moreretur, ulcuſculis oris & faucium, lingua arida, & atrophiâ laborabat, altum ducebat cum ſtridore ſpiritum, nec quicquam liquoris admittebat. Aperto corpuſculo pulmones ſaniſſimi erant, verùm glandula conglomerata, thymus dicta, jugulo & pericardio adhærens admodum tumebat, cujus cavitas inſignis viſcido & fœtente liquore repleta thymum dilatante & tracheam premente, mortis cauſſa.

Non ita pridem diſſecui viperam in horto civis mei captam prægrantem, cujus vena cava per ſubſtantiam pulmonum currens, duplex reperiebatur, quarum ambæ ſtilum admittebant, nunquam, quamvis plures aperuerim obſervata. Ovula quadraginta octo, duplici linea excepta (wie ein Perlen-Schnur) uterum replebant, quorum in ſe quodvis prima continebat ſtamina. Aperto leporis maris corpore, inveniebam lien inſtar duorum globulorum diviſum, & quatuor fibris vel venulis ventriculo affixum, coloris fuſci, major erat hepate, ſub quo ne veſtigium bilis veſiculæ obſervabam. Cor tinnunculi maris amoto ſterno admirabilis erat formæ, rotundæ nempe, ventriculis binis, quorum dexter multis fibrillis conſtabat, alter verò ferè nullis. In renibus quatuor ductus miro naturæ luſu conſpiciebantur, excrementa alba in

ultimam recti inteſtini cavitatem mittentes, ut porro cum materia gryſea excernantur, cætera conſpicere vermes & fœtor nauſeabundus probibuere, hinc libero aëri ſuppoſitus, filo ferreo traducto, paucorum ſpacio dierum, relictis oſſibus artificiosè connexis, totus conſumtus jam Muſeum ornat meum.

Occaſione hujus lubet adnectere duplicem condiendarum avium modum: Unus, ut aperto ventre, viſcera, cerebrum & oculi imprimis adunco inſtrumento extrahantur, & ſanguis, ubicunque latuerit, exprimatur, deinde ſpiritus vini, arſenico albo & vitriolo ejusdem coloris miſtus injiciatur, paulò poſt ſtuppa (non omiſſis filis per alas & pedes ferreis ductis) ex ſtramine eodem ſpiritu madido obturetur & conſuatur. Oculorum cavitatibus baccæ vitreæ indantur, & aëri libero, aut quod melius eſt, furno piſtorio exponatur, ut vel roſtro aperto, vel collo curvato vel alis expanſis exſiccetur, & muſea adornare poſſit.

Alter modus eſt, ut citra ullam eviſcerationem corpora avium, imprimis minorum, prædicto immergantur liquori, & in furnis exiccentur. Vel qui vulgaris eſt modus, extractis cum plumis exuviis dicto ſpiritu immerſis, ſtraminis faſciculo impleatur, poſt circumſutus & adglutinatus reponatur.

In corde porci diſſecto, verſus dextrum ventriculum lapis avellana major repertus, coloris candidi & ſubſtantiæ duræ, cætera naturaliter ſeſe habebant, excepto ventriculo, in cujus glanduloſa ſubſtantia os oblongum, hyoidis inſtar, firmiter ſuccreſcens obductum materia tophacea, repertum.

Exempto nuper ex vipera viva corde horis poſt viginti quinque motus adhuc manebat ſuperſtes, an ſemper pulſaverit, an verò fotu manus vel anhelitu meo in viam quaſi fuerit revocatum, me latet, aliàs notum eſt,

corcu-

corculum in ovo tres dies à gallina ſoto ſalire, paulò poſt ab omni actione quietum nullum vitæ ſpecimen exhibens iterum halitu oris in vitam reduci poſſe; obſervatu dignum eſt hoc, ut obiter interſeram, quod punctum illud ſaliens acus tactum moleſtè ferat, & ὀφθαλμοφανερῶς ictum declinet, quilibet experimentum faciet, ex quo colligi poteſt, non vegetativam tantùm, ſed etiam ſenſitivam animam adeſſe. Hoc punctum ſaliens & formatas hinc embryonis particulas citra anatomen, oculo nempe cryſtallino armatus nuper in pediculi avis turdi ovulo obſervaveram.

In animalculo hoc, corporis ſcilicet rotundi, pedibus octo, coloris cineritii & capitis cum thorace fuſci, præterea notavi cerebrum, oculos quatuor ſplendentes, motum pulmonum, nervos, ſpinalem medullam & muſculos, quibus variè ſe movere poſſet. Rictu acuto ad fodiendum apto ſanguinem ex ave in ventriculum attrahit, quo ſaginatus vivere poteſt.

Hoc oculo etiam nuper partes aciculis acuminatis diſſectas araneæ mirabundus adſpexi, ſatis vaſto erat corpore, domeſtica, cujus iconem ruditer & ſculptura lignea Matthiolus & Moufetus exhibent; meliori depingunt colore Jonſtonus & Aldrovandus, quos videre poteſtis. Interiora viſcera jam paucis ſignanda, pari ferè craſſitudine, usque ad anum, quo excrementa excernit, ova & filamenta edit ad laborandum. Orificium ſuperius nonnihil arctius eſt & gulam repræſentat. Venas & arterias in hoc animalculo notare non licet, ſanguinis ob conſtitutionem aqueam, atque hinc exanguehabitum. Crediderim in ductu prope inteſtina poſito, quod elaboretur materia viſcida nendi apta. Circa hunc ductum quatuor albi coloris glandulæ reperiuntur humore viſcido refertæ, quarum maximam angulatam quaſi ſiniſtram verſus pro corde ſive cordis analogo æſtimo. Has glandulas undique

M 3 ambit

ambit materia poroſa & ſpongioſa, quæ pro meſenterio haberi poteſt. Dentes ſeptem in una maxilla numerantur, albi & verſus gulam molles. Circa infimum ventrem anhelitus quaſi obſervatur, an verò à corde dependeat, non licuit mihi eſſe tam oculato, ut in glandula hac alba quicquam motus obſervarem, quem verò nuper in cancri corde his oculis uſurpavi. Pedibus utuntur octo ad ambulandum, uti binis prioribus ad apprehendendum, quibus muſcas captas ori admovent, perinde ut homo cibum manibus, quæ æquę ac pedes unguiculis ſunt præditæ. Auditus foraminula non appareat, hinc ſtrepitu facto non aufugiunt. Verùm nil tanta admiratione oculos ad ſe trahebat, quam varius immobilium ejus oculorum ſitus, adamantinus erat ſplendor, ſeptem numeravi, duos ſupra, ad latera duos & tres infra; variat ordo, in aliis etiam numerus. Imprimis operæ pretium eſt, ut unusquisque Lupi, certæ ſpeciei aranearum oculos conſideret, admirandum enim hujus machinæ artificium magis ex his eluceſcit, inveniet non cancellatos eſſe, inſtar muſcarum oculi.

Harum rotariam nempe aliquando vitro incluſeram turunda cerea munito, quæ, crede mihi, totam hyemem in loco frigidiſſimo vixit, elapſo menſe Aprili & cum ultra 18. ſeptimanas absque omni cibo vixiſſet ad pabulandum muſcam dedi vividam, quam avidiſſimè adgrediebatur, eamque in maſſam deformem, ſtercoris inſtar erucarum redigebat, menſe Julio alteram muſcam dedi edendam, & ſequentibus diebus exuvias depoſuit, & ita ſpacio novem menſium duabus vixit muſcis, interim hilaris eſt, fila nens protrahit, prout ſpacium vitri permittit.

In tergo Scolopendrii vulgaris induſtria microſcopii multos myriades globulorum aurei inveni coloris, qui nil aliud ſunt, quàm ſemina ſive ovula vegetabilium, quorum quodlibet hilum habebat ſuum. Cum verò folium aridum

dum unius anni conſiderarem, apparebant globuli hi aperti, elapſo ſemine, & inveniebantur exuviæ vermium coloris aurei.

OBSERVATIO LXXIII.

Dn. D. JOHANNIS FRANCI.

De ſanis difficulter Medicationes ferentibus.

VIr quidam annum ingreſſus vigeſimum ſeptimum, habitûs carnoſi, robuſtus & longæ ſtaturæ citra manifeſtam cauſam, more multorum uſu confirmato vere inclinante, ſibi corpus à pravis humoribus expurgari optabat, hinc Balneatorem aggreſſus, pulverem, quem rogabat, paucum à ſemetipſo concinnatum aſſumſit, exacto ſemihorio atram, viridemq; materiam ſupernè & infernè copioſam dejecit nullo levamine, incertis periodis de ventriculi dolore & ſcotomia conquerebatur, aphonus factus, frigidus ſucceſſit ſudor, facies intumuit cum virium imbecillitate, Balneator vocatus moribundum non minus ignoranter, quàm audacter pigritiei accuſat juſcula alterantia, julebos confortantes bibendos ordinat & venæſectione peracta aufugit, erupit. Ab adſtantibus me vocari deliberabatur, verùm ad ægrotum me viam dirigente, & invaleſcentibus ſymptomatis vitæ finem convulſus implevit, poſt ipſum obitum etiamnum evomuiſſe hominem, qui paucis elapſis horis ſaniſſimus habebatur, oculatus fui ego, cum aliis, teſtis.

Honeſtam, dum 36. annum perageret, Matronam, jam à longo tempore ſanam dementia cœpit, & menſis Maji die quodam ſereno venæ brachii inſtituit ſectionem, multos præſervantem morbos, ex qua detractus ſanguis ſano-

ſanorum ſimilimus obſervabatur, exactis tribus horis inviſens domum vicinæ ſubito de tinnitu aurium, vertigine cum memoriæ imminutione querebatur, & poſtquam tres dies pilulas cephalicas, balſamum ſuccinis, cucupham odoratam & ſpiritum Anhaltinum adhibuiſſet immani capitis dolore correpta me conſuluit, rem ego acutè perpendens, ut ab uſu medicationum deſiſteret, judicavi, quibus obſervatis indies melius habuit, manente debili viſu & aurium ſonitu. Incauta hæc ab *Hippocratis* & *Galeni* ſemitis planè digreſſa fuit, unde mirum non eſt, ſi in hos delapſa fuerit errores: domeſtica ſuis cervicibus ſuſtinuerat munia, uti ipſamet confitebatur, hinc neque venæſectionis neque Medici indiguit. Homo enim qui nec doloribus cruciatur, nec in vitæ actionibus impeditur, nullis obligare ſe Medici legibus debet, & Medicus hosce purgare, ſanguinemque detrahere perniciosum eſſe ſciat, utplurimùm ſyncope prehenduntur. Hanc rem *Hippocrates* noſter exaſperat 2. aphor. 7. οἱ εὖ, inquit, τὰ σώματα ἔχοντες, φαρμακεύεσθαι ἐργώδεες, id eſt: Quicunque ſani ſunt & integrâ fruuntur valetudine corporis medicationes ægrè & perniciosè ferunt, difficile & operoſum eſt. Ratio eſt, quia corpora σύμμετρα heterogeneitatibus vacant, ſucco autem partibus utili vitalibus vitiato & exturbato, eas colliquant, ſæpius magna pariunt ſymptomata, ſyncopas puta, vertigines, tinnitum aurium & alias incommoditates. Confirmatur hoc etiam ſuffragio *Galeni*, cujus verba prolixa libro, quos purgare conv. legi poſſunt. Hinc inexcuſabili modo facit Medicus, qui ſanis purgationes ſuadet & ſtultiſſimè ſanus, qui iſtiusmodi deſtructivum blando & ſuavi malo infinitas invitans ægritudines poſtulat. Audiant etiam Chirurgi & Pharmacopœi, qui ſæpenumero lucri cauſa pharmaca temeritate quadam ſine judicio petenti, absque præmeditatione hujus oraculi exhibent, & venam ſecando non

urgen-

urgente neceſſitate συμμετρίαν non conſervant, potius ſanitatem evertunt. Hinc communes ſunt querelæ: Expertus ſum Martis vel Saturni tyrannidem, Virgo vel Libra mihi adverſa eſt, hoc eſt: Ich kan die Wage nicht leiden/ habe gar ein böſes Zeichen angetroffen. Veriſimilior ratio eſt Hippocratis dicentis, qui benè valet corpore, purgatione non opus habet. Nec obſtat bis in anno alvum eſſe movendam, venamque ſecandam; hoc vel illo corpori obnoxio ſymptomate concedo, aſt rectè valenti, cujus res ſunt integræ, Hippocrates medicinam prohibet, quoniam is debilitatur, hic præſervatur ab illis. Novi virum aliàs podagricis obnoxium pathematis, quorum tuſſis ſtomachalis prodromus erat, hic ſuaſu meo quotannis bis circa æquinoctia ſumto vomitorio (vivit enim intemperanter) à tuſſi ſtatim liberatur, doloribus toleranter inſequentibus podagricis brevi evaneſcentibus. Heic ventriculi impedimenta quid ni protenus removenda, cum functiones lædantur? Vir alius robuſtus & optimè ſanus, ætatis conſiſtentis jam ab annis quatuor circa feſtum purificationis S. Mariæ paroxyſmis quibusdam febrilibus leviter vexabatur, quibus tandem ſuaſu meo præveniebat venæſectione inſtituta, ne calor immodicè exardeſceret, & circuitus ſanguinis liberior fieret. Non inficias ibo facile ægrotantibus etiam mediis hisce Heroicis omiſſis aromaticis volatilibus, ſtomachum extergentibus, vel acidis blandioribus euphoriam ejusdem conſervantibus, vel alkalinis acidum imbibentibus non rarò ſubveniri poſſe, quemadmodum videmus toto die in hypochondriacis, quorum pathemata uſu purgantium exacerbantur, alkalinorum verò tolluntur, quin & appetitus dejectus uſu lapillorum cancrorum acuatus fuit. Hi ſi purgantibus deſtruuntur multò magis illi, qui muniis ad vitam neceſſariis citra ullam noxam funguntur, qui inſuetis & conſuetis gaudent, quorum vultus roſarum

more efflorescit, & ſymmetria corporis exacta fruuntur. Annuis enim purgationibus & venæſectione ſanitas non ſervatur, potius Hippocratem audiamus, qui ſanitatis tutelam à labore auſpicatur, hac breviſſima & arguta ſententia Epidem. lib. 6. Sect. 7. pag. edit. Foeſianæ 274. B. Ἄσκησις ὑγείης ἀκορίη τροφῆς, ἀοκνίη πόνων, id eſt: Studium ſanitatis, non cibi ſatietas, alacritas laborum: rectiſſimè profectò utrumque ille, non ſatiari cibis & ſtrenuè obire labores, ſanitatem complecti dixit. Ingluvies januam morbis aperit, inde namque cruditates, viſcerum dictæ obſtructiones, mali habitus, febres tandem & malorum omne genus naſci ſolet. Sunt enim hæc duo ſervandæ valetudinis fundamenta, quibus inniti ſanitatis ſtudioſum decet. Univerſam verò ſuſtentandæ valetudinis rationem, unus omnium optimè tradidiſſe *Cicero* lib. Officiorum 2. eſt viſus. *Suſtentatur valetudo*, inquit, *notitia ſui corporis & obſervatione earum rerum, quæ res aut prodeſſe ſoleant, aut obeſſe & continentia in victu omni, atque cultu corporis tuendi cauſſa & prætermittendis voluptatibus: Poſtremò, arte eorum, quorum ad ſcientiam hæc pertinent.* Quid hac ſerie divinius, copioſius, elegantius dici à quoquam poſſit, planè non video.

OBSERVATIO LXXIV.

Dn. D. JOHANNIS FRANCI.

Ἐνέργεια ἐνεργουμένου, ſive de repræſentatione obſeſſi à ſtygio Cacodæmone.

PLurimos inter morbos, ad mortis caſtra qui hominem deducunt, miſerandus eſt *morbus mentis*, quippe qui hominem belluarum aſſociant gregi, modo cicurum, modo ferocium, prout incolæ turbantur cerebri. Videmus enim non paucos facili cauſſa

cauſſa excandeſcere, mox abſurda cum quadam hilaritate & lacrumis loqui, cogitabundos eſſe & triſtes, quibus tandem varia ſuperveniunt ſymptomata nunc amoroſum, nunc rabioſum, nunc maniacum, quorum quædam ex *Ephemeridibus* recenſebimus *noſtris*. Novi mulierem, quæ ſibi ea, quæ nunquam in rerum natura fuerunt, imaginabatur, velut ſi verè exiſterent, ea verò quæ ſunt, longè aliter quàm à ſano deprehenduntur judicio, concipiebat.

Ancilla quædam, ſe non ſtrenuè ſervitia obire opinabatur, hinc heram petiit, ut verberibus ſe ad labores adigeret.

Dum ego ſtudiis Anno 1677. & 1678. operam darem, *Tubingæ* erat Bibliopegus, qui ſe Regem David eſſe putabat, quocirca ab omnibus in honore haberi & auctoritate valere volebat.

Sub cura mea habui mulierem, ſe à quodam quaſi impelli ad filiolum unigenitum confodiendum perhibentem.

Sic ſcio, qui ex metu ne in *Xenodochium* reciperetur, cultro aliquot ſibi vulnera in collo inflixit, poſt laqueo periculum faciens à domeſticis impediebatur advenientibus quidem, aſt paucis diebus pòſt ex illis interiit.

Ruſticus quidam in vicinia furore percitus ab humanis degenerabat moribus, ferinum induebat animum, hic quodam die ex inſidiis ſanam ſimulans mentem Deum lacrumis invocabat, & adſtantem uxorem nihil etiam ſuſpicantem mali aperto invadebat Marte, quam ſi domeſtici non ſuccurriſſent vociferanti, protinus occidiſſet. Novi ſervum maledicta in adſtantes dicentem, Hebraicè loquentem, Herum ſcortationis accuſantem, eique mortem denunciantem acerbiſſimam. Uxor militis cujusdam interdum apum æmulabatur bombum, interdum veſparum fremitum, velut ſi plena hujus inſecti

 eſſet.

eſſet. Alia annos quadraginta circiter nata, ſe tantum peccaſſe, ut Deus non parcere illi poſſit, credebat, enormes & nefandas blasphemias in SS. Trinitatem effutiebat, quæ ſe parum colligens recordabatur eorum, à Diabolo autem neceſſitate coactam fuiſſe dicebat, dies noctesque ducebat inſomnes, novem & decem dies neque potulenta neque eſculenta aſſumſit, quo in ſtatu octo menſes perſeverans omnia reſpuebat remedia, mœſta, macilenta, & admodùm debilis tandem vitam finivit miſerrimam pia, proba & antiqui fœmina moris, varias Satanæ experta tentationes & ſtimulos per carnem.

Miſerabilior verò fortuna eſt, ſi ſagæ & ſortilegi DEI permiſſu homines vim noxamque inferunt, vel characteribus, imaginibus, faſcinatione vel præſtigiis, de quibus del Rio & Frommannus legi merentur.

Verûm miſerrima omnium ſors eſt eorum permiſſu DEI à ſtygio cacodæmone corporaliter obſeſſorum, de quibus hinc inde exempla leguntur horrenda; & nuper Excell. Dn. D. Henkelius methodum cognoſcendi & curandi à Cacodæmone obſeſſos docto tradidit calamo.

Quibus ſingularem, mihi non adeo quotidianam viſam & fortaſſean nullibi obviam, quod ſciam, ex MS. *Doctoris Adami Huberi à Roſenbach* de nobili quodam *Adoleſcente* à Cacodæmone truculenter vexato hiſtoriam adjicere, non fuerit incommodum. Principio divulgare hanc non propoſueram, cum verò multos, qui eam legére, in admirationem rapuerit, inque ea multa lectu digniſſima habeantur, propter raritatem, ne obſcuris mergatur tenebris, eorum juſſis obſequi, & omnibus legendam dare decrevi.

Breviter tibi (*Joannes Ladisla*) delineabo hiſtoriam Dæmonii muti atque ſurdi, quod in corpore nobilis adoleſcentis ex ſuperiori Auſtria oriundi ſtupendas vires exercuit, cui ipſe cum aliis Medicis duobus per ſex adfui in-

tegras

tegras ſeptimanas, Litomeritii, quæ urbs ſeptem miliaribus Praga diſtat, nomen ipſius invitus tibi ſignifico, *Joannes Bernhardus Gayman à Cadsbach* 16. annorum. 18. Decembris anni præteriti 1602. ingreſſus eſt Dæmon iſte corpus patientis iſtius, circa cœnam, cum primam carnis particulam in os ingereret. Conſequutus fuit intenſiſſimus & implacabilis cum ſummo ejulatu clamor per integras tres dies naturales, poſtea horrificæ & inauditæ omnium muſculorum & totius corporis ſtupendæ convulſiones, cum deliriis & frequentibus animi deliquiis. Delirabat leniter atque blandè, tympanum pulſando, fiſtulando, ſibilando, aviculas alliciendo, inconditis quibusdam vocibus utendo, ita tamen, ut ratione ſibi benè ſemper conſtaret. Delirium ſequebatur lipothymia interdum brevis, interdum longa, ſopori ſimilis vel ecſtaſi.

Poſtmodùm atrociſſimæ convulſiones, capitis, omniumque ipſius partium, aurium, frontis, faciei, naſi, oris, colli, cum horrenda dentium denudatione, ſtridore, oris ad ſummum diductione, linguæ ad quadrantem ulnæ foras exertione, ad fauces introrſum retractione, in orbem etiam gyratione atque in ſe convolutione, contractione penè ſuffocabili colli ad latera antrorſum retrorſumque & faciei ipſius ad poſticum dorſi retorſione. Hæ convulſiones capitis fiebant ſine clamore, quas excipiebant aliæ convulſiones cordis & pectoris totius, partiumque cum ſummo dolore, ejulatu & clamore. Omnes & ſinguli muſculi pectoris adeò convellebantur, ut coſtarum aliæ ſuper duos digitos prominerent, aliæ depreſſæ conſpicerentur cum fragore quodam, ac ſi confringerentur, in ſeſe compreſſi muſculi pectoris, ſuffocationem cordis minitabantur. Cor ipſum & ventrem inferiorem ſeorſim & cum toto corpore concutiebat quidam horribilis tremor.

Hisce convulſionibus pectoris finitis, extremæ manus pedesque vehementer convellebantur. Tandem univerſum corpus mirè cruciabatur omnibus generibus ſeu ſpeciebus convulſionum, antrorſum, retrorſum & indirectim: capite ipſo ad nates, ad pudenda &c. annexo, & in orbem cum corpore convoluto atque circumvolutato. Paroxyſmi hi & longè graviores ſingulis diebus redibant bis, ter, & per 1. 2. 3. 4. horas durabant, in quibus, quæ ſignificare volebat liberè in tabula creta, & in papyro atramento notabat. Remittebant tamen plurimum paroxyſmi ad medicamenta quædam ordinata & aſſumpta. Utut Dæmon iſte vel Medicos ipſos falleret, quemadmodum poſtea ipſos deridebat à ſe deluſos, qui ſtatim poſtea convulſiones has hyperphyſicas eſſe profitebantur palam.

Anno 1603. 11. Januarii inter 7. & 8. horam noctis Dæmonium illud cœpit loqui. Poſtmodum ad 15. Januarii diſputare de DEO, lapſu Angelorum, primorum parentum, de cauſſa peccati, prædeſtinatione, juſtificatione, Sacramentis, imprimis verò de Cœna Domini &c. & aliis fidei articulis, donec circa 8. horam noctis dicti diei, piorum precibus & decantationibus ex corpore ejectum fuerat. Erant autem numero tres, duo exierant per urinam, tertius per os. Sed poſt diem unum vel alterum rediit in corpus Dæmonium illud ipſum mutum atque ſurdum. Quod amplius non ita frequenter neque atrociter, ut antea, convellebat corpus ipſum, ſed quævis mendacia, blasphemias in Deum effutiebat; cum aſtantibus & mecum diſputabat, concertabat, patientem ipſum ad deſperationem variis tentationum generibus adducere conabatur.

Si omnes Dæmonii ſermones & adſtantium eſſent conſcribendi, profectò vix 10. libri papyri ad eam rem ſufficerent. Triſte & horrendum fuit profectò ſpectaculum,

culum, voce humana prope inexplicabile & incredibile.

Non patiebatur Dæmonium ab ullo Miniſtro fideli ſe expelli. Certis de cauſis ex urbe Litomericenſi tandem 21. Februarii alio jam deportatus eſt, nondum ab hoſte ſuo liberatus, qui nunquam patitur ipſum vel orare vel ſacra legere. Hiſtoriam totam conſcripſiſſem cum aliis Medicis, niſi amici patientis repugnaſſent. Horum omnium quæ refero, & longè graviorum ipſe ſpectator fui, primò per duas, poſteà per tres & ferè quatuor ſeptimanas. Pragæ 7. Martii Anno 1603.

Adamus Huberus à Roſenbach,
Doctor Medicinæ.

OBSERVATIO LXXV.

Dn. D. JOHANNIS FRANCI.

De Morbillis Epidemicis cum tuſſi & diarrhœa.

PRægreſſa hyeme frigidiſſima & ſicca gelu in Veris usque tempora indeſinenter perdurante, cum ex improviſo & celeriter pluviis & nebulis malignis ſolveretur, fine ſcilicet Martii anno 1695. tuſſes circa Ulmam noſtram derepente graſſari cœperunt, indies auctiores factæ, & nullos ferè infantes intactos reliquerunt, è quibus plurimi etiam obierunt diem. Paulò poſt noſtram quoque iſtiusmodi tuſſis intravit urbem. Convulſiva erat, & pueritiam utplurimum adoriebatur. Hanc improvidè corripiens furibunda, atque in crampo fieri ſolet, reſpirationem intercipit, venter verſus dorſum, cum pectoris ſono convellitur, ſanguine in vultum ſuffuſo, & brachiis pedibusque variè jactatis præ anxietate, ut ſpiritum nunquam redire crederes, interdum linguam in tuſſiendo fuſcam proferebat, ejusque violen-

tia

tia ſanguis è naribus ſæpe profundebatur, & aſſumta rejiciebantur, cum ſiti intenſa & febricula.

In medio Aprili inclementius debacchatur, ad usque initium Maji comitante virium proſtratione maximaque debilitate, quo tempore morbilli caput extollere cœperunt, à morbillorum genio, qui aliàs vigebant, longè diverſi, ſymptomata enim omnia immaniora erant, meritò ad malignorum claſſem referenda, ipſeque morbus quàm pro more funeſtior. Appetente jam feſto SS. Trinitatis ἐπιδημικωτάτως hinc inde ſæviebant, imprimis in platea dicta Fiſcher-Göſw plures aggrediebantur, quàm alicubi, quantum ego recordor, & quamvis circa ſolſtitium æſtivum vis eorum parcius laceſſeret, tamen finiente Junio denuo increbuit, & ad tres perdurabat ſeptimanas, poſtea ſenſim decreſcentes ſuperveniente Auguſto ferè extincti ſunt morbilli. Nihilominus per hæc tempora tuſſis non deſiit, ſed per totum morbi decurſum die nocteque ægros divexabat, tam dira, ut jam morti ſuffocationis metu viderentur vicini.

Binos hosce morbos tertius cadaveroſus plerumque alvi fluxus comitabatur, quem poſtea circa finem Auguſti dyſenteria ſequebatur, gravis ratione ſymptomatum moleſtorum, exitialis ratione mortis tam multos civium liberos obruentis. His immiſcebantur, cordis anxietates, deliria, in paulò provectioribus, annorum viz. octo & novem, convulſiones, inquietudo, vigiliæ, urinæ ſuppreſſio, narium hæmorrhagiæ, & imprimis ſingultus, quem novimus ſæpenumero obſervatum, quoniam, ut aliquando fando accepi, nimis & intempeſtivè à Parentibus fuêre purgati. Melius eſſet, (rarenter mihi id contigit) ut Medicus ſub morbi initio acciretur, quam demum pueris purgatione & ſudore inauſpicato moto debilitatis. Viribus enim conſtantibus, morbus in fieri adhuc exiſtens citius remediis expertiſſimis in ſuppetias advoca-

vocatis eſſet jugulandus. Puer annos quinque natus, ſumto pulvere purgante cum prunorum brodio, licet morbillos nondum perpeſſus, & cottidie cum ſororibus tribus, iisq; partim letaliter laborantibus cibum & potum ſumſiſſet, tamen ſanus & incolumis manebat. Alius annorum quatuor proripitur foras ex ædibus paternis, ne cum fratre eundem contrahat morbum, verùm altero die in eosdem hinc inde per corpus diſperſos delabitur, ſuperveniente tuſſi & diarrhœa, ſexta die poſt vivere deſiit, feliciſſime fratre ſub cura mea reſtituto. In pluribus humorem ex oculis ſtillantibus notavimus; item non rarò ſternutationem acre acidum arguentem. In multis ſomnolentiam perpetuam, quorum tres quarta vel quinta die vitâ defungebantur, in morbi viz. principio ſudoribus afflictati.

Morbilli hi duratione non æquabantur, pauci enim nono & decimo die evaneſcebant, plures decimo quarto & quinto, imò octavo die evaneſcentes denuo prodierunt. Eruptio macularum in aliis ad ſeptimum diem differebatur, cui utplurimum diarrhœa ſupervenit. Interdum calor admodum erat remiſſus & lenis, ut vix quid mali ſuſpicari liceret, ni graſſarentur morbilli, verùm protinus interventu unius paroxyſmi Epileptici morbilli procurabantur, ut in pueris dentientibus præſertim aliquoties obſervavimus. Virguncula quædam ſexennis, decumbentibus multis ejusdem tenellæ ætatis in vicinia, iisdem morbillis periculosè cum diarrhœa corripitur; ſumto bezoardico ſequente die ceſſantibus omnibus ſymptomatis evanuerunt, extra periculum verſari ſibi viſa ſurgit & prodeambulat. Præterlapſis quatuordecim diebus in via convulſa occubuit, domum transportata denudatur, & corpus copioſiſſimis erat maculis conſperſum, adhibitis poſt bezoardicis & cordialibus, feliciter convaluit. Hinc ſæpius ante horum eruptionem ſalutares epilepti-

cas obſervavimus convulſiones ; ſecus hæmorrhagiam narium & urinam ſanguine tinctam, utplurimum perniciosum κοιλίης μετεωρισμὸν, ut cum *Hippocrate noſtro* loquar, ægris anxiè ſeſe huc illuc moventibus. Sublato lentium decocto, quod aliàs heic Ulmæ communis pot us ad expellendos morbillos celebrabatur, ſubſtituimus decoctum milii cum ficubus, putredini quod & contagioni reſiſtat, fundamentaliter morbillos curet, & in alvi fluxibus tuſſique experimentum ſit. Utplurimum ſudoribus nimium afflictati miſerè ex vita emigrarunt ; hinc calidioribus non in primo principio, & non niſi in refracta doſi utendum ; aucta autem febre vires debilitantur. Si unquam Medicus venerabilis ſpectator eſſe debet, heic ſiet; ſi enim morbilli quarto vel quinto die viribus naturæ prodeunt, cur illis ſuccurrendum? alia res eſt, ſi natura ſegnis in expulſione deprehendatur, tunc illa idoneis adjuvanda, aut, ne introvertantur, proſpiciendum. Hinc fixis & volatilibus, bezoardicis & cardiacis uſus, prout neceſſitas & ægri ſtatus poſtularet, imprimis medicamenta ex cornu cervi, ſuccino, ebore, coralliis, bolo, terra ſigillata, M.S. ſpir. theriac. ſimpl. tinct. bez. Mich. cum aqua veronic. C. B. ſir. ſcabioſ. de ſucc. citri, acetoſæ &c. quandoque benè ceſſerunt, quamvis horum longo uſu expertorum Deus haut dubiè iratus, nos per immiſſos nobis morbos ad reſipiſcentiam ſalutarem invitans, efficaciam ſæpius impediret.

Imprimis tuſſis illa quandoque optima illudens, quatiebat pulmones, & plenis velis letalem ſæpenumero inferebat phthiſin comite dyſenteria, quæ initio Auguſti non usque adeò epidemica atque ipſi morbilli his defatigatos invadebat.

Auguſti menſis dies utplurimum pluviales & ſubfrigidæ, meſſem impedientes, eundem crudelem pueritiæ hoſtem, cujus antecedens obſervatio meminerat, fovebant,

bant, continuis imbribus ad Septembris initia usque indeſinenter perdurantibus. Et quamvis Septembri accedente morbilli ad tempus ſe parumper ſubduxiſſent, tamen deſperatæ diarrhœæ & tuſſes magis graſſabantur, donec inſtante autumnali Æquinoctio ἀκμὴν adepti, exinde iisdem gradibus, comite pruina & nebulis continuis imminuti, tandem circa finem Septembris ſimul fuerint extincti. His adhuc fumantibus, immania ventris tormina, licet jam & rarius occurrerent & mitiora eſſent ſymptomata, caput erigebant, verùm ineunte Octobri in Comitatu vicino epidemicè jam ſæviebant, & tempeſtatis frigiditate evecta atrociora convulſionum ſymptomata, eaque diuturniora ſecum trahebant. Colica nempe convulſiva, à veteribus ſæpius bilioſa vocata, quam nunquam antidhac ita fuiſſe epidemicam animadverteram, comite vaga phlogoſi & æſtuatione, quo tempore etiam heic Ulmæ hinc inde ſe oſtendebat, à diarrhœæ infantum antecedentis genio recedens, quod dejectionibus iſtis careret, quæ in fluxu alvi indeſinenter moleſtabant. Dolor lacerans eſt, & non ſolùm, uti aliàs in hoc malo contingit abdomen, ſed univerſi jam corporis muſculi, brachiorum crurumque ſpaſmis tentabantur diriſſimis, utplurimum inchoatis in regione lumbari, ubi meſenterium adnectitur & pertingit ad interiora verſus, usque ad umbilicum, his ceſſantibus iterum incipit dolor abdominis, quod ſæpius ita retrahitur, ut excavatum appareat propter iſtas convulſiones, quales ſcorbutici & hyſtericæ experiuntur mulieres.

Aliquoties dolorem in profundo loco ſub hypochondrio dextro, ubi ductus pancreaticus & choledochus in duodenum inſeritur, deprehendi, & utplurimum alvi conſtipationem, quæ ſignum convulſivæ inteſtinorum contracturæ dabat.

Vomitus interdum aderat, ex colo forſan ſpaſmis con-

tracto, his doloribus interdum ceſſantibus ſuperveniunt convulſiones artuum & niſi æger ſtudio ſibi præcaveat, facilè dilabitur in pareſes & artuum contracturas.

Viros vino plus æquo addictos, & qui nervos ſenſiliores obtinent, frequenter aggreditur, etiam mulieribus non parcit, pueritia an eadem afficiatur, non liquet.

Spaſmum etiam in ano tam pertinaciſſimum obſervaveram, ut vix enema immitti potuerit.

Hujus verò morbi cauſa an in vino horno vel annotino ex uvis immaturis expreſſo, à fæcibus non ritè defæcato & adulterato ſapore & colore, an in aëre menſis Septembris & Octobris nebuloſi & frigidi inſueto lateat, vel ab occulta potius & inexplicabili alteratione ex terræ viſceribus ſoli huic morbo adaptata propullulante & ſanguini fermentoque ventriculi inimica dependeat, vix poſſibile determinare videtur. Quilibet autem hujus colicæ convulſivæ, de qua nos in præſentiarum agimus, phænomena colligens, mecum fatebitur, eam iſtiusmodi ſymptomatis ſtipatam, quæ hoc tempore homines quamplurimos invadit, ab eo alio anni tempore invadente toto diſtare cœlo. Mihi ſufficiet acidum quoddam acre & morboſum in glandulis & plexibus nervoſis meſenterii, viciniſque locis membranoſis pertinaciter hærens, ſive cum cibo ſive potu ad dictas partes delatum iſtiusmodi Tragœdiam excitare poſſe.

Unicum ex aliquot caſibus ceu ſpecimen integræ hujus Praxeos ſubnectam. Vir litteratus annorum plus minusve 40. texturæ tenerioris, ſtomachi imbecillis & alvi à natura conſtipatæ, à vini forte acidi præcedente nocte uſu, quatriduum malè habuerat, quem mœror, tandemque indignatio & ira ſequebantur, paulò poſt dolorem dorſi & tormina immania ſentiens, ſolatium in lecto quærebat, ubi calidis aſſumtis liquoribus ſudorem per dies aliquot promovebat, nullo prorſus commodo. Igitur aucta

aucta conſtipatione alvi, auctisque torminibus, ſumma virium debilitate & dolore in dorſi ſpina è regione ſtomachi, qui utrinque umbilicum petens ad penem & perinæum mox hypochondria iterum pervadebat, cum retractione umbilici, quandoque totius ventris & ſcroti. Sex dies integros dolorem paſſus me vocavit, qui affectum hunc ab acido acri in nervis & plexibus nerveis à vino & ira excitato ortum ſtatui, hinc uſitatum enema ex decocto veronic. El. de bacc. laur. & hamech, bis injiciendum juſſi, quod mox omnes pacavit dolores, interim decoctum veronicæ, rob paſſulato & aq. cinam. mixtum, ipſo colore & odore jucundum ſapore non ingratum, ubi calidè iterata vice bibiſſet, proximis diebus convaluit. Hoc ut & decocto capitis vervecis aut pedum vituli, cum ſemine aniſi pluribus hac conflictatis, imprimis ubi res anguſta domi citiſſimè ſuccurri.

Purgantia in ſedandis his doloribus nihil profuerunt, & auctis doſibus augebatur dolor, hinc corporis quieti modis omnibus indulgendum ſtatui, & nil niſi his utendum decoctis ſuaſi, etiam poſtquam convaluerint, ad εὐεξίαν ſcilicet confirmandam cum granis maſtiches, quæ nobis ubique ex voto ceſſere. Ne autem ſolus in hac Palæſtra verſari videar, Lector benevolus Excell. noſtrum Ettmüllerum legat doctiſſime in Praxi ſua pro hac herba differentem. Huic reſpondet trifolium fibrinum acorem inteſtinis hoſtilem lactea vaſa, ductum pancreaticum, ureteres expediendo & viſcerum tonum roborando, nec præſtantiora experiri præſidia, mihi hucusque licuit, his duobus quaſi archæo inteſtinorum magis amicis. Atque hac ſanè methodo paucis intermiſtis nervinis & carminantibus affectum hunc citiſſimè invadentem, ope divina pepuli. Quid verò mihimet ipſi circa ultimam herbam ſingulare & memoratu dignum aliquando obſervare licuerit L. B. alibi accipiet.

(Ulmâ Auguſtam Vindelic. die 26. Aug. 1695. miſſæ.)

OBSERVATIO LXXVI.

Dn. D. MICHAEL BERNHARDI VALENTINI.

De Culmine ſiligineo mirabili.

SUmmam anni 1695. fertilitatem admirari licuit in culmis quibusdam ex liberali Naturæ luſu 10. imò 20. ſpicis onuſtis; & licet ex Illuſtris Dn. Schelhaſii obſervatione in Agro Campidonenſi ſiliginis ſpecies ſuccreſcat, quæ ordinario naturæ curſu culmos ejusmodi progeneret, noſtris tamen in oris in communi frumenti ſpecie id prorſus ſingulare eſt. Sic in vicino nobis campo Wismarienſi ad Lanum, vix ſemihorulâ abhinc diſtante, culmus ſiligineus XI. ſpicis conſpicuus & à multis cum ſtupore viſus eſt, cujus figuram manu Dn. Menzeri delineatam hîc addo. Quid quod alius XXVIII. ſpicis ſuperbus Offenbaci ad Mœnum provenerit, cujus in Novellis ordinariis aliquoties mentio facta fuit. Hoc tamen obſervari velim in omnibus ejusmodi ſpicis unam tanquam primariam & completam eminere, cujus reliquæ propagines & ſurculi ferè incompleti ſunt.

Fig. V.

OBSERVATIO LXXVII.

Dn. D. MICH. BERNH. VALENTINI.

De Puero duplici gaudente mentulâ.

LIberi vicinorum meorum in plateâ ludentes non ſine riſu obſervabant duplex membrum genitale in puello Sartoris Darmſtatini, ob Bellonæ injurias huc profugi. Rei novitate permotus, puerum 4.

præter-

præterpropter annorum, alacrem ſatis & vegetum mihi afferri curo, in eoque reverà duplicem penem obſervo, ita tamen, ut ſuperior & inferior ex unico, ut ita loquar, truncô fuerint exorti, hac cum differentia, ut ſuperior ex mera glande nullo præputio gaudente conſtaret, inferior autem longior magis & pendulis præputio ſuo inſtructus ſit, utrobique tamen lotium excludens. Scrotum, quod mirabar, omnibus teſticulis orbatum erat, inguine magis prominente.

OBSERVATIO LXXVIII.

Dn. D. MICHAEL BERNHARDI VALENTINI.

De Hypercatharſi incuriâ & errore Pharmacopœi exorta.

Singularis, ſed atro carbone notandus eſt caſus, qui eo ipſo, dum hæc ſcribo, tempore mihi accidit. Scilicet Monetarius quidam ex S. Cæſ. Maj. Commiſſione ſpeciali huc in captivitatem miſſus, ob dolores nephriticos alius nomine *die 1. Septembris anni præſentis 1695.* me conſuluit, cui mixturam præſcribo ſequentem:

℞ *Aq. ononid.*
ſaxifrag. ãã ℥iß.
Trochiſc. alkekengi ʒj.
Ocul. cancr. ʒß.
Laud. opiat. incompl. gr. iij.
Syrup. dialth. Fernel. ℥vj. M. D. S.

Stillende Mixtur offt ein Paar Löffelvoll zu nehmen.

Addidi Linimentum ſpinæ dorſi illinendum:

℞ *Unguent. dialth.* ℥ß.
Ol. Scorpion. ʒij. M. F. *Lin.*

Altero

Altero manè doſes aliquot mixturæ haurit, ſed vix dimidietate ejus aſſumptâ ſummis torminibus corripitur, cardialgia feroci, dicebat: Es will mir das Hertz abdrücken/ crebris dejectionibus humorum viſcidorum primùm & bilioſorum, ſyncope repetitâ, pulſu debili &c. Hiſce per aliquot horas exercitus, nomen ſuum, quod antea celârat, ſincerè profiteri, & per Deum ac hominum fidem me rogare cogitur, ſe ut conveniam, & quæ poſt aſſumptionem medicamenti patiatur, obſervem. Annuo & cùm eundem in ſimili ſtatu adhuc invenerim, dixi hæc nullo modo à pharmaco præſcripto poſſe oboriri, quod ſymptomata hujusmodi compeſcere magis, quàm excitare valuiſſet, ut vel ex appenſa inſcriptione videre poſſet; ſine dubio errorem quendam in Pharmacopolio commiſſum fuiſſe, quod tam ex ſapore, qui horrendus & amarus erat, quàm & ſedimenti colore non tam rubicundo, quàm gryſeo & obſcurè albicante conjiciebam. Ocius ergò officinam peto pharmaceuticam, & à puero (qui ob Proviſoris abſentiam pharmacum miſcuerat) *trochiſcos alkekengi* mihi oſtendi jubeo, qui pyxidem arripiebat *trochiſcorum alhandal*, ſed ſtatim reponendo trochiſcos alkekengi à Domino ſuo fortè ſepoſitos eſſe reſpondebat. Peto ego pyxidem trochiſcorum alhandal, qui exactiſſimè ſapore æquè & colore referebant & æquabant mixturam ægro transmiſſam. Nullus ergò dubito integram *trochiſcorum alhandal drachmam* loco *troch. alkek.* ʒj. à me præſcriptæ turpiſſimo errore potioni huic intermixtam fuiſſe, id quod cùm ob viciniam pyxidum, tum inſcriptionis abbreviationem TROCH. ALH. à puero facillimè fieri potuit; & cum trochiſci alhandal tanquam vehementiſſimum purgans à Medicis conſcientioſis vix ultra gr. ij. & quidem ſtimuli tantùm loco præſcribantur, quid mirum ſymptomata illa, imò longè plura, dyſenteriam ſcilicet teneſmum & inflammationem ani (Clyſteres etiam

recuſantis) exinde propullulaſſe, quæ theriacalibus, anodynis, oleoſis, antidyſentericis & fotibus convenientibus à me percurata ſunt. Cautius autem mercari diſcant Pharmacopœi, & medicamenta à Medicis ſolicitè præſcripta non pueris, ſed famulis in Arte peritis committant, ne & propriam & Medicorum famam jugulent. Nec impunè feret id Pharmacopœus Gieſſenſis, cui ſine dubio dicam ſcribet Monetarius, qui mixturam Notarii ſigillo obſignatam & ulterioribus examinibus ſubjiciendam adhucdum ad manus habet.

(*Gieſſâ Auguſtam Vindelicorum die 11. Sept. An. 1695. miſſæ.*)

OBSERVATIO LXXIX.

Dn. D. CAROLI PHILIPPI LOMBARDII.

Animantia venenata in Hibernia nec generantur nec diu in illa ſubſiſtere valent.

ANno 1690. vocatus ad Excellentiſſimum ac Generoſiſſimum Comitem de Solms Braunfels, ad ſuſcipiendum cum eo iter in Hiberniam, qui cum præcedenti anno caſtra illius loci duxiſſet, eaque ulterius ſequi intenderet, præter morborum inſultus Exteros inprimis infeſtantes, alia quædam curioſa referebat, inprimis in Hibernia nulla dari nec reperiri poſſe animantia venenata, cujus rei rationem tamen nec ab incolis nec ab aliis quæſitis expiſcari potuit. Delatus itaque in Angliam, de ejus non ſolùm, ſed & Hiberniæ ſtatu ac curioſitatibus, Vir Nobiliſſimus ac Experientiſſimus D. Slaire, inter alia confirmabat, quantum percipere potuiſſet,

in Hibernia nulla unquam viſa fuiſſe animantia venenata. Curioſitate ulteriori incitatus & in inquirendam relationis firmitatem, nec non indagandam ejus rationem, operæ pretium duxi, venenata quædam animalia illuc transportare, viſurus, hiſce quid fiat? in quem finem, die ante, quo ex Anglia in Hiberniam tenderemus: *Serpentem unum majorem aliumq́ minorem*, *bufonem*, ac *araneas* ex inſignioribus *duas* arripi curavi. Serpentes quod attinebat, vitris ſpir. vini repletis incluſos ſervabam, bufonem verò in peculiari capſula perforata aſſervabam, araneas verò itidem capſula incluſas ſaccharoque enutritas ita cum reliquis in Hiberniam transportabam; verùm harum unam, neſcio quo infortunio factum, aperta capſula jam mortuam deprehendebam, altera verò melius ſe habebat. Interim per Dei gratiam Hibernica littora cum conſcenderemus (Belfart, locus deſcenſionis) unâ alterave hora poſt, avide, primò bufonem benè adhuc vivum, in conſpectu & præſentia comitatus aulici emittebam ac terræ committebam, eó relicto per horam, & quod ultra, ſenſim ſenſimque intumeſcere ac inflari obſervabatur etiam in tantum, ut rumpi quaſi videretur, tandem intorſis oculis, emiſſaque materia variè colorata obiit. Vocatam in experimentum araneam eam ſibi relinquebam, quæ parietes conſcendebat, poſtea verò araneo ſuo ſeſe demittebat in inferius pavimentum, ubi aliquamdiu quieta ſubſiſtebat, tandem poſt aliquot horas & hæc mortua & immota deprehendebatur. Inſequenti die, primo majorem ſerpentem liquori ſpirituoſo innatantem carcere relaxabam, ac in præſentia plurium officialium militarium terræ itidem committebam, qui cum hinc inde reperet, anxiè rimas ſibi quærebat, quod tamen avertebatur, ac interea primò tumor obſervabatur circa medietatem corporis ferè, quo inſimul vario modo ſeſe intorquebat, caudaque terram percutiebat, motibus

denique

denique convulſivis ac ſpaſmodicis, rejecta materia pingui, flava, tandem valedicebat. Socius verò minor ſerpens, rimæ muri quamprimum poterat, ſeſe inſinuabat, ubi ſtudio relictus, poſt duas horas, extracto lapide ex muro, jam in agone conſtitutus brevi poſt penitus exſpirabat.

Ex quibus argumentis abundè ſatis patet: Hiberniam animantia venenata ferre non poſſe, id quod propria nunc experientia conteſtari poſſum, inprimis dum ultra ſemeſtre ſpatium in ea vixi, & nec unicam quidem araneam etiam in locis vetuſtiſſimis, aliisque ubi facilè aliàs hoſpitari ſolent, reperire potui. Cujus rei ſanam rationem & cauſam accuratioribus ingeniis non minus perſcrutandam commendo. Meam, ſi quis expetat rationem, eam quærendam eſſe judico in certis effluviis & particulis, inprimis ſulphureis, acribus ac facilè inflammabilibus, emanantibus è viſceribus terræ, quæ ſanguinis reliquorumque humorum circulationem ac fermentationem præternaturaliter adaugent, eorum compagem ita relaxant ac pervertunt, quo minus particulæ eos conſtituentes in unum eundemque ordinem conſpirare poſſint, unde venenoſæ ac quæ earum naturam ſupplent (utpote quæ ad motum ſunt concitatiores, eo quod ſulphureæ ſint naturæ) magis in maſſa ſanguinea & ſtructura corporis exaltantur & prædominantur, unde ſanguinis ac reliquorum humorum circulatio & fermentatio non ſolùm p. n. augetur, ſed & vaſa itidem exceſſivè diſtenduntur, ita ut tumor, vaſorum ruptura, ſuffocationis periculum, ipſaque mors tandem ſubſequatur. Res erit clarior, ac firmiori ſtabit ſententia talo, ſi paucis in mentem anatomiam terræ ejus loci revoco, quæ pinguis valdè ac ſulphurea eſt, ita ut etiam effodiatur, exſiccetur, ac defectui lignorum combuſtibilium ſubſtituatur, eodem modo ac Belgæ, qui ex terra ejuſmodi pingui ac ſulphurea

ipſorum Torff parant: Terræ huic incumbentes, proprio damno conqueruntur de dolore capitis atrociſſimo, pungitivo, lancinante &c. Imò ſi comburatur terra hæc exſiccata, fœtorem de ſe emittit, ac fumum toto cœlo differentem ab illo fumo vel odore, quem Belgæ de ipſorum terra tali pingui & ſulphurea exſiccata experiuntur, ipſorumque incolarum continua querela eſt, quod citiori & frequentiori cephalalgia corripiantur ex fumo terræ illius in Hibernia effoſſæ, præ illa terra, quam ex Anglia vel Belgio afferre ſolent.

(Giſſâ Auguſtam Vindel. die 11. Septembr. 1695. à Nob. Dn. D. M. B. Valentino miſſa.)

OBSERVATIO LXXX.

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

De Fragariæ vi travmatica experientiâ comprobata.

DEcennium eſt, ex quo Civi cuidam Heidelbergenſi, ſexagenario paulò majori, poſt neglectam malèque curatam tali dislocationem, ex totius tibiæ inflammatione ulcuſcula nonnulla ſupra malleolum exorta ſunt, ob ſerum acrius extillans latè proſerpentia, & quidem cum ea deambulandi impotentia, quâ per ſex integros annos fulcris ſubalaribus incedere coactus fuit, usque dum ex conſilio cujusdam carbonarii, multa de ſingulari Fragariæ virtute in vulneribus non minus quàm ulceribus & ambuſtis ex propria & aliorum experientia deprædicantis, herbam recens contuſam toti tibiæ tumenti ſæpius applicuerit, unde aucto primùm, ſed mox ceſſante dolore, tenuis quotidiè lympha per cutis poros copioſè tranſudavit, cum ſenſibili tumoris de-

cremen-

cremento, ulcerumque ſucceſſiva conſolidatione, ita ut paucos intra menſes non ſolùm pedi iterum inſiſtere, ſed etiam abjectis fulcris, baculo innixus pauliſper obambulare, tandemque etiam in publicum, lento quidem gradu, ob immedicabilem tali dislocationem & ſeniles annos, ad vitæ finem prodire valuerit. Novi alium ejusdem civitatis quondam incolam & fabrum ferrarium, qui ex contumaci alterutrius tibiæ tumore œdematoſo, tandem etiam moleſtiſſima pedis ulcera contraxit, quæ, multis incaſſum adhibitis remediis, poſt aliquot annorum decurſum, ſolius Fragariæ recentis ac contritæ reiterata appoſitione feliciter ſanata fuerunt. Sic vilis ſæpe herba pertinaciſſima ulcera ſanat, quæ univerſus Chirurgorum apparatus conſolidare nequit. Videtur autem mihi, Fragariam recentem œdematoſi cruris ulcera ſanaſſe, quatenus volatili ſuo ſale, quod gratiſſimo marceſcentis herbæ odore ſe ſatis ſuperque prodit, ſtagnantem ſub cute lympham viſcidiorem reſolvere, fracidum ulcuſculorum acorem immutare, ſicque humorum circuitum in loco affecto reſtituere; particulis verò ſuis auſteris atque terreis fixis laxatas cutis fibras ſtringere, atque ita reſolutam lympham per cutis poros exprimere, patentia ulcuſculorum ora contrahere, hocque modo illa, novâ ſuccreſcente carne, conſolidare potuit. Optandum ſanè eſſet, ut celebriores noſtri temporis Medici Practici atque Chemici, frequentiori ſimplicium uſu & inſtitutâ per ignem analyſi, in eorundem facultates penitius inquirerent, & polychreſtas vegetabilium vires, quibus mulierculæ, promæ ſimplicium condæ, ſæpe Medicos in ruborem dant, tandem aliquando detegerent. Spes tamen me magna ſubit, Celeberrimum Haſſiæ noſtræ Archiatrum JOH. DOLÆUM, Virum de Rep. Medica optimè meritum, Fautorem meum maximè colendum, in accurato, quod meditatur, examine Materiæ Medicæ, omnium votis ſatis-

factum. Frangaria quidem noſtra in Medicorum commentariis paſſim vulneraria audit, & ad ulcera commendatur; ſed quis eſt, qui illam hodiè per ſe in uſum vocare velit? usque adeò altè menti infixa hæret vana compoſitorum præferentia! Sed cum hujus loci non ſit hisce immorari, operam dabo, ut futuro anno, ſi DEUS vitam & vires conceſſerit, brevem hiſtoriam Fragariæ, quam tamen nimiis encomiis non onerabo, Perilluſtri Academiæ Leopold. Cæſareæ in nunquam otioſi animi ſymbolum decenter offerre queam.

OBSERVATIO LXXXI.

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

De Fugaci Cœcitate ex colica vehementi cum alvi conſtipatione.

COpiarum Franconicarum Centurio, ob intemperantiam frequentioribus colicis doloribus obnoxius, cum anno 1692. Heidelbergæ in hybernis commoraretur, ſummis aliquando cruciatibus abdominis afficiebatur, cum pertinaci alvi obſtructione, cui Chirurgus Caſtrenſis illicò draſticum purgans oppoſuit, quo tamen alvus minimè ſoluta, quin potius tormina inſigniter aucta fuerunt, quare Laudanum Opiatum ad aliquot grana ſub veſperam exhibuit, ſicque dolores paululum mitigavit, donec illi appropinquante die, ſolitâ vehementiâ recurrerent. In opem itaque auxiliumq; vocatus, præſcribo ſtatim enema emolliens & carminativum cum aliquot olei lini unciis commixtum, quod ſine ſucceſſu applicatum & circa veſperam denuò admittendum erat; propinato interea per hauſtus calido decocto paſſularum minorum; cui folia ſennæ prius infuſa erant; Veſperi accedens audio ægrum omnem amiſiſſe viſum, adeò,

adeò, ut ne quidem admotam candelam cernere poſſet. Adſpicio oculos, & præter ampliorem pupillam nihil in illis inſoliti deprehendo; vitium itaque ſpirituum animalium ob continuatos dolores interceptorum vel ſuppreſſorum, & proinde per nervos opticos ad oculos non profluentium hîc ſubeſſe ratus, momentaneam hanc judicavi amavroſin, proptereaque dejectum ægrotantis animum erigere conatus ſum, meliora certò promittens: Ad quæ ille militari fiducia reſpondit: Sein Glauben beſtehe nur im Sehen. Infelicem ſe deinceps fore gregariorum ducem luminibus orbatum. At ego puſillanimi ſpem facere cœpi viſûs illicò redituri, quamprimum alvus ſoluta fuerit; nec velle me, ſuperaddidi, ante recedere, quàm illi de prædictorum fide ſatis conſtet. Operam ergò dedi, ut duo adhuc alia enemata emollientia, oleis copioſè admixti, pararentur, quorum unum poſt alterum adhibitum intra horæ ſpatium alvum egregiè ſubduxit, magnâ vitioſorum humorum ſaburrâ ſic feliciter eductâ, quo ipſo patiens viſum ſenſim recuperavit integrum cum doloris remiſſione: Valedixi igitur ægro & injunxi, ut ſequenti die horis matutinis reliquum infuſi ſennati per hauſtus aſſumeret, unde factum, ut iteratis dejectionibus quidquid reſtitit excrementorum omnimodè eliminatum fuerit, priſtinâ ſanitate ſic ſubſecutâ. Credo autem, ſpiritus animales à dolore colico & draſtico purgante vehementer perturbatos ac inordinatè motos, ab opiato in paulò majori doſi poſtmodum exhibito infractos, & per vigilatas noctes valdè debilitatos, tandem inter continuatos ventris cruciatus (quibus ad inteſtina magis alliciebantur) ceſſaſſe auſcultare motui, fibrillis nerveis membranæ retinæ à radiis luminaribus impreſſo, unde vel inſufficiens, vel nulla ſpirituum ad cerebrum fuit vibratio, quâ aliàs objectorum viſibilium ſpecies menti repræſentantur. Poſtquàm autem, eductâ materiâ morbificâ,

bificâ, dolorificus inſteſtinorum ſpaſmus remiſit, ceſſavit quoque concitatior ſpirituum ad fibras inteſtinales affluxus, quo ipſo retiformes expanſi nervi optici fibrillæ denuò ſufficienter animatæ & ab influente rurſus ſpiritu tenſæ, mox priſtinum oculorum cum cerebro, mentis ſpeculo, commercium reſtituerunt, unde æger noſter illicò viſum recuperavit. Fugax hujusmodi cœcitas etiam in aliis doloribus paulò vehementioribus convulſivisque membrorum motibus ab eadem cauſa induci poteſt, ceu illius exempla apud Smetium in Miſcellaneis me legiſſe memini, & nuperrimè quoque felix ille parturientium opitulator *Mauriceau* in ſuis Obſervationibus Gallico idiomate editis de *graviditate & partu fœminarum* obſ. 568. refert, mulierem poſt partum per duos dies amiſiſſe viſum. Interdum quoque colicos dolores nimios cuti ſtuporem inferre, ſpiritus avocando, peculiari exemplo confirmat Excell. Dn. D. Joh. Schmidius in Miſcell. Nat. Cur. Dec. I. An. IX. & X. obſ. 52.

OBSERVATIO LXXXII.

Dn. D. SAMUELIS NEBELII.

De Morte repentina ex violenta auriculæ cordis & venæ cavæ ruptura.

ANdreas Rab, juvenis Ruſticus, viginti circiter annorum, ex Præfecturæ Lohranæ pago Reimertshauſen oriundus, 1. Julii 1695. equo quadrigis juncto inſidens freni lora, ut hic loci ſolent ruſtici, abdomini circumligavit, & ſic Marburgo domum properavit, in via autem ab equis, per ſclopeti à puero exploſi ſtrepitum perterritis, ſellâ excuſſus, & à circumductis freni loris pendens aliquousque violenter tractus fuit, donec lora ex pondere disrupta fuerunt, equis quâ

datâ

datâ viâ fugientibus. Interea quidam miſero in viam projecto opem laturi accurrunt, ſed eundem mortuum offendunt. Defuncti itaque corpus veſtimentis exutum à Medicis & Chirurgis illicò inſpicitur & freni lorum ſub brachiis thoraci arctius circumductum invenitur. In capite, collo, ſpina dorſi & artubus nulla oſſium dislocatio, nulla fractura obſervabatur. In dextro pectoris latere circa quintam coſtam è ſuperioribus cutis ad trium digitorum latitudinem attrita videbatur, ſicut etiam in proximo brachio hujus attritionis nonnulla veſtigia conſpiciebantur; abdomen nonnihil turgidum & diſtentum fuit. Poſtridiè cadaver à me diſſectum fuit. Abdomine aperto prorumpentia inteſtina flatibus turgida, lien in una extremitate aliquot inciſuris velut diviſum, hepar cum pancreate integrum & veſica urinaria tota corrugata, cæteraque imi ventris viſcera ſana videbantur. Cultro itaque in pectus directo, ſub cute in dextro latere attrita contuſionis ſigna manifeſtabantur, attamen ſine coſtarum ſubjacentium fractura: Remoto ſterno pulmones ex atro rubicundi apparebant & in dextro latere cum pleura per filamenta nervea firmius connati, pericardium valdè diſtentum & ſanguine repletum erat; ex illo enim ſectione aperto duos cruoris manipulos extraxi: Cor valdè contractum & exſangue, dexter præcipuè ventriculus collapſus, auricula verò illius lateris in extremitate ſeu margine perforata conſpiciebatur, ita ut apicem minoris digiti in foramen immittere potuerim, per quod auriculâ compreſſâ ſanguis extillabat. Disquirenti verò mihi, num adhuc alia cordis vel vicinarum partium læſio ſubeſſet, obtulit ſeſe haud procul ab auricula dextra, intra pericardii cavitatem in ipſa vena cava duplex macula rubicunda, magnitudine unius aſſis, quæ paulò accuratius examinata nil niſi exterior cavæ tunica videbatur, per quam, disruptâ interiore, ſanguis transparebat; Harum macularum una

 exi-

exiguo foramine pertuſa erat, flatus enim per tubulum admiſſus penetravit & auriculam dextram illicò diſtendit. In dextra thoracis cavitatae, ante pericardii ſectionem, tres circiter ſanguinis ſero diluti unciæ fluctuare deprehendebantur, in ſiniſtra verò nihil horum conſpiciebatur. Cùm verò thorax à Chirurgo manibus nonnihil diduceretur, cum ſtrepitu frangebatur quinta de ſuperioribus coſta, & quidem directè eo in loco , ubi extus in cute & muſculis antea contuſionis nota obſervata fuit: quin etiam ibidem ad intercoſtales thoracis muſculos internos aliquot ſanguinis grumi videbantur per pleuram translucentes. Idem in oppoſito ſeu ſiniſtro thoracis latere circa eandem coſtam & eodem in loco obſervabatur, ipſaque coſta per medium fracta deprehendebatur. Ex his conjecimus, auriculam cordis dextram in juvene perterrito à copioſo affluente ſanguine nimis diſtentam & ob teneriorem ſtructuram reſiſtere minus valentem ſubitò disruptam fuiſſe, non ſecus ac vena cava multo ſanguine itidem nimium extenſa, quoad interiorem membranam rimas ſine dubio egit, & ſanguinem ad exteriorem firmioremq́ue tunicam emiſit, ſicq́ue deſcriptas maculas in vena cava produxit. Et hæc quidem omnia ob validam & violentam thoracis compreſſionem à freni loris circumductis, accedente forſitan quadrigæ vacuæ tranſitu ſuper pectore, utpote cujus notæ ibidem deprehenſæ fuerunt, ita eveniſſe reor, non ſecus ac Celeberrimus WEPFERUS, magno nuper Reip. Medicæ detrimento defunctus in Miſcell. Dec. 2. An. 10. obſ. 170. ſeqq. refert, ex conſimilibus ferè cauſis lethalem inteſtinorum rupturam, integrâ manente cute, inductam fuiſſe.

OBSER-

OBSERVATIO LXXXIII.

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

De Cephalalgia ex carie cranii contracta.

FOEmina quadraginta circiter annorum, lanii uxor in pago Handſchuchsheim/ quod haud procul ab Heidelberga diſtat, circa finem anni 1692. conqueſta eſt de dolore ſyncipitis continuo, ab initio ſatis tolerabili, poſtea verò ita invaleſcente, ut quidvis potius pati, quàm hunc capitis cruciatum diutius perferre maluerit. Dolori itaque ſopiendo varia oppoſuit remedia, tàm interna quàm externa, ſed incaſſum omnia, quare ex conſilio cujusdam mulierculæ tandem etiam in balneo cucurbitulam ſiccam vertici apponi curavit, unde dolor non ſolùm auctus, ſed etiam eo in loco, ubi cucurbitula hæſit, tumor ſubrotundus atque mollis exortus fuit, qui à Chirurgo Heidelbergenſi Joh. Adamo Braunio poſtea ferro apertus, haud exiguam ſeri limpidi quantitatem emiſit, ſicque ſubſedit, dolore paulò poſt mitigato. Cum autem Chirurgus inciſionis locum ſtylo exploraret, offendit eum ſinuoſum & cranium eo in loco à pericranio denudatum carioſumque, cui proinde lintea carpta ſicca impoſuit & emplaſtrum conveniens ſuperaddidit. ſequenti die Excell. Dn. D. Heiland & me, præſente vulnus deligavit, nobisque oſtendit exteriorem cranii tabulam in ſiniſtro bregmate, haud procul à ſutura ſagittali, multis corroſam foraminulis, ſerum limpidum fundentibus, quo abſterſo novæ ſemper guttulæ prodierunt. Suaſimus, ut pro impedienda carie cranium magis detegeretur, quem in finem vulnus novâ ſectione dilatatum, ejusque cavitas lineamentis volſis atq; ſiccis repleta fuit, applicato deſuper emplaſtro de betonica, unde poſtea factum, ut

cranii pars carioſa in bregmate ſiniſtro ſponte ſeparata & volſella paulatim exempta fuerit. Fruſtulum erat ſubrotundum & in ambitu multis eminentiis ſeu crenis inæquale, aſſis magnitudine, conſtans ex duabus cranii tabulis, quarum exterior ad meditullium usque carioſa, interior verò planè integra conſpiciebatur. Poſt remotam hanc cranii particulam omnis cephalalgia diſparuit, quare Chirurgus de vulneris conſolidatione ſollicitus eſſe cœpit, ſed paulò poſt ipſe morbo correptus, neceſſe habuit deligationem patientis marito committere, qui tamen in mundificando vulnere negligentior, effecit, ut ſubcutanei ſeri acrimonia cranii exteriorem laminam haud procul à priori loco corroſerit & novam bregmatis cariem produxerit, quam commodè ſuperveniens Chirurgus ſuſtulit, lamellam carioſam ſenſim ſeparando; hinc paulatim vulnus conſolidatum cum priſtinæ ſanitatis reſtitutione. Nullus quidem dubito, limpidum humorem ex carioſi cranii foraminulis prodeuntem ſanguini ſuos debuiſſe natales, an autem ex membranaceis medullæ cranii veſiculis vaſisque eas perreptantibus, an verò ex vaporibus tenuioribus è cerebri ductibus ſanguiferis per calvariæ poros aliàs tranſpirantibus & hîc in ejusdem meditullio condenſatis acrimoniaque ſua cranii tabulam exteriorem corrodentibus prodierit, me latet.

(*Marburgo Cattorum Auguſtam Vindel. d. 13. Septembr. A. 1695, miſſæ.*)

OBSER-

OBSERVATIO LXXXIV.

Dn. D. JOHANNIS ÆGIDII EUTHII,

De Pædarthrocace ſeu abſceſſu pueris proprio.

I *Sennaci Anno Chriſti 1671. menſe Martio*, Buccinatoris aulici filiolus ſex annorum, valdè conqueſtus, de articulorum dolore pungitivo, tumore, motus denegatione in manu ſiniſtrâ, propter exquiſitam perioſtii ſenſibilitatem internam potiùs, quàm externam, (quæ cariei oſſium duntaxat familiaris) à particulis M. S. acrioribus, cauſticis ac ἰδικῶς malignis proveniens, quò diſpeſcatur ab aliis minùs lancinantibus, perſæpe præmemoratus affectus pueris maciem inducit hosque è vita miſerabiliter eripit. Veteribus ſpinæ audit ventoſitas, ob tumorem œdematoſum, terebrantemque quaſi dolorem, teſtes ſunt præprimis *Avicenna, Joh. de Vigo, Scultetus*. Neotericis verò, utpote *Petro de Marchettis, Roberto Lowero*, Trium Regum Magnæ Britanniæ Medico feliciſſimo, Amico meo dum *Londini Anglorum* hærerem & viveret conjunctiſſimo; *Archibaldo Pitcairne* Prof. & Mathematico ſagaciſſimo nuper Lugduni Batavorum, nunc in Scotia, Edenburgi patriâ ſuâ Practico expertiſſimo &c. audit meritò *Pædarthrocace*, pueris tantùm ſolennis, non verò adultis, niſi in ætate puerili priùs fuerint afflicti atque palliativè curati.

Circumſpectè ac ſine morâ aggrediatur curatio, quæ meo judicio conſiſtit in circumgyrantis maſſæ, affluentisque ſucci peſſimi in teneriora oſſa, correctione præcipitationeque debitâ, ne latiùs ſerpat ac corrodat; alioquin abraſio, uſtio, terebratio, imò his inutiliter adhibitis, poſtremò ad vitiati membri amputationem (quæ ta-

men cautè celebranda, ne venoſum nervoſumque genus lædatur) ceu ad ſacram anchoram confugiendum, monente *Fab. Hildano l. 3. operat. Chirurg.* nam

-- -- -- Immedicabile vulnus
Enſe recidendum eſt, ne pars ſincera trahatur.

Therapeia proîn, annuente Summo, trium menſium ſpatio feliciter abſoluta, quin & his in oris, plus vice ſimplici, nî altas affectus egerit radices.

1. Decocto in cereviſiâ tenui, ceu potu ordinario ex Rad. Chin. ponderoſ. non carioſ. ſarſæpar. farinac. ã p. æq. cum tantillo L. Guaj. ſaſſafr. Nephrit. ſem. aniſ. rad. liquirit. Rhab. ſel. paſſul. maj. exacin. ad gratum.

2. Tinct. Antim. c. ſpir. LL. præp. in vehiculo appropriato, bis vel ter in die.

3. Pulv. abſorb. alternis diebus unum vel alterum præbium, cui tantùm addidi pulv. rad. contrajerv.

4. Parti affectæ applicata fomenta & paregorica & ſpecifica, dolorem atque acrimoniam obtundentia, mitigantia.

5. Per ἐπίχρισιν ſpir. lumb. T. theriac. camphor. metaſyncritic. ſic ad prodigium usque, non poſthabito exacto victus regimine, ſanitas rediit inculpata, ſine recidivâ ulla. Acutè *Lucretius*:

Et leviter quamvis quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in longo ſpatio tamen usq; labaſcit.
Nonne vides etiam guttas in ſacra cadentes
Humoris, longo in ſpatio pertundere ſaxa?

OBSER-

OBSERVATIO LXXXV.

Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

De Igne per-rari artificii, Martem lapidesque comburente.

EXimius è Pruſſiâ pyrotechnicus præterito quin & præſenti *Anno 1695. Idibus Auguſti*, ſub claſſe navali Peritiſſimi fortiſſimique Archithalaſſi Anglicani, *Dn. Comitis de Berckley &c.* expeditionem navalem contrà aliquot Galliæ portus, *St. Malo, Diepe, la Hogue, Dunkerk* & alios, cum globo juvenum armatorum, maſculè in ſe ſuſcepit & fauſtè peregit, navibus roſtratis, æratis, conſtratis, claudis, vulneratis mutilatisve, vario imprimis apparatu bellico onuſtis: videlicet malleolis ſeu manipulis ſparteis, pice tectis, mortariis, phalaricis atque aliis machinis bellicis truculentiſſimis, recens inventis. Has Machinas prorſus inextinguibiles, in muros, urbes, fortalitia, tantâ cum alacritate jecêre, ut funditùs omnia fermè incendio conſumta fuerint: quis ergò (niſi *Tireſiâ* cœcior) non videt, experimentum hoc eſſe ſine pari, perpaucis notum. Præmemoratus inſuper agilis Pyrotechnicus ob adverſam valetudinem, deſcendere nave cogitur, ſe recipit in *Hagam Comitis*, ſalutari meo utitur conſilio, priſtinæ, Dei gratiâ, redditus ſanitati, qui veram experimenti deſcriptionem mihi avidè expetenti revelavit, quam l. m. q. Curioſo communico Lectori.

℞ Vernic. opt. ℔. vj.
Pulv. torment. ℔ xviij.
Sal. Nitri Orient. ℔. ij.
Pic. Græc. ℔. xij.
Reſin. pin. ℔. viij.
Ol. lin. ℔. ij.
Tereb. ℔. ijß.

Omnia

Omnia ritè miſc. inſer. pannis inceratis, F. Glob. debitè colligandi, inſulphurati ſtuppâ adaptentur, ut accendi queant, accenſi flammas edent infernales, incendio conſumentes omnia, atteſtante omnium rerum magiſtrâ, experientiâ.

Ignis varietates Pyrotechnici & Meteoroſophi omnium nôrunt optimè, alius enim eſt ignis comburens, alius non, fatuus, luminoſus, obſcurus &c. hinc apprimè *Lucret. l. 1. de rer. nat.*

Quapropter qui materiam rerum eſſe putârunt
Ignem, atque ex igni ſummam conſiſtere ſolo,
Magnoperè à vera lapſi ratione videntur.

(Hagâ Comitis Aug. Vind. d. 15. Sept. A. 1695. miſſæ.)

SCHOLIUM.

UTut ingenium humanum varium apparatum bellicum veteribus ignotum hoc noſtro jam ævo excogitaverit, quibus inſuperabilia olim credita fortalitia brevi temporis ſpatio diruuntur, conflagrantur, ſoloque æquantur, quibus meritò annumerantur Machinæ illæ pyrotechnicæ Anglicanæ, quarum deſcriptionem præſens ſiſtit Obſervatio; nihilominus tamen non negandum & veteribus etiam ante pyrii pulveris inventum Pyrotechniam & fortalitia igne quodam incombuſtibili delendi modum non planè fuiſſe ignotum. Non dicam de Machina fulgurante & tonitruante Caligulæ Cæſaris & Choſrois Perſarum quondam Regis, non de Chinenſium tormentis bellicis, quorum uſum æquè ac Typographiæ antequam Europæis innotuit, calluiſſe ſe gloriantur; ſed dicam potius & Græcos & Arabes hoſtes ſuos debellaſſe jam ignibus, & quidem ferè inextinguibilibus, qui neſcio an inventionis jure, an quod Græcis maximè in uſu fuerint, Ignes Græci audiebant, quorum unam alteramve deſcriptionem à filio Amram inventam vide apud Scaligerum de ſubtilitate ad Cardanum

num Exercitat. XIV. & de aliis tam in terreſtribus urbium invaſionibus quàm in marinis præliis ad delendas igne naves Veteribus uſitatis, Joh. Baptiſt. Portam Mag. Natural. Lib. XII. Cap. II. ubi inventum hoc à Græcis ad Romanos per Callimachum fugitivum propagatum fuiſſe aſſerit. Maximum in eo hæret dubium, qua Machina, ignorato t. t. pyrii ſ. nitrati pulveris compoſitione & uſu, incombuſtibiles hasce maſſas ædificiis, navibusque remotis immiſerint? An nempe vaſa illa pyrobolica hac materia repleta teſtacea fuerint, iisque extrinſecus alligati funes fomitesque incendiarii, ut rupto vaſe in terram aut ædificia delapſo, materiam deſcriptam inflammaverint, ceu ea depingit Regiæ Majeſt. Poloniæ Armamentarii Campeſtris Locumtenens Generalis, Caſimirus Simienowiz Art. Magn. Artilleriæ Lib. V. Sect. 2. Cap. I. An, quod magis veritati conſentaneum, accenſa jam ad orificium materia, vaſa hæc fundis vel machinis ad loca incendio delenda projecerint? Vide citat. Simienowiz Lib. IV. Cap. VIII. Addit. II. De Machinis verò iſtis Eruditiſs. Lipſii Poliorcet. Lib. III. Dialog. III. & Lib. V. Dialog. V.

(J. P. Wurffbain.)

OBSERVATIO LXXXVI.

Dn. D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

De Calculo in pectoris cavitate reperto.

MIneras lapidiferas ſeu calculos à materia concreta ſolidiore ex combinatione particularum terreo-ſalinarum aut viſcoſarum in variis Microcoſmi partibus produci poſſe, plurimi Viri de re Medica ſummè meriti paſſim teſtantur, Sennertus Inſtitut. lib. 2. Sect. 2. Cap. 9. Bartholinus Centur. 6. Hiſtoriar. Medicar. Obſerv. 91. Kentmannus de lapidib. in corpore

humano, Unzerus de Nephritide cap. 1. imò, calculos ex vena ſecta proſiliiſſe collectorem videmus D. Sachſium Schol. ad Miſcellan. Curioſ. Dec. I. Anno I. Obſervat. 65. plurimos in veſicâ calculos extitiſſe & repertos fuiſſe refert Schenkius lib. 3. de Alberto Savonarola D. Hieronymi Savonarolæ Fratre, qui in veſica decem lapides habebat magnitudine ovi columbæ, imò & majores, eandem præcisè formam ſervantes, acſi artè facti fuiſſent, quilibet ſemiunciæ pondus excedebat (parva nimirum initia ſabuloſa, dum ſuppoſitis fundamentis aliquid accedit, aut ſabuli aut terræ aut viſcoſitatis aliundè avulſæ, in majorem non raro ſpatioſum excreſcunt ambitum) Ante paucos annos plures, ſed minores in veſicâ Schönfelderi civis & cereviſiarii Auguſtani calculi reconditi fuerunt cum ſummo cruciatu mortem accelerantes. In pectoris verò cavitate ſiniſtri maximè lateris diaphragmati incumbens ſat magnus calculus decem circumquaque ſtipatus ſatellitibus, ut figura ejus repreſentat, adipoſo & viſcoſo involucro diaphragmati non adnato, ſed libero involutus, inventus eſt poſt mortem in cadavere Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi Domini, Domini Antonii Euſebii S. R. I. Comitis à Königsegg, in Aulendorf, Domini mei Gratioſi p. m. qui cùm in vivis eſſet, per dies vitæ ſuæ optimum ſervabat regimen vitæ, cavendo exceſſus, utebatur vino diluto, vivebat ſanus, nec difficulter reſpirabat, niſi quod poſt ſumptum cibum ſemper accuſaret dolorem pectoris gravativum & permoleſtum, poſt duas horas ſenſim remittentem & tandem evaneſcentem, deſcendente nimirum chylo: cum ad quinquaginta annos accederet, febri continuâ correptus piiſſimè obiit, bonus œconomus, juſtitiam amans, plurimis laboribus & raris virtutibus exornatus.

Fig. VI.

OBSER-

OBSERVATIO LXXXVII.

Dn. D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII,

De Convulſione circumrotatoria.

INfrequentia convulſionum exempla adducuntur à graviſſimis Authoribus. Tulpius annotavit convulſionem ſedentariam Lib. 1. obſerv. cap. 14. in virgine quindecim annorum, qua nonniſi ſedens corripiebatur, ſtans verò aut ambulans nihil mali ſentiebat. A contrario procurſivam ſeu ambulatoriam deprehendit Bootius de affect. omiſs. cap. 6. & Thomas Eraſtus narrante Raymundo Joan. Forti Cent. 1. conſil. 41. de convulſione ſtatariâ refert Thirmair. in conſiliis lib. 2. cap. 12. de quodam Religioſo, qui durante paroxyſmo pedibus adeò firmiter inſiſteret quocunque prehenſus, ut licet ſæpius ab adſtantibus vel in ſellam aliquam vel lectum truderetur, illicò tamen in pedes ſe erigeret, ac ita ſtans convulſivam acceſſionem abſolveret. Circumrotatoriam convulſionem oſtendit ſequens caſus: Religioſa Virgo Maria Johanna Schmidin Monialis, annorum triginta ſex in Monaſterio quodam Rhenanæ Provinciæ vivens, ex incuſſo ingenti terrore, per novem annos diverſis temporibus corripiebatur ſurditate ſolummodò dextræ auris, durante ſemper ad 14. dies, eâ autem remittente ſequebatur dolor dentium ejusdem lateris ſat vehemens, ut ex conſilio Medici ſectæ fuerint venæ ſublinguales, ſed poſt duas horas ſupervenit magnum ſuffocationis periculum cum vomitu materiæ quaſi purulentæ periodico ultra 14. dies durante, cùm autem ob ſævientem tyrannidem Gallorum ex Monaſterio migrare coacta fuerit, & Auguſtam exul perveniret, ſingulis diebus cum timore maximo, clamore & tremore totius corporis invaſit ipſam oculorum,

linguæ & oris motus convulſivus; cum tali totius capitis retractione circumrotatoria, ut retorto ad tergora vultu horribilis aſpectus eſſet, ſtridebant ſimul dentes, & aderat tumor externus in præcordiis farciminis inſtar, ratio autem ſemper manebat integra, paroxyſmo ad duas horas ſe extendente, ultrà annum in lecto decumbere non potuit, ſed in ſellâ ſedens vigilare & dormire coacta fuit. In tam difficili caſu in conſilium vocatus anxius hærebam, quid faciendum eſſet, maximè cum jam in aliis locis à Clariſſimis & Experientiſſimis D.D. Medicis pro incurabili proclamata fuiſſe: ne tamen prognoſtico omninò relinqueretur, ſequentibus remediis curam tentavi anno 1689. menſe Novembr. & per menſis ſpatium diligenter continuatis feliciter abſolvi; Ægrâ in integrum reſtitutâ.

℞ Extr. Guaiaci. ℈ij. Diapœon. Mindereri ℈j. Salis ſuccini volatil. Salis C.C. volatil. ãã gr. xxv. C. opobalſ. or. M. f. pill. Num. LX. deaur. d. ad ſcatul. S. Pillulen/ davon Morgens und Abends 5. zu nehmen.

℞ Aquam Panac. Heracl. Hirundin. c. Caſtor. ãã ℥ij. Tinct. Bezoard. Spir. Salis Armoniaci ſuccinat. ãã ʒj. M. ad Vitr. S. Haubt- und Mutter-Wäſſerle / darvon im Tag ein- oder zweymal 1. Löffel voll zu nehmen.

Quid Chymica operentur in morbis deſperatis, omnibus notiſſimum eſt; certè Spiritus Salis Armoniaci crocati efficaciam non ſatis laudabilem nuperrimè experti fuerunt mecum Clariſſimi Viri D. Doctor Brunner, & D. Doctor Thomas in quodam Religioſo, qui propter ſtagnationem ſanguinis & lymphæ morbum chronicum cacochymicum ſubſequentem morti proximus viſus, à ſumptione hujus bis in die ad guttas quindecim ad ſe rediit, & intra paucos dies ſanus evaſit.

(*Exhibita Auguſtæ Vindelic. d. 20. Sept. 1695.*)

OBSERVATIO LXXXVIII.

Dn. D. SYLVII SAMUELIS ANHORNII ab HARTWISS.

De Catalepſi cum horrendis motibus convulſivis.

INſignis Familiæ Egregia Filia, Virgo 24. annos nata, Temperamenti ſanguineo-bilioſi, ex albo roſei & vividi faciei coloris, animi ad quoscunque adfectus promptioris, ingenii & judicii acrioris, agilimarum actionum, & vel Herculea progenies, corporis viribus ſupra ſortem valens: dum quinquennio ante Pariſiis moraretur, febre quartanâ ſeptem menſibus conflictata, & pluribus unciis corticis Peruviani, venæſectionibus item & purgationibus inaniter tractata, tandem in lectica Medicorum conſilio in Helvetiam deportata, poſt aëris mutationem convaluit. Commorata heic quantiſper, vires ſenſim collegit, & priſtinus vigor functionibus rediit extricante ſe fermento ſtomachico, & appetitus ſtimulo urgente, palato ad varia δύσπεπτα indulſit. Rediit febris ſub varia modò tertianæ ſimplicis & duplicis, modò quartanæ formâ. Curata tandem eſt, ſedulâ operâ Nobiliſs. & Excell. Domini Jacobi Hochreutenerii, Med. Doct. Collegæ noſtri amiciſſimi. Valuit ad tempus commodè, quamdiu non excederet limites dietæ. Delectata hinc pomis Citri & aliis deterioris ſucci eduliis, lacte, lactuca & ſaccharatis, ſtomachi peſſundato fermento, paſſionem hyſtericam, cardialgiam cum plurium ſyndrome actionum & vitalium & animalium læſione incurrit. Cardialgia cum ſæviſſimo præcordiorum dolore conſtrictivo juncta, clamores & gemitus nonnunquam expreſſit, qui procul exaudiebantur. Scilicet multum ſe ſublevatam

exiſtimabat, quoties ex alto pectore vociferari liceret. Mitigatâ Antihyſtericis paſſim uſitatis dolorificâ ſtricturâ, ſucceſſit ſtomachi expanſiva inflatio, quâ turgidum pectus plurimùm, præcipue ſumto cibo cernebatur. Expers verò doloris, dum cætera ſe modicè haberet, Præfocatione ſuâ nec crebrius nec gravius conflictata, ſuſtinuit hoc, quod fuit incommodi patienter, tempus æſtivum pro potandis Fabarienſibus Thermis, ſibi ad affectum commendatis exſpectatura.

Medio menſe Julii Anni 1689. ad ipſum Thermarum fontem profecta, licet à plurima hoſpitum turba gravida diceretur, aquas audacter in prænobili Advenarum conſortio potavit, & Curæ auſpicatis initiis, turgidum flatu ſtomachum, primis diebus reſtitutum ſibi vidit, domumque ſedecim poſt dies potui deſtinatos (quos & per horulam ſubindè balneando inſumſit) ſana diſceſſit, abhinc athleticè valuit, dum nonniſi perverſo regimine affectuum vel diætæ leviculos mali prodromos concitatos ſentiret.

Circa vindemias Anni 1691. poſtquam lactucâ, lacte, pomis & uvis ſine moderamine veſceretur, inſuper Nobil. Dominus Parens communi famâ morbo decumbens lethali perhiberetur, ſummo illa mœrore affecta, dumque nihil literarum longum ex ipſo vidiſſet, luctu confecta, Cardialgico-Hyſtericis pathematis obruta, lecto graviter affigebatur; jam verò in prædio plures horas ab urbe diſtante conſtituta, dum alia ad manus non eſſent, antihyſtericis vulgaribus contenta, Medicum accerſiri noluit, ne quaſi ſemper valetudinaria diffamaretur, hoc quidem inde, ac ſtrictiore diætâ beneficii accepit, ut finitis vindemiis lecticæ commiſſa urbem commodè repeteret.

Quò verò minus à brumæ inſtantis injuriis læderetur, & cautis ſuppetiis ſymptoma moleſtiſſimum propellere-

leretur penitus atque præverteretur, & fidei & curæ plurimùm adhibuit Excell. & Exper. D. Fridr. Seylerus M.D. Illuſtriſs. atque Reverendiſs. Principis & Abbatis Sangall. Archiater, ut qui blandioribus nervinis & ſpecificis uterinis deterioribus ſymptomatis Orgaſmum in multum tempus feliciſſimè cavit. Anno ſequente, dum pro fruendis camporum delitiis in virentia prata ſe conferret, & ſub veſperam flante impetuoſius Boreâ, citatiore gradu domum repeteret, lectum ingreſſa totius corporis horrore cum oſcitatione frequenti & præcordiorum oppreſſione correpta, largo ſudore excitato, manè ſana ſurrexit. Paucis abhinc diebus, dum braſſicam conditam cum carne ſuilla coctam magnâ cum copiâ panis Paſchalis dicti, ovis gallinaceis piſti comederet; variis inſuper animi adfectibus agitaretur, ipſo reſurrectionis Chriſti feſto, jam cum omnimoda ſenſuum & motûs ceſſatione, jam præcordiorum dolore oppreſſivo, atque punctorio vago lateris dolore correpta, & ab iteratis & olim uſurpatis remediis, nihil hâc vice ſublevata me vocari voluit. Reciprocabant ſtrangulatio uterina dicta, cum effreni cardialgia & pleuritide flatulenta, unoque convenientibus ſublato, alterum gravius ſucceſſit. Pedibus (quod primum ad hyſterica vocato mihi eſt curæ) calido operimento contectis, ventriculo avenâ calefactâ munito. Clyſmate ex decocto ſpec. carminant. cum ol. lini & ovi vitello injecto, intus cochleatim exhibui mixturam uſitatam ex Aq. meliſs. chamomill. āā ℥ij. Eſſent. antihyſter. ʒj. Ther. cœl. gr. iiij. Syr. cortic. aurant. ℥ß. & pro potu non aliud conceſſi, ac decoctum è flor. chamomillæ. Ceſſavit exhinc ferocior ſpaſmus, & dum natæ ex levicula anſa crebriores recidivæ nullis ſpecificis præcaveri poterant, concitato vomitu cum antimonii diaph. ℈j. tartari emet. gr. ij. ſal. abſinth. gr. iij. & Caſtor. gr. j. multâ ſaburræ viſcido-bilioſæ copiâ per utramque viam rejectâ,

excuſſo

excuſſo mali fomite penitus ſublatus eſt. Jam ut ſanguini, generi nervino & incolis conveniens adderetur robur, & quod reſiduum fermenti hyſterici lateret, expugnaretur, præmiſſâ ſanguinis detractione, dum menſtruis parciſſima fuit, commendatus eſt pulvis ex Bez. Mart. ocul. cancr, cinnabar. nativ. & caſtoreo per aliquot ſeptimanas, ex aqua meliſſæ hauriendus. Rediit exin vividus corpori color, incaluere partes, menſes copioſiores redditæ ſunt, & utrique Oeconomiæ priſtinus vigor reaffulſit.

Tranſiit reliquum veris & plurimùm æſtatis ex voto, licet protacarcticarum non æquè obſervanti.

Aliquando Catameniorum fluxu inſtante, pro conſcribendo nomine Parentis milite, tempeſtate horridâ iter faciens & multa tædia devorabat, & hinc inde quovis cœlo excurſitando, pedibus non raròmadeſcens, domum revertebatur. Hinc Menſibus minus convenienter purgata & ſpaſmis hyſtericis iteratò petita ventriculo intumuit, & poſt paſtum præprimis altùm extumuiſſe viſa eſt. Meſenterii pectoriſque ſpaſmi ſpecificis ceſſêre. Ventriculus non ſtomachicis amaris, non nervinis, theriacalibus nec anodynis reprimi potuit.

Proſequebatur interim à multo tempore mutuo tenerrimo amore Juvenem, & generis & proſapiæ haud inferioris, cujus ſibi conjugali vinculo ſociandi ſpe dum defraudaretur, hoc nuntio vehementiſſimè conſternata, momentaneâ Eclyſi abripitur & priſtinorum ſymptomatum catervâ prehenditur, graviores erant paroxyſmi quam ulli præcedentium fuerunt, utpote ex quibus nec ſummè urinoſis naribus admotis, niſi longo tempore elapſo excitari potuit. Mentis compos reddita querebatur de torminibus vagis modò colicam modò vehementiſſimam pleuritidem ſpuriam æmulantibus, modò tracheam præfocantibus & ſpiritum intercipientibus.

Hæc invicem excepêre, donec fomentis calidis ad ſudoris undique proruptionem munita, alvo clyſmate ſolutâ & mixturâ Hyſterico-anodynâ cochleatim ſumtâ, ſpaſmo liberata convaleſceret, lecto tamen usque affixa hæret. Vix præterlapſis duabus ſeptimanis, quod fuit ſub Februarii finem, dum negotia magni momenti magno animi fervore ſuſcepta, ex voto non cederent, ſibique illuſum exiſtimaret, ad iram commota ita excanduit, ut vel ringens obrigeſceret, & paroxyſmos ex remediorum hactenus uſurpatorum repetitâ adminiſtratione vel indies exacerbatos ſentiret. Nervoſum equidem ſyſtema quàm maximè irritabile, quovis ſumto cibo vel inſtituto corporis motu ad hanc ἀμετρίαν prænuntiâ oſcitatione & aurâ calidâ è præcordiis in caput elata concitatum, cum omnium ſenſuum ereptione ſtatuæ ad inſtar immobile obriguit. Epileptici quid ſuſpicati, tantò pertinacius Antiſpaſticorum & Cinnabariorum uſui inſtitimus. Ventri Galbanetum impoſuimus, supernè fœtida admovimus, infernè odoriſera commendavimus.

Initio Aprilis, dum Prænobilis & Excellentiſs. Dominus D. Matthias Harderus Schafhuſa Conſtantiam ad Reverendiſs. Epiſcopum vocatus, nos in tranſitu amico alloquio ſuo dignatus eſſet, hac occaſione mentem de affectu rogatus, Emeticum lene in medium conſuluit, utpote quo cautius adhibito mali fomitem è primis viis eliminatum iri perſuaſum habuit. Vomuit ex Tartari Emet. gr.ij. phlegma amaricans & biduano intervallo nihil mali experta, tertio poſt die in priſtinum ſtatum delapſa eſt. Habitualis hic viſus generi nervoſo impreſſus character, ut ſpecificis quâ liceret operâ expungeretur, pilulæ ex pulvere Epilept. March. Cinnabar. Antimonii, extract. pœon. & trifol. fibr. paratæ, m. & v. adhibitæ ſunt. Hoc inde perceptum eſt juvaminis, quod paroxyſmus poſthâc nonniſi à prandio & cœna recurreret, medii

diurni & nocturni temporis intervallo noñiſi corporis motu interturbatam quietem concedens. Paroxyſmi rarò ultrà horæ quadrantem protracti Spir. Sal.Armon. externè admoto depulſi ſunt. Collectis ſenſibus, ſine virium jactura alacris, loquendo, ridendo, ludendo otium oblectata, liberè ſe de latere in latus contulit, vel erecto corpore ſedit; verùm ſi vel è lecto ſurrectura pedibus inſiſteret, imò vel cubans ſtragulis cœtero corpore munitiſſima, pedes nudos extra lectum poneret, oſcitationibus prærepta, hâc quâ fuit poſiturâ, toto corpore adinſtar ſtatuæ obriguit, nullo ſenſuum & motûs indicio ſuperſtite, reſpiratione & pulſu integris oculis clauſis & faciei colore non mutato. Hoc dum plurium dierum conſuetudine obtingeret, ipſus adſtiti prandenti periodi cauſam obſervaturus, & en! juſculo vel uno hauſtu deglutito, reliqua quæ fuerunt adpoſita, inuſitatâ celeritate aſſumſit, & panis vix dimidium maſticati copiam conſumſit, unde buccellâ in faucibus adhuc hærente, poſt brevem oſcitationem & præcordiorum calentium ſenſum oculis ut ſomno capto concidentibus obſtupuit, admoto nari ſpiritu volatili & compreſſis manu labiis ne ſpiritus ore traheretur, ſenſuum per momentum compos facta, fœtorem averſata, caput ad latus removit, ſed vel facto citius in priſtinum delapſa eſt. His probè conſideratis, diætæ exactum moderamen inculcatum, & Nob. Patienti ad tempus nihil præter hordeatum analepticum quovis trihorio exhibitum, carnis paniſque uſui interdictum, & pro potu ordinario nonniſi conſuetum ex viſc. querc. & CC. decoctum conceſſum fuit, tantum valuit felici conſilio inſtituta ciborum detractio & minus properatus ſumendi modus, ut ne mali indicia poſt paſtum poſtea apparerent. Secundâ ſic decurrente ſeptimanâ è lecto ſurgere tentabat, ſed vix ac figeret pedes in terram oſcitationibus mali prænuntiis perterrita, lectum repetiit, cautelæ circa cibum

capien-

capiendum inculcatæ, dum jam Nobiliſſimæ Patienti moleſtæ evaderent, alimento largiore frui conceſſum eſt, quod cùm impunè ferret, ad Acraſiam rediit ſenſim.

Medio Aprili, quo menſium tempus inſtabat, cibis ſatiata plures paroxyſmos tulit, inſtituto priori regimine & ſicco pane ſubtracto, quamvis capite & ſtomacho doleret, mens integra perſtitit. Menſes parciſſimè apparentes, nonnullis ex Bezoard. Mart. & ocul. cancr. doſibus ſollicitatæ, non magis prodiêre, potius commota iis alvus materiam graviſſimi fœtoris excluſit.

Intricatiſſimo affectui, quo nullum non maturioris conſilii momentum adderetur, conſcripta morbi hiſtoria d. 24. Aprilis ad Venerandum & θαυμάσιον Dominum Doct. Wepferum data eſt, interim ad tempus in vado res poſita videbatur, ſolùm quod è lecto impunè non ſurgeret. Septimo Maji alvi copioſa excreta, nares fœtore intolerabili feriebant. D. 8. fæces cruore tinctæ conſpiciebantur, & convulſivi nihil aderat. Die 9. ex obitu inopinato Amicæ ſuæ, quâ non habuit magis familiarem vel arctiore ſanguinis & amicitiæ fœdere junctam, conſternata, & acerbo mœrore tacta, luctui & ægritudini ſe dedidit, ex quo d. 10. cum ſymptomatum convulſivorum horrendo agmine deterior recruduit morbus, qui dum vel corpus erigeret, vel cibum ſive ſolidum ſeu liquidum deglutiret, protinus cum ſpaſmo gulæ quaſi ſuffocativo & colli intumeſcentia excitatus, ſubſequam habuit totius corporis obrigeſcentiam. Projecta ſic ſenſus motusq; expers horæ circiter octantem ſubitò exſiliit, manus mirâ agilitate ſuper invicem rotatim commovit, mox pedes non minore agilitate attrahendo & extendendo agitavit. Tandem integra corporis machina tremendum & non calamo exprimendum in modum, ſpaſmi violentiâ in altum elata & non raró in pedes erecta, mox non minore vehementiâ projiciebatur. Lecti conopæum, ne caput

 conquaſ-

conquaſſaretur detectum, ſuperior paries detractus & ad utrumque latus & caput binæ mulieres diu noctuque poſitæ ſunt, quæ ſecundum corporis convulſivam elevationem etiam pulvinaria ſubjacentia attollerent, ut ſic corporis ceu in cunabulis jacentis motus convulſivus facilitaretur, minusque generi nervoſo detrimenti violentâ agitatione accideret. Obſervatum enim pluries eſt, quod ſi convulſa ſibi relinqueretur, nec dicto modo ſublevaretur, corpus inſtar furiæ incerto motu hinc inde concuſſum, pulvinaribus verò ſuſtentatum, uno & æquali motu in altum erectum & rurſus proſtratum fuiſſe, jactitatâ ſic 4. 5. vel 6. vicibus corporis mole, rigidiſſima hinc & ne digito flexilis, oculis clauſis, facie & artubus ſudore madentibus jacuit, obſervato dentium ſtridore, admotis naribns volatilibus, cum ſuſpiriis è profundo petitis & brevi tuſſiculâ mentem recepit, de ante actis planè inſcia. Notandum hîc eſt, quod ſi Ægra maturius antequam dentibus ſtrideret, odoriferis excitaretur, vel facto citius novo ſtupore obrutam & multo diuturniores Eclipſes fuiſſe. Tales unius nychthemeri ſpatio ultra triginta paroxyſmos paſſa eſt, triſtiſſimo advolantium amicorum ſpectaculo vix ſemihorulæ quiete gaviſa, dum novo inſultu peteretur. Somnum non vidit, quo quidem nec ſana multum fruebatur, ſitiit intensè, ſudore continuò diffluxit, pulſus & reſpiratio naturales extitêre. Collectis ſenſibus animus ſupra fidem excitatus, nec vires pro morbi truculentiâ fractæ fuerunt. Nonnihil moleſtiæ fecit occipitis dolor cum capitis temulentia. Utcunque verò hauſtibus juſculorum & decocti ord. quos pro ſedanda ſiti crebrius & largius expetiit, paroxyſmi accelerati & in ipſo adhuc deglutiendi actu concitati ſint, prohiberi non potuit, quin ex diuturna inedia, largâ ſeri per ſudores profuſione, & ſpirituum conſumtione, tanta ſuccorum vitalium & animalium jactura juſculis aliisque potulen-

tis reſarciretur, & ubicunque concentrata ſalium irritantium ſpicula diſſociarentur, hacque vel ſub forma nutrimenti omni ſtudio enervarentur, potui additæ ſunt aquæ ſpecificæ ex flor. til. pœon. & hirund. c. caſtor.

D. 15. Maji Paroxyſmi longius conceſſerunt intervallum, alvus fuit ſegnior, urina, quæ à triduo involuntariè profluxit, reddita eſt pauca, tinctior, pilaris. Clyſterem paratum ex lacte, oleo lini & ovor. ij. vitellis rejecit cum fæcum fœtidiſſimarum ſaburra & flatibus multis. Sub noctem Laudan. Hyſter. in aq. ſpecificis ſoluti gr. iij. propinata, paroxyſmum ferocem comitem habuerunt.

D. 16. & 17. multo encomio commendatum ſibi ſuccum Hippenteri, non minus avidè ac medicamen gratiſſimum admiſit. Ecſtaſes mitiores hinc fuiſſe viſæ ſunt.

Reſponſoriis interim Ampliſs. Domini Doct. Wepferi recreati, pro magni Viri mente amice noſtris conceptibus ſuffragante, Thermas Fabarienſes oppidô allatas, D. 20. Maji tepidè potandas obtulimus, ſolito equidem ex quovis hauſtu rapta fuit paroxyſmo tonico, huncque excipiente convulſivo manuum peduumque motu, & tandem integrè corporis in altum vibratione, at notabili cum atrociæ remiſſione compertâ. Noctu ex medio grano paregorici opiati aliquantum quievit, & nonniſi quatuor inſultus paſſa eſt.

D. 21. tribus hauſtibus evacuavit Thermarum ſemimenſuram & petita eſt totidem vicibus paroxyſmo, quot & interdiu ex ter admiſſo hordeato ſuſtinuit. Noctu interruptè quievit & nihil mali experta eſt.

D. 22. ex hauſtis Thermis corpus ſolito modo obriguit, ſed artuum & corporis jactitatio convulſiva ſecuta non eſt, idem poſt juſcula ſumta obtigit.

Dum autem hactenus ſæviente malo, non magis ex deglutitis quibusvis ſeu liquidis ſeu ſolidis, quàm etiam ſi Ægra (quod ſecundâ vice tentavimus) mentita fuerit

alicujus rei deglutitionem, paroxyſmus ille Cataleptico convulſivus concitatus ſit, & nunquam impunè œſophagus vel moveri vel rigari potuerit, ideò nonniſi largiore undâ quævis oblata hauriebat Nob. Patiens, & hauriendo tamdiu continuabat, donec (quod in quinto vel ſexto deglutitionis opere plerumque contigit,) vaſe faucibus hærente oſcitaret, hincque obrigeſceret. Jam verò defervente mali œſtro cautiores brevi & quo liceret leniſſimo motu ligurienda ſingula dedimus, experturi numquid hæc cautela proficeret, toleravit primùm aquam Thermarum paulatim ſorptam, hinc juſcula tulit. Thermarum abhinc potui quantitate unius cyathi indies adaucto aſſuevit, ut cum tempore integram menſuram horæ ſpatio ſuaviter vacuaret, ſine moleſtia ferret & utraque viâ largiter & εὐφόρως purgaretur.

Vires ſopitis paroxyſmis ſatis languebant, capite vix humeris ferendo valuit, & altiore voce loquentes vel paſſu concitato incedentes tolerare non potuit, & de maximo in nucha dolore conqueſta eſt, ſomnum non habuit, vel vix eodem capta, terrore concuſſa tremuit, menſes præcisè, ſed parcius prodiêre.

Cibis optimis refecta & viribus reſtituta, pro placito cubare, erecta ſedere, in utramque ſe partem volutare, ſitum lecti mutare, carnes teneriores probè elixas comedere, modò non exſertis è lecto pedibus morari potuit,

D. 20. Junii otia nullius mali metu ſecura agens, res ſuas quantum licuit ſub ſtragulis ſedenti in ordinem diſpoſuit, & hoc vel labore defatigata, vel auræ ſubfrigidiuſculæ ſuperno corpore liberius commiſſa, vel ad tædia & bilem tacitè provocata, poſt brevem horrorem vehementiſſimis in utroque latere ad ſcapulas protenſis doloribus vagis prehenſa eſt: applicatis externè poros reſerantibus fomentis & internè paratis ſerum flatulentum corrigentibus antipleuriticis & nervinis, inter maximas

ximas querelas, oculis concidentibus obmutuit, præcavere Catochen ſtudentes, ſpiritum C.C. narib. admoverunt, & quæ olim brevis tuſſicula finiti paroxyſmi index, jam tuſſiendi conatus acceſſit tantus, tamque validus & perpetuus, ut verbis non exprimendus nulli non ſpectatorum horrorem incuſſerit, utpote qui decem continuis horis, ſine unius minutæ induciis affligens, fauces, laryngem, pectus & caput enormiter concuſſit. Antepileptica theriacæ cœleſti ſociata dum ſine fructu adhibebantur, in inſtanti horribile ſymptoma ſopitum eſt, pilularum de cynogloſſa in aq. fl. til. ſolutarum granis vj. Vox perſtitit rauca & anheloſa reſpiratio.

D. 23. datâ requie biduanâ, fluidioris alvi excretæ ſordes nares ſuo fœtore feriebant, ut vel nauſeante ſtomacho ad vomitum commoto, vel ipſis partibus ſpiritualibus impuro ſulphuris halitu laceſſitis, ille tuſſiendi effrenis conatus denuò motus ſit, qui inducias toto die non dedit, quàm quæ ab Ecſtaſi cataleptica alternatim ſuperveniente contingeret; nam ex Catoche vix à fœtidis nari admotis excitata, ſubitò in motum illum partium ſpiritalium convulſivum ceu tuſſiendi conatum prolapſa, adſtantium, qui pectus & caput ſuſtentabant, validiſſimas manus delaſſavit, iteratæ opii pulveri antepileptico maritati, vel exceſſivæ doſes, non requiei minutum conciliârunt. Hauſtis, ingruente nocte, pilulis de cynogloſſa x. granorum pondere aquâ flor. til. ſolutis, velut incantata ocyùs tormento liberata, ſomniferi autem ex opio nihil experta eſt.

D. 21. & ſeqq. Junii continuatus eſt thermarum potus, alvus inde mota teterrimè fœtuit.

D. 28. ab excretorum alvinorum putore nullis ſuffumigiis corrigibili, reſpirationis difficultate & capitis dolore affecta thermas ægrè potavit. Madentes ſudore manus, dum circa decimam promeridianam è lecto porrectas

deter-

detergeret, tuſſiendi conatu quaſi fulguris impetu petita, nec repetitâ opii epilepticis ſociati ad gran. iiij. usque exhibitione levata, furioſo hoc pectoris faucium capitisque motu agitata fuit, donec circa decimam noctis, aſſumto ſemiſcrupulo pilularum de Cynogloſſa, diminuto ſenſim conatu, tranquillè noctem, ſed (licet inſigniter defatigata) ſine ſomno ageret. Poſtea aquæ piperinæ unius menſuræ doſi potatæ denuò ſunt, & veſperi exhibitus eſt pulvis cephalicus cinnabarinus Mich. Convenienter valuit ad quintum usque Julii, quo die multis vermiculis cum olidiſſima ſorde alvo datis, ſpiritûs moleſtia & convulſivus impetus rediêre. Hâc durante ſpiritalium ſuccuſſione etiam ſtomachus ad vomitum concitatus, ſingula aſſumta liquamine bilioſo confuſa rejecit.

Dum verò aliud ex alio malum ſuccederet, & hactenus non antiſpaſtica præſtantiſſima quidquam efficerent, fidem Clariſs. Mortoni experturi, ſecundâ pomeridianâ Cort. Peruviani ℥ß. ex aqua flor. tiliæ obtulimus, & hoc nihil horæ ſpatio efficiente aliam doſin, opii grano junctam dedimus, ex quo injectis quaſi frenis ſemihorii tempore omnis impetus ceſſavit: eodem bihorio poſt redeunte, repetitâ antidoto rurſus disparuit: noctis horâ decimâ, quantùm miſeram adortus, pilulis de Cynogloſſa debellatus omninò fuit, noctem inſomnis, multo ſudore irrigua, viribus fracta & arido ſiti gutture egit.

D. 7. Spiritus arctè means, tuſſis quandoque prodromis terruit; evanuerunt prorſus parva conamina, Ch. Chin. cum opio ex aq. flor. til. propinatâ.

D. 8. & 9. reſpiratio anhelosa, frequens & rhonchoſa fuit, conſueto humili ſitu decumbere non potuit, quin infenſiſſimam ſibi Tyrannidem accerſeret: plurimum temporis ſedens erecto & verſus anteriora inclinato corpore terere debuit, de magna pectoris & præcordiorum ſtrictura conqueſta.

D. 10.

D. 10. Dyspnœâ gravius affligente, noctu ex x. granis pilularum de Cynogloſſa præter morem indormiit.

D. 11. Reſpirationis tædio motusq́ue convulſivi metu repetente, ex Thermarum potu gravius afflixit præcordiorum anxietas, & prandio quidem parciſſimè ſumto, in tuſſiendi illum ſtimulum atrocem erupit, qui Chinâ Chinæ opiatâ quantiſper mitigatus, ſerâ tandem veſperâ pilulis aſſumtis penè ſopitus eſt. Horribili hoc & inaudito pectoris fauciumq́ue motu convulſivo quantumcunque exagitata, vel aſthmaticis inſultibus divexata erat, non tamen vel guttulam lymphæ ſeu ſalivæ unquam excrevit, quin magis ex continuo impulſu ſicciſſimas fauces liquidis rigare jugiter debuit.

Dum autem primarum viarum putidiſſima ſalia, uti nares inſigniter ferientia, ita tubuli inteſtinalis & meſenterii partes membranaceas vellicantia, ſicq́ue ex conſenſu pectoris fibris non minus inimica, præcipuam convulſivorum motuum cauſam conſtituere opinarer,

D. 12. ad potentius extergendum inteſtinorum ſordes, aquas nitroſas Scollienſes (ſalſulas dictas) unius menſuræ doſi propinare decrevi, potavit eas alacriter, & binis ſedibus fœtidiſſima multis lumbricis confuſa excrevit: tranquillè diem egit, ſolùm quod reſpiratio crebrior eſſet.

D. 13. ex repetitâ ſalſularum menſurâ I. leniſſimè ſine tormine purgata, benè ſe habuit: noctu horam dormiit.

D. 14. cum difficultate ſpiravit: epotis ſalſulis, major oppreſſio, & titillatio in capite laryngis continua tuſſis metum incuſſit: copioſi alvo exturbati ſunt vermiculi, fauces ſalivâ præter morem madebant.

D. 15. Segnior fuit aquæ nitratæ per alvum effectus: reſpiravit graviter & cum ſtertore: ſub veſperam ubertim ſaliva è faucibus ſtillavit: noctu tres horas dormiit.

D. 16. Menſium & ſalivæ fluxu obſervato, liberrimè ſpiritus proceſſit, à mineralium potu abſtinuit.

D. 17. Catameniis parciſſimè prodeuntibus & rivulo ſalivali ſuppreſſo, cum aſthmate denuò confligandum fuit: dum verò pluries inſperato ſalſularum per ptyaliſmum effectu ſpiritus ſuis liberari viſus erat compedibus, hanc proſecuturi viam, radice Angelicæ maſticandâ ſalivalium tubulorum reſerationem quæſivimus, & promotâ ſucceſſu deſiderato ſalivâ, plenam ſpirandi libertatem obtinuimus; & cùm poſt intermiſſam radicis maſticationem ſaliva parcius flueret, & prioris adverterentur moleſtiæ præludia, iterata illa haud cunctanter, nonnunquam uno die ſex ſpumantis lymphæ libras prolicuit: & ſic plures ſeptimanæ ſalivationis modicæ beneficio ad placitum actæ fuerunt.

ὁ πάνυ Venerabilis Dn. D. Wepferus Fautor noſter perpetim colendus, hæc κατὰ πάντα edoctus, ad reſidua ſanguinis omniumque corporis ſuccorum irritamina tollenda, nervoſum genus ad obvias quasvis injurias irritabile muniendum, roborandum, & ſanguinis fluxioris craſin firmandam, lactis curam conſuluit, ventriculo ſcilicet & primis viis jam ſatis ſuperque à Thermarum & ſalſularum potu elotis.

Propoſitio pergrato ut ſatis fieret jamjam intenti, infauſto en! Miſera, Nobiliſſimæ Sororis calamo de magna Gallis clade in Nervindenſi pago illatâ, & lethali duorum fratrum uniusque affinis vulneratione ſuppreſſo Optimi Domini Parentis ſtatu edocetur. Illa verò pejora quævis ſuſpicata, filialis συμπαθείας intimiore adfectu commota obſtupuit, & exanimis ad inſtar proſtrata, terrificis ſubſultationibus modò jactitata, modò emiſſis anxiis ſuſpiriis, manuum capitisque jactitationibus agitata fuit, Parentem fratresque vocabat, nomina autem dum faucibus hærerent, obmutuit, eodem inſtanti trunci ad inſtar rigefacta, tamque validâ tendinum ſtricturâ occupata, ut quæ manibus ſuis incluſa haberet, vix quisquam eripuiſ-

ſet,

ſet, & dum complicatis quaſi preces fuſura manibus abriperetur, tantâ violentiâ digitos ſibi invicem commiſſos habuit, qui diutius ita relicti, preſſionis vehementiâ intercepto ſanguinis tranſitu refrigerati ac lividi apparuerunt, denuò explicati paroxyſmo finito, ſpaſticæ preſſionis veſtigia profunda monſtrârunt. Cataleptici ſtuporis unus præter ſolitum duas horas protractus, percepto tandem dentium ſtridore, ſpiritu CC. admoto depulſus, ſubitò in tuſſiendi conatum mutatus eſt, qui verò nonniſi pluſculum concuſſis ſpiritalibus, novo Catoches inſultu ſuppreſſus fuit.

Excipiebant ſic invicem ferali connubio conſpirantes, catalepticæ obrigeſcentiæ, pectorisque convulſiva tuſſiendi conamina, quæ horis quadraginta alternantia nil ſtomacho ob œſophagum actutum ab ingeſtis irritatum, vel alimenti vel medicaminis concedebant, & proin Ægra, dum auxiliis ſuſtentari non poſſet, ceu imminente omnium opinione, Cataſtrophes ultimæ horâ, unicè precibus aſſiduis Deo commendanda videretur: hoc præſtitum ſolicitè & piis præparationibus & ſolatiis à plurimùm Reverendo Domino Melchiore Mittelholzero. Ægra, quæ tuſſiendi ſtimulo continuâ ſerie urgente ad ſacras παραμυθίας reſpondere non potuit, defectum in ipſo cataleptico ſtupore rigens, ut verè Ecſtatica uberrimè reddidiſſe, à Venerando Viro & adſtantibus perhibetur, dum (licet ſenſuum ſingulorum beneficio paroxyſmi tempore orba) citatis elegantiſſimis Scripturæ ſacræ locis, ſe ipſam erexiſſe, & ad piam ἀνάλυσιν præparâſſe dicitur.

Hi poſtremi Catoches paroxyſmi, licet diutius quàm ulli priorum durârint, jactitationis tamen illius convulſivæ effrenis, junctum hoc paſſu nihil habuerunt.

Miſero hoc ſtatu transactis quadraginta horis, dum ſingulæ acceſſiones longioribus intervallis recurrentes, paulatim miteſcebant & ſtomachus lente ſorbillata rur-

ſus admiſit, datus eſt cum aquâ antepilept. pulvis ex hepat. ranar. ʒß. cum opii gr. j. ex quo protinus Ecſtaſes evanuêre, tuſſiendi autem conatus quavis commotione vel verbi prolatione exacerbatus. Sub noctem ſemiſcrupulo pilularum de Cynogloſſa in aqua flor. tiliæ exhibitarum momento conſopitus fuit, ſuperſtite quidem ἀγρυπνία continua, artuum inſigni laſſitudine, occipitis dolore, capitis temulentia & ſyncipitis tenſione.

Affectu Lernæâ Hydrâ deteriore, quâvis ingratiore ideâ intenſius animo volutatâ, deterius redeunte, Virorum Sæculi Maximorum Perilluſtris & Magnifici Academ. Cæſar. Leopold. Natur. Curioſ. Præſidis &c. Dn. D. Lucæ Schröckii. Venerabilis etiam Senis Ampliſs. & Excell. Dn. D. Joh. Jac. Wepferi, Fautorum & Patronorum devotè ſuſpiciundorum, conſilium denuò rogatum eſt.

Lactis curam Celeberrimus Wepferus quantocyus inchoandam, diætam huic convenientem inculcandam, & in cæteris pro ratione ſymptomatum ut hactenus, cautius verò cum opio, ne quid mali poſt ſe relinquat, procedendum eſſe ſuaſit. Epilepſiæ interim vel apoplexiæ periculum imminere præmonuit. Nec diverſum ſtatuit Illuſtr. Dominus Præſes, qui in accuratiſſimâ, quâ nos dignatus eſt reſponſione, morboſas hasce impreſſiones ab animi gravioribus adfectibus in ſpiritibus & ſanguinis maſſa factas, difficulter quidem eradicabiles dixit. Attamen verò, dum à ſpirituum animalium non exiguâ imminutione atque particulis acrioribus in lympha eminentibus, contractiones ſpaſmodicas cauſantibus obortæ ſint, quin remediorum, quæ defectus hosce emendare valent, continuato ſedulo uſu, malum tandem ſit ceſſurum, minimè deſperavit: unde pulveres imprimis abſorbentes & ſalia irritantia obtundentes ex ſuccin. præpar. Margarit. præpar. & Cinnabar. nativ. M. & Veſp. in infuſo calido herbæ veron. vel betonic (interpoſito ſubinde le-

niori laxativo dacrydiato, in chronicis hujusmodi morbis pluries feliciſſimo ſucceſſu à ſe experto) ſumendos ſuaſit: decoctum viſci querni vel rad. ſcorzoner. cum paſſul. pro potu commendavit: ad tuſſis impetum pilulas de Cynogloſſa continuari præcepit, & ad ſomnum conciliandum pediluvia ex ſalvia, betonic. majoran. & cinerib. clavellat. ſuperbibito hauſtu ex aqua ceraſ. n. Confect. Alkerm. & Spir. Sal. Ammon. tentari poſſe voluit, utpote quo pertinaciſſimas vigilias profligatas fuiſſe compererit.

Dum autem acceptis Virorum Celeberrimorum conſiliis, paroxyſmi urgentes hypnoticis ſuppreſſi, nonniſi ſpirandi moleſtia & è lecto ſurgendi impotentia ſupereſſent, (& hæc quidem non ex virium defectu, quæ ad ambulandum abundè ſuppetebant; ſed ex recidivæ metu profecta, dum à quinque jam menſibus, modò pedibus è lecto emiſſis vel paroxyſmo cataleptico abriperetur, vel ejusdem prodromis perterreretur) canaliculorum ſalivalium reſeratione reſtituto ſpiritu, laxativum à Magnifico Domino Præſide Luca Schröckio, ex dacryd. ſulphur. & ſpecif. ſtomach. Pot. commendatum, exhibitum eſt, quo impuriſſimæ ſordes cum εὐφορίᾳ exturbatæ ſunt: exterſis ſic ex ultimo tumultu depravatis primarum viarum ſuccis, curam lactis, (cujus deſiderio uti flagravit, ita medicamina alia nauſeavit Nob. Ægra) auſpice Deo, inchoavimus. Lac vaccinum veſperi ſuper ignem calefactum, repoſitum per noctem in loco frigido, manè detracto cremore, in aqua fervente tepefactum, ſyrup. violar. quo minus grumeſceret, dulcificatum, & ſextâ matutinâ potatum eſt à ℔j. ad ij. pomeridianâ tertiâ lactis itidem libram unam, modò cum herb. veron. Mß. modò cum pulv. Caffé coctam, calidè hauſit.

Vel à primo momento fauſtiſſimus conſiliorum uſus apparuit, corpori, animo, ſingulisque functionibus robur inſigne acceſſit, & paucis abhinc diebus (quod quinto

menſe non factum, at tentatum frequenter nunquam impunè eſt) per hypocauſtum manu ducta ambulavit, oculos verò quamprimùm aperiret, vertiginoſa facta, vario obverſante colore in lectum ſe recipere cogebatur, ne quid pejus incurreret.

Binis hebdomadis tranquilliſſimè actis, aliquando appetitûs ſtimulo ducta, piſces in vino & aqua cum aromatibus ad palatum coctos, avidè comedit, & inexſpectatò poſt præviam oſcitationem in lecto ſedens, manu ſiniſtrâ impoſitâ femori caput ſuffulciens, hoc corporis ſitu obrigeſcit, prorſus ἀκίνητος, donec ſpiritu volatili naribus addito, compedibus ſolveretur Archæus, ex quo verò longè horribilius ſymptoma ferinus ille tuſſiendi conatus concitabatur. Multùm impetus deferbuit, ab exhibito pulvere hepatis ranarum cum opii corr. gr. jß. & hâc doſi bihorio poſt repetitâ, omninò diſparuit, ſolo ſpirandi labore relicto. Somnum nocturnum ſpiritus difficilior excuſſit, qui etiam hypnoticorum omnium vim eluſit: manè omiſſo lactis potu radix Angelicæ ad usque fluxum ſalivæ maſticata, ſpiritum integrè reſtituit.

Exhinc lacte ſimplici manè, & veſperi cum Caffe vel Veronica cocto, accurato cum regimine perrectum eſt, animus hilarior, ſomni longiores, menſes uberiores, & ſingulæ ſecretiones magis regulares evaſêre: brevi pedibus è lecto exſertis inſiſtere, mox progredi, & tandem obambulare non tentata catalepſi valebat. Lac quidem ab initio inter obambulandum continuo gurgite potandum erat, ex quo ſe egregiè confortari, omiſſo autem animo quadantenus linqui ſibi videbatur.

Hâc tandem Herculis clavâ, Dei Opt. Max. auxilio ſuperato Lernifero malo, ſcilicet effulgente optimâ omnimodæ reſtitutionis ſpe, à Nobiliſs. Domina Sorore amicè invitata, Galliam repetere decrevit. Iter ingreſſa eſt tempore autumnali ſatis commodo, comite Generoſiſſimo

Domi-

Domino Sororio & me ſibi diariâ viâ adjuncto, portata convenienter ad cubandum & ſedendum diſpoſitâ lecticâ. Deſiderium amiciſſimæ Sororis viſendæ, corporis motus & auræ liberioris uſus certatim viribus vegetandis contulêre, & feliciſſimè abſoluto itinere, ne leviſſimo accidente fracta, Nob. Sororis manibus tradita eſt. Hyeme plurimâ in & extra liberè verſari, & templa frequentare valuit, ſolo lactis continuato uſu præſervata.

Intervallis equidem non caruit & triſtioris mali prodromos atque graves inſultus animo concitata, nonnunquam experta eſt, quos tamen antepileptico ſuo ex hepate ranarum & opio depulit.

Permota ridentis Maji deliciis, animi gratiâ ſocio Domino Fratre Genevam eques excurrit. Huic copiarum Gallicarum Duci Cataloniam verſus diſcedenti valedictura, animi nimio dolore nimiùm mota, dum vix eſſet Fratris manibus elapſa, malè ſe cœpit habere: domum eques properans, hyſterico-catalepticis inſultibus, & reciprocante tuſſiendi conatu atrociſſimo, duodecim continuis diebus excarnificata fuit, donec nempe ex me pulverem & pilulas familiares nuntio petitas reciperet, & paroxyſmo feliciter depulſo fractiſſimas vires lactis aſinini uſu firmaret. Pariſios jam ad Generoſiſs. & Nobiliſs. Dominum Patrem deportata, ibidem ut dicitur, Viro meritis pari maritanda, ſine dubio ex blandis συνουσίας deliciis firmiore poſthac valetudine gaudebit.

SCHOLION.

Prout activa macrocoſmi utero terræ prægnanti incluſa principia, ſi vitioſe inter ſe concurrant & inteſtinâ luctâ excandeſcant, exhalationum violenter rarefactarum elatere ſpatium amplius affectante, perruptis undique carceribus exitum quærunt, ſtupendam hanc machinam quaquavorſum extenſa, longè lateq; exagi-

exagitant, & cum præ ſentiſſimo ruinæ periculo impetu horribili concutiunt: ſic & cœleſte microcoſmi principium, quo nobiliſſimæ ſenſuum motusque actiones abſolvuntur, ſi ideâ nativæ ſpirituum indoli disproportionatâ & hoſtili contaminatum, ad motus irregulares invitetur, animæ excuſſo ſanctiore regimine, confuſo ſpirituum genio auſcultat, & vel motu incerto quaquaverſum fertur cum impetu, vel reſtrictâ alvei animalis undâ ſpirituum irradiatione turgidum, quoad ſingulas in corpore expanſiones rigeſcit, & alias etiam pro diverſâ ſpirituum ἀταξία in corpore anomalias ciet.

Obſcura autem & implicata, quamvis eccentrica hæc & confuſâ alternatione incedentia ſpirituum deliria vulgò habeantur, non exiguum tamen Medico lucis fœneratur hæc ipſa alternans reciprocatio & unius in alium degenerantis confuſio, ut quâ nobis affectuum ſpecie quidem diverſorum in cauſis ſuis plurimùm participantium natura & genius haud obſcurè retegitur.

Sic noſter, cujus curam multis experimentis probatiſſimam tradituri ſumus, Affectus è fomite peregrino in ſubjecto longâ febre confecto & ſpiritibus exhauſto excluſus, perverſâ victûs ratione, iracundiâ acri, mœrore multo, cogitationibus profundis, vigiliis pertinacibus & concurrente temperamento corporis connato, ſanguineo-bilioſo, charagmate ſenſim iniquiore notatus, tandem ad hanc turbatiſſimæ animalis Oeconomiæ ἀκμὴν perductus, maximam inter hyſtericas paſſiones, Catochen & convulſivos affectus ſymboliſmum nobis indicare videtur.

Horum equidem cum ſuis communiter apparentibus phænomenis, cauſas & geneſin prolixius excutere, hic neutiquam intendimus, utpote quod paſſim à Viris Magnis, & non pronuper à Celeberrimo Dn. D. Fr. Hoffmanno, Med. Elect. Brandenb. in diſſertatione epiſtolari ad

Magnif.

Magnif. Dn. D. Georg. Wolffg. Wedelium, Conſil. & Arch. Saxon. non minus judicioſè quàm eleganter præſtitum eſt.

Sufficiat prælibâſſe, quæ pro genuinâ curandi methodo ex indicationibus eliciendâ, neceſſaria erunt.

Supponimus autem tanquam indubitatiſſimæ veritatis, primò Cauſam antecedentem occaſionalem, & fomitem hujusmodi univerſalium & particularium ſpaſmorum in primis utplurimùm viis latere, & inchoato ibidem irritamine, motum ſpaſmodicum ſecundum nervorum propagines ad plures etiam diſtantiores partes excurrere.

Secundò, quo profundius ſe partibus nervoſis inſinuârit mali illecebra, & vel ad ipſum principium motivum penetrârit, ſpirituumque θόρυβος major extiterit, tantò pernicioſiorem eſſe volatilium, ſpirituoſorum, aromaticorum, & quocunque acri ſtimulo pollentium uſum.

Tertiò, primas vias detergentibus & ſulphur impurum inibi ſtabulans blandiſſimè evacuantibus, cum ſubjunctis prudenter anodynis irritamen tollentibus & ſpiritibus blandum motum conciliantibus, præcipuum curæ abſolvi poſſe.

Primam hypotheſin probant vel ſolius diætæ quoad ſubſtantiam, quantitatem, qualitatem & aſſumendi modum errores, dum cibus ſubſtantiâ & qualitate peccans, crebriores febris recidivas peperit, ἀθρόως καὶ βιαίως deglutitus, nec non copioſior adhibitus, paraxyſmos catalepticos immediatè accerſivit.

Cum aurâ calidâ è præcordiis in caput elatâ paroxyſmi inchoârunt, unde patet, irritamine in ſtomacho excitato, ſucci nervei rectilineum ad partes has transſitum denegatum & facto verticali verſus ſuum principium refluxu auræ calidæ aſcendentis ideam menti impreſſam fuiſſe. Conſtipatâ alvo crebriores fuerunt & fortiores in-

ſultus. Emetico exhibito per biduum ceſſârunt; inteſtinis & ventriculo thermis & ſalſulis elotis, & alvo per epicraſin ſubductâ penitùs evanuêre. Pedibus modò è lecto exſertis & aurâ frigidiuſculâ occupatis, irritamen generis nervoſi oſcitatione indigitatum præſtò adfuit, quod phænomenon familiare Hyſtericis & Colicis eſt, fomitem mali in abdominis partibus nervoſis habentibus.

Secundò, ex operatione medicamentorum patet: Volatilia & quævis acri ſtimulo dotata, ſpirituum orgaſmum manifeſtè intenderunt: temperata verò ſulphure ligante anodyno fœta, vel maximè efferatos ceu compedibus injectis ſubitò coërcuerunt. Liceat mihi, ut veritatem aſſerti hujus XII. Praxi multiplici comprobatis exemplis confirmem.

Hiſtoria I.

De Convulſionibus fomitem in primis viis agnoſcentibus.

MAgni nominis Familiæ Præſtantiſſima Filia, Virgo in florentiſſima 20. annorum ætate conſtituta, Temperamenti Sanguineo-ſeroſi, poſtquam irâ vehementi incanduiſſet, doloribus præcordiorum, oris amarore, ructibus, vomendi conatu, torminibus ventris & laſſitudine membrorum correpta, à Medico ut malignè febricitans ſudoriferis crebrioribus tractata; tandem quaſi paralytica reddita, exhibitis poſtea alvum blandè laxantibus convaluit: genere nervoſo exhinc quàm maximè irritabili prædita, leviſſimos in diæta, aëre & animi motibus exceſſus, ſ. ffocationibus uterinis, torminibus, convulſionibus, & aliquando p æſente Excell. Dn. D. Wepfero aſthmate convulſivo luit, & antiſpaſticis convenientibus multoties curata fuit; dum verò invaleſcentis mali ſtatus eadem crebrius uſurpanda, atque ſpirituoſis ammoniacalibus, Caſtorinis & Theriacalibus ſocianda, pro methodo practicis

cticis ſolenni requireret, convulſivi motus Catalepticis ſociati obrigeſcentiis mox apparuêre; initio latus ſiniſtrum obriguit, dextro inconcuſſo manente, continuato volatilium ſpecificorum uſu, motus clonici & frequentiores & atrociores acceſſêre, & rigidâ membranorum extenſione oculis apertis & fixiſſimè ſtantibus finiêre. An. 1688. lac caprinum tribus ſeptimanis ſolito regimine potatum benè tulit, & æſtatem ſuaviter egit: inclinante hyeme, icta caput, ligno è ſuprema domo fortuitò cadente, binis vulneribus, in bregmate uno, altero in occipite inſigniter ſauciata fuit; delicata nervorum compages & ſpirituum tonus haud usque firmatus, eluctandis impetuoſarum hujusmodi idearum procellis multùm impares, hoc turbine concuſſi mox tragicos egêre tumultus, deliquia, convulſiones præſtò fuerunt, & primò quidem nonniſi ſub vulneris deligatione, mox autem diatheſi pluribus paroxyſmis firmatâ, etiam poſt cibum aſſumtum rediêre: agitatis cum capite partibus per momentum, extrema æqualiter extenſa obriguêre: ſubindè ſpaſmo cynico convulſa labia ſunt, vel riſum magnum effudit, manibus geſticulabatur, ac ſi inſtrumento Muſico luderet, vel ſermones pios & vel divinitus inſpiratos fecit; nonnunquam per triduum & quatriduum, ſi quidquam analepticorum vel juſculorum deglutiret, ſpaſmo gulæ & intumeſcentiâ colli cum crebro deglutiendi conatu correpta, mox motu convulſivo univerſi corporis agitata fuit. Aliquando triduò ἄφωνος, & per intervalla inſigniter convulſa, exhibito pulvere myrrhato, quem ægrè deglutiit, ad nauſeam & vomitum commota, loquelam ſubitò recuperavit, & quæcunque triduò hoc acta & dicta fuerunt, exactè referre potuit, quam ut apoplecticam ſenſibus præcipuis orbam nemo non autumabat. Singulæ dictarum acceſſionum recidivæ antiſpaſticis anodynis ſopitæ, tandem vel clyſmatum vel ☉ fulm. beneficio fœtidiſſimis ſordibus alvo rejectis ſolvebantur. An. 1688. ex vena incautius à Chirurgo pertuſâ nervo læſo undique brachium intumuit, unde priſtinus hoſpes acceſſit, qui doloris & tumoris renitentis vehementiâ, cataplaſmate Hildani de ichore & Meliceria cum pulvere lumbricorum parato mitigatâ, antepilepticis fixis opio prudenter ſociatis facilè depulſus fuit. Volatilia & quæcunque ſpiritus plus nimiùm ferocientes leviculè agitantia, liqu. C.C. ſuccinat. Eſſent. antihyſteric. cum ſp. Sal. armon. utcunque ſolicitè parata, & vel unius guttulæ doſi in- & externè adhibita, & hac & aliis vicibus neu-

 tiquam

tiquam tulit, quin paroxyſmos horum uſu manifeſtè acceleratos fuiſſe obſervavit. Valetudinarius exhinc ſtatus & ſtomachus multum inflatus ac diſtenſus, qui arctâ ligaturâ noctu diuque conſtringendus, ſoluto vinculo ſe denuò expandens, palpitationem cordis, vertiginem & tandem eclipſes convulſivas concivit, Nobiliſſimam Virginem ad inviſendum, quem dudum conſuluimus, Thermarum Fabarienſium fontem compulit, potatis ſtrenuè aquis per alvum largius purgata, innumeros lumbricos excrevit; purgandi ſtimulo ſociavit ſe dolor colicus exquiſitus. Celeberrimus noſter Herophilus Dn. D. Brunnerus bono fato præſens, conſilium rogatus, ſpaſmum pilulis de Theriaca cœleſti oppidò ſuſtulit, & quiete per biduum imperatâ, Thermas minori doſi potandas conſuluit: quo facto reſtituta ex voto domum ſana reverſa eſt, & anni integri ſpatio integerrimè valuit. Inter plurimos verò hujusmodi inſultus, quos Nobiliſs. Virgo decennii tempore nonnunquam plures ſeptimanas & menſes ambiguè ſuſtinuit, unius adhuc meminiſſe non pœnitebit. Circa finem anni 1689. ſanitati ſuæ nimium confiſa, ὑδρο- & γαλακτοπότης menſes perdidit: rediit tumor in latere ſub hypochondrio ſiniſtro (quem aliqui Colon extenſum voluerunt) & majori ſenſim incremento auctus, nî ligamentis probè coarctaretur, moleſtam palpitationem & fatale deliquium induxit. Tempore nebuloſo, dum aurâ liberius & minus munita frueretur, correpta poſt prævium horrorem ardore, ſiti, capitis dolore & inæquali hinc inde excitato tumore cordis palpitatione & præcordiorum anguſtiâ, mediâ nocte momentaneo impetu capitis interiora circumgyrari, & teli ad inſtar per ſpinalem medullam vibrari clamavit, motuque convulſivo primùm capitis ſolius, dein univerſali totius corporis abrepta, hoc ceſſante collo extumuit, & ſpaſtico deglutiendi conatu tentata oppidò fuit; elevata è præcordiis aurâ calente, hinc faciei inducto rubore & cerebri partium, quaſi manu violentâ circumgyratorum, & ut communiter expreſſit, als ob man Ragetten gegen einander ſchieſſete) prodromis præmonita, plures ſic paroxyſmos ſuſtinuit, & quæ dabantur intervalla, cordis ut dixit, & cerebri palpitatione, moleſtiſſima habuit: manum pulſui & cordis regioni admoventes nihil hosce in motu ſuo naturali mutatos, diaphragma verò trepidante inæquali continuâ vibratione manum validè feriiſſe animadvertimus. Furiis his triduò poſt quemvis corporis motum & cibum deglutitum exercita, nocte tranquillè ductâ, ſeptimâ matutinâ horrore febrili cum notabili dentium colli-

ſione concutitur, & quamvis de frigore ingenti conqueſta ſit, non tamen naſus vel digiti ad attactum friguêre, frigus nec ardore nec ſiti exceptum, circa meridiem eâdem febrili concuſſione rediit: veſpertinâ quartâ convulſiones, nonâ horror febrilis, & ſic porrò incerto reciprocationis tempore modò motus convulſivi, modò tremores febriles redière, quibus jam integra machina miſerè jactitata, jam æquali extenſione rigefacta; modò ſpaſmo particulari labiorum, linguæ violentâ exſertione, dentium ſtridore procul exaudito & ſpiritalium inſigni afflictione tentata, mox febriliter exhorruit, &, quam horroris vehementiam vix in ullo febricitante obſervavi, toto corpore conquaſſata fuit, alteratione pulſûs vix notabili poſteà notato. Uſurpatis ſedulò antepilepticis cum Auro fulminante, injectis clyſmatibus & venæſectione inſtitutâ, die ab invaſione ſeptimo, ab excitato alvi putidiſſimo profluvio, immediatè liberata, & poſt Thermas Fabarienſes denuò felici auſpicio potatas, amicabili matrimonii vinculo ſubjecta, jam binæ pulcherrimæ prolis feliciſſima Mater abhinc ſanitate proſperrimâ fruitur.

Hiſtoria II.

NObiliſſima & Celebratiſſimi nominis Matrona, Domina CLEOPHEA SCHOBINGERA, temperamenti calidi & ſicci, coloris fuſci, habitûs gracilis, ſtaturæ proceræ, judicii & animi acrioris, duodecim liberorum Mater, quos nonnunquam magno cum labore & periculo enixa eſt, ut votum nuncupârit, feliciter diſcrimini erepta, & aliis in partu difficili hærentibus ſuccurrendi, quod & ſtrenuè poſtulata felici & doctâ ἐγχειρήσει perfecit; Hemicraniâ, hæmorrhoidibus, & odontalgiâ præſertim in maxilla ſuperiore multum excruciata, copioſum ſerum ſputo frequenti reddidit, matricis etiam ſuffocationibus cum dolore abdominis vago, nauſea, vomitu, oſcitatione, pectoris oppreſſione, difficili ſpiritu & artuum contremiſcentia & intorſione vexata, plurima Celeberrimorum Virorum conſilia adhibuit, Thermas Fabarienſes, Acidulas, ſerum lactis, juſcula herbis alterata, rorem majalem, ſuccum betulæ, & alia ſanguinem fervidiorem temperantia, edulcantia, ſerum acrius ſecernentia, & ejus aculeos retundentia, Antimonialia, Martialia, Jovialia, Lunaria, Solaria, Cinnabarina, Cervina, Oſtracoderma, Marina, in varias formulas coaptata uſurpavit: at caveri non potuit, quin diatheſi morbificâ generi nervoſo & incolis altius impreſſâ, habitum tandem acquireret

reret morbus, & levi errore veſtigia relegeret: ad quod operationes fœtuum extrahendorum, quas piâ commiſeratione ducta magno animi fervore nec minore labore peregit, plurimùm velificârunt, & nunquam non, ex tali operatione reducem, viribus fractiſſimam, ancipiti valetudini expoſuerunt: hinc diu noctuque meditabunda parum dormiit, atque ad animi adfectus, iram, terrorem, triſtitiam promtior, levi errore convulſivos motus paſſa, & cum tempore genus nervoſum ad eccentricas motitationes ita diſpoſitum nacta eſt, ut quoties vel altâ voce caneret, quod ſuaviter & doctè ſcivit, vel riſum magnum effunderet, vel animo re gratâ lætaretur, hoc protinus vertigine, cardialgiâ & motibus convulſivis preſſo pede inſequentibus piaret. Suffocationibus hyſtericis, tuſſi convulſivâ, hemicraniâ, odontalgiâ, torminibus, hæmorrhoidum dolore ſubinde prehenſa, convulſiones mille votis expetiit, & ſibi certam inde ſalutem pollicita eſt, quarum non raròcompos facta, ſopito dein anodynis ſpecificis ferociore orgaſmo, vel alvi vel hæmorrhoidum fluxu, ſponte vel arte commoto, innumeris vicibus ſic convaluit, donec tandem phthiſi pulmonari lentè confecta, univerſo ſexûs ſui luctu occumberet.

Hiſtoria III.

Ampliſs. Proconſulis noſtri Domini Joh. Jacobi Locheri ancilla, 26. annos nata, temperamenti ſanguinei, coloris ex albo rubentis, habitûs carnoſi, menſtruis ordinariè uberius purgata, aliquando inſtante fluxu, forti labore excalefacta atque defatigata, ex aquæ frigidæ hauſtu, ſtomachi oppreſſionem perſenſit, & dum querimoniis fides non adhiberetur, animo turbata, & ad bilem tacitè mota, anxietates cum ſudoris expreſſione per intervalla affligentes, tormina & oſcitationes crebrius paſſa eſt. Sectâ venâ apparuêre menſes, ſymptomata verò vomendi conatu & motu convulſivo univerſali aucta ſunt. Ego accerſitus, juncto conſilio Exc. Dn. D. Baumgartneri, mixturam antihyſtericam ex Aq. menth. meliſs. leviſtic. Sp. Sal. Ammon. & Eſſent. Caſtor. cum binis gutt. ol. ſuccin. cochleatim per ſemihoria exhibui. Emetici exhibitionem penitus improbavit Excell. Vir. propter ſuffocationis, ut voluit, ex tantâ violentia metum: clyſter hujus loco injectus, ſine fœnore inter motus convulſivos redditus fuit: propinatâ mixturâ vel alio ſpirituoſo liquore quaſi efferatis inde ſpiritibus convulſionis paroxyſmi procedien, & ſingulis acceſſionibus graviores apparuêre, donec omnimodè πνευμα-

τοςασία corpus ſenſu & motu deſtitutum, oculis pertinaciter hiantibus & ſtriis ſanguineis micantibus immobile proſtratum, & nec potentiſſimis ſpirituoſis externè admotis, frictionibus, errhinis excitabile, die ab invaſione quarto, oblanguente ſenſim cordis ſyſtole atque diaſtole, & membris tetano laxatis animam exſpiraret.

Hiſtoria IV.

NObiliſs. & Ampliſs. Domini Quæſtoris noſtri, Domini Petri Felſii ancilla Barbara, ætatis ann. 24. temperie ſanguinis ſatis laudabili & athletico habitu prædita, præteriti anni menſe Martio pro more noſtratibus ſolenni in Laconico largiore ſudore perfuſa, fervente corpore haud æque amicta, tempeſtate nebuloſa & prope gelidâ domum abiit; unde præcordiorum oppreſſione, dolore capitis præſertim in occipite cum oſcitationibus correpta, & utero ſuffocata concidit, ſublevata Nobiliſs. Heræ auxilio aquis cephalico-hyſtericis ſpirituoſis, vix ac mentis compos reddita, novo paroxyſmo abrepta fuit, & noctem totam egit vel ventriculo oppreſſa, vel epilepticè convulſa, vel artubus tetano rigefacta, oculis diſtortis, ore variè ſtricto, dentibus ſtridentibus, linguâ exſertâ &c. Ego vocatus, Sp. Sal. Ammon. haud difficulter excitatam, aquâ hyſterico-anodynâ ſpaſmi ferociam demulcere ſtudui, ſed vix unico cochleari mixturæ deglutito, oculis primò, dein & cæteris membris mirè contorta fuit: ceſſante paroxyſmo ſyrupum emeticum exhibui, & quò minus præverteretur novo inſultu, inter deglutiendum Sp. Sal. Ammon. naribus admovi: atrocius quidem poſtea ſymptomata ſæviêre, ſed vomitu tribus conatibus ſuccedente motus convulſivi diſparuêre, ratio rediit, & intervalla dabantur plura, quibus juſcula haurire potuit, & ſomno naturali frui videbatur, manè, dum adſtantium opinione quieſcentis oculos variè adhuc torqueri, labia convelli, ſpiritum ſubinde intercipi comprehenderem, & Spiritu Sal. Ammon. admoto vix ac excitata rurſus obdormiret, modò ſubſultaret, contremiſceret, ructus ederet, & oppreſſionis ſigna daret, repetitâ vomitûs provocatione cum tartar. emet. gr. iij. quibus ἄνω & κάτω validè purgata fuit, excluſis fœtidiſſimis fecibus hoc ſolo remedio eodem die integrè morbo liberata, hucusque ſaluberrimè vixit.

Hiſtoria V.

ANtonius Scheidtlinus 26. annos natus, fullonicis operibus arduis omni tempeſtate, nec æſtus nec frigoris injuriis obſtantibus graviter

viter incumbens, correptus nuper febre continuâ epidemiâ, & ex arte à primo invaſionis die m. & v. pulveribus ſudoriferis ex antimon. diaph. CC. ph. præp. & Bez. miner. juxta & alia antipyretica uſitata, optimo cum regimine tractatus, dum ſudor neutiquam procederet, die octavo vehementer inquietari, delirare, tendinum ſubſultationes pati, tandemque convelli incepit: adhibita ſunt epileptica cinnabarina cum liqu. CC. ſuccinato & theriac. cœl. mixturis cochleatim ſumendis haud exceſſivè addita, ex quo motus convulſivi enormiter invaluêre, totamque machinam diei integri ſpatio modò remiſſius, modò atrocius exagitavêre. Sub veſperam facies Hippocratica, oculi pelle ſuperinducti, naſus & labia palleſcere videbantur, lotium involuntariè profluebat, venter intumuit, & nulla non imminentis lethi ſigna apparuêre; rationis tamen non omninò amiſſæ indicia acclamatus præbuit, exhibita admiſit, & pellem oculorum ſuis manibus detrahere voluit. Serâ veſperâ redeunte convulſionum vel truculentiſſimo impetu anodynum illud antiſpaſmodicum in Virgine cataleptica toties præſentiſſimo ſucceſſu expertum exhibui, & pilul. de Cynogloſſa gr. viij. cum aq. flor. til. ℥ß. commodo tempore obſervato dedi, & en! effectu evidentiſſimo convulſionum rhythmi ſenſim diminuti horæ dimidiæ ſpatio quievêre penitus. Subſecutus eſt copioſus alvi fluxus, tetram ſpirans mephitim, ſudores largiter prorupêre, mens rediit, vires fractiſſimæ ſenſim collectæ ſunt, & hucusque valuit optimè.

Hiſtoria VI.

DUm in ipſa hac materia pertractanda verſarer, Prænobilis & Lectiſſima Referendi Domini Chriſtophori Mittelholzeri, Paſtoris Urnacenſis Uxor, noviter ipſi deſponſata, ſpaſmis hyſtericis corripitur. Parentibus genita, hypochondriacis & hyſtericis paſſionibus multùm obnoxiis & ipſa nonnunquam cœlebs adhuc mali uterini præludia ſenſit, capite frequenter doluit, oſcitavit, tormine ventris vexabatur, dulcia non tulit; & etiam cætera ſanguine lixivioſo ſalino prædita, neglectâ ſolemni ſanguinis per venæſectiones & ſcarificationes ſubductione, aſperitatem & pruritum cutis in facie & articulationibus tædioſè effloreſcentem experta eſt: celebratis medio Januario nuptiis, quamvis egregiè valeret, capitis tamen doloribus nunquam libera, præſertim partu finito fuit: circa Februarii initium venam curavit ſecari, & neutiquam exinde dolore levata,

dum

dum cibis frigidis ſtomacho inimicis indulgeret, & braſſicam crudam aceto & oleo, lactucæ ad inſtar conditam avidius comederet, paulò poſt d. 6. Februarii, ſuffocatione hyſtericâ cum ſpiritûs interceptione, vehementi oppreſſione & artuum intorſione atque expanſione correpta fuit; ego ſerâ nocte accerſitus, aquam hyſtericam cochleatim propinavi, naribus nodum ex Caſtor. Aſ. fœt. & Camphora admovi, depulſo ſic ferociori ſpaſmo quietem appetens, benè dormiit. Die 7. Febr. dum è lecto ſurgeret, rediêre oſcitationes & hinc deliquia hyſterica: continuato mixturæ ex aquis meliſs. chamomill. Eſſent. antihyſt. theriac. cœl. & guttis ij. ol. ſuccini uſu, benè ſe habuit: & licet oculis inter loquendum concidentibus crebriùs delinqueret, motus tamen convulſivos & oppreſſionem illam vehementem hoc die non habuit, totam noctem interruptè dormiit. Die 8. Febr. viribus languens ad oſcitandum ſollicitata, hauſtâ doſi de pulvere March. c. cinnabar. Antimonii & Caſtor. alacrior evaſit. Veſperi deliquia ſuffocativa modò cum tetano, modò concuſſione artuum mente ſatis integrâ rediêre. Die 9. Febr. datus eſt pulvis emeticus ex Antimon. diaph. ℈j. Tart. emet. M. & ſal. abſynth. ãã gr. iij. & rejectâ frequenti conatu bilis viſcidæ ſaburrâ, unaque ſede motâ, malum evanuit: animo poſt biduum tædiosè mota, capitis dolores & ſpaſticas motitationes denuò incurrit: levata pulvere March. & cinnabar. Antimon. cum Caſtor. & opii afflatu, plures dies, cephalalgiâ quidem non penitus liberata, benè egit: domum igitur trium horarum itinere trahâ ſe vehi curavit, cœlo quidem ſereno, omnibus tamen nive glacieve tectis: medio vix itinere emenſo, mali prænuntiâ oſcitatione deliquia hyſterica apparuêre: mixturâ appropriatâ & externis excitantibus interim pro poſſe ſuſtentata, domi tandem lecto calido commiſſa, mitioribus ſymptomatum præſtigiis quandoq; perterrita fuit; uſurpatis quidem m. & v. pilulis ſpecificis ex Bez. Jov. Mart. CC. ph. præp. Extr. Caſtor. & trifol. fibrino, atque ſuperbibito Coffe hauſtu, nihilominus tertio abhinc die atroci ſuffocationum, oppreſſionum & convulſionum hyſtericarum agmine dubio eventu exercita fuit: miteſcente ex anodyno ferociâ, reiterato emetici uſu, copiosè ἄνω purgata, rejectâ phlegmatis amaricantis copiâ, abhinc ne minimo ſanitatis detrimento affecta, proſperrimè vixit.

Hiſtoria VII.

Filia Viri apprimè æſtumati, Domini Joachimi Bernardi, Reipl. Tribuni meritiſſimi, ſex circiter annos nata, præter quod manifeſti quid priùs perpeſſa fuerit, vel cauſam aliam cognoverit, quàm quæ ſolennis adoleſcentibus eſt, variam victûs rationem; in plateâ decurrens, & de præcordiorum anxietate conquerebatur, & domum deducta, motibus convulſivis mirâ cum artuum, capitis & univerſi ſyſtematis concuſſione ſpumaque cruentâ ex ore prodeunte corripitur: ego mox accerſitus, præfocationis metu ex ſpaſmo gulam atque tracheam inſigniter infeſtante, collum & faciem livido tumore notante, internis auxiliis non tam deſtitutus, quàm ferendis prohibitus, externa ſolita adhibui: quibus verò intendi potius videbatur malum, longius ſine datis induciis convulſiones protrahi, tantisque pectus ictibus tentari, ut vel diffringi ſternum putaretur: itaque ad vomitum ciendum, quem præcordia quàm maximè afflicta depoſcebant, pennâ oleô intinctâ fauces titillavimus, & ſpumantis phlegmatis copiam cum εὐφορίᾳ prolicuimus: hinc dum impetus ille ſenſim miteſceret, & ori infuſa ſtomachus haud difficulter admitteret, ſyrupi emetici exhibita doſi largiore vomitu concitato, & binis ſedibus motis, ſanitati extemplo reſtituta, Dei Optimi gratiâ hucusq; athleticè valet.

Hiſtoria VIII.

Domini Tribuni noſtri, Jacobi Wetteri, molitoris uxor, 36. annorum, plurium liberorum mater, ſanguinea & benè carnoſa, frigoris injuriis re domeſticâ ſic exigente, plurimùm læſa, ab ultimo puerperio, unde ſextum numerat annum, ſymptomatibus hyſterico-nephriticis variè tentata fuit: aquis ſpirituoſis meliſſæ, menthæ, cumini, domi paratis inſtructa, cum eas quandoque mitigando malo proficuas experiretur, frequentiorem uſum dyspnœâ luit. Urinâ, ſale lixivioſo refertiſſimâ exiſtente, meo conſilio ſerum lactis potavit, & ſic diſſociato ſalium vinculo ſpiritum brevi recuperavit: poſtea quidem per intervalla ex pectoralium & meſentericorum plexuum criſpationibus, cibis vel aurâ excitatis, valetudinaria quandoque quarto Martii poſt præviam vertiginem ac ventris tormina conamine inſigni mediæ horæ ſpatio epilepticè convulſa fuit, ſpumâ cruentâ ex ore largiter protruſâ: ceſſante meteoriſmo, exanimis ad-

ſtantibus videbatur, non faciei coloris, reſpirationis, vel aliis vitæ indiciis præſentibus: ego interim accedens, volatili admoto excitavi, & exhibitâ roſolei portione viribus reſtitui: licet verò etiam in poſterum proſpectum ipſi ſit convenientibus nervinis & ſpecificis antepilepticis, biduo ſatis benè transacto, 6. Martii horâ noctis ſecunda ex medio ſomno motibus convulſivis denuò correptâ, alternatim vel horrendum in modum convulſa fuit, vel cautis Marpeſiæ inſtar obriguit, & magno cum ſtertore paroxyſmum finiit: me manè vocato, de anteactis inſcia nonniſi de viribus fractis, ſtupore capitis & præcordiorum oppreſſione querelas movit, vomitu per tartari emet. gr. iij. copiosè moto, & hâc unâ falce mali radice demeſſâ, usque huc optimè valet, & epileptici nec quidquam exinde paſſa eſt.

Hiſtoria IX.

De Convulſionibus epilepticis infantum.

ET quid quæſo Practico obvenit frequentius, quàm tenella lactentium corpuſcula, feroci hac vibratione vidiſſe jactitata, quorum equidem ſanguinem & ſpiritus nullâ adhuc labe inquinatos, puros, temperatos, ſedatos, nec functionum perverſis ideis evidenter turbatos unquam fuiſſe exiſtimandum eſt. Nobis quæ in praxi hactenus occurrêre, ex ſolis hujusmodi obſervationibus vel integrum volumen contexere haud foret impoſſibile. Nil certè continent tria regna in compeſcendis his motibus commendabilis, quod non fuerit datâ occaſione prudenter tentatum. Non novimus Virum Artis longâ Praxi peritum, quem non ſubinde conſilio adhibuimus, multo tandem docti uſu enormonticos hos motus nunquam ac criſi alvinâ ſolutos penè conticuiſſe, audacter nos etiam primarum viarum blandæ deterſioni noſtra accommodavimus remedia. Auri fulminantis gr. ij. cum totidem pulveris jalap. granis, in Syrup. violar. cochl. ß. ſubacto, manè & veſperi exhibuimus: juſculis hordeatis crebro propinatis & clyſmatibus ex lacte, oleo chamomill. & terebinthinæ pauxillo injectis, operationis ſucceſſum ſolicitavimus. Ventrem pro nervorum tenſione laxanda & medicamini tranſitu conciliando oleo lumbricorum vel alio nervino inunximus. Lympham & primarum viarum ſuccos fermento acido bilioſo acri & elaſtico conſpurcatos, mixturis antepilepticis ex aqua flor. til.

 pœon.

pœon, chamomill. pulv. epil. March. CC. phil. præp. & cinnabar. nativ. cum ſyrup. epilept. ad grat. correximus, & quo ſpiritus ceu freno injecto miteſcerent, theriac. cœleſt. ſingulis aquarum unciis gr. j. addidimus. Alvo ſic fluidâ factâ, quamprimùm ſordes non tam variè coloratas, quàm fœtore moleſtas vidiſſe licuit, certiſſimè convulſionum conticuit impetus, & infans blandis porrò nervinis ſuſtentatus, ſenſim convaluit.

Hanc methodum noſtram non quidem infallibilis ſemper & ubique efficaciæ, omnium tamen, quæ hactenus innotuêre tutiſſimam, breviſſimam, efficaciſſimam, & palato tenellorum accommodatiſſimam dicere ſanctè poſſumus: accidit enim aliquando, ut conatuum epilepticorum frequentiâ nervi ſenſibiliores redditi, impreſſum ſibi motum peregrinum diutius continuent, & vel ſpiritus ipſi copulâ improportionatâ intimius admiſsâ efferatiores facti, ad ſcheſin ac craſin ſuam vix ullis ſe reduci remediis patiantur: in hoc mihi caſu blandiſſimo ſulphure anodyno fœta plurimum contulêre: omnia vel exiguo ſtimulo pollentia, præſertim volatilia & orgaſmum manifeſtè promoviſſe, & vel eundem anodynis ſopitum, denuò excitâſſe, multoties vidi: præſentius expertus non ſum ſpirituum nimis efferatorum mulcimen, ac pilulas de Cynogloſſa gran. iij. pondere in unciis ij. aq flor. til. ſolutas & alvo prius laxatâ cochleatim propinatas. Non pronuper Nobiliſs. Domini G. Sigiſm. Schobingeri, Patritii Sangall. filiolus, me abſente, nychthemeri ſpatio 25. paroxyſmos epilepticos perpeſſus, quorum vehementia etiam ſanguis ex ore protruſus eſt, me accedente vel binis cochlearibus mixturæ de pilulis è cynogloſs. exhibitis, ſuavi ſomno captus, omninò convaluit, & plures ſeptimanas vegetiſſimus ſupervixit, tandem aliquando inter riſus & jocos ſubitò ſuffocatus mortem obiit. De Nobiliſſimarum Familiarum noſtrarum Felſiorum, Zvikerorum, Hoggerorum, Cunziorum, Kellerorum, Vitſiorum filiis ne dicam, qui vel plurimi dentientes horrendo convulſionum impetu per intervalla petiti, noſtrâ hâc methodo, ex Dei gratia, tantum non omnes miraculo ſubinde propemodum evaſêre. Ad hoc autem attendendum eſt maximè, ut alvi ſordes fœtidæ eliminentur, quod auro fulminante ore dato, & clyſmatibus manè & veſp. injectis, tandem impetratur feliciter. Si alvus ſuâ ſponte reſpondeat, ſepoſito auri fulm. uſu, clyſmatibus ſolis audaciter inſiſtendum eſt, donec liquamen illud ſuperiorum inteſtinorum porraceum, tetram redolens mephitim, & partes membranoſas acri ſuo ſtimulo

vehe-

ad pag. 164.
Append.

Annus III.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

vehementer laceſſens, optatâ eccriſi prodeat. In paroxyſmo, naribus nonniſi theriacam, caſtoreum vel rutam admovemus: fumos non concedimus niſi ex ſuccino accenſo: Veſicatoria, frictiones, cathartica mellita, ſaccharata, & alia vel facilè fermentantia vel fortiora, item ſpiritus quoſcunque volatiles (niſi in primo mali principio parcè mixturis admixtos) deteſtamur.

Præſervativè, quo ſucci degeneres ubicunque extiterint, corrigi, irritamina coërceri, & motus irregulares virtute ſpecificâ inhiberi poſſint, pulverem nervinum abſorbentem temperatum ex CC. ph.℥ij. unicorn. foſs. matr. perlar. cinnabar. nativ. ãã ℥j. Ung. Alc. ℈ij. Caſtor. gr. iiij. moſch. & ambr. ãã gr. ij. manè & veſperi in panatella ex pane ſimilagineo cum jure carn. ad pulmenti conſiſtentiam coctа exhibemus: pulmenta ex lacte & farina parata, acorem facilè contrahentia & grumeſcentia non concedimus. Vertici imponimus ceratum ex maſtiche, ſuccino & tacamahaca, in ol. maſtich. & balſam. de Peru ſolutis, ſuper alut. extenſum, & ſyndon. rubra inductum.

Pauperibus nonniſi ocul. cancr. & CC. uſt. præp. ãã ℥ij. pulv. rad. jalap. & ſem. aniſ. ãã ℈j. manè & veſperi ad apicem cultri dare ſolemus, eo quo fine plerumque ſucceſſu.

Eſt verò etiam convulſionum particularium ſpecies infantibus moleſta, & quæ non minus, ceu univerſalium prodromus, fatalis eſſe poteſt, dum ii quandoque ſpaſmo gulæ affecti, continuò deglutire coguntur, & non rarò partibus vicinis in conſenſum raptis ſpiritus intercipitur.

Huic nihil nobis hactenus expertum eſt præſentius, ac ol. amygd. d. cum aq. meliſs. ãã p. æq. ſyr. violar. ad gr. cum ſp. nitr. dulc. aliquot guttulis, cochleatim hauſtum; nonnunquam theriac. cœl. ubi malum fortius urget, cum ſucceſſu additur, nucha & collum unguento è floribus Stat. inungantur, alvus libera ſervetur, & ad imbibendum irritamenta, pulvis vel ſupra ſciptus vel Marchionis cum pauxillo jalap. manè & veſperi exhibendus.

Tuſſis illa ferina ſi urgeat, quæ verè convulſiva eſt, & ab omnibus vel præſtantiſſimis ſyrupis & eclegmatibus manifeſtè exaſperatur, hoc pulvere noſtro ſpaſmodico m. & v. atque mixturâ ex aq. flor. til. pœon. pulv. March. & theriac. cœl. cum pauxill. ſyr. viol. cochleatim exhibita, feliciſſimè cedit: uti præter plures alios, hâc ipſâ ſeptimanâ in bino infante expertus ad votum eſt Præſtantiſs. Pharmacopœus D. Leonh. Meyerus.

Hiſtoria X.

VAriâ morbos convulſivos formâ ludere, & hâc jam, modò aliâ ſcheſi larvatos incedere, quis non novit vel mediocriter circa Hyſterico-hypochondriacos affectus verſatus? Vir nominis ampliſſimi & Familiâ & ingenio inſignis, hæreditariâ ex utroque Parente diatheſi hypochondriacâ præditus, dum annis auctus negotiis ſuis mercatoriis aſſiduus omni tempore incumberet, pathematum ex mala digeſtione oriundorum diverſa hinc inde ſenſit tormenta. Vertigine jejunus torquebatur, paſtus ardore ſtomachi: ex animi vel corporis vehementiore motu, palpitatio cordis, anxietas & oppreſſio præſtò fuêre. Acidulis Deinacenſibus adjutus ſoſpes diu fuit; ardor ſtomachum nonnunquam affligens lapidibus cancrorum ſuppreſſus eſt. Sub finem anni 1693 ex cauſa minus gratâ febre continuâ epidemiâ decubuit, factâ criſi ſalutari per ſudorem, adhuc præcordiis preſſus & cordis palpitatione per intervalla turbatus, ex vomitu largo convaluit. Sanus hinc fuit, donec hyemis præteriti rigore affectus, tinnitum aurium, præcordiorum anxietates, & vacuo ventriculo vertiginem & capitis temulentiam rurſus ſentiret, quæ ex præſtantiſſimis cephalicis atque ſtomachicis nervinis potius invaluiſſe videbantur; & quidem increvit tandem adeò malum, & genus nervoſum ita ſenſibile factum eſt, ut ſi vel legendo vel ſcribendo vel acrius meditando occuparetur Nob. Vir. ſpiritus ſtatim ex τάξει ſua abrepti, vertiginoſam undulationem, ſcotomiam & ſudorem univerſi corporis expreſſêre: imò tandem non ſedere nec ſtare per horæ ſeſquiminutam potuit, & quod maximè dignum notatu, cibum quidem capere, vinum verò & alia potulenta ſedens deglutire impunè non potuit, quin eo momento, prodromo narium pruritu, vertigine & univerſali ſudore prehenderetur. Sic verè peripateticus ambulando negotia peregit, cui vires abundè ſuppetiêre: tandem tamen habitus athleticus conſumi, palliorem facies induere cœpit, & pectoris nervi ſtrictiores anxietates intulêre: addita eſt pulveri nervino ambra gryſea: ſuperbibitum eſt juſculum, ſuccis herbarum recenter expreſſis alteratum: juſcula naſturtina non benè tulit, ex pulveris ſolius uſu ventriculi regio multùm relaxata detumuit: Caffe dehinc potui ſibi commendato aſſuevit: manè jejunus, & noctu cubitum iturus plures uncias hauſit, & inſolito effectu alvo commotus largiter & εὐφόρως fuit: elanguente verò eâdem

dem operatione ad proſequendum naturæ inchoatum opus, Aquas nitroſas Scollienſes (das Schultzer Saltzwaſſer) unius menſuræ doſi potandas plures dies obtulimus. Sorde nigricante uberius dejectâ, ſubinde ad menſam per momentum ſedere & bibere, legere verò & ſcribere neutiquam potuit: requiem in lecto imperturbatam habuit, imò tumultus ſi qui bibendo, ſtando, ſedendo, legendo, ſcribendo excitati ſunt, protinus hâc captâ abiêre: verùm lateri ſiniſtro quandocunque incumberet diutius, anhelitus difficilis evaſit, & tremor diaphragmatis accelerabatur, quem ille palpitationem cordis nominabat: appropinquante jam tempore Majali, cum Excell. Collegis, Dn. D. Hochreutenero & Dn. D. Hœgero ſedulò deliberatum eſt, qui affectui penitiùs ſupprimendo aptandum ſit; morbum ſpaſmodicum eſſe, laticem primis viis circumſcribi, eodem excitato ad diſtantiores partes irritamen excurrere; hinc varia ſpirituum deliramenta oriri, una mens fuit: nil fuit, ex quo certius auxilium in malo pejora quævis minitante captum iri duximus, ac thermæ Fabarienſes, quæ Nobiliſs. Sorori Hiſtoriâ I. mirè profuerunt: Egregiam Matronam Sororem natu majorem ex diuturno pathemate hyſterico-convulſivo vertiginoſam integrè reſtituerunt: aliam Sororem Prænobilem, ex abortu, ventris torminibus & ſuffocationibus hyſtericis exquiſitiſſimis diu extenuatam omninò refecerunt. Optimam denique & lectiſſimam Dominam Matrem nephritide hyſterica cum ſtranguria penitus liberârunt. Nobil. Domino Fratri calculoſo, licet non æquè ex voto conduxerint. Equo Nob. Dominus iter facere ſatis benè valuit, dum nempe blando & continuo paſſu equus incederet, nec ille corpus & caput moveret, ſtante verò equo, vel ad latera ſeu retrò ſpectante Nobil. Viro, ſcotomiâ & vertigine caput rotatum illicò fuit, corpusque ſudore univerſim madebat: mons, qui prope Thermas ſitus erat ſcandendus, maxima cum difficultate ſuperatus medii diei ſpatio eſt: à portandi modo abhorruit: ab equi ſcandentis concuſſione tremuit: eundò corpus incaluit, ut bihorio ſub dio palliis in terram ſtratis eſſet incumbendum, donec æſtus concitatus, palpitatio cordis, capitis temulentia & corporis totius tremor miteſcerent. Thermas me ſibi rogato moderatore bibere incepit 2. Junii, menſuræ unius quantitate, doſi hinc indies cyatho auctâ, donec menſuras ijß. attingeret: horam poſt hauſtas Aquas, Clyſter ex Thermis puris & oleo injectus, & repetitus quandoque ſub veſperam eſt, donec operatio per alvum æquè ac urinam ſuccederet, quæ ſucceſſit

ita,

ita, ut alvo ſordidiſſimæ feces quotidiè in copia redderentur, & qui in lecto potare hactenus Thermas debuit, poſt octiduum ex ipſo fonte haurire alacriter, ſcalas ſcandere & deſcendere, imò ſedere & ſtare diutius, modò vinum non bibere impunè potuerit: balneo hinc alternis diebus horæ ſpatio ſub veſperam inſedit, benè toleravit, & confortatus corpore ſenſibiliter fuit. Curam optatò finiit die vigeſimo ſecundo, doſi quam hactenus hauſit vix imminutâ, quò nempe operatio ultima cæteris vix eſſet parcior. Pharmaca toto hoc curſu conceſſi non alia, quàm cum prudenti diætæ moderamine, quæ alvo injiciebantur, ſi eâ ſegniore pectoris oppreſſiones quandoque ſe ſiſterent, & hâc motâ camarinâ ocyus levatum inſigniter vidi. In itinere non tædiis longæ viæ, non tempeſtate motus, domum cum dulciſſimo ſuorum gaudio & plurium admiratione ſalvus rediit, ad menſam ſedens cibum potumque (quod vinum defæcatiſſimum non ſpiritu turgidum eſt) hactenus capit, & negotiis ampliſſimis animum priſtino tantùm non vigore applicat. Præſervativo hoc tempore non fruitur, quàm diætâ exactâ in rebus n. n. & ſi ex ſuccorum in primis viis quadam tumultuatione ſpaſmus circa præcordia ſentiatur, clyſmate ſimplici motâ alvo & hauſto Caffe, omnis ſtatim improportionatio ceſſat.

Hiſtoria XI.

NOn quidem omnibus æquè convenire, & quadam neceſſitatis lege, propinanda eſſe cathartica noſtra dicta, præcipuè dum ab externa quadam idea inimica, eclyſi convulſivâ tangitur ſequior ſexus, vel motibus convulſivis agitatur utero gerens, vel catameniis non ritè purgatur, vel alio quovis irritamine ex aliis partibus & erroribus ſuppeditato laceſſitur, unâ adhuc & alterâ hiſtoriâ demonſtratum dabimus. Domini Jacobi Werderi uxor noviter ipſi matrimonio juncta, dum d. 27. Maji hujus anni primum embryonis motum vehementer validum ſentiret, eclyſi fracta concidit, & motibus convulſivis dudum agitata fuit, paroxyſmum ſponte ſolutum alius mox gravior excepit, & ſic in ſecundum usque diem non ſemihorii conceſſo intervallo, continuus tragœdiæ epilepticæ luſus cernebatur; Ego tandem vocatus, ſpiritu Sal. Ammon. ſummè volatili naribus admoto excitavi, & antequam nova præverteretur eclyſi, exhibitâ mixturæ antihyſterico-anodynæ doſi, & eadem per intervalla repetitâ, ſummaque injuncta quiete Ægram feliciter reſtitui, jam filii haud difficili labore enixi, matrem lætiſſimam.

Hiſtoria XII.

UT maximè familiares, ita non minus fatales difficulter parturientibus obſervantur convulſiones epilepticæ, quæ utplurimùm mortuo infante putreſcentibus ſuccis & irritatis hinc partibus membranoſis oboriuntur, non rarò tamen etiam magnos conatus inanes vivido infante, & doloribus verſus ſuperiora tendentibus, wann die Wehen über ſich dringen/pro cauſa habent, quomodocunque ſe habeat res, non tam epilepticis pugnandum, quàm verò fœtûs excluſio manuum operâ promovenda eſt. Ego obſtetricibus ſtatim præcipere ſoleo, ut digitum unum vel plures utero intrudant, quo vel ſuccorum corruptorum gas putridum exſpirare commodè poſſit, vel dolores verſus inferiora promoveantur, quod certè levamini præſentiſſimo eſt miſeris. Si verò pertinacius perdurent epileptici motus, manu ad usque uteri fundum prudenter immiſſâ (quod non ſine multo ſudore effectui datur) arreptum pedibus fœtum extraho. Paucis abhinc annis, uxor Antonii Scheidtlini, ab incantatrice ventre tacta cum horrore & metu domum abiit, mox partûs doloribus menſem maturius corripitur, conatus fuêre inanes verſus ſuperiora vergentes, præcordia inſigniter diſtendentes, & ſinguli tandem motibus convulſivis totius corporis horrendis ſociati, in quibus & lingua præmorſa eſt, & ſanguinis plures libræ ex ore projectæ ſunt: oſculo uteri, vi digitis aperto, protinus convulſiones ceſſavêre, parturiendi conatus naturales invaluêre, & partus tandem mortuus feliciter excluſus eſt. Venefica quidem publicis conſtricta vinculis, audaci facinoris abnegatione impunitatem hac vice aſſecuta, præterito verò anno novorum delictorum convicta, igni comburio ſublata eſt.

(San Gallo Auguſtam Vindelicorum die 17. Septembr. An. 1695. miſſa.)

OBSERVATIO LXXXIX.

Dn. D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

De Dentium cavorum & carioſorum diverſa ratione.

Nihil adeo eſſe firmum atque univerſale, quod non ſuas patiatur exceptiones, ubi ad ſingularia reſpexeris, novasque obſervationes, quod compertum exiſtimes, ſubinde dubium reddere artem facientibus eſt notiſſimum, id quod nuper etiam luculento exemplo mihi confirmatum eſt.

Viginti elapſi ſunt anni, quod ex Gallia in Italiam tendens, viro cuidam optimo, civi Monſpelienſi, cujus hoſpitio utebar, ſponte ſeſe ad hoc offerenti dentes depurandos concederem, quod exiſtimabat non ſine cauſa, ſe in illo opere præ cæteris excellere. Is animadvertens exiguum foraminulum in molinari primo maxillæ inferioris dextræ hunc mihi ingentes aliquando moleſtias eſſe facturum monet, ſe interim effecturum ut quieſcat: eumque in finem plumbi mollioris fruſtulum intrudit aptisque inſtrumentis ita firmat, ut totum foraminulum impleat, aeremque arceat. Quo facto, per omne illud tempus nullum unquam inde dolorem ſenſi, etſi foramen illud quotannis magis magisque ampliaretur. Quamprimum enim plumbum hinc excidebat, aerque appellens levem mihi crearet frigoris ſenſum, aliud fruſtum amplius ipſe intrudere, atque ibidem firmare, foramenque eo pacto occludere ſolebam, quo ipſo ſtatim dolor ceſſabat, donec tandem ad gingivam in fundo penetraret cavitas, quo facto plumbum non amplius ibi perferre poteram. Omiſi igitur, nec quicquam mali inde in hunc usque diem percepi.

Ex eo tempore plurimis dentium carie laborantibus, cum euphoria idem remedium commendavi, Chirurgisque (ad quos pertinet) adhibendum præcepi, certo perſuaſus, hoc pacto omnem tolli dolorem poſſe, & in perpetuum laborantes ab eodem præcaveri; donec hoc anno aliud me docuit propria experientia. Cum enim ante aliquod tempus etiam penultimum cariem pati perciperem, neque tamen doleret, neglexi eum, donec abhinc bimeſtri ſpatio,

halecem

halecem piſcem ſalitum cum aceto & allio comederem, & aliquid hujus acerrimi liquoris in cavum dentis illaberetur: Ex quo ſubito tantus dolor mihi obortus eſt, ut univerſum latus afficeretur. Confeſtim ergo Chirurgum arceſſo, & eluto prius dente jubeo plumbum immittere. Paret Chirurgus, verum inde non minui, quod ſperaveram, ſed augeri dolorem ſentio, ut illud repudiare & feſtinanter iterum extrahere coactus ſim. Nec tamen propterea dolore levabar, cum læſus dens aerem ferre amplius vix poſſet, neque potus vel cibi quicquam; neque ego quo minus aliquid eo perveniat, aperto foramine impedire. Cera itaque alba eum replere jubeo: ſicque aliquandiu mediocriter fero. Aſt non multo poſt adeo exquiſito dens ille ſenſu eſſe cepit, ut ne lingua quidem eum contingere ſine dolore poſſem. Itaque ſi vel mica panis inter hunc & ſuperiorem incidebat, utprimum mandendo illa comprimebatur, parum aberat, quin convulſiones imminerent, ſed quod erat notabile, interna in parte facile non tactum modo, ſed quamcunque etiam violentiam ferebat: at in externa non audebam quicquam illi propius admovere. Quod ipſum, cum cibum etiam ſine tremore capere amplius vix auderem, tandem me impulit planeque coegit, ut eum pellicano extrudere ex ore juberem, hocque unico remedio malum cum ipſo eradicarem.

Didici itaque hoc exemplo, non idem remedium ſemper eidem affectui, etſi ſimillimus videatur certo conducere: aliique hinc diſcant, quàm ſint ſtolidi, qui unico remedio ſe eundem morbum perpetuo curaturos pollicentur. Præterea hinc patere poteſt, num recte ſentiant, qui dentibus ſenſum denegent, quem exquiſitiſſimum eſſe in ipſa qua incruſtatur, extrema lamina, nimium quantum expertus ſum. Neque enim internam nervuli membranam affectam quis dixerit, ubi ſuperficies lateris tacta eſt. Quidni verò rectius ſtatuatur, contextum dentem ex tubulis oſſeis & nerveis fibrillis, per interſtitia oſſearum diſſeminatis? quæ non impediunt quo minus lima poſſint radi, quia vel exiles admodum ſunt, vel non ad omnem ſuperficiem pertingunt, ſed ex ſe dimittunt in tubulatas fibrillas fluidum ſpirituoſum, & cum illo ſentiendi facultatem his quoque duriſſimis oſſibus largiuntur. In extruſo dente apparuit, interna pars optimè ſana, externa tantum carioſa, ſed altius exeſa, in ipſam radicem penetrante foramine, ut tota pellucida ejus exterior lamina lumen tranſmitteret. Sine dubio ipſum nerveum ramum affecit humor,

 atque

atque aer admiſſus, densque compreſſus, unde tam vehemens dolor & tantum non convulſio ſequebatur.

Dum hæc meditor, amicus quidam, vir integerrimus, qui in praxi conſenuit, ſe in extracto dente totam internam oſſeamque ſubſtantiam inſtar ceræ aut caſei corruptam reperiſſe, adeoque & oſſa molleſcere, ſuo experimento didiciſſe refert, nil niſi externa lamina corticoſa reſtante, quod adjungere non inconveniens videbatur.

Cæterum cariei dentis utrum occurri poſſit cera alba ol. caryoph. imbuta (quod propter acrimoniam olei tentare in me non ſum auſus) eum implendo, cum hoc oleum cariei oſſium reſiſtere ſingulari quadam naturæ dote credatur, aliis tentandum commendo.

OBSERVATIO XC.

Dn. D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

De Dolore capitis per paroxyſmos rediente cum convulſionibus.

NOn febres modo, ſed etiam alios quandoque morbos παρόξύνεσθαι, idque ſtatis temporibus, qui alias id nunquam faciunt vetus quidem eſt, ſed illos remediis cedere, quæ alias febribus intermittentibus, itemque periodice recurrentibus dicantur, vetus non eſt; id enim Morton non ante multos annos docuit, etſi is febrim ſubeſſe ſit perſuaſus. Ego quid obſervaverim his menſibus, eo referendum accipite. Generoſus quidam Juvenis 23. annorum robuſto quidem & procero corpore, ſed cauſarius, ut vix menſem unum alterumve tranſiret, quin aliquid mali pateretur, cumprimis vero ad defluxiones in extrema promte ſuſcipiendas pronus, æſtate irregulari aereque turbulento ac vario humorum patitur decubitum in maxillam internam cum ſummo capitis dolore, ſed non perpetuum: Incipit enim quovis die hora 4. vel 5. veſpertina, ſenſim capiens incrementum, duransque 4. 5. 6. horas ad 9. usque, tum remittit, dormit placide, & ante meridiem ſurgit, neque ſentit quicquam, donec hora 4. recrudeſceret malum. Cum autem iſti dolores enormes ſint, conſilium expetit. Accedo, obſervo,

ſervo, præſcripto pulvere cephalico, per aliquot dies morem morbi. Quem deprehendo, incipere per titillationem in temporibus, dein ſenſim deſcendere in maxillam, totumque tandem caput occupare: pulſus non admodum mutatus, nullus calor, nullum febris indicium ſatis certum: verum tam immanis dolor eſt, ut ſe movere vix audeat æger, quin & manifeſta digitorum, muſculorum colli, oris ac capitis convulſio, (eo modo, quo tendines ſubſilire in malignis febribus videmus) ut etiam tremula ex parte vox inde oriretur & interrupta.

His ita perſpectis, interne volatile liquidum ſal cum cephalicis plantis deſtillatum propino, mox etiam ſpirit. diaſcordii cum eſſentia cephalica, quæ mihi ex lil. convall. flor. cheiri & lavend. parata in uſu eſt familiari, ad ſudorem eliciendum dari jubeo, deinde ſpecies cephalicas externas circumponi ſiccas (nam humida non ferebat affectus) & caput eadem eſſentia irrorari largitur, mox etiam fricari jubeo, quo nonnihil remittit morbus, ſed non cedit. Addo Unguentum ex Nervino officinarum ol. lavend. anthos. thym. & balſ. apopl. cum opio. His mitigatur dolor, nec amplius in capite, quam per levem in temporibus titillationem ſe exerit: verum ſub genubus ingens repetit conſueto tempore, qui mox per crura deſcendit ad malleolos, ſed & in manibus percipitur, ubi carpo interveniente cubito nectuntur, deſcendente ſenſim materiâ, ad artuum extrema. Tam exquiſito autem hic ſenſu affligit, ut arthriticum æger putaret. Denique eſſentiam chin. chin. compoſitam, qua alias febres abigo, cum cephalica præbeo, unde magis remittit ſuperaturque humor peccans, quem mox mobilem ſic redditum purgante ejicio. Tranſit ergo quod ejus reſtat, exiguum in pedis extremi digitum, unde Balſamo Angl. & aq. Anhalt. expello, ſicque æger ſaneſcit.

Eadem urbis regione fœmina 40.aria ſimili dolore corripitur, ſed alio modo ab aliis tractata, vel etiam quia pertinacius malum per 4. menſes perſtat; tandem verò cum non certos paroxyſmos haberet, eſſentiæ lignorum & pulveri cephalico ſubmittit cervicem, ſed quia erat inveteratum, lente. Eodem verò prorſus tempore in loco quatuor miliaria hinc diſſito alia idem tum paſſa eſt, quæ tandem febre ardente correpta, in ſummum venit diſcrimen, forte materia morbifica ad interiora & ſanguinem recedente.

OBSERVATIO XCI.

Dn. D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI. De ſeri ſanguinis Lentitia.

NOn adeo eſt inſolens, ſanguini ex vena ſubtracto albicantem materiam admiſtam, vel ſuperficiem ejus occupantem obſervare. Magna tamen hujus differentia eſt. Nam lacteus & candidus ſuccus, permiſtus ſanguini (qualem primi fortaſſis obſervarunt *Thom. Bartholinus*, *Jacobus Janus*, Archiater Regius Danicus & *Jacobus Iſrael*, Anatomicus Heidelbergenſis) Chylus eſt: qui verò in cruſtam gelatinoſam concreſcit, ſuperficiem ſanguinis obtegens, cum multa ſpuma, lentor eſt ſeri corrupti, & in pituitoſam ſubſtantiam fatiſcentis: ſuper quæ acris controverſia laudato eruditiſſimo *Bartholino* cum Riolano interceſſit, ſub initia inventarum chyli ad cor viarum quam legere eſt in ejusdem defenſione *Dubiorum Lact. cap. 3.* ubi hæc optime diſtinguit, in ſanis nunquam ſuperficiem iſtam obſervari aſſerens, ſed in febribus & ſcorbuticis centies Hafniæ animadverſam. Ego quoque in febribus intermittentibus ſæpenumero, imo pene dixerim, quoties venam ſecari juſſum eſt, notavi, ita ut naſci demum ab his non prius exiſtere, tantum non putaverim. Et verò non eſt dubium, lentorem illum eſſe à coctura nimia, ſeu calore, quo admiſſa viſcida cum cibis expulſis & exhalantibus particulis aqueis & cæteris tenuioribus, arctius & tenacius coeunt, incraſſatur eorum ſerum, & poſtmodum in frigido aere concreſcit. Sed non tantum in febricitantibus obvius eſt, verum & aliis cacochymicis, & iis cumprimis, qui parum moventur, adeoque quiete vitium ſero conciliant, dum enim non conquaſſatur quantum ſufficit, excitato cordis pulſu, ſed lente per venas incedit, minusque ventilatus facilius coit. Ubi conqueſti ſunt igitur nonnulli de laſſitudine illa ſpontanea, de qua *Hipp. Aph. II. 5.* loquitur, turgentibus venis earum aliqua aperta, ſæpe ſe tale quid obtulit: In iracundis & impotentibus animi etiam non raro occurrit: At vincit reliqua exempla nupera obſervatio in cive quadam obvia, quæ ex menſium ſubita obſtructione ſibi ipſi, perperam adhibitis medicamentis procurata, per ſemeſtre ſpatium & ultra laboraverat.

Huic

Huic præſcripſeram primum quidem infuſum ex radice Helenii, Bryoniæ, herbis aperitivis & aromaticis uterinis, roremarino potiſſimum & meliſſa, item caryoph. mac. ſcob. chalybis, cort. citr. aurant. rhab. agarico: tum ſpir. cochl. cum ſale volat. oleoſo, aliiſque aromaticis, pulvere abſorbente cum tart. vitriolato &c. uſa eſt, ut menſes, ſi fieri poſſet, reducerem.

Mira interim erant, de quibus conquerebatur, ſymptomata: ſæpe enim ob ructus per horas, imò prope integras noctes durantes, easdem ſine ſomno ducebat, anxietates præcordiorum, dolores capitis, aliaque hyſtericis familiaria patiebatur, ſed omnium maximè conquerebatur de percurrente totum corpus artus & dorſum imprimis, inſtar animalis ſævientis aura maligna, qua pungitivos dolores ſubinde tolerare cogeretur: Mox etiam ad oculos id patebat, ſupervenientibus ſubinde in facie totoque corpore tremulis muſculorum ſingularium convulſionibus. Urina admodum erat varia, modo ruffa, craſſa & calida, modo albicans & tenuis, modo alba & craſſa, turbata & ſedimentum ad fundum deponens.

Hæc in principio quidem parum curabam, ad fontem mali unice intento oculo: ſed cum de ructibus potiſſimum querelas inſtitueret quotidianas, ad illos compeſcendos addidi ſpirit. maſtichinum, meliſſæ, carminativum, cum ſyrupo pœoniæ, nihil hinc ſedabantur: Eſſentia caſtorei & opii adhibebatur: fruſtra! Cum interim febricula intercurreret, eam pulveribus idoneis ſedavi, interpoſitis ſubinde attenuantibus antim. diaph. ocul. cancr. ol. cinam. lign. ſaſſafr. caryophyll. cinnabari, eſſent. myrrh. item croci, caſtorei, ſuccini, aliiſque cum ad menſes pellendos, tum ſanguinem pituitoſum incidendum idoneis. Conſultum deinde putabam, ſubtracto iteratis vicibus ſanguinis pauxillo, novo & correcto ſubnaſcenti locum dare. Primam verò paulo largiorem, ad uncias quinque vel ſex inſtituo. Erumpit ſanguis maximo impetu, ut tenuiſſimum putarem: Mox verò cruſtam contrahit præcraſſam, ut calamum ſcriptorium plusquam dimidium æquaret, cinericei colores, vel obſcurioris, tantæque ſoliditatis ac tenacitatis, ut cultro eum diſſecare difficillime liceret. Obſtupui, & quod nupero ſcriptori, qui idem ſe viſciditatis ac duritiei obſervâſſe ſcribebat, non credideram, nunc manibus poteram palpare. Subtus erat ſanguis nigricantior aduſtionis & caloris p. n. æque ac impetus, quo ex vena erumpebat ſignum. Hinc & cauſa obſtructionis menſium proxima, & remotior tremuli muſculorum motus,

tus, & ſanguinis corruptionis ratio patebat magna ex parte. Id verò mirum eſt, poſt tot attenuantia nihil ſanguinis mutatum, omniaque iſta fruſtra fuiſſe adhibita, acres nempe radices, aromatica & ſalia volatilia: ut hæc in tali ſanguinis ſtatu inutilia hinc judicare liceat, ubi fixa præſtantiora febrium intermittentium curationes declarant; Quibus impoſterum ut uteretur, conſului.

OBSERVATIO XCII.

Dn. D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

De Vaſe chylifero-lymphatico coli nunc demum reperto.

COlon quoque inteſtinum vaſis lymphaticis gaudere, omnes quidem Anatomici teſtantur, ac confitentur, ſed qualia illa ſint, ac quomodo terminentur in veſiculas chyli, nemo eorum dicit. Contigit autem nuper hæc mihi felicitas, cum ultima in Academia Jenenſi anatome fungerer, ut illa integra cum ſuo trunco à reliquo diverſo & ſeparato omnium oculis ſiſterem, & in aperto collocarem. Cum enim ea mihi in diſſecandis corporibus ſemper fuiſſet habita ratio, ut partes modo has, modo illas, prout vel cadaveris opportunitas ſe offerebat, vel ferebat animus, quam diſtinctiſſimè à reliquis exhiberem, ſæpe etiam caſu in aliquid incidens, illud præter inſtitutum proſequerer, nunquam proinde unam eandemque ſecandi methodum obſervavi, quod vulgò Anatomici conſueverunt facere. Hac itaque vice, quo tædioſam inteſtinorum omnium exemtionem è corpore evitarem, & tenuia omnia cum meſenterio in corpore relinquerem, oſtenſurus ſcilicet meſenterium ad ea ſola pertinere, & omnino meſocolon ab hoc diverſum, nec niſi productionem ſimplicem peritonei viſcera lateralia involventis, totum colon cum cœco reſectum à recto & Ileo, illæſo meſenterio, exemi, ſollicite ſeparans dictas peritonei portiones. Hoc cum in tabula varie verſarem, & vaſa cera impleta oſtendere conſtituerem, cum arteriæ meſentericæ inferioris, (quæ tota ad colon etiam pertinet, quamvis ignorent hoc vulgò Doctores) truncum & ramos ſepararem, inque id flatum per tubulum ſubinde emitterem, vidi aberrante

flatu

flatu aliud vas egregie intumeſcere. Quod cum non eſſet vena, neque etiam arteria, quam filo ligatam manibus tenebam, longe alio in loco una cum vena, miratus quid eſſet immiſſo altius flatu, intercipere eum redeuntem filo juſſi, atque illico apparuit eſſe pellucidum, adeoque lymphaticum agnovi. Egregio autem ſpectaculo oculos animumque exhilaravit, cum è trunco meſocolon perreptante verſus inteſtinum permultos ramulos emittere viderem, qui ſe inter duplicaturam membranæ inſinuabant, ibique diu ſub externa conſpicui, ſenſim in minima abeuntes, oculorum aciei ſe ſubducebant. Non autem ad finem usque coli verſus rectum ibant, ſed deſinebant poſt ſuperatas duas ejus tertias, ubi renem ſiniſtrum contingit, vel paulò inferius. Inde enim truncus verſus dextrum tendebat. Ex altera verò parte ſiniſtra alius aſcendebat ſurſum verſus, ut quantum conjicere liceret, exacte colligerentur uterque truncus in ductum communem ad dextrum latus ventriculi, ubi breviſſima & ad ciſternam lacteam via, in quam haud dubie ille deſinit. Obſervabam tamen & duas alias venas ejusdem ordinis, paulo magis ad ſiniſtram deſcendentes & ſe cum trunco ſiniſtro conjungentes, ſitus eſt hic ductus ſub meſenterio, in ejus parte inferiore, in membrana qua lumbis connectitur. Et quamvis nonniſi in uno hoc cadavere viderim elegantiſſimum hunc ductum, audacter tamen audeo cum publico communicare, ut ſi forte deinceps occaſio eum ulterius perquirendi me deſtitueret, alii id tentare poſſint. Neque enim ullo modo credibile eſt, Naturæ ludentis eſſe opus, tam egregium ductum, qui ad calami ſcriptorii minoris amplitudinem proxime accedit. Sed quo pateant omnia clarius, en figuram ipſam, quæ non patietur aberrare à via induſtriam manum. Nihil ſupereſt igitur, quàm ut publico de novo hoc invento gratuler, quod, ſi licebit ulterius excolere, publico ſcripto etiam exteris legendo id propediem plenius exponam.

(Kiloniâ Auguſtam Vind. d. 7. Octobr. A. 1695. miſſæ.)

Fig. VII.

Explicatio Figuræ VII.

A. Coli pars dextra, ubi ileon in illud deſinit.
B. - - ſiniſtra, recto cohærens.
C. Vena, quæ hæmorrhoidalem mox conſtituit, hîc reſecta.

D. Arte-

D. Arteria meſenterica inferior, potius Colica dicenda.
EEEEE. Ramus dexter novi ductus chylifero lymphatici.
FFFFFFFFF. Surculi ejus in colon abeuntes, ſub membranam exteriorem.
GGG. Ramus ejusdem ſiniſter, cujus
HHHHHHHHHH. Surculi poſtremi;
I. Ductus communis, in quem concurrunt;
K. Vena ad meſenterium tendens,
LL. Alii rami lymphatici in noſtrum ductum abeuntes.
MMM. Revoluti inteſtini coli pars ſuperior.

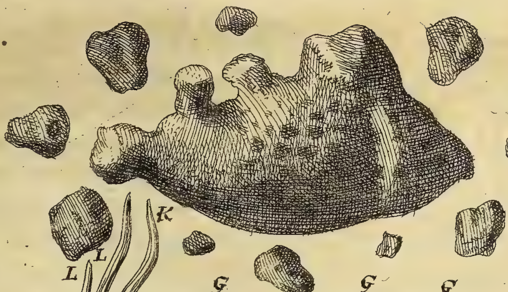
OBSERVATIO XCIII.

Dn. D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

De omnimoda urinæ ſuppreſſione poſt excretum calculum, & ſubſequente ſcroti inflammatione feliciter curata.

JOhannes Nitſcke, Olitor, in Suburbano Vratislavienſi, quâ Svidnicium itur, habitans, homo proceræ ſtaturæ, robuſtus, ætatis annum circiter quadrageſimum agens, Anno 1693. menſe Auguſto, poſt calculi acerbiſſimo cum dolore excretionem, in urinæ primò magnam difficultatem, mox etiam omnimodam obſtructionem, incidit. Medelam malo ſuo paſſim, ut ſolet iſtud hominum genus, apud Circumforaneos primò quæſivit, aliam tamen vel apud famoſiſſimum eorum, Laurentium, tunc in urbe noſtra commorantem, non invenit, niſi quod cathetere immiſſo ſubinde aliquid lotii evocaret. Cum ergo à Crumenimulgis iſtis nihil ſolatii ſibi expectandum eſſe viderit, Chirurgum noſtratem, Bernhardum Schiefferdecker/ad ſe vocari fecit, ejusque manus auxiliatrices imploravit. Hic die 6. Septembris ſt. n. accedens, eum ob vires proſtratas doloris que acerbitatem, lecto affixum invenit, &, præterquam quod omnimodâ urinæ retentione vexaretur, ſcrotum ejus ad capitis humani magnitudinem intumuiſſe, durumque valde, ac plane lividum deprehendit. Urinam itaque cum primo iſto acceſſu quod ageret, aliud non videret, cathetere per urethram immiſſo, quantum potuit deplevit, ſcrotumque cataplaſmate putredinini reſiſtente munivit,

Fig: VI.
pag. 130.

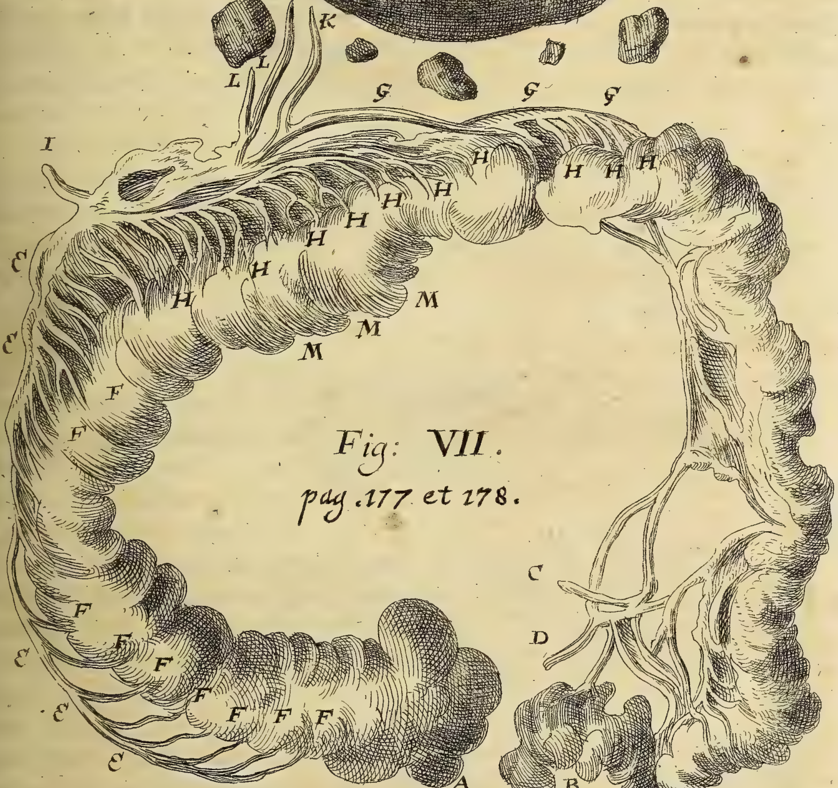
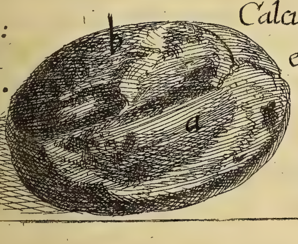

Fig: VII.
pag. 177 et 178.

Fig: VIII.

Calculus per album excretus.
p. 181.

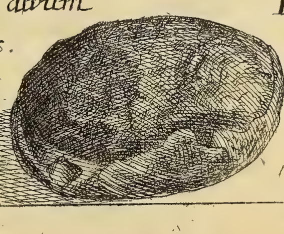

Fig: IX.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

nivit. Sequenti manè inciſione factâ ſcrotum aperuit, moxque urina per vulnus magna in copia, non ſine inſigni ægrotantis levamine, effluxit: ceſſante fluxu carnis gangrænâ jam corruptæ plusquam ſesqui libram abſtulit Chirurgus, vulnusque unguento mundificante & putredini reſiſtente, nec non emplaſtris convenientibus munivit & deligavit. Hinc, purgato prius corpore, decoctum vulnerarium ordinatum eſt, diætaque conveniens præſcripta; quam patiens cetera quidem ſic ſatis benè obſervavit, at ut à potu, quem largiorem ſumere adſvetus erat, ſibi temperaret, nullo modo perſvaderi ſibi paſſus eſt. Quare neceſſe fuit, ut vulnus alterâ vel tertiâ quâque horâ iteratò deligaretur, urinâ continuò affluente medicamenta & abluente & corrumpente. Nihilominus illud ad d. 21. Septembris usque egregiè mundatum eſt, parumque de ſcroto reliqui manſit. Adhibitis poſtea ſarcoticis circa finem Octobris (Patiente interea ab omni ſymptomate libero) vulnus conſolidari incipiebat, urina tamen ſemper adhuc per illud effluebat, ne guttulâ quidem per urethram exſtillante. Continuatum eſt hâc methodo ad diem usque 18. Novembris, quo ipſo, cum demum vulnus penitus claudendum eſſet, id verò, niſi urina viæ excretioni à natura deſtinatæ rurſus adſueſceret, fieri neutiquam poſſet, Epuloticum applicabatur, huic immediatè ſplenium inceratum imponebatur, atque huic rurſus aliud ſimplex inſternebatur, mox vulnus faſciis firmiter deligabatur, adeò ut urinæ per hanc viam omnis exitus præcluderetur. Quo verò Natura in excernenda urina ad adſvetam diu ſemitam rurſus deduceretur, ſipho quidam peculiariter hunc in finem paratus eſt, quo ſæpius noctu æquè ac interdiu urina per penem educebatur; laborque hic ſumma cum patientia continuatus eſt, usque ad d. 2. Decembris, quo nocte intempeſtâ hic latex primâ vice ſponte ſuâ effluere cœpit, atque deinceps juſtis temporum intervallis, magno Patientis cum gaudio, excretus eſt. Atque ſic, die 10. Decembris vulnere plenariè conſolidato, Patiens integræ valetudini reſtitutus eſt, quâ etiam in hunc usque diem conſtanti fruitur, ab omni tùm calculi tùm urinæ moleſtiâ immunis.

(Vratiſlaviâ Auguſtam Vindelicorum die 8. Octobr. Anno 1695. miſſa.)

OBSERVATIO XCIV.

Dn. D. CAROLI SCHROETERI.

De Calculi excretione per ſeceſſum in Muliere.

CAlculum à calce nomen derivatum habere, nemini forſan videbitur abſonum, quoniam talem non minus in noſtra corporis Oeconomia, quàm in vaſti hujus mundi machina generari compertum habemus. Quomodo autem generetur, non unanimiter conſentiunt Naturæ Conſulti; quidam materiam calculi agnoſcunt terram, alii fumum ſubtilem terreum, quidam ſuccum lapidificum, nonnulli certi generis aquam, & miſtum fumo vaporem ſtatuunt. Cauſa efficiens aliis eſt calor, aliis frigus, aliis ſal, quibusdam ſpiritus lapidificus, quem quidem ita vocant, non autem explicant. Ego autem cui aliorum opiniones nec refellere, nec ſine ductu Naturæ admittere libet, conſtituo nullam aliam materiam conſtitutivam, quam quæ cæterorum calculorum & lapillorum extra hominem generatorum, & in Macrocoſmo paſſim exiſtentium exiſtit. Proboque illam ex ipſa lapidis forma externa, & qualitatibus eum afficientibus, ſive enim ipſius conſideres ſubſtantiam, ſive duritiem, fragilitatem, opacitatem, nullam prorſus invenies diverſitatem, quod neutiquam fieret, ſi aliam calculi agnoſceret generationem.

Generatur autem calculus ex materia petroſa & lapidoſa, quæ in ventriculo in liquorem reſolvitur, chylo & ipſi ſanguini aſſociatur, & ita diſpoſita eſt, ut coagulationem rurſus ſubire poſſit. Ejusmodi autem Generationes in variis reperiuntur corporis partibus, prout paſſim Obſervationes medicæ teſtantur. Et quidem

In Ventriculo obſervavit Wolf. Hœfer. Herc. Med. Loc. comm. Med. l. 3. c. 1. Joh. Schenck. Obſ. Med. lib. 3. p. 2. Obſerv. 97. Thom. Barthol. Obſ. Med. Obſ. 10.

In Inteſtinis & Alvi Excrementis Rhod. Centur. 2. Obſ. 74. Panaroll. pent. 5. Obſ. 6. Ballon. pag. Ep. 243.

Addam, quod ego menſe Aprili An. 1682. in Conjuge viri apud nos Linteonis, ſed ſortis tenuioris, annorum 40. & ſiccioris conſtitutionis obſervavi; Illa enim perpetuis ferè alvi obſtructionibus laborabat,

rabat, ita ut non niſi tertio vel quarto die alvum deponeret, etiamſi aliàs benè & interdum plus juſto comederet, nec aliàs malè ſe haberet. Circa finem autem dicti menſis in abdomine durum aliquem tumorem cum dolore tenſivo percipiebat, interdum etiam φλόγωσιν in facie, præprimis poſt ingeſtum cibum, ſubitò evaneſcentem, ſentiebat. Hinc conſideratis omnibus circumſtantiis, præprimis autem iis, quæ in Muliere conſideranda obveniunt, ſtatim ad alvi ſegnitiem, intemperiem hypochondriorum & tumoris diſcuſſionem meam direxi curam, & primò quidem ad emolliendam alvum pertinaciter obſtructam ordinavi clyſterem ex Rad. Alth. lil. alb. herb. malv. Mercurial. flor. cham. ſem. geniſtæ, aniſi, fœnic. lini, fœnugræc. Colaturæ adjeci poſt coctionem in aqua ſimplici, Elect. Bened. laxat. Diacathol. Diaphœnic. ana ℥vj. ol. chamom. ℥ß. ſcorpion. ʒiij. ſal. comm. ʒj. M. f. Clyſt.

Ad Intemperiem hypochondriorum ſerum lactis caprinum cum cichorio. Ad tumoris diſcuſſionem autem Emplaſtrum Meliloti cum ol. Scorpion. dilutum.

Tandem Syr. roſ. laxat. aq. Alkekengi ana ℥j. pulv. Gialap. ℈j. diagrid. præp. gr. v. exhibui.

Aſſumpto hoc Pharmaco laxante, intra trihorium non ſine dolore cum excrementis lapidem ℥ß. & gr. xxij. pendentem, pruni Ungarici in medio diſſecti & interiorem nucleum exhibentis formam & magnitudinem referentem exturbat, & eo ipſo momento ab omni tumore & dolore integrè liberatur.

Ita novit ſolers Natura non tantùm in exprimenda forma externa mirè & ingeniosè ſe exhibere, verùm etiam in expellendo Medicinæ facere compendium.

Fig. VIII. & IX.

(Vratislaviâ Auguſtam Vind. d. 8. Octobr. A. 1695. per Ex. Dn. D. Gottofr. Schultzium miſſa.)

Fig. VIII. exhibet Calculi faciem inferiorem.
a. Nucleus.
b. Cortex.
Fig. IX. Faciem ſuperiorem.

OBSERVATIO XCV.

Dn. D. CHRISTOPHORI HORCHII.

De malitioſa abdominis per ſclopetum minus trajectione, ejusque curatione feliciſſima.

Die undecimo Decembris 1693. hora meridiana Excubitorum quidam Magiſter, Nobilis de Schlichting, cui, buccinatorem aulicum, ob commiſſum quoddam facinus, inermem facere ac carceri demandare imperatum erat, à jam dicto buccinatore, homine deſperato, globo trium drachmarum pondus ſuperante, ſclopeto minori, quod Germanis eine Sack-Piſtohle audit, inflicto trajiciebatur, hinc ſemimortuus ad excubantium ſtationem magnam portabatur.

Juſſu Sereniſſimi Noſtri, ſtatim accerſitus ego, vulnus inflictum cavum abdominis intrans reperi, quàm proximè ſub cartilagine enſiformi dextro à latere, & quamvis omnem adhiberem diligentiam ad detegendum introitum, tamen nec turunda, nec ſpecillo intrare licebat, tam ob impoſſibilitatem, quàm ſingultum convulſivum ſupervenientem, quapropter turundâ tantum breviori digeſtivoque illitâ deligavi.

Cum autem ex oppoſito circa ſpinam dorſi globi exitum inquirerem, ecce illum digitis meis ſe præbentem, & profundè ſatis intra muſculos dorſi deliteſcentem, pollicis circiter unius latitudine infra coſtam ultimam, ejusdemque diſtantiæ iſtius lateris, dextri ſcilicet, à ſpina, quem eo ipſo momento inciſione denudabam & forcipe eruebam; ſed nec hic ad cavum intrare permittebatur, non obſtante omni diligentia, & omni poſitu corporis obſervato: Incidebam tamen & denudabam cavitatem intra muſculos ſurſum verſus, quantum poteram, ſpe reperiendi introitum.

Mox à vulnere inflicto aderat vomitus ferè continuus, pulveris combuſti pyrii odorem ſpirans, qui continuabat ad mediam noctem, hora quinta pomeridianâ jam ſtupebant oculi, & adſtantes dignoſcere nequibat ſauciatus, naſus, pedes, manus malæque frigore rigeſcebant, & dolore ac ardore ſummo ventriculi ſe excruciari continuo

excla-

exclamabat, omnia reddebat per vomitum cruentum aſſumpta medicamenta & conclamatum jam videbatur de eo.

Poſtquam autem omni diligentia adhibita, frictionibus linteamentorum calidorum corpus calefacere, oleoque roſarum, chamom. hyperic. lumbricorum cum ſpirit. camphorat. commixti abdomen & ſpinam illinere, ſacculiſque ex herbis aromaticis cum vino coctis fomentare curaveram, media nocte jam præterlapſa, primam nunc medicinam retinebat & acquieſcebat parum cum terrore tamen perpetuo.

Inſequenti die ſymptomata ceſſare aliquantò videbantur, vulneris anterioris faciem & circumferentiam lividam ſummeque contuſam in formam ſtellæ incidebam, & linteamenta induſii combuſta per integumenta abdominis adacta, (nam proximus ſtetit vulnerato, ita, ut attigerat illum ſclopeto) eximebam, turundam tamen ad fundum vulneris perducere non licebat abſque inſequenti ſingultu ſatis valido & periculoſo, quapropter ſolis globulis ex hapſis linteis contortis, & digeſtivo ad hoc apto perlitis, laxè tantummodò deligavi; Dorſi vulneris inciſionem parumper inſequutus ſum, ſpe detegendi tranſitum in cavum, juxta leges enim Chirurgiæ ſummè neceſſariam judicabam hujus detectionem, quò ſanguis extravaſatus in abdomine contentus foràs eliminari quiret, ſed irrita omnia. Hac cum deligatione continuavi ad nonum uſque diem, poſtquam per vices etiam ex dorſi vulnere linteamenta nigra combuſta ſatis dignoſcenda altiùs protraxiſſem; ſtatim poſt aſſumtum cibum ſolidum excitabatur vomitus, alvus erat conſtipata, cui clyſteribus proſpiciebatur, aſſumta tamen paucitate juſculorum ac ſæpe repetitis vicibus adhibitis cæteris medicamentis neceſſariis, vires jam totum deperditæ aliquantum reviviſcebant.

Nono autem die eſcharæ vulnerum nunc ſeparatæ cum conſpicerentur, tenſio ſe præbebat ſatis manifeſta inguinis ſiniſtri cum dolore acutiſſimo, febre accidentali ex pulſu citatiſſimo ſitique continua inaugeſcente, vomituque ſæpe reiterato, hæc tenſio etiam abſceſſum jam perfectum ferè mentiebatur, ita, ut non amplius dubitarent mecum de extravaſato & collecto in cavo abdominis cruore pureque, cæteri Sereniſſimi Noſtri Electoris Medici ac Chirurgi: Dum verò de hujus tumoris, qui pugni ferè magnitudinem referrebat, apertura tempeſtiva & puris collecti in abdomine emiſſione conſultabatur, en! cum magna admiratione & contra omnem expectatio-

nem

nem vidimus intra paucas horas tumorem diminutum, totumque poſt aliquot dies linimentis emollientibus & ſacculis ex herbis diſcutientibus diſcuſſum evanuiſſe, nullis tamen metaſtaſi aut criticis dejectionibus obſervatis. Quo brevis ſim, æger hic noſter omnem præter ſpem intra ſatis breve tempus feliciter reconvaluit, & adhuc dum plena ſanitate gaudet.

SCHOLION.

QUis unquam crediſſet aut ſperaſſet, hujus trajectionis adeo fauſtum & felicem exitum, dum ex continuatione vomitus, ſtatim ab ictu cum ſingultu concomitato, de ventriculi læſione graviori nullus dubitaret, quin imò dum ipſa vomitio pulveris pyrii accenſi odorem ſpirabat: Ex eventu autem ventriculi convexitatem ſuperiorem, quæ eſt inter ambo orificia à globo contactam & læſam, (unde ardor ventriculi, vomitus & ſingultus facillimè deducenda) nec diaphragmatis partem poſteriorem carnoſam, & quidem ſuperficiem ejus abdomen ſpectantem intactam & immunem fuiſſe, mihi ratione ſitus & exitus perſuadeo. Separatione itaque partium contuſarum ventriculi & diaphragmatis factâ, horum vulnera nunc recentia ſe invicem attingendo inoſculata ſunt, & ex longo ſupinoque decubitu tandem coaluerunt. Humores ex ſauciatis tubulis extravaſati inguen ſeu fundum petebant, quoniam autem pauca eorum fuit quantitas, & omni aeri externo acceſſus denegatus, nec fermentari nec putrefieri poterant, & neſcio quò tandem deſedit tumor. De linteamentorum combuſtorum, induſii nempe, penetratione per corpus hic ſuperſedere licet. Sic effectus Naturæ varii.

OBSER

OBSERVATIO XCVI.

Dn. D. CHRISTOPHORI HORCHII.

De connata frontis Excreſcentia feliciter ablata.

DIe decimo ſeptimo Julii anni 1689. Matrona quædam honeſtiſſima Bernenſis Helvetica, ex nobiliſſimo & antiquo Wattenwileriano ſtemmate orta, nocte præterita formoſum aliàs enixa eſt puſionem, cum tumore inter ambos oculos ad naſi radicem connato, livido, mobili ac molli, radice plana, magnitudinemque juglandis ni ſuperante, æquante tamen.

Hic recens natus infans ſtatim curæ Domini Alberti Baurenconingii, Manuductoris in Chirurgia tunc mei optimi, ſincerrimi, (cujus obitum multum lugeo) committebatur, qui etiam hora quarta pomeridiana curam in hunc modum aggreſſus eſt. Tumori cum cute, digitis quantum poterat, allevato, filum injiciebatur ſericum, contortum & ceratum, quod, dum ſubtili inſtrumento injectum filum deprimendo & applicando ita, ut etiam cutis ſanæ pars illo arriperetur, ſenſim quam validiſſimè nodo ſimplici, naſi verſus apicem, poſteaque adhuc retro ſuperiora verſus circumductum nodo ſtrictiſſimo duplici conſtringebatur; filamenti extremitates reponebantur, & linteis exiguis contortis digeſtivo imbutis deligabatur.

Die inſequenti excreſcentia hæc livido-flaveſcens & mortificata, frigida ſe præbebat digitis, ſuppurationi proſpiciebatur ſolo digeſtivo, interim bene ſe gerebat infans.

Tertio ab operationis die ſiniſtrum hujus tumoris latus, prope radicem lympha aliqua flava crudeſcebat, aſt viſibili apertura nulla, reliqua tumoris ſubſtantia dum eſſet dura & livida, absque tamen ſuppurationis odore, ad excipiendam lympham apponebantur lateri illi plumaceolæ ſiccæ, continuabatur digeſtivo ad accelerandam ſuppurationem temperato.

Die quarto tumor nigricans indurabatur multum, ita ut tophum ſimularet, diminuebatur tamen magnitudine ſua, nullumque adhuc ſuppurationis ſpirabat odorem.

Die quinto plumaceolæ rubro colore tinctæ à filo ſerico, vaſculum aliquod apertum mentiebantur, ſuppuratio jam ex odore advertebatur pauciſſima.

Dies ſextus & ſeptimus novi nihil ferebant.

Octavo tamen die cutis radicis filo inferior excoriata & ſuppurans conſpiciebatur.

Die nono, quoniam nimis exulcerabatur & recedebat à filo circumjacens cutis; Excreſcentia hæc cultello inferiùs filo reſecabatur, totaque hæc vulneris facies groſſum Imperialem æquabat magnitudine, in cujus centro protuberantia quædam calloſa & alba radicis inſtar ſe offerebat oculis, ſanguinis fuſio aderat nulla nec dolor, deligabatur ſolitò; veſpertina autem hora in religatione ob metum recidivæ calloſa hæc protuberantia ferro candente quinta vice, ſuſpenſa tamen manu, attingebatur absque gemitu puſionis, deligabatur emplaſtris contractivis & glutinantibus in formam crucis, ut artis eſt.

Decimo ad ſeparandam eſcharam applicabatur unguentum ex ſucco apii (quod nunquam ſatis laudandum ad promovendam ſeparationem in partibus membranoſis.)

Undecimo die Glutinantia omittebantur & radix iſta calloſa ad calami craſſitiem præ reliqua vulneris carne prominebat.

Duodecimo ulceris nunc facies exquiſitiſſimi erat ſenſus, rubeſcere incipiebat, & materiam tenacem fundebat multam.

Decimo tertio Radix præfata nondum ſatis exeſa, infernali lapide ſuſpenſa manu tangebatur, ex cujus tactu totum per diem ploraverat infans.

Decimo quarto Radicis ſeparabat ſe eſchara, parva tamen adhuc ſupererat protuberantia albicans, quapropter cauſticum imponebatur linteolum.

Die decimo quinto liquore deligabatur noſtro vulnerario, qui coſtat ex aquæ calcis vivæ cum mercurialis æqua commixtione, aſt nimis exſiccabat hic liquor, quapropter ad emplaſtrum noſtrum galbanicum, tanquam ad certam & rariſſimè fallentem vulnerum ac ulcerum conſolidandorum anchoram refugimus, ſicque optimo cum ſucceſſu continuavimus ad diem vigeſimum primum, cum materia adeſſet nimia, & caro parumper luxuriaret, aſt ſemel reiterato liquore præfato caro ſolida ſe præbebat & optima, continuabatur ergò cum emplaſtro illo ad omnem usque conſolidatio-

nem

nem ſicque hic infans deformitate ablata, vigeſimo octavo die ſanatus, dimittebatur, remanente rubore aliquo, qui tamen ex tactu coſmetici breve evanuit.

SCHOLION.

ARcta quæ ſit & harmoniaca humorum & ſpirituum circulatio matris cum fœtu, ingenioſiſſimi Naturæ Scrutatores ſatis clarè enuclearunt, hic tantum referam: Matrona gravida cum eſſet, in octavo menſe, ex improviſo & cum terrore aliquo obviaſſe hominem quendam vidit, ſtruma colli penſili maxima oneratum, ex cujus improviſo adſpectu atque imaginatione ſpiritus matris confusè permoti concurrerunt in illam partem naſi à matre fricatam, quia caro matris ſatis valida erat, ad recuſandam talem disruptionem ſeu impreſſionem fibrarum, nihil illi nocebat, dum verò mater hæc videt & ſentit, idem & fœtus in ergaſtrio ſentit & videt, & quia hujus carnis fibrillæ nimis teneræ erant & reſiſtere curſui ſpirituum adeo violentò & confuſo nequibant, diſtorquebantur ac disrumpebantur, figuraque viſa imprægnabantur. Suppurationis ſupra præfatæ retardationem deduci poſſe credo, 1. ex defectu caloris externi, quoniam nullis proſpiciebatur fomentationibus, quas magni facere ſoleo ad accelerandam ſuppurationem. 2. Ob lymphæ transſudatæ profuſionem, unde partes particulis ſuis motricibus orbatæ, terreſtriores, difficillimè moventur & ſuppurantur, quæ etiam cauſa duritiei inductæ eſſe poteſt; & 3. quoniam cutis conſtricta & ſuppuranda fuerat ſana, quæ arripiebatur filo ob metum remanentiæ alicujus lividitatis tumoris. Quod autem nihil immoraverimus ablationi excreſcentiæ, in cauſa fuit timor, ne incrementum capeſſiſſet majusque ſpatium occupaſſet, & præſtat hujus farinæ tumores quam primum poſt partum removere.

OBSERVATIO XCVII.

Dn. D. CHRISTOPHORI HORCHII.

De Puella cum coalitu inteſtini ilei nata, & per viginti duos dies vivente.

QUantum valeat Matris impreſſio in embryon ſuum, multa hinc inde proſtant exempla, quibus etiam antecedens annumerandum, nec infimi fore momenti confido ſequens de coalitu inteſtini ilei infantis, tantum temporis adhuc viventis. Anno 1687. Vratislaviæ cum commorarer, Mulier cujusdam militis Legionis rubræ ſic dictæ, puellam octodecim per dies benè valentem, maternoque lacte fruentem, nec ſemel ad mortem usque excrementa alvina dejicientem pepererat, urinam tamen copioſiorem ſæpius miſit, die tandem vigeſimo tertio flatibus excruciata & valde intumefacta obiit, cumque animam exſpiraret, excrementa quædam flava per os ejecit: Præſentibus Dominis Doctoribus Jæniſio & Pauli, Chirurgi Dominus Jurmannus & Hahnius inſpectionem cadaveris inſtituebant.

Cutis ubique gracilis & ſubflava conſpiciebatur, capillis ac unguibus perfectis.

Aperto abdomine ventriculus & inteſtina tenuia turgida, excrementis luteis ſcatentia, parum rubicunda & ſano colore conſtantia oculis ſe offerrebant.

Loco verò inteſtinorum craſſorum inteſtinum ileon ſubſtantia quadam carnoſa clauſum, & caudæ piſcis Tincæ figuram repræſentabat.

Ibique novum inteſtinum vacuum craſſitie pennæ anſerinæ craſſorum loco incipiebat meſenterio firmiſſimè annexum, aſt nullam habens continuitatem aut connexionem, multo minus inſertionem niſi per vaſa quædam ſanguifera, cum ileo.

Hocque inteſtinulum loco coli & recti, circumflexum & ſitum occupabat, cum circumflexu ſuo Pyloro firmiſſimè adhærens, illumque aliquatenus conſtringens, loco cœci parvum repræſentabat proceſſum, ejusque continuitas inquirebatur tubulo per anum inflato.

Renes,

Renes, Hepar, Lien &c. ut & uterus cum partibus genitalibus bene diſpoſita ac ſana conſpiciebantur.

SCHOLION.

Conjiciebatur à nonnullis, malam inteſtinorum conformationem hujus phænomeni fuiſſe cauſam, ego tamen illius ortum potius matris ſympathiæ cum fœtu attribuo, quod ſcilicet mater, embryone adhuc tenerrimo in ergaſtrio ſuo hærente, colica paſſione, vel alio inteſtinorum morbo cruciata ſit, præprimis circa valvulam coli, quos dolores mater quidem ſuſtinuit, embryon verò, cujus fibræ adhuc tenerrimæ fuere, huncce ſpirituum fortiſſimum influxum ſuſtinere non valens, rupturam inteſtini coli & ilei variamque eorum diſtorſionem paſſum eſt; quo modo id fiat, ex antecedentis obſervationis Scholio videre eſt. Memini adhuc ante ſemiannum me vidiſſe infantem recens natum, & per ſemihoram viventem, integumentis abdominis ab oſſe enſiformi ad umbilicum usque apertis, illisque calloſis, ita, ut ventriculus cum meſenterio, inteſtinis & hepate, quaſi evulſa prolapſa erant extra cavum abdominis, colore ſanguinolento & inflammationem præceſſam indicante, mater nimirum in tertio graviditatis menſe bovem mactare conſpexerat.

(Berolino Auguſtam Vindelic. die 16. Octobr. An. 1695. miſſæ.)

OBSERVATIO XCVIII.

Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMID.

De Morbo ex incantatione.

Morbos dari primo intuitu levem mali alicujus ſpeciem præferentes, re autem altiùs penſitata, majora in receſſu habere, ita ut omnem reſpuentes Methodum Medicam pro incurabilibus ferè tractari queant, & hinc patefactis temporis tractu phænomenorum cauſſis, in magnam admirationem rapiant, caſus ſequens revelabit. Catharina Horningen/ Geislingenſis ante annum & quod excurrit, conveniebat me

conquerens, jam diu ſuppreſſione fluxus menſtrui, cephalalgia, tuſſi inveterata, dolore dorſi pungente, difficili reſpiratione, omnium membrorum laſſitudine, cordis palpitatione, mira inflatione ventriculi, ventrisque circa veſperam præſertim magis affligente, ſeſe male habere; equidem multa à multis præclaris Medicis, Empiricisque remedia adhibita, irrito licet conatu, hinc ſe ad me venire non tam ſpe auxilii, quam admirationis gratia, ego illam bono eſſe animo jubebam, inquiens, affectum hunc non eſſe incurabilem, quamvis longas ſæpe moras trahat; adhibitis per aliquod temporis ſpatium ergò appropriatis Medicamentis integrè convaluit, ita ut ſervitia propter morbi gravitatem ab illa relicta continuare decreverit, hocque propoſito profecta ſatis feliciter per aliquot temporis ſpatium officia ſua ſine incommodo peregerit, donec iterum propter variorum ſymptomatum ſyndromen ſervitia relinquere, atque patriam repetere cogebatur. Appulſu hîc loci facto, Medicamentorum pertæſa, illis ut uteretur, adduci non poterat, donec doloribus concatenatis amicorumque precibus defatigata, me in conſilium advocaret, adveniens, inveniebam illam languentem, atrociſſimis doloribus in ventre afflictam, lipothymiis obnoxiam, ſymptomatibusque nonnullis ſcorbuti naturam æmulantibus, ſtipatam, adhibita ergò varia antiſcorbutica, ſpaſmodica, cordialia & alia ſexcenta, irrito licet conatu, malum namque in dies exaſperabatur, doloribus, lipothymiis, ſpaſmis rigidis ita affecta, ut pro mortua decumberet, circa tempus urinam reddendi, maximos tulit dolores, ſibi deſperandum eſſe ejulans, eoque fine aliquoties violentas ſibi inferre voluit manus, quod tamen adſtantium vigilantia prohibuit. Interim ancilla matulam evacuans forte fortuna in dicta matula acum deprehendit, quam adventu meo maxima admiratione oſtentat, qua viſa primo flocci feci per accidens in matulam veniſſe exiſtimans, cum autem tempore urinam reddendi dolores mirum in modum intenderentur, rurſusque nova in matula inveniretur acus, malum ex incantatione factum eſſe nullus amplius dubitavi. Rebus itaque ſic ſe habentibus alia & quidem appropriata remedia præſcribenda eſſe duxi, commendavi ergò Eſſentiam Hyperic. Ball. Pforzheimenſem, atque alia, à quorum diligenti uſu per aliquod tempus quinque acus, quarum una globulum ex cera Hiſpanica impoſitum habebat, non ſine maximis doloribus, per urinam reddebat, ceſſante per aliquot horarum ſpatium hoc malo recrudeſce-

deſcebat, per mixtionem nempe difficilem, tres faſciculi pilorum nigrorum prodibant, hos quatuor acuminata vitrorum fragmenta, ſex ſpintheres, quinque clavi ſoleares partim acuminati, partim jam attriti, omnes per urinam prodeuntes, ſucceſſive excipiebant; ab hoc tempore patiens dolorum fuit expers, maxima ſalutaris morbi eventus ſpe nixa. Haud ita multo poſt, hæc tragœdia de novo ſuos actus repetiit, dolores recruduere, advenit totalis urinæ ſuppreſſio, patiente de doloribus calculi veſicæ, atque alicujus rei in ductu urinario adhæſione moleſta, conquerente; interea mulier quædam inſpectionem adhibens in ductu urinario aliquid inſoliti obſervat, educit maxima vi linteolum funiculo fortiſſimo colligatum, quo educto & dolor ſublatus, & urina copioſè reddita fuère. Sacculo, funiculo colligato, inſpecto, ſtatim in eo ante enumerata perque urinam reddita, repoſita fuiſſe conjecturavi, imprimis cum ſacculus variis in locis propter vitrorum aciem, atque clavos acuminatos perforatus fuiſſet. Patiens conſtanter adhuc affirmat, in prima nocte novi anni januam hypocauſti, in quo dormiebat, crepuiſſe, ſimulque aliquid intraſſe, moxque in ſuo ventre fragorem ſe audiviſſe, ac ſi in partes aliquid deſiliret, à quo tempore dolores initium capientes per aliquot ſeptimanarum ſpatium, ut ſuperius oſtenſum, patientem ſummo languore atque macie confectam miſerrimo modo excruciabant; prædictus ſacculus adſpirante divina gratia coronidem huic tragœdiæ, nullis extraordinariis rebus per urinam amplius redditis impoſuit, Patiente hactenus pancratice vivente.

OBSERVATIO XCIX.

Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMID.

De Convulſione verminoſa.

JAcobi Dauners à Stubersheim filiola novem annorum, poſtquam per aliquot temporis ſpatium triſtis ac torvis oculis incederet, ſubito in lecto variis vibrabat modis corpus, mox quieta jacebat, mox rurſus variis corpus inflectebat modis, cum aliquantiſper hæc durarent, lectum ſtravit, ſurrexit, quicquid in hypocauſto offendebat, per feneſtram ejecit, ſubitoque per eandem

fene-

feneſtram in hypocauſtum deſcendens, incredibili celeritate in orbem ad quadrans horæ ſpatium ſine vertigine aut lapſu cucurrit, mox duos hircos in ſtabulo alligatos ſolvit, illis inſidens in hypocauſtum equitavit, ſicque defatigata per unam vel alteram horam quieta jacuit, redeunte paroxyſmo, uno eodemque ſervato ordine, hos actus repetiit, & quod admiratione dignum, ante - in - & poſt paroxyſmum convulſivum mens optime ſibi conſtabat, atque omnium recordabatur, intercepta tamen tempore paroxyſmi, voce, cum aliquando in lecto, ne ſurgere poſſet, detineretur, inſtar mortuæ extenſa permanebat, paroxyſmis ſequentibus illam crudeliori modo affligentibus; in conſilium advocatus, vomitorium, varii generis antiſpaſmodica præſcripſi, incaſſum autem omnia, tandem puellæ de doloribus ventris conquerenti anthelmintica applicavi tanto ſucceſſu, ut vix credibilem vermium magnorum catervam ejecerit, paroxyſmis aliquo modo remittentibus; continuatis itaque anthelminticis atque antiſpaſmodicis iisdem adſociatis brevi temporis ſpatio, remittentibus omnibus ſymptomatibus morbus in totum ſublatus, ita ut hactenus ſoſpes ac vegeta vivat.

OBSERVATIO C.

Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMID.

De Febre quartana, ſaltatione curata.

GEorgii Boßenhards Giengenſis filius, quindecim annorum laborabat febre quartana longo tempore, multa equidem ad illius ablationem adhibebantur, verum omnia incaſſum, tandem maxima ſaltandi cupido illum inceſſit, quapropter ad Nuptias forte fortuna illic loci celebratas properat, atque animum ſaltandi cupidine repletum exſatiat, à quo tempore nullos amplius paroxyſmos ſentiens, vivit incolumis.

OBSERVATIO CI.

Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMID.

De Calculo prægrandi, per uſum acidularum expulſo.

MUlier quædam Geislingenſis longo tempore laborabat dolore nephritico, interdum calculis exiguis per urinam exeuntibus, unde levamen quoddam ſenſerat, cum autem dolores indies, fruſtranea Medicamentorum ope, exacerbarentur, per anni quadrantem acidulis, nec alio potu uti, perſuadebatur, quibus per aliquot ſeptimanarum ſpatium hauſtis, in graviſſimos dolores incidit, quos calculi prægnandis unciam unam cum drachmis duabus pendentis, cujus figura hic ſiſtitur, excretio ſecuta fuerat, à quo tempore nullos amplius paroxyſmos nephriticos ſenſit.

Fig. X.

OBSERVATIO CII.

Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMID.

De Calculo veſicæ balani inciſione extracto.

MOlitoris ab Eibach Dominatus Degenfeldenſis ſervus, præterito vere de maximis conquerebatur doloribus nephriticis per duos dies urinam reddere nequiens, hinc meum implorabat auxilium; accerſito Chirurgo, jubebam, ut inſtrumento calculum inveſtigaret, atque ſi poſſibile eſſet, urinam provocaret, ſed irrito conatu, calculus enim, juxta veſicæ orificium, ſedem altius fixerat, hinc ex herbis emollientibus alth. parietar. malv. mercurial. fl. hyperic. ononid. chamomill. ſem. lini fœnugræc. bacc. juniper. &c. inſeſſum paravi, emulſione ſimul diuretica vias, per quas calculo transeundum relaxante, propinata; quibus

bus adhibitis calculus magna difficultate ferebatur ad virgæ radicem, ubi meatum anguſtiorem inveniens, nullo modo eum pervadere potuit, quapropter, calculo prius ope manuum quantum poſſibile in canalem intruſo, inciſio celebrata, & tanta quidem felicitate, ut Patiens, calculo avellanæ magnitudinem æquante, figuræ oblongæ ſine magna hæmorrhagia forcipe exempto, urinæ magnam copiam emittere potuerit, nullo per totum curationis tempus periculoſo ſymptomate afflictus, nunc vivit pancratice.

OBSERVATIO CIII.

Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMID.

De Colica hyſterica.

DOmini Joh. Schmids / Præfecti in Wiſſenſteig uxor, temperamenti cholerici, à partu difficili ac laborioſo, ob natum infantem grandiuſculum, qui vires maternas & naturam nimis exhauſit, poſt puerperium incidit in immanem dolorem, regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem occupantem, quem vomitiones ſequebantur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His acceſſerunt appetitus dejectio, omniumque aſſumptorum continua vomitio, vigiliæ, alvi adſtrictio; imò neque vel una aliqua pars corporis ab hujus mali inſultibus penitus eximebatur, ſive interna fuerit, ſive externa, ut ſunt fauces, coxæ, crura, dorſum, brachia, renum præſertim regio, in quibus omnibus circa noctem dolorem ſentiebat intolerabilem, ut fere animo linqueretur. Paroxyſmo remittente, ſatis valere videbatur, aſt leviſſima animi commotio, ira imprimis, qua promtiſſime afficiebatur, dolorem revocabat. Accerſitus, inveniebam illam ſumme languentem, atrociſſimisque doloribus divexatam, proin enematis domeſtici uſum commendavi, à quo & exaſperari dolores, & invaleſcere ſymptomata alia omnia videbantur; quin animadvertere licuit, purgans ab alio Medico propinatum longiorem atque majorem ſymptomatum ſeriem invexiſſe atque auxiſſe. Omiſſis ergò vel leniſſimis enematibus, humorum orgaſmum, anodyno manè & veſperi jugiter exhibito compeſcere contendo, qua diligenti exhibitione

dolores

dolores imminuti, iisque omnis revertendi anſa aliquo modo abſciſſa eſt. Sed cum motus animi uti etiam & corporis violentiores præmature nimis ſuſciperentur, ſymptomata recruduere atque cum ægra extrema jam macie atque debilitate tantum non eſſet confecta, moderato Paregoricorum uſu diligenti continuato, liquorem confortantem ordinavi, quibus rite adhibitis paroxyſmi rurſus evanuere, adeo ut ægra doloris expers hactenus ſatis belle valeat. Cum autem morbus hic recidivam præ omnibus aliis affectet, atque animi uti & corporis motibus violentioribus utplurimum originem ſuam debeat, ab his, ut & ab omnibus, à quibus major ſpirituum perturbatio, nec non humorum orgaſmus poſſet excitari, ſedulo ſibi ut caveret, auctor fui; contra cibos facilioris concoctionis commendavi, ea tantum quantitate ſumendos, quæ ad vitam ſuſtinendam poſſit ſufficere.

OBSERVATIO CIV.

Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMID.

De Paralyſi verminoſa.

Ludwig Silers ab Haußen territorii Ulmenſis filiolus 7. annorum, præterito vere in horto cum aliis pueris ludens, atque è præterlabente illic rivulo aquam bibens, ſubito lateris ſiniſtri reſolutione tangebatur, adeo ut nec brachium nec pedem movere poſſet, ore aliquo modo in latus ſiniſtrum tracto, ſermone tamen & intellectu integris; latus affectum deprehendebatur actu frigidum. Perterriti parentes filiolum venenum hauſiſſe exiſtimantes me conſulunt, adventu meo ſtatim pronunciavi filiolum non hauſiſſe venenum, ſed eſſe lateris ſiniſtri reſolutionem, materiam namque morbificam occupaſſe truncum ſpinalis medullæ in latere ſiniſtro, unde ſimiliter brachii & pedis ſiniſtri nervos fuiſſe obſtructos. Ad obſtructionem ergo nervoſarum partium tollendam, viſciditatem circulantium humorum incidendam & evacuandam, ſeq. purgans adhibui.

℞ Extr. cephál. Mynſ. ℈ß.
Mercur. dulciſ. gr. vj.
Scammon. corr. gr. ij.

Caſtor. gr. j.
Ol. ſuccin. gtt. j.
M. f. pilul. inſtar piſi minor.
inſperg. pulv. cinamom. d. ad ſcat.
S. Laxier-Pilulen auf einmahl.

cum has pilulas aliquoties per intervalla ſumſiſſet, magna vermium parvorum, Aſcaridum nomine, caterva ſecuta fuit, liberatis ſic ab infarctu primis viis, decoctum ſudoriferum propinavi.

℞ Raſur. Lign. Guajac. ℥ij.
Saſſafr. ℥j.
Juniper. ℥iij.
Rad. Chin. ʒvj.
Sarſaparill. ℥j.
Bardan. ℥ij.
Antimon. crud. in pet. ligat. ℥v.
Sem. aniſ.
fœnicul. ana ʒj.
Herb. Salviæ,
Betonic. ana M. ij.
Tart. crud. ʒiij.
inciſ. & contuſ. d. ad chart.
S. Species zum Schwitz-Tranck.

de quo manè hauſtum ſumpſerat, ſudorem in lecto expectans. Pro debilitatarum autem nervoſarum partium roboratione præſcripſi Tinct. ſuccin. manè & veſperi in ſyr. fl. pœon. ſumendam. Externe Mixtura ex ſpir. vini rect. ol. philoſoph. juniper. aq. hyſter. c. caſt. & ſimil. pro ſpinæ dorſi inunctione adhibita. Tandem & inſeſſum ex ſulphure, calce viva & acervo formicarum paravi, quibus omnibus per aliquot tempus uſurpatis, ſucceſſive motus brachii atque pedis, imò totius lateris, Dei gratia, redierunt, ita ut nunc vegetus ac alacris quocunque vult, obambulet.

OBSER-

OBSERVATIO CV.

Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMID.

De Morſibus canis rabidi.

JAcobi Härlin Geislingenſis filia, ut & Conrad Braun / à cane rabido, prior in manu, poſterior autem in ſcapula & brachio morſu excipiebantur, advocatus, ſtatim profundiſſimas ſcarificationes in loco affecto inſtituere, ac theriacam cum allio contuſo & pulv. ocul. cancr. vulneri imponere juſſi. Intus ℞ Bezoard. pulv. Palmarii cum ocul. cancr. maritatum ad ſudores eliciendos adhibebam; conſolidationes vulnerum de induſtria quantum poſſibile retardatæ fuere, ne de veneni fermento quid in ſanguine relinqueretur, quod poſtea tremores, anxietates, oculorum torvitatem, hydrophobiam, aliaque infauſta ſymptomata producere poſſet; his rite obſervatis atque uſurpatis, prædicta ſymptomata in partu quaſi ſuffocata, ita ut jam per ſeſquiannum nihil incommodi ab his morſibus ſentiant.

(*Geislingâ Auguſtam Vind. d. 16. Octobr. A. 1695. miſſa.*)

OBSERVATIO CVI.

Dn. D. JOHANNIS THEODORI MOEREN.

De Epilepſia ex intermiſſo ſudore.

MElancholicus ſputator, 50. circiter annorum, vir pariter doctus & laborioſus, vino tamen iræque deditiſſimus, jam ab octo circiter annis aſſuetus erat quovis manè in lecto coopertus ſtragulis, ſine ullis aſſumptis largiter ſudare, ut etiam uxor ſæpius de lecti utenſilibus ex repetitis indies ſpontaneis ſudoribus putreſcentibus conquereretur: abiit hic quondam eques negotiorum cauſa per Ottonianas ſylvas, atque non ſatis commodè hoſpitio, cœlo nocte frigeſcente receptus, maturâ aurorâ

aëre in illis locis frigidiore & rorido, ſine pallio iter proſequitur, verum vix mediam horam proceſſerat, corripitur epilepſia, & de equo labitur. Domum redux, repetit aſſuetos matutinos ſudores, interim tamen rediit poſt aliquot dies paroxyſmus epilepticus, quem incipientem in ſiniſtræ manus digiti annularis apice ſemper præſenſit, totiesque impoſterùm recurrens, ut fruſtratis omnibus adhibitis à variis medicis remediis, tandem omnium rerum & proprii nominis tam exprimendi quàm ſcribendi oblitus, nil niſi frigus quod extrinſecè pateretur, incuſando, accedente pariter unius lateris pareſi in ipſo paroxyſmo epileptico ultimo, in quo multum viſcidi & mixti fœdi ſanguinis per os violenter expreſſum, vitam finiit, documento reliquis, ne ejusmodi noxias & abſurdas conſuetudines permittant invaleſcere, & ſe melius contra frigidi aëris injurias præmuniant.

(Confluentiâ è Muſæo Fürſtiano Norimbergam 19. Octobris ſt. n. 1695. miſſa.)

OBSERVATIO CVII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Teſticulo in abdomine latente.

PUſio Nobilis in Marchia monſtrabat ſcrotum absque teſticulis corrugatum, à nativitate, quia autem, tum ſesquiannorum, ſtranguria corripiebatur, cum intumeſcentia pubis, ideò dabam interna, & ſuadebam ſimul externa, ſicque ſymptomata ſopiebam. Pauco tempore interjecto, febris putrida puerulum invadebat, & per plures ſeptimanas exagitabat. Huic malo dum contraire molior, lentè vocatus, de novo regio pubis intumeſcere incipit, ordino itaque præter inunctionem, ſacculum externum, quo ipſo tumor ſenſim evaneſcit, & teſticuli ſucceſſivè vergunt in ſcrotum, nemine id advertente. Alia vice ad Nobiliſſimum Dominum Parentem vocatus, viſito quoque filiolum, & curioſitatis gratia luſtro partes genitales, en! teſticulos in loco conſueto invenio, cum parentum tripudio, qui hucusque filiolum inermem ingemiſcebant Militem in Caſtro Veneris, utpote unicum hujus ſtemmatis Nobiliſſimi hæredem.

OBSERVATIO CVIII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Gammarorum eſu noxio.

LAnio noſtras, Graſſe, ſtatæ ætatis & longioris ſtaturæ, aridus tamen, antehac dolori ſcorbutico-arthritico obnoxius, in primo vere hujus anni 1695. deguſtat veſperi cancros poſt rigidiorem brumam, ut rarius ferculum. Vix uno comeſto, tantam ſentiebat debilitatem artuum cum cardialgia, ut per integram noctem huc illuc ſe movere, & quantum poſſibile, obambulare opus habuerit. Summo manè me conſulit, & acta narrat, metuens ulteriorem artuum imbecillitatem & ſubſequenter dolorem. Statim itaque porrigo medicamenta antiſcorbutica arthriticis mixta, cum ſingulari levamine. Plures novi, qui ob veſperi comeſtos cancros de gravativo conqueſti fuere ventriculi dolore. Alios item vidi, utriusque ſexus, qui voraciſſimè deglutivêre ad ſummam ſatietatem plures gammaros, ulla absque alteratione, ulla absq; noxa. Ruminavi autem multoties, an unici cancri eſus potuerit producere hanc manuum pedumque imbecillitatem, cum cardiogmo & anxietudine? Judicavi tamen non impoſſibile, præprimis in hocce ſcorbutico ſubjecto, concordantibus reliquis circumſtantiis, prolixè hic non explicandis.

OBSERVATIO CIX.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Inſultu febrili, ex uſu lactis.

NObilis ab U. filiolus, quatuor annorum, Anno 1694. curæ meæ committebatur febricitans. Reſtituebam cum Deo: Intra ſex ſeptimanas recidivam patiebatur ab eſu lactis calidi pro juſculo. Tertia, quarta vice iterum febricitabat poſt uſum lactis. Anno abſoluto, dum tutum à febre putabant, Nobiliſſima Domina Avia juſculum cum lacte comedit, & petenti duo cochlearia porrigit: hoc vix facto, ægrè habere cœpit, ſubſe-

ſubſequente inſultu febrili. Febre & hac vice depulſa, jam omne lacticinium proſcripſimus, & Puellus pancraticè valet. Quæſivi à Nobiliſſima matre, utrum tempore imprægnationis, aut lac avidius hauſerit, aut nimium abhorruerit? reſpondebat ſibi è memoria excidiſſe, hoc tamen ſcire, quod occurrente occaſione ſine noxa comederit, nec unquam abhorruerit. Unde ergò in hocce corpuſculo febris, à lactis uſu etiam modico? Acidum fortean erit accuſandum?

OBSERVATIO CX.

D. D. SAMUELIS LEDELII.

De Lactis uſu non omnibus Arthriticis proficuo.

MEntio lactis occaſionem exhibuit ſequentem ſiſtendi obſervationem. Cura lactis in Arthritide, quantoperè extollatur, non eſt ignotum Medicis. In diſtrictu noſtro geminus degit Nobilis Arthriticus. Uterque curam lactis adhibuit, admonitionibus huic curæ propriis, accuratè obſervatis. Alteri cura lactis benè ceſſit, ita ut etiam thermis Hirſchbergenſibus ſimul adſcitis, jam bellè vivat, dolorum immunis, & quoad artus, vegetior. Alter ſub lactis cura ſuccubuiſſet, niſi intermiſiſſet. Omni enim carne abſumpta, ſpiritibusque diſſipatis, tantam ſenſit debilitatem, ut morti proximus crederetur. Lacte profligato, & priore diæta convocata, indies melius habuit, vires reſumpſit, & cum hisce dolores conſuetos, quos usque huc perferre cogitur, cum impotentia motus in corpore ἐυσάρκῳ. Sic non omnia omnibus apta.

(*Miſſæ Grünbergâ Norimb. d. 3. Novembr. 1695.*)

OBSER-

OBSERVATIO CXI.

Dn. D. CONRADI BARTHOLDI BEHRENS.

De Clyſteribus nutrientibus & febrifugis.

RECte Excellentiſſimus *Dn. Valentini* in Miſcellaneis proximis, Corticem Peruvianum, divinum & nunquam ſatis æſtimandum medicamenti genus vocavit, ſiquidem ad ſuccos corporis noſtri aceſcentes corrigendos, & digeſtiones corroborandas, nullum aptius remedium exiſtere, ipſe in diverſis obſervavi, & de lumbricis notabile exemplum in uxore cujusdam officialis CELSISSIMI PRINCIPIS HILDESHEIMENSIS ante annos tres habui. Ex quo tamen non pauci ægrorum ſolius interdum phantaſiæ ludibrio, aſſumptionem ejusdem nauſeant, ingenioſus apud Gallos Medicus, *Dn. Adrianus Helvetius*, modum propoſuit, in febribus eundem per enemata applicandi; circa quem verò dubium illud oritur, annon conceptæ exin expectationi, eadem, quæ clyſteribus nutrientibus opponitur, & major inſtantia contrarietur.

Scilicet cum non raro accidat, ut æger nihil aſſumere aut deglutire poſſit, quidam alimenta clyſterum in morem per anum ſuppeditanda cenſuerunt. Aſt, cum nulla nutrimenti ad nutritionem adaptatio fieri poſſit, niſi prius in ſtomacho, vitali quaſi charactere inſigniatur, heterogenea ab homogeneo in inteſtinis ſecernantur, & hoc dein per vaſa lactea deducatur, ceu rectè urgetur ab *Helmontio, tract. de febb.* & *Ettmüllero diſſ. de Chir. Infuſor.* Et verò clyſteres ejusmodi, quacunque etiam vi injecti non aſcendant ultra inteſtina craſſa propter valvulam in fine inteſtinorum tenuium collocatum, judice *Graffio de Clyſter.* non video quo pacto ab ejusmodi clyſteribus, quippiam emolumenti exſpectari poſſit. Regerit quidem *Theod. Craanius in tract. de homine*, Inteſtina craſſa lacteis vaſis non penitus carere, & licet deeſſent, clyſteres ejusmodi nihilominus nutrire poſſe, emiſſione blandorum vaporum per inteſtinorum poros ad ſanguinem; Verùm, uti rectè animadvertit *Dn Geuderus in erudita reſponſione German. ad Dn. Gehem. tract. de mediis vitæ*, de ſpirituoſis id locum habet, quibus languidi reſtaurentur, ceu vires defi-

deficientes ſuavibus odoramentis & epithematibus excitari videmus, non verò de gelatinoſis & efficaciter nutrientibus. Quicquid ſit, injecti per clyſterem liquores miſcentur ſtercori ibidem reperto, & infunduntur partibus, quibus proprium eſt, cuncta in ſtercus mutare, ceu per experientiam conſtat, quod ejusmodi juſcula, ſi rejiciantur, oleant non ſolum ſtercus, ſed & quodammodo cadaver. Ad experientiam autem qui provocant, iisdem prius evincendum eſt, ægros præcipuè illis clyſteribus conſervatos, nec ſupereſſe absque eorum interventu potuiſſe. Siquidem novum non eſt, ſanos ad certum tempus absque cibis vixiſſe, ceu de aſito novem dierum exemplum proximis Miſcellaneis communicavit Excellentiſſimus *Dn. Vicarius*, quid de ægris dicam quiete in lecto decumbentibus, nec magna refectione indigentibus.

Quibus ſic præmiſſis facile apparet, quid de clyſteribus ejusmodi febrifugis ex cortice Peruviano exſpectandum ſit. Cum enim nec illi valvulam tranſeant, non attingunt ſocum febrium intermittentium, ventriculum ſcilicet, & duodenum inteſtinum, unde nec materiam illic ſtabulantem emendare valent. Deinde nec per odores agunt, cum cortex iſte Peruvianus, partibus ſpirituoſis ſeu volatilibus minus gaudeat, & omnis ejus operandi vis in ſubſtantiæ ipſius uſurpatione conſiſtat, unde quoque nec per extractionem, nec deſtillationem, aliamve chymicam analyſin ſingulare quippiam ſuppeditat. Exempla autem, quibus febres poſt enemata ceſſaſſe, Ingenioſiſſimus Autor docere voluit, quamvis in dubium vocanda minime ſint, idem tamen eventus ſequeretur, ſi ſimplices clyſteres ex aqua calida vel juſculo præparata tanto numero injicerentur.

OBSERVATIO CXII.

Dn. D. CONRADI BARTHOLDI BEHRENS.

De Aphoniæ cauſa rariori.

CUrioſa admodum obſervatio eſt, quam iisdem Miſcellaneis communicavit *Ill. Wepferus*, de fiſſura cartilaginis ſcutiformis, vocem depravante. Suggerit eadem mihi memoriam caſus cujusdam, ex quo, an cartilaginum laryngis quædam quaſi levior ſubluxatio inferri poſſit, vel quæcunque de-

mum

mum cauſa ſubfuerit, ab Illuſtri viro, ſiquidem adhuc in vivis eſſet, edoceri cuperem. Ita autem ſe res habet: Virgo religioſa cœnobii cujusdam hujus Epiſcopatus circa initium ſuperioris anni ſubito vocem amittit absque ulla præcedente, aut comitante tuſſi, reſpirandi difficultate, præcordiorum anguſtia, capitis collique dolore, aliisve catarrhi alicujus ſignis. Chirurgus fauces inſpiciens etiam nihil deprehendit, nec externe quippiam apparuit, ipſaque quoad cætera bene habebat. Præſcriptæ pilulæ Cephalicæ, veſicatoria, gargariſmi, aliaque interna & externa nervina, fonticulus etiam in brachio excitatus, omnia absque fructu, cumque illa in octavam fere ſeptimanam non absque ſummo animi dolore voce deſtitueretur, tandem ad decocti lignorum cum cephalicis parati uſum deveni, cumque id per 12. dies uſurpaſſet, vocem recepit, & quidem ſubito, præcedente aliquo ſonitu. Verba epiſtolæ hoc in negotio ad me ſcriptæ appono: Daß die Jungfer nun ihre Sprache ſo wunderbarlich in einem Augenblick wieder bekommen. Am vergangenen Sonntag / den 2. Decemb. des Morgens um 9. Uhr / iſt ihr ein ungewöhnliches Krachen im Halſe geſchehen / als wann ein geſpannetes Ding voneinander börſtete / weiß nicht / wie es anders ſchreiben kan / und alſo im ſelbigen Augenblick / ohne einzigen Ungemach noch Schmertzen / mit ihrer vorigen Stimme hell und klar angefangen zu reden / daß wir uns alle ſämtlich verwundern muſten. Hæc ipſa verò virgo modo, dum hæc ſcribo, inſigni dentium dolore detinetur.

OBSERVATIO CXIIII.

Dn. D. CONRADI BARTHOLDI BEHRENS.

De Aphonia chronica, uſu aquarum medicarum curata.

OCcaſione hujus aphoniæ, non poſſum quin mentionem faciam aphoniæ chronicæ ſingulari remedio ſublatæ, uſu nempe aquarum medicarum. Anni ſunt tres, cum in præfectura Lichtenbergica Ducatus Brunſwicenſis prope pagum Leſſe fons ſcaturiret aquæ limpidiſſimæ, quam cum quidam dicti pagi incolæ febricitantes & cerviſiæ pertæſi ſitis le-

vandæ gratia forte haurirent, & præter opinionem febres quoque ceſſarent, fons iſte extemplo ita inclaruit, ut etiam aliis affectibus externis interniſque detenti, magno numero accederent, nec abſque levamine. Inter hos etiam mulier erat, quæ ante quinque annos in partu difficili plane obmutuerat, ut ab illo tempore ne verbulum quidem proferre potuerit, lingua tamen ſemper mobili exiſtente. Nec defuit felix curæ ſucceſſus, namque vix octiduum aquam hauſit & loquelam recuperavit, ceu tum ad me perſcripſit *Honoratiſſimus Agnatus meus, Dn. D. Brandanus Didericus Behrens, Sereniſſimorum Ducum Brunſw. & Luneb. in aula Brunſwicenſi Medicus*, qui Sereniſſimi Heri ſui juſſu ad fontis hujus phænomena obſervanda cum pharmacopœo aulico aliquoties miſſus erat. Quænam verò hujus aphoniæ cauſa exſtiterit, & quomodo citra ullam linguæ labem aut paralyſin ea chronica perſiſtere potuerit, determinare non adeo in proclivi eſt. Forte vitium hoc in nervis ſexti paris ſeu vagi, & ramis præſertim ejus recurrentibus latuit, & aphonia hæc eadem ratione extremis partus laboribus ſupervenit, qua raucedo interdum colicæ diuturnæ. Quamvis autem vires hujus fontis non adeo exploratæ ſint, utpote famam cum anno ſequenti amittentis, ex plurimis tamen circumſtantiis apparebat, effectus ejusdem ad nervoſi generis affectus ſe extendiſſe, propter vim forte diureticam, qua manifeſte pollebat. Nervorum autem affectiones etiam à natura utplurimum per urinam curantur, teſte *Excellentiſſimo Dn. Pompejo Saccho, in medic. Theor. Pract.*

OBSERVATIO CXIV.

Dn. D. CONRADI BARTHOLDI BEHRENS.

De Febre ſingultuoſa per laxativa curata.

QUamvis in ſingultu ad ſpaſmodicam fibrarum irritationem à tenuitate & acrimonia materiæ peccantis ortam compeſcendam, laudanum opiatum inter prima remedia exiſtere, tum ab aliis, tum imprimis ab *Excellentiſſimo Dn. Schulzio Miſcell. Dec. I. Anno VI.* notatum ſit, ſingulare tamen eſt, quod ſuperiore anno communicavit *Excellentiſſimus Dn. Wagnerus*, ἐνέργειαν laudani, à frigida in magna copia aſſumpta, & ſine dubio in

præcor-

præcordiis adhuc fluctuante, impeditam non fuiſſe, cum tamen *Excell. Dn. Lanzoni* obſervatio Decad. III. anno primo, nos doceat, largam ejusmodi ingurgitationem aquæ ſingultum lethalem induxiſſe, propter fibras ventriculi nimis refrigeratas, enervatasque, qualis effectus cauſam ejusmodi neceſſario inſequi debuit. Occaſione autem febris hujus ſingultuoſæ, ſimilem communicabo laxativo curatam. Reverendiſſimi Cathedralis Capituli S. ante annos tres, medio Aprilis præcedente largiori vinoſi vini hauſtu, febri continua corripitur cum vigiliis, quarto die ſupervenit ſingultus absque intermiſſione dies noctesque fatigans. Quamvis autem poſt adhibita debita remedia calor ſenſibiliter remitteret, ſingultus tamen ad quatuor dies perſiſtebat, certum interitum juxta effatum *Hippocratis in Coacis* ſeni 77. annorum minitans. Poſthabita proin contraindicatione, quæ à debilitate, vigiliis, ætateque deſumi poterat, ad acres illas àque vino reſiduas, & in ventriculo præcordiisque fermentantes cruditates reſpexi, laxativum propinavi, nec absque felici eventu. Extemplo enim ab operatione medicamenti ſingultus ceſſavit, & ſanitati optimæ reſtitutus adhuc commode vivit. Ne citra rationem feciſſe videar, Hemitritæi meminit *Platerus in obſerv.* cum vehementi ſingultu, qui tamen quoties purgabatur æger, ſemper remiſit. Idem affirmat *Duretus in comment. ad Coac. Hipp.* ſe in plurimis, qui cum continenter ſingultiendo frangerentur, ducta alvo per quinque dies, glutinoſis & nigris humoribus, ſingultiendi finem feciſſe. Et *Riverius in obſ.* teſtatur, ſe in puella ſingultum chronicum ſolo purgante ſuſtuliſſe.

OBSERVATIO CXV.

Dn. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.

De Dyſpnœa à tumoribus aſperam arteriam coarctantibus.

COarctatio aſperæ arteriæ, quam difficilem reddat reſpirationem, eleganti exemplo demonſtravit in Miſcellaneis anni ſuperioris *Excellentiſſimus Dn. Stegmannus*, magno rei medicæ emolumento. Haud abſimilem caſum ante annos non ita multos etiam ſectione deprehendit *Honoratiſſimus Dn.*

Agnatus meus, Dn. Julius Georgius Behrens, Sereniſſimorum Ducum Brunſw. & Lunæb. Conſiliarius, & Archiatrorum Senior, quem eo tempore, cum in Argentoratenſi Academia viverem, anno nempe 1682. per literas mecum gratiosè, pro more ſuo, communicavit. Erat autem tumor cartilagineus, poſitus ſupra aſperam arteriam, ſub clavicula, in demormortuo dyſpnœam à longo tempore efficiens. Non ſolùm autem apoſtemata ſunt, aut tumores cartilaginei, quibus aſpera arteria ita coarctatur, ſed & interdum carniformes, qualem pugni magnitudine commemorat *Chiffletius*, ſtrumoſi, qualem unciam unam cum ſemiſſe pendentem vidit *Platerus.* Interdum & carunculæ, quales nigras in modum parvarum glandularum, fabarum ac piſorum magnitudinem nunc æquantes, nunc excedentes in puella vidit *Bilgerus in Obſerv. Epiſtol. Gregor. Horſtii.*

OBSERVATIO CXVI.

Dn. D. CONRADI BARTHOLDI BEHRENS.

De Longævitate hæreditaria.

CUm nuper Gereroſiſſimam gentem Dominorum de Steinberg ex tabulis Archivorum in genealogicum ordinem redigerem, miratus ſum ſingulare exemplum hæreditariæ longævitatis, imprimis in domo Bodenburgica, in qua quinque ordine Burchardi recenſentur, absque interrupta ſerie ſe invicem ſequentes, quorum nemo ſeptuagenario minor extitit. Uti autem ad vitam longam poſt divinam quidem benedictionem, tranquillitatem mentis & effectuum animi moderamen maximum momentum afferre, ante biennium oſtendi in Diſſertatione mea de Vita Longa; ita ex actis geſtisque illorum Dominorum colligere eſt, eos exſtitiſſe traquillitatis amantes, nullis affectuum procellis agitatos, aut ærumnarum rubigine conſumptos, ut proin longævitas illorum hæreditaria, non tam à corporis, quàm animi conſtitutione dependerit. Floret adhuc, creſcitque indies gens iſthæc, rariſſimo valde exemplo fortunæ per integra novem ſecula conſtantis, atque uti inter eos hodie eminet Reverendiſſimus ac Generoſiſſimus Dn. Fridedicus de Steinberg, Cathedralis Eccleſiæ Halberſtadenſis Canonicus,

Sereniſſimorum Ducum Brunſwic. & Luneb. Conſiliarius intimus, & in aula Guelpherbytana Mareſchallus, ita & huic Domino, qui omni ex parte illum ſuperioris ſeculi maximum Mæcenatem, Henricum Ranzovium, Holſatiæ Pro-Ducem, refert, hæreditariam proavis ſuis longævitatem ex animo foveo, nec etiam propter ingentes animi dotes, quas æque cum iis poſſidet, deſpondeo.

(Hildesbemio d. 20. Octobr. 1695. Norimbergam miſſæ.)

OBSERVATIO CXVII.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

De innumeris, variæ magnitudinis vermiculis urinæ infantis innatantibus.

PErilluſtre illud corpus humanum, licet ſtupendo & mirificô à Summo omnium rerum Creatore, artificio factum, & arte incomprehenſibili combinatum ſit, ſæpiſſimè tamen domicilium variorum vermium, ipſius concinnam ſtructuram evertentium exiſtit, nulla enim ferè pars corpori humano eſt, quæ ab illis immunis manet, caput, cerebrum, aures, dentes, cor, mammas, ventriculum, hepar, folliculum fellis, inteſtina, renes, veſicam, uterum, ſalivam, lachrymas &c. inhabitare variorum Auctorum variæ Obſervationes, & inprimis Ephem. N. C. teſtantur; imò ſi Lewenhouckio credendum, nec fœcundiſſimum illud ſemen humanum illis deſtituitur; urinam quoque innumeris ſcaturire mihi videre non ita pridem licuit; vocabar enim ante menſes nonnullos ad Gallicum quendam acupictorem, nomine Bridou, ut ipſius infanti duorum annorum prorſus emaciato & languido opem ferrem, ſciſcitanti itaque in cauſam hujus atrophiæ, reſpondêre parentes, à longo tempore jam infantem, ita emaciatum fuiſſe, ab eoque tempore nihil comediſſe, ſed vitam ſolâ cereviſiâ ſuſtentaſſe, matremque jam per aliquot dies obſervaſſe urinæ infantis multos & innumeros innatare vermiculos, quibus unicè atrophiæ cauſam adſcribebat, ſimulque urinam jamjam ab infante mictam mihi perluſtrandam afferebat, quâ inſpectâ, ultra centum diverſæ magnitudinis & figuræ

illi

illi innatare obſervabam, nonnulli enim adeo parvi erant, ut aciem oculorum ferè fugerent, alii inſtar vermiculorum caſei, alii verò inſtar parvarum anguillarum capitulis nigris hinc & inde natabant ſeque movebant, tantaque copia ſingulis vicibus, quibus urina ab infante reddebatur, adhuc per tres ſeptimanas referta erat, donec ſpiritus nitri dulcis & ultimò ſpiritus vitrioli philoſoph. ſyr. violar. miſti guttulis nonnullis, quoniam infans omnia medicamenta reſpuebat, potum alterare jubebam, unde copia vermium de die in diem imminuebatur, tandemque prorſus omnes evaneſcebant, quo facto infans rurſus cibum appetere & pingueſcere incipiebat, brevique priſtinæ reſtituebatur ſanitati.

OBSERVATIO CXVIII.

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

De Arbore Japonenſium Tſchooditſoo ſive Tſchoot-Itzu.

TSchooditſoo ſive Tſchoot-Izu arbor eſt prægrandis, in Regno Japan creſcens, folia habens dura & longa in acumine aculeata, colore obſcurè viridia; Arbor cum primum progerminat à veteri maximè differt, vid. Fig. 2. Incolæ Regni Japan. lignum & radices hujus arboris contundunt & aquam puram addunt, quæ exinde inſtar caſei recentis craſſa evadit, quâ ad famem ſedandam veſcuntur. Arbores hæ licet ex terra extrahantur, & per decem aut viginti annos in aëre aut loco opaco ſuſpendantur, rurſus tamen ſi in terram immittantur, progerminant & vireſcunt, quod certè miraculum naturæ eſt, nec ab alia quavis arbore aut planta exſpectandum.

Fig. XI. & XII.

OBSER-

Tſchodithoo ſive TſchootItzu.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Fig: XIII. pag. 209.
Fig. XXV. ad pag. 321.
Fig: XVIII. pag. 272.
Kückgo sive Asangou

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Fig: XIV.

OBSERVATIO CXIX.

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

De Floribus Japonenſium Kuko ſive Aſangu & Zuri-Jani.

KUko ſive Aſangu eſt ſpecies digitalis, ad pedis altitudinem, tam in hortis Japonenſium, quàm in campis copioſè creſcens, utplurimum menſibus Junii & Julii floret, flores habet cœruleos, ſemina parva & rotunda folia prope caulem, qui rotundus eſt, progerminant, ab Incolis ornamenti gratia ſummo ſtudio in hortis ipſorum colitur.

Zuri-Jani eſt etiam ſpecies digitalis, ſed flores habens albos, copioſè in hortis Japonenſium reperitur, in medicina nullum habet uſum.

Fig. XIII. & XIV.

OBSERVATIO CXX.

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

De Plantis Japonenſium Zumani & Jamiuncka ſive Jamamiuncka.

ZUmani eſt ſpecies balſaminæ fœminæ; copioſè reperitur in hortis Japonenſium, Flores quos profert, ſimiles ſunt conſolidæ regalis, ſed varii coloris, nam albos, rubros, luteos, it. lateritii coloris &c. profert. Semen quando ad maturitatem accedit, in tangentium faciem proſilire ſolet. Mulieres Japonenſium flores rubros maximè expetunt, illos enim oxalide terunt, & per noctem ſuper ungues digitorum ponunt, unde illi colorem rubrum contrahunt, quod huic nationi ornamento eſt.

Jamiuncka ſive Jamamiuncka planta eſt montana, hinc etiam nomen habet, nam Jama Japonenſibus Mons dicitur, planta eſt non admodum magna, folia habet inſtar liliorum alborum venulis rubris diſtincta, baccas profert rubras è caule curvo pendentes, quæ intus

grana habent nigra, radix quæ villoſa eſt, ab Incolis in aqua ſalſa coquitur, & poſtea in ſubtiliſſimos orbiculos ſcinditur, & obſonii loco in menſam ponitur, aliàs nullius eſt uſûs.

Fig. XV. & XVI.

OBSERVATIO CXXI.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Anatome ex febre mortui, valvulis cordis cartilagineis.

ANno 1694. menſ. Aug. incidi corpus JCti famigeratiſſimi, qui 65. ætat. anno ex febre continua obierat: I. *Pinguedo* ſubflavo-viridis undique, ſub cute & viſceribus interjacens. II. *Omentum* ad umbilicum usque pertingens, denſiuſculum, compactum, tantùm non grandinoſum. III. *Inteſtinum rectum* colo amplitudine par, alicubi etiam ſuperius. IV. *In Cœco* parùm fecum. V. *Glandulæ inteſtinales* indagantibus nuſpiam obviæ. VI. *Hepar* tabidum, ad levem contactum diffluens. VII. *Veſica fellis* diſtenta; ex inciſa fel grumeſcens prodibat; conſiſtentia erat, quæ ad Rob proximè accederet: ductus tamen cyſticus non erat obſtructus aut obliteratus. VIII. *Lien* ſimiliter tabo diffluens; figurâ rhomboideâ ad triangularem declinante. IX. *Pancreas* ſ. n. niſi quod juſto durius. X. *Renes* cum faſcia pingui ſ. n. XI. *Pulmonis* dextri tres lobi, ſiniſtri duo; ſiniſtrum pinguedo quædam cum ſterno leviter coaleſcere fecerat; ejusdem ſuperior lobus putredine infectus; uterq; centris fuſcis ſparſus, translucente ſanguine condenſato & ſtagnante. XII. *Cor* elegantiſſimæ figuræ, ϛϱογγύλον, parvum, compactum, vivacis coloris: pugnum mediocrem magnitudine non æquabat. XII. *Dextri Ventriculi Valvulæ* utriusque generis ſ. n. erant membraneæ, hæſitante cruore exiguo inter columellas XIV. *Siniſtri* verò *Valvulæ* omnes, triglochines & ſigmoideæ, albâ ſpecie, quæ ad arteriæ aortæ colorem accedebat, & denſitate tunicarum in marginibus criſpatarum, cartilagineæ comparebant, quales & tactui judicabantur: qua parte carni cordis annexæ in membranam attenuatæ adhuc quodammodo cognoſci poterant. Huic ventriculo nihil ſanguinis inerat.

Uſus

Annus III.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

BRITISH [illegible] NATURAL HISTORY

Fig: XVI.

Uſus ex Anatome Valvularum Cartilaginearum febre defuncti.

I. *Febris continua* ex putredine ſanguinis in viſceribus, adeoque in maſſa ſanguinea totius corporis, non in certis vaſis.

II. An Diarrhœæ, quâ paulo ante non exiguo tempore afflictus fuit, *recti inteſtini amplitudo* ſit adſcribenda, an verò conformationi Naturæ?

III. *Pinguedinis albedo* ſanguinis puritati debetur; inquinato ſanguine, bile immixtâ, flava ac viridis pinguedo.

IV. *Æſtus in febre continua* ex negata bilis defecatione, obſtructâ veſicâ fellis cum poris biliariis.

V. *Attonito* quaſi *morbo*, ſive potius *Apoplexia* noſter ſæpius correptus, ut deſubito corrueret; excitatusque de ſiniſtro latere eſt conqueſtus, huicque parti metuit, ne *paralyſi* ſuccumberet: quæ ſymptomata ego impedito derepente ſanguinis commeatui, per valvularum cartilaginearum corruptum miniſterium, adſigno.

VI. *Cor parvum* ingenii & animi magni ſignum: utroque piè defunctus illuſtris fuit.

OBSERVATIO CXXII.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Anatome Nephritici.

ANno 1694. d. 19. Mart. aperui corpus Colonelli ex illuſtri & generoſa familia oriundi; calculis renum nullâ arte medente, diem ſupremum obierat. I. *Pinguedo* undequaque flaveſcens. II. *Pancreas* ſubdurum. III. *Inteſtina* putredine hinc inde contabeſcentia. IV. *Ventriculus* colluvie fœtente ſtagnans parvæ molis erat: orificiis, & ſuperiori & inferiori, hiantibus, ac ſi expanſa eſſent. V. *Inteſtini recti* tunica interior nigricans. VI. *Renes* melonum magnitudine; inveſtiti pinguedine tres transverſos digitos altâ: ambo calculis infarcti, ut nihil ſpatii vacuum relinqueretur. VII. *Ren ſiniſter* dextro ſ. n. ſuperior, calculos ramoſos plurimos fovebat; atque parenchyma hujus totum in panniculum quaſi carnoſum conceſſerat; neque pelvim aut ureterem in hoc deprehendere valui. VIII. *Ren dexter* excavatus quidem, ſed ut

pelvis atque ureter facilè agnoſcerentur; atque huic aliquid Parenchymatis reliquum erat: Calculi autem botryoidei viſebantur. IX. *Uterque Ren* pure erat impletus; craſſiori in ſiniſtro, dilutiori in dextro ſtagnante. X. *Calculos* viſcidus mucus inſtar pelliculæ obduxerat. XI. Quædam partes calculorum cryſtallinæ duritiei, & ſplendoris nitidi. XII. Nullæ arenulæ in excavatis renum loculis, neque in calculorum ſuperficie. XIII. *Veſica* exigua, cervice amplâ, internâ ſuperficie itidem nigricante. XIV. Intra veſicam, loco quo ureter ſiniſter ipſam ingreditur, calculus proſpectabat exiguus, verùm tam arcte inhærebat, ut non niſi forcipe evelli poſſet; quod parte ſui craſſiori eſſet abditus. XV. *Hepatis* quidem nullus ſcirrhus, color autem luridus. XVI. *Veſica fellis* parva, aperta mucum ex albo viridem oſtendebat, tantæ tenacitatis, ut inſtar glutinis ægerrimè ſe dividi aut divelli pateretur. XVII. In *Cervice veſicæ fellis* hærebat calculus, qui ſtilo verſus inteſtinum duodenum aditum denegabat; eo autem ſublato, ſtilus facilè penetravit. XVIII. *Lien* parvus, & ſ. n. XIX. *Pulmones* quoque ſ. n. niſi quod nigricantibus maculis eſſent diſtincti. XX. *Cor* modicæ magnitudinis, & optimè formatum.

Uſus ex Anatome Nephritici.

I. *Pinguedinis pravus color* ex vitiato ſanguine, bile infecto.

II. *Lithontriptica* vana omnia: arenularum contextum ſolvere norunt, non item calculorum duritiem emollire aut frangere.

III. *Colicis doloribus* piè defunctus obnoxius erat continuis; hos non minus vitioſæ bili quàm calculis renum adſcribo.

IV. *Patentia Ventriculi orificia* ex crebris à vomitione concuſſionibus.

V. *Calculi incrementa* per adpoſitionem mucoſæ tunicæ.

VI. Sub Sereniſſimo Rege Poloniæ noſter ſtipendia meruerat; Polonis autem univerſale remedium & vulgatum crematum quod vocant; huic & Colonellus indulſerat, quoties dolores perſenſit, æſtum hinc à cremato albâ Polonorum cereviſiâ reſtinguere laboravit: Cereviſiæ mucoſum iſtud attribuo; *Crematum* autem *cauſa duritiei* fuit. Memorabile enim, quod nullus calculus, nulla ſaburra arenarum Colonello unquam per urinam excreta fuit, inde adeò difficilis fuit, qui fidem adhiberet, calculum renum cauſam eſſe dolorum. Spiritus vini, & eſſentiæ

ac olea

ac olea igneæ naturæ, ſuſpecta mihi ſemper fuerunt contra calculum remedia, & deſperata; quæ dolorem quidem ſedant, ſed doloris cauſam indurant & figunt profundius.

VII. *Urina purulenta* ſuſpicionem Gonorrhœæ moverat; nihil verò vitii in proſtatis aut partibus Genitialium aliis anatome detexit.

Fig. XVII.

Figurarum Explicatio:

A. Botryoides Calculus.
BBB. 1. 2. 3. ramoſi calculi.
B. 4. Cryſtalliformium pellucidorum externa facies.

OBSERVATIO CXXIII.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI. De Anatome in Puerperio defunctæ.

ANno 1694. d. 12. Novemb. Uxor Plebeji tertium paritura, dum fœtum edere annititur, manu embryi jam extra vulvam protenſâ, poſt unius atque alterius diei irritos conatus, fœtu intra uterum recedente, placentam effundit: Obſtetrice fœtum mortuum credente umbilicalis funiculus reciſus, neque manus extra uterum retenta fuit: advocor, diſpono omnia, verùm ſine ſucceſſu: d. 20. Novemb. mortuæ *abdomen* incido; *hujus muſculi* adeo extenuati erant, ut infra pennæ anatinæ craſſitiem eſſent: Peſſimus autem fœtor quum præcipitare omnia cogeret, in *ùterùm* intentus, quando ante inciſionem in dextro latere pubis *cranium* tactu perceperam, illuc oculos intendens, *fœtum nudum* animadverto, nullo apparente utero. *Fœtum* igitur tabo diffluentem, cute in puſtulas ubique elatâ, cranio divulſo eximo, atque tunc demum *uterus* in conſpectum prodibat, quando à fœtu antea oppreſſus fuerat. *Situs fœtûs* is erat, ut facie adverſâ oſſi ſacro Matris incumberet, occipite verò locum dictum pubis premeret: alter pes retrò inverſus ſubjacebat dorſo, alter cum clunibus verſus ſiniſtrum matris latus erat protenſus, manibus intrò flexis. *Uterus* autem contractus & compreſſus videbatur, neutiquam globoſus: latitudo & longitudo quinque digitorum transverſorum erat:

 inciſus

inciſus denſitate duos transverſos digitos æquabat: intimâ tunicâ ſanguinolentâ, cætera fungoſus & exanguis erat: abſterſis grumis ſanguineis, qui minimi fibrillis adhærebant *facies interior uteri* prorſus *nigra* apparuit. Ad illud autem attendens, quomodo fœtus exierit, antequam *uterum* eximebam, omnia luſtrans in ſiniſtro latere, proximè oſſi pubis, in confinio colli uterini minoris, ubi uterus coarctari incipit, *foramen* aliquanto hiatu patulum ægrè deprehendo, rugoſum erat atque ſanguinolentum, anguſtum, ut cui vix juglandem intruſiſſes. Qantum fœtor permiſit *Teſtes* inſpexi exſuccos: alter propè inſertionem *Tubæ*, quæ curta admodum coaluerat: in nullo Teſtium *Hydatides*. Altera *Tuba* ampla minoris digiti capax, purulentâ materiâ erat repleta. *Abdominis Cavitas* ſanie exundabat. *Vulvam* non exploravi, obſtetrice referente, ipſam occluſam manſiſſe, ut nullâ ratione aperiri potuerit.

Uſus ex Anatome Puerperæ.

I. *Funiculum umbilicalem* malè obſtetrix alligare neglexit.

II. *Foramen* an ab obſtetrice ſit factum addubito; utut uterum ab obſtetrice dilaceratum aliâ hiſtoriâ retulerim, ſumma verò admiratio, quomodo fœtus, ſalvo utero, non putrefacto ſanè, totus egreſſus ſit? divinare potius iſtud quàm demonſtrare licet. conjectura mea hæc eſt; utero attenuato, uti contra vulgatam ſententiam alibi probavi, ad prægnationem maturam, pede protenſo fœtum viam feciſſe; placentâ hinc elapſâ uterum contractum fœtum per hanc viam expuliſſe: expulſum ab inteſtinis eò adactum fuiſſe.

III. *Veſiculas in Teſtibus* eſſe ex abundantia ultimi alimenti.

IV. *Tubas* non ſolùm à teſtibus, ſed & à vaſis ſpermaticis humorem recipere.

V. *Tubæ concretæ* exemplum.

(*Regiomontio Berolinum ad Excell. Dn. D. Mentzelium, hinc d. 24. Oct. 1695. Norimb. miſſæ.*)

OBSER-

OBSERVATIO CXXIV.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT.

De Cuticulæ univerſi corporis, unguium & capillorum bina intra ſemeſtre ſpatium depoſitione.

ANni 1694. die 1. Auguſti ſtyl. vet. *Catharina Eliſabetha* Lüders / puella nonum ætatis annum agens, filiaque Domini N. Lüders / Capitanei inter præſidiarios hujus urbis milites locum tenentis, cum ante aliquot dies pyrum bufonum (uti parentes ſuſpicabantur) ſic dicto lotio conſpurcatum comediſſet, frigore febrili cum inſequenti aliquot dierum æſtu, frequentiori pulſu, ſiti, anxietatibus circa præcordia & aliis, quæ continuas comitari ſolent, ſymptomatibus corripiebatur; Quibus ad conſilium vocatus, idonea oppoſui medicamenta, non neglectis alexipharmacis & talibus, quæ, ſi forſan ſuſpicioni in pyrum comeſtum cadenti aliquid ſubeſſet veri, virus bufonium edomare poſſent. Sexto morbi die, cum ſine ſudore, vel alia notabili excretione febris remitteret puellæque melior jam valetudinis adſpiraret aura, hinc inde in corpore ejus maculæ efflorefcebant ſcorbuticæ, pruritu admodum moleſtæ: quæ rubello colore initio conſpicuæ mox ad album accedebant, limpidiſſimam aquam cum aliquali cuticulæ ab eadem elevatione præ ſe ferentes. Lymphæ hujus ſingularem acrimoniam, uti inſignis pruritus confirmabat, ſic eâdem epidermidis cum cute nexum ita ſublatum eſſe, eventus docuit, ut fruſtratim eandem ſine moleſtia detraheret, maloque paulatim alterius ſerpente, quicquid cuticulæ in extima corporis ſuperficie oculis ſeſe ſubjecerat, intra paucos dies exueret. Sicuti autem nulla hujus pelliculæ pars ſuam à cute ſeparationem ſubterfugere poterat, ſic, quæ digitos plantasque pedum ambit, præ cæteris tenacius adhæſit. Integras portiones chirothecarum digitis ſimiles integrasq; pedum plantas ſatis craſſas inter rariora mea domi ſervo, quas non ſine ſtupore plurimi conſpexerunt. Quamprimum cuticula abſceſſerat, ſtatim nova adfuit prioris naturam ſervans cutemque tam accuratè defendens, ut ratione tactus vix quicquam moleſtiæ ſenſerit

puella,

puella. Totâ corporis peripheriâ novâ epidermide obductâ, puella ſatis commodè vivens, nilque mali amplius metuens, paulò poſt præter opinionem à regeneratis jam novis unguibus veteres hoſpitio ſuo detrudi experiebatur; Quo ipſo etiam tempore capilli cuticulæ prioris adminiculo deſtituti, vel ſponte defluebant, vel ſcopulis ſetaceis leviter ſaltem pexi ſtationem ſuam deſerebant. Obſtupui, fateor, ad inſolitum hocce ſpectaculum, dubius præprimis hærens, an ejus cauſa liquori illi, quem vulgus urinam bufonum eſſe credit (quo jure, vide apud *Thom. Browne Pſeudodox. Epid. Lib. 3. Cap. 13. p.m. 612.*) an verò lymphæ ſcorbuticæ, acri, corroſivæ & forſan peculiari modo corruptæ ſit aſſignanda. Prius exactiorem ſcrutationem vel propterea mereri putabam, quoniam certus eram, dari venena, quæ certis ſaltem partibus, illæſis aliis, exitialia exiſtunt; ut enim Cantharidum & ſimilium non faciam mentionem, in recenti memoria adhuc tenebam, quæ ex *Linſchotano* & *Salmutho* doctiſſimus *Segerus Ephemer. Cur. Dec. I. An. IV. obſerv 88.* de milite, qui poſt hauſtum Colocynthidis Decoctum, deque Batavis, qui ex uſu hepatis urſi albi univerſalem cutis depoſitionem experti erant, refert: Forſan in dicto bufonum liquore ſimilem cuticulæ vim deleteriam, quæ hujus ſaltem aliis partibus intactis, deſtructionem moliretur, latitare poſſe, ſuſpicio mihi erat, de qua tamen, cum non omnes ad ſtabiliendam hanc conjecturam circumſtantiæ adeſſent, nil certi ſtatuere volui. Satis autem apertè eandem refellebant illa, quæ poſtmodum circa dictam puellam obſervare licuit. Elapſo enim menſtruo poſt cuticulæ renovationem ſpatio, incidit in quartanam, cujus pervicaciam cum remediis expugnâſſem, illaque per aliquot menſes ſana vixiſſet, die 22. Januarii anni labentis febris continua ejusdem, ut ſupra notavi, indolis iisdemque ſymptomatibus ſtipata eam invaſit, quâ decedente cuticulam univerſi corporis intermediâ aquâ limpidâ mordicante à cute ſeparatam cum unguium capillorumq; inſequenti jactura, non ſine admiratione plures iterum viderunt, utque ſerpentes poſitis exuviis in novam redire dicuntur juventutem, ſic noſtra puella depoſito hocce corporis integumento, illius loco nitidiorem ac teneriorem, quæ faciei venuſtati non leve addebat incrementum, obtinuiſſe viſa eſt, cumque hac vice pyrum bufonio veneno inquinatum non aſſumſiſſet, ſecunda hacce epidermidis renovatione docuit, noſtras de illo conjecturas fuiſſe lubricas, potiusq; ſcaturiginem mali ab humoribus acribus ſanguini antea immerſis

merſis & per metaptoſin quaſi criticam ad peripheriam cutis in continuæ febris declinatione protruſis derivandam eſſe. Cum autem humoribus acribus latum concedendum ſit imperium, diverſique effectus ſummam eorum differentiam arguant, quali ſpecifico charactere aut ſingulari textura in noſtro ſubjecto præditi fuerint, cujus vi intra tam paucos menſes illud bis ſuâ privare potuerint epidermide, uti determinatu perquam difficile videtur, ſic, ſi in re obſcura conjecturis inhærere licet, eos ad veſicantium naturam proximè acceſſiſſe, non immeritò quis ſtatuere poſſet, cùm ſimili planè modo, uti poſt externum illorum uſum, ſic & in noſtro caſu intermedia quadam aqua cuticula abſceſſerit à cute. Cæterùm, quemadmodum dubio procul exoticæ ac acris illius materiæ aliquid in inſidiis remanſit, cujus occaſione recidivam ſecunda vice malum de novo claſſicum cecinit, ita parum abeſt quin credam, ſi diutius in vivis manſiſſet dicta puella, eam ſæpius recrudeſcentiam hujus mali experiri inque eandem ſcyllam incidere potuiſſe; Circa finem enim præteriti menſis Septembris denuò febre continua aliquot dierum detenta, illo fermè tempore, quo aliàs remittente æſtu febrili humores peccantes ad cuticulam motu critico ſecedere ſolebant, fine ſuo forſan fruſtrati, ac propterea ad præcordiorum culinæque corporis regionem magis vergentes roſione partium nervoſarum ductuumq; ſanguiferorum id efficiebant, ut puella per aliquot dies atrociſſima cardialgia, vehementi ſanguinis vomitu, continuis fermè convulſionibus cum aphonia & nonnullarum partium paralyſi conjunctis, miſerrimè excruciata, diem ſuum obiret.

OBSERVATIO CXXV.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT.

De Variolis optimè jam ſuppuratis in veſiculas aquoſas ſubitò transmutatis.

VAriolis, quæ in patriæ inquilinos infantes nonnullosque adultiores ab Autumno præterlapſi anni fermè ad hoc usq; tempus populariter graſſatæ ſunt, inter alios N. N. Reverendiſſimi ac Celſiſſimi Epiſcopi Argyrothecarius, vir 34. forte annorum, complexionis cachectico-ſcorbuticæ, correptus eſt. Non illæ ex confluentium, ſed ſatis benignæ ex diſperſa-

rum genere fuêre, ac uti ab initio ſine graviorum ſymptomatum concurſu ad ſtatum properârant, ſic jam ſeptimo morbi die rotundæ, albæ, grandes ſatis, ac piſorum inſtar, elevatæ, brevi morbum ſuperatum iri ſpem faciebant; qui tamen circa veſperam ejusdem diei, nullo, quantum expiſcari licuit, prævio in diæta errore, longè aliam faciem induebat; exorto enim ſubitaneo frigore febrili, tantus æſtus, tamque immenſa ſequebatur ſitis, ut largior etiam potus vix quicquam ſolatii ægroto afferret, quin potius pulſus citatior, reſpiratio difficilis, agrypnia cum aliquali delirio conjuncta, palpitatio cordis & alia tragicum prædicerent eventum. Præſcriptis interea idoneis & talibus medicamentis, quibus vim morbi frangi poſſe rebar, cum altero manè rurſus ad ægrotum me conferrem, magna me tenuit admiratio, dum variolas omnes, quas pridie optimo pure turgidas & in ſumma perfectione conſpexeram, jam quidem non planè evanuiſſe, ſed in exiguas admodum veſiculas limpidâ aquâ repletas prurituṁque moleſtum excitantes transmutatas viderem, quarum quælibet centrum latæ cujusdam maculæ inſigni rubore conſpicuæ ac circulum, cujus diameter pollicis latitudinem plus minus æquabat, deſcribentis occupaverat. Nullus non ex adſtantibus judicabat, ægrotum variolis, & morbillis ſimul, jam torqueri, cui afferto tamen illarum ſumma à morbillorum maculis diſcrepantia apertè contradicebat; imò ex adjunctæ febris idea, ſymptomatum vehementia, citiſſima macularum eruptione, & celeri ipſius febris poſt harum apparentiam terminatione, facilè in contrariam flectebantur, quotquot initiò alterius illius opinionis exſtiterant fautores. Tantum verò abeſt, ut ægrotus ex inſolita hacce variolarum transmutatione in gravius periculum deductus fuerit, ut potiùs ipſo die, quo hæc illarum μεταβολὴ contigerat, maturæ ac ſecuræ liberationis affulgeret ſpes, effœtæque morbo vires paulatim reviviſcerent. Silentio tamen minimè prætereundum eſt, lymphaticas illas, in quas variolæ abierant, veſiculas, ſpontaneâ quidem deſiccatione intra paucos dies evanuiſſe, ita, ut cuticula corporis brevi nitida & ſine ullis ſtigmatibus conſpectui ſe offerret, reliquiſſe verò ad plures menſes interiùs magis in cute tot fermè tubercula dura ac rotunda, quod exterius antea in illis locis variolæ viſæ fuerant; Quæ ipſa tubercula, uti oculorum obtutum effugiebant, ſic præcipuè in manibus præmiſſâ aliquâ earum frictione copioſè ſatis cuivis palpanti innotuerunt, paulò poſt iterum diſparentes. Et ſanè jucundum dictus vir per longum tempus plurimis præbuit ſpectaculum

culum, dum pro lubitu, quoties vellet, latitantes hosce variolarum ſuarum teſtes quaſi provocare, ac omnibus contrectandos exponere potuit, quos tamen exhibitis purgantibus mercurialibus, uſurpatâque diligenter eſſentiâ lignorum, magis magisque evanuiſſe eventus docuit. Rari hujus phænomeni cauſas facilè ſuppeditari poſſe puto, ſi ſupponamus, huic noſtro ægroto, ſeptimo morbi die ſcorbuticam quandam ſuperveniſſe febrem, cujus fomes longè diverſæ à variolarum materia indolis ſicque diſpoſitus fuerit, ut ex utriusque concurſu accidente poſterioris certâ præcipitatione ſeroſior puris pars in relictis veſiculis remanſerit, ſecedente interea craſſiori, magis viſcidâ, minus verò diſſipabili ad interiorem cutis regionem, ibidemque dicta tubercula tamdiu producente, donec eorum compage, beneficio mercurialium, aliorumque medicaminum, reſolutâ tandem plenariam ſui curam admiſerint. Cui experimenta variorum in chymicis præcipitatorum, præprimis illa, quæ olim Celeberrimus *Robertus Boyle* ſuo *de Coloribus Libro* inſeruit, cognita ſunt, quique unquam liquores lacteos in limpidos, hos iterum in lacteos affuſione variorum, modò ex alcalicorum, modò acidorum progenie ortum trahentibus mutatos, vidit, ille hasce meas conjecturas non omni fundamento carere, facilè judicabit.

OBSERVATIO CXXVI.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT.

De Variolis ex aëris calidiori regimine in Anthraces quaſi & ſphacelationem totius corporis abeuntibus.

QUantum recuperandæ in variolis ſanitatis ergò in accurato aëris regimine poſitum ſit momentum, *Sydenhamii*, *Dolæi*, *Waldſchmidii* aliorumque illuſtrium hujus ſeculi Medicorum, affatim loquuntur ſcripta. Me quod attinet, fateri poſſum, in nuperrimis hujus loci variolis epidemicis, ultra quingentos iisdem correptos meæ curæ commiſſos fuiſſe, quorum tamen, Deo ſit laus, vix quinque (abſit jactantia verbis) non tam ex variolis, quàm morborum complicatorum vehementia Libitinariis ceſſêre. Quotquot autem periculo ſubtractos vidi, illis in temperatis

hypocauſtis hyberno tempore leviter admodum, æſtivo verò vix calefacto fornace degendum fuit. Hinc factum comperi, ut variolæ benignæ, disjunctæ, numerò pauciores poſtea erumperent, vel, ſi plures prodirent èque confluentium genere eſſent, felicem tamen experirentur curſum ac ſine notabilibus fovearum faſtigiis cruſtas deponerent. Vidi nonnullos, in quibus, etiamſi adminiſtrato optimo aëris regimine ob fermenti maligni dubio procul exuperantiam ingens horum exanthematum numerus vix particulam faciei intactam linquens præcaveri non poſſet, ei tamen id beneficii tribuendum fuit, ut variolis ante plenariam ſuppurationem ſponte exſiccatis cutem nitidam & elegantem ſibi ſervarent, quæ aliàs ab iisdem ob calidiorem aërem ad majorem perfectionem deductis, mirum quantum deformata fuiſſet. Pauci quidem deprehenſi ſunt, qui, cum auream mediocritatis regulam negligentius obſervantes incautè nimis frigus externum admitterent, ſuperatis variolis, indolentibus initiò tumoribus, poſteà verò nonnunquam in abſceſſus fiſtuloſos ipſi oſſium compagi haud parcentes mutatis in tibiis & brachiis præcipuè affecti ſunt. Verùm & hoc fateri cogor, vix iis, qui reliquias morbi purgantibus, præſertim mercurialibus ſedulò everrebant, vel earum virus aliis idoneis præſidiis deſtruebant, tale quid obtigiſſe; vel, ſi ejusmodi tumores, quos tamen rariſſimè tunc obſervare licuit, planè evitari non poſſent, eos ab interno æque ac externo Mercurii uſu nunquam non feliciſſimè fuiſſe edomatos. Tanta ſcilicet hujus Protei virtus, tanta invertendi & extinguendi mineras morborum lymphaticorum vis, ut etiam in Mercurialibus & myrrhatis perfectam ac radicalem variolarum curationem conſiſtere, ſtatuant non pauci; Quibus forſan non peccavero, ſi moderatum aëris regimen adjungam, cum hujus ſolius ope ſine multorum medicaminum exhibitione plures à moleſtiſſimo hocce morbo revaluiſſe recorder. Paucis verò ut id, quod obſervationis titulus promittit, attingam, ſcire volo Benevolum Lectorem, me ante ſemeſtre ſpatium ad Dominum D. hujus urbis Civem non procul à meis ædibus habitantem accerſitum fuiſſe. Citò ad illum properans ipſumque hypocauſtum ingrediens in Caldario me verſari putabam; Tantus quippe æſtus, tanta aëris fœtentibus ac ſqualidis exhalationibus referti intemperies me undique premebat, ut niſi apertis feneſtris ejus ventilationem procurâſſem, ſuffocationis facilè me expoſuiſſem periculo. Deprehendebam autem hic loci duos infantes, quorum alter ſeptem annorum in ſcamno, alter tertium ætatis annum

agens

agens in cunis, uterque autem multis ſtrágulis & integumentis coopertus prope fornacem igne ferè candentem conſpiciebatur. Natu minor tertium jam morbi agens diem epilepticis convulſionibus mirè excruciabatur, continuiſque clamoribus faciebat, ut quilibet ejus malis indoleret; dum interim natu major ſine ſenſu & motu ſtipitis inſtar jacens faciem & alias corporis partes tuberculis duris, atropurpureis, ſplendentibus ac anthracibus non adeò diſſimilibus undiq; obſitas præ ſe ferret. Induſium ejus variis in locis ſanguine conſpurcatum erat; Labia, oris facieique partes glanduloſæ malignis ulceribus ſcatentes, cancroſo quodam eroſæ videbantur humore, tantaque totius corporis aderat deformitas, ut, niſi ab adſtante matre de anteactis certior factus fuiſſem, vix, quali morbo hic laboraret puer, divinare potuiſſem: Referebat enim, in filio ante decem dies ſigna variolarum apparuiſſe, illoque tempore ſibi ab aliis mulieribus conſilium datum eſſe, ut fornacem luculento igne inſtructum ſervaret, puerumque pannis, culcitris & ſtragulis benè muniret, ſic enim variolas copioſiſſimas & cum his omne venenum à corde ad corporis peripheriam certo certius protruſum iri. Fatebatur, ſe nunquam cum talibus ægrotis verſatam fuiſſe, ac propterea mulierum monitis locum dediſſe, unde quoque tertio morbi die variolæ optimæ apparuerint; ſexto verò hæmorrhagiam narium, ſeptimo vomitum ſanguinis, octavo urinam & excrementa alvi cruenta ſuperveniſſe, nono tandem ſubitò variolas omnem ulterioris ſuppurationis laborem quaſi recuſâſſe, inque ea, quæ viderem, tubercula quidem abiiſſe, ſtatum verò ægroti multò pacatiorem jam eſſe ſeque in ſpe vivere, ſi ſelectioribus nonnullis cordialibus ejus vires refocillem, ipſum ab hoc morbo feliciter vindicari poſſe; ſic ſcilicet hæcce mulier gangrænæ & ſphacelationis naturam non intelligens filium ſuum jam in articulo mortis poſitum omni periculo ereptum credebat, qui tamen, uti antea prædixeram, inſequenti mox immaturâ vitæ diſſolutione commiſſorum à genitrici errorum non ſine adſtantium commiſeratione luebat pœnas. Ego, ne afflictam novis onerarem afflictionibus errati exprobrationem in aliud tempus rejiciens, natu minoris conſervationi invigilandum duxi, utque illa aliquatenus cognoſceret, quâ in parte antea deliquiſſet, ſtatim omnem fornaci ignem ſubrahi curavi, præſcriptoque temperatiori aëris regimine, Cinnabarinorum aliorumque uſu, primò quidem convulſionum vehementiam mitigavi, taliaque, quanquam pauciſſima, porrò propinavi, quorum virtute,

 adſpi-

adſpirante Divinâ gratiâ, variolæ benignæ absque graviorum ſymptomatum ſyndrome prodeuntes, curſum ſuum feliciter abſolverunt, ita, ut puer in hunc usque diem optimâ fruatur ſanitate.

OBSERVATIO CXXVII.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT.

De inſigni Enematum antipyreticorum uſu.

PRodiit non ita pridem in lucem Scriptum doctiſſimi *Helvetii*, cujus titulus hic eſt: *Methode pour guerir toute ſorte de Fievres ſans rien faire prendre par la bouche*; i. e. *Methodus quaslibet curandi febres ſine ullius medicamenti per os exhibitione.* Qui jucunditate materiæ ad legendum huncce libellum invitati ſunt, illis ignotum eſſe nequit, Nobiliſſimum Autorem febrium, quibus inter morborum iliada corpora noſtra immenſâ phalange undique obvallantia vix occurrit frequentior curationem, ſolo ac frequenti ex famoſo illo cortice Peruviano præcipuè concinnatorum enematum uſu, maſculè aggredi, eorumque ope contumaciſſimarum etiam certiſſimam polliceri medelam. Fateor, me ad primum hujus Scripti conſpectum incerti admodum fuiſſe animi, vixque comprehendere potuiſſe, quomodo tanta corticis moles, quam ad febres radicitùs evellendas, aliàs requiri novimus, à craſſis inteſtinis ad maſſam ſanguineam aliosque febrium nidos, penetrare queat. Interim ad exactiorem rei conſiderationem allectus cum non viderem, quid periculi ejusmodi clyſmatibus ſubeſſe poſſit, Viro methodicè ſatis ea, quæ ipſi antea in arcanis fuerant edocenti, ac (quo nomine de omnibus cordatis decentes meretur gratias) publici juris facienti fidem nullo modo derogandam putavi, remque ipſam in diverſis ſubjectis tentans, eandem quoad omnia cum promiſſis laudati Autoris convenisse expertus ſum. Sex autem præcipuè fuêre perſonæ, in quibus non ſatis laudandum horum Enematum effectum comperi; quarum primò N. N. Decanus alicujus Capituli apud Noſtrates quinquagenario major, poſtea duæ fœminæ juniores, tres tandem diverſæ ætatis infantes optimo cum fructu iisdem uſi ſunt. Quibus Perſonis vel propterea dictis clyſmatibus ſuccurrendum putavi, vel quod partim internorum medicaminum uſum reſpuerent, vel quod profligatis

toties

toties quoties earum febribus, ſæpiſſimè tamen eædem non ſinè medentis æque ac ægrotorum tædio recurrerent. Tertio vel ad ſummum quarto injecto clyſtere, paroxyſmus primâ diſparuit vice, ex quorum indefeſſa continuatione (ſunt enim intra duodecim dies, 18. vel 20. ad minimum applicandi) tam perfectè omnis febrium fomes exſtinctus eſt, ut, quod ſanctè teſtor, cum incremento virium & ſinè ullis recidivis, quarum aliquam nulli hactenus accidiſſe recordor, perfectiſſimam omnes recuperârint ſanitatem. Quibus verbis uti quilibet bona fide accredere poteſt (nullum enim ſecundum Domini Helvetii methodum procedentem,de fruſtra ſuſcepto labore unquam querelas moturum eſſe, cum illo & ego polliceor) ſic dicta de febribus ſaltem intermittentibus intelligi velim, cum in continuis, benè memor, in his medicamenta ex dicto cortice parata, haud ſemper cum optato propinata fuiſſe ſucceſſu, hujus experimenti ut periculum facerem, cauta, quæ in Medicis requiritur, hactenus permittere noluerit circumſpectio. Interim & hoc fateri cogor, cum ad obtinendum in adultis febricitantibus finem ſalutarem, inque omnem recidivarum metum planè amovendum 16. vel 18. Cortic. de Peru unciæ conſumendæ ſint, hæque uti notum, haud adeò parvi vendantur, non paucos, vel ob nummorum penuriam, vel ob majorem erga hos quàm corporis ſanitatem propenſionem à talibus pretioſis injectionibus fuiſſe alienos, hincque factum eſſe, ut in pluribus eorum vires experiendi occaſio hactenus ſeſe non obtulerit. Ut autem penuriæ illorum, quibus curtior erat ſuppellex, aliquo modo conſulerem, omiſſo Peruviano Cortice, ex variis aliis, quæ paſſim contra febres ab Autoribus commendantur, Decocta fieri eaque ſæpius ægrotantium inteſtinis infundi curavi, in quem finem præ cæteris Decoctum illud amarum, cujus aliàs uſum internum celeberrimus ille Anglus *Richardus Morton Pyretolog. Exercit. 1. Cap. 6. pag. 110.* non ſine cauſa tantoperè extollit, elegi, ex cujus (omiſſo tamen ſale abſinthii ne juſto citius ejiceretur) per ſyringam manè & veſperi ad 14. interdum 18. dies continuata injectione nonnunquam febres ad tempus ceſſârunt, paulò poſt tamen concitatiori motu reſurgentes; nonnunquam verò in eodem tenore perſeverantes eluſerunt quaſi omne, quicquid hoc modo in eorum interitum paratum eſſet, egregio ſic documento comprobantes, ex vegetabilium Claſſe, præter memoratum Corticem nondum innotuiſſe, quod citius, tutius & blandius cunctarum indiſcriminatim intermittentium nodos ſolvere poſſit, ſubque cujus

domi-

dominio inſidioſæ aliàs & graviſſimæ febres evaneſcere ac ſuccumbere certius cogantur. Prodeat jam Helmontius cum Paracelſo aliiſque Clyſterum oſoribus! Glorietur ille *Libr. de Febr. cap. 7. §. 8. Nullum unquam per Clyſteres eduxiſſe febres , quia loca febrili materia obſeſſa nec adire nec ſolari poſſunt!* Sanè uti Illuſtris Societatis noſtræ Præſes in doctiſſimo *Scholio ad Obſ. Helwig. 23. p. 83.* nec minus *D. Fridericus Hoffmannus*, vir poſt mortem etiam quovis honore digniſſimus in *Meth. Med. Libr. 1. Cap. 10. pag. 132. & ſeq.* contra Helmontium & alios Enematum cauſam egregiè tutantur, ſic in ſpecie ſuperius ejus aſſertum ab hodierna ſufficienter refellitur experientia. Neque opus eſt , ut propterea valde angamur , quod illa febres non educant: Credo enim , plures mecum id non adeò expetere, haud ignorantes, educendi munus aliis Evacuantibus ſuo tempore in febrium curatione non negligendis competere, eundem verò effectum in Clyſteribus antipyreticis non deſiderari, qui ſufficienter ſuo funguntur officio, ſi materiam morbi ab Educentibus intactam, vel etiam invincibilem aggrediantur, ejus texturam invertant ita, ut fermenti vel fomitis febrilis naturam exuat, adque magis naturalem mixturam redacta turbas febriles denuò excitare nequeat. Talia autem à noſtris clyſmatibus optimè præſtari, ipſe loquitur effectus, ut proinde non videam, ſi idem Helmontio olim notus fuiſſet, quomodo inficiari potuiſſet, *quod adeant loca materiâ febrili obſeſſa* &c. Per vaſa lactea & alia dubio procul cognitionem noſtram adhuc fugientia ſubſtantiam Cort. Peruviani à calore inteſtinorum magis attenuatam iter ſuum ad varias corporis partes inſtituere, atque ſic ad febrium ſedem ac genuinum locum pertingere, quid dicere vetat? Et ſi ratione viarum dubii adhuc eſſemus, eas tamen revera adeſſe, certiſſima, quæ poſt talium enematum uſum effulget, teſtatur ſanatio. Poſt injectum clyſtere vinum in muliere quadam obortam fuiſſe inebriationem, notat *Borellus Cent. 1. Obſ. 56.* Pintam ſpiritus vini per clyſmata infuſam homines fatuos & ebrios reddidiſſe, legitur in *Act. Ang. An. 1668. pag. 598.* Et, quod magis mirandum, ſuppoſitoriis ex Elleboro albo factis, eadem ſymptomata excitata fuiſſe, quæ iis, qui Elleborum ſumſerunt, evenire ſolent; imò vitri antimonii granis tribus glandi inditis non ſolùm alvum copioſè motam, ſed & vomitus excitatos fuiſſe, jamjam laudatus *Hoffmannus loc. cit. pag. 126.* refert. Medicamentis catharticis umbilico ſaltem impoſitis multos benè purgatos eſſe quis neſcit? Et quis cunctorum Amuletorum virtutes, refra-

gante

gante experientiâ, in dubium vocare audebit? Quid, quod ipſe Cortex Peruvianus ſubtiliſſime pulveriſatus cum ſapone nigro in cataplaſmatis conſiſtentiam redactus ac febricitantium carpis admotus (referente ſic *Guilielmo Cole de Febr. intermit. cap. 8. p. 209.*) febres curare dicatur? De talibus qui vel propterea dubitare vellet, quod viarum, quæ tamen rerum naturalium ac Anatomiæ peritis haud adeò obſcuræ eſſe poſſunt, ignarus ſit, per quas ad morbi focum, vel veram operationis ſuæ ſedem eorum particulæ activæ transferantur, is ſanè adverſus Solem loqueretur iisque repugnaret, quæ ipſo effectu ſatis conſpicua negari nequeunt. Cæterum de Clyſteribus illis tam certò de quavis intermittente febre victoriam reportantibus hoc ſaltem annectere placet, ea jucundam ulterius inquirendi anſam præbere, anne impoſterum ab aliorum non quidem purgandi, ſed alterandi intentione ex ſpecificis in quovis morbo concinnatorum frequentiori uſu plus auxilii, quàm hactenus exſpectare liceat, præprimis ſi eidem methodo, quam Nob. Helvetius circa clyſmata ſua antipyreutica nobis inculcat, cum debitis cautelis inſiſtamus? Et ſanè cur aliorum ſpecificorum particulæ ſalutares easdem, vel ſimiles vias, quas cortex antifebrilis per Enemata injectus, permeare deprehenditur, penetrare nequeant, non video. Maximum certè curationis momentum in decenti erga quantitatem morbi remediorum proportione ſitum eſt, tantaque ſemper medicaminis debet eſſe copia, quantus affectus; jam verò in morbis chronicis aliisque, in quibus propter varia obſtacula non adeò citò radices eorumq; mineras evellere licet, quàm facilè ad medicamentorum internorum farraginem nauſeant ægroti, quàm tædioſus & moleſtus ipſis eorum continuus uſus exiſtit? Utque non dicam, ex copioſis pharmacis faſtidium non poſſe non oriri, imò etiamſi in iis ſumendis faciles ſe præbeant ægroti, ventriculi tamen aliarumq; annexarum partium functiones vix ac ne vix quidem diuturnam eorum innoxiè ferre continuationem, parum abeſt, quin planè mihi perſuaſum habeam, morbos tales vel propterea, quod neceſſaria & cauſis eorum proportionaliter reſpondens quantitas medicamentorum exhiberi nequeat, refractorios demum fieri, ſic ut diuturniori morâ magis radicati ad mortem usque non rarò comitentur ægros. In ejusmodi caſibus idoneis remediis per clyſmata frequentius ac copiosè miniſtratis plurimos ex ærumnis ſuis citius ac jucundius ſublevari poſſe, & recta ratio & Enemata, quorum in hac obſervatione facta eſt mentio, ut fermè credam, ſuadent.

OBSERVATIO CXXVIII.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT.

De Serpente monſtroſo ac Lacerta in defuncto quodam Equo repertis.

MEnſe Aprili hujus anni Ruſtici cujusdam, Henrich Gieſſetten vocati, inque vicino pago Ablem degentis equus, 7. fortè annorum, ſiniſtrâ valetudine premi cœpit, quâ non obſtante quotidie aratro junctus in talem paulò poſt incidit corporis languorem & maciem, ut herus eundem in ſtabulo detinere cogeretur, Medicamenta à veterinariis ſuppeditata fuêre ſine fructu. Circa finem Aprilis tuſſi vehementiſſimâ correptus eſt cum reſpirationis tali difficultate, ut ab eo tempore usque ad mortem inſpirationis negotium non ſine agreſti ac miſerabili clamore abſolvere poſſet. Quo ipſo tempore omnem cibum ac potum recuſavit humique proſtratus, quoties ſiniſtro lateri incumberet, inquietus admodum tamdiu ſe jactavit, donec auxilio adſtantium in dextrum verteretur latus. Quo facto pacatius quidem egit per vices, interim graviſſimas patiens convulſiones, quibus ceſſantibus, viſum eſt aliquid inſtar anguillæ cujusdam in corpore hinc inde repere, cutem ſæpius attollens alternaque ejus elevatione & ſubſidentia fluctuoſum quaſi motum præſentans. Decimo octavo Maji carnifici ad excoriandum traditus eſt, qui aperto corpore in eo ſerpentem cum lacerta monſtroſa deprehendit. Serpentis, quem incautè diſſecuerat, ſatis craſſi, duarum fermè ulnarum adæquantis longitudinem multisque pedibus inſtructi caput naturali magis compreſſum, figuram capitis bufonii exhibuit, fuitque muſculoſæ à ſerpente interius planæ eroſæ cordis ſubſtantiæ adhuc immerſum. Caudam habuit trifidam in cujuslibet extremitate unguiculum accipitrum unguibus ſimilem monſtrantem. Lacerta itidem pluribus pedibus, latis admodum in inferiori parte, quales talpæ habere ſolent, in conſpectum venit; Corpus ejus flavedine tinctum ac coruſcans viſum fuit quoad cætera à vulgarium lacertarum figura ac magnitudine parum diſcrepans. Viderunt hæcce monſtra plures homines, inprimis verò ex dicti pagi incolis de iis teſtati ſunt Hans Müntzel/ Henrich Heine/ Philip Schra-

der / & illius loci æditũus Theodorus Bartels / qui enarrata per literas mecum communicavit, de quibus, cùm alias circumſtantias expiſcari non potuerim, plura addere non licet.

OBSERVATIO CXXIX.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT.

De Inteſtinorum inſigni per alvum excreta portione, ſuperſtite nihilominus manente ægroto.

Quatuor abhinc annis miles quidam hujus urbis, Johann Taxmeyer vocatus, vir quadrageſimum fortè ætatis annum agens, complexionis alias ſatis robuſtæ, æſtivo tempore, poſtquam litibus antea obortis in platea ab adverſario humi proſtratus pedibusque inſigniter conculcatus eſſet, per aliquot ſeptimanas de atrociſſimis abdominis cruciatibus conqueſtus eſt, moleſtiſſimisque alvi conſtipationibus ſæpe laboravit, ut nonnunquam propter continuos vomendi conatus morbi iliaci periculum imminere videretur. Ab hoc quidem, variis à mulieribus ac medicaſtris, quorum operâ utebatur, exhibitis, præſervatus, vix tamen unquam dolorum aliquod ſenſit levamen, qui conſtanter in ægroti viſcera ſævientes mox animi deliquiorum, ſudoris frigidi, mox aliorum malorum exſtiterunt Autores. Cùm igitur plures dies in hocce miſerabili ſtatu transegiſſet ac cunctis incaſſum uſurpatis animam Deo commendâſſet, Fatum ſuum patienti animo exſpectans, mirum ſanè id prodiit in ſcenam: Qui enim antea ex difficili alvo multum perpeſſus erat, ſubitò eandem lubricam inque diarrhœam proclivem ſentiebat, multa mucoſa cruore & ſanie quodammodo permixta per eandem reddens. Frequenti hac alvi dejectione paulò poſt iterum in pertinaces mutatâ obſtructiones, ſenſit quidem in inteſtino recto peregrinum aliquod hærere corpus ſui excretionem valde urgens, aſt omnes egerendi labores fuêre inanes, cùm quantopere etiam niteretur, ipſumque excretionis actum inhibitâ ad tempus reſpiratione fortiorique abdominis compreſſione adjuvare tentaret, nihil tamen ejicere poſſet. Pertæſus interim ægrotus moleſti hujus hoſpitis, in tali commorantis loco, qui meritò ſanis ſuo tempore patere debet,

 inter

inter egerendi labores dextrâ manu poſteriora ſcrutatur, dumque portiunculam quandam ex ano propendentem animadvertit, illam ultima tentaturus manu prehenſam fortiter attrahit; Quo ipſo facto, expultrice ſimul adjuvante virtute, ſeſe onere illo, quod tamdiu ibidem latitaverat, feliciter liberat, cum quo ſanguinis & puris notabilem quantitatem unà prodiiſſe, viderunt omnes, qui huic ſpectaculo interfuerunt. Ego, quamprimum de eo per ſolertiſſimum hujus loci Chirurgum *M. Arnoldum* Gößling certior factus ſum, ſtatim ipſius ægroti adii domicilium, inque omnia diligenter inquirens, ejectam maſſam, ut mihi monſtrarent, petii; quam in patina conſpectui meo oblatam àque ſordibus præmiſſa lotione purgatam nihil aliud eſſe vidi, quàm fiſtulæ inteſtinalis fruſtum ſpithamæ, & quod excurrit, æquans longitudinem, cujus utrinque extremitates inflammationis gangrænoſæque corruptionis certiſſima oſtendebant indicia. Exterius omenti quædam portio ipſi adnata conſpiciebatur. Interiorem porrò mihi ejus faciem luſtranti in altera extremitate membrana illa circularis, quam valvulam Bauhini vocant, quamque fœcum & flatuum regurgitantium remoram ſtatuunt Anatomici, occurrebant, ſuâ præſentiâ ſufficienter, qualis in ſpecie inteſtini pars ejecta ſit, edocens. Summa cum admiratione hisce à me viſis non potui aliter, quin ægrotum mox ad plures abiturum prædicerem, impetrataque ab uxore ejus poſt mortem corpus aperiendi licentiâ, cum prædicto Chirurgo ad interiora ejus luſtranda omnia præpararem, anxiè ex propoſita anatome pleniorem inſoliti hujus caſus delineationem expectans. Verùm præpollebat & hìc Divina voluntas, resque multò ſecus eveniebat, quàm conjecturis meis eventura videbatur. Altero enim mane ad ægrotum revertens, illum, quem ex gangræna inteſtinorum ſemimortuum me deprehenſurum vix antea dubitâram, alacrius multò ac heri, viventem inveni. Nox ipſi non adeo fuerat inquieta, pulſus jam robuſtior, appetitus mediocris, ſic, ut oblatum juſculum non multum recuſaret. Spe ſic ſepultæ jam quaſi ſalutis reviviſcente, nihil intermittendum putavi, quod, ſi Deo ita viſum foret, ad ſanandum hunc hominem pertineret: unde ſelectioribus Decoctis traumaticis, mucilaginoſis, lubricantibus & aliis, à quibus ipſi aliquid commodi accedere poſſe putabam, curationem aggreſſus ſum. Sed ſcrupulus non levis mihi obverſabatur, dum initiò comprehendere non poteram, quomodo talia Decocta totam inteſtinorum fiſtulam permeare poſſent, à quibus potius metuendum

eſſe

eſſe judicabam, ut per aperturam à ſeparato inteſtini fruſtulo relictam, in abdominis penetrarent cavitatem, nonque parum moleſtiæ excitarent. Interim hiſce non deterritus in propoſito perſtiti, cui quoque non defuit fortuna: Etiamſi enim ægrotus tribus primis diebus præter pauca phlegmata purulenta nil quicquam per alvum excerneret, quarto tamen dejectiones naturales apparuêre, quas ſemper, quoties ipſi notabilem olei amygdalorum dulcium portionem cum pinguedine canina in cereviſia calida abſorbendam dedi, promovere potui ita, ut ex effectu demum concludere licitum eſſet, fiſtulæ inteſtinalis in parte læſa, ſi forſan ſeparatim quædam exſtitiſſent extremitates, eas firmiter jam iterum conglutinatas corpus continuum conſtituere. Cæterùm non adeo gravibus hic ægrotus, quamdiu ſub mea erat cura, obnoxius fuit ſymptomatibus, quorum præcipuum in dolore abdominis, illo tamen, quo ante fruſtuli inteſtinalis abjectionem excruciabatur, minori conſiſtebat, quem ſemper exhibito oleo amygd. dulc. cum dicta pinguedine remiſſiorem ſentiebat. Interdum quoque inteſtina in unum quaſi globum contorqueri videbantur; quod accidens, uti itidem primis poſt ejectionem fruſti illius ſæpiſſime contingebat, ſic paulatim non ſolùm evanuit, ſed ipſe miles, cum diligenter & haud interrupto filo medicamentorum uſui inhæreret, ex iis intantum profecit, ut à moleſtiſſimo & forſan inaudito malo paulatim reconvaluerit, ac recuperatâ membrorum firmitate militiæ ſeſe iterum addixerit, ſeceſſeritque cum aliis copiis in Brabantiam belli fortunam ibidem experturus.

Diu, fateor, hæſitavi, an hanc obſervationem, cui forſan fides à nonnullis abrogari poſſet, Curioſorum exponerem oculis. Verum enim verò, ut Deum teſtor, me ex animo & verè enarrâſſe, quæ propriis oculis vidi, meiſque me manibus ejectum inteſtini fruſtum contrectâſſe, quod præprimis ſupra laudatus Chirurgus Dominus Arnoldus Gößling & alius itidem Chirurgiæ hujus loci Practicus, cujus nomen, Albertus Ohrtmann / cum ſtupore conſpexerunt; Sic rem apertiſſimam utpote raram & non quotidie occurrentem oblivione ſepelliri minimè concedere volui, ſed potius eandem bonâ fide quibuslibet communicandam judicavi. Et ſanè fuêre non pauci, qui vel planè increduli de facti veritate dubitârunt, vel plurimis teſtimoniis convicti, more tamen eorum, qui quælibet inuſitata ad incantamenta referunt, & huic rei luſum quendam diabolicum ſubfuiſſe ſibi perſuaſêre. Me quod attinet, talibus adſtipulari non potui bene memor eorum,

quæ inſolita & magis rara Medicorum inſerta ſunt Annalibus: Ejusmodi enim Obſervata, qui vel propterea, quod contra naturæ curſum aliquid factum, vel ea, quæ interdum à mente humana non ſtatim concipi poſſunt, proponant, planè negare, aut ad præſtigias dæmoniacas referre vellet, is ſanè ab impudentiæ temeritatisque vix abſolvi poſſet vitio. Non quidem in ſpecie ſimile quoad omnes circumſtantias apud Practicos me legere memini exemplum, plurimorum verò occurrit memoria, quæ, quantas ſæpe inteſtina ſuperaverint afflictiones, & quam rara circa ea non rarò obſervare licuerit, luculenter teſtantur. Quis non omnem veritatis fidem excedere ſuſpicaretur, ſi ex alio audiret, vixiſſe diu fœminam quandam optimâ ſanitate præditam, potum ac cibum benè ſumſiſſe, multos liberos feliciter peperiſſe, in cujus tamen corpore poſt mortem nil tenuium, nec craſſorum inteſtinorum apparuerit, excepto ſolo inteſtino recto ad dimidiam ulnam ad anum usque invento, per cujus ſuperioris cultro quaſi præciſæ extremitatis orificium excrementa, quanquam ſemiputrida exitum ſibi quæſiverint. Interim hiſtoriam *Helvicus Dietericus*, Archiater quondam Darmſtadinus, in *Reſponſ. Med. de Acidul. Schwalbacenſ. p. m. 44. & ſeqq.* annotavit accuratè & cum omnibus circumſtantiis, uti easdem à celeberrimis quondam Medicis Wormatienſibus *D. Petro Vietore* & *Theobaldo Fettichio*, qui dictæ mulieris anatomiæ d. 16. Febr. An. 1618. præfuerunt, accepit. Sed ut pauca alia majorem cum noſtro caſu affinitatem habentia attingam, forſan benevolus Lector inſignium inteſtinorum lacerationum, quas à præcedentibus percuſſionibus aliisque cauſis in diverſis ſubjectis exortas Excell. *D. Joh. Jacob. Wepferus Ephem. Cur. An. X. Dec. II. Obſ. 170. & ſeq.* Curioſorum ſtitit oculis. A vermibus perforatorum inteſtinorum tot paſſim proſtant exempla, ut eorum mentionem hîc planè ſupervacaneam putem. Inteſtina vulnerata absque periculo conſui poſſe, propriâ experientiâ edoctus teſtatur *D. de Muralto Obſerv. Chir. 134. p. 398. & ſeq.* Inteſtini particulam ſine vitæ jactura reſectam exhibet Clariſs. *Mackius Ephem. An. VIII. Dec. VII. Obſ. 229.* Et ſanè, ſi quæ alia, certè cum noſtro caſu aliquam cognationem habet rara illa Obſervatio, quam in beati *Lic. Johannis Henrici Boſſenii*, Helmſtadienſium quondam Phyſici & Practici inſignis M. Stis Collectaneis ab ejusdem Genero *Mag. Friderico Oppermanno* muneris olim loco mihi oblatis, ſequentibus annotatam reperi verbis. Anno 1645. menſe Martio, Lothariæ (zu Königs-Lutter) fœmina quædam omphalocele

pe

per aliquot annos laboraverat, ſæpiusque colicos dolores perpeſſa fuerat; quos quidem tum temporis calidis linteis aliisque remediis, potiſſimùm verò frequenti ſpiritus vini uſu lenire ſolebat. Anno autem 1646. graviſſimis colicis doloribus divexata, incautius frigori hyberno ſe expoſuit, unde umbilicus ad dimidii capitis alicujus infantis magnitudinem protuberans, tandem totus nigricans gangrænam contraxit. Accerſitus Chirurgus, partem emortuam cultello præſcindit; mox omentum & inteſtini coli pars aliqua prorumpit. Omentum (uti verba Boſſenii ſonant) war gantz ſchimlich / daß der blaue Staub davon geflogen. Quod itidem quantum extrahi potuit, forcipe amputavit. Colon verò putridam materiam per multa foraminula transmittebat. Deterſum hoc primùm ſpongiâ, dein filo conſtrinxit, ut eò commodius, quod reliquum erat gangrænoſæ carnis, ſive impedimento ſeparare poſſit; verùm filum iſtam inteſtini partem prorſus diſſecuit, ac ſi cultellus adhibitus fuiſſet. Chirurgus obſtupefactus nil niſi mortem exſpectabat; aſt ægra ſatis animosè ipſum adhortatur, ut pergeret & inveniret remedium, qualecunque id tandem eſſet. Tum ille inteſtini coli partem ad dimidiæ ulnæ longitudinem extractam abſcindit, alteram partem ſanam umbilici parti à gangræna liberatæ unit. Erat autem vulnus ſatis amplum, paucis tamen poſt diebus utriusque extremitas planè coaluit. Vivit mulier iſta (forſan jam fatis ceſſit, cum à Boſſenio hæc obſervatio jam ante 30. annos adverſariis ſuis inſerta ſit) in hodiernum diem, excrementa verò illâ non advertente effluunt, appenſamque illabuntur veſicam. Ambulanti longa inteſtini portio à meſenterio libera per foramen ſenſim penetrans ad genua usque interdum propendet; ſupinâ verò illâ recumbente in corpus paulatim relabitur. Dolorem ſentit nullum àque cibo, quamvis difficilis coctionis, non abhorret & benè potat &c. Plura hanc in rem afferre poſſem, quæ tamen evitandæ prolixitatis gratiâ ſicco pede prætereo. Tribus ſaltem meas circa traditum de milite noſtro caſum conjecturas annectere placet. Inflictas adverſarii pedibus percuſſiones morbo primam occaſionem præbuiſſe, vix dubito, illamque præprimis inteſtinorum partem, in qua Bauhini valvula reſidet, cjusque fibras à violentis ictibus calcitrando illatis inſigniter & fortè ita læſas fuiſſe, vix dubito, ut deſtructo earum contractionis motu paralyticè quaſi affectæ fuerint, unde propter inſequentem earum atoniam tota illa portio relaxata magis ac flaccidior reddita, deorſum in ſanioris inteſtini ſpatium prolapſa

eſt,

eſt, infarctumque talem, quem tribus in locis in infantis ſex annorum inteſtinis repertum Excellent. Collega *D. Güntherus Chriſtoph. Schelhamer Ephem. præter. Anni Obſ. 88.* depingit, quemque ſolum, niſi inflamatio accedat, vix ad paſſionis iliacæ generationem ſufficere aſſerit, conſtituit. Portionis igitur hujus dictum infarctum patientis ſanam partem, quæ à tergo fuit, diuturniori morâ, quoad ſuam circumferentiam cum inteſtino illæſo ambiente conglutinatam fuiſſe ſuſpicor, dum interim fruſtum illud morboſum inſequente forſan inflammatione & gangrænoſa corruptione ſuam à parte integra ſeparationem, ſuique tandem per inferius guttur ſeparationem obtinuit. Perſuaſum enim ferè mihi habeo, fiſtulæ inteſtinali per totum morbi decurſum ſuam aliqualiter manſiſſe continuitatem, neque unquam ejus planè diviſionem contigiſſe, cum ſic potulenta variaque per os aſſumta æque ac excrementa in abdominis cavum ſecedentia ejus protuberantiam aliaque excitare debuiſſent mala, quorum nullum nec à me nec ab aliis in dicto milite obſervatum fuiſſe recordor. Sunt autem, quæ propoſui, meræ conjecturæ, quas tenuitatis meæ benè conſcius Curioſorum ſcrutinio ulteriori lubentiſſimè ſubmitto.

(Hildeſiâ Auguſtam Vind. die 6. Novembr. An. 1695. miſſæ.)

OBSERVATIO CXXX.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Aphonia precum & Angelicæ ſalutationis recitationem non impediente.

APhonia à faſcino in præcedente Anno à me deſcripta fuit; rarioris Ephemerides noſtræ tum Decur. I. Anno X obſ. 183. tum II. dæ Anno I. mo obſ. 97. mentionem faciunt, cui ultimæ Excellentiſſimi mei quondam Civis Dn. Petri Rommelii, ſequentem haud incommode ſubjungi poſſe, mihi viſum fuit: Vir quidam ſeptuagenario major, ſecunda jam vice apoplexia tactus, eatenus quidem priſtinam recuperavit ſanitatem, ut iterum edere, bibere & obambulare potuerit, dextræ tamen manus & vocis uſu ſic deſtitutus, ut illam planè non movere, hac verò nullum prorſus verbum, niſi quæ jamjam narrabo, proferre potuerit, biennium adhuc ſupervixit, ſi enim vel maxime ira, ad quam valde proclivis

fuerat,

fuerat, geſtibus ſolum & incondito ſono id indicavit, nec aliud unquam verbum protulit; Orationem verò Dominicam, Symbolum Apoſtolicum & Salutationem Angelicam, quoties per amicos ab eo deſiderabatur, claris & diſtinctis verbis recitare potuit, id quod ego aliquando cum quodam Dnn. meorum Collegarum jam ante quosdam annos defuncto, audivi, & mirati fuimus, nam nec ego, licet aliquoties eundem viſitaverim, nec domeſtici ejusdem, uti dictum, ullum unquam aliud verbum per totum morbi decurſum ex eodem audiveramus, hi verò ſanctè teſtabantur, recitare illum dicta, quoties expetitum fuerit, potuiſſe, id quod & poſtea alii non ſine admiratione mihi retulerunt,

SCHOLION.

Simile ferè exemplum aliquot abhinc annis in Socru mea, Matrona pia, quinquageſimum ætatis annum ſupergreſſa, obſervavi; quæ vegeta & nullo prius de ſymptomate conqueſta, ſubitò in graviſſimam apoplexiam inciderat, paucos poſt dies in dextri lateris paralyſin (qua cum ultra triennium conflictabatur, usque dum novus inſultus apoplecticus eam vitâ exueret,) terminatam, quæ imprimis ob conjunctam aphoniam, cum cæteri ſenſus & functiones ſic ſatis ritè ſe haberent, moleſta fuerat. Quamvis enim nihil ferè verborum, præter uſitatiores ipſi quasdam ſalutandi formulas, proferre voluerit, Orationem tamen Dominicam, facto quidem à filia exordio, clarè ſatis & diſtinctè recitare potuit; id quod à nervorum ad linguæ motum deſtinatorum laxitate deducere ſolitus fueram, ſpiritibus nempe porulos eorum à paralyſi conniventes non ſatis irradiantibus aut inflantibus, niſi ab anima, ardenti in DEUM amore acta, majori vi commoti, creberrimos & quotidianos illos atque à prima infantia adſuetos in recitanda iſta Oratione motus peragerent, inque nervorum porulos perrumperent.

(*L. Schröck.*)

OBSERVATIO CXXXI.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Ulcere faſcinationi falſo adſcripto.

DAri morbos, qui jure merito faſcinationi adſcribuntur, præter multos alios ipſemet ante annum hiſtoria quadam probavi, ſicuti verò nil magis mihi diſplicet, quàm perverſus vulgi inprimis noſtratis mos, quo quoscunque morbos, quorum cauſa vel paululum latet, vel cura diutius protrahitur, quam quidem ſibi imaginati fuerant, ſtatim à faſcinatione derivant, & diabolicis artibus inductos credunt, huic jam ſequentem hiſtoriam opponam: Figuli cujusdam morbo figulis familiari, doloribus nempe colicis & arthriticis atrocibus per plures annos divexati, & tandem lenta quidem, ſed ſenſili morte enecti filia, ab illo jamjam cum hisce malis conflictante genita, ſub decimum ferme ætatis annum, de dolore circa os coxendicis Iſchion dictum, & difficiliore ſimul ingreſſu conqueri cœpit, indè verò tumor ibidem ſuboriebatur, qui quotidie auctus tandem capitis puerilis magnitudinem æquavit: Paupertate preſſa mater cum minora tanto malo remedia per benè longum temporis ſpatium in uſum duxiſſet, iisdem nil omnino proficientibus, imò malo indies aucto tandem de faſcinatione cogitare cœpit, qua in ſententia magis adhuc confirmata fuit, quia ſaga in facinore quodam deprehenſa & carceri incluſa, inter cetera, quæ ſponte faſſa eſt, & puellæ hujus malum, jactu lapidis, qui tamen illam non tetigit, ſe induxiſſe edixit, hinc & à Carnifice remedia petiit, qui non ſolum ſententiæ mulieris ſtatim acceſſit, ſed &, cum aperto abſceſſu multum puris non cocti emanâſſet, illud lac ebutyratum nominavit, & alia adhuc latere, quæ de faſcino abunde teſtarentur, ſat audacter aſſeveravit, quibus tamen non comparentibus, nec malo medicamentis ab ipſo applicitis vel minimum cedente, & ipſum dimiſit, ſuæ tamen ſententiæ adhuc pertinaciter inhærens, adeò, ut cum paulò poſt ſanguinem per alvum excernere in magna quantitate inciperet, & hoc faſcino adſcripſerit, & hinc remediorum convenientium uſum ſat diu diſtulerit, quæ etiam tandem me vocato nil amplius efficere valuerunt, haud ita diu pòſt morte omnium ærumnarum

finem

finem imponente. Cultro anatomico à matre vel eo lubentius conceſſa, quia mira in abſceſſu adhuc latere firmiter ſibi perſuaſerat, in corpore quidem omnia illæſa comparuêre, viſceribus ab omni labe immunibus, at dum partem affectam rimari cœpimus, non ſolùm os femoris, qua globoſum ſuum caput, quo intra cavitatem coxendicis reconditur, ſed & os ilium adeo eroſa invenimus, ut in pulverem redigere facillime, & ſtilo in ipſum oſſis medium immiſſo in cavitatem usque abdominis penetrare absque ulla mora potuerimus; non ſolum hic vero ſerum acerrimum furorem ſuum exſeruit, ſed & ad infimum usque pedem meatum ſibi excavavit, vel hac de cauſa mirandum, quod de dolore harum partium nunquam conqueſta fuerit, peregrini verò adeo nil comparuit, ut ſtatim de faſcino omnem ſuſpicionem deponere juſſerim tam matrem quàm adſtantes, tam facile enim eſt, dictorum ſymptomatum cauſas ex enarratis deducere, ut in altiores inquirere opus nullo modo habeamus.

SCHOLION.

TUrpe eſt non plebem ſaltem, pertinaciorum & occultiorum morborum cauſas ſæpius faſcinationi imputare, ſed Medicos etiam delirio hoc corripi; qui tamen ignorantiam ſuam ſic omnibus utplurimum notam faciunt. Talis recordari liceat caſus, aliquot abhinc annis obſervati, puellæ nempe, cujus in *Scholio obſerv. 15. Ephemeridum harum Dec. II. Ann. II.* mentio facta, atrocioribus tum diuturno ex adfectu iſchiadico, in claudicationem terminato, tum ſtranguriæ doloribus diu excruciatæ; quæ cum fruſtra carnificis ſimilisque farinæ impoſtoriis artibus, quin & diverſorum Medicorum conſilio fuiſſet tractata, nullum tamen felicis curæ ſucceſſum obtinuit; interea etiam peregrê advenienti, & plus oſtentationis quàm artis circumferenti cuidam Medico curanda tradita, qui & ipſe nil opis conferens, decantatæ hactenus adſiſtentium cantilenæ faciles aures præbendo, ex veneficio, quidquid malorum adeſſet, proficiſci, non tantùm adſerere, ſed ſuperſtitioſâ etiam medelâ, magnas quæ facilè turbas concitâſſet, obviam ire auſus fuit. Cujus puellæ, poſt aliquot annos demortuæ, cadaver cum anatomico cultro luſtraretur, ingentem in veſica calculum, oſſisque femoris è loco naturali prolapſum inveni, nulla verò faſcini indicia deprehendere potui.

(L. Schröck.)

OBSERVATIO CXXXII.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Arthritide vaga in febrem malignam pernicioſam degenerante.

IN illis locis, ubi ſcorbutum pro morbo Endemio agnoſcunt, in quibuscunque morbis medicos etiam ſcorbuti rationem habere debere, temporeque peſtis & aliorum morborum contagioſorum de contagio & veneno in omnibus aliis morbis cogitandum eſſe, adeo notum eſt, ut nec pueros medicorum lateat, interdum tamen morbi tantam eſſe malignitatem, tamque alte ſub alio morbo latitantem, ut illo inprimis tempore, quo morbis malignis alii non decumbunt, & oculatiſſimi medici fallantur, ii, quibus ſincerum ſub pectore Cor eſt, haud negabunt, quod & ſequens hiſtoria magis patefaciet: Vir quidam integerrimus 65. annos natus, robuſtus, & pauciſſimis morbis obnoxius, cetera verò ſæpius & multum ob negotia aëris injuriis inprimis verò frigori expoſitus, per aliquot hebdomadas inconſuetam in membris inprimis pedibus laſſitudinem, & nonnunquam leviores dolores ſentit, malum tamen, cum in negotiis expediendis inde non impediretur, ſine ullius remedii uſu patienter tam diu fert, donec doloribus adeo creſcentibus, ut & primo in animi deliquium inde inciderit, medicam opem implorare coactus fuit, dolebat tum inprimis ſiniſter pes, cum aliquali tumore & rubore, ſequenti verò die pes dexter, hincque utraque manus pari modo afficiebantur, nil interea tamen de dolore capitis, nec de anxietate cordis conquerebatur, deerant etiam cetera febrium ſigna, pulſus bonus, vultus nil quicquam mutatus, urina prout apud arthriticos ſolet, tincta notabatur, ipſoque ægroto præſentis mentis ſæpius aſſerente, ſi dolores permitterent, ſe ad quoscunque labores aptum fore, Arthriticorum more tractabatur, præmiſſo leniore purgante, pulveres ex ocul. cancr. Cinnab. nat. & ſimilibus acrimoniam humorum infringentibus nervosque ſolantibus ſæpius exhibebantur, interpoſito interdum uſu Rhabarbari, decocto hordei cum cinnamomo pro potu ordinario utebatur, externis pauciſſimis adhibitis, cum ab illis ferme abhorreret, idque adeo feliciter, ut jam iterum de lecto ſurgere, ambula-

bulare, edere, ceteriſque ſani hominis muniis fungi, Dei gratia cœperit, vix tamen per biduum, quo exacto dolores primo pedum, hinc etiam manus redibant, quod tamen ipſemet nimiæ harum partium fatigationi adſcribebat, hincque ad priora medicamenta recurrebat, meque iterum propter tremorem inprimis tum manuum tum pedum accedentem conſulto, cum alterius morbi quam arthritidis ſigna denuo plane non adeſſent, vinum medicatum ad reliquias morbi extirpandas bibebat, ſimulque ſpiritum ad membra confortanda exterius adhibebat, quibus tamen malum non ceſſit, quod ut & alium medicum, Exc. nempe Dn. D. Dan. Lehenherrn / Dn. Collegam meum honoratiſſimum, accerſerent, amicos movit, qui adeo mecum conſenſit, ut nil quicquam immutandum eſſe, cenſuerit, præterquam, quod tum pulveri lapidum cancri, quo ſolo nunc utebatur, Cinnabaris iterum addita fuerit, nec ullum adhuc latitantis malignitatis ſignum aderat, donec tandem præter omnem opinionem maculæ petechiales hinc inde in corpore comparuère, quibus jam accedens ſumma cordis anxietas cum pulſu aucto, febris præſentiam ſufficienter indicabat, ſed nimis ſero, vix enim primo alexipharmaco exhibito, convulſiones ſuperveniebant, filumque vitæ intra bihorium reſcindebant; cum, quod notari meretur, paulò ante convulſiones, me attentius & triſtius ipſum floccos jam legentem inſpiciente, ne hoc pro mortis ſigno haberem, ſed temporis fallendi cauſa ab ipſo fieri, certò crederem, me monuiſſet: Diſcat ex hoc caſu, cui curæ cordique ſunt ægroti, medicus quilibet de malignitate interdum etiam ſuſpicari, ubi nulla adſunt malignitatis ſigna, cujus in hoc ægroto præter tremorem membrorum, quem tamen etiam debilitati ex morbo ante perpeſſo & reſtitantibus adhuc particulis acrioribus optime adſcribere poteras, ne unicum quidem ſignum adfuiſſe, ſancte teſtari poſſum, & vultus enim ſemper ſibi conſtabat, & facilè reſpirabat, & dormiebat, quantum dolores permittebant, & vini medicati operationem benè ferebat, & pulſus ſanorum ſimillimus ab arteriam tangente notabatur; licet ſi à toties, quoties opus fuiſſet, repetita viſitatione ægroti, ab ipſomet ægroto non prohibitus fuiſſem, forſan plura notare potuiſſem, ſi ipſum inſpexiſſem ſæpius, quod notent decumbentes, medicoque, cui vitam ſuam concredunt, relinquant, quoties ipſi, ut illos viſitet, opus viſum fuerit, quando inprimis de medico conſtat, illum ægrotos ſuos non tam ut pecunia emungat, quàm ut eosdem curet, viſitare.

(Exhibitæ Auguſtæ Vind. d. 10. Nov. A. 1695.)

OBSERVATIO CXXXIII.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Lolio temulento.

CUm de Lolio temulento agerem, turbasque ab ipſo excitatas in *Ephem. Ann. VIII. Dec. II. Obſ 37.* indicarem, metamorphoſin ipſius famoſam quidem, nec dum tamen ſatis certam, ſeponere & accuratiori experientiæ reſervare coactus fui; Nunc referre juvat, quid interea obſervaverim, & ex variis atque repetitis tentaminibus didicerim. Fatum itaque primò granorum tritici, quæ ſelecta omninò erant, hoc fuit: Sata in terra, de præinexiſtentibus granis alienigenis non ſuſpectâ, & repoſita cum vaſe fictili in loco umbroſo, obſcuro, frigido & humido, quin & quotidiè aquis largiter perfuſa, imò inundata, germinârunt quidem lætè omnia, ſed continuatâ iſtâ culturâ humidâ ſubſtiterunt in gramine, adeò quidem, ut ne unicum ad culmum & ariſtam pervenerit, cum tamen alia, aquis minus obruta, item quæ calorem & ſiccitatem experta fuerant, plenè fructificarent, ſuamque ſpeciem prorſus conſervarent. Uti igitur ne unius quidem grani tritici in lolium mutationem obtinui, ita ſecundò nec avenam vel ſiccâ vel humidâ culturâ eò deducere potui, ut loliaſceret. Tertiò, lolium autem ipſum pro diverſitate iſtius culturæ multum variavit: Manſit ſub ſiccitate parvum, exile, gracile, ſub exceſſu humiditatis non uti triticum, hæſit in gramine, ſed inſignes tulit ſpicas, & majora grana; ſub neutro autem ſtatu degeneravit ſive in triticum ſive in avenam, ſed manſit usque quod fuit lolium, conſtans utique & naturæ ſuæ tenax. Quid ergò? cùm iſta non una ſed repetita vice, tribus ſucceſſivè annis, (quibus abunde in agris lolii) tentaverim, eventu ſemper eodem, nunquam ita felix, ut mutatum granulum viderim, licet tanto tempore tot modis fuerim uſus, quapropter fidem adhuc derogare traditionibus, & metamorphoſin utut paſſim jactatam & receptam non poſſum non in dubium revocare.

His ita ſe habentibus, unum & alterum porro notandum & expediendum occurrit. Communiter ubi de transmutationibus plantarum

tarum agitur, triticum & hordeum pro exemplo adducuntur, tanquam in lolium abire ſolita, nemo avenam accuſat: At præteritis annis, ob nimium lolii proventum, totque alias plantarum noxas nimis quàm notas, altum de tritico mutato fuit ſilentium, agricolæ unanimes avenam degeneráſſe queruli prætenderunt, unde, ut olim dixi, nomen avenæ vertiginoſæ, Schwindel-Habern / hodienum obtinet; quod & in Haſſia & Sylva Hercynia tribui eidem colligo ex obſervationibus *Dn.D. Valentini & Dn.D. Brunneri Tom.Eph. ult.* Nec ſanè homines hîc loci niſi à pultibus ex avena paratis læſos fuiſſe conſtat. Ad aures quidem ſemel venit, etiam à pane inductam temulentiam, idemq; Botanicorum libri tradunt; quod proin ruſticis, lolium ſolius avenæ vitium tenentibus, regeſſi, ſed reſponſum tuli, id non factum niſi à farina loliacea cum avenacea triticeæ commixta, ipſos quippe piſtores ob hanc fraudem detectam mulctatos. Quicquid ſit, ſive inter avenam ſolam ſive inter triticum quoque naſcatur lolium, interim, quàm multiplicatur numerus frumentorum loliaſcere creditorum, tam ſuſpecta ſit ipſa metamorphoſis.

Solet autem pro ipſa adduci experientia Patris *Galeni*, de quo Ipſe *l. 1. c. 37. de alim. facult.* quòd *ætate jam declinante agriculturæ ſtudioſus factus, triticum ac hordeum aliquando ſeminaverit, omnibus diverſi generis ſeminibus, quæ ipſis erant admiſta, diligenter ſelectis, quò certò cognoſceret, num ex ipſorum mutatione lolium & ægilops naſcerentur.* Eventus hic fuiſſe dicitur: *Frequens in tritico lolium, in hordeo parum.* Verùm hîc non deſunt, quæ deſiderantur. Ante omnia nulla fit mentio temperiei anni vel loci, ubi ſeminaverit, cùm tamen aliàs reſtringatur mutatio ad humiditatem & frigiditatem. Profectò, ſi ita ſimpliciter & quotannis fieret degeneratio, actum jam eſſet de tritico. Dein, eodem loco Aparinen, plantam ſtellatam, ex mutatione lentis, papilionaceæ, collectam fuiſſe prætendit; Quis plantarum iſtis generibus diverſarum mutationes ferat? Adeoque porrò, uti deceptus fuit circa ægilopem, ita circa lolium forte idem ipſi contigit; detexit quippe rationem, quî prodire ægilops poſſit, etiamſi pura tritici grana ſerantur, *Cl. Rajus* hanc, quod ante triticum matureſcant, decutianturq; ita grana & ſerantur in ipſa meſſe, quam quidem fallaciam circa lolium quoque ſubeſſe putat. Quicquid & de hoc ſit, cum grana lolii non facile decidua ſint, & apud nos agri primo anno triticum, altero avenam ferant, tertio autem quieſcant, ut ad noſtra tempora redeam, de alia ratione frequentis & abundantis lolii infra ſollicitus ero.

Recen-

Recentior eſt obſervatio, cujus meminit *Joh. Bapt. Triumfettus d. ort. plant. p. 60.* quod *in inſigni rariorum ſtirpium viridario Illuſtr. Dn. Marſilii ſelectis ſolius tritici granis præciſo omninò in loco ſatis, & aliis ſimiliter ſolius lolii ſeorſim in altero, hæc nihilominus favente tum tempeſtatis tum culturæ humidioris ratione ferè omnia in triticum ſe commutârint.* Mihi quidem tam felici, ut talia obſervarem, eſſe non licuit. Referuntur autem fata granorum non tritici, ſed lolii, & rediiſſe notatur hoc lolium noſtrum in triticum, idque ſub cultura humidiore. Atqui humiditatis exceſſus communiter accuſatur tanquam cauſa degenerantis tritici in lolium; ſiccitas ergò & caliditas lolium deberent reducere in triticum, nec enim eadem humiditas favere poteſt tritico in lolium, & viciſſim huic in illud mutando. Cur annis noſtris humidis adeò lolium non rediit in triticum? Lolium autem humiditatem optimè fert, ipſâ experientiâ teſte, tum caput extollit, ut de Italia quoque teſtatur *Ramazzinus*, qui (metamorphoſin quidem etiam ſtatuens) anno nonageſimo frumentum in lolium converſum citat ob aquarum colluviem, imò ſubdit: *Annus jam agitur centeſimus, ex quo haud abſimilis inundatio ciſpadanam & transpadanam regionem occupavit, unde poſtea ſubſecuta eſt ſumma annonæ caritas, tritico in lolium converſo, ut refert Paulus Craſſus Corrigienſis in doctiſſimo ſuo libello de Lolio*; quem videre optarem. *Lolium* item *vehementiſſimè aquam amat*, inquit *Theophraſtus d. cauſ. plant. l. 2. c. 21.*

Non prætermittam, quæ occaſione ejusdem *Theophraſti l. 4. d. cauſ.* ubi ex profeſſo mutatio reciproca ventilatur, *Scaliger* commentatur: *Ratio eſt*, inquit, *utrique tritico & lolio natura quædam communis, ſub qua differentiæ ſitæ pendent à ſuis quæq; cauſis. Eæ cauſæ igitur, quum ita inter ſe affectæ fuerint, ut alterutra vincat, ex illius victoria ſequetur effectus. Planius declaretur. Lolium ſi eſt tritico validius imbrium tempore, ſqualoris tempore imbecillius erit. Vincebat ibi: vincetur hîc.* Theophraſtus quidem ipſe valde dubius in hoc puncto hæſiſſe videtur, quod toties in libris hiſtoriarum & de cauſis adducit; cautè ſanè loquitur *hiſt. l. 8. c. 9. Lolium ex tritico & hordeo corruptis enaſcitur; vel ſi id minus, naſci quidem inter triticum ſolitum eſſe, nulli dubium eſt*; Cur id fiat, mirè ſe torquet *c. 6. l. 4. d. cauſ.* an in ſemine, an in radice principium mutationis poni debeat, hancque tantam agnoſcit difficultatem, ut eâ commoti quidam lolium non ex tritico per mutationem, ſed ex pluviis per ſpontaneum ortum deduxerint. *Scaliger* mentem ipſius expoſiturus & negotium expediturus, imbres magnos & multos, longam-

gamque in terra ſeminis moram accuſat, hinc imbecilla ſemina aboleri, fortia reſiſtere, mediocria neque reſiſtere integrâ perfectione neq; penitus corrumpi, ſed mutari tantùm obſervat. Hinc *Natura*, pergit metaphoricè, *ſeminis de conſervanda ſpecie conſilium quoad poterit, inibit: ſi non poterit, admittet alteram, non tam volens, quàm non invita.* Quâ quidem cauſarum inveſtigatione opus nondum videtur, quoad prius experientia rem ipſam plenius planiusque comprobaverit; iſta autem ratio vel ideo ſuſpecta eſt, quia nimium probat; quippe quâ *Theophraſtus* utitur ad probandum, cur linum in lolium tranſeat, quia etiam pabulum immodicè trahit. Non ſufficiebat triticum, hordeum, avena, & invitum huc trahendum erat linum.

Ut viam parem, ad veroſimiliorem difficultatis hujus reſolutionem, pauca præmittam ex *Trago*, ſedulo Botanico. Hic parte 2. c.25. von Quecken und Dortgras / ſub æra & lolio varias graminum ſpecies deſcribit, quas inter an verum & de quo hîc agitur lolium ſit, dubito. Notat autem ipſe, quæ vidit, duo in quovis hordei grano puncta, unde procedat germinatio è ſuperiore ſpicæ, inferiore radicis, ita quidem, ut nonnunqam ſub pluviis radice prævalente, in terra repente, & paſſim germina trudente, prorſus debilitetur ſpica; Prætendit ergò degenerationem cujusvis ſpeciei frumenti à nimia humiditate eſſe peculiarem, & referre naturam vel ſecalis vel hordei, herbas adeoque iſtas eſſe ſteriles, nec ferre grana, quicquid etiam videantur promittere; unde Gauch-Habern/ Mäus-Habern / ohne Korn und Frucht / vocat. Hanc ſterilitatem lolium noſtrum in mediis aquis non paſſum fuit, ſed ſpicas tulit inſignes, ut ſupra notatum; tum verò triticum hæſit in gramine, teſtimonio earundem obſervationum. Itaque veroſimiliori illorum accederem ſententiæ, qui prætendunt, vix ullo tempore, utut bono, prorſus defuiſſe lolium, ſed creviſſe tamen parcius quidem & minus, hinc à turgidis tritici & avenæ granis facile ſeparatum, brutis deſtinatum & projectum. Cùm verò humiditas annis præteritis cum frigore excederet, eaque ipſa de cauſa boni frumenti grana ſuffocarentur, in gramine ſubſiſterent, inanes ariſtas ferrent, tum perſtitit lolium, tum felicius provenit; acceſſit temporum ob bella malignitas & annonæ caritas, quæ avaris ruſticis ſuaſit, frumenta non ut olim depurare & ſecernere inde lolium. (modò ſaccus repleatur; ceſſêre enim hominibus, quæ ſuibus olim relinquebantur.) Quid ergò mirum, illato toties in agrum loco bonæ avenæ ſive unà cum ipſa lolio, prævaluiſſe id tan-

tandem, maximè cum faverent aliquot ſucceſſive anni conſtitutiones.

Miram inter triticum & lolium ſive anti- ſive ſympathiam ſiſtit *Dn. Tudecius obſ. 127. An. IX. & X. Eph. Dec. I. Vir quidam in œconomicis valde ſedulus plurima penes ſe geſtabat tritici grana, ſingula à ſingulis lolii granis perforata, intus hærentibus illaq; depaſcentibus, tritici grana ita exinanita erant, ut cortex tantummodò in quibusdam ſupereſſet, lolii verò grana plena nucleo & ſaturata permanſerunt.* Procedit Laud. Dominus per negationem, non fuiſſe humidum triticum in acervos collectum, ut inde lolium enaſci potuerit, ſuſpicatur autem non benè repurgatum à lolio fuiſſe triticum, hinc morâ diuturniori inter ſe commixta unum ab altero tanquam zoophyto conſumptum. Potuiſſet idem præſtari fortè à maleferiato, ſi excavatis tritici granis lolium immiſiſſet; poſſet deduci ab inſectis farinam tritici conſumentibus, & parvulis lolii granis vacuum corticem occupantibus, dum ſub ventilatione jactitantur, intruduntur.

Verùm iſta de primo puncto ſufficiant, ſupereſt tangenda paucis temulentia à lolio inducta, cujus cauſa obſcura videtur. Noxæ variæ à comeſtis ſub annonæ caritate heterogeneis paſſim occcurrunt: *In Æno*, urbe Thraciæ, inquit *Hippocrates* Epidem. l. 2. ſ. 4. *leguminum eſu continenter utentes fœminæ & viri, crurum impotes fiebant, & ad finem usque perſtiterunt. Verum orobum comedentes, dolentes genua.* Idem à *Binningero* obſervatum, quod ſcil. ruſtici cum pane ex orobo ſive ervo veſcerentur, nonniſi miro modo ſubſiliendo incedere potuerint, refert in *Regno veget. Dn. König*, & derivat à ſucco nutritio acriori reddito nimis concitato verſus renes, muſculos pſoas, hincq; compreſſione nervorum cruralium. Quid in lolio accuſabitur? *Dn. D. Brunnerus loc. cit.* convulſiones & ſphacelum à comeſtis granis ſecalis degenerantibus & venenatis, adſcribit devoratis ſimul inſectorum ovulis, unde excluſa in corpore animata lues pungendo & devaſtando partes in motus anomalos egerit ipſamque mortem. Operæ pretium eſt, iſtis addere, quæ *Galenus* itidem loc. cit. graviter notat & monet, de parente iterum ita loquens: *Proinde iis, qui ſeminibus ſalubriter uti vellent, præcepit, omne, quod pravum eſſet, religerent; neque id pro nihilo ducerent, ut piſtores, qui populo publicè inſerviunt. Etenim cum anni conſtitutio prava aliquando fuiſſet, lolium affatim tritico innaſci contigit; quod cum neque agricolæ accommodatis ad eam rem cribris exactè purgâſſent, neque piſtores, quod paucus eſſet tritici proventus, ſtatim quidem*

dem multis caput dolere cœpit; ineunte verò æſtate in cute multorum, qui comederant, ulcera aut aliud quoddam ſymptoma, quod ſuccorum pravitatem indicaret, eſt ſubnatum. Non igitur oportet nos in purgandis ſeminibus, quæ ad eſum comparantur, eſſe negligentes, perſuaſos, etiamſi noxam, quæ quotidiè fit, ob exiguitatem ſenſu non percipimus, quod tamen longo tempore ex ipſa acervatur, tandem erupturum. Quæ utique temporibus noſtris applicari poſſunt. Quid ſi ergò juxta veroſimilem *D. Brunneri* rationem etiam lolii maligna vis ab animatis atomis deduci poſſit? Quas quidem indicare videntur ulcera & ſymptomata, quæ *Galenus* pravitati ſuccorum adſcribit, ſub qua nidulari inſecta commodè poſſunt. Obſtat tamen 1. quod lolium rubigine non ita infectum fuerit, utpote validius, nec grana corrupta aut verminoſa comparuerint; videtur ex hoc agnoſcenda potius maligna ipſius vis, quod ab inſectis vix tangatur. 2. Non iſtis ſolùm annis, queis ob verminationem ſecale venenatum fuit, lolium temulentum meruit vocari, ſed omni tempore ſub bona etiam anni conſtitutione tale eſt & deprehenditur, ſi in debita quantitate fuerit ſumptum.

Aliam & ſingularem turbarum è lolio cauſam mihi quondam detexiſſe videbar, cum ipſam avenæ farinam, cui loliacea immixta, examinarem. Facile enim adhuc agnoſcebam ariſtas, quas ſingula lolii grana habent tanquam totidem haſtulas teretes & acutas, easq; ſat copioſas & majuſculas; Quid ſi ergò, mecum ratiocinabar, iſtæ aciculæ moleſtiam crearent ventriculi tunicis, easque pungendo & irritando laceſſerent, ſic nauſeæ, cardialgiæ & vomitûs cauſa in propatulo erit, & caput per conſenſum nerveis fibris compateretur? Inſenſibilia venenorum ſpicula tales moleſtias inducere poſſe, dum in ventriculo adhuc morantur, occaſione cicutæ probavit *Dn. D. Wepferus.* Sed hanc cauſam excuſſerunt illi, qui lolium frugibus, ex quibus cerevíſia paratur, permixtum ebrietatem promovere aſſerunt, ubi ariſtarum ſpicula accuſare non poteram. Supereſt itaque unica eaque communis inebriaminum cauſa, fumoſum ſulphur, ſpiritus obfuſcans & ligans, acrimoniâ tamen ſimul irritans & turbans. Hoc à poſteriori cognito effectu etiam lolio adſcribetur, quoad phænomenis alia ratione fuerit ſatisfactum.

(Tubingâ Auguſtam Vindelicorum d. 12. Novembr. A. 1695. miſſa.)

OBSERVATIO CXXXIV.

Dn. D. CAROLI RAYGERI.

De Naſturtio albo antiarthritico.

RAphanus marinus, Plinio Armoracia, Arabibus juxta Tabernæmontanum, ut & noſtratibus communiter Naſturtium album, aliis Raphanus condimentarius & Raphanus obſoniorum dictus, majorem uſum in culinis quàm in officinis obtinuit pharmaceuticis. Vim tamen ei febrifugam cum ſale trito, & externè ad pulſus applicato attribuunt Autores. Internè inter alia deprædicant in pectoris ac pulmonum affectibus Electuarium diaraphanum vid. Tabern. Tragus & alii. Ex ſequentibus etiam patebit pollere virtute antiarthritica, & non minus articulorum mederi affectibus quàm aliis. Vir quidam robuſtus, natione Hungarus, militiam à juventute ſecutus, in conflictu quodam à Turcis captus, & miſerè verberibus in planta pedum, more gentis barbaræ, tractatus, tandem è captivitate liberatus in aliud incidit malum, dum ingentes in pedis dextri pollice acquiſivit dolores, quos cum tolerare amplius non potuiſſet, arrepto cultro & malleolo amputavit eundem, vulnusq; ipſe conſolidavit. Sed cum dolor paulò poſt recruduiſſet in alia pedis parte, ſimulque alterum crus & denique brachia ac manus occupâſſet, aliud & novum remedii genus excogitavit. Scilicet radicem hujus Raphani ſeu Naſturtii, quam aliàs valdè amare ac æſtimare ſolet iſta Natio, in mortario ligneo minutim contudit, totumq; corpus aſperſit, & linteo involvit, ſicque in lecto ſudavit. Deterſo ſudore, quem multum extrahit radix, ſurrexit ſalvus & incolumis, nihilque amplius dolorum nec tum nec poſtea ſenſit. Vivit autem adhuc, & quantum ſcio, optimè valet. Fortè cum hæc (quæ ab aliis ſæpius audivi, ſed fidem ſuſpendi) Illuſtriſſimus quidem Comes, apud quem ſtabuli præfectum egit, narraret, adſtitit ejusdem Comitis Illuſtriſſima Soror vidua, quæ ſingularem hujus radicis virtutem in ſe expertam deprædicavit. Poſtquam enim maritum in caſtra ſecuta valdè torqueretur vagis artuum doloribus, fruſtra adhibitis plurimis medicamentis & balneis, tandem ſuaſu cujusdam Medici, decoctum radicis hujus Raphani in lacte vaccino gradatim doſin augendo & minu-

endo bibit, ſemper parùm in lecto ſuperſudando, hocque quatuor ſeptimanis continuando, penitùs convaluit, remittentibus nec huc-usque recurrentibus doloribus. Tertium addo felicem Naſturtii effectum in quodam ex colica paretico, qui multis uſus medicamentis, thermis & inunctionibus, tandem radice hac cum aceto fortiſſimo contuſa, ſuaſu cujusdam Chirurgi Caſtrenſis, manè & veſperi curavit ad fornacem fricari membra motu deſtituta, ita intra quatuor ſeptimanas immobilia planè brachia optimè & pro lubitu hinc inde potuit movere. Et cum alias, redeuntibus doloribus colicis, quibus crebrò obnoxius, immediatè etiam rediiſſet pareſis, hic ipſe vertente anno ex inordinata diæta in ſæviſſimam incidit colicam, nihil tamen quicquam contracturæ ſenſit in manibus, ſed ſublatis doloribus eos-dem, ut antea movere potuit.

OBSERVATIO CXXXV.

Dn. D. CAROLI RAYGERI.

De enormi Hæmorrhagia uteri in gravida ſalvo fœtu.

INter abortus cauſas omnium Autorum conſenſu menſium continuatus fluxus geſtationis tempore, aut alia quævis hæmorrhagia uteri ponitur, & quotidiana docet experientia, infantes tales, ſi ad legitimum tempus partus ſerventur, aut mortuos aut minus vitales excludi. Hinc Hippocr. 5. Aph. 60. Si prægnanti, inquit, purgationes menſtruæ curſum ſuum tenent, fœtum benè valere impoſſibile. Commentatur in h. l. Hollerius ſtudiò ponere Hippocratem purgationes in plurali numero, quia, ſi cui mulieri, dum geſtat utero, paucus ſanguis effluat, non eſſe neceſſarium fœtum non rectè valere; At ſi crebrò, aut ſingulis menſibus & copioſè fluat, non poſſe eſſe ſanum fœtum, ſed aut corrumpi, aut parvum fore, imbecillum & parum vitalem. Proinde & notandus & admirandus erit ille infans, qui inter inordinatè & copioſè fluentes menſes conceptus, inter continuatos fluxus geſtatus, & tandem præcedente aliquot ſeptimanarum enormi hæmorrhagia, ſalvus tamen & incolumis optimeque conſtitutus excluſus adhuc vivit & valet, quem ſequens exhibebit hiſtoria: Prænobilis ac honeſtiſſima Matrona ex duplici conjugio plu-

rium liberorum parens, quadragenaria, aliàs robuſta & boni habitus fœmina, poſt ultimum puerperium in inordinatos incidit menſes, qui non tantùm ſolito crebrius, ſed & copioſius fluxere, adhibitis remediis & thermis Badenſibus prope Viennam, melius ſibi habere viſa & imprægnata, fluentibus tamen ſecundum ordinem legitimè menſibus. Dubitavit mecum, dum ventrem intumeſcere obſervâſſet, an legitima conceptio ſit? quem ſcrupulum paulò poſt exemit ſubſequens notabilis motus infantis. Apertâ venâ & conveniente quantitate extracto ſanguine in menſe Majo Anno 1693. ſubſtitit illicò menſium fluxus per menſem Junium & Julium, mox medio Auguſto ſex vel ſeptem ſeptimanis ante partum, non ut antea ſtillare, ſed enormiter fluere incepit ſanguis, tantâ quandoque copiâ, ut vix crebilile viſum fuerit ab una fœmina tantum ſanguinis ſine detrimento vitæ poſſe abire, ſæpe una nocte duo lecti linteamina ita cruore conſpurcata, ut quaſi tincta viderentur. Acceſſêre graviſſimi in lumbis & inguine dolores, non aliter, ac ſi fœtus exire vellet, & ſic cum maximo conatu prodiit maſſa ſanguinis pugni magnitudine. Quæcunque hic adhibita adſtringentia, & ſanguinis fluxum inhibentia, nullum fecêre effectum, ſed continuavit modò remiſſius modò fortius, raro uno vel altero die ſubſiſtens, usque ad tempus partus, quo præter omnem ſpem peperit leviſſimis & cum prioribus perpeſſis doloribus vix comparabilibus, puellum robuſtum vivum & benè valentem. Infanti data nutrix, mater conſueto modo purgata, lochiis juſtè fluentibus, remittentibus ſimul omnibus priſtinis doloribus, recollegit vires, vegeta & in publicum prodire parata. Quintâ poſt partum ſeptimanâ in pejus relapſa, novos denuò ſenſit cruciatus in lumbis & inguine, jamque non ſanguis, ſed fœtidiſſima materia liquida coloris nigricantis cum & ſine urina in maxima erupit copia. Adhibita omnis generis medicamenta, purgantia, alterantia, abſtergentia, balnea, inſeſſus, fomentationes, injectiones, ſed omnia ſine fructu, ſine remiſſione dolorum, aut fluxûs materiæ putrilaginoſæ, nullo modo tamen purulentæ. Solum Laudanum de tribus cum oculis cancri & ſyr. de alth. F. ex aqua fragorum quoties exhibitum, toties in momento omnes cruciatus ſuppreſſit & quietem conciliavit, perſeverante nihilominus fluxu. Duravit hic à menſe Novembri usque in Februarium ſequentis anni, ubi exhauſta & emaciata, nullo alio ſuperveniente ſymptomate, viribus deſtituta placidè obiit. Non permiſit mœſtiſſimus Maritus eam aperiri, ita malum latens cum ipſa ſepul-

tum,

tum. Interim tria quàm maximè hic veniunt conſideranda & admiranda: I. In tanto & vix credibili profluvio ſanguinis ſervatum infantem. Refert quidem Joh. Libaltus in Scholiis ad ſupra citatum Aphoriſmum, ſe noviſſe fœminam quandam gravidam, quæ ſex libras ſanguinis absque ullo fœtûs detrimento excrevit, ſed ſemel tantum non repetitis vicibus, uti apud noſtram, ubi per ſex ſeptimanas continuè enormiter fluxit. II. Unde tanta copia ſanguinis intra exiguum tempus ſimul & ſemel quandoque prorumpens prodierit. Blegny in Zodiaci Medici anno ſecundo pag. 41. arbitratur in ſimili caſu ex cervice uteri poſſe profluere. Sed illæ venæ ibidem nimis exiles, nec in corpore membranoſo copioſæ. III. Unde poſt partum tam copioſa per tres menſes continuò effluens materia putrida & fœtida, cujus abundantiæ ſi omnia inteſtina & viſcera interna computruiſſent, non ſuffeciſſent.

OBSERVATIO CXXXVI.

Dn. D. CAROLI RAYGERI,

De Hydrope ex catarrho ſalutari.

HOneſtiſſima Matrona ſexaginta trium annorum, aliquot liberorum in primo conjugio parens, in ſecundo ſterilis, ab aliquot annis circa Martium graviſſimis catarrhis obnoxia, circa initium Februarii anni præterlapſi 1694. febriculâ levi tentata, quæ modò augeri, modò minui videbatur, vigeſima die ſupervenit terribilis catarrhus quaſi ſuffocativus cum ſtertore, difficillima reſpiratione, perſeverante & circa veſperam ſemper ingraveſcente febricula, cum ſputo albo ſpumoſo minimè coćto. Adhibitis medicamentis convenientibus pećtoralibus, circa quadrageſimum morbi diem remiſit catarrhus, ſed ſenſim intumuere pedes, crevitque de die indies intumeſcentia altius, ut non tantùm crura, verùm & totum abdomen occupaverit, liberrimâ tamen manente reſpiratione. Tentavi alvum ſubducere ſolutione mannæ cum cremore tartari in aqua cichorii, ſed plusquam quindecies inde purgata, valdeque debilitata peſſime ſe habuit. Nihil ergò hic purgantibus faciendum ratus, quotidiè ſemel vel bis pro exigentia clyſterium ex laćte applicari juſſi, quod ſemper profuit, urina copioſè prodeunte.

Menſe

Menſe Majo in thermis noſtris vicinis Altenburgenſibus balneavit per octiduum, ſed his nihil proficientibus, ab omnibus medicamentis ceſſavit, obſervatâ ſaltem bonâ diætâ, cum appetitus ſemper eſſet bonus, ſitis nulla, ſomnus placidus, ſolis uſa clyſteribus. Menſe Auguſto parùm cœperunt pedes ſerum ſtillare, quod ita ſenſim atque ſenſim omne effluxit, detumeſcente indies abdomine, cruribus, pedibus, ut præter ſuam & omnium ſpem convaluerit, ad priſtinum ſcilicet vigorem & ſanitatem reducta, benè valens & optimè vivens. Ex hoc concludo 1. Colluviem ſeroſam in pectore effeciſſe catarrhum, & per metaſtaſin tumorem hydropicum in pedibus & abdomine. 2. Hydropicos non eſſe multis medicamentis, imprimis catharticis fatigandos, ſed negotium naturæ committendum, utpote quæ plus poteſt quandoque ſine medicina, quàm hæc illâ reluctante. 3. Faciliùs eſſe curandum hydropem, qui ex metaſtaſi humorum, quàm qui vitio viſcerum aut poſt febres oriri ſolet. 4. Annos climactericos non eſſe attendendos. Addo quintum, Sanitatem poſt tam gravem exantlatum morbum in ſenibus rarò eſſe conſtantem aut durabilem. Nam licet ab hydrope liberata ante annum mortem eluſit, hoc tamen, quo hæc ſcribo, derepente facta epileptica inopinatò ejusdem facta præda.

OBSERVATIO CXXXVII.

Dn. D. CAROLI RAYGERI.

De Aſthmate ex hydrope pectoris.

SAlutarem Hydropem excipiat alius, non ita, ut prior benignus, verùm gravioribus ſtipatus ſymptomatibus, & tandem exitioſus, non minus tamen notatu dignus quàm antecedens. Illuſtriſſimus quidam hujus Regni Comes quinquagenarius ante aliquot annos graviſſimo afflictus aſthmate, varia adhibuit remedia, perſeverante nihilominus, & per paroxyſmos redeunte contumaciſſimo affectu. Tandem inopinatò epilepſia corripitur, quæ poſt tertiam vel quartam invaſionem remiſit, ſimulque etiam aſthma emanſit. Poſt unum & medium annnum errore forte aliquo in cibo vel potu commiſſo rediit aſthma ſimul & epilepſia per vices ipſum afficiens, unde indies magis deficiens tandem menſe Novembri anni præterlapſi ſcilicet 1694. fatis conceſſit. Apertum poſt mortem

corpus

corpus, ex quo remotis integumentis modicum effluxit aquæ citrinæ non fœtidæ, ſtomachus vacuus, nihilque aliud continuit quàm colliquamentum aliquod ex cibis & medicinis aſſumptis, talis materia etiam fuit in inteſtino imprimis jejuno. Renis dextri & ſiniſtri medio diſſecti Parenchyma totum erat quaſi ſabuloſum, nullum tamen inſignem continebat calculum, quanquam eodem laboràſſet, ac ſæpius etiam parvi piſi magnitudine aliquot excreviſſet. Remoto ſterno in conſpectum venit, meo quidem judicio, morbi tam diuturni, aſthmatis & epilepſiæ tam crebrò recurrentis cauſa, aqua ſcilicet citrina inodora ultra libras quinque officinales in cavitate pectoris, magis tamen in dextro, quàm ſiniſtro latere ſtagnans. Pulmones erant flaccidi, diſcolores, dexter lobus innumeris repletus lapillis granum milii æquantibus, inter quos unus extrahebatur lapillus, fabæ aut phaſeoli magnitudine hinc inde acutus. In ſiniſtro nihil tale deprehenſum. Præterea nihil notabile occurrit.

OBSERVATIO CXXXVIII.

Dn. D. CAROLI RAYGERI.

De Febre tertiana intermittente comatoſa.

QUod in hiſtoria Febris autumnalis epidemicæ notavit, & in pathologia ſua confirmavit Clariſs. Willis, frequentiſſimè nimirum febribus ſuccedere coma, & imprimis in illa epidemica multos factos eſſe comatoſos; hoc etiam mihi ſuperiori anno in aliquibus obſervare licuit. Menſe enim Junio, nobilis ac honeſta Matrona 72. annorum febre corripitur tertianâ, nullis ab initio ſtipata gravioribus ſymptomatibus. Accepit poſt ſecundum paroxyſmum lene laxativum, & quia ab aliquot annis, propter ingraveſcens ſenium, Venæ apertionem omiſerat, modicum pro ratione ætatis ac conſtitutionis extractum ſanguinis. Quinto paroxyſmo levi tentabatur frigore, inſequente calore maximo, cum delirio & ſomno comatoſo, unde excitata, nihil aut parum, ſed extra mentem locuta, ita jacuit 24. horis, poſtea ad ſe rediit, & exhibito ſequenti paroxyſmo pulvere corticis Peruviani penitùs à febre liberata fuit. Circa hoc tempus, robuſtus quidam vir 35. annorum temperamenti phlegmatico-melancholici, (nam ſemper pallida & tumi-

da facie, parum loquens obambulabat) in febrem incidit tertianam intermittentem. Huic ſtatim poſt ſecundum paroxyſmum, quarta ſcilicet morbi die aperta vena. Quintâ rediit tertius paroxyſmus ſine multo frigore, ſed calore in ſextum diem ſeſe extendente. Septima die factus comatoſus continuè dormiebat, ad interrogata nihil, aut fractis incongruisque reſpondebat verbis, pulſus velox & ſine intermiſſione febricitans, quæ de cibo vel potu offerebantur, ſumebat, petebat autem nihil, veſicatoria applicata cum optimo effectu, parum vel nihil ſentiebat. Ita ſeptem diebus jacuit. Decima quinta melius ſe habuit, ad ſe rediit, & totaliter convaluit. Adeò rectè Riverius Prax. Med. l. 1. c. 2. Qui per conſenſum partium inferiorum & è vaporibus ex iis elevatis fit comatoſus affectus, minus infert periculum. Quod quidem verum, ſed non perpetuum, nam tertius itidem robuſtus vir, nunquam vel parum à juventute infirmus, ſimiliter menſe Julio corripitur febri tertiana intermittente. Huic ſtatim altera die aperta vena, poſt ſecundum paroxyſmum accepit laxativum lene ex manna, ſeptimâ factus comatoſus, nonâ die exſpiravit.

OBSERVATIO CXXXIX.

Dn. D. CAROLI RAYGERI.

De Meſenterio abſceſſibus ſcatente.

LEpida novem circiter annorum puella, Apothecarii hujus Civitatis filiola, ante annum in autumno cœpit ægrotare, conqueſta de ventris ac laterum dolore cum aliquo ſingulis noctibus recurrente levi calore, latera ad tactum erant cum ventre duro diſtenta, urina turbida cum ſedimento craſſo rubro, appetitus bonus, ſomnus placidus cum ſudore in Aurora. Adhibitis externis & internis remediis imprimis reiteratis laxativis, remiſit parum durities ventris cum calore. Sed mox poſt feſta natalitia rediit priſtinus affectus longè gravior quàm anteà, quippe calor jam non intermittens, ſed prope perpetuus erat cum totius corporis contabeſcentia, appetitus tamen ſemper bonus, excrementa naturalia concocta, urina ſanorum ſimillima. Menſe Martio hujus anni febris lenta hucusque continua degeneravit quaſi in intermittentem.

Quoti-

Quotidie enim circa meridiem aut paulò poſt leve ægrotam invaſit frigus, ſucceſſit calor longè vehementior quàm aliàs usque in mediam noctem, quâ febris ſudore ſoluta. Hunc paroxyſmum bis repreſſi cortice Peruviano, ſed ſemper intra decem dies rediit. Tandem miſella tota emaciata, conſumpta, & viribus exhauſta, circa medium Aprilis placidè extincta. Apertum poſt mortem corpuſculum, in quo multa occurrêre notatu digniſſima. Remotâ cute, aqua citrini coloris in pauca quantitate effluxit. Cum peritonæum aperire voluiſſemus, erupit hinc inde fœtitiſſima ac putrida liquida materia, credebam à Chirurgo diſſectum aliquod inteſtinum, ipſe manum admovi, ſed undique inteſtina adhærere peritonæo deprehendi, ac ſi agglutinata fuiſſent, nec ſine dilaceratione alterum ab altero ſeparari potuit. Meſenterium totum ſcatebat ulcuſculis majoribus minoribusve, quæ diſſecta vel compreſſa fundebant putridum humorem coloris cinericei. Pancreas totum quantum quantum erat putridum. Pulmones ita pleuræ adhærebant undique, ſicut inteſtina peritonæo, æquè enim unum ab altero ſine violentia avelli non poterat, in ſiniſtra eorundem parte hinc inde erant ulcuſcula, ſicut in meſenterio, ad tactum dura, ſed diſſecta ſimilem ut illa continentia materiam. Ex quibus conſtat, duritiem lateris, febrem continuam & ſubſequentem mortem omninò ab iſtis ulcuſculis & abſceſſibus in meſenterio proveniſſe; Coaleſcentiam autem illam peritonæi cum inteſtinis, & pulmonum cum pleura à prima fuiſſe conformatione; mirum tantum quod ita conſtituta ſemper à prima juventute usque ad hanc infirmitatem optimè valuerit, creverit, & ſine ullo dolore adoleverit, deinde quod liberè ſemper usque ad mortem potuerit reſpirare, nec illa tam firma pulmonum adhæſio laborioſum reddiderit reſpirium.

(Poſonio Auguſtam Vind. die 13. Novembr. An. 1695. miſſæ.)

OBSERVATIO CXL.

Dn. D. JOHANNIS THEODORI MOEREN.

De Eclipſibus lunari & ſolari viſibilibus Anni 1695.

ECliplin lunarem domo abſens cœli invitante ſerenitate 10. (20.) Novembr. veſperi obſervaturus non alia acceſſi præparatione, niſi quod ſub ipſum Solis occaſum horologii portatilis indicem dirigerem ad quadrantem poſt quartam, tempore quo Lunæ corpus ſaltabat ab ortu; & ecce quadrante poſt ſextam obſcurabatur inferior limbus Auſtralioris partis corporis lunaris; paulò poſt ſeptimam umbra terreſtris invaſerat tres partes diſci lunaris, quæ erat ſumma obſcuratio; & quadrante horæ poſt octavam totius lunaris tragœdiæ finis erat. Scio non arridebit exactioribus Aſtronomis hæc craſſior Minerva, quâ tamen inſinuatum cupio, calculum ipſorum non parum à vero hac vice aberraſſe, dum initium Eclipſeos poſuerunt octo minutis ante ſeptimam, medium ſemiquadrante poſt octavam, finem medio decimæ, & tamen magnitudinem obſcurationis vix medietatem Lunæ aſſequi ſtatuerint.

Liceat addere, quod mirum gloriati quidam fuerint Calendariographi de errore calculi Argolici Eclipſin ſolarem inviſibilem ſtatuentis, quæ fuit 6. Decembr. ſtyl. novi; illi verò eam ſupra noſtrum hemiſphærium adhuc certò viſibilem ultra quinque quadrantes ſcripſerint. Sed obſervatio noſtra docuit, quod medio nonæ nobis ſub elevatione poli coincidente ferè cum meridiano Heidelbergico (tum temporis in Hembsbach quatuor horis ab Heidelberga diſtante Domino Satrapæ aderam, quod oppidum alterâ poſt nocte Galli ex improviſo exſpoliaverunt) nihil fuerit de Eclipſi Solis reſidui, quid verò retro noſtræ ſtradæ montanæ montes mediæ circiter horæ ſpatio prævie in Sole montes ſuperante actum ſit neſcio, ſaltem nec quidquam tenebras auroræ ob Eclipſin ſolarem protractas fuiſſe, quia ſtudioſiſſimè attendi, ſanctè teſtor. Exactiores ſuis in ſcriptis forſan dabit obſervationes Solertiſſimus Dominus Koesfeld,

inge-

ingeniorum miraculum, & apud Leydenſes Batavos Profeſſor Celeberrimus, edito Planetolabio Aſtronomis notiſſimus, Amicus noſter etiam ad ſtrictiſſimas Stoicorum regulas jam ab olim ſinceriſſimus.

(Bensbemio Auguſtam Vind. d. 10. Decembr. A. 1695. miſſa.)

OBSERVATIO CXLI.

Dn. D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI,

De Globulo lapideo per abſceſſum umbilici excreto.

VIx ullam eſſe partem, ulſumve membrum aut locum in toto corpore humano, quo non aliquando lapillus fuerit repertus, obſervationes ſparſim apud Authores proſtantes teſtantur; quos ex illis datâ operâ eruit, ſtudioſiſſimèque collegit, & ſecundum claſſes agminatim diſpoſuit Vir Celeberrimus Dn. Georg. Francus à Franckenau, Fautor noſter Honoratiſſimus in ſua Lapidicina Microcoſmi aliquot diſputat. comprehenſâ. His licet, ſi libet, & hanc meam accenſere, quæ ſic ſe habet: Opificii Studioſus, vir 40. circiter annorum, quadrati habitus, robuſtisque lacertis præditus, de dolore circa umbilicum ſine prævia nota cauſa conqueritur, cum anxietate præcordiali, levibus quandoque incidentibus animi deliquiis, viriumque & appetitûs aliquali proſtratione. Umbilicus poſt aliquot dies in duriuſculum tumorem attollitur: ſymptomata omnia ingraveſcunt: verbo, fit apoſtema; quod cum Chirurgus applicatis cataplaſmatibus atque emplaſtris emollire laboraret, & aliquando fortius digitis premeret, ecce! nihil tale quicquam nobis ſuſpicantibus, lapillus proſilit, globuli inſtar, rotundus, gypſeamque naturam æmulans, adeoque non admodum durus, & minus compactus; unde is poſtea nonnihil concidit, & ſe quaſi corrugavit, æger autem priſtinam ſanitatem paulò poſt integrè recuperavit.

OBSERVATIO CXLII.

Dn. D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI.

De Tympanite ex ſuppreſſo ventris crepitu oborta.

SArtor erat, XXXVI. circiter annorum tenuisque texturæ vir; is ventris flatu per inferioris gutturis rimam proru-pturo, ſed ob præſentiam honoratiorum hominum ex intempeſtiva verecundia cohibito atque ſuppreſſo, primò in colicam incidit, & mox ſentit, abdomen ſuum in inſolentiorem ſenſim attolli intumeſcentiam, eamque prorſus æqualem, cum doloroſa tenſione, & virium aliquali proſtratione. Quid fit? intra quatuordecim tantùm dierum decurſum in ingentem magnitudinem exſurgit abdomen; & cum vel nulla, vel certè inſufficientia interea in uſum vocarentur remedia, malum ſubinde increvit, quo factum, ut præcipiti medendi occaſione neglectâ, ſeriusque paratâ medicinâ poſthæc fruſtra omnia adhiberentur medicamina. Poſt obitum factâ, adacto in abdomen cultello, levi ſaltem inciſione, ilicet magno ſtrepitu fœtidiſſimum flamen ipſiſſimum malè olentem ventris crepitum æmulans prorupit, quo confeſtim abdomen totum concidit; interna autem viſcera inſtituto extiſpicio ſic ſatis integra omnia deprehenſa ſunt, præterquam quod ventriculus unà cum omnibus omnino inteſtinis immane quantum inflatiſſimi utriculi adinſtar diſtentus fuerit.

OBSER-

OBSERVATIO CXLIII.

Dn. D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI.

De Mola oppidò rara.

HOneſta & pudica fœmina, aliquot quidem liberorum mater, nec dum tamen trigeſimum annnum ſupergreſſa, inſolentiſſimâ corripitur affectione, quâ conqueritur, ex utero ſuo prodire neſcio quam carneam partim, partim membranaceam portionem, mediocrem ſpithamam longitudine, latitudine verò tres quatuorve digitos transverſos æquantem: convocantur, ut in dubiis hujusmodi caſibus plerunque fit, omnes penè cognatæ mulierculæ, quarum aliæ molam, aliæ procidentiam uteri, aliæ aliud quid p. n. incuſabant; & cum hæ ita in partes diſtractæ nec quoad cognitionem, nec quoad morbi curationem convenirent, ego quaſi arbiter accerſor; ubi, dum audio, menſes rectiſſimè ſe habere, adeoque uterum vacare, dum certior fio, nullum unquam præceſſiſſe violentiorem motum aut niſum fortiorem, quo aliàs uterus procidere ſolet, dum vires nil quicquam marceſcere comperior, dumque plures alias circumſtantias diligenter expendo, (inſpectio pertinaciter renuebatur) & factâ collibratione æquales pene eas deprehendo, ipſe quidem aliquantùm incertus hæſitavi, quid ſtatuerem, tandem tamen eorum argumentorum gravitate motus, quæ ad molam propendebant, hanc quoque mali cauſam, quàm aliam hîc loci arguere malui, legiſſe recordatus, etiam in virginibus, viduis, viro non uſis & menſtruum fluxum rectè paſſis aliquando contigiſſe molam; nec fefellit opinio: vix enim per octiduum uterus metuendæ putredini reſiſtentibus injectionibus colluebatur ſimul ac exterius fovebatur, agendis cæteris ſollicitè actis, cum ipſiſſima indigeſta molæ moles derepentè proſiliviſſet, quo fœmina extemplo convaluit.

OBSER-

OBSERVATIO CXLIV.

Dn. D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI.

De Febre maligna, ſupervenientibus licèt graviſſimis convulſionibus, & continuo accedente priapiſmo, tamen feliciter curatâ.

NOndum veſticeps puer, opificis filius, malignâ corripitur febre: ſeptimo vel octavo, ni fallor, die, graviſſimæ ſuperveniunt convulſiones, quibus omnes artus per vehementiſſimas motiones efflictim torquebantur, & ipſum caput noctesque diesque ita rotabatur, ut inde capilli in occipite penè omnes detererentur; accedente tandem & priapiſmo, quo evenit, ut, cum miſellus inter acerrimas usque ad raucedinem intentas vociferationes fiſtulam continuè manibus tentaret, eam frequentibus illis fricationibus tantùm non hinc inde dilaniaret. Interea contra ſtupendos hos inſultus per integras ſex ſeptimanas omnis generis huc facientibus remediis ſolicitè obviam ibatur, quibus, Deo benedicente, effectum eſt, ut integra redierit valetudo, de qua plerique antea deſperârunt.

(Exhibitæ Norimbergæ d. 30. Decembr. 1695.)

OBSERVATIO CXLV.

Dn. D. JOHANNIS LAURENTII FEHRII.

De Ulcere in brachio circa articulationem humeri & cubiti periculoſo tandemque lethali.

PUer ſeptem annorum die 26. Septembr. anno 1682. à condiſcipulo in dextro brachio circa cubiti articulationem fune nodoſo paulò fortius percutitur, & dolores quidem ſentit, ſed vel aſperiorem Parentum animadverſionem fugiens, vel

grata

grata inſtantis vindemiæ tempora reſpiciens, muſſitat per aliquot dies, interim cum cæteris pueris in vinea uvas legit, tertio vel quarto die, ubi dolores ingraveſcebant, matri rem aperit, partemque dolentem eidem oſtendit. Mater nihil mali metuens partem affectam parum tumefactam videt, eamque linteo vino calefacto immerſo munit, aliaque, quæ ex uſu videbantur, agit per tres ſeptimanas, interim dolores cum aliquo tumore atque rubore continuant, tandem die 22. Octobris Chirurgus in conſilium vocatur, qui parti affectæ nonnihil dolenti atque rubenti primo diſcutientia & exſiccantia, deinceps dum hæc nihil proficerent, & materia purulenta ſub cute lateret, cauterium potentiale in loco tumefacto, & à cubiti articulatione remotiore, nec non emplaſtrum defenſivum apponit, conſentientibus Parentibus & Medico ordinario ea de cauſa in conſilium adhibito; deinceps lancetâ purulentæ materiæ, quâ dimidia ovi teſta impleri potuiſſet, exitum parat, & modo in Chirurgiâ uſitato quotidiè obligat; intra aliquot ſeptimanas oſſicula quædam carie affecta ex ulcere prodeunt, & aliquot ulcera in brachio affecto ſpontè oboriuntur, quæ Chirurgus lege methodi Chirurgicæ tractat, & curat, excepto ulcere primo atque primario, ob continuum pravorum humorum, quibus patiens ex naturæ debilitate ſcatebat, affluxum atque oſſis cariem ſub cute latentem optatam curationem non admittente. Chirurgus per annuum ferè ſpatium omnia, quæ juxta artis Chirurgicæ leges factu opus erant, agit, ſed dum curationis difficultatem obſervat, eandem Parentibus aperit, & in ejusmodi caſibus ſæpius membrum ita affectum ſerrâ eſſe ablatum pronunciat: Parentes in re difficili atque periculoſa conſternati ſuadent, ut Chirurgus ſibi Collegam aſciſcat, & nihil, quod ad feliciorem curationem facere poſſit, omittat. Chirurgus autem Collegam non vult admittere & ſe hactenus omnia, quæ in arte chirurgica fuerint neceſſaria atque poſſibilia, feciſſe, nec quicquam, quod ad meliorem ulceris conditionem facere potuerit, omiſiſſe regerit, ſi verò alium Chirurgum vocare animus ſit conſtans, ſoſtrum prius ſibi ſolvi petit; Parentes in maximis anguſtiis verſantes, deliberatis rebus omnibus, Phyſicos & alterum Chirurgum juratum convocant, qui exploratâ patientis conſtitutione, quæ à juventute nonnihil tenuis & ad hecticam prona videbatur, nec non ulceris qualitate ſatis pravâ in loco circa cubiti articulationem admodum periculoſo, præmiſſo difficilis ſi non impoſſibilis curationis prognoſtico, medicamenta tam interna quàm externa ordinârunt,

quæ etiam per trimeſtre temporis ſpatium, aſt ſucceſſu minus optato fuerunt adhibita, inter quæ & pulvis euphorbii, in oſſis carie removenda aliàs maximè proficuus, fuit præſcriptus, ſed dum Chirurgus obſervabat, ab hujus uſu graviſſimos oboriri dolores, cum præſcitu Medici ordinarii ab eo abſtinuit, & conſueto ſuo ſæpiusque in ſimilibus caſibus probato uſus eſt pulvere, oſſa purificante & cariem auferente. Interea per aliquot annos varia ulcera ſinuoſa tam in brachio, quàm dorſo fuerunt excitata, quæ omnia Chirugus per octo annos convenientibus curavit remediis, excepto primo atque primario circa cubiti articulationem notabili, quod omnem etiam per tot annos diligentiſſime tentatam reſpuit curationem, tandem corpus emaciatum & longâ tabe conſumtum animam exhalavit. Poſt beatum filii obitum Chirurgus mercedem ſæpius antehac poſtulatam, & à Parentibus promiſſam, inſtantius exigebat, ſed cum nihil obtineret, res ad Magiſtratum deferebatur, & variæ movebantur quæſtiones, nos ad potiores, ſequentem in modum reſpondebamus:

Ad 1. An Chirurgus ordinarius rectè fecerit, quod, cum per remedia reſolventia & exſiccantia tumorem ſolvere non potuit, & materiam purulentam ſub cute latentem obſervavit, cauterium potentiale in loco à cubiti articulatione nonnihil remotiore applicuerit, & lancetâ mox materiæ exitum paraverit? Reſp. quod ſic: Si enim materia illa purulenta & acris, quæ jam nimis diu ſub cute moram traxerat, diutius ſub cute fuiſſet detenta, graviores dolores & majora mala excitâſſet, parteſque vicinas membranoſas tendinoſas nervoſas atque oſſeas, circa cubiti articulationem obvias, magis corrupiſſet; audiamus ſaltem Sennertum hac in parte nobiſcum conſentientem, dum lib. 5. part. 1. cap. 5. pag. 48. inquit: Si enim animadvertimus, pus eſſe confectum, danda eſt opera, ut ex parte affecta quamprimum evacuetur, nam ſi pus diutius detineatur, membri temperiem evertit, partes vicinas corrumpit, ulcuſque ſinuoſum evadit, vel in fiſtulam degenerat, quod præcipue contingere ſolet, cum materia eſt acris & maligna, vel ad articulos, anum, & ſimiles partes eſt inflammatio; item pag. 49. Verùm tutum non eſt, ſemper apertionem ſpontaneam expectare. Imprimis autem non differenda eſt apertio, & expectanda ſpontanea puris eruptio, ſi caro & cutis ſit craſſior, & ſi in illa parta ſint nervi, venæ ac tendines, tum enim quamprimum aperiendus eſt abſceſſus, ne ſi differatur apertio, pus corrumpat & corrodat nervos ac tendines, præcipuè ſi abſceſſus ſit

circa articulos; & pag. 52. ait: Verum quia applicato cauterio potentiali eſchara vix intra aliquot dies decidit, & tamdiu pus, niſi ſtatim ſub cute hæreat, in abſceſſu detineatur, tutius longè eſt ferro abſceſſum aperire. Vid. etiam cap. 13. loc. cit. p. 234.

Ad 2. An Chirurgus omnia ſecundum methodum in arte chirurgica conſuetam fecerit? Reſp. Etiamſi melius fuiſſet, ſi Chirurgus ſtatim in principio eſſet vocatus, nec pars affecta à puero aut Parentibus neglectim habita; ipſe etiam Chirurgus melius feciſſet, ſi, ubi per trimeſtre temporis ſpatium, ulceris pravitatem atque curandi difficultatem obſervabat, juſſu Parentum ſibi Collegam aſciviſſet, & communicatis conſiliis, uti in caſibus difficilioribus articuli Chiurgici requirunt, omnia, quæ ad curationem promovendam erant conducibilia atque neceſſaria, egiſſet, tamen in reliquis præcipuè poſt publicam à Phyſicis & Chirurgo jurato factam ulceris inſpectionem ferè nihil, quod in purificandis, deligandis atque ſanandis ulceribus erat utile atque neceſſarium, intermiſit, atque per octo annorum ſpacium cum Parentum conſenſu ulcera plura ſinuoſa, variis in locis excitata, vel ipſe debito modo deligavit, vel per alium artis peritum deligari curavit.

Ad 3. Cur ulcus primum atque primarium tam diuturnum, curatu difficile imò impoſſibile fuerit? Reſp. Quia 1. pars principaliter affecta mox in principio à facta forti contuſione fuit neglecta; quia 2. interea materia per fortiorem contuſionem extravaſata in partibus ſubcutaneis ſtagnavit, & per diuturnam moram acrimoniam contraxit; quia 3. Materia illa acris partes ſub cute latentes membranoſas, tendinoſas & nervoſas, quin & ſucceſſu temporis oſſeas eroſit, atque erodendo graviores dolores peperit, hinc major pravorum humorum affluxus eſt concitatus, & ulceris conditio adeò depravata, ut etiam aliquot particulæ oſſeæ carie infectæ intra duos aut tres menſes ex ulcere ſpontè prodierint. Natura autem, teſte Sennerto cit. loc. cap. 13. p. 235. tardè & vix ante 35. l. 40. dierum ſpatium oſſa carie corrupta ſeparat. Quia 4. in parte membranoſa, tendinoſa atque nervoſa non æquè atque in carnoſa inſtrumento acuto ſecare, ulcus ampliare, parteſque oſſeas carie affectas ſub cute deliteſcentes juxta articulationem radicaliter auferre licuit, hinc mirum non eſt, ſi ulcus ob continuum pravorum humorum affluxum à Chirurgo non potuit ad optatum curationis ſcopum perduci: Omnis enim ulceris caries, ut Sennertus in loco ſupra allegato ait,

curationem ulceris impedit, nullumque ulcus perfectè ſanari poteſt, cui os corruptum ſubeſt; item, ſi juxta nervoſas partes, ut in manibus & pedibus, vel in juncturis & in magnorum oſſium capitibus ſit oſſium caries, vel circa muſculorum capita, nervos ac tendines, non facilè curatur ulcus, cum operationes chirurgicæ tutò non poſſint inſtitui.

Ad 4. An Chirurgus, dum per octo annos omnia, quæ potuit & quæ lege artis chirurgicæ opus erant, peregit, mercede ſuâ dignus ſit. Reſp. Quod ſic; teſte enim Scripturâ ſacrâ, operarius mercede ſuâ dignus eſt. Ita ſalvo aliorum ſentiebam judicio. Magiſtratus poſt multas hinc inde factas diſceptationes, his aliisque rationibus atque circumſtantiis benè conſideratis atque penſitatis, Chirurgo ordinario, qui in principio curationis non omni ex parte ſuo ſatisfecerat officio, mercedem, ad æquitatem reductam, ſolvendam eſſe decrevit, atque ita diuturnis litigationibus finem impoſuit. Ut autem hiſce meam paucis ſuperaddam epicriſin, in primo anno Chirurgi, ubi ex peſſima ulceris conditione, & ex carie in oſſibus hærente curationis difficultatem, imò impoſſibilitatem obſervârunt, benè feciſſent, ſi Parentibus mille mala conſecutura in tempore indicâſſent, & ſecundum commune Medicorum atque Chirurgorum effatum, in malis extremis extrema remedia eſſe tentanda, ac pro corpore ſervando partem externam peſſimè conſtitutam ferro auferendam, aliamque è ligno artificiosè fabrefactam ſubſtituendam dixiſſent, aut a curatione omninò abſtinuiſſent, neque per tot annos tam multos ſumtus feciſſent, & cum artis ignominia curam tamdiu fruſtra protraxiſſent; Aſt Parentes nimio & ſatis intempeſtivo unici filii amore flagrantes curam tam cruentam atque crudelem, apud nos rarò uſitatam, admittere noluerunt, cum tamen absque vitæ periculo in parte externa hæc fieri commodè potuiſſet; alia eſt ratio, ſi in partibus interioribus ſimilia oboriuntur ulcera, qualia nos in praxi tam in abdomine, quàm in dorſo obſervavimus, ubi ſectio ob majora metuenda mala omninò nullum inveniebat locum, & poſt primum ulcus ſucceſſivè plura excitabantur ulcera ſinuoſa, ac licet Chirurgus nihil omiſerit, quod ad rem præſentem facere potuit, quandoque etiam, internis ſimul medicamentis cum præſcitu Medici adhibitis, felicem curationis ſcopum attigerit, non tamen diu in tali ſtatu permanſit, ſed intra dimidium annum malum plerunque recruduit, ac in corpore impuris humoribus repleto, & ad cachexiam diſpoſito plura

tandem

tandem ulcera ſinuoſa atque fiſtuloſa ſunt excitata, donec corpus doloribus per aliquot annos perpeſſis emaciatum & longâ tabe conſumtum omni privabatur vitalitate.

OBSERVATIO CXLVI.

Dn. D. JOHANNIS LAURENTII FEHRII.

De Verme ſub cranio latitante cephalalgiæ diuturnæ cauſa.

VIrgo 54. annorum ab ineunte ætate plurimis variorum morborum inſultibus afflicta, anno 1694. menſe Auguſto cephalalgiâ graviore, in ſiniſtro præcipuè latere urgente, laborabat cum calore præternaturali, appetitûs dejectione, vigiliis ferè continuis, & licet tam internè, quàm externè omnia, quæ ad humorum vitioſorum in corpore præſentium evacuationem per leniora purgantia & venæſectionem, per veſicatoria & conſuetas ſcarificationes, nec non capitis roborationem & doloris continui mitigationem per appropriata cephalica anodynis mixta tentarentur, dolor tamen per aliquot ſeptimanas ferè ſemper conſtans permanebat, & raro, niſi ubi jejunus erat ventriculus, per aliquot horas remittebat, gravior autem fiebat utplurimùm, ſi cibum & potum aſſumebat. Dum hæc per tres ferè menſes continuaverant, tandem quidem dolores nonnihil remittebant, interpolatè tamen, ſed non cum tanta vehementia, uti antehac, repetebant. Anno 1695. die 18. Junii priores redibant capitis dolores, quibus accedebant inſuper dolores colico-hyſterici, & per tres dies, adhibitis licet convenientibus & appropriatis medicamentis cum theriaca cœleſti miſtis, ut & clyſteribus &c. continuè urgebant, à quibus patiens ſummè debilitata tandem inter lacrymas & ſuſpiria animam exhalavit. Cum jam omnia eſſent conclamata, ecce! principalis graviſſimi & diuturni doloris cauſa, quæ hactenus omnes latuerat, prodibat, vermis nempe albicans, rotundus inſtar vermium inteſtinalium, longitudine ferè dimidiam ulnam noſtratem æquans, è ſiniſtro narium foramine ſenſim prorepebat, & paulò poſt pabulo atque calore conveniente deſtitutus vitalitatem omnem amittebat, qui è materia vermium ſeminali

in præterito anno genitus in partibus capitis interioribus, ſi non in ipſo cerebro, vitioſis humoribus repleto, ſatis diu delituerat & ſucceſſu temporis incrementum ſumſerat, indeque ſe movendo atque agitando membranas ſenſu exquiſitiſſimo præditas vel premendo aut extendendo, vel vellicando atque rodendo dolores graviores peperit, tandemque pabulo & calore vitali deficiente membranas arrodendo & perfodiendo per nares exitum quærere coactus fuit.

(Miſſæ Svinfurto Norimbergam d. 18. Januarii 1696.

OBSERVATIO CXLVII.

Dn. D. DANIELIS CRüGERI.

De Oculis cancri factitiis, eorumque notis & ſignis.

ADeò invaluit hominum avaritia, ut quidam nihil non tentando nummos acquirere nitantur. Exemplo nobis poteſt eſſe Judæorum quorundam nequitia, qui hinc inde oculos cancri falſos & factitios diſtraxerunt. Pomerania in variis urbibus hoc etiam experta eſt; Nuper enim quinquaginta libræ huc transmiſſæ atque Pharmacopæis venditioni expoſitæ ſunt, cumque in conſpectum meum venerunt, mox fraudem dignovi; Venditor autem propter confiſcationem & pœnæ metum, contrarium ſuſtinere laboravit; ex mandato igitur Regiminis Electoralis rem in examen vocavimus.

1. Proba *deſumta eſt ex conſpectu & oculari demonſtratione.* Veri oculi cancri in convexitate utplurimum canaliculos pro venarum diſtributione & nutrimento habent & in cavitate velut ſigillum. Contrarium in ſpuriis. Spurii etiam oculi cancri cretaceum colorem habent, non itidem genuini. Non nego tamen veros aſt pauciores falſis hisce fuiſſe immiſtos, pro colorando fuco. Ut autem fraus hæc innoteſcat, in omni probatione calcinatio quoque eſt inſtituenda, facile enim ſic genuini primo intuitu à falſis dignoſcuntur.

2. *Ex pondere.* Veri oculi cancri ſunt compactiores, quam ut artifex naturam in eis per artem fabricandis imitari poſſit. Hinc vitrum aliquod ℔j. de falſis capiens, de veris ℔j. ℥jß. continuit.

3. *Ex di-*

3. *Ex diverſitate quoad ſubſtantiam.* Quoniam ut dixi veri compactiores ſunt, hinc non facilè dentibus aut digitis comminuuntur, falſi verò facilè; imò poſt fracturam ſunt friabiles, ita ut digitis comminui poſſint.

4. Falſi inſtar gypſi linguæ adhærent, ſi moram concedas, veri non in tanto gradu.

5. In binis vitris, ſingulis, veris nempe & falſis infudi aquam, ubi poſt deterſionem cum linteis inveni falſos ʒij. aquæ imbibiſſe, erat autem pondus ſingulorum ante infuſionem ʒij.

6. *Sed calcinatio* optimè fucum detexit. Sumſi de ſingulis ʒij. atque in duobus crucibulis inter prunas calcinavi, adhibito folle, deinde ſuper tabulam effudi, linguaque bonitatem & falſitatem expertus ſum. Nam boni ſalſedine ſuâ linguam valdè laceſſerunt. Falſi verò parum. Hæc proba ſola ſufficit. Sed veri oculi cancri (ut antea dictum) quia falſis licet in pauca quantitate immiſti, prius eligendi & ſeparandi.

Adverſa pars equidem hoc argumentum objecit, ſolvi eosdem aceto deſtillato & in magiſterium per oleum tartari præcipitari. Reſpondi hanc probam eſſe lubricam, ſiquidem in conchis oblongis, ex quibus parantur, idem videre licet, conchæ autem idcircò non ſunt oculi cancri, deinde in ſolutione cum aceto deſtillato equidem utriq; ſolvuntur & ebulliunt, verum oculi cancri ſpumam digiti latitudine relinquunt, falſorum ſpuma mox concidit. Inſuper in aqua forti utrique ſoluti, differentiam in ebullitione ratione temporis oſtendunt, plurimisque aliis phænomenis differunt. Hæc idcirco ſcribo, ut quoniam in magna copia à Judæis in Europam diſtrahuntur & venduntur, Pharmacopœi cauti in emendis oculis cancrinis ſint & probas ſciant.

Quoniam autem venditor varia nobis oppoſuit, oculos hos falſos cancrinos, tum ad Doctores Facultatis Medicæ Francofurtenſis, tum Collegii Medici Berolinenſis tranſmiſi, qui unanimi conſenſu experimentis meis calculum addiderunt, eosque falſos, inutiles & factitios exiſtimârunt, teſtantes in utroque loco ſe jam diverſis vicibus ejusmodi offendiſſe, quod & mercatores diverſi in diverſis locis teſtantur.

Multum enim intereſt, ut verorum oculorum cancrorum nobis ſit copia. Equidem non diſſimulo, eos eaſdem acidum annihilandi cum conchis habere vires & margaritis, interim tamen plus adhuc iis

ineſſe

ineſſe dudum obſervavi. Nam lapidem bezoardicum imitantur quoad vim bezoardicam, ſudoriferam, & expulſivam, urinam movent, calculum frangunt, ſanguinem coagulatum diſſolvunt, pleuritidem diſcutiunt, colicæ medentur, vulnerariæ ſunt &c. Et ut notabile aliquod experimentum afferam: Nobiliſſimus Dominus Wendlandus, Archivarius Regiminis Electoral. meritiſſimus, quoties drachmam unam de oculis cancri præparatis aſſumit, toties maculæ rubræ latæ in toto corpore & facie efflorefcunt, ut in publicum prodire vix poſſit. Tanta inde vis diaphoretica & expulſiva patet, quanta à margaritis & conchis non expectanda.

OBSERVATIO CXLVIII.

Dn. D. DANIELIS CRÜGERI.

De intempeſtivo Chinæ Chinæ uſu admodum noxio.

INfidum eſſe decantatiſſimum corticis Chinæ auxilium contra febres, etiamſi præmiſſis ſedulò præmittendis & accuratâ methodo eadem adhibeatur, jam dum Excellentiſſimus Doctor Ettmüllerus declaravit capit. 3. §. 5. & ſeq. de uſu & abuſu præcipitantium. Alii in contrariam abeunt ſententiam, tutiſſimumque remedium eſſe exiſtimant, cui adſtipulari videtur Excellent. Doct. Dolæus, Vir de Republica Medica meritiſſimus, lib 4. d. febb. p. m. 839. Verum ſæpius infelicem & tragicum effectum in noſtris locis hoc medicamentum ſortitum eſſe experientiâ obſervavi. Forſan Clima & conſtitutionum diverſitas, imò perſonarum quarundam idioſyncraſia experientiam dubiam reddidit. Doctor quidam Medicinæ tertiana pura laborans poſt quintum paroxyſmum, præmiſſis præmittendis, ſumſit ℥j. corticis Chinæ pulverem ante ſextum paroxyſmum, & ecce accedente febre incidit in lipothymiam, imò ſyncopen & ἀσφυξίαν, labra erant nigra, oculorum lumen deficiebat, ungues nigricabant, imò mors in propinquo eſſe obſervabatur, quæ certiſſimè conſecuta niſi cordialibus & præſertim vino Rhenano cochleatim exhibito conſervatus eſſet, donec tandem, poſtquam per horam cum lipothymiis conflictatus eſſet, tribus vitris vini ſenſim exhauſtis ad ſe redierit: Si tum temporis ipſi conſtitiſſet obſer-

vatio Sydenhamii Method. cur. febr. p. 82. quod pulvis hic ante febrem exhibitus quosdam è vita ſuſtulerit, vi imaginationis, & puſillanimitatis, & ipſe animam exhalâſſet. Quanquam autem plurima exempla adduci poſſent, tria tantum notatu digna memorabo. Paſtor quidam paucis abhinc annis epilepſia correptus, quæ ſingulis menſibus recurrebat, tandem quartana afficitur, quæ ipſi medicina erat ſecundum Hippocrat. 1. Epidem. Comment. 5. *Si quis magno morbo corripiatur ac quartana ſuperveniat, liberatur*, & 5. aphor. 70. *Qui convulſionibus corripiuntur & deinde quartana ſuccedat, liberantur.* Veritatem hujus Aphoriſmi etiam in dicto Paſtore deprehendimus, verum poſtquam præterlapſo dimidio anno febris quartanæ pertæſus, cortic. Chinæ ℨj. ſumſiſſet aliquoties, febris quidem receſſit, aſt epilepſia rediit; Si quartanæ circuitus non fuiſſet impetitus, nullus dubito, quin ſecundum Hippocratis oraculum, materia epilepſiæ fuiſſet cocta & excreta, ut verbis Commentatoris ejus Claudii Galeni utar. Matrona quædam Ornatiſſima per 14. Septimanas tertiana febre laborabat, & durante hoc tempore vicies pulverem hunc de China ingurgitavit, certè ſine judicio, nam quamvis febris aliquantulum remiſerit, tamen mox rediit, hinc viribus proſtratis, & hypochondriis malè inde affectis pulverem hunc rejicere coacta eſt, aliisq; remediis adhibitis; in periculoſiſſimo illo ſtatu ſenſim curata eſt. Alias febrem tertianam eſſe febrem humoralem, putridam & à Medicis probatis facilè curabilem, in propatulo eſt, quid mirum, ſi humores in corpore detineantur, morbum prolongari, & deteriorem reddi, qui alias ſecurè & breviori mora ordinariis remediis curatus fuiſſet. Puella quædam 7. annorum per corticem hunc quidem à febre tertiana liberata, ſed in pedum paralyſin & ſcorbuticum ventris dolorem delapſa, multo temporis ſpatio & magno negotio poſtea curata eſt; Quemadmodum eodem modo Mercatori cuidam Domino Tobiæ Böhmen multis querelis & cruciatibus contigit. Ideoque ad moleſtias quartanæ febris temperandas convenientius hoc remedium judico, quam ut tertianarii eodem in periculum conjiciantur. Idcirco & morbi conditio & patientis conſtitutio hypochondriaca & ſcorbutica benè conſideranda.

OBSERVATIO CXLIX.

Dn. D. DANIELIS CRÜGERI.

De Antipathiæ effectu horrendo.

VIr Reverendiſſimus atque Generoſiſſimus Dominus Conſiliarius Elect. Brand. d. Below caſeum averſabatur, neque comedere propter antipathiam poterat; hoc pro fabulari hiſtoria juvencula quædam uxor Nobiliſſima exiſtimans, vim hujus antipathiæ experimento deprehendere conabatur, idcircò inter confabulandum ipſi ſuggerit duo panis ſegmenta butyro illita, atque conſueto modo coagmentata, incluſo tamen clam caſeo Hollandico, quid fit? ſecundo bolo buccis celeribus deglutito, viridia, rubra & crocea ante oculos verſari ipſi conſpiciebantur; idcirco domum temulento quaſi gradu repetens, & in lectum cum impetu ſe dejiciens, mox in lipothymiam incidebat ſæviſſimam, cum compreſſione pectoris ut aliquando ſtertere viſus ſit. Poſtquam verò multis agitationibus expergefactus & aqua apoplectica aſperſus eſſet, motus tremuli manuum & pedum cum ſudore frigido & totius corporis refrigeratione obſervabantur, mox tamen cum lipothymia conflictari incepit; infundebantur aquæ apoplecticæ & cordiales, ſed fruſtra; cum per horam & quod excurrit ita tractaretur, ego vocatus vomitum neceſſarium eſſe exiſtimavi; exhibui itaque vitrioli albi crudi ℥j. cum aqua calida, intra quadrantem horæ ἄνω καὶ κάτω aliquoties evacuabatur, & ſic ab omnibus ſymptomatibus liberabatur, ejecto hoc modo caſeo. Idem in medicina contingere poteſt, ita ut hoc alteri ſit alexipharmacum, quod alteri venenum.

OBSERVATIO CL.

Dn. D. DANIELIS CRÜGERI.

De Præſtantia paſſularum in affectu hepatis.

VIr quinquaginta ſeptem annorum catarrho atque tuſſi vehementi laborabat, exiſtimans hydromel vinoſum eſſe ignem pituitam atque catarrhum conſumentem, per aliquot dies huic potui largius indulſit, imò pridie invaſionis morbi tres libras ſucceſſivè per diem illum hauſit, hinc noctu rigore cum vomitu ſuccedente febre continuâ correptus eſt, tertio die pleuritis in dextro latere ſe manifeſtavit, inter cætera pulvis pleuriticus Timæi bis in die ad ℥j. uſurpatus contulit, hoc morbo fermè ſuperato, octavo die periculoſius malum animadvertit, nempè dolorem in dextro hypochondrio, præſertim cum altius reſpiraret, cum pondere moleſto, hepar inſuper inſtar pruinæ candentis calebat, etſi quidem non inflammatio, maximum tamen incendium aderat, hinc hepar immenſum & tumidum judicabatur ex hoc incendio, febris hectica accedebat, ita ut volæ manus exſiccarentur, ut vix diſtendi potuerint, ſuræ & muſculi glutæi natium planè conſumebantur, hinc conſilio optimo opus erat, patiens autem medicamenta averſabatur, ideo quæ alimentoſa erant & palato grata, in ſequentem modum ordinavi:

℞ Paſſular. zibebar. ana ℥ij. pruneolorum Brigniolenſium N. v. coque in aqua comm. q. ſ. colatur. ℔j. Reſiduum contunde in mortario, affunde colaturam & exprime, tamdiu autem coquendum, ut paſſulæ & zibebæ intumeſcant; paſſulæ enim totius ſubſtantiæ proprietate hepati prodeſſe dicuntur ejusque quaſi anima perhibentur. Sennertus in Inſtitut. lib. 4. part. 1. cap. 3. imò in praxi Riverius in capite de hectica ſingulariter illas laudat & præparat, obſerv. atque in Cent. 4. obſerv. 37. puerum laudatis paſſulis ab hydrope liberatum, ideoq; fiduciam magnam in hoc decocto poſui. Huic decocto auxiliares manus præbuit ſequens emulſio:

℞ Hordei & paſſular. ana Mj. coque in aqua, ut paſſulæ intumeſcant, hujus colaturæ ℞ ℔ij. amygd. dulc. excort. ℥ij. F. l. a. emulſio: amygdala enim per decoctum hordei corriguntur, ne bileſcant.

Regimen autem tale fuit: manè hora ſexta hauſit ℥vj. decocti paſſularum ſupra deſcripti, hora 8. comedit lac amygdalorum dulcium deſcriptum cum pane triticeo, quantum placet, initiò tantum ℥j. panis ſumſit, propter virtutem debilem, progreſſu temporis ℥ij. &c. hor. 10. decoctum paſſularum, hor. 12. lac illud amygd. d. cum pane triticeo, hor. 4. decoctum paſſularum, hor. 6. veſpertina iterum lac amygdal. dulc. cum pane triticeo.

Hac ratione per 4. ſeptimanas continuavit, & ſic ſenſim febris hectica remiſit, tumor, dolor & calor hepatis evanuit, & non amplius de putredine hepatis ſuſpicio erat, quam aliàs febris hectica ominabatur. Multi in affectibus chronicis & gravibus morbis conſervari poſſent, ſi in præſtanti aliquo remedio & accurata diæta affectui illi conveniente pertinaciter perſiſterent, ſed niſi magnum Recipe quotidie præſcribatur atque medicamenta ſæpius mutentur, ab ægroto cura vilis judicatur; & hac ratione multi moriuntur.

(Stargardiâ Auguſtam Vind. die 20. Jan. An. 1696. miſſæ.)

OBSERVATIO CLI.

Dn. D. JOH. GEORGII SOMMERI.

De Lapidibus Cancrorum veris & factitiis.

Cancrum amphibium eſſe ſine pari, inter alia teſtantur ſingulares ejus qualitates, quibus nulla alia creatura à DEO donata eſt. Præterquam enim quod armaturas, ſeu veſtes ſuas teſtaceas ferè quotannis per omnes corporis partes renovat, lapidesque pretioſis effectu pretioſiores gignit, etiam membra abſciſſa aut evulſa denuò producit, imò tota ejus ſubſtantia viribus roborantibus, alterantibus, reſumtivis & vulnerariis gaudet, quibus inter alios uſus phreneticis, phthiſicis, prægnantibus & abortum pati ſolitis aut metuentibus, vulneratis, puerperis, lactantibus, lactentibus, febricitantibus, imò omnibus ægris & morbo confectis juſcula, infuſa, decocta &c. ceu alimenta medicamentoſa apprimè conducibilia exhibet.

Lapidum horum γένεσιν quod attinet, naſcuntur illi ex cancri ſucco alibili, ſanguini vicario, ſale volatili prægnante, ſicut ex cervi ſanguine ſpiritibus turgente cornua duriſſima miraculi inſtar annuatim

tim ſuccreſcunt, (niſi caſtratio generoſioris ſanguinis accrementum & renovationem cornuum ſolidorum impediat,) eoque potiſſimum tempore, quo lapidum alimentum in cruſtarum aut partium mutilatarum renovationem non abit, uti enim hæ partes ſolidæ earundem ferè ſunt virium, ita ejusdem etiam ſunt ortus.

Uſum medicum quod ſpectat, ſunt hi lapides maximarum virtutum, & quidem certiorum, quàm eſt ipſe verus bezoar, ut inter alios graviſſimos Autores *Sachſius in Gammarologia* curiosè docuit: nam præterquam quod in peſte, febribus malignis, morſibus venenatis &c. hi lapides in ſufficiente doſi bezoardicâ vi excellunt, etiam omnibus præcipitantibus utraque ſua virtute palpam præripiunt, quia non ut conchylia, martialia &c. ſaltim præcipitant, ſed etiam in liquamen ſoluti roborant, & ſanitati multifariè litant. Si enim in quorundam individuorum ventriculo, ceu ardui coctionis primæ negotii & digeſtionum primaria officina, (in cujus actionis felici aut minus felici ſucceſſu vitæ ſanæ & ægræ, longè & brevis cardo vertitur,) hi lapides chylum non dulcem, ſed aut ventriculo innato, aut alimentorum aut modi ſumendi vitio aceſcentem aut acrem aut inſipidum offendunt, illum invertunt & corrigunt, ne pro chyli differente vitio & partium chylificantium diſpoſitione, fermenta morboſa, v. gr. maniaca, epileptica, pleuritica, hypochondriaca, nephritica, arthritica, febrilia &c. accendantur.

In horum lapillorum præparatione notatu dignum eſt, quod trituratione in alkool redacti ulteriorem præparationem non poſtulent, ſi enim aquis, more ſolito diluuntur, ſal eorum eſſentiale eluitur, ſiquidem operatio horum lapidum mixta eſt, parte enim ſalina ſudorem, urinam, menſes & fœtum movent, parte autem terreſtri contrarium præſtant, qui effectus in utrumque ſcopum aliorum medicamentorum additione roborari queunt.

Interim tota horum lapidum ſubſtantiâ paulò ante dictis effectibus ſe ſatis commendat, qui etiam in brutis non otiantur, ſiquidem aliquando catellum alui, qui nocte dieque modò ejulabat acriter, modò fornacem allatrabat cum titubatione totius corporis, adeò ut rabie moriturus videretur, verùm hic lacticinio pulverem lapidum cancrorum admixtum bina vice devorabat, & ſine recidiva reconvaleſcebat.

Æſtumatiſſimi autem horum lapidum effectus, quo magis hactenus innotuere, eo magis etiam in uſum tracti ſunt, quod adver-

tentes quidam deſiderio habendi ardentes Exteri, hos undique coëmerunt in magna quantitate, & dein pretium pro lubitu auxerunt, ſiquidem horum libra una, quæ ante paucos annos decem proſtabat groſſis, nunc tribus thaleris venalis eſt. His ſucceſſerunt impoſtores nefandæ prædæ etiam medicamenta adulterando inhiantes, qui lapidibus his veris factitios, ex argilla qua tubuli pro Nicotianæ fumo hauriendo finguntur, formatos permiſcere non erubuerunt, qualis falſarius nunc ante tres annos in quodam emporio Anglico hanc fraudem mulctâ ducentarum librarum ſterlingorum luebat.

Signa diſtinctiva

Inter lapides cancrorum veros & factitios patere poſſunt ex notis ſequentibus: I. Quod illi ſint ferè exactæ rotunditatis, hi in parte convexa digitis inæqualiter compreſſi, inconcava itidem inæquali cavitate notati. II. Illi ſunt propter intrinſecam bonitatem ex ſucco ſubtili coagulati externè quaſi levigati, manentque albi, hi propter ſubſtantiam aſperam ſcabri, hincque ſqualore pulverulento conſpurcati. III. Illi ſunt leviores, hi ponderoſiores. Illi ſtriis in utraque parte notati, quales in craniis, ceu venarum adjacentium veſtigia, apparent, hi materia & formâ rudes horum nihil exhibent. V. Foſſula eſt in illorum medio, in his aut verſus latus, aut juſto depreſſior aut juſto minus impreſſa. VI. In illius foſſula pro lapidis proportione eſt lata vel anguſta, in his ut plurimum eſt improportionata. VII. Si lapides frangas, ſunt illi internè candidiſſimi, & fragmentorum eleganter ſtriatorum, hi flaveſcentes, & ut olla fracta, ruditatis terreæ, quod magis ſenties, ſi dentibus probabis. VIII. Si linguâ examinabis, illorum pulvis, (maximè ſi cancer nec coctus, nec pulvis aquâ elotus eſt,) ſapore prodit ſal ſuum centrale, hic tetrum ſapit ſaporem. *In Summa: Uti ars imitatur naturam, ita fraus eandem mentitur.*

OBSER-

OBSERVATIO CLII.

Dn. D. JOH. GEORGII SOMMERI.

De Morſu Viperæ.

VEnator Aulæ noſtræ Arnſtadienſis Schwartzburgicæ præterita æſtate retia ſua in dumentis firmando offendit viperam, quæ ipſi in medii digiti articulum primum in parte externa duo vulnuſcula vel potius rimulas oculis vix cognoſcibiles dentibus inflixit: Venator ruri auxilio deſtitutus medelam in momento quærens minus tutam arripit, dum venenum extracturus ſanguinem ore ex vulnuſculis ſugit, quo facto actutum intumeſcit lingua, ac ſi pomum in ore teneret, (uti rem exprimebat venator,) etiam loquela & deglutitio impeditur, oritur obnubilatio viſus cum capitis tumore & gravedine. His in anguſtiis nullam aliam in pago medicinam invenit, quàm vitrum parvum balſamo ſulphuris vulgaris plenum, quod exhaurit & multo labore deglutire molitur, poſt quod ſequutus eſt vomitus variegatæ impuritatis cum alternantibus ſedibus, poſt quæ hæc ſymptomata remiſerunt. Rure reverſus in urbem brachium æſtu, dolore, multisque veſiculis flagrans ſphacelo vicinum oſtendit, quare præter Chirurgi curam externam dedi internè ſal viperarum volatile cum pulvere hepatis ſerpentum & lapidum cancrorum in potiuncula theriacali cum aqua prophylactica P. Barbette mixtam, quibus interna ſymptomata ſenſim diſparuerunt, brachium detumuit, calor, dolor, aliaque mala per DEI gratiam exſpirârunt.

Huic Obſervationi alia ſe ſubnectenda offert.

DUm dictus Chirurgus lapidem Ophitem, quem Illuſtriſſimus Comes ac Dominus, Dominus ANTON. GÜNTHER. è quatuor Comitibus S. Rom. Imperii, Comes de Schwarzburg & Honſtein &c. &c. Dominus meus Clementiſſimus ex raritheciô ſuo gratiosè porrexit, cujus ſchema hîc ſequitur, vulnuſculis his applicuit, poſt curationem autem lapidem hunc à vulnere removit, illumque in lac bubulum calens injecit pro abluendis venenoſis atomis, ecce! hunc iterum ex lacte eximit, ſuoque cani illud devorandum exhibet,

qui

qui paulò poſt magno in colli parte inferiore orto tumore relictas hujus veneni atomos lapidi adhærentes omnium oculis expoſuit, maximè cum die ſequenti tumor hic in multa ulcera ſaniem ad terram deſtillantia ſe reſolveret, quo viſo, ne ulterius ex his naſceretur malum, venator canem neci violentæ tradidit.

Fig. XVII.

SCHOLION.

MAjores adhuc effectus lapidi ſerpentino adſcribit Excell. D. Andreas Cleyerus, Conſiliarius & Proto-Medicus Bataviæ Orientalis *Ann. Ephemeridum Germ. II. Dec. II. Obſ. 7.* ubi ſcribit, famulum ſuum ſerpentis Indici vaſtæ magnitudinis tauros & homines deglutientis caput in aqua cum calce viva coctum mundificaturum dente ſerpentis digitum ſauciaſſe, hinc tumorem, inflammationem, febrem continuam cum delirio & amentia orta eſſe, nec prius ceſſâſſe, quàm cum lapis ſerpentinus vulneri applicatus omne venenum extraxiſſet, & reliqua ſymptomata convenientibus antidotis profligata eſſent. Quo exemplo primò docet, dentes etiam mortuorum ſerpentum majorum Indicorum acutos, vulnera venenoſa & ſymptomata maligna per ſe efficere poſſe, etiamſi hi dentes omni carne, veſiculis, ductibus ſanguifluis, & ſalivalibus per cocturam cum aqua & calce viva prorſus denudati fuerint: *Secundò*, quod hoc lapide venenum ex corpore extrahi poſſit: quare in hujus lapidis fidem & commendationem ſchedula ſtanno impreſſa in Italia emtoribus traditur, latino idiomate ita ſonans: *Lapis Cobræ ſeu ſerpentinus curandis morſibus animalium venenatorum inſervit, nec minus utilis eſt in ſanatione febrium malignarum; ſcilicet aciculâ aperitur brachium levi vulnere, ut ſanguis prodeat, quo facto, lapis ſua ſponte adhæreſcit, ut alio vinculo opus non ſit. Expectandum dein donec delabatur, tum lacte lavandus ſudarioq; detergendus, iterumq; applicandus eſt, quæ ratio tenenda quouſq; veneni ſupererunt veſtigia, quoties nempe decidit, toties lavandus eſt lapis, & denuò applicandus: Si plures in promptu ſunt lapides, venenum citius expelletur.*

Uti autem lapis ſerpentinus ita dictus ex India Orientali allatus, in capite ſerpentum generari falsò creditur; (factitius enim eſt æquè ac multi lapides bezoardici ſunt,) ita ejuſdem laudati effectus veritatem quod ſpectat, dubia illa fit, quia lapis hic venenum ſub animalis mordentis irâ & admorſi terrore fulguris inſtar maſſæ ſanguineæ

guineæ commixtum, ex partibus internis revocare non valet, aliàs enim non opus eſſet naturæ tum internis antidotis venenoſam qualitatem corrigentibus & expellentibus, tum externis alexipharmacis, alterantibus & reſolventibus ſuccurrere. Quod autem in Obſervatione indicavi, lapidem ſerpentinum lacti injectum canem infeciſſe, factum eſt ex atomis venenoſis lapidi impoſito adhærentibus (quod etiam per emplaſtrum impoſitum fieri potuiſſet,) lacti commixtis, eodem modo, quo lingua à portione veneni ex vulnere ſucti intumuit aliaque ſymptomata ſequuta ſunt.

Interim non eſt dubium, lapidem hunc ex abſorbentibus & alexipharmacis conſtantem vulneri tali impoſitum veneni partem ex vulnere imbibere, ejus vim demulcere & ex parte corrigere poſſe, eodem modo, quo gallinarum aut columbarum viventium aut disruptarum calidi ventres, aut theriaca cum cepis aſſatis mixta, aut bufo in calido aceto bezoardico humectatus, aut cortex ſambuci medius cum cepis & lacte coctus & cum fermento in pultem mixtus & ſimilia morſui ſæpius recenter & calidè impoſita venenum ex vulnere ejusque labiis imbibunt, de quo plura apud Autores & in *Libell. meo de Peſte cap. 8.* videre licet. Quantum enim externa his præſtare valeant, patet ex exemplo *Scholii Obſerv. 151. Anni Ephem. Cur. II. Dec. III.* ubi textor ſarmenta colligens à ſerpente in manu morſus illum occidit, excoriavit, carnemque vulneri impoſuit, intra autem theriacam ſumſit, hisque duobus remediis totam curam breviter & feliciter abſolvit.

Virulentiæ autem hujus ſerpentinæ cauſam quod ſpectat, notum eſt, ſerpentem, canem, gallum, apem & multa alia bruta, ſuâ naturâ, veneni æquè eſſe expertia, atque hominem ipſum, quare etiam pacati canis linctus æquè vulnera ſanat, ac hominis ſaliva, quæ, præterquam quod vulnuſcula ſanat, etiam cutis vitia delet & ſalutare digeſtioni fermentum erogat: è contra, uti *Anno II. Dec. II. obſ. 172.* etiam innui, homo iræ œſtro quaſi furens omnes humores, ceu quodam turbine confundit, exacerbat & inflammat, inque hoc fervore æquè venenoſum morſum infligit, ac canis rabidus & ſerpens iratus, ſaltim quod pro ſpeciei natura morſus hominis remiſſioris ſit virulentiæ quàm ſerpentis, & lupi morſus dirioris effectus quàm canis. Imò homo per iracundiam Furiis crebrò litans ſanguini & lymphæ ſuæ vitium unum poſt alterum imprimit, donec utrique corruptionis characterem inurat, quo enim vehementior & frequentior

ira totius corporis œconomiæ inſultat, eò citior, penitior, major & funeſtior effectus ſequitur, qua de cauſa homines pacati animi ut plurimùm etiam ſaniores & longæviores, Deo & hominibus gratiores & in omnibus actionibus feliciores eſſe ſolent.

OBSERVATIO CLIII.

Dn. D. JOH. GEORGII SOMMERI.

De Tinctura & emetico ex croco metallorm.

UTi ex croco metallorum nonniſi menſtruo ſpirituoſo, (aliàs enim fit emetica) extrahitur tinctura ſanguinem depurans, ita ex eodem croco major vis emetica per aquam ſimplicem extrahitur, quàm per ſpirituoſum menſtruum, adeò ut loco δόσεως Mynſichtianæ ad gr. 3. 4. 5. tartari emetici, ſufficiat hîc granum unum, aut granum cum dimidio pro tutiſſimo vomitorio ad 5. vomitus totidemque ſedes movente. Neque etiam menſtrui ſpirituoſitas ullo modo emeticum corrigit, nec ullum illi robur, dum ſpiritus iterum exhalare cogitur, afflare valet, adeoque hæc impenſa ſine compenſatione impenditur: E contra ex præparatione hac triplex emergit commodum, nempe ἐγχείρησις facilior & brevior, quantitas tartari emetici major, & ex ea doſis numeroſior.

OBSERVATIO CLIV.

Dn. D. JOH. GEORGII SOMMERI.

De inſtante partu periculoſo in felicem mutato.

PRimipara quædam Nobiliſſima per decendium graves labores partus ſuſtinebat, undecimo autem die fœtus ano quærebat exitum cum maximis parturientis cruciatibus, quare mater periculo inſtanti expoſita poſt tentata alia multa à me admonebatur, ut manibus genubusque innitendo fœtum ex vitioſiſſimo hoc tranſitus conatu revocaret, quod etiam, per DEI gratiam inter ardentes preces & adhibita multa interna & externa roboran-

borantia & emollientia remedia, ita ſuccedebat, ut fœtus ex ſitu hoc præternaturali in naturalem exitum ſe verteret, & non multò poſt naturali tranſitu cum omnipotentis DEI operum gratâ agnitione, Nobiliſſimæ Familiæ exhilaratione, noſtrumque omnium pia admiratione filius ſanus huic luci ſeſe ſiſteret.

OBSERVATIO CLV.

Dn. D. JOH. GEORGII SOMMERI.

De Ardore Ventriculi.

NOn magnus quidem hic eſt morbus, graviſſimorum tamen morborum nuncius, proditor & anteſignanus eſt, quicunque enim iſto urgentur malo, ventriculi indolem ex fermento juſto acidiori & acri poſſident morboſam, quæ cauſa eſt, quod ſanguis ſemine tartareo turgens ſucceſſu temporis atrociſſimos morbos, ex. gr. calculum, arthritides, contracturas &c. excludit. Quia autem hæc mala ventriculo non tam afflantur quàm congenerantur, igitur ſecurum remedium, quod aciditatem hanc acrem toti naturæ infenſam obtundat & corrigat, requiritur. Uti autem uno medicamento duabus aut pluribus intentionibus, aut toti morbo averruncando ſatisfacere linguæ, ventriculo & loculo æquè gratum ac Medicum prudentem decorans opus eſt; ita & in talibus hæreditariis aut pravâ diætâ enutritis morbis, qui ſemel repulſi ex improviſo priores fores impudenter repetunt, præſervativo jucundo, ſufficiente & crebro, morbo etiam ſilente, dimicandum eſt, conſultius enim eſt, morbum non admittere, quàm expellere. Quâ fini quidam literatus in ardore ventriculi herbam petroſelini in brodio carnis coctam in quadam copia ſæpe cum fructu ſumit ſimulque renum ſabulum everrit: alii, quibus ſoda & calculus frequens hoſpes & hoſtis eſt, idem impetrant, ſi pulverem lapidum aut forficum cancri in menſa ſalis inſtar, aut extra illam mace conditum alternis diebus ad drachmam unam ſumunt; alii ſeminium hoc acidum ſucco glycyrrhizæ Hiſpanicæ aut noſtratis ante ſomnum aut aliis diei horis ore ſenſim liquando & deglutiendo temperant.

Uti autem pro qualitatibus digeſtionis ventriculi diverſis, diverſa ibidem naſcuntur morborum primordia; ita etiam remedia καθ' ἕξιν

 ſeu

ſeu ſecundum variam digeſtionis primæ habitudinem varianda ſunt, ſiquidem ex eadem digeſtionis varietate alii individuo hoc, alii aliud alimentum & medicamentum conducit, imò in animalibus ſpecie diverſis major etiam ſe exſerit digeſtionis diſparitas, ſic aranea comeſta aves nutrit, eademque clam ingeſta boves enecat, & crocus metallorum cum anatica proportione nitri paratus in ſubſtantia ſumtus hominem ἄνω καὶ κάτω ad necem usque purgat, equos autem ſine ſenſibili evacuatione pinguefacit.

Quantas! quantas igitur DEO debent gratias felices illi homines, quorum viſcera coctioni deſtinata alimenta ſelecta aut neglecta non in morbiferum, ſed in ſanum ſuccum & ſanguinem ad cordis exhilarationem & naturæ conſervationem vertunt, adeò ut multi per totam vitæ periodum à gravioribus morbis liberi ſæpe erga Deum ingrati glorientur, ſe nunquam purgante, aut venæſectione &c. uſos fuiſſe, & tamen ſanos vixiſſe.

(*Arnſtadtio Auguſtam Vindelicorum d. 27. Januarii A. 1696. miſſæ.*)

OBSERVATIO CLVI.

Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

Singularia in Matrona hyſterico-hypochondriacâ ſymptomata exhibens.

MAtrona quædam Illuſtris annum ætatis trigeſimum quartum, conjugii, ſed ſterilis, ſextum agens, exſolutionibus hyſtericis ſubitaneis, cordis palpitatione, præcordiorum anxietate, cephalalgiâ, vertigine ſæpius, inſtante præſertim menſium fluxu, tentata, cumprimis autem alvi obſtructione pertinaciſſimâ in tantum divexata, ut vix ſemel ſpatio quatridui ſcybala indurata, ſummo cum egerendi niſu, guttularumque ſanguinearum dolorificâ ſemper ſimul inſequente expreſſione, deponere potuerit, anno præterito, appropinquante ſolſtitio hyemali peſſimè ſeſe habere cœpit, propter anorexiam, agrypniam, viriumque inde enatam omnimodam proſtrationem, præcipuè autem propter vertiginem, quoties erectâ cervice incedere volebat, moleſtam, in lecto

decum-

decumbere coacta; quæ ſymptomata cùm magis indies ingraveſcerent, maritus ad conjugem ſecum ruri viventem me evocari juſſit; adveniens ego cùm Sol caput Heſperiis jamdum occultâſſet in undis, ægram offendo debilem, & ſudore ſyncoptico frigido circa tempora & nares depluente madidam, ad interrogata tamen aptè reſpondentem: ſed ecce ex improviſo, adſtantibus nil tale ſuſpicantibus, ipſa mox in cachinum vehementer ſolvebatur, atque ridicula & inepta delirans eloquebatur; ad mentem paulò poſt rediens, dictorum factorumque ignara erat, exſerebant nihilominus ſeſe ſubſultus hinc inde ſpaſmodici artuum tam ſuperiorum quàm inferiorum, cum motu cordis palpitante ſimilique pulſu: His perſpectis & penſitatis pro acido morboſo in primis non ſolùm viis, ſed fluidis etiam catholicis jam diu peccante, & altè ſatis defixo, ſymptomatum recenſitorum principali cauſa infringendo, & inordinato hinc concitato ſpirituum motu ſopiendo, pulverem ægrotanti ex Pulv. Marchionis, hyſterico, ſuccino albo præparato, & cinnabari nativa compoſitum cum aqua meliſſæ, ceraſ. nigrorum, pœoniæ, fl. tiliæ, & hyſtericâ aliquâ admixtoque ſpiritu ſalis armoniaci ſuccinato propinavi, & cum alvum jamdum ſuppoſitorio ante adventum meum ſollicitâſſet, non aliud agendum tempore nocturno ſuaſi, quàm ut deficiente ſomno, ſub noctis meridiem pilulas ex theriac. cœleſti, extracto caſtorei & croci concinnatas aſſumeret, quibus uſa blandè requievit: Manè cùm evigilâſſet, caputque in altum elevâſſet, de vertigine denuò conqueſta eſt, quare eidem confeſtim exhibui ſpiritum caſtorei Londinenſium, ſpiritu ſalis armoniaci ſuccinato, & tincturâ meâ anodynâ mixtum, atque ut ad quietem in lecto ſeſe componeret juſſi; obtemperavit patiens, & benè aliquando habere viſa, mox cum notabili corporis ſucuſſione ridere & abſurda effari cœpit, ut non immeritò de motibus convulſivis metuerim, quales etiam totius corporis artuumque paulò poſt iteratis vicibus tanta cum vehementia eruperunt, ut quatuor perſonæ robuſtæ illis tantiſper coërcendis vix pares fuerint: Conſilio igitur auxilioque quàm maximè opus erat, quapropter ſtatim ſpiritum ſalis armoniaci meliſſatum naribus admovendum, veſicatorium umbilico imponendum, frictioneſque aſperas artuum extremorum adhibendas ſuaſi, atque pulv. abſorbentem antepileptico-hyſtericum cum vehiculo idoneo ori infundendum curavi; his peractis remittebant quidem paroxyſmi, ſed ſubinde repetebant, ulterius ergò clyſterem maximè proficuum ratus, ob longinquam pharmacopolii diſtan-

tiam domeſticum paravi demandavi ex rad. lil. alb. pœon. fol. meliſſ. rut. flor. chamæmel. ſambuc. ſem. lin. in aqua hordei decoctis, admixtis poſtea, mellis crudi cochleari j. vitell. ovi rec. num. ij. & ſalis communis ℔ij. cujus injectio facta tam feliciter ceſſit, ut patiens exoneratâ alvo, ſcybaliſque rejectis, mucoreque repurgato copioſo, acorem fœtidiſſimum ſpirantibus à motibus convulſivis non ſolùm liberata fuerit, ſed in prandio jamdum menſæ aſſidere valuerit. Curatio de reliquo ex methodo medendi inſtituta eſt, quæ mineræ morbificæ penitus eruendæ debebatur, alvumque ſegniorem ad officium ſuum pilulæ ex pulv. rad. jalapp. ariſtoloch. rot. ver. ſem. naſturt. & lap. prunell. cum vitello ovi q. ſ. paratæ, bis terve hebdomatim uſurpatæ inpulerunt.

OBSERVATIO CLVII.

Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De Dolore brachii ſiniſtri exquiſitiſſimo apoplexiâ terminato.

INter pathemata, quibus lerna malorum ſcorbutus miſeros affligit mortales, commemorari meretur dolor brachii quandoque alterutrius quandoque utriusque exquiſitiſſimus, deltoidem bicipitemq; occupans muſculos, & ibidem ſecundum ductum nervorum illuc excurrentium ſeſe exporrigens, nocturno tempore, & aliàs aëre exiſtente frigido, lymphâque ſale acri ſcorbutico, modo ſulphureo-ſalino rancido, modò acido, modò muriatico-ſalſo imbutâ, tunc in coagulum ac στάσιν magis pronâ, magis exacerbari ſolitus, qualis acerrimus virum in brachio ſiniſtro prehenderat Nobiliſſimum, quinquagenario majorem, ac diu ſatis detinuerat, plurimaque remedia uſu ceteroquin probata eluſerat, tandem verò poſt continuatum antiſcorbuticorum, peccantis lymphæ ſalina acria acida ſpicula attemperantium & diluentium, & interpolatum abſorbentium cinnabarinorumque uſum, ab admoto ex meo etiam conſilio pulvere rad. & trifolii fibrini atque abſinthii, & tantillo croci cum vitellis ovorum recentibus in cataplaſmatis formam redactis, & inter duo lintea interceptis levamen aliquod ſenſerat, ſicque hyemem rigidiſſimam, cetero-

ceteroquin ob frigoris inclementiam ſibi infenſiſſimam, commodè ſatis tranſegerat, ut adeò redeunte veris amœnitate ſe à dolore adeò pertinaci, qui noctes plures inſomnes antehac effecerat, penitus liberatum iri ſpem novam conceperit, quam eventus confirmavit, ſed lethalis, ille ſiquidem poſt cœnam liberalem aſſumtam cùm ad ſylvam vicinam deambulâſſet, atq; equum pro reditu parando ſibi adducendum juſſiſſet, à ſervo mandatum Heri exſequente humi proſtratus, & apoplexiâ defunctus repertus eſt. Aliàs bis terve ſimilem dolorem per materiæ peccantis metaſtaſin in manus proximè ſubjacentis arthritidem tranſiiſſe, tumoremque inſignem excitâſſe notavi, quando illius mitigationi, hujus verò per inſenſilem tranſpirationem diſcuſſioni, ſequens epithema apprimè opem tuliſſe expertus ſum: ℞ Aq. ſambuc. vermicularis, utriusque repetitis cohobiis deſtillatæ, ãã ℥iij. chamæmel. ℥iß. Tinctur. balſamic. Mollenbrocc. ʒiij. Spir. theriacal. camphorat. ʒiß. Miſc.

OBSERVATIO CLVIII.

Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De Cephalalgia periodica ſpaſmodica.

DOlor capitis frequens malum eſt, cauſasque quæ ſolutionem continui fibrillis membranaceo-nerveis partium ibidem diſpoſitarum ſenſilium intentant, agnoſcit diverſas, rarioribus tamen affectibus eum accenſendum reputaverim, quem nunc proponam. Generoſa quædam Matrona, plurium liberorum mater, elapſis aliquot à puerperio poſtremo diebus, etſi Lucinâ favente prolem enixa eſſet, ſecundinas ritè excluſiſſet, & purgamenta uterina rectè profluxerint, ſuſcepit dolorem capitis adeò atrocem, ut nec in lecto decumbere, nec erecta ſtare poſſet, quin obviis adſtantibus manibus ſuis fortiter prehenſis, nunc in genua ſeſe provolvere, nunc totum corpus in globum quaſi contrahere, modo huc & illuc caput jectigare, circumgyrare, vel cum extremo virium niſu objecto duriori apprimere, lacrymas copioſas ſub inſigni ejulatu & clamore profundere, coacta fuerit: deſæviit autem dolor iſte modò per diem unicum, modò per viginti quatuor

hora-

horarum ſpatium, modò per integrum fermè biduum & ultra; dein inducias dedit hactenus afflictæ, ut aliquandiu vires recolligere, & commodè ſatis degere potuerit: Rediit autem poſtea, & remiſſionem immanitate compenſavit, atque demum certam exacerbationum periodum tenuit, tertio ſcilicet quolibet die, poſt quarto, ægram denuò invaſit, ut periodicum eundem compellare mihi libuerit, ſpaſmodicum autem ſimul inſignire ideò viſum fuerit, quia generoſa patiens ſecundùm ſitum duorum ſinuum lateralium duræ matris ad latera ſuturæ lambdoideæ dextrorſum ſiniſtrorſumque cerebellum conſcendentium ſpaſmum dolorificum non ſolùm ſemetipſam ſentire conquerebatur, ſed & motuum aliorum ſpaſmodicorum præſentiam in collo æquè ac reliquo corpore deprehendere licuerat, quid quòd faciei cum manifeſta intumeſcentia rubor, atque lacrymarum involuntarium ſtillicidium paroxyſmum antecedens, certiſſimo vaſorum ſanguiferorum ſpaſmodicè contractorum, & idcircò reciproci ſanguinis commeatus intercepti, indicio fuerit. Imò quæ ſumma rei eſt, dyſcraſia fluidorum catholicorum acida luculentis phænomenis aliis perſpecta ſpaſmodicum affectum præſentem ſatis innuere poterat. Unde etiam evenit, ut dolor iſte Medicorum celeberrimorum atque eruditiſſimorum juncto conſilio eidem ſopiendo intentorum curationem per aliquot ſeptimanas omni fide adhibitam eluſerit, nec epiceraſticis, abſorbentibus, & purgantibus internis, nec venæſectioni, fonticulis, veſicatoriis, anodyniſque externis cedere voluerit, adeoque plures incantationem factam inculpaverint, & ſpem reconvaleſcentiæ à medicamentis impetrandæ prorſus abjecerint, dum alii præter aëris locique mutationem Acidularum Ægranarum, vitriolo martiali abundantium, acoremque hoſtilem diluendo & abſorbendo enervantium, ſalutarem fore uſum mecum ſtatuerunt, quibus Patiens Generoſa promtè annuit, & ab eorundem potu dolorem ſenſim mitigatum gaviſa eſt.

(Venetiis Auguſtam Vind. d. 30. Januarii A. 1696. miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO CXLI.

Dn. D. SALOMONIS REISELII.

De Femore Auguſti Imp. & digito ſalutari curato.

SUetonius de Auguſto cap. 90. ſic ſcribit: „ Coxendice & fe-
„ more, & crure ſiniſtro, non perinde valebat, ut ſæpe etiam
„ claudicaret: ſed remedio harenarum atque arundinum con-
„ firmabatur. Dextræ quoque manus digitum ſalutarem, tam
„ imbecillum interdum ſentiebat, ut torpentem contractumq;
„ frigore, vix cornei circuli ſupplemento ſcripturæ admoveret. Tria
hic ſunt notanda, remedium harenarum atque arundinum, & cornei
circuli ſupplementum. Caſaubonus in Notis de priori audiri dignus
„ eſt. Remedium harenarum variè accipi poteſt. Vel enim de fo-
„ mentis calidis affectæ parti admotis. Sunt autem, ait Celſus
„ lib. II. fomenta calida, milium, ſal, harena, quodlibet eorum cale-
„ factum, & in linteum conjectum. Vel de ambulatione in alta ha-
„ rena. Hanc interpretationem amplectuntur eruditiſſimi viri, etiam
„ Medici. Poſſumus tamen & de volutatione in harena calida vel
„ etiam littorali aut fluviali accipere. Hujus remedii plurima in
„ libris veterum medicorum mentio: in multis enim morbis eo ute-
„ bantur. Serenus Sammonicus cap. de Hydropiſi.

Nec non & tepidis convolves corpus harenis. Symmachus
„ contra podagram eo ſe uſum ſcribit: ita enim accipi debent hæc
„ illius verba lib. VIII. ep. XLV. ſed valetudo ſaucia obſtrepit vo-
„ luntati. Humor enim noxius articulis illapſus etiam nunc me te-
„ net lectulo, & vix littorali ſiccitate tenuatur. Apud Græcos
„ Medicos, Aëtium, Æginetam, alios legas multa περὶ ψαμμισμοῦ καὶ
„ ψαμμοχωσίας. Talem aliquam vim ineſſe pulveri palæſtrico exiſti-
„ mavit Lucanus. Videtur etiam alluſiſſe ad hoc genus remedii, cum
„ de fabuloſo Antæo caneret lib. IV.

Auxilium membris calidas infudit harenas.

„ Obſervavimus, veteres in exercendo corpore etiam extra morbi
„ neceſſitatem volutâſſe ſe ſuper candente harena, ut corpus feren-
„ do calori aſſuefacerent; contra ut ad tolerandum frigus præſta-

,, rent, ve in nive ſe verſabant, vel ſtatuas nive obductas nudi ample-
,, xabantur. Laërtius de Diogene Cane: Καὶ θέρους μὲν ἐπὶ ψάμμου ζεστῆς
,, ἐκυλινδεῖτο. χειμῶνον δὲ ἀνδριάντας κεχιονισμένους περιελάμβανε πανταχόθεν
,, ἑαυτὸν συνασκῶν. Suidas de Antiocho Cilice Philoſopho Cynico,
,, qui caſtra Severi Imp. aliquando eſt ſecutus: ἐταλγοῦντας τοὺς στρατιώ-
,, τας ὑπὸ τοῦ πολλοῦ ῥίγους, ἐπερώννυεν εἰς τε τὴν χῶνα ῥιπτῶν καὶ ἐν αὐτῇ κα-
,, λινδούμενος. Hanc ſtultam conſuetudinem reprehendit graviſſimus
,, auctor Epictetus apud Arrianum lib. III. Diſſertat. cap. XII. τούτου
,, ἕνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν ἐπὶ χοινίου περιπατεῖν, ἢ φοίνικα ἱστάνειν, ἢ ἀνδρι-
,, άντας περιλαμβάνειν; οὐδαμῶς.

Remedium arundinum quid appellet hoc loco Suetonius, ne
,, medicos quidem viros eruditione præſtantiſſimos, ſatis exploratum
,, habere ſcimus. Equidem non aliud remedium fuiſſe ſuſpicor, quam
,, cujus Cato meminit cap. CLX. & ex Catone Plinius extremo libro
XVII. Hucusque Caſaubonus. Plinii verba ipſius verba ſunt. *Quanquam à Catone prodita, contra luxata membra jungenda harundinum fiſſuræ*, quæ Dalechampius in Notis emendat: *jungendo harundinum fiſſuram.*

Aſt vindicat injuriam ſeu ignorantiam Medicis à Caſaubono illatam Donatus Marcellus in Dilucidation. in Suetonium, quas Janus Gruterus Theſauri Critici tom. 6. cap. 80. p. 512. produxit his verbis, quæ tota prolixa quidem, ſed egregia & cenſoria transſcribere non
,, tædebat, cum is non in omnium manibus ſit. Quale eſſet reme-
,, dium arenarum antiquis, nec non & arundinum medicis noſtri tem-
,, poris, quum in abuſum abierint, ſatis ſubobſcurum; quamobrem
,, nos illis rem gratam facturi arbitramur, ſi præſidia hujusmodi qua-
,, lia fuerint, aperire conabimur. Præter naturam affectiones, qui-
,, bus laboraſſe Auguſtum tradit Suetonius, à materia frigida & pi-
,, tuitoſa utplurimum ortas, rationi conſonum & experimento com-
,, probatum. Ideo pro earum curatione, quantum ad auxilia localia
,, ſpectat, (nam univerſales evacuationes præmiſſis præparantibus,
,, incidentibus, & digerentibus, per interius ante topica præſidia præ-
,, ceſſiſſe, non eſt dubitandum) jure adhibita à peritiſſimo Medico
,, Muſa, quæ vim extenuandi, digerendi & diſcutiendi pituitoſum
,, humorem exuberantem, ac exſiccandi vires haberent, inter quæ
,, arenam & arundinem plurimum valere communi ſententia com-
,, probatum. Nam arenam ipſam ſeu marina, ſeu fluviatilis ſit, tali
,, facultate præditam, omnibus receptum eſt. Hæ enim omnes hu-
,, miditates exſiccandi & abſumendi communem vim habent. Et ideo

„ Hydropicis maximè conferre docuit Gal. l. 9. de ſimpl. med. fac. „ Et Gellius lib. 19. cap. 8. meminit hominis eruditi & Poëtæ illuſtris „ liberati aquæ intercutis morbo, quod arenis calentibus uſus eſſet. „ Et Celſus lib. 4. c. 22. ſiccum calorem arenæ calidæ dixit. Et Plinius lib. 21. c. 6. ait, arenam littoris maris, præſertim tenuem & ſolibus candentem, in medicina eſſe ſiccandis corporibus hydropicorum. Unde Lucanus:

Auxilium morbis aridas infundit arenas,

„ & ab ariditate arenam dictam putârunt quidam. Hâc eâdem ratione Aëtius & Celſus graviſſimi medici, in curanda Leucophlegmatia maximè extollunt arenam ipſam, quâ univerſum ægrotantis „ corpus aſpergendum, imò in ea prorſus occultandum conſulunt, ad „ hoc ut ſucci pituitoſi habitui univerſo adhærentes diſſolvantur. „ Cur verò hujus remedii uſus omiſſus ſit, & penitus abolitus, eam „ rationabilem cauſſam aſſignare poſſumus, quod thermalium aquarum calidarum lutum idem efficacius præſtare experimentum docuerit.

Quod verò ad arundinem ſpectat, memoriæ revocandum, in eandem uſum antiquos medicos arundinem traxiſſe. Sic Aëtius illam „ habere vim exſiccantem & calefacientem, & idcirco hydropicis „ conferre ſerm. 10. c. 32. ubi de diæta communi hydropicis pertractat. Eadem fuit præclara Archigenis ſententia, apud eundem „ authorem Tetrab. 3. ſerm. 2. cap. ult. ubi inquit: Lectus non valde „ mollis ſit his, qui hydrope ſubter cutem laborant. Subſternenda „ autem arundinum folia & herbæ exſiccantes. Hujusmodi autem „ facultatis eſſe arundinem, ſcilicet exſiccantis, & digerentis usque „ ad tertium gradum, docuere Galen. lib. 7. ſimpl. med. Dioſcorides „ lib. 1. c. 97. quod pariter confirmârunt ex Arabibus Serapio & Raſis, ubi ea cum aceto ad exſiccanda ulcera, & abſumendos humores, ad ſpinam & lumbos conferre docent. Eandem habere vim „ exſiccantem & extractoriam, inquit Plin. lib. 24. c. 11. ob idque „ mederi convulſis, hydropi, luxatis & ſpinæ doloribus. Omiſſum „ autem temporum ſucceſſione hoc præſidii genus, antiquitus celebre, cenſeo, eo quod homines vel ut in ſui admirationem alios trahant, vel ut inde lucrum uberius percipiant, in nova excogitanda „ præſidia aſſiduè ſtudent, præſertim materiam ſuggerentibus Indicarum herbarum novi orbis, fruticum & arborum, lapidum, liquorum, & aliorum ad nos convectionibus. Nam quæſo noſtræ arundini

„ Indicæ quid ſimilius Indica Chyna, cujus tam frequens uſus medicis
„ neotericis, magno cum ægrotantium crumenæ diſpendio, utinam
„ ſaltem cum morborum profligatione.

Celſi ipſius de arenarum uſu hæc eſt ſententia lib. 2. c. 17. quam
„ Donatus allegavit. Sudor etiam duobus modis elicitur: aut ſicco
„ calore aut balneo. Siccus calor eſt & arenæ calidæ, & laconici &
„ clibani, & quarundam naturalium ſudationum, ubi è terra profuſus
„ calidus vapor ædificio includitur, ſicut ſuper Bajas in myrtetis habe-
„ mus &c. Ac nervorum quoque quædam vitia ſic optimè curantur.

Donato adſiſtit fortiter Hier. Mercurialis Art. Gymnaſt. lib. 5.
„ c. 12. de deambulationum qualitatibus. Factæ in locis aſperis ca-
„ put replent. Quando autem in arena, & maximè profunda (quod
„ genus eſt vehementiſſimæ exercitationis) aguntur, magna effica-
„ cia pollent ad omnes corporis partes firmandas corroborandasque,
„ cujus gratia Auguſtus dum coxendice & femore & crure ſiniſtro,
„ non ſatis bene valeret, imò ſæpe ea parte claudicaret, hac deambu-
„ latione confirmabatur. Sic enim locum Suetonii in Aug. c. 80. in-
„ terpretari debere cenſeo, ubi eum arenarum & arundinum reme-
„ dio uſum tradit, arenarum quidem tum ad deſiccandas fluxiones,
„ tum ad confirmandam ut judicavi coxam: arundinum ad conti-
„ nendum & claudicationem impediendum, quod quo modo fieri
„ debet, edocuit Cato lib. de Re ruſt. cap. 160.

Suffeciſſent hæc de arenarum uſu, niſi antequam finiiſſem iſta, ad manus veniſſet Generoſi & Clariſſimi Domini Georgii Franci de Frankenau, S. R. I. Equit. & Com. Palat. Cæſar. aliquot Electorum ac Principum Conſil. & Archiatri. Prof. P. Prim. Witemberg. Acad. Leopold. Adjuncti & Italic. Recuperatorum Collegæ Propempticum Inaugurale de Pſammiſmo eruditiſſimum, publicatum XII. Kal. Febr. A. 1695. quod miſit mihi abiturus ad Sereniſſimi Regis Daniæ Archiatratum. In hoc poſtquam hunc ipſum locum Suetonii (quem *ex antiquis Auctoribus, quibus ſemper quidpiam ſubſit ſubcutaneæ latentisq; eruditionis, ſelectum notis quibusdam phyſicis medicisq; diſpunxerit*) ampli-
„ ter illuſtrâſſet, hæc concludit. Inde planum fit ſumi harenam,
„ qualemcunque aptam cenſebimus, ſub Sole ferventem, in qua vel
„ ægri ambulent, ſedeant, aut ſe volutent, vel, quod ego præfero, de-
„ cumbant & quaſi ſepeliantur, exſerto tamen capite; ſuper cor-
„ pus verò harena paullatim adſpergitur, eaque tandem illud obrui-
„ tur, loci recubitu aſſiduè permutato. Et paulò poſt: Rectè igitur

D. Augu-

„ D. Auguſtus ψαμμισμῷ uſus eſt, ut languentes effetosque artus re-
„ calfaceret, atque h. m. humores ad coxam artusque procumbentes,
„ præpedientesque ingreſſum ſubmoveret, ac ſuccis per vaſa ſua itum
„ reditumque reſtitueret coxendicemque confirmaret.

Supereſt digiti ſalutaris torpor circuli cornei ſupplemento juvatus. Sumitur autem digitus ſalutaris pro Indice Alexandro ab Alex. Genial. Dier. lib. 4. c. 26. quo M. Septimius currum repulit, Tiberius recens malum terebravit, Auguſtus laboravit: nec non Martiano lib. de nupt. Phil. quando inquit: *Quidam redimitus puer ad os compreſſo digito ſalutari ſilentium commonebat.* Indice enim Harpocrates ſilentii Deus os comprimens efformatur in ſtatuis, qualem depingit Joach. Sandrart Iconologiæ Deorum Tab. O. pap. 132. & alii.

Quomodo verò torpor iſte indicis potuerit juvari cornei circuli ſupplemento, talis eſt mea conjectura. Quando ſcribimus, pollice, indice, qui eſt ſalutaris digitus, atque medio digito apprehendimus ſimul ſtilum aut pennam, manum monte inferiore, quem Lunæ dicunt Chiroſcopi, ſuffulciendo. Quod ſi index contractus & torpens fuerit, ita ut non poſſit ſatis firmiter tenere & premere pennam, adjuvamento erit, ubi circulum quendam ſeu annulum ex cornu reſectum, qui anterius anguſtior, retrò amplior eſt, inſtar digitalis ferrei, ænei, argentei aut eburnei tribus iſtis digitis concludimus & firmamus, ut tantò certius & ſecurius literas ſcribamus.

(*Stutgardiâ Auguſtam Vind. die 31. Jan. An. 1696. miſſa.*)

OBSERVATIO CLX.

Dn. D. JOHANNIS ADAMI LIMPRECHT.

De Methodo antifebrilia propinandi inverſa.

JUveni cuidam viginti circiter annorum, natione, ni fallor, Sueco, cum in febrem tertianam incidiſſet, à medicamentorum uſu vero quàm maximè abhorreret, priſtinam interim ſanitatem citiſſimè reſtitutam animitus optaret, de virium autem debilitate ex vomitu æſtum febrilem antecedente & ſudore eum ſubſequente, uti ipſi videbatur, ortâ, valde conquereretur, ſub ſpecie medicamenti confortantis pulverem præcipitantem Lutetiæ Pariſio-

rum 1678. propinavi eo tempore, quo paroxyſmus ad declinationem tendebat, quo aliquoties repetito febris evanuit abſque ullo medicamento ante paroxyſmum adhibito. Eandem methodum in Germania aliquoties ſecutus ſum. Iis qui hanc methodum curandi tertianas, quam ego ipſe generalem & ubiq; adhibendam nondum pronuncio, planè in dubium forſan vocarent, ad promtiſſimam dubii ſolutionem ſeſe offerent Practici, quibus doctrina Criſeos curæ eſt, & ex hac alia quoque medicamenta ſubjecto quod tractant apta circa paroxyſmorum declinationem judicabunt propinanda.

(*Vratislaviâ Auguſtam Vind. d. 1. Februarii A. 1696. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXI.

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

De Anatome viri, qui veneficiis credebatur interemtus.

JAm ab aliquot menſibus rumor in urbe noſtra percrebuit, Michaelem Perſch, civem & ſutorem in ſuburbio Weidenhauſſen/ ex magicis artibus felinos abdomine concepiſſe catulos, & ab iisdem miſerè torqueri. Fuerunt, qui viva animalia per decumbentis viſcera diſcurrere, alii qui eadem ejulatibus ſeſe prodere dixerunt, quin etiam nonnulli hæc animalia manibus cum abdominis cute apprehendi, ſed ob lubricitatem non retineri poſſe, fidenter aſſeverarunt. Æger interea maleferiatæ vicinæ præſtigias palam incuſare, & quomodo in juſculo tantillum pulveris ab illa clam immiſſi præterita æſtate hauſerit, multis ambagibus enarrare, & ut poſt mortem venter aperiretur, à Magiſtratu expetere non dubitavit. Varia quidem à Medicis non minus quàm Medicaſtris fuerunt applicata remedia, ſed incaſſum omnia, quia ventris dolores eâdem ſævitiâ continuârunt, ejusdemque tumor ac diſtenſio majora ſenſim incrementa ceperunt. Igitur ad Magnifici Procancellarii noſtratis deſiderium Excell. Dn. D. *Dorſtenius* & ego cum nonnullis Philiatris die xv. elapſ. Novembris ægrum primâ vice inviſimus, & eundem, quinquagenarium circiter, facie Hippocraticâ, pectore & brachiis valde extenuatis, abdomine inſigniter diſtento, & pedibus œdematoſis periculoſe decumbentem offendimus, de maximis ventris doloribus, vigiliis, ſiti

reſpi

reſpirandi difficultate & magna debilitate conquerentem. De mali origine & cauſa interrogatus reſpondit, ſe tunc demum ægrotare cœpiſſe, cum vicina venefica neſcio quid pulveris ſibi incauto propinâſſet: hinc ſubortos fuiſſe dolores abdominis ſenſim accreſcentes cum illius tumore & diſtenſione variisque rugitibus dies noctesque moleſtis: inſecutum poſtea pedum tumorem & conſumtionem ſuperiorum corporis partium cum manifeſto virium decremento, continua ferè ſiti & agrypnia. Ex his ſignis ſtatim cognovimus hydropem aſcitem, quem cum pertinaci hepatis ſcirrho conjunctum & proinde lethalem eſſe exinde judicavimus, quod patiens ponderis ſenſum hactenus in dextro hypochondrio perceperit, quoties à dextro latere in ſiniſtrum verteretur. Morbi igitur periculum ægro denunciavimus, & eandem ſeriò monuimus, ne falſa opinione deceptus aliis morbi cauſam imputaret, quam ipſe forte per crebriores in victu errores (ſtrenuus enim potator & Tabacophilus olim erat) temerè ſibi contraxiſſet. Sed ille ſuis præjudiciis occæcatus tandem die 11. Decembris anni 1695. iisdem eſt immortuus. Poſtridie cadaver, cujus facies cum pectore & brachiis ſummè extenuatum, abdomen prætumidum, dorſum ſublividum, & pedes circa talos œdematoſi erant, cultro ſubjectum fuit, manus accommodante M. *Hering*, Chirurgo noſtrate exercitatiſſimo. Ex aperti abdominis cavitate ſeri flaveſcentis & fœtidi novem circiter menſuræ profluxerunt, quibus evacuatis abdominis interiora omnia graviter infecta conſpiciebantur. Omentum enim tenuiſſimum, valde exeſum & in adipoſos plures globulos contractum ventriculi fundo & inteſtino colo adhæſit: Hepar ſcirrhoſum, prædurum & ob glandulas atro cruore diſtentas totum inæquale nigroque colore tinctum videbatur: Veſicula fellis bile viridi paulò turgidior: Lien in oppoſito latere diaphragmati firmiter connexus peculiari quaſi membranâ obvolvebatur, cætera ſatis mollis & ſcirrhi expers: Ipſe ventriculus flatu turgidus, extrinſecè pallidus & tenuis, intrinſecè albeſcente muco leviter obductus erat: Duodenum apertum per oſculum choledochi bilem inſtar amurcæ craſſam & ſubfuſcam emiſit: Huic annexum Pancreas ſcirrhoſum: Reliqua inteſtina omnia cum meſenterio, itidem ſcirrhoſo & ad attactum duro, in globum contracta, extus nigris hinc inde maculis conſperſa, intus flatu valde diſtenta, præcipuè verò craſſa juxta pelvim ſphacelo infecta & pinguibus durisque globulis, ceu glanduloſis appen-

dicibus donata videbantur. Totum inteſtinorum tractum perquirentes, præter lumbricum in jejuno, & fecum copiam in craſſis, nihil invenimus: Tenuia manibus compreſſa ob incluſos flatus varium murmur ediderunt: Renes flaccidi, appenſi ureteres grandiuſculi & veſica urinaria circa fundnm extus dura nigriſque punctis conſperſa, intus mollis & ſine vitio obſervabatur. Arteria magna inſigniter dilatata, ſanguine tamen deſtituta: vena cava cruore valde diſtenta deprehendebatur. Peritonæum abdominis interiora ſuccingens albis ſparſim maculis, ceu totidem ſcirrhoſis obſtructionibus, notatum erat. Sublato poſtea ſterno in thoracis cavitate tres præterpropter libræ fœtentis ſeri reperiebantur: Mediaſtinum flaveſcentem mucum intra membranaceas cellulas continere videbatur. Pulmonum nigris rubicundisque maculis conſperſorum lobus in dextro latere pleuræ per membranaceas fibras validè adhærebat & diſſectus albidum pus fundebat. Cor valde contractum & ferè triquetrum erat, cujus dexter ventriculus ſanguinis nihil, ſiniſter parum, cum polypoſo ſpiſſamento digitum paulò longiore, continebat. Capitis anatomen appropinquans nox inhibuit; nec etiam adeò neceſſariam eandem eſſe credidimus, quoniam ex medii infimique ventris inſpectione jam ſatis patuit, ex hydrope mortuum fuiſſe virum, cujus interanea ab extravaſato ſero acriori continuò extimulata & ſpaſticè contracta neceſſariò magnum intulerunt dolorem, ac inteſtina flatibus turgida violenterque commota varium produxerunt murmur, quo æger cum adſtantibus decipi potuit, ut firmiter ſibi perſuaſerit, ſe vivos in ventre alere catulos, qui per illius latebras diſcurrendo exquiſitum adeò dolorem inferrent, & ſuo ſibilo ſe ſatis proderent. Usque adeò facilè deluditur ſuperſtitioſum vulgus, quod illicò ad veneficia refert, quicquid illius captum ſuperat.

OBSER-

OBSERVATIO CLXII.

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

De Euporiſto dolores hæmorrhoidum ſedante.

Coecarum hæmorrhoidum dolores interdum adeò intenſos eſſe, ut uſitatis nullis, etiam ſpecificis remediis tolli poſſint, fida Practicorum experientia confirmat. Lubet itaque paucis hic meminiſſe illius euporiſti, quod quidam meorum amicorum non ſaltem in ſe ipſo, ſed etiam in glorioſæ memoriæ Principe *CAROLO LUDOVICO*, Electore quondam Palatino, ut & nuperrimè in Summo quodam Viro, (prætereo jam alios,) ſaluberrimum expertus eſt. Facili autem negotio & vili pretio componitur ex gypſi polline cum butyro cancrino ſabacto, quo calefacto tumentes ani venæ leniter foventur, dolore ſic confeſtim ceſſante.

OBSERVATIO CLXIII.

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

De Glandulis in Taxi receptaculo, quod inter caudam & anum eſt, detectis, racemis glandularum nervoſarum in hepate, & nervorum intercoſtalium ſingulari ſtructura.

Cum die 25. præteriti Octobris, præſentibus Philiatris, Taxum marem cultro anatomico ſubjicerem, placuit paulò exactius perluſtrare foramen illud, Semilunare Excell. *Majori* dictum, quod inter caudam atque anum conſpicitur, & convenientius forſitan receptaculum appellatur, quoniam & humori nutritio, & animalis in globum ſe convolventis ori recipiendo dicatum eſt. Nec præcisè ſemilunare, quin potius rotundum & in utroque latere intus nonnihil ſinuoſum eſſe videtur, tres digitorum apices ſuo admittens hiatu, ſi paululum diducatur. Interiore cavitate brevibus ac fulvis condecoratur pilis, qui hærent in cute tenuiſſi-

ma, multis excretoriis perforata tubulis, è quibus, prævîâ compreſſione, albus & pinguis emittitur humor, qui ſine dubio circumpoſitæ uberioris pinguedinis eſt ſoboles: hoc enim receptaculum copioſæ poſteriorum adipi quaſi immerſum hæret. Diſtinguitur tamen ab eodem beneficio membranæ tenacioris receptaculum ſuccingentis, quâ detractâ denſa glandularum albeſcentium & duriuſcularum ſeries conſpicitur, quæ peculiarem tunicam, ex iſtis glandulis majuſculis & ovalibus compoſitam, efformare videtur. Singulas harum glandularum in proximam cutem externam peculiarem tubulum excretorium emittere, exinde colligere licuit, quod in receptaculo deprehenderim, cuilibet porulo ſingularem reſpondere glandularum, quæ in proprium tubulum eum, quem ſecrevit, humorem dimittit. Secretorium enim munus his glandulis attribuo, & veritati conſentaneum eſſe puto, easdem non tam ex ſanguine, qui per exilia vaſcula in pauciſſima quantitate hac affertur, quàm ex pinguedine copioſè circumfuſa, & per ductus adipoſos allata, tenuiores oleoſas transmittere particulas, quas poſtmodum tubuli profundunt, ſi animalis ſuctio accedat. Pinguem autem, non lacteum eſſe humorem, qui hîc ſeparatur, manifeſtè oſtendunt pinguedinis guttulæ, quæ in exſiccato receptaculo etiamnum per tubulos excretorios transſudant, & goſſypio licet abſterſæ, mox tamen in calidiore loco denuò erumpunt, adeò ut glandulas has jure adipoſas nominare poſſimus, quoniam ſecretioni pinguioris ſucci inſerviunt. Nutritius autem eſt iſte ſuccus, utpote qui ex pingui ſanguinis flore in adipem cedente ſequeſtratur, & tunc demum ſuum præſtat uſum, cum taxus fame ſtimulatus applicato ore alimentum quaſi exſugit. Cæterum præter ea, quæ Excell. *Joh. de Muralto* in Ephem. N. C. Dec. II. Ann. V. obſ. 32. de Taxorum Anatome refert, bina notatu digna in noſtro ſubjecto obſervavimus. Primum erat congeries minutiſſimorum globulorum lentis in modum depreſſorum, albicantium & duriuſculorum, extimæ jecoris membranæ hinc inde adhærentium, quales Celeb. *Ruiſchius* in humano hepate reperit, & *glandularum nervoſarum racemos* ſatis aptè nominavit. Alterum erat ſingularis ſtructura nervorum intercoſtalium, qui per thoracis cavitatem juxta dorſi vertebras utrinque deſcendentes ex una videbantur compoſiti fibra, quæ per membranaceum nervorum integumentum transparens ſerpentino ductu, epididymidis inſtar, eleganter proſerpebat, & nervo manibus diducto, in rectam lineam prolongari poterat, id quod à provida Natura forſan eum in finem ita

factum

factum eſt, ut iſti nervi, dum animal capite ad podicem contorto & ore in receptaculum immiſſo conglobatur, eò melius extendi & prolongari poſſint, ne ruptionis periculum incurrant.

OBSERVATIO CLXIV.

Dn. D. SAMUELIS NEBELII.

De Glandula lachrymali Harderiana non tantantùm in cervis, ſed etiam aliis diverſi generis animalibus reperta.

CUm anno præterito ex Actis Erudit. Lipſ. vidiſſem, Glandulam lachrymalem novam in cervis & damis à Celeberr. *Joh. Jac. Hardero*, P. P. Baſileenſi, & Fautore meo maximè colendo, repertam eſſe, placuit Sagaciſſimi Viri ductum ſequi, & hanc Glandulam avidis Philiatrorum noſtrorum oculis ſubjicere. Diffringebatur hunc in finem in cervino capite oſſea oculi orbita, è qua integrum oculum ſuâ adhuc dum pinguedine obductum extraximus, & glandulam Harderianam juxta muſculum oculi adducentem illicò conſpeximus, adipe dimidia ferè ex parte tectam, & in interiore ac decliviore orbitæ ſede locatam, cujus ſuperficiem quamplurimi vaſculorum ſanguiferorum plexus occupabant. A lateribus tam nervulorum, quàm vaſorum ſanguiducorum ſurculi flexuosè circumducti plures obſervabantur. Ductus excretorius ſatis manifeſtus ex anteriore glandulæ extremitate prodire videbatur, & juxta vulgaris glandulæ lachrymalis alterum latus, ad nictitantem tunicam progredi, in cujus inferiore limbo ſub membranacea plica, ceu valvula, patenti oſtio hiabat. Flatu in hoc oſtium immiſſo tota illicò glandula intumuit, & albis hinc inde maculis notata fuit. Poſtea exterior glandulæ membranacea tunica facili negotio detracta fuit, cui ſubjecta & per tenues fibrillas nerveas connexa erat alia tenuior ac delicatior, glandulam immediatè cingens eique firmiter adhærens. Dum hanc paulò exactius perluſtraremus, in poſteriore glandulæ extremitate deprehendimus plures membranaceas cellulas, ut valvulas, multis foraminulis pertuſas, & flatum in ipſam glandulæ ſubſtantiam transmittentes. Has ſanguine repletas eſſe vidimus, & hinc conjecimus, cellulas iſtas totidem eſſe ſinus, quibus ſanguis per arteriolas

 ad glan-

ad glandulam allatus, poſt lymphæ lachrymalis ſecretionem, excipitur & in proximam venam effunditur, non ſecus ac in vitulino liene ſanguis extra hoc viſcus demum in venam ſplenicam exoneratur. Poroſos igitur credidimus eſſe venas in glandula lachrymali nova, ut ſanguis eò promtius & celerius ex arteriis in venas transmeare poſſit, ne morâ ſuâ uberiorem lachrymarum copiam continuò ſuppeditet, oculis & viſui moleſtam. Tunicâ interiore remotâ glandula nuda in plures dividi poterat lobulos, qui, pulmonum inſtar, ex meris conſtare videbantur veſiculis membranaceis, quæ aëre, antea per ductum excretorium immiſſo, adhuc dum diſtentæ erant, & propterea facilius in conſpectum noſtrum veniebant. Ut hanc ſtructuram melius cognoſcerem, Excell. Dn. D. *Dorſtenium*, Collegam meum honoratiſſimum rogavi, ut glandulam lachrymalem beneficio antliæ ſuæ pneumaticæ examinaret, id quod etiam, me cum nonnullis Med. Studioſis præſente, die 26. Aprilis hujus anni factum. Glandula à muſculis & adipe liberata geminisque tunicis adhuc obvoluta in vitro recipiente ita ſuſpenſa fuit, ut ductui excretorio alligatus tubulus extra vitrum promineret, ſicque aër externus glandulam ſubire poſſet; aëre interno è vitro poſtea quoad craſſiorem ſuam partem evacuato, externus copioſius irruens glandulam magis diſtendit & totam in veſiculas explicavit, quarum aliquæ tandem disruptæ fuerunt, præſertim cum per tubulum atramentum in glandulam fuiſſet immiſſum, unde illa ſeq. die nigerrima apparuit: microſcopiis tunc ſubjecta ex diverſæ magnitudinis veſiculis membranaceis tam oblongis, quàm rotundis angularibus, atro humore refertis, conſtare viſa fuit. Ut vaſorum hujus glandulæ communionem inveſtigarem, die 15. Maji ceram liquefactam ſiphonis ope in ductum excretorium immiſi, & mox non ſolùm pleraſque veſiculas, ſed & omnia vaſa ſanguifera in glandulæ confinio cerâ repleta vidi, unde conjeci, vaſorum ſanguiducorum extremas propagines glandulæ veſiculas ſubire, aut fortè in easdem ſubtilem ſuam tunicam laxare, ob exilitatem verò nil niſi tenuem lympham lachrymalem transmittere, quæ in veſiculis collecta ſenſim per vaſculorum excretoriorum radiculas, è quavis veſicula pullulantes, in communem ductum profluit, è quo oculi bulbo affunditur pro continua ejusdem humectatione. Quò verò ſcirem, an in aliis quoque animantibus talis glandula reperiretur, die 22. Februarii cuniculum fœmellam ſcalpello ſubjeci, ac ſub interiore oculi angulo ſupra muſculum adducentem glandulam inveni rotundiuſculam,

nonni-

nonnihil depreſſam, pallidam & ex multis lobulis compoſitam, quæ per membranam pellucidam adhæſit tunicæ nictitanti, in cujus inferiore limbo ſemilunarem hiatum, pelliculâ, cen valvulâ, tectum obſervavi, in quem cum tubulo aërem immiſi, tota ſtatim glandula intumuit, & in infinitas bullulas, pulmonum inſtar, diſtenta fuit. Ipſe ductus excretorius tenuiſſimas ſuas propagines, quas mutuis anaſtomoſibus junctas, per glandulæ internam ſuperficiem diſpergit, toties mihi conſpiciendas exhibuit, quoties inflatus aër easdem turgidulas reddidit. Ductus verò prope glandulam digito leviter preſſus parum lymphæ emiſit. In utroque glandulæ latere nerveum conſpexi funiculum verſus anteriorem oculi partem excurrentem, juxta quem tenues vaſorum ſanguivehorum ramulos obſervavi. Talem glandulam paulò minorem in Sciuro, majorem in Lepore, & maximam, Cervinæ quoad magnitudinem, ſed Leporinæ quoad exteriorem formam ſimilem, in Apro hoc autumno deprehendi. Dum hæc ſcribo, induſtrius Philiater D. *van den Velde* Hanovienſis mihi in capitis Corvini bulbo unius oculi ex parte denudato monſtrat glandulosſum quid oblongiuſculum, in interiore orbitæ oculi ſede muſculis ſuperſtratum, ab utroque latere fibrâ nerveâ cinctum, & in medio ſanguiferorum vaſorum ramulo per glandulæ longitudinem transverſim excurrente donatum, quærens an hoc fortè glandula lachrymalis eſſet? Perluſtravi illicò omnia & glanduloſum corpus à ſubjectis muſculis cautè ſeparavi, vidiq; in medio partis illius interioris ductum quendam pellucidum & pro glandulæ parvitate ſatis grandem, qui è glandula procedens & ad nictitantem tunicam tendens non ſaltem pelluciditate ſuâ, ſed etiam fluctuante intus lymphâ, quam inverſo cultro ex ductu prolongato in glandulæ meditullium, & ex hoc iterum in priorem locum ad ipſam usque tunicam nictitantem derivare potui, ſe ſatis ſuperque manifeſtabat, adeò ut hanc ipſam veram lachrymalem glandulam eſſe nullus dubitaverim, quandoquidem cum illa in animalibus ſupra commemoratis inventa & ſitu, & ſtructura ductuque excretorio lympham fundente, conveniat. Nec dubito, quin in aliis etiam tam volatilibus, quàm quadrupedibus, imò & reptilibus animantibus, nictitante tunicâ donatis, eadem glandula à ſedulis Naturæ ruſpatoribus reperiri poſſit.

Fig. XIX. XX. XXI. XXII. XXIII.

(Giſsa Auguſtam Vindelicorum d. 3. Februarii A. 1696. miſſæ per Exc. Dn. D. Valentini.)

OBSERVATIO CLXV.

Dn. D. ERNESTI FRIDEMANNI SCHELHASSII.

De Empiricorum conatibus, interdum ex voto, plerumque tamen præſentiſſimo vitæ periculo ſuccedentibus.

RETulit mihi quondam Kauffbeyræ Soror Scholaſtica Ordinis St. Franciſci, quod 30. retro annis motibus convulſivis ſæpe ſæpius in die fuerit correpta, irritis vero B.D.D. Widholzii, Anteceſſoris mei, præſidiis, à Colero tandem famoſo Empirico Kauffburano ſola venæſectione ita fuerit reſtituta, ut eopſe adhuc momento ſana vivere potuerit. Temeritas Empirici, Expertiſſimi hujus Medici prudentiam omnibus notam caſu ſuperavit; Unde mulierculæ plus ſæpe ſpei ponunt in Empiricum, quam Medicum, maximo tamen cum detrimento, prout ejusdem Cœnobii ſorori Beatrici 10. Martii 1687. pilulas draſticas, à pharmacopœo quodam porrectas, me inſalutato, abligurienti accidit, quæ die 18. ejusdem menſis, contra omnium ſpem, non ſine Pſeudo-Medici dedecore ac conſcientiæ labe, Reverendo Domino Fratri Sororibusque Spiritualibus ultimum valedicere coacta. Cadaver lurido inquinatum colore conſpiciebatur.

OBSERVATIO CLXVI.

Dn. D. ERNESTI FRIDEMANNI SCHELHASSII.

De Obſervatis quibusdam anatomicis.

IN cadavere Illuſtr. Domini Comitis de Vethe 19. Octobr. 1686. à me diſſecto, obſervavi cerebrum qualitate & quantitate ſpectatorum oculis ſe commendans, licet noctes diesque per aliquot annorum decurſum fumo tabaci uteretur, ſiniſtros dehinc pulmonum lobos in tantum exulceratos, ut fœtorem nullus propemodum

Fig: XX.
ad pag. 293.
Fig: XIX.
Glandula lachrymalis ex Cuniculo.
Glandula lachrymalis ex Sciuro in ſuo ſitu.
Eadem explicata à parte exteriore.
Eadem explicata à parte interiore cum ductu excretorio.
Glandula lachrymalis ex Lepore cujus ductus ex= cretorius Mercurio vivo repletus.
Fig: XXI.
Fig: XXII.
Fig: XXIII.
Muscæ
Farinæ
Caſei
Fig: XXIV.
p. 300.
ſextupedes.
incolæ.
octupedes.
Fig. XVII.
ad pag. 213.
A
B
B
B
E
1
2
4

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

dum adſtantium perferre potuerit, dextros verò ſalvos ac intaminatos. Cor ſi non conſuetam magnitudinem ſuperavit, ad minimum adæquavit. Hepar ſiniſtra in parte ad lucidum inclinans colorem, in dextra verò naturali conſpiciebatur, in utroque tamen latere viſcus hoc intus ſanum curioſis oculis nil ſingulare ſuppeditavit, quam quod mole ſua naturæ exceſſerit leges. Lien friabilis, ut & omentum corruptum à ſtatu naturali receſſêre. Renes denique teſticulorum exilitatem largiter compenſarunt.

16. Junii 1691. in cadavere uxoris D. D. à G. ſequentia ſe obtulere ſpectanda: pulmonum lobi in unum omnes, lateri ſiniſtro ita arctè adnexi, ut vix ſine læſione avelli potuerint, integrum parenchyma, pondere 2½ ℔ civil. cultri anatomici acie quaquavorſum inciſum ſaniem fœtidam eructabat, ſuperiores lobi utroque in latere duritie notabili inſignes ſectione prævia ſimile liquamen extillantes conſpiciebantur. Hepatis moles ad ℔ 2½ & ℥v. aſſurgebat. Lien compreſſus flaccidus ac parvus, viſcidiſſimo tamen ſanguine refertus. Ventriculus cujus parietes materia viſcida ac ſummè glutinoſa incruſtati, qua dimidiam partem gangræna correptus erat. Parem propemodùm viſcerum conſtitutionem Jenæ anno 1670. in juvene Pictore phthiſi extincto obſervare licuit.

16. Decembr. 1675. Amſtelodami in cadavere fœminino epileptico in ſinu falcato polypum, & paucis retro diebus, adhuc majorem eopſe in loco cum multis radicibus in maniaco, calculoſamque quandam ſubſtantiam in Lugdunenſium Noſocomio in cadavere fœminino mihi videre licuit.

Paucis retro annis Wezflariæ ab apoplexia liberatus, D. D. S. tam intolerabili hemicrania corripiebatur, ut omnium Medicorum (perplures enim auxiliatrices ſuppeditabant manus) operam eluſerit, vitam cum morte mutando. Cranio à me aperto, cerebrum marcidum, in parte verò adfecta abſceſſum dura involutum membrana reperi.

In Anglia quondam ex ſiniſtro puellæ cordis ventriculo ſarcoma pellicula denſa circumveſtitum ovi columbini magnitudine obtulit D. D. Ducke, & miratur Richard Wiſemann, Sergeant Chirurgien in Several Chirurgicall Treatiſes Book 1. chap. IV. p. m. 24. quod ab omni cordis dolore, vel ſymptomate, ad extremum usque halitum immunis vixerit.

Retulit Patavii Dn. Antonius de Marchettis, cujus tunc temporis Conſiliarius Anatomicus primarius fui, ſe in viro quodam in ejusdem civitatis Noſocomio, omnium conſenſu peripneumonia laborante, & altero die mortuo atque diſſecto, cor ℔. XIV. Italicas æquans, mole ſua pulmones deprimens reperiiſſe. In Noſocomio Patavino Empyematico altero die aperiendo, iſta nocte cutis cruſta quadam obducta, & poſtea è mortis faucibus ereptus eſt.

Tres Patavii tentigine immane quantum mentulam ſuperante laborantes vidit prælaudatus de Marchettis.

OBSERVATIO CLXVII.

Dn. D. ERNESTI FRIDMANNI SCHELHASSII.

De Chimicis quibusdam.

EXercitatio crebra & uſus faciunt artificem, id quod ipſus atteſtari cogor. In vulgus equidem notum eſt regulum antimonii, Philaletha teſte, optimum Mercurii depurativum eſſe; ſed Nobiliſſimus Junckenius meus, in erudito Medico ſuo præſenti Seculo accommodando S. V. c. 2. p. m. 409. difficilem Reguli Antim. cum Mercur. amalgamationem credit: Si enim, inquit, Antimonio liquato addere vellent calefactum etiam Mercurium, in auras abiturus eſſet, maximo cum tonitru & adſtantium periculo &c. inde ad mentem Suchten. intermediatis rebus, Lunæ utpote, laborem aggreditur &c. Deſudanti mihi diu, multumque inquirenti, tandem leviſſima encheiriſi labor hic inſperato ſucceſſit, integrum proceſſum candidè ſubnectere placet: ℞ Reguli Antimon. vel ſimplicis vel martialis compoſiti, Mercurii vivi probè depurati q. v. tere continuo in mortario ferreo cum aqua frigida, ſic intra breve tempus artis filii id quod anxiè mecum infinitis laboribus ſumptuoſis obtinere non potuerunt, manuductionem noſtram amplectentes videbunt. Amalgama hoc inde retortæ & deſtilla Mercur. & aliquoties cum Regulo reduc in amalgama & iterum deſtilla. Sapienti ſat.

In calculo & renum affectibus mira præſtat ♈ Tart. cum balſamo copayv. maritata, ſumendo prioris ℥iß. poſterioris ſenſim ℥iij. inſtillan-

ſtillando & poſtmodum digerendo Doſ. gutt. viij. &c. Item ℞ Terebinth. Venet. ℔j. mell. virgin. ℔.ii. f. c. ſ. q. ſilic. calcinat. globul. deſtilla lento igne, oleum deſtillatum denuo rectifica ſuper ſilices calcinatos. Doſ. gt. v. vj. in aqua quadam diuretica.

Nec laude ſua caret hic pulvis cordialis: ℞ Sacch. albiſs. ℥ß. ſolut. in ſ. q. aq. lavend. & rosmar. & denuo exiccat. add. ol. lavend. gtt. vj. rosmar. gtt. viij. ſuccin. gtt. v. cinam. lign. rhod. ana ℈ß. Nuc. Moſch. gtt. v. ambr. gryſ., gr. IV. zibeth. gr. v. moſch. gr. iij. Balſam. apoplect. gr. v. M.

Ex limatura Veneris puriſſima elicere poſſum Tincturam magnarum virium, quæ ſudorem movet, ſterilitatem arcet, & confortativum meritò maxumum audit. Sed elaboratio expertum artificem, tempus & patientiam avet, exoptat.

(Giſsâ Auguſtam Vind. A. 1696. d. 6. Februarii ab Exc. Dn. D. Valentini miſſæ.)

OBSERVATIO CLXVIII.

Dn. D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

De graviſſima cerebri læſione, citra ulla tamen graviora ſymptomata, placida morte ſubſequente.

FOemina juvenis, nutrix mercede conducta, è feneſtra in plateam decidens, ea vehementia caput in pavimentum ex duriſſima ſilice inæqualiter ſtructum allidit, ut cranium totius dextri lateris non frangeretur modo, ſed ex ſuo loco prorſus totum dimoveretur. Cutis illa portio, quæ os frontis regebat, à ſutura coronali usque ſupra oculi orbitam non disrupta modo fuit, ſed à medio oſſis frontis ad ejus finem usque, & cum temporali concurſum à ſubjecto cranio abſceſſerat, propendens ſupra oculum contuſum & conquaſſatum, nudumque os deſtituerat, non ſecus ac ſi ſollicita manu ab eo eſſet artificiosè ſeparata. Totum, ut dixi, cranii dimidium, dextrumque latus antice deorſum erat propulſum, & ſubalteram ejus integram portionem receſſerat paulisper, inclava-

tum quaſi, nec ulla vecti ſemoveri indeque extrudi poterat: tota ſuperior maxilla diffracta, dentes ſuperiores dextri lateris inferiores reliquis vicinis exhibebat. Oculus poſt cutim propendentem cernebatur, ubi particula cerebri hærebat, ſpatula auferenda. Sanguinis ingens profuſio fuerat ſecuta, ut bos interfectus videretur ante fores, ubi jacuerat exanimis aliquantiſper ægra. Niger erat, & venoſus, qui adhuc fluebat, interim arteriis pulſantibus in dura matre, quæ floridum ex naribus fundebant, ex quibus ſimul cerebri pars effluebat, quæ redeunte ex pectore anima pellebatur. Tam miſero ægræ ſtatu linteis carptis vulnus implebat Chirurgus, emplaſtro de Betonica ſuperimpoſito, & ſacculis cephalicis: internè quoque adhibebantur confortantia cum vulnerariis & cephalicis, ſanguis ſtatim erumpere ceſſabat. Illa interim quamvis ſopore preſſa jacere videretur, ea nocte tamen præ dolore, (quod tacto etiam vulnere fiebat) exclamabat, aliquando etiam edito ſermone & fuſis precibus ſubmiſſa, ut facile quilibet ſuſpicabitur, voce, potiunculam præſcriptam cochleatim facile admittebat. Altero die febricitabat, mediocria omnia erant, juſculum meridie porrectum capiebat, ſitim potu frequenter reſtinguebat, cui pulvis admiſtus erat vulnerarius. Solutis à Chirurgo vinculis, cutis cranio jam iterum adhærere deprehendebatur, cerebri portio aliqua rurſum ex oculi cantho, quò defluxerat, eximebatur. Hac nocte aliquantulum dormire & quieſcere viſa eſt, & auditum eſſe integrum, repetitis quæ à matre dicebantur precibus, teſtatum faciebat. Tertia die cerebrum ex naribus effluere pergebat, tegumentis verò à vulnere remotis, fœtor peſſimus cerebrum corruptum teſtabatur ſpiritu matricali camphorato, qui hîc Chirurgis frequenti in uſu eſt, eſt autem balſamicus, lintea intingebantur & imponebantur. Illa nocte aliquantulum dormivit, poſtulavit elevari, reſedit in lecto, locuta eſt ſenſibus integris & præſenti animo, preces continuo deinde fundens, & cupiens ſolvi, obtinuit à benigniſſimo numine quod petiit, & ſine ullo gravi ſymptomate placidè obdormivit.

Aperto cranio, dimidium oſſis frontis, totaque maxilla ſuperior dextra ad os zygomaticum perfracta reperta eſt, os temporum ad os usque petroſum itidem, interna cranii facie, ſeparatumque hoc totum: os frontis ſub alterum adactum perruperat meninges, & cerebro viam fecerat, qua erumperet in nares. Totum hoc computruerat, & fermentabat, bullis ſubinde exorientibus maximo cum fœtore:

totum

totum cerebrum ſanguine ſuffuſum, & rubellum in interiore etiam parte, quod ex arteriis in tubulatam medullam vi maxima intruſum eſſet: corpore calloſo diſſecto, in ventriculis cerebri colluvies ſanguinis ingens, omnes cavitates eodem repleta viſebantur.

Quæ à me in id enarrantur, quia maximè mirum videtur & ſingulare, tanta in cerebri concuſſione, & ſanguinis intra illud effuſione ſenſus tamen integros rationem ſui juris fuiſſe, & ne loquelam quidem penitus abolitam, præterea nec epilepſiam, nec convulſiones alias, nec ullum ſymptoma grave ſuperveniſſe, ſed ægram placidè exſpirâſſe. Quod ita factum arbitror, quia per ingentem adeò fracturam ſanguini effluxus liber conceſſus fuerat, ut cerebrum comprimi non potuerit, quo facto, haud dubiè ſtupor & ſenſuum omnium abolitio certo erat futura. Nam quod ventriculi erant repleti, nihil poterat mali afferre, cum cedere poſſet undique liberum cerebrum, illi autem ſeri receptacula nihil ad ſpiritus animales conferentes, non poterant eorum functiones turbare.

(*Kiliâ Auguſtam Vind. d. 12. Februarii A. 1696. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXIX.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP,

De Muſca, innumerorum minorum reptilium nutritia.

Bipedes & quadrupedes ſextupedes (ſit venia verbo) alere haud infrequens eſt; at ſextupedes ſextupedum alumnos eſſe, haud puto adeò obvium. Occcurrit tamen tale mihi præteritâ æſtate in autumnum vergente, menſe nimirum Auguſto jam declinante phænomenon: Muſca nimirum è communi mediocrium genere, innumerorum ſextupedum alumna, à filio meo inſolitum ejus colorem obſervante capta, mihique oblatâ. Speciem illa fortuito obtutu ferebat coloris inter fulvum & pullum ambientis, corpore alvotenus præſertim, graciliore reliquis erat prædita, ſuperficiem ejus, non ut aliæ ſui generis glabram ſed ſcabram oſtentans, de cætero ſatis vegeta ac pernix. Curioſitas (non ea quidem præpoſtera, quam Plutarchus peculiari libro taxat, γλυκύπικρον γαργαλισμὸν vocans, quæ Athenienſibus quondam familiaris Acto-

rum 17. v. 21. notatur, Locrenſium verò lege interdicta, antiquis non tam gaudens malis, quàm recentibus, novas ſemper amat tragœdias; ſed quæ partem officii haud poſtremam Academicorum noſtrorum implet, ac Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ nomen ex parte dedit) inveſtigandi, quæ inſoliti & mutati coloris cauſa, ad microſcopii tribunal me cum aucupio hoc filii novo invitabat. Coram quo primâ fronte margaritis aut puſtulis aut variolis potius obſita videbatur; Verum agilitate nimiâ oculorum conatus eludens, torquenda erat, aut ſeminecanda, quò illâ quietiore, eo accuratius papulæ illæ apparentes microſcopii examen ſubire poſſent. Obſtupui, cum aciem viſûs fixius intendenti loco illarum innumera apparerent inſectula, viva, vivida admodum & agilia, formicarum inſtar in myrmecio, quaquaverſum, in dorſo præſertim, diſcurrentia. Colore erant argenteo & margaritarum orientatium ſplendori parum vel omnino nihil cedente. Tineas ea nominem, an teredines ambigo, neutrum enim iis ſatis quadrat nomen. Pediculorum inſtar moleſtè officioſa fuiſſe, vixiſſe nimirum, victumque quæſiviſſe periculo & impendio nutricis ſuæ, hincque gracilitatem ejus & maciem derivandam nullus dubito; ab illorum tamen figurâ plurimùm differebant; Hac ad caſeorum detrimenta (mieten vulgò dicta) aut farinæ furunculos vix viſui patentes, (quos tamen, ut & illa, vivos & vividos eſſe microſcopium docet, uti ſchema adjectum omnium illorum figuras) potius accedebant, ab illis tamen ipſis aliquatenus diſtinctâ. Capiti minutulo, dorſi admodum exilis & quaſi bipartiti interventu corpus cohærebat illorum reſpectu ſatis grande, ſupernè convexum & quaſi ſcutatum vel teſtudineum, infernè, quale ſcutatis utplurimum eſſe ſolet inſectis, contractum ac ferè planum, ſex pedibus ſatis velociter hinc inde currendo, geminâ tamen quaſi proboſcide iter prætentare videbantur, ponè duo filamenta caudæ loco trahebant. Magnitudine plurimùm differebant, adeò ut diverſæ ætatis ac incrementi admodum diſparis manifeſta præberent indicia, nec leve argumentum cujuscunque tandem ſucceſſivæ multiplicationis aut generationis, dum nonnulla alia aliis inſultare, alia aliis cohærere, quaſi à coitu, deprehenderentur, adeoque nova quaſi in muſca colonia viſebatur, jucundum ſanè & admirabile curioſo, infinitam Creatoris ter Glorioſi potentiam in his minutiis contemplanti, ſpectaculum. Feſtus erat dies Domino ſacer, cujus ſacra ſpectaculo huic diutius immorari prohibebant, unde ergaſtulo exiguo, ſervandis ejusmodi curioſitatis mancipiis

cipiis deſtinato includere & ulteriori contemplationi reſervare cogebat. Interceſſerant dies aliquot negotiis aliis concatenatis & occupationibus neceſſariis aliis dicati, quæ jucundæ huic ſpeculationi vacare prohibebant. Aperto rurſus carcere, ecce! tam muſcam quàm ejus incolas, ab aëre ſecluſos exſpirâſſe omnes, & colore illo fulgido argenteo exuto pallorem aliqualem, ſed adhuc candori vicinum induiſſe deprehendebam, qui aliquot rurſus elapſis diebus in cereum tandem & cadaveroſum planè mutatus eſt. Siccefcente paulatim eorum ſubſtantia moles quoque corporis de die in diem decreſcere ac facies illius ſcutata contorqueri animadverſa, cuncta etiamnum docens, ut mutationi obnoxia, ſic nobiſcum vergere cum tempore ad interitum.

Circa hanc muſcæ hujus paucis delineatam à reliquis diverſitatem & ſtatum ejus planè peculiarem, varia occurrunt curioſo examine non indigna, & quidem, an ſana fuerit, num verò ægra dicenda? Sanam fuiſſe agilitas motus evincere contendit, dummodo illa à continuâ hirudinum illarum (liceat eas ſic appellare) interpellatione, & moleſtiæ inde ipſi nato ſenſu, ceu ab œſtri cujusdam ictibus, non petenda. Ægram macies & exhauſtum à tot comedonibus corpus probare videtur, imò phthiraſi quaſi laborâſſe evincit. Sed unde hoc muſcæ malum? Dicat aliquis & erit mihi magnus Apollo. Nec minor circa ortum & primam animalculorum illorum (ſi ita nominare fas eſt, ſtante interdicto modernæ Philoſophiæ, omnibus imperfectioribus, unum præter hominem, vitâ licet & motu præditis, adeoque animatis, animam denegante) geneſin oboritur, an nimirum è putredine quadam aut ſeminio, illâ jamdum obſoletâ ac è Philoſophiæ limitibus, invitâ licet & reluctante naturâ, ratione & experientiâ, quadantenus proſcriptâ; hoc quidem in civitatem meritò recepto, nondum tamen univerſim ſatis legitimato. Num verò muſcæ ipſius propriæ aut ſudor aut qualescunque tandem ſordes materiam ſubpeditarint? Si illa, è quo particularum genere coagmentata? fortè irregularium, inſigni illo occultarum qualitatum, haud ita pridem exauctoratarum ſucceſſore, eisdem cum illis præconiis mactando. Unde illorum vita? An ex Æthere aut lumine derivanda? An verò illorum compages è novo Elementorum ternario petenda? Si hoc, an ex univerſo, num verò ex uno alterove, primo, ſecundo vel tertio? quæ partium motui illorum dicatarum ſtructura? Qualia huic uſui organa? Qui ſpiritus motores? & infinita alia ejusmodi circa novum

hoc vitalium genus inquirenda, examinanda, eruenda, determinanda venirent. Adeoque latiſſimus hîc ſe philoſophandi campus aperiret, cui otium ac volupe in his deſudandi eſſet. Quod mihi cum non ſit, aliis, quod dicitur, lampada trado, me in hoc philoſophandi genere exercitatioribus.

Fig. XXIV.

(Miſſa Berolino Norimbergam d. 14. Februarii 1696.

OBSERVATIO CLXX.

Dn. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI de FRANKENAU.

De Mania gravi ex clandeſtina & immodica Daturæ ſeminis exhibitione.

EX ſanguinis humani vitiata ſtaſi ſpirituum animalium quoque nexum varie commoveri, diſſolvi ac turbari poſſe, ut mentem humanam in exercendo ſuo Imperio, quod habet in corpus, obnubilet quaſi & peſſundet, neminem fore arbitror, qui ſana mente præditus ullam hac de re dubitandi capiat anſam. Poſſem quidem hic, ni tempori parcendum & legibus laudatiſſimorum Academiæ Noſtræ Antiſtitum eſſet obſecundandum, varias deliriorum ſpecies eorumque cauſas commemorare, quarum etiam ſingulares aliquot præcedentes noſtræ Ephemer. Cur. in ſe continent lectu haut injucundas & inutiles. Sed mitto illas & ad nuperam ſolum me converto deſcribendam obſervationem præſentique anno accommodandam, quantum per temporis penuriam licet. Sat in aprico eſt, intempeſtivum immoderatum atque noxium Daturæ ſeminis uſum ejusque præparationem familiarem adeò hodiè perverſos quosdam malisque artibus imbutos ſibi reddidiſſe homines, ut per illas etiam Principibus placuiſſe Viris ſtuduerint, eorumque gratiam atque laudes venari proximi ludibrio & ſanæ mentis ſuſpenſione, quæ turpes omnes aliàs à nobis & inconditas amoliretur actiones, quo currus audiret habenas nec laxis adeò ferretur auriga equis. Id quod exempli loco de Viro 28. annor. aliquot jam liberorum patre, honeſto & publico in officio conſtituto, cuique antea mens ſana ſemper & immo-

immota in corpore ſano hac vice αὐτόπτης affirmare auſim, quem temerarium atque malignum caſtra ſequentium hominum conſortium in ſubitaneam præſentemque μωρίαν adduxit. Vix enim è comeſſationibus ruri domum rediens lectumque cum uxore ingreſſus, circa mediam noctem è ſomno expergefactus abſurda varia fari cæpit; hora poſt è lecto proſiliens ipſam uxorem, liberos, matrem & quoſcunque obvios invaſit magna cum violentia atque impetu, enſem & ſclopetos poſcens, quibus inſaniam porro exercere in innocentes poſſit. Denſiſſima nocte adeo vociferari, rixari, tumultuari, ſtultiſſimosque ſermones edere plurimos conatus eſt, ut vicinorum omnium meumq; fregerit ſomnum, qui una omnes hæc attoniti hominis veſaniam, rabiem ac ineptias mirabamur, neſcii unde jam tot abſurda mediis in tenebris. Nec deſiit ſacras plurimas quoque cantilenas intermixtis pluribus impiis, exſecrandis dirisque verbis ebuccinare, quibus totam ferè noctem abſumſit. Circa diluculum parum quievit: altero mane parum manſuetior, veſtitus templum adiit & labores conſuetos inviſit, quibus quotidie erat deſtinatus. Sed nec ab illis poterat recedere, quin adſtantes aliquam dementiæ in eo animadverterent notam. In via homini prætereunti gladium lateri commiſſum mox abſtulit, mox tamen reddens cum vidiſſet hominem ea de re non contra ſe fuiſſe motum, inquiens: Scio te mihi non inſidiari, metueram tamen mihi abs te. Ecce mutabilitatem hominum furibundorum, & quam varias induant actiones, ut mox alios adoriantur, mox ab aliis ſibi caveant & trepident. Concurrunt enim hic ſi ullibi omnis generis conceptus, quos mens unquam effinxerat, & quibus domandis reprimendisque omnino tum erat impar. Toto illius diei decurſu mitis ſatis fuit, ut etiam adſtantes eidem fiſi nullam adhuc medentis implorarent operam, neſciverant enim adhuc cauſſam ſtultiſſimi effectus; verum non diuturna hæc eorum erat fiducia, nam collectis per ſomnum viribus aſſumtus malus hauſtus atrocius in eum egit, & circa matutinam alterius diei, majori eum vi furere coëgit, ut 6. robuſtorum militum præſidio ſe adverſus illum muniendi opus haberent uxor & domeſtici, Sacerdotes & Medicos unà quoque citarent, ut promptiſſimam ferrent opem, verum nullos audire voluit ſtultorum totus plenus, quin omnia reſpuit furibundus. A Medico ordinario V. S. primum imperabatur in brachio ad ℥v. ſolum inſtituenda (quæ meo quidem judicio parca nimis & ut ὕστερον πρότερον emetici uſum anteibat,) Exhibebatur ab ipſo dein Tinctura anagal-

lidis

lidis in potu, ut & decoctum ex hyperico, anagallide purpur. nitro, ſyrup. papav. rhœad. & ſimil. Tertio demum die vomitorium propinatur ex tartari emet. Mynſ. gr. v. quod 4. vel 5. tantum ad vomendum ipſum incitârat. Videbatur ſemper uno die tranquillior præ altero. Myſticis cantilenis in furore ſuo admodum delectabatur, ut vix quandoque illarum cantu poſſet delaſſari, pari modo ac in Tarantatis interdum videre eſt, qui audito ſemel muſico murmure ſibi accepto à tripudiis feriari amplius non valent. Toto furoris decurſu largiter ſudorem emiſit corpus nudum aëri licet adhuc frigidiori expoſitum; multa etiam comedit, potum valde negligens præter vinum, quod palato adhuc arriſerat. Die 6. abhinc ego cum ordinario vocor Medico, quem itineris faciundi neceſſitas ægrum porro deſerendi anſam dederat, meæque curæ deinceps tradiderat, poſtquam antedicta omnia mihi aperuiſſet. Illo ipſo adhuc die largiorem multo ac ante venæſectionem impero ad ℥x. vel ℥xj. Inveni enim ipſum multis ſcatere particulis bilioſis, ſanguineis & inflammabilibus, quæ facile in actum deduci poſſunt magis magisque & accendi. Pulſum habebat magnum, robuſtum atque celerem, calor per totum corpus intenſus & igneus quaſi, ſudor copioſiſſimus, nulloque ad hunc usque diem abreptus ſomno, multa loquens de incendiis, vi ſibi illata atque minis atrocibus. Circa veſperam illius diei exhibebatur pulvis ultimus adhuc à priori medico præſcriptus, ſed ſine levamine, totam enim duxit noctem inſomnem. Altero die ſequentem cum eodem curam inii: Veſicatorium utrique brachio hactenus affixum removeri juſſi, compertus majorem calorem atque cruciatus ipſi creari talibus igneis quaſi præſidiis, nec quietem conciliari poſſe ullo pacto, quamdiu illa circumgeſtet irritamenta. E contrario capillos de capite omnes aufferri quantum poſſibile, curavi forfice; barbam autem radere jam duxi inconſultum. Tenuiorem & parciorem præfixi diætam, juſcula hordei excorticati plurima cum ſucco acetoſæ recentis vel ſyrupo papav. errat. Decocta item oryzæ & ſimilia, quæ liquoris gaſtrici energiam in ventriculo obtundere ad modum poſſunt cuncta ſi hauriuntur ſæpius. Nec hic nos fefellit ſucceſſus, nam mox ad ea faſtidire data cœpit: potui ordinario, (qui è tenui conſtabat cereviſia) magnam nitri depurati partem quotidie commiſimus; interdiu pulveris pauxillum ſorpſit ex nitro præpar. camphora, corall. rubr. & laud. opiat. conflatum; temporibus linimentum inungi juſſi ex oleo papav. alb. expr. popul. anethi, camphor. & opii crud. gr. ali-

quot mixtum. Tertiò, ex eo, quo ipſum accedo, die facete ridiculeque ad omnia reſpondit, nihil verò ad rhombum. Sudavit tamen non ita amplius, pulſus enim paullò remiſſior fuit. Epithema fronti per hunc diem applicabatur ex aqua ſolani, lactucæ, ſempervivi cum lap. prunell. &c. Poſt cœnam hodie demum theriacæ cœleſt. Hoffſtadianæ, quam ipſemet mihi à Domino Auctore confectam ſervaram, gr. vij. in tantillo vini rubelli exhibui, qua ſumta 4. horis poſt nempe circa veſpertinam 11. ſomno prima vice intra 10. dies indulgere cœpit cum ſtertore ad 5. ferè horans duranti, animo dein magis etiam valuit, iterumq; Divina adſiſtente gratia melius ſe multo cœpit habere. Biduo poſt cum cæteris ſuperiori ſerie à nobis adductis ex præſcripto fuiſſet uſus, unam adhuc exhibere nobis placuit theriacæ cœl. doſin gr. viij. valentem circa noctis acceſſum in pauxillo vini rubelli, ad quam ſumma cum euphoria per 6. horas & ultra dormierat. Pediluvia interim plurima frigide ſolum à nobis etiam in uſum fuere vocata, quorum efficaciam non minus ac priorum probatam ſatis cognovimus. Ita per 6. dies medicamentorum uſum protraximus, in quibus egregiè profecimus, cœpit enim rationi tum magis auſcultare, factum tamen fuit, ut ſub declinationem furoris aliquando collectis iterum viribus & poteſtate libere vagandi, ab impetu provocaretur, ut ageret denuò in adſtantes & uxorem; quare conſultum duxi adhuc ſemel mente captum purgante largiori ſub forma hauſtus aquavitæ jejuno ſtomacho fallere, quoniam & aliquot dierum curriculo alvum non ſenſerat apertam, itemque pharmaci reliquias penitus eodem tollere, ne latibulum inveniant aliquando in corpore. Sequenti die V.S.ionem adhuc ſemel ad ℥vj. imperavimus, & prodiit ſanguis paullò dilutior, lympha & ſero ſupernatante, nec adeo craſſus, fibroſus & atro rubens, ſpiſſus ut prioribus vicibus. Recuſavit porro militum cuſtodiam & adſtantium, neque illis ſe amplius opus habere affirmavit, cum mente magis nunc conſtaret, moxque penitus convaliturum ſe teſtatus eſt coram. Atque ita ante xviij. diei decurſum DEO T.O.M. benedicente totus convaluit, præteritorum omnium memor, quæ peregerat non ſine pudoris nota, me quidem Medicum ejus ſtante adhuc morbo non noverat, quare etiam difficulter admodum ad medicamentorum uſum adigi poterat, quoniam, ne ſemel adhuc falleretur potu, ſubdolus ſibi caverat. Decocta quædam ipſi dein ſanguinis reliqui texturam magis emendantia, interque alia ſeri lactis caprilli cumprimis uſum omni mane hauriendum imperavi. Aliam

hujus ipſius delirii cauſam allegare potuit nullam, quam clandeſtinum inter convivandum ſibi potum fuiſſe paratum ex daturæ ſeminis præparatione diabolica, nam vidiſſe illam eo in loco, ubi fuerat, & ab alio ſternutatorii pulveris loco in pera fuiſſe circumgeſtatam in theca ab Hiſpanico tenuiſſime pulveriſato vix ac ne vix recedentem colore & ſubtilitate.

Certiſſimum eſt è vegetabilium claſſe ſelecta fuiſſe hæc ſemina, & apud Orientales gentes communi nomine Maslach ſcilicet circumferri, quæ præparationem ejus & doſin intimè norunt, non recedentes tam frivole à genuino illius uſu ac vellent ipſam de ſolio ſuo deturbare mentem, & hominem bruto ſimilem efformare, quo anima cum corpore ſimul in præſentiſſimum adduci queat periculum, prout ejus rei funeſtos triſtesque plurimos citare poſſemus effectus peſſimæque notæ ſpectacula inter Chriſtianos minime toleranda. Interim nolo cum quibusdam variorum Auctorum Mazlach ſpecies ita confundere, aut ſub uno omnes vendere nomine, quæ tamen hodie à Botanicis meritò inter ſe diſtinguuntur. Scimus è certis quorundam relationibus vulgare Maslach Turcarum ſive Magnanimitatis aliud non eſſe quàm opium album, ſive ſuccum papaver. albi, qui è capitibus inciſis elicitur in Oriente, proprio ſolo enutritum, taleque opium ſummo ſtudio ab omnibus deputatur ſordibus, & nonniſi magno comparatur pretio. Hoc igitur pharmacum alienum plane eſt ab illo, quod noſter miſerè delirans improviſo hauſerat, utut ferè ſimilem colorem & effectum cum reliquorum Mazlach obtinuiſſe ſibi quis poſſet imaginari Fuerunt tamen quædam illi adhuc ſingularia nobisque imponunt fuiſſe nullum opium iſtud pharmacum, cum aliud ex noſtra medendi methodo, & quod ſemel videre licuit, ſemine non præparato ejusque proprietatibus cum aliis ſui generis communibus addiſcamus. Dico enim fuiſſe Stramoniæ ſive Daturæ ſemen pomo ſpinoſo rotundo, flore longo ut vult *B. D. Paul. Hermannus in Horto Lugd. Bat.* vel ut vocat *Caſp. Baubinus lib. 5. ſect. 1.* Solani pomo ſpinoſo rotundo, flore longo. Dantur porro paucæ aliæ etiam ſpecies Stramoniæ, quæ meo quidem judicio ſimile omnino præſtabunt intra corpus ſumta earum ſemina uſui accommodata. Recenſet eiam prælaudatus *Caſp. Baubin. in Pinace ſect. 1. lib. 5.* ſubque hac complectitur primò varia Solanorum, ſecundò Mandragoræ, tertiò Hyoſcyami, quartò Nicotianæ, quintò Papaverum, ſextò Hypecöi & Argemones ſpecies quæ vid. Jam verò & inter has notabilis occurrit Spectatori

tori curioſo differentia quoad vires & uſus, quos poſſidere perhibentur ab Auctoribus quibuscunque; ita ut quædam haud ſine magno periculo vitæ & noxa corporis poſſint applicari, quædam autem innoxiè tractari, & levem tantum poſt ſe re inquunt alterationem aut nullam; ut ſilentio prætercam alias porro proprietates, quas heic deſcribere ſupervacaneum duco.

OBSERVATIO CLXXI.

Dn. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI de FRANKENAU.

Lithophyton purpureum Geſneri marinum.

REctius *Caſp. Bauhino in Pinace* vocatur idem CORALLINA FRUTICOSA PURPUREA. Videlicet eſt frutex marinus, quem hac vice paucis deſcribendum propoſui, longitudinem 4. pedum adæquans, in multos tuberoſos ramos laterales, in alteram nutantes partem diviſus. Fuit is ad me ex Norvegia nuperrime delatus, & à Nobiliſſimo Viro, Dn. Herfordio, Med. D. & Auliatro Regio, Fautore meo honoratiſſimo, poſſeſſore Rerum Naturalium curioſiſſimo dono miſſus. Placuit ergò eundem priori obſervationi ſubnectere, & ea qua poſſum ſolertia, breviſſimis verbis delineare. Adderem etiam figuram illius æri incidendam, ſed video Clariſſimum Virum Mr. *Pitton Tournefort Elemens de Botanique Claſs. XVII. ſect. II Genre 7 p. 446.* id jam ante me præſtitiſſe, nitideque iconem ejus expreſſiſſe pecul. Tab. noſtro frutici omnino ſimilem, quam adſpice ſis. Retinet hic proſtremo à nobis laudatus Auctor nomen à Geſnero ei inditum, ut poſſit certas exprimere plantas, quæ proxime accedunt ad Corallia ratione figuræ quam repræſentant, ſed quæ è tali videntur ortum traxiſſe materia, inter lignum & lapidem quaſi media. Adhæc videmus etiam plurimas hujus generis ſpecies nihil eſſe aliud quàm plantarum quarundam marinarum jam ſub aquis induratarum exuvias vel ſtolones undarum vi abreptas & ſcopulis dein rurſus alliſas, quibus ſucceſſu temporis adhæreſcunt, & ab illis in magnam quandoque excreſcunt altitudinem arbuſculæ marinæ non abſimilem. Non eſt tamen talis arbuſcula marina Coralloides, quam *Muſeum Wormianum cap. 35.* nobis exhibet, ſed

quibusdam ſuis adhuc proprietatibus ab illa recedit. Veſtitur frutex noſter cortice quaſi tartareo vel ſabuloſo, qui initium ſumere videtur à limo illo maris, qui fundum ejus petere ſolet; tenuis ſolum eſt & ſuperficietenus adhæret, coloremque talem purpureum oſtendit totum fruticem cingentem. Ubi laterales ramuli prodeunt vel excreſcere demum incipiunt, tubera quædam apparent magis vel minus lata & profunda cum 3. 4. 5. & pluribus foraminibus ſtellæ inſtar perforatis, ut lapis Aſtroites. Non adeò ponderoſum eſt hoc Lithophyton, ſed ſpongioſa valde & poroſa extitit ex flavoque albicans ejus medulla, ſicut & exterior rubra ejus ſubſtantia plurimis minimis foraminulis denſiſſimè ſtipata viſitur cum internis meatibus procul dubio correſpondentibus, qui per longitudinem fruticis ſolum excurrunt; hæc verò per latitudinem exporriguntur ad longitudinales illos ductus, cum quibus etiam coëunt.

Occaſione geminarum harum obſervationum, *Tertiam* de fertilitate anni 1694. facilè attexerem, quo tanta Summi Dei bonitas & egregius Naturæ luſus in variis pomis nunquam non ſatis laudandus emicuit, ut ipſe in unico ſolummodo horto eoq; ampliſſimo Gluckenæ prope Coſwicum oppidulum in Circulo Saxonico ſitum deprehenderim innumeras monſtroſorum malorum Borsdoffianorum aliorumque belliſſimorum pomorum concretiones ex 2. diſtinctis ſæpiſſime oculis obveniſſe unico inſidentes pediculo ambas, & in unum corpus quaſi coalitas. Alterum altero multo grandius ſapidiusque extiterat malo, coloris tamen gratiſſimi elegantiſſimique; occurrit quoque in alio aliud porro ſpectaculum pomo, ut facto hiatu ſeu fiſſura quadam per mediam ejus partem valde dehiſcens Naturæ ductu & luſu quam optime ſolidata fuerit cicatrice, ut ita loquar, permanente valde notabili & evidente.

(Hafniâ Norimbergam d. 15. Februarii 1696. miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO CLXXII.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Lilio rariſſimo.

CUm diverſis, quæ habeo, *chronicis MStis*, de quibus etiam ſolertiores antiquitatum Germanicarum inquiſitores ne fando quid acceperunt unquam, paſſim innexæ ſint rariores Naturæ Artisque obſervatiunculæ, ſublimiori certè Scrutinio dignæ, operæ pretium duxi, aliquot, ſpeciminis gratiâ, excerpere, easque breviſſimis Scholiis illuſtratas, Curioſorum examini ſubmittere. Sit ergo initium ex *Petri Viſſelbeccii*, in Imperiali monaſterio Karolino, quod *Eresburgi* ad Dimolam erat, S. Theol. Lect. *chron. Hüxarienſi*, cujus continuationem fecit *Gregorius Wittehenne*, Canon. ad D. Petr. Hüx. uterque autem emunctioris naris homo erat.

LILIUM RARISSIMUM.

In horto *Juſtini Krageri* Canonici inter multa *lilia* unum paulò altius ſupereminens viſum eſt cum *tribus foliis*, quorum cuilibet una harum literarum à Deo & Natura inſcripta erat:

PAN

& quodlibet inſuper minutiſſimis *punctulis rubris* eleganter conſperſum, in quod *Joannes Færber* ita:

Sunt tria PAN; *Deus eſt* PAN: *ſemper trinus & unus*,
Atq; annon Sponſus candidus & ruber *eſt*?
Oſcula da flori, qui tot myſteria pandit;
Gloria in excelſis ſit maneatq; Deo. Ad A. C. 1400.

Ita: πᾶν Deus eſt, *Syrac.* XLIII. 29. *Eph.* I. 23. uti gentiles eum quoq; vocabant. Vid. *Aug. Steuch. L. III. de perenni Philoſ. c. 8.*

OBSERVATIO CLXXIII.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Lilio ex Roſa.

CAſp. Führbart/ ob prolixam ruffamque barbam ita dictus, ex horto ſuo Prælato Amelunxbornenſi obtulit *rubicundiſſimam roſam* cum foliis eleganter expanſis, ex cujus umbilico prodiit *candidiſſimum liliolum*. Abbas depingi curavit, & Caſp. porcellum donavit. Rogatus, an arte forſan aliquâ produxiſſet, tactâ *barbâ*, quod juramenti vice erat, omne exemit dubium. Ad A.C. 1131. Sic *Otto* Imp. per *barbam* jurabat, cujus rei notabile exemplum dabit *Gobel. Perſond Coſmodr. ætat. VI. c.48. p. 202.* & Frid. Barbaroſſa, ſi quid per *barbam* jurâſſet, ſanctè ſervabat. *Agricola adag. germ. 733.* Hiſpani adhuc per *barbam* jurant. Vid. *Dec. I. Eph. noſtr. Ann. IV. p. 182.*

OBSERVATIO CLXXIV.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Pulicibus in ovo recente.

BRuno *Schater* ſingulis matutinis *ovum recens*, non coctum, deglutire ſolebat. Aliquando accuratius inſpicit unum, & ecce in eo *pulices vivos rubicundos & ſalientes*. Ad A.C. 1169. De *Serpente vivo* in ovo vid. *D. Schulz Dec. I. Eph. Cur. Ann. III. obſerv. 190.* Adde ſis *P. I.* meiner Zeit-kürtzenden erbaulichen Luſt *them. 41.*

OBSER-

OBSERVATIO CLXXV.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De A & O in alis papilionis.

CAptus eſt *Papilio* à puſiunculis in cœmeterio ludentibus, in cujus dextra ala *duodecim* nigra punctula, in forma literæ A eleganter ita diſpoſita: in ſiniſtra totidem, literam O repræſententia Ad A.C. 1205. De alis *locuſtarum*, quæ circa finem Auguſti 1690. in Hungaria captæ ſunt, literis ebraicis inſignitis, vid. *Dec. II. Eph. Ann. IX. obſ. 120.* Adde, ſi placet, *Part. II.* meiner Zeitkürtz. Luſt *them. 12. & 107.* & Papilionem Athanaſ. Kircher. L. XII. mund. ſubterran. S. 2. c. 3. in cujus alis vultus Salvatoris expreſſus erat.

OBSERVATIO CLXXVI.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Fungo agniformi.

IN pomario monaſterii *Kaminadenſis* ad antiquam juglandem prorupit *fungus* grandior, *agnum paſchalem*, pede anteriori vexillum ferentem, exactè repræſentans. Ad A.C 1311. De fungis *anthropomorphis* lege *Decur. I. Eph. Ann. II. obſ. 55. p. 112.*]

OBSERVATIO CLXXVII.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Verme bicaudato cum capite feliformi.

A*Dam Judas*, ruſticus quadratus in *Böxen*, dum ligna cæderet in ſylva, ſubitò tanto horrore & tremore percuſſus, ut vix domum prorepere potuerit. Delatus in hypocauſtum calidum, tanta eum obruit laſſitudo, ut de ſcamno ad fornacem ambulare

lare non potuerit. Mox omnia tenebroſa apparent coram oculis. Sequuntur cruciatus in dorſo, lumbis & ventre, ad quos amplius ſufferendos impar videbatur. Multis, ut ſolet, tentatis ſine levamine, coquunt ei potum ex radicibus & herbis paſſim in *Köterberga* collectis, & ille tandem ejecit, exquiſitiſſima inter tormenta, *craſſum* aliquem & ſubnigrum vermem *multipedem*, uti aſelli ſunt, cum *duplici cauda*, quam contrahere & dilatare poterat pro lubitu, *craſſoq́ʒ* capite, *felino* ferè ſimili. Addunt alii, habuiſſe minutiſſimas & vix viſibiles auriculas. *Henr. Swart. in chr. Vallis Dei ad Ann. 1315.* Admiranda vermium myſteria, teſte experientiâ, omnium rerum fidiſſimâ Magiſtrâ.

OBSERVATIO CLXXVIII.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Talpa rubicunda.

CONradus *Wolfgang* infra Belenbergam cepit *talpam* cum pelle *rubicunda*, albis maculis conſperſa. D. *Fellmann*, Amicus honorandus, rariora inter alia etiam pellem *talpinam albam*, ſed non candidam, ut ſcribit, in Anglia nuper vidit apud Mercatorem, rerum naturalium amantiſſimum. Siſtet etiam *albam talpam D. Joh. Jacob. Wagner. in hiſt. nat. Helvet. curioſ. S. IV. art. 2. p. 185.*

OBSERVATIO CLXXIX.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Naſo mobili.

PAulus *Käfer*, pellio ſemper inter ſermones motitabat naſum ſuum, etiam invituts, quod ſpectaculum omnibus movit riſum. Ad A.C. 1316. Adde *Caſp. Schotti Phyſ. curioſ. L. III. c. 34. pag. 492.*

OBSER-

OBSERVATIO CLXXX.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Stellula in naſo defuncti.

IN naſo defuncti *Georgii Sandbergs* viſa eſt *alba ſtellula* ſexangularis. Ad A.C. 1327. De *cruce ſanguinolenta* in facie mortui vide *Hagendornii* noſtri *C. III. obſ. med. phyſ. 44.*

OBSERVATIO CLXXXI.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Epilepſia curſiva.

MElchioris *Weſelken* filiola quinquennis *epileptica*, quando hoc malo corripitur, non cadit, ſed currit per lutum & aquam. Ad A.C. 1327. Simile exemplum pete ex obſervationibus medicis *Arnoldi Bootii C. VI. p. 19.*

OBSERVATIO CLXXXII.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Vomitu à Muſica.

PAul *Schrott*, ruſticus Bruchhuſanus, quamprimùm *Muſicam* percipit *inſtrumentalem*, cogitur vomere. Ad A.C. 1457. De *Erico* Rege, à Muſica in furorem acto, vide *Kranz. L. 5. Daniæ c. 3.* Adde, ſi velis, *Part. I.* Zeitk. Luſt *them. 79.*

OBSERVATIO CLXXXIII.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Mure albo maximè ominoſo.

NOtârunt PP. Minoritæ, quando ex eorum conventu cuidam periculum, ſeu mors, aliudve infortunium, in vicinia imminebat, ſemper in templo aut refectorio viſum eſſe *murem minorem* planè *album*, aliàs inviſibilem. Viſus eſt Anno 1377. cum in feſto S. Scholaſticæ magna Wiſaræ inundatio eſſet. Viſus eſt iſto mane, cùm *P. Gabriel*, Senior omnium miſſam ſuam cantaret ad ſummum altare, & veniens ad hæc verba: *Surſum corda*! ſubitò concideret apoplexiâ tactus. Viſus eſt, cùm Frater *Conradus* converſus in Wiſara miſerrimè periret. Viſus paulò ante, cùm P. *Efraim* Vicarius in periculoſum laberetur morbum. Viſus eſt ante obitum P. *Antonii* Guardiani, & *Tiderici* Abbatis. Viſus eſt ante incendium in *valle Dei*. Viſus eſt ante obitum *Frederici de Valckenberg*, benefactoris noſtri. Viſus eſt iſto die, cum altero *Decanus S. Petri* rhedâ lapſus brachio & crure fracto veheretur in urbem. Viſus eſt feriâ tertiâ Pentecoſtes, cùm ſequente nocte terribilis oriretur ventus. Viſus eſt ante mortem Pii Abbatis Amelunxbornenſis. Viſus eſt pluries, nunquam ſine omine. Dari mures *niveos*, aſſerunt Curioſi, Dn. D. *Lachmund*, Amicus olim noſter, *Dec. I. Ephem. Ann. IV. Obſerv. 185.* & Celeberrimus *ANDROMACHUS*, Fautor exoptatiſſimus, *Dec. II. Ann. X. Obſ. 72.*

OBSERVATIO CLXXXIV.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Capillitio mirabili.

ERat ſervus ruſticus, ob diverſi coloris capillos, Görg Wittgehl vocatus; ſiquidem in dextra parte omnes capilli erant *flavi*, in ſiniſtra verò *albi*, & barba quoque *alba*. Poſt ardentiſſimam verò febrem omnes deciderunt, ſuccreveruntque *nigri* in capite & barba. Alium novi in *Meinbrexen*, cujus capillitium cum barba *nigerrimum* & criſpulum erat. Poſt mortem verò tertio die, cum tumulari debebat, caput & barba cœpit *caneſcere*. Confer *Dec. II. Ephem. curioſ. Ann. VIII. obſ. 103.* & *P. I.* Zeitkürtz. Luſt *them. 89. & 156.*

OBSERVATIO CLXXXV.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Corvo, crocitatu omnes horas accuratè indicante.

IN caſtro *Tonenburg* habebant *corvum* cicurem, ſingulas horas diurnas nocturnasque domeſticis crocitatu ſuo indicantem, adeò, ut quamprimùm crocitaret, iſti certò crederent, aliquam nunc effluxiſſe horam. Perfuſus poſtea, ob furtum carnis in culina, aquâ ferventiſſimâ periit. Ad A. C. 1563.

OBSERVATIO CLXXXVI.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Muſca monſtroſa viridi.

P*Etrus Küttel* in horto ſuo cepit muſcam *viridiſſimam bipedem* cum *roſtro ſuillo*, & *tribus alis*. Duæ erant in loco ordinario, tertia ſupra podicem. Magnitudine æquabat maximam avellanam. Solo gramine eam aluit in camera ſua. Ad A.C. 1368.

OBSERVATIO CLXXXVII.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Aranea rara.

J*Uſtinus Ekſtedt*, Canonicus Mindenſis, Visbeccio attulit ingentem *araneam rubicundam*, ſuper dorſum albâ lineolâ, pellucidâ lymphâ repleta, notatam, quæ ſolis veſcebatur formicis. Ad A.C. 1370.

(*Miſſæ Iſenaco Norimbergam d. 17. Februarii 1696.*

OBSERVATIO CLXXXVIII.

Dn. D. LUCÆ SCHRÖCKII.

Anatome Phthiſicæ.

NObiliſſimi cujusdam Senatoris & Patritii Auguſtani filiola, quatuor annos nata, cum A. 1691. menſe Decembr. morbillis, tum epidemicè apud nos graſſantibus, graviter laboràſſet, refractaria verò medicamentis, quantum neceſſitas poſtulabat, haud uſa fuiſſet, convaluiſſe tamen videbatur, niſi quod à motu paulò diuturniore vel vehementiore difficulter reſpiraret; donec Anni ſubſequentis menſe Martio tuſſis præfocatoria

eandem corriperet, noctuque inprimis multoties, interdiu verò rariùs exagitaret, cum inſigni ciborum & medicamentorum quorumvis faſtidio: Hinc latens anguis ſe paulatim prodere, & inprimis materiæ purulentæ excretio phthiſin oſtendere cepit; quod malum ſubinde incrementum capiens, quamvis aliquot ante obitum diebus cibis ſe affatim denuo implere ægrota non deſtiterit, tandem d. 30. Septembris mortem intulit. Altero die cadaver cultro anatomico ſectum, pulmones prægrandes, omnemque pectoris cavitatem implentes exhibuit, tuberculis duris, & veſiculis pus album craſſum fundentibus, ſive ut Hippocrates lib. 1. de morb. vocat, tuberculis crudis æquè ac maturis vel ſuppuratis, ubique obſitos: in parte ſuperiori pulmonis dextri ulcus avellanæ majoris magnitudine deprehendi; quod calculos plurimos albos milii ſeminis mole continuit; hepar ſcirrhoſum prægrande fuerat, vaſtitate ſuâ diaphragma ſurſum premens; à quo etiam cor, non minùs inſolitâ magnitudine præditum, in præternaturalem ac transverſum ſitum compellebatur, ita ut apice ſuo non diaphragma, ſed coſtas ſiniſtri lateris reſpiceret: veſicula fellis bile viſcidâ admodum, viridique repleta; pancreas totum ſcirrhoſum; reliqua naturaliter conſtituta fuerant. Lympham hîc, ob ſui in morbilloſa ſanguinis efferveſcentia non probè factam depurationem, viſciditate acredineque peccâſſe, nemo non videt; unde in coagulationem prona, pulmonibus, hepati, pancreatique ſcirrhoſam duritiem, quin & in pulmonibus concretionem calculoſam; acredo, verò, juxta cum pulmonum à diaphragmate ob hepatis molem compreſſione, tuſſem ſuffocatoriam, noctu ob ſpirituum animalium tardiorem influxum, vehementiorem; ipſa etiam pulmonum ac hepatis nimia magnitudo liberam horum expanſionem inhibens, vaſorumque ſanguiferorum à veſiculis pulmonaribus diſtentis compreſſio, quin & harum obſtructio difficilem reſpirationem produxerat; unde deſtructo ſanguinis vigore mortem tandem ſubſequi neceſſe fuit.

OBSERVATIO CLXXXIX.

Dn. D. LUCÆ SCHRÖCKII,

Auditus Laconico ablatus & reſtitutus.

Vir 66. annorum, D. B. poſtquam ante triginta annos, dum Laconico, ex muliebri conſilio, invitus utebatur; ſiniſtræ auris uſu fuiſſet privatus, magnamque auditûs hebetudinem aliquot poſt annos in dextra etiam aure incurriſſet, ut nonniſi altè inclamantes quid loquerentur, eâdem percipere potuerit, Anno 1695. verno tempore, denuo Laconico, & quidem corticum arboreorum vaporibus alterato, ex conſuetudine ſe incluſerat, multumque inde excalefactus, cum inſigni in artubus hinc contractæ debilitati vino decem circiter unciarum quantitate, cum pane dulciario intincto, opem ferre ſtuduiſſet, paulò poſt ex latere dextro, circa regionem oſſis ilii, aliquid per corpus obliquo ductu usque ad aurem ſiniſtram efferri ſenſerat, factoque ibi exploſionis ſenſu, auditum recuperavit; cui ſubſequentibus etiam diebus ſenſim dextræ auris liberior uſus ſubſecutus fuerat. Quamvis vir ille in juventute plurimis diætæ erroribus deditus, à coacervatis, & Laconici intenſiori calore agitatis cruditatibus, vel ſero viſcidiori, quomodo auditus damnum incurrere potuerit, ac poſtea melioris diætæ regulis in provectiori ætate ſtudens, ſicque laudabilioris ſanguinis generationi velificans, à penetrantibus corticum arboreorum particulis, balneique ac vini calore, eandem abegerit, non adeò obſcurum eſſe queat, quid tamen illud fuerit, quod ex latere dextro ad aurem ſiniſtram adſcendere ſenſerat, & quomodo hanc viam illud tenere potuerit, cum nullam omnino conſenſus alicujus, ratione vaſorum, nervorum &c. cauſam videam, & ignota actio regiminis Helmontiana ignota maneat, me ignorare fateor; ut niſi id ſanctè non unâ vice mihi aliisque aſſeveráſſet, fabulam narrari perſuaſus fuiſſem; aliorum idcirco probabiles circa hoc phænomenon conjecturas percipere geſtiens.

OBSER-

OBSERVATIO CXC.

Dn. D. GODEFRIDI THOMASII.

De interioris inteſtinorum tunicæ ejectionibus.

CUm una jam atque altera in hoc Ephemeridum volumine comprehenſa habeatur obſervatio de intima fiſtulæ inteſtinalis tunica fruſtillatim una cum ſordibus excrementitiis egeſta, viſum fuit Exc. Viro, qui Directorium in Academia noſtra munus ſumma cum laude ſuſtinet, haud incongruum fore, ſi quæ mihi de hac ipſa re ante annos duos, & quod excurrit, comperta fuere, compendio heic enarrarem. Cujus, conjunctiſſimi Collegæ, Amicique plurimum merito ſuo æſtimatiſſimi monitis obtemperare, uti jus ipſum atque fas poſtulat, ita veniam mihi abs lecturis ſpondeo ſcriptionis ſubitariæ & ob feſtinationem nulla lima expolitæ. Mulier plebeia quinquagenarium egreſſa, cum variis à victu ſatis tenui neque ſalubri malis fuiſſet conflictata, tum in primis pertinaces alvi obſtructiones ferebat moleſtius, quod cetera inde exaſperari haut leviter viderentur. Cui malo ut remedium quæreret, pilulas dejectorias devorat neſcio unde acceptas, quarum reliquias cum mihi poſt oſtenderet, apparebat ex affixo capſulæ titulo pilulas, Opilionis apud nos dictas, fuiſſe, quæ ex meris purgantibus crudioribus conſtantes optimum præbent robuſtioribus & biliosa inprimis colluvie divexatis catharticum, quod ad grana præter propter duodecim aſſumptum magna vi per inferius guttur exturbat noxias ſordes. Illa igitur abs earum uſu dejectiones habuerat ex voto & expectatione crebras nec ab hypercatharſi multum abludentes; aſt remanebant poſt eas turbas utcunque ſopitas tormina atrociſſima, quæ & lancinarent continuo inteſtina maxime circa umbilici regionem, & caloris atque æſtuationis intenſiſſimæ ſenſu miſellam noctu dieque divexarent. Meam igitur ſibi opem expetit, quam paregoricis tam externis quam internis, & acrimoniam altius infixam demulcentibus ad artis normam exhibeo, unde nonnihil quidem ſolatii, pleni tamen auxilii necquidquam ſe fuiſſe expertam referebat; donec poſt aliquot hebdomadarum intervallum, neſcio quas à ſe membranas

variè convolutas & in copia inter deſidendum non ſine moleſtia excerni clamitat, cum tenaciſſimo quaſi glutini ſint immerſæ, & partim quidem inteſtinis in minora fruſtula diſcerptis videantur ſimiles, partim pelliculæ craſſioris ac magis extenſæ præ ſe ferant ſpeciem. Monita ut ejectiones adeò miras ſervaret curioſius, ac ad me deferret probe lotas mundatasque à ſordium adhærentium purgamentis, paret ſine tergiverſatione, atque altero mane bina pelliculárum fibroſarum ac ſpiſſarum ſatis fruſta, quæ præterita nocte excluſerat, offert mihi miranti & attonito. Erant enim quinque pollicum, & ultra, longitudine, binos admodum pollices lata, & in extremitate ſubinde atro colore notata, ut de ſumma, quæ has corroſiones faceret, acrimonia conſtare poſſet ſatis. Eas ego membranaceas formas Muſeo Wurffbainiano, laudatiſſimi noſtri Directoris dedicavi, quod & naturæ & artis mirabilium copiam in ſe continet, ac ſelectum minime adſpernandum. Mulierem ipſam jubeo eſſe bono animo, brevi enim futurum, ut eliminatis, quæ ab acore infeſto exeſæ receſſerint, tunicæ inteſtina interius ſuccingentis particulis proxima ſalutis ſpes affulgeat ſublatis torminum diriſſimorum cauſſis, novaq; adeò tunica in corruptæ locum ſuccreſcente. Perinde enim uti exterior hominis atque animalium pellis ſive abſceſſu ſeparata, ſive reſecta cultello, prompte ſatis repullulat denuo, ita uti ſcroti burſam omnem, maligni ac viroſi acoris vi conſumptam viderimus, & Chirurgi forfice reſciſſam, teſticulis prorſus nudis miſerabili ſane habitu propendentibus, qui tamen mox perſanato malo nova pelle fuere veſtiti, ut nullos hac in parte defectus agnoſceres; eodem pariter modo in membranis, quæ corporis cavitates ſuccingunt interius res habere videtur, cum plura proſtent paſſim exempla neutiquam minus quam hoc, quod modo recenſuimus, miranda, & in dyſenteria cumprimis atrociori pelliculárum tenuiorum ex inteſtinis abſcedentium ſpeciem videri teſtentur, quibus commodum eſt laureolas in hoc etiam quærere muſtaceo. Prædictioni eventus reſpondit perquam ſalubris atque exoptatus, nullis enim aliis poſthac uſa mulier præſidiis niſi ſpermate ceti in lactis calentis hauſtu propinato, decoctisque cicerum nonnunquam aut piſorum abſterſivis, & balſamo-ſaccharo Peruviano pulveribus acidum abſorbentibus atque attemperantibus immixto, de die in diem melius habere viſa eſt, donec dejectionibus membranaceis ſenſim imminutis, ſopitisque torminum & lancinationum doloribus priſtinæ reſtitueretur ſanitati, ad hoc

usque

usque tempus quo hæc ſcribo, vegeta atque incolumis, neque quidquam amplius morbi aut gravioris mali experta. Ejectamenta verò iſta ſi quis conſideret oculis curioſioribus, facile videbit eſſe membranæ interioris inteſtinorum particulas, quæ intra rugas ſuas recepto ac aſſervato diutius humore acri, ſeceſſerunt denique non ſine exquiſitiſſimi doloris ſenſu. Cujus autem inteſtini fuerint ſoboles, haut obſcurum erit perſpectu iis, quibus notus eſt interaneorum ſitus, quique ex ante dictis cognoverint dolores maxime circa umbilicum graves poſthac ad ſiniſtrum hypochondrium tendiſſe in declinatione affectus graviſſimi.

Fig. XXV.

OBSERVATIO CXCI.

Dn. D. GODEFRIDI THOMASII, De Epilepſia à vermibus.

Quod ſenex Plautinus monet, bene facta bene factis tegenda eſſe, ne perpluant, idem nunc mihi dictum accipio. Quare ne ſolitudine ſua offendat forte præcedens obſervatio, hanc ſibi bona lectorum cum venia habeat comitem, quæ non ingrata viciſſitudine à vetulæ hiſtoria ad narranda ea, quæ puellæ accidere, provolvetur. Juvencula erat duodeviginti annorum, habitus pleni ac floridi, quæ necquidquam paſſa per ætatem ægrimoniæ, niſi quod menſes fluerent ſubinde inordinatius, & cephalalgiæ ſexui elegantiori familiares crebrius afficerent. Hæc à ſpectro erat perterrita, (an verum iſtud fuerit, an imaginarium, non equidem inquiſivi curioſius,) &, quæ noſtris hominibus fixa perſuaſio eſt, non eſſe temere de horribili ſecreto muſſitandum quidquam, priusquam triduum effluxerit, ſilentium ſervaverat intemeratum, neque verbulum, de mutationis ſubitæ cauſſis interrogata, prodiderat. Quid fit? ad tertiam ab horrifici phaſmatis apparitione veſperam, ſingultibus illa corripitur derepente adeo crebris ac vehementibus, ut extrema inſtare crederentur, vocarerque ego confeſtim, ut, ſine mora ſiſterem fugientem animulam, quæ ſi nollet auſcultare pharmacorum efficaciæ, jam paratus aderat ſacrorum miniſter, qui me vix inde regreſſo, cœleſtibus epulis de viatico ipſi proſpiceret. Imperatis igitur, quæ è re videbantur, ſuccinatorum inprimis & caſtoreatorum uſu, ac litibus nervinis, qui inſolentem ſtomachi ferociam compeſcerent, me domum recipio, ac ſequenti mane rediens, ſopi-

ſopitam eſſe media nocte ſic ſatis feliciter mali vehementiam audio; aſt quod pulſus non admodum ſibi conſtaret, oculi torvum viderent, ſermo eſſet fractus & ſuſpirioſus, manuum digiti floccis legendis viderentur operari frequentius, & levioribus quantumvis ſubſultationibus corpus convelli, ubi oculi ſomno oppreſſi conciderent, graviores incurſus inſtare facile prævidebam, quos ut præſidiis ſalutaribus præverterem, repetito heri dictorum uſu, clyſma jubebam intro admitti ex nervinis ac hyſtericis, quod hoſtem è cuniculis ſuis foras proliceret, ejiceretque protinus male multatum. Ita traductus utcunque dies noctem trahebat priori quidem longe placidiorem, aſt quod ante memorata mali latentis indicia adhuc perſtarent, pugnabatur ulterius optimorum medicamentorum copiis, & ſaphæna in pede inciſa ſanguis mittebatur ſatis ater ac ſpiſſus, & ad fundum defluens labri calida pleni. Tertio demum die perviciſſe videbatur medicas vires mali altius infixi pertinacia, epilepticique adeo inſultus corripiebant miſeram ac torquebant indignis modis, ut vix horariæ concederentur induciæ, ac tametſi nihil prorſus omitteretur eorum quæ debellando malo graviſſimo conducere poterant, tantum tamen abeſt, ut quidquam inde ſolatii perſentiret ægra, ut vehementius inſolentiusq; indies convelleretur. Mira autem procedente tempore apparebat morbi facies, ut ecſtatici quid tantum non ſubeſſe aliquibus videretur; namque languoribus convulſionum anteambulonibus correpta, adeò pias ac religioſas proferebat meditationes ſuavi ac tenerrima voce, ut ſacrum quendam horrorem incuteret adſtantibus, inprimis quod rhythmis utplurimum vernaculis iſthæc efferret, iisque non male tornatis ſed limatiſſimis, cujus tamen facultatis poëticæ expers habebatur ſana, aut minimum negligentior. Ipſa quoque recedente paroxyſmo, tanquam è gravi veterno expergefacta ſuæ pietatis ignara erat prorſus, neque quidquam amplius in ſe ſentiebat lucidarum inſpirationum, ſed potius ad mores ſuos converſa pro puellaris ingenii levitate in jocos & facetias ſolvebatur, ut qui præſto illi aderant, cum vix lacrimas præ horrore ac miſeratione antea continuiſſent, nunc repentè immutati in riſus & cachinnos diffluerent effuſiſſimos. Durabant hi ludi in tertiam usque ſeptimanam, morbusque adeo, quo generoſioribus tentaretur præſidiis, magis videbatur aſperari, donec cum aliquoties injecta clyſmata lenimenti tantillum, opis tamen nihil attuliſſent, in animum inducerem potentiori pharmaco expurgare è corpore malignam colluviem, cui fini catapotia propinabam deglutienda, quibus mercurii dulcificati grana

admo-

admodum duodecim intermiſta. Neç mora, prodit una cum fecibus lumbricorum teretium numerus tantum non innumerus, non ſine evidenti decumbentis ſolatio. Tecta igitur hoſtis immanis latibula cum ſic eſſent adaperta, eum amplius adoriebamur uſu mercurii cinnabarini per aliquot vices continuato, quod egregium atque divinum plane medicamentum ſolemne eſt officinis noſtris beneficio ſanctiſſimi Soceri D. Jo. Georgii Volcameri,

Quem nunc emeritæ perfunctum tempora vitæ
Secreti pars orbis habet, mundusq; piorum.

Omnes enim, quæ Panaceæ Amwaldinæ ſuperiori ſeculo famoſæ adſcribebantur, vires habet ac ſuperat, in deſperatiſſimis caſibus præſentaneam opem atque auxilium afferens. Factum ita ut excuſſa ſic è foveis verminoſa progenies non ſolum qua data inferius porta rueret, ſed & ſuperiora petens è faucibus aliquando dormientis prorepen do elaberetur, convulſionibus ſtatim ceſſantibus, puellaque hoc pacto expectatione citius in priſtinum incolumitatis ſtatum reſtituta, quæ nunc ab anno, & quod excurrit nulla amplius in re quidquam eſt experta labis aut detrimenti. A lumbricis pervicaciam mali arceſſendam, dubium non eſt, tametſi clarum haberi poſſit, lemures ac larvas huic tragœdiæ præluſiſſe, quæ feſtiva demum helminthagogia lætam ſortita eſt cataſtrophen.

OBSERVATIO CXCII.

Dn. D. GODEFRIDI THOMASII.
De frequentioris Epilepſiæ cauſſis.

DE Epileptica ubi jam vidimus, non pigrabimur eidem argumento amplius nonnihil immorari, exigua enim temporis jactura erit, nec conſulta adeo clementia, cum tot ubique Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ. Eſt ſacer hic morbus nimium urbi noſtræ familiaris, ut rari ſint omnino ab eo immunes; pueri vix in lucem dati leviſſimis de cauſſis eodem corripiuntur; dentitiones nunquam fere fiunt ſine convulſionibus; jam adultæ & provectæ ætatis homines cervicibus ſuis ſæpius ac vellent imminentem experiuntur, ſive enim terrore afficiantur, quantumvis leviori, ſive ad iram acti exæſtuent, repente concidunt fulgore hoc tacti; & quod præ cæteris moleſtum accidit, aliorum quoque morborum invaſionibus miſcetur ac implicatur

 ſym-

ſymptoma graviſſimum & ancipitis plenum periculi. Quænam cauſſa ſit ejusmali, non adeo pronum videtur hariolari. Scio pleroſq; omnes Petroſelini eſui copioſiori eam transſcribere, cui adeo inhiat vulgus omne, ut res pene in diverbium abierit, urbanis hominibus ceteros de plebe ridentibus, quod haud aliter bubulæ petroſelino incoctæ amore ducantur, ac olim Ulyſſis ſocii cum ad Lotophagos dimiſſi, mirifica horum guſtatione ad incantamentm usque caperentur:

Τῶν δ' ὅςις λωτοῖο φάγοι μελιηδέα καρπὸν,
Οὐκ ἔτ' ἀπαγγεῖλαι πάλιν ἤθελεν, ὐδὲ νέεσθαι.

Verum ſi hæc unice valeant, nondum tamen conſtat, cur adeo communis ſit omnibus hæc labes; nam lautiorum ac beatorum hominum menſæ raro vident iſtas ſelinaceas dapes, & horum nihilominus liberi æquali admodum cum ceteris fato premuntur, immo magis etiam videntur malo obnoxii, quam iſti terræ filii, quibus á primo exortu petroſelinum ambroſia eſt. Ergo inde nihil certi terminari poteſt, fruſtraque adeo exquiruntur rationes, ubi experientia vacillat. Neque auctoritatibus major habenda fides: nam tametſi *Plinius* eam Apio & ejus generibus adſpergat maculam, ut in puerperiis ab eo cibo comitiales fieri clamet, qui ubera hauriunt; idem tamen initio tantam Apio penes vulgus gratiam aſſeruerat, ut rami largis portionibus per jura innatent, & in condimentis peculiarem gratiam habeant, qua ſane brevi excidiſſet tenuis herbula, ſi morbo ſontico opportuna fuiſſet habita Romanis. His namque tantæ abominationi fuit iſthæc labes, ut vel nomine ejus audito ſputum emiſerint, unde morbus, qui inſputatur Plauto dicitur; nequ quam enim vero ſimile in ipſum ægrotantem ſputa conjeciſſe. Pariter & in foro & in comitiis infauſtum habitum, ſi quis epilepticus concidiſſet, indeq; comitialis morbi appellatio facta, quod ſolverentur comitia, ubi prehenſus eo fuiſſet quisquam.

Eſt ſubiti ſpecies morbi, cui nomen ab illo eſt,
Quod fieri nobis ſuffragia juſta recuſant.
Sæpe etenim membris ſacro languore caducis
Concilium populi labes horrenda diremit.

Galenus, ſive quisquis auctor eſt ὑποθήκης τῷ ἐπιλήπτῳ παιδὶ, parem prodit inconſtantiam: poſtquam interdum apium & ſmyrnium deguſtare præcepiſſet, deinceps in eorum claſſe, quæ propterea, quod caput gravi calore tentent ac repleant, vitanda ſint, & petroſelinum reponit, & ſmyrnium. Hæc itaque cum ſic ſeſe habeant, de alia re, quæ communioris cauſſæ nomen impleat, nobis merito diſpiciendum. Si quis τὸ θεῖον heic ſubeſſe velit, me quidem facile ſibi habebit conſentientem,

cum

cum omnino exiſtimem, fieri ex Divinæ Majeſtatis juſta indignatione, ut eo malo corripiantur frequentius, qui frequentiſſime illud in ore habeant, & ſi cui quacunque de cauſſa ſuccenſent, eum *trifurciferi epileptici* fœdiſſimo elogio mox ſalutent, aut ſolemne ſuum imprecentur, *ut te malum malæ convulſiones perdant protinus & ſtrangulent!* Horreſcit calamus peſſimas peſſimorum hominum voces efferens; utinam viciſſim graviſſimi peccati culpam horrerent, qui vitio iſti ſubjacent, & ſeria emendatione eluerent tanti fœditatem criminis! Cum autem medicum inprimis rationalem deceat, & Divini Numinis digitum in ejusmodi accidentium ſcrutationibus venerabunda demiſſione mentis noſſe ac ſuſpicere, & ſecundarum dein cauſſarum ſeriem probe habere perſpectam, ut evidentius conſtet de iis, quæ rem proxime efficiunt, curatius penſitanda ſunt omnia, quorum occurſus quidquam ad eam rem conferre poſſit, & in obviis pariter ac remotioribus exercenda ſagacis animi curioſitas. Dicam libere quod ſentio, ſalva rectius exiſtimantium ſententia: ex omnibus diætæ erroribus, in quos deprehendi procliviores eſſe noſtratium pleroſque, nullum capitaliorem cenſeo & caduco producendo aptiorem, præterquam nimium oxygalatos uſum, aut abuſum verius. Nulla fere eſt domus, nulla familia, quæ non bonam ſingulis hebdomadibus abſumat quantitatem cremoris ex lacte in acidiuſculum ſaporem degenerantis, gratum eum quidem palato, & à minimis maximisque in ſingulari deliciarum parte habitum, aſt eo etiam nocentiorem quo magis ſuavi habitu malignam recondit indolem. De aliis ex acido obſoniis ne dicam, quis non videt matres fatali hoc acore delectatas impenſius, alium ad alendos puſiones intra viſcera humorem tranſmittere non poſſe, niſi qui pari acredine ſit inquinatus, infauſtaque adeo fortius validiusque infigat teneriori embryo ſpicula. Nervis autem, præſertim robore ac uſu nondum confirmatis, nihil eſſe infenſum magis, quam ſubtile hujusmodi & prima ſpecie blandiens acidum, puto mecum fatebuntur omnes, etiam qui acori in deſignandis morborum cauſſis ſuos ex æquo circumſcribunt terminos. Triſtis enim hoc omnium temporum ac locorum clamat experientia, omniaque loquuntur ore uno tot clinicæ praxeos ſcriptorum volumina, quorum qui in eas inciderint regiones, ubi crebrior lactariorum uſus, non poſſunt ſatis dehortari prægnantes ac nutrices, à temeraria acetoſi hujusmodi lactis liguritione. Teſtis ex mille ſit *Franciſcus Sylvius* Belgarum Æſculapius, quorum tanto appetitu in Karremelkam ſuam fertur ſtomachus, quanto noſtratium

in oxygala. Sed & propterea tam familiaris in Hollandia epilepſiæ, infantibus cumprimis, accidunt, ſanioribus inſanæ orexi fruſtra reclamantibus. Neſcio equidem, annon noxæ gravitatem adaugeat, quod ex lacte omnia haud aliter niſi in cupreis vaſis venum apportentur heic loci; tametſi enim ſtanno ea ſint obducta interius, plurium tamen annorum tractu quotidiana acrimonia penetrat ſenſim in tenuem plumbi argentarii ac cyprii æris compaginem, eamque ſolvit, ac periculoſum inde trahit afflatum æruginis. Videmus ſane quibus nervorum imbecilitatibus obnoxii ſint apud nos artifices, qui æs aut orichalcum aſſiduis manibus tractant, aut chryſocolla aliisque modis glutinant. Inprimis tintinnabularii habentur peſſimis modis, quos inter vix unum aut alterum videas, qui tremoribus aut ſiderationibus non ſit obnoxius. Quod magis etiam memoratu eſt dignum, animalia apud hos domeſtica vix durant, quin volanti contagio corripiantur protinus: canes ad octiduum fere ſpaſmis vere quidem cynicis corruunt enecti; feles ne triduum quidem ferunt, & ante hujus ſæpenumero terminum in rabiem actæ intereunt. Verum ne longius à ſcopo abeam, id ſolum nunc addo, ad nimium ac intempeſtivum acetoſi lactarii abuſum accedere etiam alium in infantibus educandis morem, meo judicio, longe peſſimum. Horum vagitus ut ne diutius graves & moleſtos exaudiant, ori injiciunt uber quaſi factitium ex linteo micis dulciarii panis referto, cui dies noctesque ſugendo fere operantur tenella puporum labia, etiam dormientium; nam & ſuavi ſomno ſopitos videas ſubinde agitare mobile oſculum, tametſi remoto ſuctorio, non ſecus ac ſi mammæ adhæreſcerent. Aliæ prorſus ſpurcæ & obſcœnæ mulieres digiti extremum ori puſionis ingerunt, ex quo, tametſi nitatur valde quantum poteſt, non tamen plus humoris extundere valet, quam ex ſicco pumice. Fallitur interea fœdis blanditiis infantulus, & ſonoras ejulationes utcunque cohibet, ſalivali humore à continuis palati motitationibus prolecto copioſius, cujus tamen immoderatam profuſionem luiturus eſt poſthac graviori malo. Namque capitis vitalia abſumpto ſic omnibus momentis lymphæ ſero neceſſe eſt pejus inde habeant, & labellorum, buccarumque, & temporalis muſculi intempeſtivæ commotiones, longiusque ac fas eſt protractæ univerſo demum capiti graves accidunt, fibrasque nervoſi generis imbelles demum reddunt ac debiles, ut, undecunque dehinc acceſſerit tantilla acrimoniæ proritatio, faciles ſint ac proclives ſuſcipiendis convulſionibus.

OBSER-

BRITISH
NATURAL HISTORY

Fig: XXV.

ad pag. 327.

Dec. III.

OBSERVATIO CXCIII.

JOH. PAULI WURFFBAINII.

De Braſſica capitata Polycephalo.

SIſto hic braſſicam à maximè Generoſo ac Prudentiſſimo Domino Jacobo Wilibaldo Hallero, Senatore, Scholarcha, & Collegii Medici Norimbergenſis Præſide graviſſimo, nec non Orphanotrophii Præfecto, mihi ſingulari ex favore menſe Octobri, Anni MDCXCV. miſſam, in agro dicto Orphanotrophio proprio, ante Dominarum ut vocant portam ſito, natam, extra conſuetas naturæ leges non in medio tantum ſe conglobando, ſed undique & undique venoſa ſua folia contrahendo, ſicque capitula quorum XXXIV. numerabam, luxurioſè efformando, & ſimul, quod mirum, in medio nihilominus cum caule flores & ſemina protrudendo, jucundo ſpectaculo, ceu ex appoſita figura ad oculum patet. Cl. Bauhinus vocat Braſſicam ex capitulis pluribus conglobatam; & Rovillius merito inuſitatis & raris admodum annumerat ſpeciebus. Refertur autem juxta recentiores ad plantas flore tetrapetalo regulari præditas, ſeminibus rotundis nigricantibus, ſiliquis oblongis bivalvibus incluſis, ita, ut ſeptum medium membranaceum in ſingulis ſiliquis duplicem ſeminum ſeriem diſterminet. An verò ubertati terræ elegans hic Naturæ luſus an fortè rectius, ut Rovillio & Moriſonio placet, ſemini majori, meliusque nutrito adſcribendus ſit, judicent alii, me in hoc ſtudio magis experti.

Fig. XXVI.

OBSERVATIO CXCIV.

JOH. PAULI WURFFBAINII.

De ſanguinis ſtillicidio ex manuum pedumque digitis in juvencula.

RAra ſanè eſt obſervatio, quæ in Ephemeridum Academicarum Dec. I. Ann. III. N. XVII. de ſanguine poſt variolas per interſtitia digitorum utriusque pedis transſudante legitur, eadem tamen raritate ſe commendantem, jam in præſenti, ſiſto. Juvencula, Sartoris militisque præſidiarii filia, ob res angu-

anguſtas domi non lautè nec abundè cibata, ſed neceſſitatis lege paucis contenta, carnoſa tamen & florida facie prædita, tributum lunare largè ſtatoque tempore ſolvens, jam ante octennium, ſeptimo & decimo t. temp. ætatis ſuæ anno, de intolerabili artuum ardore diu ſatis conqueritur, ſed remedia ſumptibus parcens, negligit, tandem erumpentibus juſto tempore menſibus, adaucta ardoris moleſtia, ſanguinem ex manuum pedumque digitis exſudare videt, conſternata cum parentibus, Amiciſſimi cujusdam Dn. Collegæ mei adhuc viventis, operam implorat, qui commendata ſtatim venæſectione, varia addidit remedia, ſine omni tamen effectu, affectum hunc neutiquam mitigantia, ut potius exacerbato malo, præſentibus jam menſibus, (extra hoc enim tempus moleſtiarum harum erat neſcia,) in majori quantitate ſanguineus liquor effluxerit, ut calceis à collecta in illis cruoris copia, vix incedere potuerit, me tandem occaſione ſororis feliciter ex alio morbi genere curatæ, in ædibus meis compellat, rem curioſam narrat, meumque ſalutare auxilium avidè implorat; dubitavi primum, fateor, de rei veritate, utque verbis fidem daret, monui; vix præterlapſo octiduo jam menſtruata ipſa meridiana hora extremitates digitorum manuum ſanguini quaſi intinctas, exhibet cruentas, horrendo ſpectaculo, miror, digitosque linteo juvenculæ abſtergo, & in ambitu eorum carnoſo paulo depreſſiore, ad extremitates unguium punctula minutiſſima nigricantia, prout in extremitatibus foliorum hyperici notantur, pororum nempe oſtiola ſanguine ibidem jamdum ſtagnante repleta, obſervo, digitis verò puellæ, manu mea compreſſis, guttulas ſanguineas noviter exſtillare hisce oculis meis adſtante, & jamdum advocata chariſſima conjuge mea teſte, apertiſſime video, at, cum plurimorum more curam jam antegreſſam tacuiſſet, inſcius, curæ laudatiſſimi Dn. Collegæ mei inſiſto, eamque venæſectione ordior, & abſorbentium modiceque adſtringentium uſum variis præſcriptis remediorum formulis commendo, ſed pari cum priori Medico infelicitate, ſuaſu tandem Generoſiſſimæ cujusdam Matronæ, ipſo die Paſchatos ante Solis Ortum, venæſectionem in pede noviter celebrat, tanto effectu, ut ab hoc digitorum ſtillicidio cruento, libera, & transportata aliquot poſt annos à parentibus in Hungariam matris patriam, familia, ſana, quantum ſcio adhuc vivat.

AD EXCELLENTISSIMUM
ACAD. LEOPOLD. IMPER. NAT. CURIOS.
EPHEMERID. DIRECTOREM

HERMETEM SECUNDUM

PERIANDRI N. C.

Epiſtola

Juvenis miſerandum in modum nupero incendio enecti

infelicem recenſens ſortem &c.

HAs ut ad Te exararem, AMICORUM OPTIME, communis Patriæ luctus, publicus civium dolor, turbidi animorum, quotquot in Urbe noſtra ſunt, concitatique motus, impulere. Meminiſſe horret Animus noctis illius ærumnoſæ, quæ Urbi noſtræ præcipuum decus, Ædium ſacrarum vetuſtate antiquiſſimas, Floris juventutis patriæque ſpei illuſtre Gymnaſium; Horreum, in quo tantus frumenti numerus, & eheu! quod malum longe multumque ſuperat omne! tot innocentes ſociorum ſpectatorum animulas ruinoſæ turris cadavere obrutas, exindeque manantes lacrymarum myriades, eripuit.

Hæc certè noctium quotquot Urbi noſtræ incubarunt calamitoſiſſima, atque

nocturno in cenſu perdere digna locum.

Etenim nocte hac concubia,

Horribili ſonitu ignavum campana ſoporem
Diſcutit, & crebro civem vocat incita pulſu;
Ille artus nudos & corpora ſemiſopita
Rapta thoris, inter flammas & funera defert.
Sed tectum jam flamma vorat, jam volvitur atrox
Mulciber & latas peſtem diffundit in ædes.
Injecti incaſſum fontes, puteiq; fluentis
Exhauſti, & raptis illatas fluctibus amnis
Sævit acerba lues fuſisq; increſcit in undis.

Corruit ſic in cineres & rudera redactum Templum, Gymnaſium, Horreum Ægidianum.

Splendido huic ædificio Carolus ille, qui à virtute & magnitudine rerum geſtarum Magni nomen obtinuit Anno 760. Sacello in St. Martini honorem extructo, annexoque cœnobiolo Scoticis monachis inſtructo, prima initia poſuit; cui tandem Henricus Bavarus, Cognomine Sanctus, incrementa dedit Templo St. Ægidio Sacro adjuncto, cœnobiique capacioris Auctor extitit & amplificator. Aſt decrevit ſub Henricis, quod ſub Henrico creverat; cum enim Henricus, Quintus Imperator, arma in Parentem Henricum IV. à Pontifice Romano exauctoratum, moviſſet, Urbsque noſtra Romanorum Au-

guſtis

guſtis ſemper fidiſſima, ab obedientia huic Imperatori promiſſa nondum abſoluta, parere filio Cæſari recuſaret, recuſationis pœnas acerbiſſimas luit, fractis enim mœniis per civium ſtragem itum ad Urbem, incenſione deleta Urbs, internecione cives, cunctaque ſolo æquata ædificia, Arce ſolâ excepta omnem hoſtium vim eludente.

Jacuit cum collapſa Urbe cœnobii quoque hujus Cadaver usque dum Anno 1140. Conradus Suevus, hujus nominis Tertius Romanorum Auguſtus, è ruderibus Sacelli cœnobiique Martiniani, Templum St. Ægidio dicatum erexit, Charum, qui à ſacris ipſi hactenus fuerat, Rectorem & Gubernatorem præfecit, ſplendidiſſimisque privilegiis & immunitatibus in tantum auxit, ut venientibus annis, hic Gilgenſis Abbas, (ſic in indiculo Imperii ordinum audit) in auguſto illo conſeſſu, in quo de rebus ad Rempublicam Germanicam ſpectantibus deliberatur atque decernitur, jus quoque ſuffragii habuerit. Aſt evanuit priſtinus Cœnobii hujus ſplendor, in leves nunc favillas & ruderum pulverem redactus.

Quid de Gymnaſio commemorem *Amicorum amiciſſime*, quod TE, quod me & quot non nobiscum? ad humanitatem informavit, inſtitutisque & præceptis erudivit. Stupeo quoties illud intueor, necdum ſatis aut oculis meis aut auribus crederem, ſi liceret. Nec enim hæc à flammæ voracis pernicie exempta illuſtris Schola, vitæ noſtræ quondam Dux, virtutis indagatrix, excultrix vitiorum.

Jure meritoque illuſtrem Scholam voco, quam ortus, quam Authores, quam Præceptores primi, illuſtrem reddiderunt & declararunt glorioſam. Equidem ortum quod attinet, ſimulac inclytus Senatus, mutata religionis facie Cœnobium hoc obtinuiſſet Ægidianum, nihil ſanctius nihil antiquius habuit, quàm ut ſacrata hæc loca, ſacris deſtinata manerent uſibus, quod aptius fieri non credebat, ni domicilium honeſtis conſtitueret diſciplinis, & exulantes tunc ſedibus ſuis literas, hoſpitio exciperet, & tanquam domum deduceret.

Hunc in finem Senatores, quibus hoc negotium commiſſum erat, Germaniæ communem Præceptorem Philippum Melanchtonem *μέγα θαῦμα βροτῶν* Witteberga huc accerſiverunt, qui Comite Joachimo Camerario, Patriciæ dignitatis viro, jactis fundamentis hujus ludi ac officinæ dicendi docendique adſtitit, luculentâque oratione, initium doctrinæ illuſtre reddidit, è quo, (ceu de Iſocratis Ludo Cicero dicere ſolitus) tanquam ex Equo Trojano innumeri literis perpoliti exierunt Viri. Namque docendi munus oblatum erat Joachimo

chimo Camerario, Helio Eobano Heſſo, Michaeli Rotingio, Johanni Schonero, & Johanni Podenſteinio; quis tantis ſuffultam Atlantibus Scholam non diceret illuſtrem? Et licet ſucceſſu temporis hoc Gymnaſium in vicinum translatum ſit Aldorffinum agrum, non tamen huic noſtro Palladio defuit hucusque unquam Pallas, quæ nunc, pro h! Deum atque hominum fidem! cinerum mole lapidumque vi ingenti, quam ceu rivum rupta turris in Gymnaſii claſſes evomuit, profuga cernitur, mox quod DII velint! reverſura.

Nondum tamen hîc malorum terminus.

Ecce domus qua multa Ceres ſua dona recondit
Improviſo igni lucet, ſubitoq; furente
Vulcano latè flammis illuminat Urbem.
In flammis annona perit, conſumitur igni
Flava Ceres, flammisq; ipſis nova pabula præbet.

Omnia hæc noctu, (& quæ non alia calamitatum, miſeriarum & perniciei omina?) vix duarum ſpatio horarum ab ultricibus exhibita flammis. Triſtius adhuc & calamitoſiſſimum ſpectaculum dies, dum concurrerent undique cives præbuit, quod nemo ſine luctu aſpicere, ſine gemitu recordari poſſet: Non equidem tam ferreus ſum, quin cum horrore quoque reminiſcar, altiſſimæ turris, flammis in calcem quaſi excoctæ atque diro cum fragore tandem ruptæ & exæſtuantis caſum præcipitem & prolapſionem, tot ingemiſcentes cives omnis ſexus fumantibus tumulantem ruderibus, quorum exequias aliquot diebus ivimus, numerum olim, ſi liceat daturi.

Unicum tantum juvenem pene flammæ conſumſere, quem piacularem quaſi avem (ſpinturnix aliis audit) hujus acerbi credidit incendii vulgus; jure ne an injuria? nec fori mei, nec loci hujus. Invida tamen juvenis hujus in ſinum Tuum mellitiſſime Amicorum effundere fata, animus eſt, ex quibus Reipublicæ male ominari potuiſſent, qui ſuperſtitioni contaminatæ citius illud tribuunt, quod fortuitu caſuque factum. Hunc enim in utero materno adhuc vagientem audiverunt adſtantes, nec ſemel ſed repetitis vicibus, nec Jo triumfale (ut iſte apud Livium in Marrucinis lib. XXIV. cap. X.) clamantem, ſed miſerabilem ſonum feraleque ingemiſcentem murmur. Non equidem hic ex charta in papyrum tranſcribam, quid de vagitu hoc uterino hinc inde in Ephemeridibus noſtris lateat. Ade[illegible] cui volupe, tuum ô! candidum pectus, in Ephemeridum Decuria [illegible]inas hunc in finem concinnatum indicem. In propatulo jam eſt M[illegible] Bartholini

Hiſt.

Hiſt. Anat, Cent. 1, obſ. 1, vagitum hunc caſui potius adſcribendum eſſe quam naturæ conſilio; hancce ſententiam πὺξ καὶ λὰξ defendit, ita ut ſponſore illo, tantum abſit, ut ulli penitus hi vagitus nocere poſſint; quin potius vagientes & ſibi, & matri, & Reipublicæ ſubinde felicia portendant.

Nec omnium tamen hæc Bartholiniana mens, cum multi triſtia ex vagientium lamentis captent auguria, quorum innumerus certe numerus, eventum & experientiam ſibi comitem adjungentes, quam tamen cum ſine rationibus firmis cœcam credant politiores Philoſophi, neſcio an ſententiæ de ominoſo vagitu, ab eventis, multum firmamenti & virium habens argumentum accedere queat. Sed nolo judicem hîc agere, hanc tibi φίλτατον κάρα ſpartam ultro relinquens, quæ difficilis Tibi non erit, cui Ingenium omnis Elegantiæ & Eruditionis capaciſſimum largita eſt benefica natura. Ad miſerandum meum revertor.

Simul ac dias aſpexit luminis auras, dentatus quoque in mundum prodiit, nec duobus inciſoribus tantùm in inferiori maxilla inſtructus, ceu Puella Goudana, cujus Bald. Ronſſæus de vit. hum. Princ. cap. de dentit. meminit, vel fœtus quinque menſium Nobil. Kerkringio in obſerv. Anat. XXIV. oblatus, ſed in utraque maxilla tribus, & ſic ſex dentibus armatus, quas miſerabiles reliquias quærula mater diro huic funeri ſuperſtes adhuc dum oſtendit, & penes ſe aſſervat.

Sic nec hodie inſolitum cum dentibus naſci, quibus cana olim antiquitas dentatorum nomen decrevit, quod M. Curio & Cn. Papyrio Carboni accidiſſe teſtis eſt Plin. Natur. Hiſt. Libr. VII. cap. 16. Solinus Polyhiſt. cap. 4. vel ſecund. Edit. Salmaſ. cap. 1. F. p.m. 5. In fœminis eam rem inauſpicati fuiſſe exempli Regum temporibus jam citatus Author innuit, non æque in viris, quos utut dentatos præclaros Viros nominat.

Voraces ac rapaces dentibus in partu jam armatos noſtra judicat ætas. Talia nec inania certè de hodierno Galliæ Rege auguria captabat olim Ill. Hugo Grotius, dum Epiſtola 189. P. I. ſic de nato tunc Galliæ Delphino ſcribit: *Fugiunt eum conquiſitæ ad lactandum fœminæ, quod ubera earum morſicando lancinet, robuſtus calidiq; ſpiritus puer; non ſine omine futuræ rapacitatis*, & Epiſt. 1231. ad Caſp. Barlæum hæc ſubjungit: *Nutrices non laſſat tantum ſed & lacerat. Caveant vicini ſibi à tam matura rapacitate.* O infauſtum Vatem! utinam hoc ex fallacis Phœbi, non ipſiſſimæ veritatis tripode à Grotio prolata eſſent,

 non

non haberet certè Germania noſtra graviſſimas de bello exitioſiſſimo à Gallis toties quoties illato querelas. Jam verò quis Provinciarum rapacitate, Regi huic unquam Gallorum extitit avarior? Nunquam Rheni accolæ rapaciores ſenſere manus, nunquam voraciores fertiliſſimus Palatinatus ager expertus eſt. Sed quid his immoror? in gradum redeo, extra Epiſtolii limites & oleas hactenus exſpatiatus.

Aliquot annorum puerulus è Schola redux, Luſitans in platea lapidibus ſtrata, hinc inde curſitando, tanta vehementia caput allidit, ut humi immotus procubuerit, & nec ejulatu nec motu ullo vitæ indicia prodiderit. Accurrunt ſtupidi in vicinia ſtantes homunciones, eum attollere nituntur, cumque ſemianimem cernerent, nec ullum ad manus eſſet vel ſuppeteret remedium, frigidam, quæ præſto erat, ſuffundunt, quod in felibus canibusq́ue ex alto prolapſis non ſine ſucceſſu fieri conſuevit. Obriguit hinc penitus Jovis quaſi fulmine ictus puſio, ita ut Medicus ſuperveniens vix ac ne vix quidem à mortuo diſcernere potuerit. Jacuit ſic ceu victima, cui Parca haud decrevit parcere, per quadraginta pluresq́ue horas, non agonizanti, non ſpiritum trahenti, ſed è vivis jam erepto, & in orci faucibus conſtituto ac hærenti per omnia ſimilis. Tandem lacrymas inter, interque ſuſpiria adſtantum, quæ nil niſi placidam Analyſin expectant, priſtinæ quaſi valetudini reſtitutus derepente ſurgit, obambulat, alimenta expoſcit, ejulatus cauſam explorat, ad interrogata aptè reſpondet, nullumq́; ſupereſt malum niſi ſtupiditas quædam tarditasq́ue ingenii per reliquum vitæ ſpatium quoque pediſſequa.

Venientibus annis Opificum generi, qui compingendis & corio veſtiendis libris operam dant, adſcriptus eſt, ſed neſcio quo fato in toreutarum caſtra profugus, hanc artem quam Parens olim quoque cupit exercere. Huic opificio apud Ædituum Ægidiani templi intentus, vitam miſeriis & ærumnis refertam, ærumnoſiſſimo modo clauſit. Cum enim in vicinia cubiculi, vel forte in cubiculo ipſo (nî fama fallax,) ignis ortum incrementaq́ue ſumſiſſet, huicq́ue infelici exitus omnes hac ratione præcluſi eſſent, vel flamma vel fumo enectus, memorabilem quoque vitæ exitum reliquit. Nec enim lectulus ligneus, nec cervical pluma refertum, nec culcitra ſtramento inculcata, nec (quod fidem penè ſuperat) Toral ignis vim vix ſenſit, cum tamen miſelli compages corporis igne penitus ſoluta, membra oſſaq́ue quæ ſuperſuere, utut pauciſſima ſemiuſtulata fuerint.

Acceſſit

Acceſſit infeliciſſima mater, accepto horrifero ſortis filii portento. Acceſſit & atratas funeſtasque membrorum reliquias, horror & ſtupor ubi eſtis? ceu pretioſa pignora collegit. Satius duxi à recenſione harum recularum abſtinere, nec tam tetro, tam horribili, tam pertimeſcendo ſpectaculo priſtinum in animos noſtros reducere metum. Hoc memorabile viſum Cor intactum nulla nec favilla, nec cinere fœdatum fuiſſe repertum, in quod oſculorum millia figens mater, urnæque ferali imponens, adſtantium omnium animis oculisque & lacrymas expreſſit & miſerationem; nec enim alicui tam è pumice oculi, aut ita ex chalybe præcordia, ut non huic ſorti præſens, in lacrymas ſolutus fluat, fleatque.

Commentum igitur Plinii eſt Libr. XI. cap. 37. ſcribentis: *Negatur Cor cremari poſſe in iis, qui cardiaco morbo obierint, negatur & veneno interemtis. Certe exſtat oratio Vitellii, qua reum Piſonem ejus ſceleris coarguit, hoc uſus argumento, palamq; teſtatus, non potuiſſe ob venenum Cor Germanici Cæſaris cremari. Contra genere morbi defenſus eſt Piſo.* Nec enim cardiaco noſter demortuus morbo, nec veneno extinctus. Denique & hoc annectere placuit, ciſtam cui veſtes aliaque incluſerat infelix juvenis, licet ligneam, & igne exterius jam tactam omnia tamen cum aperiretur illæſa exhibuiſſe, quæ inter libri, aliaque flammarum pabula fuere.

Sed hæc ſufficiant, nec enim aliud quid ſupereſt, nec mentem meam magis ſollicitam habet, quam tuam noſſe de fatis infeliciſſimi hujus ſententiam, num vagitus uterinus, dentes in utero adhuc excluſi, aliaq; hæc conjuncta, ſiniſtra ominandi occaſionem dederint? vel incenſionem illam diram præmonſtrarint? Ego meum in hac re ſuſpendo judicium. Hoc certum eſt quid quod certiſſimum, proclives noſtros ad omnia ſcelera animos, flagellum hoc manibus divinæ vindictæ extorſiſſe, funeſtioraque, (quod Dii avertant omen!) ſupereſſe, ni reſipiſcamus & enormia illa flagitia, voluptuariam vitam, & quæ non crimina? deteſtemur.

Nativis certè coloribus, ſi unquam ullus Bernardus Bauhuſius è Soc. Jeſ. Seculi noſtri genium depinxit, cujus ut Epigramma 1. Libr. 1. legere ac relegere velis, obnixe rogito. Non poſſum retinere calamum, quin aliquot ſaltem lineolas ex hoc Epigrammate mutuatas, Colophonis loco imcomto hui Epiſtolio inſerat, ex quibus ceu ex ungue Leonem agnoſces;

Tempora

Tempora væ! væ Secula væ! væ ferrea ſecla!
Secula Noæam digna videre ratem.
Ah! ah jam Gyaros miſſa eſt pulcherrima virtus,
Jam terris pietas exulat atque pudor.
Hinc paſſim innuptæ nuptæ, multusq; per Urbem
Ambulat Ægiſthus, multaq; Phœdra domi eſt.
Jam totum pharetræ pondus conſumſit in arcum
Lethifer ille puer, telifer ille puer.
Ilias eſt, quid plura querar? Vis, livor & alba
Ambitio & flavus Pygmalionis amor.
Omnia jam regnant, omni ſunt Aëre noxæ,
Omnia ſunt multo pectora nigra dolo.
Hem! domitor mundi, ceſſas? nec fulmina ſtringis;
Nec rapidum ardenti ſulphur ab axe pluis?
Stringit, & ecce pluit: cave munde & te lacrymarum
Ne male diſpereas ignibus, obrue aquis.

Vale Cordis dimidium mei, & ex his lineis collige me inter ſuſpiria publica, & privatos gemitus Tui non dememiniſſe. Dab. Norimb. d. 12. Jul. Anno 1696.

ADDEN.

INDEX EPHEMERIDUM

Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Naturæ Curioſorum

Decuriæ III. Anni III.

A.

ABdominis integumenta ab oſſe enſiformi ad umbilicum aperta pag. 189
cauſa ejus ibidem
Abdominis per ſclopetum trajectio feliciter curata 182
Acidularum Ægranarum uſu cephalalgia ſpaſmodica curata 279
uſu calculus excretus 193
Æſtus circa regionem cordis, ſolâ ex auro laminâ admota, reſtinctus 68
Alcaheſt quid 103. in App.
Paracelſi & Helmontii non datur 101. in App.
Alvus adſtricta quomodo ſolvenda 95. in App.
Anatome ex febre demortui 210
hydropici 286
nephritici 211
phthiſicæ 316
Puerperæ 213
Taxi 289
Anguilla deſcripta 115, ſeq. in App.
Animantia venenata in Hibernia cur nec generentur nec diu vivere poſſint? 113
Antimonii vitrum in dyſenteria cum ſalute adhibitum 58
Antipathia cum caſeo 266
perdicibus 67
Aortæ oſſificatio monſtroſa 163. in App.
Aphonia chronica uſu aquarum medicarum curata 203
precum recitationem non impediens 232

Aphoniæ cauſa rara 202
Aphtharum cauſa 94. in App.
curatio 94. in App.
Apii ſuccus in forma unguenti optime facit ad promovendam ſeparationem in partibus membranoſis 186
Apium epilepticis noxium 78
quomodo epilepſiam excitet? 79
Apoplexia ex valvulis cordis cartilagineis 211
Aquæ mercurialis præparatio 87 in App.
Aquarum ſubmerſio in febribus ardentibus malignis ſalutaris 55
Aquæ potu arthritis fugata 29
diarrhœa ſanata 30
dyſenteria ſanata ibid.
Aranea rara 316
per annum ſine pabulo vitam degens 94
Araneæ anatome 93
magnitudo 95. in App.
ſunt vel venenatæ vel non ibid.
Aranearum eſus innoxius 64
ſine maſculo productio 65
Arbor Tſchooditſoo ſive Tſchoot-Itzu qualis 208
uſus ejus ibid.
Arbores ex terra extractæ & viginti annos in aëre ſuſpenſæ, terra iterum immiſſæ progerminantes 208
Ardor ventriculi quomodo curandus 275
Arenarum antiquus in medicina uſus 281
Arthritis in ea lactis uſus non ſemper proficuus 200
raphano curata 244
vaga in febrim malignam degenerans 236
Articulatio oſſium ſingularis 80
Arundinis apud antiquos in medicina qualis uſus 283
Aſangu qualis planta 209
Aſellorum partus 3
Aſinus deſcriptus 119. ſeq. in App.
Aſthma ex hydrope pectoris 248
Aves condiendi modus 92
Auditus difficilis infuſo Theæ curatus 86
laconico ablatus & reſtitutus 318
Auriculæ cordis ruptura lethalis 120

B.

B*Alſamationis* methodus 76. in App.
Braſſica capitata polycephalos 327

C.

C*Aapia* quid 9. in App.
uſus 10. in App.
Cachexia cum inſigni hypochondriorum obſtructione & duri-

duritie, levi medicamentorum uſu curata 16
Cadavera avium condiendi modus 92
Calculi cauſa efficiens 180
etymologia ibid.
materia qualis ibid.
medicamentum euporiſton 296.297
excretio per ſeceſſum 180
Calculoſi non igneæ naturæ medicamentis ſunt curandi 213
Calculus per alvum excluſus 22
per uſum acidularum excretus 193
veſicæ balani inciſione extractus 193
Cancri oculorum factitiorum notæ 262.278
Capilli bis intra ſemeſtre depoſiti 215
Capillitium mirabile 318
Capitis dolor vide Cephalalgia.
Caſeus ſymptomata horrenda movens 266
Catalepſis cum horrendis motibus convulſivis 133
Cephalalgia ex carie cranii 123
per paroxyſmos rediens curata 172
à verme 261
periodica ſpaſmodica 279
Acidularum Ægranarum uſu mitigata 280
Ceraſa acida cauſa podagræ 52
Cerebri graviſſima læſio ſine gravioribus ſymptomatibus 297
China chinæ electio 48. in App.
arboris deſcriptio 49. in App.
bonitatis nota 51. in App.
etymologia 48. App.
externè an valeat 58. in App.
facultates 51. in App.
formulæ 57. in App.
homonymia 48. App.
methodus uſurpandi 59. in App.
quid 50. in App.
convenit cum arundine noſtra Indica 283
uſus 52. in App.
uſus intempeſtivus noxius 264
quando in uſum venerit 7. & 64. in App.
uſus ejus neglectus à quo reſtitutus 7. & 47. in App.
ſynonymia 11. & 48. in App.
Ipecacuanha huic ſubſtitui felicius poteſt 12. in App.
Chryſantemum arvenſe monſtroſum 81
Chylifero-lymphaticum vas noviter repertum 176
Cicuta homini noxia 101. in App.

Clyſteres in morbis chronicis utiles 225
febrifugæ proprie non dantur. 201
nutrientes non dantur 201
Clyſterum antipyreticorum uſus 222
Cœcitas fugax ex dolore colico 118
ex veſicatorio 80
Colica convulſiva epidemica 107
ejus methodus curationis 109
ſpaſmodica cum inſequente arthritide vaga exitialis 60
Colicæ hyſtericæ curatio 194
Colicus dolor cauſa cœcitatis fugacis 118
dolor ex calculo 212
Convulſio verminoſa 191
circumrotatoria 131
ex cantu 158
riſu ibid.
lætitia ibid.
Convulſiones epilepticæ in parturientibus intruſione digitorum in uterum levantur 169
Convulſionum fomes ubi lateat 154
in infantibus cura 163
Convulſivi motus venæſectione curati 294
Cor illeſum pueri incendio enecti repertum 332
magnum timiditatis ſignum non eſt 86. in App.
Cor parvum quid notet 211
quantitatis inſignis 296
Cordis valvulæ cartilagineæ 210
Corpulentiam nimiam ſalivatio prohibet 84. in App.
Corpulentiæ nimiæ quæ obſunt ibid.
Cortex Peruvianus vide China chinæ.
Corvus crocitatu horas indicans 315
Crepitus ventris ſuppreſſus tympanitidis cauſa 254
Crocus metallorum tincturam & emeticum exhibens 274
Culmæ multas ſpicas habentes 1
Culmen ſiligineum mirabile 110
Cuticula univerſi corporis bis intra ſemeſtre depoſita 215
Cutis cruſtâ obducta Empyematicum liberavit 296

D.

Daturæ ſemen Maniæ cauſa 302
Dæmoniaci rarum exemplum 100
Deglutitio à cauſa ignota impedita 6
ex eſu ſeminis fagotritici impedita 7
Dentes an ſentiant 171
Dentium cariei quomodo occurrendum 172
dolor quomodo mitigandus 170

Dentium ſubſtantia 171
Diarrhœa biennalis & triennalis 90. in App.
Digitus ſalutaris qualis ſit 285
Digiti Indicis torpor circulo corneo levatus ibid.
manuum pedumque & ex iis ſanguis ſtillans in juvencula 327
Dudaim quid 109. in App.
Dyſenteria balneo aquæ frigidæ curata 30
vitro antimonii curata 58
vomitu curata 17
Dyſenteriæ medicamentum ſpecificum 8. in App.
ſubjectum 91. in App.
& in iis membranulæ rejectæ unde ibid.
curatio 93. in App.
prognoſis 92. in App.
Dyſpnœa tumore aſperam arteriam coarctans 205

E.

Eclipſis lunaris viſibilis 252
ſolaris viſibilis ibid.
Emeticum egregium herba Paraguay 7. in App.
ex croco metallorum 274
Enemata vide Clyſteres.
Epilepſia curſiva 313
ex intermiſſo ſudore 197
Epilepſia, quartana ſuperveniente ſanata 34
à vermibus 321
Epilepſiæ cauſæ frequentiores 323. ſeqq.
magicæ cauſa & curatio 59
radix valeriana proficua 86. in App.
Excreſcentia frontis connata, ablata 185

F.

Febres intermittentes oleorum deſtillatorum majori doſi fiunt lethales 53
Febres intermittentes clyſteribus antipyreticis curatæ 222
Febrim profligantia medicamenta poſt paroxyſmum adhibenda 286
Febris ardens maligna ex immerſione ſub undas curata 55
cura lethifera à terrore 54
continua ex ſanguinolento ſeceſſu ſoluta 37
intermittens comatoſa 249
ex uſu lactis 199
maligna cum convulſionibus & priapiſmo curata 256
quartana ſaltatione curata 192
ſingultuoſa laxativo curata 204

Febrium diviſio 53. in App.
Fœtus die tertio poſt mortem matris excluſus 50
qua ratione matre jam mortuâ excludi poſſit 51
Fonticulorum uſus 66
Fragaria vim traumaticam comprobans 116
Frigus inſolitum narium 68
Fructuum ingeſtio variolarum cauſa 27. in App.

G.

G*Allinæ*, & circa earum ova rariora quædam 69
Gammarorum uſus noxius 199
Glandula lacrymalis Harderiana in corvo detecta 291
Globulus lapideus per abſeſſum umbilici excretus 253
Gravidæ pudendorum intumeſcentia 13
Graviditatis ptyaliſmus ſignum 57
Gula lethaliter vulnerata 49
Gulæ vulnera an lethalia 50
vulnera abſque convulſionibus obſervata ibid.
Guttæ roſaceæ curatio 87. in App.

H.

H*Æmorrhagiæ* curatio 15
Hæmorrhagia nimia ex raninarum inciſione 14
ſingulis horis ad ipſum campanæ pulſum recurrens 87 in App.
oris periodica ibid.
uteri enormis in gravida, ſalvo fœtu 245
Hæmorrhoidum Eupoριſton 289
Hepatis in affectu paſſulæ ſalutares 267
Horror in puella mortis cauſa 33
Hydropici purgantibus non defatigandi 248
Hydrops ex catarrho ſalutaris 247
ex metaſtaſi humorum facilius curatu 248
Aſcitis ex ventriculo perforato 44
penis 14
tunicæ adnatæ oculi 4
Hypercatharſis ex incuria 111
Hyſterica ſingularibus ſymptomatibus vexata 276
eorundem curatio ibid.

I.

J*Amamiuncka* quid 209
Jamiuncka quid ibid.
Icterus continuus à felle in veſicula ſua in lapidem coagulata 38
Icteri curatio 100. in App.

Ignis artificialis martem lapidesque comburens 127
Ilei inteſtini coalitus 188
cauſa ejus 189
Imaginatio ſyncopes cauſa 37
Incendio pueri enecti deſcriptio 330
Inſecta cujus ſexus 65
Inſania diurna 36
hæreditaria 73
poſt partum in mentem ſanam mutata ibid.
Inſanorum variæ actiones 99
Inteſtini Ilei coalitus 188
cauſa 189
Inteſtinorum magna portio per alvum excreta ſuperſtite manente ægroto 227. & 319
Ipecacuanha quid 8. in App.
auctor ejus ibid.
deſcriptio ibid.
doſis 11. in App.
locus natalis 8. & 11. in App.
methodus utendi 15. in App.
virtus 8. in App.
Iris febrilis 83. in App.
lunaris ibid.
unde dicatur ibid.
Iridis cauſa ibid.
Iſchuria ex urethræ ad radicem penis facta ruptura & urinæ in ſcrotum effuſione contingente, curata 83
Iſchuria pueruli recens nati, immiſſo in penem pediculo vivo, illico ſoluta 83

K.

Kilko qualis planta 209

L.

Lac febris cauſa 199
Lacerta monſtroſa in equo reperta 226
Laconicum ſurditatis cauſa 318
Lactis uſus non omnibus arthriticis proficuus 200
Lapilli in variis partibus reperti 89. ſeq.
Lapillorum tuſſis 88
Lapides cancrorum qui veri & factitii 262. 270
eorum materia ex qua ibid.
uſus ibid.
Lapidis ſerpentini vires 272
Lapis in cavitate pectoris repertus 129
in veſicula fellea magnitudine nucis moſchatæ repertu 38
globuli inſtar per abſceſſum umbilici excretus 253
Lithontriptica omnia vana 212
Lolii natura 243
Lolium temulentum 238
Longævitas hæreditaria 206
Lotio capitis ſurditatis auctor 13
Ludi eſſentia & oleum parandi modus 105. in App.
Lues venerea cito & facile curata 5

Lunaris eclipſis 252

M.

Magici morbi curandi requiſita 63
Mandibularum ſtrepitus in maſticandis cibis ſolidioribus 15
Mania ex ſemine Daturæ 302
Medicamenta ſpecifica dantur 12. in App.
Medicationes difficulter ſani ferunt 95
Meſenterium abſceſſibus ſcadens 250
Menſium fluxûs ſternutatio præſagium 36
obſtructio ex ſeri lentitia 175
Mentula duplex 110
Mercurii corallati præparatio 96. in App.
uſus ejus 97. in App.
Meſocolon quid? 176
Milium cœlitus per pluviam delapſum 40
Millepedarum partus 3
Mola rara 255
Morbilli cum diarrhœa & tuſſi 102
decocto milii cum ficubus curantur 106
Morbillorum circa curationem obſervanda ibid.
Morbum magicum ad curandum quæ requirantur? 63
ſingulare contra hunc remedium 64
Morſus canis rabidi curatus 197
Mortis imminentis mira ſigna 76
Mus albus ominoſus 314
Muſca innumerorum reptilium nutrix 299
monſtroſa viridis 316
Muſica vomitus cauſa 313

N.

Nævorum generandi modus 187. 189
Narium frigus inſolitum 68
Naſturtii albi vis antiarthritica 244
Naſum defuncti interius ſtellula occupans 313
Nephritici anatome 211
Nervorum affectiones à Natura plerumque per urinam curanturr 204

O.

Obeſi cur non fiant etiam lautiſſime viventes 85. App.
Obeſitas unde ibid.
Obſeſſi à Dæmone rarum exemplum 100
Oculorum cancri factitiorum notæ 262. 270
Odorem vel graveolentem vel fragantem haud impune ferentium exempla 107. ſeq. in App.
Opii crudi innoxius & ſalutaris uſus 56

Opii crudi doſis extraordinaria morbum Iſchiaticum præſervative curabat 56
Opium aſſueti larga doſi impune ferunt 110. in App.
Orthopnœa à Polypo cordis 26
Oſſium ſingularis articulatio 80

P.

PAracenteſis quando cum fructu celebranda 81. in App.
Paraguay herba egregium emeticum 7. in App.
quo tempore innotuit ibid.
ſynonymia ibid.
Pædarthrocace quid 125
quibus communis ibid.
Paralyſis ex vermibus 195
Paſſulæ hepati conducunt 267
Partus difficilis in felicem mutatus 274
millepedarum 3
nonimeſtris 24
Penis duplex 110
hydrops 14
Perdices per antipathiam periculoſas anxietates cauſantes 67
Peruvianus cortex quando in uſum venerit 7. in App.
Phthiſici cur alii citius alii tardius moriantur 9
Phthiſis ex nucleo avellanæ in aſperam arteriam illapſo 19
Picâ laborantium exempla 106. in App.
ſingularis in gravida 31
Pilorum omnium caſus 77
Pinguedo alba unde 211
omnis abſumpta in puero febri maligna defuncto 12
inſignem habet communionem cum ſero 84. App.
an ſentiat 85. App.
Plantarum ſexus datur 33. App.
Pleuriticus factus podagricus 18
Pluvia milii prodigioſa 40
Podagra ab uſu ceraſorum acidorum 52
Polypus cordis orthopnœæ cauſa 26
Potulentorum deglutitio haud impune peracta 166
Potus frigidæ uſus 97. App.
Ptyaliſmus graviditatis ſignum 57
Pudendorum in gravida intumeſcentia 13
Puerperæ anatome 213
Pulvis confortativus 297
Punctum ſaliens non modo vegetativam ſed & animam ſenſitivam habet 93

R.

RAphani fruſtulum per urinam excretum 39
Raphanus antiarthriticus 244
Receptaculi quod inter caudam & anum taxi eſt deſcriptio 289

Reguli Antimonii cum Mercurio amalgamatio quomodo inſtituenda 296

S.

Salivatio corpulentiam nimiam minuit 84. App.
Saltatione febris quartana curata 192
Sanguinis ſtillicidium ex manuum pedumque digitis in juvencula 327
Scorbuticus brachii dolor in apoplexiam terminatus 278
doloris ejusdem curatio ibid.
Separatio in partibus membranoſis optime promovetur ſucco apii in forma unguenti 186
Seri ſanguinis lentitia unde 174
quomodo attenuanda 172
Serpens monſtroſus in equo repertus 226
Sexus plantarum datur 33. App.
Siliginis culmen mirabile 110
Singultus remedium 87. App.
per annum durans ibid.
laxativo curatus 204
Solaris eclipſis 252
Specifica medicamenta dantur 12. App.
Spina ventoſa à Neotericis quomodo vocatur 125
ejus curatio 126
Stellula in naſo defuncti 313
Sternutatio menſtruorum prodromus 36
Sudor intermiſſus epilepſiæ cauſa 197
poſt mortem 38
Suppuratio quomodo acceleranda 187
Surditas ex capitis lotione 13
ex Laconico 318
Syncope ex imaginatione 37

T.

Talpa deſcripta 117. ſeq. in App.
Taxi anatome 289
Temulentia à lolio 242
Terror ad febres curandas periculosè ſuadetur 54
Teſtes cur geminos mares habeant 82. App.
tres quidam habuerunt ibid.
Teſticuli in abdomine latentes 198
Theæ infuſum in difficili auditu ſatare 86
Tinctura ex croco metallorum 274
Tſchooditſoo ſive Tſchoot - Itzu qualis arbor 208
Tuba concreta 214
Tumor teſticuli à contuſione curatus 21
ulceroſus ſub axillis purgante curatus 20
Tunica

Tunicæ adnatæ oculi hydrops 4
inteſtinorum vide Inteſtinorum tunicæ.
Tuſſis lapillorum 88
Tympanitis ex ſuppreſſo ventris crepitu 254

V.

Valeriana monſtroſa 24
Valerianæ uſus in Epilepſia 86. in App.
Valvularum conniventium uſus 90. in App.
inventor ibid.
Valvulæ cordis cartilagineæ 210
Variolæ ſuppuratæ in veſiculas aquoſas transmutatæ 217
cur non adultiores tam frequenter corripiant 27. App.
cur ſemel correptos non amplius invadant 27. App.
lethalem gangrænam inducentes 28. App.
Variolarum cauſa 27. App.
repulſio noxia 47
Vas chylifero- lymphaticum noviter repertum 176
Venæ cavæ ruptura lethalis 120
Venenata animantia cur in Hibernia nec generentur, nec diu vivere poſſint 113
Ventriculi ardorem quæ curant 275
Ventriculus perforatus hydropis Aſcitis cauſa 44
Vermes epilepſiæ cauſa 321
paralyſis cauſa 195
in omnibus partibus inveniuntur 207
Vermis cephalalgiæ cauſa 261
Veſicatoriorum in morbis malignis uſus 19
cœcitatis cauſa 80
Veſicula fellis valde magna 76. in App.
Veſiculæ ſponte excitatæ in febri maligna 19
Vinum pueris noxium 12
Viperæ morſus curatus 271
Ulcus faſcinationi falsè adſcriptum 234
in brachio lethale 256
Ungues bis intra ſemeſtre depoſiti 215
Vomitorium egregium herba Paraguay 7. App.
Caapia 10. App.
Vomitus à Muſica 313
in dyſenteria cum ſalute excitatus 17
Urinæ circa emiſſionem ſymptoma rarum 46
per vias res alienæ, mediante faſcino è corpore excretæ 62. 190

Urinæ ſuppreſſio omnimoda poſt calculum excretum curata 176
Urina verminoſa 207
Uteri hæmorrhagia enormis in gravida ſalvo fœtu 245
Vulnera quæ lethalia? 50

Z.

Zumani planta Japonenſium qualis 209
uſus ejus ibid.
Zuri-Jam qualis planta ibid.

FINIS.

ERRATA.

Dec. III. Ann. III.

Pag. 3. lin. pen. leg. celerrimo. p. 8. l. 2. conjectura. p. 16. l. antepen. rec. p. 25. l. 24. teſtatior. p. 45. l. 22. fœtendis. 64. l. antepen. perdi. p. 66. l. 21. quod. p. 70. l. 22. inflictum. p. 77. l. 24. inhibente. p. 79. l. 13. excitata. p. 81. l. 14. miſſæ Ulma. 84. l. 16. parum. p. 90. l. 3. tumidus. & l. 22. effici. p. 91. l. 22. prægnantem. & l. 28. lienem. p. 94. l. 12. apparent. p. 96. l. 5. ſuccini. p. 100. l. 14. homini. p. 103. l. 27. utque. 111. l. 7. pendulus. p. 118. l. 2. Fragaria. p. 119. l. 17. admixtis. p. 120. l. 21. Danielis. p. 125. l. 27. adgrediatur Medicus curam. p. 126. l. 23. gratum ſaporem. & l. penult. ſaxa. p. 132. l. 12. fuiſſet. p. 133. l. 3. Sylveſtri. p. 135. l. 6. deterioris. p. 142. l. 28. ſedens. p. 144. l. 24. quartum. p. 146. l. 23. Propoſito. p. 155. l. 5. membrorum. p. 165. l. 17. extentum. & l. 30. Slot. p. 166. l. 25. expreſſerint. p. 167. l. 13. quid. p. 173. l. 15. largiter. p. 177. l. 16. eſt. p. 188. l. 17. Purmannus. p. 201. l. 28. collocatam. p. 202. l. 27. præparati. p. 206. l. 26. affectuum. p. 207. l. 6. voveo. p. 208. l. 20. Fig. XII p. 218. l. 35. quot. p. 228. l. 19. occurnebat. p. 230. l. 33. Dec. II. p. 231. l. 14. fine. p. 259. l. 4. abſceſſum. ibid. l. 11. adſciviſſet. p. 272. l. 7. Fig. XVIII. pag. 278. l. 2. parari. p. 281. l. ult. frigus. pag. 290. l. 18. accedat. pag. 291. l. 6. Danielis. p. 293. l. 3. inferiore. ibid. l. 4. ceu. p. 299. l. 25. occurrit. P. 300. l. 15. orientalium. p. 301. l. 21. phthiriaſi.

In Appendice.

Pag. 14. lin. 21. inſtitêre. p. 19. l. 16. extinctum. ibid. l. 19. præparatoriorum. P. 36. l. 2. veſtigia. p. 40. l. 9. interiora. ib. l. 25. unice. p. 52. l. antepen. illarum. p. 56. lin. 17. non ut. p. 87. l. 6. quas. p. 88 l. 24. pelliculas. p. 94. l. 28. turunda. p. 97. l. 15. bibentibus. p. 100. l. 24. curat. 10. ibid. 29. Valerii. pag. 102. l. 11. reconditum. p. 104. antepen. illas. p. 105. l. 30. cucurbitæ. ibid. 35. 38. cucurbitam. pag. 120. l. 18. fortè. p. 124. l. 18. magnitudinis. pag. 127. l. 26. proſtatarum. p. 131. l. 18. perduceremus. ibid. 29. matris. p. 139. l. 19. Chr. 1515. p. 144. l. 11. fæcunda. p. 159. lin. 23. ipſius. p. 162. l. pen. converſi. p. 164. l. 15. hominum.

APPENDIX
ad
ANNUM TERTIUM
DECURIÆ III.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
ACADEMIÆ
CÆSAREO-LEOPOLDINÆ
NATURÆ CURIOSORUM
In Germania.

Norimbergæ
ANNO 1696.

NATURAL HISTORY

CONTENTA
Appendicis.

1. *Dn. Godefredi Gvilielmi de Leibniz Relatio de novo Antidyſenterico Americano magnis ſucceſſibus combrobato* pag. 1
2. *Dn. D. Conradi Bartholdi Behrens Epiſtola ad Dn. Georgium Franekum de Franckenau de Variolis Epidemicis Anni 1695.* 19
3. *Dn. D. Rudolphi Jacobi Camerarii Epiſtola ad Dn. D. Michaelem Bernhardum Valentini, hujusq́; reſponſoria de Sexu Plantarum* 31
4. *Dn. D. Michaelis Bernhardi Valentini Diſcurſus Academicus de China Chinæ* 41
5. *Dn. D. Ægidii Euth, Sereniſſimi Glorioſiſſ. Memoriæ Dn. Chriſtiani Ludovici Ducis Mecklenburgici Sverinenſis &c. Morbi, Obitus, Anatomes, Balſamationis Periphraſis Jatrica* 61
6. *Dn. Lic. Roſini Lentilii Porallelismus ad Obſervationes in Anni IV. & V. Dec. I. Ephem. Curioſ. contentas* 75
7. *Dn. D. Michael Bernhardi Valentini Hiſtoriæ Literariæ Acad. Nat. Curioſ. Continuatio V.* 113

8. *Dn. D. Joh. Ludovici Hannemanni Sciagraphia Tavmatographiæ Curioſæ, Microcoſmici Phyſico-Medico-Theologico-Hiſtoricæ* 123
9. *Dn. D. Joh. Matthiæ Fabri Phyſic. Heilbronnenſis, Epiſtola de Hydrographia Medica Germaniæ Univerſali, ad Academ. Natur. Curioſorum Scripta* 130
10. *Hiſtoria Epidemica Germaniæ* 137
11. *Dn. D. Joh. Conradi Brunneri Memoria Wepferiana* 153

G.G.L.

G. G. L.

ELATIO

AD INCLYTAM

SOCIETATEM LEOPOLDINAM

NATURÆ CURIOSORUM

DE NOVO

ANTIDYSENTERICO AMERICANO

MAGNIS SUCCESSIBUS COMPROBATO.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

(1)

CUm ante annos aliquot perſcriptum ad me fuiſſet ab amicis, novum Remedium Antidyſentericum in Gallia celebrari cœpiſſe; rei mentionem faciendam putavi in literis ad virum Ampliſſimum Johannem Georgium Volcamerum, inclytæ Societatis Leopoldinæ Naturæ curioſorum, dum viveret, Præſidem datis; eo conſilio, ut occaſionem præberem in tantæ rei fidem curatiùs inquirendi. Certum enim eſt, poſt peſtem & febres cognatas vix aliud morbi genus latiùs apud nos vagari, magisque vaſtare humanum genus, quam dyſenteriam, plebi inprimis, ſed maximè exercitibus funeſtam; ut ſæpe conſtet, vix tertiam quartamque partem cohortis cladi unius autumni ſuperfuiſſe: quanquam & in eos interdum vel contagio vel intemperantia vel alia ratione diffundatur malum, quibus laudatior victus immunitatem præſtare poſſe videbatur. Unde Volcamerus, vir optimus, & publici boni ſtudioſiſſimus, conſilio uſus ſuo, literas meas Ephemeridibus Societatis in publicum editis inſeruit, tum remedii novi cauſa, tum verò maximè, ut præclari apud Mutinenſes Medici, Bernardi Ramazzini (mox in ſocietatem recepti) commendata à me Hiſtoria annalis Medica, imitatores reperiret.

(2) Et profecto negari non poteſt, multis malis premi humanum genus non tam naturæ invidia, cui noſtra vitia ineptè, ne dicam impiè tranſcribimus, quam humana inſipientia, qua morborum cauſas & remedia æquè negligimus. Et fatendum eſt, intimas rationes ſæpe adhuc in abdito latere: ut Carteſius, vir ingenio præſtantiſſi-

mus, in Epiſtola ad amicum extante, faſſus ſit, ſe poſt tantas vigilias naturali ſcientiæ impenſas, ne febriculæ quidem certò curandæ parem eſſe. Nimirum hactenus magis obſervationibus, quàm rationibus nitimur, & magis accommodantur hypotheſes cognitis per ἐμπειρίαν, quàm ex hypotheſibus praxis augetur, quæ tamen una propemodum certa eſt hypotheſeos felicis nota, ſi ſponte ducat in phænomena, ex quibus extructa non fuit; liceatque in ea compendium facere experientiæ, ut jam ratione prævideri nondum tentata poſſint. Quæ non ideò dico, quaſi virorum inſignium hypotheſes & conjecturas ſpernendas cenſeam (quas potiùs in pretio habeo, ſaltem ut præludia & primicias veritatis) ſed ut certum ab incerto diſcriminemus, nec vanis & perpetuis novationibus ars turbetur; & ut intelligamus, quanto magis interdum abſumus à liquidis cauſarum notionibus, tanto majore ſtudio hiſtoriæ morborum & obſervationibus inſiſtendum eſſe, quæ vera eſt ad rationes reddendas ſcientiamque perficiendam via. Itaque & Hiſtorias annales medicas paſſim condendas puto; & præclaros artis maximæ magiſtros orandos, ut diligenter annotent quæ offeruntur; & juvenes aſſeclas comitesque præclarorum virorum hortandos, ut ſeſe amanuenſes illis præſtent diligentes; & illis denique qui in republica autoritate valent inculcandum (quod ipſi ſæpe in ſe ſuisque ſed plerumque ſero ſentiunt) poſt virtutem animorum & populorum quietem nihil eſſe hominibus pretioſius ſanitate, nullamque in artem liberalius ex publico ſumtus faciendos. Quod à me non Medico, eoque minus quæſitæ propriæ utilitatis ſuſpecto, tanto confidentiùs fortaſſe dici poteſt.

(3.) Nec credo deeſſent officio principes aut rerum ingentium adminiſtri, niſi fatalis quædam opinio paſſim homines invaſiſſet, qui præ cæteris acuti habentur: Medicinam (ſi exigua quædam & obvia demas) eſſe artem ambiguam, quæ inſtar Philoſophici lapidis ſpe magna hominum credulitatem ſuſpendat. Et quemadmodum ſunt quidam paſſim impiè ingenioſi, qui in irridenda pietate falſam animi vim oſtentant; ita alii innocentiùs, non tamen ſapientiùs in Medicos dicacitatem exercent, utrique ſaluti ſuæ illudunt. Qui rei momenta expendent, certè magis profectum artis, quam imperfectionem mirabuntur. Amiſimus pleraque veterum remedia, materiæ eorum medicæ interdum ſolis pene nominibus ſuperantibus. Vix duo ſecula ſunt, quod Medicina revixit; non plus quàm unum eſt, quod Anatomia floret; nonniſi dimidium, quod interior humani cor-

poris

poris conſtitutio patuit, reperta ſanguinis circulatione. Itaque mirum eſt, habere nos tot præclara præcepta, tot inſignes aphoriſmos, tot efficacia remedia, in tanta ignorantia cauſarum, quæ ad noſtra tempora humanum genus oppreſſit. Cùm & Macrocoſmi ſtructura ignorata fuerit, donec Copernicus & Keplerus arcanam Mundi machinam explicuêre. Itaque quod tàm imperfecta hactenus Medicina eſt, in tanta facilitate proficiendi (ſi vellent homines uti conceſſis à Deo occaſionibus) non tàm medicis imputandum eſt, qui ſæpè diſtricti inter conſulentes, vix cibi ſomniqúe vacationem habent; quam potentibus, qui tantam publicæ curæ materiam privatis, & de vita toleranda ſolicitis inique inconſulteqúe transſcribunt. Quid magis mirabile, quàm muniri oppida, convocari ingeniarios, inmenſos ſumtus fieri in opera vix aliquando menſtruæ defenſioni ſuffectura; & intereà nihil agi, quo minùs inteſtinus & perpetuus hoſtis impunè graſſetur; quem ipſa noſtra in nos natura interdum & imprudentia armat. Itaque conquirendi eſſent obſervatores, alendi, excitandi, nihilqúe diligentiæ immo curioſitatis reliquum faciendum in re tanta: quod ſi facerent, ad quos ea res pertinet, ego non dubito, in tanta luce ſeculi & artis analyticæ profectu, & abundantia egregiorum ingeniorum & auxiliorum copia, apertis jam per Chymiam Anatomiamqúe corporum receſſibus plus uno decennio profici poſſe, quàm olim ſeculo potuiſſet, aut adhuc poterit, ſi pergimus eſſe negligentes. Sed magna potiſſimum à Germanis hîc expecto, quibus præ cæteris experimenta debet orbis, & à Leopoldina inprimis Societate plurimùm nobis polliceor, ex quo Maximus Cæſar ejus curam in ſe ſuſcepit.

(4) Memini me aliquando vidêre librum, quem Wanslebius ex Ægypto miſerat in Galliam, in quo Concilium quoddam ſapientum Medicorum à neſcio quo Califa an Sultano conſtituendæ Artis cauſa convocatorum celebratur. Scilicet tunc volebant homines ſapere, cum non poſſent in illorum ſcilicet ſeculorum tenebris; nunc cum poſſint, nolunt, vel poſſe ſe ignorant. Equidem fatendum eſt, hodie quoque infelicem temporum conſtitutionem pulcherrimos ſcientiarum curſus non parum ſtitiſſe, quaſi Nemeſi quadam intercedente, ne feliciores eſſemus, quàm meremur. Et ſanè, ſi poſt pacem Pyrenæam quieſcere Europæ licuiſſet, fortaſſe noſtras jam opes miraremur. Integræ nationes præclariſſima æmulatione de inveniendi laude certabant, principes viri arcanis naturæ capiebantur; jam

toto orbe exploratores mittebantur, qui quicquid uſpiam egregium eſt, ad nos referrent comportarentque; cum ſubito turbine, verſo ad arma ſeculo, pulcherrimæ ſpes evanuere. Quid enim præſtituro fuiſſe putamus ſummos viros principum ardenti curioſitate adjutos, cùm nunc quoque, ubi remiſſius agitur, ingentia quædam incrementa ſcientiarum auſpiciis magni Regis debeat humanum genus. Quod ut hoc loco grati prædicemus, jubent, quæ nunc agimus. Nam & Remedium Antidyſentericum autoritate ejus ſtudiosè comprobatum eſt, & regia liberalitate (ut accepi) penſatum.

(5) Ut ergò ad inſtitutum redeamus, cum nondum ad noſtros, à me licet admonitos, perveniſſe medicamenti deſcriptionem intellexiſſem; audiſſem verò à Sereniſſima Principe nuper ex Galliis ad nos reverſa, nihil eſſe ingenti & præſentanea ejus efficacia certius compertiusque, quæ etiam Ipſimet in primaria gynæcei proprii fœmina ſeſe comprobaſſet; non ultra cunctandum ratus per amicum à Medico practico in Pariſiorum urbe inſigni, & hujus ipſius curationis uſum crebrum habente, notitiam Remedii nondum quod ſciam deſcripti impetravi: cui nunc publicè gratias ago, etiam nomen viri opimè meriti proditurus, ſi per modeſtiam ejus licuiſſet. Res autem ita habet.

(6) Mercator quidam Gallus, cui nomen Grenier, navigator frequens, inter alias merces ex Hiſpania Lutetiam Pariſiorum attulerat centum & quinquaginta libras radicis, quam intellexerat magnarum in curanda dyſenteria virium eſſe. Cumque ipſe Medicinæ faciendæ uſum non haberet, Medicum ingenioſum & conſilio actuque promtum delegit, atque in arcani notitiam admiſit, eique partem mercis ſuæ credidit, ut opera ejus ſucceſſuque ipſo increbeſceret utilitas medicamenti. Medicus ergò rem ſtrenuè geſſit, & in aulam introductus Regi ipſi innotuit, cujus juſſu ſumta ſunt complura experimenta in Noſocomio illo magno, quod vocant Hoſpitium Dei (Hoſtel Dieu) aliisque publicis locis. Quid multa? comperta medicamenti virtute juſſu Regio, ſumma pecuniæ non contemnenda Medico donatur, privilegio præterea indulto, ut ſolus diſtribueret, atque in ſingulos ægros certum pretium acciperet.

(7) Sed inde natæ ſunt contentiones acerrimæ inter Medicum & Mercatorem, mercatore omnia queſtibus implente, & ſe tanti beneficii autorem, diſſimulatum, ac per ſummam injuriam contra pacta circumventum clamitante. Re tamen ad Senatum Supremum,

quem

quem Parlamentum vocant, delata, pro Medico valuit privilegium Regium & profeſſionis autoritas, cui medicamenti adminiſtratio jure conveniret; juſſus tamen eſt ſatisfacere mercatori. Qui rem ægrè ferens aliis quoque vendere novam & jam celebratam mercem cœpit, quam deinde multi in urbe Medici & pharmacopolæ cum fructu adhibuere, donec tandem ipſa conſciorum diſſenſione totius arcani ratio in publicum emanavit. Ut adeò Heſiodeum illud locum hic, ſi uſpiam habeat: Ἀγαθὴ δ᾽ ἔρις ἥδε βροτοῖσι. Tametſi fatendum videatur ita vel hac una re de republica meritum fuiſſe Grenerium, ut inſigne aliquod præmium jure ſuo potuerit expectare. Sed valuit hîc quoque crebrum illud inter mortales: Sic vos non vobis. Quanquam enim negari non poſſit primo Piſoni deſcriptionem deberi, non raro tamen fit, ut res præclaræ in oblivionem veniant. Cortex Peruvianus jam ante annos quadraginta quinque propemodum celebratus penè conciderat, donec per Talbotium reſtitutus dignitati plauſum in aula invenit. Jam viginti & amplius anni ſunt, quod mirè prædicari audivi herbam Paraguay à natali provincia Paraquaria dictam, quæ (rarum) ita emetica eſt, ut ſtomacho vis non fiat, magnæque præterea ob ſalutares effectus in India Hiſpanica famæ, nec tamen, quod ſciam, hactenus in noſtras officinas recepta. Itaque etiam medicamenta ipſa ſua fata pro captu hominum habent, ut adeò ſæpe non minus reſtauratori atque propalatori quàm inventori debeamus.

(8) Quare nec de Medico quicquam ſequius credi judicarive velim. Virum enim doctum & artis operibus clarum, & præſertim Senatus Regii ſententia victorem excuſationes ſuas habuiſſe, credi par eſt. Unde prætereunda putavi, quæ acrius ab adverſario dicta ad me pervenêre. Certè licet ab alio edoctus fuerit, multum tamen ipſi quoque debemus, cujus induſtria prudentiaque inclaruit medicamentum. Nam famæ primordiis pleraque conſtant; & optima quoque commendatione atque inſinuatione aptâ indigent; & poterat alius imparis induſtriæ rem quantumlibet excellentem peſſundare aliquo errore, velut in herba oppreſſam, & vix poſt multos annos publicæ ſaluti ab aliquo feliciore in theatrum reducendam. Nunc egregii viri feliciſſima opera factum eſt, ut honor medicamento conſtet, fructusque in publicum maturè dimanaverit.

(9) Cæterum, cum ipſa Medicamenti deſcriptio quantum ſciam, nondum ſatis hactenus innotuerit; levato velo rem omnem

boni

boni publici cauſa in apricum producendam putavi. Sciendum eſt ergò, Radicem eſſe Americanam, deſcriptam jam tum à Guilielmo Piſone in Hiſtoria naturali & medica Braſiliæ, qui hanc ipſam, de qua agitur, ejus virtutem non ignoravit, & ſatis efficacibus verbis expreſſit, ſed alexipharmacam quoque facultatem quanquam veriſſimè tribuendo nonnihil fortaſſe lectoris animum alio avertit. Scilicet adeò aſſueti ſumus immodicæ ſimplicium commendationi, ut niſi deſcriptor multum & diu inculcet virtutem plantæ vix ſerio aut vix certè ex uſu rerum, ſed magis ex relatu ſcripſiſſe judicemus. Nomen plantæ eſt *Ipecacuánha*, cujus partem primariam *Radicem Antidyſentericam* meriò appelles. Sed ecce verba Piſonis (lib.4.cap.53.pag.131. editionis Elzevirianæ ann. 1658.) quem meritò velut primum autorem commendamus, ſi quidem, ut ait, nemo ante ipſum aut plantam deſcripſit aut virtutes ejus publicavit.

IPECACVANHA.

(10) " Tandem (inquit) ad decantatas has ſalutiferas radices " ordo nos deducit, quæ præter facultatem purgatricem per ſupe- " riora & inferiora omni veneno eximiè adverſantur. Nec credo, " præſtantius remedium adverſus plurimos morbos ex longa ob- " ſtructione ortos, imprimis in ventris fluxibus medendis, in hiſce " terris reperiri facilè.

" Duæ exiſtunt ſpecies, neutra à nemine, quod ſciam, deſcripta, " earumve qualitates eximiæ in lucem protractæ. Utraque eidem " uſui dicata, ſed gradibus facultatum, tum & facie & natali ſolo dif- " ferunt. Una enim earum humi depreſſa, exiguior, in pratis creſcit, " pulegio non admodùm diſſimilis: nam caulis foliis lanuginoſis ex- " ſurgit multis, albiſque floſculis cingitur: radix illius eſt craſſa, " filoſa, albicans, à Luſitanis ad differentiam *Ipecacuánha blanca* dicta, " quæ quod minus turbet corpus, & venenis validiſſimè reſiſtat, " æquè pueris ac gravidis exhibetur.

" Altera, cujus Iconem hîc damus, eſt longitudinis ſemicubita- " lis, trinis vel quinis tantum foliis ornata. Gaudet locis opacis, & " tantum in denſioribus reperitur nemoribus. In ſummitate caulis " baccas producit nigras, ſed paucas. Radice eſt tenui, tortuoſa, " nodoſa, fuſci coloris, ſaporis ingrati, amari, calidi & acris. Exſic-

" cata

" cata in multos annos reſervatur, nec facilè vires deponit antidota-
" les, ſudoriferas, ſed quidem vomitivas. Ejus in pulverem reda-
" ctæ doſis eſt drachma; in infuſo, drachmæ, plus, minus, duæ. Fa-
" cultatem habet abſtergendi, meatus reſerandi, ac infarctus ex-
" ſolvendi.

" Utriusque quotidianus eſt uſus, malunt tamen dilutum, quod
" vel unius noctis ſub dio maceratione aut coctione in aqua, medi-
" cam ſuam virtutem abunde liquoribus communicet. Poſtea ca-
" put mortuum reſervatum, denuoque eodem modo præparatum,
" in eundem uſum exhibetur; minus quidem efficax ad purgandum
" vel vomendum, ſed magis adſtringens. Ita ut radix hæc non ſo-
" lùm materiam morbificam, licet tenaciſſimam, à parte affecta re-
" vellat, eamque per ſuperiora expellat, ſed & adſtringendo viſce-
" rum tonum reſtituat. Præterquam enim quod fluxibus ventris,
" aliisque morbis medeatur; venenis adverſatur, virusque tum oc-
" culta qualitate, tum manifeſta per vomitum ſtatim expellit. Quam-
" obrem religiosè à Braſilienſibus reſervatur, qui illius virtutes pri-
" mi nobis revelarunt.

CAA-APIA.

" Secretum hujus herbæ Luſitanis debemus, qui nobis eam
" ſuppeditarunt. Puſilla eſt planta & depreſſa, ſed humilitatem præ-
" claris dotibus abundè compenſat. Ex radice enim pennam olori-
" nam craſſa, verrucoſa, filamentis ad latera, & inferius tenuibus
" prædita, exterius è griſeo flaveſcente, interius alba, tres vel qua-
" tuor pullulant pediculi teretes, qui quilibet unicum folium ſuſti-
" nent, obrotundum vel oblongum, tenerrimum, ſuperius ſplendi-
" dè viride, inferius paulum albicans, habens nervum & inferius ve-
" nas transverſim conſpicuas.

" Florem fert in proprio pediculo rotundùm, umbilici figura,
" floris Bellidis æmulum, multis ſtaminulis conſtantem, ex quo ſe-
" men provenit minus Sinapi. Radix ejusdem cum *Ipecacuánha* præ-
" ſtantiæ & efficaciæ, unde & *Ipecacuánha* abuſive à quibusdam ap-
" pellatur. Cujus vicem in vomitu ciendo, & alvi profluvio com-
" peſcendo egregiè ſupplet. Eo tamen diſcrimine obſervato, quod
" primam ſuam dignitatem à virtute antidotali ſortiatur, quam an
" aliundè mereatur, niſi quod viſcera tetris fuliginibus liberet, mihi

" nondum experiri licuit. Radix primum haud manifeſto ſapore eſt " prædita, ſed manſa, quodammodo acris eſt, & relinquit in lingua " vellicantem humorem.

" Differt porro ab Ipecacuánha, quod ad vomitum proritan- " dum minus fit valida, nec pari efficacia humores peccantes per ſu- " periora exturbet: quo fit, ut radix, quæ odore & ſapore alteri ce- " dit, majori quantitate exhibeatur.

" Indigenæ integram plantam contundunt, & ſucco prælibato " virus à ventre excludunt: à colubris læſi, aut ſagittis venenatis " percuſſi, eundem antidoti loco, vulneri inſtillant, non ſine ſucceſſu.

" Datur hîc & alia Caa-apíæ ſpecies, priori per omnia ſimilis, " exceptis foliis; quæ quidem ejusdem ſunt figuræ, ſed in ambitu ſer- " rata & hirſuta: pediculi horum raris veſtiuntur pilis. Florem fert " in proprio pediculo rotundum cum umbilico in medio inſtar floris " Chamæmeli.

" Idem Autor lib. 5. cap. 19. pag. 310. Duæ, inquit, herbæ An- " tidotales nomen Ipecacuánha ſibi vendicant; quarum prior, ob " evidentem vim emeticam, ut præcedenti libro prolixè docui: po- " ſterior verò, Caapía vulgò nomen audit, ob alexiterias virtutes ma- " gis celebris, proinde quod qualecunque venenum aſſumtum, ante- " quam ex ventriculo & primis viis ad penetralia corporis permea- " verit, per vomitum benignè ejiciat, ſi duæ circiter drachmæ ex li- " quore convenienti maceratæ propinentur: Mox ſecundum ejus " infuſum vel ſolum vel cum radice *Jaborandi* mixtum ſuperadditur, " non quidem ad vomitum, ſed ad urinas & ſudores concitandos. " Ita ut in hac nobiliſſima planta diverſæ qualitates ſe prodant, utræ- " que quidem veneno exturbando dicatæ, ſed ita tamen, ut hæ po- " ſteriores altius poſitæ, tum demum ſe videantur manifeſtare, cum " emeticæ facultates poſt primam præparationem evanuerint.

(14) Sed cum idem libro ſecundo, ubi de morbis agit cap. 9. de ventris fluxibus, hujus quoque medicamenti meminerit, quæ- " dam inde huc transferre placet: curatio (inquit) primo à clyſte- " ribus abſtergentibus, qui mel ſylveſtre inprimis recipiant, incipit. " Interim corpus Syrupis aliquandiu ſimilibus præparatur. Dehinc " ad radicem Ipecacuánha tanquam ad ſacram anchoram confugien- " dum, qua nullum præſtantius aut tutius, cum in hoc (albo alvi pro- " fluvio ſine febri, ex frigida materia orto) tum in plerisque aliis cum " vel ſine ſanguine fluxibus compeſcendis natura excogitavit reme- " dium.

" dium. Quippe præterquam quod tuto & efficaciter tenaciſſimos " quoque humores per ipſam alvum, ſæpiſſime autem per vomitum " ejiciat, & à parte affecta derivet, vim quoque aſtrictivam poſt ſe re-" linquit. Non enim vomitus ſolum ſponte ſuperveniens, ut ait " Hippocr. Aph. 15. lib. 6. ſed & arte concitatus ſub eodem aphoriſmo " comprehendi poteſt. Illud verò hoc modo perficitur: Drachmæ " duæ radicis *Ipecacuánha* in unc. iiij. liquoris appropriati coctæ, vel " ſine oxymelis unc. j. exhibetur: poſtridie ſemel atque iterum pro " re nata ſecunda, imo tertia ejus decoctio (ejusdem ſcilicet) repeten-" da, tam quod ægri debiliores eam facilius ferant, quàm quod aſtri-" ctoria ejus vis tunc magis efficax appareat.

Mox & in teneſmo cap. 10. Ipecacuánham ſuadet, quando ex ſu-perioris ventris partibus videlicet ventriculo, meſenterio & inteſti-nis materia cruda delabitur, per vomitum proinde revellenda, ſed de-nique cap. 12. de dyſenteria ipſa agens, videtur non planè ſatis ſuæ tantopere commendatæ radicis benignitatem ſciviſſe, & aliquando veritum in corpore valde cacochymico, ne laxativo quantulocunque mordax humor provocaretur; quod an regionibus illis peculiare ſit (nam de medicina in Braſilia facienda ibi ſcribit) non dixerim. Uſus nuperus in Europa nos ab hoc metu viſus eſt liberâſſe. Si quando tamen, inquit, evacuationi locus, radicem vomitivam Ipecacuánha *exquiſitiſſimum naturæ munus*, cæteris remediis præferre conducit. At-que hæc quidem ſunt, quæ nobis Piſo ſuppeditavit.

(15) Nunc aliquid addi opus eſt de nupero in Gallia uſu. Tres ad me perſcribitur ſpecies radicis allatas fuiſſe, unam nigricantem (*noiraſtre*) aliam coloris flavi aut fuſci (*de couleur blonde ou brune*) ter-tiam candidi. Fuſcam vel brunam optimam eſſe experientia docuit. Nam nigra nimis vehemens deprehenſa eſt, alba exiguam aut nullam virtutem oſtendit. Uſus magis ſubſtantiæ in pulverem redactæ quàm infuſionis placuit; fortè quod pretium materiæ & raritas par-ſimoniam ſuaderet, & minor quantitas ſubſtantiæ ſufficiat. Doſis ordinaria eſt à drachma ſemis ad integram, in uno vel altero cochlea-ri vini aut juſculi, jejuno ſtomacho, vel ſi res exigat, duabus horis poſt paſtum.

(16) Quod rationem obtinendæ Radicis attinet, Grenerium ex Hiſpania attuliſſe ſcriptum eſt, & ipſe in notis ad Methodum me-dendi mox ſubjungendis, ait, ex Peruvia venire non minus quàm corticem febrifugum; quem Gannaperidem illic vocari ajunt, noſtri

 Chinam

ChinamChinæ vocant. Non tamen dixerim, an non fortè Peruviæ vocabulum latius acceperit, & an ſub Hiſpaniæ appellatione Luſitania, ut ſæpe fit, fuerit comprehenſa. Certè per Luſitanos ex Braſilia haberi Radicem poſſe, dubium eſſe non poteſt Piſonem legenti. Non ideò tamen negaverim, etiam per Hiſpanos ex Peruvia afferri, multa enim ſimplicia Braſiliæ & Peruviæ communia, ipſumque Balſamum, Peruviani nomine celebre, etiam in Braſilia reperiri, ut alia taceam, ex ipſo Piſone conſtat; compertum tamen eſt poſtea radicem quâ Grenerius uſus eſt, revera ex America veniſſe. Eoque faciliùs impetrabitur hoc medicamentum, ſi pluribus regionibus commune eſt. Et Batavi aut Hanſeatici mercatores creberrimè in Hiſpaniam & Luſitaniam navigantes, facilè deſideriis noſtris ſatisfacient, ſi à Medicis doctis ritè inſtruantur.

(17) Porro ex his multa diſcimus profutura, & ſilentium nonnullorum pertinaciæ impoſitura. Sunt enim non pauci, qui negant dari in morbis medicamenta tam probatæ virtutis, ut omni temperamento aut conſtitutioni quadrent. Alii exotica omnia damnant, ut noſtris corporibus incongrua. Sunt, qui præfractè negant extare medicamenta verè ſpecifica, quibus omnibus opponi Ipecacuánha poteſt. Et quanquam non incredibile ſit per antimoniata cum aliis ritè combinata, poſſe obtineri ſuccedaneum radicis Antidyſentericæ; difficile tamen fortaſſe fuerit, omnes ejus virtutes tam commodè in medicamento compoſito conjungi, quando ſimul & adſtrictoria & alexipharmaca virtute pollet, quorum utrumque requiri videtur, præſertim in morbo tantæ pertinaciæ & malignitatis. Et multum inter noſtras & naturæ combinationes intereſſe conſtat.

(18) Crediderim verò & alios uſus egregios hujus medicamenti temporis tractu apparituros. Cum enim diuturnas obſtructiones aperiat & tam innocenter imò laudabiliter purget, & tonum viſcerum reſtituat, & præterea malignitati obſiſtat, facilè intelligi poteſt, quàm latè pateat ejus utilitas. Cortici ipſi febrifugo præferri poſſe videtur hæc radix, quia non tam ſiſtit pravi humoris motum (ut cortex facit) quàm mali fontem tollit, & recidivæ eſt expers. Corticis verò ambiguum aliquando uſum eſſe, egregiis medicis compertum habetur, quod non raro tam prava conſtitutio curationem conſequatur, ut præſtaret febrim redire. Utrumque tamen ſui generis præſtans eſſe medicamentum & omnibus veterum facilè opponendum, fateri opportet.

(19) Porrò cum multa alia adhuc ſimplicia rerum exoticarum

ſcriptores non minoribus elogiis commendent, poteſt nos opinione major Ipecacuánhæ ſucceſſus admonere, ne facilè relationes peregrinatorum ſpernamus, generali illo ſuſpecti prætextu, qui nullis magis in promtu eſt, quàm rerum ignaris, alienæ laudis detractoribus. Nec dubito ſupereſſe his jam compertis non inferiora. Equidem cautiones prudentium Medicorum probo, nec Chifletio vitio ducendum puto, quod tardius Gannaperidi fidem adhibuit, & celeberrimi Redii etiam commendandam ſeveritatem cenſeo, qui facta inquiſitione multas Exoticarum virtutes ad fabulas relegavit. Nolim tamen alios judicii impares exemplo ejus abuti; & ſi eligendum eſt, malim inclinare ad ſperandi facilitatem, qua alatur experiundi curioſitas, (dummodo ægrorum periculum abſit) quàm affectato ſupercilio, quo ſe plerumque ſuperba & infida armat ignorantia, deterreri homines à conatu proficiendi.

(20) Denique, quanquam hæc ſufficere poſſe videantur, ne quid tamen hîc omitterem, quo juvari dirigique poſſet uſus remedii generoſi, ſubjiciendam putavi Methodum eo utendi, ex Gallico translatam, quam præſcripſit Medicus celebris Adrianus Helvetius, Joannis Friderici Scriptis & praxi apud Batavos Clariſſimi, filius in Galliâ nunc florens, cujus nuper etiam libellus prodiit de febrifugo per enemata dando. Is ergò cum uſu Antidyſenterici Novi ante omnes inclaruiſſet, hanc methodum publicavit, diſſimulato tamen nomine & natura Medicamenti. Subjecimus notas breves in eandem Methodum à Grenerio ejus adverſario ſcriptas, omiſſis quæ mordaciora videbantur. Facilè autem virorum in arte peritorum judicium ſequimur, qui præcepta Helvetii etiamſi neceſſaria non eſſent, laudanda tamen judicant, & peritiam ingeniumq; autoris non mediocre oſtendere arbitrantur; & nonnulla etiam in aliis morbis prodeſſe poſſe cenſent; præſertim cum in novi & incogniti Remedii adminiſtratione nulla cautio ſuperflua videri poſſet. Adjecimus etiam excerpta ex privilegio Regio & Teſtimonio primarii Regis Medici, quibus initio ſtatim maximè autoritas fidesque Medicamento accrevit. Quod enim majus elogium dari poterat, quàm quod Rex magnus à peritis, quibus commiſſum fuerat examen, ad ſe relatum profitetur, ſucceſſiſſe indiſcriminatim in omnibus omnino ægris, in quibus experimentum ſumtum fuit, etiam in maximè deſperatis?

(21) Cum igitur Bibliopolæ recudendum commendaſſem nuperrimè editum mihique transmiſſum libellum practicum Martini Liſteri, Medici, & naturæ exploratoris apud Anglos excellentis; eoq;

magis laudandi, quod antiquorum reverentiam cum ſtudio nova obſervandi acerrimo conjunxit; quanquam non is ego ſim, qui de cætero ſententiis ejus peculiaribus judicium meum interponere audeam: putavi hanc Relationem de novo Antidyſenterico, non incommodè addi poſſe; cum & Liſteri liber peculiares morbos perſequatur. Studium autem meum (hominis nihil ſibi in ſcientia aliena vindicantis, ſed aliorum tantum munera opportune, ut videtur commendantis) optimos quosque Medicos, ut ſolent eſſe χαριέστατοι, æqui boniq́ue conſulturos ſpero.

Methodus utendi novo Remedio contra diarrhœam, dejectiones ſanguinolentas & dyſenteriam ex Gallico translata.

(1)

QUoties remedia uſu communi in Medicinam recepta dyſenterias, diarrhœas pertinaces & chronicas tollere non potuêre, Medici etiam celeberrimi ab omni retro memoria naturam morbumq́ue ſibi relinquere coacti ſunt, qui tamen hîc rarò felici exitu terminari conſuevit.

(2) Quæ cauſa fecit, ut crediderim me rem gratam facturum non medicis minus, qui hactenus fruſtra ſæpe regulis artis inſtituêre, quàm ægrotis, qui per remedia generalia ſanitatem recuperare non potuêre; ſi methodum infallibilem communicarem, quibus hæc morborum genera, quantumvis periculoſa & inveterata ſanari poſſint; ita ut nullæ reſtent mali reliquiæ; nullusq́ue recidivæ metus ſuperſit. Ab hoc tamen numero ægrorum hac arte ſanabilium excipio Phthiſicos, Atrophia laborantes, Hydropicos, eosque quibus inſignis jam corruptio partis in infimo ventre accidit, quoniam fluxus ventris his ſuperveniens caloris naturalis extinctionem & propinquam mortem indicat. Itaq́ue ab his remediis ſperari ad ſummum dilatio aliqua poterit, non perfecta curatio.

(3) Sed & hoc moneri opertet, eos quibus diuturnitate morbi delirium, ſingultus, vomitus cum tenſione dolorifica in infimo ventre dejectionibusq́ue fæci vini ſimilibus aut loturæ carnium cadaveroſi odoris oborta ſunt, fruſtra ſalutem ſperaturos; cum hæc certa ſint indicia gangrænæ in inteſtinis.

(4) Cæ-

(4) Cæteri omnes dyſenteria laborantes facilè curabuntur, ſi ſequentia obſervent.

Per continuos tres dies manè & veſperi ſumi oportet pulverem ſignatum (*a*) in vino, æquali aquæ quantitate temperato; ut corpus paulatim ad purgationem diſponatur, ac temperentur corriganturq; humores acres, qui aquæ fortis aut ſpiritus nitri naturam habent, excoriantque, rodunt & exulcerant tunicas inteſtinorum & oſtia vaſorum; ita ut ſimplex diarrhœa ſæpe in dyſenteriam degeneret, dum humores depravati indies magis magiſque corroſivi fiunt, morbique vis augetur. Itaque ut ad curationem ſecurius perveniatur, à corrigendæ ſiſtendæque humorum malignitatis curâ incipiendum eſt, quod primum hoc remedium præſtat.

(5) Diætæ regimen in eo conſiſtit, ut leve juſculum duabus poſtea horis elapſis ſumatur, vel cruſta panis in vino tincti, vel ova recentia cum panis ſimilaginei ſegmentis. Prandium deinde exiguum ſequetur: &, ſi horis pomeridianis alimentum neceſſarium videatur, poterit comedi panis tinctus in vino ſaccharato, vel fruſtulum bis cocti ex aquæ vinique miſtura: inde veſperi rurſus adhibebitur pulvis ſignatus (*a*) & cœna erit mediocris.

(6) Quarta die manè ſuccedet doſis ſignata (B.1.) in juſculo vel in vino medietatem vitri uſitati implente. Hoc remedium liberabit ventriculum à bile viſcida & fæculenta, quæ calorem naturalem debilitat & digeſtionem alimentorum prohibet; qua ratione fit, ut chylus ad perfectionem debitam non perveniat, ſed potius aceſcat, unde tota ſanguinis maſſa alteratur, turbaturque corporis œconomia, & gravia illa ſymptomata naſcuntur, quæ hunc morbum comitari ſolent. Quatuor deinde horis transactis, juſculum proderit, victusque ea die erit moderatus. Et binis ſequentibus diebus rurſus ut ante ſumetur pulvis. (*a*)

(7) Septima die adhibeatur medicamentum ſignatum (C) in hauſtu ptiſanæ infra deſcriptæ. Hoc remedium paulatim obſtructiones tollere incipiet & duabus poſt horis juſculum ſequetur.

Die nona doſis ſignata (B.2.) in juſculo aut vino; diæta erit quæ ſupra.

Die undecima iterum medicamentum (C) cum diæta eadem, quæ prius.

Die 13. Doſis ſignata (B.3.) cum diæta, quâ uſus eſt æger, cum ſumeret (B.1.) & (B.2.)

Die 15.

Die 15. Doſis ſignata (B,4.) diæta ſit eadem, quæ poſt tres doſes priores fuit uſurpata.

(8) Secuta ſic curatione, magnâ tamen adhuc cautione opus eſt, & victu non minus exquiſito, quàm ſi adhuc morbus urgeret. Itaque nec dies de more obſervandi ſunt, quibus à carnibus abſtinetur, nec potu ad glaciem frigefacto utendum. Et quotidie purgandum corpus medicamento, (C) qua ratione recidiva infallibiliter cavebitur, natura à pondere opprimente liberata.

(9) Diebus vacantibus, quibus paulò ante medicamentum nullum fuit aſſignatum, veluti octava, 10, 12, poterit manè & veſperi ſumi pulvis (*a*) ut ſupra. Si æger noctu quieſcere nequeat ob magnitudinem dolorum, aut ſedes nimis frequentes, opus eſt, ut veſperi duabus horis poſt paſtum ſumat ſyrupum corall. dilutum agitatumq; in vitro aut ſesqui cochleari ptiſanæ prout jubebit vis mali.

(10) Syrupus iſte ſiſtit & domat fermentationes & ebullitiones humorum & ſomnum reddens, naturæ vires reſtaurat, ut remedia tanto efficacius agere poſſint.

(11) Quin & ſumendum erit de Syrupo eodem, quantum cochlear capit veſperi ejus diei, qua medicamenta B aut C ſunt ſumta; quamvis nullus dolor ſentiatur.

(12) Omnia hæc medicamenta manè jejuno ſtomacho adhibenda ſunt, aut veſperi duabus horis ante cœnam: qui vehiculum liquidum refugient, poterunt tenuiſſimo panis genere involuta deglutire & ſuperbibere.

(13) Illud notaſſe refert, ſi forte conatum vomendi uſu remediorum excitari ſentiatur, cavendum quidem eſſe vomitum quoad licet, ſi tamen prohiberi nequeat, non ideò animum deſpondere oportere, nihilominus enim obtinebitur ſanitas ob promtitudinem, qua remedia hæc immediatè agunt in cauſas morbi. Tantum obſervetur, ut in vomitionis intervallis ter quaterve aquæ tepidæ ſumatur paulum, ita vomitus minore fiet violentia.

(14) Quoad infantes, perſonas tenerioris conſtitutionis & fœminas ſequens methodus obſervetur. Lactantibus & nondum trimulis detur octava pars doſium, qui verò trimuli decimum ætatis annum non exceſſerint, iis pars quarta ſatis erit, decimum ſupergreſſis, ſed necdum quindecennibus tertia; ab anno decimo quinto ad vigeſimum dimidia porrigatur. Quæ ſanè etiam ſufficiet delicatis, ſenibus & gravidis. Robuſtiores à vigeſimo anno ætatis ad ſexageſimum

mum non recedent à doſibus ſupra præſcriptis. Quoscunque aut complexio delicata aut ætatis imbecillitas aut graviditas integras doſes ſumere vetabit, iis eadem remedia adhuc ſemel reiterabuntur, diminutione præſcripta; qua ratione ſanitatem, quanta unquam gaviſi fuère, ſibi rurſus promittere poſſunt.

(15) Sæpe cum dyſenteriam comitabitur febris, & magna fiet ſanguinis dejectio, aut dolores erunt valde graves, poterit ſemel iterumve ſanguis ægro mitti, modo id vires patiantur. Nempe ut vaſa depleantur, ardor febrilis temperetur, & motus ſanguinis impetuoſus ſiſtatur: deinde accedatur ad uſum remediorum. Eoque caſu ſuaſerim ſtatim incipi à doſi ſignata (B.4.) quæ ſupra diei decimæ quintæ erat deſtinata. Nempe ad plenitudinem minuendam, quæ aliquando tanta eſt, ut periculum ſit in mora. Et ſic quinta decima die quieſcetur. Finito remediorum uſu manè & veſperi per duas ſeptimanas ſumatur cochlearis quantitas de *Elixire Stomachico* vel per ſe vel cum quadruplo aquæ mixto. Elixir ipſum ita componetur:

Elixir Stomachicum.

(16) Rec. Ligni Santali rubri, ligni aloes, ana 2. unc. cinnamomi 2. unc. Cardam. min. galang. caryoph. Zedoar. ana 1. drachm. Sem. anis. fœnic. gran. Kermes ana 2. drachm. glycyrrhizæ 2. unc. terræ catſchu vel catechu cryſtal. min. an. 1. unc. uv. damaſc. 4. unc. dactyl. palm. n. 10. vel 12. uvæ & dactyli in partes minutas ſecentur, & tundantur, quæ tundi debent. Deinde omnia ponantur in vitreo vaſe, ſuperfundatur ſemipinta (chopine) ſpiritus vini, in quo prius diſſolveris cryſtallum mineralem: macerentur per noctem, ſequenti die rurſus duæ pintæ ſpiritus vini ſuperfundantur, & ita infuſa ſtent in frigido per quatriduum; vitro quater aut quinquies quotidie agitato: inde liquidum filtrabitur, & in eo ſolvetur libra ſacchari optimi, & addetur ſuccus ex duobus malis citreis expreſſus. Ita erit Elixir confectum. Uſus ejus eſt confortare cerebrum, corque & partes nobiles omnes diſſipatione Spiritum debilitatas, corroborare ſtomachum, cruditates corrigere, & omne ventoſum flatulentumque huic malo ſolenne diſſipare.

(17) Regimen diætæ toto morbi curſu huc redit, ut comedatur parum, eviteturque quicquid eſt difficilis digeſtionis, nec benè

diſtribuitur, aut quod facilè corrumpitur; quales cibi ſunt artocreas varii generis, irritamenta ferculorum (ragoufts) bovina præſapida (boeuf à la mode) ſuilla recens aut ſalita, cibi, quos nigros vocamus &c. Pro his ſubſtituentur ſucculenta & benè nutrientia, qualia ſunt jus, cui incocta fruſta laudabiliora carnis bovinæ aut ovillæ, vel de perdice ſene, aut gallo, cui oſſa comminuta, nullis herbis adjectis, pro quibus addi poſſunt cæpæ binæ caryophyllis trajectæ. Elixis carnibus abſtinendum erit, ſi facultates patiantur meliores cibos haberi, donec ſe integrè reſtitutum ſentiat æger, nam ventriculum debilem inutili ſaburra gravant. Itaque præſtat manè & veſperi comedi carnes aſſatas teneras, ad nutriendum aptas, ſine lardo, tantùm jure madefactas, aut pauxillo butyri recentis. Maſticetur probè cibus, antequam deglutiatur, bibaturque vinum vetus cum aqua, & pro potu extra paſtum ptiſana ſupra dicta.

(18) Æger mentem contineat in ſtatu tranquillo, ne quo affectu vehementi agitetur, qui renovare fermentationem ſanguinis & humores turbare poſſit.

(19) Si res ægri parum lauta ſit, ut ſumtus alimentorum exquiſitorum vix ferre poſſit, ſuffecerit jus carnis, aut, ſi hoc deſit, juſculum ex lacte vel brodium, cui cæpæ incoctæ, vel oryza in aqua aut lacte cocta, pro guſtu cujusque & complura ova recentia. Ita alimenta velut tegmine obducent partem affectam, & contra acredinem humorum defendent.

(20) Cum plerumque dyſenteriam ſequatur ſitis, ut ægri ſibi perſuadere ſoleant, malum eſſe à calore; monendi ſunt etiam atque etiam, ut à potûs exceſſu ſibi caveant; calor enim & ſiccitas in ipſis non cauſæ, ſed ſymptomata ſunt morbi, quin potius cum in hoc ſunt ſtatu, ſtudioſius ſibi in bibendo moderari debent, quàm alias ſolent. Nam nihil ipſis tunc noxium magis eſt, quàm frequens potus, qui ſtomachum debilitat, & calorem naturalem frangit. Sufficit gargariſare os aquâ ſaccharatâ, in qua ſit quarta pars omphacii. Ita facilius ſitim ferent; nec verò bibent, niſi ad ſummum transacto bihorio à paſtu.

(21) Cum ſint aliquando, quos mali pertinacia ita afflixit, ut carne velut detracta oſſibus hærere videantur, convenit, ut medio inter remedia tempore injiciantur ipſis clyſteres ex ſimplici jure carnium. Qua ratione facilius ſuſtentabuntur vires aut reſtituentur.

tur. Et poſt uſum remediorum ut habitus corporis redintegretur, poterit bibi lac caprinum aut vaccinum, cum chocolata, quod nos tamen judicio & prudentiæ Medici committimus. Conveniet paulum de nuce Muſcata pulveriſata cum 4. aut quinque granis ſalis, lacti injici, quo minus in ſtomacho coaguletur.

(22) Ptiſana ordinaria: Rec. de ligno ſantali rubri, de cortice mali granati, ana unc. 1. radicis tormentillæ unc. 2. intybi ſylveſtris, graminis canini (vulgò Gallis chiendent, noſtris Hunds-Kraut) ana unc. 2. de granis Sumach emundatis unc. 2. fol. agrimoniæ manipulos 2. Coquantur omnia igne flammæ vel aperto, in ſex pintis vel menſuris aquæ, quæ ad medietatem reducenda eſt. In fine decoctionis cum olla ab igne removebitur, adde paulum cinnamomi in pulverem redacti, & tantundem glycyrrhizæ in fila diſcerptæ. Quod ſi in loco ſimus, ubi hæc omnia invenire non liceat, ſuffecerit aqua, in qua ferrum candens extictum, cui incoquatur gramen caninum & paulum cinnamomi.

(23) Si dolores, qui dyſenteriam comitantur, durante præparatorum remediorum uſu perſiſtant urgeantque, enema injiciatur, cujus hæc eſſe poteſt formula: Rec. burſæ paſtoris manipul. 2. gran. lini unc. ſem. florum roſ. rubr. & papaveris erratici (quod Gallis coquelicoc, noſtris Klapper-Roſen) drachm. 1. ana, farinæ manipulus unus. Bulliant in decocto hordei ad conſiſtentiam injectioni convenientem. Transcoletur liquor per linteum. In colaturam immitte vitellum ovi recentis, & uncias duas mellis violati.

(24) Si dolores eſſent admodum acres, decoctioni addi poſſent duo capita papav. alb. ſed cavendum eſt, ne pro doloribus inteſtinorum accipiamus eos, qui in ano ab hæmorrhoidibus oriuntur, quos ſopire licebit oleo Juniperi, per retortam igne aperto lege artis propulſo, ſpiritu prius per infundibulum ſeparato. Si hæmorrhoides ſint externæ, oleo eodem pennæ ope tangantur, ſingulis quatuor horis, ſin internæ ſint, madefiant eodem, cujus quantum quartam partem cochlearis impleat, ad inſtar enematis injici ſatis erit. Ita intra bihorium ceſſabit dolor & hæmorrhoides flacceſcent, ut alio remedio non ſit opus. Hoc remedium communicavit Dn. Gatelier, inſignis Artiſta, quô Colbertus ob peritiam utebatur.

(25) Equidem cum multi ſint, qui ſibi perſuadere non poſſunt, dari in medica arte remedia generalia & indubitata, credibile eſt, eos nec iſti novo Medicamento majorem quàm tot aliis fidem habituros, quæ huc usque ſucceſſu expectato caruêre. Et ſanè nec ego diffiteor ſatis difficulter intelligi, quomodo fieri poſſit, ut idem pharmacum æquali efficacia in ægros agat, eodem quidem morbo laborantes, ſed temperamento ac vivendi ratione maximè diſtantes, præſertim cum tot ſint ejusdem morbi ſpecies, cauſæque tam diverſæ. Sed quemadmodum Corticis febrifugi, quem Chinam Chinæ vocant, virtus jam in confeſſo eſt, ut pro remedio generali ab omnibus Medicis recipiatur, ita eo minus mirari nos oportet, aliud dari Remedium ſpecificum non minore univerſalitate ad omnes ventris fluxus ſeſe extendens, quam qua cortex ille exoticus ad omnes febres intermittentes valet. Noſtrum tamen Febrifugo illo præſtat, quod nullum relinquit recidivæ (quam vocant) metum.

(26) Sed quando ab experientia ſola accurata veritatis tantæ notitia haberi poteſt, hi, quorum intereſt, rectiſſimè facient, ſi ſepòſitis præjudiciis ſententiam differant, donec effectibus ipſis conſtabit, quid credere oporteat. Si qui internum remediorum uſum refugiunt, ſciant etiam externa applicatione curam perfici poſſe, cujus uſum mihi reſervo, ægris deſiderantibus non denegaturus. Monere etiam volui eſſe, qui remedium imitari velint, ſed ſucceſſu caruiſſe, quod dico, ne quis ſe decipi patiatur. Uni enim Regiæ Majeſtati arcanum aperui.

(27) Poſtremo omnibus ſignifico, nullum me pretium ſolito majus ab iis poſtulare, qui initio morbi ita ad me recurrent, quemadmodum ii faciunt, apud quos Medici ordinarii munere fungor, cum febri aut alia ægritudine laborant. Sed alii, qui, ut quotidiè fit, ad me tum demum confugient, cum ad extrema redacti fuerint, hos æquum eſt laborum meorum rationem habere proportione ſtatus, in quo à me deprehenduntur.

(28) Pauperes quicunque mihi offerentur, his gratis medicinam faciam non tantum, ſi dyſenteria, ſed & ſi febri, hydrope, epilepſia aliisque quibuscunque morbis laborent.

Appro-

Approbatio Domini Daquini, Conſiliarii Regii & Comitis Archiatrorum.

EGo infra ſcriptus Conſiliarius Regius & Comes Archiatrorum notum facio, vidiſſe me & examinaſſe methodum utendi remediis ſpecificis contra diarrhœam, fluxum ſanguinis, & dyſenteriam, nec quicquam notaſſe, quod non ſit egregiæ in publicum utilitatis.

Daquin.

Excerpta ex Literis patentibus Regiis.

LUdovicus Dei gratia Rex Franciæ & Navarræ. Noſtris dilectis & fidelibus Conſiliariis &c. &c. & aliis officialibus, ad quos pertinebit ſalutem &c. &c. Mandato noſtro remedium hoc ſpecificum (ſine recidivæ periculo, diarrhœam, fluxum ſanguinis & dyſenteriam infallibiliter perſanans) diverſis experimentis examinatum comprobatumque eſt in Hoſpitali generali, & in Hoſpitio Dei (Hoſtel Dieu) urbis noſtræ Pariſiorum. *Succeſſitque indiſcriminatim in omnibus omnino ægris tali genere morbi laborantibus, etiam maximè deſperatis.* Præterea Conſiliarius noſter & Archiatrorum Comes, Daquinus, multa experimenta & ſumſit ipſe & per alios ſumi curavit, quæ omnia eundem prorſus ſucceſſum habuêre, quem ad NOS retulêre, Legerius Doctor Facultatis Medicæ Pariſinæ & Gatelerius Chirurgus, quibus perquiſitio in hanc rem à nobis fuit commiſſa &c.

Animad-verſiones breves in Methodum præcedentem ſcriptæ à Domino Grenerio, qui ſibi primam medicamenti productionem vindicat.

Methodus hæc non eſt naturalis, ſed occultandi cauſa larvata.

Ad 5. 6. 7. 8. 9. Regulæ operoſæ hic præſcriptæ ſunt prorſus inutiles.

Idem eſt ad num. 10, 11. ſufficiunt bona alimenta debito regimine ſumta.

Ad 12. Pro Syrupo totque cæteris præſcriptis, ſufficit Remedium in pulverem redigi & cum aqua ſumi.

Ad 13. Falsò præcipitur, ut vomitus evitetur. Eſt ille inter effectus remedii naturales, quibus curationem fieri oportet, purgando per inferiora & ſuperiora. Aqua ſumenda eſt frigida, non tepida.

Ad num. 14. De doſi ſatis rectè præcipitur, modo ea contentus ſit Medicus, nec inutiles reiterationes præſcribat. Omnes ægri ſine diſcrimine curantur tertia ſumtione. Sin minus, nec plures rem præſtabunt.

Ad 15. Venæſectio prorſus omittenda eſt.

Ad 16. Pro Elixire Stomachico aliisque id genus præſtat adhibere paulum panis toſti, ſumti cum vino Hiſpanico poſt paſtum.

Ad 17. Sufficiunt bona alimenta debitè ſumta, quibus æger eſt aſſuetus.

Ad 22. Sufficit ptiſana vulgaris.

Ad 23. Res omnis etiam ſine Clyſtere optimè peragitur.

Ad 24. Pro Hæmorrhoidibus habeo arcanum præſtantiſſimum.

Ad 25. Quid attinet Chinam Chinæ cum noſtro remedio comparatam extraneam appellare? cum noſtrum quoque extraneum ſit & ex Peruvia afferatur.

Ad

PERILLUSTREM ET GENEROSUM DOMINUM

DN. GEORGIUM FRANKUM de FRANKENAUW

Sacræ Rom. Imperii Equitem & Com. Palat. Cæſareum, hactenus octo Electorum, ac diverſorum Germaniæ Principum Conſiliarium & Archiatrum, nec non in Heidelbergenſi & Wittebergenſi Academiis Medicinæ Profeſſorem primarium;

Nunc verò

REGIÆ MAJESTATIS in Dania Perſonæ Medicum Splendidiſſimum

EPISTOLA

Conrad Bartholdi Behrens, Medici Hildesheimenſis,

de

Variolis Epidemiis anni 1695.

PERILLUSTRIS
ac
GENEROSE DOMINE,
DOMINE AC PATRONE SUMME!

NOn oblivione officiorum meorum, aût negligentia factum eſt, ut Perilluſtri Gener. Tuæ ſerius reſpondeam, ſed quod vacuis pagellis graviſſima tempora Tua diſtinguere vererer. Animus enim erat de Variolis noſtris à ſolſtitio hyemali ſuperioris anni epidemicè apud nos inaudita copia graſſantibus, problematice quippiam ſimul proponere, proximo miſcellaneorum tomo inſerendum, quod transmitti antea non potuit, quam ipſæ variolæ deſinerent, id quod vix dum factum eſt. Deterrere me ab hoc propoſito potuiſſet natura earum à nemine non praxin medicam ſcribentium quotidie tractata, quam tamen non adeo in aperto patere, dicta conſtitutio apud nos docuit. Ejus autem quod in arte noſtra cognitu maxime neceſſarium eſt & ſuum uſum habet, mentionem nunquam ad ſatietatem fieri poſſe, nemo mecum diffitebitur.

Qui verò cauſam variolarum mediatam ſeu antecedentem, in impuritatem quandam, infantibus ab utero materno & nativitate adhuc reſiduam referunt, iidem quo pacto diſtinctè explicent, cur variolæ noſtræ etiam aliis morbis ſupervenerint, audire geſtio. Non pauci enim infantum, qui & elapſo autumno & hac hyeme diarrhœis, febribus catarrhalibus, peripnevmoniis, epilepſiis, herpete miliari, achoribus, tonſillarum tumoribus, ictero aliisque ejus generis morbis laboraverant, nihilominus dein variolis correpti ſunt, quin quod exemplum pueri cujusdam octo annorum docuit, cui per ſex & amplius ſeptimanas ulceribus pedum ſcorbuticis cum febre decumbenti variolæ demum octava ſeptimana ſuperveniebant.

Nec adulti utriusque ſexûs, & maritati quidam immunes extitere, quos tamen ab infantiâ cum non unius generis morbis conflictatos palam erat. Quod ſi igitur variolarum origo ab utero materno dependet, quo pacto illarum fermentum, cum morbis variolas, ceu dictum, antecedentibus ſubſiſtere potuit, nec eliminatum eſt? morbus enim quilibet partium heterogenearum è maſſa ſanguinea quædam quaſi deſpumatio eſt. Audio quidem morborum ſemina ad tempus latere poſſe; verùm, quæ impuritates infantibus à nativitate adſunt, aut ſtatim cum vitæ exordio ſui generis morbis ſe manifeſtant & dein per ſtata tempora & paroxyſmos ſuos redeunt; aut demum erumpunt, poſtquam cauſæ maturitatem ſuam adeptæ ſunt, ceu in morbis hæreditariis apparet, quorum tamen neutrum de variolis affirmari poteſt, cum qui ex iisdem apud nos obierint, ſaniſſimi plerique antehac judicati ſint, & ex ſolis variolis obiiſſe arguantur.

Qui dein aërem ſiderumque influxum (ſi quidem aliquis eſt) pro cauſa antecedente venditant, iisdem & ſiderum eo tempore non adeo infauſta conſtellatio, & aëris apud nos κατάςασις obſtat, tam varia tamque mutabilis, ut etiam decrepitæ ætatis ſenes ejusmodi non recordentur. Demus enim aërem frigidiorem anſam iis dediſſe, cui ergò eædem illo iterum calidiore exiſtente (qualis mutatio apud nos per ſingulas Lunæ quadraturas accidit) evanuerunt. Par ratio eſt cum humidiore & ſicciore, aliisque qualitatibus juxta temporum anni mutationes & ventorum afflatus imbuto aëre, qui ſubinde mutationem ſuam alterationemque ſuſcepit, nec ſemper idem exſtitit. Variolæ autem noſtræ jam ultra dimidium annum continuâ ſerie durant, nec inter Junium menſem ac Februarium ulla differentia, quam quod non adeo malignæ amplius ſint, ceu ſolent morbi epidemii cum tempore deferveſcere ac in malignitate remittere, quo longius durant. Qui verò ad occultam aliquam aëris craſin provocant, eosdem adultorum ea tempeſtate fortuna refutat. Namque uti ſolertiſſimus morborum epidemiorum ſcrutator, Thomas Sydenhamius notat, particularem quamlibet conſtitutionem ab aëre productam & febrem peculiarem jugiter comitari. At verò ab eo tempore, quo infantes noſtri ex variolis laborarunt, de febre epidemia inter adultos nihil ferè obſervatum, qui tamen ſuo quoque modo occultam aëris ἐνέργειαν æque percipere debuiſſent ac infantes.

Denique nec contagium apud omnes paginam abſolvit. Occurrunt enim præſertim ex generoſis pueris, qui à commercio reliquo-

rum

rum ſuæ ætatis ſollicite excluſi, nec ipſi à variolis immunes permanſere. Ad cauſas tamen variolarum procatarcticas ſeu evidentes tam aërem quàm contagium, aliaque ex rerum nonnaturalium claſſe, veluti affectus animi, motum corporis pertinere, cum proegumén*ων* ſeu antecedentium vices ſuſtinere nequeant, ceu probatum, nemo diffitebitur.

Scilicet victus ratio fuit, quam ad generationem earundem maximum momentum attuliſſe ſuſpicor, maſſæ ſanguineæ ac imprimis ſeroſæ parti diatheſin ejusmodi conciliando, quæ dein movente aliqua cauſa procatarctica, in habitu corporis cuteque rariori, qualis infantum eſt, in *ἀποςάσεις* ejusmodi moleculasque facilè deſpumet. Morbis certè epidemiis generandis eriam communem ſimulque pravam victûs rationem, & magis interdum ac aërem conferre, dudum obſervavit ſubtiliſſimus febrium petechialium enucleator, Laurentius Donkers, & recentiſſime ſolertiſſimus Bernhardinus Ramazzini, & evincunt cruditates verminoſæ in febribus epidemicis proximis annis, paſſim in adultis & ſenioribus quoque obſervatæ. In variolis verò producendis maximam præ cæteris eduliorum vim exiſtere, rectè agnovit Andreas Laurentius, qui easdam antiquis temporibus propter exquiſitam victûs rationem & continentiorem vitam mitiores extitiſſe arbitratur, in quo Guidonem Patinum & Johannem Chicotium ex parte *ὁμοψήφους* habet. Quid quod propter *ἀδηφαγίαν* variolæ vulgo morbus junioris ætatis reputentur. Quod verò noſtras propius tangit, eſt, quod præcedens autumnus fructuum fugaciorum inſigniter & ultra vota ferax exſtiterit, quæ magna ingluvie à juniori præſertim ætate ingeſtæ talem diſpoſitionem ſanguini impreſſerunt, quæ accedente dein aëre, contagio, terrore, ſimilibusque cauſis procatarcticis in variolas prorupit. Fructuum certè ingeſtionem, ſingulare quippiam ad variolas generandas conferre, vel ſolum ex eo patet, quod recidivam ſi unquam aliud quid cauſentur, ceu Illuſtris Wedelius obſervavit.

Objici quidem hîc mihi video: eo modo nec adultos à variolis immunes manſuros, quotiescunque fructus ejusmodi in copia ingerant, & juniori genti pluribus vicibus easdem imminere, cum frugum copia ſingulis ferè annis expectetur, nec illi ab ingeſtione datâ occaſione ceſſent. Illud quod attinet, negari nequit, tenuiſſimæ ſortis homines, in ruribus præſertim, ejusmodi fructibus fugacioribus ſæpe ſolis vivere, abeſſe tamen, ut variolis exin corripian-

 tur,

rur, utpote quorum & cutis denſior obſtat, & cruditates hæ, accedentibus aliis circumſtantiis, in affectus longè periculoſiores plerumque degenerent, dyſenterias ſcilicet, febres petechiales alioſque ſimilis malitiæ. Eodem modo & cum juniorum turba comparatum eſt, namque & cutis, ſeu mavis, epidermis eorum, qui variolas ſemel paſſi ſunt, cicatrice quaſi quadam obducitur, duriorque cum tempore evadit, ut abſceſſibus ejusmodi iterum excipiendis ſenſim inepta evadat. Et dein ſi quando creſcente ætate frugibus ejusmodi ſe ingurgitent, ſimilis generis affectus incurrunt, quales in adultis ſequi dixi.

Circa eventum verò noſtrarum variolarum, & imprimis modum ejusdem duo præſertim notanda erant; Illorum ſcilicet, quibus maculæ petechiales lividæ aut nigræ puſtulis varioloſis interſperſæ à principio apparebant, neminem evaſiſſe, quod idem & aliis ante hac tum imprimis à Doctiſſimis viris Th. Sydenhamio, & Dn. Carolo Raygero peſſimo ſemper eventu obſervatum lego. Ex labe ſcorbutica deducit hic in miſcellanearum decade prima, à quo non admodum diſſentio. Uti enim rectè notat Dn. Pechlinus, vir accuratiſſimus, ſcorbutus in Septentrione plurimum morbi epidemii naturam variat, novamque ferè ideam eidem imprimit. Quamvis ſi noſtras penitius conſiderem, maculæ hæ à ſcorbuticis diſcernendæ utique videntur, easque labe præcordiorum diætæ imprimis vitio corruptorum extitiſſe opinor. Excellentiſſimus Anatomicus, Adrianus Spigelius, refert, ſe in cadaveribus ex petechiis defunctis reperiiſſe inflammationes, gangrænas & corruptiones in inteſtinis, ventriculo, reliquisque viſceribus omnibus, id ipſum cur in juniori ætate non quoque locum inveniat, propter familiarem ſcilicet ἀδδηφαγίαν, motusque animi frequentiores, rationem non video, & plane in ea ſum opinione, cum junioribus ex variolis decumbentibus, eodem plane modo comparatum eſſe, ac cum adultis, ſi quando febribus malignis corripiantur. Ex iis enim uti non evadunt, ſi quapiam præcordiorum viſcerumque corruptione ſimul laborent, ita & infantes ſi quoque præcordiorum quapiam labe, viſcerumque infirmitate ſuo tamen modo afficiuntur, idem fatum ſubire coguntur.

Alterum, quod circa modum eventus noſtrarum variolarum obſervare erat, fuit, quod in quibusdam poſt variolas jam deferveſcentes, humor aliquis acris atque malignus ad partes quaspiam decumberet, inque illa ut & vicinis lethalem gangrænam induceret. Ali-

quot

quot viſu horrenda ejus mali exempla occurrerunt, in quibus naſus cum labio ſuperiori ex palato, gangrænoſo ejusmodi miaſmate conſumpti, miſerrimam mortem inferebant.

In aliis ophthalmiæ ſingularis malitiæ, etiam poſt aliquot interdum ſeptimanas ſuccedebant, tandem abſceſſum ſub cornea relinquentes, ὑπόπυον Græci vocant. Alii fluxu ſaniei ex aure moleſtabantur, in aliis diarrhœæ remanebant; & quis omnia illa ſymptomata enarraverit?

Atque hæc ſunt, quæ in præſenti de variolis noſtris curioſorum ulteriori examini ſubjicere volui. De cetero pro transmiſſis ſcriptis gratias maximas ago, Perilluſtr. Gen. T. Excellentiſſimus Dn. Filius, quem officioſiſſime ſaluto, cuique quicquid in me officiorum eſt, defero, dum ab Oſteologia lectiones ſuas inchoat, bonum omen præbet; oſſa enim corporis fundamenta ſunt, ut propterea ipſum medicinam ex fundamento traditurum, haut obſcure innuatur. Subtiliſſimi Dn. Bergeri hypotheſis de ſucco nervorum nutritio digna eſt, quæ ulterius examinetur inque uſum practicum deducatur, magnoque bono me affectum reputabo, ſi quando Excellentiſſimi Dn. Filii Tui animadverſiones, ut & ὀνυχολογία ejusdem ad manus meas pervenerint.

At verò opus de vitis medicorum, cujus ipſe Vir Summe in literis ſpem facis, quando demum lucem adſpiciet? Quid inſignis ille πολυίςωρ Johannes Henricus Meibomius hoc in negotio præſtiturus fuiſſet, epiſtola, quam Illuſtris Ejusdem Filius, meus quondam in Academia Julia Præceptor ac Hoſpes, ad Dn. Velſchium ante viginti ſex annos edidit, edocet, cur verò deliciæ ejusmodi orbi erudito denegentur, me fugit, illud verò absque adulatione profiteor, & à Te, ὦ πάνυ, idem optimè exſpectari poſſe, propter ſtupendam omnis generis autorum lectionem, quam tum ubique tum proximè in transmiſſis ſcriptis de podagra & περὶ ψαμμισμȣ̃ oſtendis, qualis in plures cadere poſſit dubito. Macte igitur iſthoc propoſito, nec orbem eruditum diu iſthac exſpectatione detine. Deſiderarem verò ſcire, utrum tantum propoſiturus ſis, qui ſcriptis inclaruerunt, an verò etiam qui artem faciendo celebres extiterunt, inter quos ex noſtris oris nullo modo omittendos arbitror Konerdingios, utpote quæ gens per integrum ferè ſeculum in vicinis Sereniſs. Guelphorum aulis à conſiliis medicis fuit, ac in arte facienda principatum obtinuit; Deinde forſan & non prætereundi Bernhardus

Rottendorfius & Jacobus Franciſcus Rozebue, quorum ille Monaſterii Weſtphalorum, hic verò in aula Hannoverana, uterque maxima celebritate medicinam fecerunt, à Cæſaribus Regibusque ipſis ſanitatis cauſa conſulti. Quos ſi unà recenſendos arbitraris, vitas eorum ab hæredibus conquiram. Nec Tui quoque ipſius obliviſcaris, Vir Summe, vita enim Tua digna eſt, ut in exemplum Medici conſummati, & terreſtibus Diis deſiderati poſteris relinquatur, id quod præter Te nemo rectius præſtare poterit. Idem ipſe, qui in ſtatione iſthac, quamvis non proximè, præceſſit, tum ex Academia Julia vocatus, Henningus Arniſæus ſibi tribuit, cujus apographon, libelli ferè formam induens aliquando Illuſtr. Meibomius mihi monſtravit. Finio, ſed ecce, alteram accipio, quibus abitum Tuum in Daniam ſignificas. Quibus verbis perilluſtr. Generoſitati Tuæ gratulor, & quid aliud apprecer in tanto honorum fortunæque faſtigio, quàm ætatem Hippocratis, utpote quem centum & quatuor annis vixiſſe opinio eſt. Igitur vive, ô ſummum ac æternum artis noſtræ decus! Vale, & niſi turbæ aulicæ locorumque intervalla prohibuerint, commercio literario & me impoſterum, ceu antehac, beare ne dedigneris. Scripſi Hildeſii Kal. Jul.

Anni cIↄ Iↄc XCV.

Dn. D.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII,
Med. D. & P.P.
Acad. Cæſareo-Leopold. N. C. Colleg. d. HECT. II.
Ad
Dn. D. MICHAELEM BERNARDUM VALENTINI,
Prof. Gieſſenum & Curioſ. THESSALUM
De

SEXU PLANTARUM EPISTOLA.

CUm ſexus plantarum toties à Botanicis exploſus ſit, nihilominus tamen Authori Nobiliſſimo admodum probabilis, necdum verò abſque formidine oppoſiti videatur, hinc pro ſueto ſibi candore, tum quid eum alliciat, tum quid retrahat, ſincerè communicat. Ut autem clarè omnia & diſtinctè expediat, è ſolidiori & modernis uſitata plantarum methodo duo præprimis in floribus notanda offert, Petala ſcilicet & apices ſtaminum, ita ut vegetabilia quædam utriſque gaudeant, alia verò aut petalis aut apicibus deſtituta ſint. Videas enim flores quamplurimos apetalos, ſolis apicibus inſtructos, quos imperfectos vulgò vocant, ſed perperam, cùm juxta Authorem noſtrum imperfecti potius dicendi ſint flores ſpecioſis petalis inſtructi, ſed apicibus vel ſtylo deſtituti, adeò quidem, ut dubitet, an plantæ ſola petala ferentes, floruiſſe ſint dicendi, cùm flos neceſſarium ad fructum habeat reſpectum. Apices ergò verè & propriè flores dicendos eſſe, non tantùm Criticis celebrioribus placere, ſed & texturæ & naturæ illorum convenire putat, cùm nihil aliud ſint, quàm vaſcula quædam & capſulæ petiolis propriis inſidentes & pulvere quodam minutiſſimo, tanquam ſeminio ſpecifico repletæ, quo vaſculum ſeminale impraegnandum erat; id quod in aliis, quæ petalis inſtructæ, quoque obtinet, ſi quidem fœcundæ eſſe debent. Hos ergò florum apices ſtylis ſeminum modò conjunctos, modò ramis disjunctos, modò ipſis plantarum individuis ſeparatos eſſe tradit, unde III. Plantarum Claſſes exſurgunt.

PRIMA illis diſtinguitur floribus, in quibus apices ſeminalis vaſculi ſtylum ſeu appendicem immediatè circumſtant, ſive jam petalis ſint ornati, ut in Tulipa, Valeriana, Lyſimachia lutea &c. ſive hiſce careant, ut Triticum, Vitis &c. quorum

ſimultaneum delapſum ſtyli ſuperſtitis, ab apicum pulvere prius imprægnati, ſequitur intumeſcentia, quoad partem imprimis inferiorem ſemina continentem, cùm ſuperior (infundibulo haud abſimilis) paulatim emarceſcat.

SECUNDA Claſſis plantas continet apetalas, quæ aliâ in parte flores, aliâ verò ſemina & fructus, adeoque divulſos à ſtylis apices habet, ut in frumento Turcico, Ricino & arboribus nonnullis juliferis & in ſpecie quercu videre eſt; cujus occaſione gallas botriformes julis quercus adhærentes & plebeculæ pro uvis habitas in Appendice I. recenſet, de quibus jamdum in Miſcell. Acad. Germ. Cur. Dec. III. Ann. II. Sed ut in viam redeamus, Nota eſt frumenti Turcici juba ſeu panicula pulverulenta, in culmi apice conſpicua, quâ exarceſcente, in parte inferiore ſpica granifera à pulvere jubæ imprægnata ſequitur, quo ſi per reſectionem jubæ privetur, ſterilis erit & omni fructu deſtituta.

TERTIA Claſſis illarum eſt plantarum apetalarum, in quibus individua quædam ſemen, alia verò florem gerunt, ut in Merculiali, Cannabi, Spinachia, Lupulo, Junipero &c. quorum ſemina debitè matura & fœcunda eidem ſolo commiſſa, duplices generant plantas, mares & fœminas, quarum hæ ſemen & ſtylum, illæ verò apices & flores continent, ita tamen, ut niſi junctim plantentur, nunquam fœcundæ & proliferæ ſint; & eâdem ſterilitate infames ſunt omnes flores apicibus illis ſeminiferis deſtituti, licet petalis formoſiſſimis ſuperbiant, ut in ſambuco roſea, & quamplurimis vegetabilibus flore pleno gaudentibus videre eſt. Cujus occaſione in eleganti digreſſione pleniorem florum enumerat catalogum, quibus beneficio culturæ plenitudo conciliari poteſt, & qui hoc artificii genus eludunt, additis curioſis nonnullis quæſtionibus negotium hoc concernentibus.

His præmiſſis Generationem Animalium confert cum plantarum propagatione & in his eadem ferè criteria, quibus ſexus in prioribus diſtinguitur, obſervat. Quod enim primò in Animalibus ſunt teſtes ſemine prolifico gaudentes, hoc in plantis apices pulvere ſuo turgeſcentes, & quod in fœmellis uterus cum ovario, hoc in plantis fœmininis ſtylus & vaſculum ſeminale à priore imprægnandum, quæ utrobique à petalis tanquam partibus conti-

nenti-

nentibus externis, ab externa quavis injuriâ vindicantur. Secundò, ut in Animalibus eodem pubertatis tempore uterque ſexus ad generationem aptus natus eſt, ita in plantis ſimultanei pariter ſunt motus apicum fœcundantium & ſtyli fœcundandi. Tertiò, ut in regno animali plures hermaphroditi iique perpetui in teſtaceorum genere reperiuntur, ita in vegetabilibus major plantarum pars hermaphroditica eſt. Quartò, ut prima animalis rudimenta ſtatim poſt conceptionem in ovulo apparent, ita plantula ſeminalis quoque in ſemine fœcundato excurrit. Quintò, eodem modo polline globuloſo apicum ſemina plantarum fœcundantur, quo ovula mulierum à ſemine virili, eademque ratione (quæcunque tandem ſit) fœtus illic effingitur & formatur, cùm mas in regno animali nihil poſſit, quod à maſculino plantarum principio exſpectari nequeat. Sextò, ut ova piſcium maris ſemine minus irrorata juxta Ariſtotelem ad generationem ſunt inutilia, ita fatuæ ſunt & ſteriles plantarum veſiculæ maſculino apicum principio minus irroratæ; & ut Septimò ova gallinarum ſubventanea dicuntur ea, quæ maris vim non ſunt experta, ita ſimilia ſemina ſubventanea in Miſcell. Acad. Germanorum Curioſæ ab Authore recenſita, dubio procul ab eadem vel ſimili cauſa proveniunt. Quod verò palmarium & omnium ferè ponderoſiſſimum argumentum erat, certum eſt Octavò, ad animalium generationem copulam utriusque ſexûs exigi, quam in plantis adeò quoque neceſſariam oſtendit, ut ſi vel maris apices vel fœminarum ſtyli vel utraque deficiunt, nulla proles ſequi poſſit, ut in Frumento Turcico, cui juba præmaturè reſecatur & Mercuriali mare à fœmina ſeparata conſtat. Unde cum celeberrimo Bohnio vix ovum ovo ſimilius eſſe concludit, quàm plantarum generationem animalium propagationi, attendendo præprimis ad eſſentialia magis, quàm accidentales pariendi circumſtantias. Hinc & utraque generationis hiſtoria (quod ὡς ἐν παρόδῳ notat) idem ferè fatum experta & à Modernis ſucceſſivè & pedetentim expolita fuit, cùm quod Harvæus, Steno, Svammerdamius in animalibus, Grewius & alii in plantis ſimul obſervârint. Quid ergò vetat, quo minus invito licet Jungio, maris & fœminæ, ac conſequenter ſexus diſcrimen propriè tribuamus plantis, eoque magis, quod ex Antiquorum monumentis, Ariſtotelis ſcil. & Theophraſti Scriptis hujus ſen-

tentiæ veſtigiæ obſervarit Author, ut in appendice 2. ex profeſſo docet.

In tribus tamen ſibi nondum Suffenus eſſe videtur Vir Curioſiſſimus: Primò, quia plantæ dantur apicibus copioſis pulvere etiam ſcatentibus, aſt nullo ſtylo vaſculoque ſeminali præditæ, adeoque mares ſinè fœminis, ut in Equiſeto, Lycopodio &c. E contrariò Secundò videtur ſibi obſervâſſe fœmininum ſinè prætenſo virili ſemine. Tertiò Mercurialis, Spinachiæ & Cannabis fœmellas ſolitariò absque vicini maris contagio excultas, plurima granula ſeminaque fœcunda obtinuiſſe vidit; & hæc in cauſa erant, cur hæc omnia cum aliquali oppoſiti formidine proponat, ita tamen, ut alibi uberioribus experimentis inſtitutis Naturam ſe magis explicaturam fore, confidat. Claudit diſcurſum Ode ſic incipiens:

Novi canamus regna Cupidinis
Novos Amores, gaudia non prius
Audita plantarum, latentes
Igniculos, Veneremq; miram.
Favete &c.

Dn. D.

Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI

RESPONSORIA

Ad

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII

EPISTOLAM

De

SEXU PLANTARUM.

VIR CELEBERRIME!

SExus mei prorſus obliviſcor, quod politiſſimæ & omninò teneræ Tuæ *de Sexu Plantarum* Epiſtolæ non citius reſpondeam, cùm Viros id promptè expedire deceat, quod fœminæ (quæ dum comuntur annus eſt) nimis retardare ſolent. Aſt quam ingratiis meis necto moram, haud ægrè feres. *Amicorum Optime*, cùm & ſeriùs appulerit ſcriptum nobiliſſimum & in Amicorum meorum manibus aliquantiſper fuerit detentum; unde quod dudum fieri debebat, cunctando rem reſtituo, & utinam eadem, quâ in me feudum hoc elocaſti, ſpecie & eruditione reſtituere valerem! aſt quî valerem, cùm omnem hujus rei fundum ipſemet occupâris, ita ut nequicquam amplius ſuperſit, quàm ut ambabus, quod dicitur, manibus, in ſententiam Tuam complodam, quàm in Eruditorum ſalivam commiſiſti. Plaudat ſibi Latium & in cœlum usque evehat *Malpighium*, Argo licet oculatiorem: Plaudat ſibi Britannia de *Grewiis*, *Rajiis*, *Moriſoniis* in intima plantarum viſcera euntibus: Habemus *Hectores*, abſtruſiſſimum illic ſexum diſtinguentes & quâ prorſus usque defraudata erat, virilitatem Floræ reconciliantes. Virum te præſtas, *Hector Cordatiſſime* & dum

Novi cantaſti regna Cupidinis
Novos amores, gaudia non prius
Audita plantarum, latentes
Igniculos, Veneremq; miram,
Favemus.

Nec eſt, ut vadimonium hîc deſeras, quum paucæ & exiguæ, quæ Tibi ſcrupulum injiciunt, difficultates factis impoſterum experimentis dubio procul exſpiraturæ ſint; & licet non exſpirent, aliis tamen longè gravioribus rationum momentis nequicquam derogant, cùm à potiori ſemper denominatio ſumatur: & quis ſciverit, annon alcohol illud, quo vernantes Equiſeti ſtolones & aſpa-

ragi

ragi ſunt impleti, ſtylos quosdam in fibrarum interſtitiis latentes inundet, quos tanquam aliarum plantarum hermaphroditicarum ſemina ſtylosq́ue ſeminales imprægnare poſſet, quod ipſum tamen non prius aſſeruero, quàm oblata occaſione quid de iis obſervaverim. Alterum verò de fœmellis absque maſculi connubio Tibi generâſſe viſis, minori, ut exiſtimo, difficultate ſcatet; ut enim non dicam in quibusdam virtutem ſeminalem, aut etiam pollinem illum ſeminalem modò quaſi inviſibili per interiore fibrarum ſpatiola circulari, & tandem ad ſtylum ceu uterum devenire poſſe, ſanè quæcunque fuerit illa diſtantia, quâ aut Frumentum Turcicum aut Mercurialis fœmina à maribus ſibi deſtinatis ſeparantur, tanta tamen eſſe non poteſt, quin à proportionatis horum particulis ſeminalibus per ventos apicibus excuſſis & in aëre volitantibus imprægnari poſſint, cùm Te neutiquam lateat, quanta ſæpe locorum, imò regionum intercapedine actiones fiant magneticæ per effluviorum ejusmodi contactum unicè explicandæ. Interim nollem, me Arbitrum conſtituere Eruditionis Tuæ edecumatæ, cùm meum, ad quod provocas judicium, eò non aſpiret, ut Virorum in his talibus verſatiſſimorum placitis ſe miſceat & quam jure promerentur, gloriam affectet. Tibi debentur gratiæ, qui glaciem fregiſti: Tu

— — — Phyllida ſolus habeto.

Quod verò Theſſalo Tuo æſtimatiſſimas Ingenii Tui dotes inſcribere non dubitaveris, illud amori Tuo unicæ adſcribo, quem ut gratâ ſemper recordatione veneror, ita de reciproco erga Te affectu meo nunquam non ſecurus eſto. Ita vale, cum univerſâ, quam exornas, familia. Vale terq́ue quaterq́ue.

Tuus ex animo Totus

THESSALUS.

Dn.D.

Dn. D.

MICH. BERNHARDI VALENTINI

Diſcurſus Academicus

De

CHINA CHINÆ.

PRÆFATIO.

*G*Ravitate non minus quàm modeſtiâ plena verba ſunt Hippocratis, lib. de artic. §. 20. Turpe *ſcilicet* eſſe, cùm in omni arte, tum vel maxime in Medicina, poſt multum exhibitum negotium, multum apparatum, multamque de ſe opinionem excitare, tandemque nihil opis adferre ægro. *Vana enim eſt omnis gloriatio, quæ rerum pondere deſtituitur, & utut fama inde conquiſita tantiſper volubilis oberret, haud rarò tamen brevi tota evaneſcit. Utrumque tota die experimur in Stentoribus, Agyrtis & Circumforaneis, qui licet magno promiſſores biatu artes & arcana ſua evehant in cœlum, & ut* Plinius *alicubi dolet, famam novitate quadam aucupando animas incautorum operosè negotientur; quamprimum tamen ad rem ipſam fuerit deventum, tantùm abeſt, ut nomen, quod præ ſe ferunt, ſuſtinere poſſint, ut potius omni arte & exiſtimatione prorſus excidant: Et idem penè fatum hactenus experta ſunt remedia quædam ab exteris in tantum dilaudata, ſive ſimplicia, ſive compoſita, ſive naturalia, ſive artificialia, quæ niſi rationi & exp-erientiæ, tanquam Lydio cuidam lapidi reſpondeant, omni, qua prius arridebant, ſpe nos deſtituunt. Teſtatur illud Moxa Chinenſium, à Paſtore* Buſchovio *tantopere ad percurandam podagram celebrata, quæ* Horſtio *obſervante in Magnatum cura infeliciter cedens, adeò Medicis eſt exoſa, ut mox nunc in noxam ſit converſa, & quod novem abhinc annis in* Epiſtola *noſtra Lugduno-Batavorum ad* Dn. Cleyerum, *Indiæ Orient. Proto-Medicum,* de Moxa *exarata prædixeram, æterno nunc ſilentio damnata fuerit. Multo verò aliter res ſeſe habet cum ejusmodi remediis, quæ laudes ſuas & encomia propriis in acceptis ferunt qualitatibus, quæ licet aliquando in obſcuro latitent & à Medicis habean-*

tur inſuper, Non poſſunt tamen non, etiam illic, ubi quam maximè latere videbantur, inclareſcere, ac ut ſcintilla in cineribus ſepulta, in apertam abire flammam. Exemplo nobis ſit decantatiſſimum antifebrile, CHINA CHINÆ *vulgo dictum, quod licet in Germania rarò & ſæpe nullo cum effectu fuerit adhibitum, nihilominus in exteris regionibus, Italia præcipuè, Anglia atque Gallia tanti æſtimatur, ut tanquam unicum febrium intermittentium antidotum* Regiis *etiam* edictis *commendatum fuerit. In cujus rei rationem dum inquiro, unicam (quæ totam rem ſæpe mutat) circumſtantiam in cauſa eſſe reperio, cùm diverſo tempore adhibitum remedium diverſos etiam effectus edat, & expectationem noſtram aut adimpleat aut eludat. Enimverò*

Temporibus Medicina valet, data tempore proſunt,
Et data non apto tempore multa nocent.

Quò verò verus & legitimus medicamenti reverà polychreſti uſus heîc magis innoteſcat, non potui non in gratiam Dnn. Philiatrorum *mihi concreditorum in totum hoc negotium attentius inquirere & quæ uſu mihi & experientiâ de eo ſunt comperta, ventilationi publicæ committere, idque occaſione diſcurſus cum* Perſona *quadam* Illuſtri *hoc deſuper argumenti genus haud ita pridem habiti, cujus juſſu & deſiderio hæc conſcripta & deproperata ſunt.* Faxit DEUS, ut omnia

FELICITER!

α. ω.

DISCURSUS ACADEMICI

De

CHINA CHINÆ

CAPUT I.

De

HISTORIA CHINCHINÆ & QUA NOBIS PRIMUM INNOTUIT, OCCASIONE.

§. I.

MIrabilis & deteſtanda Barbarorum eſt invidia, qua pharmaca generoſiora magis magisque præſentanea Exteris, imprimis Europæis denegant, eaque vel in arcanis habent vel omninò cavent, ne ſuis unquam terminis & regionibus efferantur. Exemplo nobis ſunt Indi tam Orientales, quàm Americani, quorum illi rarum valdeque pretioſum terræ oleum tanti faciunt, ut non niſi clanculum inde reportari poſſit: Hi verò antifebrile ſuum, Corticem Peruvianum, ſeu, ut vulgò audit, Chinam Chinæ ab eo, quo Chriſtophorus Columbus, ſive conjecturis ſive aliorum relationibus perſuaſus, hanc mundi partem adierat, tempore, ad annum hujus ſeculi 64. datâ operâ celabant. Durius enim ab Hiſpanis habiti, ſperabant crebriores febris illic epidemiæ inſultus eosdem tandem aut conſumpturos aut cicuraturos eſſe, ſi nobile iſthoc remedii genus ignorarent. Hinc à me vix impetrare poſſum, ut *Raymundo Reſtaurando* (uti ſe vocat) aſſurgam, qui *libro ſingulari* methodum hanc febres per Chinam Chinæ curandi *Coo noſtro* jamdum cognitam fuiſſe tradit; cùm vix aliud è *ſcriptis Hippocraticis* eluceſcat, quàm modum hunc illi neu-

tiquam adverſum eſſe, quandoquidem in curandis febribus alterantibus magis, quàm diaphoreticis (quorum parciſſimam mentionem facit) uſus eſt.

§. II. Certum ergò noſtris primum temporibus novum hoc remedii genus Europæis innotuiſſe, idque ſolertia curaque Hiſpanorum. Poſtquam enim Uxor Pro-Regis, *Comitis del Cinchon*, in Metropoli Regni Peruani Limenſi ex febre tertiana miſerè decumberet, ejusque ſtatus, uti videbatur, periculoſiſſimus (ut in Magnatum morbis accidit) alibi increbeſceret & ad Loxam usque rumor ille perveniret, Præfectus hujus loci, natione Hiſpanus Pro-Regem certiorem reddidit, ad manus ſibi eſſe remedium, cujus adminiculo Pro-Regina certô certius à febri liberari poſſet, modò aſſumptionem ejus non averſaretur. Annuit ægra & corticem Peruvianum ab Hiſpano transmiſſum avidè deglutiit, paucisque abhinc diebus cum ſtupore omnium à moleſtiſſima illa febri liberata eſt. Hoc facto non potuit non fieri, quin fama novi hujus pharmaci per totam partis Hiſpanicæ Americam diſpergeretur, & cùm paulò poſt ſupra allegatus Pro-Rex ex India in Hiſpaniam revocatus eſſet, his pariter in locis rumor ejus longè lateque eſt diſperſus. Quid quod eodem ferè tempore anno circiter 1649. Patres, ut vocantur, *Jeſuitæ* ex America Romam reduces, *peculiari ſchediaſmate* illîc evulgatô antefebrilis hujus uſum & naturam publicârint, ejusque notitiam per univerſam Italiam æquè ac regiones illi proximas diſſeminârint.

§. III. Vix autem nominetenus inclaruerat hoc pharmacum, & ecce plures agmine quaſi factô contra illud conſpirârunt, tam rudes & plebeji, quàm eruditione conſpicui. Illîc è vulgo ſe opponebant Pharmacopœi quidam Exteri, pediculorum inſtar (ut *Helmontius* dolet) aliorum ſanguine ſe ſaginantes, qui dolo malo conſilium ſuſcepêre de fama hujus corticis ſupprimenda, ne ſuccinctâ hâc febres curandi methodo occaſio illis ſurripiatur miſerorum crumenas emungendi; unde variis mangoniis & obtrectationibus illi maculam quandam aſpergere conabantur. His deinde ſuppetias ferebant Viri cæteroquin non indocti, è quibus agmen ferè ducunt *Johannes Jacobus Chifletius* & *Vopiſcus Fortunatus Plempius*, quorum hic eò proceſſerat audaciæ, ut *anno 1655.* edito in publicum *ſcriptô* exequias illi parare non vereretur, quibus tantum etiam obtinuit, ut per aliquot annorum intercapedinem oblivioni datum fuerit me-

dicamen-

dicamentum innocentiſſimum; donec ex Orci demum faucibus illud eriperet *Sebaſtianus Badus*, Medicus Genuenſis, qui *Anaſtaſi Corticis anno 1663. in lucem* edita Plempii cavillationibus ita ſatisfecit, ut de innocentia corticis nemo amplius dubitare potuerit, quam anno 1659. jamdum eleganter quoque vindicârat *Rolandus Sturmius*, Medicus Delphenſis. Non expediet hîc utriusque partis argumenta recenſere, quæ diſcuſſionem publicam è Cathedra mereri videntur. Sufficit unicum illud, omnium ferè maximum, Experientia, de qua meritò quis dixerit illud Chymici Regiomontani: HUNC MIHI SOLVE SYLLOGISMUM.

§. IV. Tandem noſtris temporibus in Gallia præcipuè & Anglia ſummopere decantatur hoc febrifugum, poſtquam Delphinus Galliarum variis ante, ſed in vanum adhibitis remediis à *Talbotio* Anglio Cortice hoc à quartana liberatus fuit. Unde factum, ut & Rex Ludovicus XIV. à citato jam *Talbotio* medicamentum hoc, antea in ſecretis habitum, magno pretio redimeret, & in ſubditorum ſolatium ſcripto quodam publico propalaret. Factum illud eſt per *Nicolaum de Blegny*, Fautorem noſtrum & Amicum percolendum, qui non tantùm in *Zodiaco* ſuo ejus mentionem fecit, ſed & peculiari ſcripto (cujus Tit. *Remedium Anglicum pro curatione febrium ex juſſu Regio*) popularibus ſuis deſcripſit; Sicut idem quoque legitur in *Tr. Anonymi de la Gueriſon des Fievres par le quinquina á Paris A. 1680.* cujus author Dn. *Monglot* Practicus Pariſienſis famigeratiſſimus habetur, qui meo tempore ob conſtantem Religionis Reformatæ cultum carceri famoſo (la baſtille dicto) incluſus erat: Annis verò ſubſequentibus opuſcula hæc ſeparatim prius edita Ferrariæ ſimul prodierunt ſub rubrica: FEBRIS CHINA CHINÆ EXPUGNATUR, ſeu *Illuſtrium aliquot virorum opuſcula de vera methodo febres per Chinam Chinæ curandi.* Sicut eodem ferè tempore nova de eodem argumento ſchedula Verſaliis juſſu Regis publicata fuit, cui Tit. *La maniere de ſe ſervir du Kinkina*, in qua elegantiſſimè non minus, quàm ſuccinctè modus corticem adhibendi traditur.

CAPUT

CAPUT II.

De

NATURA, GENERE & ELECTIONE, CHINCHINÆ.

§. I.

PRæmiſſa Corticis hiſtoriâ operæ pretium merebimur, ſi paulò propius ad Naturam ejus explorandam accedamus, quò manu nos deducent nomina ejus & ETYMOLOGIA, quæ optimè à Patria ejus locoque natali ſumuntur. Dicitur enim *Cortex Peruvianus*, quia naſcitur in Peru, celebri Americæ Regno, unde & *Pulvis Americanus, Indicus, Peruvianus* audit, cùm in forma pulveris frequentius ſumatur. An verò æquè rectè *China Canna* vel *China Chinæ* nominetur, de eo valde dubito, cùm nullus ejus in China ſit proventus, prout diebus hisce è Curioſiſſimi *Dn. D. Kempfferi*, ex itinere duodecennnali per Moſcòviam, Perſiam, Arabiam & univerſam Orientalem Indiam nuper reducis, orali relatione habeo. Hinc *Quin-quinam* eandem dicere malunt illi, qui nomen hoc à *Comite del Cinchon* Pro-Rege ſupra laudato deducunt.

§. II. SYNONYMA ejus 1. ab Authoribus, quibus notitiam ejus in acceptis ferimus, deſumuntur, quorum intuitu *Pulvis Comitiſſæ* (quæ illò primum uſa) item *Pulvis Jeſuiticus* : *Pulvis de Lugo* dicitur, quia anno 1649. à Joh. Cardinali de Lugo S. I. Romam primum delatus, & poſtmodum ibidem à Collegio Jeſuitarum, Religioſis & pauperibus gratis diſpenſatus fuit; unde & in Anglia *Pulvis Patrum (the Jeſuit's povvder)* vulgò audit, utut Celeberrimus *Mortonus* in votis habeat, ut ab odioſo hoc nomine liberetur ſacrum & divinum medicamenti genus, cum vulgus Anglorum Reformatus vel ſolo hoc nomine ab uſu ejus ſæpius abhorreat; adeoque præſtaret idem 2. ab effectibus *Corticem febrifugum, Antiquartium Peruvianum* &c. vocare; ſicut Gallis nomine *Remedii Anglici* frequentatur, poſtquam Delphinus à Talbotio Anglo eodem in integrum reſtitutus fuit, qui ejus Reſtaurator erat.

§. III. HOMONYMIÆ intuitu cavendum erat, ne præſens China Chinæ confundatur cum radice hujus nominis, *Rad.*

Chinæ,

Chinæ, ad cujus differentiam duplicato nomine *China Chinæ* audit. Ita enim fieri, experientia teſtatur, dum Medici quidam Materiæ Medicæ ignari, de natura hujus pharmaci ab ægris interrogati, reſpondent radicem eſſe (es ſeye die Wurtzel China) non abſque miſera ſimplicium confuſione, cum hæc ad radicum, illa verò ad corticum familiam pertineat: Ut taceam Chinam Chinæ in India occidentali, Radicem verò Chinæ in Oriente in ſpecie Chinâ reperiri, quam vocem non tam gutturaliter ut vulgò ſolent, ſed cum ſibilo (*Tſchina*) efferendam eſſe, monet Polyglottus & Illuſtris Dn. *Ludolf* in *Comment. ad Hiſt. Æthiopicam*. Sed ut in viam redeamus, eâdem de cauſâ dubito, an hoc ipſum remedii genus, rectè *Gentiana Indica* cum quibusdam dici poſſit, quum falſa innitantur hypotheſi, Chinam Chinæ ſcil. è radicum producere familiâ, neqûe enim ullam cum gentiana analogiam habet, niſi ſaporis & effectûs intuitu. Formâ enim & ſpecie toto cœlo differunt, cum hæc ad herbas & radices, illa verò ad arbores & cortices referenda ſint.

§. IV. Nec tamen illi rem acu tetigerunt, qui cortices ſub *caſſiæ caryophyllatæ* nomine veneuntes, olim pro China Chinæ venditarunt, cùm illi ſpecies ſint cinamomi ex arbore Canynga ab Orientalibus decerpti & neque colore, ſapore vel odore, neque craſſitie ad corticem Peruvianum accedere videantur. Cinamomum enim caryophyllatum odore, ſapore & colore caryophyllos aromaticos, quos eô Inſtitores adulterant, imitatur: Cortices autem Peruviani caryophyllos nec olent neque ſapiunt. Cinamomum illud multò quoque tenuiores laminas habet, quàm cortex noſter, qui cortici junioris quercus haud abſimilis eſt, ſaporis amari & paululum adſtringentis; adeoque majorem convenientiam habere videtur cum *craſſiſſima* illa *cinamomi ſpecie*, quæ in Vernacula Mutter⸗Zimmet audit: Interim ſimilitudo hæc externa & omninò ſuperficialis nullam ſimplicium illorum identitatem probat, cùm è diverſis & arboribus & regionibus petantur.

§. V. Enimverò arbor cortice Peruviano inveſtita & Gannaperide à *Bontio* vocata, in America Peruviana ejusque Regno Quitenſi propè Loxam pullulat: Arbor mediocris, ceraſo noſtrati haud abſimilis, ſed latè ſuos ramulos expandens, ut ab *Antonio Bollo*, Mercatore Genuenſi *in Epiſt.* depingitur, foliis pruno, floribus balauſtiis officinalibus reſpondens, qui vel albicantes, vel cœrulei, utut in nullos fructus deſinant. Unde arborem hanc in pompam

magis & ornamentum à Naturâ quis formatam crederet, niſi fructuum defectum & ſterilitatem ejus cortex reſarciret, omninò pretioſus & totus medicamentoſus, cujus intuitu à nonnullis *Arbor vitæ* dicitur, non quod exiſtimemus Arborem illam Paradiſiacam hujus generis fuiſſe, de qua *Urſinus* in *Arboreto Biblico* olim in Lect. Publ. à nobis expedito: Sed quod vitam humanam ab innumeris Morbonæ inſultibus tueatur & præſervet.

§. VI. E quibus omnibus conficitur, CHINAM CHINÆ *corticem eſſe arboris Americanæ, amarum & adſtringentem, ad curandas febres intermittentes præcipuè deſtinatum:* Dico *præcipuè* febribus intermittentibus dicatum eſſe corticem, ut à potiori fiat denominatio. Alias non inficias imus, corticem Peruvianum & alios longè graviſſimos affectus ſubigere & debellare, imprimis periodicè & paroxyſmatim affligentes, ſicut aliquot abhinc annis juvenem aſthmate periodico ad Phthiſin jam inclinante laborantem, ſolo hoc cortice feliciſſimè curavimus. Quid quod & febres continuæ, ſed periodicæ, remedio hoc percurari poſſint, ut in ſeqq. demonſtrabimus. Imò in omnibus illis affectibus, quibus febricula quædam ſe miſcet, & corticem hunc partes ſuas egregiè tueri, præter *Mortonum* & *Colium* jamdudum per tranſennam quaſi obſervavit Practicus, cùm viveret, Feliciſſimus, *Thomas Sydenham*, cujus poſteritati ob plura, queîs me Londini Britannorum excepit, civilitatis argumenta, æternùm ſum obſtrictus.

§. VII. Optandum autem eſſet, ut corticem hunc genuinum atque verum ſemper obtineremus, cùm is, qui in nonnullorum officinis proſtat, ſæpenumerò effœtus, putridus & adulterinus obſervetur: & inde ferè eſt, quod conciſæ illæ, quibus rem antea conficiebant, doſes hodie neutiquam ſufficiant, quæ noſtris temporibus conjunctim, non drachmis, ſed unciis metiendæ, cùm priſtinis temporibus ℥ij. in adultis non exceſſerint. Fuerunt enim, qui alios & in fraudem effictos ſubſtituêre cortices, quibus ut omninò ſimilem amaritiem conciliarent, aloes ſolutione ſuccurrêre, prout fucum hunc jamdudum Pharmacopola quidam Collegii Romani ſincerè detexit; & hinc diverſitas illa & *differentia*, qua duplex China Chinæ in officinis Aromatariorum, vel, ut audiunt, Materialiſtarum, reperitur, *Vera* ſcilicet, quæ pretioſior, & *Spuria*, quam Baſtard-China vocant, quæ vilior & pauperculis parabilior eſt, prout utramque ſpeciem pro ſueta ſibi humanitate mecum diviſit Curioſiſſimus rerum natura-

lium

ſium Indagator, *Dn. Waldſchmidius*, Bibliothecarius Francofurtenſis Meritiſſimus.

§. VIII. Operæ pretium merebimur, ſi è rerum Indicarum Scriptoribus *notas* quasdam ac *criteria* obſervemus, quibus genuinum corticem à falſo liceat diſtinguere, quæ potiſſimùm à qualitatibus externis ſenſibilibus deſumuntur. *Verus* enim Cortex Peruvianus eſt friabilis, colore cinamomi, ſapore grato, amaro & nonnihil aromatico gaudens, odorem ſpirans ſuavem, aromaticum & nonnihil mucidum, ſed absque moleſtia, quô ſolô verum à falſo diſcernit Dn. Mortonius. *Adulterinus* ècontra odore hoc deſtituitur, ſed putridus eſt & effœtus, ſaporis ingratè amari & acerbi, coloris nigricantis, ab aloe mutuati, viſcidus ſimul & glutinoſus, cùm liquore quodam tenace ſit imbutus: Unde ſi fruſta adulterina vero cortici fuerint immiſta, aut maſticatione aut contuſione facilè diſcerni & ſecerni poterunt.

CAPUT III.

De

FACULTATIBUS & USU CHINÆ CHINÆ.

§. I.

FAcultates atque vires hujus corticis indigitant binæ ejus qualitates ſenſibiles, amarities ſcilicet & vis aromatica, quarum illa probabiliter à particulis inæqualibus, hamatis, linguæ papillulas in diverſum rapientibus & vellicantibus: Hæc verò à particulis tenuibus, &, ut Chymici loquuntur, volatilibus, plus minus oleoſis, deducenda erit, cum pleraque aromata, teſte experientiâ, illis imprægnata ſint. Prioris intuitu aloeticorum more, alvum quandoque movet, ſed raro, opiatis & theriacalibus, ſi opus ſit, facilè ſiſtendam. Quin ejusdem amaritiei intuitu vim quandam anthelminticam, à paucis hactenus deſcriptam, à nobis autem, tam in infantibus, quàm adultis, aliquoties obſervatam poſſidet. Nec enim putandum eſt ſemen ſantonici, vulgò ſemen contra vermes dictum, unicè lumbricorum progeniei adverſari, quod licet palmam hoc in paſſu te-

neat, nihilo tamen minus alia quoque vegetabilia amaricantia ſimilem virtutem obtinent, ut in ſummitatibus abſinthii, tanaceti & recrementis lupuli videre eſt, de quibus elegantem obſervationem habent *Miſcellanea Acad. Cæſareo-Leopoldinæ Germ. Dec. II. Anno VII.*

§. II. Altera corticis noſtri proprietas erat vis ejus aromatica, in particulis tenuibus, volatilibus radicata, quarum intuitu calidum & ſiccum eundem pronunciant *Commentatores Schrœderiani in Append. ad Clav. Pharmaceutico-Chym.* & hinc virtutem aperiendi, diſcutiendi, attenuandi, reſolvendi, putredinem arcendi & roborandi illi tribuunt. Quemadmodum ergò quævis aromatica balſamica tonum viſcerum confortant, & ſpirituum tam vitalium quàm animalium vigorem & activitatem excitant, adeoque Naturam & quod vocant, calidum innatum alunt & conſervant: Ita cortex hic aromaticus ſimiliter haud exiguam in ſimilibus affectibus exerendis qualitatem obtinet, utut ſublimius quid in eo quærant Angli, *Mortonus ſc.* & *Guil. Cole*, de quo alibi.

§. III. Utriusque autem qualitatis intuitu magnam in curandis febribus virtutem habet, cùm æquè certo febres fuget, ac *ficus illæ febriferæ* in Sardinia easdem inducunt; & hinc meritò per excellentiam *Cortex febrifugus* audire ſolet, non quod omnes indiſcriminatim febres auferat, ſed quod plerasque, in ſpecie chronicas, ab aliis pro incurabilibus ſæpe habitas omninò ſubigat. Quod ut appareat, operæ pretium merebimur, ſi paucis ſolitas & ſolidas febrium differentias expendamus, in quibus antiquiores mirè luxuriant, ut è ſolis *Rondeletii Tabulis* apparet, ita quidem ut Tirones iisdem magè confundantur quàm juventur: Non enim qui nimium, ſed qui benè diſtinguit, benè docet, nec entia præter manifeſtam neceſſitatem multiplicanda ſunt. Major certè inter febres eſt affinitas, quàm Veteres putarunt, ut fortè non ſinè cauſa ſuperfluas illorum diviſiones rejecerit Celeb. *Dolæus in Encyclopæd. Pract.* Sufficientes ergò & in Praxi magis obviæ ſunt in ſeq. Tabulâ depictæ;

FEBRES

FEBRES ſunt aut
- INTERMITTENTES, *quæ vel*
  - Simplices, ut
    - *Quotidiana* nótha vel vera
    - *Tertiana* nótha vel vera
    - *Quartana* Communis / Inverſa
  - Compoſitæ, ut
    - *Tertiana* *duplex* vel *triplex*
    - *Quartana* *duplex* vel *triplex*
- CONTINUÆ, *quæ vel*
  - Acutæ hæq; vel
    - continentes ſive
      - Benignæ, ut *Diaria*
      - Malignæ, ut
        - *Febr. pet.*
        - *Variol.*
        - *Peſtis.*
    - cont. periodicæ ut
      - *Quotid.* contin.
      - *Tertiana* contin.
      - *Quartana* contin.
  - Lentæ, ut
    - *Febr. Catharral.*
    - *Hectica.*

§ IV. Jam quæritur, an cortex Peruvianus omnibus his febrium generibus perdomandis ſit Suffenus nec ne? Vulgò ſoli quartanæ eundem adverſari putant, in bilioſis autem & mixtis febribus, ob caliditatem, minus convenire ſentiunt, ut *Profeſſores Placentini & Mediolanenſes*, in *Conſultatione de febre Tertiana* Cardinalis Doyghi anno 1661. decreverunt. Verùm aliter nos informat Experientia & in eâ fundatus lib. Gallicus: *La Maniere de ſe ſervir du Kinkina*, jamdum ſupra allegatus, in quo ad omnes febrium intermittentium ſpecies ſummoperè laudatur: Il guerit (inquit pag. 5.) toutes ſortes de fievres intermittentes, de quelque nature, qu' elles ſoient, quotidiennes, tierces, doubles tierces, quartes, doubles & triples quartes, il guerit les mêmes fievres, quand elles ſont continues. Hoc eſt: ***Curat is omnes febrium intermittentium ſpecies, cujuscunque ſint naturæ, quotidianas, tertianas duplices, quartanas duplices & triplices: Curat easdem febres, quando ſunt continuæ.*** E quibus apparere poſſet Chinam Chinæ quoque in curandis febribus continuis acutis adhiberi poſſe: Verùm notanda hîc eſt emphaſis textus Gallici: ***Il guerit les meſmes fiévres, quand elles ſont continues***, quô haud obſcurè indicatur, remedium hoc non in quibusve continuis, etiam continentibus ſimplicibus, ſed ***continuis*** tantùm ***periodicis***, ex continua & intermittente compoſitis, commodè adhiberi poſſe. Quemadmodum enim in prioribus magis obeſſe, quàm prodeſſe poſſet, ita in poſterioribus dextrè adhibitum neminem facilè deſeret, ut in *conſtitutione epidemica* anni 1693. me fida docuit experientia. Prægreſſo ſc. hyeme pluvioſo & circa finem frigidiſſimo, ſub primo vere inſolitus & intenſus aëris fervor ſuccedebat, per integrum æſtatis decurſum continuans: Cum verò omnis ſubitanea mutatio juxta *Coum* noſtrum ſit periculoſa, non poterat non inſignis M. S. diſcraſia inde propullulare, ut declinante Junio non tantum dyſenteriæ, ſed & febres omnis generis, continuæ æquè ac intermittentes, utrobique ſæpe malignæ graſſarentur, quæ in pluribus colludentes, *Tertianæ continuæ* typum obſervabant, quam præmiſſo, vel omiſſo etiam emetico, ſolo corticis Peruviani uſu feliciſſimè D. B. ſuſtuli, quo præter cives quosdam Academicos, *Dn. Herzeri*, Senatoris hujus loci integerrimi Conjux, brevi dierum intervallo perfectiſſimè convaluit.

§. V. Summum autem & divinum ferè ſublevamen adfert cortex hic in omnibus *febrium intermittentium* ſpeciebus, tam ſimplicibus, quàm duplicatis aut triplicatis, quæ licet aliis ſpecificis, ſive

fixis,

fixis, ut Regulo ♁ Medicinali, ſive volatilibus, ut ≏ ⊖ ✳, quoque cedant, nihilominus æquè citò illud fieri non ſolet, ac cortice Peruviano, quô tanquam freno quodam inſultum febrilem coërcere poſſumus. Sanè ſi in aliis affectibus parile ac æquè certum remedii genus ad manus ſemper eſſet, ad ſummam certè perfectionem evectum eſſet ſtudium Artis Medicæ. Dies & charta me deſereret, ſi omnes *Tertianarios* remedio hoc percuratos recenſere vellem, è quibus admirandam ejus efficaciam, ex conſilio meo aliquot abhinc annis ſentiebat Illuſtriſſimus *Comes ab Haſtfer*, qui ob choream Illuſtrem à cibo, nî fallor, ſtatim inſtitutam, ſummoperè incaleſcens & in Tertianam incidens, paucorum dierum intervallo, remedio hoc plenariè reſtitutus fuit. Expertus idem eſt *Dn. Chriſtoph. Saur*, Ærarii Eccleſiaſtici Oeconomus, unà cum Uxore, Per-Illuſtris Dn. Lynckeri ſorore, quæ febri hac diutiſſimè vexata & inſigni illo pharmacorum apparatu, ab aliis præſcripto (cujus pyxides & vaſcula Myrothecium domeſticum mentiebantur) nequicquam ſublevata, tandem unâ vel alterâ hieræ antifebrilis n. d. è cortice hoc conſtantis doſi, cum ſtupore omnium convaluit; ſicut idem quoque accidit in *Aulico* quodam *Butisbacenſi* aliisque innumeris. Quin imò, ſi febres hujusmodi duplicentur aut triplicentur, & idem remedium dextrè applicatum convenit, utut ob exiguum & ſubinde vix ſenſibile paroxyſmorum intervallum res difficultate plena ſit. Proſperum tamen & felicem inde ſucceſſum vidi in binis *Pædagogicis*, & Judæo *Baruch* hîc ſatis famoſo.

§. VI. Tandem in *Quartana* cortex Peruvianus ſacra quaſi anchora eſt, quæ licet olim pro Medicorum ſcandalo ſit habita, hoc ipſo tamen antipyreto certò certius ſuperatur, dummodò in unica (de qua alibi) circumſtantia non erraveris. Teſtem hîc appello Collegam meum honoratiſſimum *Dn. D. Dillenium*, cui ſub primo, quo hûc conceſſerat, adventu, bini quartanarii ſunt oblati. Paulò poſt honoris ergò me conveniens & inter reciprocos ſermones illorum mentionem faciens, conquerebatur morbum hunc prorſus contumacem optimis etiam remediis non obtemperare. Quæro, an & cortice Peruviano ſit uſus? ait, idque bihorio ante paroxyſmum: Ego verò illum tempore intermiſſionis exhiberem, inquam, ſi penes me eſſet arbitrium, idque juxta methodum Modernis uſitatam. Repetit ergò doſes aliquot & brevi temporis ſpatio ægros ſibi concreditos à morbo illo prorſus liberavit. En literas ea de cauſa ad me datas:

Excel-

Excellentiſs. Dn. Collega,

Fautor & Amice Honoratiſſime.

Ob die China Chinæ zu Ende des Froſts oder des gantzen Paroxyſmi in Quartanâ müſſe gebraucht werden? it. ob Sie bloß in aqua aliqua antifebrili per ſe, oder mit einem Zuſatz und quâ doſi ad minimum Sie ex ſententia Modernorum zu brauchen ſey? bitte ohnſchwer zu berichten.

Meines Hochgeehrten Herrn Collegæ

Dienſt-ergebenſter

J. F. DILLENIUS mp.

Plura, quæ mihi contigerunt exempla, hîc annecterem, ſi opus eſſet, è quibus ſuum mihi teſtimonium non denegabit Nobil. *Dn. Jungben*, Jurium tunc Studioſus, nunc ut audio, Prætor Caſtrenſis, quem Chinæ Chinæ uſu expectatione citius à Quartana liberavi; quod idem in Signifero Copiarum Haſſo-Darmſtadinarum *Dn. Walthero* accidit. Quæ omnia nunc eum in finem heîc adduco, ut Thraſonum more, bullas & atteſtata auro ſericoque fulgentia explicando vulgi applauſum Praxinque opimam ambiam, ſed ut ſuppreſſas hactenus & alicubi proſtratas inſontiſſimi remedii vires, ipſi Praxi & eventui reſpondere comprobem.

CAPUT IV.

De

PRÆPARATIS & COMPOSITIS è CORTICE PERUVIANO.

§. I.

Quum ſcelus ſit (ut *Crato*, trium Imperatorum Archiater, alicubi loquitur) Compoſitis uti, ubi ſimplicia ſuffecerint, hinc meritò in exhibitione Chinæ Chinæ, tanquam remedii pro curandis febribus ſufficientiſſimi, à mixtura aliorum, quantum fieri poteſt, abſti-

abſtinendum. Si enim ullum eſt medicinæ genus, quod à theriacalibus & ſesquipedalibus compoſitionibus abhorret, id profectò cortex hic antifebrilis eſt, qui non citius, quàm ſibi relictus efficaciam ſuam exerit. Optima ergò præparatio ejus eſt ſimpliciſſima in pollinem ſeu pulverem ſubtiliſſimum comminutio, qui vino abſinthite, Malvatico aut vehiculo quodam appropriato in ſubſtantia aſſumptus expectationi noſtræ optimè ſatisfacit. Hinc B. Dn. *Strauſſio*, Anteceſſori meo Deſideratiſſimo, in frequenti uſu erat Potiuncula *D. Fauſti*, Prof. quondam Heidelbergenſis:

℞ *Vin. Rhen.*
Aq. Salv.
Syrup. gran. áá ℥ij.
Chin. Chin. ℈iv.
M. pro 2. doſibus.

D. Wormbſerus, *νῦν ἐν ἁγίοις*, olim Practicus hujus loci haud incelebris ℈ij. Vino Rhenano infundebat & more Antiquorum ante Paroxyſmum propinabat, quâ ſæpe ratione febrem jugulabat, ſed non citra metum recidivæ, ad quam præcavendam aliâ heîc viâ incedendum. Inclutus *Wedelius*, Anteceſſor Acad. Salanæ, Chinam Chinæ cum Vino Malvatico dare jubet, ut majorem cortici activitatem concilıet. Mihi meisque ægris vini abſinthiaci hauſtus poſt ſingulas corticis doſes aſſumptus ſuffecit, idque nunquam, quæ Dei eſt clementia, ſine felici eventu.

§. II. Quodſi ob corticis amaritiem fortè grave fuerit eundem in forma pulveris aſſumere, compoſitio aliqualis, aſt ſimpliciſſima, admitti & cum conſ. vel ſyrupo quodam gratiori aut BOLUS aut ELECTUARIUM exinde confieri poterit, quale *Sydenhamio* Celeb. quondam in uſu erat:

℞ *Cort. Peruv.* ℥j.
Conſerv. Roſ ℥ij. M. F. Elect.

Quum autem cortex ita nimis dilatetur, hinc elegantius cum Syrupo quodam hanc in formam redigitur, Syrup. ſc. papav. errat. caryoph. rub. idæi & ſimilibus, e. gr. ſit Elect. *Mortoni:*

℞ *Chin. Chin.* ℥j.
Balſam. Peruv. ℈j.
Syrup. rub. id. q. ſ. M. F. Elect.

Loco balſ. Peruv. in *Hiera* mea *antifebrili*, quæ in officina *Dn. Scipionis* proſtat, aliud admiſceo, quod vim corticis mirè exaltat &

omnia generis nervoſi, quæ nonnulli pertimeſcunt, incommoda præcavet.

§. III. Sin & hæc forma non arrideat & PILULÆ fortè expetantur, facilimè hæ conſiunt, ſi cortex ſubtiliſſimè pulveriſatus Tragacantho excipiatur, indeque pilulæ formentur:

℞. *Chin. Chin. pulveriſat.* ℥iß.

c. *Mucilag. Trag. Aq. tormentill.* vel *card. bened. extr.* q. ſ.

F. Pilulæ, in ditioribus deaurandæ: Quibus, ſi Diarrhœa quædam ſit conjuncta, Theriaca cœleſtis aut aliquid de laudano opiato admiſceri poterit.

§. IV. Tandem ſunt, qui TINCTURAM inde conficiunt, ſive menſtruo appropriato extrahendo, ſive iteratò in Aq. ſimpl. decoquendo, v. gr.

℞. *Cortic. Peruv.* groſſo modo pulveriſat. ℥iij. coq. leniter in *Aq. ſimpl.* ℔j. ad dimid. Col. & remanentiam Decocti affuſa recenti Aq. toties de novo, coque donec omnis amarities extracta ſit. Tandem omnes col. miſce, adde

Syrup. caryophyll. q. ſ. ad grat. ſap. *Doſ.* ℥iv. v. vj.

§. V. An & EXTERNE quid valeat, ſi cum ſapone nigro in CATAPLASMATIS forma carpis applicetur, quod haud ita pridem nonnemo aſſerere non dubitavit, illud certò prius confirmare non audeo, quàm iteratis experimentis ex ipſa praxi habeamus compertum. Probabilitatem tamen aliquam ipſi mutuantur alia pericarpia antifebrilia è fuligine, telis aranearum ipſisque araneis parata, quibuscum pari fortè paſſu ambulat. Prorſus verò curioſum eſt in CLYSTERIBUS adhibitam Kinkinnam eundem effectum edere, id quod haud ita pridem in peculiari libro ex Italia mihi communicato traditum & obſervatum fuit, cujus Tit. *La Kinakina è le di lei ſtupende qualità con la maniera di ſervirſene in tutte le febri &c. aggiuntovi il nuovo methodo ſcuoperto dal D. Elvetio per ſervirſi di quel efficaciſſimo rimedio ſenza nulla prendere per bocca, portato dal Franceſe in Italiano,* Parma 1694.

CAPUT

CAPUT V.

De

LEGITIMA CHINCHINAM USURPANDI METHODO.

§. I.

NOtabilis eſt hiſtoria, quæ de Capivaccio & Inclyto quondam Argentinenſium Archiatro, D. *Kueffero* (ſine cujus adminiculo, *Willio de Itineribus Philiatr. Germ.* teſte, nullus è Magnatibus unquam reconvaleſcere voluit) circumfertur, qui Philiatro neſcio quæ ſecreta ab eodem expectanti reſpondiſſe fertur: *Diſce meam methodum & ſat habebis arcanorum:* Methodus enim vera & legitima eſt, quæ principium, medium & finem obtinet in Arte Medica juxta *Hippocr. lib. 1. de decent. habit.* §. 31. Methodus eſt, qua medicamina generoſiora atque draſtica ita temperantur, ut legitimè adminiſtrata manus quaſi Dei ſint, ſiniſtrè verò adhibita culter in manu furioſi. Exemplo ſit febrium per Chinam Chinæ curatio, quæ debito tempore, numero & menſura diſpenſata indubitatum & infallibile febricantium eſt ſolatium: Intempeſtivè autem uſurpata periculoſa generis nervoſi ſymptomata & certum recidivæ metum ſibi juncta habet; quæ omnia tamen abuſui magis, quàm uſui ejus adſcribenda ſunt:

Uſus habet laudem, crimen abuſus habet.

§. II. Duplici autem ratione cortex hic in Praxi diſpenſari ſuevit, altera Veteribus, altera Modernis uſitata. Priores ut pleraque febrifuga ita & Chinam Chinæ una vel altera hora ante paroxyſmum ingruentem exhibent, quo ipſo febrem quidem aliquantiſper ſuſpendere, ſed ægrosècontra in alia priori longè vehementiora mala ſæpiuſcule præcipitare ſolent, febri poſt certò recidivante, niſi in ſubjectis firmiori textura præditis Natura morborum Medicatrix errorem hîc commiſſum alicubi emendet. Rationem hujus rei fusè explicat Ingenioſiſſimus Anglus *Guilielmus Cole* in *Novæ Hypotheſeos, ad explicanda febrium intermittentinm ſymptomata & typos*, *excogitata hypotypoſi*, quàm ut fuſius hîc explicem, inſtituti noſtri ratio non patitur, nec verbum hoc omnes capiunt.

§. III. Altera eaque legitima Modernorum methodus eſt, quâ non tam ante, quàm poſt inſultum febrilem corticem hunc commendant; præmiſſis, ſi opus, præmittendis, incipiendo tempore apyrexias & ſingulis 4. aut 6. horis doſin ejus repetendo, ut antequam è loco ſuo erumpens fermentum febrile partibus nervoſis ſe ingerere poſſit, obtundatur ejus virulentia ipſique via ad fibrillas & nervos, quos incommodare ſolet, præcludatur. Ita enim pedetentim & ſucceſſivè absque ulla ſæpe excretione ſenſibili ſpicula ejus obtunduntur, enervantur, & feliciſſimè invertuntur; quem agendi modum elegantiſſimè exprimit Tr. Gallicus *La maniere de ſe ſervir du Kinkina p. 5.* verbis ſeqq. Auſſi les habitans du Peru ne ſe ſervent ils jamais de purgation pendant l'uſage du Kinkina & pretendent, qu'il conſume peu a peu la cauſe de la fievre comme le tan des corroieurs conſume tout ce, qui ſe trouve de ſuperflu dans le cuir. Interea tamen uſus ejus febri jamdum profligata aliquamdiu eſt continuandus, quod iis, qui eodem in Praxi ſunt uſuri, in aurem jam dixiſſe ſufficiat.

CAPUT VI.

De
SUCCEDANEIS CHINCHINÆ.

QUamvis cortex noſter antifebrilis nunc pretio mage tolerabili veneat, quàm priſtinis temporibus, ita ut libra ejus, quæ 8. imò 16. Imperialibus primùm vendebatur, vix tribus inſumptis habeatur; quia tamen ne ſic quidem à Pauperculis obtineri poteſt, hinc cogitavi ſæpe, annon in ſolo Patrio hîc ſimile aut parile medicamentum ejusdem effectus inveniri poſſit, & tandem incidi in ſimpliciſſimum & parabilè admodùm remedium, cujus ℥j. vix duobus cruciatis, imò gratis haberi poteſt, quo eadem via uſurpato iis, quibus res anguſta domi, non minus feliciter opitulatus ſum; ſed ut verum fatear, res æquè citò, ac cum cortice Peruviano, non expeditur, quo hanc ob cauſam domeſticum illud antifebrile ſubinde ſtimulare & acuere conſuevi. Dabitur fortè occaſio, ut & illud crebrioribus obſervationibus mage probatum luci tradam publicæ, modo Summus rerum humanarum Arbiter, Deus T. O. M. vitam nobis & ſanitatem indulſerit.

SERE-

SERENISSIMI,

Glorioſiſſimæ Memoriæ

DN.
DN. CHRISTIANI LUDOVICI,

DUCIS MEKLENBURGICI SVERINENSIS &c. &c. &c.

Morbi,
Obitus,
Anatomes,
Balſamationis

PERIPHRASIS IATRICA,

Auctore

JOHANNE ÆGIDIO EUTH, Niddâ Haſs.
Med. Doct. Diverſorum Principum Conſiliario
& Archiatro. Pr. Hagæ Comitis.

SERENISSIMO AC CELSISSIMO

PRINCIPI ET DOMINO,

D. FRIDERICO WILHELMO,

DUCI MEKLENBURGICO SVERINENSI,
PRINCIPI VANDALIÆ, SVERINENSI, TERRARUM
ROSTOCHII ET STARGARDIÆ
DYNASTÆ &c. &c. &c.

Domino meo Clementiſſimo

VITA, SALUS, GLORIA.

SERENISSIME AC CELSISSIME

PRINCEPS,

DOMINE CLEMENTISSIME!

QUantus vitæ ſit amor, mortisque terror? Viventium nullus ſibi non conſcius. Rapuit eheu! acerba mors, ex mortalitate fragili ac laborioſa, *DUCEM! DUCEM! DUCEM!* CHRISTIANUM MEKLENBURGICUM, *SVERINI* Anno Chriſti 1623. *die* 1. *Decembr.* horâ matutinâ quartâ *natum*; *denatum* SUMMO ita jubente, *Hagæ Comitis* 1692. *die* 21. (11) *Junii* horâ ſemitertiâ antelucanâ: *ortum*, ab excellſa vetuſtaque gente, videlicet Henetis, Vandalicisque Regibus, qui bellicoſi, immanes, feroces.

Genea-

Genealogia, ultra bis mille annos, à linea recta, minimeque fracta, ſuffragio facilè omnium, deduci poteſt. Poſt beatum è vita exceſſum DN. PARENTIS FRIDERICI ADOLPHI 1658 CHRISTIANUS DUX, Ducatum accepit regnandum, perquam oppignoratum, inſolubilibusque ferè debitis gravatum, reditus hinc SIBI admodùm exigui. CORDATUS HIC IMPERII PATERNI SUCCESSOR Perfecti ac abſoluti PRINCIPIS REGENTIS actutum induit obitque munia: BONO CUM DEO, Domi Foriſque rectam, honeſtam, moderatam, tranquillam, proſperamque ducit vitam, ἀπὸ βρέφους, ad altam usque ſenectam, haud iniquâ penè conflictatus valetudine. Paucos, ſummè prudentes tamen & ſcientes, ad SE acceſſit Conſiliarios aliosque frugi bonæ Aulicos. Eccleſiis Scholisque dignos præficit Collegas. Fructuoſam ac inculpatam frugalitatem, efficaciſſimum virtutis duramentum, perneceſſarium magnumque vectigal, *SALUTIS MEKLENBURGICÆ* cauſâ, exigit ac exercet. Paulò poſt, paululùm *SIBI* deeſt, laudabiliter ſingula ſingulis, de induſtria retribuit exſolvitque debita: Cæſarea tempore Belli hyberna, ſecundùm S. R. I. ſtatuta, quotannis grandi redemit pecuniâ. Omnifariàm, Theſaurum rerum omnium memoriâ reliquit. Bellum, quaſi minimè Bellum, intolerandum, dirum, quo nihil videtur dirius, omni ſtudio niſuque inſolito, à cunctis, quos *Terra* nutrit *MEKLENBURGICA*, avertit hosteſque propulit: Sic alma in invidiam adducta Pax, quæ optima rerum, conſervata. *Inviſtiſſimo Sapientiſſimoq;* CÆSARI LEOPOLDO, *Semper Auguſto* &c. Potentiſſimis Regibus ac Electoribus plurimis, Dux extitit chariſſimus: utpote invigilans atque inſurgens publicis utilitatibus: Nec abſimilis fuit Nivi, quæ tempore brumali & multa tegit & multa calefacit, exoptata hinc Regiminis tranquillitas: Immania DUCIS CHRISTIANI MEKLENBURGICI Acta, ſeriſſimæ poſteritati pergrata, identidem recitata, tacitè obſcureque concedo. Mortem ſuam cum multis profectò mœſtus ſum & luxi, requieſcat in Domino, tanti Ducis memoria, ſit in benedictione;

Verùm enim verò, SERENISSIME DUX FRIDERICE WILHELME! DOMINE CLEMENTISSIME! luctus plurimis abſterſus, converſusque in gaudium, ſupra omne gaudium!

O nimium felix! ô terq; quaterq; Beatus!
Antevolabis Avos, fama poſt terga relictâ.

Certè equidem TU PRINCEPS EXOPTATISSIME! ſine contro-

verſia hæreditaria, hæreditate frueris legitimâ, TU, nemine contradicente, Imperium deguſtas providè: Poſſeſſorem TE allatrat invidia; Gloria TIBI ſempiterna!

Imò PRINCIPIS OPTIMI, optima poſſides inſignia; quæ ſunt PIETAS ET JUSTITIA! Queîs remotis, quid quæſo ſunt Regna? niſi magna latrocinia; umbra ſine corpore; campana ſine piſtillo; Principatus ille reverâ felix, ſtabilis & firmus, in quo, qui imperat PRINCEPS, DEUM timet: ſic ſubditi, cum PRINCIPIS ſui fundamentum vident omnium virtutum, nempe PIETATEM, ad pietatis ſtudium excitabuntur vehementer. Sis PIUS inprimis, *Cæſar Theodoſius* dixit Filio ſuo *Honorio*:

Eſt Pietas baſis una, thronum, quæ firmat & ornat,
Adjice juſtitiam, & toto nil pulchrius orbe eſt.

Nihil difficilius, quàm *benè regnare, Cæſar* inquit *Diocletianus*.

PRINCIPIS profectò vita ſpeculum eſt, in quo ſe contemplantur ſubditi: Exemplum, ad quod vitam confirmant moresq; dirigunt, Subditorum reverentia, laus & charitas: PRINCIPIS magnificentia, facultas & poteſtas. Ferrum tuetur PRINCIPEM, meliùs fides, manſuetudo, comitas, beneficentia, facilis audientia, affabilitas gravitati adſperſa. Summatim CORDATUS PRINCEPS! cum civibus & ſubditis, velut Pater cum liberis ſuis verſatur, patriæ inde Pater nominatur meritò.

Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.

Virtutum TUARUM magnitudinem POLITISSIME DOMINE! reverenter admiror, dinumerare ac dimetiri ſcientiæ meæ decempedâ, vix ægrè valeo, hæret vox faucibus crenaque languet.

Deficit ingenium, majoraq; viribus urges,

Suppliciter & demiſsè rogitans, ut in levidenſe Chartaceum hocce munus absque repulſa, TUA SERENITAS, SERENUM TUUM obtutum figere ne dedigneris, velut ſubjectiſſimæ obſervantiæ meæ monumentum pignusque perpetuum & continuum, donec DEO DUCE, Comite labore, ad grandiora monſtret viam, opportunitas & veritas. DEUS T. O. M. omnium rerum proauctor molitorque, TE, INCOLUMEM, FELICEM, POTENTEM, ad Neſtoreos ſervet annos, quod precibus võtisq; fieri ac fingi poteſt, inter catenatas curas morbosque contumaces

Abs SERENITATIS TUÆ

Humillimo & obſequioſiſſimo ſervo

JOH. ÆGIDIO EUTH D.

CELEBERRIMO

D. D. van EUTH

Multis Principibus ac Summatibus Viris à Conſiliis medicis : medicinam ultra ſex luſtra cum applauſu exercenti : Amico veteri vetus gratulatur Amicus

J. D. A. D.

Exeris ingenii dotes, inſignis Amice,
Toti Battaviæ, Teutoniæq; placent.

PERIPHRASIS IATRICA MORBI, OBITUS.

SERENISSIMUS Dux, nunc ἐν ἁγίοις, Dominus meus, dum viveret & clementiſſimus & munificentiſſimus, Annorum fermè ſeptuaginta, *die 4 Januarii* 1692. *Amſtelodamo*, ubi complures commoratus menſes, ex tibiæ dextræ contumaci contuſione *Hagam Comitis* redux, inquietem nocturnam exantlatus diu.

Die 27. *Januarii*, nempe Dominicâ, frigore duro aëreque perquàm nebuloſo, fœdo & pernicioſo, in Eccleſiam ſe contulit horâ nonâ matutinâ, etiamſi multis de cauſis disſuaſiſſem humillimè, debito Medici ordinarii officio functurus. Veſperi queſtus graviter de cephalalgia, dyſpnœa, artuum languore, tuſſi, ſiti, caloris ac horroris perfuſione, alvique conſtipatione.

Haud cunctanter ad *Sereniſſimam ſuam Celſitudinem* decumbentem vocor, genibus advolutus, blandè ac gratiosè me alloquitur: Domine Doctor, utinam tibi obtemperâſſem, ſedato & perbono animo eſſe jubeo, exploratiſſima enim mihi Tua corporis conſtitutio firma.

Citatum arteriarum pulſum, phænomenorum exquiſitius examinans ſyndromen, inque gyrum rationis deducens, pro talento divinitus conceſſo: Febrem rheumatico-ſcorbuticam, exitiabilem, ob μετάστασιν, graviorem in morbum, quippe φθίσιν (nî morigeratio *Sibi* ſedula cordi ſit) pronuncio protinus. Primordium duxit εἰδικῶς, à prava & perverſa ſanguinis diatheſi, ejusque particulis rigidis, ſalſo-acidis, auſteris, perditè perturbantibus κυκλοφορίαν. Viſceribus, muſculis, tubulis, nervis, fibris, lento gradu labem ac perniciem inducentibus non levem & ſæpe irremediabilem; Explorata proviſaq; ratio ſatis edocet: perfugium ac præſidium ſalutis hinc refractum, refringens pariter partam medici gloriam. Nec à mali ſemine γενικῶς *Ducem* præfatum, remorata animi pathemata, quæ tabifici inſtar veneni, conſule agoniſma noſtrum *de Aniâ, Ultrajecti* 1670. editum.

Nec aliæ res nonnaturales; nec ſenectus, ſua per ſe exprimens incommoda, ut in aprico & confeſſo:

Sanguis hebet, frigent effœtæ in corpore vires.

Homines ſenectam optantes, quid aliud optant, niſi longam infirmitatem.

Crebra

Crebra mortis meditatio, infallibilis à peccatis revocatio.

Ex meritis vitæ, dependet ite, venite.

Therapeian in *Sereniſſimo Duce*, abſque remora, penſitatis penſitandis, aggreſſus ſum clyſmate ſubſequente:

℞ *Decoct. ſpec.* emoll. *refrig. & carmin.* ℥viij.
add.
Elect. bened. laxativ. ℥j.
Nitr. antimoniat. ℈j.
Campb. in Spir. vini diſſolut. ℈ß. f. clyſ. applic. ab hoc ter alvum dejecit.

Contra primum acremque febris impetum, ſitim anhelam ac aridam, Claretum gratiſſimi ſaporis colorisve appropriatum pro lubitu propino, quin & cum hoc pulverem

℞ *Pulv. Comitiſſæ de Kent* ℈j.
Bez. min. ritè præp. gr. vj.
Mag. Solaris g. iij.

f. pulv. tenuiſſim. D. in Ch. S. Kräfftig Pulver vor einmal.

Non elanguentem, ſed conducibilem elicuit madorem, placatamque quietem. Ad auram corrigendam minus jucundam, ſalubre præſcripſi ſuffimentum:

℞ *Aſæ dulc.* ℈iiij.
Storac. calamit. ʒjß.
Ladan. ſelect. ʒij.
Olib. maſtich.
Succin. alb. an. ʒß.
L. alo. rhod. an. ℈ß.
Fl. roſ. rub. lavend. an. g. viij.
Sacchar. opt. ℈ij.

F. Pul. groſſ. D. in ſcatula. S.
Räucher-Pulver gebührender Maſſen zu gebrauchen.

Vertex capitis, cervix, nervorum principium, tempora turgentia, Balſamo illita anticatarrhali Megapolitano.

Die 28. Januar. Horâ ſemioctavâ matutinâ *Ducem* inviſens, cuncta ad votum mitigata & relaxata invenio, quod & Dux clementer confirmat, laudatque meum ex arena conſilium; at latentem tamen in herba anguem, quique in ſinu non fovendus, ſed ejiciendus, de-

miſsè fuſeque expono: ſapientis ſiquidem Medici eſt, non ea tantùm, quæ ante oculos ſunt, videre; ſed & illa, quæ futura, proſpicere. Sine orationis igitur circuitione ac anfractu propono V. S. moderatam, præſentaneum, imò divinum, talibus in acceſſionibus reverſionibusque remedium, multijugâ ac ratiocinativâ condocefactus experientiâ. Vino quoque interdico penitùs, ne nihil extra ordinem facerem, famam ac conſcientiam bonam aggravarem, morbus aggraveſceret, novumque interveniret malum, flebiles queſtus ciens. Confeſtim *Dux* ceu in fermento reſpondens dixit: Vinum lætificat cor. Sanguis prolongat vitam. Aphoriſticè, ne *Ducis Optimi* gratiam pauliſper exulcerarem, refutavi; qui enim benè diſtinguit, benè docet & benè curat: neutiquam morbo fomitem ſubminiſtrat, ut quidam palpum Ægris obtrudentes, quod ſervorum impoſtorumque eſt; in arte qui nîl nôrunt, ſi quid autem nôrunt, id malè ſciunt: audaces ſunt, quos fortuna quandoque juvat; verùm ſciant, perniciem temeritatemque Juvenum ſine cerebro eſſe, credentium, veram in audacia conſiſtere & prudentiam & gloriam: conſtanter convenienterque maximam dico miſeriam. Valeant, qui inter nos diſſidium volunt. Interim cùm *Serenitatis Suæ* veniâ ac pace, alios adhuc medicos in conſilium accerſiturus ſum; omittas, nullum admittam alium, niſi Te inquit: à tua enim avidè appeto curari manu, non morior, ſed vivam, & enarrabo magnalia Dei. Proinde Pulveris heſterni reitero doſin, juſculum carnis, vires reficiens, μίασμα perniciale, colluviem ſeroſam, obtundens & removens, ex phaſianorum, otidum, attagenum, perdicum, coturnicum, Caponum Bredanenſium pectoribus aſſis legeque artis confectis, lento admodùm igne, ſingulis ternis capiendum horis ſuadeo, haud excluſâ per ἐπίκρασιν gelatinâ congruâ. Noctu *pil. polychreſt.* ℈ß. *n. d Sverin.* Maſſam circulantem absque moleſtia ulla depurantes mirè, alvum ciêre quater, circa meridiem *d. 29. Jan.* uſui inſtitit ſedulo brodii gelatinæque ad diem usque *1. Febr.* non poſtpoſitâ *Tincturâ bezoardicâ correctâ* per intervalla tamen *Aq. de corde cervi temperatâ, antiſcelotyrb Hercul. Saxon. naphæ. apoſtematic. compoſ. cum ſyr. corall. pergrato Sverinenſ.* Sic beneficio διαπνοῆς, pleraque ſymptomata ferè devicta falceque quaſi reſecta; alvi cauſâ circa veſperam *enema* datum. Dux diem morbi ſeptimum *2. Febr.* impensè veritus, ſimulque plenilunium, fulminis inſtar horriferi incidens, quia annis ab hinc aliquot, variationem in ſe obſervavit notabilem:

Ad Lu

Ad Lunæ curſum variant animalia corpus.

Sed *Serenitatem Suam* cautione & proviſione in ſanitatis ſpem erigo, animum ne abjicere velit. In cubiculo cum Cubiculariis ſollicitè excubo, ſubvenio & opitulor *Mixturis ſpecificis*, confortantibus, inprimis ex Ambr. gryſ. ver. confect. pretioſ. aq. ſine paribus, ſuprà memoratis; inquies nocturna *Sibi* non fuit, ſolertiſſimè *die 3. Febr.* brodiorum hordeaceorum, avenaceorum, Anglorum more, uſum ordine ac decenter continuavit, omiſſis minime *topicis*, quibus ſingularem tribuit laudem *laudatiſſimus Dominus*, inprimis *Balſ. vit. n. d. Sverin.* ut & *Empl. antirheumat.* Reliquos dies criticos, noctes adhuc pernoctavi tres, quamvis ex inſita & innata *Ducis* generoſitate affatim verba diceret prohibitoria.

Inſuper è prælaudatis, ad mali pertinacis mineram omnimodè eliminandam, infringendam: nonnulla inſigni cum levamine rurſus adhibui medicamina, iisque aſſiduè innixus ita, ut appetitu excitato atque perbonis eſculentis ſedato; *Sereniſſimi Ducis* ἐυεξία, Aulicos ſingulos meque *die 26. Febr.* mirum in modum lætificaverit, lætitiâ ego plenus, ſeq. fudi verſ.

Sodes! præclarum eſt, medicorum credere dictis.
Dicite Jo! Juvenes & Jo! bis dicite Cani:
Transeat hic totus, nunc ſine nube dies.

Ad cuncta modicè oblata & uſurpata, *Clementiſſimus Dominus* benè ſeſe habuit, iter ſecum meditatus ad Thermas Embſenſes vel Aquisgranenſes *menſe Aprili.* Verùm quid contigit? aliud ac cupiebam: Evigilata aliàs conſilia *Duci* non amplius cordi, inductu ac perſuaſu Galli cujusdam blandientis; quotidianæ vitæ conſuetudinem immerſam, interrumpendam ſeu abſtrahendam eſſe nullatenùs *die 29. Mart.* in regimine diætetico, ſine quo cæteræ medicinæ partes ſanè nihil proſunt, errorem Dux perpetravit immanem.

Die 30. Martii nocturno advocor tempore, absque brevi accedo mora, ſanguis in pelvi argentea diligenter aſſervatus, cum tuſſi & dolore rejectus, ad libras duas, & quod excurrit, minimè floridus, ſpumoſus, fervens; ſed nigricans, grumoſus, ſine pure & fœtore mihi oſtenditur. Paululum abscedens animoque circumſpiciens, è thorace & non pulmonibus proveniſſe, immotis probavi ſeu conſolidavi rationibus: Rupta thoracis vaſa facilius, intra triduum, vel ad ſum-

ſummum quatriduum, phlegmone præprimis V.S. amotâ, conglutinari ac obturari poſſe; difficilius verò pulmo, plus inde periculi, ſpesque reſtitutionis exigua. Videlicet ſanguis reſtagnans, à pulmonibus revellendus, debitâ in quantitate V.S. ſine qua, cum expertæ induſtriæ Practicis curationem prorſus impoſſibilem judico, φλεγμονὴν ſiquidem ſubſequitur ſuppuratio, juxta *Hippocr. l. 7. aphor. 15. 16.* Ex ſanguinis ſputo, puris ſputum, ex puris ſputo Tabes. *Sereniſſimus Dux* veritus, ne perſeverantiùs V.S. extollerem, perſeveranter renuit, dicens: ſe potius moriturum, quàm ſanguinem miſſurum: Me adjuvandi, alia tibi methodus nota; perfunctoria duntaxat, tuta neutiquam, reſpondi.

Ecquis non novit? Medicum cautum ac providum imitari oppidò expertum Navarchum, navim horribili & formidabili maris tempeſtate, ne in ſyrtes ac ſcopulos allidat, naufragiumque faciat, ſed moderatur hanc perſapienter, ut ſalvam in portu ſiſtat, quantum quidem poſſibile. Tempeſtatem adverſam impedire nequit, quæ non in poteſtate ſua, ſed ut contra tempeſtatis furorem ſervet navem.

Propter perniencioſam atque funeſtam morbi cataſtrophen, alios adhuc propoſui & flagitavi ſocios ac conſortes conſilii; at *Dux* ipſis aditum more denegavit ſolito. Proin maſſam ſanguineam inſolenter æſtuantem, thoracem citum tuſſique concuſſum, tempeſtivè & ſolerter emendo. Vaſa rupta, non proruptâ conglutino audaciâ, ſanguinis grumos divello & diſſolvo non diſſolutè. Diætam, ſanitatis hodogetam cum cura præſcribo; perjucundis utor euporiſtis, minutatim tamen & gradatim exoptatus ut aſſequatur effectus, qui quoque palliativè aſſecutus: fuère autem *Corroborantia,* reſpectu hæmoptyſis, ſenectutis, quæ per ſe morbus.

Tarda ſenectus
Debilitat vires animi, mutatq; vigorem.

Adſtringentia, anodyna, terrea, eccoprotica, mucilaginoſa, gummoſa, mellea κατά τὶ, craſſitudinemque mellis referentia, paulatim lingenda, inculcante ac tradente Venerando Sene, Haganorum Proto-Medico, *Domino Cornelio Stalparto van der Wiele,* in ſuis obſervationibus *Amico fide pleno*: quo non utor, ut floribus, tàm diu gratis, quàm diu recentibus.

Cauſæ

Cauſæ partique affectæ ſint conſona, abſint diſſona, nempe aromatica, volatilia, acria, nimium dulcia, pinguia, paucis multa. Ægrorum ad nutum, Medici nunc felices, nunc infelices: Horum negotia perinde ſe habent ut itinera maritima, quæſtus diſcriminisq; pleniſſima, aut lucraris, aut fruſtraris: ἀρρωςίαν, artis medicæ peritus deſerat nullam, jugiterque ignotam pro optimè habeat notâ, res eſt egregiæ utilitatis. Sedula praxis φάρμακα in Harpocratis ſacello clauſa recludet: Uſus ſiquidem efficaciſſimus rerum omnium magiſter, conſuetudinisque magna eſt vis, atque nullius potior habenda ratio, quàm conſcientiæ. Scientia ſine conſcientia vera eſt peſtilentia, ait *Lutherus*. Fateor ingenuè poſt Electuaria, aliaque decantata à *Conſummatiſſimo Exactiſſimoq; Dn. D. Wedelio, Amico moribus antiquis perpetim colendo*, Decocta grata ex ſpeciebus pectoralibus, adſtringentibus, vulnerariis, haud infimi fuiſſe ſubſellii *Tincturam noſtram traumaticam* in vehiculo congruo guttatim adhibendam.

℞ *Fl. roſ. r. ſicc.*
hyper. ana ℥ß.
Rad. tormentill.
rhab. opt.
Nuc. Moſch. ponderoſ. ana ʒij.
Myrrh. r. ſelect.
Mum. Ægyptiac.
Sang. Dracon. ana ʒiß.
Terr. Jappon. ſelectiß. ʒiij.

Concіſ. contuſ. irrig. ſpir. vin. ritè tartariſat. ad eminentiam ſpithamæ, ſtent in leni digeſtione per dies noctesque aliquot, ſaturatè tincta Tinctura colligatur, novus ſpiritus tartariſ. affundatur, denique modicâ exhalatione factâ, ſervetur ad uſum.

Alvi ſegnities domeſticis ſubinde ſublata clyſteribus, *Sereniſſimus* tamen *Dux*, permagnam collocans fiduciam in naturæ ſuæ bonitate, reſpuit aſpernatusque adminicula valetudinem proſperam quodammodo promoventia, veteri ac uſitatâ plerorumque fermè Magnatum conſuetudine. *Die 24. Apr.* horâ tertiâ pomeridianâ, ſyncope proh dolor! conflictatur cardiacâ, ſubitaneam mortem affatim minante, à nimia ſanguinis turgeſcentia & ſtagnatione, maſſam æqualem impediente rotantem, ut apertè & rotundè dixi ſupra: arripio celeriter, & quidem bis V. S. moderatam pro allevando *Duce*, quæ *Sibi* ſemper fuit neglectui, neglectum comperendinatumque tàm ſa-

luberrimi remedii, quod alioquin ſusque deque habuit, doluit maximè; effuſæ inde lætitiæ penes Aulicos: Lentam verò *Tabem* tabidamque luem, latiùs ac longiùs ſerpentem, ob intermiſſam occaſionem (quæ curationis anima) ineluctabilem prorſus, non temerè effutio iterum, ne dedecori & opprobrio poſthac plurimis eſſem, maturiſſimè culpam ſegregavi à me.

Sereniſſimus Dux, vitæ cupidiſſimus, *die 13. Maj.* Famoſum D. Helvetium, Fautorem percharum, de ſuo conſulit affectu, quid *Sibi* faciendum putet? optimè optimo Duci conſultum eſſe vult, ut emetica uſurparet antimonialia ritè præparata; at *Dux* ſegnis ad credendum reſpondit: Natura amat gradus & non ſaltus: debet duci & non cogi; diſcurſum cum ipſo ex alchymia inchoavit prolixum, quo ſine ſatietate *Dux* delectatus; Emeticorum loco, uſus Vino Generoſo & perraro Turcico, vulgò Vin Tint.

Die 19. Maji, D. de Cocq, cujus nomen hîc multum eſt, & quo multum utor, ad conſilia vocatus medica: Ille lactis dulcis emulſionumque ſuaſit uſum, per biduum ſedulò continuatus, bis & vicies *Laudatiſſimus Dux* cum cura & dolore dejecit, illicò dereliquit, ſe recepit ad remedia ſuperiùs laudata, cùm interna tùm externa, brevi præſentaneum importâre ſeu attulêre adjumentum, talium uſui inſtituit quotidie. *Die 24 Maji*, Domini Collegæ mei ambo largè remunerati, placideque d miſſi fuêre. Quemadmodum ſingulas, denſiſſimis in ſylvis feras, capere nemo poteſt; ita Medicorum nullus hoc in mundo mederi poteſt omnibus, quoniam malorum ſeminator fuit Adam, è terra factus rubrâ, quam & nos, nemine excluſo, gerimus, inque hanc convertemur: haud divulſus erit conſenſus, qui, omnium naturæ vox: *quod oritur, moritur,*

Qui viret in foliis, venit à radicibus humor;
Sic Patrum in natos veniunt cum ſemine morbi.

Die 30. Maji, *Dux* cupidè cupivit halecem recentem, quæ nondum pretio proſtitit: dein aſellum aridum optimè præparatum; indulſi cum *Hippocrate.* *Sereniſſimo* extitit ſimul conviva ſcitus & pergratus, *Nobiliſſimus Dn. Conſiliarius de Siegel*, hîc ſedem figens, viginti circiter annos, ex mandato Dominorum Ducum Lunæburg. & Brunsvic. finito vix prandio, *Dux Meklenburgicus* lectum repetere coactus derepentè, conquerens valde de ventriculi imbecillitate, quia avidè prandit, cibus haud εὐπρεπῶς maſticatus, mitificatus ſeu digeſtus fuit, ſtomachicis adjutus, poſtridiè melius ſe habuit. Paulò

poſt

poſt *die 5. Junii* cuncta ad interitum vergere, vanamque affulgere ſpem reconvaleſcentiæ, ſymptomata turmatim irruentia, lypothymia, agrypnia, aphonia, diarrhœa, ſingultus omnium graviſſimus, abunde confirmarunt, quod & *Duci* denuò indicavi; voluntati Divinæ patienter ſe ſubjecit. DEO confeſſus, ſacrâ Synaxi uſus, ſalutaribus è ſacra Scriptura dictis, ſe erexit mirum in modum. Tandem pia inter ſuſpiria die 21.(11.) Junii 1692. horâ matutina ſemitertia naturæ debitum beatè perſolvit. Sit beati Ducis anima in benedictione, Nomen in recenti recordatione; Laudabilia autem ejus facta poſteris in ſedula imitatione.

PERIPHRASIS ANATOMES.

ALtero à morte die, nimirum 22. (12.) *Junii* horâ quartâ matutinâ: Ex laudabili Veterum ritu, ſpecialique Primatum poſtulatu: Summo tamen ſub fidei ſigillo, ponderoſas ob rationes politicas, haud leviter, nec turbulenter *Serenitatis Suæ* perſpexi corpus, cujus color ſuggillatus oppidò, luridus, pernicioſus: qualis enim humor in corpore deliteſcit, talis color in cute effloreſcit, à particulis M. S. peregrinis ac peculiariter corruptis.

Abdominis, thoraciſque tumor aderat inſignis: Pedes, manus, brachia extenuata, flaccida, fiſco apprimè comparanda regio: quo diteſcente & creſcente ſubditorum bona decreſcunt.

Dein omnium primò *infimi ventris* diſſectio inſtituta, quo ocyus excrementorum removeretur ſentina, fœtorque intolerabilis ab univerſo detergeretur cadavere; in quo revera liquorem lymphaticum, ſublividum ad libras ſexaginta & quod excedit, effluentem, undanti freto imbriq; cadenti vulgò Wolckenbruch / haud abſimilem animadverti ſigillatim.

Teſtes extant oculati: Bini magnæ exiſtimationis Aulici, quin & Ludolphus Koch, Chirurgus, Johannes Cornelius Heurnius, Pharmacopæus Hagienſis.

Omentum præter opinionem adipe multo inveſtitum, hunc verò attritum ac detractum *Inteſtinis omnibus*, quæ effusè turgida, ac arrectis aliquantulum ſquamis horrida.

Pancreas, *Meſenterium*, glandulis ſcirrhoſis obſeptum.

Hepar pallido colore, mole ingens, ſolito aridius, globulis hinc inde induratis, piſorum minorum magnitudine inquinatum & quaſi refertum.

Veſicula fellis oblonga, anſeris fermè ovum adæquans ſcatensque multâ bile, fluidâ neutiquam; aſt viſcidâ, ſpermatis ranarum ad inſtar.

Lien, jecori magnitudine parùm vel nihil cedens, à ſcirrhoſis nodulis haud immunis.

Renes ambo vaſti & fœdi, citra pinguedinem ullam cum aſcaridibus perpaucis, multitudine parvarum grandiumque grandinum & albicantium & nigricantium, ad ſtuporem.

Ureteribus inſolenter amplis, durites propemodùm ovi teſtacea, ab acido cauſtico, ἐπὶ πολὺ infeſto & inimico.

Medius apertus venter, *Pericardium* multam effundebat lympham.

Pulmo dexter expanſus, cum diaphragmate, pericardio, pleurâ, mediaſtino coalitus ſeu concretus: ſanioſo plenus muco, imò imus lobus nigredine, fuliginis inſtar, obductus, indicium gangrænæ certiſſimum.

Pulmo ſiniſter, variis ſtigmatibus æruginoſis, ſubnigro flaveſcentibus, colluvieque putridâ, ſed non tali, quali alter pulmo notatus.

Cor per omnia ſanum, integrum, inculpatum, leoninum, (quia adſtantes cuncti, fortitudinem ac animoſitatem incomparabilem *Magnanimi Ducis*, ſatis demirari nequiverunt, nec recordari deſinent facilè) pinguedine obſitum, inciſum, floridum ſtillabat ſanguinem, in exiguâ tamen quantitate.

Admiratione dignum, quod *ſeptuagenario Duci*, ne unicus quidem defluxerit *dens*, tali in grandævitate.

Supremus venter, prægnantes propter cauſas, temporis anguſtiam ac Balſamationem peragendam, indiſſectus eſt relictus.

PERIPHRASIS BALSAMATIONIS.

BAlſamatio itaque ſumma cum induſtria, ut aſſuetus, & abſolutâ elegantiâ extructa, everſaque κα δύναμιν gravis putridaque exſpiratio, quoniam cadaver *Hagâ Comitis Sverinum* adultâ deportandum erat æſtate, (haud paucorum dierum iter) ſpectandum ſimul & penitùs cognoſcendum *à Sereniſſima* ibidem *familiâ*, aliisque Magnatibus.

Eapropter 1. Suffitum eſt conclave, *ſuffimento* ſupra memorato, per totum diem 2. Cadaveris ſordities, cùm externa, tùm interna, ſolertiſſimè *aceto alexicaco compoſito, ſpirituque mixto theriacali campbora-*

phorato, madefactis prius ſpongiis, abluta ac deterſa, menſuræ aliquot uſurpatæ. 3. Finitâ ablutione, pro glutinanda paſſim & ubique corporis cavitate, primariò oris &c. *Glutinamentum* juſtæ conſiſtentiæ ſufficiet ex *Tereb. Ven. coct. Balſ. Peruv. nigr. ſtorace liquidâ*, in debitâ quantitate, quò pulveres ſatis ſubtiles, aſperſi, firmius adhærerent, cavitatem explerent, corruptionem arcerent, Medicusque infamiâ intactus maneret. 4. *Pulveres*, qui ſunt:

℞ *Alo. ſuccotr. lot* ℔iv.
Myrr. rub. ſelect. ℔iij.
Ladan. Benz.
Styrac. calamit. an. ℔j.
Thur. ℔iß. *Maſtich. Succin.* an. ℔ij.
Croc. Angl. opt. ſiccat. ℥iv.
Cinam. acerrim. Mac. ſelect.
Nuc. Moſch. opt. an. ℔ß.
Coryophyll. ℥iv.
Cap. mort. vitr. ℔iij.
F. Pulv. ſubtil. D. in ſcatulâ. S.
Pulver in den Cörper zu ſtreuen.

5. Ad majorem Cadaveris penetrationem ac præſervationem fiat quaſi ſtratum ſuper ſtratum, irrigemus nempe ſpiritum in pulv. præced.

℞ *Spir. prophyl. compoſ. alcoliſat.* ℔ij.
Roſ. fragr. ℔j.
D. in Vitr. S.
Durchdringender Spiritus, auf das geſtreute Pulver zu gieſſen.

6. ℞ *Fol. laur. ſel.* M.iv.
Roriſmar. M.v.
Salv. ſcord. puleg. ment. criſp. an. Miij.
Abſynth. pont. M.ij.
Hyſſop. Thym. an. Miß.
Fl. roſ. rubr. Miij.
Lavend. Spic. an. Mj.
Rad. irid. flor. ℥ijß.
galang. min. ℥ij.
angelic. zedoar. non carioſ. tormentill. an. ℥j.
Inciſ. gr. mod. D. in Capſula. S.
Auserleſene Species, den Cörper dicht auszufüllen.

7. Reiteretur Spir. prophyl. modo jam dùm præſcriptus

8. His ita peractis, corpus truncatum, circumſpectè à Chirurgo ſuturis occluſum, inunctum *Spiritu balſamico* ſeq.

℞ *Aq. Anhalt. ſpirituoſ. cum oleo ſupernatante.*
Anglican. Caroli II. Magnæ Brit. Reg. an. ℥vj. Duci in tidiano uſu. D. in Vitr. S.
Balſamiſch Waſſer.

9. Pro auribus, naribus muniendis, proque univerſo ventre ſupremo indiſſecto, fuit ſine pari, infuſus ſeq. Balſamus, goſſypioque ritè obturatus.

℞ *Balſam. vit. correct. Sverin. n. d.* ℥iv. D. in Vit. S.
Fürtrefflicher Balſam mit Sorgfalt zu infundiren.

10. *Sparadrapum* ſatis ſuperque notum, ſilentio prætereo, ut & ornatum pretioſiſſimum. Magnos ſiquidem magna decet, parvos parva, ceu habet πολυθρύλλητον.

Hæc ſunt, quæ ſecundùm ἐγχείρησιν methodumque noſtram, ad totius cadaveris conformationem figuramque tuendam ac à putredine arcendam, quæ ſeriùs, ſuccinctè & candidè, calamo mœſtiſſimo in chartam conjicere debui, volui; Cramben biscoctam nullatenus appoſiturus, ſeptimanis enim ſingulis, *Sverinum* bis, lethiferi mali hiſtoria, exactiſſimè à *Conſultiſsimo Domino Taddelio*, Ducis Meklenburg. à Conſiliis & Secretis perſcripta.

Quid morbi, ſymptomatumque ingruentium violentia præſtent? Idioſyncraſia *Ducis*, (glorioſiſſimæ memoriæ) grandis ſenectus, obſequium exutum, ſex res nonnaturales? quidque efficere valeant? Lippis tonſoribusque ſufficienter patet. Eheu!

Quid nos quæſo ſumus? quàm ſparſus in aëra fumus?
Sed nihil eſt fumus; nos nihil ergò ſumus.

PARALLELISMUS
Ad
OBSERVATIONES
In Ann. IV, & V, Dec, I, Ephemer, Curioſ. contentas,
Opera
ROSINI LENTILII ORIBASII
Collectus.

I. N. J.

Ad Obſervat. III.

SI verum, quod B. noſter *Etmüllerus praxeos* ſuæ *part. 2. p. 30.* aſſerit, viſceribus interdum penitus illæſis hydropem generari poſſe, dubium eſt nullum, hoc in caſu paracenteſin, ea cautione, quam prudentiores practici demandant, cum fructu adhiberi. Et quemadmodum hæc hydropis ſpecies, altera iſta, à viſcerum dyſcraſia & cachexia orta, eſt longè rarior, ita etiam ſequior frequentius eſt paracenteſeos adminiſtratæ ſucceſſus. Ceſſit autem, ſi fidem Auctoribus habemus, interdum optimè. Cenſemus igitur interſtinguendos probè hydropicos. Corruptis enim viſceribus fruſtra generoſum remedium diffamatur. Idem de crurum, quin & ſcroti ſcarificatione dictum velim, quam in hydrope nondum inveterato, nil quidquam metuens, adminiſtratam vellem. Puer octo annorum bis apertione ſcroti facta liberatus eſt ab aſcite, & haud ita pridem penem ad transparentiam usque prætumidum duobus locis cum ſucceſſu aperiri curavimus. Vide cæteroqui *Ann. VIII. Dec. II. Eph. Cur. Obſ. 100.* & *Ann. X. Dec. II. Obſ. 176.* Encomium autem, quod haud ſuave huic operationi *Doleus* noſter occinit, de hydropis iſto genere, quo laborant viſcera, cupiam intellectum. Niſi enim viſcera interna ſana atque illæſa fuerint, parum aut nihil utplurimùm inciſionem hanc ægrotis profuiſſe, uſus atque experientia edocuit, ſunt verba Excell. *Albini diſp. de paracent. thorac. & abdom. theſ. 13.* ubi inſuper in paracenteſi celebranda poſtulat, ut brevi tempore tumor ad inſignem magnitudinem pervenerit, ægri vires conſtent, ſine febre, pulmonum ulcere, alvi fluxu, macie, adhuc εὐσπλαγχνος, ætate florente, ſit. Nec eſt γνησίως Practici mens ea, ut aſciticos hac ſola operatione curare ſuſtineat, ſiquidem novit, per hanc nil, præter aquam, evacuari, quæ in ventre cavo retinetur, originem autem & mali radicem in viſceribus manere. Neceſſe igitur eſt, ut ſimul adhibeantur intus, quæ viſcerum tonum roborant, alias incaſſum pa-

racenteſis adhibetur. Vid. ulter. *Albin. loc. cit.* it. *Barbett. Chirurg. part.1. cap.14. p. m. 38.* cum addidamento *Mangeti. Fien. lib. Chirurg. 6. cap prim. & ult.* &, qui eſt inſtar multorum, *Corn. à Solingen, Chirurg. Handgr. part. 3. cap. 1. p.m. 209. ſeqq.* Notabilis eſt Illuſt. *Malpighii* de hydrope ſententia, quæ videri poteſt in ejus *tr. de omento, operum part. 2. p. 232.* qua ſtante probabile exiſtit in hydrope juvare poſſe, cumprimis fortiter adſtringentia, poſtquam per hydragoga ocyus aqua fuit exturbata, clyſteribus alvo recluſa.

Ad Obſerv. XIII.

Ad generationis negotium haud admodum conferre, num quis monorchis aut dyorchis &c. habeatur, præter exemplum in obſervatione allatum, (de quo tamen eſt dubium, utrum alter teſtium revera defuerit, an intra peritonæi proceſſum latitârit) evincere videtur *Hottentottorum* in *Inſula Bonæ Spei* exemplum, de quibus *Saarius Itinerar. Ind. Orient. p. 157.* ſcriptum reliquit, quod in pueritia maſculis omnibus ſiniſter teſticulus eximi conſueverit; quod potius de dextro adſeverat *Tavernier*, addens cauſſam, nempe, ut ſint iſti puelli velociores curſu, inſuper confirmans, ſe curioſitate pellectum plures exploratos monorchidas reperiſſe, quin & eorum quoſdam cum ſilveſtribus hircis curſu certare potuiſſe. *Itin. Ind. lib. 3. cap. 22. Ten Rhyne* tamen aliam ſuperaddit rationem inſtituti, ne ſcilicet infrugifera Terra plures, quàm alere poſſit, incolas recipiat. Sed vereor, ut heic voti damnentur *Hottentotti*. Pariter enim ſe res habere videtur, atque in aliis viſceribus & organis, quæ Natura animalibus duplicia eſt largita, ut unius defectus alterius uſu ſarciatur. Oculorum puta, aurium, mammarum, renum &c. Etenim horum altero deficiente non ceſſat actio. Similium autem eſt eadem ratio. Nec tamen teſticulorum pluralitatem, ni militat elenchus cauſæ, profuſioris laſciviæ cauſſam fuiſſe tacebimus. Namque verum ſupponimus, quod *Thuanus Hiſt. lib. 39. p. 15. b.* de magno quodam Germaniæ Principe ſcribit, eum puta, conſenſu uxoris & Theologorum aluiſſe concubinam, cum uxor illum toties, quoties vellet, ob ſalacitatis exceſſum admittere non poſſet, poſt obitum autem à Medicis triorchen repertum. Cætera monorchidum juxta & triorchidum antiqua pariter & recentia exempla, etiam gentilitio jure talium, vid. *Ann. II. Dec. I. Eph. Cur. Obſ. 236. & Schol.* it. *Ann. VIII. Dec. II. Ephem. Cur. Obſ. 144. Schol.* quibus addimus B. Collegam meum D. *Welſchium*,

qui ſe integram heic *Nordlingæ* familiam noviſſe mihi vice plus ſimplici narravit, cujus maſculi tribus teſticulis omnes prædìti fuerunt. Sin ad ovum muliebre fecundandum non requiritur, niſi ſeminis virilis aura tenuis & ſpirituale fermentum, quid nî tunc monorchides æquè ſint ad Venerem promti? Imò, ſi ſunt, qua fronte *Borellus* teſticulos alterum cerebrum pronunciat? quem proinde non immeritò ridet *Excell. Bohnius Circ. phyſiol. anat. progymn. 1. pag. 11.*

Ad Obſerv. XIV.

Hypotheſin de Iridis productione *Carteſianam* guttis aquæ cadentibus innixam eleganter illuſtrat obſervatio *Olearii Itin. Perſ. lib. 1. cap. 10. p. 115.* quam latinè talem reddimus: *Beka Narvenſis* fluvius urbem iſtam *Livonum* alluit, ea latitudine, quâ in Germania *Albis* expanditur. Aquam colore fuſcam vehit, & oritur è lacu magno *Beybuſſ* ſex leucis ab urbe *Dorpato* ſito. Dimidio vix milliari ab urbe *Narva* ex alto præceps labitur, aquis de petroſo hiatu fremitu horribili ruentibus, & 2. milliaribus pone Narvam in ſinum Finnicum abſorptis, &, quum aqua tanto impetu ſuper petram præcipitata, ſurſum in minutiſſimas guttulas diſploſa reſiliat, Sole lucente ante & pomeridie perpetuam iridem viſu jucundiſſimam depingit. Iris ſolaris, cur nonnunquam ſit hyperbolica, cur parabolica, elliptica, circularis &c. vide cauſam in *Ann. VIII. Dec. II. noſtr. obſ. 164.* Iris ab *εἴρειν, dicere*, ejus materia, juxta varios Philoſophos, fueritne jam ante diluvium, prædictiones variæ, patellæ ſic dictæ, & quæ huc alia, vid. ap. *Miſand. Delit. Bibl. Ann. 1690. p. 423. ſeqq.* Si nox illa, in qua profectus eſt B. D. *Braunius*, fuit pluvioſa, Luna autem adhuc ſatis gravida, nil prohibet, quin etiam ex ejus regione potuerit Iris depingi, quamvis ob pallidiorem, nec domeſtica luce gaudentem Lunam, non æquè colorata. Denique, ne quid Iridium deſit, nacti ſumus in Bibliothecis Medicis *Iridem febrilem.* Utinam aliquando, exciſa funditus Eride, Iris Irenica in Cœlo Germanico compareat, nec unquam diſpareat.

Ad Obſ. XVII.

Confer, quæ in *Parallelismo ad Ann. I. Dec. I. Eph. Cur. obſ. 77.* in hanc rem ſcripſimus.

Ad Obſ. XXVIII.

Mirabile pinguedo, quod omnium proſectorum ingenia inde ab Anatomiæ cunabulis torſit. Si tamen oculatiſſimo *Malpighio* fides habenda, quam temere perſpicaci & induſtrio viro negatam nollemus, in hoc ſubjecto, quod reliquis viſceribus contabeſcentibus tantum ſibi pinguedinis in abdomine cumulavit, adipoſa & ventriculi & inteſtinorum, & habitus corporis circa abdomen vaſa, me quidem Judice, patentiora, lixivioſiore fortaſſis tunc etiam ventriculi menſtruo exiſtente, quidquid in aſſumtis, præcipuè copioſo lacte, fuit oleoſum, balſamicum & ſulphureum, abſorpſerunt, auctis hinc in lurcantibus iſtis vaſis pinguedinum globulis, dum interea reliqua viſcera, particulis dulcibus, nutritiis, balſamicis defraudata, neceſſariò tabeſcere debuerunt. Num in hoc ſubjecto ſalivatio Mercurialis aliquid præſtare potuiſſet, quo remedio, ſingulo quinquennio repetito, ſe ter quaterve, ab incommodæ corpulentiæ moleſtia ſalvum præſtitiſſe Tribunum quendam militum *Act. Med. Hafn. vol. 1. obſ. 74.* teſtatum faciunt, fortaſſe ſine damno aut ullo periculo tentare fas erat. Inſignem enim pinguedini cum ſero communionem, vel id ſolum probaverit, quod glandularum ſubcutanearum, ſi non ſoboles, attamen hoſpes quoque ſit pinguedo; imò per eadem adipoſa ventriculi vaſa in potatoribus aquam in omentum ſecerni, & vel διαπηδήσει vel διαῤῥέσει veſicularum ſeu ſacculorum adipoſorum ibidem facta in abdomen colligi, atque hinc aliquando aſciten exiſtere, juxta eundem acutiſſimum *Malpighium* haud immeritò quis ſuſpicetur: Sic & circa lienem & renes, ſeri promtuaria, item teſtes, copioſa pinguedo congeritur. Certè medicamenta obeſitati nimiæ opponi ſolita ductus illos adipoſos conſtringendo plurimum operari videntur, qualis eſt pulvis hypacticus, *Velſchio* laudatus *Hecatoſt. 2. obſ. 61.* purgantibus, quoque heic *Timæo* probatis, intermixtis. Jam & acida, præter id, quod ſulphurea oleoſa ſubjugent, vaſa quoque conſtringunt. Rarum vidimus aliquando in puero nobili *Curlando* octo circiter annorum, qui non tantum ſtatura præcelſa juventutem anteverterat, ſed & pro corporis & ſtaturæ modulo, Bacchi ad inſtar obeſiſſimus moleſtè incederet, criſpata quoque coma, ſi modo thyrſus adfuiſſet, Bacchum exprimens, cætera ſanus. *Vid. m. Ann. III. Dec. 1. Ephem. Cur. obſerv. 45.* Cur aliqui, victu licet utentes lautiſſimo, non

non tamen pingueſcant, *Wedelius* explicat *Phyſiol. reform. cap. 8. p. 216.* nempe, quod ſero minus oleoſo, magis autem acri & ſalino polleant: quod, uti negandum non exiſtimem, ita non minus audiendum cenſeo *Overkamp. Oecon. anim. cap. 8. p. m. 206.* nempe quietem, ut procatarcticam, huc omnino multum conferre, hinc &, quæ debent pingueſcere pecora, captivari, nec ullis laſſari laboribus, quod de pennatis quoque, anſeribus puta, capis &c. verum eſt. Sic enim particulæ ramoſæ, quibus oleoſa quæque gaudent, melius & promptius cohærent, nec motu continuo proteruntur. Obeſos itidem quamplurimos videmus, qui, utut ſint voraciſſimi, quieti tamen inhiant & motûs ſubterfugiunt. Cæterum eleganter *Wedelius loc. cit.* pinguedinem *alimenti pleonaſmum* vocat. An per ſe vita careat & ſenſu pinguedo, quod vult *Aretæus* noſter *Colleg. anatom. lect. 2. p. 30.* judicent illi, qui humoribus, quos inter pinguedo referenda, vitam aut denegant, aut adſerunt. Ad poſterius me inclinare non diffiteor. Mirum, comeſta quandoque pinguia poſt tres ſæpe dies vomitu tota in ſevum coagulata reddi, quale quid in Matrona nobili cumprimis, tum & aliis, omnibus autem acri ſero ſcorbutico abundantibus, me obſervaſſe recordor, acore fermentali pinguedinem haud aliter coagulante, ac ea liquata cum lixivio in coagulum ſaponarium denſatur. Urina nonnunquam à plebejis omnino lactea, ſupernatante pinguedine, judicanda Medicis offertur, quam odore prius experiri ſoleo, ſiquidem in iſtis vitris olivum ante ſervatum fuiſſe, frequentiſſimè deprehendo, quod monitum velim, ne in judicando ſe Medici juniores præcipitent. Pinguedines denique officinales axungiarum nomine venire, pariter ineptum atque barbarum exiſtimo. Cur Deus omnem pinguedinem in ſacrificiis olim ſibi vendicarit, curioſum eſt, quod exquiratur, vid. *Levit. 3. v. 17.* An, quod optimum id fuerit ſemper judicatum, atque adeo viri primates ac divites, pingues in ſacra Scriptura dicti? vid. *Pſ. XVII. v. 10. XXII. v. 30. LXVIII. v. 23.* Lege ſis quoque Proœm. *Diſp. de obeſit. exſuperant. beat. Wolfii Jenæ habit. 1683.* ubi quamplurima de obeſitate jucunda lectuque digniſſima, ſic, ut Excellentiſſimus Auctor hoc argumentum excoluiſſe videatur.

Ad Obſ. XXXI.

In Thorace Illuſtriſſimi cujusdam, & de univerſo Romano Imperio, quin Chriſtiano cœtu, ſumme meriti Comitis, A. O. R. 1693.

Novembri menſe ex hydrope pectoris defuncti, mihi quidam αὐτόπτης, cor præſigni mole repertum, quale vix unquam in bove reperiatur, adſeveravit, quippe quod propemodum æquarit humanum caput, cum aorta longè capaciſſima & craſſiſſima. Num igitur hoc ipſum Cor tantum, diaphragma deprimendo, adeo difficilem in Illuſtriſſimo hoc comite reſpirationem fecit? Alioqui ſuo invictiſſimus iſte Heros exemplo, quàm vanum ſit, quod ſcribunt quidam, Cor magnum eſſe timiditatis argumentum, comprobavit, *vid. m. obſ. 70. Ann. I. Dec. I. Ephem. Cur. cum Schol.* Notæ ſunt etiam affaniæ vulgi de iis, quorum coſtæ ultra ſternum prominent, eos nimirum duplici corde præditos, illisque proinde bis moriendum eſſe. Quod autem hic de utrorumque cordium quantitate majore commemoratum eſt, alibi de utraque minore viſitur, ubi id nempe vel omnino deſideratum fuit *Ann. VIII. Dec. II. obſ. 114. Ephem. Cur. Schol.* vel penitus conſumtum, *Ann. III. Dec. I. obſ. 65. Ephem. Cur.* Quale & in *CASIMIRI*, *Marchionis Brandenburgici*, ob mœrorem & vigilias defuncti cadavere, piro toſto haud abſimile, inventum recenſet Anteceſſor olim in iſto Phyſicatu meus, Excell. *D. Klein in Diſput. de palpit. cord.* habita *Argentor. 1657. Coroll. 8.* Elegans ſanè iſtud, quod, juxta Spiritus Sancti linguam, Salomoni Regi ſit à Deo datum Cor amplum. *1. Reg. 3. v. 9. 12.*

Ad Obſ. XXXIII.

Conf. Obſ. 230. Dec. II. Ann. IX. Eph. Cur.

Ad Obſ. XLII.

Hoc amuletum (ſi modo tale, nec topicum potius, vocandum) identidem in pueris epilepticis, at ſine fructu, tentavi, fortè, quod applicandi modus quid ſecreti contineat. Cæterum in adultorum, cumprimis pauperum, epilepſia valerianæ radicis pollinem intus per tempus benè longum exhibitum, proficuum fuiſſe teſtor, cujus præcipuè vim perſpectam habui, in mulieribus à menſium retentione convulſis, atque adeo in ſympathica uterina epilepſia.

Ad Obſ. XLV.

Ejusmodi mihi ſunt plures cogniti, qui non menſtruis temporibus, ſed hebdomaeatim è naribus magna cum euphoria ſtillant. *Benedictino* cuidam id ordinariè cum ſanitatis emolumento jam à pluribus

ribus annis accidit, qui cætera vivit athleticè, robuſtus & habitiſſimus, niſi quod aliquando vertiginis quadam ſpecie laboravit, quam, me ſuaſore, acidarum Egranarum potus abegit, perſeverante nihilominus hæmorrhagia. Anno 1694. febres continuas aliquoties hæmorrhagia largiſſima ſolutas comperi, quos, abſente tunc Medico, acciti rurales balneatores intempeſtivè nonnunquam, haud parvo cum febricitantis periculo, compeſcuerant. De Hæmorrhagia ſingulis horis ad ipſum campanæ pulſum recurrente vid. *Blancard. Diar. Holland. Cent. 6. obſ. 74.* & de hæmorrhagia oris periodica elegantiſſimum *Bootium de affect. omiſſ. cap. 7.*

Ad Obſ. XLVIII.

Ejusmodi febris ſingultuoſæ quoque meminerunt *Ephemerides noſtræ Ann. II. Dec. II. Obſ. 62.* & nos *Ann. IV. Dec. II. Obſ. 56.* ubi commendavimus uſum *ſpecierum diacretæ Mynſichtii*, quem & ipſum ſaluberrimum in ejuscemodi caſibus, ſemet expertum teſtatur publicè Nob. *Hannemannus Ann. V. Dec. II. Obſ. 118. Ephem. Cur.* & admodum nuper in ædibus noſtris Excell. *Dn. D. Tralles* affirmavit. Singultum quandoque verbis curari & promiſſo dono, vid. *Ann. IX. Dec. II. Ephem. Cur. Obſ. 103.* ſingultum mirum & rarum per annum & amplius durantem deſcribit *Excell. noſter Dolæus Encycl. Med. lib. 3. cap. 2. p. 392.* Tuſſis, ſternutatio & ſingultus curantur interdum, dum homo ſuſtinet, atque ſeſe ab iis, quantum fieri poteſt, motibus efficiendis abſtinet. *Rabbi Moſ. ſect. 23.*

Ad Obſ. LVI.

Aquæ Mercurialis, cujus Excell. Auctor virtutem ex *Parac.* ad guttam roſaceam extollit, uſum haud ſemel in ſimilibus caſibus proficuum comperimus. Lavatur facies tribus & quidem alternis, matutinis tantum frigidè, nec abſtergitur, quin ſponte ſicceſcat. Inflammatur illa primò & intumeſcit, puſtulis ſimul ſe latius diffundentibus, ſic, ut ſit multo fœdior aſpectus: Poſt triduum, disparentibus ſenſim guttis facies detumeſcit, iſtarum nullo veſtigio relicto. Parare autem ſoleo Mercurialem aquam eâ methodo, quam deſcribit *Alexius Pedemontanus de ſecret. lib. 1. p. m. 58.* ℞ Aq. plantag poc. 2. aq. roſ. poc. 1. aq. naph. poc. ß. Mercurii ſublimati in pulverem comminuti ℥j. M. Coq. lento igne per horæ quadrantem,

tem, hinc remota & refrigerata ſerventur uſui. Ejusdem aquæ mentionem quoque injicit Obſervationibus *Spindlerianis* ab Excell. *Raygero* adfixus *Theſaurus Practicus Rulandinus.*

Ad Obſ. LXVIII.

Obſervationem non admodum quotidianam, huic propemodum parallelam, damus. Matrona nobilis ultra quam quinquagenaria, à cunis cauſſaria, & maritata licet, nunquam tamen mater, ſymptomatis frequentiſſimè vexata, quæ ſolent utero vulgariter deferri, flatulentis itidem & artheticis, colicæ bilioſæ, melancholiæ, nephritidi, ſubinde obnoxia, quorum cauſſa balneas minerales & acidas haud rarò quæſivit. Hæc, inquam, de ſymptomate planè raro, inde à dyſenterico, quem paſſa fuerat, affectu, conqueritur. Dolor lacerans continuus, non tamen æquè ſemper affligens, ad lævam ſubter ſpurias è coſtis, ad inguina nonnunquam, interdum ſubter ſtomachi peripheriam verſus dextrum ſeſe protendens. Hic dolor, ubi per aliquot, v. gr. ſex hebdomadas, cis vel ultra vellicavit, bone Deus, quis tunc præcordiorum angor? quæ internecina deliquia? Tunc enim vita quaſi ſomno ſepulta, vox exiliſſima, ſudor frigidus, inſtantaneæ mortis præludia, ſic, ut ſe terrificos quosvis dolores perpeti malle, quam iſtas anxietates, affirmet. Hæcce Tragœdia, quum dies paucos luditur, diverſæ magnitudinis membranæ, plures pauciores, cum vel ſine cruore per alvum ſecedunt, quæ ſiccatæ pelliculos è veſica ſuilla retorrida mentiuntur. His peractis halcyonia, vigor, ſomnus, appetitus, ad conſueta munia reditus, quæſtionis nihil, niſi quod pauſam omnimodam dolor ad lævum non facit, quam antea, tamen remiſſior, donec intra quasdam ſeptimanas prælium incrudeſcit, membranis eadem emortuali anxietate denuo ſecedentibus. Nos de afflictu conſulti ſequens conſilium expromſimus: Morbus ille non eſt alius, quàm *abſceſſio valvularum conniventium membranacearum inteſtini coli, ab acrimoniâ humorum dictas ſucceſſivè valvulas exedentium, & à parte ſana, ſeu internis coli parietibus decerpentium orta.* Quod eo facilius ut capiatur, ſcire conducit, patientem noſtram à minimis fuiſſe rheumatiſmis acribus vexatiſſimam, & acri, ſalſo, ſcorbutico ſero toxicatam. Teſtes morbi varii, quibuscum per annos jam benè multos fuit acerrimè conflictata, quos inter primarios numero dictos vulgò lienares & uterinos, arthriticos, catarrhoſos varios,

nunc

nunc ſcapulas & nucham, nunc articulorum flexuras, coxendicem & alia perreptantes, ibique dolores, quin & motus interdum ſpaſmodicos excitantes. Quorſum præcipuè facit periculoſiſſima ante ſesquiannum tolerata dyſenteria, me quidem opinante, juſto maturius cohibita, quarum & mihi ſunt exempla non una nota, nempe arthritidis violenter ſuppreſſas ejusmodi dyſenterias inſecutæ. Quamvis itaque ſit moderno ſeculo catarrhorum alia, quam antiquitus, theoria, nobis tamen ſufficere poteſt, ſi cauſſam rejectamus in glandulas lymphæ ſecretrices, quarum & ipſamet inteſtina ſcatent myriadibus. Earum equidem uſum heic non curioſè ruſpabimur, quod plena ſint his modernorum proſectorum volumina. Id ſolum huc facit, lympham illic ſecretam, dulcem equidem & mitem, vel toti machinæ, vel inteſtinis quoque, nil moleſtiæ quidquam creare, quin eſſe multiplici commodo: ſecus autem, ubi in mordacem à nativa dulcedine deſcivit ſalſuginem, ægritudinum ſexcentarum fecunda mater evadit. Etenim tunc ab anima ſenſitiva vel Archeo in artuum extremitates relegata, dolores articulares profundos, quin & motus convulſivos; in totam corporis peripheriam æqualiter diſtributa, pruritum, ſcabiem; in capitis, oculorum, narium, faucium, ſcapularum &c. diſtrictibus, rheumatiſmos varios, cephalæam, coryzam, tuſſes &c. in inteſtinis, tormina, ſpaſmos, varios alvi fluxus &c. excitare ſolet. Jam noſtram quod attinet, machinæ vitalis Rector, quisquis denique ſit ille, quod nimium eſt acre humidum, ſui maxima parte per inteſtinorum tubulos eliminare ſatagit, prudenti quidem conſilio, nimirum, ut nobiliora viſcera à muria nocenti ſarta præſtentur. Interea tamen in membranoſis & ſenſilibus fiſtulis incommoda alia ſatis moleſta cientur, ſic, ut credibile ſit, apud noſtram, ante ſesquiannum, inde potiſſimùm dyſenteriam extitiſſe, quod acredinis moleſtæ ſentinam per ea diverticula, animalis, quem ſupra indigitavimus, Oeconomus expurgare ſuſtinuiſſet quæ tamen aculeatis usque moleculis intimam inteſtinorum pellem, & numeroſiſſimorum ibi capillarium vaſculorum radiculas perforarit, eroſerit, laniarit, unde periculoſus alvi cruentusque fluxus. Loquitur autem per quotidianas experientia medicinalis obſervationes, naturam ſibi frequenter, per certas, & aliquando multum incommodas, corporis regiones, lymphæ ſalinis cuſpidibus acuatæ, proluvia quærere, iisque, dum ea ſemel invenit, pertinaciter

naciter ad fluxus perrennes & dolorificos abuti. Sunt, quibus perpetua ſcabie cutis fœdatur, qua per illitus intempeſtivos repreſſa, morbi pejores accientur, aſthmata, palmi, laſſitudines ulceroſæ, quin, quod ipſe in juvene vidi, leucophlegmatiæ. Cui Practicorum ignota ſunt antiqua tibiarum ulcera, quæ per vim ſolidata, dici vix poteſt, quas ægritudinum turbas excitare valeant? Sic enim oppeſſulata, per quam ſibi natura viam pararat, janua, ſalſi liquores in interiora remeant, corpore non aliter, quàm periculoſa labe, ſucci vitioſi reditum luituro. Atque hæc ſola eſt cauſſa, cur ægrè Medici concedimus in fonticulorum ſemel inuſtorum occluſionem. Apud alios ſibi Archeus, quamvis non æquè feliciter, acris lymphæ cloacam inteſtina ſelegit. Curandos habui, quos biennalis, quin & triennalis diarrhœa, vix tolerabili cum ardore & prurigine divexarat, qua fortè præpedita pejus habebant. Sed & ſimul id quoque à me obſervatum, eos homines, vel per ſcreatum vel nareis nil quidquam per totum annum excreviſſe, luculentiſſimo criterio, pituitam iſtam alior ſum, nempe ad inteſtina divertiſſe. Sic & parili modo fit mihi veriſimile, jam inde à dyſenteria naturam apud noſtram conſueſſe, uti ſerum acre in glandulas inteſtinorum ſecretrices deponeret, pro corporis valetudine ſarta præſtanda cum excrementis aliis foras eliminandum. Quid autem ſit cauſſæ, quod ejusmodi membranulæ, certis temporibus, una cum alvo, & quidem tanta cum anxietate, ſecedant, id quidem ex anatomes eleuſiniis altius petendum. Prædita ſunt igitur ex inteſtinis tenuibus jejunum, è craſſis colon, valvulis conniventibus, quarum eſt uſus, partim, ut excrementa moram in illis trahant, nec in rectum ante tempus prolabantur, ad amoliendam excretionis perpetuæ neceſſitatem, & retinendum, ſi quid adhuc lactis alibilis fortè excrementis ineſſet, in quem uſum & colo datæ ſunt tellulæ, partim, ne, quod eſt per ejusmodi valvulam ſemel elapſum, facilè remeare poſſit, partim ne intempeſtivius promoveatur. Vid. ap. *Bartholin. anat. nov. lib. 1. cap. 11. p. m. 95.* iſtarum valvularum ex Inventore *Kerkringio* icones. Unde conceptu haud eſt difficile, valvulas nempe coli, dictas conniventes, ab acerrimo per inteſtinales glandulas è ſanguine ſecreto ſero, arrodi, ſucceſſivè ab inteſtini coli ſubſtantia & interno pariete ſeparari, dictarumque membranularum facie cum alvinis fecibus evacuari. Quod, ut clarius adhuc pateſcat, aliquæ

adhuc

adhuc circumſtantiæ ſunt conſiderandæ. Quas inter eſt propemodum continuus, attamen tolerabilis, lateris ſiniſtri ſubter ſpurias coſtas dolor, aliquando deorſum ad inguen usque ſiniſtrum, aliquando dextrorſum ſubter ſtomachi fundum protenſus. Qui dolor nusquam poteſt omninò ſedem fixiſſe, quam in inteſtino colo, quum & ſitus inteſtini, & doloris iſtius natura reſpondeant, quæ aliis membris ſeu viſceribus in vicinia ſitis accommodari non poteſt. Etenim dolor iſte, ſi non eſt in inteſtino colo, nusquam poſſet alibi conſidere, quàm in liene, aut orificio ſuperiori ſtomachi. Repugnat in liene ſitus, qui verſus dorſalem ſpinam magis protenditur & ſuper nothas coſtas abſconditur. Repugnat doloris natura, qui tum non vagaretur ad inguen verſus & ventriculi regionem, ſed ſub lienis territorio defixus maneret. Repugnat doloris per membranularum excretionem remiſſio, quas tunicas, quis à liene deraſas concipiat? Nec orificium ventriculi ſuperius poſſet eſſe ſedes doloris, idque ob ſitum altiorem, ob naturam doloris, qui tunc non tam lacerans, quàm vel urens vel compreſſivus eſſe deberet; ob doloris extenſionem, quæ tunc aut omnino nulla eſſet, aut ſurſum verſus gulam produceretur; ob membranularum excretionem, quas itidem ab orificio ſtomachi nemo arceſſat. Nil igitur in iſtis confinibus, quàm colon inteſtinum, eſt reliquum, ubi dolor eſt continuus, ob continuum ſeri acris affluxum, remittit autem poſt membranularum excretionem, eo quod iſtæ membranulæ, dum adhuc inteſtino colo adhæreſcunt, & cum ipſo communi vita fruuntur, ſunt valde ſenſiles, & ab acrimonia ſeri roduntur, dum autem abſceſſerunt, exceſſus doloris perit. Quod autem in ipſo, vel circa potius actum ſeparationis harum valvularum membranacearum à reliqua ſubſtantia coli tam intolerabilis & internecina anxietas oriatur, ſpirituum animalium eſt negotium. Iſta enim ſeparatio non ſine vi magna fieri poteſt, jam verò ſenſus doloris eſt eo major, quod ſubſtantia membranoſa per ſe ſit nervoſa, & præ omnibus aliis partibus maximè ſenſilis, hinc ad ſpaſmodicas contractiones apta. Quæ etiam eſt cauſſa, cur dolores colici tam ſint nefandi, ſic ut eis furentibus frigidi ſudores erumpant, & reliqui ſenſus externi haud rarò deficiant. Dum autem membranulæ ab ipſo colo jamjam abſceſſerunt, tum vita deſtitutæ non ſunt amplius ſenſus ullius aut doloris capaces, & hinc eſt, quod poſt, imò ſub eorum

rum excretione anxietas cum doloris vehementia remittant. Sunt autem, quæ nobis objectari queant, nempe, quum in inteſtino jejuno valvulæ ſimiles reperiantur, & idem ſit ibi ſeri acris affluxus, inde conſectarium videtur, etiam in dicto inteſtino membranas eroſum iri, atque in ea regione abdominis, quam illud perreptat, eſſe dolorem ſentiendum. Reſpondemus, plurimas inteſtinorum tenuium glandulas à natura non tam factas, ut aliquid in inteſtina deponant, quàm ex iis recipiant, ſuccum nempe nutritium ab excrementis alvi ſequeſtratum, unde ſerum acre, ad minimum non tanta copia inteſtino jejuno advehitur, ut valvularum eroſio ſit inde metuenda, ne dicamus, à chylo dulci & oleoſo eandem acrimoniam miteſcere & retundi. Quum autem in inteſtino colo non tantùm glandulæ ſecretrices ſint longè, quàm in tenuibus, majores, quin & ſerum acre magis inteſtino advehant (licet non ſit omnino negandum, quin aliquæ etiam, ſed pauciores, adſint, quæ, ſi quid eſt adhuc in ſcybalis boni ſucci, pro uſu publico transſumant) hinc promtior eſt longè ſeri acris in inteſtino colo effectus: quorſum & facit mora iſtius ſeri longior, quam efficiunt hujus inteſtini cellulæ, in quibus id detinetur, ut tam promtè non poſſit in rectum inteſtinum profluere, quod in inteſtino jejuno locum non habet, etiamſi vel ſeri acris eodem proluvio perlueretur. Si quis urgeat, ejusmodi valvulas ab inteſtino colo ſemel abſcedentes, ſemel etiam excerni poſſe, quæ dum ſunt excretæ, unde membranulæ vicibus aliis prodeuntes? Nos reſpondemus, ab anima ſenſitiva, vel Archeo, aut, quocunque demum ille δημιουργὸς nomine veniat, novas identidem valvulas regenerari. Quod adeo creditu non eſt abſurdum, cum quotidie videamus, ab ulcerum vulnerumque omnium curatione novam cutim generari, ſed & in ipſis inteſtinis, dum à dyſenteria convaleſcimus, idem obſervetur, ut, licet ab acrimonia humorum tota eorum interna membrana, cum extremitatibus vaſculorum eroſa per alvum prodeant, novam tamen membranam à Natura generari debere neceſſarium exiſtat. Quod autem in affecto loco dolor ſit fermè continuus, fieri hinc puto, quod ob perennem ſeri acris affluxum nunquam perfecta poſſit fieri inteſtini ſolidatio, quin ſemper idem ſenſilius perſeveret. Prognoſticon ſi quod dandum, arbitramur ſerio rem eſſe gerendam, metum enim ſubeſſe, ne ſucceſſu temporis, à continuo ſeri, etiam acrioris futuri affluxu, ſub-

ſtantia

ſtantia inteſtini coli intimius corrodatur, cum inſequente inflammatione, & ejus pediſſequa gangræna. Adde, per continuatas valvularum eroſiones, corpori multum decedere ſucci nutritii laudabilis, unde lenta ſucceſſivè tabes expectanda. Fortaſſis etiam ab iſta anxietate, Natura viribus orbata, convulſiones oriri poſſent. Curam verò difficilem multa reddunt, loci cumprimis incommoditas & inquies continua, quæ moram traumaticis nullam concedit, ut affigi ſauciatis parietibus queant. Nec tamen eſſe penitus deſperandum cenſemus, præcipuè ſi binæ indicationes obſerventur; ſeri nempe acris dulcificatio, & inteſtini vulnerati conſolidatio. Et primò quidem conſultum foret omnia inteſtina eluere, & ab acri ſero & pituita illis jamdum exiſtente, methodo *Sydenhamiana*, in cholera morbo ipſi uſitata, liberare, decocto pulli cum per os hauſto, tum clyſterum modo injecto. Ad acrimoniam ſeri tollendam ſequentis pollinis dimidia drachma, decima ante meridiem, tertia pomeridie hora ex hordei cremore ſumatur: ℞. raſ. ebor. ſubtiliſſ. unicorn. foſſil. terr. catech. ana ʒj. diaphor. Martialis ʒij. reſin. noſtr. animal. ℈iiij. ſacch. penid. ℥ß. mum. ver. ℈ij. M. poſt ſumtum pulverem hordeati cremoris cyathus calidè ſorbeatur. Ad glutinandos inteſtini coli parietes gelatinæ radicis ſymphyti cum plantaginis aqua extractæ cochl. j. cum ſacch. penid. cohl. ß. ex lactis bubuli calentis, cinnamomo parum conditi quartario, manè hora ſeptima, per tempus benè longum hauriatur. Noctu, quum itur cubitum, denuò ſumatur dimidius lactis bubuli calentis, cum ſaccharo penidio, inſtillatis eſſentiæ noſtræ vulnerariæ 25. guttis, quartarius. Alternis veſpertinis clyſma ſequens applicetur: ℞ rad. ſymphyt. maj. ℥j. fol. ſanic. M.iß. flor. hyper. Mj. ſem. cydon. ʒiij. Coq. in ſ. q. lact. bubul. Colat. ℥ix. add. terebinth. Ven. in ovi vitello ſolutæ ℥ß. mell. roſat. vel ſir. de ſymphyt. Fern. ℥j. balſ. ſulphur. tereb. ʒß. M. Clyſteres ejusmodi jugi uſu heic multum valebunt, quum usque ad coli valvulam, adeoque ad locum affectum exſurgant. Retineantur autem diu, & fiat in latus affectum immobilis, quantum poſſibile, decubitus. Poſſent etiam loco gelatinæ ſymphyti ſucci ex herbis recentibus traumaticis cum lacte vaccino calefacto penidiato ſumi, v. gr. ex heder. terr. ſanic. pyrol. fumar. plantag. maj. trifol. fibrin. quarum herbarum recentium æquæ portiones conciſæ prælo ſine igne exprimantur, ſucco per ſolam ſubſidentiam de-

purato. Quamvis denique apud inſuetos lac alvum difficilem efficere conſuevit, &ſflatus excitare, his tamen averruncandis cinnamomum, illis autem clyſteres inſervient: quæ, nî ſufficiant, flatibus admiſto fœniculo Sinico, obſtructionibus autem exhibitis hebdomadatim extracti rhei granis 12. aut 15. cum lacte ſuccurrendum. Diæta ſit medicationi conformis. Potus è ſarſa, cum radice chinæ & fœniculo cum aqua decoctis.

Ad Obſ. LXXXII.

De aphthis elegantiſſimè *Pechlinus noſter lib.* 1. *obſerv.* 71. ſcribit, qui legi omnino meretur. Nos melle roſato cum tantillo aluminis miſto illinendo, & aqua endiviæ ſtillatitia eluendo aphthas in puellis curare ſolemus. Vix ullibi, quam in iſta *Suevia* noſtra miſellos aphthis frequentius affligi vidimus, adeo, ut è centum puſillis vix unus ab his immunis adoleſcat. Vocantur ridiculo, neſcius unde petito, nomine das Kurſes. Cauſſam quæſiti non quidem contradicimus illis, qui lactis nimium calorem accuſant, attamen, cum & in aliis regionibus lac mulierum ſit æquè calidum, nec tamen aphthæ puellis adeo ſint quaſi endemiæ, ſicut in *Suevia*, & cumprimis *Rhætia Norica*, culpam in perditiſſimas turundas, quas ejulantibus præbere aut matres ignavæ aut nutrices ſolent, conjectamus. Sunt autem turundæ tum aliquando è ſola panis buccella cereviſiæ intincta & fruſto panni linei infarcta, tum interdum è mica panis cum ſaccharo canto aut alio mixta, aut etiam pane biscocto, quem vocant Ulmenſem, compactæ. Has turundas interdum tantas, quantas vix infantum oſcula capere queant, labiis intrudunt, dum miſelli plorant, qui ſugentes ex turunda, tanquam è papilla, ſilent. Interim tamen perpetuis illis ſuctionibus non tantum humores pituitoſos crudos & acidos in ſtomacho cumulant, torminum & convulſionum deleteriarum auctores, ſed & eundem ventriculum perfrigerando ſingultum concitant, tum glandulas palati, linguæque fimbriam aſſiduè comprimendo illinc & ſalivam exprimunt, & ſtomacacen & aphthas denique procreant. Taceo gingivas inde corrumpi adeo, ut vel anticipetur dentitio, vel multis modis vitietur; denique labia diducuntur, ut infantes fiant chilones, aut rictus ampliſſimos, non ſine venuſtatis nativæ deturpatione adquirant. Has turundas equidem ſæpe heic abrogare tentavi, ſed auſu fruſtraneo. Præſtiterat

rat ſanè puellos interdum ejulare, quam continuis & indeſinentibus ſuctibus alios morbos, hinc propemodum inevitabiles, arceſſere. Nam videmus infantes adeo hisce turundis adſueſcere, ut, niſi dies noctesque, etiam, dum dormiunt, eos in ore teneant, à clamoribus nunquam deſiſtant, quibus ægerrimè deſueſcunt, ſic ut haud rarò videas puſiones fermè quadriennes, qui in plateis curſitantes turundas exſugant. Quidam infantes his adſueti contenti ſunt ſolis linteis ſine ullo pane aut aliis farturis, vel ſolo digito ori immiſſo. Quo cum ſanitatis emolumento neminem prudentem latere poteſt.

Ad Obſ. LXXXIII.

Infantibus alvo adſtricta laborantibus optimo cum ſucceſſu ſuadere ſolemus, ut, quoties pultes ipſis præbentur, prius cochlear unum olei dulcium amygdalarum aut ſolius aut cum ſacchari tantillo permixti propinetur, effectu raro fallibili.

Ad Obſ. LXXXV.

Uti quidam aranei ſunt longè venenoſiſſimi, tum apud nos ipſos, tum in exteris regionibus, v. gr. *Peru*, ubi dantur aranei quantitate mali citrei, juxta *Biſſelium*, aurantii juxta *Monardem*, quorum ictus adeo ſint venenati, ut, niſi maturrimè ſuccurras, de compuncti vita ſit actum, quorum medela juxta dictum *Monardem* eſt lac ficulnum. Vid. *Franciſc.* Blumenpuſch *lib. 1. cap. 7. p. 144. ſeqq.* Et aranei maximi *Braſiliani Nham duguaſu* dicti, quos ibidem deſcribit *p. 145. ſ.* quibus eſt cutis externa nigris pilis horrida, exuviarum ſerpentinarum more certis temporibus deponenda; ſuccus autem, quem in lædentes ejaculantur, adeo venenatus, ut vi cauſtica vitæ ſtruat inſidias, ni ſtatim vulnus dilatetur aut ſcarificetur. Ita contra dantur aranei, quibus nullum eſt omnino venenum, quod, uti de *Hiberniæ* araneis in univerſum prædicat *Boyle de util. philoſoph. experim. p. m. 564.* ita talium certæ ſunt in Germania ſpecies planè innoxiarum, quales fuiſſe abſque omni noxa devoratos legimus in *Ann. II. Dec. I. Ephem. Cur. obſerv. 10. & Schol. it. obſ. 205. & Schol. vid. m. Act. Angl. 1666. Febr. ſ. 4.* de araneis impunè deglutitis. Sic, ut incertum ſit, num etiam araneus ille, cujus in obſervatione noſtra ſit mentio, fuerit venenatus,

tus, nec ne? Cæterum de araneorum generatione legi meretur *Ann. VIII. Dec. II. Ephem. noſtr. obſ. 75.* quæ ova ibi recenſita haud aliter ovorum nomen meruerunt, quàm ova formicarum: Si tamen *Blancardo* credimus im Schaupl. der Raupen / Würmer / Maden / *cap. 33.* aranei revera ponunt ova circiter centum. Ex aëre nutriri vult experimentum citatum in *obſ. 120. Ann. I. Dec. I. Eph. noſtr. Blancardus* tamen *loc. cit.* eos diu, & quidem ad ſex menſes jejunare poſſe affirmat. Araneæ per microſcopium obſervata phænomena exhibet *obſ. 13. Ann. I. Dec. I. Eph. noſtr.* Averſationem autem & appetitum ad araneas *Ann. III. Dec. I. Eph. noſtr. obſ. 146.* Araneæ contuſæ aquam, cui infunduntur, cyaneo colore tingunt, per experimentum Anglorum *loc. cit. transact. Philoſ.* adductum. Et, quemadmodum templum *Kringenſe* in *Carniola* propterea ſanctum habetur, quod nunquam aranea, aut ejus tela ibi ſit obſervata, ita Judæi *Wormatienſes* Synagogam ſuam eo ſanctiorem habent, quod ejusmodi telis ſit obſitiſſima, qualem nullam Judæi verriculo tangunt, quum dicant, Deum in iis habitare vid. *Auct.* der Monatl. Unterred. *Ann. 1690. p. 886. ex Valvaſoris deſcriptione Carniolæ.* Lapides autem *Arachnoides* quod attinet, bis ego, tales ut invenirem, periculum feci, & araneos magnos, quos cruciatos vocant, vivos captos ſcatulis incluſi, cumque unum 1686. per integrum annum adſervarem, lapideum nil inveni, corpus tamen quaſi cereum, valde durum, & inſtar caſei veteris viſcidum ac ſciſſile, ſine viſcerum ullis veſtigiis, quæ collicuiſſe in glutinoſum ejusmodi liquamen, credibile eſt: Reliquum autem, caput ſcil. & pedes inſtar ſuccini pellucebant. Apparet tamen inde, quod viſcoſo humore aranei abundent, eos per tempus benè longum ſine ullo cibo perennare poſſe.

Ad Obſ. XCI.

Practico cuidam longè celeberrimo, ſed jam per aliquot annos defuncto, cujus penes me quædam ſunt manuſcripta, ſequens ad *Mercurium Corallatum* proceſſus familiaris erat. ℞ Mercurii vivi depurati q. l. ſolvatur ſ. q. ſpir. nitr. opt. in phiola, vel retort. amplioris orificii. Solutione facta aqua forti ad usque ſiccitatem nitri ſpiritus abſtrahatur. Vitro confracto præcipitatus ruber in fundo repertus à ſcoriis cautè ſeparatus aqua tepida ad usque dulcedinem eluatur. Tum affuſus tartari liquor denuo terna vice ab-

ſtrahatur, igne primùm lento, ſed ita ſenſim aucto, ut in abſtractione tertia vitrum candefiat, ſic ſublimato in altum evecto, Q.E. Mercurialis in fundo remanebit, à qua rurſus à tartari ſpiculis elota ſexies evocabis ovorum aquam, tot quoque vicibus idem cum affuſo vini ſpiritu faciendo. Denique ſuperfuſus iterum fecibus in retort. relictis, vini ſpiritus accenſus deflagret, & relinquetur pulvis rubeus in vaſe probè clauſo ſervandus. Doſis eſt à gr. iij. ad iiij. vel v. cum ana ext. cathol. in pilulas formando, vel alio convenienti vehiculo. Uſus in fœda lue, gonorrhœa virulenta, ulceribus putidis antiquis, aliisque quamplurimis affectibus.

Ad Obſ. XCVI.

Aquæ frigidæ tum foris tum intus adhibitæ, multi ſunt pariter uſus & noxæ. Noxiæ tamen magis æſtimantur tum *Aſiaticis* omnibus calidum propterea libentibus, tum *Europæorum* non paucis. Quamvis enim *Cambayanos* propterea non niſi calidam bibere ſcribat *Arnoldus additam. ad Roger.* Offene Thür zum verborg. Heydent. quod metuant, ne frigidam bibendo animam aquæ occidant, quam calore refocillari credunt, eandem tamen opinionem *Aſiæ* toti affingere non licet. *Chinenſes* enim *Coffe* ſuum, quin & vinum, aquam, potum ex oryza factum, omnia calida ſorbent, eo quod potum calidum ſalubriorem judicent, & ſe per eum immunes à calculo, podagra, ventriculi imbecillitate &c. credant, teſte *Franciſci* im Luſtgart. *p. m. 286.* quod æquè faciunt *Turcæ.* Sed & *Romani* veteres frigidam ſimul & calidam in conviviis apponebant, & hanc equidem cum vino miſcebant, cujus apud *Apulejum, Horatium*, *Tacitum* luculenta exiſtunt veſtigia. Vide de *Thermopolii Romanorum* curioſè differentem *Velſchium* olim noſtrum *Curat. I. Dec IV. p. m. 168.* *Germani* ab omni ſeculo frigidam calidæ prætulerunt, in omni etiam genere potulentorum. Neque enim id præter rem faciunt, quandoquidem frigidi & humidi appetitus eſt ſitis. Frigidis etenim magis & præſentius leniri ſitim à nemine negatum iri confido. Nec eſt ulla hinc noxa ſub decenti moderamine metuenda. Hinc aquæ fontanæ frigidæ matutinum potum facere ad longævitatem ex *Ann III. Dec. I. Ephem. noſtr.* docemur. Novimus equidem, quid noxæ ſupra modum frigidi potus, corpore à calore reſoluto, affatim hauſti creare queant. De qua re vid. *Boyl. de util. phil. experim. pag. m. 311.* ubi exemplum ex *Benivenio*

recenſet cujusdam, qui ab exercitio vehementi defeſſus, ad vitri aqua limpida repleti hauſtum deliquium paſſus, morte ſubita periit. Sic & *Johannes Comes de Armignac* media æſtate ad *Alexandriam*, quam obſidione cinxerat, gelidiſſimam bibens, nocte ſequenti apoplexia tactus obiiſſe fertur à *Miſandro Delit. Bibl. 1690. p. m. 15. ex Froſſard. Hiſt. Gall. part. 4. cap. 25.* ſicuti etiam de potu non tantùm aquæ, ſed & vini frigido nocivis *Obſ. 171. Dec. II. Ann. X. Eph. noſtr.* loquitur. Qui nocentior eo, ubi potus glacie perfrigeratur, à quo bis fetum mortuum & planè ſphacelatum obſervavit *Excellent. Dolæus Encyclop. Med. lib. 5. cap. 7. p. m. 938. vid. m. Obſerv. Wepferi* proxime laudatam. It. *Blancard. de podagr. p. m. 267. ſeqq.* Cur verò potus nimium frigidus adeo ſit noxius, fusè recenſet *Schreyer. trin. fluid. magn. cap. 1. ſect. 1. membr. 7. §. 1. ſeqq.* Lotiones etiam ex aqua frigidiore corpore æſtuante plures cum ſuſtulerunt omnino, tum morbis gravibus multarunt, probante id magni Monarchæ in *Cydno* flumine intempeſtivè balneantis exemplo decantatiſſimo. Quidquid autem ſit, omne ab omni ſeculo nimium verti ſolitum eſt in vitium. Laudamus potus calidos, ſed aquam ferventem impunè quis potaverit? Laudamus & frigidos, non frigidiſſimos vel perfuſa glacie redditos. Laudamus ſuo tempore, non ſanguine per æſtum & motûs violentos in ebullitionem acto. Laudamus ſuo modo, non magnis calicibus, non ſorbitibus longis hauſtos. Certè ſola frigida vel epota, vel etiam foris applicata morbos haud quotidianos fugatos fuiſſe, non tantùm ex Auctoris noſtri Obſervationibus patet, verùm & aliis compluribus. Unde quoad dyſenteriam cumprimis & alia plura legi meretur *Obſ. 176. Ann. IX. Dec. II. Ephem. Cur. cum Scholio* perdocto, & *Boyl. loc. cit.* qui potum aquæ frigidæ largum contra graves affectus matricis præmunire dicit, & ex parte ſplenis, poſt ſubitaneum præcipuè frigus: qua ipſa de cauſſa ex hisce remediis hyſtericas quasdam fœminas, ſua ipſarum confeſſione, plus levaminis, quàm quis crediderit, recepiſſe novit. Hinc & *Schreyerus loc. cit. membr. 8. per tot.* enarrat, frigidæ potum in febribus ardentibus, jam à *Galeno*, cum cautela tamen laudatum multum profuiſſe, quod in mea praxi haud ipſe raro vidi, hinc aquæ potum febricitantibus in æſtu ſummo, largiori frequenter præbio concedo, vel acidas quoque, ſi adſint, nec tantam in iis noxam, ac vulgò metuunt, potui reperire. Cautelam adducit

Schreye-

Schreyerus loc. cit. §. 2. Et præterea in inflammatione ex eryſipelate, in acuendo viſu, laxanda alvo, ſiſtendo ſingultu laudat intus potam: extus verò applicatam in capitis doloribus, it. nephriticis, dentium &c. hæmorrhagiis ſiſtendis &c. Sic in capitis internecinis doloribus immerſionem iſtius in aquam frigidiſſimam profuiſſe, in *Act. Med. Hafnienſ.* nî omnino fallimur, alicubi nos legiſſe meminimus. Hæmorrhagias autem affuſione frigidæ ſiſti vulgatiſſimum eſt; quorſum & pertinet ſcroti in frigidam, ad crapulam diſſipandam, immiſſio. Quod itidem de podagra, pedum in aquam fontanam frigidam immerſione, haud ſemel mitigata recenſet *Excell. Vicarius Obſ. ſupra cit. 176. Ann. IX. Dec. II. Ephem. noſtr.* id quidem in *Oettingenſi* quodam Præfecto plus quam quinquagenario nosmetipſi obſervavimus. Is enim, neſcio à quo doctus, in atrociſſimis podagræ doloribus rapas recentes in orbiculos conciſas, aqua frigidiſſima delibutas, dolorificis artubus circumligare, hinc ipſos artus in aquam frigidam, dum dolor ceſſavit, immergere ſolebat. Fecit hoc tamen apparente, non vero, ſuo bono, quod futurum eſſe prædixeram. Ultimo enim, ab eo tempore, quo hæc ſcribo, cum paroxyſmus in artus graſſaretur, non tantùm non juvit euporiſton, ſed ultra ſex menſes cum morbo conflictari neceſſe habuit, non æquè perpetim dolore durante, ſed artubus adeo debilitatis, ut emortui veluti, ſine ſenſu, ſine motu, ſui nihil officii exſequerentur. Cæterum, qui in æſtu canicularium, aut alio, peregrinantes languent, immiſſis in frigidam manibus, citiſſimè recreantur, æquè ac ſi frigidam ipſam potaſſent. Bilioſis, ardore ventriculi affectis, iis etiam, qui vino ſe ingurgitarunt, aquæ frigidæ aut ſolius, aut ſirubi rubi idæi tantillo miſtæ largiſſimum, cubitum ituris, potum, multo cum juvamine, ſuadere ſoleo. Quam ob cauſſam, & quibus morbis potus frigidæ conveniat, vid. quoque apud *Horat. Augen. Tom. 2. lib 7. Exerc. 45. fol. m. 561.* Dn. *Riedmann*, Præfectus oppidi *Waldenburgici*, in Comitatu *Hohenlohico*, ſenex propemodum octogenarius, à multis retro annis id moris habuit, ut, media etiam hyeme, aqua frigidiſſima, corpus à capite usque ad umbilicum manè lavaret, multo cum ſanitatis, quod ipſe putabat, emolumento. De Illuſtriſſimo quodam Comite novimus, quod media hyeme, non aliam, quàm gelidiſſimam biberit, ſic ut vitra vino repleta ad apertas feneſtras tam diu collocare juſſerit, do-

nec cruſtam glacialem induiſſent. Paſtoris cujusdam filiolus ſesquiennis præterita hyeme ad 16. hebdomadas omnis generis potus horruit, ſolis pultibus nutritus. *Marggravius lib. 6. hiſt. rer. natur. Braſil.* animalculum *Braſilianum*, *Pigritia* dictum, nunquam bibere aſſerit. Sic & in *Actis Anglicis 1667. p.m. 169.* ſcriptum offendimus, in *Jamaica* porcos multum, equos & pſittacos nunquam, vaccas ſemel in ſemeſtri, capras ſemel in ſeptimana, feles zibethicas ſemel in menſe bibere. Et hæc de frigidæ potu ſatis frigidè, ſed frigido quoque cœlo, ſcripta, ſufficiant.

Ad Obſ. XCIX.

Videantur, quæ in hanc rem ſcripſimus *ad Ann. VII. Dec. II. Ephem. noſtr. Obſerv. 136.*

Ad Obſ. CII.

Idem futurum quoque ſpero, ſi alio, quam viridium, die, ovum depromatur, quin haud opus eſſe cenſeo, ut crudum vel coctum prius ab hernioſo ſorbeatur, multo minus, ut urina, in ovi teſta incluſa, de camino ſuſpendatur; cum teſta nil aliud huc conferat, quàm ut urinæ receptaculum præbeat, quæ, veſicæ ſuillæ aut alii indita quoque ſuſpendi queat, & ita ſuſpenſa, noſtro etiam experimento, auriginoſos juvarit.

Ad Obſerv. CVI.

Memorabilia ſunt, quæ de Cicuta, ejusque venenoſitate ſcribit πολυμαθέςατος noſter *Velſchius Dec. VIII. Curat. 5.* ubi inter alia quoque ſuſpicatur *Senecæ* prævilum pridem venenum ap. *Tacit. Annal. XV.* & *Socratis* quoque morte celebratam publicam *Athenienſium* pœnam, ut *Plinius* vocat *lib. 25. cap. 13.* non cicutæ ſuccum ſimplicem, ſed compoſitum quoddam venenum fuiſſe, cum *Anton. Guainer. de venen. cap. 9. Valerius Max.* auctoritate *lib. II. cap. VI.* Nec enim ſpeciem generis loco ponere veteribus inſolitum fuit, v. gr. helleborum pro quovis purgante, ita fortaſſe cicutam pro quovis veneno. Vel enim cicuta Græcorum præ aliis fuit vehementer venenata, vel conceptu dfficile eſt, ſi hiſtorias, v. gr. mortem *Socratis* conſideramus, eos tam citò poſt aſſumtam cicutam in ſoporem abripi & extingui potuiſſe. Vide plura ap. *Velſch.* me-

moratu ſanè digna *loc. cit. It. p. 533.* cur cicuta ſit ſturnis innoxia? Quidquid autem ſit, cum *Wedelio* tamen facimus, qui de *medicam. facult. lib. 2. ſect. 2. cap. 10.* cicutam, hyoſcyamum, Mandragoram interius propinare, Medico hodiè religionem eſſe debere aſſerit, cum ſulphure impuro, indigeſto, naturæ inimico, non blando, gaudeant.

Ad Obſ. CVIII.

Mirum eſt, multos adeo viros eruditos præparationem *Alcaheſt*, quale deſcribitur *Paracelſo* & *Helmontio*, inquirere, quum nondum liqueat, utrum *alcaheſt* detur? imò plurimi ſapientum id dari ſimpliciter impoſſibile judicent. Sic enim unus inſtar omnium curioſimus *Boyleus*, qui alioqui *Helmontii* in experimentis fidem paſſim laudat, in elegantiſſimo opere *de Util. Philoſ. experim. part. 2. ſect. 1. Exerc. 3. th. 22. inſit:* quæ *Paracelſus* & *Helmontius* de *alcaheſto* ſuo jactitant, quo interveniente ſpecificum contra calculum præparant, & quo (ſi non uterque, poſterior ſaltem) non lapidem duntaxat, qui *Ludus* vocatur, ſed cæteros omnes lapides, vegetabilia, mineralia, animalia &c. in aquam inſipidam reſolvere ſatagunt, mihi adeo videntur peregrina, ne dicam, incredibilia, ut veniam incredulitatis meæ, donec veritatis eorum certa convictus experientia, meliora de iis concipiam, ab eorum aſſeclis petere, neceſſe habeam. Et, quamvis *th. 23.* à Chimico quodam ſibi ejusmodi liquorem oſtenſum aſſerat, quò commune ſulphur non tantùm diſſolvere & in alembico ſublimare, ſed Antimonium quoque in cryſtallum dulcem reſolvere viderit, attamen eum ab *alcaheſto* multum differre ſatetur. Notanter de hoc liquore *Wedelius pharm. in art. form. red. lib. 2. ſect. 6. cap. 9.* è requiſitis ejusmodi liquoris concludit, ea rationi, κατὰ ῥητὸν intellecta, adverſari, quin impoſſibilitatem & contradictionem implicare, additis rationibus, ubi denique, ſciſcitari, inquit, lubet, in quonam vaſe adſervare poſſit univerſale hoc menſtruum? Si enim vitrum dixeris, id requiſitorum robur & numerum minuet, & hac ipſa exemtione univerſalitatem, cum tamen ipſum hoc, niſi firmiori compage confectum, quale eſt *Haſſiacum*, ſpirituum acidorum vim ſuſtinere non aptum ſit, ſed paucis horis in magiſterium fatiſcat. Quod idem notat B. *Major, gen. errant. cap. 19.* qui, cum *Alcaheſt* omnia ſolvat, quo nam ſit vaſculo condendum & adſervandum meritò

monet, & *Glauberum* adunco naſo ſuſpendit. Quandoquidem enim, præcipiente *Glaubero, part. 10. oper. mineral. (volum. 1. oper. pag. 315. ſeq.)* ſingulis ſex horis vitrum craſſum adſervans, ſit renovandum, ne ſcilicet ſoluto vitro *alcaheſt* diſperdatur, non tamen ſic amplius purum erit, ſed atomis potius vitri adſervantis inquinatum, adeoque vitrum potabile. Plura ibi circa ejus deſcriptionem, ejusque varias & monſtroſas nomenclaturas. Abſurdiſſimum eſt, quod *Glauberus loc. cit. pag. 316.* ſcribit, aut ſcribere potius audet, hunc liquorem *Alcaheſt* eſſe *Maccabæorum ignem Altaris reconditam*, cujus fit mentio 2. *Maccab. 1. v. 19. ſeqq.* quod ſub forma olei craſſi poſt aliquot annos in fovea, in quam condebatur, fuerit repertus. Nam, ſi hic fuit *Alcaheſt*, nondum eſt ſatisfactum objectioni, quo loco ſit adſervandum, ſic enim & foveam iſtam ſiccam reſolviſſet in primam materiam, & cuniculos ſibi ſubter terram parando, per tot annorum decurſus, omnem regionem vaſtaviſſet & ruinis compleſſet. Nec elabitur *Excellent. Wedekindus*, ſi iſta ſint *alcaheſti* requiſita, quæ recenſet *Wedelius loc. cit.* quum in *Diſput. ſuæ de Alcaheſt* habitæ *Erford. 1685. cap. 4. §. 3.* ad ſolutionem corporum cum *Alcaheſt* faciendam varia requirit. Ante præparationem nempe, in vegetabilibus conciſionem, contuſionem, raſpaturam &c. In lapidibus & horum ſimilibus triturationem, alcoholiſationem &c. In metallis laminationem, calcinationem; In ipſa præparatione autem digeſtionem, repetitam cohobationem, denique ignem B. per certum tempus adhibendum: Hincque illorum dubium pleniſſimè reſolvi poſſe autumat, qui liquorem *Alcaheſt*, quod ſit univerſale ſolvens, nullis vitris contineri, ideoque nec ſubſiſtere, nec eſſe poſſe, perſuaſi ſunt. Cum enim recenſitæ præparationes alia fini non adhibeantur, quam, ut mixta ſolvenda commodius & facilius à menſtruo penetrari & quaſi iniri queant, *Alcaheſt* ſi datur, temporis nihilominus ſucceſſu perſolvere poteſt ac debet vitrum in ſua principia, etiamſi nil præparatum, quamvis prævia alcoholiſatione vitri negotium promtius ſuccedat. Atque id quidem tempore haud adeo longo fieri neceſſum eſt, cum dentur alii liquores corroſivi, qui vitra promtè ſolvant, proinde *Alcaheſt* in operatione ſua longè poſt ſe relicturi. Neque, ſi requiſita *Alcaheſti Wedeliana* conſideramus, ea cum operoſis ac diuturnis ſolvendorum præparationibus ſtare poſſunt. Jam ex Definitione *Alcaheſti Wedekindina cap. 2.*

§. 4. ap-

§. 4. apparet, longè alienum eſſe illud *Alcabeſt*, cujus virtutes *Wedelius* deſcribit, ab eo, quod hîc definitur. Eſt autem talis definitio: *ALCAHEST eſt liquor Mercurialis, in mixtis ipſam cohæſionis commiſſuram penetrans, vel vinculum cohæſionis ratione identitatis abſumens, ut ita ſine reactione, viriumq; ſuarum perditione, particulas cohærentes in diverſas ſubſtantias diſcerpat, alioſq; uſus præſtet.* Nam, ſi in mixtis ſolam cohæſionis commiſſuram penetrat & abſumit &c. tunc mixtum illud, quo pluribus conſtat particulis heterogeneis, eo plures in fundo relinquentur & variæ feces; jam verò & iſtæ feces ab *Alcabeſto* reſolvi debebant, imò trium regnorum omnia in primam planè materiam, in aquam &c. Nec ſunt mixta in diverſas ſubſtantias diſcerpenda; hoc enim vocabuli non ſolutioni, ſed corroſioni competit, qualiter Aurum & Argentum ab Aqua Regis & Aqua forti diſcerpuntur & dilacerantur verius, quam ſolvuntur. Non in diverſas ſubſtantias: quia in materiam primam & elementarem. Et, ſi ad hoc ſolvens opus eſt igne, digeſtione, cohobatione, quomodo ſine reactione, ſine paſſione, quod operatur, dici poterit aut concipi? Nam cui tunc uſui digeſtio? Si autem quid una patitur *Alcabeſt*, jam virtutes ipſi adſcribi ſolitas non poſſidebit. Ita quidem tunc ego. Verum, ut extra jocum rem ſeriò penſitemus, ſi per *Alcabeſt* intelligitur *univerſale menſtruum, benedictum iſtud ſolvens*, quod radicaliter Aurum & Argentum ſolvit, cum eo confermentatur, & in medicinam univerſaliſſimam excoquitur, hoc verò, quis eſſe in rerum natura negare auſit, niſi &c. ſed manum de tabula. Tu verò, fili artis, & ſanctuarii penitioris dignate myſta, ſi cupis *Alcabeſt* parare, ſequentem in modum procedito: Accipe Adamum ſubterraneum, qui eſt metallum non metallum, marcaſita non marcaſita, minerale non minerale, nihil & omnia. Accipe, inquam hunc, &, quemadmodum Adam primus homo juſſus eſt, in ſudore vultûs comedere panem ſuum, ita tu modo inverſo procede, & cura, ut Adam tuus pane prius affatim ſubminiſtrato ſatietur, &, pigrorum more, edat ut ſudet, non ſudet, ut edat. Nam, poſtquam ad usque ingluviem eſt ſatiatus, tu corpus ejus, præciſis artubus, include in Laconicum, & inſtructo primum leniter, hinc largius, foco, fac, ut quàm largiſſimè ſudet, imò ſudore prorſus colliqueſcat, usque ad oſſa. Sudabit autem ſerum copioſum & ſanguinis thrombos, utraque plus quam hir-

cum

cum olentia. Sudorem collectum à ſanguinis rhombis cautè ſegrebabis, & omnem ulterius immunditiem inde ſeparabis, ut aureum vini colorem induat, verè tunc ein ſaurer Schweiß / dicendus. Jam accipe præciſos Adami tui artus, eosque ſudore collecto ſubmerſos in hypocauſtum colloca: Sic ſudor ex artubus proliciet omnem ſanguinem, & elegantiſſimo colore rubello tingetur; quod, ubi factum, & ſudor Adamicus omnem ſanguinem ex artubus exſuxit, illum denuo à ſanguine prolecto ſepara, donec hic, ſcilicet ſanguis, ſub forma concreti cruoris compareat; hunc cruorem, aqua cœleſti lotum, ceu mineralem ſanguinem, ſanguine vegetabili pota, qui uterque ſanguis amicabili connubio junctus omnes carbunculos coruſcanti rubore longè poſt ſe relinquet. Sanguis vegetabilis rurſum dimidia ſui parte ſeparetur à ſanguine minerali; huic autem in laconico recenti focus accendatur, ut balneet, donec alas adquirat, quarum miniſterio ſurſum deorſum volitet, nec ullo ſuo loco firmus ac ſtabilis, ad inſtar ſanguinis animalis, hæreat, ubi ſic agilitatem ſuam adquiſivit, denuo ſanguinem omnem vegetabilem ſepara, & relinquetur ſolus ſanguis mineralis revivificatus, pretioſiſſimus, verè ſanguineus, gravis & denſus, *Alcaheſt* verum & ipſiſſimum: quocum, ſi Adamum ſubterraneum è morte denuo, miniſtrante *clyſmatica nova*, in vitam revocare poteris, tu ſanè mortalium feliciſſimus habebere.

Ad Obſ. CXI.

De *Ludo*, ejus oleo & eſſentia pauca quoque dicturi ſumus. *Roteburgi apud Tuberanos* hisce medicamentis famam ſibi adquiſivit maximam *B. Dn. D. Weinlinus*, Chymicus inſignis, adeo, ut ejus *oleum ludi* magna copia *Viennam* usque Imperialem abveheretur, aliaque multum diſſita loca; quod ſuis in nephritide viribus ſe commendaret. Communicati mihi proceſſus bini & olei & eſſentiæ, tanquam genuini ab ipſo *Weinlino* profecti, & licet affirmare poſſim, me aliquando emtum à ſæpe memorato D. *Weinlinio Ludi oleum*, & illud, quod ſecundum proceſſum proximè deſcribendum paratur, utraque ſimul & eodem tempore, juxta odorem, ſaporem, colorem, conſiſtentiam &c. examinata, nil omnino differre deprehendiſſe, propterea tamen pro certo aſſeverare non auſim, illos deſcriptiones eſſe revera cum *Weinlinianis* easdem. Sit ut ſit, cum tamen & hæc medicamenta ſint elegantia, nec ſpernendi uſus, ea hic propalare nil du-

nil dubitavi, liberrimum æquis Lectoribus judicium de iis relinquens. Prius verò, quam ipſos proceſſus deſcribam, id mihi monendum, quod *Ludum* ipſum repererim talem materiam, qualem ex *Paracelſo* & *Helmontio Cnöffelius* in *Obſervatione* deſcribit, nempe *lapillos pellucidos ex albo flaveſcentes, plerumque teſſellatos*, eosque reperiri in thure, quod aromatarii ſeu materialiſtæ thus hisce lapillis commiſcere & adulterare conſueverint. Ipſemet ego inſignem horumce lapillorum copiam è thure collegi. Comes quidam Illuſtriſſimus *Ratisbona* mihi miſit notabilem *Ludi*, quod verum ex *Brabantia* allatum adſeverabat, copiam, erat autem omnino idem cum illo, quod è thure collegeram. His præfatis ita proceſſus prior habet: ℞ Vitrioli Hungarici ſubtiliſſimè pulveriſati q. pl. inde retortæ vitreæ circiter ℔iij. capaci, & in arena ſepeli, recipiente mediocris capacitatis, optimè lutato, adaptato. Illa die ignem non ſubde, altera verò leni primum igne ſpiritus lente pelle, ſiqidem per ſe, magno cum æſtu, prodeunt, ſic, ut tactum recipientis calor non ferat: urge, dum ſtillare deſinat, lente refrigeſcant, & die ſequenti, qui prolectus eſt ſpiritus, probe ſervetur in vitro. Poſtea ℞ *Ludi* ſubtiliſſime triti, q. pl. inde retortæ vitreæ, & ſpiritum iſtum vitrioli affunde, ſic ſolvetur ſtatim *ludus* in materiam butyraceam: abſtrahatur menſtruum per arenam calore leni ad ſiccitatem. Caput mortuum exemtum ſolve aqua pluviali deſtillata, deſtillatum filtra, filtratum è retorta vitrea per Mar.baln. ad ſiccitatem abſtrahe, Cap. mort. ſalis ſuaviſſimi forma, caute eximatur, & in phiola ſuperfundatur Spiritus vini rectificatiſſimus ad 2. digitorum eminentiam, vitrum H. S. collocetur in digeſtionem lentam, donec omnia ſolvantur in eſſentiam pulcherrimam ex rubro virideſcentem. Alter proceſſus eſt talis: ℞ Sal. comm. ſal. tartari ana ℥iiij. ſolve in aqua pluvia calente, filtra, quod filtratum eſt, inde retortæ vitreæ, & cochleatim affunde olei ſulphuris vel vitrioli ℔ß. donec omnia deferbuerint. NB. Si cochlear unum affudiſti, ſtatim CCtæ orificium claude firmiter; quum omnia ſunt affuſa, & quiete conjuncta, ſuperimpone alembicum probe lutatum, & applicato excipulo ignis arenæ lento ſpiritus guttatim evocentur. Ubi denique retortam & alembicum rutileſcere vides, tunc ignem auge, donec omnis rubor evanuit, qui ad 2. horas durare conſuevit. Tunc refrigeratam parum retortam confringe, & reperies in fundo ſalem candidum, quem exime. ℞ hujus ſalis & *ludi* ſubtiliſſ. triti ana; terantur probe &

miſceantur invicem ſollicite, inde retortæ loricatæ, & lento igne aquoſitatem ſeu phlegma l. a. abſtrahe, aucto poſtmodum igne, ut denique retorta candeſcat: in qua frigefacta invenies lapidem gryſeum; Hunc, juxta præſcriptum *Helmontii* in cella liqueſcere ſine, quod intra 24. horas fieri aſſolet: inde oleum adquires viridiuſculum ad aliquot guttas in ſpir. vini, vino, cereviſia, aut alio liquore appropriato propinandum. Hi ſunt illi proceſſus, quos, qui volet, experiri poterit. Nec enim Lectorem celabo, præmemoratum Illuſtriſſimum Comitem ad me *Ratisbona* ſcripſiſſe, ſe hos proceſſus legendos communicaſſe Chimico cuidam celeberrimo, qui de eorum fide dubitarit. Incertum tamen eſt, utrum id fecerit ſerio, an invidia?

Ad Obſ. CXLII.

Quamvis nonnulli credant, non omnia animalia ſudare, idque ſpeciatim de canibus aſſerere ſoleant? certum tamen eſt, eumque vel eſſe cœcum, aut multos forte canes non vidiſſe oportet, qui ſudare canes non deprehendit. Alioqui certiſſimum eſt, ut hominum quidam ſint ad ſudorem proniſſimi, ita aquam è pumice citius elici, quam è quibusdam ſudorem: qualia exempla proferuntur *Ann. IX. Dec. I. Eph. noſtr. Obſ. 125*. & tales ad ſudorem non eſſe vi cogendos rectè ſuadetur. E contrario ſudorem quatriduo poſt mortem durantem *Ann. III. Dec I. Eph. noſtr. Obſ 83*. exhibet, qualia parallela videas *Ann IX. Dec. II. Obſ. 36.* De ſudoribus curioſa multa noſter *Telamon lib. I. obſ. 68. lib. II. obſ. 52. & lib. III. obſ. 18.*

Ad Obſ. CXLIII.

Sororis meæ filiola vix unum annum egreſſa, calcem murariam undique conquirit & avidiſſimè deglutit. Juſſi nuper, cum eam viſitatum profectus eſſem, ut gutt. ij. ol. tart. per deliq. quotidie propinarent. Mulier è noſtratibus, quoties eſſet gravida, picem navalem liquefactam, pani illitam, ſumma cum voluptate maximaque copia, nullaqui ſui vel fetus noxa comedit, quæ, ſi negaretur, aut abortum aut animi deliquia patiebatur. Alia delectatur jecore vitulino crudo. Alia duas glutinis ſcriniariorum in pulverem comminuti libras gravida clam devoravit. Virgo *Tubingenſis* fuit ſummopere delectata pulicum eſu, quos curioſiſſimè venabatur. Nos *Lithua-*

thuanum remigem olim vidimus, qui conquiſitos è ſuis veſtibus pediculos mandebat.

Ad Obſervat. CXLIV.

Præſignis roboris aliquot etiam exempla dedimus in *paralleliſmo* ad *Ann. I. Dec. I. Eph. Cur. obſ. 98.*

Ad Obſ. CXLVIII.

Quod Excell. Auctor inter capillares herbas de *adiantho* foliis coriandri, germ. Abtohn/ Menglingkraut/ Steinrauten ꝛc. meminit, in animum mihi revocat conſuetudinem ab annis retro multis *Onoldi* irroboratam. Scilicet ipſo Paraſceves feſto Sereniſſimi Marchionis in *Onoldino* Gymnaſio alumni procreſcentem è muro templi primarii *rutam*, ſeu potius *adianthum rubrum, ſ. polytrichon* colligunt, & ſequenti die patellis minimis impoſitum ejus tantillum per totam urbem circumferunt in incolarum domos, aliquot pro labore numulos recepturi, idque vocant Mengelens-Kraut / quod dialecto illic conſueta notat *Margarethæ herbam.* Cui id fini faciant, diu reſcire non potui. Denique narrabant, eam hoc feſto collectam, febrim ab illis domibus, quibus importatur, per id anni ſpatium arcere. Poſtea legi ap. *Camerar. in herbar. Matthioli p. 417. b.* verba ſequentia: Etliche nennen es Meichelkraut / daß man es brauche wider das Fieber / ſo man Meichler nennet. Quænam autem iſta ſit febris ſpecies, cui nominis illud competat, an verò in genere de omni febre dicatur, non liquet. Credibile tamen eſt, de ſolis intermittentibus dici, eò quod clandeſtinis inſultibus (meuchlings) hominum ſanitati & vitæ inſidientur. Interim ratio conſuetudinis illius pedetentim apud *Onoldinos* exſpiravit, ſic, ut ipſi alumni, quem in finem iſtam herbam circumferant, ignorare cœperint, atque adeo, præter meram conſuetudinis præſcriptionem, quod allegent, nihil habeant.

Ad Obſ. CLVIII.

Cur antiqui Diis odoribus ſacrificarint, vid. ex *Cardan. ap Klob. hiſt. ambr. p. m. 62. Japonenſibus* ea, quæ *Europæis* benè olent, fetere, quæ autem nobis fetent, benè olere, Illuſtriſs. noſter Dn. *Præſes* recenſet *hiſt. moſch. p. m. 17.* Cæterum de odoribus curioſa planè &

ſingularia habet Excell. *Pechlinus noſter lib.2. obſ.50.51. & 52.* Atque, tametſi utplurimum mulieribus peculiare exiſtat, ut ſuaveolentia ferre nequeant, cujus rei cauſſam reddit *Bayl. Diſſert. Med.2. p.m.66. it. problem.78.* aliquas tamen ego novi, quæ læderentur graveolentibus & fragrantia impune ferebant; item viros, qui æquè ac mulieres odorum ſuavitate offenderentur Novi Magiſtrum equitum, perditiſſimum transfugam, qui ab odore moſchi in animi deliquium laberetur. Eadem de moderno Gallorum Rege *Ludovico XIV.* nempe ſuaveolentia eum ferre non poſſe, una cum aliis ejusdem idioſyncraſiæ viris narrat Excell. *Doleus Encycl. Med. lib. 5. p. 867.* Juriſconſultus quidam mihi ſumma neceſſitate junctus, nunc ἐν ἁγίοις, mirè delectabatur odore fimi, hinc ubi in ædium vicinia ſubrutis proſtercorando agro fimetis onerari plauſtra videret, de feneſtra continuo proſpiciebat. Alius adhuc vivens impenſe reficitur odore hirci, ſic ut ubilibet equina ſtabula pædoris illius hauriendi gratia perreptaret. De odore violaceo caudæ vulpinæ eleganter *Bartholin. Exercit. miſcell. IV.* De mirabili odorum penetrantia per vulnus thoracis ad nareis & palatum *Boyl. tentam. porolog. cap. 4. pag. 44.* & de vaſis è ligno ceraſorum confectis, in quibus vinum & aqua ſemper odorem ceraſorum ſervant *Bartholin de peregrin. Med. pag. m. 30.* De medicamentorum fetidorum energia *Boyl. Util. Philoſ. experim. p. m. 419.* Vir quidam primarius & eruditus nobis eſt cognitus, qui frequenter hæmorrhoidibus laborat & tantum fœtorem ſpirat, cujus effluvia totum conclave profanant: vix ullis ſuffitibus delebilem. Fetor autem eſt moleſtiſſimus, cujus genium nullis exprimere verbis poſſim.

Ad Obſ. CLXXIV.

De hisce vermibus eleganter quoque ſcribit *Olearius Itin. Orient. lib. 2. cap 5.* eos nempe etiam in *Orientali India*, adeoque *Aſia*, nominatim urbe *Gamron* & confinibus reperiri, cauſſamque conjicit in aquæ ſalſæ & noxiæ potum. Addit exciſione eos nunquam proliciendos, hinc ſucceſſivè juxta *Vollgnadii* recenſionem extrahendos, ac, dum renituntur vermes, ab extractione deſiſtendum, & vulnuſculum butyro perfricandum. *Mandelslob Itiner. Ind. lib. 1. cap. 6.* eosdem vocat *vermes pilares*, Haarwürme.

Ad Obſ. CLXXX.

Conſulti fuimus ante annos circiter 15. à generoſiſſimo quodam viro, cujus filiola venuſtula alioqui & bellula, oſtendebat in fronte protuberantias quaſdam calloſas, quaſi cornuum veſtigia. Recenſebat, ſe domi aluiſſe capream vivam, hancque ſemel, advertente nemine è ſtabulo ſuo ſe proripuiſſe, & uxori gravidæ, ſcalas deſcenſuræ, ex improviſo obviaſſe, eamque inde vehementer territam. Suaſi, ut protuberantias laminis plumbeis ſuperligatis reprimerent, unde ſenſim diſparuerunt.

Ad Obſerv. CLXXXV.

Ante annos viginti & aliquot, notus mihi fuit *Suevo-Halenſis* civis Tornio, qui itidem in cavea, qua volucres recondi ſolent, murem candidiſſimum, neſcio quam diu, aluit, adeo manſuefactum, ut heri ſui vocem diſcernere, & appropinquanti quaſi adblandiri didiciſſet.

Ad Obſerv. CLXXXVIII.

Ab anu plus quam ſeptuagenaria ante quinquennium circiter in Hoſpitali noſtro degente, ex epigaſtrii dextri abſceſſu magna quoque lapillorum, haud dubiè in folliculo fellis natorum congeries ſucceſſivè prodiit.

Ad Obſerv. CXCIX.

Quamvis opinionem Excell. Auctoris de *Dudaim*, quod nempè ſint tubera, rejectam nolimus, attamen nec ea temnenda, quam *Deuſing. faſcic. Diſſert. ſelect. Diſſ. 10 § 14.* è textu S. S. Arabico profert, ubi reperitur vocabulum *Luffâhh*, quod equidem inter alias quoque ſpecies *Mandragoræ pomum* denotet, (unde ſeducti quidam Interpretes *Dudaim* verterunt *Mandragoræ poma*) ſed & omnino etiam alium quendam fructum huic loco valde conſentaneum. Eſt enim *Luffâhh* item, teſte *Ibn Beitare*, peponis ſeu melonis quædam ſpecies, in *Syria* & *Ægypto* frequens, colocynthidis inſtar, rubro & flavo colore delineata, grati odoris, unde & incolis voce Arabica *Schemmâm* & *Schemmâmah* dicitur, à *Schemma*, olfacere,

quamvis nonnullis etiam incolarum *Luſſâhb* vocetur, quod ibidem latius proſequitur, ut ſit ſenſus, *RAHELEM exoptaſſe iſtum fructum fragrantiæ & voluptatis cauſſa.*

Ad Obſ. CCVII.

Opium adſuetudine longa, in doſi maxima, ſine ullo damno, adſumi poſſe, certiſſimum eſt, & *Proſp. Alpino lib. 1. p. 118.* jam cognitum, ubi *Ægyptios* opium impune ad ℥iij. devorare notat. Et *Jac. Sponio lib. 2. Itin. p. m. 54.* interprete, cognovimus, *Turcos* opio, absque ulla prævia præparatione aut purificatione, uti, & quidem tum vice cordialis ad expugnandos varios morbos, tum, ut fugato metu, pericula belli animo imperterrito ſubeant. Quod enim à puero illi adſueverint, vim ſuam narcoticam in illis æquè non exſerit, quanquam ſit ſic ſatis validum, ut iis torporem quendam & periculi brutalem contemtum imprimat. Nos Capitaneum 56. annorum novimus, qui à biennio laborat ulcere veſicæ fiſtuloſo incurabili, &, quod atrociſſimis doloribus continuo torqueatur, à Medico quodam, ante plus quam ſemeſtre, accepit pulverem è ſeminibus mucilaginoſis, etiam ipſius hyoſcyami, & gummatis nativis, cum trochiſcis gordonii & alkekengi cum opio, addito inſuper ipſo opio thebaico crudo, cujus pulveris ℥j. bis in die diu ſumſit, quin adhuc ſumit, cum dolorum levamento, ſequente hic nulla omnino narcoſi, nec alvi ſegnitie, nec majore ad ſomnum propenſione. Computum autem dedit ſingulis doſibus opii grana quatuor, excepta narcoſi ſeminis hyoſcyami & papaveris albi, & opii parte, quæ trochiſcos alkekengi ingreditur. Sic in uno hoc pulvere ſuum collocavit ſolatium.

Ad Obſ. CCX.

Molitor quidam 66. annorum, jam ante triennium, ex depluente catarrho acri, utriusque humeri & brachiorum debilitatem ſenſerat, quibus utrumque curatis incidit in utriusque palpebræ paralyſin, his quidem ſemper conniventibus, quamvis eas interdum, ſed rariſſimè, attollere poſſet. Quidpiam viſurus digitorum miniſterio palpebras ſurſum trahebat. Æſtivo tempore, à calore Solis forti, promtas nonnunquam ad motum reddi aſſerebat, à calore fornacis non item. Ab uſurpatis quampluribus

Medi-

medicamentis nihilo melius habuit. Concludebam omne negotium ab inertia ſpirituum animalium & lymphæ glutinoſitate, à calore reſolubili, dependere, curam proinde ſequentibus adgreſſus ſum: ℞ Spir. vini rectificatiſſ. ℥iß. ther. Androm. ʒiß. M. laventur manè & veſperi palpebræ calidè. ℞ Empl. catagmat. nervin. ana ℥ß. fluant ſuper ignem, adde alum. plumoſ. ſubtiliſſ. pulveriſ. ʒj. ol. cydon. ʒiij. coque iterum ad conſiſtentiam emplaſtri glutinoſi, extende ſuper pannum laneum, formentur emplaſtra parva articuli digiti longitudine & latitudine, mane, retractis prius ſurſum palpebris adglutinentur fronti, & utrique palpebræ emplaſtra, quæ pertinacius adhæreſcant, atque ſic per totam diem palpebræ claudi non poſſint, niſi, quum libet meridiari. Noctu, quum ſomnum capere vult, remotis emplaſtris eluantur palpebræ, mixtura ſupra dicta; illito poſt calide balſamo ſequenti: ℞ Opobalſ. Balſ. peruv. ana ℈j Eſſ meæ vulnerar. ʒij. aq. vit. Matth. compl. ʒiij. M. Ab his, quum non illico convaleſceret, more iſti hominum generi conſueto, remediorum pertæſus, ab eorum uſu deſcivit.

Ad Analect Ann. I. Obſ. XVII.

De his monetis *GUSTAVI ADOLPHI Erfordienſibus* charactere ♀ & ☿ii inſignitis, vid. etiam *Reiher. in deſcriptione aureorum & argenteorum quorundam numiſmatum ex metallo chimico factorum*, & quæ inde extraxit Auctor der monatlichen Unterredungen *An. 1692. p. m. 423 ſeqq.* Nobis autem pro adſerenda Chimiæ transmutatoriæ, vel, ſi placet, metallum perficientis & exaltantis veritate, placet heic adducere, quæ mihi ſcripta ſunt, atque narrata, ab amico quodam noſtro, Viro fide digniſſimo, nempe, etiamnum vivere sereniſſimum quendam Principem, qui ſanctè adſeverarit, ſe binis vicibus *Hamburgi* transmutationem Mercurii vivi in ☉ ſuis oculis vidiſſe. Quin & ipſe dictus Amicus mihi monſtravit, & manibus meis palpandam tradidit monetam argenteam quinque lotones ponderantem, cujus eſt ſequens hiſtoria: Anno 1693. menſe *Julii* Sereniſſimo cuidam Principi, qui adhuc eſt in vivis, per epiſtolam hominis prorſus ignoti & peregrini, transmiſſa fuit pars trigeſima ſecunda grani unius benedictæ & plusquamperfectæ Medicinæ Philoſophicæ, & tincturæ quidem albæ, ſal quoddam teneriſſimum, ſubtiliſſimum, ſcintillans & niveum referentis. Hanc trigeſimam ſecundam grani partem Sereniſſimus Princeps ceræ involutam, ſuper

℔iß. Saturni purificati & liquati projecit, & cum dicto Saturno, per horam unam & quod excedebat, fluere permiſit, quo facto materiam effudit, & ex hisce ℔iß. Saturni reperit ſeptem atque triginta lotones argenti puriſſimi omnia examina ſuſtinentis, & qualibet naturali Luna contra fixiſſimi. Sereniſſimus ipſe Dux, & ego tunc ſpectator obſtupuimus miraculum, & ille in perpetuam rei memoriam ex hac Luna factitia pura fieri curavit numiſmata elegantia numero ſeptem, quodlibet lotones quinque ponderans. Inſcripta verò & emblemata pro incomparabili & profunda Principis ſapientia erant ſequentia: Altera facies monſtrabat effigiem Sereniſſimi Principis, circumferentia verò ejus nomen & titulum. Altera facies Cererem cum Cornu copiæ, cujus prominentes varii fructus balſama, quaſi guttis decidentibus, ſtillabant; Ipſa Ceres quatuor mammis erat dotata, cujus quaſi progredientis relicta pedum aliquot veſtigia viſebantur; Dextra tenebat *Hygieias pentagonum*, caput ejus circumvallabant iſta verba: DEO ET ME DUCE. Unde apparet, Sereniſſimum Principem per Cererem indigitaſſe Naturam. Limbus autem nummi extimus circumdatus erat ſequentibus verbis: O QUAM MAGNA SUNT OPERA TUA DOMINE! Cæterum hoc numiſma præter conſuetudinem argenti vulgaris eſt ponderoſius & mage ſonorum, ſic, ut manu libratum, auri fere gravitatem æquiparet. Horum numiſmatum unum mihi ex clementia dicti Sereniſſimi Ducis d. 10. Sept. 1693. obtigit, à me cuilibet monſtrandum.

Hactenus iſte meus Amicus.

HISTORIÆ LITERARIÆ

S. R. I.

ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM

Continuatio V.

AUTHORE

MICHAELE BERNHARDO
VALENTINI,

Med. D. & Profeſſ. Giſſenſ. Ordin. Acad. Cæſareo-Leopold. Adj. ac Recup. in Ital. Collegâ.

Curioſo Lectori Salutem!

NOli ſuccenſere, quod in ultimo Miſcellaneorum anno *Hiſtoriæ* noſtræ *Literariæ continuatio* denuo interrupta fuerit, cùm neſcio quo infortunio acciderit, ut hæc, quam modò ſiſto, ſeries, tempeſtivè ſatis ad Per Illuſtrem Dn. Præſidem miſſa, una cum *Epiſt.* noſtra *De* Lusu NATURÆ *ad Dn. D. Camerarium* fuerit deperdita. Non poſſum tamen non fateri Continuationem hanc quadantenus immutatam fuiſſe. Priori enim Scripta quædam Exotica inſeruerам, ut & fidei alibi datæ & deſiderio *Dn. Junckeri*, hujus cauſâ in *Schediaſmate de Ephem. Scriptoribus* aurem mihi vellicantis, ſatisfacerem. Verùm cùm ſupra laudato D. Præſidi magis arrideat, ſiquidem methodo hactenus tritæ inſiſterem & Excellentiſs. Dn. Collegarum *Penſa Academica* tantùm enarrarem, inſtitutum illud prorſus immutandum & vel DNN. *Lipſienſibus* vel *Bibliothecarum Univerſalium Scriptoribus* tantiſper relinquendum erat, donec omnia Curioſorum Noſtrorum opuſcula recenſita fuerint. Interea vale & conatibus noſtris fave!

COENA

COENA HELENÆ
ſeu
ANGUILLA
Juxta Methodum & Leges S. R. I. Acad. Nat. Cur. deſcripta
à
CHRISTIANO FRANCISCO PAULLINI D.
Francofurti & Lipſiæ
A. 1689.

SOlvo fidem in ultimâ ſeu proximè præcedenti Hiſtoriæ noſtræ continuatione datam, & ad reliqua Celeberrimi Arionis Opuſcula Academica recenſenda me accingo, è quibus ſe primô ſtatim intuitu ANGUILLA ſiſtit, quàm *TRIBUS* quidem *SECTIONIBUS* diſtinguit, ita, ut in *PRIMA* Philologico-Phyſica conſideret, & poſtquam *Cap. 1.* ea, quæ ad *Nominis* evolutionem referenda, expediverat, 2. *Definitionem* ejus & Differentiam abſolvat, juxta quam Anguilla piſcis eſt fluviatilis, oblongus, lubricus ac lævis ſexuque diſtinctus, è ſuo ſeminio ſeu ovo ortus variiſque hominum uſibus inſerviens. Ex qua deſcriptione Naturam ejus & Proprietates derivat & contra Homerum demonſtrat, Anguillam reverâ eſſe piſcem, eandemque inſtar aliorum piſcium reſpirare probat, utut pulmonibus careat nullâque refrigeratione egeat, cùm illic branchiæ ſufficiant; hîc verò non tam refrigeratio, quàm ſanguinis attenuatio reſpirationis uſus ſit, quâ deficiente in fluminibus glacie obductis emori ſolent. Quin & inſtar aliorum aquatilium coëunt & ex ovulis tanquam ſeminio ſuo oriuntur, quod contra alios, qui Anguillas ex limo, cadaveribus, pilis equinis aut aliis æquivocè generari credunt, demonſtrat: Viviparas tamen eſſe ex obſervatione Dn. Elsneri *Miſcell. Cur. Dec. I. Ann. I. obſ. 119.* probat. An verò roris beneficio reſuſcitari poſſint, haud impoſſibile eſſe credit, cum in capite ſequenti mortuæ (ſi Del Rio & P. Zacchiæ credendum) aceto injectæ ſponte reviviſcant. *Differentiam* à Patria, magnitu-

dine & colore petit, qui poſtremus easdem in albas & nigras diſtinguit apud Geſnerum & alios, utut & aliûs ſæpe coloris ſint. 3. *Anatomicè* in partes ſecat Anguillam & jucundo ſpectaculo caput abſciſſum ad duos horæ quadrantes ſe movere vidit, ipſumque cor reſectum per aliquot horas adhuc palpitaſſe viſum eſt Argo Celeberrimo. Quæ verò de venula nigricante venenoſa per ſpinam dorſi abeunte habet Mylius, pro fulgure ex pelvi habet. Nec Kirchero aſſentitur, qui Anguillas ſenectam, ad inſtar ſerpentum, deponere exiſtimabat. Cur autem tanto in *pretio* atque *cultu* (quem *cap. 4.* exponit) Ægyptiis, Syris & Græcis Anguillæ non minus, quàm alii piſces habiti fuerint, non tam ſuperſtitioni gentium, quàm *uſibus* tribuit in *SECTIONE II. PRACTICA* enumeratis, in cujus *primo cap.* utilitatem ejus in *Morbis ſupremi ventris* docet, v. gr. in EPILEPSIA, contra quam corcula Anguillarum laudat Paracelſus: In SPASMO, cui pinguedo medetur: In DOLORE & MACULIS oculorum, ubi fel Anguillæ laudatur: In NYCTALOPIA, in qua hepar aſſatum & comeſtum valet: Sicut in AUDITU GRAVI pinguedo auri inſtillata ſummè deprædicatur, quæ & ALOPECIAM curare dicitur. 2. *Uſum* ejus *in morbis medii ventris* tradit, & in ſpecie ad curandam PHTHISIN eſum Anguillarum ob tenax & viſcoſum alimentum: Ad ASTHMA & PLEURITIDEM pinguedinem externè illinendam, quæ in ſpecie ad facilitandam reſpirationem in morbillis recommendatur. 3. *Uſum* Anguillæ *in Morbis infimi ventris* exhibet, v. gr. in COLICA internè ſanguis Anguillæ & externè pellis ejus in oleo communi cocta & ventri impoſita laudatur: In HERNIA exuviæ Anguillarum gluten ſubminiſtrant Schrœdero pro emplaſtro: In DIARRHOEA & DYSENTERIA Anguilla aſſa: In CONSTIPATIONE ALVI eadem: In HÆMORRHOIDIBUS adeps Anguillæ: In MENSTRUATIONE NIMIA pellis exſiccata: In PARTU DIFFICILI hepar cum felle certiſſimum experimentum: In DOLORIBUS à PARTU & PROLAPSU UTERI hepar cum corde: In ARTHRITIDE pinguedo Anguillæ: Ad VINI TÆDIUM Anguilla in vino ſuffocata facit Rommelio: FEBREM verò QUARTANAM transplantari poſſe, ſi Anguillæ vivæ unguium reſegmina collo ſubdantur & in aquam profluentem abjiciantur, vulgus adſtruit, ſed damnat Freitagius. 4. *In Externis* quoque *affectibus*, VULNERE, DOLORE ARTUUM, CONTRACTURA, PARONYCHIA & Coſmeticis Anguillam quoque

adhi-

adhiberi per exempla probat. Tandem in *ULTIMA SECTIONE MECHANICA* 1. Uſum Anguillarum alimentarium non adeo malum eſſe contra alios defendit, cùm unctuoſitas & viſcoſitas, quam vulgò culpant, ut vitulina de copioſo nutrimento teſtetur. Præfert tamen aſſatam magis, quàm elixatam probeq́ue aromatiſatam. 2. *Uſum* Anguillæ *Mechanicum* ad conficiendas chordas & Magicum in parandis philtris perſtringit.

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI TALPA

Juxta methodum & leges Imperiales Acad. Leopoldinæ.

Francofurti & Lipſiæ

Sumptibus Joh. Chriſtian. Wohlfarti 1689.

QUod Anguilla in flumine, id Talpa in tellure; unde meritò conjungimus infelices ejusmodi tenebrarum incolas, eoq́ue magis, quod eâdem fere methodo tractentur, cùm tot hîc SECTIONES, quot in priori occurrant, THEORETICA ſcil. PRACTICA & OECONOMICA. *PRIMA* nomen & deſcriptionem animalculi hujus tradit & in ſpecie *Cap. 1. etymologicis & ſynonymicis* præmiſſis fuſiorem Talpæ *homonymiam* adfert, quum Talpæ nomine, Eucherio teſte, Spiritui S. in ſacro Codice hæretici veniant, Profani verò Scriptores ſtupidum quemvis Talpam vocent, ita ut Wiſenbachius in carmine ab Authore adducto Ariſtotelem in Phyſicis æquè ac Moralibus Talpam dixerit, h. e. ignarum, quod licet duriuſculum videri poſſet, nihilominus tamen, ſi religionem, mores & doctrinam ejus ſpectes, non omnino de nihilo videtur Arioni Noſtro. His *Cap. 2. Deſcriptionem & Differentiam* beſtiolæ ſubjungit, quam cum Wepfero ſuibus potius & taxorum generi, quàm muribus adſcribit. *Cap. 3.* verò *Anatomiam* ejus, quoad partes continentes & contentas curioſè deſcribit, ita ut illic cutem Talpæ prorſus nervoſam & difficulter penetrabilem conſideret, quæ ob minutiſſimos, quibus ſcatet, poros, ſubtiliſſimos & quaſi ſericeos pilos emittit, ut utrobique habeat, quibus à perpetuo quaſi terræ frigore ſe tueatur. Hîc autem oculi ejus minutiſſimi & vix aquilegiæ ſemen æquantes conſiderandi, qui forte in cauſa ſunt, quod

Talpam oculis adeoque & viſu deſtitutam eſſe vulgus aſſerat, quod utrumque falſum eſſe docet inſpectio Anatomica, licet ob pelliculam oculos cingentem & profundiorem eorum viſu tam acuto non gaudeat, ut alia magis oculata animalia. Interim auditu pollet tenero & accuratiſſimo, ut lumbricorum etiam ſub terra repentium motus exactiſſimè percipere & inſidiantium voces exaudire valeat; quo ſenſu ab Agricola dicitur aurita; non quod auribus externis (quibus deſtituitur) prolixis ſit inſtructa, ſed quod uſu polleat aurium exactiſſimo, quem profundiori earum ſitui (ſonos inſtar tubuli acuſtici reciprocanti) quis adſcribere poſſet. Abhinc *SECT. II. Uſum Talpæ Medicum* exponit, ita ut in diverſis capitibus *Talpam vivam* manibus, donec emoriatur, compreſſam febricitantibus: *Caput* & *Dentes* odontalgicis: *Pedes*, *Pilos* & *Excrementa* epilepticis, calvis & ictericis: *Pellem* arthriticis: *Sanguinem* & *Adipem* convulſis: *Cinerem* epilepticis & ſtrumoſis, tam propriâ quàm aliorum experientiâ comprobatis obſervationibus commendet. Tandem in *ULTIMA SECTIONE Uſum* Talpæ *Oeconomicum* tradit, dum *veſtes*, vittas & femoralia è pelle Talpina parata & diverſis membris applicata iisdem morbis aliisque innumeris doloribus, imprimis ſcorbuticis & arthriticis convenire dicit, exemplo Sereniſſimæ Landgraviæ Haſſo-Darmſtatinæ, *SOPHIÆ ELEONORÆ*, ex Electorali Saxonum ſtirpe prognatæ, quæ ad præcavenda ejusmodi incommoda abollam Japponicam è pellibus talpinis ſibi confici curaverat. Quid quod & *Eſum Talparum* arthriticis non concedat modò, ſed & commendet, quibus vel exinde ſunt appropriatæ, quod lumbricis, qui peſtis ſunt arthritidis, ordinariò victitent eorumque Sale vol. imprægnentur.

CHRI-

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI
De
ASINO
Liber Hiſtorico-Phyſico-Medicus, ad Normam & Formam S. R. I. Acad. Nat. Cur.

Francoſ. ad Mœnum, Impenſ. Joh. Dav. Zunneri A. 1695.

Porrò cum *Paullino* noſtro à minori ad majus ſi non argumentari, attamen progredi ipſique Talpæ Aſinum ſubalternare liceat, utut hoc Ponti Aſinorum, in Logicis adeò decantato, minus reſpondere videatur. Nec oleum vel operam in eo perdituri ſumus, quum rebus magis vilibus & ſæpiuſcule ridiculis feliciſſima non minus, quàm nobiliſſima ingenia ſe dederint, ut non tantùm ex Theatro Sapientiæ Dornavii, ſed & Authoris noſtri *PRÆFATIONE ad Lectorem* videre licet. In ipſa verò Tractatione ſeu SECTIONIBUS expedit ea, quæ notam aliquam mereri videbantur, quarum 1. THEORETICA & PHILOLOGICO-PHYSICA 1. *Etymologiam*, Synonymiam & Homonymiam tradit. 2. *Definitionem* & *Differentias* Aſini, quas ultimas à Patria, forma externa, magnitudine, velocitate, officio, colore & ſexu petit, omniumque intuitu Zecoram ab Illuſtri Dn. Ludolpho in Hiſt. Æthiopica depictam aliis palmam eripere exiſtimat. 3. *Specialiorem Aſini Deſcriptionem* à capite ad calcem inſtituit, & in capite, præprimis aurium ſtructuram mechanicam ad auditum inſigniter conducibilem conſiderat, de qua eleganter Celeb. Schelhammerus in Tr. de auditu; In ventriculo globum crinitum & rotundum à Scopſio inventum addit & ſimilibus obſervationibus Blancardi & Cornelii Stalpart van der Wiele confirmat, & in fine nonnulla de Mulorum & Hinnorum generatione addit, quorum poſteriores ex equo & aſina, priores ex equa & aſino vel onagro producuntur. Porrò ratione cutis in cauſam inquirit, cur acrius colludentes Aſini ſerenitatem præſagiant, id quod ſympathiæ illorum cum aſtris adſcribit. Cuti inſidentes pediculos omninò terribiles in figura ænea ob oculos ponit, & Ariſtotelem falſitatis arguit, quod in Hiſt. animalium aſinos à pediculis immunes ſtatuat, & tan-

& tandem Cornelii Agrippæ & Joh. Lauterbachii Encomiaſtica & Theſes aſininas Onophili ſubjicit. Abhinc ad SECTIONEM II. HISTORICAM progreditur, quæ bipartita eſt, ita ut PRIORI PARTE *DE USU ASINI POLITICO - TOGATO* agat, in qua *Cap. 1. Uſum Aſini in denominandis Inſulis*, urbibus, pagis, montibus &c. 2. *In fundandis* & denominandis *familiis*, tam nobilibus quàm plebejis. 3. *Uſum ejus in Inſignibus.* 4. *In Moneta.* 5. In *Picturis* & ſtatuis. 6. *Fauſtum* Aſini occurſum. 7. *Infauſtum* Aſini occurſum. 8. *Inſcriptiones* & Epitaphia aſinina. 9. *Prodigia* & oſtenta. 10. *Inſomnia* aſinina ſervitutem fere & labores innuentia proponit. POSTERIORE verò PARTE *USUM ASINI POLITICO SAGATUM* expedit 1. in *ſervandis* & capiendis urbibus, 2. in *plectendis* reis, & 3. in *Stratagematibus* & ſigno militari, SECTIONE verò TERTIA SACRA 1. *de ſummo agit honore*, quem DEUS O. M. Aſino in Nativitate Chriſti tribuiſſe dicitur, ita tamen ut in dubio maneat, an juxta Lotichium tenerum Chriſti corpuſculum calore ſuo & halitu fovere, an alii forti uſui inſervire debuerit: Sicut ipſi Salvatori in ſolenni ad Hieroſolymam ingreſſu pompæ fuit. *Cap. 2. Statuta* legesque aſininas & 3. *Tria Præcepta* aſinina in Sacris occurrentia, de bove & aſino non ſimul jungendis, de aſino minus flagellando, & pabulo illi tribuendo habet, & additis 4. *Miraculis* & vaticiniis aſininis, 5. *Figuris* & Typis in Cap. 6. *Aſinum* tanquam Chriſtianorum *Magiſtrum* laudatæ in exemplum patientiæ, frugalitatis, φιλοπονίας, fidei & juſtitiæ proponit, 7. verò Ethnicorum *Onolatriam* abhorret eandemque falsò Judæis imputari, credit, cùm aſinina *Sacrificia* 8. ſolis Gentilibus in uſu fuerint. Nobis mage placet Uſus Aſini Medicus, in SECTIONE IV. PRACTICA traditus, quæ *USUM EJUS SPECIALEM TAM INTERNUM, QUAM EXTERNUM* ſiſtit, ita ut in 1. *Cap. Uſum Aſini in Affectibus ſupremi ventris* explicet, ubi juxta Aldrovandum nullum habemus animal, quod nobis plura, quàm Aſinus, remedia ſubminiſtraret, ſicut exempla ab Authore ex aliis Practicorum operibus collecta adſtruunt, quæ in eo ferè conveniunt, quod ſpecificè in Mania laudetur ſanguis aſininus & inde parata Torna, quæ Celeb. D. Michaelis, Hartmanni aliorumque ſecretum erat. 2. *In morbis medii ventris* Lac aſininum Phthiſicis ſacra anchora. *In morbis* verò *infimi ventris* 3. ſtercus aſininum ad curandam diarrhœam, fluxum hæmorrhoidum aut menſtruo-

menſtruorum nimium peculiare quid habet, nec 4. *in febribus* ſilet, cum in hectica pariter Lac aſininum dilaudetur, cui poſt muliebre hîc palmam defert author: Imò & 5. *in Affectibus* quibusdam *externis*, in ſpecie cutaneis, Lac pro coſmetico inſervit, cum felle vel pinguedine ejus; unde aquam coſmeticam exinde parat ſeq.

℞ Album ovorum num. 14.
Lactis aſinini ℔ij. M. & deſtill.

ULTIMA SECTIO ſcil. V. OECONOMICA eſt, & in Cap. 1. *Uſum Aſini alimentarem* docet, cùm aſini ſylveſtres ſeu Onagri carnem ſuppeditent cervinæ haud abſimilem. 2. *Uſum* ejus *domeſticum* ad ſtercorandos agros. 3. Uſum quoque egregium habet in *Mechanicis* ad paranda tympana, cribra, membranam &c. Cavendum verò 4. ab uſu ejus *ſuperſtitioſo*; aut 5. *Magico* in Onanthropia prorſus abominanda.

JOH. LUDOVICI HANNEMANNI

Med. D. Phil. Nat. Prof. Chilon. & Academ. German. Curioſæ NESTORIS II.

Quatuor Epiſtolarum

FASCICULUS

In quibus Thaumotographiæ ſuæ rationem exponit & Polymathiæ Univerſalis ex Epiſt. Eruditorum delin. tradit A. 1694.

ARdua molitur Author Nobiliſſimus, taliaque, quibus vix Neſtorei, quos illi comprecamur, anni ſufficere videntur, unde ſocios aliorum labores exoptans, quatuor his, quæ ſequuntur, epiſtolis inſtituti ſui rationem reddit.

EPISTOLA ſc. I. *ad Per-Illuſtrem Dn.* LUCAM SCHROECKIUM, *Præſidem Acad. noſtræ Magnificum d.* CELSUM datam, Principia, quibus in futuris & à Filio ſuo deſcriptis Operibus uſurus eſt, exponit, quæ eò recidunt, ut exiſtimet omnes creaturas à DEO T. O. M. in ſeptiduo creationis factas (exceptis tantùm Angelis & animabus hominum) duplici gaudere contextu, filamentali & granulari, quæ omnia fuſius per III. Naturæ Regna proſequitur, indeque

commoda, quæ Philiatri è Thaumatographia ſua expectare poſſent, oſtendit.

In EPISTOLA II. *ad Celeb.* JOH. NICOL. PECHLINUM *Archiatr. Duc. Holſ. & Curioſorum* TELAMONEM, partem ſimul Medico-Legalem ſtipulatur, in qua præter ea, quæ Dn. Francus à Franckenau Zacchiæ Q.Q. Medico-Legalibus addiderat, copioſiſſimum ſpicilegium promittit: Addit Hiſtoriam Epiſtolæ omnino vacuæ ad quendam Europæ Magnatem datæ, cui inſtar ſigilli macula inerat, ex lapide philoſophico conſtans.

In EPISTOLA III. ad MICHAELEM BERNHARDUM VALENTINI d. THESSALUM cum Junckero urget Hiſtoriæ Literariæ Academ. Nat. Cur. continuationem, & pro Coronide addit Magnetem adamantem genuinum ab adulterino diſtinguentem.

In IV. *ad Dn.* PETRUM RABUM *Polyhiſtorem* invehit in novam & paradoxam D. Beckeri de Spiritibus hypotheſin ab Hobbeſio & Spinoſa primùm invectam, quam exemplis Tragicis à Chytræo notatis refellit; quibus haud abſimiles promittit in POLYMATHIA UNIVERSALI, quam ex Epiſtolis Eruditorum ſequenti meditatur methodo:

Diſtinguitur ſcil. VIII SECTIONIBUS.

I. *Ex Epiſtolis Apoſtolorum* S. Scripturæ extrahit, quæ faciunt ad Polymathiam Theologico-Polemicam & Moralem.

II. *Ex Epiſt. Patrum* Hiſtoriam Eccleſiaſticam elicit.

III. *Ex Epiſt. Theologorum*, qui à tempore Reformationis vixêre, ea ſeligit, quæ polymathiam hiſtoricam controverſiarum Noſtratium cum adverſariis ſpectant.

IV. Hiſtoriam *Juris*, Politicæ & Rerumpublicarum arcana, mutationes, fœdera *ex Epiſtolis* & Diſſertationibus Epiſtolicis eruit.

V. Nucleum Poymathiæ Medicæ Theorico-Practicæ, h. e. *Obſervationes* rariores enarrabit.

VI. *Philoſophica* ex Epiſtolis tradit.

VII. Critica & *Philologica* & antiquitatis arcana.

VIII. Elogia & *Judicia de Viris* Arte Marteque conſpicuis eorumque libris & rebus geſtis.

Ut autem propoſitum urgere poſſit, rogat Eruditos, ut ſi quas poſſideant Epiſtolas MSS. in Bibliothecis, eas labori huic commodare velint.. Tandem in *Epilogo* varias variorum Epiſtolas typis exſcriptas enumerat, quibus in opere delineato uti poterat.

JOHAN-

JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI

SCIAGRAPHIA

Thaumatographiæ Curioſæ Microcoſmi Phyſico-Medico-Theologico-Hiſtoricæ.

Impr. Anno MDCXCIV.

SECTIO I.

DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS HUMANI CORPORIS RESPECTU INTEGRI.

Cap. I. De admirandis & anomaliis humani corporis ratione ſtaturæ.

Cap. II. De admirandis & anomaliis humani corporis ratione figuræ vel formæ.

Cap. III. De admirandis & anomaliis humani corporis ratione transformationis.

Cap. IV. De admirandis & anomaliis humani corporis ratione actionum.

Cap. V. De admirandis & anomaliis humani corporis ratione paſſionum.

Digreſſio I. De quæſito, an homo rectè dicatur Microcoſmus.

Digreſſio II. De Antipodibus.

Digreſſio III. De PræAdamitis.

SECTIO II.

DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS ILLARUM PARTIUM, QUÆ PER TOTUM CORPUS HUMANUM SESE DIFFUNDUNT.

Cap. I. De admirandis & anomaliis communium corporis integumentorum.

Cap. II. De admirandis & anomaliis muſculorum, tendinum & fibrarum.

Cap. III. De admirandis & anomaliis arteriarum & venarum.

Cap. IV. De admirandis & anomaliis nervorum.

Cap. V. De admirandis & anomaliis oſſium, ligamentorum & Cartilaginum.

SECTIO III.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS PARTIUM FLUIDARUM.

Cap. I. De admirandis & anomaliis chyli & lactis.
Cap. II. De admirandis & anomaliis lymphæ & ſalivæ.
Cap. III. De admirandis & anomaliis bilis.
Cap. IV. De admirandis & anomaliis ſanguinis.
Cap. V. De admirandis & anomaliis urinæ.
Cap. VI. De admirandis & anomaliis ſudoris.
Digreſſio I. De circulatione ſanguinis.
Digreſſio II. Quidnam ſentiendum ſit de divinatione ex urina.

SECTIO IV.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS SPIRITUUM.

SECTIO V.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS CAPITIS.

Cap. I. De admirandis & anomaliis capitis ratione ſitus, numeri, magnitudine, figuræ & motus.
Cap. II. De admirandis & anomaliis capitis ratione cutis piloſæ & capillorum.
Cap. III. De admirandis & anomaliis cranii & ſuturarum.
Cap. IV. De admirandis & anomaliis cerebri.
Cap. V. De admirandis & anomaliis principalium actionum cerebri, ſc. phantaſiæ ſeu Imaginationis, ratiocinationis & memoriæ.
Cap. VI. De admirandis & anomaliis ſomni.
Cap. VII. De admirandis & anomaliis vigiliarum.
Cap. VIII. De admirandis & anomaliis noctambulonum.
Digreſſio I. De ortu animæ rationalis.
Digreſſio II. Glandula pinealis num ſit animæ ſedes.

SECTIO VI.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS OCULORUM.

Cap. I. De admirandis & anomaliis oculorum ratione ſitus, numeri, figuræ, magnitudinis coloris & motus.
Cap. II. De admirandis & anomaliis palpebrarum.

Cap. III. De admirandis & anomaliis reliquarum oculi partium, ſcil. glandulæ lachrymalis, muſculorum, tunicæ conjunctivæ, corneæ, uveæ & retinæ, pupillæ, iridis, humorum, aquei, vitrei & cryſtallinei, nervi optici.
Cap. IV. De admirandis & anomaliis viſus.
Cap. V. De admirandis & anomaliis effluviis ex oculis.
Cap. VI. De admirandis & anomaliis excretionum ex oculis.
Digreſſio I. De ſpectris & faſcinatione viſus.
Digreſſio II. De luce & colorum geneſi.

SECTIO VII.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS AURIUM.

Cap. I. De admirandis & anomaliis aurium ratione ſitus, numeri, figuræ, magnitudinis & motus.
Cap. II. De admirandis & anomaliis meatus auditorii, tympani, labyrinthi & cochleæ.
Cap. III. De admirandis & anomaliis auditus.
Cap. IV. De admirandis & anomaliis excretorum ex auribus.
Digreſſio I. De generatione ſoni.
Digreſſio II. De muſices efficacia.

SECTIO VIII.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS FACIEI & ORIS EXTERNI.

Cap. I. De admirandis & anomaliis faciei.
Cap. II. De admirandis & anomaliis labiorum.
Cap. III. De admirandis & anomaliis menti.
Cap. IV. De admirandis & anomaliis genarum.

SECTIO IX.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS NASI.

Cap. I. De admirandis & anomaliis naſi ratione ſitus, numeri, figuræ, magnitudinis & coloris.
Cap. II. De admirandis & anomaliis odoratus.
Cap. III. De admirandis & anomaliis hæmorrhagiæ.
Cap. IV. De admirandis & anomaliis excretorum ex naſo.
Cap. V. De admirandis & anomaliis ſternutationis.

SECTIO X.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS COLLI.

Cap. I. De admirandis & anomaliis colli ratione numeri, conformationis & magnitudinis.
Digreſſio. De bronchotomia.

SECTIO XI.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS DENTIUM, GINGIVARUM, PALATI & UVULÆ.

Cap. I. De admirandis & anomaliis dentium.
Cap. II. De admirandis & anomaliis gingivarum.
Cap. III. De admirandis & anomaliis palati.
Cap. IV. De admirandis & anomaliis uvulæ.

SECTIO XII.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS LINGUÆ.

Cap. I. De admirandis & anomaliis linguæ ratione ſubſtantiæ, ſitus, numeri, magnitudinis coloris & motus.
Cap. II. De admirandis & anomaliis guſtus.
Cap. III. De admirandis & anomaliis ductuum ſalivalium.
Digreſſio I. De generatione ſaporum.
Digreſſio II. De linguarum confuſione, numero & convenientia.

SECTIO XIII.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS LARYNGIS.

Cap. I. De admirandis & anomaliis laryngis ratione ſuæ ſubſtantiæ.
Cap. II. De admirandis & anomaliis vocis.
Cap. III. De admirandis & anomaliis halitus.

SECTIO XIV.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS THORACIS.

Cap. I. De admirandis & anomaliis thoracis ratione conformationis.
Cap. II. De admirandis & anomaliis mammarum.
Cap. III. De admirandis & anomaliis pleuræ, mediaſtini & pericardii.
Cap. IV. De admirandis & anomaliis diaphragmatis.
Cap. V. De admirandis & anomaliis cordis.

Cap. VI. De admirandis anomaliis pulmonis.
Cap. VII. De admirandis & anomaliis reſpirationis.
Digreſſio I. De hominibus ſub aqua viventibus.
Digreſſio II. De aëre ejusque admirandis effectibus.

SECTIO XV.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS VENTRIS.

Cap. I. De admirandis & anomaliis peritonæi.
Cap. II. De admirandis & anomaliis umbilici.
Cap. III. De admirandis & anomaliis omenti.
Cap. IV. De admirandis & anomaliis umbilici.
Cap. V. De admirandis & anomaliis meſenterii.
Cap. VI. De admirandis & anomaliis pancreatis.
Cap. VII. De admirandis & anomaliis ventriculi.
Cap. VIII. De admirandis & anomaliis hepatis.
Cap IX. De admirandis & anomaliis veſiculæ felleæ.
Cap. X. De admirandis & anomaliis lienis.
Cap. XI. De admirandis & anomaliis renum.
Cap. XII. De admirandis & anomaliis ureterum.
Cap. XIII. De admirandis & anomaliis veſicæ urinariæ.
Cap. XIV. De admirandis & anomaliis partium genitalium virilium.
Cap. XV. De admirandis & anomaliis inguinum.
Cap. XVI. De admirandis & anomaliis ani ſive podicis.
Cap. XVII. De admirandis & anomaliis ſcroti & teſtium.
Cap. XVIII. De admirandis & anomaliis vaſorum ſpermaticorum, veſicarum ſeminalium & proſtatum glandularum.
Cap. XIX. De admirandis & anomaliis partium genitalium muliebrium externarum.
Cap. XX. De admirandis & anomaliis partium genitalium muliebrium internarum.
Cap. XXI. De admirandis & anomaliis generationis & partus.
Cap. XXII. De viis partus inſolitis.
Cap. VIII. De admirandis & anomaliis menſium.
Digreſſio I. De hermaphroditis.
Digreſſio II. De generatione oviformi.
Digreſſio III. De generatione æquivoca.
Digreſſio IV. De formatione hominis Paracelſica.
Digreſſio V. De generatione & ſectione calculi.

SECTIO XVI.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS FOETUS IN UTERO.

SECTIO XVII.
DE ADMIRANDIS ET ANOMALIIS ARTUUM.

Cap. I. De admirandis & anomaliis manus ratione ſitus, numeri & conformationis.
Cap. II. De admirandis & anomaliis ſcapulæ & brachii.
Cap. III. De admirandis & anomaliis cubiti.
Cap. IV. De admirandis & anomaliis manus extremæ.
Cap. V. De admirandis & anomaliis unguium.
Cap. VI. De admirandis & anomaliis pedum ratione ſitus, numeri & conformationis.
Cap. VII. De admirandis & anomaliis femoris.
Cap. VIII. De admirandis & anomaliis tibiæ.
Cap. IX. De admirandis & anomaliis extremi pedis.
Cap. X. De admirandis & anomaliis unguium.
Digreſſio. De Chiromantia.

SECTIO XVIII.
DE ADMIRANDIS & ANOMALIIS MORBORUM & MORTIS.

Cap. I. De admirandis & anomaliis morborum.
Cap. II. De admirandis & anomalis curationibus morborum.
Cap. III. De hominibus, qui mortis horam præſcivere.
Cap. IV. De mortis ſignis.
Cap. V. De mortis generibus.
Cap. VI. De morte apparenter tali.
Cap. VII. De mortis acceleratione.
Cap. VIII. De morte ſimulata.
Cap. IX. De mortuorum ſtatu.
Cap. X. De mortuorum actionibus.
Cap. VI. De mortuorum apparentiis.
Cap. XII. De mortuorum ſepultura.
Digreſſio I. De pulvinari morientibus ſubtrahendo.
Digreſſio II. De ſtatu animæ ſeparatæ.
Digreſſio III. De metempſychoſi & revolutione animarum.

Digreſſio

Digreſſio IV. De ætate hominis.
Digreſſio V. De anno climacterico.
Digreſſio VI. De conditura ſive balſamatione cadaverum.

SECTIO XIX.
DE ADMIRANDIS HUMANI ANIMI DOTIBUS.

Cap. I. De admirandis eruditionis.
Cap. II. De admirandis & præſtantiſſimis quorundam inventis.
Digreſſio. De comparatione antiquorum cum recentioribus in puncto eruditionis.

SECTIO XX.
DE ADMIRANDIS QUARUNDAM GENTIUM CONSUETUDINIBUS.

Cap. I. De admirandis conſuetudinibus circa natalitia.
Cap. II. De admirandis conſuetudinibus circa matrimonialia.
Cap. III. De admirandis conſuetudinibus circa funeralia.
Cap. IV. De admirandis conſuetudinibus circa convivalia.
Cap. V. De admirandis conſuetudinibus circa ſacra.
Cap. VI. De admirandis conſuetudinibus circa criminalia.

Inclytæ Nat. Cur. Academiæ Imperialis

PROCERIBUS & COLLEGIS

Illuſtr. & Excell.

S. P. D.

Συνεργὸς Πλάτων.

ANni præterfluxere fere XXX. cum Sereniſſimi ANTONIUS ULRICUS, LUNÆBURGICUS, & EBERHARDUS WüRTEMB. PRINCIPES, Hic Fratrem Germanum, Ille Sororium perinde Sereniſſimum FRIDERICUM W. P. penes quem Archiatri munere fungebamur, graviſſime decumbentem inviſerent. Inter menſalia de ſaluberrimis Germaniæ fontibus quoque miſcebantur ſermones. Votum erat noſtrum, eſſe aliquem, qui plurimorum in hoc argumento paſſim, at partialibus duntaxat enumerationibus occupatorum labores non tantum in unum congereret, ſed & quæ deficerent, adimpleret, præcipue verò ipſemet ſuſcepto itinere ſcaturigines iſtas ſalutares inſpiceret, terſoque examine ponderaret, ut, quid & quantum iſta δόσις ἀγαθὴ, καὶ τοῦτο τὸ δώρημα τέλειον ἄνωθεν conceſſum Germano noſtro latifundio habitantium valetudini adferre poſſit & ſoleat, volumine abſoluto innoteſceret. Digna omnino, ſed ſumtuoſa ſimul & laborioſa res videbatur omnibus. His facile obveniri poſſe continuo ſubjungebat Glorioſus Eberhardus, ſemet paratum Viro ad hoc negotium idoneo ſpondere operam, ſi, quæ cæteri per Ducatum ſuum fontibus ſalutaribus abundantem animadvertiſſent, congereret, omiſſaque pari ſtudio adjungeret, quorum numerum haud contemnendum ſupereſſe percepiſſet. Deductum iri Scriptorem per Provincias ſingulas impenſis publicis, monitosq; iri earum Præfectos, ut quidquid ejusmodi materiæ hinc inde lateret, conſignatò exhibeant. Denique ne laboris Scriptorem pœniteat tædeatve ſe curaturum liberaliter. Paria non multo poſt in præſentia memorati Sereniſſimi Principis Luneburg. agitabantur, qui laudato conſilio non minora per ſui Dominii territoria pollicebatur.

Noſtram

Noſtram facere hanc aleam fervebat animus. Cum verò non tam conſultum quàm neceſſarium videretur, ante ſuſcipiendum negotium tam genericam de ſcaturigine aquarum mineralium dignotionem & examinationem ponderare penitius, quàm ſingularum deſcriptiones qua poſſibili diligentia in ſcriptis jam divulgatis prænoſcere, annui præteribant termini aliquot.

En verò inauſpicatam ac inexpectatam tanti propoſiti cataſtrophen. Languere Princeps optimus, viribus deficere, denique, proh fatum lamentabile! vivis eripi. Sic & , præter publica, jam tum fluctuatione Màrtiali, procellas Germaniæ tempeſtuoſas portendentia ſpes quoque noſtra decollare, imò ingruente jam undique tyrannide Gallica in oblivionem abire.

Caſu verò, cum haud ita pridem inter paginas Mſcr. hæc etiam, quæ pro informatione ac memoria notata fuerant, in manus oculosq; inciderent, non omnino ſepelienda videbantur.

Cæterum ne, quæ unius anni, nec mediocris laboris erant, fortè priusquam ad umbilicum produceremus, interrumperentur, diffidere jubebat ætatis pondus, quod tamen, ea Dei gratia eſt, citra vigoris tam animi quàm corporis detrimentum memorabile gerimus, (dum hoc ipſo CIↃ IↃ IVC. An. ſeptuageſimum, ſimulque ſemiſecularem ab eo quo nomen in Albo Jatrico Almæ Univerſitatis Tubingenſis conſcripſimus, Divina gratia transgredimur.)

Munus itaque hoc detur pulchriori.

Jucundum, dubio procul, facile, utile ſubibit negotium (hæc mens agitabat noëmata (quisquis Hydrographiam Medicam Germaniæ Univerſalem expediet. Sunt fortean, quibus Apollinea hæc debetur Laurea, ut, Hippocrenes guſtato latice, confeſtim Pegaſeus Eques per juga Teutonica volitare, divisque ungulis Magnæ maris ductus Lymphaticos fodere ſuſcipiat, & Apolline propitio perficiat.

Et quid non expectet auſpicatum? Nemo Principum, nemo Præcipuorum penes quemque Imper. ſtatum erit, qui non conatum laudabit & adminiculo quocunque adjuvabit. In horum omnium congreſſum, gratiam, favorem, aliis infinitis fruſtra optatum, titulo honeſtiſſimo penetrabit, ſi Virum ad negotium hoc elegantiori eruditione ornatum, theſauros inſcie poſſeſſos patefacere, ſuisque uſibus & emolumentis applicare audiverint; quid non honoris & præmii deferent

ferent illi. Sint etiam antea de hac vel illa ſcaturigine quædam typis exarata, in paucorum tamen manibus hærebunt, ipſique fontes in deſuetudinem, quales nobis non pauci innotuerunt, tracti ſunt. Tum verò demum amplum virtutis præmium referet & retinebit, cum opere abſoluto laborum monumenta ad ſalutis publicæ Aram conſtituet, Famæque glorioſæ buccinam, utroque polo æternis præconiis reſonare audiet. Sed potiſſimùm ſupereſt: quantum eruditioni ſuæ, inter tot experimenta, inter tot Virorum celeberrimorum alloquia appoſiturus, ſuisq; ſubinde uſibus accommodaturus ſit, noſtra hoc ſuperat eloquia. Cæterum, ſi quid Rhapſodica noſtra à multis annis congeſta, hoc muneris ſuſcepturum aliquo modo ſublevare, magisvé incendere poſſe videbuntur, univerſa, ſi modo requirere placebit, liberrimo patebunt uſui. Remiſſiones autem ſunt utplurimum ad Authores, quos conſuluimus plurimos, quibus ulteriora ſuperaddere, ſuisque ſingula loculis reponere haud erit difficile. En ergò quæ pridem conſcripta fuere

In Hydrographiam Medicam Germaniæ Univerſalem

Πϱοπεμπόμενα.

Si, quod Tullio placuit, verum eſt, uti ſane verum eſt: tardi eſſe ingenii conſectari rivulos, fontesque rerum non videre, id eſt, juxta ipſius mentem, per Metaphoram, in omni ſcientiarum genere, ignotis principiis oberrare; nos proprie potius ſententiam hanc de Aquarum cognitione allegamus. Quid in vaſto hujus Univerſi protoplaſmate prius? quid ſanctius? quid fæcundius fuit Aquâ: Καὶ γῆ ἐκ ὕδατος, καὶ δι' ὕδατος συνεςῶσα, τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ, ipſa Terra, materia illa prima, ex aqua & per aquam ſubſiſtit in verbo Dei, commentatore Apoſtolorum Coryphæo S. Ap. Petro Ep. II. c.3. v.5. quem in ſenſum plura S. Ambroſius ὁμόψηφος Hexaem c. 2. adducto Thaletis Mileſii ſuffragio, gentili quidem, ſapienti tamen, & cui, ſapientum Principi, ſapientes cæteros conſenſiſſe, Cic. Qu. Phil. l. IV. perhibet, ex aqua conſtare omnia. Et verba Petrinis proxima cum Euſebio illi adſcribunt ἐξ ὕδατος εἶναι τὰ πάντα, καὶ εἰς αὐτὸ χωϱεῖν ἅπαντα. Sed & Senec. Qu. Nat. l. 3. c. 13. Aqua, Thales Mileſius inquit, valentiſſimum eſt elementum, & hoc primum fuiſſe putat; ex hoc ſurrexiſſe omnia. Sed

& nos

& nos in eadem ſententia, aut in ultima ſumus. Dicimus enim ignem eſſe, qui occupet Mundum, & in ſe cuncta convertat: hunc tamen evanidum conſidere, nec relinqui aliquid in rerum Natura extincto Igne, quam humorem, in hoc enim futuri Mundi ſpem latere. Ita Ignis exitus eſt Mundi, Aqua exordium. Hæc Seneca, cui calculum addit Orpheus:

> Ὠκέανον καλέω Πάτερ, ἄυθιτον αἰὲν ἐόντα,
> Ἀθανάτων τε θεῶν γένεσιν θνητῶν τ' ἀνθρώπων.
> *Oceanumq́ voco Patrem, Thetimq́ Parentem,*
> *Unde ortus ſuperis, unde & mortalibus ortus.*

Vel cum Marone (qui juxta Poëtas cæteros Mare vulgo θεῖον γένος, atque ipſum Oceanum omnium Patrem dicunt)

> *Oceano libemus, ait, ſimul ipſa precatur*
> *Oceanumq́ Patrem rerum* — — —

Mercurius Triſmegiſtus, ille, qui literas Ægyptiis tradidiſſe, ac volumina 36525. ſcripſiſſe traditur, in Pœmandr. ſacro c. 3. ita: Erat in Abyſſo umbra infinita, (א tenebroſum vocarunt Cabaliſtæ אין סוף) aquæ verò deſuper, ac tenuis ſpiritus intellectualis, per Dei virtutem in mole illa indigeſta verſabatur. Inde effloruit ſanctus ille ſplendor, qui ex arena & Natura illa humida elementa emergere juſſit, alleg. Phil. Motnæo de Ver. Rel. Chriſt. c. 6. ubi etiam Mercurius ex L. 1. ap. Cyrill. contra Julian. Dei verbis ſic locutus introducitur: Ego ſum Lux & Mens, Deus tuus, Natura illa humida antiquior, quæ ex umbra prodiit. Nil ergo ſanctius etiam aquâ, utpote quam incubatu ſuo Sanctus Ille Dei Spiritus dignatus eſt, (non id gratiæ Cœlo, non Terræ contigit) ut minus mirum videatur, Gentiles (Creaturas ſemper Creatoris loco habere ſolitos) Aquæ apotheoſin, quod modo diximus pridem commentos fuiſſe.

Attendamus, quæſo, Moſen ἀρχαιόλογον ἔνθεον καὶ θεόπνευστον, quàm operosè in Aquarum perfectione laborantem deſcribat Conditorem Æternum; huic nimirum duas Hexaemeri tertias, diesvé quatuor impendentem.

Prima ſtatim Ephemeride aquarum abyſſum evocabat, ab eoque fæces quaſi terreſtres ſeparando præcipitabat. Altera tota, diviſioni

aquarum ſupra & intra expanſum ſeu firmamentum impenſa. Tertia conterraneis aquis ſuos deſignabat limites ac alveos, ita, ut ante ſubmerſa telluris ſuperficies, nunc primum vegeta & fœta emineret. Quinta rurſus movebat aquas animantibus, & duum quidem generum (ſcil. ut ipſa etiam aqua totidem regionum) volatilibus nimirum per aquas ſuperiores, natatilibus per inferiores.

Obſervamus etiam trium Regnorum Incolas aquas inhabitare, iisque debere originem, præter allegatas quippe natatilium ſpecies innumeras, volatiles, ſaltem imperfectas etiamnum cernimus (ne Anates Anſeresque Scoticos memoremus, quorum vel alterius certe animantis è conchis ortum minime vanum videre licet ap. Celeberr. Th. Barthol. Hiſt. Anat. XLVI. Cent. VI. vel Coturnices Iſraeliticos Num. XI. v. 31. ſubvehente Auſtro è Mari Erythreo advolantes, ex eoque ſentientibus nonnullis creatos) Plus ſatis noti ſunt Muſciſiones & culices annui Rhenani, non tantum, ſed & Nicrini apprime nobis moleſti, infinitis myriadibus, una nocte ex alveo ſurgentes, ac ultra palmi altitudinem, in cymbis piſcatorum, eos, pro ineſcandis piſcibus captantium, & nivis inſtar conglobantium, tum & littoribus procumbentes. Scitum bruchorum, erucarum &c. examina in papiliones denique μεταμορφέμενα, pluviarum ſolaribus radiis interlucentibus, in animalculorum innumerabilium fœtus abire; imo verò inſectorum vermiformium ex & per ipſam nivem ortus mirabiles ſæpius obſervari. Quid non memoremus ranas, rubetas, lacertas, è ſtillis imbrium æſtivorum & tempeſtuoſorum (Gyrinos vocant ranulas ſemiformatas, quales confertim coram vidimus deciduos) animatas, quadrupedes, ac ad Terreſtre regnum animantium amphibium referendas. Prolixum eſſet, plantarum tot referre genera, ſic ſponte naſcentia, ſi terra, Virgo etiam, rigatione frequenti fœcundata, ſolaribus caloribus fomentata fuerit. Cum admiratione vidimus ſubverſo aggere, diſtantibus etiam locis, idem omnino cardui, eryocephali dicti, genus caules innumeros, carduelium delitias, pullulare ubi antehac paſcua erant pinguiſſima. Gnaphalium Montanis nemoribus adſuetum, unica linea, tricubitalis fere latitudinis, per equorum militarium ſtationes prolixas & diverſas, ſubito, cadente pluvia, confertim emergere, ubi præter lætos ceſpites nil paulo ante vidiſſes. Non recoquimus, quæ de Meſſe ſine ſatura, non per campos tantummodo gramineos, ſed & ericeta, ſylvas, vallos militares, tormento-

rum-

rumque ſtationes, imò rudera murorum, tectaque noſtræ viciniæ, ſuperiori anno vulgavimus, in Ephemeridibus Cur. quæ ſane meſſis, frumento pluiſſe, ut alii alibi accidiſſe ajunt, opinionem cauſari poterat. Πανσπερμασίαν ſane primitivam nec hodiedum, & in aqua præcipue minime extinctam eſſe, infinita oculatiores dogmata firmant. Inſuper Saxorum, Mineralium, Metallorum omnium tantam nec eſſe ſoliditatem, nec ſiccitatem, quam non ars in fluorem ſolvere queat, Philoſophis percognitum eſt. Hinc elementorum ἀναπαλινδρομὴ perpetua, nil tamen novi, ſed quæ prius extiterant, generando & deſtruendo ſubinde alternans. Hinc & Artis Filii Univerſale ſuum σωφρονεστέρως captantes, in liquido, non ſolido, quod in ſe nil niſi cinis, calx, caput mortuum eſt, requirunt, ceu aquæ primævæ particulam homogeneam, & in quo nihil non, quod in rerum Natura requiras, abſconditum reperiunt.

Cæterum ad inſtitutum noſtrum propinquius nunc accedendum eſt; cujus & argumentum & titulorum ſeriem una Tabella complectitur.

PARS GENERALIS.

Aquar. Tractat. I. Geographica.

Aq. 1. Super. Meteorica	1. reſoluta: Nubes, Nebula, Ros, Pruina.		
	2. concreta: Pluvia, Imber, Nix.		
2. Infer. Coſmica	1. Congregat.	1. Major, Mare per omnes dimenſ.	
		2. Min. Lacus.	
	2. Diſtribut.	1. Flumina.	
		2. Rivi.	
		3. Fontes, quantitate tantum differentes.	

Tract. II. Mechanica.

Aq. uſus	1. Publicus	1. Navigator.	1. Mercator.
		2. Piſcator.	2. Bellic.
		3. Aliment. Aquæductus.	
	2. Privat.	1. Culinar.	
		2. Coſmet.	
	3. Utriusq;	1. Neceſſarius.	
		2. Voluptuar. artificial. &c.	

Tract. III.

Tract. III. Phyſica.

Aq. 1. Simplex.
  2. Mixt. 1. Spirit.
    2. Corpor. 1. bolar. terreſtr.
      2. mineral.
      3. metall.

Tract. IV. Medica.

Aq. 1. Examinatio 1. coctione.
    2. deſtillat.
    3. præcipitat.
    4. immerſion. &c.
  2. Applicatio 1. interna.
    2. externa.

PARS II. SPECIALIS.

Fontium Medicatorum enumeratio & deſcriptio ſecundùm Imper. X. Circulos.

HISTORIA EPIDEMICA GERMANIÆ.

Conſtitutio epidemica Auguſtana Anni 1695.

Dn. D. LUCÆ SCHROECKII, Academ. Cæſar. Leopold. Nat. Curioſorum Præſidis.

PRæclarum inſtitutum, quo ſingulorum Annorum Epidemias erudito calamo conſcribere nuper incepit Italiæ ſuæ ornamentum, Illuſtr. *D. Bernardinus Ramazzinus*, Archiater & Profeſſor Mutinenſis meritiſſimus, inſigni utilitate cum ſeſe commendet, ſimile quid etiam in Germania noſtra moliri, & breviores de epidemica Annorum conſtitutione Relationes exhibere dum intendimus, idem circa dilectam Patriam meam, Auguſtam, vicinumque diſtrictum, quantum obſervare mihi datum fuit, ſimplici hiſtoria fideliter tentare, ſimulque Nobiliſſimos meos Dnn. Collegas Naturæ Curioſos ad ſimilem, obſervatâ poſſibili brevitate, præſtandam operam humaniter invitare libuit. Eò majorem autem ad hoc perſenſi ſtimulum, cum noſtri quondam *Neſtoris I*, celeb. *Dn. Georgii Hieronymi Welſchii* manuſcriptus libellus, quem *Epidemica Vindelica* inſcripſit, ab Anno Chr. usque ad 1677. in manus meas devenerit; quem laborem mihi hucusque continuare placuit. Quamvis autem hæc in publicum emittere nunquam animus mihi fuerit, Weſchianis illis partim nimis ſuccinctis, partim & imperfectis exſiſtentibus, meis autem Collectaneis in propriæ ſolùm memoriæ ſubſidium deſtinatis, ſi tamen vel tantillum utilitatis in Rem medicam ac Poſteritatem inde reſultare poſſet, publico, qualecunque demum fuerit, haud denegabo.

Ut autem Anni 1695. ſtatum exordiar; poſtquam Solſtitium hyemale frigore intenſo Annum 1694. terminavit, non minus inſequens Annus, multis nebulis comitatus, frigore moleſtus intravit; &

quamvis paulò poſt temperatior aura, Zephyro flante, quin & pluvias adducente, redderetur, Euro tamen & Auſtro circa finem Januarii St. Greg. nives ſpargentibus, inſignes frigoris moleſtias denuo perſenſimus, easque, licet poſt Bacchanalia mitior aura per aliquot dies ſpiraſſet, usque ad Æquinoctium vernale perferre coacti fuimus. Unde in hac aëris anomalia non potuit non inſignis in ſanguine mutatio contingere, & cumprimis lympha non tantum ab intromiſſis ex pluvioſa conſtitutione copioſioribus aqueis moleculis multum augeri, ſed calidiorem etiam ob auram magis rarefieri, quam tamen frigidior ſuperveniens denuo condenſare, inque liberiore transſpiratione impedire, ac paſſim ſtagnationem inducere valuit: quo in ſtatu cum nec digeſtiones aut debitæ ſecretiones ſufficienter celebrari, nec ſanguinis motus placide promoveri, ſpirituumve puritas aut vigor conſervari queat, facile colligere datur, quàm variæ in œconomia animali & vitali turbæ excitentur, eò graviores futuræ, ſi unà impuriores, ſalſæ ſulphureæque lateant particulæ, quæ hinc fermentatione conceptâ malignam vel venenatam quaſi naturam induant, aut etiam latentem antea malignam auram ſuſcitent. Cum verò aliquot jam per annos tale quid in urbe noſtra ſedem fixiſſe comperiamus, ut, licet ceſſare nonnunquam per unam alteramve ſeptimanam videatur, mox tamen exſerere ſe denuo incipiat, quin & contagio ſe haud obſcurè propagare nitatur, experientia nos edocuit, toto hoc tempore febres continuas fuiſſe obortas, quæ majori ex parte malignitatis notas, tum conſuetis ſymptomatibus, tum maculis peticularibus oſtendebant, quibus aquoſæ puſtulæ, utplurimum dum morbus ad declinationem vergeret, cum nova caloris ſymptomatumque exacerbatione, in multis ſuperveniebant: pauciſſimi erant, qui per morbum delirabant; in plurimis pleuritidem primò vel catarrhum mentiebatur morbus; quamvis etiam tum temporis, præter arthritides vagas, pleuritis non infrequens eſſet, & aliquos graviter, quin & puſtulis illis miliaribus malignis ſimul adfligeret. Dira etiam intermittentium febrium, quotidianarum, erraticarum, & tertianarum cohors urbi incubuit. Quæ morborum facies, remiſſior equidem, in vere, frigidâ cum mitiore aura ſemper reciprocante, continuabat; quibus, ex ejusdem ſeri hîc ibi ſtagnantis, & glandulas inundantis ad coagulum pronitate, catarrhi pectori infeſti, & nonnullos cum febrili efferveſcentia occupantes, accedebant; quotidianæ verò & erraticæ febres, hecticarum ferè æmulæ, magis magisque ſe diffundebant,

atque

atque ægrotos in juvenili ac teneriori ætate conſtitutos graviter adfligebant, Medicisque ob mali pertinaciam multum negotii, ferè usq; ad autumnale Æquinoctium faciebant: aderat in omnibus circa orificium ventriculi ſuperius præcordiorum compreſſio, adpetitus proſtratus, virium laſſitudo, corporis extenuatio, caloris incerto, veſpertino tamen utplurimum tempore exacerbatio; in quibusdam exiguus hujus, in aliis ferè continuus ſenſus, ſudoris rara eruptio, ardor verò & dolor tenſivus manuum ac pedum ægros admodum torquebant: nec pauci erant, quos, perſeverante adhuc morbo, loquela, ſine deperdito tamen linguæ motu, deſtituerat, aliquibus etiam ſurditas, & aliqualis ſenſuum internorum ſtupor, per plures dies, vel duas tresve hebdomadas acceſſerant; malo hoc poſtea, recedente febre, ſponte quaſi iterum ceſſante. Medicamenta autem quæ acorem præternaturalem atque lentorem lymphæ, non negligendo ea, quæ genus nervoſum ac ſpiritus confortare &c. poterant, ex. gr. ſpecificum antihecticum Poterii, gammarorum lapillos, elixirium proprietatis beat. noſtri Clauderi, eſſentiam corticis Peruviani &c. proficua deprehendi; ſicut Tincturam bezoardicam D. Mich. ſal cornu cervini volatile, eſſentiam mumiæ Clauderianam, Diaſcordium Fracaſtorii, Theriacam cœleſtem Greiffianam, pulverem Sabaudicum, rubeum Pannonicum, cum antimonio diaphoretico, unicornu foſſili & marino, pro ſubjectorum & ſymptomatum varietate, in tempore & providè propinata, non inefficacia in malignis fuiſſe, experientia docuit.

Cum Sol Gemellorum ſignum ingrederetur, & crebrioribus pluviis perfunderemur, Catarrhi frequentes eſſe cœperant, tonſillarum inprimis intumeſcentiam inducentes, (conſuetisque ſeri coagulum externè & internè reſolventibus medicamentis obtemperantes,) præcipuè cum frigus inſolitum, de quo alibi locorum non minus paſſim conquerebantur, æſtatem ſubinde odioſam reddidiſſet.

Circa Æquinoctium autumnale, itidem frigore moleſtum, humoroſum convulſivum aſthma in puerilem ætatem ſæviebat, aliquos etiam trucidabat. Poſtea tamen, licet haud clementior eſſet aëris, pluvioſa nempe & frigidiuſcula utplurimum temperies, imò poſt medium Octobrem, totum inſequentem menſem, nec non dimidium Decembrem frequentiſſimæ nebulæ, ac per plures ſæpe dies continuæ aërem occuparent, Morbona tamen magnas dabat inducias; quæ verò collecta interea ex vaporoſis iſtis halitibus novo infirmitatum

 adpara-

adparatu & ſeroſâ colluvie, eò acriùs inſurgebat, & Sole Scorpionis ſignum egreſſuro, arthritides vagas, rheumatiſmos, in quibusdam intenſo dolore nucham, frequentiſſimè autem pectus tuſſi graviori excruciantes, in ſenibus quoque apoplexias fortes letales accerſebat; quin & febres denuo malignæ, petechiis & puſtulis ſtipatæ, hactenus rariores obſervatæ, majori jam impetu pluribus inſultabant, cephalalgiâ in principio morbi vehementi, brevi tamen recedente, intenſis dorſi doloribus, præcordiorum compreſſione, tuſſi, alvi conſtipatione moleſtæ; cùm interea urinæ color non multum à ſtatu naturali recederet, vel juſto dilutior compareret, nec pulſus admodum irregularis eſſet. Frigore autem ultimum Anni menſem, ſatisque intenſo ejusdem exitum comitante, pacatiora rurſus tempora, àque populariter graſſantibus morbis liberiora ſequebantur; poſtquam febrium malignitas ſupradictis remediis; rheumatiſmi autem infuſi thee, aut analogi veronicæ, betonicæ &c. ſuccinatorum, ſaliumque volatilium urinoſorum, non neglecto, ubi opus erat, moderato opiatorum, inprimis pilularum de cynogloſſa Nic. uſu; arthritides denique cinnabarinis, antimoniatis, lumbricatis, quin &, cum in quibusdam febrilem aliquem inſultum alternis diebus deprehenderem, kin-kina, quibus ſubinde blandior ex pauco ſcammonii ſulphurati & antimonii martialis fixi pulvere alvi laxatio interponebatur, atque dolorum ſævitia per demulcentia inprimis cataplaſmata (ſpirituoſis & oleoſis eam magis exaſperantibus,) mitigabatur, eſſent devicta.

Cum etiam Excellentiſſimorum Dominorum Collegarum Curioſorum aliqui petito meo, in ſimili materia ſubmittenda, benevolè ſubſcripſerint, eorundem hiſtorias ſubnectere, & ordine, quo fuêre transmiſſæ, adducere lubet.

Conſtitutio epidemica Haſſiaca Anni 1693. & 1694.
Dn. D. MICHAELIS BERNARDI VALENTINI,
miſſa die 5. Januarii A. 1695. Giſſâ Auguſtam Vindelicorum.

Præcedente Hyeme pluvioſo, ſed in fine gelidiſſimo, ſub primo Vere & inſolitus aëris fervor ingruebat, qualis & per omnem æſtatis curſum obſervabatur; quæ mutatio ſubitanea non poterat non inæqualem & præternaturalem humorum & ſpirituum motum cauſare, quem & hominum & brutorum ſtrages inſecuta eſt. Boves ſanè & vaccæ catervatim ſuccumbebant, cujus rei cauſa ſtatuebatur inter

alia

alia ros corroſivus, lintea maculis plus minus luteis conſpurcans & omnino corrodens, de cujus ætiologia elegantiſſime D. Ramazzini. Ex carnificum obſervatione plerunque phtiſi pulmonali necabantur, ad quam ſine dubio hauſtus frigidæ copioſior poſt æſtum intenſiſſimum multum contribuere poterat. Hominibus præter dyſenteriam & febres malignas ſub finem Junii & initium Auguſti heîc locorum infenſa erat febris quædam intermittens, utplurimum tertiana, ſive ſimplex ſive duplex, ſolo ferè calore moleſta, ut à plurimis ab acutis vix diſtingui potuerit. Præcedenti enim levi friguſculo calor intenſiſſimus, virium ſumma proſtratio, anorexia &c. accedebant, quæ præmiſſo vomitorio, corticis Peruviani uſu plerunque curabantur, cui regulus antimonii medicinalis quandoque præmittebatur. Venæſectio, quam vel ipſi urgebant aliquando ægri, nunquam non noxia erat, morbumque protrahebat, aut ad minimum ſummam, fugatâ licet febri, virium debilitatem inducebat.

Hanc ſequebatur paulò alia

Conſtitutio Anni 1694.

in qua Hyemem ſatis inclementem calor Veris extraordinarius excipiebat, ut arbores brevi admodum in flores ſe induerent, qui tamen omnem, quam primùm injecerant, ſpem eludebant, poſtquam frigore ſubito ſuperveniente prorſus emarcuerant. Sequebatur Æſtas ſummè calida, quâ ultra hominum memoriam vix ſiccior obſervata fuit, ſub cujus curſu morbilli, ſed benigni ferè moris graſſabantur, aut ſponte aut bezoardicis & expellentibus ſolitis cedentes, in quibus tuſſis & aſthma præprimis erant moleſta, quæ ſpiritu ſalis armoniaci aniſato, ſeu ut hîc locorum audit, ſpiritu pectorali aniſato optimè ſiſtebantur. Annonæ ſumma fertilitas, duplicato modium infarciens, qua frumentorum caritas heic ſubito ſublata fuit. Autumnus & Hyemis initium pluviis crebrioribus madebant, variisque catarrhis, pleuro-pneumoniis & febribus malignis à milite è caſtris ad hyberna redeunte fere allatis plurimisque funeſtis erant moleſta, quæ omnia frigus horrendum ſub cepti modo anni 1695. initia excepit.

Conſti-

Conſtitutio epidemica Baſileenſis Anni 1695.
Dn. D. JOHANNIS JACOBI HARDERI,
miſſa d. 20. April. A. 1695. Baſileâ Auguſtam Vindelicorum.

Morbi, qui cum hyemali tempore, tum eodem jam finito, epidemicè ferè graſſabantur, ſunt colicæ paſſiones pertinaces: apud infantes vomitus, ceu variolæ eſſent erupturæ, præcedente horrore, inde icterus cum dejectionibus verminoſis: apud adultos quoque febres verminoſæ: jam verò præter febres continuas ac intermittentes, pleuritides & pleuro-pneumoniæ: ſinguli aëris variam conſtitutionem, & ſubitaneam immutationem, pro ſecunda matre agnoſcentes.

Conſtitutio epidemica Berolinenſis Anni 1695.
Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP
von der Mühlen/
miſſa d. 5. Januarii A. 1696. Berolino Auguſtam Vindelicorum.

Dn. Præſide me ad id excitante, 1. Januar. 1695. (22. Decembr. 1694.) cœpi dietim mutationem aëris ac tempeſtatum notare, ac obſervavi à plenilunio die proxime præcedenti 31. (21.) Decembr. illuceſcente frigus, quod hactenus ſatis temperatum fuerat, paulatim invaleſcere, nivibus ſubinde permixtum. 8. Januarii (29. Decembris) autem, ſub ultima quadra aere nimboſo rurſus parumper remittere. Sequentibus verò diebus denuò ingraveſcere, moderato tamen adhuc ad usque novilunium 14. (4.) Januarii ingruens. Quod ſubitam gelu remiſſionem cum nivium ac ventorum copiâ; poſtea nubilo cœlo gelu iterum moderatum biduum circiter durans ad meridiem usque 18. (8.) induxit. A quo ſolutâ rurſus glacie vix medii diei inducias dedit; Nam redintegratis viribus revertens primam Lunæ quadram in 22. (12.) incidentem cum pertinentibus illuc diebus, rigoroſo gelu transegit, ut & plenilunium 30. (20.) lucens, ſicq; primum hunc menſem finiit.

Alterum eodem vigore inchoans ultimamque quadram 7. Febr. (28. Jan.) orientem ad 13. (3.) usque transiens, atque remiſſionem ſic unius, viginti quatuor dierum, nonnunquam tamen paululum mitigato, rigore penſans duravit. Tum verò accedente eodem die 13. (3.) novilunio, rurſus aliquantulum remittens pluviis glaciem

quam

quam tot diebus gelu pepererat, unica die liquans, ac parum quod ejus reſtabat, copioſâ nive intermixti, quoque procellis tegens, mox inſequenti mane ad ingenium rediit, perque biduum gelando continuavit. Mox verò 17.(7.) rurſus remiſit; Aſt ſequenti die denuò redintegrato vigore, primâ quadrâ 20.(10.) apparente, nec quicquam obſtante ad 23. (13.) usque perrexit. Quo die remiſſo paululum rigore pluvias nivibus ſuccenturiavit unicâ tantum die: Graviori enim impetu interpolatis ſubinde ſereno cœlo nivibus ac quandoque ventis irruens, quatriduum ad 28. (18.) usque hujus ſecundi menſis adeoque ultimum perſtitit.

Quo die à violentia priori deſciſcens nivibus ac grandini pluvias interſperſit, ſed ſequenti 1. Martii (19. Febr.) cum plenilunio denuo vim priſtinam induens non modo priſtinum exeruit robur, ſed & auxit. Verum vix biduum ſervavit, ab illa ſævitia 3. Marti (21. Febr.) deficiens, ac nocturnum frigus & quandoque gelu diurnis pluviis ac nivibus temperans, reliquum illius quadræ & ſequentis poſtremæ 8. Martii (26. Febr.) apparentis ad novilunium usque 15. (5.) accedens vario & mutabili cœlo tranſiit. Tum priorem indolem Borea flante induit, ſereno cœlo gelu, nocturnum præcipuè, ſatis validum reducens ad poſt primam quadram 22. (12.) radiantem ad 24. (14.) usque continuando. Inde variam cœlo faciem ſumente, nunc ſerenam nunc nubilam, nunc undoſam, nunc ſiccam, nunc tranquillam, nunc turbidam cum plenilunio 30. (20.) lucente & ſequenti die 31. (21.) Martium cum trimeſtri primo terminante, ad ultimam usque quadram etiam 6. Aprilis (26. Martii) ſubſequentem, die noctuque alternando frigus moderatum calore temperavit.

Morbi hujus primi trimeſtris initio reliquiæ fuêre peræcedentis varii & inconſtantis autumni, diarrhœæ, dyſenteriæ, febres variæ, quartanæ præſertim & duplices tertianæ, erraticæ nonnullæ. Quibus ſeſe junxêre pleuritides, peripneumoniæ ſed raræ, tuſſes ſiccæ & humidæ harumque ſoboles phthiſis ut & hecticæ ſed paucæ, malignæ item febres variolis præcipuè, morbillis, purpura, nonnunquam, rarius tamen petechiis, ſic ſatis adhuc benignis, intermixtis. Tertio menſe acceſſêre prioribus etiam apoplexiæ ſubito quosdam perimentes & paralyſes quandoque reparabiles, catarrhi contumaces ac tuſſes implacabiles, arthritides vagæ valde contumaces & dolores ac defluxiones aliæ ſcorbuticæ pertinaces, plerique tamen horum morborum præter variolas ſporadici fuerunt non Epidemici.

Secundi trimeſtris exordium à primâ Aprilis (22. Martii) ad prædictam ultimam quadram 6. Aprilis (27. Martii) accedentem usque de amœnitate præcedentis menſis participans ac veris verum initium exhibens, cum prædicta ultima quadra degeneravit, ac ingratum denuo frigus nocturnum, aërem tempeſtuoſum, nives, grandines, pruinas, ſimilesque inacceptos Veri hoſpites advexit, ad 10. Aprilis. (31. Martii) usque, qui Æthere mitius paulò aſpirante pluvias lenes, frigidas tamen adhuc, ſparſit. Sequentes duo pluvias vento impetuoſo ac frigori haud usque quaque grato miſcuêre, atque aëri turbulento, non tamen planè gelido, ac novilunio 13. (3.) Aprilis tranquilliori cœlo, moderatiorique frigore placidè ingruenti præmiſêre. Verùm 14. (4.) ad priſtinum ſtatum tetricum, turbidum, frigidum & immitem rediens 15. (5.) gelu nocturnum ac ſerenius paulò cœlum induxit. Cui mox gravius gelu nocturnum ſudo interdiu mitigatum per biduum, huicq; rurſus aër temperatus ac ſerenus alterum biduum durans ſucceſſit. Quod nubilum rurſus & frigidum excepit, ſuccedentibus nocte ſequenti nivibus, quas primæ quadræ 21. (11.) appropinquantis prodromos mane pluviæ ſunt ſubſequutæ, à meridie cœlum relinquentes nubilum, in pruinoſam noctem declinans inq; temperatum inſequens manè ac vernum tandem de die aërem deſinens. Qui poſt noctem placidam ac manè ventos nonnullos pluviolis madentes, amœnum poſterâ die produxit 24. (14.) per biduum durans, tandemque tertiâ 26. (16.) die in æſtivum ferè Solis ardorem, pluviæ admodum fertilis prænuntium tranſiens. Cui gratum ſucceſſit ſequentibus diebus ſudum pluviis nonnullis irrigatum ad 29. (19.) usque plenilunio tum lucente, ac ventorum aliquid blandorum, eteſias dixiſſes, intercalante. Sequens dies ſerenus tonitru pomeridie inexſpectato & maturè nimis pluvia copioſa ſtipatum, primâ hoc anno vice ſubmiſit, ſicque finem primo huic ſecundi trimeſtris menſi impoſuit.

Sequens 1. Maji (21. Aprilis) amœnâ ſerenitate inclytus, ſucceſſorem habuit ſui ferè ſimilem, paulò tamen magis nubilum & frigidum, perinde ut & reliquos temperato & verno cœlo Soleque calente abblandientes ad 5. Maji (25.) Aprilis ultimæ quadræ dicatum. Cui nubiloſo & ſparſis ſubinde pluviis ab amœnitate illâ degeneranti, procelloſum & frigore pluviis ac nivibus inacceptum acceſſit biduum. Illique rurſus ad 10. Maji (30. Aprilis) ingratum frigidum, udum ac pluvioſum cœlum. Donec 13. (3.) Maji appropinquans novilunium poſt temperatum ſereno magis aëre unicum diem inconſtantem & variam,

riam, pluviis ventis frigore, moderato tamen intermixtam tempeſtatem induxiſſet, nubilum Æther rarius ſolaribus radiis pervium ad 17. (7.) usque continuavit, ſudo tandem ſemet rurſus & calore moderato biduum durante commendantem. Quem pluviæ demum ingratæ triduum continuantes & in grave tandem tonitru deſinentes 21. (11.) ipſo primæ quadræ die, ſecutæ. Hasque rurſus ſudum in pluvias ac tonitru à meridie terminans. Atque iſtas denuò ſequenti manè ſereno aëre, frigus, hoc pluviæ lenes, clementiori paulò cœlo exceptæ, illud denique ſereni aliquot rurſus dies aëris clementiæ ac vernæ amœnitatis poſtliminio quaſi cum plenilunio 28. (18.) radiante reducis ac ad 31. (21.) usque menſis hujus Maji terminum perdurantis, mox tamen in pluvias denuo ac ventos fatiſcentis quaſi præcurſores.

A primo enim Junii (22. Maji) ingrata pluviis ac nimbis tempeſtas, noctes gelidæ ac pruinoſæ, venti Boreales, dies à nocturno gelu rigidi nec niſi à meridie paulum à Sole culminante degelantes ſucceſſere, ad ultimam usque quadram 5. Junii (26. Maji) apparentem ſævientes. Hæc commodiori rurſus tempeſtati locum dedit cœlo ſereno & amœno, calore grato pluviolis lenibus ac fœcundis ad 7. Junii (28. Maji) usque durantibus; Mox verò ab illo, vario & turbulento, frigido & pluvioſo ad novilunium usque 11. (1.) accedens perſeverantibus permutatæ. Hoc inſequens dies Solis radios ſereniore cœlo, frigore tamen moleſto admiſit. 13. (3.) denuo in pluvioſum priſtinum ac nubilum ſtatum tranſiit. 14. (4.) Nubilum ſudo temperavit, ſubſequentibus hunc aliquot ad primam usq; quadram 19. (9.) illuceſcentem & comites ejus (25. (15.) ſolo, qui frigidior, nubilus ac pluvioſus, excepto) ſerenis ac paulò mitioribus. Ipſo etiam plenilunio his accenſendo ut & reliquis, præter 30. (20.) qui menſem hunc, ſimulque trimeſtre ſecundum tonitru ac imbre clauſit.

Cujus trimeſtris primus menſis catarrhis, rheumatiſmis, tuſſibus, febribus catarrhalibus, aliisque diverſorum generum, tertianis ſimplicibus ac duplicibus ſatis frequentibus, paucis quartanis, affectibus ſcorbuticis, hîc endemiis, variis varios variè affligentibus infeſtus.

Alter, quà morbos, priori ferè affinis, niſi quod in hoc variolæ nonnullæ & purpureæ febres, pleuritides veræ & ſpuriæ, petechiæ febrium ardentium malignarum nonnullarum comites, colicæ & hyſtericæ paſſiones, hypochondriaci affectus, anginæ ſeſe quandoque parcius tamen offerrent.

Tertius præter præcedentium nonnullos, menſtrua inordinata, cachexias, ventriculi imbecillitates & cruditates, hypochondriorum dolores, colicas, diarrhœas &c. tulit.

Menſis Julii, qui tertii trimeſtris primus, initium præcedentis Junii fini, poſtremum ſi exceperis diem, ultimâ quoque quadrâ 3. Julii (23. Junii) lucente, computatâ ad 7. Julii (27. Junii) usque aëris ſerenitate & ſic ſatis jucunda tempeſtate reſpondit. Hic verò nubilus fuit ac turbidus, cujus morem ſequentes ex parte imitati manè ſereno cœlo, pomeridie turbidum nubilum ac pluvioſum ſubjunxerunt. Excepto 10. Julii (30. Junii) qui rurſus totus turbidus, frigidus, nubilus, & pluvioſus adeoque extremè ingratus fuit, ſubſequenti 11. (1.) Julii novilunium nubilum cœlum ſudo correxit, hâcque ratione reliquis quatuor ad 16. (6.) usque commodâ ſatis tempeſtate exemplo quaſi præivit. Ille autem à præcedentium more deſciſcens nubilus frigidus ac pluvioſus ſucceſſores habuit ſeipſo meliores ac mitiores, æſtivo calore, ac ſæpius de die ſudo, noctu quandoq; pluviâ moderatâ commendabiles, ad primam quadram 19. (9.) lucentem, ut & plenilunium 25. (15.) fulgens perſeverantes & usque 29. (19.) qui, inſolito hoc tempore, frigore, pluviis ac circa veſperam tonitru varius, ſimiles ſui ſequaces habuit, præſertim 31. (21.) frigidum valde, breveque ſudum imbre copioſo penſantem, ſicque menſem hunc ingrato epiphonemate terminantem.

Succeſſit eodem ferè tenore 1. Auguſti (22. Julii) primam quadram advehens, ſimulque aërem inſtabilem frigidum ventoſum, tonitru & pluviis quibusdam mixtum; Huic æqualis ferè 2. Aug. (23. Jul.) ſudum frigidum pluviis ac ventis ſubinde varians 3. Aug. (24. Jul.) ad meridiem usque 4. Aug. (25. Jul.) amœnam reduxit ſerenitatem, ſed inſtabilem ac imbre pomeridiano dilutam. 5. Aug. (26. Jul.) turbidus manè & imbribus udus, à meridie quidem ſiccior ſed frigore horridus. 6. Aug. (27. Jul.) totus pluvioſus & imbribus madens, perinde uti & ſequens 7. Aug. (28. Jul.) ingrato turbido & pluvioſo aëre fœdus. Omnes hi & præcedentes nonnulli, quod Julii potiorem partem & Auguſti initium inſolito hoc anni tempore frigore, ſereno licet nonnunquam intercedente cœlo, æſtivam aliâs his temporibus debitam amœnitatem deturparint, ſimulque ſatorum proventum, incrementum & maturitatem impediverint, ſicque annonæ caritatem induxerint, infames meritò audiunt & infauſti dies. 8. Aug. (29. Jul.) novilunii 9. Aug. (30. Julii) apparentis anteſignanus, & ſequentes gratam ac æſtate dignam,

dignam, ſed heu! ſero nimis reduxerunt tempeſtatem, præter 13.(3.) qui eam à meridie pluviâ vento ac tonitru paululum turbavit, ſtabilem aliquando, ac niſi quod amœnitati pluviolam quandoque interſpargerent, ad ultimam usque quadram, ſimulque terminum hujus menſis 31.(21.) nempe ejus, paululo prioribus frigidiorem diem percurabilem.

Septembris exordium 1.Sept. (22.Aug.) præcedentis tempeſtatem æmulatum cum tonitru pluviam admiſit, ſic temperato aëre ac ſereno utplurimum cœlo lenibus nonnunquam pluviis à meridie præſertim alterato, reliqui ſubſequentes ad novilunium 8.Sept. (29.Aug.) incidens, quod temperatum aliàs uvidam imbribus junxit veſperam, hâcque ratione 15 (5.) addendo etiam procellam ad primam quadram 16. (6.) orientem paulò præcedentibus frigidiorem procedendo, varioque ſequentibus diebus cœlo 20. (10.) temperando nubila ſerenis, moderato quandoque quoque frigore & pluviis ad plenilunium 22. (12.) radians, imò ipſam ultimam quadram exiguo diſcrimine à præcedaneis diſcrepantes perrexerunt, ſic ſimul 30.(20.) & hunc tertium tertii trimeſtris menſem abſolverunt.

Morbi hujus trimeſtris primo menſe, Julio nimirum præter ſcorbuticos affectus & hypochondriacos alii non adeo frequentes fuerunt, febres fortaſſis nonnullæ, tertianæ & continuæ, pleuritide quandoque tam verâ quàm ſpuriâ ſtipatæ, colicæ paſſiones, hemicraniæ, catharri.

Secundi, Auguſti nimirum febres variæ ardentes præſertim acutæ & continuæ cum & ſine delirio, cephalæa enormi, & ſimilibus febrium ſymptomatis comitatæ, nonnunquam & diarrhœâ contumaci, quædam etiam cum exanthematis variis purpurâ, petechiis raro tamen nec usquequaque malignis. Nec defuerunt ſcotomiæ, lipothymiis nonnunquam complicatæ.

Tertii, Septembris febres rurſus variæ, catarrhales præſertim vario typo luxuriantes, tertianæ tamen pleræque, continuis quandoque combinatæ, rheumata, leucophlegmatiæ, vertigines, cephalææ graves & continuæ, febrium præcedentis menſis ardentium & continuarum aſſeclæ & pediſſequæ, pleuritici dolores ſpurii.

Primordium ultimi trimeſtris menſis Octobris triſte fuit 1. Oct. (21.Sept.) cœlo exiſtente frigido turbido ac pluvioſo. Sequentes & quidem 2.Oct.(22.Sept.) frigida ac ſerena, 3.Oct.(23.Sept.) manè frigida & pluvioſa, à meridie ſiccior & mitior, 4. Oct. (24.Sept.) manè

nebuloſa & frigidula, à meridie ſerena & amœna 5. Octob. (25. Sept.) cum primâ quadrâ conſtantem ad 10. Oct. (30. Sept.) usque tempeſtatis amœnæ ſerenitatem induxit. Hæc decima nebuloſa ac turbida tota fuit 11. (1.) & 12. (2.) plenilunio inſignis manè nebuloſæ, à meridie ſerenitate aërem temperaverunt, quas ſequentes ad 26. (16.) imitatæ. Hæc verò à præcedentibus turbidiore paulò calidiore ac udo aëre diverſa, ſocias ſibi ſequentes duas aſcivit, 29. (19.) à meridie ſerena, 30. (20.) ultimæ quadræ dicata, tota nubiloſa. Sequens 31. (21.) ſicque menſis hujus poſtrema manè præcedenti ſimilis, à meridie undoſa fuit.

Morbos hic menſis paucos habuit, eosque ſcorbuto utplurimum & hypochondriis originem debentes, præter febres nonnullas tam intermittentes, quàm continuas, malignas rariùs, diarrhœas, haud tamen frequentes, dyſenterias pauciſſimas, epilepſias infantum quasdam, dentitioni plurimùm imputandas, arthritides vagas, ſed & has ſcorbuticas, hyſtericas paſſiones.

November ſecundus quarti trimeſtris menſis à 1. Nov. (22. Oct.) ad 4. Nov. (25. Oct.) à pluviâ immunes nubilos tamen dies præbuit, quarta ſerena quidem magis, at frigida quoque magis fuit. Eam nebuloſi, turbidi, frigidi & ingrati excepêre dies, quos inter & 6. Nov. (27. Octobr.) Nova Lunâ diſtinctus, tempeſtate cæteris æqualis, ad 8. Nov. (29. Oct.) ejusdem tenoris, 10. Nov. (31. Oct.) nebuloſum, turbidum & frigidum tulit aërem, ſic & ſequentes ad primam usque quadram 13. (3.) lucentem continuârunt. 14. (4.) præter nebulam, quam dedit matutinam, prioribus ſimilis fuit. Cujus defectum ſequens 15. (5.) pluviâ penſavit. 16. (6.) & 17. (7.) prioribus incommodis ventos addidêre frigidos & immites. 18. (8.) à pluvia immunis, frigidus tamen adhuc & turbidus fuit. 19. (9.) ad ingenium undoſum rediit. 20. (10.) cum plenilunio mitiorem paulò reduxit, ſed turbidum etiamnum aërem ad noctem usque Lunæ radiis illuſtrem, quam frigidus, pluvioſus ac procelloſus ſecutus 21. (11.) in gelu primum hoc anno deſinens ac 22. (12.) ut & 23. (13.) continuans. 24. (14.) à ſerenitate præcedentium duorum deficiens pluvias turbido frigori miſcuit. A quo diſſimilis 25. (15.) gelidus fuit atque ſerenus, 26. (16.) perinde cœpit, ſed in pluviam deſiit. 27. (17.) amœnâ & ſerenâ tempeſtate, 28. (18.) ultimæ Lunæ quadræ, ſudo, miti ac ſereno cœlo, exemplo admodum hoc hyberno tempore ut raro, ſic grato præivit. Sed æmulum nullum nec imitatorum invenit, 29. (19.) à ſerenitate illa mox deſcivit, temperatus tamen adhuc & ſiccus noctem

habuit

habuit pluvioſam, à ſequente 30. (20.) ac hactenus ultimo hujus menſis die ſicciore, mitiore, paululum tamen turbido hac in parte diverſam.

Morbi, quos hic menſis aluit, haud frequentes fuerunt ſcorbutici plerique, defluxiones nimirum, externas potiſſimum partes paſſim invadentes febribus catarrhalibus complicatæ, catarrhi quoque alii, ac tuſſes, eæque valde contumaces, arthritides vagæ, cephalææ, quartanæ nonnullæ, colicæ paſſiones & nephriticæ, ut & pleuritides, tam veræ quàm ſpuriæ, paucæ tamen. Cardialgiæ, anginæ, diarrhœæ, ſed parcæ, dyſenteriæ adhuc parciores. Id quod hic annus peculiare his locis habuit ob fructuum proventum valde conciſum; frigus enim ab ineunte vere calore frequentius arborum floribus infeſtum, ne in fructus erumpere poſſent, obfuit, ac quicquid etiam hujus offenſam effugerat, à frigore æſtatis inſolito & autumni, ne vel adoleſceret vel matureſceret impeditum fuit; hinc ſublata cauſâ ſublatus quoque fuit effectus.

Poſtremus hujus ut quarti trimeſtris, hic anni menſis December primâ die (21. Nov.) turbidus fuit, procelloſus ac frigidus. 2. Dec. (22. Nov.) ſerenior cum frigore gelu reduxit ſequentibus diebus ad novilunium 6. Dec. (26. Nov.) apparens & ſequentes etiam usque ad 9. Dec. (29. Nov.) continuans. Qui glacialis initio in pluviam ſubito liqueſcens, pluvias lenes per biduum durantes addidit, donec 11. (1.) primæ quadræ 12. (2.) lucentis anteambulo cum ſerenitate gelu moderatum reddidit, ac eodem tenore ad 15. (5.) veſperam usque perdurans, 16. (6.) gelu mitiori aere turbido temperavit. Hanc verò inſequens 17. (7) manè gelu rigidus à meridie auſtro ſatis auſterè flante degelavit, 18. (8.) primas hoc anno nives plenilunii 19. (9.) appropinquantis præcones ſparſit, reſpirante ſimul aliquatenus gelu. Cui tamen rurſus dies noctesque gelidæ & quidem nonnullæ ſatis intenſæ ſucceſſêre, nivibus quandoque 21. (11.) & 22. (12.) præſertim, qui denſam manè adjecit nebulam, in aërem tandem elevatam ac nivis raræ ſpecie ſtellularum ad inſtar recidentem, nec non 25. (15.) & præcipuè 26. (16.) ubere illarum proventu fœcunda, ut & 27. (7.) ultimæ quadræ præcurſor gelu moderatum nivibus intertexens. Ultima quadra 28. (18.) ſplendens copioſas nives primùm leni cum gelu tulit, mox flante circa veſperam Favonio planè eas colliqans: Quas tamen nox ſequens rurſus gelida quadantenus conſtrinxit; Sol verò 29. (19.) denuo ſolvit ac leniter degelavit. 30. (20.) gelu priſtinum recuperavit vigorem, ac ſatis

ac ſatis intenſo rigore 31. (21.) menſem hunc ſimul Annum ipſum terminavit.

Morbos hic ultimus menſis genuit ad inſtar præcedentis febres ſporadicas, primùm varias intermittentes & continuas, & ex his quoque mixtas, catarrhales, malignas etiam, purpurâ, morbillis, variolis quoque variegatas, defluxiones, catarrhos, eryſipelata, cephalæas, anginas, ophthalmias graves, diarrhœas nonnullas & tuſſes contumaces.

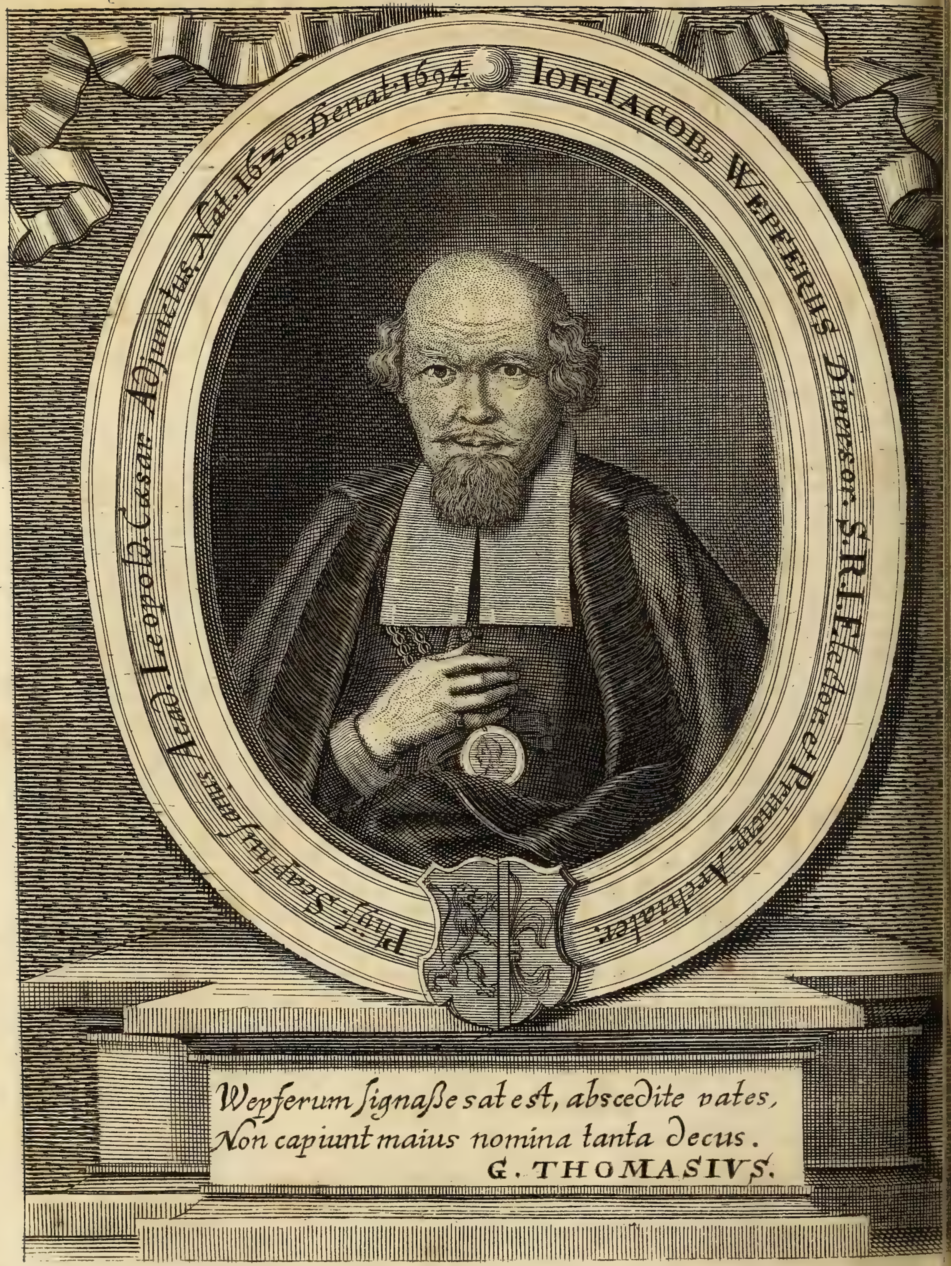
Conſtitutio epidemica Haſſiaca Anni 1695.
Dn. D. MICHAELIS BERNARDI VALENTINI,
miſſa d. 27. Aprilis A. 1696. Giſſâ Auguſtam Vindelicorum.

Conſtitutionem epidemicam Anni 1695. quod attinet, illa heîc locorum tolerabilis, & quæ DEI eſt clementia, benigna ferè fuit, ita quidem ut plures, qui ob tempeſtatum varietatem & Proteiformes temporum mutationes morbos nobis ſonticos prædixerant, in admirationem rapuerit. Licet enim Hyemem habuerimus variam & inconſtantem, mox frigore mox pluviis moleſtam, ſuccedente Vere præmaturo quidem, ſed pariter inconſtante: Licet quoque Æſtas cum Autumno pluvia utplurimum & uliginoſa fuerit, interpoſitis æſtibus quibusdam Solis ſubitaneis, affectus tamen leviuſculos, ſenſibus magis, quàm vitæ incommodantes obſervavimus. Si enim ullus, hic anni curſus ſenſoriis externis ſummopere infenſus erat. Sub Æquinoctio enim verno ophthalmiæ epidemicæ graſſabantur, interpoſitis verò Martio & Aprili pleuræ colliqúe inflammationibus à ventis inclementioribus præmaturum Veris calorem ſuffocantibus & humorum ſtaſes promoventibus, ſine dubio exortis, quæ tamen ſuetis medicamentis diaphoreticis & diſcutientibus facilè cedebant. Poſt Solſtitium æſtivale menſe Julio ulcera aurium quamplures infeſtabant, ſuppurata plerunque, quæ vel ſpontè vel ſudoriferis & balſamicis curabantur. Tandem ſub Æquinoctio autumnali Auguſto decrepito inflammatio gingivarum, linguæ & oris in hominibus, in brutis verò pedum inflammationes obſervavi hinc inde, quarum priores præmiſſis præmittendis Tinctura ligni ſancti feliciſſimè ſuſtuli, poſterioribus Veterinariis relictis.

MEMO-

MEMORIA WEPFERIANA.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

IOH: IACOB, WEPFERUS Diverſor: S.R.I.Elector: et Princip. Archiater: Phyſ. Scaphuſianus Acad. Leopold. Cæſar. Adjunctus. Nat. 1620. Denat. 1694.
Wepferum ſignaſſe ſat eſt, abscedite vates,
Non capiunt maius nomina tanta decus.
G. THOMASIUS.

Memoria Wepferiana,

magni Viri,

DN. D. JOHANNIS JACOBI WEPFERI,

Diverſorum S. R. I. Principum, & Reipublicæ Scaphuſianæ Archiatri,

Naturæ Curioſorum Adjuncti Machaonis III.

Meritis,

à

Pietate Generi Ejus,

Nob. Dn. D.

JOHANNIS CONRADI BRUNNERI,

Naturæ Curioſorum Herophili,

ſcripta,

atque

Æternitati ſacrata

ab

Academia Cæſareo-Leopoldina Naturæ Curioſorum.

EJus viri, Sodales acutiſſimi, anatomen vobis exhibeo, aut exhibere lachrymabundus cogor, cujus obſervationibus anatomicis veſtræ cluent hinc inde Ephemerides, cedro dignæ. WEPFERUM ſi nomino, quin tanto ſato veſtra percellantur corda nullus dubito: membrum nempe amputatum eſt, quod egregios (præfiſcini dixerim) Academiæ veſtræ hactenus præſtitit uſus. Mortuus eſt WEPFERUS, eheu! & ad beatas immortalitatis ſedes translatus, cum Diis agit ævum.

Solent, qui vitas celebrium virorum deſcribere ſatagunt, omnia ſtudioſè conquirere, quæcunque ad eorum laudes & encomia quicquam facere poſſunt parentatores, & quidem laudabiliter; ita nempe quâ juſta defunctis perſolvunt, quá exempla imitanda ſtatuunt; at verò quum piè defunctum ab hoc dicendi genere alieniſſimum fuiſſe recordor, nolo quicquam horum fingere, ſimpliciter & plane ediſſerturus, quicquid memoriæ actorum atque rerum geſtarum occurrit, nullo fuco aut verborum lenocinio, ne injurius ſim in manes æquiſſimos: etenim ut in aliis viris magnis dona egregia ſuſpexit & extulit, ita ſua in ſe, utut maxima, vix agnovit, minus jactavit, omnium minimè exaggeravit; quin potius diſſimulando contexit ipſe, & obſcurari, quam illuſtrari maluit.

Plano autem atque ſimplici ſtylo ſi facta piiſſimè defuncti commemorabo, exemplar enitebit Medici, juxta quod qui compoſuerit vitam, ſtudia atque labores, næ ille fine haud fruſtrabitur ſuo.

Ortus ipſi fuit Scaphuſii, ob hunc ipſum virum celebris, tum alios quoque, quos in Medicina educavit, & deliciis enutrivit Medicos. Editus fuit in lucem Anno MDCXX. die XXIII. Decembris, Parente Viro Graviſſimo, Reipublicæ Scaphuſianæ Conſiliario ac Senatore Digniſſimo, juxta ac Prudentiſſimo, GEORGIO MICHAELE WEPFERO: Matre ex nobili Stocarorum ſtemmate oriunda. Nolo hic evagari & more parentatorum in laudes viri efferri, vivit enim per ſe poſt funera virtus.

In Lyceo patrio Præceptorem nactus eſt, proſpero utique augurio, Fabritium, quem nunquam citra ſingularis eruditionis, atque in informando dexteritatis encomium nominavit, nominavit autem

atque laudavit ſæpiſſime. Vividi atque vegeti ingenii vim & aciem oſtentavit in herba maturè, tantamque indefeſſo ſtudio atque ſedulitate ſuis Præceptoribus comprobavit diligentiam, ut proſpera quæque atque ſalutaria promitterent ſibi atque Parentibus de Filio, ſpemque unà conciperent ampliſſimam. Nec fruſtra, nec vano augurio. Quippe in humanioribus literis inter cæteros ita excelluit, ut rara Laconiſmi dexteritate atque facundia rem deſcribendam acu tetigerit, atque graphicè per omnem vitam nominaverit, unde vim ingenii atque aciem pernoſcunt, quibus de meliore luto finxit præcordia Titan.

Non ſubſtitit in inferioribus ſubſelliis ad altiora natus, ad quæ felici ſidere contendit, labore improbo. Medicinæ ſtudio admotus tantos in hoc fecit brevi progreſſus, ut inter cæteros ceu lenta ſolent inter viburna cupreſſi emicuerit.

Itinera varia Medico perquam neceſſaria ſubiit, peritiam, ſcientiam atque rerum uſum ſectatus per aquas, per ignes, nulli labori pepercit. Sebitios veneratus Argentorati, Baſileæ Bauhinos, Stupanos, Plateros, vah! quanta nomina! In Italia virorum monſtra ſalutavit, Veslingium, Rhodium, cum quo in patriam redux, literarum commercium coluit. Marcus Aurelius Severinus humaniſſime per literas Neapolim invitavit, cum Zwölfero familiariter vixit, atque cum Marchetti Sen. à quibus nunquam non doctior receſſit; ceu ſolent, qui tabernas aromatarias frequentant, aromatum odorem ſpirare. In Italia duos annos ſolidos; octo Argentorati, atque Baſileæ ſtudiis operam navans egit, & contra morem atque genium ſeculi, quo tanquam canes ex Nilo, inſtar fungorum naſcuntur Doctorelli, eruditione vere adolevit. Denique tot ornamentis condecoratus rerumque uſu exercitatus ad ſuos rediit, egregio expenſarum fœnore.

Anno 1647. die 31. Julii, tantorum ſtudiorum atque navatæ operæ brabeum reportavit Baſileâ, atque ſupremos, Promotore Viro Celeberrimo Domino Dr. à BRUN, Praxeos Profeſſore, honores in arte Medica conſecutus eſt meritiſſimo ſuo.

Menſe Novembri die 10. 1647. Poliatri Patriæ provincia à Magiſtratu Inclyto ipſi demandata fuit, tantoque flagravit in intimiora naturæ penetrandi, opemque inde medicam eliciendi ſtudio atque zelo integerrimo, ut, quod hactenus inſolitum, quin exoſum fuit in patria, cadavera defunctorum in noſocomiis diſſecandi pri-

di privilegium, ipſi benevole conceſſum, ſoſtri loco atque pretio duxerit.

Non concluſerunt neque ceperunt Medici exercitatiſſimi famam Urbis mœnia, anguſtiora meritis; Ad Primates, Magnates, Comites atque Principes Imperii evocatus, ipſorum quoque ſaluti proſpexit, tanto cum ſucceſſu & applauſu, ut brevi nomen WEPFERIANUM inclaruerit in aulis Principum, quibus gratum, & nemini non acceptum fuit, tum herorum tum ſervorum, quibus omnibus eadem dexteritate medebatur atque praxeos felicitate.

Taceo totius Helvetiæ Cantones, urbes, oppida atque vicos, in quibus obvii per plateas turmatim WEPFERUM ſuum Æſculapium & ceu Sotera amplexati ſunt, ſanitatis præſidia ipſum ſolicitantes. Advolarunt undique literæ occupatiſſimo, quas plauſtrum vix caperet, id quod norunt omnes illi, qui familiariter eo uſi fuerunt, ne ullam tamen ſine reſponſione, inter turbas negotiorum reliquit, minus rejecit, id quod religioni duxiſſet, & advolarunt ad ultimum usque vitæ halitum e longinquis quoque regionibus atque peregrinis oris, donec operis filum abrupit

— *Mors ultima linea rerum.*

Anno MDCLXXV. Medicus à Sereniſſimis Wirtembergiæ Ducibus aſcitus fuit; Eodem tempore à Sereniſſimo Marchione Durlacenſi, nec longe abhinc à Sereniſſimo atque Potentiſſimo Electore Palatino p. m. CAROLO utinam citius! magnis forte ſuperſedere licuiſſet tempeſtatibus belli atque calamitatibus, quibus modo Germania tota ingemeſcit.

Non ſuffecit Medico generis humani ſtudioſiſſimo omnibus undique ſalutaribus profuiſſe conſiliis, Medicos inſuper loci, etiam Chirurgos & Barbitonſores, neminem dedignatus, elegit, erudivit, conſiliis inſtruxit, arcana ſua iis revelavit, quibus cum ipſi non liceret eſſet præſenti, per alios prodeſſe, atque ſanare poſſet ægros; inaudito utique exemplo, ut Medicorum Patrem hunc ſalutare non dubitârint ipſi artis Proceres.

Non ſubticendum eſt hic felix conjugium, quod tanta auſa fortunate juvit; Uxorem ipſi deſtinavit benigniſſimum fatum ex nobili, per Imperium probato ſtemmate Ringiorum à Wildenberg oriundam, piam, probam, quæ IX. liberorum ipſum fecit parentem, ex quibus duo nati, tresque ſuperſunt natæ, non degene-

res. Magno fuit ſeni ſolatio, & Scipioni ſenectutis Filius γνήσιος, paterna qui preſſo pede legit veſtigia, Affinis, Medicinæ Doctor Clariſſimus pariter atque Chariſſimus meus, cum quo communem hactenus navare operam volupe fuit, & in poſtremum navâſſe juvabit: Non inter poſtrema cœli dona ego quidem reputo, quod mihi Filiam deſtinavit conjugem, piam, probam, emendatiſſimam ex tam claro & inclyto ſtemmate oriundam: Quæ non cum optima hac thori ſocia elargitus es mihi beneficia, indulgentiſſime Pater? In lachrimas fundor, dum grata hæc mecum recolo memoriâ; interim

Semper honos, nomenq; tuum laudesq; manebunt.

Vitam ſi ſpectemus, ſingularis plane aliisque exemplo fuit, Philiatris præſertim. Tempora ſomni aretiora, quàm noctis: raro ante undecimam feſſa diurno labore membra quieti tradidit; rarius poſt quartam matutinam ſurrexit: aurora ipſum nunquam in lecto niſi ægrum, quod tamen rarius per Dei gratiam contigit, ſemper ipſe auroram in muſeo vidit; horam diei primam ſupremo Numini, etiam per moleſtiſſima itinera inter turbam negotiorum, reliquas pauperibus & afflictis deſtinavit. Illis Sanctiſſimum Dei nomen ſupplex veneratus holocauſta integritatis obtulit; non ex libris alienis, non ex cerebro hominum & arbitrio natis, ſed ex puriſſimo Dei verbo, fallere neſcio, & ex Sacris Bibliis, quæ quovis auro pretioſiora & chariora nunquam non ſecum, quâ Græca, quâ Latina per itinera vexit, manuque verſavit diurna verſavitque nocturna; nec publice more Phariſæorum, ſed in camera juxta mandatum Evangelii precatus eſt cœleſtem Patrem in abdito, qui videns in abſconditum remuneratus ipſum fuit publicè tot gratiis atque Donis! Reliquum diei Muſis deſtinavit tanto ſtudio, zelo & aſſiduitate, ut otioſum ego quidem nunquam, menſæ autem quaſi affixum, & intentum aut libris aut literis ſemper repererim, id quod juxta mecum teſtabitur Medicorum Scaphuſianorum chorus, quos identidem incitavit, ſuſcepit hoſpitio, ad majora invitavit, ſtudia eorum juvit, & ad perſonas principes curandæ valetudinis ergo promovit, teſtabunturque & ſeris poſt nepotibus ſtupendam τοῦ μακαρίτου diligentiam loquentur ſcripta cedro digna, qua publica, quibus orbi l[illegible]ario, etiam in diſſitis regionibus dudum inclaruit; qua privata, quibus inſigniſſimis ſcatent repoſito-

poſitoria, loculi, thecæ, totque eruditionis & experientiæ promptuaria.

Inter tot tantaque negotia nunquam ſatiatus fuit, indagandi & abſtruſa corporis humani rimandi cupiditate, quod cum in cadaveribus humanis non licuit; licuit autem ſæpiſſime, brutorum non aſpernatus eſt, quorum partes nunquam non ſingulari induſtria aſſervatæ, proſtabant, ut ſubciſivas in his ſcrutandis collocaret horas, quin ipſam ſenectutem ſolaretur, nec domi tantum ſed & foris idem factitabat; etenim ſi quando valetudinis curandæ cauſâ apud perſonas illuſtres divertebat, venatores rariora quævis globulis petebant animalia, pretio atque prece illecti & aſportabant promptiſſimi, lucri certi. Minutiſſima quæque exactiſſime obſervavit, annotavit, & in chartam conjecit memorabilia, quæ frequenter vobiscum, Sodales! & cum aliis eruditis communicavit, longiori vita digniſſimus. Ita ne momentum quidem temporis præterlabi ſivit inutiliter, ejus avariſſimus; quoties expuebat in illos hominum, qui garrulitate temporis pretioſiſſimi jacturam fecerunt, quoties temporis fures illos nominare audivi, Muſarumque peſtes?

Experimentis ita affluens atque docto ratiocinio & librorum lectione quaſi turgeſcens, gregatim oſtium pulſantes ægros nuntiosque literas ex omnibus mundi plagis afferentes, opemque ipſum medicam atque conſilia ſalutaria poſcentes admiſit, tantaque excepit promptitudine, alacritate, comitate & exporrecta fronte, ut omnes ſingulari affectu ferrentur in Virum amabiliſſimum, quos ceu ludendo conſiliis ſingulari promptitudine & ἀκριβείᾳ exaratis inſtructiſſimos ad ſuos relegavit expectatos & acceptos. Sic ditiſſimorum curam habuit, ut Iro pauperiores non negligeret, mercedem enim ſatis magnam ſe conſecutum credidit, ſi miſeriæ pauperum grato ſubvenire potuit levamine, quos curavit, eleemoſynis cumulavit, prætereuntes in itinere ut reciperent ſæpius, monuit: omnes coluit, amavit, neminem deſpexit, affabilis, comis, ſereno ſemper vultu, turbido nunquam fuit, ut ipſum vel Momus amâſſet.

Tantum cibi ac potûs ſumpſit, temperantiæ ſtudioſiſſimus, ut inde reficerentur vires, non opprimerentur, ſumſitque ſelectos, etiam in Principum menſis, amovitque alios, minus ſalubres aut inconvenientes; vinum bibere, niſi lymphatum non meminí

mini in paſtu temperanter, extra hunc nunquam; commenſales etiam perſonas illuſtres ſuavi alloquio ſalibusque mire exhilaravit, hiſtoriarum peritiſſimus; Satur etiam Principum tabulis, quod aliis non liceret, aliorumque bene precatus, ſurrexit, & ad ſua rediit, dum alii longo menſarum ſyrmate adhuc epulabantur, animum pavit ſtudiis.

Nec tamen exactiſſima diæta cavit, quin fragilitatis humanæ ſenſerit incommoda; dyſenteria ſemel; bis febri acuta laboravit; peſte juvenis, ſemper liberatus Dei gratiâ; qui tandem itinerum atque laborum finem fecit morbus, feriasque imperavit æternas, incepit tunc temporis, quo caſtra metabantur Germani in Ducatu Wirtembergico, Anni ſcilicet MDCIXC. menſe Auguſto, ætatis verò 71. dum febris in caſtris furebat, quæ inſignem militum ſtragem edidit, evocatus fuit noſter Helvetiæ MACHAON ad Sereniſſimum CAROLUM FRIDERICUM, Ducem Wirtembergicum, exercitus Cæſarei Imperatorem, qui ipſe ægrotaverat, indeque ad Potentiſſimum Electorem atque Saxonum Heroem JOHANNEM GEORGIUM TERTIUM, conſimili febri extinctum, quem tamen inviſere, propter Ducis Wirtembergici, cui juramento noſter & ſalario obſtrictus erat WEPFERUS, ægrimoniam non licebat; multum nempe ipſi negotii fuit cum infirmitate Sereniſſimi Principis, aliquoties de die ſcalas aliquot centum graduum ſcandebat venerabilis ſenex, deſcendebatque toties; multum quoque ipſi negotii fuit cum militibus febris tyrannide conflictatis, quos levabat conſilio; tandem verò peractis belle rebus ad nos rediit idem amore, ſed valetudine diſpar. Subinde difficilius ſeſe reſpirare ſenſit, præſertim à motu aut contentione quacunque, qua ſæpius paroxyſmus aſthmaticus concitatus fuit, quem non faciliùs, non citiùs ſedavit, quàm quiete, panſis quaſi alis brachiisque repoſitorio impoſitis elatiori. Ah quoties per literas monuit ſeſe quietem optimum experiri remedium & hac ſeſe ægrotare obliviſci?

Ita itineribus valedicere & lampadem aliis tradere cogebatur, nec tamen impediverunt hæc, quò minus Magnatibus æque atque plebejis inſerviret conſiliis, quæ tanta dexteritate καὶ ἀκριβείᾳ exaravit quanta ſaniſſimus ſolebat.

Ingraveſcebat inde morbus, ut ſæpe ſæpius noctu è lecto ſe proripere, & elatis alis aërem captare cogeretur; quin cœna largior

gior

gior paroxyſmum tandem concivit, ut vel ad unciam illam menſurare cogeretur. Sub ſterno tempore paroxyſmi conſtrictionem quaſi ſpaſmodicam, cordisque tremorem; eliſo a. per fauces flatu remiſſionem ſenſit, quam relaxationi fibrarum conſtrictarum potius, quàm flatui emiſſo tribuere ſolebat. Pulſus plerumque tardus, interdum inæqualis ſæpius intermittens fuit. Appetiit egregiè, alvus reſpondit, urina copioſa & naturalis, ſudores quoque matutini de lymphæ motu integro hactenus quidem teſtabantur; friguit tamen facilè, extremis præſertim; caput valebat memoriâ, judicio, ſenſibus tam internis, quàm externis, auditu præſertim. Remedia varia tentavit, ſed caute & prudenter, purgantia deteſtatus eſt; ſanguinem per vitam non miſit, aperientia diuretica in uſum vocavit, quibus cum veſicam affligi animadvertiſſet ſolius gelatinæ C.C. uſui inhæſit tantiſper, dum ſolicita attentione medicamentis ne hilum profici expertus, unicæ diætæ, cujus exactiſſimus obſervator ſemper fuit, ſtuduit, qua tantundem profecit, ut præter ſpem hoſtem etſi non profligavit, penitus tamen ne vitæ arcem occuparet, prohibuerit per unum alterumve annum.

De cauſa tanti tamque pertinacis mali ſæpe diu multumque deliberatum fuit. Impedimentum in præcordiis ſemper ſuſpicatus eſt vir ſagaciſſimus, quod ſanguini moram injiceret rapidius fluenti, idque permanens ſtabile & fixum perſuaſum habuit. Illuviei ſeri in pectore metum diſcuſſit urina copioſa, naturalis, juxta cum ſudoribus matutinis, eoque magis, quia pedes nunquam intumuerant hucusque. Inde eo inductus eſt, ut cauſam ſenio ad ſcribendam hariolatus ſæpius *oſſificationis aortæ* mentionem fecerit argutus Practicus, indeque obfirmatus fuit in concepta opinione, nullum medicamentum juxta canonem, fore optimum medicamentum, contentus diætâ; Polypum cordis ſolicitè perlecta hiſtoria atque fato Patini (in Ephemerid. Ann. I. Decur. III.) mente volvebat, ſæpiusque ruminabat; pulſum autem ſuo magis inæqualem in polypo cordis exiſtere frequenti experientia didicit. Suſpicio aquæ ſeu hydropis pericardii, diaſtolen cordis impedientis altius animo ægrotantis inſedit; omnino autem voluit, atque mandavit, ut poſt obitum in cauſam tam abſconditi mali inquireretur cultro; indignum reputans Medico, hominum commodo invidiſſe, quod vermibus denegari non poſſet.

Sub finem Anni, quo nuper egreſſi ſumus, crevit morbus, creveruntque ſymptomata, pedes intumuerunt, nonniſi erectus reſpirare, cibumque capere potuit, eumque quamvis appeteret, pauciſſimum, metu paroxyſmi aſthmatici, qui comeſtione quoque concitabatur: urina parcior & pauciſſima fuit, tinctior & craſſa, ut contabeſcentibus partibus ſuperioribus intumeſcerent inferiores, atque frigerent utrinque. Exeunte Januario anni quem agimus, ſitiit, appetitus periit, non niſi erectus reſpirare potuit, lætus tamen usque atque fide plenus, non niſi cœleſtia meditatus eſt, & de omnibus ſuis piiſſime diſpoſuit; circa octavam noctis 27. Januarii ſeſe in lectum compoſuit, in muſeo inter libros ſtratum, aliisque, ut quieti ſeſe traderent, ſolicitè injunxit. Identidem evigilavit noctu, vocavitque thori ſociam, non ſine aut inſomnii aut nonnullam delirii ſuſpicionem; circa quartam matutinam diei 28. Januarii forti paroxyſmo animam poſt exantlatos tantos labores Conditori ſuo inter liberorum & adſtantium preces fide in Chriſtum plenus reddidit Pater pius, probus, optimus, æterna memoria digniſſimus.

Huic quidem ut morem gereremus, poſt obitum quoque Proſectoris munere functus eſt Clariſſimus Dn. D. Pfiſter, Medic. atque Chirurg. Doctor peritiſſimus; Ordine ſectionis ſequentia annotavimus: Manus & brachium dextrum œdematoſum; abdomen quoque impreſſa ſervavit digitorum veſtigia: ſanguis diſciſſis arteriis fluidus effluxit. Abdomen pinguedine unciæ craſſitie fuit circumfuſum, etſi habitus corporis morbo multum fuerit diminutus. Aperto eo aqua turbida ℔ij pondere fluctuabat: Hepatis moles glandularum congerie compacta videbatur. Pars ejus convexa, concava fuit conſpecta, ob compreſſionem ſcilicet, factam à coſtarum notharum limbo, propter perpetuam aſſiduitatem inclinato corpore. Veſicula fellis flava, craſſis tunicis conſtans, bilem fuſcam continuit ac viſcidam. Lien atro rubeſcens, cum multiplicibus inciſuris. Ventriculus vacuus albicans vitio carere videbatur; Inteſtina hinc inde rutilabant; Renes ſaniſſimi apparuerunt, quamvis de ſiniſtri dolore ſæpius olim conqueſtus fuerit optimus Parens, lapillumque excluſerit inde progreſſum. Veſica in loco naturali minime mendoſa urinæ multum continuit.

Abhinc ad pectus controverſi ejus quoque penetrantia perluſtravimus. Muſculi pectorales vaſti, toroſi & pingues fuerunt, iisque

ablatis

ablatis anguſtum pectus videbatur. Sterni cartilagines in oſſeam duritiem diriguerunt, iis diffractis muſculisque intercoſtalibus perforatis aqua limpida ſtatim effluxit. Sublato ſterno pulmones coarctati, liberi tamen innatabant aquæ, nonnihil inflati, ut inſpirando potius, quàm exſpirando videretur exſpiraſſe, ſubtus verſus carinam atro rubentes viſi fuerunt. In quovis latere menſura ſeu ℔iij. aquæ limpidæ fluitârunt; cæterum pleura nitida apparuit. Pericardium craſſum, multâ pinguedine circumfuſum parum aquæ turbidæ nec ultra ℥ß. continuit. Cor magnum juxta conum intertrigine notatum & rubicundum fuit: Thalamus cordis dexter amplus, floridus, unà cum auricula ſanguine florido copioſo refertus, citra ullum Polypi veſtigium apparuit: ſiniſter itidem omni vitio caruit; cum ſanguine ſincero, fluido paucos grumulos continuit. In baſi cordis juxta arteriam pulmonarem *oſſea ſubſtantia* occurrit ſecanti; aorta pone valvulas ſemilunares oſſea aſperitudine intruſos offendebat digitos, pupugitque prominentia quædam acuta. In progreſſu cartilagineis hemicyclis compoſita, ſi non oſſea penitus, ſaltem indurata, ad divaricationem usque iliacarum tota quanta reperta fuit. Juxta arterias renales *circulus* plane *oſſeus* unciæ latitudine aortam circumdabat; & quo longius à corde, eò magis oſſea deprehenſa fuit, præſertim juxta iliacas, quæ revulſæ ex femoribus oſſeam duritiem tenuerunt.

Tandem aortam exemptam integumentis liberavimus, ac dextere mundavimus, ad contemplandam illam penitius, quin ad interiora quoque luſtranda incidimus, non citra vim, forfice. Intus nativus ille candor atque lævitas periit, & quamvis non intercepta penitus, ſcabra tamen horrida & ſalebroſa hæc ſanguinis via fuit, variisque inæqualitatibus ac protuberantiis oſſeis difficilis, circa exortum cœliacæ & infra renales tunica interior disrupta, lacera ac fracida fuit, non citra ruptionis metum, colorisque obſcuri hinc inde. Utrum vi & evulſione, an eroſione factum fuerit, ambegimus, hæc omnia, ut eo melius elucerent, iconiſmo illuſtrare operæ pretium duximus, in quo

A. A. A. A. Aortæ inciſæ & apertæ tota interior facies conſpicitur.

* * Ejusdem exortus,

B. B. B. Arteriæ caput petentes, ſeu carotidum &c. exortus.

C. C. C. C. Arteriæ iliacæ.
D. D. D. Coronariæ arteriæ.
E. Arteria cœliaca.
F. Arteria renalis ſeu emulgens.
a. a. a. a. a. a. a. a. Oſſea ſubſtantia Aortæ per portiones incertæ figuræ & magnitudinis hinc inde conſpicuas.
b. b. b. b. Circulus ejusdem plane oſſeus.
c. c. c. c. Tunica interior lacera atque fracida, obſcuri coloris, non citra ruptionis periculum.

Similem aortæ oſſificationem me olim in ſeptuagenaria majore videre memini, quæ in veſicula fellea tres continuit calculos cubicos, ſed leves; nec tamen eo usque indurata fuit aorta, ſed tantum circa ejusdem exortum.

Mira ſunt nominum fata, & exitus ex hac vita; modi diverſiſſimi:

Mille mali ſpecies — — —

Febri dum hic exuritur; tabe iſte conſumitur, ſenio ille conficitur, omnes id agunt, ut moriantur.

Serius aut citius metam properantes ad unam! Non pharmacia impedit, nec chirurgia frangit aut flectit; non diæta remoratur fata, quæ ſi juſſerint, obſequendum eſt, & exeundum ex hac vita: ſtatutum eſt enim, nec terminum ſuum transgredietur homo!

Morbis equidem liberare, mortisque periculum prævertere, quin ex ejus faucibus eripere ægrotantes artis eſt, à divina benignitate hominibus conceſſæ. Quot numerare poſſem teſtes? quot adducere exempla eorum, qui ſponte fatentur ſua, ſeſe quicquid vivunt WEPFERI beneficio & arte vivere, ipſique vitam debere tum hîc, tum alibi, tum Principes, tum plebejos? Et quod plus eſt, Medicos quoque magni nominis nominare poſſem, ſed gratos, qui ingenuè fatentur mecum, *methodo Wepferiana* egregiam ſeſe opem præſtitiſſe ægrotantibus ſuis, & hoc nomine inclaruiſſe tum ruri, tum urbi, & ipſis aulis Principum & Electorum, id quod autographa inter Wepferi manuſcripta aſſervata teſtantur. Neque dubium eſt, quin prudens morbos prævertere queat ſecundum regulas medicas, & prorogare vitam, quam amitteret remediorum inops. Scilicet ſummus

mus rerum moderator, qui deſtinavit finem, deſtinavit quoque media; qui ſanitatem, medicum quoque atque remedia deſignat. Nec tamen præcavere poteſt homo, quin ſeneſcat, & mutationes ſubeat à Deo naturæ præfixas.

Diu vixit Venerandus Wepferus, magna laude æternaque memoriâ digniſſimus, & raram vivendo attigit ſenectutem, quousque non cuivis ire licet; & quod vixit, eô collineavit: Temperamentum nactus naturæ benignitate ſanguineum cibos, quos ſalubres novit, vel in Principum quoque menſa ſelegit; amovitque, quos minus conducibiles judicavit. Vinum niſi lymphatum bibere non memini, nec ſapuit; hoc autem omnibus ſanitatis ſtudioſis commendavit: cibos quos in prandio, quos ferre poſſet pro cœna, ſtomachus optimè pernovit. Paſtus, dum ſermocinabantur alii, properavit ad ſua, quibus animum pavit eruditionis avidum, in qua plus dulcedinis invenit atque delectationis, quam alii in ſummis hujus mundi voluptatibus. Somno induſſit ſufficienter circiter ſeptenas horas. Manè reddenda redidit, & excernenda excrevit; aliisque ut hanc regulam ſequantur commendavit. Nunquam vidi triſtem, nunquam turbido vultu, minus turbato animo, ſed conſtantem, fortem, ſemper ſibi ſimilem, ad quælibet paratum, quæ facili negotio peregit, ceu ludere ſolent alii. Suo itaque exemplo alios docuit, quantum valeat diæta ad conſervandam valetudinem! Quos paſſus eſt morbos, peſtem ſcilic. dyſenteriam & febres malignas, non diætæ vitio evenerunt, ſed hauſit ex aëre, communiſſimo fonte, è quo nemo non potare cogitur. Nec tamen cavere potuit, quin ſeneſceret, & ſeneſcendo mutationem inevitabili naturæ lege perſentiſceret. Induruit Aorta tacitè, clam omnibus, nec niſi obſcura tantæ mutationis, quam nemo divinare, nedum dignoſcere potuiſſet, præbuit indicia, nec motui ſanguinis obſequens uti olim, potius callis & remoris obſeſſa fuit, ſenſim ſine ſenſu augeſcentibus. Quid mirum igitur, labefactato ſucci vitalis alveo, ſanguinis atque ſpirituum rivo impedito labefactatam quoque fuiſſe valetudinem Viri deſideratiſſimi?

Sæpius animo mecum volvebam, dum adhuc eſſet in vivis, ex pertinaci aſſiduitate & contentione qua literis incubuit, propter myopiam ipſi congenitam, vaſa circa præcordia coarctata ſanguinem aut lympham reſorbere & lege circulationis ad vitæ fontem revehere non potuiſſe. Et inventa fuerunt hujus coarctationis lu-

culenta ſigna poſt obitum : limbus ſcilicet coſtarum notharum adeo inſedit hepatis parti convexæ, ut concavam, inverſo naturæ ordine hanc effecerit, & altius veſtigium impreſſerit illi. Negato itaque humorum refluxu reſtitiſſe, vaſisque excidiſſe ſuis lympham hydropemque pectoris, aut aliam illuviem effeciſſe, aſthmatis atque dyspnœæ cauſam experimento Loweriano inductus perſuaſum habui. Obſtitit huic opinioni ipſe Philoſophus noſter experimentalis argumentis haud ficulneis. Urinam enim affatim & potu copioſiorem profluere regerebat, planè naturalem; ſudores matutinos, quos ſemper ſalutares expertus fuit, intemeratos eſſe pedesque minimè intumeſcere, quæ de integro lymphæ motu teſtari conſummatâ experientiâ didicit. Et qui poſtea emerſit hydrops, conſectarium potius, quàm morbum primarium extitiſſe perſuaſum habuit. Etenim ſub finem Anni M DCVC. urinæ paucæ fuerunt, ſudores ſuppreſſi pedesque intumeſcere cœperunt, unde anguſtia præcordiorum atque hydrops, qui ſuſtulit parentem medicorum atque funere merſit acerbo!

De oſſificatione aortæ monſtroſa nemo ex ullis indiciis certus eſſe potuiſſet, etſi hujus mentionem ſæpius fecerit piè defunctus; & ſenii morbum appellavit, quo DEUS ter O. M. ipſum quieti addiceret, quam æquo & grato animo, ante inſtabilis, quieſcere neſcius contra omnium ſpem & exſpectationem pertulit. Nec tamen influxum vitæ impediviſſet, etſi diriguit ceu glaciata nonnullibi, niſi callis & inæqualitatibus obſeſſa impediviſſet ſanguinem profluentem: unde ex quavis commotione, aut animi, aut corporis contentione, accelerato ſanguinis motu, ſtatim tremorem cordis, mox dyspnœam perſenſit; accumulato nimirum in thalamis cordis attque pulmonibus ſanguine, unde tremebat cor, & colluctabantur organa ſpiritalia ad molem & ſanguinis cumulum digerendum, id quod citius non evenit, quàm imperatâ corpori animoque quiete, & panſis quaſi alis, oſtiis, valvisque præcordiorum apertis ac dilatatis, unde diffluente ſanguinis cumulo cor motum, & ſpiritum ipſe recuperavit; ut ſæpius per literas monuerit, ſeſe ægrotare quieſcendo obliviſci, quietemque ſummum levamen perſentiſcere.

De cordis luctu teſtari potuit robur, & intertrigo circa ejus

conum viſa in anatome, quin ipſa quoque aqua pericardii turbida atque obſcuri coloris reperta eandem loquebatur.

Non mirum eſt friguiſſe ſenem optimum, præſertim extremis manibus pedibusque. Incuſarent veterum opinioni addicti caloris nativi, humidique primigenii defectum, quo ἐιολύχνιον defecerit, flammulaque vitalis ſenſim extincta fuerit. Sed hoc ipſo experimento vanitas hujus ſententiæ dispaleſcit; ſanguis enim eſt, qui calidi nativi, tum humidi primigenii officio fungitur, cujus influentiâ orbatæ partes exteriores frigent & algent, de quo ſæpius conqueſtus fuit optimus Senex. Nec dubito, quin cauſa hæc frequentior mortis in ſenibus exiſtat. Novi Monialem 84. annorum, quæ ſemper bene valuit, & de calore exſuperante olim conqueſta fuit; ab anno & quod excurrit, frigent extrema, etſi caloris exuperantiam ſentiat intus: pulſum inæqualem habet atque tremulum, de dyspnœa queritur & orthopnœa à motu præſertim, ſenſimque elangueſcit, nec ſupereſt, quam ut aorta ſenio indurata conſpiciatur intus. Septuagenariâ majorem in noſtro noſocomio diſſecui, in qua idem phænomenon apparuit.

Sanguinis atque ſpirituum rivis ita obſeſſis, duplici ratione hydrop ſemergit, partim ſtagnando, dum ſanguis in motu impeditus intra præcordia accumulatur, unde facile exundare lympham, in cavitates depluere, quin partes vicinas intumeſcere & lymphâ ſuffundi experimento anatomico Clariſs. Loweri conficitur. Impedimenta ſanguinis luculenta exſtabant apud piè defunctum. Etenim quo libere in univerſum corpus effundatur ſanguis atque ſpiritus à corde requiritur, ut obſequentes ſint arteriæ, eorum rivi atque canales. Singulis enim cordis pulſationibus arterias dilatari & ampliari, ex vibrationibus earundem colligitur. Hanc autem canalium vitalium dilatationem negavit oſſea eorum durities; Obfuerunt inſuper tubera & inæqualitates ex induratione intus obortæ, ad quas ceu ſcopulos alliſit, nec pleno gurgite effundi potuit ſanguis; unde non potuit non ſtagnare & in motu ſuo impediri.

Altera deinde nati hydropis ratio eſt, quia hæmatoſis non potuit non labefactari, utpote quæ motu ſanguinis potiſſimum perficitur circulari, quo impedito inteſtinus quoque ſufflaminatur aliquatenus, unde loco ſanguinis laudabilis & ſpirituoſi, ſeroſus atque fluidus, minus ſpirituoſus emerſit tam ad alendum, quàm calefaciendum

dum & inſtaurandum corpus inhabilem, nec mirum proin friguiſſe ſenem optimum, debilitatum fuiſſe, partibusque ſupernis marceſcentibus intumuiſſe inferiores. Talis namque ſanguis fluidus & aquoſus poſt obitum in anatome repertus fuit, qui legibus œconomiæ animalis hydroſtaticis inobediens diffluxit, hinc inde reſedit, tandem hydropem univerſalem intulit, funereque merſit acerbo Parentem optimum. Cujus manibus benè ſit æternùm!

INDEX

DECURIÆ
ANNORUM ~~QUARTÆ~~ TERTIÆ
MISCELLANEORUM MEDICO-PHYSICORUM
Sive
EPHEMERIDUM GERMANICARUM
ANNUS QUARTUS.

NATURÆ
NUNQUAM OTIOSUS
CÆSAREO-LEOPOLDINÆ
CURIOSORUM ACADEMIÆ
Ephemeridum Physico-Medicarum
Decadis III,
ANNUS IV.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

MISCELLANEA CURIOSA
SIVE
EPHEMERIDUM
MEDICO - PHYSICARUM
GERMANICARUM
ACADEMIÆ
CÆSAREO-LEOPOLDINÆ
NATURÆ CURIOSORUM
DECURIÆ III.
ANNUS QUARTUS
Anni M DC XCVI.
Continens
Celeberrimorum Virorum
Tum Medicorum tum aliorum Eruditorum in Germania
& extra eam
OBSERVATIONES
Medico-Phyſico - Anatomico - Botanico-Mathematicas
Cum
APPENDICE
&
Privilegio Sac. Cæſ. Majeſtatis.

Edita ſumtibus Academiæ 1697.
Francofurti & Lipſiæ,
apud Johannem Michaelem Rüdiger, & Engelbertum Streck.
Literis Chriſtiani Sigismundi Frobergii.

SACRATISSIMO
INVICTISSIMOQ.
IMPERATORI
CÆSARI
LEOPOLDO,
PIO, FELICI-SEMPER, AUGUSTO,
REGI
GERMANIÆ, HUNGARIÆ, BOHEMIÆ,
DALMATIÆ, CROATIÆ, SLAVONIÆ,
BULGARIÆ, BOSNIÆ, SERVIÆ,
ET RASCIÆ,
SUPREMO DUCI AUSTRIÆ
DUCI BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ,
LUCELBURGI, STYRIÆ, CARINTHIÆ,
CARNIOLÆ, WIRTEMBERGÆ,
TECCÆ, ET UTRIUSQ.
SILESIÆ,
PRINCIPI SVEVIÆ,
MARCHIONI BURGOVIÆ, MORAVIÆ,
ET LUSATIÆ,

COMI-

COMITI PRINCIPI HABSPURGI,
PFIRETARUM, KYPURGI
ET GORITIÆ,

LANDGRAVIO ALSATIÆ,

DOMINO VENEDORUM, PORTENAVIÆ,
SALINARUMQ.

PATRI PATRIÆ,

TRIUMPHATORI GENTIUM BARBARARUM,
PACIS AC LÆTITIÆ PUBLICÆ
FUNDATORI,

DOMINO INDULGENTISSIMO,

INCOMPARABILI ARTIUM SCIENTIA-
RUMQ. PRÆSIDIO,

SUBJECTIONIS RELIGIOSISSIMÆ
MONIMENTUM,

SEQ. ADEO IPSAM
AC SUA OMNIA
D. D. D.
ACADEMIA
LEOPOLDINA.

SERE-

NAta DEO, Divumque Soror, mundique labantis
Præſidium, Pax alma redit, terrasque reviſet
Sidereo inſignis vultu, qualemque videre
Germani Celtæque velint. TIBI deſtinat aram,
Firmatasque refert GNATO, LEOPOLDE, coronas
Imperium, ac poſito ſibi ſpondet ſecula bello
Aurea. Biſtonius dum quaſſat colla tyrannus,
Et metuit jam fracta jugo ſubmittere miti,
Cæſareasque ſequi vultu nutante quadrigas.
Interea effuſo rubefacta cruore Tibiſcus
Projiciens ſpolia, ac lento glomeramine Patris
Danubii ſeſe inſinuans in viſcera, lætos

Inter arundinea producit teſqua ſuſurros.
At nos præteriti memores, plenique futuris
Noſtra triumphales inter pia munera palmas
Nectimus, & Magnæ ferimus donaria Matris,
Auſpiciis, AUGUSTE, TUIS; quem ſidera nobis
Propitia, & placido conſervent jugiter orbi.
Sis felix fauſtusque diu, ſerusque coruſcum,
Nec niſi ſeclorum ſatur, ingrediaris Olympum;
Ut ſuſcepta diu penſa, ac pertexta quotannis
Continuo ad ſacras liceat ſuſpendere poſtes,
Invideatque ſuos Natura volubilis auſus
Obſequii noſtri & cultus molimine vinci.

SERENIS-

SERENISSIMO

POTENTISSIMOQ.

PRINCIPI AC DOMINO DOMINO JOANNI GUILIELMO

COMITI PALATINO RHENI,

SAC. ROM. IMPERII

ELECTORI ET ARCHITHESAURARIO,

DUCI BAVARIÆ,

JULIACI, CLIVIÆ ET MONTIUM,

COMITI VELDENTIÆ, SPANHEIMII,

MARCÆ, RAVENSPERGÆ ET MOERSIÆ,

DOMINO RAVENSTEINII:

DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME AC POTENTISSIME
PRINCEPS ELECTOR,
DOMINE CLEMENTISSIME.

POſtquam Auguſtiſſimæ IMPERATORIS Noſtri Majeſtati præliminari, uti nobis mos eſt, acclamatione litavimus, haud equi-

equidem diſpiciendum fuit longius, cuinam ex fortiſſimis Imperii Atlantibus præſens obſervationum Academicarum volumen ſollemni dedicationis ritu inſcriberemus. Perverſi enim profecto ac mali cives, indignique bonorum favore videri poſſemus, niſi Maximam Tuam Virtutem, ſummaque in probos atque cordatos omnes merita omni modo, omnibusque quibus par eſt, officiis proſequeremur; præſertim quod Te ſanctiſſimum ſanguinis vinculum propius jungat optimis Cæsaribus noſtris, à quorum ſalute omnes noſtræ ſpes, omnes fortunæ, omnia vota pendent. Quamobrem nequaquam differendum nobis diutius rati ſumus, ut Tibi oſtenderemus aliquo pignore ac devotiſſimi cultus monimento, nos quoque eſſe ex

iis, qui religioſa maxime obſervantia ſingulares in TE virtutum omnium ſplendores ſuſpiciunt ac venerantur. Quis enim ſibi non colendum prædicandumque maximopere exiſtimet Glorioſiſſimum Principem, in quem unum plurimorum decora miri quodam temperamento coiere, ut nihil ſeveritati lenitas, nihil æquitati indulgentia, nihil ſummæ detrahat dignitati ſumma erga omnes humanitas. Quæ quidem uti propria eſt TIBI ac Sereniſſimæ Proſapiæ, ita non jucunda nobis ſolum accidit, verum etiam rara cumprimis videtur & prorſus admirabilis, cum, quo magis ſublimem vultum ad exilitatem noſtram demittas, eo major inde exoriaris. Quapropter ſi collectionum hujus anni curioſarum opus Tuis auſpiciis Tuoque ſub patro-

cinio in lucem publicam emitteremus, arbitrati ſumus, neque ineptum adeo, neque ingratum TIBI id munus fore; cum & omnis literarum doctrinæ ſtudia in pretio habeas, & qui iſta ſectantur, favore proſequaris incomparabili, benevolentiaque longe ampliſſima. Suſpice igitur ELECTOR SERENISSIME, Gratioſo vultu hoc noſtrum munuſculum, exile id quidem ac puſillum admodum, ſed TIBI deſtinatum ac devotum, quo unico omnes omnino dignitatis ac pretii partes cumulate abſolvi nobis viſum fuit vero ſimile. Quodcunque harum lucubrationum apud poſteros fatum eſt futurum, nos ſane lautam ſatis mercedem laborum & vigiliarum conſequuti videbimur, ſi gratia TUA exopta-

optatiſſima haberi queamus haud usquequaque indigni

SERENISSIMO POTENTISSIMOQ. NOMINI TUO

æternis obſequiis devotiſſimi

ACADEMICI LEOPOLDINI.

CATA-

CATALOGUS
EXCELLENTISSIMORUM VIRORUM
qui pro Quarto hoc Tertiæ Decuriæ Anno Ephemeridum Phyſico-Medicarum Obſervationes communicarunt.

1. Dn. D. JOH. ACOLUTHUS, Medicus Vratislavienſis, Academicus Curioſus.
2. Dn D. SYLVESTER SAMUEL ANHORN ab Hartwiſs, Archiater Sangallenſis, Academicus Curioſus.
3. Dn. D. JOHANNES LUDOVICUS APINUS, Archiater Sereniſſ. Princip. Palatini Solisbac. & Poliater Hersbrucca Noricus, Academicus Curioſus.
4. Dn.D. JOHANNES CONRADUS BRUNNERUS, Conſiliarius & Archiater Sereniſſ. ac Potentiſſ. Electoris Palatini &c. Academicus Curioſus.
5. Dn. D. DANIEL CRüGER, Sereniſſimi ac Potentiſſimi Electoris Brandenburgici Archiater & Poliater Stargardienſis, Academicus Curioſus.
6. Dn. D. JOHANNES DOLÆUS, Sereniſſ. Haſſiæ Principis Conſiliarius & Archiater, Collegii Medici Caſſellani Decanus perpetuus, Academicus Curioſus.

7. Dn.

7. Dn. D. ALARDUS MAURICIUS EGGERDES, Prof. Publ. Trevirenſis, Academicus Curioſus.

8. Dn. D. JOH. ÆGIDIUS EUTHIUS, diverſorum Principum Conſiliarius & Archiater, Practicus Hagienſis.

9. Dn. D. GEORGIUS FRANCUS de FRANCKENAU, S. R. I. Eques, Comes Palatinus Cæſar. Regiæ Majeſtatis Daniæ Conſiliarius & Archiater &c. Academiæ Natur. Curioſ. Adjunctus.

10. Dn. D. PYRRHUS MARIA GABRIELLIUS, in Senenſi Lyceo Lector primarius, Academicus Curioſus.

11. Dn. D. MARCUS GERBEZIUS, Practicus Labacenſis, Academicus Curioſus.

12. Dn. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, Archiater Würtenbergico-Weiltingenſis, & Phyſicus Ordinarius Ulmenſis, Academicus Curioſus.

13. Dn. D. ERNESTUS SIGISMUNDUS GRASSIUS, Phyſicus Javera-Sileſius, Academicus Curioſus.

14. Dn. D. SAMUEL GRASSIUS, Practicus Vratislavienſis, Academicus Curioſus.

15. Dn. D. JOH. GEORGIUS GRüBELIUS, Sereniſſ. Vid. Elector. Saxoniæ quondam Archiater, Academicus Curioſus.

16. Dn. D. JOH. BENEDICTUS GRüNDELIUS, Comes Palatinus Cæſar. Inclyt. Styriæ Statuum Phyſicus & Marpurgi Practicus, Academicus Curioſus.

17. Dn. D. JOHANNES LUDOVICUS HANNEMANNUS, Prof. Publ. Kilonienſis, Academicus Curioſus.

18. Dn. D. PHILIPPUS JACOBUS HARTMANNUS, Med. & Hiſtoriar. Profeſſ. P. Regiomontanus, Academicus Curioſus.

19. Dn.

19. Dn. D. CHRISTIANUS HELWICHIUS, Practicus Vratislavienſis, Academicus Curioſus.
20. Dn. D. JOHANNES GEORGIUS KEYSERUS, Phyſicus Saalfeldenſis.
21. Dn. D. JOSEPHUS LANZONUS, Profeſſor Botanices Ferrarienſis, Academicus Curioſus.
22. Dn. D. SAMUEL LEDELIUS, Phyſicus Nobilitatis & Civitatis Grünbergenſis, in Ducatu Glogovienſi Sileſ. inferioris, Academicus Curioſus.
23. Dn. D. SIGISMUNDUS LEDELIUS, JCtus & Advocatus juratus Ducatuum Schwidnic. & Javorenſ. Academicus Curioſus.
24. Dn. D. ROSINUS LENTILIUS, Archiater Oettingenſis & Geyerenſis, Phyſicus Nördlingenſis, Academicus Curioſus.
25. Dn. Lic. JOHANNES DAVID MAUCHARTUS, Phyſicus Marbacenſis Ordinarius.
26. Dn. D. FRANCISCUS MAYR, Celſiſſ. & Rever. Principis ArchiEpiſcopi Salisburgenſis Conſiliarius.
27. Dn. D. JOHANNES CHRISTIANUS MENTZELIUS, Sereniſſimi ac Potentiſſimi Electoris Brandenburgici Aulæ Medicus, Academicus Curioſus.
28. Dn. D. JOHANNES MICHAEL METIUS, Sereniſſ. Viduæ Saxon. Iſenacenſ. Archiater.
29. Dn. D. JOSEPHUS MUSCHEL de MOSCHAU, Phyſicus Glacenſis, Academicus Curioſus.
30. Dn. D. SALOMON REISELIUS, Archiater & Conſiliarius Würtenbergicus, Academicus Curioſus.
31. Dn. D. VITUS RIEDLINUS, Reipubl. Auguſtanæ Phyſicus, Academicus Curioſus.
32. Dn. D. PETRUS ROMMELIUS, Phyſicus Ulmenſis.

33. Dn. D. LUCAS SCHRÖCKIUS, Archiater & Comes Palatinus Cæſareus Nobilis, Phyſicus Auguſtanus, Academiæ Naturæ Curioſorum PRÆSES.

34. Dn. D. CAROLUS SCHRÖTERUS, Phyſicus Zittavienſis.

35. Dn. D. CHRISTIANUS SCHUCHMANNUS, Medicus Electoralis & Provincialis Annæbergicus, Academicus Curioſus.

36. Dn. D. GOTHOFREDUS SCHULTZIUS, Comes Palat. Cæſareus, Poliater Vratislavienſis, Academiæ Naturæ Curioſorum Adjunctus.

37 Dn. D. AMBROSIUS STEGMANN, Medicus Islebienſis, Academicus Curioſus.

38 Dn. D. JACOBUS FRANCISCUS VICARIUS, Medic. Profeſſor Publ. Conſtantienſis, Academicus Curioſus.

39. Dn. D JOHAN. GEORGIUS VOLCAMERUS, Phyſicus Norimbergenſis, Academicus Curioſus.

40. Dn. D JOHANNES BAPTISTA WENCKH, Volacenſis, Nobilis & Liber Franco, Inclut. Statuum Styriæ Medicus, Phyſicus Græcenſis, Academicus Curioſus.

41. D. JOHANNES PAULUS WURFFBAIN, Archiater & Comes Palat. Cæſareus Nobilis, Phyſicus Norimbergenſis, Academ. Leopold. Ephemeridum Director.

CATALOGUS
OBSERVATIONUM
Dec. III. Ann. IV.
Ephemeridum Naturæ Curioſorum.

Obſerv. *Pag.*

Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANCKENAU.

1. De Variolarum reliquiis. 1
2. - Vermibus cum Urina emiſſis. 4
3. - Odoratu deperdito. 7
4. - Vulnere periculoſo manus dextræ curato. 9
5. - Hæmorrhoidibus apertis in puero ὀκταὲτη. 10
6. A Medicina purgante intempeſtîvè adhibita, graviſſima ſymptomata & mors. 11

Dn. D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

7. De Omenti, Uteri & Veſicæ concretione lethali. 14
8. - Aphonia ſ. Mutitate inſolita. 16
9. - Miraculo Medico, quod natura in curatione herniæ inguinalis cum abſceſſu operata eſt. 18
10. - Craſſioribus inteſtinorum perforationibus ſponte natura curatis. 19

Dn. D. PETRI ROMMELII.

11. De Morbillis Epidemiis. 21
12. - Tinnitu aurium mictione ſublato. 30
13. - Urina nigra non ſemper periculoſa. 31
14. - Urina nigra abeſu prunorum Damaſcenorum. 33
15. - Pica in Muliere ſexagenaria. 35
16. - Purgatione vehementi in muliere. 36
17. - Mammæ prægrandi tumore à vermibus, in muliere, copioſè aromata devorante. 37
18. - Tumore magno lateris ſiniſtri à vermibus. 39
19. - Aſthmate à verme. 41
20. - Hydrope deſperato, linctu & ſuctu curato. 42

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

21. Hyſteron Proteron Botanicum, ſeu Pater ex filio. 47
22. De Serpentum coronis non penitus fabuloſis. 48
23. - Vomitu inſectorum aliarumque rerum variorum horrendo & mirabili. 51

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI APINI.

24. De Citro in Citro. 66

Dn. D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

25. De Phoſphoro. 68

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

26. De Aſthmate convulſivo antiſcorbutico ſublato. 73
27. - Ancilla in ſomno ad interrogata reſpondente. 74
28. - Melancholia in prægnantibus. 75

Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

29. De piſce Marino prægrandi & Monſtroſo. 76

Dn. D.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

30. De Vini acidi per acetum Lithargyrii cum maximo bibentium damno, dulcificatione. 77

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

31. De Menſtruo quarto die poſt mortem effuſo. 85
32. - Eunucho naturâ tali. 86
33. - Calculo, pueri figuram ex parte referente. 88
34. - Gonorrhæa Catarrhali. 90
35. - Gangræna in uno pede curata. 92
36. - Nocturni ſomni ab inſolitis interruptione. 94

Dn. D. JOSEPHI MUSCHEL de MOSCHAU.

37. Methodus duplicationis Cubi Geometricæ, monſtrans, quatenus illa ope ſolius circini & vulgaris regulæ, (quod linea vocamus) perficienda ſit. 95
38. Methodus alia duplicationis cubi per quatuor regulas rectangulares. 101
39. Methodus additionis & ſubtractionis Logarithmorum. 102

Dn. D. PYRRHI MARIÆ GABRIELLI.

40. De Mirabili motu ſpaſmodico. 106

Dn. D. JOH. MICHAELIS METII.

41. De Motibus convulſivis ad primum horologii pulſum quater, interdiu periodice, noctu erraticè, in ſomno aliquoties affligentibus. 108

Dn. D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

42. De Dolore occipitis immani, cum ſenſu frigoris in puerpera 110
43. - Pleuritide cum Purpura lethali. 114

44. Va-

44. Valeriana Epilepſiæ Evporiſton. 116

Dn. D. GOTHOFREDI SCHULTZII.

45. De Stella mirabili in Collo Ceti. 118

Dn. D. CAROLI SCHRÖTERI.

46. De Atrociſſima Cephalalgia ex Teredinibus, quæ per aurem dormienti Viduæ irrepſerunt, cauſata. 123

47. - Puero per quatuordecim dies ob vermium copiam muto, poſtea vocali. 124

Dn. D. SIGISMUNDI LEDELII.

48. De Virgula Metallica. 126

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

49. De Utilitate Veſicatoriorum. 130

50. - Fluxu Menſium ſuppreſſo & hæmorrhoidum, ex uſu Roob baccarum ſorbi aucupariæ, provocato & ſublato. 131

51. - Lenimine doloris dyſenterici. 132

52. - Piſciculis vivis deglutitis. 133

53. - Teneſmo ſex Menſes durante. 133

Dn. D. SAMUELIS GRASSII.

54. De Vulnere capitis magno, ſine magnis accidentibus. 134

55. - Clyſterum uſu in hydrope egregio. 136

Dn. D. JOHANNIS ACOLUTHI.

57. De Typocele cancroſa, cum extirpatione teſticuli curata. 137

56. - Horrenda Epulide. 140

Dn. D. JOH. DAVIDIS MAUCHARTI.

58. De Anatome ex Ventriculi vitio imprimis defuncti. 142

59. De

59. De Anatome hydrocephaii. 147
60. - Anatome Iſchuriâ defunctæ. 149
61. - Arthritide male curata. ibid.

Dn. D. JOHANNIS DOLÆI.

62. De Sarcomate. 150
63. - Opio Anthelmintico. 151
64. - Calculi extemporanea generatione. 152

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

65. De Cornu in fronte puelli. ibid.
66. - Febri quartana, larga uvarum paſſarum aſſumtione curata. 153
67. - Quinque filiis cœcis ex patre cœco. 154
68. - Epileptico ſaltante. ibid.
69. - Vomitu ex manus ſiniſtræ contorſione. 155
70. - Globulo plumbeo per triduum in corpore humano detento, tandem per tumorem in inguine extracto. ibid.
71. - Remedio ſingulari ad Luem Veneream curandam. 157

Dn. D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

72. De experimentis circa Venæſectionis utilitatem. 158

Dn. D. SYLVII SAMUELIS ANHORNII de HARTWISS.

73. De Puella ex abſceſſibus internis defuncta. 162

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

74. De hydrope Aſcite, urinæ profluvio ſanato. 165
75. - Vino è mamma excreto. 166
76. - Partu quinque filiorum. ibid.

Dn. D. FRANCISCI MAJERI.

77. De Conceptione Tubaria. 167

Dn. D. SALOMONIS REISELII.

78. De Abſceſſu Lumbari à lapſu. 171
79. - Glandula colli menſtrua. 174
80. - Mammarum papillis ſerum fundentibus. 175

Dn. D. JOH. BENEDICTI GRUNDELII.

81. De fame Canina. ibid.

Dn. D. CHRISTIANI MENTZELII.

82. De Eryſipelate faciei raro. 177

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

83. De Partu Poſthumo. 178
84. - Abortu cum Mola. 180
85. - Impotente & ſtupido. 181
86. Ex Anatome Apoſtemate hepatis defuncti. 182

Dn. D. JOH. BAPTISTÆ WENCKH.

87. De Muliere, quæ exiſtente in Utero Oſſiculorum congerie, ex mortuo fœtu relicta, denuò bis concepit, feliciterque peperit. 184

Dn. D.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

88. De luſu Naturæ in lapide. 188
89. - Abſceſſu Umbilici poſt variolas. ibid.
90. - Morte à tetro odore. 190
91. - Scorbutiço. ibid.

Dn. D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

92. De Experimento çirca noxam lithargyrii. 193

Dn. D. JOHANNIS GRÜBELII.

93. De Apoplexia fortiſſima cum Epilepſia deſperata feliciter curata. 196
94. - Apoplexia in ſene curata. 198
95. - Paſſione Iliaca ex eſu ribium. 199
96. - Iliaca paſſione ex nimio pyrorum eſu. 201
97. - Mania ex ſpiritus Juniperi, ejusque olei abuſu nimio. 202
98. - Dyſenteria indolente non lethali. 203

Dn. D. JOH. GEORGII KEYSERI.

99. De Verme in ſaxo reperto & nucibus verminoſis. 205

Dn. D. JOH. JACOBI FRANCISCI VICARII.

100. De Vino lithargyriato. 208

Dn. D. SYLVII SAMUELIS ANHORNII ab HARTWISS.

101. De Cura Dyſenteriæ Epidemicæ. 215

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.

102. De Hæmorrhoidibus per vomitum rejectis. 217

103. - Viro ab ira muto reddito, & vomitorio reſtituto. 218

104. - Pene & teſticulis intra cavum abdominis lateſcentibus & percuſſo podice in publicum prodeuntibus. 219

105. - Infante ſtante pene in lucem edito. 221

106. - Saliva infantis corroſiva. 223

107. - Herniis ex forti ſuctione mammillarum ortis. 225

108. - Arenæ per alvum mulieris nephriticæ & febre ardente laborantis excretione. 227

109. - Lapillis à Phthiſico per tuſſim rejectis. 228

110. - Renibus & Veſica in Nephritico curioſis. 229

111. - Undecim calculis in inteſtino colo cujusdam equi repertis. 230

112. - Curioſis clitoridis obſervationibus. 231

113. - Funiculis umbilicalibus extraordinariis. 234

Dn. D. MARCI GERBEZII.

114. De febre petechiali, melioris conſtitutionis hominibus, funeſtiore, curata. 235

Dn. D. LUCÆ SCHRÖCKII.

115. De Infante hydrocephalo. 238
116 - Fungo corylino florido. ibid.
117. - Lapide Butleri. 239
118. Ex Anatome Empyematici. 244

Dn. D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

116 De Pelicano. 247

Dn. D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII.

120. De Miro omnium morborum rigore. 249
121. - Gemellis, quorum alter uteri orificio inhærebat, alter verò matre mortua viam exeundi, in latus ſiniſtrum ſibi faciebat. 251
122. - Gemellis, quorum alter ſuo capite alterius capiti in utero inſiſtens, impedimento fuit, quo minus neuter naſci potuerit. 253
124. - Somno Leporino in viro quodam. 254
124. - Luſu naturæ in piro. 255

Dn. D. DANIELIS CRÜGERI.

125. De effectu cerebri Canis in Mania. 256
126. - Urinæ ſuppreſſione. 257
127. - Hydrope paracentheſi curato. 260

Dn. D. VITI RIEDLINI.

128. De Topaſio mixta ſapphiro. 262
129. - Pavonis albi notatu digna excluſione. 263
130. - Calculi veſicæ, mediante ſectione felici extractione. 265

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

131. De Abſceſſu ex Inteſtinorum læſione rariore. 266

CÆ-

CÆSAREO-LEOPOLDINÆ ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM DECURIÆ TERTIÆ ANNUS QUARTUS.

OBSERVATIO I.

Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANCKENAU

De Variolarum reliquiis.

MOrbus hic adeo vulgaris eſt, ut omnes fere corripiat homines, & ſuo modo pandemius vocari poſſit; pauciſſimiq; ſunt, qui ad graviorem ſine hujus invaſione pervenerint ætatem. Eoque fit, ut plerique hominum eum nauci æſtiment, videasque in Germania ruſticorum ac pauperiorum liberos variolis un-

dique ferme obſeſſos in publicum prodire & diſcurrere ſine noxa, cum ditiorū liberi magis curate tractati, poſthabitis generoſiſſimis remediis omnique cura & ſolicitudine fruſtra adhibitâ, inopinato pereant. Ex iſto vero neglectu multi incuriæ ſæpe ſæpius pœnas luunt, dum variolarū reliquiæ varias poſt ſe relinquunt moleſtias, novisque morbis fomitem ſubminiſtrant. Audiamus *Guil. Fabricium* qui cent. VI. obſ. chir. LXXXII. f. m. 609. b. notatu digniſſima proponit exempla: *Variolæ apud nos*, inquit, *varia poſt ſe relinquunt ſymptomata, præſertim in iis, qui non ex arte curantur. Hiſce diebus ex vicino quodam opido adducta mihi fuit puella, cui materia illa acris variolarum ita eroſerat corneam, ut ex utroque oculo facta eſſet, cœca. Etiam nunc curandum habeo puerulum, cui poſt variolas circa juncturas fere omnes* tubercula *&* apoſtemata *ex frigida viſcidaq́ materia remanſerunt. Nonnullos materia variolarum à facie & capite cum impetu ad pectus delabente* catarrho ſuffocante *miſere vitam finiviſſe vidi. Hiſce diebus qq. puerum* paraphimoſi *in ipſis variolis orta periculoſe laborantem curandum habui. Feliciter curata paraphimoſi* abſceſſus circa humerum ſiniſtrum *exortus eſt; is antequam ad Subpurationem perveniret*, catarrho ſuffocante *ſuffocatus fuit. Puero cuidam, cum caput & facies ſupra modum intumuiſſet, delapſa eſt materia peccans ad nervos recurrentes, & muſculos laryngis, ita ut mutus factus fuerit, divina tamen adſpirante gratia ipſum reſtitui.* Hactenus Hildanus. Vidi ego, qui poſt variolas in tuſſim ferinam, in tabem, hecticam & phthiſin inciderant. Puero ſeptenni poſt variolas ſupervenit febris tertiana, poſt quotidiana, ſeu obſervavit *Fr. Oſw. Grembs* in arb. integ. & ruin. hom. l. 2. c. 3. n. 50. p. m. 427. b. Vidi, qui in amblyopian, ophthalmias, cœcitatem, varia

ulcera,

ulcera,ſcabiem malignam, apoſtemata & abſceſſus.Mihi ipſi puero poſt illas abſceſſus in collo ad gulam, vocem tantum non abſtulit, ac raucitatem perpetuam induxit. Non ſemel inde convulſiones, epilepſian, aliaque graviſſima Symptomata oriri vidi. Sic puella 3. ann. quia in variolis reliquiæ materiæ malignæ è corpore non penitus evacuabantur, ſubinde febricula & convulſionibus tentata fuit, Dec. I. Eph. Germ. Cur. Ann II. obſ. 201. Alia XII. ann. poſt variolas in febrim acutam,paralyſin univerſalem, poſtea etiam in petechias incidit, nihilominus ſanata Ibid. Ann. IV. & V. obſ. IX. Alia trima puella in maniam & mortem Ibid. Ann. VI. & VII. obſ. 93. Pædarthrocacen inde ortam notarunt *M. A. Severinus, Pandolphinus* & *Seb. Scheſſerus* in diſp. Inaug. In filio Bregenſi poſt variolas pædarthrocace in manibus, pedibus & ſpina dorſi, ac tandem mors: Dec. I. Eph. Germ. Cur. Ann. VI. & VII. obſ. 108. Alius in Gallia puer poſt variolas curatas habebat in univerſo corpore prorumpentes fungos nucis magnitudine trecentos circiter, cauliculis totidem inhærentibus, circaque unius cujusque fungi radices duo vel tria ulcuscula erumpebant, fungi v. nigri erant & intus ſanguinolenti, æger tamen curatus fuit, teſte *P. Borell.* Cent. I. hiſt. 34. Paſtoris Bleddinenſis Dn. Joh. Nappe filia ſeptennis,poſt variolas ultra ſex annos cephalalgiam ſporadicam in fronte ſæpiſſime paſſa eſt.Vidi uvulam poſt variolas eroſam; immo iis qq. ozænam ſucceſſiſſe. Heidelbergæ A. C. 1673. ubi epidemicæ graſſabantur variolæ aliquos vidi poſt illas ſurdaſtros, alios paralyticos. Medici Neoſtadienſis D. D. J. F. W. filiæ Heidelbergæ poſt variolas oriebatur ægilopia, qualem in alia qq. minore ibidem obſervavi, A. C. 1695. tempore verno Vitembergæ apud

Saxonas plures infantes mihi afferebantur, qui poſt variolas hypopyo laborabant; pleroſque tn. Deo propitio reſtitui uſu ungv. nihili noctu, & mane aqua Reg. Hung. Quare omnibus auctor ero, ne ſpernant mali reliquias, fecundam plurium morborum iliada, ſed moderatis alexipharmacis, bezoarticis atque diaphoreticis, nec non aliis blande evacuantibus etiam in declinatione inſiſtant, heic enim, ſano ſenſu, ſuperflua non nocent.

OBSERVATIO II.

Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANKENAU. De Vermibus cum urina emiſſis.

NOlo heic compilare ſcrinia eruditorum ubi tantum non in omnibus totius corporis humani partibus reperti fuerunt vermes, puta in Sanguine, ſemine, lacte, ſaliva, ventriculo, inteſtinis, utero, vaſis ſpermaticis, venis, arteriis, liene, facie, capite, cerebro, auribus, oculis, naribus, dentibus, cute, corde, ſub epidermide in toto thorace & abdomine, mammis, dorſo, lingua, umbilico, meſenterio, hepate, pulmonibus, pedibus, carnibus, inguine, ſub unguibus, immo ipſo fellis folliculo, ſed & in radice cornuum cervorum, caprarum, arietum, oſtrearum teſtis, in abſceſſibus, aquis, nive, aceto, aere, alibique. Heic ſaltim adnotabo in urina humana ſæpius reperiri, ibique gigni experientia teſte, ut ſcribſit *Chriſtoph Merret* in pinace rerum natur. Britann. qui inde non ſemel excretas ſe vidiſſe teſtatur p. m. 206. Confirmat idem *Henr. ab Heer* de acidulis Spadanis cap. IX. p. m. 86. ubi ægrum una mictione, ſe præſente, &, ut fucum evitaret, matulam tenente, vivos reddidiſſe vermes vidit. Sic. *Melch Sebi-*

zius optimus ille ſenex fere centenarius, brabeutes olim meus, Diſp. I. de vermibus inteſtinorum θ. 14. ut: Renum & veſicæ vermiculos cum urina profuſos viderunt *Fernel.* V. Pathol. 7. *Holler.* l. 1 de int. morbb. c. 54. in Schol. Rondelet. l. de urinis c. 38. Plater. tr. 3. Prax. l. 2. c. 13 *Grotius* refert Erneſtum Hiſpaniæ ducem mortuum eſſe ex verme in renibus ſtabulante & vivente adhuc in cadavere, qui proxima quæque arroſerat ap. *Jo. Muys* in dedic. Podalir. Redivi p. m. A. 6. b. adde *J. Schenk.* l. 3. obſ. f. 463. *Sim. Schulz.* in Eph. Germ. Cur. Dec. I. Ann. III. obſ. 261. p. m. 471. Ego A. C. 1673. Heidelbergæ vidi Viri Celeberrimi filiolam, Florentinam nomine, bimam circiter, quæ termitum myriadibus ſcatebat, eosque non ſolum cum fæcibus liquidis per alvum excernebat (protenus vero atque excrementa fuere reddita, conſumebantur a dictis vermiculis, capitulo nigro, corpusculo albo, magnitudine aſcaridum, aut eorum, qui in caſeis inveniuntur) ſed & per urinam infiniti prodibant, cum corpusculi tabe & imminente morte. A. C. 1692. d. VII. Januar. Vitembergæ tractandum ſuſcepi Studioſum Sileſium, Cluſe dictum, qui ab aliquo tempore calculo veſicæ & hæmureſi laborabat cum pruritu in glande penis, ac tumore circa principium urethræ. Hic mictione excernebat vermiculos vivos albos craſſioresque, quales in pomis, juglandibusve reperiuntur, capitulis rubris. Dedi pulv. ex ☿ dulc. ℈j. Cinnab. nat. gr. XV C. C Phil. gr. XLV. in 4. part. æq. divis. In potu v. Eſſ. abſinth. comp. c. rhab. it. Fl. hyperic. Elix. propr. c. rhab. &c. Ab uſu hujus per 3 hebdomadas nullos minxit aſcarides, nihilominus cacaturiendo mingebat, & micturiendo cacabat, quod pathognomonicū in veſica calculi ſignum recte judicavit *H. ab Heer* in obſ. ſuis opidoraris.

 Immi

Immiſit chirurgus catheterem, quo offendit reſiſtere in urethra verſus veſicam aliquid, unde urina modo promte, modo impedite effluxit. Hinc fiebat injectio cum aqua ☿li & anthelminthicis, & perinæo imponebatur Empl. de ran. c. ☿ Vig. Inde urina copioſe profluxit ſtraminea & opaca cum ſedimento ſabuloſo & ramentis minimis membranaceis & pityris. His præmiſſis commendavi balneum, uſusque eſt tum miſtura a Cl. D. D. P. G. *Sperlingio*, Practico celebri ib. amico meo præſcripta ex Eſſ. traumat. ℨiß Spir. Maſtich. ℈ij. Spir. Bez. D. Buſſ. ℈j de qua ſumebat veſperi gtt. LX. Mane vero ℨß pulv. mei ſeq. ℞ pulv. rad. glycyrrh. ℨj Succin. alb. ppt. millep. ppt. lap. nephr. ppt. ā ℈ij. Inde melius ſe habuit, ac in publicum prodiit. An vero recidivam fuerit paſſus, hactenus reſcire nequivi. Plures vermium cum urina excretorum hiſtorias legimus adnotatas è variis auctoribus ap. *J. Schenk*, l. 3. obſ. f. m. 500. ſeq. *Seb. Scheffer.* in direct. Moroni p. m. 271. *Theod. Craane* tr. de homine cap. X. p. m. 81. & ad h. l. *Dav. Gruebner.* in Med. Vet. reſt. p m. 81. *Athan Kircher.* l. XII. Mund. Subterr. Sect. 2. cap. 7. f. m. 370. *J. G. Walther.* in Silv. med. p. m. 1407. Et cumprimis Eph. Germ. Cur. Dec. I. Ann. I. obſ. 50. p. 148. Ann. IV. & V. obſ. 156. p. m. 198. Ann. VIII. obſ. 14. p. m. 22. Ann. IX. & X. obſ. 13. p. m. 51. Dec. II. Ann. I. obſ. 77. p. m. 183. ſeq. Ann. VI. obſ. 31. p. m. 85. Ann. VII. obſ. 255. p. m. 478. ſeqq. & Dec. III. Ann. I. obſ. 82. p. m. 126. Quomodo denique ex urina putrefacta prodierint Vermes, ſuo docuit nos experimento curioſiſſimus *Jo. Gœdardus* de Inſectis Exper. LI. p. m. 130.

OB-

OBSERVATIO III.

Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANKENAU. De Odoratu deperdito.

E quinque illis vulgo dictis ſenſibus externis minimus neutiquam eſt odoratus, circa quem varia curioſa & in phyſicorum & medicorum occurrunt monumentis. Quod enim animalia amice ſimul degant, hoc fieri, quia unum alterius delectetur odore, opinatur *Athan. Kircher.* de Magnete l. 3. part. VI. c. 1. p. m. 662. additque animalia plerumque odore ſuo plantas ſibi convenientes aut inconvenientes dijudicare. Hinc Celeb. Vir *Conr. Vict. ſchneiderus*, Anteceſſor in alma Leucorea meus, l. 2. de Catarrh. Sect. 2. c. 1. p. m. 247. inquit: *Quidam ad hujus vel illius rei odorem occulta ratione dicto citius deficiunt & prorſus intermoriuntur, ut hanc rem copioſius ab exemplis confirmant* Bruyerinus, Scaliger, Marcellus, Donatus, Lemnius, Zacutus, Mercurialis. Ibique exempla habet eorum, qui roſarum adore &c. perierunt. Ipſe Argentorati mercatoris primarii conjugem novi ante hos XXVI. annos, quæ liliorum alborum odorem abſque animi deliquio perferre non poterat, quare toto illo tempore, quo florebant, domi ſe continere cogebatur. Ego ſane ocymi ſeu baſilici hortenſis, maxime citrati; nec non cyani moſchati albi graveolentem odorem ſine Cephalalgia, aut confuſione capitis ferre non poſſum. Quare de odoribus, eorumque natura & cauſſis, poſſunt variæ legi ſententiæ tum olim ap. *Theophr. Eres.* l. pecul. Hardervici A. 1656. in 12. *Galen.* l. pecul. & *Alcinoum* de Doctrina Platon. cap. XIX. p. m. 499. tum hodie apud *Jo. Amos Comen.* Phyſ. cap. IV. p. m. 52. *Jo. Bravum* l. de

Sa-

Saporum & odorum differentiis, cauſſis & affectionibus. *PerſiumTrevum* ('αναγραμματικῶς eſt Petrus Servius Med. Rom. CL.) Exerc. de Sero lactis cap. 3. p. m. 29. *steph. de Gaſparis* tr. de opobals. cap. I. p. m. 12. ſeqq. Celeberr. J. *P. Brunon.* in Lex. Med. p. m. 639. in primis ap. Subtiliſſimum Sophiatrum *Th. Willis*, de Anima Brut. part. I. cap. 13. *Rob. Boyle* aliosque recentiores. Non ſunt plane nihili, quæ habet *Theophilus Merclinus* diſp. Inaug. de Pleurit. A. 1631. in additam. X. ubi inquit: *Odor, ut odor, etſi nullum occidere poſſit, tamen tam exitioſum aliquid odori conjungi poteſt, ut cum eo adtractum hominem ſubito enecet: vel etiam tam ſalutiferum & delectabile quid, ut morbos, ſæpe totius ſubſtantiæ proprietate tollat.* Hoc pluribus poſſemus deducere, ſi vacaret: Hac vice tantum allegabo aliquot exempla olfactus deperditi. Vir Sexagenarius Heidelbergæ ad inſigne navis, nomine Buchſenſtein aliquando in apotheca vini doliorum integritatem ſolicito oculo perluſtraturus è ſcala decidit improviſo, & ab illo caſu dein per reliquum vitæ tempus ad aliquot annos omnem amiſit odoratum. Dn. Apiarii ſacrorum redituum præfecti Heidelbergæ uxor, D. D. Hornii Medici Norimberg. filia, obeſa femina & aliquot liberorum mater in primo eoque difficillimo puerperio â niſuum parturitionis vehementia odoratum amiſit omnem, ut nec ſumme graveolentes res perciperet, nec poſt XXX. annos recuperaverit usque ad mortem. Sartor Vitembergenſis C. H. ann. 44. a quatuor annis poſt vehementem catarrhum & cephalalgian, amiſit olfactum, ut penitus nil quidquam olfaceret. Vidi alios, qui â nimio pulveris ptarmici, præcipue ſubtiliſſimi illius & alcooliſati dicti Hiſpanici, dicam uſu an abuſu ita odoratum debilitarunt, ut omnem fere amiſerint. In Coryza

ryza â catarrho inundante nares & palatum ac linguam, tam odorem, quam ſaporem ſufflaminari & obliterari quaſi, noto notius eſt. Ab ozæna in Virgine Vitembergenſi, & viro comæ fictitiæ artifice ſublatum olfactum memini. Joh. Weidner Juvenis XXI. ann. von Groß Sachſen aus der Bergſtraſſe numquam olfecit quidquam. Ante hos XXII. annos Heidelbergæ exhibui ipſi emeticum, cum de Saburra in ventriculo, cruditate & anorexia quereretur, & ecce ab iſta commotione excrevit è naribus magnos ſanguinis grumos cum materia purulenta; tuncque cepit aliquam odorum vim percipere.

OBSERVATIO IV.

Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANKENAU.

De Vulnere periculoſo manus dextræ curato.

J. G. Bolermann Scriniarius Vitembergæ vir XXX. circiter annos natus A. 1691. hieme atrociter gladio vulnerabatur infra metacarpum in dorſo manus dextræ, ut fere per medium ſcinderetur, cum læſione vaſorum ſanguiferorum & nerveorum. A chirurgo Elvers vulnus conſolidatur, verum poſtea materia ſanioſa intercus totam occupabat manum cum immenſo tumore ac dolore, ut opus fuerit extus in metacarpo, ac intra pollicem & indicem perforare ad pus educendum Poſt 3. menſes ad me acceſſit, manus erat curva, ad labores prorſus inepta, digiti enim erant rigidi, nec eos ſponte movere poterat, quippe in minimo nec ſenſus, nec motus; in annulari immobili ſenſus erat obtuſus, medius & index levem habebant ſenſum, cetera fere immobiles. Dixi ſpem exiguam aut nullam ſupereſſe; Juſſi tamen ſæpius in canes vivos recenſque diſſectos (antea vero

idem in canibus primo ſtrangulatis fruſtra tentarat) manum immitteret, præcipue circa cor, donec agonizarent, quæ res ipſi optime ceſſit. Interea qq. balſamo utebatur meo polychreſto, quo manum ſæpius ungebat, ita ut poſt paucas hebdomadas & ſenſum recuperaret & motum omnium digitorum, ſi minimum exceperis, priſtinum tamen robur numquam adquiſivit. Vidi olim idem remedium optime conveniſſe Dn. Kellero, Chori Muſici Elect. Magiſtro & organœdo perquam artificioſo. Ille Heidelberga Manhemium evocabatur, cum vero circa Ladenburgum ad Nicri oram obequitaret, littus ſubtus excavatum decidebat, ipſe vero cum equo præceps dabatur, non ſine ſubmerſionis periculo; inde brachium fregit, quod equidem curabatur, ſed motu admodum imminuto, quem tamen correxit ſæpius immiſſo in recens mactata animalia varia brachio; quare macellum frequentabat diligentiſſime, & priſtinam inde recuperavit ſanitatem.

OBSERVATIO V.

Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANKENAU.

De Hæmorrhoidibus apertis puero ὀκταέτῃ.

HÆmorrhoides fluere magis in ætate fervida, quam puerili & ſenili, ſcribſeram in diſſ. de Hæmorrhoidibus p. m. 2. Heidelbergæ A. 1672. ibique in notis n. XIX. p. m. 15. rationes allegavi. Ac n. XX. addidi: *Quamvis forte nec huic ætati videantur plane denegandæ, obſervationes tamen ſunt rariores.* ὁμόψηφος mihi eſt Exc. *Sim. Schultzius,* qui circa finem obſ. XXII. Eph. Germ. Cur. Dec. I. Ann. VIII. p. m. 42. ait: *Talia ego exempla huc usque me legiſſe vix recordor.* Nihilominus ibidem duas recenſet hiſtorias, unam pueri octo præter propter annorum, alteram puelli adhuc minoris natu. Sen-

ten-

tentiam meam calculo qq. ſuo confirmavit Expertiſſ. D. D. *Roſin. Lentilius*, Eph. Germ. Cur. Dec. II. Ann. IX. obſ. 124. p. m. 216. ubi producit Baronis filiolum 9. annorum hunc fluxum Paſſum, & quidem jure hæreditario â Parente. Ad quem locum in Schol. p. m. 217. Illuſtris noſter Præſes, *Celſus I.* eadem corroborarat adducto exemplo tubicinis cujusdam filioli duorum annorum, hæmorrhoidibus & fluentibus & cœcis ſubinde laborantis ex optimo Sene *J. C. Frommanno*, amiciſſimo in hac materia dum viveret, antagoniſta meo, pluriumque aliorum ex *Dan. Men. Matthiæ* obſ. Med. XIV. addiderat. His accenſeo exemplum pueri Vitembergenſis 8. annos nati, filii Joh. Gebelii, qui A. 1691 æſtate hæmorrhoides patiebatur large fluentes. Verum ſeq. auctumno quartana corripiebatur ultra tres menſes, ac d. XI. Januar. An. 1692. conſilium requirebat meum pater ſolicitus. Diebus apyrexias ob vehementem appetitum multa comedit, hocque ipſo augmentum morbo dedit, nihilominus methodice exhibitis remediis paullo poſt reconvaluit.

OBSERVATIO VI.

Dn. D. GEORGII ERANCI de FRANKENAU.

A

Medicina purgante intempeſtive exhibita graviſſima ſymptomata & mors.

NOn ſine indignatione legi, quæ olim *C. Plinius* Major XXIX. H. N. 1. auctor cetero quin graviſſimus & utiliſſimus in medicos Romanos effudit: *Ita hercule in hac artium* (medicina) *Sola evenit, ut cuicumque medicum ſe profeſſo ſtatim credatur, cum ſit periculum in nullo mendacio majus. Non tamen illud intuemur, adeo blanda eſt ſperanti pro ſe cuique dulcedo. Nulla preterea lex, quæ puniat inſcitiam capitalem,*

nullum exemplum vindictæ. Diſcunt periculis noſtris, & experimenta per mortes agunt: medicoque tantum hominem occidiſſe ſumma impunitas eſt. Quinimmo tranſit convicium, & intemperantia culpatur; ultroque, qui perire, arguantur. Et qui autem, ſi rectius mecum reputo, poterat laborioſiſſimus auctor cum ſuis hæc noſtra tempora delineare aptius & comparare, ſi ſingulorum verborum momenta accuratius perpendimus? Tanta ſane credulitas ac veſania & fæcem & florem populi ita occœcavit, ut opilioni, Hippiatro, mulierculæ, cingaro, ſeplaſiario, militi aut alii ex plebis amurca ſe medicum profitenti ſtatim aures arrigat, promiſſis ſesquipedalibus adſurgat, prematque pollicem; nec ſolum argentum, ſed ſalutem vitamque ſuam huic mendacio credat. Ubi ſi emunguntur, recte balathro ſuſpenduntur naſo, in juſtam ſtolidæ credulitatis pœnam. Tunc demum vero γνήσιοι Medici ſufficiunt, ubi fraudibus circumventi ſero, ut Phryges, ſapere incipiunt, & ſuo damno ſæpius irreparabili. Rem hanc olim, cum faſces gererem academicos in antiquiſſima Heidelbergenſium Univerſitate A. 1678. ubi brabeutes pro merito honores, & inſignia diſtribuebam in panegyri propoſui ſub Schemate Medicinæ meretricis, tot impudentiſſimorum aggreſſorum ſtupris ac adulteriis famoſæ. Nec deſtiti ſolicitare Sereniſſimum juxta ac Sapientiſſimum Electorem Palatinum Carolum Ludovicum, cujus memoria æternum benedicta ſiet, ut frenum injiceret ardelionibus iſtis & agyrtis, qui etiam pro incomparabili ſua prudentia mihi clementiſſime adnuit: utut nonnumquam Prætor, Conſul, Senatorve ob leve lucellum, contravenire auſus erat, cui ſerio obſtiti, & rei veritatem apud cordatos hodienum conſtare confido. Nolo querelas, utut juſtiſſimas, repetere, cum homicidiis talibus ultro patrocinentur avaræ iſtæ Harpyiæ, contra Deum & fidem

huic

huic nequitiæ convenientes, quibus tamen ſalus populi tamquam ſuprema in Rep. lex. cordi debebat eſſe. E multis pauca, ſed veriſſima heic allegabo exempla. Ante hos XXIIX. annos Argentorati erat lanionis vidua, quam vulgo Metzger Maria vocabant, hæc in contumaci menſium ſubpreſſione ab opilione draſticum accepit catharticum, & tantum non ob ejus vehementiam ad plures abiit. Heidelbergæ erat Bavarus, quem vocabant den Stroh-Schneider / quia ſtramina minutim concideret pro equorum pabulo; iſte vehementiſſimis aliquot homines purgantibus Libitinæ adſcribſit, & hinc Solum infeliciſſimus nequiſſimusque bipedum vertere cogebatur. Vitembergæ A. 1692. d. 4. Januar. puella fere trima in der Fiſcherey / quæ pridie cum æqualibus luſerat, intempeſtiva matris ſolicitudine poſtero die ab agyrta coemtum purgans ſumere cogebatur; quod atrocitate ſua miſellam ita exagitavit, ut intra paucas horas extrema liverent frigerentque cum naſo, ſupervenirent tormina & jectigationes, illaque eopſe die periit. Civis Vitembergenſis Buſchmann, qui ſpiritum vini deſtillat & vendit, ab hypercatharſi poſt ſumtum â circumforaneo purgans δραςικὸν incidit in hydropem aſciten, ægreque tandem per Dei gratiam â me reſtitutus eſt, qui adhuc ſuperſtes teſtabitur de ardelionis peſſimi perfida temeritate. Pari modo Studioſus quidam Francus â balneatore purgans acceperat, cujus tanta erat vehementia, ut non ſolum poſt centum & plures dejectiones ſincerus promanaret ſanguis, ſed & extrema frigerent, ſupervenientibus lipothymia & convulſionibus. De vita miſere decepti actum credebant cives & ſympatriotæ ejus, meumque rogant conſilium, miſerque non niſi ægre tandem Dei benignitate reſtituebatur. Ut complures alios taceam, quos magno numero allegavi in prælectionibus meis publicis Vitem-

bergenſibus ad *Hippocr.* l. d. Purgantibus. Ut eo magis mirer *Gabr. Fallopium*, virum præclarè doctum, & Anatomes omnium, qui tum in Italia claruerant, peritiſſimum, elogio *Jo. Kentmanni* l. de Calc. in hom. ap. *Jo. G. ſchenk.* in lithogenes. cap. VI. p. m. 9. qui perfectam atque integram ſuperpurgationem ſe numquam vidiſſe fatetur tr. de med. purg. ſimpl. c. 7. nec ſe umquam inveniſſe tam ineptos ac ſtolidos medicos, ut ex pharmaco ab illis inepto modo, atque in immodica quantitate adhibito, facta fuerit ſuperpurgatio & mors, ceu refert *Jo. Melderus* diſp. Inaug. de Hypercatharſi §. 13. Baſileæ 1629. Qui ſi penitius conſideraret aliorum plurima exempla, qualia etiam leguntur ap. *Hipp.* V. Epid. IX. in Antimachi uxore (conf. plura in *Petri Matthæi Pini* Indice utiliſſimo in Hippocr. opera f. m. 138. ſeq.) ap. *Foreſt.* l. XXII. obſ. 16. *Plater.* l. 3. obſ. p. m. 839. *P. Borell.* Cent. 2. obſ. 64. *J. N. Binninger.* amicum meum Cent. I. obſ. 81. & 83. & Cent. II. obſ. 73. *Möllenbrocc.* Dec. I. Eph. Germ. Cur. Ann. I. obſ. 54. alioſque credo mentem mutaret, noſtriſque ſubſcriberet querelis juſtiſſimis, ſævisque plurimorum damnis. Eoque magis confirmor in meo proverbio, quod in Satyræ Med. Cent. II. §. 1. Lit. *α*. A. 1674. propoſui. **Die meiſten Leute ſterben durch unzeitig purgiren und Aderlaſſen.** Saltèm in Germania noſtra cujusmodi eventus tragicos multoties vidimus audivimusque.

(Miſſæ Hafniâ Norimbergam d. 20. Febr. 1696.)

OBSERVATIO VII.

Dn. D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

De

Omenti, uteri, & veſicæ concretione Lethali.

QUantum, & quoties à veritatis ſcopo aberret, etiam ſagaciſſima medentium cohors, præter quotidianos

even

eventus, varia à variis ſcriptoribus conſignata probant exempla, & quamvis raro aliquis reperiatur qui commiſſum à ſe errorem ultrò confiteatur, volo nihilominus penſum humanitatis meæ, quod una cum aliis in affectus ſequentis judicio perſolvi, lubens manifeſtare.

Uxor Oenopolæ ad inſigne S. Spiritus, poſt ultimum ſuum puerperium, in dolorem acerbiſſimum, & pertinaciſſimum ventris incidit, quem comitabantur appetitus dejectus, nauſea, frequens aſſumptorum vomitus, urinæ difficultas, ejusque quoad colorem & hypoſtaſin continua ferè mutatio, alvi ſegnities, dorſi & lumborum dolor, ex his ſignis, quidam iteratam impraegnationem, alii affectionem hyſtericam, alii vero, quibus calculum non tam veſicæ, quam renum ſuſpicabantur; Longo itaque tempore adverſus putatum hunc tortorem militatum eſt; cum vero nulla ſubſequeretur alleviatio, ad aniculas, agyrtas, & circumforaneos, ſe convertit miſera patiens, quorum operam cum diu ſine omni fructu adhibuiſſet, demum vago omnium membrorum dolore correpta, ad extremam redacta eſt contabeſcentiam.

Maritus poſtremam uxoris horam jam jam inſtare advertens, me rogavit, ut vitâ functæ cadaver, pro tam horrendi, nullasque inducias ferentis morbi cauſa indaganda diſſecarem. Petito ejus lubens annui, apertoque abdomine inteſtina flatibus tumida, eaque per funiculum à ſtomacho ad pubem usque in duas quaſi partes diviſa conſpexi, novitate rei adductus, cautè hunc funiculum ſeu potius ſupertenſam chordam manibus apprehendi, deprehendique eſſe omentum quod parte ſui dextrâ inferiore, veſicæ, & uteri fundo, per duram & nodoſam membranam accreverat. Ecce morbi, mortisque cauſam, præter quam nihil defectuoſi in toto corpore, ſi partium ex

longa

longa inedia flacciditatem exceperis, repertum fuit. Quam facile hoc malum, modo cauſa ejus conſtitiſſet, per abdominis inciſionem aufferri potuiſſet, nemo non videt.

OBSERVATIO VIII.

Dn. D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

De

Aphonia, ſeu mutitate inſolita.

ATtonitam reddidit totam civitatem feralis illa aphonia, quæ Ao. 1693. multos ex militibus præſidiariis, uno ferme eodemque tempore apprehendit, mira fuit hujus affectus indoles, præter omnimodam enim vocis privationem, relictis omnibus aliis facultatibus ſartis & intactis, nihil omnino mali attulit, modo diverſo, diverſisque in locis, non fucos neque fungos, ſub ſordium & pediculorum pondere ferè fatiſcentes, ſed robuſtiſſimos quosque, & maximè athleticos martis alumnos, hunc in ſtatione ſuper muros, & valla excubias agentem, illum ſomno ſuper aſſeres ſepultum, alium cum commilitonibus confabulantem, multos ad parietes, & muros mingentes, plurimos vero in Zytopoliis cereviſiam potantes invaſit, atque omnes momentaneè piſcibus magis mutos reddidit. Inſolitum hocce ſpectaculum, ſicut præſentibus primo riſum & cachinnos movit, ita demum non levem iis incuſſit terrorem, nam geſticulationes, quibus correpti miſeriam ſuam indicare volebant, à nemine cognitæ, pro jocis habebantur, donec tragœdiam, non ficta, ſed vera ſcena muta comprobaret. Plurimi hoc malo affecti, catervatim ad me deducti, meæ committebantur curæ, quale vero conſilium in caſu tam inſolito foret ineundum, primo intuitu non occurrit, præſertim cum nullus infauſtæ iſtius gregis, infe-

infelicitatis ſuæ cauſam rationemque reddere poſſet; ne vero medici officio deeſſem, in mentem revocavi Hippocraticum illud remedium, quod *popular. 2. Sect. 5. §. 17.* proponitur; nempe, quicunque derepente voce deſtituuntur, ſi ſine febre ſunt, ipſis venam ſecato, omnes itaque phlebotomari juſſi, exhibito inſuper unicuique eorum Emetico Antimoniali, cum oxymell. ſcyllit. Plurimi his amiſſam vocem ſine alio quovis remedio recuperabant, qui vero aphoni perſiſtebant, iis reiteratum vomitorium propinabam, vocatis ſimul in uſum Liquor. C. C. Succin. & Sp. Ammon. aromatiſat. quibus per aliquot dies in vehiculo idoneo exhibitis, omnes quotquot meæ curæ fuerunt commiſſi, reſtituti ſunt. Recidivam quidem pauci paſſi, iteratis tamen jam dictis remediis integrè ſalvati ſunt De cauſa hujus phœnomeni, variæ erant opiniones, quidam veneficio & philtris, quidam auræ, & aëri malignis, alii cereviſiæ in Zytopoliis potatæ eam attribuerunt. Aliam ego ratus fui cauſam, nempe milites illi athletici & Lucri amantes, non tantum in erigendis munimentis, ſed etiam in perficiendis ductibus ſubterraneis & cuniculis ſtrenuè operam ſuam locârant, unde facile ex commota terra venenati vapores ſulphure narcotico & arſenicali volatili infecti exhalare & à Circumſtantibus inſpiratione attrahi potuerunt, qui cum tempore ad nervos Linguæ delati hanc mutitatem produxerunt; alia inſuper Phænomena ex eadem cauſa ſed multo graviora imo Lethalia, Anno, ſi Deo placuerit, ſequenti communicabo.

OBSERVATIO IX.

Dn. D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

De

Miraculo medico quod natura in curatione Herniæ inguinalis cum abſceſſu operata eſt.

GRaves ſæpè poſt ſe affectus relinqunt Laborioſi partus, quod mercatoris cujusdam noſtratis uxor, non ita pridem eſt experta; hæc per ejusmodi partum herniam inguinalem contraxerat, cui poſt menſes tres, dolor acerbiſſimus ſupervenit; mulier dolorum pertæſa me vocari fecit, cum eam acceſſiſſem, de dolore ventris intenſiſſimo conquerebatur, herniam vero ex pudore reticebat, importunis precibus auxilium & levamen flagitanti, mixturam paregoricam, ex ▽ maſtich. menth. ſyr. Cort. Citr. Sp. Carminat. & paucis gran. Laud. op. præſcripſi, clyſterem etiam ex decoct. emoll. & Carminat. oleo Aureo Ruland & Sale gemm. acuatum injici, & abdomini Cataplasma anodyn. imponi curavi. Hiſce dolor per noctem ita fuit mitigatus, ut patiens ſibi ſanitatem perſuaſiſſet, niſi odor ſtercoreus, quem ex ſtomacho ad os aſcendere ſentiebat, Ileum jam jam futurum prænuntiaſſet. Hoc ſigno inductus ex patiente quæſivi, utrum præter ventris dolorem nullum aliud ſentiret, incommodum? reſpondebat, ſe in ultimo partu per violentiſſimos conatus tumorem durum in inguine ſiniſtro contraxiſſe, quem cum manu examinaſſem, duas in illo reprehendi particulas inſtar farciminis lucanici, oblongas & duras, quas portiones inteſtinorum illuc in partu per violentam preſſuram protruſas judicabam, quare reductio-

nem

nem ſedulo adhibitis quibuscunque intrinſecis & extrinſecis, inceſſanter urgebam, ſed eludebat omnem diligentiam pertinax malum. Mulier interim ſummo cum faſtidio fæces alvinas per os continuo rejiciebat, donec die morbi ni fallor vigeſimâ appareret in tumore illo herniali puſtula nigra, quæ paulo poſt excidua largum relinquebat foramen, per quod ceſſantibus omnibus aliis Symptomatibus excrementa alvi cum impetu effluebant, & licet dirum hoc accidens inſtar monſtri horridi patientem perterrefaceret, recepit illa nihilominus intra paucos dies appetitum & vires, quo viſo recordabar ſeniculæ iſtius cujus hiſtoriam Ephem. noſtrarum, Decur. 2dæ An. 6. pag. 413 retuli, adductoque ex ea prognoſtico, mortis proximæ timorem â patiente mea abegi. Sed ecce miram metamorphoſin, quam quis non malè miraculum medicum dixerit, Poſtquam enim per tres ferè ſeptimanas ex dicto jam foramine excrementa effluxiſſent, mulier priſtinæ integritatis avida, Clyſteribus à me ante præſcriptis proprio Conſilio alvum ſæpius ſolicitare, priſtinamque fœcibus alvinis viam adaperire tentat, neque vano effectu aut irrito conatu, redierunt enim relicto foramine ad antiquum canalem excrementa, vulnere interim â Dno. Bauer eximiæ ſcientiæ, & experientiæ Chirurgo ritè deligatò percuratoque, mulier quæ letho jam adjudicata fuerat per Dei gratiam integrè convaluit.

OBSERVATIO X.

Dn. D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

De

Gravioribus inteſtinorum perforationibus ſponte natura curatis.

INteſtinorum perforationes, læſionesque etſi graviores, non omnes, neque ſemper lethales eſſe præter ſuperius enar-

enarratam hiſtoriam, ſequentes caſus demonſtrabunt. Ruſticus in Patria Luxenburgenſi poſt ingentem ceraſorum una cum nucleis devoratam copiam, in alvum tam adſtrictam incidit, ut nullo eam negocio reſolvere poſſet. Et cum ex arte nullum ſupereſſe videretur ſubſidium, illud natura ſuppeditavit: Nuclei enim iſti, hoſpitii ſui pertæſi, exitum ſibi inde quærentes, abdomen in inguine dextro perforarunt, atque uno impetu quâ datâ portâ proruperunt: Foramen á lapillorum egreſſu ſponte ſua coaluit, neque ullum inde ruſtico remanſit incommodum. Anno reparatæ ſalutis 1682. ſequens caſus Paduâ Romam, ad congreſſum medicum, apud D. Braſſavolam ſub protectione Reginæ Sueciæ haberi ſolitum examinandus mittebatur. Homo ſortis mediocris poſtquam Paduæ benè jentaſſet, rus tetendit; medio itinere ex inſidiis bombardulâ impetitur, & globus non procul ab umbilico abdomen penetrat, non autem tranſit, ſauciatus ad Chirurgum defertur, qui vulnus ſtylo explorat, globi autem nulla ſentit veſtigia, vulnere deligato patientem quieti & diætæ committit; Die ab hinc tertio infirmus ad ſedem cogitur, globumque una cum excrementis egerit, ac brevi dein convaleſcit. Poſt varias ſuper hunc caſum agitatas quæſtiones, tandem hæc placebat reſolutio, Sclopetum, quo globus fuit jactus, erat parvum, ideoque ad transfodiendum non ſatis efficax, inſtrumentum lædens fuit globus rotundus, qui poſtquam abdomen tranſiit, alliſit ad inteſtinum excrementis ſpiſſioribus refertum, illudque cooperante leni fæcum reſiſtentia non diſrupit, ſed fibras & funiculos ejusdem nerveos â ſe invicem disjungendo in illud penetravit, tandemque in craſſioribus excrementis quievit, ac demum cum his per anum exiit, fibris interim ſeſe iterum

con-

contrahentibus factumque foramen absque ſanitatis diſpendio occludentibus.

(Miſſæ Moguntia Norimbergam d. 23. Febr. 1696.)

OBSERVATIO XI.

Dn. D. PETRI ROMMELII. *De* Morbillis Epidemiis.

NOn immeritò mirari quis poſſet, cur affectus ille, de quo jam loquuturi ſumus, diminutivi vocabulo, *morbilli* nempe, nominetur, quaſi parvus admodum & haud conſiderandus morbus eſſet; quia hæc etymologia nihil magni, vel cõnſideratione ſingulari dignum, indicare videtur: quum tamen millenis experientiis conſtet, quam magnam non raro ſtragem, lues hæc pernicioſa, hinc inde ediderit; ita ut jure merito morbis magnis, acutis, & malignis accenſeri poſſit, imò debeat, & á celeberrimis Practicis, poſthabitâ illâ communi nomenclaturâ *Peſtis Puerorum*, longè Scil. convenientiore etymologiâ ſalutetur.

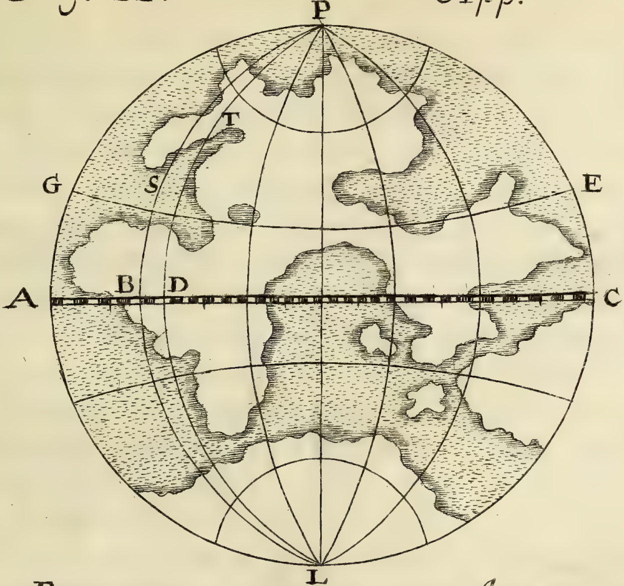
Cum præterita æſtate apud nos, inprimis intra urbem, (in agro enim nihil vel parum admodum de hoc malo audiebatur) morbilli epidemicè graſſarentur, & non ſpernendum numerum infantum & puerulorum, in Cymbam Charontis, cum luctu Parentum præcipitarent; non moleſtum fore Curioſis duxi, ſi plurima ac præcipua, eaque graviſſima Symptomata, quæ morbum iſtum pertinacem & periculoſum comitata ſunt, & quomodo teneram hanc ætatem afflixerint, paucis ob oculos ponerem; accuratiorem enim pathologiam (ut animus quidem fuerat) neque temporis penuria, neque occupationes aliæ quam

plurimæ, jam permittunt, commodiorique occaſioni eam reſervabo,& pauca tantum, prælibabo. Et quidem eo magis, quia inter Medicorum Principes nondum convenit, neque manifeſtum eſt, ſed vel maximè adhuc dum latet, cuinam cauſæ, hic affectus verè & propriè adſcribi poſſit aut debeat. Optandum quidem ut natura horum exanthematum, quid nempe illud eſſet, quod in corpore humano, ſanguinem reliquosque humores ita exagitat,& hujuscemodi vel maculas vel puſtulas, in cute efflorеſcere facit. Et licet ut plurimum fermenti nomine Medicis veniat, attamen certo definiri non poteſt, utrum fermentum illud humores agitans, jam antea in corpore delituerit, vel aliunde & extrinſecus advenerit. Lubentiſſimè igitur adſtipulor celeb. Wedelio, fatenti. Si unquam habemus, car„ mentis noſtræ caliginem deploremus, certè in cauſarum „ cognitione tale quid occurrit, ut non immeritò felicem „ prædicemus, qui rerum potuit cognoſcere cauſas. Nam „ ſi in aliis, ceu minore longè luce cœcutimus, ſine dubio „ hic, tanquam in ſole cœci ſumus.

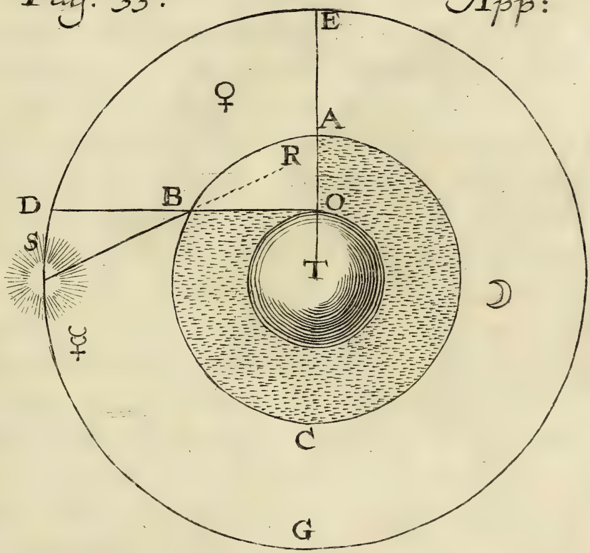
Cauſam immediatam quidem & proximam morbillorum cum aliis agnoſco, particularum impurarum & volatilium in maſſa ſanguinea deliteſcentium, ebullitionemque ſingularem efficientium ab aliis & purioribus, extraordinariam ad cutis ſuperficiem ſeparationem & ſequeſtrationem.

Circa cauſas mediatas verò & proximiores, inter medicos magnus adhuc viget diſſenſus. Multi Variolarum & Morbillorum cauſam proximiorem, cum Arabibus ſanguini menſtruo, (quo embryonem in utero nutriri autumabant,) atque impuritatibus, in alvo materno fœtui communicatis; item ſanguini in vaſis umbilicalibus reſectis, remanenti; alii contagio parentum hæreditario, adſcri-

Pag: 22. *App:*

Pag: 33. *App:*

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

ſcribunt: Sed à Neotericis jam dudum exploſæ ſunt hæ veterum ſententiæ, quanquam non deſint qui priori ſubſcribere aliquo modo videantur. Miaſmata venenata ſanguinem coagulantia, nonnulli; alii v. cum anteſignano ſuo Carteſio, venenum innominatum, ſolisque hominibus proprium, accuſant; ſed nihil aut parum ſaltem dicere videntur. Aſtrali influxui, cœlique occultæ actioni ſive operationi quidam adſcribunt; quæ opinio licet non prorſus interdum rejicienda videatur; non tamen tantum illi adſcribendum, quantum nimis ſuperſtitioſè non nulli ſolent. Sanè ſi ſiderum influxus hîc aliquid contribuiſſet; non in urbe ſola apud nos ſed & extra eam, & in vicinis locis æque hæc lues ſævire debuiſſet, quia influxus illi cœleſtes, non tam anguſtis cancellis includendi. In victu & aëre quidam, tanquam in duabus communium morborum, communibus cauſis, veram cauſam ſtatuebant. Diætam minus obſervatum & convenientem, ingluviem item puerulorum, non parum ad producendum hunc affectum conferre potuiſſe, non inficior, ſicut etiam non nego, aëris conſtitutionem Symbolum ſuum poſſe addere. Sed non ſolum hîc Ulmæ, ſed etiam alibi pueruli ingluvioſi ſunt, malaque utuntur Diæta; & ſi aëris impurior conſtitutio, ejusque inquinamentum, morbillorum cauſa extitit, cur non alibi idem malum etiam alios exercuit? Vix enim credibile, ſolum apud nos & intra mœnia noſtra auram ſpirâſſe malignam, quum tamen ob ſingularem DEI gratiam nos præ multis aliis civitatibus, ſaluberrimo aëre ſubinde fruamur. Et ſane ſi aër culpandus foret, cur ſolum infantes & tenerior ætas huic malo maximè fuit obnoxia? quum tamen magna ægrotantium pars, raro vel nunquam aëri expoſita fuerit. Cur non etiam adultiores, qui eâdem aura veſcebantur eodem vel non

diſſi-

diſſimili morbo correpti ſunt? nam nec febres ardentes, nec malignæ & petechiales, magnam aliâs cum his affinitatem colentes tunc graſſatæ ſunt. Cum tamen ſi aër in culpa eſſet, ille omnes omnino indifferenter ætates, ſi non morbillis, ſaltim non abſimili morbo inficere debuiſſet: (& quanquam morbus hic ut plurimum infantibus & puerulis inſidiari ſoleat, ſæpiſſimè tamen etiam adultos, ætate provectiores, ſenioque adpropinquantes corripit) ni velimus ſtatuere, aëris maligna miasmata, non fuiſſe tantæ energiæ, ut duriora & robuſtiora adultiorum corpora, ſed tenella ſaltim, penetrare & inficere potuerint.

Ex lactis ſingulari correptione & dyſcraſia provenire, nonnulli aſſerebant; ſed hoc credere vetat, quod nullos vel paucos lactentes, aut lacticiniis victitantes, ſed longè plures, aliis eduliorum generibus, ſolidiorique Diætæ aſſuetos morbillis correptos obſervaverimus.

Quidam non infimi ſubſellii Medici, variolas & morbillos hodie cum Kirchero, Langio, Leuwenhoccio &c. putredini animatæ adſcribunt, hincque nil aliud quam verminoſam pullulaginem eſſe contendunt; quam opinionem tamen iterum alii, haud inferioris conditionis tanquam ſpecioſam, & innummeris difficultatibus adhuc ſcatentem, non admittunt, ſicut & ipſe unumquemque ſuo abundare ingenio libenter permitto, qui fateor me nihil verminoſi, (ob defectum forſan microſcopii cui fidendum fuiſſet,) conſpicere & obſervare potuiſſe.

Quicquid tandem ſit, â ſanguine vel quantitate, vel qualitate, vel motu peccante; aut humorum acore vel lentore, à calore noſtro agitato, tanquam principio interno; ſeu ſeri vel lymphæ, (prout nominare velis nam hîc in terminis tam ſcrupuloſi non ſumus) volatili aliquo fermentativo, in motum à cauſa aliqua extrinſeca ſuſcitato, ebul-

ebullitionem, effervеſcentiam & turgeſcentiam talem provenire, veriſimile eſt. Epidemicè ita graſſantes morbillos, malignitatis non fuiſſe expertes, indicio fuit, appetitus abolitus, laſſitudo magna, cum virium ſumma, immò ſubitanea interdum proſtratione; vomitus frequens; extremitatum frigiditas; propenſio in ſomnum, macularum livor, delirium & mentis abalienatio &c.

Plures infantes peſtifera hæc lues ſimul corripuit; ſæpiſſimè iisdem in ædibus duos, tres, quatuor vel quinque liberos, aliquando ſimul, l. paucarum dierum intervallo, aliquando ſucceſſivè poſt unam alteramve ſeptimanam, invaſit. Ego ſimplici vice quatuor vel quinque ſimul in uno eodemque conclavi decumbentibus, auxiliatricem manum medicam porrexi.

Prodromus in plerisque hujus mali fuit. Tuſſis magna, ferina, convulſiva & ferè ſuffocans, cum copioſa, craſſa viſcida ac lenta ſociata pituita; aliis tamen magis, aliis verò minus moleſta: Quibusdam tuſſis erat tantum ſterilis & ſicca, nihilominus tamen quaſi ſuffocativa; utraque diuturna & pertinax.

Tuſſim excipiebant vigiliæ, cephalalgia, cardialgia, febris nunc continua, putrida, nunc inordinata intermittens. Raucedo præterea tam vehemens, ut per plures dies vix plorare vel loqui potuerint. Nonnullis autem raucedo in declinatione demùm accidit tam gravis, tantaque cum moleſtia, ut parentibus & adſtantibus non rarò haud parvam ſolicitudinem, de non amplius recuperanda loquela injecerit.

Hæc atrociſſima tuſſis cauſa etiam fuit ut infantes & pueruli quandoque omnem aſſumptum cibum & potum vomitu rejicerint; interdum verò manente cibo & potu vix aſſumpto, ſolum viſcidam ac lentam pituitam ſ. lym-

pham illorum verò ne vel minimam particulam evomuerint, nonnunquam etiam ſanguinem purum ex ore & naſo, modo copioſè, modo modicè, cum & etiam ſine vomitu, profuderint.

Nonnunquam grave aſthma illos male exercuit; apud plurimos appetitus ſtatim ab initio morbi fuit proſtratus, nonnulli verò ingraveſcente malo, eum amiſêre, nauſeabundique redditi ſunt. Non pauci inedia aliquot ſeptimanarum, ad ſummam maciem, & atropham univerſalem redacti fuêre, ut vix credibile fuerit, illos ſupervivere potuiſſe.

Laſſitudo, viriumque ſumma proſtratio, non parum periculi minitabantur. Quosdam vigiliæ nimiæ, alios ſomnus profundior, item ſternutatio, eruptionis præſertim tempore incommodabat. In quibusdam maculæ admodum tardè, in aliis vero paucorum dierum intervallo prorumpebant. Habui, qui duas tresve ſeptimanas imo plures, dira tuſſi vexati fuêre, priusquam morbillorum vel macularum aliquid conſpiciendum ſe dederit. His erumpentibus tuſſis & vomitus remiſerunt, ſed non ſemper. Plerosque exanthemata hæc copioſè, alios vero minus & mitius fœdabant; in nonnullis tumorem eryſipelatodem mentiebantur; in aliis maculæ morſus pulicum, prout aliâs à Practicis deſcribuntur, referebant; nunc ampliores ſive latiores, nunc anguſtiores, in conſpectum veniebant.

Quemadmodum autem amplitudine diſcrepabant, ita etiam non in omnibus unius ejusdemque, ſed variegati coloris apparebant, rubicundi namque & purpurei, interdum ad plumbeam lividitatem declinabant. Multoties intra biduum triduum aut quatriduum iterum diſparebant, in nonnullis vero longiorem trahebant moram, & non tam facile evaneſcebant. Eruptionem in aliquibus, & ubi efferveſcentia & fermentatio major, ob materiam co-

pio-

pioſiorem & turgeſcentem, tumor & inflatio faciei, hanc interdum lachrymatio item cœcitas aliquot dierum comitabatur. In aliquibus magna deglutiendi, præſertim liquida & potulenta aderat difficultas; nullo vel prunellæ, vel faucium aut colli inflammationis ſe manifeſtante ſigno.

Ante eruptionem, item maculis jam præſentibus magnæ interdum ſupervenêre narium hæmorrhagiæ, nullo in priori caſu ſubſequente levamine, ſecus tamen in poſteriori. Convulſiones epilepticæ & motus convulſivi, etiam ſæpius cauſam metus infelicis ſucceſſus præbuêre. Inquietudo, anxietates, pavores in ſomno, cordis palpitatio, omnes infeſtabant. Pulſus & urina, ſicut in aliis morbis acutis & malignis, infidiſſima ſunt ſigna; ita & hîc ex frequentioribus eorundem mutationibus, nihil cui fidendum fuiſſet, colligi potuit.

Sitis, nunc magna, nunc parva, nunc fere nulla adfuit; moleſtiſſimum quin & periculoſiſſimum Symptoma in plurimis fuit, contumax alvi profluvium, ſive Diarrhœa, *D*yſenteriam interdum æmulans, ſanguineis ſcilicet & purulentis excrementis, quibus teneſmus & ani prolapſus, haud raro, pro majori parvulorum tormento, ſe adſociaverant: quæ omnia miſellos vix non enecârunt, eosque per plures Dies, imò ſeptimanas, afflixerunt, aliquotiesque devicta & debellata jam viſa, quaſi ex inſidiis, denuò invaſerant. Fuêre tamen & alii, quibus alvus juſto conſtipatior reddebatur; iterum alii, qui lectimingio, & involuntaria fœcum alvinarum excretione, lectum & ſtragula conſpurcabant. In multis morbus hic tam multis & gravibus ſtipatus ſymptomatis, à principio invaſionis, & antequam vitæ periculum ſuperatum fuit, ad 5. 6. imo 7. ſeptimanas fuit productus.

Hæc potiora & graviora fuêre ſymptomata, quæ infantes & puerulos exagitare ſolebant, non quidem omnia ſimul, ſed ſucceſſive nunc plura nunc pauciora, nunc graviora nunc mitiora, pro majori l. minore materiæ peccantis ac malignæ fermentatione & furore. Plurimis declinante jam morbo omniq́ue periculo ſuperato, tantus ſupervenit, aurium, narium, genarum, labiorum &c. pruritus, (quod ſymptoma aliâs in principio & ante eruptionem macularum moleſtum eſſe ſolet,) ut intolerabilis miſellis reconvaleſcentibus viſus fuerit, ſibiq́ue, quin ſubinde ſcalperent, moniti licet, & quantum fieri conveniebat, impediti temperare non potuerint, ſeipſosq́ue unguibus lacerârint & vulnerârint.

Ex hactenus recenſitis palam fit quam gravis & periculoſus hic morbus infantibus extiterit, malumq́ue negotii nobis faceſſerit: Siquidem omnes omnino fere practici, hocce in affectu, miſſis aliis, ſolum alvi fluxum, pectoris anguſtiam, & raucedinem ſupervenientem pro lethalibus Signis agnoſcunt, & egomet ipſe aliis vicibus, verum eſſe propria experientia edoctus fui.

DEUM, conſcientiam, hominesq́ue teſtor, ex plurimis hujusmodi ægrotantibus, curæ & inſpectioni meæ concreditis & in quibus enumerata ſymptomata obſervare contigit; prorſus nullum, (per ſingularem DEI gratiam, cui æternæ laudes & gratiæ debentur,) diem ſuum obiiſſe, ſed omnes omnino adhuc ſuperſtites & vivere & valere, priſtinaque ſanitate frui, præter unicum puerum undecennem, ſtolidum & ſtupidum, cui ab indulgentiſſima matre omnia pro lubitu concedebantur, & qui nulla medicamenta aut admittebat aut præpoſterè iisdem utebatur; alvi tandem profluvio contumaciſſimo cum tuſſi vehementiſſima, emaciatus, nil niſi limpidiſſimam eamq́ue frigidam bibens

bibens, neque in lecto manens, ſed in omnibus ſui juris eſſe contendens, à me Prognoſtico derelictus, ad plures tandem abiit.

Et licet, ut ſtatim ab initio monui, lues hæc infantibus adeo peſtifera extiterit, ut magnum numerum in Libitinæ rationes adegerit, & tumulandos proſtraverit; hoc tamen non ita eveniſſet firmiter perſuaſus ſum, ſi in curatione hujus mali, major diligentia & cura fuiſſet adhibita; vix enim decima pars (mea opinione) obiiſſet, ſi vel maturius, vel decenti methodo, parentes, propinqui & medentes, prout conveniebat, ægrotantibus proſpexiſſent.

Peſſimus enim apud nos invaluit mos, ut poſthabitis Medicis major fides habeatur vetulis ſuperſtitioſis, obſtetricibus imperitis, mulieribus magnam in cognitione & curatione hujusmodi affectuum Sapientiam crepantibus, medicaſtris, carnificibus, excoriatoribus & ejusmodi nugivendulis impoſtoribus, omniſcientia medica, ſana medendi methodo, ratione & pietate deſtitutis medicaſterculis, quam conſcientioſis, doctis & expertis Medicis. Plures enim inconſultis Medicis, & quibus aqua fumariæ primum & ultimum fuit remedium, ad patres abiere; qui, ſi convenientibus remediis iis proſpectum fuiſſet, vitam ſervaſſent & ſanitatem recuperaſſent; plurimis, medicamenta præpoſterè nullaque rationali methodo, fuêre adhibita; non paucis, quando res deſperata jam & intra ſacra & ſaxa conſtituta fuerat, poſtliminio quaſi, vocato medico, conſilium & auxilium quærebatur.

Sed miſſis hiſce, paucis indicandum erit, qua methodo laborantes liberâri potuerint, imò curati & ſanati fuerint. Quid alii fecerint de illo minimè fui ſolicitus. Curationem igitur ut plurimum, non tamen ſemper, eccoprotico aut leni aliquo purgante, additis non raro aliquot

Mercurii dulcificati, (remedio his in affectibus ſatis laudabili) granis; vel vomitorio leni auſpicatus ſum. Maculis autem in apricum provenientibus, aut jam præſentibus, à purgantibus planè abſtinui: Heroicum alias remedium, Venæſectionem nempè, (quam quidem non in totum rejicio,) quia in hac tenella ætate majori cautela circa hanc procedendum, plures ob cauſas, præſertim etiam quod ab hæmorrhagia ſpontanea, nullum ſubſequutum fuerit levamen, ſtudiò omiſi, & loco hujus eruptionem promoventibus, non pellentibus; orgaſmum & nimiam efferveſcentiam mitigantibus vel compeſcentibus; cordialibus item confortantibus, alexipharmacis, Bezoardicis, Sudorem modicè elicientibus, omiſſis volatilibus & calidioribus uſus ſum: Specificis inſuper gravioribus Symptomatis adpropriatis, ſtomachicis, putredini ac malignitati reſiſtentibus, antiſcorbuticis nonnunquam admixtis, rem omnem abſolvi. Calorem mediocrem & temperatum, commendavi, hicque divina adſpirante gratia, me ad unum omnes feliciter integrè reſtituiſſe, rumpantur ut ilia Momo, ſalva conſcientia teſtari poſſum. DEO Triuno ſit laus & honor in ſempiterna ſecula.

OBSERVATIO XII.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De

Tinnitu aurium, mictione ſublato.

NObiliſſima quædam matrona noſtrâs, ſeptuageſimum jam ſupergreſſa, ſubinde auditus difficultate cum tinnitu aurium moleſtiſſimo, vexabatur: Et licet varia adhibita fuerint remedia, nullum tamen ab iis ſingulare percepit

cepit ſolatium; quoties autem urinam reddebat, toties etiam, & ſtatim poſt mictionem, tinnitus ceſſavit; quod qu i dem aliquamdiu in principio non animadvertit; poſtquam vero mictionem levamen afferre obſervavit, medicamentis prorſus valedixit, ſæpiusque revertentem tinnitum, hoc ſuo euporiſto, emiſſione nempe urinæ, per longum temporis intervallum, ſemper & feliciſſime abegit & curavit.

Multa in Medicina occurrunt, quorum vera ratio, inventu non adeo facilis eſt.

OBSERVATIO XIII.

Dn. D. PETRI ROMMELII,
De
Urina nigra, non ſemper periculoſa.

COmmunis ferè apud Practicos regula eſt: Ubi urina nigra excernatur, ibi mortem in propinquo eſſe; cum ſummæ malignitatis vel maximæ humorum corruptionis, & omnium facultatum, ut loquuntur debilitatis, viriumque proſtratarum, indicium haut fallibile habeatur. Sed non perpetuæ eſſe veritatis hanc aſſertionem, obſervatio ſequens evincet. Mulier, ſeptuagenaria proximior, præfecti quondam in Tomertingen Vidua, pleuritide corripiebatur, cum Symptomatibus graviſſimis, alias affectum hunc comitari ſolitis. Varia quidem, ſed neſcio qualia adhibita fuere remedia, incaſſum tamen omnia; quapropter haud levis metus de moriendi neceſſitate apud illam excitatus fuit, qui adhuc major factus eſt, quum urinam quam excernebat, prorſus nigricantem, imo colore atramentum ſcriptorium referentem, cerneret.

Mortis

Mortis hæc ut ipſi aliisque videbatur candidata, in cenſum Libitinæ, licet jam exſucca & exſanguis fuerat, venire renuens, per expreſſum nuntium mihi mittit urinam inſpiciendam ſtatumque morbi per iſtum explicat, ſimulque reſponſum ad quæſtionem, utrum nempe ob atram hanc urinam, neceſſario ipſi moriendum, & utrum prorſus pro ſigno lethali habenda & judicanda ſit? poſtulat quo domui ſuæ, ſi ita in fatis foret, in tempore adhuc proſpicere poſſet? cum appendice, ſi moriendum ſit, non amplius ſe impenſam facere, multo minus, medicamentis corpus ſuum fatigare, ſed extrema expectare velle.

In ancipiti hærens, novellus adhuc tum temporis Practicus, quid dicendum, quidve faciendum dubius, prognoſtico, vitæ ulterioris cupidiſſimam relinquere inhumanum & Medico indecens ratus; Spe tamen vana moribundam forſan, lactare, vitam & ſanitatem in tam periculoſo ſtatu polliceri, meque ſic aliorum ludibrio & cachinnis, ſi aliter res caderet exponere, & exiſtimationem qualemcunque meam proſtituere, inconſultum duxi: Nihilominus tamen re accuratius penſitata, omnibusque circumſtantiis probè conſideratis, imprimis quod natura non rarò per inſolitas vias, & per non cogitatas metaſtaſes, ſui conſervationem intendat; deque viribus vetulæ non omnino proſtratis certior factus; bono animo eſſe per nuncium juſſi, brevique illam reconvalituram, ſi modo mandatis obtemperare vellet, (vitam enim & mortem in illius poteſtate poſitum eſſe) ſpem non mediocrem feci, tantumque hoc modo effeci, ut pollicitationi meæ fidem adhibens, quicquid præſcripſi, lubens aſſumſerit, vimque morbi ita ſuperârit, aliquotque annis ſupervixerit.

Communis ferè apud plures, præſertim gentem ruſticam, mos invaluit, ut à Medico apodicticè ſcire geſtiant, utrum

utrum ægrotans certô ſit moriturus nec ne? priori caſu à medicamentis abſtinent, nec facile conditionatam reſponſionem admittunt; unde non rarò accidit, ut illi, ex præconcepta opinione, ob propriam negligentiam moriantur, qui ſi majorem fiduciam in DEO & Medico poſuiſſent, mortis periculum evaſiſſent.

Ex hac obſervatione liquet, dictamina Medicinæ, & ſigna pro maximè lethalibus vendita, non ſemper Experientiæ reſpondere; nec juvenem Medicum & novellum Practicum, modo omnia probe mentis trutina penſitet & conſideret, ſtatim animum deſpondere debere; memor, quod ſicuti Experientia haud rarò fallax eſt, ita etiam nonnunquam artis regulas, & prognoſtica, iſtis fulcita & innixa, falli & fallere poſſe.

OBSERVATIO XIV.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De

Urina nigra, ab eſu prunorum damaſcenorum.

EX præcedenti obſervatione didicimus: ſigna prognoſtica, artis regulis licet ſuffulta, non ſemper & undique firmo ſtare talo, ſed interdum vacillare immò collabi. Neminem enim fugit, quam fallax ſignum urina, & cui minimè fidendum, præprimis in morbis acutis & malignis, ſæpe ſæpius exiſtere, Medicumque non ſatis circumſpectum, decipere ſoleat.

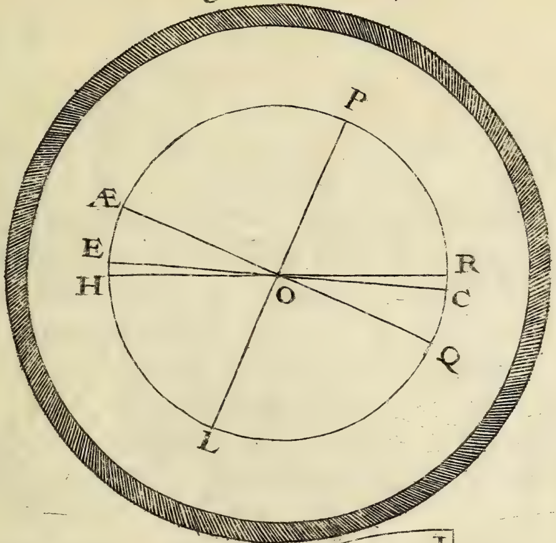
Notum inſuper eſt, urinam pro ratione aſſumtorum tam odoris, quam coloris & contentorum ratione, variis obnoxiam eſſe mutationibus. Hoc patet vel maxime ex eſu aſparagorum, urinam graveolentem & fœtidam, quaſi

ex tempore, cauſante: nonne qui ſuccinatis, terebinthinatis, juniperinis, aliisque his ſimilibus utuntur, urinam emittunt, violaceum odorem ſpirantem? quod plurimis etiam accidit, qui nihil horum aſſumunt, interim tamen nephritide & renum calculis moleſtantur. Urinæ cui pinguedo vel oleoſi aliquid ſupernatare ſolet, non raro, etiam Medicos, de febre hectica conſumente, anxios reddidit, talemque mingentibus, non levem magni periculi metum incuſſit; quum tamen aſſumptis pinguioribus, & oleoſis cibis, nulli calori conſumenti & tabifico, originem debuerit. Crocus & Rhabarbarum, iteratò vel copioſius aſſumpta, nimia flavedine urinam tingunt, ex qua dein imperiti, & impoſtores Uromantæ, neſcio quæ mala fingunt & dum aliâs ſani, vel copioſorem, odoratiorem, vel coloratiorem urinam mingunt, varia & ſibi, & talem mingentibus, in œconomia animali mala & defectus, quaſi depingunt; quum tamen, ſi penitius res conſideretur, hallucinati ſint. Miſſis aliis, caſus modo recenſendus, rem omnem credo expediet.

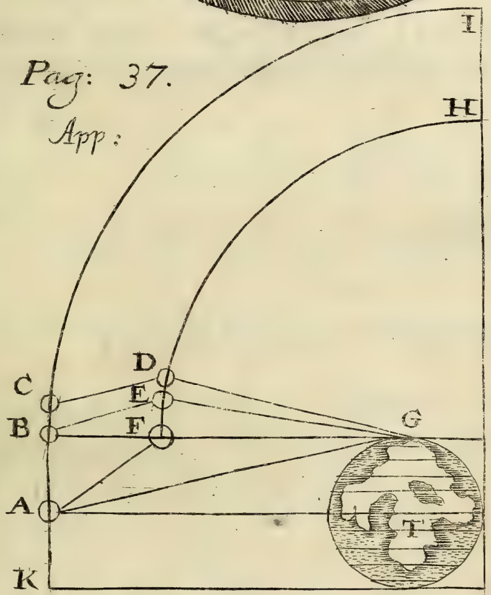
Fœmina honeſta, ſenex vidua, Maria Mürdlin / craſſiori & viliori Diætæ ab infantia aſſueta, parum de illis quæ excernebat ſolicita, raroque adverſa valetudine tentata, ſenio tamen adpropinquante, majorem ſui curam gerere incipiens, inopinatò obſervat, ſe mingere lotium nigredine atramentum ſcriptorium referens: hoc phænomeno perterrefacta, pro peſſimo ſigno & omine id habens, conſilium & auxilium meum anxiè implorat, quo quidem non defui, & ſuperiori exemplo commonefactus, præſertim cum de nullo dolore, manifeſta ægritudine vel moleſtia ſingulari, conquereretur, bono animo eſſe juſſi, quidque faciendum indicavi; urina mox ad naturalem ſtatum revertente. Paucis tamen elapſis diebus urina denuò prorſus

nigra

Pag: 35. App:

Pag: 37. App:

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

nigra apparet, ſed cordatiorem jam factam mingentem, non ita terret, ac cum prima vice atramentum, ut ipſi videbatur, mingeret: & cum poſtea pluries hoc acciderit, ſuaſu meo, ut quicquid vel ederet aut biberet, & quomodo poſt alimentorum aſſumptionem, ratione excretorum ſe haberet, accuratius obſervaret & examinaret, deprehenſum ab illa ipſa & domeſticis fuit, hoc phænomenon, prunis damaſcenis coctis & comeſtis originem ſuam debere, quotiescunque enim hiſce pro cibo utebatur, toties etiam urinam absque dolore aut ardore craſſam & nigerrimam eminxit. Hoc animadverſo omnem futuri mali timorem plane abjecit & adhuc, octuagenariæ jam proxima (ſi ſenectutem quæ ipſa morbus, excipias,) bona valetudine fruitur.

Poſthac etiam in aliis non ſemel urinam nigram, ſine noxa, & ut plurimum feliciter ſuccedente curatione obſervavi.

OBSERVATIO XV.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De

Pica in Muliere ſexagenaria.

Cum pica aliâs juvenculas chloroſi laborantes, & menſium emanſione, vel inordinato fluore moleſtatas, inprimis autem feminas gravidas, præſertim primis geſtationis menſibus, exercere & vexare ſoleat, (quanquam etiam viri non prorſus ab hoc malo immunes ſint, ut exempla præſtò ſunt,) curioſum eſſe exiſtimo, ſi curioſis vetulam intra Sexageſimum & Septuageſimum ætatis annum conſtitutam, à pluribus annis non amplius menſtruis obno-

xiam, tali prægnantium aliâs proprio affectu laborantem, ſiſterem.

Uxor Petri Aebtlins / hortulani, Barbara nomine, mulier non obſtante ætate graviore, vegeta, robuſta, & laboribus aſſueta, ſexageſimum ætatis annum jam dudum ſupergreſſa, ſingulari & vehementi appetitu comedendi cretam accendebatur, quo ſubinde creſcente, temperare ſibi amplius non potuit, quin quotidiè ferè, & quidem per ſat longum temporis ſpatium cretam, ad drachmæ unius vel alterius, quandoque etiam transſcendentem quantitatem, ſi copia dabatur, inſtar delicatiſſimi edulii & cupediarum devoraverit, ſine tamen notabili noxa, & licet de utendis medicamentis ſæpius admonita fuerit, ea tamen poſthabuit & præter conſuetam purgationem annuam nihil admiſit.

OBSERVATIO XVI.
Dn. D. PETRI ROMMELII.
De
Purgatione vehementi in muliere &c.

MOdo dicta Barbara, de qua in præcedente obſervatione dictum eſt quotannis corpus purgante medicamento luſtrare ſolita, â quo ſi non ad minimum tricies, locum ſecretiorem adire cogebatur, ſtomachabunda me convenit, deque malè impenſis nummis maximopere conqueſta eſt, juratò aſſerens, nullum cum ſucceſſu, neque ſibi, neque liberis ſuis exhiberi purgans, ſi non tantum & tamdiu purgaret, donec manuum ac pedum digiti contraherentur & ſpasmodicè incurvarentur. Nolens volens igitur vehementia Catarctica, coactus, præſcribere debui, eaque tota die qua tali catarctico utebatur, de ſuperveniente

malo

malo majore anxius hæſi. Accedentibus autem (quod non ſemel factum,) convulſionum & motuum ſpasmodicorum prodromis, læta exultabat, & ſibi ſuisque de laudabili operatione gratulabatur, ſoſtroque cum gratiarum actione ſoluto, de non obliviſcendo tam bono medicamento, ulteriori uſui in poſterum adhibendo, non ſine ſolicitudine, me admonuit & rogavit.

OBSERVATIO XVII.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De

Mammæ prægrandi Tumore â vermibus, in muliere copioſè aromata devorante.

QUantas moleſtias, quantaque & haud raro ſatis periculoſa Symptomata vermes & lumbrici in corpore humano gignere ſoleant, vix quenquam ex ordine Aſclepiadeo, etiamſi vix à limine Medicinam ſalutârit, fugere poteſt. Operoſus eſſem ſimulque curioſis moleſtus, ſi hinc inde ſparſas hiſtorias colligere & Lectoris patientiâ abuti vellem: referam ſaltim quæ in Martini Präglers/ Textoris noſtratis uxore obſervavi.

Hæc cœlebs adhuc, & ante initum conjugium febre alba ſeu chloroſi laborans, præter alia aromata, macin videlicet, Cinamomum, Caryophyllos, Cubebas, etiam Zingiber, in delitiis habebat; præ omnibus tamen maximè piper appetivit & occaſione ita ferente, quod quotidie ferè fiebat, piper pulveriſatum, non ad drachmas tantum ſed ad ℥ß. ℥j. & ultra, ſumma cum voluptate abliguriebat, ſine ulla moleſtia quidem, quandoquidem cœteris paribus

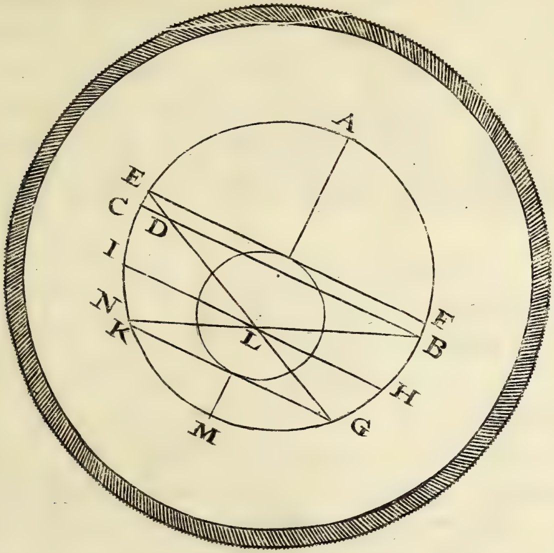
 op-

optima frui ſanitate videbatur. Aſt marito juncta, aliquot elapſis ſeptimanis, menſes emanere & præter abdomen etiam mamma ſiniſtra grandior fieri atque tumeſcere obſervatum eſt, & proinde gravidam illam, mulierculæ pronuntiarunt. Quia verò dicta mamma indies incrementum ſumere doloresque intolerabiles parere animadverſum fuit, varia fœminæ multiſciæ adhibuêre medicamenta, quibus nihil effectum, ſed potius mammæ tumor auctus eſt, & ad tantam molem excrevit ut ordinariam magnitudinem vel quadruplo ſuperaverit, & intolerabiles moleſtias tam onere ob quantitatem nimis auctam, quam etiam dolore & inflammatione, creârit; ut proinde me accerſere etiam nolentes, opus habuerint.

Primo intuitu mammæ tam enormiter grandis, colore dolore & ardore gangrænam quaſi minitantis, obſtupui; officio tamen non defui, & cataplasmatibus, linimentis, emplaſtris aliisque ad rem facientibus mammæ tumefactæ proſpexi, inſuperque interna pro compeſcenda febre ſat gravi, exhibui; pauco tamen vel nullo cum levavime; moles enim mammæ prægrandis, non ſolum ſupinæ jacenti ſummam anhelitus difficultatem, præcordiorum compreſſionem, & ſuffocationis periculum, ob onus pectori incumbens minitabatur, ſed etiam lateri huic vel illi incumbenti, mamma tunc propendens atrociſſimos dolores, cum deliquiis efficiebat.

Tam febri, vigiliis continuis, ut & doloribus maximis, aliisque gravibus Symptomatis ſtipatæ; quam etiam mammæ tumori & dolori, idoneis remediis obviam itum, inter alia etiam Spiritum Salis dulcem, guttatim ſumendum præſcripſi, à cujus uſu plurimi minimi vermiculi per alvum fuêre excreti, quibus perſpectis ulterius inſtiti, & etiam anthelminthica alia exhibui, eo ſucceſſu, ut myriades minimorum

Pag: 38. App:

Ad pag: 16. Append:

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

nimorum vermiculorum excretæ fuerint, cum omnimoda mammæ detumeſcentia & reditu ad priorem naturalem ſtatum, remiſſione dolorum, febris, reliquorumque illam concomitantium Symptomatum omnium; ita ut expulſa innumerabili vermium multitudine, brevi poſt, integrè cum ſanitate in gratiam redierit, ſuoque tempore fœtum feliciter enixa fuerit.

Tria hoc in caſu mihi videbantur notanda. 1. Quod omnes omnino vermiculi, unius ejusdemque figuræ & magnitudinis inſtarque ſtraminis conciſi & compreſſi fuerint, longitudine hanc menſuram non ſuperarint. 2. Quod in muliere, aromata & inter illa Zingiber & piper in tam larga & excedente doſi, & tamdiu aſſumente, tam immenſa vermium ſoboles progigni & ſtabulari potuerit. Notum quidem eſt, etiam aromata vermibus eſſe obnoxia. 3. denique mammam prægrandem excluſis reptilibus his inſectis, absque omni ulteriori moleſtia exulceratione aut puris evacuatione, detumuiſſe, priſtinamque figuram, quantitatem & qualitatem tam cito recuparâſſe.

OBSERVATIO XVIII.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De

Tumore magno lateris ſiniſtri, à vermibus.

HIc caſus alium, primis praxeos meæ annnis à me obſervatum, in memoriam mihi revocat. Bartholomæi Rauhen / Sutoris uxor mulier provectioris ætatis & quinquagenaria jam major, in hypochondrio ſiniſtro, tumorem pugni magnitudine diu non ſine plurimis moleſtiis & incommodis, patienter quidem tulerat, & à tribus celeberrimis

mis Medicis, diverſo tamen tempore tractata fuerat; hoc lienem & malum hypochondriacum, illo renem, meſenterium &c. tertio flatus vel aliud aliquid malo huic originem dediſſe, pronunciante. Poſtliminio tandem & ego vocatus, nulli certæ tumorum claſſi, tumorem hunc magnum colore à reliqua cute non differentem duriuſculum quidem, non tamen ſcirrhoſum, manibusque liberius tractatum, dolorificum, adſcribere ſive adnumerare potui.

Varia quidem medicamenta, omnia planè faſtidienti, propoſui, ſed ipſi ut intra corpus aliquid horum adſumeret, perſuadere non potui, propterea, quia in juventute & adultior facta, ob vermes, ſubinde ipſam infeſtantes, plurima ut referebat medicamenta ſumere coacta ſicque ventriculum maximè nauſeabundum nacta fuerit, ita ut poſtea ob ſtomachi iratum Archeum, omne aſſumptum pharmacum, vix deglutitum, vomitu rejicere cogeretur, etiamſi illud absque nauſea deglutiverit.

Hoc audito, non levis ſuſpicio apud me exorta eſt an non vermes (non obſtante ætate, quia nulla ab inſectis his immunis eſt,) tumoris hujus magni cauſa eſſe poſſent: multis igitur verborum lenociniis, tantum tandem effeci, ut patiens catarcticum pharmacum ſe aſſumere velle promiſerit, ſtatimque adlatam potionem, ſerena quidem fronte exhauſerit; quam tamen ventriculus vix ingreſſam, tanquam ingratum advenam, convulſus quaſi, cum impetu hoſpitio ejecit. Ecce (inquiente patiente) non mea, ſed ventriculi admodum nauſeabundi culpa hoc evenire, cum omnia quoad palatum & guſtum capere queam & lubenter etiam capiam; ob ſtomachi tamen malitiam retinere haud poſſim.

His viſis & obſervatis, adnuente patiente, ſtatim aliud pharmacum, ex Elect. de Tamarindis cum fol. ſen. ſemin.

Cynæ

Cynæ &c. concinnatum, ex pharmacopolio peti curavi, & ſub forma boli craſſioris exhibui; quod me adhuc præſente, benè iterum deglutivit; & quamvis iratus ventriculus denuò illud repellere conatus ſit, ob conſiſtentiam tamen ſpiſſiorem & ſolidiorem non valuit. Poſt unius alteriusve horulæ moram, tantam vitioſorum humorum ſaburram, & cum iis vix credibilem vermium & lumbricorum majorum, minorum & minimorum per inferiora dejecit, ſtatimque tumor lateris ſiniſtri evanuit, ut ſatis mirari non potuerim, ne veſtigium quidem ullius inæqualitatis, ne dicam tumoris, remanſiſſe.

OBSERVATIO XIX.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De

Aſthmate â verme.

DUm de vermibus & lumbricis nobis ſermo eſt, aliam ſubnectemus obſervationem; Quandoquidem nullus ſexus nullaque ætas ab hac verminoſa luce immunis ſit, ut plurimum tamen ætatem puerilem præ aliis infeſtare, proinde etiam à Practicis inter morbos pueriles & infantiles reponi ſolet. Sæpiſſimè tamen accidit, ut etiam ætate provectiores, & ad ſenectutem jam declinantes, beſtiis iſtis diverſimode, immò graviſſimè incommodentur.

Ante ſex vel ſeptem circiter annos, ſatis mirari non potui, quod per integrum annum, imò diutius, quam plurimos nactus fuerim, mediæ & conſiſtentis ætatis ægrotantes, qui licet ne minima de vermibus & lumbricis adfuerit ſuſpicio iisdem nihilominus eos ſcatere, experientia docuit: cumque aliquoties, poſt uſum medicamentorum, lumbricos,

de quibus plane non cogitabatur, excerni viderimus, ſemper ferè deinde medicamentis aliis, anthelmintica commiſcuimus, & hoc non ſine ſucceſſu. Inter alia Spiritum Salis dulcem, ſatis proficuum deprehendimus.

Inter plures tunc ægrotantes, conjux etiam Laurentii Mantzen / ſexageſimum jam ſuperata, per aliquot ſeptimanas, difficulter admodum anhelitum trahebat, magnaque pectoris anguſtia, aſthmate cum tuſſi & febricula, vigiliis capitis dolore &c. angebatur: quæ cum domeſticis remediis cedere recuſabant, noſtrum conſilium & auxilium imploratum fuit, & quidem tam felici ſucceſſu, ut ægra ſtatim poſt aſſumptum medicamentum laxativum, non verè purgans, quo alvo conſtipatiori conſuleretur, vomere cœperit, ſimulque lumbricum longum & magnum, de quo ne minima ſuſpicio antea fuerat, ſimul evomuerit, omniaque enumerata ſymptomata, excluſa hac beſtia in totum remiſerint, & ægra integræ ſanitati reſtituta, curaque primo ſtatim intuitu diuturnior futura viſa, hoc unico eccoprotico, cum admiratione & gaudio utriusque medentis nempe & medicatæ, perfectè abſoluta fuerit.

OBSERVATIO XX.

Dn. D. PETRI ROMMELII.
De
Hydrope deſperato, linctu & ſuctu ſerpentum curato.

CUm omnia à DEO T. O. M. propter hominem facta ſint, & etiam ea, quæ ſummè peſtifera & venenata habentur, & revera ſunt, hominibus, ritè uſurpata, ad conſervandam vitam & ſanitatem, imo ad recuperandam hanc

ſi

ſi amiſſa fuerit, conducant; mirum adeò non erit, ſerpentes, beſtias illas ab ipſo DEO quidem maledictas, multiplici modo hominibus, tam ſanis quam ægrotis, præſervativè & curativè, uſu venire.

De ſerpentini lapidis, Pietra de Cobra dicti, virtute veneno reſiſtente, illudque debellante, atque ex corpore educente, ante non plures annos, ſat magna ubique fama percrebuit, cui eò major fides fuiſſet adhibenda, ſi non conſtaret, plurimos ejusmodi lapides fuiſſe factitios, nec ſemper & ubique effectus ſperatos edidiſſe.

Quam ſaluberrima medicamenta ex ſerpentibus & viperis venenatiſſimis conficiantur, quantisque deſperatis viſis morbis, maledictus aliâs hic vermis, ſerpens inquam. medeatur, lippis & tonſoribus notum, imo notiſſimum eſt. Hinc factum ut Ægyptii, ſerpentem pro ſymbolo vitæ & artis medicæ ſibi elegerint.

Sed non ſolum uſui medico inſecta hæc, ſed etiam culinario & menſali inſerviunt, victumque & nutrimentum haud ſpernendum, & ruſticis ſanis, & Magnatibus non undiquaque valentibus præbent. Indis caro eorundem non ingratus cibus: in Italia, præſertim Romæ & in vicinia, plurimi veſcuntur ſerpentibus.

Nimium prolixus forem, ſi curioſum Lectorem pluribus hujusmodi detinere ſatagerem, quæ fuſius paſſim inveniri & legi poſſunt.

Nemini Medicorum curioſorum, vel ſaltim eorum, quibus Celeberrimi Athanaſii Kircheri egregia ſcripta evolvere volupe eſt, præſertim etiam iis qui Italiam, & in ea orbis quondam dominatricem, & urbium urbem, Romam inquam, viſitârunt & curioſius perluſtrarunt, ignotum eſſe puto, non adeo procul ab urbe laudata, reperiri ſpecum quandam ſeu cavernam, à vaporibus ſubterraneis,

 ex

ex foraminibus, quibus poroſa ſatis & perforata quaſi eſt, prodeuntibus calefactam; ut vaporarii inſtar ſudoribus proliciendis apta nata ſit, quam Itali *la Grotta delli Serpi*, vocant (& de qua modo laudatus Kircherus libr. *3*. Part. *7*. cap. 4 § 11. p. m. 803. ſeqq. videri poteſt,) in qua deſperatis morbis, lepra, hydrope, ſcabie fœda, lue Venerea, convulſionibus, arthritide, podagra, aliisque gravioribus, affecti, & à Medicis derelicti, ſerpentum linctu & ſuctu, ſanitati reſtituuntur.

Quandoquidem autem hæc ſanandi methodus Italis, inprimis vero Romanis non adeo infrequens ſit; quumquotannis plurimi ſanitatis recuperandæ gratia, vaporarium iſtud frequentant, ſeque ſerpentibus iſtis lambendos & ſugendos ſubjiciant, rarius tamen, noſtra opinione, Germani huic curæ ſe committunt, nec recordemur nos exemplum aliquod vel legiſſe vel audiviſſe: proinde non ingratum fore Lectori Curioſo autumamus, ſi exemplum hac methodo ſanati, in medium perferemus & quidem ex avtographo ipſius quondam patientis, quod ex fratris inſtar adamandi amici & fautoris integerrimi ac deſideratiſſimi, Nobiliſſimi ſcil. & Excellentiſſimi DD. Gabrielis Furtenbachii Medicinæ Doctoris & Phyſici Imperialis Civitatis Leutkirchenſis meritiſſimi & feliciſſimi communicatione accepimus.

Species facti, (ſi terminis mutuatitiis uti fas eſt,) ex avtographo Domini, quondam patientis, in compendium redacta, ſequens eſt:

Ego Johannes Chriſtianus Daume / Spirenſis, Anno 1692. d. 20. Junii Ratisbonâ Romam tendens, ex potu cereviſiæ fuſcæ (Braunen Biers) quam aliâs natura averſabar, in Icterum flavum incidi, tam fœdum, ut non ſolum corpus univerſum, mirum in modum fœdatum, ſed etiam

ungues digitorum, & oculorum abugines, flaviſſimæ ceræ inſtar apparuerint, morbusque tam pertinax fuerit, ut nullis remediis, per plures ſeptimanas, victas dare manus voluerit. Romæ me inſuper febris ardens, & hanc demum hydrops magnus & periculoſus excepit, tamque atrociter me debilitavit, ut nec ſtare nec ambulare, imo vix reſpirare amplius potuerim, mihique omnis vitæ & reconvaleſcentiæ ſpes adempta fuerit.

Prognoſtico igitur quaſi relicto omnique ſpe deſtituto, Medicinæ quidam Doctor, Antonius Marconius nomine, Phyſicus Romanus, author & ſuaſor mihi fuit; ut ſi vitæ & valetudinis cupidus eſſem, ſpeluncam illam ſerpentum adirem, ibique unicè adhuc ſuperſtitem ſalutis ſpem reſuſcitarem, aliâs certò certius intra octiduum mihi moriendum eſſe. Conſilio obtemperans conſtitui ſalutare iſtud ſerpentum habitaculum viſitare, ſtatimque altero die, qui erat 12. Septembris ſupra dicti anni 1692. illuc me contuli, ſequentique modo curam auſpicatus fui. Mane nempe circa quintam vel ſextam matutinam, (quæ juxta horologium Romanum duodecima præter propter fuiſſet,) cavernam prorſus nudatus, & ſtomacho jejuno ingreſſus ſum, ac vix ingreſſum ſomnus (*ſi non ab opiato aliquo aſſumpto, forſan ob vapores narcoticos, vel etiam laſſitudinem & debilitatem,*) me corripuit, ita ut, quomodo ſerpentes iſti medici me exceperint & tractarint, utrum magni vel parvi, plures vel pauciores, vel cujuscunque coloris fuerint, obſervare, minus dicere, haud potuerim: quamprimum enim homo ſe movere incipit, ſerpentes iſti latibula ſua repetunt, & velociſſimè aufugientes, viſui præſentium ſe ſubducunt, & in foramina ſe recipiunt.

Cœterum ægrum immotum jacentem & dormientem, ſerpentes ſpiris ſuis implicant, ſtringunt, lingunt, lambunt & ſugunt, ſine omni virium proſtratione & laſſitudine patientis, imò potius cum reſuſcitatione appetitus, majoriq́ue etiam alacritate & agilitate è ſpecu regrediuntur.

Hanc curam per triduum continuavi, & hoc temporis ſpatio 9. vel 10. horas, dormiendo, ſudando, ſerpentibusq́ue tempus, vitioſos humores ex corpore meo exſugendi, occaſionem præbendo, impendi: & hac ratione omnis tumor hydropicus evanuit, abdomen detumuit, verbo, convalui, nulloque alio medicamenti genere uſus fui, niſi quód deinde Venetiis ſepties vel octies aliquid ſalis volatilis, in juſculo calido, vel pauxillo vini aſſumſerim.

Hactenus ex relatione Domini Daume, qui ulterius fatetur, ſe poſthac & huc usque à metu hydropis immunem per DEI gratiam vixiſſe, licet diſpoſitio ejus, ad illum morbum naturâ maxime inclinare videatur. Anno demum 1693. ſuaſu experientiſſimi cujusdam Medicinæ Doctoris majoris præcautionis ergo rotulas chalybeatas per 14. dies adhibuit, quarum uſum vernali tempore repetere ſolet.

Non male Kircherus virtutem ſanativam non ſudationibus ſolùm, ut nonnulli volunt, ſed partim linctui & ſuctioni ſerpentum, eorumq́ue ſingulari vi attractivæ, qua malignitates ex corporibus eliciunt, roburq́ue vitale confortant &c. partim evaporationibus calidis ſingulari qualitate imprægnatis adſcribit, ut apud ipſum l. c. videre eſt.

Notandum hic, noſtrum D. Daume autumnali tempore curam hanc ſubiiſſe, cum tamen illa potius tempore vernali & æſtivo ſuſpicienda ſit. Et ſe neſcire fatetur Noſter, utrum alii hoc anni tempore huic curæ ſe ſubmittant, nec ne? ſeq́ue ſolum tunc fuiſſe, qui antrum hoc viſitârit, teſtatur.

Fateor

Fateor equidem hanc D. Patientis relationem non in omnibus mihi ſatisfeciſſe, & proinde nonnulla ulterius inquirenda, prælaudato DD. Furtenbachio me transſcripſiſſe, & inter alia, utrum ante ingreſſum in ſpecum opiato aliquo, uti moris aliâs eſſe ſolet (ut ſomno oppreſſi, aſpectu & linctu ſerpentum minus terreantur,) uſus ſit? Sed quia interim D. patiens cum Illuſtriſſimo Domino, Domino Johanne Jacobo, juniori, Comite de Zeil &c. &c. cujus Ephorum ſ. Aulæ præfectum agit, peregrè profectus eſt, plura neſcire hac vice non licuit.

(Ulma Auguſtam Vind. Menſe Februarii A. 1696. miſſæ.)

OBSERVATIO XXI.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Hyſteron proteron Botanicum, ſeu Pater ex Filio.

BOtanici multa de *Filio ante Patrem.* Nos exhibemus eodem Paradoxo *Patrem ex Filio*, verum *hyſteron proteron Botanicum.* Res autem ita ſe habet. Anno 1694. *Julio* menſe, hora circiter una *Roteburgo* ad *Tubarim*, Imperiali Civitate Pyrus ſilveſtris eſt reperta, fructibus ſuis oneratiſſima, qui autem omnes, eo loco ubi apex ſive umbilius (der Buzzen) hærere ſolet, flores elegantiſſimos oſtendebant, adeo ut flos è fructu, Pater nempe ex Filio, cum prodiret, tum ſimul exſtaret ſpectaculo longe jucundiſſimo *vid. Fig. I.* Id monſtri ſumma cum admiratione contemplati ſunt hominum caterva, quin, curioſitatis haut pœnitendæ cauſa fructus cum flore decerptos, inter cimelia, domi condiderunt

derunt. Hanc autem relationem debemus excellentiſſimo & celeberrimo Dn. D. *Höchſtettero*, *Phyſico Roteburgenſi*, Patrono noſtro. Ex alius Generoſiſſimi cujusdam Nobilis narratione habemus, malum aliquando ſtagno piſcario ſuæ arcis contiguam â procella radicitus evulſam in ſtagnum proſtratam jacuiſſe, myriadas tamen florum anno vertente, ramos è ſtagno prominentes, ſine fructu inſequente protruſiſſe

Fig. I. *OBSERVATIO XXII.*

Dn. Lic. ROSINI LENTILII,

De

Serpentum Coronis non penitus fabuloſis.

VEriſſimum, quod, qui facile credit, facile decipiatur. *Coronæ ſerpentum* aliquoties meruerunt, quæ locum invenirent in *Ephemeridibus noſtris* nominatim *Ann. I. Dec. I. obſ. 43. p. m. 141.* ubi *Joh. Theod. Schenkio* teſte è *chelis Squillæ marinæ*, & *Ann. III. Dec. I. obſ. 128. Schol.* ubi è *dentibus porcellorum molaribus* effictæ recenſentur: cui ultimæ Sententiæ Excell. *Wagnerus* adſtipulatur, & hinc iſtas Agyrtarum coronas, meras eſſe impoſturas concludit, cum nemo curioſorum naturæ myſtarum, ſerpentum capitibus innatas hactenus obſervarit, aut quidam αὐτόπτης animadverterit tales coronas ſeptimo anno, una cum exuviis, ſub corylo exutas; *Ann. V. Dec. II. obſ. 106. Ephem. noſtr.* Contrà Excell. *Hannemannus* non ſolum fide filii ſui & materteræ, qui ſerpentem ejusmodi coronatum ſe vidiſſe adſeverabant, nititur, verum & alias binas à ſemetipſo viſas adſerit, quinimmo iisdem miram adverſus epilepſiam alioſque morbos vim adſcribere non dubitat *Ann. VII. Dec. II. Eph.*

Cur.

Fig: I. *pag: 48.*

Fig: II. *pag: 66.*

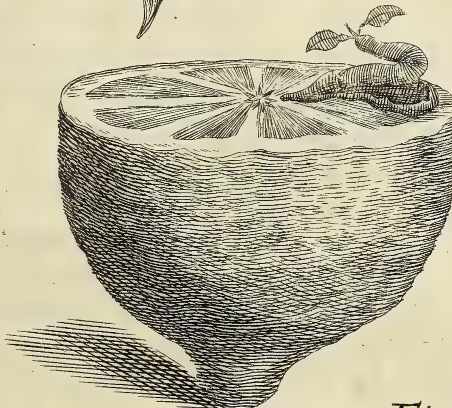
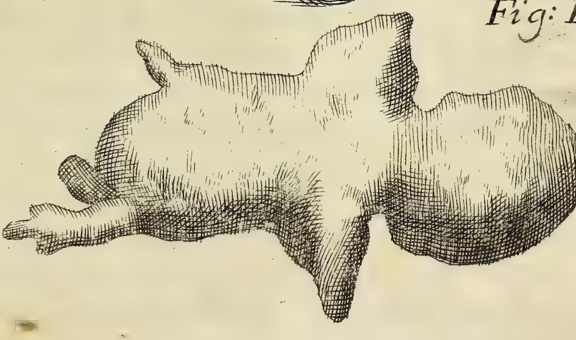

Fig: III. *pag: 89.*

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY.

Cur. obſ. 68. Nos, qui nec facile credere, nec viris fide dignis fidem temere derogare ſolemus, quæ nobis partim relata ſunt, partim ipſis his oculis vidimus, libenter communicamus. Generoſiſſimus Dn. *Baro de Crailsheim*, Archipræfectus in *Hohentrüdingen*, mihi narravit, ſe in foſſa arcis *Altenſchönbach*, una cum ſervo ſuo, circa meridiem, vidiſſe ſerpentes aliquot, & inter hos pulcerrimum unum coronatum, & cum venerandum & illuſtriſſimum Senem, Dn. Parentem ſuum, ad viſendum novum ſpectaculum, invitatum abiret, ſervum interea, lapidis jactu, totam gregem, non ſine ſui cordolio, abegiſſe. Nobis autem admodum nuper Generoſiſſimus Dn. *de Erlbek* oſtendit ejusmodi *corollam nitidiſſimam, leviſſimam, ebori contra ſplendentem, undecim grana ponderantem, ſubtus cavam, tenuem inſtar putaminis ovi, oblonge rotundam, quatuor, ſed inæqualibus, eminentiis ornatam*, quæ, quo pacto fuerit inventa, juvabit ipſis generoſiſſimi verbis in latinam translatis, adducere: *Coronam Serpentinam* quod attinet, ita nuper ad me *Etterzhuſa* prope *Ratisbonam* ſcripſit cognatus meus, cum paullo ante me viſitaſſet, & ab ea viſitatione domum rediiſſet: Cum nuper iterum ad lareis meos appuliſſem, interim ſervi mei, in ita dicta *domo veteri* ſerpentem occiderunt, & in ejus nido repererunt hancce *corollam*, &, cum inter rara, quod audio, reputetur, eam, ecce, transmitto. Frequenter quidem audivi de hiſce *corollis*, ad quid autem conducant, vel, an tales revera dentur, hactenus ignoravi. Loci autem ſeu *veteris* illius *domus* eſt ea conditio: Sita eſt dimidia circiter hora â prædio nobili *Etterzhuſa* ſuper montem ſatis altum, jam ab annis retro multis collapſa, nunc autem dumos inter & vepres occultata. Illuc per ſylvam pedeſtri tantum meare licet, quorſum nec eques penetrare nec vector poteſt. Eo ubi perventum eſt, hiatus quidam

ſeu rima ipſum montem petroſum findit, ejus capacitatis, ut per eum duo ſimul aut tres viri tranſire queant; jam vero in petram excavatam deſcenſurus opus habet quadam trabe, cujus nixu deſcenſum facilitet. Quum deſcendiſti, viſitur murus vetuſtus, crasſiſſimus, aliquot ſuperne locis perforatus: hunc murum alicubi patulum, ſi quis ingrediatur, eſt area plana, tanti ſpatii, quod rhedæ ſejugi circumvehendæ ſit ſatis. Ab altero petræ latere hiatus iterum amplus & longus aperitur, per quem lumen illabitur, per hanc rimam in fluvium *Nabim* inferne præterlabentem patet proſpectus: mons autem alioqui totus eſt ſilvoſus. Dantur & in iſta rupe plures rimæ, ſed minus capaces, in quibus præter veſpertiliones inſecta varia nidulantur. Plusquam trigeſies hac pererravi bombarda inſtructus, quam, ſi exploderem, incredibile dictu, quis inde fragor exortus. In ſummo montis cacumine adhuc pervetuſtæ turris quædam rudera eminent, viri præterpropter altitudine, quorum in vicinia pluries reperiuntur, turres excubitoriæ dictæ. Quantum ſcio & a ſenibus in juventute mea, nunc ſeptuagenarius, reſcivi, fertur olim hic locus prædonum latebra fuiſſe. Anni nondum ſunt adeo multi præterlapſi, dum *Legati* quidam *Ratisbonenſes* hanc rupem ingreſſi ſunt, eamque magna cum admiratione luſtrarunt. In iſta igitur, quam diximus, area, reperta eſt *ſerpentina corolla* in occiſi ſerpentis nido. Hactenus Generoſiſſimus Dn. de *Erlbek.* Ponderatis jam omnibus circumſtantiis, ſerpentis occiſoribus, ipſo, ubi reperta *corolla*, nido, loco inacceſſo, &c. quis imaginari ſibi queat, iſtam *corollam* eſſe per dolum a quoquam effictam, aut è *Dente molari porcelli*, aut è *chela Squillæ?* Quis in iſtis receſſibus quærat porcellos, aut Squillas? Quis illic mangones? Ego ſane nil quidquam de rei veritate dubito, nec interim diffiteor, ab agyrtis, ad imita-

tionem

tionem verarum corollarum, adulterinos alios, è *dentibus porcinis, chelis Squillinis*, aut alia quavis materia commoda fingi poſſe. *Corollam* ipſam hanc poſſidet, mihique palpandam, contemplandam & ponderandam porrexit illuſtriſſimus Dn. Baro *Ungelter* de *Deiſſenhauſſen, Toparcha Höchſtadienſis*, Dominus meus gratioſiſſimus.

OBSERVATIO XXIII.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

De

Vomitu inſectorum aliarumque rerum variarum horrendo & admirabili.

ANno 1694 d. 29. *Nov. Joh. Theod. Döderlein*, puer undecim annorum & ſex menſium, Dn. *Zachariæ Döderleins*, Paſtoris in pago *Berotzheim, Marchionatus Onoldo-Brandenburgici*, filius, cœlo ſereno cum fratre ſuo, ludendi gratia, in hortum ſe confert. *D. 30. Nov.* pomeridie conqueritur de capitis & ſtomachi dolore. Cibum, licet ipſi tunc lautior offerretur, ſumere recuſavit. Sollicita mater præbet ei cochlear unum *Spiritus* cujusdam *alexipharmaci D. I. Dec.* moleſtis vomitibus tentatur, alvi inſuper profluvio comite, quorum vermiculi parvi numero magno excernebantur. Domeſtica tunc Varia, quæ vocant, remedia a matre exhibita, quæ cum affectui tollendo imparia ſentiret, *d. 3. Dec* conſuluit *Langium* quendam *Bernatem*, rerum medicarum non imperitum, *Weiſſenburgi Noricorum*, habitantem. Pugnatum ab hoc contra vomitum variis ſed effectu carentibus, medicamentis, per ſex dies *D. 9. Dec.* anxietas internecina, cor tremens & palpitans, pomeridie

prima convulſiones epilepticæ vehementiſſimæ, per bihorium durabiles, quibus ceſſantibus, accitus *Weiſſenburgo* excell. Dn. *Widerus* ibi *Phyſicus*, lumbricis omnia deferebat. Medicamentis hinc variis *anthelminticis, antemeticis, ſtomachicis, cephalicis &c.* militatum *D. 10. Dec. pulvis & mixtura epileptica, theriaca cœleſtis, tinctura bezoardica, ſpecies pro Decocto, & d. 12. Dec.* alia *ſtomachica* ordinata. A ſocru quoque Parentis, *Roteburgo* ad *Tubarim*, medicamenta varia allata, quibus mater ſociavit externa quamplurima *emplaſtra* nempe *ſtomachica*, ex *vino, Spiritu vini, pane mellito, aromatis &c.* quæ remedia per menſem integrum exhibita nil omnino efficiebant, ægro ſucceſſive pejus habente, corpore æſtuante, palpitatione, cephalæa, convulſione, vomitibus, ſemper durantibus & ſemet excipientibus, quibus excell. D. *Widerus* pharmaca pretioſiſſima opponebat. Poſtquam autem (ita pergit relatio Parentis Germanica) ex conſilio prudentis cujusdam feminæ ab uſu tot medicamentorum deſiſteremus, proprioque motu brachii medianam tunderemus, inde quidem convulſiones ceſſarunt, quinimmo extra lectum æger morari poterat, perpetui tamen vomitus perſiſtebunt. *D. 5. Jan.* 1695. uxor mea denuo à laudato *D. Widero pilulas contra vomitum & lumbricos* ordinatos *Weiſſenburgo* attulit, quæ cum *d. 6. Jan.* adhibitæ fuiſſent, puer vermem intra ſe vivum ſentire cœpit. *D. 7. Jan.* circiter meridiem leipothymia, inde miſerabilis ejulatus, p uer varie quaſſari, circumvolutari, & modis tam diris ſe gerere, ut vicinos ad ſpectaculum allectaret. Cauſſabatur ipſe vermem cujus morſu ſemet enectum iri timebat. Propinantur *olea* varia, *ſuccus* allii, unde poſt bihorium ceſſavit ejulatus. *D. 8. Jan.* varia denuo medicamenta *Weiſſenburgo* petuntur, *eſſentia cardiaca, pulveres bezoardici, pilulæ anodynæ*, quibus intercalati multi

tro-

trochiſci contra lumbricos, orvietanum, unguenta anthelmintica, omnia fruſtra. Hoſtis enim vere inteſtinus miſelli nunc hoc nunc alterum latus ſuis morſibus, per dimidiam, totam & amplius horam petebat, & exercebat adeo, ut in quæſtionem datus ſibi videretur. Forte fortuna præbito *lacte* pacata omnia, quod ſolum è cibariis omnibus puer vomitu non reddebat. Metuentes autem, ne continuatis lactis hauſtibus refectus vermis, ſui majus incrementum capeſſeret, alia a quamplurimis excogitatiſſima & paſſim laudata dedimus, tantundem, id eſt, nihil proficientes. Aſellus unus, quem vocant millepedam a *decocto albi marrubii* prolectus, at nil præterea, tametſi D. *Widerus* exhibuiſſet *emeticum* δραϛικόν, quod intra quinque horarum ſpatium horrendiſſimos vomitus ciebat. *D. 17. Jan.* miſer *Weiſſenburgam* abductus, ut nimirum propior eſſet iis, quorum conſilio potiſſimum curari poſſet. Hic ſerio res iterum geſta. Propinata aqua, in quam ſuas molleculas *hydrargyrum* coctione depoſuerat, datus per novendium *mercurius dulcificatus*, plerique *potus ex amariſſimis* concinnati. Jam per 2. dies & 3. Noctes puer nil mali ſentire, triumphatum igitur, ſed ante victoriam. Exactis enim hiſce induciis, hoſtis prælium inſtaurare, gulam verſus aſcendere, ibi nonnunquam immobilis hærere, nec illinc, niſi poto lacte, recedere, præbitis amaris furere, morſibus nefandis miſerum excarnificare, nullis autem omnino datis, puero fauces coarctare, facie turgeſcente, livida, ſuffocationis præſente periculo, quam præcavimus conductis pretio duobus viris, qui, in iſta faucium conſtrictione, *lac* protinus infunderent. Permoverunt hæc phænomena Medicum, ut *d. 24. Jan. morſulos* peculiares ordinaret, & *d. 25. Jan.* pharmacum adeo fortiter ἄνω καὶ κάτω purgans præberet, ut ipſe, cum *Langio*, aut eſſe jam vermi, aut puero

moriendum, cenſeret, quod ultimum, quin ſequeretur, parum abfuit, ægro adeo debilitata & exhauſto, ut precibus publicis DEO commendandus eſſet. Vicit naturæ robur, hinc *morſuli* vehementius operantes *d. 26. Jan.* præſcripti, d. 28. & 27. *diascordii* ollulæ integræ. *Balneator ad ſignum roſæ*, quem arte inſignem prædicabunt, potionibus multis inſiſtebat. Incaſſum omnia, ſumtuum denique fruſtra profuſorum pertæſi, filium noſtrum domum reducebamus. *d. 30. Januarii.* Heu varia medicamenta a variis undique conquiſitis medicaſtris, eodem, id eſt, nullo cum fructu exhibebamus. Solum hoc videbatur cum levamine miniſtrari, *panni calidi, quibus admotis vermis recedebat*, ſicubi jugulum ægroti petiſſet. His etenim pannis pro lubitu vermem huc illuc, fugare, non item expellere, poteramus. Ab eo tempore puer nonnihil cibi retinere cœpit, talis nempe, qui gratus eſſet vermi, quem abrepens ſibi devorabat, quod ex oſcitatione & pandiculatione pueri concludebamus. Cibos autem ingratos illico revomere cogebatur. Huic igitur tam inſigni malo ut denique mederemur, *Facultatem Medicam Altdorfinam* conſulebamus, quæ & remedia præſcripſit, & inſuper judicavit, vix ullum ſupereſſe niſi in chirurgia, firmum præſidium, incidendum abdomen, beſtiam eximendam, vulnus ſolidandum. Stabat experiri prius quodvis aliud, quam extremum & crudele remedium. Hinc alii, cum a me ipſo, tum per alios conſulti viri celeberrimi, D. D. *Merklinus Noribergenſis*, *Megerlinus Oettingenſis*, *Strauſſius Roteburgenſis*, *Medici*. Quin & per fratrem meum, famulitio nobili *Oettingenſis* aulæ præfectum informatorem, famigeratiſſimos illos Medicos, qui tunc pro ſalute Sereniſſimi Principis aliunde confluxerant, implorabam. Hinc & *Francofurtenſes*, *Auguſtanos*, alios Medicinam aut legitime aut temere factitantes, quorum conſiliis,

recep-

receptis & medicamentis deſcribendis quaterniones vix aliquot ſufficerent. Excidimus autem re, ſpe, & ære. Vermis una die vel trecenties pueri fauces impetebat, vomitus plerumque ciborum perdurabat, quin & cum famoſæ mulieris *Norimbergenſis* medicaminibus uteremur, *myrrha* cum *herba & aqua ſtillatitia benedicti cardui* remixta, *ſtagmate baſilici* &c. abdomen inflari cœptum, ſic ut pullitiem inſectorum ibi contineri judicaremus, uno tamen ſolo ad fauces adſurgente, reliquis ilia perreptantibus. Hic de auxilio humano ut actum videretur, quod tamen in deſperatis morbis fieri ſolet, exquiſitiſſima quæque remedia in uſum vocare non deſiſtebamus, precibus quoque devotis non omisſis: propinatæ *aquæ deſtillatæ, pulveres diverſi, calefactum lac dulce* trullæ infuſum, puer ſublatis pedibus inverſus depreſſo capite vaporem lactis ore patulo excipiebat, ſic enim fore ſperabamus ut vermis percepto lactis vapore prodiret. Appropinquavit faucibus, non prodiit. Pilulæ *VVildeganſianæ* millepedam unam provocabant, & biduanos vomitus acciebant, ſed hic ſubſtiterunt. In tanta medicamentorum varietate obſervatum (1. Vermes *marrubium album* tolerare non potuiſſe, hoc enim epoto, vermis major inteſtina ſubiens ibi cruciatus immanes excitabat, ſic ut puer 24. horas totus incurvus capite ad genua reclinato ſedere cogeretur, donec vermis inteſtinum colon & rectum verſus penetraſſet, ſui nobis per anum egreſſus ſpem vanam faciens; revertebatur enim per totum inteſtinorum illum tractum usque in ventriculum, ibi quaſi exultans, quod vicibus binis factum. (2. Nimius æſtus eos offendebat, flamma item candelæ, calorque fornacis. Dorſum ſi panno ſupra modum calido fricaremus, tumor in abdomine globoſus protuberare cœpit, in quo motitatio celeris & mira viperarum congeriem arguebat: impoſito panno

blan-

blande calido, retroceſſerunt omnia. (3. Abdomen quoties intumuit, quod frequenter de die factum, manuum fortiſſimæ preſſiori renitebatur, majoris autem inſecti caput, ſi modo digiti apice tangeretur, inſtantaneus globi regreſſus. (4. *Rutam* omnium minime vermis ſufferre potuit, quam ſi forte puer olfaceret, vel abdomini affricaret, aut maſticaret, omnia in furorem acta. (5. *Raphanum, acetum* & *amara omnia* vomitu excitato ſibi adverſa deſignabat. (6. *Dulcibus* autem ſupra modum delectabatur. *Globulus* namque *moſchatus* in ore pueri ſi teneretur, vermis intra horæ quadrantem vel centies faucibus aſſultavit. (7. Succeſſu temporis vermis eſt mitior factus, nam, & ſi de die vel millies aſſurgeret, ſic, ut aſſidue deglutiendum eſſet puero, ejusque motus vel per centum paſſus audiretur, morſu tamen ut plurimum, niſi irritatus, pepercit. Interim inter Parentum lacrymas & ſuſpiria patientiſſime tamen omnia puer toleravit, & liberationem a DEO, ter ſingulis diebus in genua provolutus, flagitavit. Cum etiam, ut inſecta occideremus, aliquando hauſtus longe vehementiſſimos illi propinaremus, adeo, ut caput ejus ita debilitaretur, ut nec ire, nec pedibus inſiſtere poſſet, neminem etiam agnoviſſet, ſoliloquiis memorabilibus tempus integrum contrivit, clara voce concionatus, & varia precatus. Hæc itaque cum per tempus bene longum conſtanter duraſſent auxilium poſtremo DEUS ἀπὸ μηχανῆς oſtendebat. Laudabatur nobis e ruſtica ſorte quidam arte medendi clarus, cui nomen erat *Simon VVeglenert*. Hujus auxilio, cum de eo multa prædicarentur, uti tamen ab initio detrectabam. Contabar tamen alios, & ejus cum primis confeſſionarium, de viri vitæ & moribus, & num ejus medicamentis conſcientia illibata uti fas eſſet? Decani quoque mei conſilium exquirebam, qui omnes, quum me tuto id

facere

facere poſſe affirmarent, alii quoque dictum hominem non tantum eſſe integrum vitæ ſceleriſque purum, ſed & à duobus ſeculis ejus patrem & avos in *Auſtria ſuperiore* dexteritate medendi claruiſſe, ipſumque manuſcriptorum multorum hæredem feciſſe aſſeverarent, quin & compertum haberem, Principes, Comites, Nobiles, Clericos juxta & Laicos ejus conſilia non averſatos eſſe, nuntium ad eum ablegavi *d. 25. Febr.* meique filii affectum late deſcripſi. Tunc autem negotiorum mole obrutus ipſe non comparebat, medicamenta tamen varia cum utendi legibus transmittebat, quæ cum nobis placuiſſent, *d. 4. Martii* miſto tabellione altero, filium ejus curæ credidimus. Medicamenta ordinabat ſequentia. (1. *Decoctum dulce multis oleis remixtum, aliquoties in die hauriendum*; (2. *Decoctum aliud intervallo brevi ſorbendum.* (3. *Unguentum ex tragacantha, myrrha, minio, ovi candido*, quo, quoties pueri latus admorſum inungeremus, vermis] a morſu deſtitit. (4. *Pulviſculos binos, mane alterum, alterum veſperi ſumendum, quorum ille maximam partem e filicis radice conſtabat*, quam etiam *D. Hofmannus* commendarat; *hic autem ſui præcipua parte e ſaccharo & carvi ſemine.* (5. *Pulverem pro ſuffitu.* Quibus etiam euporiſta quædam, ſeu remedia domeſtica adjiciebat (1. *turundam e ſaccharo & melle* exſugendam, quales alicubi infantibus præberi ſolent. (2. Mane *hauſtum ex lacte caprillo, incoctis lamii foliis & cinnamomo.* (3. Noctu *potionem e carvo vino incocto*, (4. abdomini *emplaſtrum ex leviſtico, cœpis, thure cum cereviſia coctis.* (5. *Oleum juniperinum* pro inungendo pueri dorſo. Quorum medicamentorum omnium rationes tam concinnas reddebat, ut hominis ingenium admirarer. Sententiam de cauſſa morbi rogatus, *puerum æſtivo tempore aquam reptilium ſpermate inquinatam bibiſſe, inde multa in ejus corpore inſecta excluſa ſtatuebat.*

 Non

Non faciebat cum iis, qui *venenis, hauſtibus amaris & pulveribus viperinis* inſecta necare ſuſtinuiſſent, quod ingrata ſibi medicamenta non ferrent, venenis autem robur ipſis conciliaretur. Aſſenſum præbebat illis, qui *emulſiones, hydromel*, ejusque farinæ dulcia ſuis pharmacis admiſcuisſent, quod his inſecta cum delectarentur, tum ineſcari poſſent. Abdominis aperturam ſibi non diſplicere ajebat, cauſticis tamen ſibi viam parare, in extremo neceſſitatis caſu, tutius inciſione judicabat, idque certo quodam emplaſtro fieri, & ſic ſine vitæ periculo, quod intus eſſet, eximi poſſe, adſerebat: ſe autem ſpem in medicamentis ſuis haut minimam collocare, inſecta enim iſta ſine dubio ſub tegmine ventriculi (unter dem Megendeckel) in peculiari folliculo conglomerata latitare, cyſtidem hancce divulſum, & per dulcia ſua medicamenta vermes in ventriculum allectum iri, in cujus εὐρυχωρία, ob exedentem ſtomachi calorem perennare dum nequirent, futurum, ut vel per os vivi, vel per anum enecti excernerentur, affirmabat. Dictis autem eventus reſpondit, ſiquidem a *quarto Martii* ad usque menſis hujus *ſextum atque viceſimum*, inſecta ſequentia, ſtupentibus & nobis, & ſpectantibus multis, viva per os pueri prodierunt: *millepedæ centum ſexaginta & duæ* majores juxta & minores, â decem usque ad viginti ſimul exſcreatæ, *Forficulæ binæ*, quas Ohrhöller germani vocant, *vermis albus capite nigro* (talis etiam ex umbilico venit) *vermes quatuor celerrimi*, vicenis & ultra pedunculis præditi, ſpinis horridi, quales in lignis putridis oberrare ſolent. Hi vermes nobis multum negotii faceſſebant, nec enim eundem cum aliis per os exitum quærebant, ſed faucibus illati foramen, quod hic aperitur in naſum, ſubintrabant, pannis inde calidis admotis e naribus prolecti; *Lacerta* porro, magnitudine mediocri, ſed pinguicula, *duo vermes ſaltantes*, quos hic locorum ſartores

res vocant, *duo rubri celerrimique vermes*, formicis majoribus fere ſimiles, *una teredo, erucæ virides* diverſæ magnitudinis duæ & quadraginta, *ſcarabæus unus.* Quæ inſecta omnia vixerunt. Vixerunt autem? immo tam alacri motu gaudebant, ut ſemel manibus elapſa, haut adeo promte in captivitatem reduci potuerint. Notabile vero iſta omnia promiſcue non exiſſe, ſed quamlibet ſpeciem ſuis comparibus junctam. Minora iſta, *lumbrici* denique majores *quatuor*, & minores aliquot inſecuti. Pleraque duos vel tres dies, haut pauca integrum octiduum vivendo compleverant, fame poſtremo peremta. Jam igitur nos, impenſius lætati, pro clementiſſimo auxilio, DEO grates agebamus, aſt lætitia rurſum haut multos dies durabili. *Martii* quippe *ſexto ſupra vigeſimum*, adeoque ipſo *Dominicæ Reſurrectionis Feſto*, liberi mei hortum ſubingreſſi reperiebant nidulum affabre & recenter ſtructum, & in eo candidulum ovum lituris aliquot rubris hinc inde pictum. Id quidem alacri animo tollentibus, a lepore (quod his in regionibus puellis ex joco dici ſolet) eſſe poſitum ſimplicitas puerilis perſuaſit, nobis enim abſentibus illatum in hypocauſtum, teſtulaque ſpoliatum ſtomacho victimam parabant. Albumen erat ovi recentis modo poſiti & cocti, vitellus autem, quaſi pulvere tormentario mixtus, nigerrimus & aſpectu horridus. Quapropter ancillæ noſtræ, ut ocyus prolem deleteriam abjicerent, manusque temeratas lavarent, præceperunt. Nobis a brevi deambulatiuncula domum reverſis, cum, quod actum eſſet, nunciaretur, ovum attoniti ultra ſepimentum horti projiciebamns, eademque hora, cum in area villæ ſtantes apud vicinos de mali Dœmonis technis quereremur, gallus noſter gallinaceus in conſpectu noſtro mortuus concidebat, gallinis duabus paralyſi reſolutis. Nec erat malo-

rum ἀνάπαυσις. Die etenim ſequenti hortum noſtrum intrantes ſemitam compitalem nigro quodam pulvere multum reſperſam invenimus, & quamvis per Dei gratiam, nil inde ad nos mali redundarit, ponderatis tamen omnibus, *annon, Deo permittente, noſter filius per maleficium quid paſſus eſſet, ſuſpicari cœpimus*, hinc dictum *VVeglenert*, ut nos ipſos viſitatum accederet, multis precibus exoravimus, quæ, cum adventanti narraſſemus omnia, ipſeque pueri ſupra modum tumefactum abdomen contrectaſſet, expaveſcere aliquantum noſtriſque rebus metuere, & loco priorum nova medicamenta multa ordinare cœpit, nos inſuper conſolatus, quod ſi faſcinum quoque ſubeſſet, quod tamen nec ſciret ipſe, nec etiam crederet, auxiliante nihilominus Deo puerum abdominis apertura cathæretico tuto a ſe perficienda curari poſſe, nec eſſe timendum de gangræna, vel aliis, quæ ipſe amoliri didiciſſet, ſymptomatis. Res itaque denuo per duos integros menſes, exhibitione perpetua *pulverum, potionum*, adplicatione *unguentorum & emplaſtrorum*, &c. acta, Puer enim intra nycthemeron ad minimum quater, nonnunquam vel decies pharmaca ſorbebat, ne quid *de ſuffitibus*, aliiſque remediis compluribus. Protracta igitur quam diligentiſſime per pluſculos dies iſta cura, ubi, ad noſtri ſoſpitatoris præſcriptum pueri ventre faſciis arcte conſtricto, inſecta in ſpatium anguſtius carcerare, infra multis inunctionibus animalculis hiſce ingratis ea propellere, ſupra multis dulcibus allectare conaremur, altiſſimo denique viam dirigente, ab inde usque ad *Maji* finem per os miſeri, infelici dicam? an felici partu excluſa ſunt ſequentia: *Ranæ quatuor* quantitatis non temnendæ, quarum una *ſcarabæum majalem, vermem butyraceum*, quem Schmalz-Wurm vocant, & *duas erucas*, altera multum in ſe ſpermatis, reliquæ nihil continebant. Hic

mira-

mirabi'e quid accidit. Cum prima rana prodiſſet, aliorum hortatu puerum a crepuſculo veſpertino ad piſcinam proximam abduximus, coaxante ranarum collegio confertiſſimam. Spes erat, quod ſi plures ranæ in pueri ventre laterent, fore, ut hæ, auditis illicibus in piſcina coaxantibus, etiam eſſent proditurae, cum vero puer paſſibus circiter decem progreſſus eſſet, abdomen multum intumuit, omnia in eo mota, vermis major, qui intra aliquot ſeptimanas a morſu quieverat, incepit acerrimis denuo morſibus puerum torquere, & faucibus indeſinenter adſurgere, quod intra biduum plus millies factum, donec ſucceſſive ſe mitigatum oſtenderet. Ab hoc tempore usque ad perfectam convaleſcentiam, non amplius integrum fuit puero, quamdiu ranæ noctu coaxarent, janua domus egredi; quod enim ſi faceret, in furorem omnia citius momento ciebantur. His peractis *bufones aliquot* magnitudinis diverſæ, poſtea *lacerta una* cum *viginti* ſociabus, quantitate continua rurſum differentes nefandis partubus per os edebantur. Ubi notandum (1. quod inter omnes ranas atque bufones, colorum aliorumque accidentium fuerit mira diſſenſio, nec duo ſibi per omnia ſimiles. (2. Quod bufonum aliquis prægrandis, ultra palmam longitudine prominens alium minorem halitu ſuo confeſtim enecarit. Is vitrum ſatis capax humore viſcido multo implevit quidem, ſed omnem reſorpſit. (3. Prodromus inſecti brevi exituri fuit horror quaſi febrilis, quem, facta colli titillatione, hujus in longum extenſi, vomitus ſine dolore notabili inſecutus. (4. Hæc omnia inſecta, pari qua ſui generis alia, velocitate, in area villæ circumcurſitabant, peregrinos quosque fugiebant, filio vero, quaſi nutritio ſuo, adproperabant, cui ſe capienda ſponte obtulerunt, quinimmo in thecam ſeu conditorium ſuum, quoties puero viſum eſſet,

lubentes volentes irrepſerunt. (5. Lactis erant avidiſſima, eo nempe in vitris paſcebantur, lotio autem equino perfuſa, dicto citius extinguebantur. (6. Ultima lacerta mortua, inſigni fruſto membranaceo comitata ſe conſpectui offerebat. Nos iterum nobis viſi feliciſſimi, gratias Deo rependebamus, eo quod maximi illius, primi & atrociſſimi inſecti nec vola neque veſtigium relicta viderentur, quod vel mortuum eſſe, vel nemine advertente prodiiſſe cenſebamus. Heu vero, quam vani! *D. 2. Junii*, peractis precibus veſpertinis, quod ante per binas noctes puer auſus non fuerat, lectum ordinarium, ſomno ſe crediturus, intraverat. Nam antea viperam, ſe dormiente, forſan emigraſſe, & in lecto alicubi ſe occultaſſe metuerat. In dulcem itaque ſomnum prolapſus, ſubito expergiſcitur, ecquid mihi, clamitabat, in fauces amari fudiſtis? Abdomen heic multum turgere, vermis, qui è viperarum genere, nobis ita ſuſpicantibus, erat, hac illac ſerpere, motus ſuos intra unius horæ ſpatium ducenties vel tercenties iterare, ſic, ut poſterius malum priore pejus appareret, quod tamen durabile non erat. Vaſtato namque & disjecto hujus inſecti nido, non amplius terminis conſuetis continebatur, ſed corpus univerſum lymphatum quaſi & bacchans pervagabatur, tantoque furore, ſurſum deorſum, ubicunque pueri venter vel digito tangeretnr, aut quocumque ſe inclinaret aut verteret, ſe volutabat, ut, qui vel paſſibus quinquaginta remoti eſſent, trietericum furorem promte perciperent. Nam *hep*, *hep*, *hep*, *hep*, *hep*, *hep*, os pueri continuo reſonabat, quo jam pacto, ſemel egreſſa, vipera in pueri ventrem ſe denuo immiſerit, num ſubter ſtragula lectuli latitarit, an per carmina reditum ſibi pararit, ignorare cogimur. Nihilo tamen minus octava menſis hujusce die hic rurſum exibat. Amiculi quidam nos viſitatum

adven-

adventantes puerum ſaccharis donabant: Vipera ſacchari avidiſſima decumbentis in lecto pueri fauces ſine intermiſſione impetebat, adeo, ut, ſui defendendi cauſſa, lectum relinquere cogeretur. Itaque prope feneſtram apricaturus, reclinato ſuper pulvinar capite, procumbebat, ſaccharum in manu tenens, ibi, cum ſyncope quaſi corriperetur, vipera denuo migravit nidum, & puer nobis abdomen, antea prætumidum, nunc plane vacuum oſtendebat. Mentis igitur indagine prudenti penſitabamus, (1. nos viperam ultra ſesqui horam, ſollicite quidem, ſed fruſtra, quæſiviſſe, (2. hanc pueri ventrem, jam ſemel a ſe relictum, iterum ſubingreſſam eſſe, (3. omnia etiam inſecta reliqua, ranas, bufones, lacertas, puero, quoad liceret, approperaſſe &c. ſtatutum erat, ut puer per octiduum in alîus vicini noſtri cubiculo dormiret, quod, præſidio Numinis altiſſimi fretus, tuto faciebat. Interim *Illuſtriſſimus* quidam *Comes*, qui paullo ante filium meum clementer inviſere dignatus erat, varia nobis medicamenta, a celebri quodam clerico Romano Catholico profecta mittebat, inſuper conteſtatus, nil contra Dei gloriam illis contineri: eſſe media legitima, iisque, Deo benedicente, faſcinatos certo juvari. Erant *vitrum aqua plenum, pulvis pro ſuffitu externus, & alii cum oleo intra ſumendi, denique amuletum.* Cum itaque noſter *Weglenert*, præter ea, quæ nobis ipſe commendarat, medicamentis quibuslibet aliis utendi copiam nobis feciſſet, illa etiam, quæ a tanto Comite nobis laudata erant, prorſus negligere nefas duximus, hinc ea noſtris ordinariis jungebamus. Obſtupentibus hinc nobis a *die 13. usque ad 24. Junii* prodierunt ex ore pueri ſequentia: *Clavus*, quibus calceorum ſoleæ firmantur, *dimidius catenæ grandioris annulus* confractarum duarum patinarum figulinarum *ſeptem teſtulæ, quatuor lapides,* horum-

horumque bini notabilis magnitudinis, *glomus capillorum, è teſtis ovorun* aliquot lamellæ *albæ & rubræ, duo cultri* ſine manubriis, quorum alter erat *pilis* obvolutus, *teſta ollulæ medicamentariæ, duo clavi majores*. Quæ omnia quidem labore & ſudore multo eructata fuerunt, ſic ut nonnunquam uni pariendo dies integer inſumendus eſſet. Cultri præcipue multum negotii faceſſebant, puerique fauces, ut illa die clarum eloqui non poſſet, exaſperabant. Jam iterum ſpes recuperandæ plenariæ valetudinis affulgebat, quippe intra octiduum nil vivi amplius in abdomine deprehenſum. Vigeſimo itaque ſexto hujus menſis, filium in aliud ædium noſtrarum cubiculum, & in meæ quidem ſocrus lectum ablegavimus, quæ pervigilio totam noctem transegit, ſollicitam filii curam habens, poſtquam autem circa ſextam matutinam leviter obdormiſſet, ecce tibi! vipera denuo pueri os ſubintravit: quo perſpecto, junctis calidiſſimis precibus, ordinati medicamenti doſis triplex propinata, unde puero in ſoporem neſcio, an Syncopen lapſo vipera tertium egreſſa, morſum acrem ejus pedi inflixit, e qua pedis plaga cognoſci potuit, inſertum eſſe quid vipereum: puer namque reſuſcitatus & nobis adproperans pedem tumidum cum plaga oſtendit: nos, actis DEO gratiis, pedem *oleo ſcorpionum* inunximus, præbita intus *theriaca*. Poſtea vero, quam filius, nobiscum templum viſitaturus, ſe præparare, & ex inferiori in ſuperius hypocauſtum aſcendere vellet, vipera eum ſaltibus perniciſſimis inſectabatur, ipſe vero ſe celeri curſu in ſuperius Muſæum recipiens januam tempeſtive claudebat, ejulatu miſerabili noſtrum implorans auxilium. Nos per totam illam diem puerum nunquam ſolum reliquimus, eum nobis in deambulationibus quoque Comitem jungentes, eoque ipſo die in ædibus præfecti *Berolzheimenſis* alter iſte

culter

culter maximo & adveſperam usque durante cum niſu prodibat. Noctu autem denuo in alia domo lectum ipſi ſternebamus, ſocru lecti ſocia eidem admota, quæ per totam noctem monſtri nihil ſenſit, mane autem circiter horam ſextam vipera ſe rurſum in ventre pueri præſentem conſuetis motitationibus declaravit, quem domum abductum, adminiſtrata ſpirituali juxta & corporali medicina, in lectum componebamus, rogata ſocru, ut aſſidens lecto ſollicite oculos adverteret, num forte ſe vipera conſpectui præberet. Quantumvis autem a matuta usque ad meridiem, & promeridie usque ad horam quartam veſpertinam a lecto non recederet, vipera tamen exire recuſavit: Quamprimum autem circa dictam quartam ſe pauliſper è cubiculo in hypocauſtum contuliſſet, puero rurſum in ſoporem prolapſo, vipera quarta, ſummo Deo ſit laus & gloria, ultima vice migravit, &, ne non puero vale ultimum diceret, morſum acerbiſſimum alteri ex manibus impegit, unde ſuffuſus etiam ſanguis ecchymoſin fecit. Gratiis igitur DEO peractis illa adhuc veſpera filium *Weiſſenburgum* promovimns, matrisque meæ curæ commendavimus, quæ per 14. integras noctes excubias fieri curavit, non intermiſſis *Weglenerti* noſtri medicamentis, qui, rurſum conſultus, miſit *ſuffitum*, *hauſtus oleaginoſos*, *pulveres & emplaſtra*, quorum, benedicente DEO, fuit uſus adeo proficuus, ut puer *unum adhuc*, lapidem, item *ranulam*, & *viperam minorem in tres partes diſcerptam* rejecerit, liberatus hinc omnino & plenarie conſtanterque reſtitutus, niſi quod *Roteburgi* adhuc ſemel quid *piloſi* per vomitum reddiderit. Memorabile autem exiſtit circa majorem iſtam viperam, (1. quod toties egreſſa, nunquam tamen viſa, &, ſollicite licet, quæſita, non reperta fuerit, ſeque in cubiculo tam cate occultare potuerit, (2.) quod interanea pueri non

læſerit, cum tamen manum ejus & pedem morſibus externis ſauciaverit, (3. quod ſub ſingulis viperæ egreſſibus, puer in ſyncopen quaſi, aut ſoporem fuerit prolapſus, ſic, ut, quid ſecum rei gereretur, penitus ignorarit. (4. Quod, quoties vipera fauces permeavit, fellis amaritudinem illis impreſſerit. (5. Quod aliquando dimidiato corpore prominuerit, ſic ut capite ſuo pueri genas diverberaret, me autem clamitante, eum rurſus ſubingreſſa ſit noctu, quam probabile eſt, me ſilente, foras prodituram fuiſſe. (6. Quod hauſtus oleoſos perferre noluerit. Cum itaque valetudini jam eſſet omnino redditus puer, & aptus, qui ſtudiis rurſum addiceretur, *d. 14. Julii* 1695. eum *Roteburgum* ad *Tubarim* ut ſcholam ibi frequentaret ablegavi; *Omnium autem inſectorum, quæ miſer per os reddiderat, erant circiter bis centum & quinquaginta.*

Hucusque Relatio, cui, quod addam, præterea nihil habeo, niſi, quod inſectorum majorum plurima, ut & rerum inanimatarum, quæ ex pueri faucibus prodierunt, fere omnia, hiſce meis oculis conſpexerim & manibus palparim, quæ nunc in *Sereniſſimi Marchionis Brandenburgici Raritbecio*, quod *Onoldi* colligitur, adſervantur.

(Nordlingâ Auguſtam Vind. Menſe Febr. Anno 1696. miſſæ.)

OBSERVATIO XXIV.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI APINI.

De

Citro in Citro.

Citra in citreis malis omnibus numeris obſoluta, nec minus citri germina in ipſis citro adhuc concluſis ſeminibus plus ſemel reperta, nemo eſt qui non noverit ex curio-

ſorum

ſorum noſtrorum Ephemeridibus. Sed ne effœtam putes noſtris eſſe temporibus Naturæ vim, en jam ſiſtitur Citrus in Citro, ſeu germen citri adeò perfectum & conſpicuum, finiente ſuperiore Anno indiſciſſo pomo citreo notatum, ut non tam futuræ citri primùm germinantia rudimenta, (ut quod adeò rarum eſſe non ſolet & ſæpius à Pharmacopœis & rei culinariæ deditis obſervatur) quàm potius obſolutiſſimum Citri arbuſculum me videre exiſtimarem, cujus Jconem, cum nullus adhuc dum in Miſcellaneis his extet, nunc ſimul exhibere operæ pretium duxi. Vacuâ enim jacente ſiliquâ, jamque penitus conſumto utriusque lobi ſeminalis alibili ſucco, conſpiciebam eleganti virore, non pallido ſed latè gramineo, pronaſcentem plantulam, non nihil in illâ nutricis ſuæ anguſtiâ inflexam, eo vero loco, quam ſeminalem apicem perruperat, mox in altum tendentem & foliola bina pulcherrimè explicantem, cum interim radiculam ex eadem cicatricula emergentem profundè demitteret ad ipſum citri petiolum; argumento non inprobabili, ſi longius ab arbore pendere licuiſſet, per hanc viam affluente jugiter humore nutritio, futurum fuisſe, ut vegetatione amplius provectâ ex hoc tenello germine tandem etiam fructus enaſceretur, ut in citreis ſimilibusque pomis exoticis obſervatum fuiſſe conſtat. Ut ut verò ſimile in pomo noſtrate jam olim deprehenderit Dn. D. Michael Döringius allegante Sachſio in ſchol. obſ. 26. A. I. Eph. D. I. frequentius tamen in Citro, Limonio, malo Sinenſi & ſimilibus contingere id poſſe perſuadet balſamici ſucci in hujusmodi fructuum generibus abundantia, cum notum alias ſit Nitroſi ſalis pinguedine vim ſeminum mirum quantum augeri ac multiplicari.

Fig. I. (Miſſa Hersprucco Noricorum Menſe Febr. A. 1696. Noribergam.)

OBSERVATIO XXV.

Dn. D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
De
Phoſphoro.

OBſervationem meam, quam anno II. Decadis III. p. 26. legimus; repetam heic operæ pretium eſt; ſi quidem aliquid in ea quod maximi momenti, injuria mei domeſtici, qui ex ſchedis meis eam deſcripſit, omiſſum eſt, unde manca & mutila. Vir quidam curioſus, phosphorum aliquem componere inſtituit, eoque fine multorum in eadem familia utriusque ſexus hominum urinas collegit. Hæ urinæ confuſæ & putrefactæ cum deſtillarentur, omnibus qui urinam ſuam contulerant, dolor aliquis circa pudenda ſubortus eſt. Quo phosphoro, cum in tenebris cujusdam vultus inungeretur, cum autem aliquod granum fortius fricaretur, illud incenſum capillos non ſine aliquo dolore uſtulavit. Cœterum adſpectu erat valde jucundum, loco enim vultus, quem phosphorus occupabat videbantur innumeræ Myriades vermiculorum translucentium inter ſe repere, ſic ut perennis in iſtis appareret motus, qui tam diu durabat, donec materia illa evanuiſſet. Allata candela in vultu hominis nec vola nec veſtigium phosphori apparebat, præter ſignum, quod capillos uſtulatos prodebat. Phosphorus ex urina æque, ac ex ſanguine lampas, de qua *Burgravius* ſuum Biolychnium conſcripſit, parari poteſt, qui indicium ſanitatis & mortis præſagium præbet. Sunt, qui phosphorum parant ex ſemine ſinapi, naſturtii, flammula herba. Et quid multis? omnibus plantis, quæ vitæ noſtræ balſamum nutrire & conſervare valent, phosphori materia abunde ineſt.

Hæc

Hæc obſervatio de phosphoro ex urina duo cumprimis nos docet. (I.) *Licet urina* excrementum corporis inutile ſit, nihilominus ſympathiæ characterem in ſe habet, quod probat, quoniam hominum urinis Vulcani torturam experientibus omnes aliquid doloris paſſi fuerint. (II.) Uromantiæ haud contemnendum ſubſternit fulcrum. Cui licet multi magni nominis Medici ac inclutæ famæ viri parum vel nihil tribuant, multum tribuo; eſt etenim urina fidus index omnium viſcerum corporis conſtitutionis naturalis & præternaturalis. Ego, quod autem præfiſcini dixerim, quemlibet morbum vel præſentem, vel inſtantem, & ejus eventum dextrum vel ſiniſtrum ex urinæ inſpectione cognoſcere queo. Socio huic phosphoro alium phosphorum, quem mihi ſuppeditavit lectio Epiſtolarum *Gaſſendi* p. 461. 462. Quam hiſtoriam, ut inſerui in meæ *polymathiæ opere, orchæſtra Gaſſendi Lemmat!* 68. hic inſero, ſicque ſonat. Aſſerit itaque conſtantiſſimam certiſſimamque habuiſſe viſionem, non ſolitariam, non dormitantem, non ſemel atque iterum, ſed per juges quinque noctes, dum una cum nobiliſſima ac ſolertiſſima conjuge vigilantibus oculis in lecto jaceret, hanc autem fere ſic refert. Maſſiliæ hoſpitabatur propter ædem civitatis publicam, inque concalvi dormiebat nonnihil ut poſtea reſcivit infeſtatione cobalorum aut chiſiorum infami. Noctium igitur prima ubi uterque decubuere, obducta, ut mos eſt, ſuis velis ſponda, in inferiori conopeo lumen quoddam micare viſum: id ſuſpicatus ſagaciſſimus princeps, è candela haud procul accenſa fluere, excitatis cubiculariis eam removeri jubet: nihilominus idem ſplendor perſeverabat. Verum quoniam ſuſpicio etiam ſuberat ne aut è lucernis domus, aut è prætereuntium platea facibus ea lux derivaretur, placidiſſimæ quieti uterque ſe

 de

dedere. *Sequenti* vero nocte priusquam decumberent ſecum reputantes, quidnam tandem eſſet & unde heſternus ille radius, geminis papilionibus totum cubile exactiſtiſſime obvolvi curant: candelam in proximo ſed apprimè clauſo cubiculo amandant, quam etiam denſiſſimo ſtragulo obnubi voluerunt; feneſtras quoque craſſiſſimis obturant pannis. Sic quaquaverſum lumen abigunt, ac ſubtiliſſimos quosque & cujuscunque lucis arcent radiolos: atque hunc in modum accerſitis undecunque tenebris, cuncta opacant! & ſubinde ſuo ſe componunt grabato; in quo primum cum nihil præter cœcam caliginem objiceretur, jam gratulabantur ſibi, quod a dormituriis oculis importunum illud jubar depuliſſent. Aſt oppido diuturnum gaudium hoc non fuit, nam ſenſim ſe fundere cæpit pridie viſum lumen. Quod ambo quidem eadem plane ſedulitate luſtraſſe eodemque ſemper modo ſibi apparuiſſe affirmant; & ita ferme deſcribit Eloquentiſſimus Princeps ſplendor eſt, inquit, infra ſolis quidem fulgorem micans, ſed etiam ſupra lunæ nitorem fulgens. Figuræ ut & inter capedinis ambiguæ! modo enim angularis, Rhombum, modo vero circularis & oblongus, Eclipſin exprimebat: nunc ad communis manus experrectus latitudinem, nunc ad unguis minimi areolam contractus, ac denique in tantam arctatus anguſtiam, ut Exilitate ſua inimitabilem repræſentaret puncti imaginem. At vivido nitore ſemper, qualis ſufficiat legendis literis præſertim cum dilatatus uberius lumen funderet, nobilis tamen ac perpetuo fluitans.

Sicut aquæ tremulum labris uti lumen ahenis.
Sole repercuſſum aut radiantis imagine Lunæ
Omnia pervolvitat late loca jamque ſub auras
Erigitur ſummique ferit laquearia tecti.

Haud

Haud aliter ille, præterquam quod non ita velociter ſedem mutabat in eamque ſemper lecti partem, quam ego occupabam, vergebat, ſive ad cervical accederet, ſive ad pedes recederet. Ubi vero conſtantiorem nactus typum, tranquillius ſedebat, conſpiciebuntur in eo umbellæ, quæ nonnullos ut cumque efformare videbantur characteres; ſed transverſum præcipue tigillum, diagonalium illorum inſtar, qui hodierna ſtemmatum ſcuta dirimunt: Qui cum tenebricoſus eſſet quasdam tamen ſublucidas etiam admittebat notulas. Aſpectu autem totus ille ſplendor jucundus adeo & blandus eſt ut intuentium oculos verius exhilaret, quam tereat: ut in cujus contemplatione acies intenta ſemper delectetur, & nunquam fatiſcat. Nihil habuit horridi, fœdi aut ſordidi, nihil murmur aderat, & placidiſſimo migrabat meabatque ſilentio; quo ſemel à me data opera, rupto, continuo evanuit. Manum enim in ipſum cum validè impegiſſem, exploraturus ſcilicet num aliud quam ſericum, in quo fluitabat palparem, actutum velut ſtrepitu concſſus aut plaga obliteratus ultra non comparuit. Verum non in perpetuum, nam ſequentibus proximis noctibus redux eodem prorſus tenore quo ſuperioribus conſpicuum ſe nobis poſtliminio reſtituit. Noſtrum autem qui prior expergefactus eum cerneret, alterum cubito feriens excitabat in inviſionis ſocietatem: ut ex alienæ ſpeculationis collatione, propriæ hallucinationis ſuſpicium emendaret. At in omnibus ſemper utrique ita, concors fuit repræſentatio, ut poſt accuratiſſimum ſuſpectæ illuſionis examen, omne prorſus erroris dubium faceſſat neceſſum ſit, & nihilnon vel ſuperſtita ſollicitudine, expertis rariſſimi æque ac veriſſimi prodigii fides relinquatur, ſic ille. Tuum vero nunc eſt, Vir eximie, pro altiſſima quo polles ſapientia quid portentoſa ſibi velit hæc appa-

ritio rimari. Nam ego ex tam ſcrupuloſa Viri vel ipſo Lynceo perſpicacioris obſervatione nullatenus ambigo, quin ea lux in omen aliquod cœlitus expreſſa ſit, & quidem fauſtiſſimum, ſi mihi quoque ariolari fas eſt. Quid enim aliunde portendit hæc leniſſima claritas, quæ tanta eum ſuavitate radiavit! Mitto profanorum fabellas: Non me movent ab eisdem excogitata Regiæ dignitatis præſagia; nec

- - Summe de vertice viſus
Fundere lumen apex: tractuque innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum tempora paſci.

Verum tamen, cum Hercina illuſtriſſima eandem viderit, & neque aut loqui ad gratiam aut ſibi imponere (qui ejus eſt candor, quæ virtus) voluerit, atque id circo tale ſpectrum extra oculos fuerit (ſecus ſcilicet non potuiſſet utrique ſimul apparere) ea propter non video quid ſuperſit aliud, quam ut poſteriore ratione apparuiſſe exiſtimetur. Videlicet propter vaporis, halitusve glomerulum qui & lucem conceperit, & diſcurrerit, & transformatus fuerit, & tandem evanuerit, quo ſolent modo caſtores aut genera alia conſimi ia lucis. *Gaſſendus* p. 174. Verum & dici poſſet, materiam phosphori, ſi illud artificium tum temporis fuiſſet cognitum, lecto fuiſſe affric. Mihi autem perſuadeo fuiſſe aliquid ſupernaturale. (I.) Propter elegantem ſplendorem. (II.) Quod oblectaverit ſpectatores ſuos. Quidnam circa iſtam apparentem lucem ſentiat *Gaſſendus*, in ipſo *Gaſſendo* legi poteſt pag. 174. *Ipſe Princeps Ludovicus Valeſius* in quadam *Epiſtola* ad *Gaſſendum* ſcribit: *apparet ſemper ac ferme* ſingulis *noctibus* eadem *lux*, *quænunquam* me terruit. Hac de re nihil opinor, tempori & providentiæ Divinæ omnia committens apparitionis varias hucusque aſſignari cauſas; omnes tamen naturales,

ſed

ſed nunc firmiter pronunciare poſſum, *digitus DEI hic eſt.* p. 348. Si tum temporis artificium, ut dictum de componendo phosphoro fuiſſet cognitum, aliquis aſſerere posſet, quendam ex cubiculariis talem phosphorum clam lecto impoſuiſſe. Verum motus lucis non fuiſſe phosphorum, quoque comprobat. Dicitur quoque in hiſtoria, conclave fuiſſe infame infeſtatione cobalorum & chiſiorum, ſicque aliquis concluderet fuiſſe ſpectrum. Verum obſtat quod ejus apparitio ſpectatores multo terrore affecerit, ſed è contra talem apparitionem videre deſideraverint, quodque aſpectu fuerit jucundum, concludimus itaque cum ipſo principe *Ludovico Valleſio, digitus Dei hic fuit*, omnes cauſæ naturales, noſtro arbitratu hic exulent.

(Kiliâ Auguſtam Vind. Menſe Februarii Anno 1696. miſſa.)

OBSERVATIO XXVI.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De

Aſthmate convulſivo Antiſcorbutico ſublato.

LAnio 28. annorum hoc ipſo Anni tempore, Aſthmate convulſivo antiſcorbutico vexatur, ſolùm nocti moleſto. Manè ſurgit ad munia, comedit, bibit, optimè ſanus ad formam. Dum autem noctu ſecurè dormit, facillimè ab affectu excitatur, & ſuffocationis periculo ſe expoſitum eſſe comperit. Quærit per maritam auxilium. Poſt probam corporis evacuationem, medianæ ſectionem, accuratæ diætæ obſervationem & antiſcorbuticorum, præprimis volatilium medicamentorum aſſumptionem, per Dei gratiam, me dirigente, has transnavigavit ſyrtes optima jam gaudens valetudine.

OBSERVATIO XXVII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,

De

Ancilla in ſomno ad interrogata reſpondente.

ORigo hujus affectus concurrit cum cauſa noctambulationis, quæ hic fortius agit, mitius verò in iis, qui loquuntur in ſomno: & qui ſcit emere unam, novit & alteram. Eſt ſpecies lethargi, & malum nidulatur in ſpiritibus animalibus. Hiſtoriam do. Vir hujus loci primarius, ancillam in domo habebat, quæ quamprimum dormiebat, de hoc & illo diſcurrebat. Tempore quodam, convocatis Amicis, hac ſtertente per alteram expiſcabatur Dominus omnia illa, quæ ſcire deſiderabat, & hæc aptè reſpondebat, militem amabat, quod norant domeſtici, ideò ſub ornata quæritabat dormientem: Amasnè hunc militem? reſpondebat illa in ſomno: ita. Hodiernè ipſum vidiſti? Utique. Tu certè hunc tibi in maritum eliges: quidni? ego puto, quod interdum tecum in lecto dormiat: hoc excepit ſonoro cachinno, nec negavit, nec affirmavit. Sic per horam omnia fuere explorata, qua præterlapſa, juſſit Dominus excitare ancillam, quæ è ſomno profundo ſurgens laſſa & debilis extitit, queque acta fuere, pro ſomnio reputavit. Dicunt quærentem debere in ipſo actu, dormientis maximum pedis digitum manu tenere, & dein interrogare, ſed eſt vana, ut puto, ceremonia. Non omnes in ſomno loquimur, nec omnes, qui in ſomno loquuntur, ad interrogata reſpondent: plurimi evigilant, alii tacent, pauci verò, prout hæcce ſe expectorant. Eſt ergo morboſus Affectus, qui ad curas Medicas omnino pertinet.

OBSERVATIO XXVIII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De

Melancholia in prægnantibus.

PRægnantes variis alterationibus eſſe ſubditas, in confeſſo eſt, nec deſunt, quæ melancholicis inſultibus præprimis ſubjacent. Talem vidi Grünbergæ. Honeſti viri uxor, quam obiens prægnantem reliquerat, ſat atrocibus infeſtatur invaſionibus melancholicis, quæ ipſam minabantur amentiam, ni planè Maniam. Non admodum amarat defunctum maritum, & jam dies noctesque ipſum deflebat, imò blasphemiis horrendis in ſummum Deum involabat, ob extinctum thalami ſocium. Admittebat interdum ſanas rationes, alio tempore non. Dicebatur ipſi de pœna Magiſtratus tum Politici, tum Eccleſiaſtici, aſt vili pendebat, & tali furore per intervalla infeſtabatur, usque ad excluſionem fœtus maſculini, ubi deſinebat malum, nec amplius redire viſum. Plures malitiam ſubeſſe pronunciabant, quos refellebam rationibus è Medicina petitis; Quæſtio hinc oritur, an pœnæ ſubſit talis blasphematrix? reſpondeo, quod non, hocce rerum ſtatu: quia eſt morboſus Affectus, commiſeratione dignus, Ratio ſana vacillat & obnubilatur, à tenebricoſis ſpirituum animalium halitibus. De puella in invaſione fluxus menſtrui ſemper melancholica, leges p. 263. in Tractatu meo de Centaurio.

(Miſſa Grünberga Norimbergam Menſe Febr. Anno 1696.)

OBSERVATIO XXIX.

Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTH.

De

Piſce marino grægrandi & monſtroſo.

A*Nno Chriſti 1696.* conſanguineorum meorum non nemo, *αὐτόπτης ex Galliâ*, Gallico ad me perſcripſit ſermone, quod â Dieppanis Piſcatoribus piſcis inſolentiſſimus pariter & rariſſimus fuerit captus, ſexque *Rouanum* advectus equis: *Colore* cani marino haud abſimilis: *Pondere*, ſeptem millia librarum. *Longitudine*, octodecim ſuperans pedes: *Latitudine*, cauda piſcis, trium fermè pedum fuit. *Corpus* verò decem. *Caput, rotunditate* novem. *Ventriculus amplitudine*, ultra ſex pedes, parvis ac acutis præditus dentibus. *Oculi, magnitudine*, ſquillæ recentis ſeu pancratii majoris adinſtar, rubris tunicis. *Corpus* denique ternis pinnarum ordinibus notatum.

De cœtero quoniam monſtroſus hic piſcis, cœco in æquore captus, *ipſo natali die 14. Novembr. Magni Magnæ Britanniæ Regis Guilhelmi III. Herois ad miraculum usque. Cui* Pylii ſit ætas, moxque Populis Europæis, ſummo ſic jubente, Pax optima rerum, quemadmodum ex ſubjectiſſimo cultu, ſubinde Poëmatibus conteſtatus ſum piis, *Regiæ Majeſtati ſuæ*, à me dimiſiſſimè oblatis ac inſcriptis. Sunt, fateor ingenuè, non pauci, cum hîc tum alibi, nitentes fauſta prædicere cuncta, terrâ marique, inſtante æſtate: quapropter Bene Illis, quibus Dominus Deus eſt.

Longa dies homini docuit parére Leones.

(Miſſa Hagâ Comitis Norimbergam Menſe Febr. Anno 1696.)

OB-

OBSERVATIO XXX.

Dn.. D. EBERHARDI GOCKELII,

De

Vini acidi per acetum Lithargyri, cum maximo bibentium damno dulcificatione.

ANno 1694. 95. & 96. cum vina Nicarina generoſa & nobilia priorum annorum in Ducatu Württenbergico & confiniis, partim per gallos rapaces diriperentur, partim verò ab inquilinis & extraneis conſumerentur, & per tempeſtatis inclementiam ab aliquot annis vina acida, aſpera & auſtera horum locum ſupplerent, ac eapropter â multis averſarentur, paucosq́ue emptores invenirent, venditores quidam & aurigæ, ut vina ſua ad palatum hominum accommodarent, Vinumq́ue acidum, ut ipſis videbatur, corrigerent, certo quodam Mangonio ex Lithargyrio facto vina ſua, ut æquè ac generoſa & meraca magno pretio vendi poſſent, ſequenti modo adulterarunt. ℞ Lithargyrii auri vel argenti pulveriſati ℥vj. (alius capiebat ℥xij quidam etiam Biſmuthum addiderunt) affund. acet. vin. opt. Menſur. j. ℔iij. ℥iiij. coq. igne lento ad quartæ partis conſumptionem, poſtea indatur vaſi vitreo, vel terreo vitro incruſtato, addendo vini albi generoſi vel Malvatici menſuram unam, vel ℔iij. & ℥iiij fiat rurſus aliqualis ebullitio, deinde per chartam bibulam vel emporeticam aliquoties filtretur, poſtea ſervetur in vitro benè clauſo ad uſum. Hujus liquoris ℞. gutt. 10. vel 15. inde vitro minori vino ad ℥iij. vel ℥iiij. repleto, agitetur caule pennæ vel alio inſtrumento minori ligneo, deinceps ſubſidere ſinatur, donec vinum clareſcat, cujus adminiculo qualitas ipſius aci-

do auſtera ſic alteratur, corrigitur, & ſubdulceſcit, ut hoc vinum libatum haud aliter ſapiat, ac ſi præſtantiſſimum nectar eſſet. Et ſi quis totam amphoram vini Württenbergicam, vel 160. menſuras majores huic Ducatui uſitatas & conſuetas hoc mangonio tingere deſiderat, tunc requiruntur hujus liquoris pro commixtione ℥x. vel ℔j. Quod autem vinum liquore hoc tinctum & adulteratum ſit, ſequenti modo probatur. ℞. Hujus vini vitro minori ad ℥iij. vel iiij. infuſi, affunde Olei Vitrioli rectificatiſſimi â gutt. 6. ad 10. vel 12. tum vinum, ſi ipſi talis liquor ineſt, turbabitur, ut albeſcat inſtar turbidi lactis vel Oxygalæ; quod ſi verò vinum tali mangonio caret, tum clarum & perſpicuum permanebit.

Tale autem vinum aceto Lithargyrii adulteratum ultra 3. vel 4. menſes gratum hunc acceptum ſuum ſaporem non retinet, ſed antiquam ſuam acido - auſteram indolem recuperat.

Quod autem omne vinum aceto lithargyrii adulteratum ſanitati maximè officiat, & ventriculò, inteſtinis, generi nervoſo, pulmonibus, imò toti maſſæ ſanguineæ, ut & membris externis maximum nocumentum inferat, ac propter ſuam frigidam, ſaturninam, tenaciter adſtringentem & valdè exſiccantem qualitatem varia graviſſima, moleſtiſſima, ac periculoſiſſima ſymptomata, utpote ventriculi ac inteſtinorum acutos dolores & læſiones continuos, lancinantes cruciatus colicos, pertinaces meſenterii & fibrarum nervearum inteſtinorum obſtructiones & morſuras, alvique conſtipationes ferme inexpugnabiles, depravatam concoctionem, nauſeam, ructus crebriores, vomitus, aſthma, icterum, urinæ ſuppreſſionem, contracturas, paræſes & paralyſes, arthritides, aliaque hujus farinæ peſſima ac ſtupenda mala inducat, ac venenata ſua

qua-

qualitate totam œconomiam microcoſmicam ſubvertat, idipſum famigeratiſſimi & experientiſſimi Medici, ac inter eos Avicenna, Diſcorides, Aetius, Fernelius, Sennertus, Paræus, Kircherus, Stockhuſius, Timæus à Gulden-Klee, Wedelius, & plures alii teſtantur, ac Petrus Aponenſis in libello ſuo de venenis aureo, ut & Pharmacopæa Auguſtana inter venena numerat; Imò nullus Authorum, qui de lythargyrio ſcripſit, ejus uſum internum approbat, ſed omnes in medicina optimè verſati Practici & Auctores claſſici internum ejus uſum unanimiter damnant, vituperant, diſuadent, & rejiciunt. Et ſi quis hac de re dubitet, Figulos ſaltem, qui præ aliis ſæpius & crebrius lithargyrio ad ſuum opificium utuntur, conſiderat, videbit, quod per meram ejus externam tractationem tandem curvi, humeris, lumbis, manibus & pedibus debiles, contracti & claudi, imò cachectici & hydropici, (ut ante aliquot annos in quodam Figulo Weiltingenſi, Håfner Paul dicto, obſervavi, eundemque mercurialibus & Theriacalibus feliciter reſtitui) fiant; Imò ſi feles ex vaſe figulorum terreo, in quo manus ſuas abluunt, aquam bibunt, aut lenta, aut repentina morte moriuntur. Quæ de noxa lithargyrii dicta, cum & præ aliis doctiſſimus D. Stockhuſius, Ducalis Brunſuicenſis & Lüneburgenſis Medicus experientiſſimus, & inſpector rei metallicæ ſagaciſſimus, in peculari ſuo Tractatu de lithargyrii fumo noxio & morbifico, quem etiam Huttenrauch & Huttenkatzen/ (quod mordendo, erodendo, ac vellicando tales dolores, ac ſi Cattus corpori incluſus dentibus ac unguibus morderet, ac omnia dilaceraret) nominat, ſatis ſuperque teſtatur; Quocirca etiam circumſtantialiter & fundamentaliter omnes ſuperius allegatos morbos & ſymptomata, qui à lithargyrio & ſubtiliſſimo

ejus

ejus fumo ac pulvere ſuam originem habent, recenſet, ac curandi methodum apponit.

Quod ſi ergo illi morbi cum ſuis ſymptomatibus, qui hactenus in Sueviæ locis quamplurimis, ac præſertim in Domo Teutonica Ulmenſi, Monaſteriis vicinis, ut pote Wettenhauſano, Roggenburgenſi, Urspergenſi, Wengenſi quod Ulmæ eſt; Arcibus item ac Caſtellis Comitum atque Baronum in Weiſſenhorn, Babenhauſen, Kehlmünz, Erbachi quin etiam in Urbibus & Oppidis, Ulma Gemundia, Mündelheim, Grünbach, &c. ſævierunt, multosque tam ſuperiores, quam inferiores & ſubditos excruciarunt, jugularunt, multosque alios per longum temporis intervallum horrendiſſimè torſerunt, ac in perniciem redigerunt, penitius conſiderantur, iique cum iisdem morbis ac ſymptomatibus, qui ab interno lithargyrii uſu promanarunt, conferuntur, tum quilibet ex eorum collocatione & ſimilitudine facilè inveniet, quod hi morbi ab execranda vini per lithargyrium adulteratione proficiſcuntur. Et hæc deteſtanda vini cum aceto lithargyrii mangonizatio etiam Veteribus nota fuit, quæ verò ab Imperatore quodam, in Ducato Württenbergico, & Civitatibus vicinis Imperialibus ſub gravisſima pœna prohibita fuit.

Si dolia in quibus tale adulteratum vinum repoſitum erat, conſideremus, fex vini vel ſedimentum erat ſordidum, cœnoſum, ſpurcum, turpe, ac impuritas illa tenaciſſimè circumcirca doliis adhærens, ut ob lentorem difficulter purgari potuerint, ut in Cella Monaſterii Ulmenſis obſervavi, ubi dolium majus â vino exoneratum, & in mea præſentia apertum tali putrilaginoſa ſpurcitie erat infectum, ut vietoris filius, ob metum exitialis damni, id ipſum intrare atque purgare dubitaverit.

Anno 1694. ante Ferias Nativitatis Chriſti in domo Teutonica Ulmenſi primò Secretarius, deinde Sacellanus, poſtea Cubicularius, & ultimò ordinis Teutonici Eques & Commendator, Comes ac Dominus â Leibelfing, atrociſſimis doloribus colicis correpti fuerunt, quos dolores vagi arthritici, paræſes, ventris inflationes, ventoſitates, continuæ conſtipationes, ructus, gravitas circa pectus, aſthma, apud Dominum Commendatorem circa finem intolerabiles capitis dolores, cum mentis alienatione ac apud Sacellanum & Cubicularium ante obitum horrendisſimæ convulſiones, aliaque moleſtiſſima ſymptomata exceperunt, quorum nullus evaſit, ſed omnes moriebantur, quia tum temporis cauſa hujus mali proxima ignota erat, ſed poſtliminio eam in vino latitare ſuſpicabatur, quod ex eo tandem colligere licuit, quod duo vel tres Patres Franciſcani Ehingenſes, qui ſucceſſivè ad ſpirituale officium adminiſtrandum Ulmam in Domum Teutonicam vocati ſunt, illudque vinum in menſa biberunt, colicis illis doloribus quoque infeſtati ſunt, & ſtâtim in principio affectus emigrarunt, ac rurſus Ehingam ſe receperunt. In Monaſterio Wengenſi anno 1695. Reverendiſſimus Dominus Prælatus, & omnes ferè Patres, paucis exceptis, hoc morbo ex adulterato vino decubuerunt, quorum quidem nullus mortuus eſt, ſed duo in hunc usque diem maxima membrorum imbecillitate laborant, alterque paræſi brachiorum ac manuum incommodatur. Imò & ego, cum ut requiſitus Medicus Patientes quotidiè viſitaſſem, & circa veſperam identidem de hoc vino nondum mihi ſuſpecto, bibiſſem, haud incolumis evaſi, ſed paulò poſt atrociſſimis doloribus colicis ac febre putrida correptus ſum, ad quem affectum profugandum integrum ſemeſtre conſumſi. Inſuper & ii qui hoc affectu laborarunt, ſæpius recidivam

 paſſi

paſſi ſunt, & in hunc usque diem aliquales morbi reliquias experiuntur.

In Curæ hujus morbi requiritur, ut 1. alvus per lenitiva, (minimè v. acriora purgantia, aloetica, & diagrydiata) aperiatur, apertaque ſemper ſervetur. 2. Orgasmus materiæ peccantis vomitusque compeſcatur. 3. Materia peccans per blanda & mitiora remedia evacuetur. 5. Partes affectæ roborentur, & 6. bona ac conveniens Diæta obſervetur. In quem finem ſequentia Remedia adhibenda.

I. Ad conſtipatam alvum reſerandam. ℞. Flor. Chamomill. Mj. Sem. Carui ℨj. M. f. decoct. c. ſ. q. lactis vaccin. Colatur. ℞. ℥vj. in qua diſſolv. Vitell. ovor. nro. 2. Ol. lini ℥ij. M. F. Clyſter. vel, ℞. Herb. 5. emoll. Flor. Chamomill. Verbaſc. ſummitat. anethi, āā Mß. ſem. lini ℥ß. decoct. hord. q. ſ. f. l. a. ebullitio, colatur ℞. ℥vj in qua diſſolv. Elect. lenit. Florenz. Diacathol. āā ℥j. Ung. Clyſmat ℥j. Axung. anſer. gallin. anatis āā ℨvj. Vitell. ovor, n. 2. M. Clyſter. vel. ℞. Rad. angelicæ ℥ß. herb. anagallid. menth rubr. Veron. ſummit. aneth. Flor. Chamomill. melilot. āā Mß. ſem. fœnic. carui. aa. ℨj. Caſtor. ℨiß. inciſ. coq. in lact. vaccin. q. S. ad dimid. in colatur expreſſ. ℥vij. diſſolv. Elect. diacathol. ℨvj. de bacc. lauri ℨij. Mell. Mercurial. ſucci reu expreſſ. Scybal. equi avenâ nutrit. āā ℥j. Terebinth. in vitello ovi diſſolut. ℨij. M. F. Clyſter.

Ad alvum apertam conſervandam. ℞. Pulv. Jalapp. ℨijß. ſenæ ℨj. Mann. Calabr. el. aq. flor. acac. ſolut. & denuò inſpiſſat. ℥ij. Pulp. Tamarind. ℨx. Elect. lenit. Florenz. Diacathol. āā ℨvj. Syr. de Cich. c. Rhab. roſar. ſolut. q. ſ. conf. Alkerm. ℨvj. M. F. Elect. molle. Doſis, Caſtaneæ juglandis quantitas, aliquoties repetendo, donec purgatio ſequatur. Vel, ℞. Pulp. paſſul. min. mund. Tamarind. Flor.

aſſ.

Caſſ. ãã ℥ß. Conditur. Cortic. aurant ʒiij. Pulv. rad. Jalapp. ʒiß. cum Syr. de fumar. q. ſ. f. Elect. moll. d. ad fictile. Doſis & uſus, ut prioris. Vel, ℞. Elect. lenit. Florenz ℥j. pulv ſennæ ʒijß. Conſerv. Spagyr. Aug. menth. ãã ʒij. Pulv. Cachect. Ludovic. ʒjß. cum Syr. de Rhapont M. F. Electuar. d. ad fictile. Doſis, juglandis quantitas.

2. Ad materiam peccantem evacuandam, requiruntur blanda laxativa remedia, qualia ſunt ſequentia. ℞. Mann. Calabr. el. ℥iß. ſolv. in aq. Chamomill. cui add. Ol. amygdal. dulc. ℥iß. f. potio calidè ebibenda. Vel, ℞. Fol. ſen. ſ. ſt. ℥iß. Mann. elect. ℥ij Tamarind. ʒx. Flor. Caſſ. ℥jß. Flor. 4. Cord. ãã pj. Coriandr. præpar. fænic. ãã ʒjß. Tart. crud. ʒß. paſſul. min. contuſ. ℥iiij. nitri fixi ʒiß. M. D. adſaccul. infund. cum aq. font. vel ſer. lact. caprin. vel cereviſ. fervid. menſur. j. vel ℔iij. & ℥vj. ſtent in loco calido per horas 6. bibantur ſingulis duabus horis ℥v. calidè, donec purgatio ſequatur. Et talia laxativa aliquoties repetenda, ut particulæ aculeatæ lithargyrii ventriculo & inteſtinis altius inhærentes ſucceſſivè evacuentur.

3. Ad Orgaſmum ſeu humorum intumeſcentiam refrenendam. Et quidem ad vomitum compeſcendum. Internè. ℞. Conſerv. ſpagyr. Aug. menthæ an. ℥j. philon. Rom. Syr. Cortic. aurant. an. ʒij. M. Doſis caſtaneæ quantitas, aliquoties repetenda. Externè, ℞. Herb. abſynth. menth. criſp. an. Mj. Rad. tormentill. ℥j. Thur. Maſtic. an. ℥ß. Coriandr, ʒij. M. D. adſaccul. coq. in acet. & vin rubr. an part. æqual. ac regioni ventriculi calidè applicetur. Vel, ℞. Tacamahac. ʒij. Thur. Maſtich an. ʒj. pulv. menth. abſynth. an. p. j. Balſ. Peruvian. ℈ij Terebinth. & Ceræ an. q. ſ. f. Emplaſtr. Regioni ventriculi imponendum.

4. Ad dolorem per anodyna mitigandum. Internè, conferunt Ol. amygdal. dulc. & in ſummo neceſſitatis caſu

 pil-

pillulæ theriacæ cæleſtis, vel Extractum laudani opiati Paracelſi, ad gr. iij. pro doſi, & ſimilia. Externè, Clyſteres ſupra commemorati & ſequentia ℞. Sem lini. fœnugr. an ℥ß. ſem. rut. ʒij. Flor. Chamomill. melilot. an. Miß. Flor. Verbaſci Mß. Herb. 5. emol. Mij. indantur ſacculo decoquend. lacte vel aq. communi, ac calidè umbilici regioni applicetur. Vel ℞. Ol. Chamomill. naſturt. amygd. dulc. an. ʒiij. pingued. Capon. ℥ß. Ung. anodyn. ℥iß. Ceræ q. ſ. f. Unguent. regioni Umbilici calidè inungendum. Vel ℞. Ol. Chamomill. hyoſciam. lumbric. aneth. an. ℥ß. M.

Contra dolorem arthriticum, brachiorum ac pedum, qui ſæpius hunc morbum concomitari ſolet, conferunt interne pulveres arthritici, externe Spir. lumbric. terr. paralyt. Mynſ. Ol. lumbric. chamomill. aneth. hyoſciam. Lorget ſive Terebinthina, ejusque oleum & ſpiritus; Fomenta ex herbis, radicibus, & ſeminibus emollientibus parata, ſacculi furfuracei calidè applicati, balnea, inſeſſus, & ſimilia.

5. Ad partes affectas roborandas, & acredinem humorum peſſundandam. ℞. Corall. rubr. præp. Ocul. Canc. præp. Ebor. philoſ. calcinat. an ℈ij. M. F. pulvis Doſis, quantum cultri cuſpide capi poteſt in vino vel juſculo, mane & veſperi repetendo. Vel, ℞. conſerv. roſar. Damasc. ℥ß. Pulv. ſtomach. Martiat. Confect. Alkerm. compl. an. ℥ß. Syr. arant. dulc. ʒj. M. pro 2 doſibus. Roborat etiam ventriculum, Eſſentia abſinthii compoſita P. Emerici in vino ſumpta, cujus deſcriptio hæc eſt. ℞. Ling. Saſſafr. ℥iiij. Lentiſc. ℥ij. Flaved. Cortic. arant. Citri an. ℥iij. ſem anis. Cinnam, acut. an. ℥jß. Mixt. inciſ. & contuſ. add. Herb. abſynth. Mviij. in quibus infund. in loco calido Flaved. cortic. arant. ℥iij. abſynt. Miiij. filtretur & detur ad vitrum.

Quibus omnibus annumeranda ſunt appropriata, quæ ſingulari virtute lithargyrii vim atque malitiam obtundunt,

qua-

qualia ſunt ſemen chervæ tritum & datum in potu ad ℨij. De hoc veneno impugnando Matthioli verba hæc ſunt. Curatio in univerſum fit citatis primò vomitibus, & infuſis deinde clysmatibus & hydromelite, gallinarum & anatum adipe. Poſt hæc prodeſt amygdalinum Oleum potum, è dulcibus nucibus expreſſum; Præterea ventriculum apii ſucco, & alvum butyro illinire utile eſt. Proprium verò hujusce veneni antidotum (ut Conciliator tradit) eſt Lathyris ſemen ℨij. pondere ſumptum.

Quod tandem 6. Diætam concernit, Aer ſit moderatè calidus. Ex cibis conferunt juſcula gallinarum, ptiſana hordeacea, caricæ in cibis ſumptæ, &c. Ad potum ſequentes ſpecies. ℞. Scob. Lign. Saſſafras. Rad. Chin. an. ℥ß. Cinnam. ℨij. ſem. anis. ℨj. CC. præp. Ocul. Canc. præp. an. ℈jß. Liquirit. ℨij. M. F. pulv. groſſus, cui adde paſſul. min. ℥ß. de quibus ſpeciebus cochleare unum cum ℔iij.& ℥iij. vel menſura una aquæ fervidæ in urceo tecto infundatur, & cum refriguerit, pro potu ordinario aſſervetur. Qies inſuper procuretur, alvus per ſuperius dicta aperta ſervetur, nec non animi fortiores motus atque pathemata refrenentur.

(Miſſa Ulma Norimbergam d. 28. Febr. A. 1696.)

OBSERVATIO XXXI.

Dn. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De

Menſtruo quartô die poſt mortem effuſo.

CAtameniorum fluxus ſtatas & periodicas quanquam non immotas in viventibus ſervant leges: quòd autem in morte etiam effuſa ſint, ab aliis annotatum. Fidem aliorum juvabit mea experientia. Carnoſa quædam firmôque

corporis habitu prædita matrona catarrhô ſuffocativô brumâ ſævienti ſuis eripiebatur. Cum conſuetum tributi perſolvendi tempus appropinquaret, quartô à morte die menſtruum largè erumpere cœpit, & per aliquot dies fluxus ille ſeſe non cohibuit. In cœteris partibus cadaver nullum ſtillabat cruorem. Numquid igitur Medicus opem quandam ferre potuiſſet, ſi fluxum cum idoneis medicamentis concitâſſet? præſertim quòd, cùm in agone luctanti venam aperiri juſſiſſet, ſanguis nullus efflueret. Ex eò tempore in eâ fui opinione, in Apoplexiâ, Catarrhô ſuffocativô, iisque omnibus morbis, in quibus venæ ſectio indicatur, vices haſce Medico obſervandas, & ſi tempus ita ſuadeat, menſtruum potius fluxum excitari quàm venæſectionem celebrari debere, nam etiam ita Hippocraticum illud obſervabitur, eò ducendum eſſe, quò natura vergit, ut ſcilicet redundans viâ naturæ conſuetâ expellatur. Conf. Hippocr. Aphor. 21. ſect. 1. de locis in hanc. h. XXXIII. p. m. 383.

OBSERVATIO XXXII.

Dn. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De

Eunucho naturâ tali.

INſtinctu conſanguineorum, juvenis plebejus cum viduâ ſimilis conditionis Regiomonti in Pruſſiâ contrahit matrimonium, Hæc poſt benedictionem & epulum nuptiale ab initiô quidem verecundè, poſt intercapedinem autem temporis aliquando audacius modò verbis modò factis debitum conjugale ab ipſô exigit. Nihil proficit, neque titillatione, neque oſtentandô corpus denudatum, nec ullô modô ad prælium in caſtris his accendi maritus poteſt.

Annus

Annus labitur, niſi fallor, cum uxor omni ſpe, quam videtur aluiſſe, abjectâ, à conſiſtoriô divortium petit. Remittitur ad ampliſſimam facultatem Medicam, ejusque judicium perquiritur. Oblatô munere gratioſa fungitur Facultas ac membrum generationi dicatum examini ſubjicit. Debita ei parti conſtabat magnitudo, quæ patratura, ut cum Clariſſ. Lindeniô loquar, intra uteri admittitur vaginam. Alexandrum Petronium non falſum diceres, qui ex magnitudine mentulæ ingenium rude & ſtupidum colligit, ſi ex unô aut paucis ſingularibus propoſitionibus conſtituere liceret univerſalem. Præterea nec urethra, nec corpora nervoſa, nec glans (modò per Fridericum Ruyſchium in centuriâ obſervationum Anatomico-Chirurgicarum obſervatione 100. liceat glandem tanquam diverſam ſubſtantiâ à prioribus partem recenſere, quam ipſe veram nervoſorum penis corporum atque ſpongioſæ molis urethræ continuationem ſine ullâ ſubſtantiæ mutatione eſſe autumat & probat ex inflatione & exſiccatione) vitiô ſenſui obvio laborare videbantur. Cætera etiam omnia ſana erant. Didymi magnitudinem ovi columbini æquabant, mendaces in hoc ſubjectô virilitatis teſtes. Attoniti hoc ſpectaculô, tandem ex homine poſt quæſtiones varias intelligunt, nunquam erectionem virgæ eum ſenſiſſe, nec ullo tempore ejaculatum eſſe ſemen. Ultimum hoc me inducit, ut vero ſi...limum eſſe credem, quod habet Johan. Alphonſus Borellus parte altera admirandi operis de motu animal: prop. 171. ſemen in teſtibus de novô elaboratum talis eſſe *energiæ, ut virilem perfectionem conferat, perficiat & roboret animum & corpus animalis;* nam hic homo frigidus & timidus ac ſegnis erat. Unde verò ſeminis generatio prohibita? An forte non aderat ſanguis, eò quod vaſa ſanguinea nullam continuitatem

tatem cum ſeminalibus haberent vaſculis, aut quod arteriæ in eorum cavitatem materiam nobiliorem non effunderent? Talem naturæ luſum jam alii obſervârunt. An cum teſtes eſſent turgidi ſatis, flori ſanguineo non additus ſuccus ſpirituoſus ex nervis? An ipſa vaſa ſemen elaborantia laborârunt vitio? Aliorum potius judicio, quam noſtro ſtabimus hac in re. Cauſſam verò cur erigere non poſſet virgam in muſculis quærendam eſſe arbitramur, non obſtante eâ, quam contra hunc muſculorum uſum in penerationem objicit Regnerus de Graef de virorum organ. p. 107. in operib.

OBSERVATIO XXXIII.

Dn. D. CHRISTIANI HELBICHII.

De

Calculo, pueri figuram ex parte referente.

ARgutè Sachſius Decur. 1. Ephemer. German. Anno 1. obſerv. 27. *Fatum ſæpius in calculis ſepulchrales lapides homini viventi exſtruit.* Utinam verò à Lithontripticis opem certam polliceri nobis poſſemus. Pleraque enim alia etiam motacilla Chymicè præparata & laudata à Kircherô profundô naturæ myſta tanquam mirabile rumpendis calculis remedium, ſegnem imò nullam præſtitiſſe operam ſæpè deprehenſa ſunt. Nullis obſtantibus remediis ſubindè in vaſtam magnitudinem excreſcunt calculi propter majorem nimirum materiæ tartareæ ſcaturiginem, juxta Unzerum in lib. de Nephritide c. 2. quod deinde in lapidem abit eô ferè ritu, quô Tartarus in vino & limus in commiſſuris canalium ſubterraneorum ſubſidens lapideſcit, Conf. Galen. lib. 6. Epidem. com. 3. §. 14. Gaſſendum in vitâ

Sereskii

Peireskii p. 345. lapidem, inquam modò friabilem modò duriorem ob rationem à Beverovicio allatam; ſicuti multi teſtantur exempla, à Schenkiô, Zacutô Luſitanô, Johanne Kentmannô in lib. de lapid. *in corpore humano* repertis, in literas relata comprobant. Si præter magnitudinem multaque alia in iis obſervatu digna etiam figura conſiderationem in lithologiâ curioſa meretur, præter ea, quæ habet Thomas Jordan: in reſponſ. lib. 24. obſerv. 26. Euſtachius, aliique, iis, qui poſt celeberrimum Chilonenſium Medicum D. Majorem ſimile opus moliuntur, non ingratum erit cognoſcere calculum, qui in Bibliotheca Vormienſi aſſervatur in corpore illuſtriſſimæ cujusdam matronæ diſſecto repertus. Exhibeo eum rudi calamo à præfecto ejus Biblioth. in mea præſentia delineatum, & juſtis dimenſionibus depictum. Is, ut autopſia docet, in multis formam infantis æmulatur. (Quæ D. Scherbius in diſp. de calculo renum §. 22. refert, obſervatos calculos, qui animalis cujusdam muris v. c. imaginem retulerunt,) Figura ea focum & nidum, in quo primitius eſt coagmentatus tophus, faciant mihi dubium. Nec certum de eo reſciſcere datum, eò quod Chirurgi manu in abſentia Medici exemptus. Id narratum, non fuiſſe repertum in renibus. In veſica autem vix tophus ille concrevit, quia alias quoque rarius in mulierum veſica lapides generantur, eò quod fœminæ collum veſicæ latius & breviùs habeant & ob id difficiliús in earum veſicis craſſæ materiæ detineantur, Judice Marcello Donatò lib. 4. de hiſt. Med. mirab. c. 30. p. 515. in fine edit. Francof.

Fig. III.

OBSERVATIO XXXIV.

Dn. D. CHRISTIANI HELWICHII.
De
Gonorrhæa Catarrhali.

AD eminentis dignitatis virum nuper vocatus ſum, is conquerebatur de tumore & inflatione hypochondriorum ventris inferioris, inguinis & ipſorum teſticulorum, præterea ajebat ſeſe ejicere urinam furfuraceis particulis refertam, in cujus fundo compareat fluidum album, quod coagulari quaſi videatur. Fluxum autem hæmorrhoidum quem antea ſenſerat, copioſiſſimum, amplius non experiebatur. Sanguineæ conſtitutionis & quaſi Plethoricus erat. Ab experientiſſimis Medicis judicatum antea, maſſam ejus ſanguineam non eſſe immunem â particulis acidis, nitro-ſalinis, acribus & flatulentis. Initiò exiſtimabam, vaſa lymphatica intra duplicaturam peritonæi, eſſe rupta, hanc enim rupturam cum tumore, dolore & tenſione in hypogaſtrio conjunctam eſſe edoctus eram ex hiſtoriis Anatomicis à Cl. Nuckio annotatis, ſciebam ad hæc facilè rumpi poſſe, dum ab unâ parte muſculi extenſi renituntur, ab alterâ ventriculus & inteſtina ingeſtis replentur, quâ vehementi preſſione lympha intra duplicaturam Peritonæi deponitur. At vero quia nondum audiebam maximæ auctoritatis virum conqueri de viſcerum compreſſione, (continuum enim lymphæ ſtillicidium feciſſet membranam unam ab alterâ recedere, quo pacto externè muſculi abdominis, internè verò viſcera neceſſariò compreſſa fuiſſent) nec pallidiuſculas excernebat urinas, nec reliquiæ corporis partes macie conſumebantur, mutavi ſtatim ſententiam, dein-

deinde ſuſpicatus, tumorem & inflationem oriri ex corrupto ſemine, quod candidus Vir Joël notavit ſubin fieri, morbumque hunc eſſe ſeminis corruptionem & involuntarium ejusdem profluvium. Verum neque hæc mihi ſententia ſatisfaciebat, quia fluidum illud album ſubſidebat, fundumque petebat, quod eſt contra naturam ſeminis corporis ſpirituoſi ſupernatantis in urinâ. Propterea magis inclinabam in eam ſententiam, eſſe gonorrhæam catarrhalem muliebri fluori ſimilem, cujus ſubjectum celebriores Medici ſtatuunt proſtatas glanduloſas infra veſiculas ſeminales ſitas, materiam autem eam ex maſſâ ſanguinea abundanti in magna copia emulgeri credebam; præterea tumores mihi perſuadebant, ſanguinis circulationem impediri ob abundantiam, & partem quaſi ſeroſam è conſortio ejus in magna copia extrudi, ut cruor per arterias advectus quo quo modo reduci poſſet, eam verò lympham à calore inſtar albuminis ovi inſpiſſari atq; hinc lacteſcere ſpeciemque ſeminis mentiri, quando cum urina ejicitur. Huic ſententiæ patrocinari videbantur corpuſcula arenis ſimilia, quæ teſte Williſio ſanguinis vitia indicant. Autor ergò fui, ut in uſum vocaret ea quæ motum ſeri & lymphæ corrigunt, affluxum ejus moderantur, acrimoniam temperant, abſtergunt ac aliorſum divertunt. Et ſanè cum felici ſucceſſu Eſſentiam ſuccini & tincturam Bezoardicam Anodynæ aliquot guttis maritatam propinavi. Eſſentia lignorum ſpem meam itidem non fefellit. Juxta deſideria mea hæmorrhoides etiam apertæ fuerunt cum inſigni levamine. Metuo autem recidivam, quia fruſtrà uſum vini crebriorem, ſomnum meridianum circulationi humorum motum nimis tardum inducentem, diſſuaſi.

OBSERVATIO XXXV.

Dn. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De Gangræna in uno pede curata

CUm animi relaxandi gratia brumali tempore iter in pagum ſuſcepiſſem, Ruricola quidam me acceſſit, referens in filiæ 20 circiter annis natæ pede alterutrô primò quidem viſam eſſe inflammationem cum rubore, tenſione, deinde verò eam de dolore jam pulſatorio, jam ſcindente, æſtu quoque & ſiti graviter conqueſtam eſſe, mox viſas aliquas veſiculas cum maximo ſenſu doloris, modò pedem eſſe lividum & in parte quadam nigrum, fœtore putridô ac cadaveroſò circumſtantibus perquam gravem, ac jam gravem, jam ſtupidum fieri, motumque perire: ego hiſce intellectis periculoſiſſimum affectum eſſe agricolæ ſignificavi, me ex ore ejus modo audiviſſe ſigna gangrænæ, imo ſphaceli ſive perfectæ ceſſationis vitæ, jubeo denuò explorare diligenter, an ſuperſit adhuc ſenſus in organô, ſi aut pungatur, aut putreſcens caro præſcindatur, quod ſi nihil ſentiat, unicum ſervandæ vitæ modum eſſe præſciſſionem ſcilicet & amputationem, ſi vires adhuc ægræ conſtent, ne pars ſincera trahatur, & quomodo in vicinô oppidô Chirurgus ſeſe gerere debeat, ſcriptâ Epiſtolâ doceo, quod ſi ſenſus indicium aliquod ſeſe prodat, jubeo aqua calcis partem affectam lavare, & lotæ, emplaſtrum diaſulphuris applicare, recordabar enim Martinum Rulandum cum felici ſucceſſu his euporiſtis triſte malum ſtitiſſe, ipſe extremam cauſſabatur paupertatem, & cum meo ſumptu vel Spiritum ſalis Armoniaci aut oleum Terebinthinæ vel ex acidis ex fide multorum benè ſe ſe gerentibus, oleum

vitrioli

vitrioli emere vellem, iter etiam detrectabat, inſtanter orans, ut nominarem vegetabilia Germanicis nominibus: Laudo Scordium, Card. bened. centaurium minus, radicem Galangæ, rutam & alia alcalica ac balſamica non effœta, quia verò Tinct. Bezordica mòre Michaelis parara ad manus erat, imò etiam conſtituentia eam & Spir. vini muneris locô allata amico offero homini, uſumque Tinct. internum, ſpecierum verò cum Spiritu vini externum mando, & hac ratione ex loco diſcedo. Poſt quinque menſes cum redirem, diligenter percontabar, quid poſt abitum meum contigiſſet; Ruſticus narrabat, ſe ſe domum revertentem nullum planè ſenſus indicium in pede iſto amplius offendiſſe, nec tamen paupertatis ſuæ ſibi conſcium advocâſſe Chirurgum, poſtea in feſto memoriæ S. Jacobi ſacrô tibiâ & fibulâ citra adminiculum quaſi ſerra, ut loquebatur non procul è genu abſciſſis, decidiſſe pedem, nec ſerpſiſſe malum longius aut genu tranſcendiſſe, & cum antea TRam Bezoardicam ad guttas aliquot porrexiſſet, alteri pedi idem malum minanti ſpecies Spiritu vini imprægnatos impoſuiſſe & ſic evanuiſſe periculum & filiam de nullo amplius morbo conqueri, ac amiſſo altero pede domeſtica pro virili negotia tractare. Ex his igitur evidenter patet, Gangrænam non tantùm arterioſum, venoſum ac nervoſum genus infeciſſe, ſed etiam oſſa corroſiſſe. Quantùm verò conjicere ex relatione hominis licebat, ex frigore nimio, (nuda enim pedibus obambulaverat ſævienti brumâ) in hoc malum inciderat, frigus verò circulationem ſanguinis ſine dubio impedivit; fibræ enim & propagines nerveæ in corrugationes & ſpasmos adactæ, Spiritibus in fugam conjectis aut diſtractis vaſa ſanguifera ab ipſis circumligata ſtrinxêre, hinc orta ſtagnatio & inflammatio, per hanc autem notabili temporis mora

 ſanguis

ſanguis acredinem Spiritibus & humoribus inimiciſſimum & corrodentem videtur acquiſiviſſe; unde neceſſe eſt prædicta mala conſequi. Hæreo vero anceps, quî malum nullo ab arte impedimento facto in altero pede ſeſe non diffuderit latiùs? An unius Bezoardicæ TRÆ uſus fortaſſis obicem poſuit?

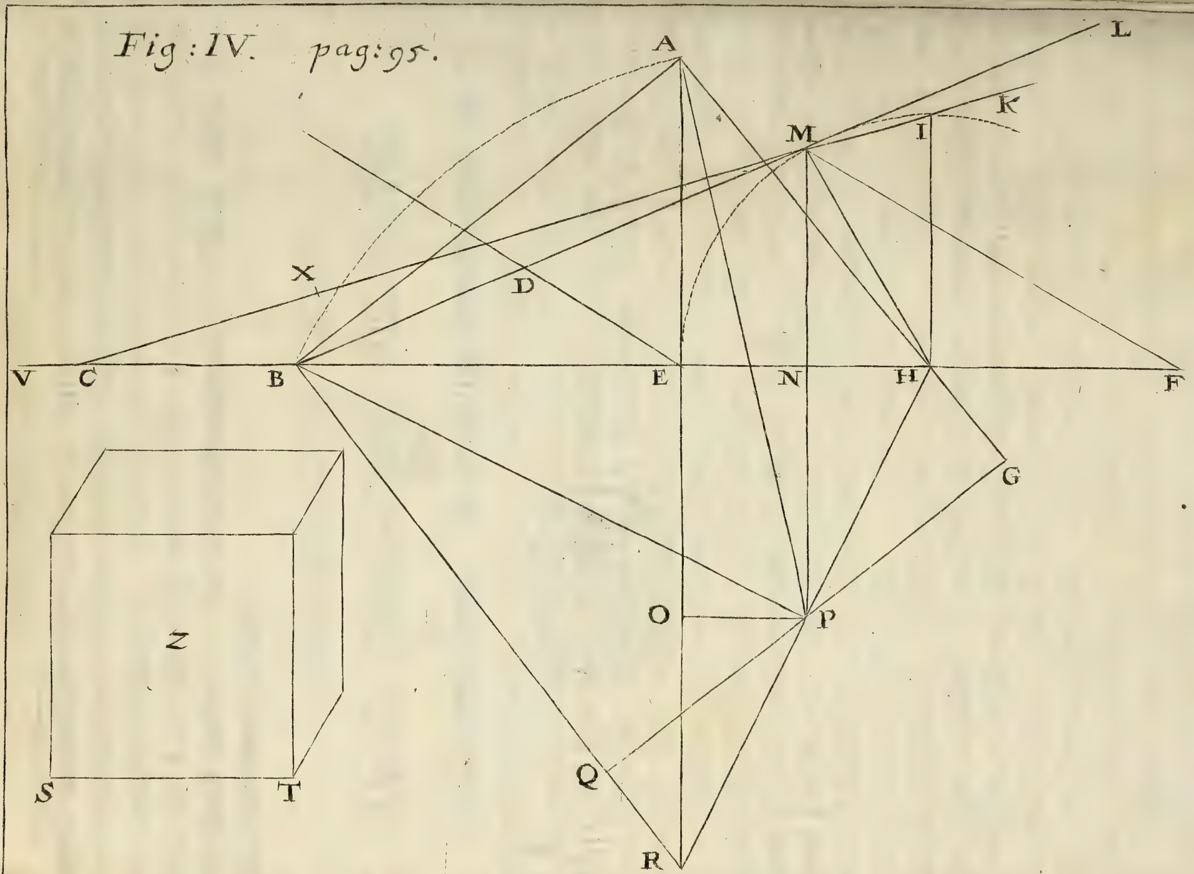
OBSERVATIO XXXVI.

Dn. D. CHRISTIANI HELWICHII.
De
Nocturni ſomni ab inſolitis interruptione.

QUotiescunque ſomnus animæ otium, ut eleganter appellat Ariſtot. 1. Eth. c. 13. per longius quoddam temporis ſpatium ex votô mortales noctu non reficit, non immeritò in lubrico verſari ſanitatem ſuam exiſtimant. Fit verò non unâ de cauſſâ, ut ſomnus non ſuccedat. Inter cauſſas ſatis infrequentes refero ſumptam cœnam, quam non præceſſerit jentaculum quod veteres bucellatum (quia parúm erat, tantum ferè, quantum buccâ capere poterant) non inconcinne appellabant etſiamſi cœna intra Mediocritatis terminos ſeſe contineret, & ſomni meridiani intermiſſionem. Cum nuper à Magnate quodam ad curam ſanitatis habendum vocarer, expoſuit is prolixè, quomodo ſomnus ſe deſtitueret, quotiescunque bis per diem menſæ meridiano & veſpertino tempore accubuiſſet, omiſſo jentaculo & quotiescunq; poſt prandium per duas aut tres horas non eſſet verbo Celſi lib. 1. c. 2. p. m. 22. meridiatus & viciſſim ſeſe placidè totis conquieſcere noctibus fatebatur, cum præcedenti die vel mora veterum, de quo conf. Salmaſ. in Capitolini Antonin. Pium fol. 75. & in Vopiſci Tacitum f. 419. Semel, licet non veſpertino ut hi, ſed

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Fig: IV. *pag: 95.*

ſed meridianô tempore accubuiſſet, vel bis ſcilicet horis mutationis jentaculum ſumpſiſſet, & deinde prandiô uſus fuiſſet, vel etiam ter cibô, mane, meridie & veſperi ſeſe recreâſſet; de ſomno meridianô illud reddebat, nunquam citra diſpendium nocturnæ quietis ſe eô abſtinere. Hippocraticum ergò illud lib. 2. de diæta p. 209. Tom. I. oper. edit. Lindenianæ: *Confert & in æſtate interdum ſomno uti brevi non multo, ut ne corpus ab anni tempore reſiccetur*, extenſionem quandam admittet.

(Miſſæ Uratislavia Norimbergam d. 29. Febr. Anno 1696.)

OBSERVATIO XXXVII.

Dn. D. JOSEPHI MUSCHEL de MOSCHAU.

Methodus duplicationis cubi geometricæ, monſtrans, quatenus illa ope ſolius circini, & vulgaris regulæ (quod lineale vocamus) perficienda ſit.

Duplicatio cubi exacta & artificialis antiquos latuit prorſus, recentioribus vero eam inſtituentibus operoſa inſtrumenta, quibus ſectiones conicas, aliasque lineas curvas deſcribant, neceſſaria ſunt; Unde cum methodus monſtrans, quatenus ope ſolius circini & vulgaris regulæ dicta cubi duplicatio perfici poſſit, adhuc â nemine ſit inventa neque propoſita, eam hic communicare volui.

Vide figuram Quartam ſit: propoſitus Cubus Z cujus radix S T Deſcribendus eſt alius Cubus, qui exactè ſit duplum Cubi Z.

Fiat

Fiat recta E H. æqualis ipſi S T. extendatur E H. usque in F. & fiat F H. æqualis ipſi E H. per punctum E. ducatur A R. ſecans E F. ad angulos rectos. Fiat E R. dupla ipſius E H. Connectantur R. & H. E R. dividatur per medium in O. ducatur ex O. parallela O P. ipſi E H. ſecans R H. in P. E H. dividatur per medium in N. connectantur N P. ex N. elevetur perpendicularis N M. ex H. elevetur perpendicularis H. I. fiat H. I. æqualis ipſi O E. centro H. ad intervallum H J. ducatur portio circuli E M J. ſecans N M. in M. connectantur H M. & F M. ducatur E D. parallela ipſi F M. extendatur H E. verſus V. eligatur quodcunque punctum in recta E V. exempli gratia punctum C. ducatur recta C K ex puncto C. per punctum M. tranſiens. Fiat C X. æquali, E O. moveatur recta C K. ſuper recta V E. ità ut punctum C. ſemper maneat in recta V E. linea vera C K. ſemper attingat ſeu tranſeat punctum M. & iſte motus duret, donec punctum X. incidat in rectam E D- voceturque punctum incidentiæ D. atque punctum, ubi C. quieſcit vocetur B. & punctum ubi K. quieſcit vocetur L. connectantur B P. centro P. & intervallo P B. ducatur portio circuli B. A. ſecans rectam E A. in A. connectantur B R. B A. & A H. extendatur A. H. verſus G.

Dico rectam E A. eſſe radicem Cubi, qui eſt duplum Cubi Z.

Per triangulum R E H. tranſit recta O P. baſi E H. parallela, ergo per prop. 2. lib. 6. Evclid. ſecat latera E R. & H R. proportionaliter hinç ſe habet R O. ad R P. ſicut O E. ad P H. & permutando per prop. 16. lib. 5. Evclid. ut R O. ad O E. ſic R P. ad P H. eſt autem R O. æqualis ipſi O E. ergo & R P. æqualis eſt ipſi P H.

Tri-

α

Triangula R O P. & R E H. ob angulum communem ad R. & rectos P O R. & N E O ſunt ſimilia, ergo per prop. 4. lib. 6. Evclid. habent latera homologa proportionalia, hinc ut R O. ad R E. ſic O P. ad E H. eſt autem R O. dimidium ipſius R E. ergo etiam O P. eſt dimidium ipſius E H. ergo O P. eſt æqualis ipſi E N. & ipſi N H. utpote ſingulis medietatibus ipſius rectæ E H.

β

In Figura quadrilatera E O P N ſunt anguli ad E & O recti, & latera oppoſita E N & O P æqualia per β, ergo dicta figura eſt parallelogrammum rectangulum, & conſequenter N P eſt æqualis ipſi E O.

γ

M H eſt æqualis ipſi J H eo quod ſint radii ejusdem circuli, & J H eſt æqualis ipſi E O ex conſtructione, & E O eſt æqualis ipſi N P per γ. ergo M H eſt æqualis ipſi N P.

δ

C X eſt æqualis ipſi B D & etiam ipſi E O ex conſtructione, ergo B D. & E O ſunt æquales inter ſe.

ε

B P & A P ſunt æquales eo quod ſint radii ejusdem circuli, conſequenter earum poteſtates ſeu quadrata ſunt æqualia, eſt autem per prop. 31. lib. 6. Evclid. quadratum B P æquale duobus quadratis B N & N P ſimul ſumptis, eo quod angulus ad N ſit rectus propter rectangulum O E N P, ſimiliter quadratum P A eſt æquale duobus quadratis P O & O A ſimul ſumptis propter angulum rectum ad ergo quadrata BN & NP ſimul ſumpta ſunt æqualia quadratis AO & OP ſimul ſumptis.

ζ

Quadratum M H eſt æquale quadrato N P, eo quod M H & N P ſint rectæ inter ſe æquales per δ, ſunt autem

quadrata N M & N H ſimul ſumpta æqualia quadrato M H per prop. 31. lib. 6. Evclid. ergo etiam ſunt æqualia ipſi quadrato N P, & conſequenter ſubſtituendo quadrata N M & N H loco quadrati N P, erunt tria quadrata B N, M N, & N H ſimul ſumpta æqualia quadratis A O & O P ſimul ſumptis (eo quod per ζ quadrata A O & O P ſimul ſumpta ſint æqualia quadratis & B N & N P) nunc auferendo utrobique quadrata æqualia P O & N H remanebunt quadrata B N & M N ſimul ſumpta æqualia ipſi quadrato relicto A O. cum autem quadrata B N & M N ſimul ſumpta per prop. 31. lib. 6. Evclid. ſint æqualia ipſi quadrato M B ob angulum rectum ad N, ergo quadratum M B eſt æquale quadrato A O, & conſequenter recta M B eſt æqualis rectæ A O.

η

Rectæ A O & B M ſunt æquales per η. B D & E O ſunt æquales per ε, ergo ablatis his ab illis, relinquentur D M & E A æquales.

θ

Recta E D ſecat triangulum B M F, eſtque baſi M F parallela per conſtructionem, ergo per prop. 2. lib. 6. Evclid. ſe habet B D ad B E ſicut ſe habet D M ad E F, & ſubſtituendo loco B D ipſam E O per ε ei æqualem, & loco D M ipſam E A per θ ei æqualem, erit ut E O ad B E ſic E A ad E F rurſus ut 2 E O ſeu E R ad B E ſic 2 E A ad E F & ut E R ad B E ſic 1 E A ad $\frac{1}{2}$ E F id eſt E H & invertendo per prop. 4. lib. 5. Evclid. ut E B ad E R ſic EH ad E A, & transponendo ut E H ad E A ſic E B ad E R.

ι

Triangula rectangula H E A & B E R habent per ι latera circa angulos rectos proportionalia, ergo ſunt ſimilia, habentque angulos homologis lateribus oppoſitos æqua-

æquales, hinc anguli (qui alterni ſunt) H A E & B R E ſunt æquales, & idcirco per Prob. 27. lib. 1. Evclid. rectæ A H & B R ſunt parallelæ.

κ

Ex puncto P cadat perpendicularis ad R B, ſecetque illam in Q. extendatur Q P in directum usque dum tangat rectam A H prolongatam in puncto G. Hoc facto, quia in triangulis Q P R, & G P H, rectæ R P & P H ſunt æquales per α, & anguli verticales ad P etiam ſunt æquales, & anguli ad Q & G recti, (ſiquidem tecta Q G perpendicularis ad B R neceſſario etiam ad rectam A H perpendicularis eſt, eo quod A H & B R ſint parallelæ per κ) ergo dicta triangula ſunt ſimiliter æqualia, & conſequenter Q P & P G ſunt æquales. Hinc triangula Q B P & P A G ob angulos rectos ad G & Q, & æquales rectas P B & P A ſunt ſimiliter æqualia, ergo anguli Q B P & G A P ſunt æquales, ſed etiam anguli P B A, & P A B ſunt æquales, quia triangulum B P A eſt Iſoſceſium ob rectas B P & A P æquales ex conſtructione, ergo anguli A B P. & P B Q, qui ſimul ſumpti conſtituunt angulum A B Q, ſunt æquales angulis B A P & P A G qui ſimul ſumpti conſtituunt angulum B A G. Hinc quia anguli Q B A & B A G ſunt æquales inter ſe, & exiſtunt inter duas parallelas B Q & A G ad easdem partes, ergo per prop. 29. lib. 1. Evclid faciunt ſimul duos angulos rectos, adeoque quilibet illorum eſt rectus.

λ

In triangulo rectangulo B A E angulus A facit angulum rectum cum angulo B per prop. 32. lib. 1. Evclid, & etiam facit angulum rectum cum angulo E A H, eo quod per λ angulus B A H ſit rectus, ergo angulus E A H eſt æqualis ipſi angulo E B A, & conſequenter cum in trian-

N 2 gulis

gulis EAH & EBA anguli ad E ſint æqules eo quod ſint recti, ergo dicta triangula ſunt æquiangula, & conſequenter per prop. 4. lib. 6. Evclid. latera homologa ſunt proportionalia, ergo ut HE ad EA ſic EA ad EB, atque ut HE ad EA ſic erat per *i* EB ad ER, ergo per prop. 11. lib. 5. Evclid. ut EA ad EB, ſic EB ad ER, unde HE ad ER habet proportionem triplicatam ipſius HE ad EA, ſeu ipſius ST ad EA, eo quod HE & ST ſint æquales ex hypotheſi. Nunc ædificetur Cubus ſuper A E, quem vocemus Cubum Y.

Dico Cubum Y eſſe duplum ipſius Cubi Z.

Per prop. 33. lib. 11. Evclid. habet Cubus Z ad Cubum Y proportionem triplicatam ejus quam habet ST ad AE, atqui HE ad ER etiam habet proportionem triplicatam ipſius S T ad AE, ergo Cubus Z ad Cubum Y per prop. 22. lib. 5. Evclid. eandem habet proportionem, quam habet HE ad ER, & invertendo per prop. 4. lib. 5. Evclid. Cubus Y ad Cubum Z ſe habebit ſicut ER ad HE, ſed ER eſt duplum ipſius Cubi Z quod erat oſtendendum.

Nunc nihil amplius reſtat, quam ut practicè monſtrem, qualiter ſit perficiendus motus rectæ CK ità ut dicta recta CK ſemper tranſeat ſeu contingat punctum M, & ſua extremitate C ſemper inſiſtat rectæ VF. Hoc autem perficitur ſic: Vide figuram quintam. Recta CX deſcribatur ſuper lineale A, hoc facto habebitur recta CX mobilis ad libitum, & exercitatis facile eſt rectam CXK dirigere ad conditiones propoſitas. Minus exercitatis ſerviet hæc methodus: applicetur aliud lineale R ad rectam VF, reddaturque dictum lineale immobile, ſimiliter ad rectam MN applicetur lineale Q, quod ſua extremitate in punctum M incidat, reddaturque etiam immobile, hoc facto liquet ad oculum, quod abſque ullo negotio moveri poſſit

recta

Fig: V. pag: 100.

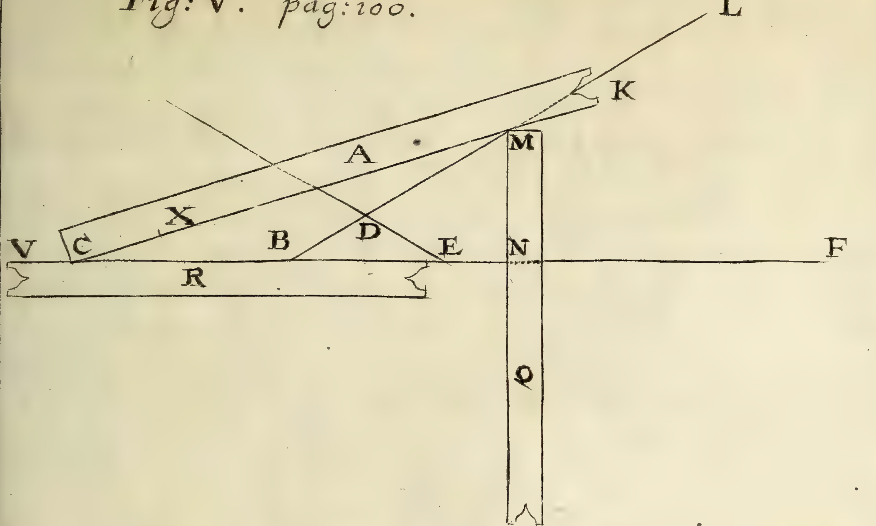

Fig: VIII. pag: 102.

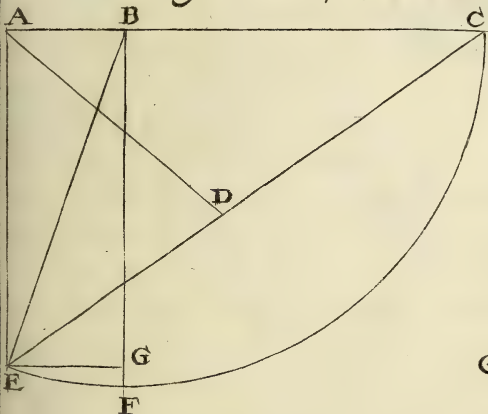
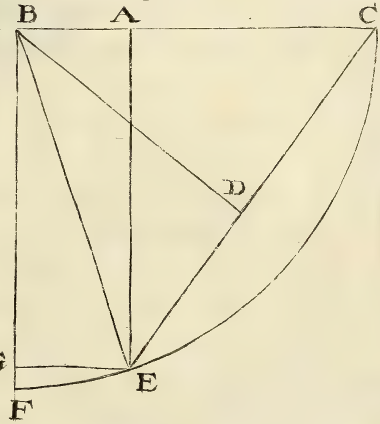

Fig: IX.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

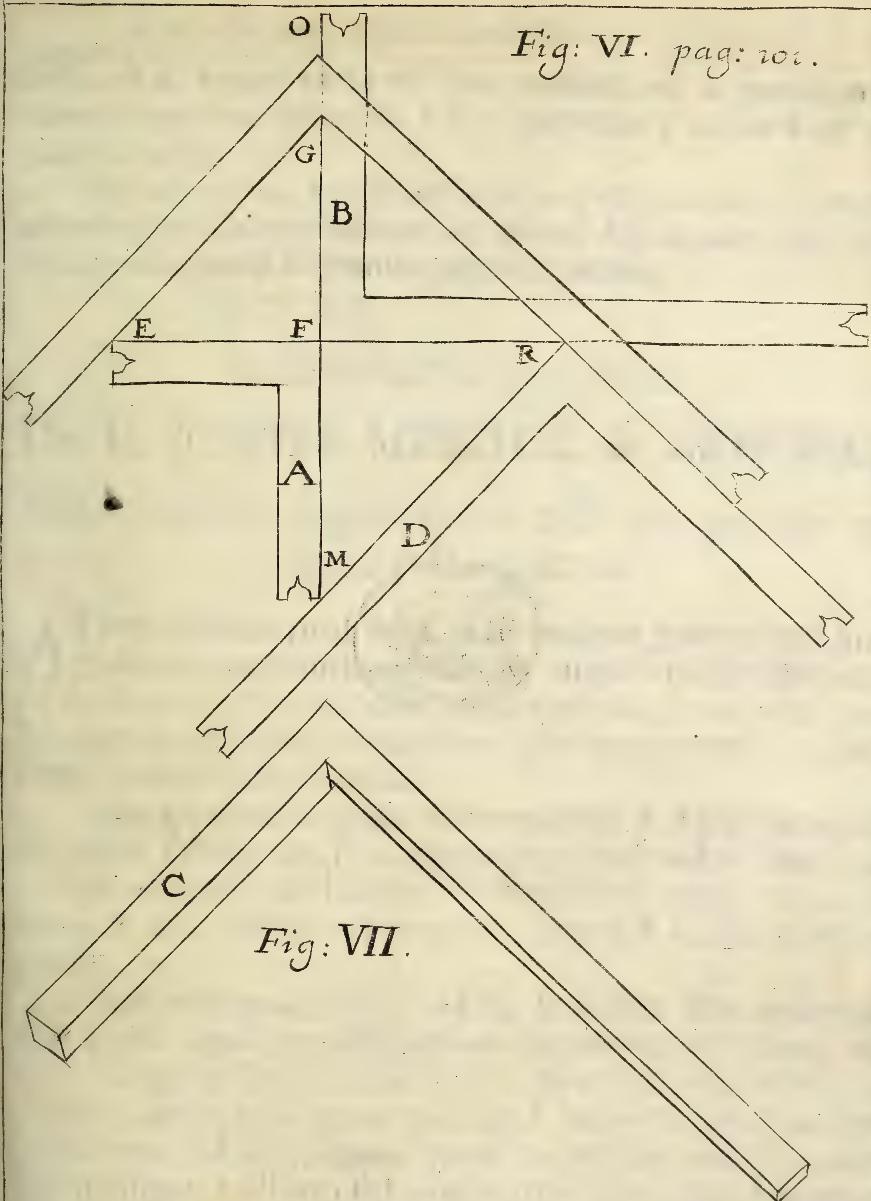

Fig: VI. pag: 101.

Fig: VII.

BRITISH
NATURAL HISTORY

recta C K ſuper recta V F hac conditione ut punctum C ſemper maneat in recta V F, transeunte recta C K per punctum M.

Ex his patet, quod Methodum propoſuerim, qua mediante per ſolum circinum & lineale duplicatio Cubi perfici queat, quod hactenus præſtitit nemo.

Fig. IV. & V.

OBSERVATIO XXXVIII.

Dn. D. JOSEPHI MUSCHEL de MOSCHAU.

Methodus alia duplicationis cubi per quatuor regulas rectangulares.

ALiter ſolvitur problema obſervatione præcedenti propoſitum, mediantibus quatuor angulis rectis certo modo ordinatis. Hæc ſolutio, quia curioſa, & ad alia problemata invenienda occaſionem præbere poteſt, curioſo lectori communicare volui.

Sint quatuor regulæ rectangulares A B C D ex materia ſolida fabricatæ, hæ diſponantur quemadmodum figura ſexta monſtrat. Ubi autem advertendum, quod regulæ A latus F. M. debeat eſſe duplum lateris E F, his præſuppoſitis.

Quia triangula E F G. G F R, & R F M ſunt triangula rectangula ſimilia ex diſpoſitione & natura regularum A B C D. Ergo rectæ E F. G F. R F & M F ſunt continuò proportionales, quapropter recta M F habet triplicatam proportionem ad E F, ejus, quam habet G F ad E F, atqui Cubus ſuper radicem G F ædificatus etiam habet proportionem triplicatam ad Cubum ædificatum ſuper radicem

E F ejus quam habet recta G F ad E F ergo Cubus prior ad poſteriorem habet eandem proportionem quam habet M F ad E F. Sed M F ipſius E F eſt duplum. Ergo cubus prior eſt duplum poſterioris. Hinc patet, quod per propoſitam diſpoſitionem regularum A. B. C. D. inveniatur recta GF radix Cubi, qui cubus eſt duplum Cubi ædificati ſuper EF. quod erat oſtendendum.

Ut autem dictæ regulæ rectangulares commodè modo propoſito diſponi poſſint, neceſſe eſt ut regula C ſit duplo craſſior in latere GE, quam in latere GR. Vide figuram quartam, quæ dictæ regulæ C ſtructuram monſtrat; nam ſi hoc modo regula C elaborata ſit: Punctum G commode in recta O F dirigi poteſt. Regula D debet etiam eſſe craſſior quam regula B, alioquin non poſſet contingere regulam C in latere G R.

Fig. VI. & VII.

OBSERVATIO XXXIX.

DN. D. JOSEPHI MUSCHEL DE MOSCHAU.

Methodus Additionis & Subtractionis Logarithmorum.

HActenus ſola multiplicatio & diviſio per logarithmos peracta eſt, ego vero curioſo lectori propono methodum, qua mediante etiam additio & ſubtractio logarithmorum perfici queat. Vide figuram VIII.

Sit datus logarithmus rectæ AB, ſimiliter ſit datus logarithmus recte BC, oſtendendum eſt, qualiter logarithmus ſummæ AB & BC ſit inveniendus.

Fiat centro B & intervallo B C utpote recta majore data circulus vel arcus C F E, fiat B F perpendicularis ad

A C,

A C, ſimiliter A E fiat perpendicularis ad A C & E G fiat perpendicularis ad B F. His poſitis, quia in triangulo B E G datur E G æqualis ipſi A B & E B æqualis ipſi B C, hinc innoteſcit ope trigonometriæ angulus E B F, & quia angulus F B C eſt rectus, hinc latêre non poteſt angulus E B C, & hujus dimidium D B C. Rurſus in triangulo D B C datur modo inventus angulus D B C una cum complemento B C D, & hypotenuſa B C, invenitur D C, cujus duplum eſt E C. In triangulo E A C dantur E C & angulus B C D invenitur A C quod erat oſtendendum.

Secundo vide figuram ſextam, Sit datus logarithmus rectæ majoris B C, & datus logarithmus rectæ minoris B A oſtendendum eſt, qualiter logarithmusdifferentiæ A C ſit inveniendus.

Fiant ut prius B F & A E perpendiculares ad B C, fiatque centro B & intervallo B C arcus C E F fiatque E G perpendicularis ad B F his poſitis, quia in triangulo B E G datur B E æqualis ipſi B C & E G æqualis ipſi A B invenitur angulus F B E, hic ſubtractus ex quadrante C B F remanet C B E, cujus dimidium eſt C B D. in triangulo CBD datur modo inventus angulus C B D una cum complemento B C D, & hypotenuſa B C invenitur C D, cujus duplum eſt C E in triangulo A E C datur E C & angulus ad C invenitur A C quod erat oſtendendum.

Ex his demonſtrationibus deducuntur hæ regulæ practicæ. Primo pro additione

Logarithmo minori præfigatur unum, & poſtea ex eo ſubtrahatur logarithmus major, reſiduum eſt logarithmus Sinûs alicujus arcûs, cujus arcûs dimidium addatur ad gradus quadraginta quinque, ſumma eſt arcus, cujus logarithmus Sinûs bis ſumptus addatur ad logarithmum datum majorem, & ad logarithmum numeri binarii, ex ſum-

ſumma detracto numero binario à ſiniſtris, remanet logarithmus Summæ quæſitæ.

Secundo pro ſubtractione.

Logarithmo minori præfigatur unum, & poſtea ex eo ſubtrahatur logarithmus major, reſiduum eſt logarithmus Sinûs, alicujus arcûs, cujus arcûs dimidium ſubtrahatur â gradibus quadraginta quinque, quod ſuper eſt, eſt arcus cujus logarithmus Sinûs bis ſumptus addatur ad logarithmum majorem datum, & ad logarithmum numeri binarii, ex ſumma detracto numero binario â ſiniſtis, remanet logarithmus differentiæ ſeu reſidui quæſiti.

Ut veritas harum regularum melius pateat exemplo eas illuſtrare lubet. Sit Logarithmus major A 50022341. & Logarithmus minor B 45532578. ſi logarithmo minori B præfigatur â Siniſtris unum & ex ipſo ſubtrahatur logarithmus A remanet logarithmus C.

1.	45532578	- -	log. B.
	50022341	- -	log. A.
	95510237	- -	log. C. qui eſt logarithmus Sinûs

arcûs grad. 20. min. 50 cujus dimidium grad. 10. min. 25. ſi addantur ad gradus 45 erit ſumma grad. 55. min. 25. cujus logarithmus Sinûs duplus, ſi addatur ad logarithmum numeri binarii, & ad logarithmum majorem A prodit logarithmus D.

1.	98311178	- -	dupl. log ſin. gr. 55. min. 25.
	3010300	- -	Log. numeri binarii
	50022341	- -	Log. A
2.	51343819	- -	ſumma eſt logarithmus D, ex quo

ſi à ſiniſtris detrahatur numerus binarius remanet logarithmus ſummæ quæſitæ: 51343819.

Ex his

Ex his patet, quod nunc per logarithmos omne problema trigonometricum ſolvi poſſit, abſque mutatione logarithmorum in numeros naturales, quod antea ubique fieri non poterat, eo quod ſæpe additione & ſubtractione opus eſſet. Ope hujus problematis inveni methodum calculandi locum Planetarum geocentricum, breviſſimam & exactiſſimam adhuc à nemine hactenus inventam. Item occaſione hujus problematis, & quarundam aliarum ſpeculationum trigonometricarum inveni methodum, qua mediante per inſtrumenta, ſecundum certas regulas trigonometricas uſurpata, altitudines & azimutha ſyderum, in minutis ſecundis, imo tertiis gradûs inveſtigari poſſint. Hæc methodus quidem videbitur paradoxa, præcipuè cúm inſtrumenta tantum oculo modo applicanda requiram, nec neceſſe ſit, ut exactiora ſint illis, quibus Tycho Brahe arcus cœleſtes dimenſus eſt, licet autem dicta methodus incredibilis videatur, certa tamen & evidens eſt iis, quibus ratiocinio demonſtrativo, aut practice eam manifeſto Hoc inventum quid utilitatis adferat in Aſtronomia ad conſtruendas exactas hypotheſes motuum, & ad inveniendas parallaxes Planetarum, quid in Geometria, Geographia, Architectura militari, aliisque diſciplinis mathematicis, oſtendere neceſſe non eſt, ſiquidem hæc mathematicis per ſe optimè nota ſunt.

Fig. VIII. & IX.

(Glacio Auguſtam Vind. Anno 1696 d. 1. Martii miſſæ.)

OBSERVATIO XL.

Dn. D. PYRRHI MARIÆ GABRIELLII.
De
Mirabili motu ſpasmodico in epatis regione.

MUlieri 40. annorum natæ, boni corporis habitus, nuptæ Viro, Menſium diminutione duobus abhinc annis laboranti obortus eſt motus quidam pulſatotius internus in epatis regione, ſingulis menſibus per unam, quandoque verò per duas, aut tres horas circa menſtruorum eruptionem, in octo vel decem dierum decurſu quotidiè eandem invadens; qui quidem dum paulatim augebatur, & ſæpe ſæpius patientem affligebat tale ſumpſit incrementum ne dum in frequentia, verum etiam in majori pulſatione ut ferè quotidie eamdem cruciaret, unde propter vehementem motum coacta fuit in lecto decumbere.

Accerſitus ego eo temporis ſpacio, quo vix aderat motus prædictus, nam ſingulis horis, tribus, aut quatuor vicibus eandem invadebat, obſervavi epatis regionem tractabilem, & absque ullo obſtructionis veſtigio: Incipiente autem dicto motu, ſpacio unius horæ quadrantis ad tantam elevationem ipſa epatis regio ſe extollebat cum motu violentiſſimo pulſatorio, quem ego vocabam ſpasmodicum, ut per palmum & amplius elevaretur in tumorem cum concuſſione totius corporis & præſertim thoracis in dextera parte: & tunc temporis ipſa epatis regio ad contactum adeo apparebat dura ut ferè videretur lapidea; unde patiens taliter laborabat, ut ceſſante motu debilis ac languida jaceret in lecto. Atque iterum poſt dimidiam horam plus minusve motus adveniebat & ſemper dura-

bat

bat per octavam horæ partem aut ſemiquadrantem, paulatim incipiendo, nimirum primis pulſationibus mediocriter, reliquis autem gradatim augeſcentibus usque ad partis elevationem per palmum & amplius, cum maxima adſtantiam admiratione. Mulier hæc ſpacio 25. dierum in Noſocomio S. Mariæ de Scala medicamentis purgantibus leniter purgata, ut adhibitis à me remediis ex antimonio diaphoretico, oleo ſuccini & aſſa fœtida compoſitis, celebrata ſanguinis miſſione in brachio & ex ſaphena melius ſe habuit atque in præſenti vivit & ambulat minori cum pulſatione, unde conſuetas ac domeſticas operationes facilius exercet.

Puella decem annos agens, gracilis ſed bene valens, adeo erat timida, ut ſicut Anno 1690. obſervavi, audita voce ex improviſo prolata ſtatim procideret in terram, ibique ſemimortua, & ferè ſine ulla reſpiratipne per horæ quadrantem clauſis oculis jaceret & immobilis: hinc ſine ulla ceſſione ſurgebat absque ullo impedimento, ambulabat, & conſueta ſubibat exercitia, at iterum ſi quis clamorem aut ſonum vel pedibus terram percutiendo aut manibus ſimul percuſſis, ne dum prope eandem puellam ſed etiam è longinquo dummodo ad ipſius aures ſonitus perveniret, rurſus ſtatim decumbebat ut ſupra; ſic perduravit, duos annos, inde febre correpta mortua eſt.

(Senis A. 1696. d. 1. Mart. per Exc. D.D Lanzonum Auguſtam Vind. miſſæ.)

OBSERVATIO XLI.

Dn. D. JOHANNIS MICHAELIS METII

De

Motibus convulſivis ad primum Horologii pulſum quater interdiu periodicè, noctu erraticè in ſomno aliquoties affligentibus.

Abraham Webers Filius 11. annos natus trimeſtre ingemiſcens de capitis dolore eoque pulſante frontis corripitur è capite virium quaſi omnium proſtratione ſyncoptica & mentis obnubilatione cum interceptione ſenſuum ac præſertim auditus, ut ſemianimis more temulentorum concideret niſi adjutus, leniter humi demitteretur, brachia, digiti, femora, crura leviter convelluntur, dein à muſculis dorſalibus affectis, dorſo uno quaſi ictu ſurſum quà contracto artus quieſcunt, præter caput, quod titubantium ad inſtar agitabatur, pulſus erat æqualis magna ex parte. Finito fere quadrante horæ quiritans aliquoties de dolore capitis faciem fricando ſurgit. Et hic paroxysmus, quod admiratione digniſſimum, quolibet trihorio ad pulſum ferè horologii redit, matutinâ quippe octavâ, 11mâ antemeridianâ, pomeridianâ 2dâ, & quintâ veſpertinâ, & noctu erraticè in ſomno aliquoties.

A præſcriptis tum internis antiſpasmodicis, Balſamicis, aperientibus, incidentibus licet paroxyſmi horam amplius poſtponerentur, malum tamen adoriebatur quoque abdomen, quod cum umbilico nunc contracto nunc expanſo modo caput modo artus occupat, hinc enema acrimoniam obtundens & ſpasmum partium membranoſarum

me-

meſenterii inteſtinorumque mitigans auxilio fuit. Poſt uſum purgantis è TRæ jalapp. ℈ijß & Spir. Sal. Ammon. caſtoriſat. gr. xv. (ſemper admiſcui omnibus antinervina, ceu in ſcorbuticis quibuscunque medicaminibus antiſcorbutica prudenter ſunt maritanda) cum ternâ dijectione pituitoſa ſemel paroxysmus inter octavam & nonam veſpertinam invadebat. Elapſo octiduo, interpoſitis interponendis interea doſi auctâ denuo purgatus eſt εὐφόρως & remiſſius laborare cepit. Et quanquam veſicatoria poſt aures & in cervice poſt triduum malo penitus fomitem ſurripuiſſe viderentur, idem tamen recruduit ſemel de die, breviſſimè ac mitiſſimè ſine convulſione, ſaltim ut ſyncope ſimplex incedens in febrem tertianam mutata eſt fauſto omine ex loco Hippocr. ſect. II. aph. 26. quæ fere menſem duravit. Et cum hanc illius ſolutionem cenſerem, non tam febris ut criſeos veræ morbi rationem habui quàm ejus cauſæ. Quare dedi Rad. jalapp. gr. xxiiij. ſem. pœon. gr. vij. TRæ lign. ſaſſafr. gt. v. in brodio die ἀπυρεξίας & quinquies ſeroſos humores dejecit κάτω & ſemel ἄνω cum cibis ſemicoctis & pridie ingeſtis. Sic morbus vix ſenſibilia reliquit veſtigia. Finem curationi impoſui bis in die propinando xxvij. gt. è Spir. cochlear. per ferment. Eſſ. ſuccin. ā ℈iiij ut nunc puer annum ferè immunis vivat per Dei gratiam.

Acceſſionis accuratiſſimæ periodicæ cauſam non eſſe nudam phantaſiam ac metum ægri, quem ex brevi futura acceſſione ejusque crebra anxia recordatione concepit, inde patet, quia incipiente ſolo metu malum non ſtatim acceſſit; neque eam ſoli pulſui horologii attribuimus, quoniam ad campanarum plurium pulſum fortiorem non concidit æger; neque in coctione humorum me acquieſcere ſinunt gravia quædam argumenta. Quamobrem ſi conjecturæ quid dandum exiſtimamus caſus præſentis veram

τυπο-

ταυτολογίαν (ſalvis rectius ſentientibus) inniti *in duobus iſtis conjunctim ſumptis, nempe & metu & pulſu horologii.* Siquidem cum morbus ab initio circa illa tempora ægrum non tam exacta periodo invadere ſoleret, ipſe valde meticuloſus ea eò accuratius obſervando & pertinacius commenſurando (nam noctu in ſomno, ubi expers metus morbum prævidere eumque attendere non potuit morbus non patiebatur periodas certas) ſpiritus animales cerebri ſatellites velociſſimos & juſto ordine ac motu ac copia dum gaudent, morborum medicatrices ad motum ac aciem inſtantem diſpoſuit, accedente verò pulſu horologii, quem æger *meticuloſus* prævidebat, vibratur aër, premitur corpus, concutiuntur fibrillæ nerveæ delicatiſſimæ nunc magis nunc minus pro majori vel minori copia ſpirituum ac materiæ morbificæ, quæ deinceps ſive alcalino-volatilis, ſive acida (utrumque enim eſſe poteſt) ſive ut in noſtro caſu, auſtero pituitoſa in tubulis ſive extra eos exiſtens moveri incipit, hinc ſpicula pituitam perforantia pungendo ſpiritus præ metu in acie ſtantes invitant, qui undulatorio ſuo motu in cerebro primum collecti nunc metropolin facillimè ac citiſſimè derelinquentes materiam morbificam adoriuntur.

(Iſnaco Auguſtam Vind. d. 27. Martii
Anno 1696. miſſa.)

OBSERVATIO XLII.

Dn. D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

De

Dolore occipitis immani cum ſenſu frigoris in puerpera.

Mulier juvenis atque ſimul tenerioris conſtitutionis primùm gravida facta, ex variorum ſymptomatum

atroci

atroci inſultu terroreque præcedaneo, abortum patitur cum enormi uteri hæmorrhagia & hinc ſubſequente virium proſtratione maxima. Nimia hac ſanguinis profuſione afflicta pariter atque adſtantes territæ, ad famoſam obſtetricem tanquam ad aſylum confugiunt & ex hoc tripode (non ſecus enim ac olim oracula ex hoc dicta, ſic verba hujus apud ignarum vulgus æſtimantur) conſilium petunt. Hæc Juno Lucina parturienti opem ferens atque ſic ſuo loco occupata, noſtram inviſere non poteſt, ſed mandat ut cochleare plenum de PICE, qua Cereviſiaria noſtra dolia inficiuntur aut picantur (Pech aus einen Faße) in Vino malvatico propinetur. Obtemperant dicto & pulveriem in præſcripta doſi offerunt; quo facto in momento quaſi hæmorrhagia ſiſtitur, non ſine gaudio abortientis & fortean etiam non ſine admiratione hæc legentium. Cohibito ſic ſanguinis fluxu, in regione uteri dolorem ſentit obtuſum contundentem, es ſey als wann alles unterkötig wäre / ſie dürfte den Leib nicht angreiffen / cui calor ſucceſſit p. natur. qui ſenſim augebatur, cujus cauſa & ego vocatus: ubi quidem ad inſtantiam meam de hæmorrhagia prægreſſa referebant, ſed de ſuppreſſione illa ſubtanea, hujusque modo ne γρῦ quidem manifeſtabant. Febrilis interim calor ille paucorum dierum ſpatio ope medicamentorum nonnullorum iterum extinguebatur, relicto tamen ſemper in ſiniſtro hypogaſtrio ſenſu doloris obtuſe gravantis. Brevi poſt denuo imprægnatur, & per 4 menſes priores geſtationis, prout in nonnullis fieri ſolet, variis exercetur ſymptomatis, ut plurimum tamen aut tolerabilibus aut facile curam admittentibus. Accedente partus tempore, omnia proſpere ſuccedunt, filiam peperit vegetam, ſanam; ſecundinæ debito modo ſequuntur & lochia ritè fluere incipiunt. Quarto à partu die, parturientium dolores denuo

accedunt & quidem atrociores prioribus, ſub quorum tortura ingens ſimul excernitur mola, quam puriforme profluvium, fœtoris vix tolerandi, excipit. Sequenti die, durante licet ſanioſo illo fluxu, occipitis ſuccedit adeo immanis dolor cum frigoris ſenſu in vertice & occipite ad ſpinam fere decurrens & caput poſteriora verſus trahens, ut ceteroquin in illa ſpasmi univerſalis ſpecie, quæ opiſthotonus vocatur, obſervari aſſolet. Urgentibus his doloribus exquiſitiſſimis meum implorant auxilium, ſingula ſimul narrantes quæ tempore abortus fuere peracta. Penſitatis igitur pro curæ feliciter inſtituendæ circumſtantiis omnibus, volatilibus hoſtem hunc aggredior; Eſſ. ſcil. Caſtor. cum Sp. Sal. Ammon vinoſo parata, addita ſimul pro purgamentorum uterinorum excretione conſervanda Eſſ. myrrhæ: externe autem naribus admovebatur Sp. Sal. Am̃on, quorum ope in tantum quidem mitigabatur dolor, ut cum antea continuus eſſet, nunc demum per vices agere inciperet, omni ſiquidem mane & horis veſpertinis eadem ſævitia redibat. Sed cum per aliquot noctes ſomnum non vidiſſet puerpera, copioſe licet adhuc fluentibus ſanioſis catameniis, omni nocte propinandum dedi pulverem ex antimon. diaph. pulv. Marchion. myrrh. & laud. opiato, quo aliquoties uſurpato omnis dolor penitus evanuit. Pro putredine autem præcavenda in uſu Elix. propr. ſine acido pergendo, felicem curæ colophonem impoſuit atque etiam nunc bene valet.

SCHOLIUM.

SCriptores Medicos qui obſervationibus caſuum rariorum edendis operam navarunt, in memorandis acerbiſſimis hiſce occipitis doloribus, ſequiori ſexui frequentiſſi-

tiſſimis, eſſe tam raros, plus vice ſimplici ſum demiratus; nec in præſentiarum ſuccurrit me ullibi excepto Sennerto & Boneto de hac materia obſervationem legiſſe, cum tamen immanitas hujus affectus profundam ſui perſcrutationem vel maxime mereatur. Duo autem in jam allata obſervatione attendenda veniunt: & primo quidem picis propinatæ vis præſentanea ſanguinem enormiter effluentem, ſiſtendi; Et dehinc ipſe occipitis dolor cum ſibi frequentiſſime adjunctis ſymptomatibus. Prius quod attinet, picem ſiccam utique inter ἰσχαιμα refert Macaſius in promptuario ſuo mat. medic. ſed à quoquam alio Practico picem hac intentione & pro hoc ſcopo fuiſſe uſurpatam, non recordor me legiſſe. Pix quidem ratione originis ſuæ ad reſinas pertinet, quæ glutinoſitate ſua ſanguinem erumpentem cohibere quatantenus poſſunt; Sed cum pix, qua dolia picantur, ignis torturam jam tum aliquoties ſit experta & particulæ glutinoſæ maximam partem ſint deperditæ, diverſam ſane à primordiali ſua acquirit faciem, nec ſatis mihi conſtat quibus in pice particulis hæc vis peculiaris ſtyptica, qua alia adſtringentia præſertim in hoc paſſu antecedit, ſit referenda. Accedit & hoc, quod operationem ſuam, quam primum fuerit aſſumpta in momento quaſi perficiat, non ſecus ac opiata Spiritus ligantia, ceteroquin in more poſitum habere asſolent. Haud igitur abſque cauſa ſuſpicor & aborticuli illi mulieri, cujus anno 1. Dec. 3. p. 163. Miſcell. Curioſ. mentionem feci, pro hæmorrhagia illa uteri ſiſtenda itidem picem doliariam fuiſſe propinatam, cum expeditæ quidem, ſed minus tutæ operationis evporiſton aniculарum eſſe videatur. Alterum quod concernit, dolorem ſcil. iſtum occipitis horrendum ſane cum ſenſu frigoris in vertice; Non quidem me fugit multos inter medicos eſſe qui

dolorem hunc utero referendum eſſe aut dubitant aut negant: cum è contra Sennertus in Praxi ſua & Bonetus in ſepulchreto ſuo affirment. Pro fulcienda autem aſſertione ſua Poſteriores hi conſenſum allegant occipitis cum utero per membranas & ſpinalem medullam. Sed generalis nimis videtur hic propter membranas allegatus conſenſus & horum beneficio ſynciput æque facile dolere poſſet ac occiput: medulla autem ſpinalis, qua ratione in ſpecie utero conſentiat hucusque perſcrutari non potui. Mulieres quidem, præſertim in hac dolorifica palæſtra ſatis exercitatæ, dolorem hunc ex utero oriri, uno ore confirmant, dicentes, produci hunc dolorem ex refrigeratione extremorum, hanc autem uteri tenſionem inſequi, quam demum occipitis dolor excipiat: imo menſium fluxum in mulieribus paſſioni huic obnoxiis cum talismodi doloribus & incipere & deſinere. Sed nec harum ætiologia, ut ut aliqua probabilitate gaudeat, videtur eſſe ſufficiens pro probando aſſerto, cum & mares dentur, qui eosdem occipitis dolores experiantur, utero licet careant. Plura de hac materia qui legere deſiderat, Ann. 3. Dec. 2. miſcell. Cur. p. 380. evolvat, ubi beat. Dn. D. Frommannum à partibus uteri ſtantem reperiet.

OBSERVATIO XLIII.

Dn. D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

De

Pleuritide cum purpura lethali.

JUvenis XIX. annorum, in interna parte manus ulcus alebat à natura in ſalutem totius corporis excitatum, quodque ſecundum phaſes Lunæ nunc ichorem nunc ſaniem plo-

plorabat, nunc ſponte exareſcebat. Pertæſus hujus moleſtiæ juvenis, præſertim cum hoc laboribus ejus omni die ſubeundis, (erat enim faber ferrarius) non pauco eſſet impedimento, Chirurgum adſciſcit, qui non tantum ulceris conſolidationem permittit, ſed & præſtat. Præterlapſis abhinc aliquot ſeptimanis poſt occluſum ulcus juvenis hic prævia ingurgitatione cereviſiæ frigidæ corpore prius per labores exagitato, dolores ſentit punctorios in latere ſiniſtro cum ſiti & calore ingenti & ſimul difficulter & non niſi cum dolore reſpirat cum virium ſumma proſtratione. Urina cruda & rutilans. Adhibitis in hunc finem debitis medicamentis, pulveribus ſcil. ex antimon. diaph. mandibul. lucii piſc. fl. ſulph &c. in hoc paſſu uſitatis & Tra pap. rh. cum Spir. nitr. dulcific. fomentis item pectori applicatis, bene ſe habebat patiens & cum expectoratione materiæ viſcidæ & non nihil cruentæ, urina quoque mutabatur. Dum pergeret in uſu medicamentorum, decocti ſcilic. pectoral. cui rad. ſcorzon. & raſur. CC. add. &c. optatiſſima ſequebatur rejectio materiæ viſcidæ purulentæ cum liberiori reſpiratione, urina magis cocta & copioſo ſedimento lateritio ſtipata cernebatur, adeo ut nunc ſalutem patienti promittere fere auſus fuerim. Noctu autem dolorem ſentit ab inguine ad pectus usque extenſum cum anxietatibus præcordialibus maxime moleſtis. Bezoardicis & reſolventibus inſiſtendum eſſe juſſi, non neglectis tamen ſimul externis diſcutientibus reſolventibus anodynis; nihil ominus tamen dolor hic perſiſtebat cum anguſtiis maximis. Tandem purpura accedebat rubra ſucceſſive totum corpus occupans; anxie atibus autem illis ideo non imminutis, ſed potius eadem ſævitia perſiſtentibus: hinc inquietudine jectigatione agrypnia accedentibus, debitum naturæ ſolvere cogebatur, non

obſtante expectorationem toto morbi curſu optatiſſime proceſſiſſe, Urinæ coctionis ſigna monſtraſſe & purpuram ad finem vitæ usque in cute conſpicuam manſiſſe.

Rarius ceteroquin morbus hic acutus & ſumme doloroſus tractus hujus incolas infeſtat & per hos 18. annos quibus praxin hic locorum exercui, decem pleuriticos vix numerare poſſum. Purpuram vero pleuritidi ſupervenientem hic penitus non obſervavi. Salfeldi autem ut & Ronneburgi pleuritis ut plurimum epidemice graſſari ſolet, nunc cum, nunc ſine malignitate, hancque etiam interdum purpura comitatur, funeſto tamen ut plurimum eventu. In hac quidem obſervatione noſtra, ulcus intempeſtive & citra Medici conſilium clauſum, Ichor per hoc emanare ſolitus & impuritates cohibitæ ſicque ſanguini denuo redditæ cauſam pleuritidi & purpuræ ſupervenienti ſubminiſtrarunt, non deſunt tamen etiam aliæ cauſæ & occaſiones quibus idem malum accerſitur, aëris ſcil. inclementia, ceu hoc quoque ex obſervatione 161. Dec. 3. Ann. 1. Miſcell. Curioſ. patet, occaſione cujus obſervationis & hanc meam communicare non dubitavi.

OBSERVATIO XLIV.

Dn. D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

Valeriana Epilepſiæ evporiſton.

UT ut ingens copia & innumerus fere numerus anti-epilepticorum remediorum proſtet, nondum tamen univerſale remedium, huic morbo ſemper feliciter opponendum usque huc eſſe inventum, quotidiana teſtatur experientia. Non quidem deſunt qui ſpecifica ſua plenis buccis efferre & jactare ſolent, ſed effectus contrarius

hos

hos ipſos Thraſones ſæpius in ruborem dat. Nec mirandum hoc eſſe ſana dictitat ratio, modo varietas cauſarum Epilepticos motus excitans, probe conſideretur· Cauſa ſiquidem niſi tollatur, nec effectus amoveri poterit. Hinc pro varia cauſarum indicatione varia quoque auxilia opponenda veniunt. Ductu autem obſervat. 78. Dec. 2. ann. 7. ubi Doctiſſ. DD. Crügerus pulverem Valerianæ Divinum nuncupat & pro egregio AntiEpiliptico laudat, curioſitati meæ ſatisfacere & radicis hujus vires ipſe experiri conſtitui. Non defuit ſane hic occaſio virtutem hujus radicis probare, cum non deſtituamur talismodi ægrotis. Ut alia autem taceam, in quibus pulvis hic egregiam opem tulit, ancillam hic ſaltim nominare ſufficiet, quæ Epilepticis motibus mire exercebatur, hocque ſæpius interdum de die, interdum aliquoties ſaltim per ſeptimanam, adeo ut fere epilepſia hæc habitualis videretur, ex unico ſaltim terrore olim prognata. Menſes fluebant & ceterum bene valebat, unicum ſi exceperis, quod ſcilic. certo tempore vorax nimis eſſet. Præmiſſis in hunc finem variis, abſorbentibus, hinc ſpecificis, fruſtra tamen omnia adhibebantur: mox enim redibat paroxysmus.

Tandem pulverem Valerianæ cum abſorbentibus miſcui, & ultimo ſolam radicem pulveriſatam largius propinavi. Factum hinc, ut non ſolum indies paroxyſmi aut abbreviarentur aut parcius redirent, usque tandem penitus ab omni inſultu fuerit liberata, nuncque per aliquot annos ab hoc morbo ſontico per Dei gratiam, ſalva vivat. Hinc dubitandum haud eſt, ope hujus radicis multam pro cura epilepſiæ poſſe præſtari, modo nimia moles & fœtor moleſtus delicatioribus non obſtet & uſum hujus ingratum reddat.

(Miſſæ Annæberga Norimbergam d. 16. April. 1696.)

OBSERVATIO XLV.

Dn. D. GOTHOFREDI SCHULTZII.

De
Stella mirabili in collo ceti.

UT ut olim per plura ſecula firmiter creditum fuerit, Philoſophorum illum Coryphæum, Ariſtotelem cæli corporumque cœleſtium ingenerabilitatem & incorruptibilitatem, ratiocinio à ſimplicitate eorum, motuque circulari deducto, demonſtraſſe; noſtrum tamen hoc, & quod proximè præceſſit ſeculum Illſtriſſimorum Aſtronomorum, Wilhelmi, Haſſiæ Landgravii, Brahæi, Galilæi, Kepleri, Hevelii, Caſſini, aliorum perſpicaciſſimâ induſtriâ, rem planè aliter ſe habere, bonumque Ariſtotelem demonſtratione ſuâ paralogismum commiſiſſe penitus evicit. Ut enim maculas, quas non in Solis tantum diſco, ſed & in reliquis planetis, Jove, Marte, Venere, naſci, variè immutari, iterumque evaneſcere, obſervatum eſt, nunc taceam, quod phænomena iſta non niſi oculo armato, talibusque adſueto deprehendi poſſint: nequè Cometas, qui alto in æthere ex improviſo plerumque cum minimè cogitas, comparent, brevique iterum diſparent, commemorem: ſiquidem non pauci clariſſimorum Aſtronomorum modernorum dubii adhuc hærent, an non corporibus mundo coævis iidem annumerandi ſint, ut ut aliis non minoris autoritatis Viri celebetrimi ſint, qui cum immortali Hevelio Eos ex exhalationibus, corporum mundanorum in vaſto æthere generari rurſusque à Solis radiis diſſipari probabilibus admodum argumentis perſuaſi, credunt. Ut, inquam, & maculas illas, & crinita hæc ſidera nunc prætercam

teream, ſtellas eas, quas, quia fixum ſemper ad invicem ſitum retinent, & orbi ſic dicto octavo affixæ olim credebantur, fixas vocare conſvevimus, nunc in medium producere lubet, quippe quas tot tamque variis mutationibus obnoxias eſſe hactenus deprehenſum eſt, ut qui hodie hâc in re cum Ariſtotele adhuc facere vellet, manifeſto ſenſuum judicio obloqui & veritati contraniti dicendus eſſet. Non hic prolixus ero in recenſendis Fixis iis, quæ olim illuſtres lumine, & magnitudine corporis inſignes fuere, atque ideo cum primi, ſecundi, aut tertii ordinis ſtellis numeratæ ſunt, nunc verò quartæ, quintæ aut ſextæ magnitudinis ſtellis accenſentur: aut iis, quæ olim parvæ, nunc corpore multo majores, & lumine vivido coruſcantes deprehenduntur: aut quæ parvulæ in cœlo nunc micant, ſed in nullo ſuperiorum Aſtronomorum Catalogo annotatæ comparent. Adeat, qui harum ſcientiæ deſiderio tenetur, Diaria Eruditorum tum Italorum (*Giornale di Roma IV. p. 53. & IX. p. 122.*) tum Gallorum; (*Giorn. de Scavans 11. del' An. 1671.*) ut et Dn. Montanarii *Diſcurſum de Diſparitione quarundam ſtellarum*; itemque Petri M. Cavinæ *Conjecturas Phyſico-Aſtronomicas de Natura Univerſi:* nec non celeberrimi Hevelii *Prodromum Aſtronomiæ*; (*Cap. 8. p. 121.*) unde ſufficientem notitiam ſibi comparare poterit. Neque tandem de iis ſtellis verba faciam, quæ ſubito inſignes & mole, & lumine coruſcantes, comparuere, ſenſim vero decreſcentes penitus rurſus extinctæ ſunt, nec ullum ſui veſtigium poſt ſe reliquerunt: qualis illa fuit, quæ Anno 1572. in Aſterismo caſſiopeæ, & altera quæ ſeculi hujus noſtri anno quarto, in pede ſerpentarii ultra biennium fulſerunt: ut & illa, quæ Anno 1670. & 1671. ſub capite cygni luxit: aut quæ in conſtellationis hujus pectore Anno 1600. inſignis primum deprehenſa, diverſis

vicibus

vicibus planè evanuit, rurſusque incerto tempore rediit, creſcendo ac decreſcendo varias viciſſitudines paſſa; nunc vero per plures annos inſtar minimæ, vix ſextam magnitudinem attingentis, Stellulæ immutabilis perſtat. Recenſere potius mihi liceat illas fixas, quæ olim â Ptolomæo, Ulugbeigho, Tychone obſervatæ & in Catalogos relatæ ſunt, adeoque indubitatò per plura ſæcula in cœlo fulſerunt; nunc vero penitus extinctæ ſunt & omninò evanuerunt. Tales ſi Catalogum fixarum Hevelianum perluſtremus, ſeptendecim numero deprehendimus: *Quatuor* nempe *tertiæ* magnitudinis, ut eſt præcedens clariuſcula in dextro poplite ſerpentarii; clariuscula in ſurâ dextrâ ſerpentarii; una in cuſpide & alia in auſtrali parte arcus ſagittarii: aliæ *Quinque quartæ* magnitudinis, nempe duæ in flexurâ quintâ Eridani, una in clypeo navis, una in genu ſiniſtro poſteriore canis majoris, & prima informium poſt lances Libræ: *Quinque quintæ* magnitudinis, ſecunda nempe in ventre ceti, tertia & quarta in dextro poplite ſerpentarii, & media cum ſequente bor. eductionis caudæ ſagittarii: & denique *tres ſextæ,* una ſcilicet in pectore Leonis, una in cauda Capricorni, & una in Femore ſiniſtro Aquarii.

At enim vero, in numerum harum è Cœlo deperditarum ſtellarum minimè venit illa, quæ in collo ceti à Bayero in Uranometriâ ſua depicta & literâ o notata cernitur: hæc enim in nullo veterum Aſtronomorum Catalogo invenitur, neque à Tychone unquam obſervata legitur: quin potius hæc ipſa eſt mirabilis illa ſtella, quæ Anno 1596. menſe Auguſto à Davide Fabricio primùm viſa, & poſtmodum Anno 1638. à Johanne Phocylide, occaſione Eclipſeos lunaris iterum detecta eſt, quamque poſtmodum Fullenius & Jungius, maximè vero clariſſimus Hevelius obſervarunt, & miras apparitionis ac diſparitionis viciſſi-

viciſſitudines habere deprehenderunt. Habet enim hæc nullam aliam, quantum hactenus innotuit, ſui ſimilem in toto ſtellarum exercitu; adeo ut jure merito *mirabilis* nomen acquiſiverit. Namque, quod Hevelianæ obſervationes nos docuerunt, quotannis in eodem præciſè cœli loco eluceſcit, & minima primùm ac vix dignoſcibilis exiſtens paullatim ita & corpore & lumine augetur, ut plerumque ſtellas tertiæ, nonnunquam etiam ſecundæ magnitudinis, ſi non ſuperare, ſaltim æquare cernatur: & poſtquam per ſeptimanam unam aut alteram pleno lumine fulſit, iterum decreſcit, tandemque penitus extinguitur & evaneſcit. Durat plerumque ejus apparitio Menſibus circiter quatuor, reliquo tempore deliteſcit. Neque eadem anni tempeſtate ſemper conſpiciendam ſe præbet, ſed apparitionis ſuæ præcedentis tempus menſe uno aut quid amplius quotannis antevertit; adeoque quæ annis abhinc aliquot elapſis æſtivo tempore mane gratiſſima luce coruſcavit, modo hybernis menſibus lucidiſſima fulget, ceu illud ex Hiſtoriâ admirandæ hujus ſtellæ â nunquam ob ſummam in ſcientiam ſyderalem merita ſatis celebrando Hevelio in Mercurio ſuo in Sole viſo, & obſervationum Aſtronomicarum Anno Climacterico pag. 90. 97. & 102. exhibitâ ſcire cupido uberius conſtare poterit. Hinc mirum non eſt, ſi eadem à mirandæ hujus viciſſitudinis ignaro intempeſtivè quæſita, deprehendi nequeat. Sanè quando tempus maximi fulgoris hujus ſtellæ in menſes Aprilem, Majum & Junium incidit, tunc propter Solis viciniam ſub cujus radiis abſconditur, conſpici minimè poteſt, fruſtraque quovis alio tempore, licet lynceos quis oculos in Cœlum intendat, quæritur; id quod annis quoque proximè elapſis iterum accidit. At, qui hoc anno

Q menſe

menſe Februario & Martio in illam cœli plagam oçulos convertit, voti ſui ex aſſe compos factus eſt.

Sic ego cum menſe Decembri & Januario proximè præteritis eam ſæpius fruſtra quæſiviſſem, tandem ſub initium Februarii, Lunâ tunc ſilente, primùm eam detegere mihi viſus ſum, ſed adeò exilem, ut vix oculis meis fidem adhibere auderem; ſecuta eſt tempeſtas nubila plurium dierum quæ accedente lumine lunari ad Plenilunium usque ejus adſpectum intercepit. Cum vero die 20. Februarii, qui ſecundus erat à Plenilunio, aëri ſerenitas reſtituta eſſet, & ſtellæ rurſus non impedito lumine coruſcarent, en ſtella noſtra inter reliquas jam valde conſpicua erat, viciniſque ſuis nil quidquam cedebat, ſed ſtellas quartæ magnitudinis & luminis claritate & corporis mole æquabat, indiesque magis creſcebat, ita ut die 25. Februarii ſtellis tertii honoris æqualis exiſteret, & primis Martii diebus Mandibulâ ceti non multum inferior eſſet. Sequentibus deinde diebus radii ejus â lunæ ſplendore, moxque etiam â crepuſculo veſpertino, cui quotidie magis magisque immergebatur, hebetari viſi ſunt, donec paullo poſt heliace occidens, antequam apparitionis ſuæ periodum abſolviſſet: videri deſiit. Cum itaque hoc anno tempus maximi fulgoris hujus ſtellæ in finem Februarii & initium Martii inciderit, ſpem rerum harum curioſis concipere licet, eandem ſecuturo anno, ſi non citius, certo circa Januarii finem rurſus comparituram eſſe; Locumque ejus (niſi is jam aliunde innotuerit) præciſè monſtrabit interſectio linearum, quarum altera ex lucidâ Mandibulæ ceti per eam quæ eſt ad Genam (*Bayeri* δ) ducitur; altera ex lucidâ Lini borei Piſcium, (*Bayeri* η) per nodum lini protenditur: qui locus, uti olim à D. Joachimo Jun-

gio

gio in literis ad Joh. Otterum datis definitus eſt, ita idem adhuc hodie exactè talis invenitur.

(Uratislaviâ Auguſtam Vind. d. 1. Maji Anno 1696. miſſa.)

OBSERVATIO XLVI.

Dn. D. CAROLI SCHROETERI.

De

Atrociſſima Cephalalgia ex Teredinibus, quæ per aurem dormienti Viduæ irrepſerunt, cauſata.

NEminem arbitror mortalium eſſe, quèm non teſtimonia fide digna edoceant, Vermes, qui uti volunt ἐτυμολογȣ̃ντες à verrendo nomen ducunt, ubique gigni & permeare poſſe; Nec mea ad id comprobandum deficiet experientia, dum nec parvam in ſectione fœtûs mortui ſtatim à partu animam exhalantis adinvenerim Vermium copiam. Inter hos autem, qui admirandam œconomiam Microcoſmicam deſtruunt, generique humano inſtar hoſtium atrociſſimorum ſummam perniciem minitantur, non ſolùm ſunt illi, qui à putredine verminoſâ intra corpus generantur, verùm etiam illi peregrini hoſpites, qui ab extra interdum hominum aures & nares ſubintrant, ibique hoſpitantur & verrendo aut vertendo, dum enim corpus ſuum rependo hinc & inde vertunt, & ad oppoſitas partes trahunt, vellicando & rodendo intolerabiles excitant dolores, prout ſequens teſtatur Hiſtoria.

Vidua paupercula Anna Hellerin dicta, *(quæ per multos annos mihi cognita fuit,)* aliquando in cubiculo, quod

 lignis

lignis verminoſis ad inſtantem Hyemem ex ſilvis collectis impletum erat, in lecto dormiens, per ſomnium quaſi quidpiam in aurem ſibi irrepere autumat, quo perterrita mox ſuſpicionem concipit vermiculum rotundum aurem ſubintrare ſiniſtram, quapropter ſtatim digitum ad avertendum in aurem quidem immittit, verum defatigata laboribus in opere obdormiſcit,

Minimè verò vanam fuiſſe ſuſpicionem, ſequentia capitis tormina, circa frontem roſiones & alia teſtabantur, donec tandem rei veritas poſt aliquot menſes oculis apparet, ubi mulier de doloribus conquerebatur intolerabilibus, qui adeò extorquebant miſellam, ut propter inſomnes quas ducebat noctes, delirare inciperet; ſentiebat enim in fronte curſum non unius, ſed plurimorum vermium, qui partim vellicando, partim rodendò, maxima ipſi inflixerunt incommoda.

Multi erant qui Miſeram & ejuſdem recenſionem riſu excipiebant, verùm ipſa conſtanter de vermibus hinc inde circa frontem repentibus conquerebatur, nunc hic, nunc illic inquiens ex greſſu & lancinatione dolorem percipio; Tandem furore quaſi concitata tam arctè digito dolentem comprimit locum, ut dimidiam vermis partem comprimendo deſtruxerit, quam potiorem partem tanquam exanimem poſtea Natura per ulcus excrevit, & omnibus eſſe Teredinis partem poſticam, conſpiciendum exhibuit.

Hæc dicta paupercula, quæ undique conſilium quæſiverat Anno 1679. Menſe Septemb. meum tandem implorat auxilium, omniaque antea dicta mihi recenſet, ſimulque Teredinis partem excretam exhibet; Huic verò ut auxilio eſſe anniterer, purgavi primò ejus corpus pilulis mercurialibus mihi ſolitis, deinde oleum in quo de-

coctæ

coctæ erant Teredines cum Balſamo Sulphuris terebinthinato commiſcui, & ejus auribus guttatim immittere, ſimulque ejus frontem dicto oleo quotidie veſperi calidè illinire curavi; Hiſce Medicaminibus omnis dolor evanuit, nec quicquam detrimenti Vidua per reliquum vitæ tempus amplius ſenſit, ſed priſtinæ ſanitatis vigori per DEI gratiam reſtituta fuit.

OBSERVATIO LXVII.

Dn. D. CAROLI SCHROETERI.

De

Puero per quatuordecim dies ob Vermium copiam muto, poſtea vocali.

NOn diſcedo à vermibus propter convenientiam prioris obſervationis, Filius enim unicus noſtri Mercatoris Dn. D. K. duodecim annorum Anno 1686. Menſe Octobris propter corporis tumentis infirmitatem præprimis autem propter laſſitudinem ſpontaneam & inde imminentem febrem, per aliquot dies ſe lecto continere cogebatur, quid accidit! circa diluculum è ſomno expergefactus, ſubitò Lingua ei ſubſiſtit, & in inſperatam incidit ἀφωνίαν, ita ut digitis loco loquelæ uti, iisque voluntatem ſignificare neceſſum haberet, ſæpius etiam manibus & oculis ad cœlum elevatis animi ſui mœrorem multis gemitibus exprimebat. Pater perterritus cum matre, meum cum Chirurgo implorant conſilium; Nos primùm inſcii quid antegreſſum, inſpicimus fauces; expendimus linguæ fabricam & organa loquelæ ſpatula hinc inde convertimus, probèque ſingula conſideramus, omnia in ſtatu naturali reperimus, nihil â Naturâ peccatum obſervamus.

Verum enim verò cum accuratius in antecedentia inquirerem, obſervatamque hactenùs Diætam inveſtigarem, reperio puerum non ita pridem laboraſſe variolis, cumque morbum vilibus & domeſticis tantùm curatum fuiſſe medicaminibus, unde ex relicto fermento corrupto & nimis acido ſubortam fuiſſe inſatiabilem vorandi cibi cupiditatem, quâ per aliquot temporis ſpatium ſumma cum appetentia ingurgitavit caſeum; ex his ſuſpicionem non vanam concipio, in puero non tantum fuiſſe neglectam in variolis medicamentorum convenientium adhibitionem, verùm etiam ex hoc victu verminoſo, inſignem latitare vermium copiam; & res ita ſe exhibuit; Adhibitis enim medicamentis convenientibus, præprimis autem iis, quæ reliquias materiæ malignæ & verminoſam putredinem è corpore penitùs propellerent, ſubſecuta fuit ſurſum & deorſum copioſa vermium projectio, quâ exterminatione quidem puer iterum erat vocalis, non aliter tamen, ac ſi eſſet echo reſonabilis, quæ vocem reſonando remitteret, dum adſtantium & advenientium ſermones & verba omnia iteraret & diſtinctè repeteret. Tandem reiteratis medicamentis Bezoardicis ſimulque ſanguinem purificantibus, obmuteſcentia de die in diem ſoluta, & recta ratiocinatio cum loquela Benedictione divina ſubſecuta fuit.

(Uratislavia per Exc. D. D. G. Schultzium Auguſtam Vind. d. 1. Maji Anno 1696. miſſæ.)

OBSERVATIO XLVIII.
Dn. D. SIGISMUNDI LEDELII.
De
Virgula Metallica.

AN hæc virgula ad ſigna naturalia referri poſſit? acriter ſatis omni tempore diſputatum fuit. Multi negan

1.prop

1. propter ſuſpectam originem cum ex incantatorum Ægyptiorum impuris fontibus in metalla defluxiſſe videatur 2. quia ejus Tractatores adhuc hodiè ut plurimum carminum incantamentis (des Seegenſprechens) ſoleant uti aut ſaltem in ea excidenda certam diem, Dominicam ſc. Paſchatos aut diem Solſtitii eligant, ejus quoque Tractator die Dominica natus eſſe debeat, aliqui etiam requirant, ut bifurcata illa virgula eo anno creverit, quo reſecatur ad uſum, alii ut mane ante Solis ortum, & certa diei hora reſecetur, alii non quovis modo ſcindendam, ſed acie cultri terram verſus aut cœlum verſus converſa quod apertam ſuperſtitionem ſapit. *3.* Quod licet venæ interdum ope hujus virgulæ fuerint detectæ caſu tamen potius & fortè fortuna hoc fuerit factum; præſertim ex cum multo ſæpius operam perdant metallici, & ut venas invenire poſſint nihilo ſecius in foſſis agendis defatigentur & ſpe exuantur 4. allegant innumeras defraudationes quæ contingunt virgula hac bifurcata, quæ conficitur ex corylo ſimplici, figuræ bifurcatæ ita, ut utraque manu cornua illius apprehendi poſſint: in hujus autem Tractatione ita procedunt: Utraque virgulæ cornua manibus prehendentes pugnos faciunt: neceſſe autem eſt, ut digiti compreſſi ad cœlum ſpectent utque virgula erigatur ea parte, qua cornua coëunt: tum huc illuc paſſim per locos montoſos vagantur; & dicunt ſimul atque ſupra venam pedem poſuerit ſtatim virgulam verſari & volvi, ſibique prodere venam: Ubi pedem retulerint & ab ea diſceſſerint rurſum virgulam immobilem manere. Quod autem ſupra dictas rationes attinet, non videntur omni exceptione majores. Nam 1. liquido probandum, quod uſus ferulæ ab Ægyptiis ſit, & quod omne id, quod hanc habet originem, ad Magiam pertineat. 2. Licet nonnulli homines malefe-

riati carminum incantamentis utantur, aut alia ratione ſuperſtitioſi ſint, remota tamen omni ſuperſtitione effe-ctum illum ſequi ſolere, viri prudentes & pii teſtantur, imò expertiſſimi virgularii dicunt, virgulam quocunque tempore natam, quacunque tempore, die, hora, modo ſectam ſine ullis verbis aliisque ceremoniis ſufficere, ſolumque ab aliquibus aſſeri dictas circumſtantias ſervandas, ut putent imperiti, non à virtute naturali ſed à verbis ceremoniisque vim ad metallum converſivam dependere. 3. ratio detectionem nempe venarum caſui potius quam virgulæ eſſe tribuendam petit principium, & quamvis 4. multæ hac virgula fiant defraudationes inde tamen effectus naturalis non penitus negari poteſt, ab ignorantia enim noſtra ad rei negationem in Phyſicis non valet conſequentia. Hoc autem mirum, quod hæc virgula ſola aut nondum reſecta vel juxta metallum poſita non agat, nec ex cujusvis manibus quod meis oculis Kupferbergæ vidi, in metallum prolabatur, quod ſit accidit. Illuſtriſſimus Dn. D. L. F. L. B. de R. S. Cæſar. Majeſtatis actualis Camerarius & Conſiliarius Cameræ Sileſiacæ, nec non inſpector Metallifodinarum horum Ducatuum cum non nullis Poſſeſſoribus Partium Metallicarum (der Kuckſe) erat ibi in indagando Metallo curioſus: in omnium ferè noſtrorum manibus virgula dabat motionem; Unus autem quem libenter nomino Generoſiſſ. Dn. C. H. de V. Supr. Excub. Cæſ. M. qui me fraterno proſequitur amore, erat infelix; Virgula enim in ipſius manu manebat immobilis, hinc varia judicia jocoſa & ſeria: nonnulli allegabant quidem Temperamentum diverſum hominum ſed ſufficientes rationes dare non valebant, & illis, qui aſſerebant, cauſam motionis hujus virgulæ corylaceæ eſſe vim venarum ac metallorum, quibus ineſſe vim Magneticam putabant, qua ut ferrum

ad

ad Magnetem, ita virgula ad metalla rapiatur, obſtabat 1. quia virgula ut ſupra monui nec in omnium manibus nec ſemper ad metalla inclinatur uti facit Magnes, qui ex omnium manibus & ſemper ad ſe ferrum trahit 2. ſi vis metallorum traheret ad ſe virgulam corylaceam bifurcam manibus utroque cornu detentam, traheret etiam & multo magis ac facilius virgam rectam & perfectiſſime libratam facillimè vertibilem. 3. Quia corylus in montibus Metallicis æque ſurſum creſcit ac in montibus non metallicis: vis attractiva coryli, deberent illam potenter ad ſe trahere nec permittere in altum directè creſcere: quod cum non fiat, ſignum eſt hanc vim attractivam Metallis non ineſſe. 4. Quia ad Metallum ſive copioſum ſive minus copioſum eodem fertur impetu hæc virgula iis perſonis, in quarum manibus ad metallum inclinari ſolet, quod non fieret, ſi vis dicta metallis ineſſet. Ergo, ſi ea vis venarum, eandem cum magnate Naturam haberet, virgulam toties in gyrum non verſaret, ſed recta linea eam ad ſe traheret; quod cum non fiat neceſſario, ſequitur hanc vim Metallis non ineſſe. Quæ cum ita ſint, malo cum B. Ziglero de jure Majeſt. lib. 1. cap. 20. §. 13. ubi ita ſcribit: Ego hic (ſc. de virg. divin.) nihil definio, cum præſertim ab amico admonitus aliquando fuerim ne quid temere ſtatuerem. Atque ille, cum in Academia primum virgulæ hujus effectum prorſus rejeciſſet, ad Regiones metallicas poſtquam promotus fuerat, ſententiam mutavit, quotidiè ſecum admirandas ejus vires perpendens, quas ante contemſerat, ἐπέχειν, quam in hac re ardua temerè pronunciare. Interim quia res illa dubia eſt, pro naturali virgulæ operatione in vita civili præſumitur, ac ea citra ſuperſtitionem utentes à crimine abſolvuntur. V. Scriptor Gallicus Vallemont dans la Phyſique occult ou traite dela Baguette divinatoire ubi c. 16.

p. 409. ſalſè eos perſtringit, qui effectum virgulæ pacto implicito cum Satana tribuunt.

OBSERVATIO XLIX.

Dn. D. SIGISMUNDI LEDELII.

De

Utilitate Veſicatoriorum.

QUantæ hæc ſint utilitatis in foro medico, notum eſt practicis. Fœmina primaria Gorlicenſis incommodabatur defluxione ad fauces, quæ omnem Balneatoris eludebat ſagacitatem & diligentiam. Convocatus, jubebam brachiis veſicatoria applicare, & intra biduum fornix colli integrè erat reſtitutus & renovatus. Hanc dum ſigno, meæ ſubeſt curæ pecuniarum collector noſtri diſtrictus, hic nimium quantum colica ſcorbutica excruciatus, tandem incurrebat febrem ardentem, cum delirio inſigni, & obſcuritate viſus. Suadebam medianæ ſectionem & veſicatorium in nucha. Dictum factum, mens ſana, Deo ſecundante, redibat, & paucis adhibitis, priſtina ſanitas. Zullichienſis fœmina nobilis, tanta laborabat debilitate capitis ſcorbutica, ut è lecto ſurgere non valeret, vertigine & ſcotomia præpedita. Datis plurimis ſelectis & ſpecificis, nihil remiſſionis mali videbamus, tandem ad veſicatoria pedibus applicanda deveniebamus, & malum erat ſuperatum. Virgo 30 annorum hic loci, imminuto fluxu menſium detenta, per annum, & ultrà, tantam perferebat cephalalgiam, ut indies exinde Apoplexiam metueret. Expurgabam, dein confortabam debitè, jubebamque ſaphœnarum ſectionem, & tandem veſicatorium cervici apponendum. En! ne guttula ſeri aderat: applicabantur meo juſſu, brachiis emplaſtra talia, at nec hic ulla gutta ſeri erat extorquenda. Tandem deſcendebamus ad pedes, verum

cum ſimili fato, ſiquidem nec hic ulla veſica aut ſeri apparebat effluxus. Propinabam demùm ſudoriferum, ad infringendam humorum viſciditatem, quem tandem magno molimine expellebamus, cum aliquali doloris capitis remiſſione. In febribus ardentibus & petechialibus mortem vidi ubi à veſicatoriis nullæ veſicæ fuêre excitatæ, aut cutis nigredine fuit picta.

OBSERVATIO L.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De

Fluxu menſium penitus ſuppreſſo & hæmorrhoidum dolore ac inflammatione, ex uſo Rob baccarum Sorbi Aucupariæ, feliciter provocato & ſublato.

FLuxum hunc diverſis intervallis fœminas macerare, non infrequens eſt: uno autem eodemque tempore dum uterque ſe exerit fluxus, ſingulare quid videtur portendere, ni copiam ſanguinis, hujusque acrimoniam velis accuſare, aut ſubjecti robur. Athleticæ conſtitutionis fæmina, per plures annos, ſtato tempore utrumque fluxum ſuſtinet cum naturæ beneplacito. Aliquando ob errores in diæta enormes commiſſos, incidit in tumorem & inflammationem venarum hæmorrhoidalium per tres menſes durantem, cum notabili virium proſtratione ob intenſiſſimos dolores. Fluxus menſium penitus intermiſit, malique vires auxit. Varia conquiſivit & innumerabilia remedia, ulla tamen absque remiſſione ſymptomatum. Tandem accedit vetula & ſuadet uſum rob Sorbi Aucupariæ ſeu Rob baccarum ad aucupium deſtinatum, hic vocant geſottne Ebreſch Beeren/quibus perſuaſionibus dum aures accomodat, deq; rob aſſumit,

ſtatim diſparet omnis dolor, tumor, inflammatio, priſtinaque ſanitas redit, qua adhuc gaudet, dum hoc ſcribo. Adi Dec. I. Ann. 3. obſerv. 22. Ephemerid. Curioſ.

OBSERVATIO LI.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De

Lenimine doloris dyſenterici ridiculo.

MOtum cunarum infantibus noſtris blandum procurare ſomnum, norùnt matres & nutrices, quanquam nonnulli neotericorum medicorum ſunt, qui commotiones tales rejiciunt, & pueris puellisque, damnoſas eſſe pronunciant. Vidi Grunberga viduam honoratam, quæ graſſante dyſenteria pluribus remedia vulgaria ſuppeditavit, interdum bono cum eventu. Tandem & hæc medicaſtra eodem fuit correpta morbo: remedia autem quæ aliis fuere utilia ſibi ipſi vidit eſſe inefficacia. Hæc variis modis dolores demulcere allaboravit, fruſtrà tamen, usque dum aliqualem dolorum remiſſionem invenit **in einem Tröge/ worinn man in der Weinleſe den Wein zu tretten pfleget/ ehe Er auf die Preſſe kömmt.** Hic juſſit ſibi lectum ſternere, & per continuam hujus ligni excavati commotionem ſpiritus fervore æſtuantes & tumultuantes lentè delinivit, & ſuaviter conſopivit. Stante quippe hac carina, dolor ſæviit atrocius: motu autem exagitata, leniter quievit. Continuavit hoc ſibi excogitato remedio dolores placare, usque dum viribus exhauſta, nono morbi die, æternæ quieti fuit reddita.

OBSERVATIO LII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De

Piſciculis vivis deglutitis.

PIſciculum, Schlampeißker dictum, de quo etiam loquitur obſervatio 175. Anni 6. decuriæ 2. Ephemerid. curioſar. quidam quadratus Numburgi ad Boberam ebrius ori admovet, ludere volens, & ſe ſimulans ac deglutire vellet. Piſcis hic ut lubricus, derepente manum tenentis fallit, & per oeſophagum in ventriculum deſcendit. Hic potui deditus, cereviſia ſe replet & flocci pendit, noctu dormit, manè ſurgit, & tunc, quid actum, ruminat, ægrèque habet. Potum dum aſſumpſit, aliquantulum melius habuit, potu autem feriante, gravativum ſenſit ventriculi dolorem. Inter anxietates tales tertio die à circumforaneo emit vitrum oleo ſcorpionum repletum: exhaurit, & poſt excitatam nauſeam, ſummopere ſe diſponit ad vomitum, qui etiam ſuccedebat vehementiſſimus, cum excluſione piſciculi viventis, & gaudio hujus lurconis.

OBSERVATIO LIII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De

Teneſmo ſex Menſes durante.

TEneſmum à pluribus oriri cauſis, & malum eſſe moleſtiſſimum, novimus. Mater filiæ novem annorum, dederat ab Agyrta emptam maſſam ad exturbandos lumbricos

bricos. Hac deglutita ægrè habet puella, & per ſex menſium ſpatium laceſſitur teneſmo, cum notabili virium diſſipatione. Me demum conſulit, quæque acta, narrat. Propino potionem purgantem, qua optimè operante cum materiæ fœtidiſſimæ excluſione, feliciter ex Dei gratia reſtituitur puella, jam vegeta & ſucceſa.

(Miſſæ Noribergam Grünebergâ Sileſiorum d. 2. Maji Anno 1696.)

OBSERVATIO LIV.

Dn. D. SAMUELIS GRASSII. De Vulnere capitis magno, ſine magnis accidentibus.

Vulnera capitis etiam minima, propter metûendorum ſyndromen accidentium, periculoſa eſſe, vel quilibet in praxi verſatus fatebitur lubens; profundiora verò, in cavitatem cranii, & quidem, cum fracturâ penetrantia, periculoſiſſima ſi non lethalia eſſe, pauci negabunt, experientiâ teſte quotidiana. Non deſunt tamen exempla enormium capitis vulnerum ſine ullis, vel ſaltim levioribus accidentibus curatorum, quod non incommodè miracula dixeris medica, inter quod ſequens adduxiſſe hâc vice ſufficiat: Mercator quidam Ebræus è Volihniâ oriundus, hic cum Uratislaviam tenderetur in confiniis Sileſiæ, ob rixas ſubortas ſecuri percutitur obtuſâ in ſiniſtro capitis latere circa ſuturam coronalem & ſagittalem cum fractura cranii; Pro more gentis leviter deligatus parumperque refectus, altero die iter Uratislaviam inſtituit, me-

meumque implorat auxilium. Aſcito chirurgo ſatis perito, vulnus examinatum deprehenditur cranium inſigni fractura penetraſſe, cranii laminis tam exterioribus quam interioribus exitum minantibus. Nulla interim febris, nullum delirium, nullus ſopor, nulla alia accidentia ægrum infeſtabant, præter dolorem, quem ſomnum interrumpere ægerrimè ferebat. Cæterum ſat benè comedebat, vulnus quoque legitimo modo deligatum, poſt unam vel alteram ſeptimanam, jam contractis labiis, conſolidationem meditabatur, cùm levis inquietudo, calorque præternaturalis, inſomnem turbaret noctem. Hinc puris quantitatem meningibus ſuper incumbere ratus, jubeo ægrum, compreſſis naribus & ore, ſpiritum continere, ubi per fracturam optimè cocti puris ad minimum unciæ duæ emanarunt, non ſine ſtupore. Indies hoc modo excrevit inſignem poſtmodum puris copiam, usque dum nullo amplius eodem exeunte, vulnus exemtis cranii laminis, ſolidatum fuit. Admiranda in hoc Opella eſt naturæ benignitas, cum aliàs vel paucæ guttæ puris meningibus ſuper incumbentes, febrem cauſentur inflammatoriam, mortemque accelerent, nec deſint exempla, vel extrinſecus ſaltim in ſuturis coronali ſagittalique læſos, ob conſenſum membranarum, phrenitica diem obiiſſe inſania. Practicis inſuper relinquo doctioribus per perpendendum, annon in pari vulnere & fractura cranii (dummodò mente fuerit conſtans æger) conſultius fuerit uti tali per ſufflationem puris evacuatione quàm infida & periculo pleniſſima trepanatione, quam pro pure, membranis cerebri non læſi, ſuperincumbente, evacuando, in fracturis cranii ut plurimum nimis officioſam & lethalem, raro utilem; pro pure verò intra ventriculos cerebri vel ipſam ſubſtantiam contento, everrendo, plane inutilem, plerumque eventu

dubio

dubio inſtitutam, judicare non erubeſco, amplâ munitus experientiâ.

OBSERVATIO LV.

Dn. D. SAMUELIS GRASSII.

De

Clyſterum uſu in hydrope egregio.

STrenuus quidam Vini Hungarici helluo, cum circa quinquageſimum annum, in cachexiam brevi poſt in hydropem cum tympanitide incideret tantâ, poſt levem paſtum, torquebatur cardialgia, ut per duos imò tres dies ab omni cibo abſtinere neceſſum haberet, ac primum vero quarto die vel tantillum cibi aſſumeret, brevi poſt tantis anxietatibus & Spiritus difficultate corripiebatur, ut abdomen rupturum metueret, ni alvus ſolveretur, quam tamen purgantibus ſollicitare maximus virium prohibebat defectus. Enemate ergò huic ſuccurrendum erat, tanta quidem cum operatione, ut non ſolum (quanquam prioribus diebus vel triceſies alvus expurgata fuerit, nec ulli cibi aſſumpti fuerint) magnam flatuum exploſerit vim, ſed & inſignem excreverit ſcybalorum (caprarum more) quantitatem. Poſt melius pauliſper ſe habuit; poſt triduanum verò jejunium, cum iterum ad parciſſimas epulas, vixque pro vitâ ſuſtentanda ſufficientes adigeretur, ſubſequas anxietetes iterato enemate, rejectis ſcybalis jam deſcriptis, abigere coactus fuit, quanquam pro evacuanda ſaburra ſeroſa, intermediis diebus, pro virium robore, non intermiſſà fuerint purgantia, ut mireris, poſt tot elotiones inteſtinorum, easque repetitas, nihilominus in cellulis eorundem latitaſſe viſcidum ejusmodi induratum, ſolis enemati

matis eluendum. Hinc quamdiu in conſummatis aſciticis non expurgantur alvinæ fæces, fæcibus cereviſiæ ſimiles, in vaſe fermentantes quaſi, irrita planè ſuccedet curatio omnis, multiplici edoctus experientia. Æger tandem noſter, ob tonum ventriculi planè deſtructum, viresque indies magis magisque deficientes, poſt octo ſeptimanas diem obiit ſupremum.

(Uratislavia Auguſtam Vind. d. 14. Maji Anno 1696. miſſa.)

OBSERVATIO LVI.

Dn. D. JOHANNIS ACOLUTHI
De
Typocele cancroſa, cum exſtirpatione teſticuli curata.

SEnſerat à multo tempore, Theologus, in Ducatu olsnenſi nobis vicino, Vir probus & doctus, annorum 46. habitus obeſioris, tuberculum in dextrâ ſcroti parte enatum, quale deſcriptum videre licet in Marc. Aurel. Severini aureo de recondita abſceſſuum natura, Tractatu lib. IV. Cap. IX. §. 18. p. m. 201. Concolor idem reliquæ ſcroti ſubſtantiæ, parum ſollicitudinis ab optimo viro ſibi vindicaverat, usque dum Anno 1692. menſe Decembri, mutata ejus facies, in nigrum vergeret. Tum malè ſecum agi auguratus, ad medicum properat, ex cujus ſenio, uberes prolixæ experientiæ fructus ſe lecturum, confidebat, ejusque conſilio nixus, fila cruda ex lino contorta (rohes Garn) lacti incocta, ſedulus affecto loco applicabat. Tum vero, quieſcens intra tuberculi (vel penitus

non attingendi, vel orbiculatim mox exſcindendi) parietes, malignum fermentum, intempeſtive motum, oras tranſcendere, atque in majorem molem extolli. Ejusdem Medici juſſu, cum validè compreſſus tumor, crepaſſet, aliquot libris emetienda hæmorrhagia ſucceſſit quam horrenda labiorum inflatio, livor, & cum intolerabili fœtore mortificatio, exceperunt. Jam demum ad ægrum evocatus, ad adſpectum ſcroti capite humano majoris horreo, labia ulceris inverſa, aliquot pervia foraminibus magnam partem omnis expertia ſenſus, varios inſuper offerebant ſinus, ichorem fundentes, turpiſſimæ ſentinæ fœtore, graviorem. Nulla hic efficacis medicinæ præſidia admittebat remotus ab urbe locus, ad quam negotia eâdem die me revocabant, usque dum propior mihi æger, conſiliis accuratè ſublevari poſſet. Juſſus itaque ad urbem deferri, requiſitis pro circumſtantiarum ratione medicamentis, interea ſuſtentabatur ulcus decocto abſinthii, Centaurii minoris, Myrrhæ, Aloës, Olibani, Camphoræ &c. Sinubus injecto, eluendo, cavitatesque plumaceolis eodem imbutis, implendo, totâ poſtmodum mole, linteis, decocto nigro, cui Spiritus Vini partem addideram, imprægnatis involuta. Internè humores acriores temperantia, reſolventia, Balſamica blanda &c. propinabantur. Moram non ferente malo ulteriorem, ad urbem ubi deventum, quicquid ſphacelati aderat labii, omne, quàm profundè licebat carnem aggredi ſanam, reſcindi jubeo, quaquaverſum candente ferro applicato, ut inſigniorem hæmorrhagiam compeſcerem, & ſi quà abſconditæ laterent cancroſi fermenti reliquiæ, radicitus evellerentur. Eſcharæ unguentum digeſtivum Hildani ſubveniebat, emplaſtro defenſivo rubro tectum, ambiente partes univerſas decocti nigri fotu. Cruſta poſt aliquot

dies

dies ſponte decidua, pus laudabile, cum colore carnis debito, comitem ducens, ſpes noſtras erexi, ſit, fore, ut brevi ſanatio ſuccederet, niſi caro teſticulum dextrum involvens, inferiore ſui parte excreſcentia fungoſa deturpata, omnia medicamenta, ipſam denique ferrum ignemque, ſusque deque habuiſſet. His igitur, irrito conatu per aliquot hebdomadas adhibitis, totum illud teſticuli velamen reſecandum ſtatuo, ne ſerpente ulterius ad interiora malo, hoſpitii culpam infelix hoſpes lueret. Tum judice, viſu, quantitas lymphæ ſubflavæ, Uncias tres excedens cum impetu proſiliebat, inferior autem teſticuli pars arctè integumento, eo, quo caro luxuriabat, loco adhærens, cautè erat ſeparanda. Denudatus hâc ratione teſtis nihil monſtroſi alere videbatur, unde balſamico fomento ab injuriâ aëris ſtudioſè præmunitus, eam exſpectabat fortunam, aliis ſui generis obtigiſſe, Hildanus Cent. 5. obſerv. 76. Thiermayer Conſ. 1. p. 1. p. 106. Timæus à Güldenklee L. VI. Caſ. 32. Borellus Cent. 3. obſerv. 17. recenſuit. Contrariam autem rerum faciem poſtera exhibebat dies, quâ, non teſticulum tantúm inſigniter tumentem, ſed cancroſo inſuper fungo, per noctem enato, deformem, conſpiciebamus, manifeſto indicio, malignum hoſtem, ad ſecretiora hæc penetralia, jam tum fuiſſe admiſſum. Conſilio proinde ex arenâ depromto, (cum ab exſtirpatione teſticuli, ferro perficiendâ, nimiâ ejus ad inguina facta retractione, excluderemur) ligamento ſericeo rotundo, vaſa præparantia pededentim conſtringebamus, nodo indies arctiore reddito, usque dum nutrimentum omne interceptum, teſticulum penitus deſtitueret, brevi ſequente illius aridura, & caſu. Interim ab externo balſamico partium fotu nunquam receſſimus, tenſum autem, ab exquiſito, quem ligatura inferebat ſenſu, abdomen, oleo chamomillæ,

Caſtorei, Verbaſci, Hyperici, Roſarum &c. aſſiduè unximus, Emplaſtrum defenſivum viride, illique ſacculos, herbis anodynis atque reſolventibus, refertos, calidè ſuperimponentes. Difficilius tamen interna medicamenta ægro admittente, evitari non poterat quin ex diuturno decubitu, largiorique ſanguinis profuſione, cachecticam diatheſin, tumore undique œdematoſo notabilem, corpus acquireret, quam medicamenta Salino Balſamica, imprimis Eſſentia mumiæ Clauderianâ, de methodo Balſamandi corpora p. 196. deſcripta, interpoſitis amaricantibus atque martialibus, raro evacuentibus, tandem levabant. Sic magis magisque priſtino redditus ſtatui æger, vires colligebat, ablati teſticuli veſtigium, firmâ carne obliterabatur, continuatus decocti nigri uſus, reliquum ſcroti tumorem diſcutiebat, ut pro deplorato ab omnibus habitum Paſtorem, Feſto Paſchatos, ad obeunda ſacra munia, Eccleſiæ ſuæ, omnium cum admiratione, ſalvum & incolumem reddere per Dei gratiam licuerit.

OBSERVATIO LVII.

Dn. D. JOHANNIS ACOLUTHI,
De
Horrenda Epulide.

HOrrendam jure dixero Epulidem quâ fœmina, triginta circiter annos nata, miſera, ex Poloniâ 1693. ad nos deferebatur. Maxilla ſiniſtra ſuperior, dentis ineptâ evulſione fiſſa, primam malo originem dediſſe videbatur, unde tumor parvus, ex evulſi dentis alveolo enatus, intra biennium in tantam excreverat molem, ut duplicis pugni magnitudine, totum ferme os occuparet, genâ illius lateris

lateris, ad proximè imminentem crepaturam extenſâ, magnâque tumoris parte extra os prominutâ, ut à multo tempore labiorum clauſura, & dentium commiſſio interciperetur. Notabili vero à paucis hebdomadis ipſi acceſſerat augmentum, adeò, ut vel ſuffocatum, vel fame & ſiti brevi periturum eſſet hoc miſeriæ humanæ exemplar, niſi ſubitaneo auxilio ſublevaretur. Hoc, ut Chriſtianâ charitate moti, pro viribus præſtaremus, accuratius interna oris rimabamur, deformem hanc maſſam duriſſimam, & maximæ palati parti pariter, atque maxillæ ſuperius dictæ connatam, ita ut univerſi ſiniſtri lateris dentes arctiſſimè includerentur, oſtendentia. Sic omni ſpatio, quod cultrum admitteret, excluſi, transverſa inciſione malam dividebamus, ab angulo oris incipiendo, mox falcato cultro denudatum aggredientes tumorem, qui cornea cartilagine, (ex qua maximam partem conſtabat) pertinaciſſimè renitens, omnes ferè chirurgi atque ferri vires exhauriebat. Tandem cedere coactus, tres, quatuorve dentes, firmiſſimè ſibi implicatos, cum carioſi oſſis maxillaris parte inſigni, comites extrahebat. Hac vero opera, illa tantùm epulidi, dimidietas, quæ extrorſum ſpectabat, ſeparabatur, plus negotii adhuc faceſſente alteram, quam cavitas oris circumſcribebat. Hæc ineptiore poſita loco, quam ut uno tractu reſcindi poſſet, per partes extrahebatur operatione adeò laborioſa & crudeli, ut parem omni vita non viderim. Quà vel hæmorrhagia urgebat, vel fungoſa caro videbatur, candente ferro probè adurebatur, eo ſucceſſu, ut brevi omnia lætiores acquirerent vultus, ſolo loco, qui natales malo dederat, carne fungoſa luxuriante. Ferrum ignisque hanc aliquoties in vanum ſuſtulerant, cum tandem attentiſſima inveſtigatione deprehenſæ relictæ

carioſi oſſis feſtucæ ac ſquamæ, eximerentur, preſſo pede, felici ſanatione, illas inſequente.

(Miſſæ Uratislavia Auguſtam Vind. d. 8. Maji Anno 1696.)

OBSERVATIO LVIII.

Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI, *De* Anatome ex ventriculi vitio inprimis defuncti.

JOhannes Albertus Conradi, Poligrammateus Marbacenſis, jam per annos octodecim valetudine adverſa afflictus, per octennium integrum vix aliquot diebus lectum non premebat.

Initium morbi vix ſenſerat, niſi quod mox vomitibus, mox diarrhœis, jam annorexia, deinde febribus intermittentibus, tandem & pectoris affectibus vexatus fuerit. Vocavit in auxilium Medicos famigeratiſſimos quoscunque habere poterat, nemo vero quid in ejus ventriculo, unde maximè angebatur lateret divinare, multoque minus veram opem ferre & conſtantem poterat. Itum eſt denique ad Empiricos pari ſucceſſu. Obiit tandem anno 1695. d. 3. Martii morte ut videbatur repentina, cum aliquot diebus ante præter ſolitum vegetus & ultra Vires robuſtus fuiſſet, & duabus ante horis nihil conqueſtus pultem ex pulmonibus vitulinis confectam alacris comediſſet. Ut ergo & cauſam mortis ſubitæ atque diuturuæ ægrotationis inveſtigare aperto cadavere liceret, ab hæredibus rogavi vixque obtinui, in quo ſequentia notata.

1. Cor-

1. Corpus totum macie conſumptum & extenuatum, ita ut ſuræ circumferentia vix quinque digitos excederet, perque totum corpus, ſiccæ hinc inde puſtulæ ſcabioſæ, diſperſæ, præcordialis regio maxime, paulo minus abdomen tumebant.
2. Aperto decuſſatim abdomine, muſculi ejus tendinoſi magis quam carnei videbantur, in ipſo abdomine nulla ferè inteſtina reperiebantur, ſed in pelvim detruſa erant.
3. Ventriculus maximè turgidus, flatibus & potulentis videbatur diſtentus, palmam latam infra umbilicum protendebatur, inteſtinaque depreſſerat.
4. Omentum ſurſum ad ventriculi fundum retractum, nullaque pinguedine conſpicuum, è contrario plurimis vaſis ſanguine turgentibus diſtinguebatur.
5. Inteſtina tenuia ex pelvi retracta, flatibus & potulentis eodem modo quo ventriculus infarcta erant non vero Colon, quod tenuiſſimum apparebat, inane & vix dimidiam partem tenuimum craſſitie aſſequebatur.
6. Ventriculus peritonæo in ſcrobiculo cordis firmiter ad natus, non minus diaphragmati, hepatisque concavæ parti adhærebat undique.
7. Hepar ipſum ſatis ſanum videbatur, niſi quod durius tactum, tunica ipſius ſepararetur, ſima vero ejus pars, hypochondrio dextro, mediantibus fibris tendineis, connata erat.
8. Lien parum tumebat, & cum diaphragmate dorſo ſuo coaluerat, reliqua naturaliter conſtitutus, cum non pauci judicarint mortuum lienis tumore ſcirrhoſo laborare.

9. Me-

9. Meſenterium præter id, quod extremè emaciatum eſſet, ſanum erat, & nullo tumore onuſtum, contra quam Celeberrimus Medicus ſenſerat ipſum Meſenterii tumore laborare.

10. Pancreas nihil p. n. monſtrabat, dum (Beatus jam) quidam Medicus ejus ſcirrhum cauſam valetudinis adverſæ dixiſſet.

11. Veſicula fellis vix magnitudine nucem juglandem æquabat, nullumque calculum ſed bilem luteam ad mellis ſpiſſitudinem accedentem, ut & ductus Choledochus, ab omnibus lapillis liber, continebant, Viro interim Celeberrimo hos lapillos accuſante.

12. Pectore aperto dexter pulmo pericardio unitus undique, à tergo verò innumeris fibris nerveis cum coſtis dextri lateris cohærebat; idem in ſuperiore parte ſinum quendam habebat, ovo gallinaceo minori capiendo parem, qui interius tunica ſat firma munitus, exterius alia contegebatur, & licet cavus, nihil tamen continebat, ut adeo ex ulcere pulmonis curato ſuperſtitem eſſe rear, licet ægrotum eo laboraſſe non meminerit vidua. Siniſter pulmo, liber ut ſolet, erat, ambo caloris cineritii, reliqua ſani.

13. In pericardio aqua pauca.

14. Cordis ſitus transverſus verè ita ut baſis ejus dextrum, mucro ſiniſtrum latus directe reſpicerent, uterque ventriculus ejus ne guttalam ſanguinis continebant, uti & auriculæ, an à tumente ventriculo hic ſitus dependeat, vix ambigo.

15. Vena cava aſcendens ſupra diaphragma non minus ac aorta & arteria magna deſcendens, penitus inanes.

16. Cum ventriculum in ipſo cadavere, ob ejus molem, cum reliquis viſceribus connexionem, cadaveriſque malum

malum poſitum ex cameræ, in qua peragebatur ſectio, anguſtia oriundum, extrahere ſtuderem ligavi ſupra diaphragma œſophagum, & hinc ſupra ligaturam abſcidi, totumque verſus os, mâteria nigra aquoſa, feces vini nauſeoſè redolente, particularis commeſtorum fœta, plenum, cœtera naturaliter conſtitutum inveni.

17. Separatis à diaphragmate pulmonibus & pericardio, venam cavam per longitudinem fidi, & ubi diaphragma tranſit, particulam quandam polypiformem, liberam tamen, albam, membraneam nucis avellanæ magnitudine, cavitatem venæ adeo exacte impleviſſe video, ut ne gutta quidem ſanguinis, etiamſi preſſa inferius vena aſcendere potuerit, hac verò extracta, magna ſtatim vi & rivuloſè ſanguis proſiliens, pectus inundavit: Supra hanc particulam penitus inanis erat vena. Ipſa vero particula diduci ab invicem potuit & expandi, ad dimidii floreni latitudinem, membranea erat & exſanguis, nullumque veſtigium monſtrabat ubi adnata fuerit.

18. Diffiſſa itidem arteria magna deſcendente, palmam latam ferè ſua diaphragma, ſimilem ut in vena cava particulam reperii, non vero diducibilem, & in appendicem longam, filum compactorium æmulantem terminatam, novem pollices latos longam, cum capitulum nucis avellanæ magnitudine eſſet.

19. Dum ventriculum etiam à Duodeno libero, hoc eadem planè materia, qua œſophagum, turgere invenio, in eoque ductum choledochum ſatis liberum apertumque, ita ut preſſâ veſiculâ fellis ſpiſſabilis in inteſtinum proflueret.

20. Ventriculum jam ab omnibus, excepto hepate & majori diaphragmatis parte, liberatum extraho, & in tabula

bula collocatum adeo arcte cum hepate cohærentem invenio, ut nulla arte, niſi læſo alterutro, divelli posſint: Ventriculo vero in ſiniſtro latere in fundo aperto, per forficem, magna vi proſilientem, atramentum æmulantem, humorem ægerrimè fœtentem vaſe ſatis amplo excepi, in quo cum ſedimentum quoddam obſervarem, ſenſim ſupernatans humidum decantavi, & in fundo fruſta duo ſanguinis grumoſi, jam putreſcere occipientis conſpicio & tango: Quæ in limpidam injecta nigram efficiebant inſtar atramenti; ſine dubio ab hæmorrhagia narium biduo mortem ejus antecedente, eò delapſum ſanguinem pro ſcaturigine habebant.

21. Ventriculus curioſitatis ergo menſuratus, tres ferè menſuras Wurtembergicas capiebat, adeò erat extenuatus ut papyrum ſpiſſitudine non excederet, apertus in ſua cavitate, tumoris (quod cum B. Wepfero Plures erant ſuſpicati,) nihil aut excreſcentiarum oſtendit, pylorum vero verſus erat craſſiſſimus, iſte verò apertus. Cicatrix vero vulneris quod ibi aliquando fuerit, index certiſſima in dextri lateris poſteriore parte, videndam ſe præbuit. Quod vulnus, ſi fuit, an omnium malorum cauſa, an crebrorum & violentorum vomituum productum, an à vomitoriis ſæpiſſime ægroto, adhuc in principio, exhibitis ortum habeat nec ne, judicent alii. Interim hepar cum ventriculo,miſſis ab altero in alterius ſubſtantiam fibris, totum coaluerat.

22. Cum abdomine evacuato arteriam magnam cultello anatomico verſus inferiora finderem, paulo ſupra locum ubi in arterias iliacas diſpeſcitur, aciem cultelli lædi ſentio, & arteriàm ibi cartilagineam imò oſſeam per trium pollicum latitudinem invenio, quam etiamnum mihi

mihi ſervo, ſive miranti ſive dubitanti quovis tempore monſtrandum.

Reliqua omnia naturaliter conſtituta erant. Caput inſpicere non licuit, ob hæredes ſectionis finem urgentes.

OBSERVATIO LIX.

Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.
De
Anatome hydrocephali.

ANno 1691. d. 18. Maji, obiit Mohringæ, Eſslingenſis Diœceſeos pago, puer octennis, per annum integrum hydrocephalus, octiduo ante mortem mihi monſtratus, ut ſi quid opis in me eſſet, conferrem; Quem tamen cum prognoſtico brevi moriturum eſſe, dimiſeram. Obtinui verò à parentibus, quibus à veneficis afflictum eſſe, perſuaſum erat, ut calvariam ſaltim aperire liceret, uti adſtantibus chirurgis duobus ſequentia à me detecta & obſervata ſunt.

1. Totum corpus ad ſceleti formam macie conſumptum puſtulisque ſiccis plurimis conſperſum.
2. Caput maximum, quatuor ſpithamarum extenſionem circumferentia ſua ſuperans, undique durum & tactui nullibi cedens, cutis poſt capillos ablatos livida nunquam læſa fuiſſe videbatur, hac vero cum pericranio ſublata.
3. Cranium undique integrum, omnes ſaturas, ſagittalem totam, coronalem & Lambdoideam ferè integras duplices exhibebat, ita ut ſuſpicio non vana ſit, poſtquam puer ex alto, per 5. nimirum gradus lapideos, lapſus

eſſet, & futuræ ab invicem ob violentiam externam diſceſſiſſent, novum os in ſpatium ab illis relictum generatum fuiſſe, & hujus futurarum duplicaturæ, cauſam extitiſſe, erat vero binarum ſagittalium ſuturarum diſtantia ſesqui pollicaris.

4. Serra ablato ſuperiore cranii hæmisphærio, totam hujus cavitatem cerebro repletam, nullam vero aquam inter hoc & matrem duram reperii.

5. Durâ matre, vaſis ſanguivehis ad rupturam turgida, diſſecta, inter hanc & cerebrum ne guttulam aquæ inveni.

6. Cum ergo cerebri magnitudinem admirarer, & ut penitius inſpicere queam, quod in cadavere fieri incommodus ejus ſitus prohibebat, extrahere illud anniterer, vi non adeo magna adhibita aquæ plurimum, & ultra dimidiam menſuræ Würtenbergicæ partem profluxit, quam ex anterioribus cerebri ventriculis oriundam, horum maxima cavitas, & cum dolore noſtro ruptura docuit.

7. Cum vero nihilominus in extractione cerebri pergerem, hoc quidem ceſſit, cerebellum verò erat immobile & cum dura matre, hæcque cum cranio firmiter coaluerant.

8. In cerebro ergo ſolo extracto, præter cavitatem anteriorum ventriculorum maximam, cerebrique ſubſtantiæ tenuitatem plexus choroideos magnos, tumidos, glandulis plurimis, milii grano non nihil majoribus, duris, reſperſos conſpexi.

9. Cerebellum deinde magna vi evulſum, totum induruerat, in dextra tamen parte & majus & durius, ita ut dextra medietas ℥iiij. ſiniſtra ℥iß. ſaltim, pondere æqua-

æquarent, ad bilancem examinatæ, interim totum cerebellum erat ſolidum, nullamque cavitatem habebat.

Cœtera perluſtrare non licuit.

Fig. X.

OBSERVATIO LX.

Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.

De

Anatome iſchuria defunctæ.

FOemina quædam pagana, Generoſiſſ. Dno. de Geisberg ſubjecta, hoc ipſo anno poſt febrim anomalam, in ventriculo gravitatem indicibilem relinquentem, in dolores lumborum, & hinc iſchuriam incidens, auxilium Medici cujusdam vicini, mox chirurgi noſtratis imploravit, ſed fruſtra, cum præſertim poſterior, cathetere inveſicam immiſſo, ne guttulam Urinæ prolicere poſſet, poſt ſeptimum diem, ex quo urina ſuppreſſa fuerat, accedentibus convulſionibus, fatis conceſſit, in qua poſt obitum diſſecta, renem dextrum integrum, ſiniſtrum dimidium ſphacelo infectum, labe jam inteſtinis communicata, inveſica ne guttam urinæ, in eadem & ureteribus nihil ſabuli aut calculi reperire licuit.

OBSERVATIO LXI.

Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.

De

Arthritide male curata.

PAſtoris cujusdam vicini Uxor per tres menſes dolore Iſchiadico vexata, Tonſores, moxque Incantatores implo-

ravit, è quibus unus, ultra reliquos ſapiens, malum loco pellendum & ita demum curandum judicavit: Neſcio quibus remediis id effectum eſt, ſed malum ex arthritide fixa in arthritidem vagam periodicam convulſivam degeneravit, miſeramque per novem menſes enormiter exagitavit, viginti quatuor horarum ſpatio ultra tercenties rediens, & vix per 4. aut 5. momenta durans, ſed ſæviſſimè ægrotam habens, omnem vim arthriticorum, antiſpasmodicorum, tandem & anodynorum à me & aliis medicis adhibitorum, imo fortiſſimorum narcoticorum eludens, cymbæ Charontis miſeram tradidit.

(Anno 1696. d. 25. Maji Marbaco Auguſtam Vindel. miſſæ.

OBSERVATIO LXII.

Dn. D. JOHANNIS DOLÆI.

De

Sarcomate Figura ferme orbiculari.

TRansverſos longum Patumque & pollicem craſſum prope radicem tamen elatius & craſſius, quod nuper poſt octavam matutinam ex pede dextro in genu in poplite Generoſſ. Dni. Schwertzelii à Willingshauſen ordinis Equeſtris Haſſiaci Præfecti ſummi à Magiſtro Johanne Cuſin Mutilliet chirurgo Aulico Caſſellano dexterè exciſum eſt, pendebat uncias tres, & drachmas duas ($6\frac{1}{2}$ Loth) Cutis ejus colore variegata & lucida, facilem à ſubjecta carne parenchymatica ſemiputrida, & bile quaſi obſcurè tincta, ſeparari & excoriari poterat. Radix unguem pollicis lata

&

& calamum ſeu culmum fabæ craſſitie æquans, poſtque exſectionem carnem muſculoſam omnis putredinis expertem referens, ſex oſtiola, quorum duo calamum ſcriptorium, reliqua v. ſtylum exploratorium dicti chirurgi facilè admittebant, recipiebat: Duo ex his ad fundum ferè ſarcomatis pervia erant, unum latius, alterum anguſtius quæ arte rupta aut cute exeſa aperta, largam ſanguinis perfuſionem propediem excitâſſent; per ſex iſta oſtiola ſanguis in ipſum ſarcoma undique liberum, & à radice pendulum influxerat, unde tumor undiquaque diſciſſus ſparſim ſanguinem concretum, nunc in majori, nunc in minori copia cellulis quaſi incluſum continebat; venæ conſpiciebantur nullæ, licet poſt exciſionem oſtiola dicta formam & membranas earum, & ante exciſionem duo rami craſſiores in ſuperficie ſarcomatis diſperſi venas mentirentur, ſed loco earum totus tumor ſinubus & ductibus manifeſtis hinc inde permeantibus & ſanguine concreto refertis, ſcatebat &c.

OBSERVATIO LXII.

Dn. D. JOHANNIS DOLÆI,
De
Opio anthelmintico.

Ruſtico 40. annorum maximè de doloribus colicis conquerenti, opii correcti grana tria exhibui, unde per vomitum & alvum 20. dejecit lumbricos mortuos cum dolorum remiſſione.

OB-

OBSERVATIO LXIV.

Dn. D. JOHANNIS DOLÆI.

De Calculi extemporanea generatione.

IN Equite quodam calculoſo etiam extra corpus, calculum extemporaneum factum obſervavi. Hic cum urina poſt uſum pilularum ex terebinthina, emiſit materiam albam mucilaginoſam, quæ ſubitò ab aëre externo in ſubflavum calculum riguit, quem patiens prædictus adhuc ſervat.

(Anno 1696. d. 29. Maji Caſſellis Auguſtam Vind. miſſæ.)

OBSERVATIO LXV.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Cornu in fronte Puelli.

DE Cippo Italiæ Rege, legitur apud *Thom. Garzonium in lib. cui titul. Il. ſeraglio de ſtupori. pag. mihi 487.* qui cornua in fronte gerebat, ibi fortaſſis nata ob vim imaginationis, ut docet cum *Petro Meſſia citat Garzon.* quod an certum ſit? fides penes autorem; Certum tamen eſt, me Anno *1693.* Menſis Julii die 29. obſervaſſe puellum recenter natum à Plebecula annorum 26. bonæ temperiei, qui præter labia leporina, etiam in medio frontis tuberculum nigrum durum ac corniculo pene ſimile ferebat; hic tamen tertia ab ortu die obiit; poſt mortem ſecto tuberculo, corneæ apparuit eſſe ſubſtantiæ.

De cornutis infantibus hiſtorias curioſas refert *Clariſſ. D. Fortun. Licetus de Monſtris pag. mihi 225.*

OBSERVATIO LXVI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De

Febri quartana larga Uvarum aſſumptione curata.

DE pertinaci dyſenteria larga caſei doſi percurata, curioſam hiſtoriam narrat Clariſſimus, Dn. D. Petrus Rommelius Medicus Ulmenſis præſtantiſſimus, in Miſcellan. Acad. noſtr. n. cur. decur. 3. Ann. 2. obſerv. 213. imò Dyſenterias contumacisſimas ex uvis recentibus, immaturis, item muſto recenti ſuperatas, in prioribus horum miſcellaneorum Tomis recenſuit quoque, placet autem mihi in præſentia quartanæ febris curationem curioſam afferre, nuper à me obſervatam.

Menſe ſeptembri Anni 1695. multæ erant Febres quartanæ in noſtra hac urbe Ferrariæ, quarum Illæ meæ curæ commiſſæ ferè, omnes uſu Chinæ Chinæ curatæ ſunt; plebejus autem aliquis annorum 34. temperiei bilioſæ, ad febrem quartanam pellendam, ab aliis perſuaſus, quotidie multa in Victum errata committebat; modò enim vini magnam copiam ad ebrietatem usque ſumebat, nunc multas cæpas crudas edebat, modò magnam ſalis communis quantitatem ingurgitabat; at omnia fruſtanea; donec à juvene edoctus libras 12. Uvæ comedit, à cujus eſu alui fluxus ſequutus eſt; ſicque febris abiit quartana, nec amplius rediit; nuncque ſanus vivit.

OBSERVATIO LXVII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De

Quinque filiis cœcis ex patre cœco.

POdagra afflictum podagricum, leproſum lepra correptum aliquando generare, & maculas majorum quandoque etiam in pronepotibus inveniri ſcribit *ſapientiſſ. Bonif. Simoneta lib. 4. Epiſt. 18.* quod quidem ego ſequenti obſervatione confirmo; Cœcus eſt hic Ferrariæ pauperculus eleemoſynis vivens, qui à conjuge quatuor maſculos ac unam fœminam ſuſcepit, qui omnes quinque gnati orbati lumine orti ſunt; imo circa hanc rem mihi narravit Sacerdos Romandiolus fide dignus, ſe obſervaſſe Faventiæ ſurdos filios, è matre ſurda natos.

OBSERVATIO LXVIII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De

Epileptico ſaltante.

DE Epileptica cantatrice obſervationem curioſam narrat Clariſſ. Dn. Jo. Jacob Wagnerus collega noſter ſemper colendus, in Ann. 2. decur. 3. miſcell. curioſ. obſ. 161. Ego verò Epilepticam noſco, qui in paroxyſmo, & clamat, & ſaltat magnâ adſtantium cum admiratione; Plura de ſimilibus & aliis admirandis Epilepſiis leguntur apud Marc.Donatum de Med. hiſt. mirab. & in ſpecie *Vinclerus* in Ann. 3. decur. 1. M. Cur. obſ. 304. meminit Epilepticæ, quæ ſolebat in Paroxyſmo ridere.

OB-

OBSERVATIO LXIX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De

Vomitu ex manus ſiniſtræ diſtorſione.

CLariſſ. Joh. Bapt. Helmontius in ſuo Pylor. rector. narrat, ſibi ex fortuita diſtorſione pedis rigorem accidiſſe, cum nauſea, vomituque; aſt repoſito in ſuum locum pede, ceſſaſſe vomitum, & rediiſſe appetitum priſtinum; Sic ego pariter menſe Februario Anni 1696. die 9. obſervavi Adoleſcentem, qui currens cecidit, illique manus ſiniſtra diſtorta fuit, & illicò vertigo, ac vomitus non exiguus ſucceſſit, cum totali corporis tremore; defertur hic domum; ſtatimque vocato chirurgo, ſemi dislocata manus repoſita eſt, cui repoſitioni ſubitò ſecuta eſt vomitus ceſſatio, & vertiginis ablatio; Ex quo apparet maximum eſſe conſenſum inter ventriculum ac nervos manuum & pedum de conſenſu cum capite nil addo à cerebro enim omnes nervi derivantur.

OBSERVATIO LXX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De

Globulo plumbeo per triennium in corpore humano detento, tandem per tumorem in inguine extracto.

DE particula Gladii Anni unius ſpatio in thoracis cavitate *Dn. Simonis Capece* detenta, tandemque inter 8. & 9. coſtam feliciter à Chirurgo extracta, hiſtoriam mirabilem narrat *Julius Jaſolinus in Iſchiæ Balneis lib. 2. pag. mihi 164.*

Ubi etiam iſte Autor delineat particulæ Gladii figuram, longitudinis ſpitamæ unius, & latitudinis duorum transverſalium digitorum, cujus enſis portiunculæ extractio facta fuit Anno 1581. die 6. Aprilis hora 20. Sic pariter Ruſticus quidam Annorum 29, ab alio Ruſtico vulnus mediante ſclopeto accepit in parte ſiniſtra Abdominis, à quo intrà 40. dierum ſpatium ſanatus eſt; globulo autem plumbeo, quò vulneratus fuit, intra corpus manente, uti in aliis hujusmodi caſibus fieri ſolet; Clauſa cicatrice jam Ruſticus omnia munera ruſticalia feliciter, ut ante vulnus ſubibat, elapſis tribus annis ei ſubortus eſt tumor in inguine ſiniſtro; ita ut omnes crederent bubonem eſſe venereum, quantumvis ipſe juraret de caſtitate ſervata; Tumor ad ſuppurationem paucis diebus pervenit, & ſponte ruptus eſt, quo aperto, non exigua puris quantitas effluxit, una cum globulo plumbeo à tribus annis in corpore ipſius patientis detento, absque ulla quidem noxa; Ceterum brevi ſanatus eſt tumor, & priſtinam ruſticus recuperavit valetudinem, quam etiam dum hæc ſcribo, DEO adjuvante poſſidet, ac benè viribus pollet. Hinc de alio recordor Adoleſcente, qui ſimiliter ſclopeto vulneratus fuit Anno 1683. in coxa dextra, globuloque intromanente ſanatum vulnus fuit; & Anno 1685. ortus eſt tumor exiguus ſuper genu ejusdem partis, quo aperto, globulus plumbeus exivit, non ſine adſtantium admiratione. Imo multos noſco viventes, ac ſanos hic Ferrariæ, qui intra ſuum corpus globulos plumbeos absque ulla noxa ſervant; ex quo apparet Amicitia Plumbi cum humano corpore.

OB-

OBSERVATIO LXXI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De
Remedio ſingulari ad luem Veneream curandam.

GLoſſopetram virtutem habere alexipharmacam tradit Clariſſ. Dn, *Jacob. Pancrat. Bruno in Amalth. Caſtell. Brunon.* una cum *Frider. Hofmanno Clau. in Schröd.* & *Chiocco in muſco Calceolar.* &c. ipſamque non parum valere adverſus malignas febres calcinatam & in pulverem ſubtiliter redactam, ac ſumptam cum aqua Scorzoneræ expertus pluries in Praxi facienda didici; Communicare vero Curioſis Dn. noſtris Collegis de Gloſſopetra hoc in præſenti utile puto, quod non ſemel probavi, videlicet pulverem Gloſſopetræ calcinatæ ad pondus ℈j. manè jejuno ſtomacho in jusculo, in quo bullita ſit parva quantitas ſalſæparillæ, & aniſum; ſumptum à lue venerea affectis, non levem ferre opem; quod nuper etiam in juvene à decoctis & diæta ſudorifica abhorrenti feliciter eveniſſe notavi. Medicus etiam Mantuanus, amicus meus ſingularis, mihi de Gloſſopetra narravit, ipſius pulverem cum aqua Theriacali frigida ſumptum, ruſticum quendam à Fungorum veneno liberaſſe; Ac de Sacerdote recordor, qui ſemper ſecum ferebat gloſſopetras, cogitabat enim, has contra Vertiginem, Apoplexiam, Epilepſiam, morſus venenatos canum & ſerpentum externè quoque valere; Aſt curioſum illud ad calcem hujus obſervationis circa Gloſſopetras, quod legitur apud *Plinium hiſtor. natur lib. 37. cap. 10.* apponere fas mihi ſit, ſcilicet Gloſſopetram linguæ humanæ ſimilem, *ut loquar Pliniano ſenſu*, in terra non naſci, ſed defficiente Luna cœlo decidere, quod quidem, nec à

Plinio ipſo alioquin certè nimis credulo, tanquam certum acceptatur.

OBSERVATIO LXXIII.

Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI. *De* Experimentis circa Venæſectionis utilitatem.

ANno ſuperiori mittendi ſanguinis neceſſitatem experimento luculento demonſtravi, quo ſanguis nimio motu & calore rarefactus & intumeſcens usque eo diſtendere ac dilatare thalamos & auriculas cordis viſus eſt, ut contrahendi ſe & ſanguinis circa præcordia accumulati molem propulſandi potentiam amiſerint, haut aliter atque animal ex inſufflato per tubulum in venam aëre extingui ocyus & ſuffocari *experimento Wepferiano* conſtat. Idem phœnomenon hactenus vel oculis uſurpavi in duobus, qui ſanguinem particulis peregrinis refertum, fermenteſcibilem habent & elaſticum. Quidam illuſtri *Hochbergiorum* ſtemmate oriundus, Regulæ D. Franciſci addictus, patre podagrico natus, fratres habet ſimili morbo conflictatos: facile is reſpirat & elata voce per horas concionatur, lateraque innoxiè quatit; longius autem ſi pedibus eat, aut acclivia ſcandat, aut cum contentione quadam procedat, præcordia anguſtantur, ſpiritu & animo linquitur, ſuffocationisque imminet periculum, id quod urgentius Venæſectione prævertit feliciter.

Illuſtriſſima quædam Imperii Comes, procreata à parente podagrico, matre Cancro mammarum affecta, ſanguinem elaſticum, particulis peregrinis refertum nacta, varias patitur phlogoſes & ſanguinis ebullitiones. Impri-

primis vernales ſanguinis effervescentias graviores experitur, æſtum ſcilicet, & capitis dolorem, qui in libero aëre, aurâ præſertim frigidiuſculâ mitigatur; nec tamen ceſſat, niſi à miſſo ſanguine, unde præſentaneum levamen percipit. Nuper præcordiorum dolore & ingenti anxietate correpta, nullo remedii genere liberari nec levari potuit, niſi venæſectione ad extremum usque vitæ halitum mulierum hortatu intempeſtivo dilatâ. Vix autem inciſa vena ſanguis impetuoſe proſiliit, rediitque reſpiratio, & cum hac fugiens vita. Nimirum intumeſcens æſtu ſanguis præcordia replet, farcit & obruit cordis thalamos, & auriculas diſtendit, ut fibræ ſupra modum extenſæ ad propulſandam aggeſti ſanguinis molem & continuandum Cirlulationis filum inhabiles fiant & impotentes. Illuſtre præterea exemplum mihi Viennæ hoc Anno videre contigit, in perſona illuſtri, cælibe, monaſticæ addicta vitæ. Fuſcus faciei & niger crinium color, vultus & totus corporis habitus floridus, ætas conſiſtens, ſatis ſuperque prodebant morbum hactenus occultum; ſucci enim & ſanguinis plena mihi viſa fuit. A multo tempore, quo cælibatum perpetuum conceſſit, malè ſe habere cœpit; crevitque morbus magis magisque: miras præcordiorum anxietates experta fuit, quin ceu tetano correpta præcordia diſtendebantur, ut ſæpius ſpiritus & pulſus deficere afflictam viderentur, dolores inſuper per univerſos artus vibrantes intenſiſſimos. Variis obruta malis medicationes ſubiit, antihyſtericorum, calidiorum, plerumque inutilium efficaciam nimis multum experta. Cumque Carthuſianorum regulæ auſcultaret, qua non tântum carnibus ſed & ab his productis veſci, tum ovis tum butyro prohibitum eſt, inculcarunt medentes, ut ſtrictiori abſolveretur regula, vires ut conſtarent morbo pares; crevit ea

usque

usque morbus, ut ſe ſe diutius ferre poſſe diffideret ægra. In conſilium vocatus, copiam ſanguinis & particulas elaſticas undecunque advectas, indeque intumeſcentem circa præcordia ſanguinis molem, tanta tamque horrenda patrantem ſymptomata ſubolfaciens, affectum *ſpaſmum* ſeu *cordis tetanum* vocare nullus dubitavi, rationes expoſui, & contraria plane methodo inſtiti. Omni liberaliori victu interdixi, vinum, quod ſuaſerunt alii, abrogavi, ac frigerantia omnis generis ſubſtitui, tam alimenta, quam medicamenta: *Sanguinem ſingulis menſibus mitti juſſi* & ut potaret acidulas author fui; quibus tantundem perfeci, ut mitiorem ſenſerit affectum, mox continuato horum uſu integram recuperârit valetudinem. Noviſſimè de conſervanda porro valetudine per literas conſilium rogatus fui. Et experimento juxta mecum didicerunt graves medici plures, quæ monaſticam conſtituerant vitam, vel invitas occultos ſentire morbos, quæ tandem in convulſiones miras prorumpant, nec melius, nec citius, quam frequenti ſanguinis miſſione levantur.

Quæ à ſanguinis rarefactione in enumeratis caſibus contigit præcordiorum anguſtia, eandem à Condenſatione ac concentratione ejus contingere poſſe, ſequenti experimento didici.

Sereniſſima quædam, florido vultu atque corporis habitu, ejus temperamenti, quod ſanguineum vocârunt veteres, mortem infantis quem habet & primogenitum & unicum, graviter mœrebat, altoque premebat pectore dolorem, quem ſub mamma ſiniſtra ſenſit alatum, ut in abſceſſum vel quid gravius ne terminaretur metueret. Terrore abhinc novo eoque panico perculſa, pejus ſeſe habuit, & impenſius circa præcordia angi cœpit, ut ſpiritum vix ducere potuerit, quo ſeſe verteret neſcia. In vicinum

cinum conclave manu ducta, inſcia de ingenti præcordiorum dolore conquerebatur; extrema frigebant; pulſus ſilebat, ſuffocationis periculum imminebat; Lumine capta lucidis oculis ſe non videre quiritabatur; loquebatur interdum delira, interdum loqui non poterat; artûs convellebantur, reſpiratio modò citâta, modo intercepta, inæqualis ſemper fuit. Conſilium in arena cepimus: extrema pannis calidis & ſpirituoſis liquoribus fricumus fortiter graveolentia naribus admovimus. Sal volat: Oleos: Sylv: affatim infundi & liquores alios ſpirituoſos; tandem urgente ſuffocationis periculo (nec enim citius adfuit Chirurgus) venam incidimus: prorupit quidem ab initio ſanguis, mox ſtillavit, in pelvi in grumum concrevit, nec tantundem effluxit, quantum deſiderabamus: Senſim nihilominus pulſus micare cœpit, rediit extremis calor, & præcordiis ſpiritus: brevi abhinc ad mentem rediit ſereniſſima unicè conqueſta, apertis ſe non videre oculis. Infuſo abhinc juſculo calido, & vini generoſi aliquot cochlearibus viſum recuperavit; ſenſit nihilominus dolorem in præcordiis; poſtridie iterata venæſectio dolorem ſuſtulit. Liquet ex dictis, nimio mœrore ſanguinem ſpiritibus non ſatis colluſtratum, Lentum in motu, circa præcordia accumulatum tantum dolorem & anxietates intuliſſe, nec debitò ad extremas corporis oras emanâſſe. Etenim frigebant extrema, pulſus ſilebat, ſuffocationis periculum imminebat, lucidis non videbat oculis, ſanguis ſecta vix effluxit vena, & tantum non ſubſtitit *Circulatio*, quæ frictionibus ſpirituoſis & inprimis ſectione venæ proſperè & cum hac Sereniſſima in vitam revocata fuit.

(Günzburgo Auguſtam Vind. d. 29. Junii 1696. miſſa.)

OBSERVATIO LXXIII.

Dn. D. SYLV. SAMUELIS ANHORNII de HARTWISS.

De

Puella ex abſceſſibus internis defuncta.

SEcui hiſce diebus puellam, cujus olim exenterationem toties exoptavit beat. D. D. Wepferus, quæ 26. annos habuit, parentibus genita valetudinariis, patre Andrea Schepfero, cum eryſipelate. arthritide vagâ, & pleuritide ſæpius colluctante, matre epilepſiâ ex vigeſimo quarto ætatis anno (quam in puerperio febre continua laborans, ex terrore contraxit) per decennium miſere torſa, & vel hebdomadatim tanta vehementia concuſſa, ut integras (uti refert) ſanguinis libras quandoque per os rejicere cogeretur; donec ante annos circiter ſedecim, ex mulieris Anglicanæ conſilio, hepatis ranarum mane & veſperi drachmatim ex aqua florum tiliæ ſumti uſu, omnimoda à vino abſtinentia, D. O. gratiâ convaleſceret. Filia dicta quantumvis hoc tempore genita, quo mater epilepſia ſæviſſimè affligebatur, primæ tamen juventutis annos feliciter egit; anno ætatis decimo rheumatiſmis, colicâ, lumbagine, tuſſi, intumeſcentia præcordiorum a paſtu, & laſſitudine univerſali affligi cepit; poſt annum duodecimum cum increſcente Luna, etiam venter dolorificè, ut ajebant, increvit, Lunâ decreſcente ſenſim ſubſedit, ſine manifeſto criſeos indicio. Ego conſilium rogatus, ventrem vidi tenſiſſimum, qui fomentatus & oleis inunctus mox concidit, modo ut prius extendebatur, cum cruciatibus circa umbilicum, murmure & ſonitu procul exauditis, vomitu, urinæ vel ſuppreſſione, vel dolorifico ſtillicidio, alvo nunc

laxiore

laxiore nunc duriore. Propinatâ Terebinthinâ cum caſſia vitello ſoluta, ex aqua malvæ, & hac potione alternis diebus repetitâ, urinæ copia cum ſanie fœtida viſcoſa cohærente, nixibus acerbiſſimis excreta fuit, venter detumuit & appetitus cum viribus rediit. Exhinc licet præſervationis cauſa mane & veſperi bolum ex terebinthina & balſamo de Peru cum vitello ſolutis, ſuperbibito decocto lignorum, ſedulo & cum regimine uſa fuerit, nihilominus extumuit quandoque venter, & poſt puris rejectionem dolorificam diſparuit. Celeberr. D. D. Wepferus abſceſſum vel in utero, vel alterutro rene latentem, terebinthinatis extergendum, evacuandum, traumaticis conſolidandum eſſe ſuaſit. Sed nihilominus hoc ordine proceſſit morbus ab anno 1685. ad annum usque 1690. ut increverit ſenſim venter, tandem maximo cum dolore & renitentia ſub hypochondrio dextro, nixibusque puerperæ ſimilibus, inſigni puris viſcoſi fœtentis, interdum ſanguine confuſi, evacuatione per vias urinarias facta, ſubſederit; an vero evacuatio hæc purulenta menſtruam periodum obſervârit, uti communi ore ferebatur, ego non dixerim, quin ſæpius bimeſtres inducias dediſſe vidi: hoc verò certum eſt, ab anno 1690. dum à medicaminum uſu penitus abſtineret, hanc per vias urinarias criſin, ſponte ſuâ ceſſaſſe, & poſthac menſtruatim effloruiſſe ulcuscula ichore flavo ſcatentia, quibus integrum corpus à plantis ad caput usque conſitum cernebatur, & quæ intra ſeptimanæ ſpatium exſiccata deciderunt. Sub finem anni præteriti venter denuo in tumorem cum exquiſitiſſimo dolore ſenſim expanſus, factâ quidem per alvum & urinam puris plurium librarum per vices excretione, non tamen penitus detumuit, quin magis ex hoc omnium vehementiſſimo niſu, perruptis vaſis lymphaticis, fuſâ in cavum

lymphâ aſcites ſubſecuta, hacque tandem miſera ſua miſeria liberata eſt, nobisque luſtranda cadaveris interiora ſuppeditavit. Hypogaſtrium & muliebria ſphacelata, nigra fuerunt, & inſignem fœtorem ſpirarunt. Inciſa abdominis cute, magna ſeri limpidi quantitas inter cutem collecta, profluxit, & abdomen lympha turgidiſſimum multas menſuras continuit. Interna ſingula corruptionis veſtigia monſtrabant, inteſtina livebant, omentum conſumtum flaveſcens, meſenterium non niſi glandulis conſpicuum fuit. Hepar ſcirrhoſum fuit, ibi plures abſceſſus fovit, pus album fluidum hic, ibi ſpiſſius caſeoſum continentes. Porus bilarius & ductus cholidochus ampliores juſtò, materia purulentia repleti fuerunt, qualis in abſceſſibus conſpiciebatur; inſertio qua ductus bilarius in duodenum hiabat, minimum digitum facile admiſit, in duodeno & ei vicino inteſtinorum tractu multa quantitas puris viſa fuit. Lien exiguus rotundus erat, & pancreatis quaſi elixati & corrupti vel modò veſtigia viſa ſunt; ductus ejusdem inſertionem, utcunque ſtudioſius inquirerem, in duodeno non reperivi, bilario conjunctum fuiſſe deprehendere ſtylo non potui. Ren dexter ex tenaciſſimarum membranarum tegmine evolutus, omni parenchymate deſtitutus, in pus butyri adinſtar ſciſſile, membrana nuda obtectum abiit. Vreter pollicem ubique admittens, duos abſceſſus nucem æquantes, ſacculi forma ſibi appenſos, pure caſeoſo concreto ſcatentes, habuit, In rene ſiniſtro nihil puris fuit: ureter pennam anſerinam admiſit. Veſica interius quaſi excoriata ſtriis ſanguineis notata apparuit, nec calculoſi nec purulenti quid continuit. Uterus omnis labis expers; ovarium dextrum corruptionis alicujus notas monſtravit.

(Sangallo Auguſtam Vind. d. 20. Maji A. 1696. miſſa.)

OB-

OBSERVATIO LXXIV.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De

Hydrope Aſcite urinæ profluvio ſanato.

HYdropicum urinæ profluvio ſenſim detumeſcentem ſe notaſſe ſcribit *Clariſſ. Dnus. Johann Babt. Scaramuccius in Theorem. Familiar. 4. pag. mihi 59.* Ego ſequentem de Aſcitico, urinæ profluvio excitato, curato, obſervationem modo obſervatam nunc addo.

Vir quidam non ignobilis Annorum 42. temperiei bilioſæ poſt longam febrim tertianam duplicem, inflatus eſt ventre, ceteris vero partibus emaciatis; à Medicis deſtitutus, & quaſi deſperatus, meo conſilio tandem quotidie mane jejuno ſtomacho aſſumebat ſeq. remed,

℞. Terebinthinæ Lot. in aq. maluæ ʒ ß. & cum pulv, Liquirit. F. S. A. Bolus aſſumendus cum aqua ſequenti

℞. Aq. Ononidis
malvæ an. ℥ij.
Spirit. Salis ℈j.
m.

Poſt prandium verò Syrup. ſequent. aſſumebat

℞. Syrup. de quinq. radic.
de Althea Fernelii an. ℥jß.
m.

Poſt cujus aſſumptionem bibebat jusculum in quo bullierant folia malvæ & radic. Aſparagorum; Quibus adhibitis remediis, per urinæ vias hydropis lympha excreta eſt; & poſtea æger convaluit; nunc vero ſanus vivit.

OBSERVATIO LXXV.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De

Vino e mamma excreto.

CErevisiam e mamma excretam in quadam Matrona puerpera ſe obſervaſſe ait *D. Salomon Braunius in miſcellan. Curios. decur. 1. Ann. 4. & 5. obſerv. 15.* Ego vero in nutrice quadam honeſta Ferrarienſi Annor. 26. vidi vinum nigrum ſincerum ſuum proprium colorem & saporem habens, èxcretum è mamma dextra tantummodo, à ſiniſtra autem mamma lac ſolummodo, nec vini quidem exiguam quantitatem excretam; quod non parum admirationis attulit Diſcipulis meis, & nutricis prædictæ domeſticis.

OBSERVATIO LXXVI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De

Partu quinque Filiorum.

De tali partu memini etiam ego *in Miſcelli Acad. Curios. Decur. 2. An. 9. obſerv. 50.* & ante me meminerunt quoque *Aul. Gellius lib. 10. noct. Attic. cap. 2. & Joh. Bertrandus de Jurisperit. lib. 1. pag. mihi 109.* narrando de quadam Muliere, quæ tempore Caji J. C. quinque liberos enixa eſt, de qua re ſic legitur in *L. utrum D. de reb. dub. & noſtra quidem ætate Serapia Alexandrina mulier ad D. Hadrianum perducta eſt cum quinque liberis quos uno fœtu enixa eſt.* Sic ego menſe Martii Anni hujus 1696. Uxori alicujus

cujus Plebei adſtiti, quæ quinque filios peperit unica tantum die quæ 7. Martii peperit; tres feminas, duosque maſculos; quorum duo tantum modo vivunt. confer obſerv. 15. D. Gabriel. Clauderi in Ann. 4. miſcel. Curios. dec. 2.

(Ferraria Noribergam d. 8. Junii Anno 1696. miſſæ.)

OBSERVATIO LXXVII.

Dn. D. FRANCISCI MAYR.

De

Conceptione tubaria

UTerum mulieris non ſolum inter præcipua humani corporis membra locum non infimum obtinere, ſed ſingularis etiam ac prope divinæ virtutis eſſe participem ipſe Galenus lib. de for. fœtu c. 6. cenſuit, cujus proinde potentiam ibidem ſummè eſt admiratus, quoniam ejusdem naturam mirabilem abſtruſam intelligere aut mente capere haud poſſet; Verum enim vero etiam alia membra ignobiliora, ipſique utero tantum infervientia, debitum illi nobiliſſ. formationis & generationis humanæ officium ſibi uſurpare, palmamque in hoc opere ipſi utero quaſi aufferre, illumque penitus (uti recentiores officio ſanguificationis hepar) exauthorare velle, id ſane ſupra naturæ ordinem eſſe videtur; Interea tamen etſi partium tam latentium clauſtra penitioresque ſinus nec adire ſenſibus liceat, & perſæpe ratio non conſequatur ea, in quibus veſtigandis miniſtrare ſenſus non poſſunt, quandoque tamen per ipſam anatomicam diſſectionem talia erui poſſe, quæ ſenſus noſtros latent, ac propterea ipſi rationi incredibilia eſſe videntur, ex ſequenti relatione patebit. Illuſtr. Matrona

trona 37. ætatis annum agens ante ſeptem jam annos poſt ſterile, octo annorum ſpatio, matrimonium, conceperat omnia ſigna habens felicis impregnationis, quippe ubera lacte copioſo turgentia, venter inſuper in dies magis increſcens, motusque fœtus ſtrenuè ſe moventis poſt 16. ſeptimanam haud dubia ingravidationis ſigna præbebant, at, cum tranſacto jam legitimo temporis ſpatio ad parturiendum nulla amplius mora expectaretur, accidit, ut ex inopinato motus fœtus ceſſare, lac in mammis imminui, ac tandem penitus aboleri, nihilominus tamen ventris tumor in ſiniſtro præſertim latere cum ponderis mole & duritie perſiſtere, quid multis? Omnis ſpes fœtus evaneſcere & e contra durus ille tumor ad contactum aliqualiter mobilis, molæ ſeu fungi uterini ſuſpicionem injicere cœperit; Hinc plures in conſilium adhibiti etiam exteri tam Germaniæ quam Italiæ Medici celeberrimi, tentaque varia remediorum genera tam interna quam externa, ſed omnia ſine ſucceſſu; tumor etenim ventris & mola, uti ab omnibus illis Medicis judicabatur, uterina in eodem ſtatu fixa permanſit; Cœterum ab eo tempore, quo molæ ſuſpicio cœperat, Illuſtriſſ. Patiens quoad omnia melius valere, ac functiones tam vitales quam animales ac naturales alacriùs quam unquam antea peragere poterat, menſibus interim ritè profluentibus; ac (quod mirabile) per ſpatium ſeptem ferè annorum in tali ſtatu, niſi quod ſingulis annis tempore partus exſpectati dolores aliqui parturientium ſimiles per aliquot dies perciperentur, vixit, donec primum ante 6. circiter ſeptimanas vomitu enormi & quaſi continuo materiæ bilioſæ moleſtari, ac ingentibus ſubinde ventris torminibus torqueri cœpit, quæ tamen per adhibita convenientia medicamenta quandoque remiſêre; Verum tamen ultimis diebus ante ejus obitum de novo frequentiſſimi

tiſſimi vomitûs materiæ fœtidiſſimæ & copioſiſſimæ ſupervenêre, adeo ut viribus tandem fractis lentaque tabe conſumptis òmnibus die 15. menſis Junii hujus anni piisſimè animam in manus Creatoris exhalaverit.

Cum itaque nutu ac conſenſu Mariti demortuæ Cadaver per Chirurgum apertum fuiſſet, ſtatim ſub peritoneo disſecto inſignis & informis ad viſum maſſa comparuit, quæ totum ventrem & hypogaſtricam Regionem mole ſuâ compleverat ac contiguas partes tam arctè ſurſum verſus ventriculum compreſſerat ut nec inteſtina; nec aliæ partes infimo ventre contentæ quæ cunctæ naturaliter ſe habebant, niſi quod inteſtina cum ventriculo maximè inflata, & plurima adhuc materia variegata per os ante hac rejecta, repleta viderentur in conſpectum venire poſſent, niſi poſtquam prædicta maſſa ſubjacentibus partibus tenaciter adhærens earumque ſitum naturalem pervertens manu Chirurgi penitùs ſeparata & extracta fuit; ſecutus eſt hanc extractionem fœtor inſignis, materiæ putrilaginoſæ ibidem ex magno qui in parte ſuperiori ſiniſtrorſum verſus deprehendebatur, abſceſſu, qualis etiam circa ultimas dorſi vertebras apparuit, prodeuntis, contentæ; Verum dum abditam ac per ſeptem ferè annos latitantem in ventre maſſam pondusque 6. circiter librarum pendentem accuratiús ſenſuum acie perſtringimus, ablatoque exteriori craſſo & membranoſo involucro ſine ulla dignotione placentæ uterinæ, (adeo ſiquidem hæc omnia invicem cohærebant, ut etiam vix poſſibilis fuerit umbilici ſeparatio,) curioſis oculis perluſtrare penitius omnia licuit, & ecce ſtupentibus omnibus ibi præſentibus caput in primis infantis capillis undique contectum, ac poſtquam totum corpus undique à reliquis tunicis, quibus contectum fuerat, liberatum eſſet, fœtus feminei ſexus omnibus membris abſolutus, ſep-

temque ferè annis ventre materno occluſus ſe in conſpectum dedit; Sed nondum ceſſavit noſtra hic admiratio, nam dum omnia penitiùs intuemur, de novo iterum alia informis, ut videbatur, maſſâ, trium pugnorum magnitudine, durior & priori haud abſimilis, intraque femora ac pedes, quorum genua verſus umbilicum erigebantur, præfati fœtus tenaciter adhærens apparuit, quâ haud cunctanter ut prius, ope Chirurgi aperta, & ecce ablatis prius craſſiſſimis tunicis alter fœtus, maſculus quidem, ſed priori minor, membris tamen omnibus perfectus, à Chirurgo exemptus, partum nobis gemellum fratris ſcilicet & ſororis exhibuit.

In præſenti autem tam admirando Caſu etſi plura raræ conſiderationis obſervanda ſe offerant, certe tamen illud magis ambiguum in quæſtione foret, an nimirum gemelli iſti in utero vel extra illum concepti, ac formati fuerint? Sed probabilius eſſe videtur, in ovario muliebri vel ductu illo, qui Anatomicis tuba Fallopii vocatur, id contigiſſe, cum diſſectum uteri corpus omnino integrum ac naturaliter ſe habens, fundusque ipſius ſtylo perquam accuratè exploratus, illæſus ac in magnitudine naturali nil prorſus immutatus apparuerit. Certè mirabilis hic elucet Dei & naturæ providentia, ſeptennium quaſi hos gemellos in ventre materno veluti tumulo ſuo incorruptos delituiſſe, quod tamen Divinæ Omnipotentiæ determinandum relinquimus.

(Salisburgi d. 16. Junii 1696.)

Hiſtoriam hanc Nobiliſſimus Dn. Autor per Excellentiſſ. Dn. D. Joh. Ignat. Sattlerum, Sereniſſ. Elect. Bavar. Duc. Aulæ, & Noſocomii ad S. Eliſab. Medicum transmiſit; quamvis eandem etiam laudatiſſimorum Medicorum vide-

videlicet D. D. Joh. Adami Loſpichleri, Celſiſſ. & Reverendiſſ. Principis Archiepiſcopi Salisburgenſis Conſiliarii, ejusdemque Perſonæ & Aulæ Medici, nec non, qui obſervationem hanc conſcripſit, D. D. Mayrii, propriæ manus ſubſcriptione confirmatam etiam exhibuerit Collega noſter Prænobilis, D. D. Georg Tobias Dürrius &c.

OBSERVATIO LXXVIII.

Dn. D. SALOMONIS REISELII.
De
Abſceſſu Lumbari a lapſu.

EXcell. Dn. Johannes Schüccardus Profeſſ. Matheſeos exercitatiſſimus qui a pluribus annis Nephritide laboravit, & calculos excrevit cum immenſis doloribus, ab aliquot annis æſtum circa lumbos ſenſit noctu præſertim, ut lectum plumacrum non ferret, nec in dorſo decumbere poſſet, cum quidem circa illud tempus ex ſuggeſtu aliquo lapſus in ſiniſtri renis regione doleret, ubi Siphonem Wurtenbergicum ad plures pedes tentabat evehere, quam Inventor ipſe evexit, 17. Aprilis 1694. circa renem ſiniſtrum valde doluit, quod à nephritico dolore & calculo aliquo veniſſe credebam, adeo oleo amygd. d. cum Syr. altheæ hactenus feliciter experto uſus, hinc & aqua cochlearum deſtillata, ſed ſine juvamine, quia dolor latius ſeſe extendit; & iſchiad. cum dolorem mentiebatur, itaque Spiritus lumbric. cum eſſentia opiata & oleo è flor. Solani illitus per dies aliquot, etiam fruſtra. Applicati deinde ſacculi diſcutientes cum vino & aqua cocti, quos primò contuliſſe ſentiebat, ſed per breve admodum tempus, itaque mutati refrigerantibus & humectantibus in lacte coctis, qui juva-

 bant.

bant. Et cum noctes inſomnes eſſent propter dolores, Emulſio facta refrigerans ſimul, & diuretica ex nucl. perſic. atque anodyna cum multa alleviatione. Interim circa 25. ejusdem menſis tumor aliquis ſupra renem ipſum elevatur cuti concolor, qui lata ligatura quodammodo juvabatur: Unde renum inflammationem aliquam vel abſceſſum in ipſo rene ſuſpicabar. Dolori accedit aliquando febricula cum pedum refrigeratione, non ſine delirio & perturbatione animi: Urina etiam intenſi fuit coloris, unde ſerum lactis præſcriptum, dato ſimul pulvere Analept. fr. compl. Nitro pulv. & præcipitantibus quibusdam mixto 27. in conſilium advocatur Exc. Dn. D. Matthias Scherpf Medicus Aulicus, qui propter metum calculi ſeſſilis, pulverem Secretum Durlacenſem probis multis efficacem, & Emplaſtrum de meliloto atque de Galbano crocato ſuadet, & ſero lactis Tamarindos addendos, Trageâ quoque propter flatus multos carminativâ imperatâ. Unde poſtero die quidem arenulæ quædam excretæ: ſed emplaſtrum per noctem dolores ita auxit, ut rejiciendum eſſet. Itaque Cataplasma ex ſem. lini, fænigr. far. fabar. fl. meliloti, chamæmeli, &c. in lacte coctum applicatur cum multo doloris levamine, & videtur tumor parum reſidere, hinc continuatur, & 1. Maji Empl. de melioto cum Diachalcit. imponitur, ſed iterum cum doloris exacerbatione. Oritur vero ſubſcapula alius tumor priori plane ſimilis, inter quos aliquando minores occurrunt. 4. ardet noctu; hinc Venæſectio adminiſtratur. 6. per noctem ingentes dolores invadunt, unde Chirurgus Dn. Simonius ob ſimilen nuper caſum curatum & cultro quidem apertum, credens abſceſſum latere, quem & ego conjeci, dubius tamen an ab ipſo rene ortus ſit, an in peritonæo, ſeu muſculis lateat, 7. cauterium applicuit ſatis magnum & profundum in

muſculo

muſculo dorſi longiſſimo, aut ſacrolumbo, & ad interiora per lapidem infernalem, amplius penetravit, ex quo dolor, mirum dictu, lenitus fuit, forte ob ſeroſum effluentem aliquem ſanguinem & mortificatam carnem. 8. mane per ſtilum puris viſcoſi aliqua particula extracta fuit: circa meridiem lancettâ abſceſſus apertus, puris copiam usque ad libram effudit: cataplasmate interim ad maturationem feliciorem reptito & continuato. 9. Sponte effluit pus, diarrhæa brevis accedit, tumor ſuperior deſcendit, & preſſione emittit multum puris, poſt aliquot dies planè detumeſcens. 10. Pus ſeroſum eſt, & urina turbata, forte quod febris eò vergere çœpit. 13. decoctum traumaticum datum; urina bona 20. eſchara decidit. 21. à tonitru & ictu fulminis excitatur è ſomno æger; unde alteratio quædam febrilis, accedente inprimis quadraturâ lunæ eo die, quæ 23. durat cum ſapore illo, quem accuſat à multis diebus febrili, ut nominat æger & appetitu non ſatis grato, cujus gratia hactenus & elixir Clauderi & raphanus ruſticanus vel coctus, vel cum aceto & ſaccharo ſumtus ſuadebatur, daturque Emulſio cum papav. ſem. & Confect. alKermes, ut hactenus ſæpe.

Unde tumor hic & abſceſſus ortus ſit, initiò non potuimus conjicere. Perſuaſi denique ſumus a lapſu illo, quem dolor non mediocris ſequebatur, extravaſatum ſanguinem diu hæſiſſe, abſceſſu dein facto ardorem illum in lumbis ortum, denique Cataplasmate diu continuato, maturum pus febriles illos æſtus, dolores, tumores, produxiſſe. Superioribus continuatis pus in abſceſſu ſenſim diminui quidem cœpit, ſed cum videretur alicubi hærere intus, ex metu ne fiſtuloſum fieret, ulcus, novum cauterium inferiori loco applicatum eſt, ut tantò facilius effluerent ſordes. Verum ſenſim decreſcente pure vulnus quoque mi-

nus & anguſtius factum. Dolor femoris & impotentia quædam, quæ à muſculo pſoa per conſenſum & irritationem nervorum veniſſe credebatur, & ſtatim cum dolore lumborum cœpit & continuavit, leniri & corrigi ſentiebatur. Itaque reſtitutis ſenſibus jam integris & meditatione ſolita non amplius turbatâ, ſumſit conſilium tam ad vulnus conſolidandum,& puris reliquias abſtergendas,quam femur roborandum Thermas Ferinas adire, quibus in Julio per ſeptimanas tres uſus feliciſſimè reſtitutus, conſolidato vulnere & femore ſatis potente, rediit per Dei gratiam, & Profeſſionem atque meditationes Mathematicas redintegrare & repetere cœpit.

OBSERVATIO LXXIX.

Dn. D. SALOMONIS REISELII.

De

Glandula colli menſtrua.

ANcilla quædam ab utero ſecum tulit in collo ſupra claviculam, glandulam ſeu tuberculum quoddam, quod variis quidem applicatis manſit tamen per ætatem usque ad annum 1694. ætatis ſuæ vigeſimum, quodque ſingulis pleniluniis creſcit & rumpitur, plerumq; ante menſes. Quod ſi non rumpitur, male ſe habet ancilla, uti nuper menſ. Decembri factum, quando vertiginem, cardialgiam, dolorem capitis, æſtum febrilem & laſſitudinem paſſa eſt. Poſt vomitorium, ſectâ venâ, datis diaphoreticis,facto etiam pulvere cephalico & nervino, ſed rupto abſceſſulo, convaluit, ſuperſtite tamen aliquandiu vertigine.

OBSERVATIO LXXX.

Dn. D. SALOMONIS REISELII.

De

Mammarum papillis ſerum fundentibus.

ANcilla viginti aliquot annorum habitu & colore vivido. 20. April. 1693. rite menſtruata fluit, à ſex annis per papillas ſatis copioſe ſero acri, quod ſi per repellentia cohibeatur, caput ſerum fundit tam copioſè, ut per cervicem defluat. Nullis pauper hactenus remediis uſa, ſanitati posſet reſtitui ſi vellet.

(Stutgardia Auguſtam Vind. d. 29. Julii 1696. miſſa.)

OBSERVATIO LXXXI.

Dn. D. JOHANNIS BENEDICTI GRÜNDELII.

De

Fame Canina.

MEndicus quidam in vicinis pagis vagabundus, de quo magna voracitas ſpargebatur, in principio Junii hujus Anni venit huc Marpurgum, quem curioſitate commotus, cum plurimis aliis acceſſi, & inveni juvenem 20. circiter annorum torvi aſpectus, aliqualiter macilentum robuſtum tamen, qui ad omnes ſibi propoſitas quæſtiones nihil reſpondere voluit, intereà lactucæ recenter ex terra avulſæ & illotæ absque ullo ſale, oleo, butyro, aut aceto præparatæ, unà cum radice tantam quantitatem devoravit, ut decem ruſticis famelicis ſatis fuiſſent, quæ ab ipſo per unam & mediam horam me præſente fuit deglutita; panem oblatum guſtavit quidem, ſed majori guſtu in præſentem lactucam raptus ad ulteriorem famem ſibi reſervavit;

vavit; Ego tandem per alia negotia avocatus, conſtitui hominem ut huic voracitati adhuc aliquamdiu attenderet, à quo poſteà reſponſum accepi, eum adhuc continuò per unam horam, lactucam copioſè á plebe oblatam, imò etiam erucas aliquot à pueris collectas comediſſe & per intervalla frigidam bibiſſe. Referebatur etiam mihi à viris fide dignis, quod ingentem panem, & plenam corbem lactucæ in una comeſtione conſumpſerit, & tandem porcile accedens, juſculum pro porcis paratum avidè exhauſerit: Viſus eſt alia vice lac ebutyratum ad 8. menſuras noſtrâtes, quæ libras medicas 32. faciunt, intra horæ quadrantem deglutire, imo oculati teſtes mihi retulerunt, eum arborum & olerum cruda folia, erucas, ranas vivas, carnes crudas & ſimilia inuſitata comediſſe. Interrogatus à quodam mihi noto Religioſo in vicino pago Gambs, quam ob cauſam res tam inconſuetas comederet, & cur tam robuſtus eleemoſynam ſub ſpecie muti colligeret, ſatis prudenter reſpondit, ſe manuali labore non poſſe ſufficientem panem pro tanta fame lucrari, hinc urgente neceſſitate ad majorem panis copiam acquirendam ſe debere mutum fingere, & quamvis tali ſtratagemate plura eſculenta colligeret, tamen non ſufficere ad talem famem ſedandam, ſed opus eſſe lactuca, aliisque rebus crudis optimo appetitu deglutitis. Variè hac ſuper re diſcurrebatur; multi putabant eum à Dæmone eſſe obſeſſum, alii à Deo in annonæ caritatis prognoſticon miſſum: Ego judicavi, hæc omnia naturaliter facta eſſe, & famem caninam picæ adjunctam ſtatui, valde autem dolui, eum opinione mea citius hinc abiviſſe, alias feciſſem aliqua tentamina, & dediſſem ſal alkali Tartari aliaque medicamenta abſorbentia abundans & exaltatum in ventriculo acidum infrigentia, per quæ olim Viennæ in quadam nobili domina

mina talem appetitum caninum multum diminutum expertus ſum.

(Marpurgio Styriæ Auguſtam Vind. d. 8. Auguſti Anno 1696. miſſa.)

OBSERVATIO LXXXII.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENZELII.

De Eryſipelate faciei raro.

JUvenis annorum viginti quatuor, vitam inordinatam agere ſolitus, circa veſperam ex inſperato langueſcere incipiebat, mox vigore totius corporis corripiebatur inſolito, cum ſubſequente calore ferè intolerabili per totam noctem ſine ulla remiſſione, durante, manè verò dimidia pars faciei, ſcilicet ſiniſtra, tota inflammata & tumida erat, ita ut palpebram ſiniſtri oculi elevare non valeret, appetitus prorſus erat proſtratus, totamque noctem inſomnem duxerat, anxieque reſpirabat cum ſiti magna; Ego ad ægrum ſummo manè advocatus, eryſipelas faciei exulceratum fore exiſtimabam, unde Bezoardicum minerale item antimonium diaphoreticum martiale, cum aliis cordialibus & alexipharmacis pro re nata internè exhibebam, externè verò nihil agebam, ſed partes illæ inflammatæ præter opinionem, non exulcerabantur, uti nonnunquam fieri aſſolet, nam inflammatio relicta ſiniſtra faciei parte, ſenſim ad dextram ſerpebat, eodemque modo illam inflammabat & tumidam reddebat, cum verò ibi per duos dies acerbè ſeviſſet, ſurſum per frontem ad verticem adſcendebat, totumque caput pervagabatur, poſtea verò cervicem, & dextram ſcapulam occupabat & pedetentim in

dextro latere per dorſum ad nates & ſic porrò ſummo cum dolore per totum dextrum pedem in parte poſteriori ad talum deſcendebat ibidemque evaneſcebat, quô factô, cuticula in omnibus partibus, quas pervagata erat inſtar ſqammarum ſeparabatur, omnesque crines de capite decidebant, & ſic tandem miſer per quatuordecim dies miſerrimè & ſummo cum dolore & inquietudine decumbens, ſanitati reſtituebatur.

(Miſſæ Berolino-Norimbergam d: 22. Auguſt. Anno 1696.

OBSERVATIO LXXXIII.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Partu poſthumo.

QUando mihi Anno 1694. ab Amicis coram & literis referebatur, altero à Matris morte die *fœtum ex materno utero citra ullum ſubſidium prorupiſſe*, non quievi priusquam publico teſtimonio ſub ſigillo Civitatis de illa re certior fierem; Publicumque teſtimonium, quo Hiſtoria fidem impetret, conceptis verbis curioſis hic legendum offero.

WIr Bürgermeiſter und Rath der im Herzogthum Preuſſen gelegenen Stadt Gerdauen/ zeugen Krafft dieſem mit Grunde der Warheit ein/ daß Michel Schefflers/ eines hieſigen Bürgers und Töpffers/ Ehegattin / Namens Anna/ ihres Alters 24. Jahr/ nachdem ſie hoch ſchwanger/ und ihrer Geburts-Stunde in wenig Tagen gewärtig geweſen / im verfloſſenen 1693ſten Jahre den 30. Julii/ als Donnerſtags in der Nacht/ da ihr Ehemann verreiſet war / und nur ein Mägdchen bey ihr gelaſſen / unverſehens/ indem derſelben vermuthlich eine Ohnmacht zugeſtoſſen / mit dem

Haupt

Haupt aus dem Bett / zwiſchen einen nahe am Bette ſtehenden Kaſten / geſtürtzet / und des Freytags / als 31. Julii / des Morgens gegen 3. Uhr von denen Nachbaren mit dem Kopff auf der Erden ſtehend / und mit denen Schenckeln annoch im Bett liegend / gantz erſtickt funden worden; Weil nun die Anweſenden die Leiche ſofort auf eine Taffel geleget und beſichtiget / ſo haben ſie befunden / daß die Frucht annoch am Leben / und mercklich friſch geweſen: haben dahero in ihrer Einfalt gleich mit warmen Scheiben die Leiche an der Rechten Seiten / woſelbſt die Frucht gelegen / erwärmet / und bis den folgenden Sonnabend / als 1. Auguſti / damit continuiret / auch gewahr worden / daß die Frucht nach der Wärme immer ſtärcker ſich beweget. In ſolchem Zuſtande iſt die Leiche den 1. Aug. gegen Abend in das Sarck geleget / und offen gehalten worden; des Sonntags Morgens aber gegen 3. Uhr hat die Leiche das Kind allererſt von ſich gelaſſen. So bald nun die Anweſende dieſes vermercket / haben ſie das Kind / ſo eine junge Tochter geweſen / gleich aufgenommen / und eigentlich geſehen / daß es noch zweymal mit dem Mündchen geſchnappt / und alſobald verſchiedeu; worauf dann die Mutter nebſt dem Kinde annoch denſelben Tag Chriſtlich beerdiget worden. Iſt alſo gewiß / daß das Kind bey der Leiche von 3. Uhr des Freytags / als den 31ſten Julii / bis an 3. Uhr des Sonntags / als 2ten Auguſti / zuſammen 48. Stunden gelebet. Welches zu mehrer Beglaubigung unterſchrieben und beſigelt. Gerdauen / den 3. Julii / Anno 1694.

(L.S.) **Bürgermeiſter und Rath.**

Uſus ex Hiſtoria de Partu Poſthumo.

I. Quantum *in vivacitate fœtûs* ſit ſitus, ut *partus* obveniat *facilis*, ex hoc conjecturam capias.

II. Majoris momenti & uſus hanc Hiſtoriam puto *ad Obſtetricum internecinam imprudentiam redarguendam*, ſiquidem pleræque illarum nec ad vires nec ad conatus fœtûs reſpicientes afflictas matres neſcio ad quæ non cogunt, aut ipſæ manu immiſsâ Uterum lacerant; *funeſtos* ejusmodi *partus* non paucos adverti, ut contra ea *faciles*, aut minimè lethales ſi Matrem tranquillitati animi & quieti corporis conſultum, atque reliquum viribus embryi permiſſum: *Neque* enim *Matrum poteſtate prorſus eſt fœtum eniti*, bruta nos aliud edocent, edocere etiam nos aliud exempla Barbarorum poterunt, ex quibus ſine vehementiâ nisûs fœtus in lucem prodeunt. Non quidem Matres ad nitentes accuſo,

 intem-

intempeſtiva ſolum Obſtetricum imperia tanquam nocentiſſima damno, perſuaſus utique, modo juſtus Embryi ſitus ſit, parùm Matrum conatus conferre, ſed quicquid eſt conatuum ab Embryi viribus ſucceſſus ſumere. *Multas* autem *Matres* occidi, aut *occiſas*, aut miſerrimè exagitatas ut ad priſtinam ſanitatem nunquam redierint, *ob immatura & præcipitia Obſtetricum adnitendum conſilia & imperia*, Praxis cuilibet proh dolor! plurimis nocumentis commonſtrabit.

OBSERVATIO LXXXIV.

Dn. D. PHIL. JACOBI HARTMANNI *De* Abortu cum Mola.

ANno 1694. m. Octobri: Uxor Tinctoris, triginta circiter annorum, duorum liberorum parens, obeſula, in *profluvium menſium* fermè continuum incidit, quod parumper quidem ad medicamentorum uſum intermiſit, ſed tamen non ceſſavit omninò. Die 12. m. Octobr. derepentè excrevit *fruſta* quaſi *carnea, rubicunda*, intermixto cruore *laciniis ab altera parte inveſtita.* Animadverti illicò non eſſe placentam; quare ſpem prægnationis abjecêre; Ego tamen cordialia atque temperatè calida commendavi: Sequentis diei 13. m. Octobr. matutinâ horâ quintâ, poſtquam *alia fruſtra carnea* excreverat, magna copia aquæ atræ ſubſequitur; Obſtetrix accerſitur, fœtum deprehendit, qui & mox prodiit, manus extendens, pedesque movens, citra ullum vôcis ſonum.

Fœtus Spithamæ longitudine erat, fœminini ſexûs, vertice globoſo & quaſi ſanguinolento: quin vaſa ſanguinea per tenuem cutem tranſparentia *totum corpus rubicundum* reddiderant: ex naribus aliquantum ſanguinis diluti ſtillabat: *Ungues* in digitis manuum pedumque diſtinctè viſu tactuq; dignoſcebantur: *Caput lanuginoſis pilis* hinc inde erat conſperſum: *Pili* tam *in Superciliis* quàm *Ciliis* comparebant: *Oculi clauſi*, quos & conglutinatos prorſus ceu concretos deprehendi quando ipſos aperire tentabam; admoto tamen cultri dorſo divulſis leniter palpebris ſueto more hiabant, nihilque in bulbo vitii.

Uſus

Uſus ex Hiſtoria de Abortu cum Mola.

I. Contingere, ut *non obſtante molâ* ſuccedat *prægnatio;* quamvis aliàs molam excretam Prægnationis ſpes evertiſſe probè novi, in Illuſtri quadam Domina iſtud expertus.

II. *Quæ Molas edunt, Cachexiâ utplurimum laborant, ſi non hydrope:* Noſtra profluvio iſto, quod menſium dicebatur, plus aquæ quàm ſanguinis profudit; & poſt ſecundinas ſubductas multùm aquæ, loco ſanguignis effudit; periculumque ipſi ab Hydrope antea prædixeram; neque enim ſ. n. erat quæ obeſa aliis videbatur.

III. *Ex pilis & unguibus legitimum tempus partûs probari nequit.*

IV. Noſtra 20. circiter ſeptimanas à prima ſuppreſſione menſium numerabat, quum *fœtus ſpithamæ longitudine* ederetur.

V. *Ex rubicundâ cute fœtus*, vaſis tranſparentibus, *non rectè aliquid violendi externi colligitur.*

VI. *Humanos fœtus intra Uterum maternum clauſis oculis ſuccreſcere* ſ. n. neſcio an quiſpiam obſervaverit.

VII. *Molæ varii generis;* ex noſtra prodiere *carneæ;* ex aliis *lardeas;* ex aliis *partim lardeas, partim carneas*, partim *cruentas* vidi; vidi & *veſiculares: Molam Carneam à Placenta* diſtinctione Vaſorum ſanguineorum *diſcriminabis*, quum nulla ſit in Mola.

VIII. *Placenta hujus quinquemeſtris fœtûs* rotunda erat, manuque fermè comprehendi poterat.

OBSERVATIO LXXXV.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI,

De

Impotente & Stupido.

ANno 1694. d. 18. Octobr. Ampliſſimæ Facultatæ Medicæ in Academia Regiomontana ſiſtitur *novè nuptus* ante annum circiter, *à quo Uxor*, ſex liberorum ex priori matrimonio mater, *ob Impotentiam divortium facere contendebat: Ruſticus* hic, nomine Gottfried Reylander/ 25. annorum cenſebatur. Chirurgus Academicus præſentibus Excc. Dominis Collegis detegebat pubem, *teſtesque* grandes deprehendebantur

bantur, inſtar caprinorum penduli, denſi ac turgidi; *Virga* brevis & parva, nec tamen flaccida; *Glans* præputio erat denudata, non globoſa aut craſſa, ſed acuminata & gracilis. *An cum nove nupta unquam rem habuiſſet?* Interrogatus negavit; *an ullam fœminam aut virginem adamaſſet unquam?* negavit id quoque: *Nec pollutionem* ſe expertum ullam, *nec noviſſe quid ſit ſemen* itidem fatebatur; *Nunquam arrexit* quo Vir erat; & quomodocunque *Chirurgus* teſtes aut virgam demulceret contrectaretque, *nulla* ſequebatur *erectio.*

Verùm præterquam quod huic adeò iners erat inſtrumentum, animi non minor ſtupiditas. *Attonitus* ſtabat per integras horas; ad quæcunque interrogata, ridicula, ſeria, nihil aliud ab ipſo extorquere potuimus, quàm monoſyllabica Germanorum Ja / Nein: *Nunquam laſcivientis Vetulæ amplexus tulit, nunquam mammas aut muliebria reſpexit,* atque *eodem lecto ægerrimè decubuit:* Neque matrimonium cum Vetula niſi deluſus & ex imprudentia iniit. Nondum marito Ruſticæ pubes in Sympoſiis moleſtiam majorem creare non potuit, quàm ſi virginem ipſi obtruderent, aut quando hæc ſe oſculum ipſi figere ſimularet, aufugit illicò aut ſe abſcondidit, *prorſus* enim *fœminas averſatus* ab affinibus tradebatur. Quin & hominum converſationem ſæpius ſubterfugit, in ſylvis latebras quærens, *Miſanthropus* ferè: *Nunquam ipſius alacris aut ridens vultus* viſus. Cœtera etiam *ad res gerendas ineptiſſimus*, cui nec leviſſimum negotium committi potuerit: *Nummos* ullos *diſcernere non valebat*, cujus periculum præſentes faciebamus. *Compages corporis firma*, robuſtis lacertis, cui nihil niſi animus rector deerat. *Vorax* licet, generoſum tamen potum, cereviſiam, reſpuit.

Uſus ex Hiſtoria de Impotente & Stupido.

I. Si potentiam amandi ingenerat calor, impotentiam frigus conciliaverit.

II. Cur ingenioſus amor? *Aut Deus aut lapis eſt qui non juveniliter ardet.*

OB-

OBSERVATIO LXXXVI.

Dn. D. PHIL. JACOBI HARTMANNI,

Ex

Anatome Apoſtemate Hepatis defuncti.

ANno 1695. d. 20. Jul. me abſente facta fuerat inciſio Viri, cui per pluſculos menſes cum variis ægritudinibus conflictanti unà cum aliis Medicis adfui, *in* cujus *abdominis ſiniſtra parte*, inter cartilaginem enſi formem & coſtas ſpurias, *in Epigaſtrio tumorem ſcirrhum Hepatis* judicaveram; Quas partes tamen detectas inſpexerim commemoraſſe juvat. *I. Ventriculi inferioris facies* prorſus erat *ſ. n.* rugis extantibus, ſulcis profundis; nullus tumor intimæ tunicæ, nulla oblæſio, nihil p. n. in illa. *II. Exterior* autem *tunica Ventriculi* cum aliâ membranâ quæ apoſtema foverat *arctiſſimè coaluerat per totius fundi ſpatium ad pylorum usque;* atque hâc membranâ tanquam ſacculo pus ℔jß quantitate, uti mihi relatum, fuit contentum: *III. Reliquæ partes exteriores Ventriculi* omnes itidem erant *ſ. n.* *IV. Hepatis Corpus* omne *ſubflavo pallidum*; integrum reliquerant, diſcidi undique, atque *intus ejusdem coloris ubique* offendi; ne punctulo quidem tantillo nativus rubicundus color comparebat: *V. Crepido Hepatis extrema*, qua Hepar Lienem proſpectat, in ſima parte foveam oſtendebat, è qua membranæ quæ pus continuerat erat avulſa; tota autem illa fovea quâ apoſtema recubuerat plus quam ſcirrhoſam duritiem induerat, tantum non cartilagineam, ultra pollicem profundam; quando cultro hanc duritiem diſcindere tentabam, renitebatur alicubi inſtar cartilaginum; alibi mollior ſcirrhus ſpecie lardi compacti: Hic ſcirrhus in ſima hepatis parte non procul à lobo majori finiebat, ultra foveam enim progreſſus fuerat, *VI Veſicam fellis* incidere neglexerant, quam ego curioſius ſcrutatus ſum: *exterior tunicæ facies* minimè flava erat, ſed ſub alba; *fel* autem intus craſſum & atrum Rob ceraſorum referebat, niſi quod viſcoſius eſſet; quando viſcoſum illud cancellato operi inhærens abraſeram flavus liquor prodibat, licet & ipſum atrum fel flavedine tingeret; *Ductus Cyſticus & Cholidochicus* tamen pervii erant, atque liquidius fel per ipſos ad preſſuram Veſiculæ tranſiit. *VII Lien* pugno major, latus quatuor transverſos digitos; integer relictus, à me inciſus, intus nihil

vitii

vitii oſtendit, ut *ſ. n.* huic adfuiſſe omnia ſcias. *VIII. Omentum* majorem partem membraneum paucâ interjectâ pinguedine; *IX. Meſenterium* tamen pingui erat obſitum. *X. Renes* ſ. n. niſi quod *faſcia* macilenta. *XI.* In *Pulmonibus* nullus ſcirrhus, ſed tamen plurima & magna centra in his ſtagnantis ſanguinis præbuêre indicium; cætera ſubcærulei coloris at flaccidi. *Cordis Ventriculos* ambos diſſectos oſtendi; ſed *Arteriam Pulmonalem* perluſtrans in eadem *maſſam ſanguinis nigram* conſpicio, quam compactam eduxi & cultro ægrè diſſecui, quum inferiori parte ſui fibras carneas jam æmularetur; ne quis cruorem hunc ſuſpicaretur, cultro plano non potuiſſe conteri, oſtendi: *Polypus* itaque *niger* fuit: ſimilis *in Vena Pulmonali* maſſa conſpecta fuit.

Uſus ex Anatome Apoſtemate Hepatis defuncti.

I. *Obſtructionibus alvi* perpetim laborabat noſter, quas bilis fluidæ defectus peperit.

II. Paulò ante obitum *nigricantia evomuit*, hæc quæ atra bilis tinxerit.

III. *Latus ſiniſtrum* concatenatos dolores ſemper ſenſit; tam quoad caput, quàm quoad thoracem, & partem abdominis; latere ſiniſtro *apoſtema Hepatis* citra dubium *in conſenſum partes vicinas traxit*, accedente vitio ſtagnantis in Pulmonibus ſanguinis, ac Polyporum Cordis vaſa coarctantium; Hinc illæ *anxietates*, & tantùm non *phreneſes, inquietudines continuæ.*

(Miſſæ Regiomontio Berolin. ad Excell. Dn. D. Mentzelium, & hinc Norimbnrgam d. 22. Auguſt. 1696.)

OBSERVATIO LXXXVII.

Dn. D. JOH. BAPTISTÆ WENCKH.

De

Muliere, quæ exiſtente in utero Oſſiculorum congerie ex emortuo fœtu relicta; denuo bis concepit, feliciterque peperit.

SI naturæ operationes, effectusque ſtupendi, quos illa in hominum infirmitatibus operatur, admiratione digni ſunt

ſunt, multò magis ipſa natura ſeſe admirandam nobis exhibet in hominum generatione, & vel maximè in illis, quæ præter ordinarium illius operandi modum aliquid in ſe inſoliti & extraordinarii præſeferunt: Inter quæ non infimum (meo judicio) tenebit locum Caſus ille, quem hic recenſere intendo. Hujus ego ſum teſtis, ipſamque infirmam, cui id accidit, pro tempore adſtantibus Reverendo Patre Leopoldo Capuccino Monaſterii Leibnicenſis, nec non Domino Joanne Perauer Cive & Chirurgo expertiſſimo Græcenſi, & Domino Michaele Saulacher Chirurgo in Leibniz examinavi, ſequentemque, ut in ſe eſt hiſtoriæ ſeriem ex recenſitis ab ipſamet contextui.

Maria Neubauerin ſub Dominio Illuſtriſſimi Domini Caroli Breüner, Sacri Romani Imperii Comitis &c. Weinburg dicto, oriunda, at pro tunc Dominio Dominorum Lib Baronum de Webersperg, quod Labegg nuncupatur, ſubdita, & ſubſes in Pago Leüersdorff, Anno 1682. furtivo thoro imprægnata fuit; increſcebat indies uterus, ſucceſſu temporis etiam alacer & vivax in utero quotidiè agitare ſe ſe infans à matre ſentiebatur, donec ad quartam aut quintam ante puerperii ſolitum tempus hebdomadam ventum, ubi fœtûs commotio penitus ceſſavit, uterus concidit, ita tamen, ut circa umbilicum tumor quidam trium digitorum transverſorum altus remanſerit, citra tamen uteri dolorem, qui ſervili ſuo operi impedimento eſſe potuiſſet, præterquàm quod ex tunc fœtida quædam ſanies ad inſtar corrupti profluvii menſtrui per vulvam ſtillabat, quo durante profluvio, multo capitis dolore, caloribus, & ſiti vexata fuit; trium tamen ſeptimanarum ſpatio elapſo, ceſſant ſymptomata, convaleſcit tumorifera, ad conſuetos labores graviores etiam per idonea; redeunt menſes duobus menſibus obſtructi, minus

tamen ſervato effluvii ordine & regulâ ordinariâ. Interim animavertunt Vicini, actu præteriiſſe tempus parturitionis Mariæ, ventrisque intumeſcentiam evanuiſſe penitus, infantem tamen nec vivum nec mortuum hucusque comparuiſſe, proin eam de clam ſubducto aut occiſo fructu ſuſpectam ad tribunal accuſant. Citata ſe ſiſtit, captivitati mancipatur, acerbas inter minas rigoroſius, quo fructus deveniſſet, exquiritur, reſponſoque reponit conſtanter, divanuiſſe per ſe ventris ingravidationem, nec aliud remanſiſſe, quàm reſiduam tumidam hæmisphærulam circà umbilicum omnis doloris expertem. Poſt hæc viſitur à Chirurgis & obſtetricibus, ſed cum alias mulieris bona morum converſatio ſatis perſpecta eſſet, innocens reperta, libera abire permittitur. Transactis poſt hæc duobus Annis prælibata Maria cum Chriſtiano Neübauer Eccleſiaſtico ritu copulata in Pago Leüerſtorff Domicilium fixit, & poſtquam duobus Annis cum prædicto Chriſtiano Neübauer marito cohabitâſſet, puellam regulariter peperit formoſam & perfectam, absque eo quod novem menſium ſpatio gravida, aut in ipſo puerperio vel minimum dolorem ex ſupradicto tumore ſenſiſſet, quæ tamen poſt dimidium Annum iterum mortua eſt. Termino duorum ſequentium Annorum evoluto, concepit iterum, & conformi conſueto tempore noviter filium progenuit, eodem quo ſuprà modo ab omni dolore tumoris immunis, qui tamen baptizatus, tertio poſt die expiravit. Undecimo tandem poſt hæc anno tumor ille doloribus fœminam affligere incepit. Anno 1694. circa feſta Pentecoſtalia Mulier fœtere, latitudine digiti unius ab umbilico minuſculum foramen apparere cœpit, è quo copioſa malè olens profluxit materia. Anno ſequenti 1695. in quadrageſima, ſesqui digiti latitudine ſupra umbilicum novum ulcus ap-

paruit, ex quo caput coxulæ perminebat. Miſera patiens duobus ulceribus, intenſiſſimisque doloribus exulcerata, Illuſtriſſimæ Dominæ ſuæ opem implorat; Illuſtriſſima verò ex ingenita ergà miſeros beneficentia illam in arcem miſericorditer ſuſcepit, eidemque non modò lectum, cibum, potumque unà cum medicinis ex Pharmacopœia ſua domeſtica in ſubditorum pauperumque ſubſidium inſtructa, ſubminiſtrat, verum communicato cum Michaele Saulacher Chirurgo Leibnizenſi conſilio, duo illa ulcera octava Auguſti Anni 1695. conſcindi & inibi oſſicula ſeu ſceleton jam in decimum tertium Annum hærentia, ſucceſſivè de die in diem extrahi curat, quæ quidem oſſicula extracta ipſa patiens abluit, & mihi in ſcatula aſſervata concredidit. Intereà pauper ille indies deficiens, febri hecticâ ita conſumpta fuit, ut vix oſſibus hæſerit. Decimo quarto Auguſti cum eidem vulnus manè alligaretur, advertimus eundem cibum, quem pridiè veſperi ſumpſerat, ex ulcere profluere, undè de hora in horam debilior & exhauſta penitùs, vigeſimo nono ejusdem menſis, horâ undecimâ antemeridianâ mortem oppetiit. Eadem die horâ tertiâ pomeridianâ illam per dominum Joannem Perauer & Michaelem Saulacher Chirurgos aperiri curavi. Extracto itaque utero, in medio & ex latere ſiniſtro illius in anteriori parte notabile foramen attigimus, atque in uteri cavitate oſſeos digitorum articulos inhærentes, invenimus; inteſtinum verò Colon pariter perforatum erat & fiſſura tota gangrænoſa, ex qua, dum viveret, cibi incocti profluxêre.

SCHOLIUM.

ERuditum circa hanc obſervationem diſcurſum, in ſingulari opuſculo Nob. Dn. Autor nuper edidit, ad quod benevolum Lectorem remittimus.

(*Græcio-Noribergam d. 4. Septembr. Anno 1696. miſſa.*)

Obſervatio LXXXVIII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,
De
Luſu Naturæ in lapide.

ACidulas noſtras Sileſiacas circa Svidnicium in Pago Altwaſſer / quæ noviter celebritate hinc inde ſeſe per ora hominum volutarunt jamdudum agnovit & utiles vidit b. m. Dominus Lic. Graſſius, Phyſicus Svidnicenſis, Vir apprimè eruditus & Politioris judicii, Collegæ noſtri D. D. Graſſii, Javerenſis optimus parens. De his enim ſcribit Dec. I. Ann 4. Obſerv. 97. ſub Titulo: de Acidulis Svidnicenſibus, Ephemeridum noſtrarum. Uti autem nihil habeo quod addam de harum virtute & efficacia, quippe qui ſum diſſitus, laudavit tamen unus & alter Nobilis in vicinia noſtra, qui adhibuit & frequentavit. Meum quod volo, hoc eſt. Siſtit Dn. D. Faber luſum naturæ in tophis Dec. 3. Ann. Ephemeridum noſtrarum, Obſervat. 121. & quia mihi Amicus talem lapidem, cum eleganti figura, in vicinia harum acidularum repertum, exhibuit, ideò & hic Curioſis ſiſto & communico. Natura autem quomodo pingat, & an color ſit Vitriolicus, aliis examinndum relinquo, quum jam graviora me detineant negotia.

Obſervatio LXXXIX.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,
De
Abſceſſu Umbilici poſt variolas.

CUm varios abſceſſus, umbilici etiam, in noſtris Ephemeridibus offenderim, placuit & hunc addere. Senatoris

Chriſtianſtadienſis Domini Voigtii filiolus 4. annorum, Variolis tum ubique graſſantibus, iisdem etiam corripiebatur ſat copioſis. Superatis his, animadvertebatur intumceſcentia pubis cum difficultate mictionis dolorifica. Parens meum expoſcebat conſilium, dabamque pulverem ex Antimonio diaphoret. ocul. Cancr. & aliis conciñatum, cum ſingulari ad triduum utilitate: quarto die Symptomata recrudeſcebant, tumore dolorifico pubis altius aſſurgente. Curru accerſitus viſitabam ægrotulum, vix oſſibus hærentem, & per balneatorem tumenti pubi cataplaſma emolliens applicare jubebam. Sub meridiem noctis pus per umbilicum erumpebat cum aliquali pubis ſubſidentia. A latere ſiniſtro tribus transverſis digitis ſub & ab umbilico, tuberculum exſpuitionem puris minitans, viſebatur, huic itidem emolliens imponebatur. Verùm pure per umbilicum quotidie fluente tumor hic ſubſidebat & diſparebat. Abdomine leniter compreſſo, pus ſurgebat, & copiosè per umbilicum ſtillabat. Turunda injecta per tres ſeptimanas materia fluebat, dato internè Balſamo ſulphuris terebinthinato cum pulvere traumatico, & ſic ſenſim ac ſenſim remittebat ploratus puris exſiccato vulnuſculo. Interea temporis plures lumbrici per alvum excludebantur, eapropter exhibebam Mercurium dulcem cum aliis anthelminticis combinatum, cum utili effectu. Sic ex Dei Gratia, ſpatio ſex ſeptimanarū blandus hic puer feliciter curabatur. Antequam pus per vaſa umbilicalia erumpebat, aliquoties per alvum excernebatur pus, id quod mihi non levem metum læſionis inteſtinorum incutiebat. Purulentam quoque materiam obſervabam ad tertiam ſeptimanam in urina, non tamen erat illi ſimilis quæ per anum & umbilicum fluxerat. Conſolidato umbilico urina in dies clarior exiſtebat ad plenariam usque ſanitatem. Lege ſi placet Decur. 1. Anni 6. Obſ 135. item Dec. 2. Anni 7. Obſervat. 15. Porrò Anni 8. Obſ. 24.

OBSERVATIO XC.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII, De Morte à tetro Odore.

ANno hoc 1696. menſe Aprili in noſtro ſuburbio Grunbergenſi, Civis quidam domum antiquam renovare fabro lignario committit, certo pretio conducto. Hic ſanus & vegetus, cum optimæ conſtitutionis uxore rem aggreditur, ligna aptat & peragenda peragit, jacuit autem per plures annos trabs craſſa in area, hanc ſibi utilem in opere conficiendo judicat. Petit itaque ſecuri aliquot ictibus, dumque diſcindit, teterrimus exhalat odor cum ſubtili pulvere, qui marem & fœminam valdè afficit, cephalalgiam cum frigore inducit, & utrumque conjugem lecto affigit, Ambo calore acri torrentur cum cardialgia inſigni, & quia erant pauperes, nihil medicaminis aſſumpsêre, maritò quarto, marita quinto die extincta. Qualis verò Anguis in hocce ligno latuerit, nobis eſt abſconditum.

OBSERVATIO XCI.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII, De Scorbutico.

SCorbutus, utut ſimplici veſtitu ingreditur, multum tamen habet in receſſu uti Dec. 2. Anni 10. Obſervat. 98. retuli. Innumerabiles hic producit ægritudines, nec erubeſco affirmare, Scorbutum ſe ut peſtem, omnibus immiſcere morbis. Praxin Medicam per triginta fermè exercui Annos, & fateor me non obſervaſſe Scorbutum ita fuiſſe graſſatum

veluti

veluti præſentibus his Annis. Habuimus in noſtris Sileſiæ oris febres Scorbuticas varii generis, plebejos & Nobiles infeſtantes, ſine diſcrimine: nec pueri immunes extitere, excruciavit tamen plures melioris ſexus, inſultus hic febrilis. Dolores artuum ſcorbutici non feriarunt, utrumque ſexum lancinantes absque diſcrimine ætatis, nec alii defuere affectus ſcorbutici hic ob evitationem prolixitatis non depingendi. Tam atrocem vidi ſcorbutum in noſtra civitate, ut intra 15. dies puellam 14. annorum enecuerit, exedendo fauces & collum, per ſingula fermè momenta, nil juvantibus internis ſelectiſſimis, nec externis probatiſſimis. Uxori Senatus miniſtri exedit laryngem, & vix ſalvavi fauces ab eroſione. Plura fruſtula cranii exeſi per os & nares excluſit, & adhuc dum eximit. Alia in cella Vinaria eadem oſſa, eodem modo excluſit cum metu exulcerationis narium, ſed & hanc cum Deo usque huc, ſalvavi. Hujus agnata per octennium, hyemali præprimis tempore, tam eroſas habet manus & pruriginoſas, interdum & dolentes, ut nihil ſuprà, & huic ex Dei Gratia aliquale procuravi lenimen. Juvencula fœdis pedũ ulceribus laceſſita medelam apud me quæſivit & invenit, balneatoris cura nil efficiente. Proficua apud hoſce ægrotos ſenſi evacuantia cum Mercurio dulci decocta antiſcorbutica, tincturam metallorũ, ſpiritum lumbricorum, animadverti etiam humorem ſcorbuticũ fermentiſcere, præprimis vere & autumno, ideo circa illud temens evacuo, ad ſudorem diſpono, & ſanguinem quantũ poſſibile, dulcifico, ſic hucusq; ſervavi, quousq; autem, Deo notum, quia malũ creſcentibus annis creſcit, annuatim gravius furit & refractarium inde magis exiſtit. Vir Primarius 63. annorũ, vegetus & florida facie, ob vina generoſa in itinere hauſta, videbat gonorrhæum, dabam conſultus idonea, malo nonnihil remittente: evacuabam dein mercurio dulci, & ſubſeque-

ſequebatur podagra, qua quotannis affligebatur. Hanc, ut antea conſueverat, diſpellabat impoſitione vivorum lumbricorum terreſtrium, cum dolorum atrocium remisſione manifeſta. Doloribus hiſce ſopitis, inſequebatur cardialgia, anxietas, inappetentia, deliquium animi, vigiliæ. Accerſitus dicebam de podagra retropulſa, indeque derivabam ſymptomata. Ille autem pernegabat, nec Artifici in arte credebat, ſed proprio conſilio confortantia expedebat à Pharmacopola noto. His adhibitis morbus in centro detinebatur ad 14. dies, & quia vires vacillare incipiebant, nec medicamenta amplius juvabant accommodatiorem ſe exhibebat, medicoque, ſumma licet cum timiditate, ut ejus genius eſt, auſcultabat, pavores in interrupto ſomno terrebant decumbentem, aderant anxietates ſumma circa præcordia, ſudor ſymptomaticus moleſtiſſimus, qui ſomnum diſpellebat, idque per plures ita continuabat ſeptimanas. Poſt horam decimam nocturnam veluti certa periodo, ſymptomata prædicta atrocius ſæviebant, per totam noctem usque ad auroram continuantia, cum deſperatione multoties interveniente. Sole Horizontem deaurante alacrior nobis apparebat ægrotus, juſculum tum comedens & per intervalla ſomno indulgens; Aderat inſuper obſtructio alvi clyſteribus reſeranda, & ſanguis floridus ibat per urinam, cruor autem condenſatus per anum. Varia fuere adhibita, volatilia, fixa, antiſcorbutica, anodyna, interdum & opiata. Quicquid autem uſurpabatur, prima, ſecunda, tertia vice nobis amplam reſtitutionis ſpem promittebat, verùm, quarta, quinta vice data medicamenta, remiſſiores exerebant vires, omnemque medici eludebent ſagacitatem & diligentiam. Huc accedebat moroſitas ægri, qui dum non ſtatim exoptatiſſimum auxilium ab uſu medicamenti animad-

madvertebat, ob impatientiam remedia poſt habebat aut negligentius aſſumebat. De diuturnitate ſcorbutici hujus affectus, quando differebam, ſtatim excandeſcebat, regerendo, ipſi nihil cum ſcorbuto, ſe eſſe ſanum, nec ullius viſceris ſe ſentire ægritudinem, vixiſſe plures menſes Viennæ ibidemque graviter aliquoties decubuiſſe, ſed nihil de ſcorbuto ibi audiviſſe, medicos potius omnem ejus ægritudinem bili adjudicaſſe & hoc ipſum eſſe ejus etiam mentem. Nolebam autem ipſi contradicere aut in arenam diſputatoriam cum ipſo deſcendere, ſed conniven-do ſinebam ſibimet ipſi ſapere. Tandem poſt decubitum 4. menſium, vires ſe recolligebant, & natura per blandum fluxum hæmorrhoidum ſe incipiebat liberare à ſarcina morbifica, præeunte leni arthritide vaga ſcorbutica: dabatur item aurum fulminans cum theriaca cœleſti, Elixir item proprietatis cum eſſentia ambræ ſociatum, & ſic gravis hic morbus erat ſuperatus, Deo adſtite. Per totum decubitum anxius erat ob Thema Natalitium Viennæ erectum, quod ipſi aut mortem aut gravem morbum hoc anno prædixerat: erigebam tamen mentem multoties variis dicteriis gratoque prognoſtico. Quam durum autem ſit, & quam moleſtum quamque laborioſum, immorigeros & chalybe duriores curare ægrotos, ex hoc ſubjecto didici, nec hæſitarem ſtatim Praxi Medicæ valedicere, ſi omnis ægrorum turba talis eſſet.

(Noribergam Grunbergiâ Sileſiorum d. 10. Sept. 1696. miſſa.)

OBSERVATIO XCII.

Dn. D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

De Experimento circa noxam Lithargyrii.

COlicæ cujusdam epidemicæ cauſa non minus ægrotorum viſcera, quàm medentum animos torſerat, cum

aliàs, ubi integra hinc inde monaſteria, truculentia & vi morbi incolis orbata opem medicam ſolicitè implorabant, in quibus adhuc dum viſuntur umbræ hominum potius quàm viri, elumbes, pendulis artubus & reſolutis, enervati: tam verò in primis hoc, quem agimus & anno præterito, quo domos vacuavit monaſteria inceſſit, & hinc inde ſporadicè unum & alterum corripuit, nonnullos etiam letho dedit & funere merſit acerbo. Cauſa & origo mali anxiè quæritabatur, excutiebantur ſuppellectilia, quibus coquebantur cibi, & memini cuprea nonnullos incuſare, unde renovata & ſtanno uti ſolent obducta fuerunt: Nec defuerunt qui faſcinationes ſuſpicabantur. Novi medicum celebrem in celebri monaſterio, poſtquam ſolitam diu & fidelem aliis navaverat operam, tandem & ipſum morbo correptum tantum non occubuiſſe: recidivas aliquot expertum tandem locum & unà cum hoc victum mutandi conſilium ſubiit, quo facto convaluit & abhinc immunis manſit à morbo.

Jam olim Wepferus ſagaciſſimus noxam in vinis ſubolfecit, eaque ſulphurata, iis ſcilicet ſulphuratis, quorum compoſitionem Bismuthum ingrreditur atro Carbone notavit. Memini quoque me vocatum ad monaſteria vi morbi exercita deprehendere inibi vina peſſimæ notæ, quæ niſi ſulphuratione ſuſtentarentur, metus fuit, ne penitus vappeſcerent & corrumperentur, unde vietores, quibus harum cura demandata erat id fecerunt, quod ars imprudentibus dictàrat, ita ut faba iſta jam tum in vina ſulphurata cuderetur. Modò compertum fuit ad corrigendum vini, quale ab aliquot annis provenit immaturi, acido-auſteri acorem, quoſdam Oenopolas excogitâſſe remedium ex lithargyrio paratum, de quo conſtat vel ipſum acetum in ſaccharinam dulcedinem convectere; non vano quidem

lucri

lucri conſilio, ſed quo ſucceſſu orbis loquitur. Ajunt integra lithargyrii fruſta in cadis reperta fuiſſe: alios paraſſe inde Tincturam & certa doſi vinis immiſcuiſſe, ut dulcedine factitia imponerent aliis, at ſæpius ſub dulci melle venena latent.

Adeo ut non dubitârint prudentiores cauſam colicæ epidemicæ in vina lithargyrio infucata rejicere: rei certitudinem ſequenti experimento didici.

Die VII. Idus Auguſti MD CIIIIC. Cani pulveris lithargyrii aceto ſoluti atque cocti ℥j. infudimus: Circiter octavam matut. cum dimidia, brevi abhinc ad vomitum proritari videbatur, ad quem prohibendum varia tentavimus. Vix media ab hauſto veneno hora alvo excluſit mucum ſubcruentum, adeo ut conſpurcaret hinc inde Cameram; id eatidem inſuper ad vomitum, ſed inanem proritabatur; nec obſcura ejulatu torminum edidit indicia: querulus angulos quæſivit & latibula; mox procubuit & ſurrexit iterum; greſſûs glomeravit titubans & vacillans, Sæpius ad vomitum ſtimulabatur ſed fruſtra. Ore expalluit & lingua, oculis turbidis. Circiter decimam ad ſeſe redire videbatur, firmiores formabat greſſûs; at truculentia toxici mox duplicata rediit; unde procumbens humi laborioſè & ſonorè reſpirare cepit; mox tarde, circa undecimam citra ullos motus convulſivos aut anomalos viribus deſtitutos fatiſcere cœpit atque deficere, brevique ſpirare deſiit. Cultro abhinc in lithargyrii noxam inquiſivimus: miratus fui cum Exc. D. D. Screta ruborem cum ſtomachi, tum inteſtinorum, omniumque in abdomine contentorum viſcerum, veſicæ inprimis, quæ ſaturatè rubebat. Sublato ſterno, veſiculæ pulmonares nonnullibi inflatæ videbantur, alibi autem rutilare parenchymatis inſtar compacta ſubſtantia pulmonum ceu inflammata. Cor turſit ſanguine

 qui

qui ab interitu fluidus, mox autem concrevit in grumos. Interiora cùm ventriculi, tum inteſtinorum rubuerunt undique, nonnullibi inflammationum ſtigmata conſpiciebantur; nec mirum ita mucum cruentum, veneni ſævitie alvo expreſſum fuiſſe; ſed illud mirum qui tam brevi temporis & vix mediæ horæ intervallo ad extremum usque inteſtinorum meaverit venenum, ibique inflammationem excitârit, ubi & ipſum lithargyrium non albicans, prout ſolutum aceto & coctumcani infudimus, ſed præcipitatum ſuo nativo calore conſpicuum deprehendimus.

(Günsburgo Auguſtam Vind. d. 20. Septembr. A. 1696. miſſa.)

OBSERVATIO XCIII.

Dn.D. JOH. GEORGII GRÜBELII, *De* Apoplexia fortiſſima cum Epilepſia deſperata feliciter curata.

NE Hercules quidem contra duos: vulgare eſt adagium, ſed duos ſæpius imò plures in perniciem hominis conjuratos ſe conjungere hoſtes videmus indies, quod ipſum ſatis fuit expertus Centurio quidam hic Dreſdæ vir ſtrenuus aliàs & quadrati pectoris annorum 56. qui in circumvallatione Stetinenſi Anno 1677. globulo plumbeo in fronte ita vulneratus fuit, ut plane impoſſibile judicatum fuerit, illum reſtituere in integrum, qui tamen præter omnium ſpem ita fuit ſanatus, ut officium ſuum militare ſine ulla moleſtia aliquot annos adminiſtrare potuerit. Hic locum mutans cum officio, die 11. Januarii 1693. hìc Dreſdæ ex aula domum regreſſus, tantis afficitur convulſionibus, ut ſine ſtupore atque commiſeratione maxima patientem aſpicere nemo potuerit. Quibus remiſſis tantus ſtertor cum ſudore frigido & ſenſuum omni-

omnium abolitione ſuccedebat, ut nulla reconvaleſcentiæ ſpes videretur eſſe ſuperſtes. Fortiſſima enim apoplexia cum dicta epilepſia ultra dies tres & noctes patientem ita affligebat, ut ne momentum quidem illum in vivis eſſe poſſe videretur. Huic cum omnia incaſſum eſſent adhibita, ex Sereniſſ. Electoris Saxoniæ ac Domini, Domini JOHANNIS GEORGII IV, ſingulari clementia olei ſancti guttæ tres aliquoties patienti fuerunt adhibitæ, quibus quarta vice uſurpatis ſtatim remiſit epilepſia cum remanentia ſtertoris maximi & ſenſuum omnium abolitione. Uſurpatis ergò per medicos cephalicis, apoplecticis, clyſteribus, venæſectione, veſicatoriis aliisque remediis optimis, nec quicquam commodi efficientibus, ſpiritus tandem apoplecticus noſter in variis ejusmodi caſibus ſæpius probatus tanta cum efficacia fuit adhibitus, ut ſtatim ſe movere patiens atque erigere fuerit conatus, hujusq́ue adhibitione continua per tres ſeptimanas ita per Dei benedictionem convaluit ægrotus, ut poſtea ſuum officium ſine ullo incommodo non ſolùm adminiſtrare, ſed & cum Sereniſſimo Electore Saxon. & Domino, Domino FRIDERICO AUGUSTO, Domino meo clementiſſimo (qui vivat, vivat diu ac feliciſſimè triumphet!) An. 1695. & 1696. in Hungariam proficiſci ac caſtra ſequi optime valuerit, de cujus reconvaleſcentia deſperabant omnes Medici & quicunque ejusmodi horrenda aſpiciebant ſymptomata, quorum ſententiam confirmabat magis, quia talis affectus per eſſentiam oriri atque ex læſione cranii ſuam habere originem apparebat. Sic in Medicina nonnunquam fiunt miracula, & proximus in tantis periculis absque remediis relinquendus non eſt tam diu, quam diu ille ſuam non exſpiravit animam.

OBSERVATIO XCIV.

Dn D. JOH. GEORGII GRÜBELII,

De

Apoplexia in ſene curata.

AD Cantorem Neoſtadienſem virum antiqua virtute & fide, & annorum 60. die 29. Martii 1682. vocatus illum ſine ſenſu pedeque ſiniſtro claudicantem offendi, cui præmiſſa Venæſectione mox hoc vomitorium præſcripſi:

℞. Sal. Vitrioli emetic. ʒß.

Hoc aſſumptô ne conatum quidem vomendi perſenſit patiens tantum abeſt, ut operationem exoptatam excitaverit, de quo valdè fui admiratus, cum ex Helmontio, Fabro atque Langii Miſcell. Curioſis p. 12. ſatis conſtat, ſecretum curandæ Apoplexiæ certiſſimum in vomitoriis conſiſtere. Hoc ergo ad votum non operante ad ſequentia ut transgrederer cephalica, patientis ſtatus me jubebat peſſimus:

℞. Conſervæ roriſmarin. ℥iij.
Specif. cephal. Mich. ℈j.
Spec. diambr. diamoſch. dulc. an. ʒij.
Sirup. beton. flor. tunic. an. q. ſ. f. l. a.

Electuarium ſpiſſum in os patientis ſæpius detrudendum, adhibitâ tamen prius hac potiunculâ cum clyſtere acriore.

℞. Aqu. ſalv. c. vino, lavend. c. vin. apoplect. opt. an. ℥j.
Eſſent. lil. convall. ſalviæ an. ʒj. Eſſent. caſtor. ʒß.
Spir. Sal. Ammoniaci ℈j. Ol. ſuccin. deſtill. gutt. viij.
Sirup. ſtœchad. beton. an. ℥ß. M. quæ potiuncula cochleatim patientis ori fuit infuſa non ſine maximo commodo.

Poſt

Poſt felicem clyſmatis applicationem & ad materiam magis reſolvendam electuarium ſequens à me fuit præſcriptum:

℞. Rad. pyrethri, ireos Flor. an. ʒj. Sinap. ʒß.
Zingiber macis an. ℈j. Caryophyll. ʒß.

Probe pulveriſatis adde mellis anthoſat. q. ſ. f. l. a. Electuarium ſæpius aſſumendum & in ore tenendum. Ad linguam curandam ſequentia fuerunt ordinata:

℞. Spir. ligni guajaci, Eſſent. lil. convall. an. ʒj.
Ol. ſtill. majoran. roriſmarin. an. gutt. vj.
Sirup. de beton. ʒvj. M. & per intervalla patientis linguæ adhibe.

Externè vertex, tempora, cervix & pulſus Oleo ſuccini deſtillato diligenter fuerunt inuncti, cui curæ colophonem impoſuit clyſma ſequens:

℞. Herb. rutæ, ſalviæ, origan. cent. min. an. mj.
Flor. ſalviæ, lil. convall. prim. ver. ſtœch. an. p. ij.
Rad. ariſtol. rot. ℥ß. cyclam. min. rut. an. ʒij.
Coq. inſ. q. Aquæ colat. ℞. ℥viij. in quibus diſſolve
Elect. hier. c. agaric. ℥j.
Fellis tauri inſpiſſat. ʒj.
Sal. rutæ ʒj mellis anthoſat. ℥j. M.

Hôc applicatô bene ſe habuit patiens cum ſumma liberorum ſuorum octo & uxoris lætitia, Deoque pro tanto beneficio gratias egit maximas.

OBSERVATIO XCV.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII,

De

Paſſione Iliaca ex eſu ribium.

MAtrona ex generoſo ſtemmate nata, nomine à Zehmen annorum 62. ex eſu ribium, vulgò Johannis-Beer/ in horto

horto domeſtico naſcentium, atrociſſimos perſenſit dolores, obſtructionem inſuper alvi & vomitus ſeroſos per intervalla illam maximè debilitantes, de quo malo die ſequente, 30. ſcilicet Junii 1685. meum ſtatim expoſcebat conſilium, cui eſſentiam carminativam cum clyſtere, quem tamen adhibere recuſavit, & externum oleum carminativum præſcripſi. Verùm his ſine ullo levamine adhibitis, ſenſimque acutis doloribus acutiſſimis cum vomitu vehementi, uti in Iliacis accidere ſolet, clyſterem ulterius maximè neceſſarium eſſe dixi, quem illa tamen iterum manibus pedibusque recuſabat, dicendô, ſe libentius velle mori, quàm tales adhibere clyſteres. Huic periculum mortis cum prolixius ob oculos ponerem & quàm difficulter hic affectus cederet remediis, demonſtrarem, nihil tamen ab illa impetrare potui neque medicum alium, qui illi mecum in hoc tam periculoſo affectu afferret ſuppetias, cum expreſſa hæc addita excuſatione, fiduciam illius in me juxta Deum penitus eſſe poſitam. Sive enim ad ſalutem ſive ad mortem terminetur morbus, illam ſe ob id quieto eſſe animo. Re igitur benè penſitatâ, præter clyſterem omnia remedia eſſe fruſtranea repetii, quibus tandem illa commota admiſit ſequentem:

℞. Decoct. carminat. uſit. ℥viij. in quibus diſſolve
Electuar. de baccis lauri ℥jß.
hier. picr. ℥ß. Eſſent. caſtor. ʒj.
Ol ſtill. carvi. gtt. jx. Ol. lini ℥ß.
Nitri cum Antim. fixât ʒß. M. f. Clyſter.

Hoc ex voto operante doloresque acutiſſimos imminuente, ulterius illius perſuaſor fui, ut de Elixiri proprietatis Paracelſi ad guttas ſaltem 40. in vehiculo carminante aſſumeret, cum probè reminiſcerer, illud in hoc affectu teſte Höfero in Hercule p. 133. plurimum profuiſſe, cum alia remedia omnia

omnia eſſent fruſtranea. Hoc enim vi ſua balſamica humores corruptos corrigere, gangrænam inteſtinorum præcavere, ſtomachum confortare alvumque tenere apertam, hacque ratione vomitum compeſcere mihi firmiter perſuaſi, quæ opinio me non fefellit. Hoc enim accepto omnia ſymptomata evanuerunt, hæcque ex orci faucibus Deo annuente, feliciter fuit erepta, quæ antea ſe præparaverat ad mortem jamjam imminentem.

OBSERVATIO XCVI.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII,

De

Iliaca paſſione ex nimio pyrorum eſu.

VIrgo quædam annorum 32. ſatis robuſta maximam pyrorum quantitatem edidit, ex quorum conſumtione in obſtructionem alvi ſextiduanam incidit, quam nemini ex pudicitia intempeſtiva revelare voluit, donec ſeptimo die atrociſſima tormina circa umbilicum cum vomitu maximo fuit experta. Hæc tincturam meam bezoardicam antea non ſine commodo uſurpatam anxie deſiderat, cui die 23. Septembr. 1690. ad ℥iij. adhibito prius clyſtere aperiente ac carminativo non ſine ſingulari fructu uſurpandam dedi. Ut verò hoc malum maximè periculoſum penitus aufferretur die 24. Septembris Eſſentiam corticum pomorum de Sina non ſatis hîc loci commendandam illi cum tinctura noſtra bezoardica per mixtam adhibui, quæ tormina maxima tam feliciter diſſipavit, ut ſe penitus eſſe ſanam judicaret, nilque remedii ulterius eſſe opus diceret. Cui nil niſi pulverem præcipitantem Rolfincii ſeu antiphthiſicum cum tinctura roſarum papaverina in cerevifia uſurpanda ad viſcerum æſtum penitus

extirpandum præſcripſi, quibus adhibitis feliciter ſanitatem recuperavit priſtinam, Deoq; maximas perſolvit gratias.

OBSERVATIO XCVII.

Dn. D. JOH GEORGII GRÜBELII,

De

Mania ex ſpiritus vini juniperini ejusque olei abuſu nimio.

VIr robuſtiſſimus annorum 45. in ſpiritu vini juniperino deſtillando occupatus ſuumque in hoc victum quærens amictumque, illius maximam aſſumit copiam, ex eo autem caput obſtupefactum debilitatumque ſentit, neſciens, quô remediô priſtinam ſuam recuperaret ſanitatem. Tandem oleum juniperinum ut remedium domeſticum & caput confortans optimum arripiens ſibique hoc modo optimè conſulere confidens, in majorem ſe præcipitavit perniciem, (ad uncias enim duas præter propter olei juniperini aſſumſerat) dum pro ſanitate maniam, & pro ſana ratione maximum ſibi comparavit delirium, adeò, ut paſtorem ad illum in hoc ſtatu periculoſo vocatum enecare fuerit conatus. Ad hunc ergò vocatus, ſtatim ei venam ſecandam eſſe duxi ad lipothymiam usque, more majorum, quibus alias hac in re minimè aſſentio, ob cauſam tamen ſtimulantem & fervorem ſanguinis maximum hanc maximè neceſſariam eſſe judicavi, quæ optatum attulit effectum, adeò, ut paucis potionibus alterantibus & præcipitantibus adhibitis & epithemat. extra applicatis redierit ſana ratio mentisque caligo fuerit feliciter depulſa.

OB-

OBSERVATIO XCVIII.
Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII,
De
Dyſenteria indolente non lethali.

NObilis quidam vir & J. U. Doctor, aliàs gracilis & cui cutis vix oſſibus hærebat, annorum 58. die 20. Julii 1690. hîc Dreſdæ dyſenteria afficitur indolente, quam ob virium conſtantiam & appetitum permanentem initiò parum curavit, poſtea verò ne negligeret die 21. Julii ſuum ad ſe medicum poſtulavit, & illius conſilium rogavit, qui varia illi pro hac transmiſit remedia, ſuaque in hoc malo non denegavit ſpecifica, quia amici erant & ſanguinitate maximè conjuncti. His verò omnibus irritis & incaſſum adhibitis d. 24. Julii meum implorat auxilium, ſtatumque morbi ob corporis ſui nimiam ſiccitatem partim, partim ob doloris abſentiam hoc in affectu aliàs minimè conſuetam non negligendum eſſe putavit, non obſtante, quod vires videantur adhuc eſſe validæ, appetitus non penitus proſtratus, ſomnusque non planè abolitus, cum tamen ſedes jam tum ſine ullis torminibus & cum ſanguine permixtas habuerit aliquot octoginta, ex quibus veræ dyſenteriæ ſigna pateſcerent. Hujus verò pulſum attingens febrem inſuper continuam huic malo conjunctam eſſe deprehendi, quæ ipſa febris majus vitæ periculum adeſſe, huncque morbum aliquid monſtri alere indicabat, probè in hoc reminiſcens, quod viri de re medica meritiſſimi Dn. D. Bartholinus & Dn. D. Wedelius jamdiu easdem dyſenterias indolentes obſervaverint eſſe lethales, nullumque de hoc malo fuiſſe liberatum tàm ob malignitatem maximam, quàm ob gangrænoſa viſcera, quæ in hoc patiente hernioſo aliàs & maximè ſcorbutico ſuſpicari non erat diffi-

cile. Hunc ergò, ne afflictionem adderem afflicto, bono ut eſſet animo ſum allocutus, curamque eò maximè dirigendam eſſe dixi, ut unô oculô febris conſideretur malignitas, alterô ut alvi fluxus impediretur cruentus, quod utrumque Deo benedicente, ſequentibus efficere medicamentis ſperarem, & quidem pulveribus duobus atque tinctura cordiali confortante:

℞. Pulver. Pannon. rubr. ℈ij.
Terr. Jappon. gran. maſtich. an. ℈ß. M. Divid. in 2. part. æq. in aqu. tormentillæ ſumendas.

℞. Eſſent. tormentill. Tinct. corall temper. an ʒj.
lapid. bez. or. ʒß. M. Dentur guttæ 33. una hora ante menſam.

His uſurpatis ſtatim remiſit febris maligna, fluxusque alvi adeò fuit moderatus, ut uno die vix duas vel tres habuerit ſedes, quæ ſymptomata deinde ſequenti potione cordiali fuerunt penitus ablata:

℞. Aqu. cordial. Saxon. ℥ij. aqu. maſtich. compoſ. menth. c. vin. an. ℥j. Tinct. cinam. flor. tunic. an. ʒij. Spir. maſtich ʒj. Confect. alcherm. incompl. ʒj. Sirup. de corall. acetoſ. citri an. ʒiij. M.

De qua per intervalla dentur cochlearia ij. quibus aſſumptis ſucceſſivè hic deſperatus patiens præter omnium opinionem fuit Deo benedicente, feliciter reſtitutus.

SCHOLIUM.

QUod omnes dyſenteriæ indolentes ſint lethales, ex hoc minimè apparet, ſed hic potius habere locum illud adagium: Nulla regula eſt ſine exceptione, ſtatuendum eſt. Neque ſemper gangrænam in inteſtinis dyſentericorum indolentium eſſe præſumendam ſequitur. Hæc enim aut erit inchoata, aut perfecta. Si eſt perfecta ſeu ſphacelus, non tam facilè cedet remediis, ſiquidem pars emortua non poteſt vivificari, ſed Enſe reſcindendum eſt, ne pars ſincera trahatur.

Hac

Hac etiam ratione Hippocratis locus l. 2. Epidem. com. 6. t. 25. ubi: καὶ δυσεντερίη ἄνευ ὀδόνης & dyſenteria indolorifica ſemper veritati reſponderet & nunquam eſſet curabilis, quod fortaſſe ita contigit in illis quadringenis dyſentericis, quos omnes ſine ullo dolore ad extremum halitum obſervavit Danorum ſidus Thomas Bartholinus Anno 1669. cui conſentit decus Jenenſe D. D. Wedelius qui eodem annô pluribus in ægris dyſenterias obſervavit indolentes, qui ab ipſo invaſionis momento ne de minimo dolore fuerunt conqueſti, ſanguinolenta tamen omnes excreverunt. Et licet hi viſi fuerint mitius ægrotare citiusque evadere, omnes tamen diem obierunt ſupremum, utut generoſis juvati bezoardicis atque ſpecificis, quod in variis hic Dreſdæ quoque anno 1690. fuit obſervatum ab aliis practicis, in quibus ob morbi vehementiam & inteſtinorum debilitatem calor nativus inpatientibus his potuit extingui, ſicque prædicta gangræna facilè generari. Si gangræna eſt in fieri, & inchoata, aliquem doloris ſenſum ut patientes percipiant neceſſum eſt, quia calor nativus nondum plane eſt extinctus. Jam verò neque jam ſuperiores dicti patientes, neque vir ſupra nominatus talem unquam per ſenſerunt dolorem; Ergo in illis non fuit gangræna inchoata ſed perfecta, in quo ultimo tamen non potuit talis eſſe, quia hic ſanitati priſtinæ fuit reſtitutus. Malignitatem ergò majorem in hoc viro adfuiſſe merito concludendum eſt, quod tamen aliorum judiciis ſanioribus merito decidendum relinquimus.

(Dreſdâ Auguſtam Vindel. d. 1. Octobr. Anno 1696. miſſæ.)

OBSERVATIO XCIX.

DN. D. JOHANNIS GEORGII KEYSERI.

De Verme in Saxo reperto, & nucibus verminoſis.

IN duro aliquo Saxo, quales in fluminibus reperiuntur, duarum circiter librarum pondus æquante, cum in duas

partes diſrumperetur, vermem vivum, album, ſimilem illis, qui in Thuringia Engerlinge / in Franconia Flachs-würme vocantur, inveni, cavitate, quæ in ipſo ſaxi medio viſebatur, non majori exiſtente, quàm quæ vermi continendo exactè quadrabat, nullâ tamen exterius viâ vel foramine adparente, per quod inſectum illud intrare potuiſſet.

In duabus nucibus juglandibus, præter carioſum pulverem, vermes, quales in avellanis frequenter hoſpitari ſolent, nucleo omni conſumto, obſervavi, cum tamen nullibi foramen aut veſtigium, per quod vermes penetraſſe credi potuiſſet, in cortice adpareret, ſecus ac in avellanis occurrere conſuevit.

(*Miſſa Saalfeldiâ Auguſtam Vind. d. 12. Octob. Anno 1696.*)

SCHOLIUM.

QUod de Piſcibus in lapidibus reperiundis olim *L. Annæus Seneca libr. 3. quæſt. natur. cap. 17.* ſcribit: *multa hoc loco tibi in mentem venient, quæ urbanè in re incredibili fabulam dices: non cum retibus aliquem, aut cum hamis, ſed cum dolabra ire piſcatum:* idem fortè judicium vermis etiam hic Saxo incluſus, apud aliquos experietur, ut fabuloſus cenſeatur. Quibus tamen tot alia de rubetis, ſerpentibus, cochleis, & inprimis piſcibus in lapidibus inventis exempla, à plurimis fide dignis Scriptoribus, quorum aliquot beat. noſter *D. D. Joh. Laurentius Bauſchius in app. Schediasm. de ætite* recenſuit, producta contradicunt. Et petrificantes aquas ſi conſiderare quis velit, quarum ex. gr. aliquot in Germania, Anglia, Italia & Gallia αὐτόπτης adducit *Ol. Borrichius* in *Act. med. Hafn. Barthol. vol. 5. obſ. 81.* non difficile ipſi erit concipere, quomodo vermiculus talis aquæ immerſus lapideâ cruſtâ obduci queat. Verùm magis clarum illud evadet, ubi generationem ſilicum ex materia aliqua molliuſcula perpendere libet. *Gaſſendus* etenim de *Piereskio* refert, ipſum tempore æſtivo lavare ſe ſolitum in quadam ex minoribus Rhodani rivulis

vulis, ſequentem hanc obſervationem feciſſe: deprehendit nempe aliquando fundum, quod aliàs æquabile & molliusſculum obſervârat, induruiſſe in globulos, moleculasque, qualia ova ſunt, cortice detracto, ubi coctiora fuerint. Id demiratus, & collegit, & detulit aliquod domum, ut Præceptori oſtenderet, & facti cauſam ſciſcitaretur. Miraculum verò adauctum, ubi poſt dies non ita multos, cum rediiſſet ad fluvium, deprehendit moleculas induruiſſe in fluviatiles lapides, idemque etiam obſervavit contigiſſe iis, quos aſſervabat repoſitas domi; quæ ipſa, cum pluribus aliis huc facientibus Ill. *Robertus Boyle* in *hiſt. fluid. & firmit. ſect. 69. &c.* etiam recenſuit. Facilè autem vermis in molliusculum ejusmodi lutum, ſemine petroſo turgidum illabi, ibique incarcerari potuit: quod *Jo. Bapt. Helmontius tract. de aqua 5. q.* de piſcibus foſſilibus agens, fundorum balſamo condiri, non ineleganter vocat. Majorem difficultatem ſuperſtes in verme, absque nutrimento, vita parere videtur, inprimis cum per longum temporis ſpatium in carcere hoc probabiliter idem fuerit detentus, dum ſimilia ſaxa ſenſim creſcere & incrementum capere credibile eſt. Quia tamen vermis ſuccus nutritius & vitalis viſcidior ac frigidior ſicque ad motum tardior exſiſtit, eò minùs diſſipationi obnoxius, & conſequenter reparationis celerioris non adeo indigus eſſe poteſt; præſertim cum ambiens undique ſaxum aëris externi deprædatoriæ actioni reſiſtere, ac ita liquoris vitalis, per tranſpirationem quæ inducitur, reſolutionem impedire valuerit, vermisque in ſaxeo hoc ſepulchro inſtar mortui delituerit; donec diffracto lapide, novum aëris impetum expertus, ab agitatis inde vitalibus ſuccis, denuò ſe movere vitæque indicia ſic præbere potuit. Neque aliud quid hîc eveniſſe puto, quàm quod in hyemali inſectorum latitatione accidit, ubi externo frigore circumſtante, motus in eis ſiſtitur, ut mortuorum inſtar ſe habeant, occultamque omnino vitam agant, donec à calore aëris externo redeunte, commotæ in eis fluidorum particulæ novam quaſi vitam inſpirant.

Vermes autem in nucibus juglandibus deprehenſos, facto alicubi, in cortice adhuc tenero & immaturo, foramine, ab extra rodendo penetraſſe, nullus dubito; quod tamen vulnus ex tranſſudante, per arroſas in ſucculento & molli cortice tubulos, liquore

homo-

homogeneo rurſus conſolidari ſicque ejus veſtigium obliterari potuit.

(*L. Schröck*)

OBSERVATIO C.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

De

Vino lithargyriato.

SImul ac audivi, quibusdam in locis Sueviæ, Württenbergiæ &c. innotuiſſe, vinum à quibusdam mali lucri cupidis lithargyrio adulteratum, plures inecuiſſe, partibus meis deeſſe nolui, quin non eâ, quæ elapſo anno 1695. deſimili vino lithargyriato obſervavi.

Vagabatur nequiſſima quædam muliercula in hiſce partibus, arcanumque quoddam, vinum etiam aceſcens dulcificandi, ſaporemque gratum conciliandi, ſe habere jactitabat, quo in Württenbergia caupones cereviſiam corrigerent aceſcentem, inque gratum potum transformarent; Eluſa eſt multis quidem in locis, at, ut fit, etiam tandem nonnullibi aſſenſum obtinuit, arcanum autem verſabatur ciciter in hoc: Sumſit quantitatem (neſcio tamen quam) lithargyrii, commiſcuit cum bolo communi, quam mixturam deinde incoxit vino, coctamque addidit reliquo in doliis vino, unde, ut ipſe notavi, aliqualis dulcor (mihi tamen nauſeoſus) conciliabatur, colorque gratior adveniebat, at bibentibus, quorum plurimi erant, ſequentia eveniebant ſymptomata; nimirum: Omnes quotquot biberunt conſtrictionem gulæ & compreſſionem, dolorem ac ulce-

roſam diſpoſitionem (ut ſibi ipſis videbatur) ventriculi ac præcordiorum patiebantur, quibus acceſſit, neſcio quæ colica & circa ventriculum & circa umbilicum, hinc & excrementa in ſcybala cogebantur, conquerebantur mul. toties de flatibus moleſtis, qui tamen nec ſurſum nec deorſum efflabantur, excepit priora ſymptomata vehemens & inanis tàm dejiciendi, quàm urinandi conatus & teneſmus, urina penes tincta erat ac continuò turbabatur,; pulſus erat durus & tardus, æqualis tamen, flaveſcebat albugo oculorum, genæ ſolæ rubebant, facies cætera virorem judaicum præſeferebat, ſicceſcebat os, ac vomituriebant, anxiique inſigniter toto temporis decurſu erant, quam anxietatem adauxit inſignis & horrida cordis palpitatio, in mulieribus menſes tamen fluxère: duravit malum ſæpe ad tres & plures ſeptimanas, primis autem temporibus malum patientes graviſſime affligebat, præſertim præcordia comprimendo, in qua exacerbatione nimia nonnunquam ſubſultus tendinum tangendo pulſum obſervavi; Mortuus, licèt ad triginta ſimiles tractarim, nemo eſt, excepta unica perſona, quæ præter ſpem meam convulſionibus fatis ceſſit.

SCHOLIUM.

RAra utique eſt hæc obſervatio, cùm, quantùm mihi in mentem venit, hactenus nunquam niſi moderno tempore quidpiam tale apud Authores obſervatum fuiſſe, annotetur, memini equidem me à piè defuncto *D. Wepfero* ſeniore audiviſſe, practicatum hoc de cereviſia aceſcente à multis nebulonibus cauponibus, at de auxiliis altè ſiluit. *Avicenna* lib. 4to in ſumma prima de venenis congelatorum ex mineris, & aliis ſimilia ferè lithargyrio limaturæque plumbi adſcribit ſymptomata, at ſolum lithargyrio in ſubſtantia aſſumpto: *Paulus de Sorbaith*, utique eò hoc ipſo Avicenna lithargyrio ſtomachi gravitatem cum torminibus invehere, alvum & urinam ſupprimere, anhelitumque impedire, imò & ſuffoçare attribuit: Eadem repetit in ſpeculo artis me-

dicæ Hippocratico cap. 25. *Andreas Cæſalpinus:* penès præſcribunt hi vomitum, clyſmata ex hydromelite, caricas, mel, piper, columbarum agreſtium ſtercora, ſemen apii, myrrham, imò etiam *Avicenna* ſex Kirat ſcammoneæ in aqua mellis exhibet, at fateor à me, ſimilia plura incaſſum adhibita fuiſſe imò malum in deteriùs deturbâſſe: Judicio ſanè in his novis Emergentiis opus eſt, & quidem practico, ſed quod fundatum ſit in judicio ejus theoretico, id eſt, in accurata inventione & artificioſa applicatione mediorum, ſimiles novos caſus curandi, quare non immeritò *Paulus Ammannus* in ſua Paræneſi de inſtitionibus medicis lib. 5. p. 1. ſect. 1. c. 1. §. 1. ait: Methodus medendi non ex libris addiſcitur, ſed profluit omnis ex Judicio eruditi Medici; ex libris quidem diſcitur generalis methodus curandi hominem, ſed non individua (dico & ego non quemlibet affectum) *Galenus* certè ſuam methodum ex proprio Judicio hauſit, ſi hoc licuit illi, cur non & aliis? ex hac ipſa cauſa feliciſſimus *Ettmüllerus* Judicioſum Medicum longè majoris æſtimat, quam memoriâ etiam excellentiſſimâ præditum alium, quippe Judicioſus propter caſuum in praxi varietatem & circumſtantiarum inextricabiles nodos morborumque ſubinde novorum copioſum proventum nova plane ex theoria generali ſua hauſta, mentis acie penetrat, applicat, & longè feliciùs (quia cum Judicio) praxin ſuam exercet; e contra garrulus non niſi viſa aut audita lallat ad inſolita vel ſtupet, vel quid pro quo blaterat, ſuosque merè Empyricè auf ein Gerathwohl curat: quod autem judicium, & an cum Judicio in novo hoc emergente caſu eruerim, hic ſiſto ac communico, dijudicandumque artis Apollineæ Proceribus ſubmitto, eſt autem hoc.

Poſtquam memorata, ſatisq; horrenda ſymptomata perſpexi, expertúsque fui, omnia illa ab hac mixtura lithargyrii & boli vino incoctorum infuſorumque procedere, mox in mentem mihi venit, reverà tanta accidentia, non ab ipſo lithargyrio in ſubſtantia ſumpto, ſed potiùs ab ejus ſolutione dependere, ſolutionem autem hanc conſiſtere revera in impprægnatione vini à ſaturni vitriolo, quod alii ſaccharum ob dulcorem appellant, ſed quod potiùs, ut demonſtro in tractatulo meo de aquis mineralibus ſalubribus, Vitriolum ſaturni eſt, nam & acetoſis paratur, & Oleo tartari per deliquiũ præcipitatur, ac eo præcipitato rurſus Saturnus ſecundùm artem, ſi proceſſeris, haberi poteſt, autumavi igitur non immerito totam tragœdiam à Vitriolo plumbi dependere: Econtra deterruit non nihil prima fronte ab hac mea cœpta opinione, dùm mihi in mentem venit Vitriolum hoc ſeu ſaccharum adeò in

quam-

quamplurimis affectibus decantari, ut non nihil dubitare cæperim, an judicium à me de hoc vino hauſtum, firmô ſtaret talô. At brevi erexi animum, confirmatúsque ex ſequentibus rationibus, poſthac nunquam amplius titubavi, nam primò omnes illi qui biberunt hoc de vino lithargyriato etſi cæteroquin bonâ uſi fuêre diætâ, infirmati fuêre, adeóque nulli alii cauſæ dira hæc mala adſcribere valui. Deinde, quô plùs de hoc vino & diutius biberunt, etiam gravius laborarunt, licet tamen rariſſimè decubuerint. Tertio etiam iis vel maximè remediis adjuti ſunt, quæ contra abuſum hujus ſaturnini ſacchari juvêre. Nunc rimemur ergò quare hoc plumbi vitriolum, quod aliàs in quamplurimis affectibus extollitur, tam dira intulerit ſymptomata? ad hoc autem ritè percipiendum præſuppono humores noſtros in corpore ſano in perpetuò, naturali tamen & debito fluore eſſe debere, quaſi in hoc præpediuntur, diverſa revera emergunt, & quidem ſæpe funeſta ſymptomata; ſic motum circulatorium ſanguinis ſufflaminatum ſequuntur ſyncopes & aſphyxiæ, extremorum frigus, affectus polypoſus in arteriis, mors; bilem ſtagnantem, Icterus, urinam remorantem, Hydrops, &c. adeoque humores in perpetuo, ſed debito motu perſiſtere debere, tam ex his quàm ex aliis in propatulo eſt, omnia autem illa, quæ motum hunc ſufflaminant, ſunt aut obſtruentia aut acida, viſcida, uno verbo frigida dicta, id eſt, quæ motum humorum cohibent. Quod autem vitriolum noſtrum inter frigida (non venena) propriè numeretur, provenit ab ejus Mercurio crudo (ex quo unà cum pauca ſulphuris & minima ſalis parte componitur) copioſo. Hinc & planetæ frigido ſaturno, à quo & denominationem ſumit, attribuitur; ſed non eſt, quod ipſi plumbo, cùm in ſubſtantia aſſumptum neutiquam fuerit, inhæreamus, ſed potius perſcrutemur, an ſupra dicta ſymptomata & qua ratione à memorato vino lithargyriato producta fuerint? ſentio autem omninò quod ita, nam cum ſaturnus ſingulariter acido ſolvatur, omne autem vinum præſertim noſtrum etiam Acronianum acido copioſo ſatis luxuriet, non ſolùm nullum dubium eſt, quin lithargyrium ſaturni ſoboles, coctura ſupra ignem facta ab acido vini ſatis penetratum & diſſolutum fuerit, quam ad diſſolutionem ipſe bolus admixtus præpedire non valuit, nec etiam quodpiam contribuit, hæc igitur ſolutio doliis infuſa, & reliquum vinum imprægnavit, vitriolo plumbi ſeſe magis per vinum diffundente & inquinante, quod non ſolùm ex aliqualiter exaltato vini colore, ſed & dulcore, ac etiam turbatione & præcipitatione per Oleum tartari per deliquium facta eluxit.

Quare cùm vinum ordinariè talia ſymptomata non produxerit, nec aliam tam dirorum accidentium cauſam ullo modo eruere potuerim, ita omnino concluſi ſæpius adducta ſymptomata huic vino ſolutione Vitrioli imprægnato omnino adſcribi debere, qua autem ratione nunc ventilandum eſt. Notum eſt vitriolum ſeu ſaccharum ſaturni, quemadmodum omnia reliqua vitriola componi ex ipſo metallo & acido, ſic cum aqua forti & luna fiunt cryſtalli vitriolisati, ſic ex marte cum ſpiritu vitrioli exurgit martis vitriolum, ſic etiam ex ſaturno & acido vel vino vel aceto vel ſpiritu vitrioli exurgit martis vitriolum, ſic etiam ex ſaturno & acido vel urina vel aceto vel ſpiritu vitrioli aut æruginis componitur ſaturni vitriolum ſeu ſaccharum nominatum. Conſtant ergo hæc vitriola ex acido & parte metallica, pars metallica verò in vitriolis per præcipitationem ab alcalinis factam in forma quadam magiſterii, ſiſtitur, at rurſus uti jam diximus, in priſtinum metallum, cujus vitriolum eſt, reduci poteſt. Jam ergo ratione noſtri vini ſolutione plumbi ſeu hujus vitrioli imprægnati, jure meritò eruere poſſumus illud, tam ob acidum auſterum occultum ſub dulcore nempe aliquali occultatum, quam ob ipſam partem metallicam contentam ſæpe memoratorum ſymptomatum authorem fuiſſe, quippe in ipſo ſtomacho ſucceſſivè motum periſtalticum cohibuit, hinc gravedo illa ventriculi accepit, quod poros glandularum ejusdem conſtrinxerit, adeoque tranſcolationem liquoris gaſtrici impedierit, hinc nullus aut exiguus aderat appetitus; in inteſtinis ductum quoque cholidochum oppilavit, hinc affectio quædam icterica ex laſſitudine membrorum, oculorumque flavedine &c. conſpicua evenit; illo ipſo etiam ſuccus pancreaticus auſteritatem ſimul & acerbitatem contraxit, inde perpetua affectio colica, ac cum ſimul motus periſtalticus quaſi ſuccubuerit, hinc & teneſmus ani, & ipſius veſicæ accuſabatur, hinc & ipſa excrementa in ſcybala ab acido auſtero cogebantur, præſertim cum & bilis clyſteriſationis ſuæ naturalis oblita fuerit, ex quo ipſo fonte particulis nempe ſulphureis in ſanguine reſtagnantibus urina tingebatur: vomituritio, ut & ex parte ipſa colica videbatur proveniſſe à nimia abſorptione muci ventriculi & inteſtinorum ex parte metallica ipſius vitrioli ſaturnini inducta, hincque etiam ſubſecuta ſatis forti interioris harum partium tunicæ aſperitate, quia partes ad doloroſas, & conſequenter convulſivas contractiones irritabantur. Deinde quia & multum ſanguinis motus circulatorius imminuebatur, non video eſſe, quod quæramus cur pulſus tam durus & tardus, ipſi autem patientes

tam

tam anxii fuerint, horridaque cordis palpitatio ſupervenerit? quæ re-ve a omnia motui ſanguinis ſufflaminato, ſanguinique ex parte circa præcordia coagulato adſcribi debent: ſolus uterus immunis ferè videbatur, cùm catamænia ſtatutis temporibus, imò nonnunquam anticipando fluxerint, cujus cauſa forte unica videtur eſſe, quod (cum chylus ſaturniſatus ſanguini commixtus cordique & ex hoc in pulmones illapſus fuerit) etiam facultas vitalis præ alia maximè afflicta, cùm & maximè contactu corporali ipſius vitrioli perculſa fuerit, hinc eſſe potuit, quod quædam adhuc tenuior pars ſanguinis, ſtato tempore excerni potuerit: In hoc caſu & ſpiritus vitales & animales Ecclypſin ſeu ſaltem magnam obtenebrationem paſſos eſſe, demonſtrarunt ſatis laſſitudo totius corporis & ineptitudo ad munia debita obeunda: Cur autem hæç ſolutio ſaturniſata, cùm tamen etiam ſaccharum ſaturni ad integrum ſcrupulum cum euphoria eximia à quibusdam exhibitum fuerit, adeo ſævierit? eſt, quòd in hoc vino nimium auſterum acidum fuerit, quod non nec forte ſatis ad intimiorem ſolutionem ſaturni extiterit, deinde etiam quia ipſum lithargyrium crudiſſimum inter omnia ſaturnina eſt, hinc ſciendum, quot quo fortius acidum & quo ſubtilius ſaturninum, eò ſecuriùs & gratius comparatur ſaccharum, quod experiri poteris, ſi minio tenerrimò ſaturnino affundis ſpiritum æruginis aut fortiſſimum acetum deſtillatum ſpiritu nitri non nihil acuatum, tunc ſolutio eximie dulceſcet, etſi ſecundum artem proceſſeris cryſtallos pellucidos, teneros, & maximi uſus ſecuriſſime intus exhibendos nanciſceris, quod ſolutione lithargyrii nunquam obtinebis, utpote, quæ ſemper ſub dulcedine aciditatem auſteram ritè guſtanti præ ſe fert, ut adeò non mirum noſtram vini ſolutionem adeò ſæviiſſe.

Prognoſticum abſolutè nullum formari potuit, ſed unicè attendendum erat ad ingruentia ſymptomata, quæ cum ſtatim ab initio mitigare ſtuduerim, nunquam, niſi, in illa quæ convulſionibus ultimum clauſit diem, in ſingularem furorem & exorbitantiam redacta fuerunt, haurienda tamen ſingulariter forent ex qualitatibus nimium mutatis, actionibus nimis imminutis, aut omninò abolitis, aut tandem ipſis excernendis nimium cohibitis, pulſuque plurimum præpedito, ac reſpiratione.

In cura ſingulariter attendi, ut aſperitas tam ventriculi, quòd interiorum viſcerum gelatinoſis ac occultè alcalinis v.g. gelatina C.C., eboris, caponum, & ſimilibus etiam C.C. philoſophico, terra ſigillata, ac variis mucilaginibus aufferrem. Secundo adhibui & ſuccinata &

cinnabarina, ut motum partium ſolidarum, periſtalticum ventriculi & inteſtinorum reſtituerem. Tertiò, ſingulariter propinavi ea, quæ vitriolum ſaturni præcipitarent in magiſterium,& ſic id miteſcere facerent, quâ fideliâ etiam quæſivi motum humorum imminutum in elatere ſuo reſtituere, idcircò frequentius propinavi ſalia alcalina tam volatilia, mucilaginoſis tamen ſemper obnupta, quàm fixa ſed occulta. Quarto denique ſtudui ſingulariter ſymptomatibus occurrere, hinc conſtipationi alvinæ occurri clyſteribus emollientibus, compreſſioni præcordiorum, medicatus ſum itidem abſorbentibus alcalinis, terreis, & inviſcantibus; externè adhibui maſtichina & tacamahacina, ac etiam inunctiones ex balſamis temperatioribus; colicæ ſuccurrebam jam dictis remediis diverſimodè immutatis, prout hoc vel illud ſymptoma magis urgebat: reſpirationi difficiliori curabam proſpici iis, quæ & glutinoſitatem ſanguinis ſolverent, & hinc ejus motum promoverent, quàm etiam quæ reſiduas pulmonales ab infarctione jam facta per attenuantia & reſolventia liberarent, atq; ſic cum reliquis proceſſi accidentibus, qui proceſſus ſapienti ex jam allatis clarè innoteſcet. Unicum eſt quod adhuc addere placet, quod tamen index inſinuatis facile erui poteſt, nempe, quòd ad præcavenda tam dira mala neceſſariò cognoſcere oporteat dolum hunc, quo ad fucanda taliter vina nebulones plurimi utuntur, qui tali modo detegi facillimè poteſt. Primo, vinum taliter fucatum nonnihil craſſius eſt. Secundo, colore quodam aliqualiter gratiori ſe commendat; Tertio, ſapore non nihil dulci, at exactius guſtanti multum nauſeoſo ſe ſiſtit; ac Quarto, quando aut lixivium commune ex cineribus paratum, aut ſolummodo aqua clara fervida cineribus cribratis affuſa & aliquamdiu ita ipſi inſiſtens per filtrum trajecta, aut ſpiritus urinæ volatilis, aut tandem ſolum oleum tartari per deliquium tali vino lithargyriato affundis, qua affuſione ſtatim hæc mixtura,& quidem ad ſtuporem craſſeſcet, & paulò poſt craſſiuſcula aliqua materia, ad fundum vitri præcipitabitur, reliquúsque liquor innatans, totus quantus & colore & ſapore immutabitur.

(Baſileâ Auguſtam Vind. per Nobil. Dn. D. J. J. Harderum Anno 1696, die 30. Octobr. miſſa.)

OB-

OBSERVATIO CI.

Dn. D. SYLV. SAMUEL. ANHORNII de HARTWISS

De Cura Dyſenteriæ epidemicæ.

DYſenteria quæ magnum civium noſtrorum ab aliquo tempore invaſit, & valde infantibus funeſta fuit, penitus remiſit. Opium omne punctum tulit, id granum unum pulveri radicis tormentillæ & catechu ſociatum, ac quovis trihorio exhibitum: In infantibus Eſſentiæ catechu partes iiij. cum Eſſentia opii Langel. part. j. junctæ, mira præſtiterunt: Potus ſingulorum fuit Decoctum radicis tormentillæ: Pauciſſimi rhabarbaro uſi ſunt: Plurimi tertio & quarto die convaluerunt: nonnulli cum magna oppreſſione correpti, vomitu reſtituti ſunt. Multis, etiam magni nominis Medicis, opiata in his & aliis morbis ſuſpectiſſima ſunt: non unico grano uſum ſe eſſe, dum praxin exercet, quam ſatis amplam habet, D. D. L. de ſe gloriatur; cujus methodo feminam nuper dyſentericam, infauſto ſucceſſu tractatam D. D. H. tandem prognoſtico reliquit, quam dein ego unâ nocte, nonniſi duabus doſibus ex pulv. catechu & terræ ſigill. an. ℈ß. cum opii correctiſſ. gr. j. feliciſſime reſtitui. Hoc miræ virtutis opium purificatiſſimum habet, quòd, dum ſpasmos inteſtinorum, ex quibus dolor & dejectiones mucoſæ atque cruentæ exoriuntur, blande coërcet, fæces ſinceræ ultrò prodeant, In infantibus pluribus & præſertim in unico filiolo Nob. D. H. F. mercatoris celeberr. præteritâ ſeptimanâ obſervavi, quotiescunque datum fuit aliquid de Tinctura catechu

techu Eſſentiâ opii ſociata, ſpasmos cum dejectionibus cruentis plures horas evanuiſſe, & fæces bonæ notæ prodiiſſe: in hoc verò filiolo, etiamſi vires cum appetitu alacriter redeant, dejectionesque colore & conſiſtentiâ naturales appareant, teneſmus nihilominus perdurat, qui non ſolùm fœcum alvinarum excretionem (quamvis hæc crebra non ſit) difficilem reddit, ſed ſimul etiam ad penis muſculos & corpora nervoſa provocato ſpirituum impetu, penem vehementer ac dolorificè erigit, lotium per vices validè expellit, & ſphincteres mox iterum conſtringit. Teneſmus quidem dyſenteriis non rarò ſupervenit, qui verò clyſmatibus unctuoſis & mucilaginoſis inſipidis, vel etiam fomentis & ſuffitibus facilè cedit; hic verò, dum fruſtranea hactenus fuerint, & ſpasmi indicia adſint, ſine dubio anodyna, ſpirituum in his partibus turgeſcentiam inhibentia, prudenter cæteris ſociata, aliquid valebunt. Omne in pauperibus dyſentericis præſtiti oleo olivarum cochleatim propinato, adultioribus cum lacte calente, infantibus per ſe, juxta pulverem ex radice tormentillæ cum opio, exhibito, & diligenter per tri- & quadrihoria pro neceſſitate continuato. Saccharatis acidis & quibuscunque conditis penitus interdixi, imò nec gargarismata dulcia conceſſi, quæ in me ipſo ante triennium vix ore hauſta, alvum moviſſe ſenſi. Oris ſiccitatem Vino rubro aquæ duabus tertiis diluto, abigendam juſſi.

(Sangallo Auguſtam Vind. d. 9. Novembr. Anno 1696. miſſa.)

OB-

OBSERVATIO CII.

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
De
Hæmorrhoidibus per vomitum rejectis.

HÆmorrhoides cœcas ab ex quiſitiſſimo omnium dolore furentes dixerunt Artis Filii, quas ob vehementiam ſuam DEUS Iſraelitis impiis, Devteron. 28. v. 27. comminatus eſt, & Philiſtæis, 1. Sam. 5. v. 9. in ipſiſſimam dedit pœnam, qui etiam pro ſubitaneâ horum dolorum liberatione ex ſuperſtitione & more gentilitio podices aureos, tanquam imaginem partis affectæ dono obtulerunt DEO vivo, Medico Medicorum. Oriuntur autem cœcæ Hæmorrhoides à vehementiſſimâ inflammatione inteſtini Recti, quando nimirum ab impeditâ ſanguinis per vaſa Hæmorrhoidalia circulatione ſanguis ſtagnat, ſtagnando tumorem & tumore ſphincterem podicis ità comprimit, ut flatuum nihil emittat, alvum cum inſigni pondere conſtipet, & dolorem ægris inferat intolerabilem, ac ſi illorum podices candenti ferro eſſent perforati. Sæpius fluentes ab incautè adhibitis Medicamentis abeunt in cœcas Hæmorrhoides, quod inter alias ex ſequenti videre licet obſervatione. Civis quidam Islebienſis C B. rite fluentibus quovis vere & Autumno Hæmorrhoidibus optimè ſe habuit per aliquot annos. Accidit autem, ut quodam tempore vernali, & quidem inſtante fluxu Hæmorrhoidali propter inappetentiam ventriculi, vomitorio, neſcio cujus conſilio, uſus ſit. Vomuit etiam, & per tres continuos dies ſanguinem rejecit nigerrimum, ſteterunt exinde Hæmorrhoides, fluentes, & illas exceperunt furentes, quas tunc temporis exter-

nis ſopivit lenientibus. Appropinquante verò Autumno, redeunt Hæmorrhoides furentes, cum inſigni præcordiorum anxietate, metu ſuffocationis & ſingultu moleſto, de quibus ſymtomatibus ut illum liberarem, à me petiit appropriata remedia. Ordinabam illi optima quævis, interna & externa, verùm ſine ullo levamine & effectu. Refugi itaque irritis omnibus aliis medicamentis, ipſâ ſic jubente Naturâ, ad vomitorium, quo dato ſanguinem craſſum & nigrum rurſus rejecit, evaneſcentibus non longè poſt cunctis ſymtomatibus. Quoties hinc Ver & Autumnus redeunt, & vir hic inſigne pondus in dorſo lumbisque ſentit; toties utitur vomitorio, & rejecto exinde ſanguine liberatur à prædictis affectibus &c.

OBSERVATIO CIII.

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.

De

Viro ab irâ muto reddito, & vomitorio reſtituto.

Piſtor quidem Islebienſis Johann Hacke ab alio concivi ad iram commotus, illicò cadit humi bos, ac ſi fulmine ſit tactus, nec ſignum vitalitatis præter pulſum debilem dat ullum. Accerſitus hinc ad illum, admovebam naribus Spir. Sal. Ammon. volat. Clyſteremque applicandum ordinabam, unde etiam paululum reſpirabat, cœtera, peregrè abiens commendabam Chirurgo, qui conſilio alterius Medici uſus Venæſectione, cephalicis confortativis aliisque quamplurimis Medicamentis, nullo tamen ſucceſſu, dum æger extra ſe poſitus in quintum usque diem nullum

 inter-

interrogantibus reddidit verbum. Redux domi de novo conſultus, propinabam illi vomitorium, à cujus etiam uſu non ſola vox, ſed & ſanitas rediit priſtina &c.

OBSERVATIO CIV.

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.

De

Pene & teſticulis intra cavum Abdominis lateſcentibus & percuſſo podice in publicum prodeuntibus.

Annotatas quidem legimus obſervationes: In quibusdam maſculis, tùm penem, tùm teſticulos intra cavum Abdominis latuiſſe, & pubertatis tempore, vel Naturæ quodam conatu, vel accedente aliquo motu violento, prorupiſſe in lucem: Aſt obſervationes has ſupera omnes illa, quæ ante aliquot annos Halæ Magdeburgicæ contigit, cujus me Advocatus quidam ejusdem loci non infimus, participem fecit ſequentibus verbis. Nuper, inquit, Ancilla ruſtica ex vicino pago Trotta, me convenit, vehementerque petiit, ut defenſor ipſius ſtarem parte, cum ex actione rei in rem ab opilione quodam gravida ſit facta. Petitis Ego ejus ſatisfacturus, ſtupratorem in Conſiſtorio ad contrahendum matrimonium urgebam. Apparebat, qui adeſſe erat juſſus, nullo ſtipatus defenſore: Impotens ſum, dicebat, & membris careo, quibus viri gaudere ſolent, hinc inviſus pudicitiæ: Nîque verbis meis fides habeatur ventrem ad inſpiciendum denudabo. Inſpectis itaque genitalibus, pronunciabatur à Chirurgo & idem, qui præter fiſſuram magnam nullum penitùs penem exteriùs

 eſſe

eſſe conſpicuum in interiori verò hujus fiſſuræ cavitate excreſcentiam ſaltem genitalia aliquo modo repræſentantem apparere referebat. Hinc jurè opilio abſolvebatur innocens, Nos verò actione injuriarum tenebamur meritò: Cum in corpore juris l. 2. H. de Ædil. jam dudum ſit deciſum: Illum eſſe morboſum, & ad generandum planè impotentem, cui tam neceſſaria pars corporis penitùs abſit. Et juxta mentem Riolani, aliorumque Medicorum: In divortiis omnes illos viros eſſe declarandos impotentes, quibus genitalia, validiſſimè etiam intra Abdomen ſcateant.

Iratus hinc Ego meretrici, pergit Advocatus, gravibus illam verbis compellabam: quod Impotentem ſine datâ causâ de ingravidatione accuſaverit. Eſt meus hic, reſpondebat meretricula ex pudore diu hæſitabunda, omnium bipedum nequiſſimus, hoc enim dolo & me decepit miſeram, cum verbis ipſoque rerum teſtimonio Hermaphroditum ſe diceret & mutilus me ab initio comprimeret, hinc ex hac ratione commota, datâ quavis occaſione corporis mei uſum illi concedebam pati apta nata. Aderat autem aliquando in horto quodam mecum ſolus, ubi detruſo priùs podice in arborem, virili me membro titillabat, quâ poſtea dulcedine ineſcata, toties illius podicem, compreſſâ manu feriebam, quoties coire deſiderabamus, à quovis enim podicis ictu tota ſuppellex prodibat in publicum ſtrenuè parata ad ſua officia exequenda, exſatiata verò libidine contrahebatur membrum & rurſus abſcondebatur in cavitatem dictæ fiſſuræ. Auditis his Opilio, notabiliter expallebat, quamvis palleat ſemper, & confuſis tremuliſque verbis ingerebat. Negare quidem penitùs non poſſum, quod ſolus cum ſolâ ſæpè habitaverim, & laſcivum femori ſuppoſuerim femur, ſed ſemper

Trun-

Truncus iners jacui ſpecies & inutile lignum,
Nec ſatis exactum eſt, corpus an umbra forem.

Forſitan tertius quidam intervenit, qui meliùs circa genitalia conformatus fuit ac Ego, & fecit, quod mihi Natura negavit. Ego verò, pergit advocatus, hâc objectione non contentus, Chirurgum denuò ad inſpicienda genitalia cogebam, quique mandato citiùs ad novam exercendam praxin pronus aderat, & exoptatiſſimo ſucceſſu compreſſam manum natibus opilionis ità applicabat, ut notarius unà cum teſtibus proſiliret in publicum, & virilitatem ſtupratoris atteſtaretur in forma probante.

OBSERVATIO CV.

D. D. AMBROSII STEGMANNI.

De

Infante ſtante pene in lucem edito.

NOn ſimplici vice meis vidi in demortuis erectionem penis adhuc integram, ejusmodi autem phænomenon in infante recens nato obſervavi nunquam. Faciebam nuper illuſtri puerulo nondum 2. menſes nato medicinam, cujus uterque teſticulus ad magnitudinem nucis juglandis excorticatæ intumuerat, quoties hinc ejus ſcrotum Ol. Cham. rom. (quod in hoc affectu præſentiſſimum remedium) illinebatur, toties & penis extra ordinem magnus & inflatus mirum in modum erigebatur. Mater, obſtetrix, aliæque adſtantes ſanctè aſſerebant: Rigiditatem ejusmodi in puerulo recens nato & primo lavacro abluto, jam annotatam fuiſſe. Unde autem erectio membri in tener-

rimo hoc corpore provenerit? mirandum potius, quàm rimandum penè dixerim phœnomenon: Erectionem penis quamvis dependere à motu mixto, ex Animali nimirum & naturali, nec niſi à laſcivis cogitationibus & ſufficiente humore ſpirituoſo exiſtere, plurimi dicunt Phyſici, Foreſtus l. 20. obſ. 9. Quare in demortuis quibusdam membri virilis rigiditas non ſimul emoriatur, hanc reddit rationem: Quòd præter victum calidum & humidum à turpibus deſideriis non ceſſaverint illi. Quis autem quæſo laſcivas cogitationes in tenerrima ejusmodi ætate, & infante recens nato accuſet; Certè nullus: Senſus enim omnis in infantibus obtuſus, cogitatio in illis nulla turpis deſiderii recordatio præſupponenda. Humorem ſpirituoſum quod attinet, nec is genitalia tenelli pueruli irrigare aptus natus eſt, qui rarò ante 14. annum, nî malitia ſuppleverit ætatem, prurit. Propius metam currunt, qui flatibus hanc membri extraordinariam erectionem adſcribunt. Nam flatus ſoli ſufficiunt erigere membrum virile, illiusque magnitudinem p. n. augere, quas etiam in noſtro puerulo, & in ſenibus moribundis, demortuisque accuſo. Abſit enim, ut ſuſpicio cadat in bonos viros, & moribundos laſcivos dicamus, cum piis viris ſæpè hoc acciderit phænomenon. Flatus autem & flatulenta, quid veneri ciendæ conferant, conſulantur Galen. de ſimpl. med. l. 5. Schröder. pharmac. l. 1. c. 30. p. 75. Spigel. Iſagog. herb. p. 149. Macaſ. Promptuar, Med. p. 49. Wedel Amœn. Med. p. 478. it. Phyſic. Reform. p. 564. & Patholog. Dogm. p. 206 &c. Hinc & Critici Pythagoræ illud: Fabis abſtineto: explicant, ac ſi fabæ ob flatulentiam ſuam venerem, quam Schola Pythagorica ſummo ſtudio averſata fuit, & idem adhuc hodiè Bramines Jndorum obſervant, ſtimulent. vid. Eraſm. Chil. 1. Cent. 1. p. 28. Brulius l. 1. Hiſt. Peruan, c. 2. Athen. l. 2. c. 7. Sic & Judæi quidam exiſtimant:

Fru-

Fructum arboris in Paradyſo vetitæ fuiſſe aphrodiſiacum, atque ab ipſius eſu Evam gonorrhæa infectam, & punitam, de quo Saubertus in Comment. Rabbin. ſuper primam Paraſcham ſ. ſectionem Pentateuchi p. 41. ex Toledoth JiZchak ſequentia fabulatur: Excuſavit ſe Adam apud DEUM: Vetuiſti mihi, ne comederem de arbore ſcientiæ, antequam haberem uxorem (Arbor enim ſcientiæ excitat concupiſcentiam malam ad amorem mulierum) quamobrem cum eſſem adhuc cœlebs, rectè vetuiſti, ne comederem de ligno ſcientiæ, ut caveres, ne libidine accenderer ad affectum malum. Quoniam verò dediſti mihi conjugem, præceptum eſt generare liberos: Idcircò comedi, quia uxorem habeo, idcircò dedit illa mihi, ut libidine in ipſam accenderer. vid. Andr. Acoluthi Tract. de aqu. amar. Zelotyp. in Prooem. p. 8. 9. & c. 1. §. 10. p. 34. & 35. &c. Flatus enim fermentationem humoribus inducunt & ſpiritus inflant. Hinc & Scaliger Exercit. 175. c. 2. Eunuchis penem flatu turgeri ſine ſemine ſcribit. Num quid laſcivia Matris extraordinaria contribuerit erectioni huic infantili, judicio doctiorum permittam. Parens enim illuſtris ſecretò mihi retulit: Uxorem à prima ad ultimam geſtationis diem extra modum veneream fuiſſe, nec unquam ſatiatam receſſiſſe, inſuperque continuis flatibus fuiſſe vexatam, quo forſitan factum, ut illa cum ſanguine flatuoſo ſemen acre ſpiritûoſum fœtui dederit in nutrimentum.

OBSERVATIO CVI.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI,
De
Saliva Infantis corroſiva.

NOvi unum alterumque Alchymicum, qui menſtruum, vel ſolvens catholicum ex ſaliva ſibi promittunt, quâ

cum

cum non ſolum ſanguinem humanum in famoſum Philoſophorum lapidem mutare, ſed & quævis metalla radicaliter ſolvere credunt. Aſt hæc ſomnia quivis prudens meritò ridet. Audit quidem ſaliva menſtruum univerſale microcoſmicum, utpote quæ particulis ſuis ſalinis ſpirituoſis ſulphureis à calore vitali in actum deductis, nihil indiſſolutum mittit, quod proportionatum eſt corpori, ut facilè hinc alimenta fermententur, digerantur & feliciùs concoquantur. Inſuper, quòd Aurum cum rutilante eximio noſtro ſanguine videatur ſympathiam & familiaritem indicare, analogiam potiùs, quam veritatem phyſicam ſapit. Lubens etiam concedo: Quòd Saliva ob ſal. volatile, ſeu Mercurificans quod vocant, & ſulphur ſuum viſcoſum in liquorem rubicundulum poſſit verti. Num verò menſtruum univerſale metalla ſolvens ex ſaliva ſit ſperandum, credat quis velit, cras ego, hodiè non. Cum ſaliva, Experientiâ teſte, nec ſufficit Mercurium vivum mortificare, quia ſolummodo viſcedine ſuâ particulas illius disgregat, exutus enim Mercurius ſalivali humiditate, totus in ſe redit, & vivus exſurgit. Poteſt quidem Saliva in ſtatu morboſo & præter naturali in tantam aciditatem verti, ut etiam oſſa corrodere apta nata ſit, veluti in morbo gallico &c. infectis non ſimplici vice obſervatum eſt. Num verò ejusmodi acida & corroſiva Saliva ad metalla ſolvenda accommodata ſit, experientiâ deſtituor, ſi foret: miſerrimi hi ægri ter quaterque felices dicendi, nec Adeptorum nomine indigni. Ejusmodi Salivam ſalino acidam & ſummè corroſivam in infante Islebienſi, in cœteris optimè ſano & ex parentibus ſanis & vegetis nato, non ità pridem obſervavi. Applicatus enim hic puerulus altero, poſt excluſionem die, mammillis maternis, adeò exulceravit illas, ut mater ob exquiſitiſſimum dolorem ad lactandum non longè poſt inepta extiterit. Quod infortunium adhuc

6. aliæ

6. aliæ nutrices una poſt alteram expertæ ſunt, quarum ad unam omnium mammillæ ità quoque fuêre exulceratæ, ut nulla ultra tertium diem infantem lactare ſufficiens fuerit. Et quod mirandum, in Infante, nullum ullius exulcerationis veſtigium apparuit. Vocatus in conſilium lene vomitorium ordinabam puerulo, quo dato materiam æris viridis non abſimilem vitriolici ſaporis & odoris copioſiſſimam vomuit, qualem materiam, poſt 3. dies reiterato vomitorio rejecit adhuc ſemel, poſthæc diluentia, antiſcorbutica laxantibus intermixtis infanti propinabam, à quibus brevi ſaliva in dulciſſimam non porrò mamillas nutricis exulcerantem, mutabatur.

OBSERVATIO CVII.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI,
De
Herniis ex forti ſuctione mammillarum ortis.

Cum nuper ad infantem illuſtrem paſſione Iliacâ ex Hernia ſcrotali laborantem vocarer, ſecretò mihi aperiebatur ex forti ſuctione mammillarum Herniam, paſſionem verò Iliacam ab aëre frigido extitiſſe. Menſis jam agitur decimus, referebat Mater illuſtris, quo puerulus hic ex me naſcebatur optimè ſanus, cui, cum mammillas meas papillis planè carentes (denudato enim corpore, maculæ rubræ ſolummodò loco verarum papillarum in mammillis legitimè alias conſtitutis conſpiciebantur) porrigere nequirem, nolens dolens infantem chariſſimum nutricibus mercenariis, & quidem per 4. menſium ſpatium 7. exponere cogebar, pertæſa hinc peſſimæ hujus farinæ hominibus, pulmentis, juſculis ex cereviſia & lacte coctis, aliiſque alimentis accommodatis infantem alere decernebam. Amita verô mea 17 præ-

ter propter annorum, jam num mecum habitans, ejulatûs infantilis juſtè miſerta, infantem clandeſtinò mammillis ſuis ſororiantibus applicavit, ex quibus quidem puerulus ſufficiens lac elicuit, Herniam verò, proh dolor! quam vides accerſivit graviſſimam, & brevi ex Ileo lethalem. Lac ex virginis mammillis expreſſum, exquiſitè erat coctum, legitimè alteratum, album & copioſiſſimum. Idem fatum, & Hernias ex aridarum vetularum mammillarum ſuctione ortas obſervavi adhuc in 2. aliis puerulis. Et idem olim in puerulo Schurchiano h. l. à vetula 66. annos nata lactato, annotatum eſt à Medicis Islebienſibus. Quòd verò lac in mammillis virginum, illæsâ ſua virginitate, poſſit generari, jamdum in ſcholis Medicis deciſum: Num verò ejusmodi lac ſit verum, bonum & accommodatum alendo infanti, adhuc lis ſub judice, & à plurimis Phyſicis negativa defenditur, Qui lac virgineum aquoſum, non exquiſitè coctum, nec in mammillis legitimè alteratum pronunciant, & verum lac non niſi poſt veram conceptionem generari poſſe contendunt. Rationes autem inſufficientes eſſe, ſolidiores evincunt aliorum Phyſicorum rationes, & Experientia teſtis. Ubi enim materialis lactis cauſa præſens eſt, adeſtque efficientis robur, quid lactis veri & boni generationem impediet? At virginibus grandioribus in thoracis vaſis mammas irrigantibus ſanguinis chyloſi adeſt copia, nec non glandularum ſanguinem hunc alterantium & excoquentium robur, nam poſt 14. annum, & ſæpè citiùs attolluntur mammæ, papillæ turgent, tota puellarum κρᾶσις immutatur & alteratur, dicunturque tùm κυαμίζειν. Rationes jam allatas defendit Experientia: Vitulæ virum gregis ſolidi nunquam expertæ, & ſæpè ante diem caſtratæ, bis vel ter de die veniunt ad mulctram, pinguius ipſis vaccis dant lac, & per quam aptæ exiſtunt ad lactandos vitulos. Idem curioſi œconomi quotidiè experiuntur

riuntur de capris & aliis brutis fœminis. Feci & ego curioſitatis gratia aliquando experimentum, cum canibus virginibus & vetulis, it. cum fele virgine 2. ſciuros lacte ſuo educante. A brutis redeo ad hominem: Virgo ſerva, dicit Salmuth. c. 1. Obſerv. 92. infanti, cujus curam habebat, mammas frequenter propter titillationem ſugendas offerebat, unde menſes ſiſtebantur, & lac in mammis ad alendum infantem ſufficiens apparebat. Sic & alia mihi innotuit Nutrix, quæ tres infantes illuſtres lacte ſuo virgineo aluit, quam mater illuſtris veram virginem juravit, & ſuos filios fortunatos exinde dixit, cum ad unum omnes, juvenes adhuc, Duces belli & magni nominis viri extiterint. Per ſuctionem enim papillarum tubuli lactiferi aperiuntur, aër contentus ſubtrahitur, indeque ſerum chyloſum neceſſitate continui ſucceſſiva ſuccedit.

OBSERVATIO CVIII.

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI,

De

Arenæ per alvum mulieris nephriticæ & febre ardente laborantis excretione.

PRæfecti cujusdam in Comitatu Mansfeldiaco degentis uxor, per aliquot annos nephritica, tandem febre corripiebatur ardente, cui præmiſſis præmittendis ad compeſcendum ſummum calorem, præter naturalem, & inextinguibilem ſitim Clyſſ. Antimonii ſulphurat. cum Tr. viol. aquileg. &c. aſſociatum propinabam, à cujus triduo uſu tantis torquebatur torminibus, ut ignem in infimo ventre accuſaret. Ordinabam, clyſteres renuenti, Electuarium Lenitivum Burrhi bis de die ſumendum, quod arenam rubram &

fruſtula ſabuli calculoſi, alvinis excrementis permixta in tanta copia per 8. continuos dies educebat, ut quivis ſibi faſcinum perſuaderet, Optatiſſimum autem faſcinatio hæc dabat effectum & miſeram à ſua nephritide liberabat penitùs.

OBSERVATIO CIX.

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.

De

Lapillis à Phthiſico per tuſſim rejectis.

Muſicus quidam Connarienſis nomine Johann Herzog in ſummo gradu Phthiſicus, ſuaſu cujusdam Empirici Balſ. Sulph. quotidiè ultra ℥j. deglutivit, poſt cujus ſextiduum uſum, cum tuſſi rejicere incepit multos lapillos purulenta materia obvolutos, quorum rejectionem non longe poſt ſecuta eſt hæmoptyſis lethalis. Aderam fortè fortuna ibidem loci ab alio vocatus ægro, hinc, ut & huic agonizanti medicinam facerem, invitabar. Accedens autem ad ædes, jam vitam cum morte commutaverat æger. Hinc, ne via fruſtanea eſſet, permittentibus cognatis aperiebam cadaver. Inciſo igitur abdomine Hepar ſcirrhoſum & inflammatum conſpectui ſe dabat. Renes repleti videbantur lapillorum fragmentis. Aperto denique thorace, fœtor intolerabilis nares adſtantium inficiebat ex pulmone corrupto prodiens, qui adeo putrefactus erat, ut levi manus compreſſione totus in materiam purulentam abiret, & copioſiſſimos hinc inde conſperſos lapillos piſi magnitudinem utpl. referentes excluderet, quas una cum renalibus ultra 100. adhuc poſſideo.

OB-

OBSERVATIO CX.

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.

De

Renibus & veſica in Nephritico curioſis.

ILLuſtris juvenis à Streithorſt, hæreditarius Dominus præfecturæ Erdebornenſis, à V. ad XV. ætatis annum atrociſſimis doloribus nephriticis, & ob conſenſum colicis, ſtuporeque crurum, ſtranguria, dyſuria, & Iſchuria ſæpè vexatus, à certiſſimis hinc inde quæſitis remediis nullum ſenſit levamen, & quod mirandum, arenæ, vel ſabuloſi quid cum urina excrevit nunquam. Propinabam ægro, non longe ante beatum obitum, expertiſſimum (quod in certo liquore ſolutum ipſos etiam ſilices intra paucas horas in ſubtiliſſimum redigit pulverem) lithontripticon, ſâl nimir. fixum ex lepore menſe martio à canibus capto, & ex toto cum pelle pilisque viſceribus, inteſtinis & ſanguine in fictili novo optimè lutato, lentè incinerato paratum, à quo quidem evporiſto copioſum mucum, effluenti è naribus non abſimilem, & poſt hunc multum excrevit urinæ ità ut per aliquot dies liber fuerit à prædictis affectibus. Rediit tamen malum tantâ cum vehementia, & obſtructione urinæ totali, ut tandem miſerrimum ex graviſſimis ſuis doloribus tolleret in beatam & dulciſſimam vitam. Aperto itaque poſt mortem cadavere. (1.) Loco Renis dextri videbatur corpus ſpongioſum, viſcoſo humore, ut ſpongia, repletum, tenui membrana veſtitum, colore variegatum & figuram ovalem referens, quod longitudine 8 digitos, latitudine 4, & craſſitie $2\frac{1}{2}$ transverſos æquabat. Erant huic corpori ſpongioſo ſua aptata con-

ſueta vaſa, modò ut loco interioris cavitatatis ſ. pelvis fermè in fine hujus corporis ſpongioſi, exereſcentia cartilaginoſa orificii ad inſtar enata, vel potius urether implantatus & ad orificii formam adaptatus deprehenderetur, in quod orificium ex ſpongioſo corpore ſerum mucoſum ſive viſcoſum ſecretum & per hoc, in ureterem depluebat. (2.) Ren ſiniſter p. n. admodúm magnus & variè coloratus ejusque tunica adipoſa omni pinguedine privata conſpiciebatur. Hinc huc veniebat mihi in mentem illud Foreſti l. 14. obſ. 3. deſignatum: Quod quibus nimirum hæc pinguedo liqueſcat & conſumatur, ipſi Renes quoque & demùm totum corpus contabeſcant, neceſſe ſit. Quod quidem judicium in Illuſtri demortuo, minimè verò in Rene reddebatur verum, cum ren p. n. magnus & carnoſus, demortuus verò in vita totus tabe confectus eſſet.

(3.) Veſica deprehendebatur duplicata, vel potiùs in 2. cavitates diſtincta, quarum dextra cavitas, in quam nimirum dexter urether implantatus, tota mucoſa ejusmodi materia. qualis in ſpongioſo corpore deprehendebatur & ab ægro non longè ante beatum obitum excernebatur, ſiniſtra verò calculo pyriformi ℥iij. ponderante repleta, erat, qui ſuo mucrone meatum urinarium obſtruebat.

OBSERVATIO CXI

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.

De

Undecim calculis in Inteſtino colo cujusdam Equi repertis.

HAbuit Illuſtris Dominus à Phul equum Turcicum generoſum maximi pretii, qui, quoties alvi excrementa

(ſem-

(ſemper cremoris, vel pulveris ad inſtar exſiccata) depoſuit, toties ferè furioſus ſive rabioſus extitit. Hinc pertæſus illius, prædictus Heros, Excoriatori ad exenterandum reliquit, in cujus inteſtino colo 11. lapides, unus alterum, in peculiari cellula & membranula quivis obvolutus, ſequentes, ad magnitudinem ovi gallinacei fermè accedentes, & ut lapides bezoardici lævigati apparuerunt qui adhuc in Gazophylacio Electorali-Saxonico aſſervati, magni habentur. Fuit inteſtinum Colon valdè extenſum & inflatum, in medio verò ità occluſum, ut excrementa per utrasque ejus extremitates exire ſolùm coacta ſint, ob cujus ſpatia anguſta exſiccata ſemper ſic prodierûnt excrementa, & excludenda Equo dolorem conciliarûnt exquiſitiſſimum.

OBSERVATIO CXII.

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI. *De* Curioſis Clitoridis annotatis.

CLitoris omnium ſcitu in ſtatu naturali ſpernendæ deprehenditur exilitatis, & ordinariè vix magnitudinem uvulæ in faucibus ſuperat, nihilo tamen minus in tentigine & ſtatu præter naturali ſæpè in tantam excreſcit molem, ut collum anſerinum & craſſitie & longitudine æquet, ut ejusmodi obſervationes proſtant ap. Bartholin Hiſtor. Anatom. Cent. 3. Hiſt 69. Schenck l. 4. obſ. Martin Delrio Diſquiſit. Magic. l. 2. qu 22 Johann Vier de Præſtig. Dæmon. l. 4. c. 23. Albucaſ. l. 2. qu. 22. Hal Rodoham. Comment. ad l. 3. Galen. Art. Med. text-177. Busbequ. p. 138. Martial. Hiſt. Tribad.

Phi-

Philip. Camerar. oper. ſucciſſiv. Cent. 2. c. 41. Sic Georg. Hier. Welſch tumorem Clitodoris ad pedes propendentem refert. Sæpè à partu difficili Clitoris p. n. magna & tumida redditur. Ante aliquot annos Sonderslebiæ, meretrix ex ſe editum partum enecata captiva tenebatur, cujus venter à duabus juratis obſtetricibus inſpiciebatur, & Hermaphrodita dicebatur, cum utriusque ſexus genitalibus ſit prædita. Præfectus autem ejusdem loci harum effatu non contentus, vocavit duos Medicos in conſilium, qui benè perſpectis genitalibus, illam non hermaphroditam, ſed puerperam renunciarunt, cum Clitoridem ad ſpithamæ longitudinem prominentem deprehenderint: Terrefacta hinc infanticida Medicorum judicium verum reddidit in nuperrimo partu difficili hunc accepiſſe tumorem & Clitoridis protuberantiam. Nuper ad Illuſtrem puerperam, opinione ſua, prolapſu uteri ex partu difficili laborantem vocabar, quæ uterum ad ovi anſerini magnitudinem propendere, & exinde intra 2. dies nullam emiſiſſe urinam dicebat. Ordinabam externa quædam emollientia, ut uterus poſthæc ab obſtetrice lege artis poſſet reponi. Non longè autem poſt obſtetrix rediens mihi referebat: Se ejusmodi uteri procidentiam ſuis nunquam vidiſſe oculis, cum uterus non prolapſus ſit ex vagina, ſed ex conſueto meatu urinario. Quærebam hinc ex ipſa puerpera: Num forſitan hanc procidentiam alio tempore etiam obſervaverit. Jurabat cum illuſtri marito per vitam niſi ab altero poſt partum difficilem die, usque ad hoc tempus non obſervaſſe. Ex omnibus igitur circumſtantiis & indiciis recolligebam, Clitoridem, utpote ſubtilem nervoſam partem in partu difficili, túm obſtetricum continuam circa hanc partem tractationem, ac titillationem, eſſe inflammatam, & in tantam molem tumefactam, cum particulam hanc non ſimplici vice in parturientibus erectam

vide-

viderim, & idem à curioſis obſtetricibus obſervatum, mihique relatum ſit. Diſcutientibus externis igitur applicatis, intra paucarum horarum ſpatium falſus hìc uterus rurſus evanuit. Omnem fermè ſuperat fidem, quod mihi vir quidam omni exceptione major ac artis noſtræ optimè gnarus ſanctè retulit: Eſſe nimirùm illuſtrem ex tertio matrimonio jam viduam, & XI liberorum matrem ſumme veneream, cujus Clitoridem ampliſſimo gaudere orificio, tantâque colli veſicæ cavitate & longitudine, ut membrum virile quod, quale, quantum in coitu perceptibilioris & acutioris delectationis gratia, illæſa veſica & mictione, admittat. Jactitaſſe quoque Laſcivam hanc Quartillam: Se per vitam non meminiſſe virginem, & largiori vice in hoc, quàm in conſveto loco celebraſſe coitum, parvulam continuò hanc partem contrectaſſe, ampliorem in cerea ætate incredibilem ob titillationem priapo feciſſe, cum paribus ſe inquinaſſe, & juxtim magisque prodeuntibus annis cum majoribus ſeſe immiſcuiſſe. Cui reſpondi: Hinc & illa jure Meretrix dici poteſt, cum forſitan plures quàm 23000. virorum juxta normam legis admiſerit vid. Benedict. Carpzov. Prax. Criminal. p. 1. qu. 62. n. 69. Gloſſ. Canon jur. ad can. Vidua eſt 16. Verb. quæ multorum diſtinct. 3. p. 50. Paul. Math. Wehner obſ. Pract. verb. Frauen p. m. 169. &c. Novi virginem magni nominis cujusdam viri filiam 23. annos jam natam, cui optimè ſanæ & vegetæ loco vulvæ & ani, foramen, os piſcis hians referens & lanugine circum circa condecoratum 2. transverſos digitos infra umbilicum à natura eſt formatum, ex quo non ſolùm urina excrementa alvi, & menſes ſtato tempore excernuntur, ſed & laſcivis intervenientibus cogitationibus humor ſeroſus ſemini analogus cum pruritu effluit, & quod mirandum, ſuperior oris particula tunc temporis Clitoridis in modum erigitur, & erecta ad libidinem

bidinem ſtimulat, hinc miſerrima hæc Nympha anxiè conſortium virorum quidem affectat, aſt, ab fœtorem involuntariæ mictionis & excrementorum alvinorum intolerabilem, illos fugere cogitur.

OBSERVATIO CXIII.

D. D. AMBROSII STEGMANNI.

De

Funiculis umbilicalibus extraordinariis.

Non ſcitè pingunt, qui pingunt pictores Protoplaſtas noſtros umbilicatos, quos tamen ἀνομφάλους tum ex ſacris, tùm phyſicis ſcimus, quia creati ſunt, non verò per vaſa umbilicalia in utero nutriti. Quò etiam reflexit Thom Brown dum lib. de Religion. Medic. p.2. ſ.10. dicit: *Vivit adhuc in me homo umbilico carens, id eſt vetus Adamus. Vaſa* enim umbilicalia nutrimentum fœtui in utero materno ad & re-ducentia abeunt in funem qui nato infante propè abdomen ligatur, & paulo ſupra ligaturam reſecatur, donec exſiccatus ſpontè decidat, & ſic umbilicus formetur. Galenus ex reſectione vaſorum umbilicalium curta vel longa, penem longiorem vel breviorem fieri exiſtimat: Hinc & adhuc hodiè ex hac forſitan ratione de natorum umbilicis reſecandis ſoliciti Galli, nato filio obſtetricibus acclamant: Qu'on luy faſſe une bonne meſſure: Filiæ v. natæ: Gu'il fait li[illegible] court, cum ſibi perſuadeant ex vaſorum umbilicalium præſciſſione breviori vel longiori, ſequiorem ſexum ad conceptionem plane ineptum fieri, vel immoderate coëundi deſiderio per[illegible]ieri. Gaudet autem funiculus umbilicalis naturaliter inſigni longitudine, & inter alia ad liberio-

rem

rem & feliciorem hinc exitum facit, interdum tamen accidit, ut funiculus hic p. n. admodum curtus deprehendatur, & cauſa partus difficilis exiſtat. Vocatus nuper ad puerperam Islebienſem 3. dies in partu difficili laborantem conſpiciebam funiculum umbilicalem vix 6. transverſos digitos longum, hinc & fœtum maximo vitæ periculo & ſummo labore una cum ſecundina extrahebam. Sic & naturaliter vaſa in umbilico coeuntia in ligamenta candelarum cerearum ad inſtar contorta abeunt, vidi tamen nuper in fœtu Islebienſi mortuo excluſo, funiculum hunc duplicatum, ità ut arteriæ per ſe in unum coalitæ funiculum & vena per ſe ſola conſpiceretur colore rubro, & ſanguine pleno diſtincta ab illis, utraque vaſa verò aperto abdomine ordinariis ſuis locis inſerta eſſent.

(Iſlebia Noribergam d. 22. Novembr. Anno 1696. miſſæ.)

OBSERVATIO CXIV.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De

Febre petechiali, melioris conſtitutionis hominibus funeſtiore curata.

MAgnus in parvis DEUS! Graſſabantur præter variolas teneriori præcipuè ætati infeſtas, præterlapſo vere in noſtra hac provincia paſſim febres malignæ petechiales, præcipuè tamen eis, quod admiratione dignum, funeſtæ, qui laudabilioris erant temperamenti, corporis habitûs melioris, & nil unquam aliquo morbo afflicti, ab eis e contra, qui ab aliis jam pridem ob, quoad oculum, deteriorem cor-

 poris

poris conſtitutionem pro minus durabilibus erant habiti, facilius ſuperabantur. Ut propterea non injuſtè edixerit ille: *Nimium ne crede colori.* Nec non Gal. *lib. 2. de præſag. ex pulſib. cap. 4. Itaque qui habitu ſunt valentè, & admodum diu in morbos non inciderunt, periclitantur, ſi incidant: at verò imbecilli, quique aſſiduè objecti ad omnes cauſas ſunt, facillimè ſervantur.* Sic inter reliquos ſervatus per DEI gratiam ex ſimili malo à me fuit prænobilis Stephanus Floriantſchitſch J. V. D. Amicus meus ex mille unus, corporis habitu teneriore & minus colorato præditus, dum tamen eo ipſo tempore plures de tam præpropero interitu ne ſomniantes quidem, perierunt: Servatus, inquam, eſt ſequentibus remediis.

Primò, quia corpus biduo triduove antè, utcunque fuit expurgatum, mox, ut vocatus eram, ex dextri brachii mediana ad ℥v. ſanguinis ei extrahi curavi.

Secundò quod febris inde imminui non videretur, poſtridie rurſus ex ſiniſtri brachii ſalvatella tantundem ſanguinis eduxi.

Tertio pro febrilis æſtûs attemperatione, putredinis correctione, & malignitatis oppugnatione quotidie bis, mane ſcilicet hora ſexta, a meridie verò hora quinta porrigebatur ex aqua ſcorzoneræ talis pulviſculus: ℞. ſpec. de Hyacint. compl. CC. Philoſoph. præp. ebor. ſ. △. calc. Arcan. dupl. ſacch perl. an. ʒß. M. F. pulv. quibus quidem perſtitit morbus usque ad nonam diem ûtcunque tolerabilis, omni ſcilicet inſolito accedente expers, excepta ſola urina, quæ ſemper & mingebatur turbida, & perſiſtebat talis, teſte *Hipp. 4. Aph.* 70 capitis dolorum (qui quidem etiam aderant) *& Chriſt. à Vega in comment.* magnæ humorum perturbationis & cruditatis ſignum. Tandem verò accedebant præter majorem virium jacturam etiam vigiliæ ferè

con-

continuæ, cordis terrificæ anxietates, corporis inquietudo, & linguæ ingens ariditas: quorum propterea ratione, venæ ſublinguales incidebantur, linguaque humectabatur cum mucilagine ſem. cydon. & pſyllii, aq. ſemperv. maj. & prunell. extracta, additis ei Rob Diamor. ſyr. granat. acid. melle roſ. col. & nit. depurato. Et ecce die morbi undecimâ urina clara apparuit, cum notabili hypoſtaſi, adeoque ſpe magna ſubſecuturæ 14. die, cujus, teſte rurſus Hipp. index eſt undecima, criſeos, quamvis in hiſce noſtris regionibus non adeo, ac in calidioribus, frequentis. Die 12. & 13. verò rurſus intenſiora ſingula, cum delirio perpetuò, & corporis inquietudine tanta, ut diu noctuque ſe denudaret æger, manibusque quaſi confligeret, omnibus ſubtus eo inciſo euntibus, peſſimo Hipp. omine. Conſpectæ etiam maculæ petechiales ſcarlatini coloris, præcipuè in brachiis cruribusque. Unde propterea ad malignitatem adhuc efficaciùs oppugnandam præfatis pulviſculis addebatur Sal. C C. volat. Sal. viperar. volat. & Bezoard. min. Cruribus etiam brachiisque veſicatoria admota. Et ecce ad decimæ quartæ morbi diei principium, ex inſperato ad ſe redit æger, urinale deſiderat, & urinæ, quæ jam ab undecimâ die eo inſcio excernebatur, ad duas menſuras conſequenter emittit concoctiſſimæ, cum omnium ſymptomatum remiſſione, adeoque criſi, apud nos, uti dixi, aliàs rara, perfectiſſima.

Ubi quidem, quantam cognationem diaphoretica cum diureticis propriè talibus habeant, plusquàm manifeſtum evadit; ea videlicet inter ſe virtute non differre, ſed operari potiùs pro naturæ inclinatione, nunc per ductum urinarium, nunc per cutis poros: prouti iſtud jam etiam à nobis

tactum fuit in *Intricati extric.* noſtri *Medici* part. 1. cap. 14. Super quæ omnia tandem purgabatur æger, ne quid nimirum poſt criſim in corpore relictum recidivam, quam ex intermiſſione purgationis metuit Hipp. in aph. facere poſſet, conſervabatúrque in proba diæta, donec recuperavit vires priſtinas, quibus etiamnum gaudet (laus Deo) pleniſſimis.

(Labaco Auguſtam Vind. d. 28. Novembr. Anno 1696. miſſa)

OBSERVATIO CXV.

Dn. D. LUCÆ SCHRÖCKII,

De

Infante hydrocephalo.

FIguram hydrocephali, quæ hîc ſiſtitur Illuſtr. atque Excell. Dn. D. Georgii Dethardingii, Senioris, Archiatri Meclenburgici famigeratiſſimi benevolentiæ debemus, quam Guſtrovio ad me miſit. Prout verò immenſum hoc caput naturali ſua in magnitudine, qualem à partu habuit, hîc adparet, ita poſt tres circiter menſes idem triplo majus ſe conſpexiſſe, quin & ſeptimo menſe, quo denatus fuit infans iſte, denuo triplo majus ſe illud obſervaſſe monuit.

Fig. XI.

OBSERVATIO CXVI.

Dn. D. LUCÆ SCHRÖCKII,

De

Fungo corylino florido.

MIram fungorum varietatem nemo ignorat, inter omnes tamen elegantiâ ſuâ ſe commendat, quem ex benevola prælaudati Dn. D. Dethardingii communicatione hîc exhibeo. Is in menſe Octobri Anno 1695. in ſylva Diplenſi prope Guſtro-

Fig: XV.

ad p.238.

Fig: XV. pag:266.

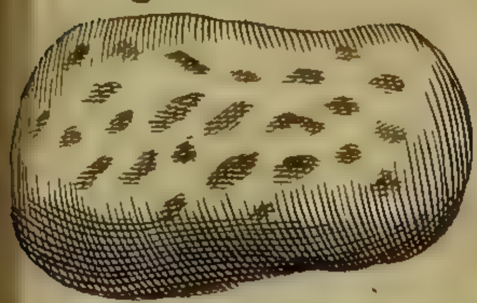

Fig: XVI. pag:266.

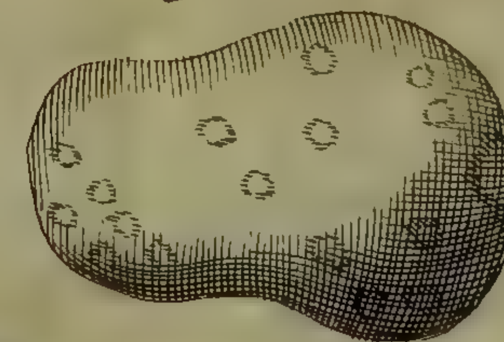

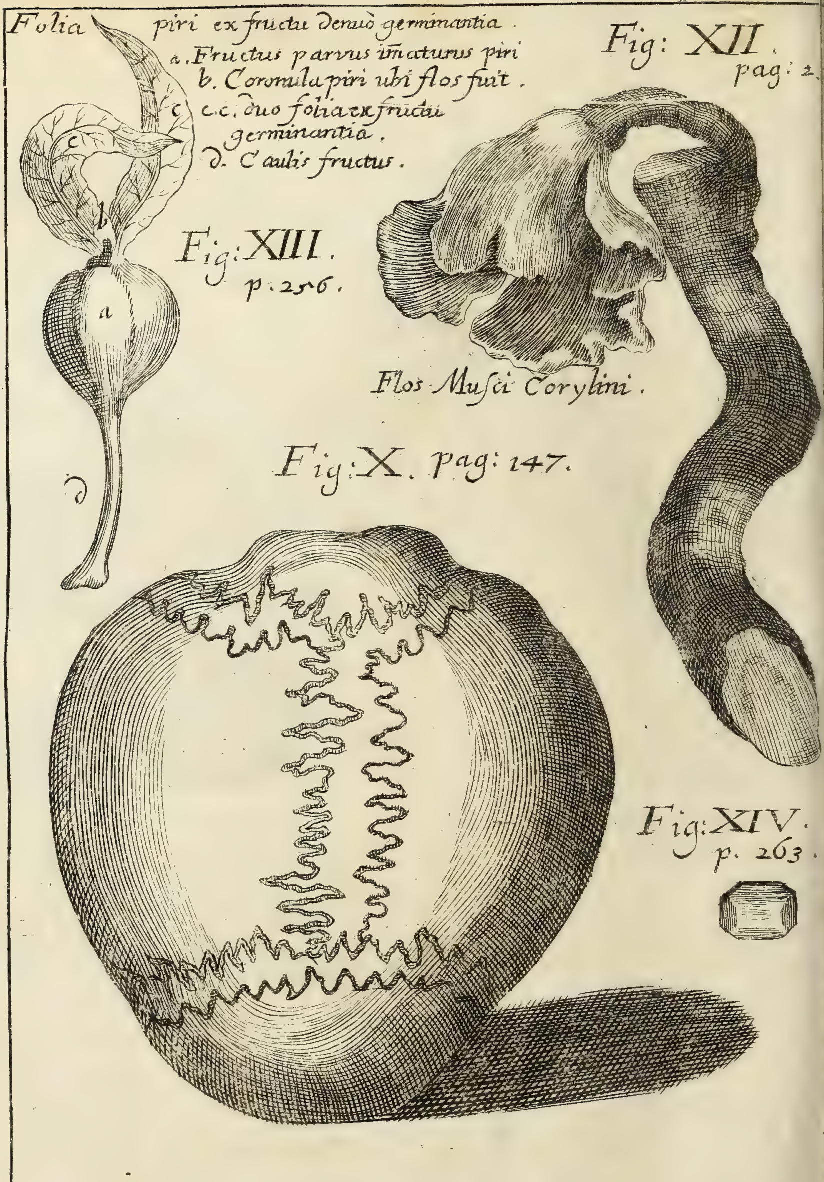
Fig: XI. pag:238.

Fig: XVII. p.266.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Folia piri ex fructu denuò germinantia.
a. Fructus parvus immaturus piri
b. Coronula piri ubi flos fuit.
c. c. duo folia ex fructu germinantia.
d. Caulis fructus.
Fig: XII. pag: 2
Fig: XIII. p. 256.
Flos Muſci Corylini.
Fig: X. pag: 147.
Fig: XIV. p. 263.

Guſtrovium, in arido coryli ramulo enatus, fuit inventus, Naſturtii ferè Indici florem repræſentans, & intus quidem miniato colore, externè verò flaveſcenti ſuperbiens.

Fig. XII.

(Guſtrovio Auguſtam Vind. d. 24. Dec. A. 1696. miſſæ.)

OBSERVATIO CXVII.

Dn. D. LUCÆ SCHRÖCKII,

De

Lapide Butleri.

EX quo *Job. Baptiſt. Helmontius* admirabiles ac tantum non incredibiles Lapidis Butleriani vires in ſingulari libello recenſuit, modumque aliquem benedictum hoc medicamentum elaborandi ænigmaticè propoſuit, multi Chimiatrorum præparare eum tentarunt; videlicet (fictitios alios ut prætercam) ſublimatum illud ammoniacale coagulum vel vitriolum, quod Ens Veneris vocant, cum tribus ſalis marini partibus, & uſneæ tantillo miſcendo, ac deinde cum ichthyocollæ gelatina & panis ſiliginei medulla in paſtam redigendo; ceu deſcriptionem ejusdem inprimis *Jo. Marcus Marci à Kronland Philoſoph. vet. reſt. part. 5. ſect. 1. ſubſect. 9. Frider. Hoffmannus Clav. pharm. Schröd. lib. 2. cap. 65.* & *Mart. Bernhard. à Bernitz Faſcicul. 2. medicam. ſingul. Cnöffel. Decadi 1. Ann. 6. Ephemer. harum addito*, prolixè conſignarunt. Cum enim præfatus *Helmontius* ad ejus elaborationem ſal marinum à deſtillatione ſpiritus reſiduum, & Venerem per ſublimationem, mediante ente peregrino, fermentali, Archeo omnino amico, à fece vitrioli ſequeſtratam requirat, dictoq; ſali fuſo ante omnimodam condenſationem ſubtriplum entis Veneris, nec non ſubdecuplum, hujus entis reſpectu, uſneæ, commiſcere, atq; dein cum ichthyocolla ſoluta in trochiſcos

ſuper

ſuper lapide compingere edoceat, vix aliam, quàm præcitatis ab Autoribus quæ innuitur, præparationem eundem indigitaſſe, veriſimile eſt. Potior medicamenti ratio in ente Veneris conſiſtit, cujus ex rufa vel purpurea vitrioli Romani, Goslarienſis &c. calce elaborationem prolixè, præter alios, monſtravit *D. Robertus Boyle exerc. 5. de utilit. philoſoph. experim. Addit.* Quamvis vitriolum hoc rubicundum, ſive ens Veneris dictum, potiori jure ens Martis dicendum eſſe mihi videatur, cum ejus proſapia hinc magis quàm illi debeatur: unde etiam gallarum cum infuſo ſi miſceatur, in atramentum nigerrimum transmutatur, qui color á ſimili venereo coagulo nunquam impetrabitur. Cæterùm etiam ſal marinum ex capite mortuo à deſtillatione ſpiritus reſiduo extractum, non eſſe præcisè ſumendum, ipſumque ſal marinum, vel illi ſimile aliud ei ſubſtitui, aut omnino ſine medicamenti detrimento (cujus nempe virtus ab ente metallico dependet) omitti poſſe, arbitror; licet enim *Helmontio* ſal iſtud à fece extractum, quia ſpiritibus ſuis in deſtillatione orbetur, alienos appetere, ſicque ſpirituoſum illud entis venerei ſal intra ſe recipere & figere dicatur; non tamen aliud ſal in capite hoc mortuo invenio, quàm quale ante ſpiritus deſtillationem terræ figulinæ fuerat permixtum, hîc verò particularum ſuarum firmiore cohæſione ignis torturam evaſerat. Quòd tandem in præparatione Helmontiana ſal hoc ex fece extractum igne fundendum, eique ante omnimodam condenſationem ens Veneris commiſcendum eſſe innuitur, partim totius medicamenti deſtructionem induceret, partim etiam ſuperfluum eſt. Ens etenim illud ferventi ſali ingeſtum mox effervescit, totumque ferè, ob ammoniacales agitatas particulas, ceu etiam *Johann. Marco Marci* contigit, in auras avolat; quæ ipſa quidem fuga præcaveri ſi poſſet, non aliam tamen in utroque ſalino

corpo-

corpore naturam produceret, quàm à ſimplici eorum frigida mixtura quæ exſurgit.

Quamvis autem medicamentum haud contemnendum hoc modo oriatur, lingendo tamen ſaltem adhibitum, multum eſſe præſtiturum, nemo facile crediderit; quin potiùs ab ipſius entis venerei uſu interno majorem efficaciam eſſe ſperandam, dubitare nequeo. Ut ita longè aliud medicamen fuerit, quo *Butlerus* tanta patravit miracula; & non immeritò fruſtrà laborare edixerit *Jo. Franciſc. Vigani in medull. chim.* qui lapidem illum mediante ſale communi, ente Veneris, & uſnea componunt; cum ad eum conficiendum verus ignis Veneris requiratur. Id quod vel color ac ſapor utriusque confirmant, Butleriano illo oculis & linguæ ſalem marinum exhibente, Helmontiano autem noſtro colorem flavum, & præter ſalſum, vitriolicum etiam ſaporem referente.

Unde verò Lapidem hunc *Butlerus* obtinuerit, incertum eſt. Sed ab ipſomet eundem fuiſſe elaboratum, mihi veriſimile videtur, cum raram abſtruſioris chimiæ ſcientiam ei contigiſſe, hiſtoria à *Dn. Dan. Georg. Morhoſio in epiſt. de metall. transmut.* recenſita abunde oſtendat, qua tincturæ auriferæ poſſeſſionem eidem contigiſſe evincitur. Ut enim Regulo cuidam Arabi, cujus mancipium fuerat, pulverem iſtum arcanum furto ſubripuiſſe eum credam, non facilè inducor, qui potiùs, ut eò ſecurior tanti arcani ſcientiam occultaret, finxiſſe illud mihi videtur; præſertim cum novum non ſit, alios etiam, licet fortaſſis nil minùs quàm Adeptorum ordini adſcriptos, chryſopœiæ cognitionem quòd ab Arabibus addidicerint, gloriatos fuiſſe, qui fabularum talium tegmine vel inſcitiam ſuam obvelare, vel tutos ſe reddere poſſe, ob remotiora quæ fingunt, nec facilè adeunda loca, non ignorant. Parum enim barbaræ iſti genti de tam præclara arte hoc tempore conſtare ſuſpicor; præſertim cum ex Itinera-

riorumſcriptoribus, curioſiſſimo præſertim *Domino de Monconys*, nihil tale colligere liceat.

Ex quibus etiam elucеſcere poteſt, Lapillum medicinalem *Butleri* diverſum à chryſopœio illius fuiſſe; id quod inſuper color utriusque evidenter demonſtrat; medicinali nempe, ex *Helmontii* teſtimonio, album, vel qualis ſali marino ineſt, aurifico verò, ceu *Morhoſii* hiſtoria loquitur, rubicundum colorem oſtendente.

Hæc ut proferrem, medicaſter aliquis Italus, nomine Georgius Mazieri anſam dedit, qui Anno 1696. cum ex Italia Oenipontum veniſſet, ibiquе & Salisburgo, ob impoſturas perpetratas ejectus fuiſſet, Auguſtam Vindelicorum conceſſit; ubi Helmontiani nominis celebritate (quippe pro *D. Barone Franciſco Mercurio ab Helmont* haberi voluit) magnorumque arcanorum, coralini Paracelſici, Alcaheſti, Lapidis Butleriani &c. oſtentatione larvatus, non Magnates tantùm & incautiores aliquos Medicos in ſui amorem & cultum pertraxerat, ſed inſignium etiam in morbis à ſe curatis miraculorum famam longè latéque ſparſerat, ut per plures Germaniæ Provincias magnificus de eo rumor increbeſceret, atque diſſitis quoque è terris plurimi conſilia petitum huc venirent nunciósve mitterent. Ipſe interea Lapilli Butleriani nundinatione, qui ſex nummis aureis redimendus erat, ingentem pecuniæ vim corradens, multâque aſtutiâ ſuos admiratores, qui ſplendidiſſimis eum donis atque elogiis venerabantur, circumveniens, nihil ſingularis opis ægrotantibus attulerat, & quamvis uni alterive ſymptomatum ferociam papaveraceo ſuo inſulſè ſic dicto alcaheſto, aliisve vilioribus paregoricis, nonnihil aliquando mitigaret, ne unicum quidem morbum, qui alicujus momenti erat, debellare valuerat. Impoſtor equidem hic ſpurciſſimus, quo majorem Auguſta mea fortè nunquam vidit, indignus omnino haberi deberet,

cujus

cujus nomen caſtæ huic chartæ inſcribatur, cum tamen diverſi in S. Rom. Imperio Domini Collegæ Naturæ Curioſi aliquam de eo notitiam habere ex me deſideraverint, pauca hæc adnotare æquum fuit. Sicut verò omnes ejus fraudes recenſere, nec tempus, nec chartæ anguſtia permittunt, ita de Lapide ejus Butleriano aliqua commemorare juvat, cumprimis nullas omnino eum exeruiſſe vires, magna licet, & tantùm non religioſa cum confidentia ſubinde, in levioribus etiam morbis linguæ admotus fuerit; neque etiam olivarum oleo per protractius temporis ſpatium immiſſus, quidquam præſtitit, ut oleum hoc levioribus etiam in brachii manuumque tumoribus frequenter illitum, antiquo eos in ſtatu reliquiſſe obſervaverim. Internè cuidam ventriculi & viſcerum atoniâ, vomitu cumprimis crebro laboranti, eundem pulveris formâ per plures dies uſurpandum commendaverat, qui tamen malo inde adaucto, celerius Libitinæ cenſum ingreſſus fuit vir longiori vitâ digniſſimus. Sapor lapidis fictitii ſalſo-vitriolicus eſt, & rubiginoſus utplurimum (variaſſe enim nonnihil compertum fuit) color; qualem fortè etiam Helmontianus oſtenderet, cum ſepiæ atramentum, quo magis ejus inventum lateret, compoſitioni ab *Helmontio* fuiſſe additum, *Dn. Marci* ſcripſerit. Solutioni ejus in aqua, cum oleum tartari inſtillaſſem, pulviſculus flaveſcentis coloris, vitrioli index, fuit præcipitatus, odorque urinoſus, ſalis ammoniaci præſentiam evincens, nares feriit. Tandem Mazierius hic cum impoſturas ſuas ſenſim innoteſcere intelligeret, atque promiſſa magnorum morborum medela nullibi ſuccederet, maturè ſibi conſuluit, honeſtoque ſub prætextu Venetias reverſus, paulò poſt ibidem diſparuit, alibi in poſterum, alioque ſub ſchemate fraudes dubio procul exerciturus, & avaritiæ ſuæ immenſæ credulitatem aliorum immolare tentaturus.

OBSERVATIO CXVIII.

Dn. D. LUCÆ SCHRÖCKII, *Ex* Anatome empyematici.

ILluſtr. Juvenis Dn Baro - - - - à P. quindecim annos natus, ſanus aliàs & vegetus, tuſſiculâ tamen ſubinde ſiccâ ultra biennium, (quamdiu nempe hîc Auguſtæ fuerat) & fortè jam longiùs, laborabat, nec non à motu diuturniore vel vehementiore, cui tamen variis ſub corporis exercitiis non infrequenter indulgebat, difficiliorem ſpiritum trahebat. Is cum An. 1696. d. 22. April. poſt largiorem vini generoſi ingurgitationem, aëri ſe frigidiori expoſuiſſet, in pleuritidem incidit, cum febre continua, ſiti, delirio, & punctorio lateris dextri dolore circa coſtas inferiores veras intenſiſſimo; Cui diaphoretica, aliaq; mitigantia, cum dubio tamen ſubſecuturæ curæ exoptatæ prognoſtico, ob latentē, quem verebar, in pectore anguem vel vomicam, tertio die conſultus, præſcripſi; his verò nullum omnino levamen adferentibus, maloque potiùs incrementum ſumente, d. 26. April. manè ſanguinem ex adfecti lateris brachio, cum dolorum aliqua remiſſione, detrahi, quin & revertentem paulò poſt dolorum ſævitiam, eadem emiſſione paucas poſt horas repetitâ compeſcere curavi, ſero omni, quod ſanguini ſupernatabat, in craſſiſſimum gluten concreſcente, dolorum autem vehementiâ evaneſcente, ita ut die morbi octavo, paucis aliis temperatioribus diaphoreticis, demulcentibus, & expectorantibus in uſum ductis, purulentâque materiâ ἄνω καὶ κάτω evacuatâ, totus convaluiſſe ſibi videretur, adpetitus rediret, tuſſis cum dolore prorſus abeſſet, utrique lateri liberè incumbere ac dormire valeret, viriumq; recollectio bellè ſucce-

ſuccederet. Mox tamen orthopnœa eum urgere ceperat, quæ ſomnum urgentem impediebat, ægrotumque jam impatientiùs morbum ferentem compellebat, frigido liberiori aëri ut ſubinde ſe exponeret; noctu quoque deliriis tentabatur, ſputum album, craſſum interdum ejiciebat, interdiu ſibi prorſus mente conſtans; cum interea nulla caloris præternaturalis ſigna adeſſent, pulſus inprimis ordinatus, debilior tamen ſe haberet, & urina ſpicei coloris, quanquam interdum cum difficultate, proflueret, ſitis cæterùm non admodum urgeret, nec adpetitus ciborum recederet; donec tandem pulſus magis magisque deficeret, ipſeque ægrotus d. 9. Maji placidè exſpiraret. Cadaver anatomico cultro luſtratum, in loco, ubi punctorios dolores perſenſerat, nullum prægreſſæ inflammationis vel læſionis ſignum monſtrabat, ſed cuncta naturaliter ſe habebant; tribus tamen ſupremis coſtis, prope earum cum ſterno unionem, pulmo dexter tenaciſſimè adcreverat; quo ſeparato, vomica in conſpectum ſe dedit, materiam nonnihil flaveſcentem, craſſam, non admodum fœtidam, pleuram, inter & pulmonalem tunicam, utramque juſto denſiorem, ceu in ſacculo aliquo, quem penitus impleverat, continens, pulmonibus ipſis incorruptis, paulò tamen flaccidioribus, ac lividioribus comparentibus. Similis in pericardio humor, nonnihil fluidioris tamen conſiſtentiæ, fluctuabat, quem facilè duodecim unciarum menſuram expleviſſe oculi judicabant; ipſum pericardium ab hac ſeri colluvie admodum diſtentum, non tamen attenuatum fuerat, ſed craſſiſſimum, & quaſi ex glandulis ac tubulis vel fibris inordinatis, aquâ turgidis, contextum; cor inſignis magnitudinis in dicta pericardii aqua turbida quaſi natabat, muſculosâ ejus ſubſtantiâ planè albicante, nullasque corruptionis notas præ ſe ferente; tunica cordis propria erat craſſiſſima, multisque rugis inſtar pyri toſti abſita; ſanguis

in corde vaſisque reliquis corporis nec admodum paucus, nec coagulatus, aut morboſa aliqua conſtitutione prædi-tus, quantum oculorum fide conſtabat, occurrebat; pro-ut nec in reliquo corpore quidquam præter naturam con-ſtitutam deprehendi poterat.

Utrùm hæc puriformis materiæ, vel flaveſcentis craſſioris lymphæ in pericardio collectio pleuritidi præ-greſſæ adſcribi debeat, hæreo. Aliud ſiquidem ipſius pu-ris pleuritici in morbo perpeſſo ſufficiens obſervata ex-ſcreatio, quin & per alvum excretio, imò & tuſſicula an-tiqua, ac difficilior reſpiratio innuunt; pericardii inſuper & tunicæ cordis inſignis craſſities non paucos demum in-tra dies iſtos genita, ſed longius jam duraſſe videtur. Ni-ſi fortè hydropem pericardii hîc prius adfuiſſe, ſuſpicari quis velit, cujus tamen ſero deinde in pleuritide materiæ purulentæ aliquid, in ſanguinem depoſitæ, atque dein per tubuloſam pericardii tunicam tranſſudantis acceſſerit, ma-lumque letiferum acceleraverit. Et ſanè puris aliquid in ſanguinem transmigraſſe, prægreſſa illa purulenta alvi ex-cretio ſufficienter demonſtrat; hydropis autem pericardii ſuſpicionem præmemorata difficilior à motu reſpiratio & tuſſicula, ſi cum aquoſa tunicarum turgeſcentia conſide-rentur, quodammodo confirmant. Sic etiam vomicam iſtam antiquiores natales habuiſſe arbitror. An verò pa-racenteſis medelam vomicæ hinc adferre potuiſſet, ſi quæ-ratur? ubique non deſperandum fuiſſe ſtatuerem, modò de morbi natura, morbificæque cauſæ ſede certò conſtitiſ-ſet; cujus tamen nulla omnino indicia aderant; tentare au-tem ea in corpore humano, quæ non eſſent certis rationum momentis comprobata, periculo non vacabat. Quis verò in hoc ſubjecto vomicæ præſentiam indubitatò adſtruere, & non tuſſiculam ac reſpirationis impedimentum à tot di-

verſis

verſis aliis cauſis oboriri credere potuiſſet? His autem non obſtantibus, quonam in loco inciſio, quæ aliàs non in ſuprema trium coſtarum regione, ſed infra illam ordinariè in empyematicis inſtitui ſolet, facienda fuiſſet? Non admodum diſſimile judicium de pericardii humore educendo ferri poteſt, quem adeſſe nemo aſſecurare valuiſſet; quamvis aliàs *Johann. Riolanus* in *enchir. anat. lib. 3. cap. 4.* humorem pericardii copioſum, ſuffocationem adferentem & cor obruentem, ſi per hydragoga exhauriri nequeat, ſterno per terebram, intervallo pollicis à cartilagine Xyphoide, aperto, doceat educere; cum dubia ſalus certâ deſperatione potior ſit; cui etiam non contrariari videtur *Joh. Rhodius cent. 2. obſ. 38.* & *Reald. Columbus lib. 11. anatom. cap. 3.* materiam in mediaſtino coacervatam, perforato ſterno, tutò ſatis extrahi poſſe ſtatuit; modumque in ſua *Chirurgia* edocet *Cornel. Solingius part. 2. cap. 1. Scire tamen vellem ex Columbo,* notat *Ambroſ. Paræus lib. 3. oper. c. 7. quibus ſignis ejusmodi contentum humorem liceat agnoſcere?*

OBSERVATIO CXIX.

Dn. D. JOH. GEORGII VOLKAMERI. De Pelicano.

QUod quæſo quantæque Fabulæ & figmenta de Pelicano Volucri referantur, pectus ſcilicet proprium lancinante & vulnerante in ſolatium pullorum medicamentum & nutrimentum ſuum inde petentium, cum tamen nihil minus ſit quam tale, falſitatem verò hujus figmenti ſingulari & curioſi experimento detegere contigit mihi Ao. 1690. Lugd. Batav. degenti; Nundinis enim Lugdunenſibus inter

ter alia rara & curioſa Pelicanum (ut Nutritor referebat 50. annorum) vidi, Aquila multo majorem & robuſtiorem, figura & colore ſimillimum, niſi quod à capite ad alas usque ex ſenectute caneſcebat, reliquis partibus naturali colore gaudentibus, hic præ cœteris volucribus maximè longævus & Aquilæ inſtar rejuveneſcens, 100. aliquando ut referunt annos ſuperans, ſingulare, quod curioſiſſimum & notatu dignum præ aliis habet, quodque de nullo alio volucrum genere unquam obſervatum legi, eſt, quod ſpatium inter duas claviculas non continuum & cute obductum ut in reliquis, ſed potius contiguum ſit, magnumque ſatis efficiens foramen, orificium præbens ductui ſ. potiús pſeudoœſophago, inde immediate & recta via in ventriculi cavum tendenti, tam amplo, ut commode manum meam immittere, alimentaque in ventriculo ſemidigeſta & calidiſſima manus ferè exurentia, palpare & explorare potuerim, via hæc eſt per quam pulli nutrimentum ſuum capiunt, pelicanus enim proprio roſtro dicto foramini immiſſo cibum jam præparatum, vixque aliàs à Pullis digerendum, tanquam expromptuario extrahit eaque pullos reficit & nutrit. Hinc forſan ſuborta Fabula. Pelicanum roſtro pertundere pectus, eoque vulnerato ſanguineque effluente nutriri pullos. Avis hæc optimus eſt Oeconomus, parciſſimo contentus victu, toto enim hebdomadali ſpatio fruſtulo Radicis Arboris Oleæ, longitudine digitali vix duplo longiore contentus vivit, nullo alio utens alimento quam dictis radicibus. Animalis autem hæcce Oeconomia rationi perquam conſentanea, calor enim & acrimonia lymphæ gaſtricæ utpote rodentis qualitatis, facilè ventriculo reliquisque partibus nociva eſſet, ni acrimonia hæcce à corpore quodam duro temperaretur, ſpiculaque ſalina

lina infringerentur, at inde laudabile individuoque conveniens nutrimentum elaborari queat

(Exhibita Noribergæ d. ad finem Menſis Novemb. Anno 1696. ex communicatione Excell. Dn. D. Matthiæ Seuteri Medici Francofurt. ad Mœnum.)

OBSERVATIO CXX.

Dn. D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII.
De
Miro omnium membrorum rigore.

VIr quadragenario major, obſcuri generis homo, in caupona cum auriga quodam ſedens & largiſſimè cereviſiâ ſe inebrians, rixas ciebat, ita ut tandem à verbis ad verbera perventum ſit, cum verò ab auriga, viro robuſto & minimè ebrio, dum manus confererent, nullo negotio in terram dejiceretur, non ſolum enormiter verberibus ab illo coërcebatur, ſed & inſuper dorſum ipſius, dum humi jaceret, adeò pedibus percutiebatur, ut nullo modò ſe erigere, ſive incedere poſſet, quapropter à duobus robuſtis viris domum ſe portari curavit, inſequenti verò die, cum crapulam excuſſiſſet & à ſomno expergefactus eſſet, neque manus neque pedes officium ſuum faciebant, ſed ſtatuæ inſtar rigidus & anxiè ſpiritum ducens in lecto jacebat, omnia enim membra adeò rigida erant, ut neque digitum pedis neque manus movere valeret, neque ab ullo alio flecti poſſent; ideò Chirurgum quendam in conſilium adhibebat, qui celebrata venæſectione, varios ipſi ad ſanguinem coagulatum reſolvendum pulveres, ſed incaſſum exhibebat, unde tandem

Chirurgus cum nullum amplius conſilii locum haberet, neque auxilii copiam, & à Magiſtratu hujus urbis interrogaretur, num percuſſus, è morbo evaſurus eſſet? meam implorabat opem, meque ad ægrum ducebat, quô factô ægrum non ſolum inſtar ſtatuæ rigidum, ſed & inſuper valdè debilem inveniebam, continuò ſudabat, ſudorque tactu frigidus erat, difficulter aliquid aut medicamenti aut alimenti ingerebat, nihilque egerebat, ſed alvus obſtructa officium ſuum non faciebat, vix unum & alterum verbum proferre poterat, & pulſum tactu vix percipere poteram, in hoc ſtatu deplorato cum ægrum reperirem, prognoſticon dedi dubium, difficilemque curam prædixi, ne tamen intentatum aliquid intermitterem, internè varia præſcripſi bezoardica & alexipharmaca, cinnaberinis mixta, externè verò nucham, ſpinam dorſi, omnesque artus ſpiritibus lumbricorum terreſtrium, formicarum, baccarum juniperi, anthos, vini campharato &c. cum balſamo Peruviano in vitello ovi ſoluto, permixtis, ter in die inungere jubebam, quibus ritè per aliquot dies adminiſtratis, tantum efficiebam, ut æger digitos manuum & pedum aliquantulum movere inciperet, cum verò frictionem & inunctionem ſpirituum à me præſcriptorum Chirurgus continuaret, pedetentim motus omnium membrorum rediit, ægerque intra aliquot ſeptimanas, præter omnem ſpem integrè reſtituebatur, jamque pancraticè valet.

OB-

OBSERVATIO CXXI.

Dn. D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII,

De

Gemellis, quorum alter uteri orificio inhærebat, alter vero matre mortuâ viam exeundi, in latus ſiniſtrum ſibi faciebat.

CUm nuper à Nobiliſſimo atque Excell. Domino D. Hartmanno, Profeſſore Regiomontano, celeberrimo, obſervationes nonnullæ mihi mitterentur, ut illas Ephemeridibus N. C. inſeri curarem, non ſine ingenti animi jucunditate perlegi obſervationem curioſam, quam erudito orbi communicare, non dedignatus eſt, de fœtu poſt quadraginta octo horarum ſpatium, poſtquam mater è vita exceſſerat, excluſa, ideoque in mentem mihi revocavi obſervationem oppidò raram, quam nuper in diſſertatione eruditiſſima de Partu difficili ſub Præſidio Viri Nobiliſſimi, Excellentiſſimi & magni nominis Medici, Dn. D. Bernhardi Albini, Sereniſs. Elector. Brandenburgici Conſiliarii & Archiatri, nec non Profeſſoris in Academia quæ Francofurti ad Viadrum eſt, celeberrimi, legi; cum verò diſputatio hæc ante aliquot menſes edita, nondum in omnium manibus verſetur, neque in omnes manus incidere ſoleat, non incongruum fore exiſtimavi, obſervationem hanc utut raram & à nemine quantum ſcio obſervatam & annotatam Ephemeridibus noſtris curioſis inſerere, verbotenus itaque hîc illam deſcribere placuit, quemadmodum à Clar. Domino Gosky, Domino Præſidi dictæ diſputationis eſt communicata: Eine vornehme Adeliche Frau läſſet zur Zeit ihrer Geburt eine Heb-Amme und einen Medicum fordern; es hält ſich aber die Frucht ſo ſehr zurücke/

ſo / daß der Medicus ungemeine treibende Dinge verordnet. Summa / die Frau bekommt eine Ohnmacht über die andere / und ſtirbet nach aller Meynung / und bleibt die Frucht in der Geburt ſtecken / man leget ſie auf das Stroh; des Morgens / da die Leute wiederumb in die Kammer kommen / finden ſie / daß die Frucht in der Geburt noch ſtecke / allein eine andere Frucht oder Kind bey ihr liegen / welches ſich mit groſſer Gewalt in der lincken Seite durchgearbeitet / und ein Loch faſt Spannen lang gemachet. Obſtupui certè, cum primùm hiſtoria hæc mihi enarraretur, nec mirari ſatis potui vires hujus fœtûs, non ſolum uterum matris, ſed & muſculos abdominis & cutem vî & proprio marte perrumpentis, nec de veritate hujus hiſtoriæ ullus mihi dubitandi locus eſt relictus, cum eadem verbotenus, antequam diſputatio hæc lucem videbat, à Viro Nobiliſſimo atque Excellentiſſimo Seren. Electoris Brandenburgici Conſiliario aulico & Archiatrorum primario, Medicorumque hujus ſeculi facilè Principe, Dn. D. Krug mihi communicaretur, qui poſtquam eandem Sereniſſimo Electori, Domino noſtro Clementiſſimo narraſſet, juſſu Sereniſſimi Electoris, literas ad Dominum Gosky exaravit, ut omnes circumſtantias, nomenque mortuæ matronæ, quàm exactiſſimè & accuratiſſimè referret, ſed antequam literæ mittebantur, Dominus Gosky præmaturâ morte è medio exceſſit, quod certè dolendum, aliàs enim obſervationem hanc prolixiùs & omnibus circumſtantiis ſtipatam aut Excell. Dominus D. Krug, aut ego illuſtri N. C. Collegio communicaſſem.

OB-

OBSERVATIO CXXII.

Dn. D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII,

De

Gemellis, quorum alter ſuo capite alterius capiti in utero inſiſtens, impedimento fuit, quò minus neuter naſci potuerit.

PIſtoris cujusdam uxor, quatuor liberorum mater, atque infantes ſine ullo labore, aut magnis parturientium doloribus in lucem edere ſolita, jam rurſus gravida facta & ad legitimum parturiendi tempus perventa, circa horam ſextam matutinam parturiendi doloribus corripiebatur, quapropter obſtetricem accerſivit, ſeque ad parturiendum accinxit, ſed incaſſum, licet enim fœtum in ore uteri capite ſuo inhærere omniaque naturaliter ſe habere, obſtetrix perciperet, nihilominus nullus fœtus in lucem prodire poterat, ſed parturiens quotiescunque doloribus ad partum excludendum corripiebatur, omnia qui adſumſerat vomitu ejiciebat, ideoque circa horam tertiam pomeridianam me accerſi maritus ipſius curavit, utque ad fœtum expellendum aliquid darem, rogavit, ſciſcitanti itaque mihi, num fœtus optimè ſe haberet, naturalemque ſitum in uteri orificio teneret, reſpondebat obſtetrix, quòd optimè quidem in vagina uteri hæreret, ſed parturientem nullum ferè amplius motum infantis percipere, nixusque ad fœtum prorſus expellendum non adeſſe ſufficientes, ut itaque hujus rei certior fierem, aliam obſtetricem Gallicam, artis ſuæ peritam, advocari curavi, quæ itidem infantem optimum ſitum tenere & tempus parturiendi exſpectandum eſſe ajebat, hiſce fretus, varia & ad partum expellendum & analeptica præſcripſi,

 ſed

ſed ſimulac illa adſumebat, illico vomitu rejiciebat, hinc nauſeabunda facta & animo deficiens, omnem medicamentorum uſum porrò reſpuebat, cum verò viribus pedetentim magis ac magis deficeret, motusque infantis nullus amplius obſervaretur, circa horam ſextam veſperi, ex vita diſcedebat; Maritus de inopinata morte uxoris perterritus, culpam omnem in ignorantiam obſtetricis transferebat, meque apertioni cadaveris ut adeſſem maximè rogabat, petito ipſius cum annuerem, ſequenti die ſummo mane per Chirurgum quendam cadaver aperiri curavit, ubi gemellos utero ineſſe vidimus, quorum alter uteri orificio adeò capite impreſſus erat ut vix ſummâ vi extrahi poſſet, corpus verò & membra à latere dextro jacebant, alter verò fœtus perpendiculariter capite deorſum, pedibus verò ſurſum ad uteri fundum erectis, caput fœtûs, in orificio uteri firmiter impreſſum, adeò directè capite ſuo preſſerat, ut non ſolùm alterius fœtûs exitum impediverit, ſed & ſibi ipſi à vehementi vi & nixibus cranium depreſſerit: ſicque innocens fœtus in utero adhuc hærens triplex homicidium commiſerat, nempe matricidium, fratricidium & αὐτοχειρίαν.

OBSERVATIO CXXIIII.

Dn. D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII,

De

Somno leporino in viro quodam.

NOn ita pridem, verbi divini Miniſter quidam, quinquagenerius, hydrope aſcite laborans, curæ meæ ſe committebat, quem, dum medicinam facerem, ſæpius oculis apertis, protuberantibus & quaſi in locum aliquem infixis, dormientem reperiebam, obſtupui ſanè cum primùm hypo-

cauſtum

cauſtum intrarem atque ad ægri lectum accederem, mortuum enim ægrum eſſe exiſtimabam, nam non ſolum immotus jacebat, ſed & nullum ſplendorem ſive vividi quid in oculis apertis & rigidis obſervabam, ab ipſius autem uxore adſtante, mox aliter edoctus à concepto metu rurſus liberabar, maritum enim optimè & naturaliter dormire ajebat, quod autem oculos apertos haberet, id non ipſi ſolum, ſed & toti ipſiûs familiæ, naturale & familiare eſſe, cum verò expergefactus ſomnô eſſet, mihi ſciſcitanti, numne quid in ſomno videret aut perciperet, reſpondebat quod non, ſeque optimè & per totas noctes dormire potuiſſe, ſeque exiſtimare quod oculos firmiſſimè clauderet, hînc conjicere licitum, quod membranam quandam oculis ipſius innatam habeat, quæ, loco palpebrarum impedimento eſt, quo minùs, radii lucis ſomnum impedire poſſint, quale quid in oculis leporum obſervamus.

OBSERVATIO CXXIV.
Dn. D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII
De luſu naturæ in piro.

DAri flores proliferos vulgò dictos, roſas, caryophyllos hortenſes & ſimiles, è medio ſui natos, experientia ſatis teſtatur; verùm fructus arborum germina proferre, & folia ex ſe mittere, non ubique obvium proſtat; Anuo 1696. die 5. Septembr. miſit ad me vir Clariſſimus & Doctiſſimus Dominus Rollius Sereniſſimo Electori Brandenburgico, à Secretis, piri fructum parvum in hortulo ipſius repertum, & ſapore & odore pulpæ, per omnia ſimilem, intus tamen nucleus ſive ſeminibus carentem, ex medio coronulæ, loco ubi flos fructui inſedit duo piri folia egerminabant, tanquam lo-

co ſeminum futura germinatio, uti figura adpoſita monſtrat. Rem ſanè dignam judicavi, ut inter curioſa collocaretur.

Fig. XII.

(Berolino Noribergam Menſe Decembr. miſſæ.)

OBSERVATIO CXXV.

Dn. D. DANIELIS CRÜGERI,

De

Effectu cerebri canis in Mania.

ANglùs quidem ex Moſcoviâ, Suedia, Lithuania, Pruſſiâ revertens & per hanc urbem tranſiens, tribus abhinc milliaribus maniâ corripitur, meæ itaque curæ & fidei concreditus, curatus à me methodo conſuetâ, mihique familiari, cujus aliquot exempla jam dudum ephemeridibus noſtris inſerui, Ordinavi itaque primò vomitorium è tartar. emetic. gr. iiij. Deinde vinum ſequens: ℞. Rad. helen. ℥j. herb. meliſſ. fumar. centaur. min. ceterach. an. Mj. fol. ſen. ſ. ſ. rad. hellebor. nigr. an. ʒx. aniſ. dauci an. ʒij. epithym. ℥ß. coq. in aqu. q ſ. Colatur. ℞ ℔ij. de qua ℥v. manè hauſit. Deinde alternis diebus in diverſis locis Venæſectionem, imo arteriotomiam utrorumque temporum inſtitui, omnia cum fructu luculento. Primus ſanguis admodum ater & admodum craſſus effluxit, ſed cum duodecimâ vice iteraretur, floridus jam apparuit & roſeus, & quod notatu dignum, in altero latere adhuc niger, dum in altero jam roſeus apparuit, ex quo colligi poteſt, in hoc morbo non ritè ſanguinem circulari, ſed in venis minutiſſimis ſubſiſtere per repetitas verò venæſectiones craſſum exhauriri, reliquum in motum redigi, & à viſceribus per hauſtum ſuperiorem deterſis meliorem poſtea gigni. Interea ſomnus nobis negotium faceſſit. Dedi

itaque

itaque aliquoties hunc potum: ℞. Aqu. meliſſ. ℥iij. confect. alcherm. compl. ʒjß. laudan. opiat. gr. iiij. dormivit quidem aliquoties per aliquot horas, ſed animadverti, ſomnum nihil ipſi profuiſſe, ſed ægrotum poſtea magis furioſum redditum, idcircò exhibui ipſi ſequentem emulſionem. ℞. ſemin. papapav. alb. ℥j. amygd. d. exc. ℥ß. ſemin. melon. ʒij. aqu. fragor. q. ſ. F. l. a. emulſio Colatur. ℥viiij. D. Hinc ſomnus quietior, & cum emolumento; verum cum & huic emulſioni natura aſſueſceret, & affectus aliquando recurreret, in uſum revocavi Cerebrum canis à Sennerto cap. d. mania propoſitum. Curavi igitur ut cerebrum hoc inſtar cerebri vitulini exhiberetur, cum macere, pipere, cinamomo, butyro & ſale conditum, ut ipſi gratus ſapor conciliaretur. Offertur igitur primâ vice dimidia pars, detracta pelle & ecce à prandio hoc inſueto incidit in ſomnum profundum, durantem per totam noctem ad ſummum usque manè. Expergefactus, timidus planè apparuit; & cum antea omnes ipſum timerent, ille tunc omnes timuit, quaſi vitæ ſuæ inſidiarentur; qui timor tamen paucis diebus pòſt evanuit. Itaque cum jam converſationem hominum admitteret, illeque cum aliis converſaretur, omnia iterum loqui incipiens, itineri in patriam ſe commiſit. Poſtquam hìc per octo ſeptimanas curam ſuſtinuit.

OBSERVATIO CXXVI.

Dn. D. DANIELIS CRÜGERI,

De urinæ ſuppreſſione.

Duplicem urinæ ſuppreſſionem ſeu iſchuriam, renalem & veſicalem autores conſignarunt; utramque ſæpius ſequenti potu curavi: ℞. Terebinth. ℥ß. vitell. ovi Nj. ſacchar. ℥ß.

℥ß. vini Rhenani ℥v. miſce optimè. Nuper Dominus Conſiliarius Ludovici corripiebatur ſuppreſſione urinæ totali, aſſumtâ hâc potione, altero die urina prodiit, purgat enim ſimul hæc potio & impuritates, nervos & membranas conſtringentes abſtergit. Liberatus eſt etiam aliquando Sub-Rector hujus loci Dn. Wagnerus hoc potu, ſed cum poſt ſeptimanas aliquot iterum eodem affectu corriperetur, hunc potum & alia faſtidiens obiit. Plurima alia exempla prætereo. Commendant hunc potum Levinus Lemnius uti in Inſtitut. Sennert. lib. 5. part. 1. ſect. 1. cap. xI. videre licet. Platerus, item Timæus in epiſt. p. 242 & alii. Verũ aliam hâc vice ſuppreſſionis urinæ cauſam enarrabo. Vehicularius quidam in ſtructura ædificii trabem vecti elevans à ſecundo tabulato in terram decidens vertebrarum lumbarium luxationem & quidem ad latus paſſus eſt, poſt repoſitionem tumor & affluxus humorum acceſſit, & quod mirum ſuppreſſio urinæ exorta; notum autem eſt ex Bartholino, veſicam nervos à ſexto pari & medulla oſſis ſacri derivare, unde ex affluxu humorum ad hos nervos ſpaſmum ſeu convulſionem in his nervis eſſe factam, hinc conſtrictio colli veſicæ orta, quæ tanta fuit ut cum violentia catheterem intrudere & urinæ ſingulis diebus exitum parare opus fuerit, tumore verò per fotus & linimenta diſcuſſo, urina poſt ſextum diem ſpontè fluxit. Ex hoc exemplo luculenter apparet non ſemper conſtrictionem colli veſicæ à mucilaginoſa & viſcida materia provenire, ſed ſæpius à materia aliqua acri affluente ad nervos ſextiparis vel vertebras & os ſacrum, unde nervi veſicæ prodeunt. Memorabile eſt exemplum quod D. Ettmüllerus recenſet ſe noſſe virum, qui non, aut difficulter urinam potuit emittere, priusquam manu regionem oſſis ſacri probè fricaret, & tunc fluxum urinæ eſſe ſecutum, diſcuſsâ nimirum materiâ ibidem ſtagnante per frictionem. Novi ego aliquot Podagricos qui

ſæpius ſuppreſſione urinæ tentati ; re accuratius penſitatâ, non aliter judicare poſſum, illos ex affluxu acrium humorum ad hos nervos ſpaſmum ſeu convulſionem nervorum veſicæ paſſos & urinæ retentionem, & licet dolor in veſica ſit, is in omni ſuppreſſione veſicali ex urinæ copia oritur, quæ veſicam extendit & inſignem urinam emittendi nixum excitans, renitente tamen orificio veſicæ conſtricto, quin & reſtagnans urina in abdomine ſimul cruciatus excitat, quemadmodum in ſupra dicto Rhedario ſingulis diebus experti ſumus. Quid quæſo in hâc retentionis urinæ ſpecie ſpiritus terebintinæ, juniperi, ſuccus citri aut ſimilia diuretica conferrent, cum illa urinam magis ad veſicam pellant, quæ jam dum ſatis repleta eſt & cruciatus excitat, nonne hoc eſſet oleum igni addere, & magis diſtendere veſicam, imò etſi hæc diuretica mucilaginem in collo veſicæ, quæ præſumitur, diſſolvere queant, quomodo in tanta urinæ copia, ſe mucilagini iſti applicare poſſent? idcircò vera cura conſiſtit in ablatione humoris acris in abdomine & circa nervos oſſis ſacri contenti per dictam potionem terebinthinatam, ſæpius à me in tali caſu expertam vel ſimilem aliam, qualem Riverius ex Elect. benedict. laxativo, capite de iſchuria proponit. Sed hæc non ſola ſufficiunt, ſemper in omni ſuppreſſione urinæ balnea & inſeſſus, cataplaſmata, unguenta & illinitiones & præſertim Clyſteres adhibendi, ut fibræ conſtrictæ relaxentur & materia nervis impacta reſolvatur. Clyſterem ſequentem admodum proficuum expertus ſum: ℞. allii, cæparum an. Mj. coque in ſ.q. aquæ com. Colatur. ℔j. adde ſpir. terebinth. ol. CC an. ℈ij. mell. roſar. ℥ij. ol. aneth. ℥ijß. M. F. Clyſter. Mirum quantopere purget & detergat, imò ſapor & odor linguam feriat. Alium Clyſterem habet Riverius cap. de iſchuria quo vir quidam liberatus eſt, quem & nuper in viro Illuſtri conducibilem reperi.

OBSERVATIO CXXVII.

Dn. D. DANIELIS CRÜGERI,

De

Hydrope paracenteſi curato.

OPificis cujusdam uxor à ſex annis ſenſim tumore abdominis corripitur, qui tanta incrementa capiebat ut lecto affixa deſperabunda quovis modo opem imploraret; conſiderans ego quod per ſemeſtre tantum decubuerit, reliquo tempore munia ſua domeſtica ritè cum mole ſua obire potuerit, cibum & potum cum appetitu ſumſerit, exceptis paucis præterlapſis ſeptimanis, paracenteſin circa umbilicum ſuadeo, præſertim cum obſtupendum tumorem & disruptio & gangræna metueretur, cutis enim in inferiore parte erat nigra. Ideoq; cum ſpatium opportunum & intervallum trium digitorum ab umbilico ſe offeret, ibidem inciſio facta & ſenſim ſiphunculo aqua educitur. Quæ per vices collecta cum libraretur, libræ 60. inventæ ſunt. Exhauſtâ aquâ, involucrum abdominis ad genua usque propendebat, quod faſciâ collo alligata ſuſpendendum erat, cartilago ξυφωειδὴς planè erat elevata. Sed ut in cauſam inquirerem, abdomen perluſtravi, viſcera non inveni tumida neque ſcirrhoſa, ſed totum ſpatium circa umbilicum durum, nodoſum, ſcirrhoſum, deprehendebatur ad quatuor digitorum intervallum. Dicebat autem ægrota ſe ante ſex annos curru in abdomen decidiſſe, & ab illo tempore ſe malè habuiſſe. Idcirco unguentis & emplaſtris convenientibus adhibitis, durities paulatim diſparuit, & ſervato foramine aperto, ſingulis diebus purulenta quaſi materia effluxit, ſi non efflueret, ſiphone extracta eſt; ægra ad hunc usque diem jam non vivit modò, ſed cibum appetit, de lecto ſurgit & ambulat templum frequen-

quentat, ſpem plenariæ reconvaleſcentiæ concipiens. Remedium igitur hoc, nempe Paracenteſis, locum quidem habere poteſt viſceribus adhuc bene conſtitutis, verum ubi ſigna corrupti hepatis animadvertuntur, fruſtra applicatur, quemadmodum idem remedium nequaquam Domino Doctori Movio eodem tempore hydropico proponere volui, luculenta enim ſigna hepatis corrupti aderant, idcircò mortem pediſſequam prædixi, ſed quoniam erat vir de civitate Stargardienſi nempe Syndicus bene meritus, & Aſſeſſor Scabinatus Electoralis Brandenb. admodum laborioſus, item Advocatus Elect. Brand. Dicaſterii Pomeran. ne obſcurus abeat, in ipſius memoriam & honorem ſequentes compoſui verſus:

MAnſuetus Movius maturâ morte maceſcit;
Muteſcat Momus, metrica multa meret.
Mœſtitiâ mentes Movii marcore moventur;
Me miſeret Movii, morbida membra macent.
Mortales miſeri marceſcunt morte maligna,
Mens minimè moritur, mens meliora metit.
Mors Movio miracula, mors myſteria monſtrat,
Magna manet meſſis, myſtica manna, merum.
Mittas mœſtitiam, mœrorem, mœſta marita,
Mas melicus modulans, muſica mille modis.
Magnificat, meditans magnalia, myſtica magna,
Mercedem meruit, manſio mira manet.

(Stargardiâ Berolinum ad Excellentiſſ. Dn. D. Mentzelium hincq; Noribergam cum præcedentibus obſerv. miſſæ.)

 OB-

OBSERVATIO CXXVIII.
Dn. D. VITI RIEDLINI
De
Topaſio mixta Sapphiro.

SI forte fortuna diverſorum Vegetabilium ſemina intimius miſceantur, tertium quoddam inde producitur, quod utriusque eſt particeps naturæ, id quod & diligenti inſitione impetrant diligentes Hortulani; ſimili modo ex coitu brutorum diverſæ ſpeciei naſcitur tertium, tum maris quasdam, tum & fœminæ alias qualitates exacte referens; idem & in minerali regno obſervatur, ubi novum non eſt, plura metalla ſibi invicem mixta in una eademque maſſa contineri, quin ad Gemmas quoque ejuscemodi mixturam ſe extendere, ex eruditiſſimi quondam G. Hieron. Velſchii Hecatoſt. ſ. Obſerv. Phyſ. Medicar. LII. conſtat, ubi & Adamantachaten, & Smaragdo mixtum Onychi in baſi Sapphirina repertum, adducit, quibus jam ſequentia ſubjungo: Poſſedit autem olim Vir quidam Illuſtris Gemmam, cujus in titulo fit mentio, eamque Topaſii Spurii, Baſtart Topas / nomine inſignivit, quæ auro ſic incluſa eſt, ut utraque ſuperficies oculis tota pateat, ubi quidem in altera planiore Sapphirus ſic transparet, ut ex utraque parte Topaſio juncta pareat, in altera vero & aliquantum elata, majori ſui parte Topaſium verum & Orientalem, altera autem & minori Sapphirum adeo exacte repræſentat, quin accuratiori cujusdam, qui Gemmas tractare ſolet, examini ſubjecta, ſic illud ſuſtinuit, ut ex ambabus eſſe mixtam, nullum ſuperſit dubium, unde & magni ſemper æſtimata fuit, & eo lubentius non ita exiguo pretio haud ita pridem redemit Matrona illa nobiliſſima, apud quam primo attentius inſpicere eandem licuit; ſicuti vero merito mirati

ſunt

ſunt omnes, qui hactenus illam viderunt, inter quos aliquot, qui Gemmarum non exiguam habent notitiam, unanimiter teſtati fuerunt, ſimilem in vita ſua ſe in manibus nunquam habuiſſe, ita ſupra laudato Velſchio, ut in hoc quoque genere Naturæ arcana latentia in lucem protrahantur, plures curioſius ut inveſtigent, hortanti quaſi, aures præbens, & hic eandem deſcribere volui, cum præſertim & ſic Scopo Academiæ noſtræ ſuo modo ſatisfieri, nullus dubitem, & Per Illuſtris noſter Dominus Præſes, cum Eidem monſtraſſem hanc Gemmam, pro rariore Ipſemet agnoverit: Figuram, quantum quidem fieri potuit, exprimi curavi, quæ eſt
Figura XIV.

SCHOLIUM.

RAræ huic gemmæ ſimilem in *Continuatione Colloquiorum menſtruorum Riſtianorum Dn. Eraſmus Franciſci pag. 282.* memorat, addens, à Gallis comuniter Saphyrum Topas-Saphyrum adpellari, quòd utraq; gema ſimilis ſit duritiei, & facilè in uno corpore inveniantur, quamvis proprium colorẽ quælibet retineat: cujus phœnomeni rationem in *ſpecimine de origine & virtutibus gemmarũ Dn. Robertus Boyle* curioſè explicat; cum enim hypotheſin ſuam, gemas olim fuiſſe corpora fluida, tingiq; metallicis aut mineralibus ſubſtantiis, confirmaſſet, portionem materiæ imbutam quadam tincturarum diverſicoloris gemmæ, prius fuiſſe formatam, & deinde petreſcentem ſuccum alio colore conſpicuum, contigue ad illam accreviſſe, & ita unà compoſuiſſe lapidem unum, concludit, talemque productionem ſucceſſivam pluribus comprobat.
(Luc. Schröck.)

OBSERVATIO CXXIX.
Dn. D. VITI RIEDLINI,
De
Pavonis albi notatu digna excluſione.

A Gemmis ad aves tranſire liceat, & quidem inter has ad illas, quas inter Pulveratrices primum locum tam merito obti-

obtinere ac Aquilam inter rapaces Ulyſſes Aldrovandus pluribus probat, Pavones nempe, quos albos noſtro ævo quamvis non adeo obvios, raros tamen eſſe, deſiiſſe, teſtatur, hosque peculiari capite deſcripſit, & ibi cum Plotino, ſi in calidioribus terris naſcantur, ex imaginatione naſci aſſerit, aliorumque ſententias etiam recenſet, quibus ſequentia haud prorſus abs re ſubnectentur: Alebat Materfamilias quædam plures,& quidem rariores ſolum aves domeſticas, quod quia pluribus innotuerat, nonnulli quidem pretio quod ſolvebat, alii vero & placendi ſtudio allecti, quidquid rari hinc inde invenire poterant, ad Eandem deportabant, hincque & ova Pavonum alborum quatuor à nonnemine ipſi dono data fuerunt, quæ una cum quinto, quod ii, quos alebat variegati coloris Pavones, quique antea ſibi ſimiles produxerant Pullos, genuerant, Gallinæ Indicæ, ad hunc ipſum laborem maxime aptæ, ſuppoſuit, quæ & ſuo tempore quinque elegantiſſimos excluſit pullos, omnes vero ſimiles, & albo colore conſpicuos, ita, ut quinam ex modo dicto ovo prodierit, dignoſci nullo modo potuerit; hujus rei cauſa, cum in imaginatione ejus,quæ peperit illud, cujus quippe obtutui, non ſolum albi,verum & varii coloris objecta ſemper patuere,vix inveniatur, an in diuturniori illa & arctiori vicinia, quam per integrum incubationis tempus cum reliquis habuit, quærenda ſit, an vero alia quædam ſubſit? illorum, quos in extricandis ejuſcemodi quæſtionibus feliciores me merito agnoſco, diſputationi trado.

OB-

OBSERVATIO CXXX.
Dn. D. VITI RIEDLINI,
De
Calculi veſicæ mediante ſectione felici extractione.

UT vero & quædam ad hominem, cujus ergo cuncta creata ſunt, ſpectantia, hac vice adducam, Calculi hic mentionem denuo facere lubet, quem uti in Veſica mediantibus medicamentis diſſolvere, aut quovis alio modo imminuere, ſicut hactenus plures fruſtra omnino amici fuerunt, ſi vel maxime Alkaheſt revera ſe poſſidere, gloriari non dubitaverint, ita mediante ſectione, perita Chirurgi manu eos ſubinde ſat feliciter extrahi, ſicut aliis pluribus, ego quoque, jam trinis hiſtoriis, quas peritiſſimus Ulmenſium Chirurgus, Dn. Georgius Riedlinus, cognatus meus dilectus, ad me perſcripſit, probabo: Primam quidem ſuggeſſit Puer, nomine Matthæus Zimmermann / undecim annorum, qui diu ſat acerbis doloribus tortus, tandem Anno 1696. d. 14. Maji ſectioni ſe ſubjecit, quam modo nominatus Chirurgus intra quadrantem horæ, tam feliciter abſolvit, ut jam, de quo conqueratur Puer, non habeat; Eandem vero operationem d. 16. Junii ejusdem anni, Jacobina Schönnaglin / decem fere annorum puella, quæ alteram ſuppeditat hiſtoriam, pari felicitate inſtituit, licet enim hæc doloribus adeo conſumta fuerit, ut vix binæ carnis libræ in toto corpore reſtiterint, calculo tamen, tam parvo etiam temporis ſpatio extracto, jam integre Dei gratia convaluit, ut jam indies habitior evadit, nec ullo modo in actionibus neceſſariis perficiendis impediatur: ſicut autem exinde patet, hecticam ſæpe à cauſa quadam foveri, quæ tolli adhuc poteſt, quaque ſublata, ſi vel maxime ſu-

premum jam attigerit gradum, & ipſa ceſſat, ita in calculo Veſicæ, nullo contra indicante præſente, ſectionem uti unicum, ita multoties ſat tutum eſſe remedium, modo qui manus commodat, in arte ſit bene verſatus, nullum eſt dubium: Tertia operatio ſucceſſit in Jo. Sigiſmundo Reichlino, tredecim annorum puero, quem Chirurgus præfatus non minus feliciter, nec majori temporis ſpatio liberavit; calculus ipſe vel figuræ ergo, ut itidem addatur, meretur, licetque in extractione circa lineolam (a) fractus fuerit, & eo facilius tamen ſic extrahi potuit, nec ullum aliud incommodum attulit, hoc etiam puero jam Dei gratia optime valente. Ut vero de extractis his calculis eo melius judicare poſſis, figura illorum adjecta eſt, & in XV. quidem Pueri, in XVI. vero Puellæ Calculus expreſſus conſpicitur.

Fig. XV. XVI. XVII.

(Auguſtæ Vind. d. 28. Decembr. A. 1696. exhibitæ.)

OBSERVATIO CXXXI.
D. JOH. PAULI WURFFBAINII,
De
Abſceſſu ex Inteſtinorum læſione rariore.

VIri cujusdam Integerrimi Mercatorii ordinis amabiliſſima Conjux, dum Anno 1689. ad finem Menſis Junii, Gallum Gallinaceum magnum, veru ferreo transfodere laborat, veruque inguinibus imponendo, gallum fortiter adigit, dolorem ſentit, quem inter occupationes parum æſtumat, qui verò poſt aliquot ſeptimanas augetur, ut in cauſam ejus inquirat & tuberculum quoddam nucis avellanæ majoris magnitudine ſentiat, quod dum per integrum Menſem emollientibus variis diſſipare, fruſtra tentavit, dolores adeò exa-

exacerbati ſunt, ut lecto affigeretur, meque in conſilium advocaret, præſcripſi tam interna quam externa remedia, tumore tamen cum rubore & inflammatione magis magisque protuberante, prædixi ejus rupturam, quæ circa finem Menſis Septembr. ſubſequta eſt, cum inſigni materiæ purulentæ & ſeri tandem flaveſcentis effluxu, conſolidationem hujus abſceſſus pertinaciter ſatis diu inhibentis, travmaticis licet tam interne aſſumtis, quam externe per ſiphunculum imiſſis, ita ut vulnuſculum non niſi poſt trimeſtre ſpatium perfecte fuerit clauſum, nil quicquam incommodi ſentiente ægra, quæ potius Anno 1693. d. 22. Aprilis feliciter formoſam peperit puellam, adhuc optimè viventem; at, dum vix ſex à puerperio præterfluxere Menſes, rediit hic tumor, & ſimilem ut prima vice materiam fudit, in pauca tamen quantitate, quare ſubſequente mox Menſe nullas amplius admittens turundas, rimula hactenus aperta, ſponte coaluit. Recruduit tamen hic abſceſſus nondum abſoluto biennio, Anno nempe 1695. Menſe Julio, ſed puris loco lympham flaveſcentem & bruni interdum coloris, quandoque craſſiuſculam & ſpumoſam, excrementis Diarrhœa bilioſa laborantium quam ſimillimam, ſine tamen fœtore, copioſiſſimè effundebat, unà vice quartam menſuræ partem æquantem, ut vix ad eam excipiendã ſæpè linteamina ſufficerent, excrevit aliquando remoto me præſente, Emplaſtro, viride quid, cum hac materia, quod dum accuratè inſpicio, particulam eſſe folii lactucæ agnoſco, idque magis, cum calidæ injecerim, ſimulque intellexerim, quod in cœna heſterna, lactucam comederit, id quod etiam foliolis braſſicæ & petroſelini diebus inſequentibus contigit, retulitque ægra, ſe quoties bibat & edat, liquida præſertim, ſe aquam quaſi calidam paulo poſt ad abſceſſum hunc defluentem ſentire, moxque effluxum materiæ ante dictæ ſequi, quæ

ſæpius me ipſo audiente, cum ſibilo, & ſpumoſa ſimul excreta fuit, conſolidato tamen Menſe Septembr. Anno 1695. vulnuſculo, ut ad hunc usque diem Patiens hæc olim mea, ſana & vegeta, benedicente curam Deo, ex voto vivat.

APPENDIX
ad
ANNUM QUARTUM
DECURIÆ III.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
ACADEMIÆ
CÆSAREO-LEOPOLDINÆ
NATURÆ CURIOSORUM
In Germania.

Norimbergæ
ANNO 1697.

CONTENTA
Appendicis.

1. *Dn. Joh. Bilbergii Mathemat. & deinde Theologiæ Profeſſoris P. in Academia Upſalienſi, Refractio ſolis inoccidui in Septentrionalibus Oris &c.* pag. 1.
2. *Epiſtola ab Amico Anonymo, de Vera Viſci generatione & propagatione.* 49
3. *Dn. D. G. C. Schelhammeri, Solutio problematis, cur Mercurius in tubo Torricelliano ſeu Barometro, pluvioſo tempore deſcendat, cum deberet aſcendere.* 54
4. *Dn. Bernhardi Ramazzini in Mutinenſi Lyceo Med. Profeſſ. Diſſertatio, de Conſtitutionibus Annorum MDCXCII. XCIII. & XCIV.* 63
5. *Dn. D. Joſephi Zambeccarii Experimenta Diverſorum Viſcerum à diverſis Animalibus viventibus exſectorum.* 97
6. *Hiſtoria Epidemica Germaniæ.* 115
7. *Dn. D. Conradi Bertholdi Behrens Epiſtola ad Magnif. Dn. Præſidem de Conſtitutione Anni MDCXCV.* 127
8. *Ejusdem Epiſtola ad Ephemeridum Directorem, de Doctrina Pnevmatica in Uſum Medicum edenda.* 139
9. *Dn. Pauli Bocconi Obſervatio circa nonnullas plantas marinas imperfectas, uti Fucos, Corallinas, Zoophyta, fungos, & ſimiles, earumque originem.* 142
10. *Dn. D. Joh. Jacobi Scheuchzeri Epiſtola de Generatione Conchitarum* 151
11. *Dn. D. Michaelis Bernhardi Valentini, Med. Prof. & p. t. Recto-*

Rectoris Magnifici in Acad. Gieß. Hiſtoriæ Literariæ S. R. I. Academiæ Naturæ Curioſorum Continuatio VI. 167
12. Dn. D. Pyrrhi Mariæ Gabbriellii Reſolutio Caſus de ſtupore Brachii jam deſcripti ſub Obſervatione I. Anni II. Dec. III. Ephemeridum Acad. Nat. Cur. 179
13. Dn. D. Joh. Baptiſtæ Wenckii, Incl. Ducat. Styriæ Medici & Phyſici Græcenſis, Academici Curioſi, Diſſertatio Phyſica de Muliebri Menſtruo ſanguine, Cauſisque ejusdem Periodici Profluvii. 202
14. Ejusdem Declaratio Diſſertationis de Periodico fœminarum Profluvio, ad Magnif. Dominum Præſidem. 219

JOHAN-

JOHANNIS BILBERGI,
Mathemat. & deinde Theol. Prof. P.
in Acad, Upſalienſi.

REFRACTIO SOLIS INOCCIDUI,

In Septemtrionalibus Oris

juſſu

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI PRINCIPIS

CAROLI UNDECIMI,

SUECORUM, GOTHORUM,
VANDALORUM &c. MONARCHÆ
CLEMENTISSIMI,

Circa Solſtitium æſtivum cIɔ Iɔc XCV

aliquot obſervationibus Aſtronomicis
detecta.

A *

SERENISSIMO POTENTIS-
SIMOQUE PRINCIPI
AC DOMINO,

DOMINO
CAROLO XI.

SUECORUM, GOTHORUM,
VANDALORUMQUE REGI,
MAGNO PRINCIPI FINLANDIÆ, DUCI
SCANIÆ, ESTHONIÆ, LIVONIÆ, CARELIÆ,
BREMÆ, VERDÆ, STETINI, POMERANIÆ,
CASSUBIÆ, ET VANDALIÆ, PRINCIPI RUGIÆ,
DOMINO INGRIÆ ET WISMARIÆ, NEC NON
COMITI PALATINO RHENI, BAVARIÆ,
JULIACI, CLIVIÆ ET MONTIUM
DUCI, &c. &c.

REGI AC DOMINO MEO
CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME REX, DOMINE CLEMENTISSIME.

Quia placuit Majeſtati Tuæ, Rex Sereniſſime, mihi in mandatis dare ut ea quæ in nupero boreali itinere, circa altitudines poli, & alia id genus à nobis obſervata ſunt, patrio juxta ac Latino ſermone ſcripto comprehenderem; paucis hiſce poſt reditum hebdomadibus quotidie aliquid publicis negotiis deduxi, quo hactenus Sereniſſimæ Regiæ Majeſtatis Tuæ juſſis humilime obſequerer. Sed ſicut ſcientiarum Mathematicarum ea eſt indoles, ut uſu quidem ac exercitio facili, inventione vero & demonſtratione difficiliori nitantur: ita Obſervationes noſtræ paucioribus horis abſolutæ ſunt quam demonſtratæ. Horologiorum architecto parum negotii faceſſit rotulæ in notas partes diſtinctio: verum dividendi modus, nec ipſius eſt, & difficulter inventus. Arithmeticam nunc pueri ſe invicem docent: ſed praxis hæc impedita fuit, regulis è Matheſeos penetralibus nondum eductis. Mirabuntur forte an Magiſtri ejus artis, hodieque Mathematicos beneficio ſolius Additionis difficiliora problemata ſolvere: ſed clavem adepti, mirari porro deſinent. Nam rudis agricola modum aliquem Gallicum in cylindrichordio non ſecus ac præſtantiſſimus Muſi-

Muſicus canet, ſi clavem Inſtrumenti nactus fuerit. Omnia denique artificia quæ Mathematis proprios natales debent ita comparata ſunt. Et quoniam plurimi ab hac doctrina imparati, veritatem ſenſus & rationis non ſatis aſſueti diſtinguere, philoſophiam tantum ſenſilem effecerunt, viamque hoc errore ſuo ad ſolidam eruditionem in aliis etiam ſcientiis oppido impeditam reddiderunt: Mathematicis ſine clara & perſpicua demonſtratione nihil quicquam admittere libuit. Quam manca ſenſuum ſit cognitio ratione deſtituta, docere nos poteſt ſol toto orbe ſupra horizontem elevatus: quem ratio tamen alieno loco cerni dictitat. Proinde & ego Doctrinam de Refractione aliaque non adeo ignota, pluribus quam opus erat expoſui. Bene autem habet quod utraque lingua obſervationes noſtræ prodeunt, licet nobis indigenis patrium ſufficere potuiſſet idioma; ſicuti nunc Gallis, Anglis aliisque Europæ populis paſſim uſu venit, & ſuis artes ac ſcientias exprimere: Tamen quia complures ex aliis nationibus ſedem fortunarum ſuarum in Suecia poſuêre; ac præterea ex ſubditis Sereniſſimæ Majeſtatis Tuæ, variæ gentes ſunt, ſibi tantum proprio ſermone utentes; lingua Latina, tantum non omnibus in Europæo familiaris, & ſingulis rectius conducet. Poſtremo quia Exteri ſub alio cœlo ac ſolo, à nobis talia diſcere deſiderant; ſicut non ita pridem & Galli & Itali, non ſine maximo labore, hoc iter ingreſſi ſunt; ita immortalitati nominis Tui, Magne Rex, aliquid accedet, ex hac obſervatione non tantum cœpta; verum etiam auſpiciis Sereniſſimæ Majeſtatis Tuæ perfecta. Ornaſſe Deum imo cumulaſſe Majeſtatem Tuam omnis generis dotibus orbis non ignorat; quas nos ipſi in extremorum alterum prolapſi, parcius laudamus, dum adulatorum nationem Sereniſſimæ Majeſtati Tuæ tanto exoſam opere ſtudioſe fugimus. Quamlibet itaque nos ex virtutum imperatoriarum congerie collectam perfectionem, abſolutamque Principis imaginem in Majeſtate Tua, tacita tantum veneratione colimus: non tacebunt hoc Exteri; nec ſera poſteritas iſta negliget dignisſimis in cœlum laudibus extollere. Quod attinet ad hanc oppellam; diſſimulare non debeo, illam non ſolum infra mediocritatem

tatem

tatem eſſe; ſed & ſcio longisſime infra ſpem Serenisſimæ Regiæ Majeſtatis Tuæ futuram. Ex quo enim, de improviſo, diverſisſima ab hoc negotio provincia à Ser. Majeſt. Tua clementisſime mihi fuit demandata, jam inde ab aliquot annis circinum & normam abjeci, tanquam inutilia vitæ deinceps agendæ organa; atq; ſimul in angulo aliquo Bibliothecæ, quæ adhuc Upſaliæ in ædibus meis locum tantum replet, veteres illos Magiſtros abdidi. Nunc autem inſtrumentis meis Mathematicis ſcabram rubiginem, ſitu contractam, detergere conatus; operam dedi, ut in me, procul à libris ſemoto, facultas potius quam voluntas deſideraretur. Et quia ingens illud inter ſubditos certamen in cultu Ser. Regiæ Majeſtatis Tuæ in dies incaleſcit: pars eorum ego minima, ſi cum ceteris paria facere nequeo: obſequio certe, cultu, obſervantia, veneratione, devota mente nunquam me patiar ſuperari. Ad extremum ſupplex oro venerorque Summi Numinis Divinam Majeſtatem, ut Te, Regum decus, promovendæ gloriæ ſuæ, patriæque ſervandæ cœlitus datum: nobis nobisque natis ac naſcituris, ſoſpitem, vegetum, lætum ac tranquillum ſine fine ſervare dignetur! ſic voveo voveboque ſemper

SERENISSIMÆ REGIÆ
MAJESTATIS TUÆ.

Holmiæ 29. Octobr.
cIↄ Iↄc xcv.

Æternum devotisſimus ſervus

JOHANNES BILBERG.

In Solſtitium æſtivum

à

SERENISSIMO POTENTISSIMOQUE PRINCIPE

CAROLO UNDECIMO, SUECORUM, GOTHORUM, VANDALORUMQUE REGE,

In Tornea Urbe

ſpectatum

expoſitumque à Celeberrimo Viro

JOANNE BILBERG.

TOrna, vetus ſeptem ſed nunc nova fama Trionum,
Ultima Botniaci quam maris unda ferit:
Grande tibi ceſſit, præſens quod ſuſpicit ævum,
Quodque canent ſemper poſtera ſecla, decus.
Nuper Hyperboreum propius cum viſeret axem
CAROLUS, Auguſti ſideris inſtar habens;
Quaque iit, in plauſus ſeſe utraque ſolveret Arctos,
Et nova conciperet gaudia totus apex:
In te, pervigilem, nocturno tempore, Phœbum
Vidit, pro patria pervigil ipſe ſua:
Vidit inocciduo radiantem lumine vultum,
Perpetuoque die tum ſua Regna frui.

I nunc

I nunc, quicunque es, noſtris atque objice terris
Æternumque gelu, Cimmeriumque chaos.
Hæc lege, quæ narrat Bilbergius, (Is qvoque tantæ
Spectator lucis, Rege jubente, fuit)
Cognoſces, quanto fulgore hic ferveat æſtas;
Quantaque naturæ munera mitis alat.
Cognoſces, quam pura fluat, qua veſcimur, aura;
Quam ſit, quod colimus, non ſibi ſegne ſolum.
Ut nulli faveat Titan impenſius oræ;
Majores nusquam ducat ut ille moras.
Hibernæ noctes tolerentur, & aſpera brumæ:
Omnia nam redimit ſolſtitiale jubar.

Contenta.

Cap. I. Obſervatio S. R. Majeſtatis.
Cap. II. Ratio Longitudinis locorum.
Cap. III. Obſervationes ſolis diurnæ & nocturnæ.
Cap. IV. Doctrina refractionum.
Cap. V. Zonæ frigidæ conſtitutio.
Cap. VI. Latitudines locorum in reditu obſervatæ.
Cap. VII. Figura Terræ, Declinatio magnetis, & differentia refractionum ſub polo & æquatore.

Caput I.

Antiquis illis & eruditis ſeculis cum ſummum inter homines eſſet certamen, ut artium ſcientiarumque gloriam æternitas maneret, ad ſummum literæ faſtigium brevi tempore evehebantur. Romani enim Græcos æmulati: Græci Ægyptios; Chaldæos utrique. Omnes vero & illos qui præceſſerunt imitati ſunt, & exempla fuêre ſecuturis. Solus Epicurus gloriatus eſt ſe magiſtrum habuiſſe neminem, & ipſum ſibi viam ad veritatem feciſſe. Paucorum ea eſt felicitas, & quæ raro in hæc incidit tempora. Præclare nobiſcum agi putamus, ſi bene ſequamur: nec miramur tarde erui quæ alte jacent recondita. Ea enim eſt præſentium ſeculorum indoles, ut difficilia fugiant homines: leviora, manu perfunctoria tractent: plurimaque eorum quæ ſe ſcire arbitrantur, non tam imbecillitate judicii quam deſidia ignorent. Solem & Lunam ceteraque mundi hujus adſpectabilis ſidera curſum ſuum ſervare, quem ab initio ſummi Numinis ſapientia inſtituit, fere conſtat inter omnes, non philoſophos ſolum ſed etiam indoctos: eademque ſtatis vicibus varias mundi partes lumine ſuo illuſtrare, hodie nemo tam vecors eſt, qui non intelligit. Quippe aſperrimo frigore terram interdum torpere pigroque gelu conſtringi; nonnunquam ardentisſimo caloris æſtu in uno eodemque orbis loco accendi, variasque ſubinde vicisſitudines ſubire, notisſimum eſt: ejusq; rei non aliam dari cauſſam, quam Solis diſceſſum, reditum, variumque ſitum, experientia rationi juncta ſatis ſuperque confirmat. Ceterum quod regiones nonnullæ fervore cœli continuo urantur: aliquæ perpetuo frigore rigeant; & tamen incolis pariter ſua præſtent

commoda, id vero eſt quod olim & multi ſapientiam profeſſi in dubium vocarunt, hodieque non niſi ab expertis creditur. Jucundum eſſe ſpectaculum in compendio orbem terræ contueri, ejusque cum ſitum, formam, circumſcriptionem, tum & maxime habitabiles regiones, & rurſum cultu ſuo propter vim frigoris aut caloris ſæpius deſtitutas. Multi enim inveniuntur in patria ſua æque ac in exteris regionibus peregrini; atque ſi quæ ex aliorum ratione nota habent, ea pene ipſi ignorant; ac proinde male ſæpenumero ac ſiniſtre tam de natalis ſoli quam peregrini conditione judicant. Quare cum jam olim turpe videretur & ſuas & aliorum populorum regiones ignorare, paulatim cupido nobiles animas invaſit hanc notitiam ſibi peregrinationibus & literarum ſtudiis reddere familiarem. Sine hac animi cultura nobis profecto in ultimo ſeptemtrione degentibus, non temere ac facile quispiam perſuaderet, dari populos quibus dies & noctes perpetuo eſſent æquales: aut hac æqualitate gaudentibus, adeo differentes nos vices ſubire; videlicet ut continua aliquando damnaremur nocte: & ſub ſole nonnunquam innocciduo tenebris nullus eſſet locus. Quin potius exclamarent:

Triſte ſolum, ſterilis, ſine fruge, ſine arbore, tellus;
Frigus iners illic habitant, Pallorque Tremorque;
Et jejuna Fames. - - -

Laudanda eſt Itali illius induſtria, qui non ita pridem curioſis oculis ſeptentrionem noſtrum luſtravit; cujus verba ex manuſcriptio heic adducere placet, ut ejus exemplo & noſtra confirmemus, & alios ad paria faciendum invitemus. *In queſta* (ait) *zona glaciale boreale, biſogna ammirar la providenza di Dio, nel veder il Sole, che per ſei ſettimane reſta ſopra dell' orizonte, formando à queſta regione non arco, mà corona, e coſi la Luna e le Stelle; mà queſte non apparono per hora, cedendo al primo luminare, e campeggiano poi altretanto tempo circa il Solſtitio hiemale, coſi loro permettendo quello con la ſua contenanza: pare in un certo modo che ſia degno di non minor oſſervatione e maraviglia in queſt' effetto*

effetto il ſole, di quello, che ſarebbe, ſe ſi vedeſſe arreſtar il ſuo corſo, come nel tempo di Joſue, overo retrocedere, come in quello d'Ezechia, inſegnando S. Agoſtino nel decimo della città di Dio, che: Quamvis miracula viſibilium naturam videndi aſſiduitate viluerint: tamen cum ea ſapienter intuemur, inuſitatisſimis rarisſimisque majora ſunt. *Che ſe all' hora fece il giorno alcune hore più lungi dell' ordinario, che lo fà per ſettimane e meſi, ſi come hò detto, onde par che di queſto ſpecialmente ſi verifichi il detto del Salmo:* Ordinatione tua perſeverat dies. *Hæc ille.*

Sed credendi hanc apud multos difficultatem arguit & imbecillitas, ne dicam inertia, noſtra; qui raro inducimus in animum ut arbitremur ea vera eſſe, quæ conterranei noſtri & hujus Regni incolæ de variis anni locorumque vicisſitudinibus, nobis fide digna referunt. Impedimento nimirum bonæ menti nihil magis eſt præjudicatis infantiæ opinionibus; quas ſemel ab ineunte ætate haurientes, cum lacte materno, ac educatione prava, vix tandem cum ſenio deponimus. Quotus enim quisque, ut hoc exemplo utar, ſibi non perſuadet, habitare ſeſe in ſuperiore telluris ambitu, ejusdemque ſummo loco; reliquis vel ad latera, vel, ſi hoc capere poteſt, in ejusdem imo ſubſidentibus? Et tamen certum eſt in regionibus à polo magis disſitis habitare quosdam; aliquos & in propioribus verſari. Evincit hoc ipſum experientia terrâ marique proficiſcentium, cui refragari velle & obniti, animi eſt indicium vel male ſani vel omnino perverſi. Quo factum eſt ut non ita pridem plus fidei ſit habitum nautis quibusdam illiteratis, qui navigando totum Orbem emenſi, rotundum illum aſſeruerunt; quam veteribus illis Theologis juxta ac Philoſophis, qui diverſam eſſe formam telluris contenderunt, tantum ut doctrinæ & autoritati ſuæ majus robur conciliarent. Miramur certe viros eruditione conſpicuos, quorum magnis nominibus ſemper aſſurgimus, nonnunquam in tam abſurda opinionum delatos fuiſſe. Tertulliano nempe & Auguſtino, nimium ſapere viſi ſunt, qui antipodas dari docerunt. Ridicula alii.

Τόσσα δὲ ῥινὸς ὕπερθεν ἀραιῆς ἐκ ἀναφυσῶ.

Mirabuntur fortaſsis & poſteri, nos multa, non adeo ardua, hoc tempore neſciviſſe.

De cetero inter omnes liberalibus ſtudiis deditos ac virtuti operantes convenire arbitror, motum Soli, tanquam Rectori & præfecto diei, ab Orbis Conditore jam inde à primo momento inditum, adeo ſibi ac telluri ſemper æqualem ac conſtantem esſe, ut æqualibus circumvolutionibus pares & vices ubique referat, umbrasque modo æquales modo inæquales projiciat; & in ſimilibus locis, quantum in ſe eſt, ſimiles effectus producat. Unde cum ſumma DEI providentia effectum ſit, ut Sol ad utrumq; polum certo ordine evagatus, dies noctesque temperet, terrisq; lucem aut tenebras reddat, ſpatio horarum vel dierum aut denique menſium æſtimandas; paradoxon nemini videri debet, Populos qui ſub æquatore habitant, diesque noctibus habent perpetuo æquales, longiore non illuſtrari luce quam illos, qui ſi habitent ſub ipſis polis, noctem unam numerabunt ſex menſium, & diem ipſi oppoſitam æqualem: interque hæc duo puncta ſitos, quacunque variatione tempus illis ſit diſtributum, totidem quoque dies ac noctes, iisdem ſpatiis menſurandas enumerare.

Nemo equidem Mathematicorum eſt qui neſcit, hominibus ſupra 65. altitudinis gradum degentibus, diem ſub æſtivo ſolſtitio integram dari poſſe 24. horarum; ſive quod idem eſt, eo tempore Solem ex cauſis tam phyſicis quam opticis, non occidere, gradu ſexageſimo ſexto nondum completo. Verum pauci admodum Mathematicorum propria oculorum experientia hanc notitiam hauſerunt. Ex quo factum eſt, ut licet incolæ ejus regionis hanc ſententiam pro vera aſſererent: iis tamen qui cauſſas tantum phyſicas urgerent, fidem in hoc puncto non facerent. Auxit porro apud incredulos obfirmatam mentem, narrantium varietas & diſſenſus; cum, more vulgi, nonnulli veris incredibilia miſcerent; eaque non tam ſuis quam aliorum hauſta ſenſibus referrent. Movit hæc aſſertio Sereniſſimum Principem,

CARO-

CAROLUM XI, Suecorum, Gothorum, Wandal. Regem potentiſſimum, noſtrumque clementiſſimum, dum anno præterito regiones haſce perluſtraret; qui, ſicut à ſummo Numine ingenio plane divino & admirando, dotibusque Regia ſorte digniſſimis eſt ornatus, ſcrutari diligentiſſime omnia ſtudet, & excutere ſingula; atque quanta ſit in quoque fides, tantum ei committere: ita nunc ſuis oculis explorare cupidus qua veritate divulgatus plebeculæ ſermo niteretur, & an his in locis ſolem revera inocciduum cernerent. Erat tunc in urbe Torneö Weſtro-Bothniæ circa 65°.43′. latitudinis gradum ſita; cujus loci horizontale planum, etſi montibus ac ſilvis ex parte eſſet obſtructum, adeo ut in ipſo ſolo hujus rei veritas vix poſſet detegi; aliquot præterea dies elapſi fuerunt ab æſtivo ſolſtitio, adeo ut deſperanda videretur hæc experientia. Vicit tamen haſce difficultates inſuperabilis Regis invictiſſimi animus, nullis unquam laboribus defatigatus. Monſtrata itaque modicæ altitudinis, 100. quaſi pedum, turricula, ex qua campanæ templi iſtius urbis ſuſpenduntur; illuc per ſcalas easque ſatis præcipites, aſcendit; comitatus quibusdam præcipuis viris, tanquam hujus obſervationis curioſis teſtibus: Inter quos nominatim prolati ſunt: Comes Guſtavus Duglas, Provinciarum Norlandicarum Præſes; Conſiliarius Cancellariæ Carolus Piper; & Conſiliarius bellicus Johannes Hoghuſen.

Anno MDCXCIV. die 14. *Junii Solem usque ad noctis horam* 11. *&* 53. *minutum oculis noſtris luſtravimus; quando, nubecula Solem tegente, paullatim disparuit. Verum circa horam duodecimam & ſextum minutum poſt mediam noctem, ſive diei ſequentis, quæ erat* 15. *Junii, Sol rurſus vividiſſimis radiis è nubecula exoriens ſplendebat. Unde certum erat, illum interea non occidiſſe; ſed nubem illam tantum in cauſſa fuiſſe quo minus tota nocte cerneretur. Confirmante hoc ipſum experientia Incolarum, qui ſemper illo tempore cum ſerena eſt tempeſtas, tota nocte ſolem inocciduum ſolent adſpicere.*

Hanc obſervationem ſua manu non eſt gravatus Rex Sereniſſimus ipſe in pugillaribus ſuis annotare. Quod cum reliqui Obſervationis Comites neglexiſſent, mirati ſunt poſtero die admirandam Regis, in adeo diverſo à Regiis curis negotio, ſolicitudinem, exactiſſimamque ac pene Mathematicam diligentiam; pudoreque ſuffuſi ob prætermiſſum hoc officium, quodque in tantilla curarum parte à Rege ſuo etiam victi eſſent; Regiæ obſervationis copiam ſibi fieri humilime ac demiſſo vultu petebant. Annuit extemplo deſideriis eorum Rex clementiſſimus, omnibusque precibus petentibus, exſcribendi ejusdem dedit facultatem. Hac via Obſervatio Regia in ſubditorum gratiſſimas venit manus; atque ſimul cura Satrapæ Regionis ill. Comitis Guſtavi Duglas in rei perpetuam memoriam in tabula affixa parieti ejusdem civitatis templi juxta altare literis aureis deſcripta cernitur. Et ne quid noſtro deſit teſtimonio in fide exſcribentium en tibi ſuffraganeum.

Hanc deſcriptionem cum annotatione à Ser. R.æ Maj.te ſua manu facta prorſus convenire teſtor ſubſcriptus

Tornoviæ 15. Junii 1694.

JOHANNES HOGHUSEN.

Dignum profecto monumentum, quod poſteri admirentur, tantique Principis ſedulitatem, curam, vigilantiam, laborisque incredibilem tolerantiam ſibi proponant. Quis enim magnis, nedum regiis laboribus intentus & obnoxius, ad minuta adeo & minus familiaria deſcendere ſuſtinet? Et vos, Mathematicorum filii, quorum erat munus è latebris ſuis talia eruere, ac demonſtrare; vos, inquam, in ruborem dari par eſt, & ſcientiam veſtram augmentum nactam eſſe, non à vobis ipſis, ſed à Rege potentiſſimo palam confiteri.

Luſtratis iisdem ex ſententia regionibus, Rex noſter Clementiſſimus, quum jam emenſus eſſet ſpatia terrarum ab illis inhabitata populis, qui Suecico loquuntur aut intelligunt idiomate; ex-

te; exciperentque nunc aliæ gentes, Finnonica duntaxat & Lapponica lingua, paucis in orbe familiari, utentes; maxima, more ſuo, celeritate revertit. Poſt reditum, inter alia, ſubditis ſuis, clementiore cœlo ac Solo fertiliore gaudentibus, ignota, dierum atque noctium incredibiles varietates in extremo ſeptemtrione viſas, ennarravit; non ſolum ubi dies eſt ob præſentiam ſolis eo tempore continua: verum etiam ob perpetua crepuſcula ubi ſine nocte quoque vivunt æſtatis tempore: ſeque affirmavit jam tandem diem ſine nocte continuum, rem quidem antea ſibi auditam, ſed non dum creditam, exegiſſe. Cumque negotium iſtoc paucisſimis notum, omnes fere ex ore Sereniſſimi Regis pendentes dubios faceret: variæ quæſtiones identidem ſubnaſcebantur, quæ fidem quorundam, nonnullorum etiam judicium exercebant. Conſulti ſubinde Mathematici an revera & ſub elevatione poli adeo mediocri talia phœnomena ſperari poſſent; & quænam veræ forent cauſſæ, cur illis etiam in locis Solis corpus non occideret. Illi vero humilime reſponderunt: credere ſeſe quidem ita fieri poſſe propter diverſas rationes naturales ex ſitu locorum temperieque aëris & aliis vicisſitudinibus determinandas, nondum tamen omnino ſibi prorſus perſpectas; quippe nec unquam ſub illa poli elevatione verſatis, & fidem tantum mappis chorographicis habentibus; quæ à diverſis fictæ & refictæ in omnibus haut indubiam ſemper mereri poſſunt fidem. Omnem autem calculum Aſtronomicum ita ſubduci debere, ut obſervationibus cœleſtibus reſpondeat, ac lucem iisdem porro fœnerentur. Tum vero Geometricis omnia demonſtrationibus firmanda, ut rationes, quæ non perſuadent ſed cogunt, lectoribus exhibeant. Hac via ſcientiam Aſtronomicam primum ab Aſiaticis, deinde ab Europæis, jam inde à pluribus ſeculis, indefeſſo obſervantium labore ortus ac progreſſiones incrementaque non vulgaria duxiſſe. In orbe ſeptemtrionali, apud incolas, armorum duntaxat telorumque ſtudioſos, jam olim illam ſcientiam, non quidem neglectam jacuiſſe, ut ex cippis, Faſtis Runicis, aliisque

perve-

pervetuſtis monumentis appareı; veruntamen ea cura, quæ Chaldæorum Veterumque in Græcia Mathematicorum æquaret induſtriam, non fuiſſe excultam. Debere nihilominus per Dei gratiam hæc ſecula felicitatem ſuam, inde adeo à fauſtisſimis repurgatæ Religionis temporibus, piæ ac glorioſisſimæ memoriæ Regibus; & in primis Sereniſſimæ Regiæ Majeſtati, quæ paterno affectu, vereque Regio in literas literatosque amore; & incredibili ac inexhauſta in eosdem munificentia, non tantum Artes Mathematicas, ſed omnis generis ſcientias ad illud provexit culmen, quo vix nobis ſpes erat, aut exteris fides, eas unquam adſcenſuras. Multum tamen adhuc reſtare operis, nec ulli nato poſt mille ſecula præcludi occaſionem aliquid adhuc adjiciendi. Multa enim, ex conjectura ſapientis Romani, tunc ſeculis futuris, cum memoria noſtri exoleverit, reſervantur. Non ſine voluptate hæc & id genus alia coram Sereniſſimo Rege diſſerebantur; qui deinceps eadem altius meditatus, vim ac effecta naturæ ſecum ſedulo perpendit; atque licet ſuis non diffideret oculis in obſervatione ſemel habita; tamen ut omnium etiam conſenſum confesſionemque eliceret, atque veram cauſſarum ſeriem palam faceret; ſtatuit circa idem tempus anni ſequentis Mathematicorum aliquos eo ablegare, ut diſtincte ſingula notarent, differentiasq; motus, verosque ſolis ortus & occaſus, quales vel ſub refractione, vel ſine ea eſſent rite obſervarent. Pietas interea ſubditorum in gratisſimam memoriam felicisſimæ expeditionis Regiæ Nummum cum effigie Regis Emblemate idoneo extare voluit.

Cap. II.

CUrrente itaque hoc anno 1695. menſe Aprili clementisſime mihi hæc cura demandata eſt à Seren. Regia Majeſtate, ut comite ac ſocio itineris & laboris, Viro Clarisſimo Dn. Andrea Spole, Mathematum in Academia Upſalienſi Profeſſore ſolertiſſimo, & jam pene emerito, meoque per 11. annos in hoc ſtudiorum

genere

genere olim Collega ſuavisſimo, iter illud ingrederer, nihilque eorum quæ ad hæc aliaque id genus experimenta facerent omitteremus. Ante omnia nobis injunctum eſt ita noſtrum iter maturare, ut non ſolum aliquot diebus ante ſolſtitium æſtivum in urbe Torneô, ubi Serenisſimi Regis habita fuit obſarvatio, coram adeſſemus: ſed etiam ut longius in ſeptemtrionem deinde pergeremus, nocturnis ex obſervationibus ſub ulteriore latitudine loci, certiorem ſitum ſolis ſupra horizontem habituri.

Animis & mentibus iisdem diligenter mandatis, discesſimus Upſalia die 21. Maji, ſtylo vetere, in patria noſtra uſitato, vere ob intemperiem inclementiamque cœli inordinato, nec dum adulto; magnaque propterea difficultate, itinere terreſtri pertranſivimus *Uplandiam, Geſtriciam, Helſingiam Medelpadiam, Angermanniam, & Bothniam Occidentalem*, in poſtremis hiſce provinciis, glacie ut plurimum & nivibus impediti; præcipue in trajiciendis amnibus ac fretis, quæ ibi magna in copia occurrunt, eaque interdum latitudine, ut mille paſſus æquent; in quibus non tantum cum fluminum rapiditate ac ventis, ſed cum ipſis etiam pontonibus ne disſolvantur pugnandum eſt: binæ enim ſcaphæ aliquo intervallo disiunctæ, pontonem efficiunt; cui ita cum equis inferenda eſt rheda, ut priores rotæ unam, poſteriores alteram ſcapham occupent, remigibus utrinque adaptatis. In via autem publica fallentæ nonnunquam humo veſtigia, equisque ac rhedis ſubſidentibus in locis uliginoſis, moleſtia nobis creabatur, ubi frigore ex parte disſipato, tellus tamen ad priorem non dum redierat firmitudinem ac conſtantiam. Et quippe tempeſtate ſinus extremi maris gelu ac glacie conſtricti, iter hiemale, ſuccisa pinu multa, & in ordinem diſpoſita, etiamnum referebant, circa littora tantum glacie liquefacta ac deficiente, quo minus hoc iter quispiam amplius ingredi tuto poſſet; ac proinde terreſtri, etſi nondum ſubacto, fere procedendum nobis erat: in quo varia fortuna jactati, tandem feliciter Tornoviam acceſſimus die 6. Junii, iter difficilimum, rhedis, ſcaphis, equis, pedibusque alternis vicibus 16. diebus emenſi.

Situs eſt urbs Torneô in flumine Torneå in Lapponia oriundo, loco peramæno, quem fluvius in duo cornua diviſus, iterumque junctus qua ſe in mare exonerat, efficit; cui inſulæ urbem factam eſſe cognominem tempore fundationis cives aſſeruerunt. Fundata autem eſt in hac inſula An. Chr. M DC XX, cum antea ſedes inhabitantium eſſet, abinde diſtantia aliquot ſtadiorum in meridiem, ubi adhuc templum vetus eſt lapideum; ligneo enim eoque elegantiſſime extructo in urbe gaudent; ſicut & plerumq; uſu venit in aliis ejusdem regionis urbibus, non ita pridem de novo conditis. Exercet hæc urbs præcipue mercaturam cum Finnonibus Lapponibusque, quorum linguam cives ejus optime callent; ſuisque pariter Rangiferis hieme ad eos inviſunt, & pro mercibus quas ſecum advehunt, alias porro æqua æſtimatione à Lapponibus recipiunt. Sed & cum Moſcovitis non contemnenda habent commercia, qui quotannis ſuas apud eos exponunt merces, æquiſſimoque pretio divendunt; quandoquidem & illis ipſis eæ minoris conſtant, ex urbe Archangel advectæ, ubi Batavorum frequentiſſimus eſt adpulſus. Nos, eadem qua Tornoviam acceſſimus veſpera, ſolem ſupra horizontem obſervavimus, ad menſuram exactiſſimi horologii minutis primis & ſecundis inſtructi, quod ex liberalitate Excell. Comitis ac Senatoris Regii Dn. Nicolai Gyldenſtolpe in hos uſus poſſedi, qui hora 11, $15'$, $45''$, ſeſe condidit in nubecula obducta, nec ea nocte amplius apparuit.

Die 7. Junii inventa nobis eſt altitudo Solis per bina aſtrolabia ærea gradibus ac minutis primis exactiſſime diſtincta, quorum unum penſile, alterum fixum cum perpendiculo eſſe voluimus, quo errores in diſpoſitione ſuborituri facilius detergentur; qua etiam cura effectum eſt, ut nec leviſſima eorum differentia nos fugeret; nec ullus nobis calculus niſi optime concordantibus inſtrumentis poneretur. Inventa autem prima obſervatione fuit, dicta die, maxima altitudo Solis $47^{\circ}. 48'$. Die 8. rurſus in-

venta

venta eſt altitudo meridiana $47^{\prime}.\ 49^{\circ}$. Dies nona fuit obſcura. Die 10, fuit illa $47^{\circ}.\ 50^{\prime}$. Ex quibus obſervationibus repetitis, atque etiam adhuc porro una, eodem in loco, ſub reditu 18. Junii habita, cum altitudo Solis meridiana decreviſſet ad $47^{\circ}.\ 45^{\prime}$; collegimus per calculum Aſtronomicum, vero motu Solis obſervato, additaque juſta parallaxi, Elevationem poli urbis iſtius non adeo magnam eſſe ac in tabulis Geographicis quorundam, in primi exterorum ſtatuitur: ſed $65^{\circ}.\ 43^{\prime}$. duntaxat partium; Refractionis autem in hiſce obſervationibus nulla habere debuit ratio, corpore Solis ultra eorundem menſuram elevato. Ex ſtellis fixis obſervationes haſce diurnas confirmare in votis equidem fuiſſet, ideo quod obſervantibus per ſtellas circumpolares, altitudo poli minor interdum prodire ſoleat; declinationesque Solis hybernæ & æſtivæ inter ſe alias, (ſtante hypotheſi de fixa Eclipticæ obliquitate) perpetuo æquales; apud borealiores tamen, diverſis temporibus, propter refractiones reddantur inæquales: verum ea tempeſtate lumen ſolis ejusque continua præſentia hac cura nos defungi prohibuit.

Inventa latitudine Tornöenſi, de longitudine ejusdem rite invenienda ſoliciti eramus; verum ſicut illa nullo itinere directo ob locorum ſitum Aſtronomice haberi potuit: contentos eſſe oportuit Geodetarum itineribus, qui ſolicite adeo viarum menſuras, regionumque ac provinciarum omnium ſitus juſſu Sereniſſimæ Regiæ Majeſtatis deſcripſerunt. Et quoniam inter varios modos longitudinem locorum reperiendi, in mari præſertim, cujus gratia Fœder. Belgii Ordines repertori adeo grande præmium promiſerunt, erectis omnium in hanc palmam oculis, quæ tamen adhuc ſtat in medio; inter tot inquam modos, nulla adhuc præſtantior viſa eſt inventio, eâ, quæ beneficio horologii penduli peragitur; cujus Inventor & Auctor eſt Nobilis Belga,

Chriſtianus Conſtantinus Huygenius, Dominus à Zulicheim Vir, cum ob alia opera præclara; tum hoc nomine immortalitate dignisſimus. Hoc igitur loco mirari ſubit horologiorum portatilium, ad iſtoc exemplum oompoſitorum, ſummam conſtantiam; quorum bina oſcillatorio pendulo minutisque primis accurate diſtincta domo mecum detuleram, tertium vero minutis etiam ſecundis inſtructum, hisce Stockholmiæ ſuperadditum fuit. Duo illa ego ante abitum tribus integris hebdomadibus adeo ſolicite diſpoſui, ad metum ac menſuram correctisſimi penduli tripedalis fixi, quod inſtar habet normæ, ut de eorundem fide vix dubitare poſſem, cum uno eodemque tenore ſub toto hoc itinere ne minuto quidem uno à ſe invicem differrent. Verum ſupra quam dici poteſt movit me in obſervatione prima Tornôenſi, cum maxima ſolis altitudo & exinde verus locus meridiei nobis innoteſceret, ab hoc puncto omnia tria hæc horologia 18. tantum minutis primis defecerunt. Nimirum horologium automaton horam diei monſtravit, meridiani illius unde profectus eram, cuique abeunte me ſub hora meridiana jungebatur; non vero monſtrare potuit item recte meridianum Tornovienſem vel cum illo congruere, ideo quod hæc urbs aliquot gradibus Stockholmia judicatur orientalior. Ex tabulis enim Geographicis quæ mihi nunc adſunt; una quam excudit minori forma Ægidius Valkenier, longitudinem Stockholmiæ facit $35^{\circ}.30'$. Tornoviæ vero $40^{\circ}.0'$ Differentia hæc meridianorum $4^{\circ}.30'$. dat intervalla temporis $18'$. aſtronomice ſupputata. Altera Frid. de Witt Stockholmiæ longitudinem numerat $36^{\circ}.20'$; Tornoviæ autem $41^{\circ}.10'$. Differentia hæc meridianorum $4^{\circ}.50'$, temporis parit menſuram $19'.20''$. Tertia ejusdem de Witt Scandinavia, Stockholmiæ ſtatuit longitudinem $44^{\circ}.0'$ Tornoviæ etiam

præ-

præciſe $39^{\circ}.0'$, quæ maxima eſt, & meridianorum producit differentiam 5. graduum; unde quoque in tempore minuta horaria 20. proveniunt. Utra harum tabularum recentior ſit aut verior, non liquet; nam in chartis geographicis & horologiis automatis, data opera, ætas non exprimitur; ſcilicet ut ſemper recentes eſſe videantur. Quicquid tamen fuerit, tres hæ adductæ tabulæ non longo adeo à ſe invicem abeunt intervallo, nec item à ſcopo mihi ad demonſtrandum propoſito. Nam ſi prima placuerit, illa exacte cum horologiis meis convenit, quæ totidem minutis horariis defecerunt. Secundam uno ac 20. ſecundis; tertiam duobus tantum minutis, in diverſum abire non obſcurum eſt. Quæ profecto convenientia & motus æqualitas, in parvis adeo & portatilibus machinis, ſumme admiranda eſt. Neque crediderim unquam caſu contigiſſe, quod tanto tempore iisdem motus legibus ſibi invicem reſponderent. placet itaque in ſpeculatione adeo jucunda adhuc occupari.

Quod ſi quis igitur adhuc deſideret ulteriorem curam; ſciat me quoque in contrahendo elatere quotidie 5. minuta ſecunda horaria perdidiſſe; diu enim hoc mihi obſervatum eſt; ſicut etiam jam à longo tempore, quod mei jejuni 72. pulſus arteriæ ûni minuto ſive 60. ſecundis, & ſaturi, 76. pulſus reſpondeant item uni minuto, ubi corpus recte ſeſe habet, nec nimio frigore conſtrictum, nec calore inflammatum vehementi; quæ me ipſum experientia quoque, quod mirum eſt, jam totis 15. annis non fefellit. Ergo cum 5. hæc minuta ſecunda duodecies numerata, unum faciunt minutum primum; duodecim quoque diebus uno minuto primo futurum eſt tardius horologium. Jam quia 16. diebus Tornoviam profecti ſumus pro 4. illis diebus minuta ſecunda 20. addantur ut ſit numerus deperditorum $1'.20''$. qui additus $18'$. Tornoviæ deſideratis, facit ſummam $19'.20''$; quæ optime cum tabulis mediis convenit, ut ſupra oſtenſum eſt, quæ totidem minutorum differentiam poſtulant in tempore.

Ceterum huic calculo inæqualitatem dierum naturalium officere poſſe multi arbitrabuntur; motum enim diurnum, ex quo Sol relicto uno meridiano ad eundem redit, aliquando tardiorem eſſe, nonnunquam velociorem, docent nos apogæa & perigæa; anomalia item plani eclipticæ, ad æquatorem obliqui, aſcenſionum aliquam pariunt differentiam: verum ſicut in ſingulos dies hæc admodum exigua ſunt, motibusque tantum mediis utimur, tanquam minoris momenti tantillum tempus negligimus: ubi autem uſus venit, per tabulas mediorum motuum huic fini conſtructas, pariter emendamus. Hæc â me neque gratis fingi, neque temere proferri, ſocii itineris noſtri ſciunt; & bona fide teſtari poſſunt, me ſæpius non ſine admiratione hujus certitudinis mentionem feciſſe. Ego vero quamobrem hic adeo prolixus fuerim, ſequenti problemate demonſtrabo, in gratiam eorum qui non intelligunt: *quare differentia horarum in duobus diverſiis locis, æqualis eſſe debeat differentiæ longitudinum inter eadem.*

Sit in hoc diagrammate P polus mundi, A C æquinoctialis circulus, G E parallelus alius, B S meridianus Stockholmenſis, D T meridianus Tornovienſis. Quia igitur Sol motu diurno quotidie percurrit circulum æquinoctialem A C, in eoque ſingulis horis 15. gradus abſolvit, ac integra proinde circumvolutione 24. horarum ſpatio 360. gradus. Sint hæc duo loca in quæſtione Stockholmia S, & Tornovia T, ſub ſuis quæque meridianis. Deſumatur jam ex ſuperiore tabula Geographica quæ fuit inter maximam & minimam, diſtantia horum locorum $4^{\circ}.50'$. Quando Sol fuit in meridiano D T, hora erat duodecima Tornoviæ; poſt $19'.20''$. demum horaria acceſſit Sol ad meridanum Stockholmenſem B S, quo facto ibi tandem hora erat duodocima: eodem vero tempore Tornoviæ hora erat $12.19'.20''$. quum totidem minutis horariis illa Stockholmia ſit orientalior; ac icirco

circo patet arcum BD, & parallelorum quoque cum eo quemlibet, eſſe $40^{\circ}. 50'$. tantamque longitudinis inter Stockholmiam & Tornoviam eſſe differentiam. *Differentia itaque horaria differentiæ longitudinis eſt æqualis. Q. E. D.*

Hæc eſt vera cauſſa cur verſus occaſum progreſſuri dies habeant longiores illis, qui in ortum proficiſcuntur. Nam quicunque progrediendo ab ortu in occaſum poſt aliquot dies in diverſum tranſiit meridianum, longiorem habet diem quam ſi in eodem meridiano permanſiſſet: Latitudo autem an eadem ſit vel diverſa, parum intereſt. Quoniam ſub latitudine quacunque meridies eſt ſole in meridiano exiſtente. Quare Tornoviâ Stockholmiam accedentibus dies eſt 24. horarum & viginti fere minutorum: ſicut contrario & modo Stockholmia Tornoviam tendentibus, totidem minutis in die integra deficiunt.

Maximæ admirationi varietates haſce fuiſſe nautis Hiſpanis atque Luſitanis, ex diariis eorundem apparet. Hi enim ad Philippinas inſulas curſu orientali tendentes, fere ſemicirculi itinere, duodecim horis Europæos anteverterunt: illi vero occidentali ad easdem inſulas delati, totidem horis ſerius diem exegerunt. Ea propter ſi naves binæ eodem ex portu ſolventes, contrario curſu, in orientem nempe & occidentem, eadem loca petant; telluris ſemicirculum emenſi, in occurſu die integro à ſe invicem differunt: tota autem tellure circumnavigata, domum reduces, bidui differentiam in calendariis ſuis erunt inventuri. Veteres nec hac notitia deſtitutos fuiſſe, liquet ex Plinio, qui multis illam experimentis probatam refert; præcipue vero quod ad occaſum navigantes, quamvis brevisſimo die, vincant ſpatia nocturnæ navigationis, ut ſolem ipſum comitantes.

Notisſima hæc ego latius deducere neceſſarium duxi, non quod ex horologiis meis certas mihi longitudines ſufficienter inventas probare velim: ſed quod in terreſtribus itineribus hac via facilime obſervari queant. Quantum autem hac machina anti-

antiquorum ſuperamus ſolertiam, nemo in literis adeo hoſpes eſt ut ignoret. Veteribus enim illis nulla ratio tempora diſtinguendi fuit niſi per umbras & clepſydras: vetuſtior illa quidem apud Chaldæos & Ægyptiacos; tandem denique ad Græcos delata, ſerius vero hoc Romæ didicerunt, ut ex Plinio item Secundo diſcimus. Nam Scipio Naſica primus aqua diviſit horas æque noctium ac dierum; idque horologium ſub tecto dicavit Anno V. C. 595. qui in annum ante natum Salvatorem 155. incidit. Et tamdiu, ait, Populi Romani indiſcreta lux fuit. Tempore vero tandem Octavii Auguſti à Vitruvio, horologiorum conſtruendorum ratio deſumta eſt, quæ poſtmodum adeo magna duxit incrementa, ut orbis Europæus, qui palmam hactenus reliquis mundi partibus abſtulit; (cujus inhabitatorês induſtriam tantum Europæorum hoc in genere admirantur,) inter ſe nunc quotidie novis inventionibus ſuper hac machina decertet.

Magnetis declinatio quanta ſit in borealibus illis regionibus, non temere quæritur. Nos ex linea meridiana in oppido Torneô inventa ejus declinationem à ſeptentrione in occaſum invenimus 7. graduum. Nam præciſe hoc determinare tempeſtas inconſtantisſima prohibuit, quæ raro ante æque ac poſt meridiem, ſolis lumen, idque vix niſi inter nebulas nobis conceſſit; ita ut umbra à penumbra diſtingui non niſi ægerrime poſſet. Sed & fatendum eſt, tempora ſolſtitialia huic negotio minus apta eſſe. Quod ſi enim vel ex Solis altitudine maxima, quærendum ſit illud momentum, quo linea meridiana exacte haberi poſſit: vel ex ſtylo perpendiculariter erecto; ſic tamen errori obnoxia poterit eſſe illa obſervatio, niſi ſæpius in eodem loco repetatur, eo quod umbræ Solis ad ſenſum nec augentur nec decreſcunt proxime circa meridiem, Sole nihilominus in parallelo ſuo interea progrediente.

CAP.

Cap. III.

SEd ad Solem noſtrûm revertamur nocturnum, in cujus conſideratione laboris noſtri potisſima pars occupabitur. Fruſtra aliquot noctibus jam in ejusdem obſervatione invigilavimus, cœlo ſemper pluviis ac nebulis oppleto. Nocte vero tandem quæ 10. & 11. Junii intercesſit, felix affulſit temperies, quæ, præter opinionem, nebulas priores discusſit, adeoque tunc primum ſereno nobis cœlo nocte frui contigit. Ipſum itaque corpus Solis tribus fere quartis corporis ſui partibus ſupra horizontem eminere deprehendimus, quarta tantum horizontem ſubeunte; adeo ut centrum Solis revera ſupra horizontem exſtaret. Gratulati nobis fuimus illico ſuper re, diu quidem credita: ſed oculis tamen noſtris huc usque non uſurpata. Eaque ego occaſione permotus, altero mane ſequens Epigramma, lætabundus, ante abitum citeriorem, in memoriam ac fidem Regiæ obſervationis effûdi; & qualecunque fuit Stockholmiam ad Ill. Excell. Comitem Nicolaum Gyldenſtolpe transmiſi; ut quid in hoc negotio ſperari poſſet, in anteceſſum pateret.

REx CAROLUS terras quas circulus arcticus ambit,
Dum peragrat, proprias atque tuetur opes:
Miratur parere ſuis latisſima Sceptris,
Sol ubi continua lampade luſtrat humum.
Hactenus & noſtris hæc ſenſibus invia, Princeps
Nullus, ait, Phœbum vidit inocciduum.
Subſtitit in votis Alphonſi gloria Regis;
Cur ſe perpetuo lumine jactat Iber?
Sobrietas ſed enim, pietas, vigilantia, cura,
Sufficiunt CAROLO munera tanta DEI.

In obſervatione noſtra uſi fuimus eadem turri ex qua Seren. Regia Majeſtas ſolem obſervavit; Ne quis autem exiſtimare poſ-

ſet mediocrem illam altitudinem in cauſſa eſſe, cur tantum de Sole cerneretur: locum elegimus etiam aliquot abinde pasſibus, non longe à patibulo, ubi liber erat proſpectus à ſeptentrionali plaga; ibique non aliam rei faciem in plano eſſe horizontali, quam ex ſpecula deprehendimus. Clara & diſtincta hac obſervatione contenti, cum Sol paucis adeo horis à puncto ſolſtitiali, abeſſet, quod ſequente die 11. Junii, calculo aſtronomico, in horam antemeriadanam 9. 39. incidit: jamque è re noſtra fore arbitrabamur, iter noſtrum in ſeptentrionem ulterius perſequi, locumque inveſtigare ubi, demta refractione, totum corpus ſolis integre cerneretur. Quandoquidem non obſcurum erat, totum illud quod heic ex corpore ſolis emicuit, per refractionem ſolam apparere; cum & præter opinionem noſtram, atque etiam calculum, juxta elevationem poli nuper inventam, poſitum, juſto plus de Sole fuiſſet conſpicuum.

Dædalus, ut fama eſt, fugiens Minoja regna,
Præpetibus pennis auſus ſe credere cœlo,
Inſuetum per iter gelidas enavit ad Arctos.

Sic nos quoque gelidas ad Arctos enaturi, non quidem præpetibus nos credidimus pennis, ſed ſcaphis mediocri filo conſutis. Dehinc enim ad ulteriora ſeptentrionis tendentibus, nullus amplius vel equorum vel curruum eſt uſus. Quare relicto itinere terreſtri, gubernatorum imploravimus opem, quorum linguam juxta cum ignorantisſimis callebamus, eorumque ingresſi cymbas, cum adverſo pugnaturi flumine, quod nec remorum nec velorum eſt patiens; ſed inter ſaxa & rupes adverſas, contorum ſolummodo & lacertorum diligens ſubſidium requirit. Sic ergo nautæ noſtri legebant ripas prærupti amnis, ut quibusdam in locis niſu fortisſimo vix pedem promovere viderentur, nec ſingulis horis totidem paſſus emetiri; Sed & interdum longis anfractibus navigia ſua itinere terreſtri violentiæ fluminis ſubducere cogebantur, ubi nulla alias ope humana potuerunt ſuperari.

Duris-

Durisſimum autem nobis ac maxime inſolens videbatur, quod in ripis ut plurimum locus deeſſet inter ſenteis ac vepreta lapidumque cumulos, ubi pedem figeremus, ſicubi tractionis hujus moleſtisſimæ tædio, potius pedibus iter conficere & navem expeditiorem ſine onere reddere tentaremus. Accesſit & hoc laboribus noſtris, quod montes glaciales 20. cubitorum & amplius, violentia aquarum in unum coacti, utramque fluminis ripam tegerent; adeo penſiles quoque illi & abrupti, ut quovis momento eorum caſum ſimul & noſtram ruinam extimeſceremus. Neque enim quidquam aliunde fuiſſet ſubſidii, litori conſtanter contis adhærentibus, niſi DEUS peculiari gratia hoc malum avertere clementisſime dignatus fuiſſet. Quod ſi tamen alicubi ſeriem horum montium interrumpi contingeret, lætabundi in litus proſiluimus, regionis naturam admirantes, quæ medias inter nives, ac fruſtra glaciei, virides herbas floresque, & inter illos lilii Convallium ingentem copiam, non ſine intuentium ſumma voluptate produxerat.

Inter hæc naturæ miranda homines quæſivimus; atque tandem, ut rarisſimæ Finnonum occurrunt caſæ, ad tuguriolum quoddam ruſtici, delati ſumus, quod eorum lingua appellebatur Pello. Decem antiquis milliaribus ab urbe Torneô diſtare dicebatur, diverſoriumque fuit, in quo ſupra pelles Rangiferi ſubſtratas, non enim alia culcita utuntur, pernoctare licuit. Inter alia tamen incommoda hoc nobis ſolatio fuit, quod illo in loco à boreali plaga montes & ſilvæ proſpectum noſtrum non impediebant, quo minus ibi tota nocte Sol cerneretur. Munus quoque DEI fuit ſingulare, quod nox eadem nubibus etiam vacaret, cum toto fere itinere dubio & impendente cœlo uſi eſſemus; itaque corpus Solis heic non ſolum integrum, ſed hoc amplius duabus ſui corporis diametris ingenti cum voluptate elevatum conſpeximus. Cumque hoc in loco ſatis nobis exploratum eſſet, reliquum itineris non minore cum difficultate pertEximus; dieque 14. Junii ad ferri cuprique officinas Kängis eniſi ſumus. Favit & illa

illa nox inſtituto noſtro, ſolemque è navigiis noſtris in flumine ſupra horizontem tribus ſui corporis diametris conſpicati fuimus.

Situs hujus loci eſt inter confluentes utriusque fluminis; quorum cornu dextrum ortum debet lacubus rivis ac paludibus in Lapponia; & inde à Swondawara, & forte ulterius, vario flexu per Monie & Konges lacus huc derivatur: Lævum vero ab occidentali plaga & lacu Torne pene in confiniis Norvagiæ ſito, extenditur, tantaque violentia per montium juga & proruptos Scopulos heic præcipitatur, ut lapſus aquarum circa haſce officinas metallicas, isque ſummo cum fragore atque impetu vehentisſimo, ad altitudinem 36. pedum æſtimetur. Inſigne tamen commodum dictis præſtat officinis, quæ, ubi flumen ad ripam occidentalem inflexum eſt, ita collocatæ ſunt, ut ipſum non magnæ molis crepidinibus coërceatur, nec earum faſtigium excedere queat; libero quippe curſu circa ripam oppoſitam ſine ullis catatractis delabitur. Die 15. intenſo frigore ventisque ac tempeſtate vehementisſima vexati, ſolis lumen inter ſparſas nubes captavimus; atque tandem hora 10, 15. altitudinem ejus aſtrolabio venati, ſubducto calculo, vix eſſe majorem ejus loci latitudinem gradibus 66. & 45. minutis conjecimus; quamvis ibi tempore nocturno ſol adeo late ſupra horizontem emineat, diuque ſatis & amplo circuitu diem ſuum conficiat.

Heic cum animo meditaremur, per cornu dextrum fluminis, quod rectà in ſeptentrionem ducere videtur, ulterius in Lapponiam progredi: humanæ haud eſſe opis aſſerebant incolæ, æſtatis tempore hoc iter peragere: omnia enim in ſeptentrionalem Lapponiam itinera hyeme fieri debent. Flumen autem lævum etſi pariter ac antea ſcaphis pateret; nimis tamen ad occidentalem nobis oram inclinare viſum eſt; ſic ut parum dehinc fuiſſet ex uſu noſtro, ab illa parte gradum adhuc unum promovere. Iccirco Aſtronomiæ cupidis hactenus quæſita ſufficere rati, tem-

ti, temporiſque rationem habituri, eo quod ſub itinere, anguſtis concluſi limitibus, non dum conficienda abſolvimus; curſum noſtrum retexere decrevimus.

Tum vero nautæ incumbunt, & litore parvas
Deducunt ſurdo naves: natat uncta carina.

Circa abitum copia nobis facta eſt metallorum, quæ è venis metallicis Lapponiæ, iisque divitibus ſatis, æris utpote & ferri ſummo ſtudio eruuntur: ſed tamen non ſine ſummis impenſis & maximis inſuper periculis per aquarum præcipitia transferuntur.

- - - - - *ἀλλά νυ καὶ τὰ*
Ἄνθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο.

Fruſta quoque magnetis nobis oblata ſunt ex iisdem ferrifodinis deducta, quæ nobiscum domum transveximus. Vires magnetes illi habent equidem perexiguas: in uno tamen, quem adhuc mihi ſervo, quotidie incrementa ſentio; ſperoque fore ut in armato cum tempore augeſcant. Inveniuntur in Sueciæ ferrifodinis & alibi magnetes; Lapponici tamen, omnes, quos mihi quidem habere contigit, virtute ſuperant. Cetera nobis vel viſa vel narrata prætereo; ne hiſtoriam gentis, quod alii jam ante fecerunt, tradere videar.

Jamque cymbas ingreſſi, haut amplius ut antea contis & ſudibus litorum ductum ſequebamur: quippe medium tenentes fluminis, ubi rapidisſimus erat, duplicato remigium labore, aquarum pernicitatem vel æmulari vel ſuperare contendebamus. Hoc nimirum omnino neceſſarium erat, ne fluminis impetus curſu navis pernicior puppim inundaret, totamque adeo navem fluctibus oppleret; præcipue cum & anteriores undæ inter aſperrima ſaxa gurgitesq; verticoſos ac profundisſimas voragines ſumma vehementia devolutæ, pari redeuntes impetu proræ occurrerent, navemque quaſi in Euripo detinentes, vel penitus abſorpturæ viderentur. Senſimus autem in illis anguſtiis,

- - - Quantoque ratem qui temperat, anteit
Remigis officium; quanto Dux milite major:

tanto gubernatoribus navium noſtrarum plus præſidii collocatum fuiſſe. Ea videlicet arte naviculas inter cœcas lapidum congeries direxerunt, ut attoniti quaſi ac ſtupentes, jamque periculis ſubducti, ægre nos liberatos crederemus. Præcipue vero eluxit eorum peritia in nonnullis locis. Teſtes enim prodibunt locupletisſimi in hoc itinere exercitati, eſſe præcipitia fluminis illius, ubi navis violentia aquarum per aliquot pedum ſpatium jactatur in auras, gubernatore eadem lege gubernaculum movente, donec aquis denuo reddatur. Atque totum hoc iter fluviale à Kengis usque ad urbem Torneô, quod uno continuo fluit alveo, 29. continet torrentes, quorum unus integrum miliare ſuecanum, tractu ſuo complectitur; reliqui minores, violentia & rapiditate fluctuum menſuram compenſant; neque unquam niſi à peritisſimis ejus regionis nautis penetrari poſſunt. Imo vero uno in torrente, etſi tranſeuntes periti ſint ipſi: gubernatorem ſibi tamen eo in loco habitantem conducunt, ſed mirum! duobus tantum obulis, vitæ periculum, diſcrimen certe ingens ſubiturum; ſicut nos cum horrore è litore aliquoties conſpeximus. Neceſſitas autem illis hanc legem poſuit. Hæc enim unica & regia eſt via in Laponiam aliquousque æſtatis tempore tranſituris. Incolæ vero ripas fluminis inhabitantes, iique rarisſimi: ſicut ex piſcium captura maxime vivunt, nuspiam alio loco degunt, cum extra ripas, omnia longisſimo tractu inculta ſint & horrida, parvoque agello contenti ſunt, ubicunque locus aliquis ſementi aptus reperitur; eundemque non vomere ſcindunt aut bobus jumentisve arant: ſed ligonibus bidentibusque fodiendo, glebam labore manum temperant & ſubigunt.

Adeo vero concitato curſu ferebamur in hoc reditu, ut à Kengis vix ſesqui diei ſpatio itinere 16. miliarium Tornoviam rediremus. Ibi ſtatim ſolem diurnum ac nocturnum obſervare cœpimus, viſuri an cum obſervationibus antea factis denuo faciendæ

ciendæ congruerunt. Sed quoniam dies à ſolſtitio complures eſſent elapſi, poſterior cura nobis inutilis evaſit. Obſervata itaque ſemel adhuc altitudine ſolis meridiana die 18. menſis, illam ad 47°.45′. decreviſſe percepimus; & tamen ex declinatione temporis illius, cum prioribus obſervationibus eandem Elevationem poli referre.

Habes nunc Benevole Lector in quo ingenium tuum exerceas, inquirendo in veras harum apparitionum cauſſas. Materiam nos dedimus; motum ipſe pro judicio tuo addas. Tua autem cum venia & noſtrum interponimus, quemlibet ſuo ſenſu abundare libentisſime etiam paſſuri. Quod itaque ad obſervationes nocturnas attinet, & verum Solis ſupra horizontem adſcenſum; quia iſtæc ſine præmiſſa doctrina de Refractione, quæ ſubtilisſima pars eſt Scientiæ Optices, ab omnibus intelligi nequit; inde quædam in uſum proficientium, quo demonſtrationes noſtras facilius capiant, breviter delibabimus.

Cap. IV.

Multæ ſunt artes & ſcientiæ quæ fortunæ ac caſui ſuam debent originem, quas longum & arduum eſſet recenſere, quum & prima earundem initia ſint ignota, & progresſiones pedetentim factæ, de ordine ac modo quo cœperunt, dubios nos reddant. Primum itaque duce experientia didiciſſe nos oppido certum eſt: Radios à quovis viſibili corpore progreſſos, ſi ex loco denſiore in ſubtiliorem vel ſecus incidant; (quod diverſum appellare ſolent Philoſophi Medium,) ſub hoc ingreſſu, radium non amplius manere rectum; ſed refringi in latera, atque aliam, à priore diverſam, in tranſitu ſibi parare viam. Variis equidem modis hæc aſſertio confirmatur: ſubtilioribus tamen relictis, vulgari & tantum non omnibus nota via, eam explicemus. Vaſi depleto fruſtum aliquod injiciatur ſplendidum, ut numus aureus vel

vel argenteus, quo facilius radius ſplendens oculo repræſentent imaginem. Recedat deinde facturus experimentum tanto à vaſe vacuo intervallo, ut numus fundum occupans à margine tegatur ne cerni poſſit. In illo ſitu quieſcat,aquamque ab alio huic vaſi infundi jubeat: quo facto apparebit per aquam numus, in illo quidem ſitu hactenus in conſpicuus, idque eo altius quo majore in copia aqua affuſa fuerit. Ex quo intelligi poteſt, radium hunc inter numum & oculum viſivum, in ſumma tantum aquæ ſuperficie fractum eſſe; ſiquidem ad oculum in eodem ſitu permanentem rectus radius per latera vaſis opaca ex numo ad oculum non poſſet deferri. Similis eſt ratio cum remus in aqua fractus apparet; ubi nulla alia dari cauſſa poteſt hujus fallaciæ viſus, quam inclinatio radii viſorii, ab illa parte, qua diverſum medium ingreditur. Quare cum Radii Solares ſint lineæ rectæ, non ſine cauſſà de Sole aliisque in cœlo corporibus lucidis dubitatum eſt, an uſpiam illa, vel ubique veris in locis cernerentur. Verum cum in Eclipſibus luminarium pro certo eſſet obſervatum, loca occultandorum corporum vera & viſa, non tantum ob parallaxes: ſed etiam ob refractiones eſſe diverſa; firmisſimum hoc veritatis aſtronomicæ argumentum, aliæque inſuper obſervationes fide dignisſimæ dubitationem omnem exemerunt.

Quandoquidem itaque omnium conſenſu evincitur, aërem corpus telluris proxime ambire; cujus particulas ex terra egreſſas, cauſſàs eſſe omnium fere vicisſitudinum quæ in illa contingunt ex naturalibus motibus, & vix excedere vel non multum ſuperare ſumma montium juga arbitramur: (atque hoc ipſum eſt quod atmoſphæram nuncupamus) huic vero proxime æthercam auram ſuccedere, per totum univerſum diffuſam, in qua Sol & ſtellæ fixæ, omnesque planetæ moventur: utriusque tamen non eadem eſt tenuitas ac puritas. Nam regio ætherea, exceptis ſpatiis umbrarum, quæ vel à terra vel luna vel planetis vel denique Cometis procedunt, in radiis Solis & ſtellarum eſt; adeoq; ſplendida ut de nocte etiam nobis in umbra terræ verſantibus ejus

ſplen-

ſplendor percipiatur; etſi intervallum illud inter nos & fixas ſtellas ſit inæſtimabile, per quod earum ſplendor, cum colorum etiam diſcrimine, ad nos transmittitur: harum tamen radiis ſemper patet, niſi quando ab atmoſphæra obſcuratur. Aër autem exhalationibus turgens fumoſis & craſſis, ex globo terreno beneficio ſolis & ignis ſubterranei eductis, ſicut, pro modo materiæ, nunc craſſior eſt nunc tenuior, in diverſis, & in uno eodemque, ſed diverſis temporibus, loco; rarefacta videlicet aut compreſſa materia illa, quæ vel è mari vel è terra perpetuo aſcendit, & ſuperficie ſua, nunc majorem nunc minorem ætheris partem occupat; quas viciſſitudines variis inſtrumentis Mechanicis hygro- & barometricis probamus; & veram ejus quoque altitudinem inde determinamus. Imo vero ex diſpoſitione corporis noſtri quotidie ſentimus; (morbidi imprimis & valetudinarii, ex crudis quoque vulneribus omni calendario certius hanc veritatem confirmant) ita pro craſſitie ejus ac condenſatione, in ſuperficie extima, radius atmoſphæram ingreſſurus, varie determinatur, nec recta via pergere poteſt. Haud aliter ac globus plumbeus in aquam oblique exploſus, in ejus ſuperficie â prima directione recedit, aliquid virium in tranſitu diverſi medii perdens: aut etiam clavus per duos aſſeres non ſatis contiguos detruſus, aliam in aëre intermedio determinationem ſub exitu unius, aliamque ſub introitu alterius aſſeris acquirit. Hiſce, prolixius quam pro inſtituto præmiſſis, rudi ſchemate Solis refractionem adumbrabimus.

Sic centrum Terræ T, oculus in plano Telluris O, A B C ſuperficies atmoſphæræ, ubi craſſior aër ab æthere ſeparatur tenuiore. E D G orbita Solis. O B D Radius Horizontalis rectus usque ad Solem in D appariturum. Jam certum eſt oculo in O conſtituto nullum corpus cœleſte apparere poſſe antequam ad punctum D pervenerit. Porro quia experientia nos docet illud infra O B D apparere, fieri id nequit niſi per radium refractum; incideret enim hic Radius prius in gibbum orbis terræ, quam in

 lineam

lineam horizontalem OBD & ſic corpus illuc maneret inconſpicuum. Quandoquidem autem corpus illic eſt inconſpicuum. Radius SB ex æthere in craſſius medium nempe atmoſphæram ABC incidens refringitur, & altera ſui parte lineam BO repræſentat; cum alias ad R linea rectâ, ſi idem eſſet medium, non vero ad oculum O produceretur. Hinc certo aſtruitur Solem in Terra aliquandiu ante ortum apparere, quando nobis per lineam Horizontalem cerni videtur. Q. E. D.

Ceterum quia conſtat naturam refractionum eſſe diverſam; radiosq; ad perpendiculum incidentes in ſuperficiem diverſi medii non refringi. Ut ſi incidat Radius ex E in atmoſphæram A, ad oculum O directe & ſine ulla refractione pertingit: illos autem, qui oblique incidunt eo magis refringi, quo magis ab eodem perpendiculo recedunt. Hinc manifeſtum evadit, Corpora cœleſtia horizonti viciniora apparere ſub majore refractione, ac proinde altiora fieri quam remotiora, quæ ad perpendiculum propius accedunt. Regulæ hinc Refractionum à Mathematicis ad quemlibet gradum ſunt derivatæ, pro Sole & Luna usque ad 38. altitudinis gradum: pro ſtellis vero fixis non niſi ad 20. gradum. Quæ ipſæ regulæ nunquam fallerent, ſi eadem ubique atmoſphæræ eſſet diſpoſitio. Minime autem negligenda eſt hæc varietas; quia refractio illa non ubiq; terrarum poteſt eſſe æqualis: verum in locis polo vicinioribus major eſt ea, quæ in remotioribus invenitur, quod vel ſola Batavorum experientia confirmari poteſt; ſoletque illud exemplum tanquam veriſſimum ab omnibus, imo præſtantiſſimis Mathematicis, produci, cum raræ in locis polo vicinis exſtent obſervationes, quibus uti liceat in hoc phœnomeno adſtruendo. Batavi enim hyemantes in nova Zembla, Solis corpus conſpexerunt ſupra horizontem jam tunc cum gradibus 4. eſſe deberet infra horizontem; quod profecto paradoxon eſt; hac enim ratione refractio horizontalis nimium accrevit, ultra numerum in tabulis refractionum vulgo ſupputatum.

Non

Non immerito igitur plurimi hanc Batavorum obſervationem ſuſpectam habuerunt. Illi tamen ipſi fateri coguntur hos obſervatores Aſtronomiæ fuiſſe peritos, ut magnum adeo errorem in obſervatione non poſſent committere. Diligentiam certe obſervatorum probat cum juſta temporis annotatio ad correctum horologium, eoque gelu conſtricto, clepſydra 12. horarum: tum conjunctio Lunæ & Jovis ipſis obſervata; ex qua deinde cum Ephemeridibus collata longitudinem loci invenerunt. Pluribus iſta expoſuerunt ipſi, ut ajunt, *ne quis de obſervationis veritate dubitaret, cum omnia veterum & neotericorum autorum ſententiæ; imo ordini naturæ & rotunditati terræ & cœli repugnare viderentur.* Ex quo colligunt celebriores Mathematici, pro vaporum denſitate vel raritate etiam refractiones majores vel minores exiſtere in eodem quoque horizonte; ac in primis circa boreale mundi latus, propter craſſiorem aërem plerumque increſcere & augeri. Horum ego opinioni non gravate aſſenſum præbuero; nam in obſervatione noſtra nocturna omnino ſimile quid occurrit. Sit enim inventa elevatio poli Tornovie 65°. 43′, ablata illa à quadrante 90°. dat complementum Elevationis poli 24°. 17′. Jam quia obſervatio facta eſt circa ſolſtitium, Sole in principio ♋ exiſtente; ſi declinatio Eccliptices quæ communiter eſt 23°. 30′. hinc auferatur, reſiduum erit 47′. pro Solis loco infra horizontem:

Demonſtratio.

Sit in hoc diagrammate PÆLQ meridianus Tornovienſis, PL axis mundi, ÆQ æquator, Horizon, EC Eccliptica, Angulus POR Elevatio poli, ROQ complementum ejusdem, COQ Declinatio Eccliptices erit: CQQ -- ROQ -- ROC hoc eſt 47′. Solis locus infra horizontem. Q. E. D.

Jam quia Diameter Solis illo tempore anni, nobis ſupponitur quaſi 30. minutorum, cui vel æqualis eſſe poſſit refractio horizontalis, ex mente eorum qui tabulas refractionum Tychonicas juſto majores putant ob nimiam Solis parallaxin aſſumtam; vel ſit ex tabulis illius, aut Landsbergii 34′, exigua enim eſt differentia, ſub utraque depreſſus adhuc erit Sol infra horizontem; licet tribus quartis ſui corporis partibus, id eſt 22′.30″, centro ipſius ſupra horizontem elevato, apparuerit. Cum itaque tanta inter diurnam & nocturnam obſervationem ſit differentia: ſequitur heic refractiones horizontales eſſe majores longe quam iis in locis ubi prædictæ tabulæ ſunt compoſitæ; juſtam tamen earundem regulam conſtruere, opus arduum eſt, nec paucorum annorum, ut ex Tychonicis diſcimus tabulis, longo uſu per fixarum ortus ac occaſus culminationesque conſtructis.

Deinde ex hac obſervatione noſtra etiam apparet illos qui Tornoviam ultra 66. latitudinis gradum collocant, à vero aberrare. Nam ſi ponatur eſſe tantum 66°.30′. Erit, 66°.30′---90°--23°.30′. At cum hic numerus ſit ipſa Eccliptices declinatio, ex hac hypotheſi Sol etiam ſine refractione dimidius ſupra horizontem elevabitur, cum ejus centrum ſit in horizonte ipſo; addita autem vel communi refractione, margo inferior 19′. ſupra eundem Tornoviæ elevabitur; quod ipſum tamen obſervationibus refragatur.

In tuguriolo Pello, ubi Solem noctu duabus diametris ſive 60. minutis ſupra horizontem conſpeximus, ex Regula refractionum Tychonica quæ in horizonte refractionem facit 34′, & primo ſupra horizontem gradu 26′, ſatis colligitur Solem toto corpore ultra refractionem viſum. Nam Sole duabus diametris ſive 60. minutis ſupra horizontem elevato, centrum ipſius occupabit 45′. Sit vero

vero in illa altitudine refractio proportionalis ad 34′. & 26′. ſive 30′ = Diam. Solis Ergo margo inferior extra refractionem 15′. ſupra horizontem apparebit. Quod ſi autem majorem, uti par eſt, aſſumamus refractionem, particulæ aliquæ corporis Solaris & hoc in loco per refractionem elevabuntur. In Kengis tamen ubi tribus ſui corporis diametris cernebatur, ex demonſtratis liquet, ſolem omnino ſine refractione viſum eſſe; quo ſine nocturnas obſervationes noſtras, quas ea tempeſtate habere licuit tribus in locis, uno Schemate adumbrare placet, ut rectius de iis etiam in Mathematicis inexercitati judicare queant, verumque ac genuinum ſenſum intelligere.

Sit Telluris globus T. Linea horizontalis B F G, Orbita Solis K A B C I. Quadrans atmoſphæræ F E D H. Oculus in plano horizontali G. Radii refracti C D G, B E G, A F G. Angulus A G F. 47. minutorum; reliqui ſucceſſive minores. Primus enim ſolis eſt in Tornô obſervati ſub refractione maxima. Secundus in Pello, paullo minore. Tertius in Kengis minima. Unde ſequitur ſolem per radios refractos in punctis A B C viſum, lineas à punctis refractionum eductas F A, E B, D C, non efficere parallelas. Deinde patet Solem Tornoviæ in D, refractione ad A longe infra horizontem fuiſſe: in Pello vero per E ad B refractum adhuc aliquantum ſub horizonte latuiſſe, etſi duabus diametris ſive integro gradu in E fuerit elevatus: Denique in Kengis circa F ad C refractum revera ſupra horizontalem lineam exſtitiſſe. Suffragatur huic ſententiæ incolarum experientia, qui iſtic etiam primis diebus menſis Julii ſolem inocciduum eſſe confitentur. Quod tamen argumentum non adduco, niſi tantum ut probabile, nam notum eſt ex dicta Batavorum obſervatione in nova Zembla; illos, manente eadem altitudine, non tamen totidem diebus ſolem conſpexiſſe poſtquam oriri deſiit; adeoque apparentiam hanc derivari potuiſſe à craſſitie aëris; nam (ſicuti differentes liquores

differentes quoque pariunt refractiones: major quoque earundem copia refractionem auget;) rarior vel craſſior diverſitatem quoque refractionum efficiet. Quantopere Batavi hoc admirati fuerint, ipſa eorum verba ex Navigatione ad Arcton Anni 1597. die 24. Januarii adducta probant. *Sed* (ajunt) *quantum ad rem ipſam attinet, ut Deus admirabilis eſt in operibus ſuis: ita ad ejus omnipotentiam nos referimus & aliis diſceptandum relinquimus: quod videlicet Sol ſub jam dicta 76. graduum altitudine 4. Novembris nobis diſparuit, & 24. Januarii rurſus nobis conſpectus eſt.* De cetero nullum eſt dubium, quin aſtronomice ex altitudine Solis de mora ejus ſupra horizontem judicium rite ferri poſſit, etiam non attendendo ad refractiones, quæ pariter hoc negotium conficiunt. Quamvis in climatum determinatione non negem adhuc controverſum eſſe inter Mathematicos parallaxium & refractionum aliqua ratio ſit habenda, aliis hoc ipſum affirmantibus, aliis negantibus. His tamen ſepoſitis & refractione neglectâ, ex ſolo calculo Climatum, longisſima dies in Kengis 30. circiter dierum inveſtigatur.

Sit in diagrammate Polus A, Elevatio ejusdem AB, parallelus BC ultimus in quo Sol fertur ſupra Horizontem, HI æquator, BN Horizon, BLH angulus complementi Elev. Poli, EF Tropicus Cancri, GK Tropicus Capricorni, EG Eccliptica; D punctum ubi ſecat Eccliptica parallelum BC, qui arcus duplicatus, dat locum in quo dum Sol verſatus fuerit, aſcendendo ad Tropicum & deſcendendo rurſus ad hunc parallelum; non attingit horizontem, verum illo toto tempore erit inocciduus.

Par eſt ratio cujusvis loci intra circulum Arcticum pro diverſa ſui latitudine, usque ad polum Arcticum; videlicet quod Sol quotannis nec oriatur nec occidat aliquot diebus, & quidem eo pluribus quo viciniora ſunt loca polo; adeo ut in ipſius poli loco integro ſemeſtri non occidat, & in oppoſito, illo tempore non oriatur: in ultimis vero locis, tropicorum ſequatur ductum. Sol etenim in principio Cancri ſicut ibi non occidit: ita in Ca-

pricorni

pricorni initio non oritur; ſed tantum radit horizontem. In reliquis vero omnibus Eccliptic æ punctis orietur & occidet, quæ omnia ex ante dictis non difficulter intelliguntur.

CAP. V.

POſtremo nec hoc eſt negligendum; nos toto illo tempore quo Tornoviæ & ſuperioribus eramus locis fuiſſe periſcios; quamdiu enim Sol non occidit nobis, umbra in omnes partes circumferebatur: & ſole in ſuperiori meridiani ſemicirculo exiſtente, ſpargebatur illa verſus ſeptentrionem: in inferiori autem verſus auſtralem plagam. In adeo tamen exigua ejus elevatione ad Septemtrionem, lumen Solis in ſciatericis noſtris horam nocturnam indicare non potuit, ſine dubio tam propter parallelismum cum plano ſciaterici, quod vix elevatione ſua tranſcendit, cum etiam propter vapores circa horizontem craſſiores. Inter obſervationes terrâ & mari factas aliqua oritur differentia, adeo ut etiam illi qui latitudine loci gaudent minore, ſolem tota nocte conſpiciant. Quod verum eſſe incolæ Weſtro-Bothniæ plurimi ſuo teſtimonio confirmant, in urbibus Pitheå / Lubleå/ aliisque maritimis locis habitantes. Præterquam enim quod horizon in aquis ſpectatus planisſimus eſt, nullis quippe impeditus inæqualitatibus, quas in terra vel montes vel arbores producere ſolent; refractioni quoque reflexionem accedere arbitror; quæ duplici quoque modo junctæ ſpeciem corporis ſolaris exhibent, haut aliter ac in ſpeculis contingit vitreis, ubi prima reflexio ſine refractione fit inſuperficie polita ſpeculi; altera vero in ejusdem fundo folio ſuo obducto, ſed cum refractione; quæ compoſitio rem unam niſi bene advertas, nonnunquam falſam duplici ſub imagine, vel etiam juſta tibi majorem referat. De cetero circa maritimas ruſticorum obſervationes varia poſſunt objici; & fidem quoq; ſæpenumero deſideramus piſcatorum, qui aſſueti pro certis probabilia venditare, egregie interdum & fallunt & falluntur;

tur; hoc tamen minus mirabimur, cum non raro etiam Mathematici in obſervationibus ſuis cœleſtibus pariter ac terreſtribus humani aliquid patiantur.

In Zona frigida, & ejus vicinia in primis, mora hæc Solis ſupra horizontem hoc incolis adfert commodi, quod ſegetes iis in locis brevi admodum tempore matureſcant: Sicut enim ex agricolis accepimus, fertilibus & frugiferis annis apud illos non ultra ſex aut ſeptem requiruntur hebdomades ex quo terræ mandantur gremio, donec perfectionem ſuam obtineant. Non difficulter nobis hæc perſuaderi patiebamur; cum prima ſementis eſſet in urbe Torneô nobis advenientibus, hordeumque ſub initio Junii humo mandatum, ad diem ejusdem 16. inſperatum nactum eſſet incrementum. Gramen quoque quod pertranſeuntibus aliqua loca Weſtrobothniæ ſub initio Junii vix dum è caule prodierat, redeuntibus nobis poſt quatuor hebdomadas falce fœnaria reſecabatur. Huic tamen commodo aliud accedit detrimentum: Ingens enim ſegeti periculum imminet à frigore ſub breviſſima hac æſtate; Quod ſi enim contingat circa maturitatem ejus, vel eo tempore quo ſperanda eſt, rorem vel pruniam matutinam cadere, nucleum ſegetum lædit & prorſus perdit. Quod malum alia ratione averruncare nequeunt, quam ſegetem vel immaturam, priusquam talia patiatur reſecare. Non ſine maximo damno hoc anno experturos eadem mala, jam tum conjiciebant; & non falſos ſibi vates fuiſſe eventus teſtatur: etſi enim frigus imminere perſpicerent; nondum tamen ſeges ad illam maturitatem perducta fuit, ut alicui commodo violentiæ frigoris ſubduceretur. Unum tamen eſt quod heic benivolum Lectorem obſervare velim: nempe borealium regionum naturam ex hujus anni intemperie non eſſe prorſus æſtimandam. Præſens enim annus inclementia cœli vicit omnes præteritos quotquot hominum memoria repetit; ſunt autem homines in illis locis admodum longævi, ut qui ad centum nonnunquam & amplius annos ætatem producant. Nemo tamen inventus eſt qui teſtari

poſſet

poſſet tonitru ſemel in anno, & quidem medio Aprilis auditum, quod nunc contigit & inordinatum aliquid præſagire videbatur. Valde etiam notabile eſt cum ad hæc loca ſuperiore anno Sereniſſ. Rex inviſeret; lætiorem eodem incolis nunquam viſum: ſic ut ipſius quoque cœli vultus ad hilaritatem præſente terrarum Domino componeretur.

Quod attinet ad inſulas maris bothnici diverſam illa ſubierunt fortunam. Abeuntibus enim nobis Tornovia ad parœciam Calix itinere maritimo die 19. Junii, ſub appulſu ad parvas quasdam inſulas, percepimus ibi ſolum non dum frigore ſolutum, nec betulas, familiares ejus loci arbores, adhuc ullum viroris ſignum monſtrare, cum tamen in reliquis transmarinis locis maturis pene & adultis foliis luxuriarent. Non tamen inſuetum hoc eſſe aliis quoque regionibus diſcimus: cum & in Japonia durante adhuc hyeme infeſtisſima, nivibusque ac pluviis continuo cadentibus aliæ regiones Aſiæ & Europæ ſub eodem climate ſitæ, illam hyemis inclementiam non ſentiant. Nova quoque Albion circa 42. gradum lat. ad boream ſita, cum primum Draco Anglus illuc appelleret, montes adhuc nive obductos habuit, adeoque frigido urgebatur Anglus aere menſe Junio, ut inde abire cogeretur. Aliæ quoque in Oceano jacentes inſulæ his incommodis item obnoxiæ eſſe perhibentur. Nocte inter 19. & 20, Solem in Calix occidentem conſpeximus hora 11.12, etſi verum ejus occaſum planum horizontale ab illa parte inæquale qua boream ſpectat, determinare vix permiſit. Tentavimus altero die an Solis altitudo poſſet inveniri; ſed inter nubes hæc ſpes evanuit. Quantum ex itinere & ſolis occaſu judicare licet, latitudo ejus loci parum differre poterit à Tornovienſi; cum recta ad occaſum ejus, ipſum templum in Calix, ubi obſervatio inſtituta fuit, ſitum eſſe videatur.

CAP. VI.

DIe 21. in Luhleå veteri obſervavimus altitudinem Solis meridianam, & exinde collegimus latitudinem loci 65. gr. & 22. minut. eſſe. Declinationemque Magnetis à ſeptentrione in occaſum quaſi 6. graduum. Urbs ea fundata eſt An. M DC XXII. hoc in loco, ubi nunc quoque vetus eſt templum, ſtructura & magnitudine nulli in ea provincia cedens. Ceterum ob ſitum commodiorem nova Luhleå propius ad ſinum maris exſtructa eſt Anno M DC XLII. incuria autem Lapponum, in vicina ſilva ignem excitantium, quinque exinde annis cum ipſa ſilva incendio delata; nec felicior fuit denuo extructa. Iterum enim fortuito incendio Anno M DC LIII. periit; atque qualis nunc cernitur ex illis ruinis emerſit. Die 24. in urbe Pitheå veteri, ſolis altitudinem meridianam venaturi, fruſtra fuimus; propoſitum noſtrum cœlo nebulis obſito prorſus impediente; itaque in vicinia idem exploraturi altero die discesſimus. Vetus hæc urbs Anno M DC XXI. exædificata eſt; ſed quum & ipſa incendio, fortuito in cineres redacta eſſet, Anno M DC LXVI, ceſſatum eſt aliquandiu in ejus reædificatione, donec de novo privilegiis & immunitatibus à Sereniſſima Regia Majeſtate conceſſis, opus aggredi liceret. Nova autem urbs tunc exſtrui cœpta, dimidio à vetere diſtat miliari, propius ad mare ſita, ob portum convenientiorem, mercium exportandarum commoditatem.

Die proxima in parœcia Scheleftå circa templum, obſervavimus ex altitudine ſolis meridiana latitudinem loci illius 64°.37′, declinationem magnetis ſuperiori æqualem. Die 26. & 27. nebuloſo cœlo nihil profecimus, neq; quicquam in terra notari meruit, niſi tantum, quod templum Parœciæ Bygde omnium Nordlandiæ templorum antiquisſimum videtur, ſi modo genuina eſt inſcriptio quæ in fronte templi apparet, annumque Chriſti refert M C LXIX. Ambiguitatem tamen Chronica temporum tollit,

quæ

quæ ſub Imperio Erici ſancti fundatum eſſe non obſcure prodit; quia tempeſtate in patria noſtra cultus religionis, ſingulares progreſſus ſenſit. Viſebatur porro & ibi ſculptile religioſi cujusdam, quod dimidio & amplius illinc milliari in ſilva collocatum erat, ubi olim longius ab Eccleſia remoti diebus feſtis ſupplicaturi conveniſſe dicebantur. Poſt felicisſima vero religionis tempora; ſicut in patria noſtra cultus ille ceſſavit: ita in ejus rei reformatæ memoriam idem ſculptile in loco aliquo templi eſt repoſitum. Die 28. in **Uhmå** circa vetus templum obſervavimus altitudinem Solis meridianam 48° 38′, & exinde ſupputavimus latitudinem loci 63° 48′. Magnetis vero declinationem à priori non diverſam. Urbs ipſa commodiore loco verſus mare ſita eſt, prima ac præcipua Bothniæ occidentalis, in qua etiam ſedes ejus Provinciæ eſt Satrapæ. Die 29. inde digresſi per fines Bothniæ Occidentalis, quæ etſi borealior eſt, commodiore tamen gaudet ſolo quam proxime ad meridiem provinciæ, quæ montibus abundant, & fertilitate huic cedunt. Celebris eſt autem in Angermannia præ aliis mons Scula, præruptus valde, & quaſi ruinam minitans transeuntibus; viæ enim regiæ admodum eſt vicinus. Multæ de illo fabulæ vulgo circumferuntur, ſed quæ tantum gentilismum ſapiunt. Unica & præcipua illis urbs eſt Hernöſandia, commodisſimo portu inſtructa, ipſaque in inſula ſita, ubi ſedes eſt Superintendentis atque Gymnaſium Regium juventutis Nordlandicæ ſeminarium. Per triduum eo in loco hæſimus ſpe obtinendæ elevationis poli. Fuit autem hæc commoratio irrita, ſicut in pluribus aliis locis, propter pluvias, cœlumque perpetuis nubibus obtectum.

Die 7. Julii in oppido Medelpadiæ Sundswald latitudinem loci quærere geſtiebamus; ſed invito etiam cœlo. Cum itaque omnia laboribus noſtris nunc adverſari viderentur; quibus ob alia negotia non diu uni loco inhærere licuit; adhuc tamen non procul ab hac urbe, per biduum in diverſorio circa templum Niurun-

 da ob-

da obſervationibus idoneo, Solis lumen ſed & hoc irrito labore attendebamus. Hæc itaque eſt cauſſa cur nullus locus in Angermannia vel Medelpadia obſervationibus noſtris patuerit. Helſingiam ingreſſi die 10. Julii primum in ejus provinciæ eleganti urbe Hudwikswald commode circa oſtium maris ſita, ſine ſucceſſu ob imminentem tempeſtatem, altitudinem ſolis quæſivimus. Die deinceps 11. in alia ejusdem provinciæ urbe nomine Söderham, ex officina armorum ibidem inſtituta celebri, tandem elevationem poli 61°.12'. invenire licuit. Itinere deinde obliquo petituris regiones Cupri-& ferrimontanas obſervata primum in tranſitu eſt altitudo poli civitatis Gevalienſis in provincia Geſtricia ſitæ, quæ 11. milliaribus Upſalia diſtat, ſedeque ſatrapæ ejusdem provinciæ ac Gymnaſio Regio celebris eſt. Inventa autem illa eſt 60°.31'.

Die 13. ſub initio Dalecarliæ ſive Montanæ regionis, inventa deinde fuit altitudo poli, in diverſorio Lomsheda ob iter noſtrum in ſeptentrionem jam inflexum paullo major ac antea; nempe 60°.41'. quo digreſſi per parœciam Dalecarlorum Suerdſiô, cujus templum monumento coronæ deauratæ à glorioſiſſimæ memoriæ Rege Guſtavo primo eſt inſignitum, Antiquitates nonnullæ prodebantur hic ab inhabitatoribus regionis, penes quos ſit fides in re dubia adeo, nec ullis monumentis veteribus probata. Die 14. acceſſimus Urbem Fahlunam ſede Satrapæ ejus regionis, ac inprimis ditiſſima æris fodina, eaque tantæ vetuſtatis ut origo plane ſit incerta, natalesq; ambigui, valde inſignem & conſpicuam. Ab hac urbe tam deflexo itinere petita, ſine obſervatione diſcedere non videbatur integrum; itaque per ſextiduum illic commorati fuimus, antequam cœlum votis noſtris ſeſe commodum præberet. Illuxit vero tandem nobis grata lux die 20. Julii, cujus beneficio altitudinem ſolis meridianam, atq; ex illa latitudinem loci 60°.32'. inveniebamus, adeoque hanc urbem eadem fere latitudine gaudere cum Gevalia deprehendimus.

Iter

Iter noſtrum dehinc ad finem perducturi, ſine aliqua obſervatione, inter pluvias ac tempeſtates pertranſivimus varias urbes Veſmanniæ, ut Hedemoram ex mercatura, agricultura, & nundinis inprimis cognitam, porro Afvveſtafors officinis æris varii generis atque etiam rei monetariæ operibus inſignem; tum deinde Saleberg argenti fodina longe pretioſisſima eaque antiquisſima valde nobilem & celeberrimam, reverſi Upſaliam feliciter die 24. Julii, cujus urbis ſitus & antiquitates ab aliis deſcriptæ omnibus ſunt notisſimæ. Eſt autem ejus loci Elevatio poli $59^{\circ}.\,54'$. mihi ante decem & quod excurrit annos diverſis temporibus inventa; magnetis declinatio item graduum circiter octo.

Quia reducibus nobis conſtabat Serenisſimum Regem noſtrum in Regia Kongsör luſtrandorum militum ſuorum cauſſa occupari, cui reddenda erat ratio expeditionis noſtræ; commodum arbitrati fuimus Sereniſſ. Regiam Majeſtatem eo loco adire; adeoq; compoſitis per biduum rebus noſtris, die 27. per urbem UplandiæEnecopiam, Weſmanniæque urbes Aroſiam atque Köpingiam transeuntes, accesſimus 28. Julii ad regiam Kongsör in amœnisſimo loco Sudermanniæ ad latitudinem $59^{\circ}.34'$. ſitam circa amnem jucundisſimum qua ſe in lacum Galten & Mäleren exonerat.

Rex Serenisſimus ſingulari nos advenientes clementia excepit, vultuque gratiæ ac Majeſtatis pleno ſeriem itineris & expeditionis demandatæ enarrantibus nobis auſcultavit; præſentibusq; Serenisſimo Principe hereditario, & quibusdam Regiis Conſiliariis, ac intimæ admisſionis magnis Miniſtris, multa circa demonſtrationes noſtras ſciſcitatus, minutisſimarum etiam rerum ſibi cauſſas exponi voluit. Nihil autem magis mirati fuimus, quam Serenisſimum Regem tanta imperii mole oneratum, infinitisque curis diſtrictum, nihil quicquam eorum fuiſſe oblitum quæ anno ſuperiore in Nordlandicis oris ſive auribus ſive oculis percepit: adeo ut nos jam inde reduces, & hoc unum agentes, recentiore non videremur memoria, rerum, eventuum, locorum, perſonarum, nominum denique pagis & tuguriolis inditorum, qua nunc tanquam præſentes intuebamur, ab itinere calentes adhuc & diariis quoque noſtris inſtructi. Sed quid in re orbi notisſima noſtro opus eſt teſtimonio? Quos DEUS in terris tam excelſo loco poſuit, divinis & dotibus ornari oportuit! quas ſane larga manu in Regem noſtrum clementiſſ. benigne contulit.

Altero die Sereniſſ. Rege clementisſime dimisſi, ſummam votorum obtigiſſe nobis ſerio gaudebamus, eo quod levis hæc opera noſtra Clementis-

mentisſimo Regi non videbatur diſplicere, jamq; hoc opere defuncti' domum quisq; ſuam repetivimus. De Ulyſſe ſuo refert Homerus: quod

Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄςεα ϗ νόον ἔγνω.

Quis autem credat ſub hoc itinere terreſtri & boreali tantum Sueciæ parte, eaq; minus exculta, tot urbes nos adiiſſe? ſeptem enim & decem ſunt quas junctim pertranſivimus: ego vero quinq; tantum miliaribus infra Regiam Kongsör per Sudermanniam Holmiam petens, antequam Upſaliam accederem, præter dictas urbes Orebrogiam, Arbogam, Torshellam, Strengneſiam, Mariefredum Södertelgen & Stockholmiam vidi; adoque in univerſum quatuor & viginti recta via pertranſivi.

CAP. VII.

Etſi vero ſub hoc itinere, quod curioſo Lectori placere poſſit, parum admodum notatū eſſe videatur: ſunt tamen nonnulla quæ laborem noſtrum apud æquos & eruditos Cenſores ſi non comendabunt: ut minimum tamen excuſabunt. Nam quod attinet ad chorographica: ea ex mandato Serenisſimæ Regiæ Majeſtatis ſum̃a cum diligentia deſcripta ſunt à Geodetis earum regionum qui ab aliquo tempore hac cura defuncti ſunt. Antiquitates vero ſingularum provinciarum non leviter ab Eruditisſimis hujus regni antiquariis ſunt excuſſæ. Nobis itaq; tantum Aſtronomica curæ fuerunt; in quibus ſi nihil aliud præſtitimus: profecto monſtravimus omnia ea loca quæ obſervationibus noſtris patuêre, nimis ad boream in tabulis Geographicis hydrographicisque huc usque poſita, auſtraliora eſſe debere. Hoc ipſum navigantibus quoque in oras ſeptentrionales antea animadverſum circa promontorium Nort Cap, quod eorum ex ſententia auſtralius eſt quam in tabulis deſcribitur geographicis.

Declinationem Magnetis, etſi ea qua par erat cura, ob impedimenta antea expreſſa, non potuimus deſcribere: id tamen pro certo licet asſeverare in omnibus, quotquot nobis adire contigit, locis, illam intra 6. gradus non fuiſſe inventam; Quæ experientia poſteris uſui futura eſt conſtantiam declinationis inveſtigaturis. Valde enim probabile eſt, & naturalibus cauſſis conforme, cum tempore declinationem ejusdem mutari, ut nos exempla & obſervationes Mathematicorum pluribus in locis factæ à multis ab hinc annis abunde docent.

Unum eſt adhuc quod fruſtra nos ſolicitos habuit, cujus ſpem ſatis amplam ſub abitu concepimus: nempe ex hisce itineribus borealioribus ſubminiſtratam nobis iri occaſionem inquirendi in veram Telluris figuram; quam etſi nemo cui ſanum eſt ſinciput in tanta mathematum

cultura

cultura hodie triangularem aut cubicam effecerit: cum gibbam eſſe ſuperficies aquarum & terræ in ſeipſam rediens jam diu evicerit. Cum tamen gibbi variæ ſint ſpecies ex cono vel cylindro oriundæ, ſi à circulari abiret, ad quamnam harum potisſimum referenda eſſet dubitatum eſt. De nautarum experientia ſupra dictum eſt, quorum fidei ac relationi rotunditatem terræ aſſertam debemus: ſed tantum ad convincendum pertinacia quorundam ingenia, qui plus ſenſibus quam intellectu credunt. Mathematici enim aliis rationibus iisque longe evidentisſimis hoc ipſum pluribus antea ſeculis demonſtrarunt.

Nota eſt omnibus hiſtoria, quod Ferdinandus Magellanus ex Hiſpania verſus occaſum navigavit, ſuperatoque mari Atlantico per fretum inventum, in Eoum oceanum penetravit; eaque via ad Moluccas Inſulas pervenit; qua progreſſione cum in illa Regione ſatis eſſet exploratum, eodem itinere redire potuiſſet: verum illa haut contentus experientia, ulterius, directo & continuo itinere verſus occaſum perrexit, per Oceanum Indicum & Atlanticum domum quaſi ex oriente reverſus. Ac ne quis putet Continentis quam aquarum aliam eſſe faciem, perpendat Oceanum terris diſtinctum ab oriente in occidentem & ſecus, interjectaque freta: & rurſus terram ſeptemtrionalem poſt Tartariam interfluentem, & infra; unde tot continentes quaſi inſulæ generantur vix anguſtisſimis alicubi iſthmis cohærentes, quæ omnia ubique propemodum eandem obtinent altitudinem. Nam de montibus extantioribusque in terra locis, quæ rotunditati ejus non magis officiunt quam parvæ inæqualitates in pomo, nulla heic eſt controverſia; cum de ſuperficie exactisſime rotunda facile cuivis ceſſerimus: raro enim natura in motu ſuo circulos Mathematicos efficit. Quod ſi motus ſolis circa æquatorem eſſet prorſus ſphœricus, quem inæqualem ſcimus, etſi æqualis ſupponitur, terra enim non eſt centrum ejus motus: tamen non ſequeretur circa polos æque ac circa æquatorem ſphæram motu formari; nam etiam torno formata vaſa aliam quam ſphœricam imitari poſſe figuram experientia nos docet artificiũ.

Non itaque de nihilo eſt, quod à quibusdam hoc ævo dubium redditur, an circa polos æque ac æquatorem terra ſit ſphærica. Rationum quas pro Ovali terræ figura producit Johannes Childræus in Britannia Baconica aliquæ non ſunt contemnendæ: licet illam quæ à nivibus petitur circa polos à creatione mundi magno cumulo collectis, nec æſtivo tempore ob frigiditaté regionis unquam liquefactis, non admodum probaverimus. Verum equidem eſt etiam in Lapponia, plurium annorum pervetuſtas nives inter montes in convallibus reperiri, ut ex cruſta earundem extrema quotannis reſidua colligi poteſt; quin tamen &

ex hoc cumulo aliquid quotanuis in aquam reſolvatur nullum eſt dubium; ſed & nec magis illi nivium cumuli ad rotunditatem terræ tollendam faciunt, quam montium extuberantiæ, de quibus ante ſermo fuit. Quin imo ſi verum hoc eſſet, deberet utiq; circa totum telluris globum nivium eadem fieri acceſſio; quod de locis maritimis affirmare nos vetat eorũ induſtria, qui ad 80. latitudinis gradum progreſſi montes quidem glacie concretos in æquore illo offenderunt, ſed vi tempeſtatis olim tamen ſolvendos. Fortiora autem adduci poſſent argumenta, à motu diurno, vorticumq; cœleſtium natura, quæ aliquam forte an varietatem in figura ſphærica producerent; ſic ut hæc hypotheſis non prorſus videretur negligenda; præcipue cum & inter ovales figuras ob exiguam diametrorũ differentiam, ad ſectionem coni vel cylindri pene parallelam, à circuli figura non multum abeant. Magna itaq; probabilitate nuper Caſparus Eiſenſchmit hoc argumentũ recoxit neceſſariisq; demonſtrationibus illuſtravit. De quo tamen in præſenti plura addere non licet, cum ſingularem requirat operam & demonſtrationem. Diu certe quæſivimus in itinere noſtro loca terrarum in aliqua planitie à meridie in ſeptemtrionem ſita, cujus beneficio certiores redderemur de vera menſura gradus in latitudinibus borealibus, atque in comparatione cum meridionalibus, opera aliorum collectis, & noſtrum de terræ figura judicium proferremus: verum hoc deſiderium noſtrum aſpera montium juga, paludesque ac ſilvæ imperviæ inutile reddiderunt.

Poſtremo ſperamus hanc opellam noſtram vel ſolum ob doctrinam de Refractionibus leviter tentatam Mathematicis apud exteros non omnino ingratam futuram; cujus ex occaſione, de tabulis earundem in diverſis orbis partibus conſtruendis ſententiam noſtram non improbabunt. Nam ſicuti pro ratione Elevationum diverſa in locis polis vicinoribus illas augeri debere nulli dubitamus: ita in æquatore ac proxime ad illum ſitis, ſi quæ fuerint refractiones valde exiles eas eſſe exiſtimamus. Unde cum cauſſa quæritur cur ſtellæ polares navigantibus ſub æquinoctiali non cernantur: & tamen probabile eſt omnino ſtellas in æquatore collocatas è polis cerni, ſi quis obſervator accederet; inter alias & hanc non eſſe minimi momenti de refractionibus arbitramur. Et ſi verum eſt quod tradit Mandeslo in itinerario ſuo, cap. 13. ſe polum Arcticum non niſi poſt ſextum gradum cis æquatorem; antarcticum vero tandem trans octavũ vidiſſe: ſequitur, præter alias cauſſas, refractionem à parte Telluris boreali majorem eſſe quam auſtrali; in cujus rei fidem multa nunc quoq; probabilia adferri poſſent, ſi res eſſet mei inſtituti.

Νῦν δ᾽ ἄλλος τοῖς δέσσιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.
Αυτὰρ ἐμοὶ τὰ φίλ᾽ ἐστι τὰ που Θεὸς ἐν φρεσὶ θῆκε.

Epiſtola ab Amico Anonymo miſſa Norimbergam ad Ephemeridum Directorem.

Per Excell. Dn. Dr. David Spleisſium.

De vera Viſci generatione & propagatione.

Nobilisſime, Clarisſime &c. Domine

NAturam, ut plurimum in operibus ſuis, maxime ſimplicem eſſe, nec ſubtilitatum fucos, neque commentorum adulteria pati, oculato huic ſeculo patere, neminem eſſe qui ignoret, puto. Non defuit tamen tempus, quo licuit ſubtilitatibus atque commentis, naturam potius obſcuritatis velo involvere, atque commentorum Mæandris implicare. Longius autem ne abeam, eo de argumento, quo de ſæpius jam confabulati fuimus, Tecum verba miſcere, Vir Clarisſime, ſi non diſplicuerit, deinceps conſtituam. Magnus Theophraſtus Ereſius, una cum univerſa poſterorum familia, ſtatuerunt. Viſcum quem frequenter adeo in Malo, & Pyro, rarius autem in cæterarum arborum caterva pullulantem videmus ex Turdorum excrementis, hyeme & vere, comeſtis baccis, iisq; denuo excretis progerminare, nec ullum aliud eſſe medium propagandi viſcum, quam per alvum Turdorum, cum in ventriculo illorum atque inteſtinis, ſemina illa prolifica reddantur, non deſunt tamen qui ex ſolo Turdorum ſtercore progigni Viſcum credunt: Unde natum proverbium Turdum ſibi ipſi cacare exitium: Hæc autem ſententia ad usque ſubtilis Scaligeri tempora invaluit. Qui multis ſubtilibus argutiis veritatem expugnando, omnes herbarios in hunc usque diem eo dementavit, ut crederent Viſcum ex corruptione quadam humoris arborum provenire, nec id in Corylo ante centeſimum annum exire, & quæ ejusmodi commenta ſunt alia, literato orbi ceu numerata pecunia, obtruſa.

Non libet nunc Vir Clarisſime vel Theophraſti argumenta, quæ veriorem ſententiam ſtabiliunt examinare, aut Scaligeri ſubtilitates excutere adeoque quid verum vel falſum in utraque

 depre-

deprehendatur oſtendere, cum ea quæ ſubſequo tempore dictu-rus ſum, veritatem oculari inſpectione, tam clare monſtrabunt, ut ſubtilitatum falſitas ſponte corruere debeat.

Libenter quidem nunc obſervata & experta ſubnecterem, verum cum illa eousque perfecta non ſunt, ut nec mihi, nec Tibi ſatisfacere adhuc queam, ſaltem generaliter, ea, quæ hoc in negotio vera deprehendi ſignificabo, nempe Viſcum revera per aves Viſcivoras, in arboribus, propagari, emisſis per alvum baccarum ſeminibus, quæ deinde germen emittunt, inque arborum truncis hærendo & ſemet mirabili modo adglutinando, tandem in viſcum exſurgunt: Verum enim vero neceſſarium non eſſe ut modus alius non ſuperſit, quo manu hominis Viſcum produci queat; verum Viſci ſemina perſe eſſe prolifica, atque extra ventriculum avium, immo nunquam ab iis deglutita germina protrudere aptum eſſe.

Hæc adeo certa ſunt Vir Clarisſime, ut nullis Scaliger ſubtilitatibus eludere queat, cum ad oculum omnia demonſtrari posſint; ſimulque modus ſupereſt, quo non ſolum in Malis, Pyris, Qvercu, Tilia, Corylo, &c. Sed in quacunque arbore, frutice, & ſuffrutice, & univerſim in omni planta, quæ annua hyemis inclementia non deſtruitur, Viſcum produci poſſit; Optarem idcirco, mihi præſto eſſe Opuntiam vel Aloëm, quorum folia aut non decidua, vel ſaltem aliquot annis in planta hærent, non dubito eodem artificio, me Viſcum in illis producturum.

Miraberis forte Vir Clarisſime, quod in tam lento, & plurium annorum frutice tot jam annos inveſtigando deſudarim; ſed mirari deſines, ſi Tibi dicam, primum Viſci germen à me obſervatum, non eo usque adhuc crevisſe, ut ſtolones emitteret, quos tamen hoc anno exſpecto, lento namque gradu incrementa ſumit, ordineque prorſus contrario, quam ſolent alia ſemina, germina emittit.

Nec eſt, quod quis cauſetur, indignum, viliusque eſſe, quam ut obſervationem mereatur, vel ut arbor indagandi naturæ viſci

cauſa

cauſa conſcendatur. Sed præterquam veritatis explorandæ gratia nihil fruſtra tentetur, hiſtoriaque Naturalis vera & caſta, nullo fuco aut mangonio oblita eſſe debeat, accedit quod non ſine maximo fœnore redeat Viſci propagatio, ſi enim tam eximium Antepilepticum remedium ut à multis prædicatur, exſiſtit; operæ pretium erit ita rem inſtruere, ut Qvercus, Corylus & Tiliæ complures reddant Viſci plantas, quo ſic ægris ſolatii & auxilii ſint, nec opus eſt, ut centeſimum annum exſpectemus cum Etmullero & Hofmanno, ſed in binulis aut trimulis Corylis felicius exſpectabitur, quam in annoſa Quercu, Tilia atque Corylo, adeo ut deinceps plenis ſaccis Viſcum Corylinum in officinas importari queat.

Me autem ex hoc Viſco me extricare fere nequire ſentio, patiorque, ut qui Hiſtoriam naturalem curant & veram & caſtam proponere, notum reddatur, penes me eſſe diarium obſervatorum & expertorum Viſci propagationem concernentium, paratumque eſſe in honorem veritatis, & ſolatium afflictorum eas producere, additis Iconibus ad id neceſſariis, ſimulque modum monſtraturus, quomodo in omni arbore produci poſſit: Verum tamen cum mihi non conſtet, quid alii hac in re vel obſervaverint, aut experti fuerint, ſi optio mihi daretur, vellem ut illi quibus intereſt, publice monerent, ut quid hac in re obſervaverint manifeſtum reddant; lubens enim aliis inventionis gloriam, & obſervandi atque experiundi laborem relinquam; ſin autem hoc laboris nemo in ſe ſuſcipere dignabitur, cæptam telam pertexere, Tibique vel etiam publico ea, quæ in ſcriptis habeo tradam. Vale Vir Clariſſime & nos quos mutuo cognoſcimus, mutuo amemus, ſum enim

Tuus quem noſti.

Amicus Amici.

Nobiliſsimi, Ampliſsimi Domini, qui Naturæ à ſecretis & Curioſi vocamini ſalvete.

SEptennium jam eſt & quod excurrit, quo Vir Clarisſimus, ad quem literæ hæ, diu ante erant exaratæ, eo fine, ut vel ipſam Epiſtolam, vel ſaltem factum ad vos transmitteret, mortalitatem exuerit, ab hæredibus autem illius, cum aliis ſchediasmatis, eam repetendo, cum tineis luctavit hactenus, eamque nec hodie repeterem, niſi, ſub finem anni præteriti, quidam amicorum monuiſſet: Medicum quendam, hac de re in Ephemeridibus quædam adnotaſſe; cumque deinde commodo acceperam à Viro quodam Clarisſimo Dec. III. Annum primum, Obſervatione CVI. innotuit eſſe Dn. D. Rud. Jac. Camerarium, qui de baccarum viſci germinatione quædam tradidit. Suſtinet nempe is, I. in baccis menſe Majo ſponte erumpere ſeminum cornua ſeu tubas apicem verſus &c. & II. eodem tempore ſuper trunco ramorum Mali ex. gr. Viſco ſubjectorum in copia occurrere &c.

Verum, quamquam illa in genere ita ſe habeant, multiplici tamen experientia mihi conſtat, & quod ad oculum cuivis monſtrare posſum, cornua iſta ſeu ut ego voco, ſtamina, non apicem verſus, ſed verſus baſin exerere, & dum exeunt, quaſi oculos ranarum vel bufonum repræſentare, atque ex baſi, vel accuratius dicendo, prope baſin ſeu obtuſiorem partem ſeminis prodire, contra reliquorum ſeminum conſuetum germinandi modum, quidpe quæ ſemper ex apice primum germen protrudunt. Deinde centies plus obſervari, Viſci ſemina in plurimis locis ubi nullum Viſcum unquam fuit, ut ſuperiori anno in Ceraſo acida nigra, quam vulgo vocamus Wierlein / quæ etiam ſtamina emiſerunt, loco tali, ut rotundæ baccæ viſci ob globoſitatem hærere non potuiſſent. Unde unde autem hæcce habuerit Dn. Camerarius perinde quidem mihi eſt, cum tamen Vir Doctisſimus, Viro de mortuo amico meo familiariter notus fuerit, ita ut fieri pouerit, ut ab ejus relatu hauſerit; ſin proprio marte, quod non invideo,

in has

in has obſervationes inciderit, credat ſe longius adhuc à veritate, tam accretionis quam propagationis Viſci abeſſe. Vobis igitur eamdem epiſtolam in originali ut ajunt transmitto, ut quando, ſi placuerit, vel alios, & inter cæteros, Dn. Camerarium inſtigetis, ut abſolutam generationis vel propagationis Viſci hiſtoriam pandat; quod quidem, niſi accedant obſervationes & experimenta plurima & aliquot annorum, à nemine fieri accurate posſit, & ſiquidem meas, ante duo luſtra cæptas, expetieritis, fieri forte id commode poterit, modo non ingratas futuras præſentiam. Valete Viri Amplisſimi, Nobilisſimi, ſalutati

à Cive Atlantico.

Dabam ex Atlantide
14. *Maj.* 1696.

Solutio problematis
Cur Mercurius in tubo Torricelliano, ſeu barometro, pluvioſo tempore deſcendat, cum deberet aſcendere.

G. C. Schelhameri
in Acad. Kilon. Prof. Medic. Primar.

MAGNIFICO, NOBILISSIMO AC GENEROS. VIRO

D. Lucæ Schrœkio

Academ. N. C. Leopoldin. Præſidi.

Sal.

Legimus nuper, Illuſtris Schrœki, Clariſſimi Viri, Bernhardi Ramazzini ad Te miſſas, indeque editas obſervationes, quibus deprehendit, *Mercurium in Barometro ſic dicto*, & huc usque credito *ſemper fuiſſe depresſiorem, nebuloſa, pluvioſa aut nivoſa tempeſtate; ſublimiorem contra ſereno cœlo, ſecus ac ſecundum celeberrimi J. A. Borelli principia fieri debebat, aliique perperam ſe obſervaſſe prodidere*, in quibus Bilbergius, Profeſſor Upſalienſis, & ex parte etiam Joh. Beal. *niſi quod menſe Decembri ſemel ad maximam altitudinem aſcenderit, pluviis continuis & in ea per aliquot ſteterit dies, redituræ ſerenitatis nuncius: itemque in æquinoctiis ut & viſibili ſolis ecclipſi non accidiſſe nullam mutationem. Nonnunquam etiam creviſſe altitudinem Mercur. nulla ejus cauſa in aëre apparente.*

Prima harum obſervationum, quæ haut dubie præcipua eſt, & quam longa annorum ſerie, etiam certam deprehendit Excellentiſſimus Mathematicus noſter, D. D. Samuel Reyherus, cauſam reddere talem conatur Vir Clariſſ. quod terreæ, ſalinæ, aliæq; exhalationes, ex globo terr-aqueo in aërem, protruſæ, cumprimis autem hyeme, flante Borea nitroſarum maxima copia, quæ in humi-

humili aëris regione conſiſtat, ab aquoſis in nubes ac nebulas denſatis humectentur, ita ut graviores factæ, deturbentur ex ſuis ſedibus, unde aër ipſe vacuus relictus, reddatur levior.

Hæc mihi ratio, quod pace tanti viri dictum ſit, minimè ſatisfacit. Primum enim, unde ſupponat, aërem nitroſis, potiſſimum hyeme, particulis abundare (cujus ſententiæ auctor eſt, *Fr. de le B. Sylvius, Prax.* 1, 21, 14. Propugnator verò maximus *J: Mayow. L. de Spir. Nitro aëreo*) ego quidem neſcio, certus alioquin, nihil omnino nitri in aëre contineri, quod facile oſtendi poſſet, nullo hactenus argumento idoneo eſſe probatum; Ipſum etiam Chemicum quem allegat, vel decepiſſe vel fuiſſe deceptum. Sed demus interim ſalinas & nitroſas aëri innatare, credi tamen haut poteſt, aquoſis eas deprimi, ſed potius retineri, ne decidant, alias forte, ſi cumulentur, pondere ſuo ruituras. Videmus enim cotidie, ſalibus nitrove aquam affuſam, tantum abeſſe ut in fundo depreſſa contineat, ut potius in minima diſſolutis hoſpitium præbeat, eaque rapiat in ſublime, ita ut in fundo vaſis diſpareant, & aquæ miſceantur ad ſupremam usque ſuperficiem. Quo pacto igitur hic contrario modo potius deprimantur, quam ſolvantur, nullam cauſam forte licebit comminiſci. Quod ſi verò, uti ex dictis perſpicuum eſſe arbitror, non modo non prement has particulas & præcipitabunt, ſed etiam ſolvent, ex quo connubium fiet, amborum, illæ, quæ forte haut longe à terra antea diſtabant, ſolutæ & in aquæ poros admiſſæ, aſcendent potius altius & totam occupabunt Atmosphæram, quousque humidis iſtis repletus eſt aër, eamque reddent ponderoſiorem. De terreis forte rectius procederet argumentatio, ſi modo tales in aëre tam multas volitare, ut pondere ſuperent aquoſas pluvioſo & nebuloſo tempore totum aërem pene replentes, prius eſſet oſtenſum; neque magis eſſet credibile, iſtas, minutisſimas etiam, proprio pondere ad globum ſuum, ſi forte aliquantulum attolantur illico eſſe redituras. Ne nunc illud moveam dubium, an adeò heterogeneæ particulæ atmos-

phæ-

phæram, à qua totæ ſeparatæ exiſtunt, & quam non niſi in infima ſui parte leviter impleat, graviorem eſſent redditura. Sed quicquid hujus ſit, vel propter ſolam priorem objectionem valde eſt lubrica hæc ratio, qua ſalinarum depresſio multo magis etiam vacillat. Et hic quidem omnes fuerunt hactenus perſuaſi, nec id fortasſis ſine cauſa à pondere aëris depreſſum Mercurium contineri, ne totus elabatur, quoniam ponderi in fiſtula contenti æquiponderet aëris columna in apertam ejus ſuperficiem incumbens: aërem ergo crasſiorem & pluvioſum, cum ſit ponderoſior, altius eum deprimere oportere, adeoque efficere, ut in tubo aſcendat. Itaque merito poſtquam contrarium prorſus evenire compertum eſt, hæret illis aqua, ut cogantur contra rationem & principia prima ſtatuere, aërem aquoſis particulis gravidum leviorem eſſe, quam ſibi relictum, cum tamen millies ſuperet aquæ pondus pondus aëris, adeoque fieri non poſſit, quin magnum ipſi ex novo hoc corpore, ſe per eum diffundente pondus accedat. Unde admiſſa ratione Cl. Ramazzini conſequens aliud abſurdum colligeretur: hoc enim poſito, particulas ſalinas, nitroſas, terreas, in aêre innatantes plus millies ſuperare neceſſum foret ipſius aëris pondus in quo natent, adeoque graviora corpora in leviori innatare, ſeu aêrem majus pondus ſuſtinere, quam ipſe conſtituat. Quod facile eſt oſtendere. Nam ſi aqua eas deprimere & præcipitare ex aëre debet, oportet eam replere omnes aëris poros, illosque totos, nam alias poſſent utraque in iisdem poris ſimul hærere. At aqua millies æquat pondus aëris; fit autem ille levior, (Ex hypotheſi) ſi aquoſæ deturbant ſalinas. Ergo neceſſum eſt eas aqua omni in aêre contenta fuiſſe graviores adeoque plus millies aëris pondus ſuperaſſe. Hoc verò nemo facile admittet, ſaltem de ſalinis, non modo, quoniam contineri illas eadem copia, quâ aqua continetur nebuloſo & pluvioſo tempore, credi non poteſt, cum ipſa aqua copioſior facta hinc effluat, & ſolvatur in pluviam vel nivem, ſed etiam, quia ἀδύνατον eſt, tantam copiam particularum ſolidarum à terra poſſe ſuppetitari, idque æqualiter per omnem

mnem ejus ſuperficiem. Nam ubique Phœnomenon idem obſervatur. Neque effugiet vim hujus argumenti, ſi quis dicat, non totum aêrem impleri ſalinis aliisque particulis. Si enim paucæ ipſarum inſint, tunc aqua erit paucis iſtis, quas ſuperat copia nebuloſo tempore, gravior, adeoque iis deturbatis, tamen aëris ponderi nihil decedet: præterea etiam ſolvet, non deturbabit easdem aqua ſuperveniens, aut ſaltim cum iis perſtabit in iisdem porulis. Ex quibus difficultatibus difficile erit emergere. Alia ergo erit quærenda via, qua tam rari & inexpectati Phænomeni cauſam reddamus: quam utrum veram ingreſſus ſim, penes eruditos & expertos viros eſto judicium, qui me ut ſemper alias, unicè ſubmitto.

I. Notum eſt, & apud omnes in confeſſo, imò ſenſibus obvium, quædam corpora gravia in fluido, leviori aſcendere, & vel in medio, vel ipſa etiam ſuperficie conſiſtere.

II. Id fieri conſtat ad regulam hydroſtaticam, ſecundum quam ejusdem quantitatis, ejusdemque ponderis corpora, neque emergunt, neque merguntur: quæ verò majoris ſunt ponderis, ejusdem verò quantitatis cum aqua ſubjecta, fundum petunt, minoris verò ponderis aſcendunt in ſuperviciem & ſupernatant: Vide *Varenii Geogr. General.* ut non alia videatur eſſe cauſa, quod ſalinæ particulæ, affuſa aqua, ubi ſoluta ſunt, in fundo diſpareant, & aquæ poris ſe inſinuent ſponte, quam quod in minima redacta leviores ſint aquâ, hoc eſt ejusdem quantitatis & minoris ponderis, quod ipſum etiam experientia confirmat, quæ enim effunditur aqua, minimum duplo, triplove præponderet ſali ſolvendo neceſſum eſt.

Hæc ergo tanquam certa, & compertæ veritatis licet ſupponeret; videamus an aliquid utilitatis ad hanc quæſtionem ſolvendam afferant. Quod omninò ſperandum eſſe videtur, poſteaquam Mercurius in fluido itidem hic aſcendit deſcenditque, quamvis in vaſculo ſuo contentus. Quod ut diſtinctius intelligi poſſit, porro notanda ſunt ſequentia.

1. Nemo dubitabit, quæ in fluido leviori merguntur, in graviore aſcendere, & quæ in leviori conſiſtunt in medio ubi gravius id factum eſt, aſcendere altius, mutata ratione gravitatis, quæ illud ſuſtinet & attollit. Id quod ex dicta Hydroſtatica regula conſequitur neceſſario, & experientia perpetua confirmatur. Nam lignum in aëre nunquam conſiſtens, in aqua aſcendit ex fundo ad ſuperficiem & naves longe altius immerguntur in fluminibus quæ dulci gaudent lympha, quam in mari ſalſo.

2. Aquam eſſe craſſius fluidum aëre, itidem in confeſſo eſt. Ergo

3. Aërem aqueis particulis refertum craſſiorem eſſe quam ſerenum, non minus erit certum.

Hinc itaque non videtur poſſe aliter fieri, quam ut in aëre nebuloſo Mercurius ex tubo descendat, ascendat, dum ſerenum eſt. Fit enim craſſius fluidum, humidus aër, quam erat antea ſiccus: & perinde illi accidit, ac ſi in aquam dulcem injeceris ſalem, ex quo craſſior redditur ac ponderoſior. Neque enim deſcendere Mercurius in tubo poteſt, niſi quia ascendit altius in aërem, qui in ſubjecto vasculo illi ſuppoſitus eſt, & cujus ſuperficiem aër tangit.

Et hæc quidem rationi tam ſunt manifeſta, ut, aut falſam eſſe regulam hydroſtaticam fundamentalem à nobis ſupra allatam neceſſum ſit, aut hæc vera deprehendi. Eſt enim Mercurius corpus in fluido tenuiore conſiſtens, & quidem ejus habet rationem quod in medio fluido neque mergitur, neque emergit; Nam omnes fatentur, propterea eum non effluere, quia æquiponderat columnæ aëris, ejus ſuperficiei incumbenti. Undi etiam videmus pro Atmosphæræ altitudine eum vel ascendere vel descendere in tubo, & in montibus altis longe eſſe depreſſionem, quam in convallibus. Simul igitur illud tenue fluidum mutatur, fitq; craſſius, neceſſum eſt, eum ascendere, extra tubum, & altiora fluidi incraſſati loca petere, unde neceſſario in tubo descendet.

Verum

Verum his tam evidentibus duo tamen potiſſimum videntur obſtare. Primum, quod antea monuimus: à pondere aëris depreſſum Mercurium, ne elabatur totus, columna aëris vel Atmosphæræ mercurio in fiſtula contento æquiponderante contineri; aêrem autem crasſiorem fieri, ſi pluvioſus ſit: adeoque fieri non poſſe, ut in tubo tunc descendat, cum pondere incumbente aucto, deberet cedere, altiusque ascendere.

Alterum eſt, quod gravia in graviore fluido ascendant ideo quia ſub eorum inferiorem faciem ſe inſinuans liquor ea ſurſum pellat, extrudatque. At mercurii alteram ſuperficiem in tubo intactam eſſe aëri, adeoque nihil eſſe, quod impellat, manifeſtum eſt: ſubtilius enim materia ſuper ipſum conſtituta in vacuo id præſtare non eſt potis. Manifeſtum ergo aſcendere in vaſculo ſubſtrato eum non poſſe.

Veruntamen hæc movere neminem debent, utpote quibus probè perpenſis omnibus, non eſt difficile ſatisfacere. Ut enim jam omittam illud, quod ab aliis dudum eſt oppoſitum: quomodo in fundum depreſſo corpori latioris ſuperficiei aqua incumbens non obſtet, ne unquam ab eo ſe expediat, cum columna tunc ſub ipſo ſit nulla adeoque incumbentem qua ſuperet vi, dici non poſſe; Quod ſane dubium ex omni parte ſolvere nemo hucusque Mathematicorum quivis. Id tantum eos interrogabo, quî fiat, quod ſub aqua quodvis corpus grave longe minus ſit grave quam in aëre, corpore leviori: cum, ſi expreſſione incumbentis columnæ eſſet pondus illud, multo deprehenderentur gravius. Nimirum & aëris ſeu atmoſphæræ, quod antea ſuſtinebat, & aquæ, cui immerſum eſt, incumbit pondus. Ac ſecus fit: Ergo etiam in aêre humido decedere aliquid ponderis atmoſphæræ, videtur concedendum. Quod ut planius fiat, cauſa inquirenda eſt, & reſpondendum ad quæſtionem propoſitam.

Itaque neceſſario erit concedendum, aquam, cui immergitur corpus grave, ſuſtinere ſolam columnam illam aëris ſeu atmo ſphæræ, incumbentem ita, ut corpus in mediis hærens aquis eju

gravitati non amplius ſit obnoxium, ſed aquæ ſolius incumbentis pondere prematur. Id quod adeo eſt certum, ut ipſe etiam Mercurius in tubo Torricelliano incumbente aqua, vix ad unius digiti altitudinem aſcendat, niſi ultra digitos quatuordecim aqua emineat: Prout hujus rei certam facit fidem *Georgius Sinclarius in arte Magna Grav. & Lev. Dial. V.* Altitudine verò incumbentis aquæ creſcente, ad numerum digitorum eadem aſcendentis mercurii proportio perpetuo obſervetur, ſi rectè poſuit calculum citatus Autor. Ex quo ſane manifeſtius eſt nihil, quam remotam interventu aquæ columnam Atmoſphæræ, in ſubjectum Mercurium nihil amplius habere poteſtatis: quod erat demonſtrandum.

His ita jam conſtitutis, facile erit ad utrumque dubium reſpondere; Nam cum aquoſi vapores in aërem exhalante cœunt, & ſub forma nubium in aëre innatant ſparſim, vel nullæ admodum exiſtunt, ſudumque eſt, tota Atmoſphæræ columna incumbens, altius ſubmovet Mercurium in tubo, toto ſuo pondere gravis. Quod ſi verò partem aëris in quo exiſtit Barometrum, vel nebulæ occupent, vel pluviæ, vel etiam denſæ nubes eripiant cœlum, partem Atmoſphæræ ſuſtinet diffuſus, liquor, quod poteſt, propriam quaſi ſphæram conſtituens; ut inferior Atmoſphæræ tum temporis pars ſit mixtum quid ex aqua & aëre: Quorum dum illa terræ incumbit ſuperficiei ex parte una, (quod in nebulis fit ac pluviis) ſuſtinet atmoſphæram etſi non totam adeò, ſed ex parte, cum intermiſceri aërem permittat ſibi: non minus quam fluvius aut lacus totam ſuſtinet. Sed quia non totam, hinc etiam non alte deſcendit mercurius, ſed tamen in fluido mixto conſtitutus, ſuſtinetur invalidius, intervenientibus aquoſis partibus & pondus atmoſphæræ ex parte in ſe ſuſcipientibus.

Quo pacto evenit, ut Mercurium ſuſtolli, ſubeunte ſub alteram ſuperficiem aquæ vel aëre, ut in fluido conſtitutis nudis corpo-

corporibus fieri oportet non opus ſit, ſed ſufficiat proprium pondus in tubo vitreo, alteri incumbens, illumque pellens.

Quâ quidem ratione Atmosphæræ pondus non modo non impugnatur, ſed potius firmatur; Cauſa verò cur in fluidis craſſis minus appareant alia gravia, quæ in tenuibus magis talia inveniantur, à primordio ducta ſerie cauſarum illuſtratur.

Itaque hanc totam demonſtrationem tanto firmiorem inventum iri ſpero, quod ex propriis principiis procedat. Cum enim aër & aqua ſint ex fluidorum genere, & aſcenſus deſcenſusque Mercurii ſit menſurabilis, neceſſum eſt ex hygrometricis univerſalibus, quales ſunt illæ regulæ, quæ in principio, tanquam fundamenta ejus adduximus, eam procedere; Quam longe eſſe præſtantiorem quam illam, quæ ex aerometria ſola ducitur, nemo negabit, qui rite expendet, aërem humidum non amplius eſſe fluidum ſimplex vel aërem, ſed compoſitum, adeoque omnes aberrare à ſcopo, qui ex unius, neglecto altero, ſcientia eam adornant. Ignoſcet igitur Cl. Ramazzini, quod ipſius rationi, qua explicare hanc proprietatem Barometri tentavit, contradicere ſim auſus, quod veritatis amore, quam inquirimus omnes, agnoscet factum, ſi eas, quæ me impulerint rationes ad animum revocabit. Vale.

P. S.

His ita repertis, aliorum quoque obſervationum cauſa poteſt patere: Ut 1. cur tam brumali, quam æſtivo tempore, conſtante atque ſereno Mercurius eandem ſervet altitudinem: Nimium nihil eſt ei cum calore & frigore commercii.

2. Cur etiam poſt pluviam depresſior ſit: videlicet quia adhuc dum humiditas aërem complet.

3. Cur Euro & Borea flante ſit altior quam Auſtro vel Zephyro: Quia illi ſunt ſicci, hi humidiores, etſi regiones & ſitus terrarum hoc nonnihil mutent aſſertum.

4. Cur procellis ſævientibus cadat. Scilicet & hic Atmoſphæra ſuſtinetur vaporibus qui ventum conſtituunt, ſemoveturve, ut non poſſit tam graviter incumbere.

Reliqua à Doctisſimo Ramazzini obſervata, levioris momenti eſſe exiſtimo, & quorum ratio ab ignaris quid fiat in Atmoſphæræ altioribus regionibus reddi non poſſit. Multa autem quæ vel altitudinem ejus vel pondus augere queant, nos ignorare neceſſum eſt, in fundo hujus Oceani aëre ſuſtinentibus. Neque enim minores ſunt mutationes, quæ ſine cauſa manifeſta in thermometris nonnunquam accidunt, etſi nondum id fuerit à naturæ ſcrutatoribus animadverſum. Quæ omnia humano ingenio eſſe imperſcrutabilia, perpenſa ſubtilitate particularum quæ omnem eludunt ſenſuum vim facile eſt perſpicere.

DE CONSTITUTIONIBUS ANNORUM M. DC. XCII, XCIII, & XCIV.

In Mutinenſi Civitate & illius Ditione.

DISSERTATIO

BERNARDINI RAMAZZINI
MEDICINÆ PROFESSORIS.

I.

INtermiſſam varias quidem ob cauſas, ſed potisſimùm ob parùm proſperam Valetudinem, Operis incæpti texturam reſumens, Morbos qui hisce tribus Annis apud Noſtrates populariter vagati ſunt, nec non rariora quædam quæ peculiari obſervatione digna credidi, compendiosè referam, haud dubiâ ſpe quòd apud cordatiores Medicos veniam ſim impetraturus ſi minùs aptè quàm par eſt res exponatur, modò fideliter (quod in hiſtoricâ narratione potisſimùm expetitur) id fiat, quod me preſtiturum ſanctè polliceor. Horum verò trium Annorum Conſtitutiones non ſejunctìm, ut priores duas, exponere, ſed unico faſce ſimul complecti libuit, ne eadem chordâ, cum riſu oberrans res easdem repetere deberem, quandò unica & eadem ferè morboſa Tragœdia totum hoc triennale ſpatium abſumpſit, nec exodium obtinuit, donec Cœli temperies in ſtatum Cœlo diverſum permutata novos morbos in Scenam produxerit.

II. Ut ergo à Conſtitutione Anni 1692. extraordinaria, Hyems ſatis regularis fuit, ac legitima, nec quid inſolens habuit quod noſtro huic Climati non congrueret; primò quidem Boreales Venti ad aliquot dies ſatis validè perflarunt, Terrâ nondum nivali vellere adopertâ, unde metus erat ne Sata exurerentur, ſed Ventis poſtmodùm ſilentibus, ac modicis nivibus delapſis, Hyems propriam temperiem, & eas conditiones obtinuit, quas in libro de Aere, Aq. & Loc. *num.* 25. recenſuit Hippocrates, nimirùm ut ſit *moderata, neque valdè clemens, neque frigiditate excedat.* Morbi itaque hyemales obſervati ſunt, ut Tuſſes, Pleuritides, Eriſipelata, Apoplexiæ, ac in iis præcipuè qui præcedenti Anno à gravi aliquo Morbo conflictati fuerant; major tamen pars eorum qui ægrotarunt evaſit, demptis paucis quibusdam è Senioribus, & Silicernio jam proximis. Nihil itaque hyemali tempore obſervare licuit quod τὸν ἐπιδήμιον redoleret.

III. Neque verò à ſibi debitâ temperie multum deſcivit Vernale tempus; ſatis enim moderatæ fuerunt pluviæ, ac interpolatæ,

quales

quales Agricolarum votis reſponderent, ſicuti Æſtas quæ ſucceſſit non admodùm fervida, ut præcedenti Anno, neque nimis ſicca extitit, ſed pluviis identidem labentibus,ac Eteſiis ſuo tempore flantibus,talis fuit qualis noſtro Cœlo congrueret; quarè meſſem ſi non planè frugiferam, qualem publica neceſsitas optabat, non improbandam tamen exhibuit. Haud ſecùs Autumnus ſtadium ſuum regulariter percurrens, cum primâ parte hyemis non admodum rigidâ,Annum clauſit. Sic totum Annum ſatis placidum, ac Auſtrinum quoad primam Qualitatum temperiem exegimus.

IV. Non eâ verò moderatione ſequens Annus proceſſit, illum enim totum intemperatum, ac prorſus ex legem experti fuimus. Hyemem totam cum perpetuâ Cœli ſerenitate, & mitisſimis frigoribus tranſegimus ſine pluviis, ac ſine nivibus, neque ſolùm in hac planitie noſtrâ, ubi ſedet Mutina, ſed neq; in editisſimis Appennini jugis, quæ aliàs per totam hyemem, & vernum quoque tempus albeſcunt, Mari ſupero, & infero canum verticem oſtentantes; ſic neque Gabellus, & Scultena (inter quæ flumina Urbs hæc poſita eſt) glaciem, ut cœteris Annis, ſenſere, quod multum contulit ad Annonæ caritatem levandam,cum totâ hyeme per hæc flumina Frumentatores è proximis regionibus commeatus ad nos abundè conveherent, ad plebem noſtram, & Germanos Milites alendos, qui hoc Anno quoque apud nos hybernarunt. Sic Veris ſpeciem Hyems tota Auſtrina exhibuit, cui poſtmodum Ver ſucceſſit hyemis naturam, veluti mutatis vicibus,referens; ab Æquinoctio verno etenim usque ferè ad Solſtitium perpetua ferè fuerunt frigora cum Ventis Aquilonaribus, ac perennes fuere pluviæ, eæque adeò ingentes, ut paſsìm flumina ruptis aggeribus campos inundarint.

V. Jam nefaſtum Annum, & inſalubrem nemo non prævidebat, tum ob pluviarum vim magnam, quæ morborum ſunt ſeminarium, tum ob apparentia in Mororum foliis ſigna Rubiginis quæ ſterilitatis prodroma eſt, ut Annis ſuperioribus ſummâ totius Ciſpadanæ, & Transpadanæ regionis calamitate experti fuimus.

Eodem modo ſubſequuta Æſtas usque ad Caniculares dies Veris ſpeciem exhibuit, quo tempore ſatis curioſum fuit, apud nos ſaltem, Luſcinias audire pro Cicadis arbuſta rumpentes. Sic ventum eſt ad Æſtatem cum mitiſſimâ Aeris temperie, nobis tamen impropriâ, pluviis identidem magno impetu delabentibus; hinc ob ſolum valdè uliginoſum, & ſatis blandam caloris temperiem ad tantam altitudinem, ac denſitatem omne frugum genus excrevit, ut metus Anni parùm frugiferi ex omnium animis ferè exciderit; at improviſa Rubigo, cujus non obſcura indicia, ut dixi, apparuerant, ſpem omnium repente eluſit; illicò enim frumenta, fabæ, & quæcumq; leguminum genera ſydereo afflatu veluti percuſſa exaruere. Inopinus itaque caſus cum Agricolas, tum Urbanos quoque perculit; ſummam enim frugum penuriam non ante viſam impendere præſentiebant omnes, quandò ex præcedentium Annorum ſterilitate exhauſta eſſent tum publica, tum privata horrea, nec aliundè commeatus, ut ex Mantuano, & Ferrarienſi agro, poſſent ſuppetere, cum eadem Rubigalis contagio totam Ciſpadanam, ac Tranſpadanam Regionem pervaſiſſet.

VI. At non ſolùm Cereales opes abſumpſit hæc peſtis, ſed omne etiam ſubſidium, quod Pomifer Autumnus ſolet ſuggerere, eodem tempore ſuſtilit; ſolum enim acerbis adhuc fructibus passim reſperſum ſpectabatur, quin & Plantæ ipſæ honore frondium orbatæ mediâ æſtate viſebantur. Uvarum quoque proventus, qui ab initio aureus ſperabatur, ob eandem cauſam non niſi parcisſimus prævidebatur. Mœrore itaque cuncta plena erant, dum Agricolæ in areis non tererent niſi leves culmos, ſtipulasque volantes, quare ſine Cereris, & Bachi muneribus in omnium præcordiis frigebat ſanguis. Harum calamitatum cauſa potisſima frigida, & pluvioſa Conſtitutio paſsim culpabatur, quoties enim in hisce Regionibus Æſtas ſicca, & fervens præceſſit, numquam frumenti inopiâ laboratum eſt, ut apud nos Oraculi loco Virgilianum *Geo.* 1. illud coli poſſit.

Magnaque cum magno veniet tritura calore.

VII.

VII. Autumnus porrò Æſtatis vicem ſupplens ſummis fervoribus, & obſtinatiſſimâ ſiccitate totam humiditatem quam Terra poſt tam ingentes pluvias ad ſatietatem hauſerat, abſumpſit, nec calor remiſit niſi circa primam partem adventantis hyemis, quæ & ipſa leges ſuas nullatenus ſervans, verùm ſatis placida, & mitis decedenti Anno Vale dixit. Sic in hujus Anni 1693. Conſtitutione nulla ex illius partibus legitimam, ac propriam temperiem ſervavit, ſed unâ alterius vices ſubeunte, omnes extemporaneæ fuerunt.

VIII. Sicuti autem prima pars hyemis, quæ præcedentem Annum clauſit ſatis placida, ut modò dixi, extitit, ità pars altera quæ An. 1694. fores aperuit, aſperrimâ, ac rigidiſſimâ facie apparuit, per totum enim ferè Januarii menſem flarunt Boreales Venti cum perpetuâ Cœli ſerenitate, ut ſqualidum, ac pulverulentum ſolum undequaque viſeretur, non ſecùs ac æſtivis menſibus, quod apud nos prorſus inſolens eſt, ſic totam hyemem ſerenam ſine aquæ guttulâ è Cœlo deciduâ traduximus; apparente autem Verno Æquinoctio Cœlum Votis communibus reſpondit largis imbribus effuſis, qui usque ad Aprilis initium perdurarunt, quibus poſtea, flante Auſtro, ingens caliditas ſucceſſit, ut die quintâ Aprilis in meo Thermometro liquor 70. gradum pertigerit, quò interdum neque Junio menſe devenire conſuevit. Reliquum porrò Veris, ac totam Æſtatem cum pertinaciſſimâ ſiccitate, & immoderato calore tranſegimus, Autumno quoque eundem tenorem, quod ſiccitatem ſpectat, ſervante; quare Annum ſignare licuit præ cæteris valde ſiccum, & ſqualidum, Colonis tamen non prorſus ingratum, cum frugum, & Vini proventum non improbandum ſuppeditarit.

IX. Fuſiùs forſan quàm res ipſa videatur exigere horum trium Annorum Conſtitutiones me proſecutum fuiſſe putabit aliquis, cum in cujuscumq; Anni Conſtitutionibus ſingillatim nihil eorum, quæ ad rem medicam ſpectant, & quod meum inſtitutum eſt, attigerim, quaſi πάρεργον ἔργῳ præmiſerim; verum id conſultò

 egiſſe

egiſſe me fateor, ſiquidem, cum ex ſuperiùs memoratis pateat quàm disſimilis, & discolor fuerit harum trium Conſtitutionum facies, & aliâ ex parte cum eadem prorſus Epidemia per totum hoc tempus, plus minus, graſſata fuerit, ſatis liquere poteſt quàm parùm firmo talo ſtet illorum Opinio qui ex manifeſtis Aeris Qualitatibus, Caloris ſcilicet, Frigoris &c. putant ſatis explicari poſſe Epidemicorum Affectuum geneſim, ac indolem, ut etiam ex prægresſis Conſtitutionibus prænuntiari posſint ægritudines, quæ populariter vagari debeant.

X. Egit id equidem Divinus Præceptor, ut ex Sectione tertiâ Aphorismorum, *Aph.*11. & libro de Aere, Aq.& Locis ſatis liquet, nam ex prægreſsâ Hyeme ſiccâ, & Aquilonia, & Vere pluvioſo, & Auſtrali pronunciavit *neceſſum eſſe*, ut Æſtate acutæ febres fierent, lippitudines, & Inteſtinorum difficultates; ſicuti ex hyeme Auſtrali pluvioſê (& ſerena) Vere autem ſicco, & Aquilonio, Mulieres gravidas abortivos fœtus edituras, cæteros verò Mortales difficultatibus Inteſtinorum, & ſiccis lippitudinibus obnoxios fore: Verùm Galenus, 3. *de Diff. Reſp. c.*1. licet Hippocraticæ doctrinæ ità addictus ut Hippocratis libris etiam ſpuriis uſurum ſe ſcripſerit, aſſerere non eſt veritus in citati Aphorismi commento Hippocratem uſum potius fuiſſe rationali methodo quàm obſervatione, & experientiâ. Huic Galeni interpretationi nullatenus aſſentiens doctisſimus Mercurialis ait nil tale de Sapientisſimo Viro, qualis fuit Hippocrates, credendum, qui non tam audacter pronunciaſſet *neceſſum eſſe*, ut poſitâ tali Conſtitutione temporum tales ægritudines emergere debeant, niſi ratione, & multiplici experientiâ fuiſſet abundè inſtructus. Celeberrimus Lucas Tozzius in nuperis ſuis Commentariis in Hippocratis Aphoriſmos aſſerit obſervationibus potiùs, & iteratis experimentis quâm confictis argumentis, Hippocratem ità pronunciaſſe, nullâ ratione apparente quæ ſuadeat iſthæc eventura; ingenuè enim fatetur Vir egregius ſibi obſervatum quòd poſt hybernam tempeſtatem ſiccam, & Ver pluvioſum ſubſequutæ non fuerint acutæ ægritudines.

XI. Quot porrò diſceptationes inter ipſos Medicinæ Proceres pro genuinâ Apho. 13. tertiæ Sect. *Si verò hyems Auſtrina, & pluvioſa, & ſerena fuerit &c.* (cum tot ſint interpretationes quot interpretes) jam ſatis conſtat: Manardus enim *l.* 9. *Ep.* 1. vocem illam ἔυδιος volebat expungendam, tanquam ſuppoſititiam, cum intelligi nequeat quomodò vox illa ἔυδιος, quæ Serenitatem ex illius interpretatione ſignificat, aliis cohæreat quæ hyemem pluvioſam, & Auſtralem repræſentant; Leonicenus verò in omnibus antiquis Codicibus vocem illam reperiri ait, ac pro placiditate, & clementiâ interpretatur. Hinc inter illos celeberrimos Viros pro ſimplici voculâ talia orta ſunt disſidia, adeò ut, referente Braſavolâ in citati Aphorismi commento, *Seniores illi alioqui reverendi apud multos pro re tam levi prœliantes in deriſum venerint, cum à rationibus ad jurgia devenerint.*

XII. Abundet quisquis in ſuo ſenſu ut lubet, & ex Anni temporum in manifeſtis qualitatibus exorbitantiis tanquam ex fonte morboſas Conſtitutiones derivet, ego ſanè ex quo ad Epidemicorum Affectuum naturam contemplandam animum adverti, his quæ tam confidenter, & magnificè proferuntur experientiam reſpondere non video, & quod me angit, in hac Provinciâ quotannis Hoſpitem me agnoſco; licet enim videam quò paſsim itur, non ſatis tamen video quà ſit eundem niſi poſtquam à viâ longè aberraverim. Profectò ſi rem accuratiùs perpendamus, quilibet Annus ſemper Affectus aliquos ſecum infert, qui τὸν ἐπιδήμιον ſapiunt, nec tales putantur, quia aliquandò leves ſunt, licet proptereà epidemicam naturam non exuant; demiror autem non parùm, quomodò inſurgente aliquâ populari tempeſtate Medentum plerique nullatenus Affectus ingenium perpendentes, nec quâ methodo Natura ipſum ſpontè expugnet, illicò totis viribus, & vulgari methodo ob analogiam quam habeat ad congenerem morbum, ad illius oppugnationem inſurgant, & remediorum multitudine indiscretâ, & frequenti viſitatione muneri ſuo ſatis factum exiſtiment. Mundus autem, qui vult decipi intempeſti-

vam hujusmodi ſollicitudinem magis commendat, quâm prudentem cunctationem, magnisque muneribus, & encomiis eos cumulat, qui, ut ait. Sidonius, *parùm docti, ſatis ſeduli, multos ægros officioſiſſimè occidunt.*

XIII. Affectus ergo Epidemicus, qui tribus hisce Annis in ſuis Conſtitutionibus inter ſe tam disſimilibus cùm Urbem, tum Villas, & vicina Oppida multis funeribus inceſtavit, fuit Febris Purpurata, ſeu Petechialis, ut appellant, quæ aliquandò quidem poſt multam ſtragem editam viſa eſt velle receptui canere, ſed poſtmodùm auctis veluti viribus violentior irruebat, ac populariter graſſabatur. Circa Æquinoctium Venerale Anni 1692. hæc Febris primò caput extulit, ac ſub initium levi quadam velitatione discurrens, mox per totum Veris tempus, & partem Æſtatis usque ad Canis exortum ſub peticulari larvâ ſævitiem ſuam exercuit. Ubi ergò Æſtas incanduit, Febris hæc Purpuram depoſuit, nec illam reſumpſit donec calor æſtivus cœperit remittere, circà nimirum Arcturi exortum, quem morem Annis quoque ſequentibus ritè ſervavit, veſtem quidem, ſed mores, ac genium haud quaquam mutans, Febres enim quæ in ſummo æſtu ſine Peticulis viſebantur haud ſecus malignæ erant indolis, quam Vibices poſt mortem apparentes ſatis demonſtrabant.

XIV. Obſervatione verò dignum fuit quòd poſt pleniluniũm, ac multò magis ſilente Lunâ ferociebat hæc Febris, quæ poſtea ad novum ejusdem lumen miteſcebat, nec mea tantum, ſed aliorum quoque Profeſſorum conſtans fuit Obſervatio, quod non parùm contulit ad hujus Febris Prognoſim, & Curationem; num verò ſuper Epidemicos Affectus peculiare jus aliquod habeat Lunare Sydus, ut illius mutationibus, & variis phaſibus auſcultent, non indignum eſt obſervatione.

XV. Admirandum certè fuit id quod die 21. Jan. 1693. contigit; factâ enim per noctem Lunari Eclypſi major pars ægrotantium obiit, ac eâdem penè horâ, quâ nimirum Luna laborabat, quin & nonnulli repentinâ morte occubuere, unde per totam ſequentem

quentem

quentem diem magno ſtrepitu, ut hic vetus conſuetudo obtinuit, perſonantibus Campanis, non levis horror omnes perculit. Tunc mecum ipſe novitatem hanc perpendens admirari cœpi quomodò Hippocrates tam diligens rerum omnium, ac præſertim cœleſtium Obſervator, qui in libro de Aere, Aqu. & Loc. *num.* 30. periculoſisſima ambo Solſtitia pronunciavit, maximè verò æſtivum, ſicuti & utrunque Æquinoctium, edicto veluti cavens ne hujusmodi temporibus medicamenta exhibeamus, neque curemus, neque ſecemus, ſicuti Aſtrorum ortus, & occaſus, ut Canis, Plejadum, Arcturi obſervandos eſſe præcepit, ut ex pluribus locis illius Operum *De Med. Purg. num.* 5. 1. *in* 6. *Epid. de Diæt. num.*2. 4. *Epid. num.* 11. videre eſt, & Cometis à ſe obſervati mentionem facit, quem ſubſecutus eſt Terræmotus, Luminarium porrò defectus alto ſilentio tranſegerit. Quin & Practici ferè omnes Solis, vel Lunæ defectus non pluris faciunt, quàm eorundem Syderum oppoſitiones, & ordinarias coitiones. Unus, quòd ſciam, Gulielmus Ballonius lib. primo ſuorum Epidemiorum inſignem caſum refert; ait enim Pariſiis accidiſſe, quòd dum plures Medici apud illuſtrem Mulierem ægrotantem conſulturi ſimul conveniſſent, ac tunc temporis Solis defectus contigiſſet, illique ad contemplandum Solis defectum in Vaſe aquâ pleno, ut ſolet fieri, ſublimiorem Ædium partem conſcendiſſent, illicò ad ægram decumbentem revocati fuerint, quæ dum Solis defectus perduravit animam agere viſa eſt, neque è gravi periculo evaſit, niſi poſtquam Sol in apertum erupit, claráque in luce refulſit.

XVI. Alterationem in Aere oppidò inſignem in Solis defectu obſervare mihi licuit Anno 1694. die 27. Junii, ut in Ephemeridibus meis Barometricis eodem Anno editis annotavi; nam in ipſo Solaris Eclypſis tempore Mercurius ad duas lineas in meo Barometro ſe extulit, hoc eſt Aer temporis ferè momento gravior eſt redditus, ac idoneus propterea ad ſubitas in Microcoſmo alterationes producendas; quare ſi ex Divini Præceptoris ſententiâ ad Æquinoctia, & Solſtitia advertere oportet, ne quid magnum in

illis

illis circa ægros moliamur, non incongruum quoque erit, ſi Medentes Clinici ad Luminarium defectus, oculos non ſolùm, ſed mentis aciem intendant. Nollem tamen quis crederet velle me quòd rerum agendarum ſcopi ex corporum Cœleſtium vario ſitu, & configuratione deſumi debeant, nam ubi morbi ſævities urget, Lotium potius quàm Aſtra contemplari neceſſum eſt, ut ajebat Manardus, & opportuna remedia, vel reclamante Cœlo, ſunt adhibenda, quandò *omnis dilatio eſt Animæ periculum*; in morbis tamen popularibus, qui non raro à cauſis ſuperioribus natales ſuos deducunt, & in quorum curatione non tam facilis, ac certa methodus habetur, non prorſus alienum eſt talia reſpicere, nam ubi agitur de humano corio, *Nihil temerè*, *nihil negligere*, ex Divini Præceptoris 2. *in* 6. *Epid.* Oraculo.

XVII. Verùm è diverticulis in viam; Symptomata quæ Febrem hanc malignam comitabantur, antequam Peticulæ apparerent, erant ingens totius Dorſi lasſitudo, Capitis dolor, Aurium ſurditas, Faucium ardor, Mentis ſtupiditas, Præcordiorum anxietas, & totius corporis ſegnities; Dorſi verò, & regionis lumbaris lasſitudo adeò certum erat Febris peticularis ſignum, ut raro falleret: quin ſub initium hujus pravæ Conſtitutionis, antequam Febres iſtæ palàm graſſarentur, Mulieres quæ ad morborum Symptomata aliquandò attentiores ſunt quàm Medentes ipſi, ex hujusmodi ſuorum ægrorum querelâ Febris naturam prænunciabant, & Medicos monebant, cauto opus eſſe, nec temerè celebrandam phlebotomiam, quarum dictis, ac præſagitionibus cum per ſæpe Medentes non auſcultarent, apparentibus poſteà maculis, multa probra ab iisdem cum Artis dedecore perferre cogebantur. Si verò faucium ardor cum genarum rubore accesſiſſet hoſtem detectum clamabant, nec amplius heſitandum de febris naturâ, jam in faucibus prodentibus ſe Peticulis. Profectò in hac malignarum Febrium pertinaci Conſtitutione quæ per triennium ſævijt, Medicis non minus cum Mulierculis, quàm cum Febre luctandum fuit, adeò ut (quod fateri non pudet) neceſſe fuerit, ſicuti inferiùs

riùs exponam, illarum conſiliis, & monitis morem gerere, non tam ad illarum importunitatem declinandam, quàm quòd re vera Experientiæ rerum magiſtræ eſſet obſecundandum.

XVIII. Pulſus parvi erant, & valdè compreſſi, unà cum magnâ virium proſtratione primis etiam diebus quæ morbo augeſcente languidiores fiebant, adeò ut ægrotantes veluti Statuæ in Lectulis decumbentes jacerent, integro ferè carnium, & totius corporis habitu, quodque admiratione dignum fuit, quotquot hujus Febris violentiæ ſuccumbebant, pleni, ac ſucculenti veluti pingues Mortis Victimæ Libitinariis tradebantur; fortiores autem, ac robuſtiores cùm Fœminas, tum Viros adortæ ſunt hæ Febres, non ità verò Seniores, nec eos qui vitam degebant valetudinariam. Urinæ verò vel in ipſo hujus Febris principio perturbatæ, plus minùs, apparebant, prout major, vel minor morbi eſſet ſævities, nec niſi in fine morbi in iis qui evaſere ad naturalem ſtatum redibant.

XIX. Peticlæ verò, ut plurimum quartâ die, & ſeptimâ erumpebant, & ii quibus primis diebus apparuere, omnes ferè ſublati ſunt; primùm autem in Collo Dorſo, & Pectore viſendas ſe præbebant; obſervatumque neminem evaſiſſe, niſi tandem ad extremos pedum ungues maculæ illæ ſe expandiſſent, in ſuperioribus partibus paulatim evaneſcendo, quibus autem Pectoris, & Dorſi fines non tranſilierunt Peticulæ, mortem obtigiſſe: variæ autem, ac diverſicolores erant, prout varii, ac diverſi erant ægrotantium habitus; aliæ erant rubræ, aliæ pallidæ, aliæ fuſci coloris, aliæ parvæ, aliæ latæ, aliæ in ſummo, aliæ in profundo, & quas nonniſi oculis transverſa tuentibus liceret inſpicere, quod genus Peticularum fuit valdê ominoſum.

XX. Faucium inflammationem comitem hæ Febres ut plurimùm ſibi junxere, quæ inflammatio in Morbi vigore in cruſtam albam, & ulceroſam degenerebat, quod non minus negotium Medicis faceſſebat, quàm Febris ipſa, cum ægri ob id omnem cùm cibum, tum medicamentum averſarentur, & multi, qui cœtero-

quin pacatâ aliorum Symptomatum tempeſtate evaſuri crede-bantur, in ipſo veluti Portu naufragium perpeſſi fuerint. Sitis porrò in his Febribus non adeò ingens erat, ut in aliis acutis Febribus aſſolet, nec multæ querelæ exaudiebantur, ſivè non ſitirent, ſivè mens obſcurè ægrotaret.

XXI. Quicunque ex hac febrili incurſione Fati ope, vel Medici evaſere, nulli excretioni vel per ſudorem, vel per Urinam, vel alias vias, per quas Natura criſes ſuas moliri ſolet, ſalutem acceptam referre poterant, ſed ſolùm Pericularum ſuo loco, & tempore apparitioni, & earundem per totum corpus expanſioni, lentæque evaneſcentiæ, ſalutis beneficium debebant: quin iis quibus alvi fluxus ſupervenere funeſtum fuit; Alvi fluxus autem Anno præcipuè 1693. hisce Febribus Peticularibus per Autumnum ſupervenere; quo tempore Dyſenteriæ graves Hebræos potisſimùm exercuerunt; culpabantur Fructus horæi, quibus Gens Recutita nunquàm ſatis impletur, ſed aliæ cauſæ altiores ſubeſſe poterant.

XXII. Satis frequens fuit in his Febribus Singultus, quamvis parvæ Febres viderentur, Symptoma quidem non minùs moleſtum, quàm ferale, & funeſtum; quotquot enìm in hac febre Singultuoſi comperti ſunt, omnes in Libitinæ cenſum devenere. Vix obtinui, ut Singultuoſi Cadaver diſſecaretur, ac Ventriculus nigris notis ſparsìm compunctus repertus eſt. Verminatio quoque multa paſsìm extitit, & ii quibus ab initio Vermes per Os prodiere, omnes ferè extincti ſunt.

XXIII. Nonnullis ſuppreſſa eſt Urina, vacuâ prorſus exiſtente Veſicâ, præcipuè verò id obſervatum in iis quibus pulſus erant parvi, ac penè obliterati, ut contigit in Juvene quodam Hebræo, qui cum aſphyxiâ, ac totus gelidus vixit ad quatuor dies, nec Urinæ quicquam reddidit; antequam autem infelix iſte obiret, quamvis toto corpore perfrigefactus (nullibi Arteriis micantibus) adeò robuſtus erat, & ad motum expeditus, ut etiam ipsâ die, qua è vivorum ſtatione decesſit, è lectulo ſurrexerit, & ſuas Veſtes induerit.

XXIV. Non pauci poſt exantlatum Morbum veternoſi fiebant, ac ſtupidi, rerumque peractarum prorſùs immemores, nec niſi poſt multos dies ſibi reddebantur; idem infortunium iis obtigit qui in his Febribus gravem ſurditatem porpeſſi fuerant. Mercator quidam cum ex Peticulari Febre præter omnium opinionem convaluiſſet, ſurdus omninò ad 40. dies perſtitit, ac poſtmodùm paulatìm ex aſſe reſtitutus eſt.

XXV. Frequentiora in Urbe quàm in proximis Agris fuere funera, ac feliciùs plebs Ruralis ſine ullo ut plurimùm remedii genere vim morbi eludebat, ſivè quòd in Aere ſalubri degerent, ſivè quòd Medicis carerent; non ſemel idcircò mentem ſubiit Virgilianum illud, *l.2. Geo.*

O' fortunatos nimium ſua ſi bona norint
Agricolas.

Ac utinam Medentes, cum aliquis popularis morbus debacchatur, curioſiùs ſcrutarentur à ruſticana gente, quæ magis fidit Parocho, quàm Medico, quali methodo Natura uſa fuerit in ſanandis morbis eorum qui evaſerint; ſic enìm Naturam tanquam optimum Ducem ſequentes, minùs à recto tramite aberrarent, ac tutiori methodo ad curandos ægros ſibi commiſſos procederent. Cum autèm in his caſibus ſibi quisque pro ingenii ſuo modulo Regulam confingat, ſecundum quam Opus ſuum moliatur, & in communi morbo tot, ac tam diverſa remediorum genera in uſum revocentur, meritò cum Celſo *l.7. in Proem.* cum quis convaluit, *dubitare poteſt ſecunda Valetudo Medicinæ, an corporis beneficio contigerit.* Indubium tamen eſt, quòd in communi morbo, ſicuti communis eſt cauſa, ità communia, & eadem ferè deberent eſſe præſidia. Quotquot autem ex Viris Agreſtibus, quos é Peticulari Febre evaſiſſe novi, & interrogare potui, non alio modo convaluiſſe referebant, quàm macularum circà ſeptimam diem per totum corpus, & usque ad extremos artus expanſione, & earundem lentâ evaneſcentiâ ſine ullâ ſenſibili humorum excretione.

XXVI. Quo tempore in hac Urbe, & in totâ campeſtri regione quæ circumjacet, ferociebat hæc Febris, in vicinis Collibus, ut in Saxolenſi, & Scandianenſi ditione, nulli ferè ægrotantes viſebantur, neque eò pervaſit maculoſa hæc Febris, quæ tantùm in editioribus locis, & in ipſis Appennini jugis (veluti ſaltu quodam exiliens) vim ſuam pariter ac in noſtrâ planitie exercuit.

XXVII. Sanguis porrò qui ſectâ Venâ, vel Cucurbitulis ſacrificatis, ſivè Venis ſedalibus apertis, educebatur in univerſum ſatis laudabiles notas præferebat, quantum oculorum acie licebat asſequi, ſatis enìm floridus, ac rubicundus apparebat, multoq; magis qui à Naturâ per narium hæmorrhagiam profundebatur, neq; in ullo ægrotante cujuscunque temperamenti ſanguinem extractum videre datum eſt, qui glutinis ſpeciem aliquod præferret.

XXVIII. Profectò mihi fateri neceſſe eſt in hac Peticularium Febrium Conſtitutione, adeò improſperè Venæ ſectionem cesſisſe, ut omnes ægri exhorreſcerent quotiès ſanguinis miſſio per Venæ Sectionem proponeretur, eam verò fuiſſe popularem confidentiam in uſu Cucurbitularum ſcarificatarum, ut ægros interdùm decipere oportuerit, quotiès urgeret neceſſitas ſanguinem ex Vaſis majoribus ob plethoricam diſpoſitionem educendi, ſinendo ut ægris Cucurbitulæ Dorſo, & Scapulis applicarentur modicum ſanguinem extrahendo, deindè paucas poſt horas ſanguine ex Venâ largiori manu educto; Ea enìm hæſerat opinio, nec ſolùm apud Vulgus imperitum, ſed etiam apud Sapientiores, quòd ubi præmiſſæ fuiſſent Cucurbitulæ ſcarificatæ, nullus amplius esſet timor de Peticularum retrocesſione, quamvis poſt modùm non ſemel ex Venâ mitteretur ſanguis; ſic curioſum erat Chirurgos paſsìm videre cum Sacculis Cucurbitularum plenis per Urbem curſitantes; dum inconſultis Medicis Plebeculæ hoc remedii genus adminiſtrarent. Suſpectam itaque, ne dicam infamem, ut Scopulos Acroceraunia, Venæ ſectionem in hisce Febribus fuiſſe fateri lubet, ſicuti ex adverſo glorioſam Cucurbitularum tum ſcarificatarum, tum ſiccarum appoſitionem, ſivè id fieret ob confirma-

firmatam in omnium animis opinionem de hujus remedii efficaciâ, ſivè quòd re vera in illo aliquid abditum eſſet quod Medicos lateret.

XXIX. Reliqua porrò remedia quibus hujus Febris oppugnatio tentabatur eò collimabant, ut humorum motum ad Corporis ambitum promoverent, qualia ſunt quæ Sale volatili abundant; ſic nullum non ex Diaphoreticis in uſum revocatum, nihilò feliciùs tamen prodibant maculæ, ni forſan hoc pacto, Oleum Camino addendo, ut dici ſolet, febrilis incandeſcentia augebatur (quæ ſibi relicta humorum fugam maturaſſet) & diſtrahebatur Natura, quæ non tam properè depingebat in cute quòd intus moliebatur. Ego meherclè parùm profici obſervans, per Alchalica ad Acida confugi, monente Hippocrate, *De loc. in hom. num.* 20. quòd *ſi quis non profuerit ad contraria ſe convertat*, nec improſperum ſucceſſum ex illorum uſu adverti, ſufflaminato aliquantiſper humorum Orgaſmo. Non auſim tamen aſſerere, vi hujus, vel illius remedii evaſiſſe, vel periiſſe quemquam, cum Andabatarum ritu neceſſe fuerit cùm hac Febre dimicare, neque magis felices in ſuis Curationibus fuiſſe Medicos Seniores, & longo uſu expertos, quàm Juniores, ac è Scholis nuper egreſſos, cum in tenebris tam videant Cœci, quàm Oculati.

XXX. Ad ſollicitandam Peticularum eruptionem paſsim frictiones humidæ ex Unctione Aetii ex uſu erant, ſicuti & Veſicantia Brachiis, & Cruribus appoſita; ſed hæc magis Medicorum exiſtimationi apud Vulgus, ne quid inauſum, aut intentatum fuiſſet, conducere viſa ſunt, quàm ægrotantium ſaluti, quibus acuebatur Febris, nec propterea facilior contingebat Peticularum eruptio, niſi forſan ob id retardabantur, factâ ſeroſæ materiæ per vias Urinæ profuſione. Sic in hac febrili incurſione omnibus remediis tum internis, tum externis parùm proficientibus ſatius erat lentè feſtinare, & humorum matureſcentiam opperiri, ſpretis querelis adſtantium, qui urgebant, velis, & remis, ut dici ſolet, ingruenti tempeſtati occurendum & prolatando magnas corrumpi

opportunitates, quibus adverſis clamoribus Medentes non auſi obſiſtere, intempeſtiva, & incerta remedia præſcribendo, ſibi è manibus victoriam eripi viderunt, non ſecùs ac Pompejus M. qui cum tergiverſando hoſtem commeatuum inopiâ laborantem facilè vinci poſſe cognoſceret, militibus tamen, & ſociis moram increpantibus, prælium miſerabili eventu commiſit, oblitus ſolitum *ſe laudare eos Medicos, qui nihil unquam ægroti cupiditatibus quicquam indulſiſſent.*

XXXI. Cum primùm graſſari cœpit Peticularis hæc Febris, nec dum ſuſpicio eſſet de populari Affectu (Febribus diverſæ indolis intercurrentibus) purgationes, ut hic fieri aſſolet, in morborum principio, per medicamenta Minorativa dicta inſtituebantur, ſed paulò poſt prodentibus ſe Peticulis, ſudabant Medico tacitâ præcordia culpâ, ob metum ne hujusmodi purgatio Exanthematum eruptioni impedimento foret, humoribus ad interna retractis, Peticulis tamen poſtmodùm feliciter erumpentibus, & ſtadium ſuum abſolventibus, Profeſſores qui attentiùs res obſervabant, experientiâ edocti à blandâ purgatione non abhorrebant; Ego ſanè ubi tempeſtivè accerſitus fui, & Stomachum impuritatibus oneratum eſſe conjectavi, quamvis certus de Peticulari Febre, levem purgationem præſcripſi, neque non ſolum ullam noxam exinde proficiſci, ſed faciliùs Exanthemata apparere obſervavi. Similem caſum refert Ballonius, qui *l.*1. *&* 2. *Epid.* ingenuè fatetur, in Febribus, quas de genere Peticularium non putarat, Medicamentum purgans, & Venæ ſectionem præſcripſiſſe, & innocuum utrumque remedium reperiſſe. Id eſt quod monebat Divinus Præceptor, *l.*1. *de Morb. num.* 1. *&* 7. obſervandum eſſe *quæ bona per fortuitum ſucceſſum Medici ægrotos curantes faciunt.*

XXXII. Ad oppugnandam verò tam infenſi hoſtis pervicaciam in ſubſidium quoque accitus eſt Peruvianus Cortex, qui cæteris remediis ſuccenturiaret; præcipuus autem illius uſus fuit in iis qui evaſerant ex morbo non benè, ut par fuiſſet, judicato per debitam ſuo loco, & tempore peticularum eruptionem, & evaneſcen-

neſcentiam, iis enim diuturnis Febribus vexatis Febrifugum iſtud exhibebatur, cujus uſus non multum contulit ægris ſubinde in ſtupiditatem, & ſoporem delapſis.

XXXIII. Dyſenteriis porrò, quas Anno 1693. per Autumnum Peticulari Febri ſuperveniſſe ſuperiùs dixi, egregiè contuliſſe Opiatorum uſum obſervavi; nec forſan ulla eſt Affectio in quâ ſecuriùs, & liberaliori doſi exhiberi poſſit hoc remedii genus quàm in hujusmodi morbo, fractis licet, ac penè attritis viribus. Cuidam acerrimâ Dyſenteriâ laboranti pluries exhibui Laudanum Opiatum ad 3. & 4. grana, ſed parvo levamine; vixerat hic ad plures dies omninò gelidus, ac ſine pulſu, vires tamen non erant adeò languidæ, ut huc, & illuc ſe jactare non poſſet; verebar ne largiori doſi exhibitum Laudanum, reliquum flammæ Vitalis quæ ſupererat, reſtingueret; Laudanum rurſus ad grana 5. exhibui, ex quo æger placidè dormivit, & excalefactus eſt, quod non tam doloris, qui Dyſenterias comitatur, ſedatione factum crediderim, quàm propter virtutem Opii Diaphoreticam. Cum ſatis obvium eſſet in hac Conſtitutione (ac præſertìm graſſantibus Dyſenteriis, & Verminosâ Affectione) hujusmodi in toto Corpore perfrigerationem, unà cum Pulſus abolitione, obſervare, non ſemel ſubiit admiratio quarè in Ventriculi, & Inteſtinorum Affectibus, tam frequens ſi talis perfrigeratio, ac Pulſus obſcuratio, non ità verò in morbis Pectoris, ut in Pleuritide, cum tamen hæ partes, & ipſæ membranoſæ ſint, & Cordi proximiores, ni forſan id fiat quòd numeroſior nervorum ſoboles in Inteſtinis, & Ventriculo implantetur quàm in Pleurâ, & Pulmonum membranâ, & ob doloris ſenſum acutiorem, tracto in conſenſum Cerebro, Spirituum Animalium ad Cor influxus intercipiatur, unde poſteà ſilente Pulſu totum Corpus perfrigeretur.

XXXIV. Talis fuit hujus Purpuratæ Febris Indoles, ac talia Symptomata, quæ multam habent convenientiam cum iis, quæ apud Fracaſtorium *De morb. Contag. l.* 2. *c.*6. leguntur deſcripta, qui Auctor caput particulare inſtituens de Lenticulari Febre, quæ

Anno

Anno 1528. in Italiâ primùm graſſata eſt, mentionem expreſſam habet de laſſitudine, & fractione, ut ipſe ait, in toto corpore, ſenſuum hebetudine, oculorum rubore, pulſu humili, Urinæ ſuppresſione (quod pesſimum ſignum fuiſſe ait) macularum circâ quartam, & ſeptimam eruptione, ſiti paucâ, ac ferè nullâ; hocque præcipuè annotat, Senes paucisſimos Febre hac laboraſſe, ſed Pueros multos, ac Juvenes robuſtos. Mihi ſanè dum caput illud perlegerem non parvæ admirationi fuit, quòd Febris Lenticularis à Fracaſtorio deſcriptæ, & Petechialis noſtræ (ut communi utar vocabulo) tam ſimilis fuerit facies, ac ingenium, ut hanc eſſe veluti ſobolem alterius, vel priorem illam redivivam caput extuliſſe arbitrari quodammodò liceat. Advertens tamen Febrem illam easdem penè Regiones, & Populos eodem ferè victu utentes infeſtaſſe, multaque alia perpendens, quæ refert Vir ille doctisſimus, circâ illius Febris cauſas, ut Padi, & Atheſis inundationes, fructus, & olera à rubigine exuſta, mirari deſii; ſi enim major diligentia in conſcribendis Morborum Annalibus à Medicis adhiberetur, iisdem temporum vicisſitudinibus recurrentibus, eosdem penè morbos recurrere, & Naturam eundem morem in illis abigendis ſervare facili negotio obſervaremus; nam ſicut in Politicis, ut ait Tacitus, *potiùs alii homines, quàm alii mores*, ità in re medicâ potiùs aliud hominum, quàm aliud morborum genus.

XXXV. Sicuti autem magnæ tunc temporis fuerunt inter Medicos Diſceptationes circâ cauſas illius Febris, & rectum curationis modum, ut penè ludibrio haberentur, veluti ipſe Fracaſtorius refert, cum non ſolùm circâ præſidia Chirurgica, & Pharmaceutica adminiſtranda, ſed etiam circâ victus regimen diſſiderent, ut apud eundem Auctorem, non ſine riſu primò, ſed poſtea non ſine commiſeratione legi poteſt; ſic pariter inter Noſtrates Profeſſores non minores fuerunt controverſiæ, publicis ob id diſputationibus habitis, & quòd magis dolendum eſt inter celeberrimos noſtri ævi Scriptores magnæ ſunt disſenſiones circâ Febris Purpuratæ cauſam, & genuinum curationis modum, ex quo

ſatis

ſatis conſtat quàm parùm poſt tot glorioſa Inventa à Fracaſtorii ævo usque ad noſtra tempora Ars Medica profecerit, cum nondum quicquam certi conſtet de Malignarum cauſis, & illarum rationali curatione.

XXXVI. Verùm his omisſis, quæ Medicæ Artis infirmitatem ſatis in propatulo ponunt, experiamur num detur conjectare ſaltem, ſi non ſtatuere, quæ fuerint hujus Febris germanæ Cauſæ, & qualis eſſet in febrientium Corporibus ſanguinis, & aliorum liquidorum ſtatus, & conditio, quod ex habitis obſervationibus, & morborum eventu elici poſſe arbitror, quidquid Poeta dixerit, ſucceſſus improſperos iis ominando, qui ab eventu facta notanda putant. Etenim cum in re Medicâ à juvantibus, & nocentib[9] ſecuriùs quàm aliundè potiores petantur Indicationes, Eventum & Experientiam, tanquam Optimos Duces, ſequi oportet, ſiquidem illorum veſtigiis inhærendo, tutiori, & compendioſiori viâ Veritatem attingimus.

Quid norunt homines, niſi quantum lumina poſſunt
Tendere?

XXXVII. Cum ergo iſthæc Maligna Febris promiſcuè cujuscumque ſortis homines adorta fuerit, tam egenos, quàm divites, otioſos paritèr, ac negotioſos, & in omnibus idem penè Drama luſerit, comunem fuiſſe illius cauſam, procul dubio ſtatuendum eſt, eamq; ex aliqua ex ſex rebus non naturalibus licet deducere. Alimenta quæ Terra ſuggerit, ut Cereales fruges, Olera, Plantarum fructus, Carnes Animaliū (cum ex Herbis, & Terræ fructibus alantur) à rubiginoſa lue vitiari potuiſſe, & hoc pacto in maſſam ſanguineam pravos ſuccos invehere, ut exindè malignis Febribus primus fomes ſuccreverit, non prorſus à ratione alienū videtur; at cum in Conſtitutione An. 1690., undè labor hic meus Exordiū ſumpſit, ſævisſima Rubigo fruges omnes, & fructus peſtifero afflatu abſumpſerit, neq; per totum Annum illum, ne unam quidem malignam Febrem, ſivè Peticularem, ſivè ſine Peticulis, mihi ſaltem, obſervare licuerit, ſed tantum Ruralis Epidemia Tertianarū Febrium Intermittentium per totam Eſtenſem Ditionem, & proximas Regiones oberrarit, ac

talis, ut nullus ex Ruricolis penè fuerit qui Tertianæ Febri Intermittenti non litarit, ego non ſatis video quomodò corrupta Alimenta à rubigali peſte pro potisſimâ causâ culpari debeant; neque pariter caritatem Annonæ, quæ ad multòs Annos Regiones iſtas exerceret, incuſare licet; quamvis enim ex Hippocrate *4. in 2. Epid.* in Æno ob eſum leguminum Crura, & Genua multis vitiata fuerint, penes nos tamen tam qui pane optimo, quàm qui confuſaneo veſcebantur eâdem peticulari Febre cum iisdem Symptomatibus premebantur.

XXXVIII. Multò minùs Aquas (quarum uſus tam neceſſarius eſt ad hominum Vitam ſuſtentandam) cauſari licet: quamvis enim aliquandò Aquæ corruptæ, & vitiatæ populares morbos invexerint, hoc tamen de Aquis noſtris ſuſpiciari nequaquam licet; Regiones enìm iſtæ Aquis ſalubribus abundant, ac præſertìm Urbs iſta, quæ Divino munere non aliis dato, Fontes habet, qui purisſimam aquam, non temporariam, ſed perennem æquo ſemper tenore profundunt, ut in Tractatu meo de admirandâ Fontium Mutinenſium Scaturigine ſatis expoſui.

XXXIX. Cum ergo inter ſex res non naturales nullam aliam communiorem cauſam reperire ſit præter Aerem, quo nihil communiùs, & æquè neceſſarium (cum unum, & eundem locum incolentibus diverſa eſſe poſſint Ciborum, & potiorum genera) Aer verò ejusdem ferè ſit naturæ, ad occultam aliquam Aeris labem, & inquinamentum recurrendum eſt, quòd in maſſam ſanguineam tales invexerit diſpoſitiones, ut ad excitandam hanc malignam Febrem ſatis virium habuerint. Quænam verò, & quales eſſent hujusmodi Aeris diſpoſitiones non adeò obvium eſt exponere; profectò in ſolas Qualitates elementares pravam illius diatheſim referre non adeò tantum eſt, nec animus Veritatis avidus tàm facilè acquieſcit, multòque minùs cum per totum hoc triennium, ut ſuperiùs annotavi, tam disſimiles fuerint cujusque Anni Conſtitutiones, ac nihilò ſeciùs Purpurata Febris eodem ferè tenore tyrannidem ſuam exercuerit. Pro re indubiâ tamen

tamen habendum, Aerem hunc quem inſpiramus, ac totam Atmoſphæram varias, ac diverſi generis particulas, tum ex ſuperioribus, tum inferioribus Corporibus in ſinum ſuum ſuſcipere, Cœlum nempè, ſeu Aſtra, ut Solem, Lunam, & reliqua Sydera, lumine ſuo potisſimùm, quod inficiari non poſſumus, in Aere profundere, & ejaculari, ut ex Solarium macularum evaneſcentiâ licet conjicere, ac Globum Terr-aqueum eodem modo in ejusdem gremium omnigenas ſubſtantias eructare, non tam vi Solaris luminis quod illum plus minus modò in hac, modò in illa parte calefacit, quàm vi caloris centralis, & Ignium quos ipſa Terra intrà ſua Viſcera recondit, ex quo conjicere eſt (quamvis oculorum acie id percipi nequeat) nihil eſſe in hac rerum Univerſitate quod ſit magis heterogeneum, utpotè particeps terreſtrium impuritatum, & cœleſtium effluviorum, quàm Aereus Oceanus.

XL. Hinc ergò expiſcari licet hujus noſtræ Epidemiæ cauſam, ex Aere nimirùm ab heterogeneis, ac omnigenis particulis hinc inde, ac præcipuè ab Auſtrali plagâ ſuſceptis vitiato, cum hisce Annis Auſtrini flatus dominatum obtinuerint, ſilentibus ut plurimùm Borealibus Ventis, qui nubila detegerunt, & Aeris impuritates eò repellunt, unde deceſſerant, ad Auſtrales ſcilicèt plagas, ex quibus omne malum ad nos profectum ſuſpiciari fas eſt. Quòd verò in hac Tragœdiâ præcipui Actores fuerint Auſtrales flatus hinc conjectare licet, quòd dum in hac Urbe, & in campeſtri regione graſſeretur hæc Febris, Villæ, & Oppida ad Collium radices poſita ſatis ſalubriter degerent, ac veluti in portu aliorum ſpectarent naufragium, utpotè ab Appennini jugis protecta ne ab Auſtrinis flatibus adeò infeſtarentur, non ità verò loca in ſublimiori parte Appennini ſita, ſicut & Urbs noſtra cum totâ planitie iisdem flatibus magis expoſita.

XLI. Quàm malè autem apud nos, ac ferè ubique Auſter audire ſoleat, nemo non novit, cum non ſolùm Medici, ſed Populares quoque, tanquam morborum peſtilentium Parentem Auſtrum de-

prædicent. Quid verò ſecum ad nos comportet Ventus iſte, num gravis ſit, ac noxius ob nimiam humiditatem, unde nomen ſumpſit (Auſter enim Νότος græcè dicitur) an quia Lybiæ deſerta venenatis animalibus infecta transgrediens, ut putat Langius *l.* 1. *Ep.* 19. collectum virus ad nos deferat, non tam facile eſt decernere, id certum tamen, ac ipſis ſenſibus obvium, nihil magis, ac temporis penè momento Aeris ſtatum immutare poſſe quàm flantem Auſtrum, ut Aer ex ponderoſo levior reddatur, ac ob id forſan nobis infenſus, & vitalibus muniis minùs idoneus, veluti ſat manifeſtis notis teſtatur Barometer, nam, ut in Ephemeridibus meis Barometricis hoc Anno 1694. editis annotavi, quoties ex Auſtrali plagâ flant Venti, illicò Mercurius è ſua ſublimitate ad infimam usque ſtationem decidit, quâ minor in Barometro non obſervatur. Cur autem Auſtrina Conſtitutio Aerem leviorem efficiat, dum cuncta tunc temporis nimiâ humiditate difluunt, quæſita quidem mihi eſt ratio, num verò reperta fuerit, ut verum fatear, mihi hæret aqua, ut dici conſuevit.

XLII. Auſtrinam ergo Conſtitutionem Aerem vitiantem, magis quàm quodcumque aliud culpare licet, ità tamen ut à cauſis procatarcticis hujus peticularis Febris non excludam Alimenta à Rubigali lue vitiata, tanquam communem cauſam cuicunq; hominum generi, illegitimas Anni temporum viciſſitudines, ac intemperantias, pluviarum multitudines, verbo, complurium cauſarum Syndromem, unde humoralis maſſa à naturali ſua temperie degenerans talem diſpoſitionem nacta fuerit, ut hæc maligna Febris emerſerit, quæ eò usque perdurarit, donec Aere in contrarium ſtatum migrante, Sanguis, ac Spiritus craſim priori contrariam adſciverint.

XLIII. Qualis porrò graſſante hac Febre fuerit Sanguinis, & aliorum liquidorum ſtatus, num ad fluorem, vel ad concretionem potius vergerent, mihi quidem non ſatis conſtare viſum eſt. Reverâ, ſi tum recentiorum, tum antiquorum Medicorum Oracula conſulamus, tam varia, ac diſſidentia inter ſe reſponſa pro ſtatu-

enda

enda genuinâ, ac verâ Febrium malignarum cauſâ referentur, ut quilibet ex librorum lectione animo potiùs diſtractus, quàm inſtructus abſcedat. Hic mihi non vacat, nec multum refert, longâ nomenclaturâ noſtri ævi Scriptores in binas Acies diviſos, tanquam ex adverſo dimicantes recenſere, quorum alii proximam, & imeditatam malignitatis cauſam in ſanguinis promptitudine, ob Acidi præpollentiam, & Gorgonios Spiritus, ut ajunt, ad concreſcendum conſtituunt, alii in ſanguine nimis diſſoluto, & ad fluorem evecto ob Sal Volatile, & Alchali acerrimum illi permixtum, adeò ut in hoc biuio, in quam partem quis ſe dedat magnos habiturus ſit Patronos, quibus cauſam ſuam tueatur ſi non ex voto res ſucceſſerit. Sic in re tanti momenti qualis eſt maligni morbi cognitio, tam parúm inter ipſos Medicinæ Anteſignanos convenit, ut poſt tot glorioſa Anatomica, & Chymica Inventa adhuc neſciatur quìd ſit ſentiendum, nec quà ſit eundem.

XLIV. Deſpicatui tamen nequaquam duxerim notionem illam malignitatis, quam experimenta ex Medicinâ Infuſoriâ deſumpta nobis ſuggerunt; ſiquidem acidis liquoribus in Venas Animalium vivorum injectis, & iiſdem Animalibus poſt mortem disſectis, ſanguis in Venis, & in ipſo Corde concretus, & grumefactus, ſat manifeſtè conſpicitur, ſicuti liquoribus lixivialibus, & Alchalicis ſimiliter infuſis ſanguis ſine fibris, ac totus diſſolutus obſervatur, adeò, ut ex hujusmodi obſervatione omnia Venena tam externa, quàm intus genita ad alterutram ex his Claſſibus ſatis commodè referri poſſint. Debemus hoc ſanè Medicorum noſtræ ætatis ſolertiæ, qui hujusmodi experimentis, & ſenſuum miniſterio, lucem aliquam mentibus noſtris affundunt, quomodo ſcilicet, & quibus ſpiculis armentur in noſtris corporibus humores alibiles cum venenatam naturam accerſunt, & malignas Febres accendunt, ut potis ſint modò ſanguinem coagulare, modò fundere, atque diſſolvere, quod non parvi momenti eſt, ut in morbis malignis (acri judicio re prius penſitatâ) recta Curatio inſtitui poſſit, nec indiſcriminatim Alexipharmaca exhibeantur, Alchali-

cis ſtimulis Equum currentem interdum incitando, cum Acidorum fræno opus eſſet.

XLV. Quamvis autem Venenorum naturam, tum eorum quæ propinantur, ſeu ab Animalibus per morſum, vel alio modò inferuntur, tum illorum quæ in Corporibus noſtris progigni ſolent, & malignos morbos excitant, revera feliciùs explicent recentiores Medici, quam priores qui ad publicum occultarum Qualitatum Aſylum provocabant, ac meliori methodo credantur curari maligni morbi quàm olìm, corrigendo nimirum per Acida enormitates ab Alchali productas, & per Alchalica quæ ab Acido ortum duxerint, id tamen antiquiores Medicos, non prorſus latuiſſe cenſendum eſt. Ab hisce duabus oppoſitis in ſanguine diſpoſitionibus, nimiâ ſcilicet laxitate, & adſtrictione Morbos omnes deduci, opinio fuit Aſclepiadis, ut pluribus in locis refert Galenus, 2. *de Elem. c.* 3. quod idem ſenſiſſe viſus eſt Vegetius in Arte Veterinariâ *l.* 1. *c.* 28. pro medelâ ſanguinis nimis adſtricti Venæ ſectionem commendans. Extat apud Hippocratem 7. *Epid. n.* 39. ſat inſignis hiſtoria, verè memoratu digna, ex quâ ſatis liquet, priſcos illos in malignis morbis, non quæcumque Antidoti nomine inſignita eſſent præſcripſiſſe, ut etiamnum à nonnullis factitari video, qui ubi conſtiterit Febrem eſſe malignantis naturæ, Cœlum Terræ miſcent, nullum non Alexipharmaci genus præſcribendo. Malignâ Febre laboravit Nicoxenus, *lingua ardebat*, ait Hippocrates, *calor forinſecùs non valdè fortis, exolutio Corporis vehemens, vox fracta, ut operoſum eſſet exaudire, clara tamen, tempora collapſa, oculi cavi, pedes molles, ac tepidi, juxta ſplenem diſtenſio, Urina clara, decubitus ſupinus, crura diducta, ac diſparata ob exolutionem, penitus vigil.* Et quid non ut malignisſimæ Febris Ideam quis concipiat? Superſtes tamen evaſit; at quonam remediorum apparatu, ac molimine Domitor ille Morborum Febrem hanc adeò mortiferam ſubegit? *Potus erat aqua de Farina craſſa in ipſa macerata, ſed, & de pomis ſimulq; mali punici ſuccus, & lentis torrefactæ, & farinæ lotura cocta.* Verba ſunt Divini Senis; quibus autem remediis noſtrâ hac

ætate

ætate tentaretur hujuſmodi Febris curatio novit Deus; certè timendum eſſet, ne id contingeret quod apud Plutarchum reprehendebat Eraſiſtratus, ut ſcilicet ὁμοῦ μεταλλικὰ, καὶ βοτανικὰ, καὶ θηριακὰ, καὶ τὰ ἀπογῆς, καὶ θαλάττης εἰς τὸ αὐτὸ συγκεκρανόντας. At quæſò Valleſii egregii Commentarios expoſitionem audiamus. *Animadvertendum*, ait ille, *aliquandò Febrem malignam cum Exanthematis pituitoſam, aliquandò bilioſam, aliquandò etiam atrabilariam, & curationem ità variare; huic non tam craſſorum, quàm acrium, & tenuium humorū fuiſſe redundantiam indicavit uſtio, & pervigilium. Ob id contulerunt illæ potiones, quæ aliis fuiſſent adverſisſimæ; fuiſſet tamen huic adverſisſimum Theriaca uti, aut decoctis, & herbis calidis, quamvis eſſent Alexipharmacæ, ut Dictami, & Scabioſæ, & Cardui benedicti, quòd aliis talia ſolent eſſe uſui.*

XLVI. Sicuti autem in determinandâ Malignarum causâ in genere adeò inter ſe diſſentientes ſunt Medicinæ Proceres, ſic multò minùs in explicanda Febris Peticularis Naturâ, & cauſis conſentiunt; neque recentes ac noſtrorum temporum tantummodò ſunt Controverſiæ; etenim An. 1528. graſſante per Italiam Lenticulari Febre, ut Clariſ. Fracaſtorius *l.* 2. *de Contag. Morb. c.* 6. refert, tanta fuit pro hujus Febris curatione inter Medicos diſcordia ut penè ludibrio haberentur, cum ob ignoratam Febris Cauſam, & morem, neque in victu inſtituendo, neque in ullo remediorum genere administrando convenirent, adeò, ut eodem referente, inter has Controverſias *magna Mortalium pars, & Nobilitas perierit.* Noſtrâ hac ætate, tanquam in binas acies oppoſitas, Medicinæ Scriptores diviſos obſervo Peticularis Febris naturam, vel per ſanguinis coagulationem, vel per ejusdem disſolutionem exponentes. Celeberrimus Willis, Simon Pauli, Auctores Zod. Med. Gallici, aliique plauſibili ſanè ratiocinio putant in hujusmodi Febre naturalem Syſtaſim Sanguinis in craſſam, ac nimis lentam ſecedere ob Acidi prædominium, adeò ut, dum Sanguis in Orbem agitur, illius particulæ fixiores à Venarum extremitatibus haud ritè abſorbeantur, & captivæ detentæ picturatam cutim efficiant. Et-

mullerus, Sylvius, Meniotius, aliique hujus Febris, naturam, & Peticularium generationem à fibris Sanguinis diſſolutis è ſuà ſtatione dimotis, ob Sal acre, & volatile Sanguinem ac fuſionem diſponens deducunt, quo pacto ſimiliter cruore ab arteriolarum oſculis effuſo illius partes tenuiores, tanquam transfugę, à circulari motu exorbitant, ac ſui erroris notas in cute deſignant.

XLVII. Ne verò in recenſendis aliorum placitis ulteriùs immorer, arbitrari licet in hac Febre noſtrâ Peticulari Cruoris maſſam ad fluorem potiùs quam ad concretionem pronam fuiſſe, cujus aſſerti præcipuam conjecturam ſtabilire licet ſuper manifeſtas notas quas ſanguis eductus præferebat, ſemper enim roſeus ac purpureus, nihilque glutinoſi præſens, mihi, aliisque Profeſſoribus apparuit, tam æſtivo tempore quàm hyemali. Cum Sanguis ergo emiſſus toto Cælo differret ab eo qui ſolet educi in quibusdam Morbis, ut Pleuritide, Peripneumoniâ, Eriſipelate, aliisque Affectibus interdum Popularibus, in quibus ſanguis colore, & lentore vitium ſuum prodit, mihi viſum eſt, *Oculis magis quàm Opinioni credendum* (ut ipſius Hippocratis 1. *de Diæta. n.* 5. verbis utar) & accenſionem quandam partium tenuiorum Sanguinis, & præcipuè ſeri è Vaſis diffuſionem, ex quâ tot ſymptomatum ennarratorum diritas ortum duceret. Talem autem Maſſæ Sanguineæ adfuiſſe diſpoſitionem multa alia atteſtabantur, ut primò quidem quòd truculenta hæc Febris Juvenes habitiores, & ſucculentos corriperet, ut ſuperiùs annotavimus, Valetudinarios verò, & Seniores præteriret, non ſecus ac *Præterit imbelles ira Leonis oves.* Seminium enim illud intus per inſpiratum, vel quomodocunque ab Aere ſuſceptum, & quod multum Alchalicæ acrimoniæ occuleret promptiús dynamim ſuam exerebat in iis in quibus Sanguis opimus eſſet ac particulis ſpirituoſis refertus, quàm in Valetudinariis, & Senibus quibus Sanguis eſt effœtus, ideoque aptior ad retundenda acuta ſpicula, quibus armatum erat malignum miaſma, quæ forſan eſt ratio, cur Senes *Peſtilentiam minimè ſentiant,* ut ſcripſit Plinius, *l.7.H.N.c.*50. ſeu Peſti minús ſint obnoxii quàm Juvenes, de

quo

quo Zarotus in Martialem. Sicuti enim Vina generoſa æſtivo tempore faciliús putreſcunt quàm dilutiora (ſaltem in hac Urbe, quæ ob aquarum ſubterrannearum copiam Hypogæis caret) cum Vina meraca, & generoſa ſub Aere æſtuante ob copioſos ſpiritus quibus turgent facillimè in Zymoſim corruptivam urgeantur, non ità verò Vina Olygophora ob partes aquoſas quibus abundè ſcatent. Talem quoq; Sanguinis Diatheſim teſtabantur Virium ſubita proſtratio, Pulſus parvi, quæ duo ſatis conſtant, ac vigent in iis morbis, (ut in Affectibus Pectoris,) in quibus Sanguis per venam Sectam emiſſus manifeſtam præbet concreſcentiam. Uſus prætereà Acidorum ſalubrior compertus quàm Alchalium, ſicuti, & Veſicantium applicatio minùs proſpera, ut quæ Sanguini ad fluorem prono ſtimulos adjicerent idem confirmare videbantur, quibus accenſeri poterat V. S. parùm ſalutaris, à quâ ægrotantes Cane pejus, & Angue abhorrebant.

XLVIII. Nec mirum improſperè cesſiſſe Venæ Sectionem perſtite hujusmodi humorum diſpoſitione, quod ut plurimùm in Epidemicis, & Peſtilentibus Conſtitutionibus evenit in quibus Phlebotomia non admodùm benè audit, cum perrarò contingat ut ejusmodi temporibus ad fixitatem humores vergant, ni potiùs ad liquationem tendant ob aereum Venenum ſatis tenue, partibus Sanguinis ſpirituoſioribus nimis hoſtile. Eandem ob cauſam in omnibus malignis Febribus ſuſpenſo pede ad Venæ Sectionem procredi ſolet ob metum ne unà cum Sanguine collabaſcant Vires; idcircò Celſus de Febris Peſtilentis curâ *l.3. c.7.* ajebat. *Sanguinem non facilè mittere, Alvum non facilè ducere,* ac valdè rationabiliter Doctisſimus Vir Jo. Baptiſta Scaramuccius Urbini Medicus Primarius in Theorematibus ſuis Phyſico-Medicis *Theo.*1. Sanguinis miſſionem improbat ubi Sales lixiviales præpolleant à quibus aliqua disſolutio poſſit emergere.

XLIX. At cur talia è Cucurbitulis ſcarificatis vereri non licebat, inquiet aliquis, quaſi Sanguis per eas emiſſus non ex eodem fonte prodiret, ac is qui per Venam Sectam educitur, ni forſan floridior etiam ſit is qui per Cucurbitulas extrahitur ſectis multis

arteriolis? Non ibo certè inficias Sanguinem per Cucurbitulas eductum vividiorem eſſe,fuiſſe tamen proficuum Cucurbitularum uſum, quàm Phlebotomiam, non popularis confidentia, ſed Experientia quæ ratiociniis noſtris per ſæpè illudit,ſatis evicit. Neque ſuarum rationum fulcimento carebat hoc præſidii genus. In hac enim Febre in quâ humores à Naturâ ab intimis ad extima propellabantur, hoc pacto magis promovebatur ad Corporis ambitum illorum motus, ac variis in locis inciſâ Cute expirabat aliquantiſper occultum illud Venenum quod ad Cutem protruſum inibi hærebat ab Aere ambiente repercuſſum.

L. Huic præpoſtero, ut rebar, Cucurbitularum uſui & ipſe ſub initium hujusce Popularis Morbi non parùm obſtiti, urgebamque levandam prius per Venæ ſectionem Naturam eo quo premebatur faſce, nec intempeſtivâ Cucurbitularum appoſitione ſolicitandum humorum motum,tempore præſertim ebullitionis; reclamabam Sanguinis miſſionem nullatenùs trahere à circumferentiâ ad centrum, imo toto eo tempore quo aperta ſit Vena, majori niſu ad eam partem quàm ad reliquas Sanguinem moveri, fidendumque potiùs Rationi quàm Eventui, quem Stultorum Magiſtrum eſſe ajebat Q. Fabius M. apud Livium. *l.22.* At ſors melior eorum qui hoc Præſidii genere, vel in ipſo Morbi principio, utebantur, vellebat Aurem,monebatq; vertendum Stylum,nec tanti faciendas eſſe rationes confictas, quanti Experientiam ipſam. Extant ſanè multa apud Auctores de Cucurbitularum uſu, ac ſi placet etiam de abuſu (ut Hyppolitus Obicius in ſuo libro de multiplici in Medicinâ abuſu) *c.7.* ac re vera omnes ferè in acutorum Morborum principio (niſi prius per V.S. plenitudini proviſum fuerit) illarum uſum improbant. Fracaſtorius tamen in Febre Lenticulari, quæ ipſius ætate,ut ſuperius memoravimus,pervagata eſt, Venæ Sectioni parcendum volebat, ubi præſertim valdè ſparſa contagio eſſet, & Cucurbitularum appoſitionem comendabat, niſi magna adeſſet plenitudo. Quanti porrò faceret in hac Febre Cucurbitularum uſum P. Alpinus ex ſolo capite quod in libro de Medicinâ Ægyptiorum *l.2. c.16.* inſtituit, dignoſci poteſt; disquirit enim, *An errent Ægy-*

ptii Medici nunquam utentes Cucurbitulis pro adjuvanda Exanthematum eruptione; ex recentioribus verò P. Borellus annotavit Anno 1648. Febres malignas Epidemicas purpuratas cum magnâ clade graſſatas fuiſſe, & frequentem Cucurbitularum uſum valdè profuiſſe.

LI. Hinc mihi viſum eſt conſiderandas non eſſe Peticulas ut ſimplex Malignæ Febris ſignum, veluti communis fert opinio, nec à Criticarum excretionum cenſu excludendas, quod ex Clar. Diemembroechii obſervatione, qui Peticularũ hiſtoriam egregiè abſolvit, confirmari poteſt; refert enim hic Auctor ſibi obſervatum in denatis ex Purpuratâ Febre partes omnes internas Peticulis obſitas eſſe, quod tamen multò ante, ſi non oculorum, ſaltem mentis acie, pertigerant Valleſius in hiſtoriâ Simonis, Ballonius in ſuis Epidemiis, Fernelius in libro de Febribus. Mihi quidem Cadaver ullum diſſecare non licuit, ut ex autopſiâ peticularis hujusce diffuſionis per interiora Corporis certior fierem, (quando apud nos nullo pretio quisquam ex Plebeculâ Cadaver aliquod ex ſuis domeſticis pro ſimplici inſpectione permitteret) conſtans tamen obſervatio, quòd ii qui ex hâc tempeſtate evaſerunt per nullam ſenſibilem humorum excretionem convaluerint, ut ſuperiús annotavi, ſed per ſolam Peticularum ſuo loco, & tempore apparitionem, ac per totum corpus expanſionem, lentamque earumdem evaneſcentiam, ad credendum compellit, Naturam poſt factam primis diebus juſtam humorum ebullitionem virulentum illum ichorem deſpumaſſe, ac illum primò quidem in partibus internis, mox in externis quoque depoſuiſſe, ut hoc pacto per mille Arteriarum oſcula tetro illo miasmate exantlato tota maſſa ſanguinea priſtino ſuo nitori redderetur. Curioſum autem eſt id quod Diemembroechius refert ſibi in Cadavere ex hac Febre extincto obſervatum, nimirùm, maculas haſce ab ipſo Perioſtio initium ducere, & latâ baſi inſtar fumi Lampadis recenter extinctæ.

LII. Non tàm modicum igitur eſſe illud quod in Peticulari Febre è ſanguineo penu ſecernitur cenſendum eſt, imò toto eo tempore quo hujus morbi hiſtoria abſolvitur, talem eſſe diacriſim,

quæ in Criticarum cenſu reponi poſſit, quamvis non adeò ſenſibilis ſit, ut reliquæ evacuationes criticæ, tum ob materiæ tenuitatem, quæ inſenſibiliter expirat, tum quòd illius pars major per interiora Corporis diffundatur, in cute Pyramidis tantum apice apparente: Sic non ineptè explicari poſſe crediderim ſuperiùs enarrata Symptomata, quæ Febrim hanc comitabantur, ſicuti & modum quo Natura harum Febrium curationem moliebatur; Dorſi enim, ac totius Corporis laſſitudo, qualis in Febribus, quæ κοπιώδεις dicuntur, non aliunde quàm ab ichore illo ab Arteriarum oſculis in membranas, & muſculorum fibras refuſo ortum ducebat, ſicuti & Præcordiorũ Anxietas, Faucium ardor, Aurium ſurditas, Mentis ſtupor, ab eadem materiâ pendebant ad partes transmiſsâ ubi functiones Animales, & Vitales exercentur. Cum enim Natura totum Venoſum genus à pravo illo miaſmate expurgare vellet, non unam ſibi viam eligebat, quò noxios humores eliminaret (ut aliquandò per Vomitum, Alvi fluxum, Urinarias vias, Cutis poros ſolet efficere) ſed tot ſibi fores aperuit quot ſunt Arteriarum oſcula, idcircò omnes ferè Corporis partes noxam ſentiebant, donec rejectamentis illis diſcuſſis priorem tonum recuperarent. Cum hoc modo itaque in hac Febre expugnandâ Natura procederet, mirum non eſt ſi ſuſpenſo pede ad Venæ ſectionem, aliaque remedia adminiſtranda procedendum erat, ne diſtraheretur Natura, & cur feliciùs res ceſſerit Medicis ſanguinis abſtemiis quàm Philematicis, quam ob cauſam Pagani facilius evadebant, quàm Urbani qui per ſæpè medendo ægreſcebant.

LIII. Ubi verò malignum illud Virus præpollebat ad internecionem usque ſpirituum Animalium, & Vitalium cuncta in pejus citisſimè ruebant, Peticulis ſeu vix ſe prodentibus, ſeu ſubitò evaneſcentibus, quibus præſtò aderant ſumma virium proſtratio, Aſphyxiæ, totius corporis perfrigerationes, Singultus, & Iſchuriæ ſpuriæ, quæ ſatis frequentes fuerunt; ceſſante enim Spirituum Animalium influxu, & feriante Corde à naturali motu, nullus fiebat arterioſi ſanguinis ad Renes appulſus, & conſequenter nulla ſeri ſecretio; qui autem ex hac Febre occumbebant pleni, & ſucculenti,

culenti, ut diximus, efferebantur, eò quòd non ingens eſſet calor, qui Febres iſtas comitaretur, (quam ob cauſam non admodùm ſitirent) & quia pertenue eſſet quod per tranſpiratum exhalaret. Cur verò decreſcente Lunâ, ac eâdem ſilente, magis ſæviret hæc Febris (ſi in re tam obſtruſâ licet aliquid conjicere) id fieri potuiſſe crediderim eò quòd ſicuti in Macrocoſmo dicitur Luna Gubernatrix tenebrarum, & mobilis undæ, cùm illi uni Æquor obtemperet, ſic ſuper Microcoſmi limpham dominatum obtineat, & quemadmodum *omnia in Plenilunio Maria purgantur*, ut ait Plinius, *l.*2. *H.N.* *c.*98. ità in hac Febre, dum Luna pleno lumine vigeret, ſanguineum ſerum in motum cieret, unde promptiùs macularum eruptio, & totius maſſæ humoralis repurgatio contingeret, ejus verò lumine deficiente, ac per totum tempus illune, ſegniús moverentur humores, ideoque minus apti ad exitum, & ſic conclusi Febrem augerent.

LIV. Quoad reliqua Symptomata, quæ hisce Febribus in progreſſu ſuperveniebant, ut Singultus, Alvi fluxus, Verminoſa ſoboles, hæc non ſolùm morbi ſævitiam prodebant, ſed primam regionem crudis humoribus oneratam fuiſſe demonſtrabant, propterea blanda purgatio, non Mochlica, in principio harum Febrium Peticularium non prorſùs fuit incommoda quamvis caſu inſtituta, nec credita Febribus hujus proſapiæ multum conferre; leniter enim eductâ humorum Saburrâ in ſtomacho contentâ, Natura exinde ad perficiendum opus ſuum pro maſſæ ſanguineæ à pravo miaſmate expurgatione per macularum diffuſionem ad cutem usque faciliùs procedebat. Hoc documentum blandæ purgationis in principio vel neglectum, vel parùm ſalutare creditum, non levi damno ægrotantibus fuiſſe crediderim, præpeditis enim, ac conſpurcatis primis viis, Cardiacis remediis, quibus oppugnanda erat Febris, præcludebantur fores, vel iis non licebat Cruoris ſedem, & Cordis penetralia non niſi deturpatâ facie ſubire. Hanc ob cauſam ſuſpecta ſunt Alexipharmaca in Malignarum principiis niſi ab obſtructionibus expeditæ ſint viæ, ut apud Galenum, *5. de San. tu. cap.6.* Septalium, *Caut. Med. l.5. num.47. l.2. c.13.* & alios

 videre

videre eſt, quidquid in contrarium ſentiat Manelphus in libro ſuo de Febribus.

LV. Haud me latet non adeò probari à multis in principio harum Febrium purgationem hanc per Medicamenta Syrmeſma dicta, ut P. à Caſtro in aureo ſuo Opuſculo de Puncticulari Febre, ubi in ſpecie Electuarium Lenitivum improbat, Antonio Ponçe S. Cruçe, Valleſio in commento hiſtoriæ Simonis apud Hippocratem, ac inter recentiores Etmullero, qui ſuſpectos habet in Purpuratis Febribus Clyſteres ipſos, nedum Purgantia; non deſunt tamen qui levem purgationem admittant, ut Septalius qui Galenum *l.5. Anim. n.47.* ipſum teſtem adducit in famoſâ hiſtoriâ Simonis, *cui lata Exanthemata erant*, purgationem aliquandò commendantem.

LVI. Uſus porrò Peruviani Corticis parùm ſalutaris compertus eſt, vel quòd tunc temporis exhiberetur cum ſtimulo opus eſſet non fræno, dum Remedium iſtud, ut diximus, præſcriberetur in Febre lentâ Peticulari Febri non benè judicatæ ſuperſtite, vel quòd tale præſidii genus Febribus hujus proſapiæ non conveniret. Variè profectò audit, ac variam experitur ſortem, vel in iiſdem locis, ac regionibus, famoſum iſtud Febrifugum, ut eodem tempore laudetur ab his, culpetur ab illis, & modò probroſis, modò magnificis titulis vocetur. Medicinam doloſam Peruvianum Corticem vocat Williſius *de Feb. c.6.* Richardus verò Mortonus Medicus Anglus *in Pyrethologia.* Plantam è quâ detrahitur Cortex iſte, Arborem Vitæ appellat; num id contingat ob remedii inefficaciam, quòd non omnibus Febribus, nec in quolibet temperamento conveniat, an ob Medentium incuriam, qui non ritè ſuo loco, & tempore illud exhibeant meritò ambigi poteſt. Meherclè omne Febrium genus tàm magnas, quàm parvas, intermittentes pariter, ac continuas gladio hoc Delphico jugulare velle ſumma dementia eſt, & funeſti caſus ubiq; memorantur, in quibus China China inauſpiciatò aſſumpta Ægrotantes, vel inopinato ſuſtulit, vel ad inſanabiles Ægritudines ſenſim deduxit. Cautiones certè notatu dignas pro recto Chinæ Chinæ uſu videre eſt apud Celeberri-

berrimũ Etmullerum in Diſſertatione de uſu,& abuſu Præcipitantium, ubi Spiritum Salis Armoniaci proponit ad excitandam Febrem à Chinâ Chinâ ſopitam, quotiescunq; Abdominis dolores, Artuum oſtocops, Alvi occluſio, nocturni ſudores, aliaq; mala ſupervenerint; refert enim obſervatũ Spiritum Salis Armoniaci Febres ab hoc Cortice fugatas promptè revocaſſe. Non eſt hujus loci in uſum,& Naturam tam celebris Febrifugi altiùs inquirere, ſolùm hac occaſione memorare libeat, annotaſſe me in primâ meâ Diſſertatione de Conſtitutione Anni 1690. (quod ulteriori obſervatione confirmatum comperi) in frigidis & humidis Conſtitutionibus, quæ Corpora noſtra craſſis humoribus infarciunt, parùm ſalutarem eſſe Corticis Peruviani uſum, in calidis verò, & ſiccis Conſtitutionibus, in quibus humores aliquo egent ſufflamine, Remedium iſtud egregiam operam præſtitiſſe.

LVII. Quamvis autem in hac meà Diſſertatione præcipuam curam impenderim, ut hujus malignæ Febris, quæ tamdiù pervagata eſt, indolem, ac genium explorarẽ, & exponerem quibus præſidiis illius oppugnatio tentata fuerit, non ideò tamen inficas ibo multas alias graves Ægritudines ſporadicas eodem tempore hunc vel illum afflixiſſe, ac etiam ſuſtuliſſe, quales ſunt morbi particulares ſecundum varia Anni tempora, ut Æſtate Choleræ, Autumno Febres erraticæ, & Quartanæ, & modo modo morbi Hyemales, & Vernales, ſed quia in iis nil Epidemici annotate licuit, eos propterea ſilentio tranſigere volui, quandò illorum Theoria, & Therapœja apud Practicos Scriptores ſatis vulgata eſt, nec illorum curatione quicquam magis deſideratur quàm Medentis judicium, & prudentia. Quia verò in morbis vulgaribus (qui ut plurimùm ſatis vulgari diligentiâ tractari ſolent) memorandum illud τὸ θεῖον Hippocratis deliteſcere video, in illorum indagine potisſimùm mihi deſudandum fuit, nec unquam deſiſtam quin Profeſſores exhorter, ut in hunc Campum pedem immittant ubi non ſpicilegium, ſed ſegetem amplisſimam contemplationum ſemper invenient, & quæ ipſis decori, & ægris ſaluti futuræ ſint.

LVIII. Ad duos fines nos militare ſcripſit Divinus Senex, *in Epiſt.*

ad

ad Crateuam. unum Hominis, alterum Artis; noſtrâ verò hac ætate neſcio quo genio, Medentũ Primores in rebus quæ decus quidem aliquod Arti, ſed nullum pænè Ægrotantibus præſidium poſſint inferre ſunt occupatisſimi; cum enim toti ſint in minimis explorandis, ac tanquam in haruſpicinâ ad extiſpicia intenti, ex Viſcerum fibrillis Naturæ opera, ac magiſteria alioqui indeprehenſibilia divinare præſumant, ad gloriam, & nominis celebritatem aucupandam ſolùm incumbunt, quaſi eò res deducta fuerit, ut in re Medicâ non niſi Proſectoribus, exercendi ingenii, & famæ comparandæ locus relictus fuerit. Quid ſi Ariſtophanes hodiè viveret? quibus Salibus, curioſam hanc diligentiam non perfricaret? liceat referre illius Verſiculos, qui in ſua puritate plus habebunt leporis, & energiæ; interrogatus ergò Socratis Diſcipulus à Therpſiade per quamnam viam canerent Culices, num per ſuperiora, an per inferiora,

ἔφασκεν εἶναι τονύτερον τῆς ἐμπίδος
ςενὸν διαλέπτου δ᾽ ὄντος αὐτοῦ τὴν πνοὴν
βίᾳ βαδίζειν εὐθὺ τὸ ὐρροπυγίου.
ἔπει τακοίλον πρὸς ςενῷ προσκείμενον,
τὸν βρωκτὸν ἠχεῖν ὑπὸ βίας τοῦ πνεύματος.

Ideſt ex verſione Andreæ Divi Juſtinopolitani.

Dixit eſſe Inteſtinum Culicis
Anguſtum, per parvi autem exiſtentis ipſius ſpiritum
Vi ire recta in podicem,
Poſteà concavum ad anguſtum adiacentem
Podicem ſonare à vi ſpiritus.

LIX. Abſit tamen quòd Anatomicam indaginem tanquam laborem improbum traducam, ſolùm dolendum videtur, quòd cum Spartam hanc ſatis ornatam, & excultam eſſe pateat quantùm Praxis Medica exigit, omnes ferè qui ingenio magis præſtant in id usque ad temporis diſpendium incumbant, cum ad alia magis uſui futura mentem ac vires poſſent intendere, inter quæ non poſtremum ſanè locum meretur Epidemicorum Affectuum Hiſtoria, quâ nihil in re medicâ forſan magis deſideratur, & minùs excolitur.

JOSEPHI ZAMBECCARII,
Med. Doctoris

EXPERIMENTA DIVERSORUM VISCERUM à DIVERSIS ANIMALIBUS VIVENTIBUS EXSECTORUM,

ILLUSTRISSIMO DOMINO

FRANCISCO REDI

dicata atque Italico ſermone An. 1680. Florentiæ typis data, nunc verò ob Curioſorum utilitatem Latinitate donata

à

JOSEPHO LANZONO

Med. Ferrar. Academiæ Leopoldinæ ſocio, nec non in Almo Ferrarienſi Lyceo Lectore ordinario &c.

ILLUSTRISSIME DOMINE &c.

SEcari, atque extrahi poſſe, è diverſorum animantium corporibus ſplenem absque ipſorum vel necis, vel valetudinis periculo, iis etiam hisce temporibus liquet, qui Anatomen, & Medicinam primo in limine ſalutarunt. Hujusmodi praxis antiquos Præceptores minimè latuit, & cujus meminerunt Q. Serenus Sammonicus, itemque Plinius Hiſt. Natural. Lib.II. cap.37. Quantumvis Cœlio Aureliano, qui fortaſſe ultra humanum ſplenem progreſſus non eſt, res fabuloſa videatur, eamque commentitiam pariter inter recentiores judicet Celebris Jo.Riolanus Antropograph. lib.2. cap.23. Ni Riolanus conjecturis à proprio placido deſumtis fidem adhibere maluiſſet, experientiamque rerum omnium magiſtram neglexiſſet, errorem ſuum facilè agnoviſſet, & qua ſecuritate, quave fiducia à nonnullis animantium ſplenes evellantur, agnoviſſet, quemadmodum tot & tot ex inſignioribus neotericis experti ſunt. Eadem pariter fœlicitate multoties evenit, ut hanc veritatem in variis canibus tàm maſculis, quam fœminis, tam juvenibus, quam ſenibus ego ipſe palparim, è quibus (ut Dominationem tuam Illuſtrisſimam non fugit) diverſis temporibus & ſub curioſis aliquot amicorum oculis, ſplenem exemi, & præſertim unà cum D.D. Doctoribus Bernardino Ciarpaglini à Prato Veteri, Hippolyto Neri ab Empoli, Stephano Bonucci ab Aretio, aliisq; haud paucis, ita ut ne unus quidem ex iis canibus unquam moreretur, aut ſanitatem amitteret, exceptis tamen duobus, qui forſan ob externæ ſuturæ culpam quoddam quaſi omentalis Herniæ, vitium contraxerunt: à quo tamen alter eorum, temporis beneficio ſanatus eſt ſolius naturæ ope, quæ ſola eſt, atque unica morborum omnium medicatrix. Idcirco ſummoperè miror doctisſimum Isbrandum Diemerbroeck Anatom. Lib. 1. cap. 13. ſcripſiſſe, ex quamplurimis canibus, quibus ſplen evellitur, paucos, imo paucisſimos ſupervivere; & eos paucisſimos, qui evadunt, vivere poſtmodum melancholicos, triſtes, pigros, & imbecil-

les, quinimmò quam citisſimè interire. Ego certo, ocularique experimento ſcio paucos, immo paucisſimos ex iis canibus ab hujusmodi abſcisſione necari; ulterius ſcio longiorem eos vitam, eamque ſalubrem, alacrem, agilemque protrahere, eosdemque quascumque operationes non ad vitam tantùm verum etiam ad ſpeciem propagandam neceſſarias perficere.

Quemadmodum itaque inconcuſſa me veritas docuit animalia ſine ſplene vivere poſſe; ita optarem eadem certitudine ſplenis uſum, & quonam in corporibus munere fungatur addiſcere; ſed hoc mihi nondum innotuit: Et tamen in hunc ſolum finem evellendis ſplenibus operam navavi, ex iis anſam ſumens, quæ de hac re inter ſcripta Incomparabilis Galilpi noſtri perlegeram: cujus hæc ſunt ex ore Sagredi verba: *Jo ſtimo una delle maggiori arroganze, anzi pazzie, che introdur ſi poſſono, il dire, perchè io non ſo a quel che mi ſerva Giove, e Saturno, adunque queſti ſon ſuperflui, anzi non ſono in natura, mentre che (oh ſtoltisſimo vomo) io non ſo nè anco a quel che mi ſervano le arterie, le cartilagini, la milza, o il fiele; anzi nè ſaprei d'aver la milza, il fiele, o i reni, ſe in molti cadaveri tagliati non mi foſſero ſtati noſtrati, edallora ſolamente potnei intendere quello, che operi in me la milza quand' ella mi foſſe levata, &c.*

Anſam igitur, ut dicebam, ex hujus viri ſapientisſimi dictis ſumens, Canis ſtatum indagare decrevi, cui, jam ſex aberant ultra dimidiũ menſes, Doctor Bernardinus Ciarpaglini ſplenem evulſerat; nec aliud peculiare quidquam in ejus viſceribus adinveni, niſi quòd in illa ventriculi parte, ubi vas breve radicatum eſt, tuberculum viderim quoddam glanduloſum nucis magnitudinem æquans; Quod ſectum, albisſimi, & lacticantis liquoris tantillulum ſtillavit: Quapropter probaturus num tale adjumentum regulam faceret, & in quibusvis canibus locum haberet, binos alios diſſecui, quibus quatuor abinde menſibus ſplen abſciſſus fuerat, nec in ullo eorum tuberculum illud glanduloſum apparuit; alteriusque viſcera perfectisſimo ſanitatis gradu fruebantur, absque

eo quod aliquod nec brevis,nec eorum, quæ nos ſplenica appellamus, vaſorum veſtigium emergeret. In alterius verò canis viſceribus propter quàm quòd nec vaſa ſplenica, nec vas breve apparuerit, notabile fuit, omentum partibus diverſis tam Peritonæo, quam renibus, & ſtomacho ad ſiniſtrum ipſius latus adhæſiſſe. Præterea limbus ejusce partis Hepatis, quo ſtomachus tegitur, ſeſeque ſiniſtram verſus partem porrigit, arctè adeo eidem ſtomacho adhæreat, ut non potuerit absque laceratione avelli. Inſuper adnotavimus minutulam quandam efflorescentiam penè glanduloſam, & flaveſcentem ſparsim hic illic in diverſos nodulos, diverſosq; maculos in Meſenterio atque inteſtinis tam tenuibus, quam craſſis obortam, & adeo affixam, ut niſi cultri, & excarnificationis adminiculo ſeparari nequiverit.

Hisce extrahendorum ſplenium experimentis fœliciter peractis, Dominatio tua Illuſtriſſima generoſa qua uti ſolet bonitate mihi animum addidit ut unâ cum ſociis exſecando, & extrahendo diverſa ex animantium corporibus viſcera,ad ulterioram progrederer; ut ſaltem animadverterem quid inde ſeu boni, ſeu mali accideret: Ego autem forti animo hanc navim conſcendi, eo prorſus modo, quo novi Orbis detectores uſi fortunæ beneficio ſe primum Oceano commiſerunt ignorantes ut ita loquar, vel quid agerent, vel quo tenderent; Sed disſimilem ab iſtis ſortem ſum expertus; Evenit mihi quidem haud ſecus, ac illis, qui terram Auſtralem incognitam ſcrutati ſunt, quam tamen nunquam attigerunt. Sed enim quamvis eò non appuliſſent, nihilominus poſteritati ſcriptas itinerum ſuorum relationes demandarunt,quæ ætati futuræ adjumento eſſe facile poterunt.

Qua de cauſa ego quoque,ad illorum exemplum,quæcumq; mihi contigerint compendioſè exerare decrevi; & nunc Dominationem tuam Illuſtriſſ. rogo,ut ea ſuo præſidio fovere dignetur, utpotè quæ hunc lapidem movit, quæque domi ſuæ omnimodam opem, omniaque ad hæc opportuna ſuppeditavit conſilia.

Non-

Nonnulli ex recenſioribus medicis, & Anatomicis in ſuis obſervationibus ſcribunt; licet cuivis animali duos natura renes conceſſit, nihilominus aliquod ſæpenumero adinventum, quod unico rene præditum eſſet, & quantumvis unicus, utriusq; ſubiret officium. Relati hujus fundamento nixus experiri volui num altero rene cani detracto ipſe deinceps viveret, & ſine omni labe perſiſteret.

Kalendis igitur Juniis labentis An. 1680. capto cane, eoq; tabulæ illigato, deraſisq; cute tenus pilis ad ſiniſtram infimi ventris partem ſub coſtis ſpuriis pro digitorum quatuor transverſorũ ſpatio, primo cutem, dein omnes muſculos ſecare cæpi; atq; ubi ad eam deventum membranam, quam Peritonæum vocant, cui inteſtina, cæteraque ventris inferioris viſcera contigua ſubjacent, qua fieri poſuit diligentia eam aperui, ne inteſtinis nocerem, prout facillimè nocuiſſem, niſi primo vulneri peritonæo applicandi tempus captaviſſem, tunc cum canis inſpiratum redderet aerem; quo temporis diaphragma ad ſuperiora recedens opprimere nequit viſcera in abdomine contenta; propter quod viſcera non adeo Peritonæo vicina exiſtunt. Priori inciſione facta digitum immiſi, eoque allevans hanc membranam, faciliter eam ad digitorum quinque transverſorum longitudinem diſſecui, atq; illico per hiatum iſtum omnia è ventre proruperunt, inteſtina, quæ magnum operationi impedimentum peperere. Attamen renis ſitum manu aſſequutus, ipſum ab adipoſa membrana ſeparavi, que illud pertinaciter adeò adſtringit, ut vix permittat effracti ventris oſtio eum approximare. Illum jam à membrana ſejunctum facilè extra ventrem produxi, atque ita commodius ligare vas ureteris potui, illudque ex parte renis ſupra ligaturam abſcindere; Hinc uno eodemque modo arteriam, venam emulgentem, cæteraque vaſa, arctisſimè adſtrinxi, quæ veluti in faſciculum uniti renem ingrediuntur; Tum abſciſſo ablatoque rene, ſtatim operam dedi, qua in locum ſuum inteſtina ſervato eorum ordine reponerem, abſterſiq; vulneris labia ope ſpongiæ frigida aqua humectatæ, illud

N* 3 con-

conduplicato filio conſuens operam etiam impendens, ut una Peritonæum conjungerem.

Opere modica cum ſanguinis effuſione ad finem perducto, caneque ſoluto, repente nullis auxiliis animal ſurrexit, cepitque conclave perambulare, poſtmodum quibusdam ſuper paleis proſtratus decubuit. Proximo mane materiem flavam bis evomuit; Tertia die veluti ſanus ventris fæces depoſuit, & minxit, ſed per totos hoſce tres dies à cibo, potuque abhorruit,& ſemper proſtratus humi jacuit. Quarta minimum maſticati panis comedit, & aquæ pauxillum ebibit, atque bis minxit. Quinta dies quartæ ſimilis fuit; Sexta ſub nocte mortuus eſt; nec poſt mortem internum viſcerum ſtatum obſervare licuit ob diligentem famuli alicujus ſagacitatem, qui mortuum inventum ſubitò Arno imerſit.

Ob hujusce canis necem nequaquam animo lapſus ſum; ſed canem fœminam adinventam ſexto Idus Junii aperui, eodemque prorſus modo, ſed tamen cautiori, quo priori cani, renem evulſi, conſutoq; vulnere, parvoque juxta decliviorem vulneris locum ſpiramine relicto, canem in ſtrato pannoſo compoſui, ubi morata eſt biduo reſpuens cibum, & potum; immò numquam minxit, nec alvum exoneravit: Et quia, dum abdomini inteſtina reſtituerem, animadverteram rectum durisſimo ſtercore refertum, veritusque ne ad evacuationem impos eſſet, quoniam muſculis inteſtinorum propriis deerat adjumentum muſculorum abdominis, propterea ſub initio diei tertiæ clyſterem, injici juſſi, qui optimam evacuationem operatus eſt; & canis paululum elixi panis ingurgitavit, quam ori impoſui; in fine tertia diei vulneris ſutura diſſoluta eſt, unde materies fœtida,& putrida effluxit, quam asſiduè ſuper vulnus canis lambebat. Quarta, & quinta die â cibo penitus abſtinuit: Sexta cibum capere,& vulnus ad cicatricẽ vergere cæpit. Decima ſeptima ad integram cicatricem redactum eſt, & canis, cui jam perfecta valetudo contigerat, alacriter, atque avidè manducabat, prout num etiam manducat, poſtquam aliquot jam præterierunt menſes, ex quo ren extractus fuit, quin & evidenter admodum pinguefactus eſt.

Non

Non eandem ſortiti ſunt aleam tres alii canes, quos in idem periculum conjeci; unus quippe ſub diei ſecundæ finem periit; alter ad horas octodecim ab inciſione vixit, tertius vero die ſexta obiit. Hic poſtremus ab initio tertiæ ſumpſit, & per totam quartam proſequutus eſt eſcam, & potum; quinta cibum, non tamen potionem reſpuit, & ferè ſtatim poſt potum vomuit. Sexta confectus, obiit, apertoque ventre apparuerunt omnia ad invicem viſcera ſimul in maſſam compacta.

Obſervatum fuit tres hosce canes quoad vixerunt minxiſſe,& absque difficultate fæces evacuaſſe.

Die 2. Julii hujusce vertentis Anni 1680. ſiniſtrum cani maſculo renem detraxi, uſusque ſolitis ligaminibus repoſitisque conſuetum in locum viſceribus,vulnus conſui. Labente die tertia paullulum cibi,& potus aſſumere cepit,deque die in diem ſemper plus comedit, ita ut ſeptima, octavaque non manducaret, ſed ingurgitaret, nec unquam famem dormiſſet; quanquam ego exquiſita parſimonia, nec non bonis delicatisque cibis, & ad digeſtionem pronis eundum nutriebam. Decimaoctava die vulnus penitus conſolidatum apparuit: Quare vigeſima ſecunda canem dimiſi, qui ad hæri quorundam ſui ædes ſponte reverſus eſt, unde mihi relatum, poſt multos eum dies occubuiſſe, quod credere debeo. Non utique alii duo canes mortem paſſi ſunt, quibus pariter renem evulſi, & perfecta ſanitate utuntur, eosque adhuc vivos adſervo, obſervandi gratia,quid poſt multos menſes in illorum corporibus operata fuerit Natura.

Interim una cum ſociis non ſolùm experimentis circa renes incubui, ſed de aliis itidem viſceribus exercitationem habui.Inferiorem canis ventrem in dextera parte aperui, inventoq; Hepate in lobos ſeptem partito, quorum uni veſicula tenellea erat affixa, transverſim veſiculam ipſam laceravi, & totam quantam bilem in ea contentam eduxi, dein eandem arcte veſiculam,qua propior Hepati eſt ligavi, relicto collo cum ſuo canali libero; tum intruſis in locum ſuum inteſtinis, vulnus conſui.Die quarta comedere

canis

canis cæpit, & deinceps ſic continuavit, ac perfecte convaluit, quamvis priusquam veſiculam felleam lacerarem, aliquantiſper, circa ipſam hepatis ſubſtantiam vulneraſſem duobus cum dimidio menſibus ab hoc opere eundem denuo canem aperui, & inveni omentum eidem illi hepatis parti, in qua operationem ego feceram, adnexam, immò inteſtina quoque adhærentia. Præterea veſicula fellea in Hepate omnino latebat ſepulta, facta ſui licet cum eo unione, & Hepate, ita eam operiente, ut dicta veſicula fellea nusquam ibi adeſſe, ſed quaſi ab eo lobo ſimplex canalis hepaticus exoriri videretur.

Interim D. Doctor Stephanus Bonucci in alio cane dum illum Hepatis lobum extrahit cujus in parte concava fellis veſicula hæret, notavit eam minimum affixam; quoniam in gibboſa ejusce lobi parte longa aderat à Natura inciſio, per quam veſicula detecta, nec non à gibboſa etiam parte ſoluta, & vix ſaltem perparū ſecundum ſuperficem quoad fundum extremis ipſius lobi marginibus adnexa apparebat. De cæteris nulla profundior connexio quòd ea, quæ mediante collo in Hepatis centro erat. Leviter, & dextrè D. Bonucci fundum veſiculæ, ſeparavit, factoq; prope collum ligamine, eam abſcidit, magnumque prius omenti fruſtum abſtulit, quam vulnus conſueret. Poſt biduum canis edere cæpit, atq; decem & ſex dierum ſpatio priſtinæ valetudini reſtitutus eſt. Poſtmodum novum aperui canem, & leniter ſeparata undequaque fellis veſicula quæ tota hepati adhærebat, eam totam quantam integram & illeſam exſecui; canalique ciſtico obligato, ne fortè bilis ad inteſtina per illum introiret, relicto tamen aperto canali, aut, ut melius dicam canalibus Hepaticis, conſueto modo vulnus conſui. Hoc animal ſemper cibum reſpuit, & unâ cum die quinto obiit. Aperto cadavere ejusce foveæ Hepatis labio, unde felleum ſacculum eduxeram, inteſtino conglutinata inveni, ipſamq; foveam extravaſata bile totam refertam, absque eo quod eidem bili particula aliqua extravaſati ſanguinis immixta appareret; eaque fovea multò profundior evaſerat quam eſſet tunc, cum fellis

veſicu-

veſiculam abſtuleram; ulterius foveæ limina adeò tenaciter portioni inteſtini jam dictæ adhærebant,ut cùm illa divellerem nonnulla, haud parva particula ſubſtantiæ ipſiusmet hepatis, ipſi inteſtino adnexa remanſerit. Canalis ciſticus, utpote qui vinctus erat, à bile planè vacuus apparuit, Canales autèm Hepatici omnino pleni, etſi aliquam ejus in inteſtinum quantitatem effudiſſent.

Ex quo apertè liquet quòd fragili nitatur fundamento doctisſimi Franciſci de le Boe Sylvii opinio, qui cenſuit bilem non fluere ab Hepate per canalem hepaticum verſus inteſtina, ſed utique per canalem hepaticum ipſamHepati reſtitui,& communi ductu mediate à Canali cyſtico ipſimet canali hepatico ſuppeditari.

Poſtquam hæc de fellea veſicula periclitatus ſum, alterius canis ventrem aperui, & ad vulneris orificium Hepar evocavi; hinc unum ex iis lobis electum, cui nec fellea veſicula, nec ullum ex vaſis biliaribus affixum eſſet; arctè quâ ſubtilior aderat convexio, ligavi; tum omnem lobum abſcidi, & ſolitâ fili cera obducti ſutura ventris vulnus occluſi. Animal vinculis ſolutum humi ſuper latus dextrum procubuit. Ubi usque ad obitum jacuit, qui accidit duodecima ab inde hora, ex qua eum Hepatis lobum avulſi. Recluſò cadavere invenni omentum internis conſuti vulneris labiis adnexum, & ſtomachum adinſtar utris vento inflati turgeſcentem, totum Hepar flavisſimo aſperſum colore, & Veſiculam felleam plus duplo majorem quam eſſet, cum Hepatis lobus exſcinderetur; totaque erat bile referta, multumque ejus etiam tranſudaverat: Etenim ne dum ipſa extrinſecus tota flaveſcebat, ſed & omnia circa illa viſcera croceam præ ſe ferebant tincturam; ligatura in hepate facta, erat inſoluta, & in infimo ventre nullus extra venas ſanguis repertus eſt.

Interea D. Doctor Ciarpaglini magnum ab hepate prægrandis canis villatici lobum ſecuit, qui paulò poſt conſutam inciſionem in ventre factam,aquam appetiit, quam ſuperabundè ingurgitavit, quare paulò poſt omnem iterum evomuit, quod idem ei ſequenti die evenit. Poſt horas quadraginta deceſſit, quo toto

tempore vulnus ſemper aliquid ſanguinis ejecit. Exenterato cane jam defuncto omentum inveni nativo colore amiſſo totum lividum, immò etiam totum ſimul conglobatum. In canal.venæ portæ reperi unam ex illis congelationibus albis, & rubeis, quæ comuniter Polypi dicuntur. Cætera viſcera naturalem ſtatum absque notabili variatione ſervarant; à ſtatu pariter, & colore naturali ſex hepatis lobi & veſicula fellis non deciderant, ſecus ac contigit cani ſupra memorato. Ligamen in ſeptimo lobo factum adhuc inſolutum remanſerat, & paululum illud lobi, quod ibi remanſerat, totum erat disſolutum, fragile, & ad nihilum redactum.

Domi erat catellus rubens, cui, ut mox referam, inteſtini cæci fruſtulum exſcideram, & poſt multos dies convaluerat. Huic D. Doctor Ciarpaglini denuò infimum ventrem aperuit, reſecuitque integrum hepatis lobum. Canis iſte, ſecunda die nondum finita, cæpit egregiè manducare, & novem dierum decurſu vulnus clauſum, canisque perfecte incolumis remanſit. Perfectam itidem ſanitatem asſequutus eſt poſt decimam quintam diem alius canis, cui pariter Hepatis lobum amputavi; & nunc temporis, aliquot quippe menſes effluxerunt, ſanus, robuſtus, & alacer vivit, non ſecus ac ſi morbum numquam perpeſſus eſſet.

Ad nova obſervata progrediar. Cæcum canis inteſtinum ſeparavi, atq; à ſuis ligaminibus, & involucris liberavi, dein omne fere abſcidi addita inſuper firma ligatura. Die tertia parum cibi delibavit; Quinta verò obiit; dentibus enim omnem vulneris ſuturam arroſerat, eamque; imò & carnem ipſam usq; ad ventris cavitatem evulſerat. Mortuum exenteravi, & inveni ſolutam inteſtini cæci ligaturam, reliquis viſceribus in ſtatu naturali manentibus, præter omentum, quod erat aliquantiſper complicatum, & pluribus in locis appenſum.

In alio pariter cane rubeo inteſtini cæci portiorem abſcidi, ſed non tantum, quantum à priore, locumq; diligentiori ligamine munivi, hic quam citisſimè evaſit, vulnere ſe undecimo dierum

curſu

curſu ad cicatricem redacto, & ille ipſe eſt rubens catellus de quo ſuperius, cui unum ex ſeptem hepatis lobis feliciter amputavi, & quemadmodum hæc duo pericula, ſic etiam tertium, & quartum ſuperavit, ut paulo infrà, & ſuo loco tradam; quamvis à quinto deceſſerit experimento; & cum occubuerit, tribus jam finitis menſibus poſt inteſtini cæci abſciſſionem, cupido me invaſit rimandi in cadavere ipſius inteſtini cæci ſtatum, ubi inveni ligaturam ſolutam, fundum inteſtini cæci totum expanſum, ejusque cavitatem ab omni fæce immunem, eratque album, & terſum, nec ex iisdem fæcibus quidquam in abdominis cavitatem defluxerat.

Eandem in volatilibus ſortem adoriri volui, & pullo gallinaceo non parvam cæcorum inteſtinorum (nam duo habet) portiunculam abſtuli, ligamine ſatis tuto applicato, venas item arteriasque meſenterii, quod illa duo inteſtina cæca conjungit, adſtrinxi, externique vulneris hiatum conſui. Tribus continuis diebus eſcam, & potum pullus reſpuit, immò cum inteſtina reciderem plenam milio gulam geſtabat, & hoc milium totis illis tribus diebus ibidem permanſit, nec ad ſtomachum deſcendit. Poſt triduum deſcendit, & pullus roſtro eſcam appetere cæpit, & bibere, atque apprimè ſanatus eſt; immò ex parvo pullo in pulchrum, ſalacemque gallum evaſit. Diebus pone ſequentibus denuò aliquam cæcorum inteſtinorum partem à nonnullis aliis pullis gallinaceis reſecui; quorum alii optimè ſanati, alii mortui, pars quatuor, pars quinque dierum curriculo; atque animadverti gulam, quæ in omnibus milio turgebat, numquam evacuari niſi poſt biduum, in aliquibus etiam poſt triduum, & in aliis ultrâ. Hinc conſideratione dignam cenſeo antiquorum tam Græcorum, quam Latinorum ſcriptorum prudentiam, chirurgos & medicos, qui vulneratis aſſiſtant, admonentium, ut illis parciſſima manu alimenta miniſtrent, quibus ſubſcribo obſervatione etiam canum motus, quorum ſuperius mentionem feci; qui graviter ſauciati primis duobus diebus, immò etiam prioribus tribus edere recu-

ſarunt. Et hæc obiter dicta ſunto ignorantis vulgi causâ, qui ferè ſemper metuit, nè ægrotantes fame pereant.

Non niſi multorum dierum curſu homo fame necari poteſt. Evolvatur Comitis Vgolini, hiſtoria in divino Dantis Poemate, & illorum relationes, qui interdum ſub primis ad Orientales, & Occidentales Indias itineribus in mare à via errarunt. Sed ut ad inteſtinorum cæcorum in volatilibus ſectionem redeam, cum ex ſententia in pullis gallinaceis res ſucceſſiſſet, terreſtrium columborum exſecandorum me etiam ſubiit cupido; ideo unum ex illis mihi juſſi adferri, cui ventrem aperui, ſed cum inteſtina cæca quæſiviſſem, hos columbos à pullis gallinaceis differre cognovi; quippè uti pullis gallinaceis inteſtina cæca usque ad octo, vel decem digitos protrahuntur; ita columbis terreſtribus eadem ſunt adeo brevia, ut penè viſum fugiant, & granulo triticeo breviora ſint, & paulò craſſiora acicula parva. Ad hanc diverſitatem mirum in modum obſtupui; At dominatio tua Illuſtrisſima ut animo meo ſatisfaceret, compendioſo ſermone me de iis erudivit, quæ circa hoc in volatilibus multo ab hinc tempore notaverat, Idcircò hiſtoriæ ſuæ, de Anguillis manuſcriptæ capitulum mihi exhibuit, ubi incidenter de cæcis animalium inteſtinis diſſerit; nec repugnavit publicæ cognitioni illud exponere. Quare mihi ſequentem particulam ex Italico Sermone in Latinum converſam huc liceat tranſcribere:

Anguillæ igitur omnino carent inteſtino, cæco, una cum Congro, Muræna & Vipera marina; unde omnibus piſcibus à natura illud denegari, ſolumq́; homini, omnibus quadrupedibus avibusq́ue illud eſſe conceſſum aliqui cenſuerunt. Quæ opinio mihi falſa videtur; multi enim piſces, ſpeciatimq́; Sepia, Lolligo, Polypus, Phoca vel Vitulus marinus eodem ſunt inſtructi, imò multi piſces non unum ſolum, ſed plurima poſſident. Tria in piſce Perſeo, & Cantharo; quatuor in Aurata; ſeptem in Lyra; Dracone marino; octo in Scorpio majore; ſedecim in Milvo; viginti ſeptem in Trutta fluviatili; multa in Tinca marina, Lucio marino

rino, Mullo, piſce ſancti Petri, quem Faber ex Aldrovando ſic nominat, & Holoturio primo Rondeletii, quem obſcœnum piſcatores vocant, conſpiciuntur. Sed innumerabilia quaſi, & quæ ad aliquot centum aſcendunt, habet Palamita, quæ nempe ad principium inteſtini duodeni longum & craſſum inteſtinum cæcum poſſidet, quod in multas craſſas ramificationes dividitur, & tam truncus principalis, quàm reliqui rami in alia innumerabilia ſubtilisſima inteſticula cæca ſe multiplicant. Non tamen omnes Palamitæ ſpecies, taliter conſtructum obtinent cæcum inteſtinum, cujus nempe quædam datur ſpecies, quæ à piſcatoribus *Lucertolene* dicitur, cujus ſaltem pylorus & principium duodeni plurimis ſubtilisſimis appendicibus circumdatur. Magna verò eſt differentia ratione ſitus ejusdem in piſcibus & avibus. Siquidem in illis utplurimum circa pylorum, aut paulò inferius, in duodeno inteſtino ſituantur; in his verò circa principium inteſtini recti occurrunt. Dixi, utplurimum, cum dentur piſces, & ſpeciatim ex cartilagineorum genere, qui unum duntaxat parvum cæcum in regione ani, ferè in ultima recti extremitate habent, prout in Squadro, qui illud inſtar parvæ falcis poſſidet, & in Gattuci & Centrina Rondeletii, in quibus parvæ peræ figurâ viſitur, & in piſce Aquila cui cylindrica ineſt. Sed prout verum eſt, quòd non omnes piſces inteſtinum cæcum habeant, ita etiam falſum eſt, omnibus avibus duo ineſſe, cum aliqui ſint, qui nec unico ſunt præditi, uti Upupa, Picus, Hirundo marina non palmipes, & Veſpertilio; aliqui verò non ſolùm gaudent, ceu Ardea, (*Airone, Garza*) Ardea ſtellaris major, & minor, Accipiter, & Aquila alba piſcatrix, cui rotundum, nec piperis grano majus ineſt; ſed Aquila regalis duo habet minima, & ferè dimidium unguem longa. De magna inteſtini hujus, ratione figuræ & magnitudinis, diverſitate in avibus videatur Tabula 21. & 22. &c. ubi videbitur, quòd Perdix alba montium Pyrenæorum, quæ noſtris pullis non eſt major, inteſtina cœca palmo uno cum dimidio longiora habeat, & Albardeola, quæ magna eſt avis & quinque vel ſex libras ponderat, minom

quàm tritici granum obtineat; Noctua (nottola) exigua avicula, & quæ cum carnoſa & craſſa exiſtit, ad ſummum duas uncias cum ſemiſſe pondere æquat, eadem quatuor digitorum transverſorum longitudine poſſideat; ac Onocratolus, magna avis quæ viginti duas incirca libras ponderat, alasq; ad longitudinem quinq; ulnarum Florentinarum extendit, cæca autem non longiora quam ſunt dicti quatuor digiti, habet, quamvis ſatis craſſa exiſtant. Pluviali avi, quæ parvula eſt avicula, & minor Palumbâ, eadem tres digitos transverſos longa, & turturi, qui paulò major eſt prædictâ, non majora, quàm dimidium granum ſecalinum, per longum diviſum, inſunt. Et parvitas horum inteſtinorum fortè Marcum Aur. Severinum decepit, ut in Zootomia ſcripſerit, Turtures & Columbas iis deſtitui: Sed prout dantur aves hisce carentes, ſic etiam ex quadrupedum genere animalia inveniuntur, quæ & ipſa iis deſtituuntur, uti Muſtela, Talpa, Erinaceus, Taxus. E contra (ut nil dicam de Cuniculo, Porcello Indico, Mure domeſtico & Hyſtrice) Mus aquaticus inteſtinum cæcum habet admodum longum, tantisque ſinubus inſtructum, ut illud ſolum plus, quàm reliqua inteſtina omnia ſimul, poſſit recipere. Serpentibus idem cæcum deeſt; ſed Lacertæ vulgares & majores habent, Ramarri & Lacertæ magnæ eodem privantur &c. Ex hac tot inteſtinorum cæcorum obſervatione in tanta animalium diverſitate, ſententia Simonis Paulli mihi vera eſſe poſſe non videtur, dum in 2. & 3. claſſe ſui Quadripartiti botan. docet, inteſtinum memoratum eſſe naturale & neceſſarium flatuum receptaculum, ad eum modum, quo fellea veſicula naturale & neceſſarium flatuum receptaculum, ad eum modum, quo fellea veſicula naturale & neceſſarium eſt bilis receptaculum; ſiquidem omnibus in inteſtinis cæcis tam vivorum quàm mortuorum animalium ſemper feces, & frequentisſimè in copia inveni, Recordor, ut alia taceam, quod interdum in Fulicis, Veſpertilionibus, & Bubonibus materiam nigricantem ibidem reperierim, & impalpabilem, ut terris iſtis pictoriis, quæ ſuper porphyritem exactè fuerunt lævigatæ,

gatæ, aſſimilari potuerit, eamque materiam adeo compreſſam, ut præterquam quod inteſtinula eſſent repleta, vel minimum flatum illa ingredi, impoſſibile fuiſſet. Archangelus Piccolhominus in Lectionibus ſuis anatomicis obſervavit, quòd natura voracibus animalibus duo inteſtina cæca conceſſerit, ſed ob diverſam magnitudinem & numerum, quæ in volatilibus & piſcibus occurrit, atque ob ejus vel præſentiam vel abſentiam, non auderem accedere opinioni Piccolhomini, ut crederem, duplex illud inteſtinum ob majorem vel minorem voracitatem eſſe factum; idq; eò magis, cum multi piſces & multa alia animalia, quæ per totum annum edunt, atque ex præda vivunt, eo careant; alii verò piſces & animalia, quæ aliquo anni tempore à cibo abſtinet, multa cæca, vel ſi unicum ſaltem, maximum tamen illud poſſideant.

Interea Dn. D. Hippolytus Neri in Dominationis Suæ Illuſtriſſimæ opere, quod *Experimenta circa diverſas res naturales &c.* vocavit, ſequentia legerat: Sunt aliqui, qui Dioſcoridem in libro 2. & Plinium in libro 8. & 23. hiſt. natur. vera ſcripſiſſe hucusque crediderunt, quòd herba chelidonia ab hirundine fuerit inventa; id quod etiam Tertullianus in fine libri de pœnitentia confirmavit, ſcribens: *Hirundo ſi excœcaverit pullos, novit illos rurſus oculare de ſua chelidonia*; & tamen reconvaleſcentia hirundinum aliarumque avium non à chelidonio, quod nunquam in nidis earum reperitur, fuit inducta, ſed à ſola natura, & ſine ope medicamenti, prout conſtare omnibus poteſt, qui dextrè cum acu aut lancetta hirundinū aliarumve avium oculos perforare voluerit. Expertus id ego ſum in columbis, gallinis, anſeribus, anatibus & gallis Indicis, cumque vidiſſem minori quàm 24. horarum ſpatio ſponte ſanationem ſubſequi, Cornelium Celſeum in libro 6. vera ſcripſiſſe deprehendi: *Extrinſecus vero interdum ſi ictus oculum lædit, ut ſanguis in eo ſuffundatur, nihil commodius eſt quam ſanguine vel columbæ vel palumbi, vel hirundinis inungere; neque id ſine cauſa fit, cum horum acies extrinſe-*

trinſecus læſa interpoſito tempore, in antiquum ſtatum redeat, celerrimeq́; hirundinis. Unde etiam locus fabulæ factus eſt, aut per parentes, aut id herba chelidonia reſtitui, quod per ſe ſaneſcit. Idq́; forſan Celſus ex Ariſtotelis libro 4. de gener. animal. & libro 6. hiſt. didicit.

Cum itaque expoſitum ſermonem Doctor Neri legiſſet, animadvertiſsetque allata experimenta in volatilium oculis tantùm à Dominatione Sua Illuſtrisſima inſtituta, qui ſpontè absq; chelidoniæ herbæ adjumento, ſanati fuerunt, Experiri voluit, nam fortè idem ſalutis effectus in oculis quadrupedum contingeret. Et cum à Dominatione ſua Illuſtrisſima ea cuncta, quæ opportuna eſſent, accepiſſet, leviter utrosque canis oculos Phlebotomo vulneravit, unde omnem aqueum humorem eduxit ita, ut oculi ad inſtar geminarum veſicularum vacui, rugoſique remanſerint. Relicto deinde in manu Naturæ cane, evidentisſimè plus minus ſex horarum interſtitio oculos iterum repletos ad ſolitum Naturæ ſtatum rediiſſe, ſolo cicatricis indice relicto, eratq; canis alacer, & feſtivus, quaſi nullum paſſus eſſet damnum; & quod magis eſt, remota cæcitate optimam lucem recuperavit. Quod opus in illo eodem probavimus cane rubeo, cui variis temporibus amputata fuit portio omenti, portio inteſtini cæci, & hepatis lobus. Quamobrem illum talia paſſum famoſo illi ſtrenuisſimoque Mareſchallo Ranſavio comparare per jocum cæpimus, qui ob tot vulnera diverſa ſub Marte accepta dimidiam ferè membrorum ſuorum partem glorioſè amiſerat. Idem experimentum iterum, atque iterum pluribus aliis in canibus, atque etiam in cuniculis & porcellis Indicis, & in agniculo aggreſſi fuimus, & paucis horis omnes ſatis fæliciter reconvaluerunt, absque eo quod cæcitatis vitium ſubirent. Galenus cap. 2. lib. 1. de Cauſis ſymptom. licet affirmavit difficillimum, immò ferè imposſibile eſſe ut viſus ſervetur, ubi per vulnus aquoſus humor ex oculo effluxerit, nihilominus tandem puerum quendam & tali vulnere non excæcatum fuiſſe fatetur; Illius verba ex Græca in Latinam linguam,

guam à Thoma Linacro Anglo translata ſunt hujusmodi. Cæterum incredibile quiddam, nec fieri vulgò ſolitum in puero vidimus, qui ſtylo in pupillæ loco fuerat compunctus; nam cum ſtatim effluxiſſet aquoſus humor, tum pupilla ipſa minor eſt reddita, tum tota cornea apparuit ruggoſior. Cæterum ſanatus, poſtea rectè vidit, collecto ſcilicet paulatim eo, qui effluxerat humore. Verùm hæc rara ſunt. Cæcitates autem ejusmodi vulneribus plerumque ſuccedunt. Plura exempla in diverſis aliis animantibus videri poterant, ſi percurramus Plinium lib. 29. cap. 6. ubi narrat viſum in hirundinibus, lacertis viridibus, & Muſtelis conſultò excæcatis, & Naturæ ſolius providentiâ reſtitutis recuperatam; licet Plinius in hoc naturæ vim reticeat, ſupprimat, & fortè ſanationem hanc valetudine ridiculis quibusdam ceremoniis, & ſuperſtitionibus in eo capite deſcriptis referat. Quemadmodum itaque ſolius Naturæ opus eſt aquoſi humoris regeneratio in animalium oculis, ita etiam ipſa eadem Natura vitrei ac cryſtallini humoris reproductionem operatur. Sed quid ex tali regeneratione occurrat, forſan alibi discutiam, hoc enim pro nunc me decet è compoſito ſupprimere.

Ut tandem aliquando meis hisce crepundiis colophonem addam hoc Dominationi tuæ Illuſtrisſimæ tantummodo memorabo: Quarto Kal. Quintil. cum vulnus ſatis amplum in infimo canis ventre inflixiſſem, ut illi pancreas exſcinderem, me adnotaſſe, ductum Virſungianum, ab ipſo pancreate procedentem, ſubire inteſtinum, interpoſito unius palmi, & duorum digitorum transverſorum ſpatio ab eo loco, ubi ingrediebatur in idem inteſtinum ductus bilioſus. Hujusmodi diſtantiam nunquam in ullo alio cane mihi innotuiſſe nemini, quamvis non adeò paucos anatomico cultro ſubjecerim; cùm procul dubio utplurimum in omnibus canibus Virſungianus ductus in inteſtinum duorum vel trium transverſorum digitorum diſtantia à ductus biliarii inſertione feratur.

Illud tamen mihi exploratum eſt aliquando ductum Virſungianum ſe unire, unicumque unà cum ductu felleo canalem non procul ab inſertione in inteſtinum duodenum efficere; Sed hæc inter naturæ luſus recenſeo.

Facta hac obſervatione, pancreas canis exſcidi, & canis poſt duodequinquaginta horas exanimatus eſt. Idem poſt tot horas aut paulò ſeriùs alius canis periit, cui ſex illarum caſſiorum venarum ramos per meſenterium excurrentes, ſeorſim ligaveram. Mortuum aperui & totum quantum ſanguinem in ligatis venis congelatum inveni. Atque hic ego tandem me totum, measq; perpetuas obligationes in obſequium Dominationis ſuæ Illuſtriſſ. ſubmiſſè compono, cui me humillime devoveo.

Dominationis ſuæ Illuſtriſſ.

Devotiſſimus Addictiſſimus famulus

JOSEPHUS ZAMBECCARI.

Hiſtoria epidemica Germaniæ.

Conſtitutio epidemica Auguſtana An. 1696.

Dn. D. Lucæ Schröckii,

Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ
Naturæ Curioſorum Præſidis.

QUamvis Anni hujus ingreſſus aërem ſerenum, nebulis tamen matutinis & veſpertinis utplurimùm comitatum, cum acri frigore oſtenderit, mox tamen temperatior ac ſerenus, quem ſubinde frigidiuſculus, ut & mutabili ſub Euri Zephyrique flatu pluvioſus, rariùs nivoſus intercedebat, fuit ſubſecutus; à Solis præcipuè in Piſces ingreſſu, usque dum Arietis ſignum attingeret, blanda adeo ſpirabat aura, ut arbores conſueto citiùs gemmas protrudere inciperent, ac præmaturum Ver adeſſe videretur. Quæ tamen conſtitutio varias in corpore alterationes produxerat, atque latentia in eo morborum ſemina ſuscitaverat; unde ineunte mox anno ſeri in faucibus ſtagnationes catarrhoſæ, tusſesque pertinaces, ultra æquinoctium vernale plures civium infeſtantes, ut & poſtea febres purpuræ, variolæ, intermittentesque febres oboriebantur. Quas tuſſes, præter Pilulas de cynogloſſa, vel ſtyrace, nocturnam quietem, ſerum acrius contemperando, ſpiritusque agitatos ſopiendo, parvâ doſi ſumtas, feliciter conciliantes, variis temperatioribus pectoralibus, Aquis, ſirupis, Pulveribus, Electuariis, Tincturis, fibras partium ſpiritualium irritatas demulcentibus, pungentia acris lymphæ ſpicula obtundentibus, ejusvé viſciditatem reſolventibus, interpoſitis blandisſimis laxativis, præſertim Infuſo thee vel veronicæ, aut hydromelite, foliis ſennæ impraegnatis, profligare datum fuit. Phthiſicos tamen aliquot citatiori gradu ad ſepulchrum deductos vidimus. Febres purpuræ in adultum usque Ver non puerilem ſaltem ætatem, ſed

provectiorem quoque, adoleſcentes æquè ac ſeniores, paſſim invadebant; aliquos mitisſimè habebant, ut nec lecto ſe committere opus haberent, neque etiam liberiori aëri expoſiti læderentur, ac ſine ullo medicamento, intra biduum vel triduum convaleſcerent; in nonnullis verò graviùs inſurgebant, & cum notabili calore, debilitate, ac præcordiorum compreſſione, vigiliisq; lecto per octiduum, vel longiùs affigebant; temperatioribus tamen diaphoreticis, antimoniatis, cinnabarinis &c. efferveſcentiam impuriorum maſſæ ſanguineæ particularum refrænantibus, coagulationem ejus inhibentibus, illarumq́; per cutis poros eliminationem promoventibus, cedebant: nec deerat in quibusdam contagium, quod uxori à marito, & vice verſâ communicatum obſervavimus: oriebantur, præcedaneo utplurimum horrore, primò per univerſum corpus parvæ, rubræ maculæ, ſenſim dein majorem in amplitudinem ſe dilatantes, ac tandem aliquibus in locis, dorſo inprimis, ſquamularum inſtar cuticula decidebat; aderatq́ue in omnibus oculorum pruritus, in nonnullis rubedo, tusſis moleſta, corporisq́; pruritus. Quibusdam eryſipelatis nomine donabatur; mihi febris purpuræ benignæ ſpecies, quæ D. Thomæ Sydenhamio in obſ. medd. circa morbos acut. ſect. 6. c. 2. febris ſcarlatina audit, commodisſimè adpellari poſſe videbatur; quamvis hanc ipſam commodè quoque ad morbillos referri potuiſſe, cum D. Richardo Mortono pyretolog. part. 2. exerc. 3. c. 5. non negaverim; quo etiam nomine Vulgo noſtro communiter adpellabatur. Variolæ puerili ſaltem ætati infeſtæ, primò mitisſimæ comparuerunt; quamvis enim pro more ſuo ante eruptionem calore præternaturali, capitis, oculorum, ventrisq́ue dolore, vomitu, levioribus convulſionibus, atq; deliriis, timorem in quibusdam incuterent, ubi tamen prodire inceperant, cuncta pacatiora fuerunt reddita, atque inter paucorum medicamentorum, v. g. antimonii diaphoretici, cornu cervini philoſophice præparati, lapillorum gammarorum &c. vitioſæ lymphæ turgeſcentiam moderantium, & acriores ejus particulas abſorbentium, uſum,

tem-

tempus ſuum abſque inſigni moleſtia decurrerunt; inprimis ubi primæ corporis viæ priùs lenioribus laxativis fuerunt mundatæ; à qua luſtratione vidi, qui, ſigna imminentium variolarum, cephalalgia, dolor ventris, & calor febrilis licet jam comparerent, ipſique in eodem cum aliis varioloſis loco decumberent, ſine iis convaluerunt. Poſtea tamen, vere adulto, quosdam vehementiùs, & non ſine malignitatis nota adfligere ceperunt, quin & trucidarunt; quos inter puella ſeptennis facilè earum eruptionem ferens, erat, in qua tamen, præſertim in facie, die quinto, poſt iteratos aquæ frigidæ potus, quaſi ſubſiſtentes, cruſtâ ſaltem quaſi aliquâ depresſione eandem obducebant, ſanguis alvo crebrior excernebatur, & hinc inde, in faucibus potisſimùm, nigræ puſtulæ comparebant; cæterùm mente ſibi conſtans, nec aliàs malè ſe habere adſtantibus viſa; die ſeptimo obiit; poſtquam ejusdem ſororcula, paucis ante diebus, ſine ulla ferè cura medica decumbens, depresſioribus etiam variolaceis cruſtis ubique obducta, itidem eſſet demortua. Febres intermittentes non quidem in adeo multis obſervabantur; quos tamen invadebant, in iis ſine intenſo calore aut ſiti, nulloq; utplurimum cum horrore, alternis, aut ſingulis diebus recurrebant: in omnibus, paroxyſmo præſente, maxima de præcordiorum compresſione, atque in regione dorſi his oppoſita, usque ad nucham ſe extendente dolore querelæ audiebantur, ab auſteriori lympha, quæ in glandulis ſtomachicis & œſophagi colligebatur, ſpasmodicasq; fibrarum nervearum corrugationes excitabat, inductæ; pro varia etiam ægri conſtitutione, varia alia ſymptomata concurrebant: virum conſiſtentis ætatis curandum habui, qui poſt ſuperatam feliciter febrem continuam, paulò poſt alterâ illâ, nono tantùm die recurrentem, & tertio paroxyſmo terminatam, intenſisſima cum pectoris & præcordiorum compresſione, pulſu debili, reſpiratione tamen liberâ, correptus fuit; cujus etiam uxor, ſeptimo menſe gravida, poſt unicum talem eodem tempore perpeſſum vehementem paroxyſmum, immediatè partus doloribus prehenſa, ſævisſimisq; totius

corporis convulſionibus exagitata, fœtum vivum, pauculos poſt dies demortuum, inſcia excluſerat, ſenſimque denuo convaluerat. Cæterùm pro morboſo auſtero viſcidoque humore attenuando & enervando, præter urinoſa volatilia, cortex Peruvianus ſuo hîc egregiè fungebatur officio; ita tamen ut alvus ſimul eſſet ſollicitanda, partitisq; vicibus excrementitii humores lenioribus pharmacis educendi.

Nec hyſterici adfectus non multùm diverſa à cauſa oborti, atque loco tantùm, in quo ſedem fixerat illa, fortaſſe discrepantes, hîc reticendi erunt, qui hoc tempore aliquot maritatas feminas, non gravidas, tum quæ menſtruæ ſanguinis evacuationi erant expoſitæ, tum quæ per ætatem eâdem deſtituebantur, vehementer excruciarunt, dolores nempe in lumbis ardore moleſtiſſimi, verſusque pubem ſe extendentes, ac incertis periodis quotidie ferè adfligentes, quos tepidæ, & uterinis herbis alteratæ aquæ balnea multùm demulcere, eſſentiaque caſtorii volatilis, opio immixto, profligare poterant.

Poſt Æquinoctium vernum horridior magis conſtitutio amœnitatem priorem exceperat, mutabilisque primò aëris temperies, mox frigore & Euri inclementiâ modeſtior fuerat; quam Sole in Tauro verſante, calidor, pluviis tamen ſubinde comitata, exceperat; & poſtquam die $\frac{11}{21}$. Maij horâ decimâ veſpertinâ levior terræ motus, quem poſt quinquehorium vehementior ſubſequebatur, Urbem concuſiſſet, atque manè denſior nebula (utrùm à vaporibus motu illo ex terra in auram emisſis elevata? neſcio; quamvis per integros duos menſes, neque ante, neque poſt hanc terræ conquaſſationem ulla alia Urbem noſtram ambierit,) â ſole tamen orto facilè discuſſa, ſucceſiſſet, frigidorem ſubinde Jovem, & ubi ſereno calore mitiorem quandoq; ſe præberet, mox à tempeſtate ingruente denuo deferveſcentem, crebrisque pluviis terram madefacientem, perſenſimus; interea verò, præter dictas purpuras, tuſſes, variolasque, pleuritides etiam veræ, cum deliriis, febre, cæterisque conſuetis ſymptomatibus,

exſe-

exſerere ſe ceperunt, à venæ ſectione, ubi dolor urgebat, diaphoreticisque abſorbentibus dictis, & expectorantibus auxilium expertæ.

Nec deerant, cum Sol ad Gemellos accederet (præter tertianas & leviores ad guttur catarrhos ac uvulæ prolapſus,) febres petechiales, in ſuperiori ferè Civitatis parte tantùm, qua meridiem ſpectat, inprimis etiam in Xenodochio publico, ſtragem multorum è plebe edentes; quarum contagium ex vicinia à famulitio Xenodochii allatum credibile erat. Mihi quamvis paucisſimi talium ægrorum tractandi occurrerint, deprehendi tamen, hos, qui in morbi principio alvum adſtrictam Antimonii diaphoretici largiori doſi, paucisſimis Dacrydii ſulfurati granis permixti, multis inde excretionibus ſubſequentibus, expurgarant, evaſiſſe; aliis duabus feminis, quæ ſine tali medicamento fuerant, mortuis; quamvis utramque diu morbum celaſſe, & nonniſi extremè ab eo coactas, lecto ac medicamentis ſe comisſiſſe, ſicque morbi periculoſi principia neglexiſſe, fatendum ſit.

Toto ferè Menſe Junio, & Julii principio, Zephyri ferè ſemper inclementiam experti fuimus; qui præterquam quòd terram, pluviis equidem multoties madefactam, plurimùm exſiccaret, frigore etiam ingratisſimo corpora noſtra offendebat, ſicque à natura ſua planè deſciviſſe videbatur, cum aliàs humidam calidioremque temperiem nobis conciliare ſoleat; Euro e contrà, ſerenitatis aliàs & ſiccitatis nobis indice non fallaci, in menſis Junii initio pluvias præter morem accumulante. Sed ante ſolis in Leonis ſignum ingreſſum, poſteaque ad ejusdem usque inde egreſſum, calores huic tempori convenientes ſatis inſignes perſenſimus; quos tamen continua ferè ventorum, Zephyri inprimis ſpiratio, pluviis ſubinde intermiſtis, nunquam diuturnos esſe permittebat. Interea Morbona magnos dabat inducias, niſi quòd circa Caniculæ occaſum variolæ & morbilli (qui poſteriores per reliquam ſubſequentem anni partem in aliquibus paucioribus ſparſim eſſloreſcere pergebant) denuo puerilem ætatem

majo-

majori numero, admodum tamen benignè invaderent, ut major ægrotorum pars levioribus remediis, ſine Medici opera convaleſceret.

Et quamvis, à lymphæ, ob turbatam inſenſilem transſpirationem, viſcidioris coacervatione, & hinc in varias ſtagnationes pronitate, atque ex admixtis heterogeneis particulis aliis depravatione, quatuor poſtremis menſibus, vagi articulorum dolores, primâ in aliquibus invaſione coxæ tantùm infeſti; Menſe Septembri inſuper, poſt frigidos ſiccosque Zephyri impetus, diarrhœæ & dyſenteriæ; Octobri, tolerabiliorem aëris temperiem usque ad Decembris finem, qui frigore intenſo nivibusque ſtipato comparuit, reducente, præter febres petechiales, immaturæ æquè ac provectiori virginum ætati; neſcio quo fato? inprimis infeſtas, catarrhi, qui tusſis moleſtiam excitabant, aut etiam in apoplexiam fortem, levioremvè deſinebant, obſervarentur; quin & adultus Autumnus indolentes genarum tumores Oedematoſos, tuſſem humidam, aſthma, in quibusdam febre intenſâ comitatum, & catarrhos ſuffocativos produceret, non adeo multi tamen hisce epidemicè, morbisvé aliis ſporadicè ægrotare deprehendebantur, tamq; otioſa alcyonia nobis notabantur, ut non leves ad nauſeam usque, aliquorum, quibus ex morboſo aliorum infortunio lucrum capere volupe eſt, querelæ ſubinde exaudirentur; cum interea, quæ lymphæ ſtagnanti debitam fluiditatem conciliare, abundantemque ex corpore eliminare valebant, medicamenta ſalutarem operam navarent.

Con-

Conſtitutio epidemica Berolinenſis A. 1696.

Dn. D. Guſtavi Caſimiri Gahrliep miſſa d. 25. Februarii An. 1697. Berolino Auguſtam Vindelicorum.

ANni 1695. menſis ultimus vario variatus Æthere, temperatum rigido miscuerat gelu. Hoc ipſo tenore, in gelu tamen adhuc quam calorem magis propenſo Januarius ſequentis Milleſimi, Sexcenteſimi nonageſimi ſexti anni initium, ſtylum Gregorianum ſi ſequaris ad 10. ejusdem usque perſeveravit, â $\frac{1}{10}$. ſt. Juliano ad ultimum ejusdem ſeu $\frac{22}{31}$. aêri uvido, pluviis ac nivibus quandoque intermixtis, paucis tantum ſparſim intercalatis diebus gelidis, ac paucioribus adhuc ſerenis, remiſſo ferè penè penitus frigore degelans, hyemis, aliàs ordinariæ hoc menſe, loco veris primordia ſubſtituens, integrum ſui dimenſum abſolvit.

Succesſit hinc Veris quaſi prænuncius Februarius, quem, ſi paucas noctes exceperis, aliquatenus gelidas, nonnullosque dies nubilos ac pluvioſos, ſerenitate atque amœnitate, prolectis etiam in hortis, meo quoque, floribus, Colchico, Croco vernali, & ſimilibus præcocibus, cum verè certantem, Majum potius, quàm Februarium dixiſſes.

Quem Martius excepit fridus, noctibus præſertim gelu rigentibus, ac diurnis nivibus, pluviis, & grandine quandoque, cum ſolis ſplendore ſed rariori alternantibus, florum ulteriorem proventum intercipientibus ad $\frac{17}{27}$. usque qui cum ſequentibus verno ſudo ac tepore gratus, hunc primũ anni quadrantem terminavit.

Venti uti in hoc, ſic in ſequentibus fuerunt pro Ætheris varietate varii, nec ullo ordine enumerandi.

Januarii morbi fuerunt præcipui, Febres ardentes ac malignæ diverſis ſymptomatis ſtipatæ, ac malignitatem, nunc hujus, nunc alterius generis exanthematis prodentes, præſertim variolis, epidemicè grasſantibus, partim malignis, & confluentibus,

partim benignis, quæ à ſubſequentibus poſtea morbillis exceptæ nonnunquam & petechiis mixtæ.

Februarii febres variæ, catarrhales, ardentes, malignæ etiam, petechiis & morbillis ſuſpectæ, ut & pleuritides nonnullæ fuerunt.

Martio menſe rariores fuêre febres, moleſte tamen ac quædam malignitatis non expertes: præterea & intermittentes nonnullæ, tertianæ potisſimum, raræ quartanæ. Ophthalmiæ denique & oculorum inflammationes, tam hoc, quàm præcedentibus & ſequentibus menſibus frequentes, contumaces valdè, ac quædam etiam periculoſæ. Defluxiones ut plurimum â capite ad partes ſubjacentes, pro cauſa agnoſcentes.

Febrium illarum epidemiarum occaſionem præter ætheris & aëris perpetuâ varietate turbati, varia contenta cum aëre hauſta, ac in corporibus continuâ illâ aêris mutatione, accedente diætæ nonnunquam inordinatæ vitiis, ſic vel aliter prædiſpoſitis, humores fermentando moventia & in orgasmum illum præter naturalem cientia, ſicq; nunc hâc nunc aliâ ratione exagitantia, atque ad ſeparationem & expulſionem particularum noxiarum ipſis communicatarum, ſed iisdem infeſtarum ſtimulantia. Qualia autem ſint illa miasmata, cujus naturæ, ſubſtantiæ, materiæ, formæ, quarumve qualitatum & accidentium, aut, ut cum modernis loquar, cujus configurationis, texturæ, motus, activitatis &c. determinare meam tranſcendit, ut ipſum Æther, ingenii mediocris, & ob ætatem quodammodo jam torpentis, ſphæram, hujusmodi ſubtilitatibus neutiquam, quadrantem.

Aprilis â primo die ſtyli Gregoriani aut 22. Martii Juliani paucisſimis ſparſim intercedentibus diebus pluviis uti $\frac{31}{10}$. Martii hujus circa veſperam, ac quibusdam ventoſis uti $\frac{5}{15}$, $\frac{8}{18}$, $\frac{9}{19}$, $\frac{10}{20}$, $\frac{13}{23}$. & ſequenti ad meridiem usque, omnes ferè â frigore nocturno, diurno verò tepore remittentes, ad æſtivum calorem paulatim & ſerenitatem transeuntes, æſtatem penè loco veris induxit.

Quo prope tenore Majus etiam, variato licet nonnihil & aucto dierum ab æſtivâ amœnitate deflectentium, frigidorum, turbi-

turbidorum, & pluvioſorum numero & ordine proceſſit ac tranſiit.

Junius magis fuit Majo & quotidie ferè, ſerenitate tamen nonnunquam ſed tranſitoria intercedente, pluvioſus & quandoque nimboſus.

Morbi menſe Aprili parci fuerunt, paucisq; funeſti, præter enim continuantes adhuc oculorum inflammationes illas contumaces, ſparſasque hinc inde febres, tam intermittentes, & inter eas & quartanas ſimplices & duplices, ſed raras, quàm continuas, imo & quasdam malignas eryſipelatodes, pleuriticas, & morbilloſas, vix alii occurrerunt hoc menſe morbi.

Majus paulo copioſiores morbos tulit, ſed epidemium nullum, niſi prædictas ſæpius ophthalmias & inflammationes oculorum, febresq; quas cum Aprili ferè communes ac convenientes habuit.

Junio Menſe, pauciores adhuc, ſcorbutum, præcedentibus quoque menſibus non rarum & veneream luem, ſororios illos, illam malignitatis pravæ, hunc pravitatis ſpurcæ, ſed ſub illius larvâ ſæpiùs latentis, ſtigmate notatos, nimis hic, proh! omni tempore frequentes, ſi demſeris, fuerunt.

Cum pauci hi, qui hoc trimeſtri fuerunt morbi, cum prioris trimeſtri morbis genio & moribus ferè convenerint, cauſæ quoque eædem aut parum diverſæ procul dubio eos produxerunt, inſolitus præſertim his locis hoc anni tempore calor æſtivus ferè; Quod verò rariores fuerint, aëris æquabilitas & perpetua ferè calori moderato juncta temperies, ſerenitas & amœnitas. Talis enim cum fuiſſet Aprilis, nec Majus ab eâ admodum deflecteret, paulo quidem plures, ſed ejuſdem ferè farinæ morbos aluit: Prædictos ſi exceperis, qui omnium hîc temporum dici merentur, ſicque ex parte endemii. Qui etiam Junio menſe magis, ob aëris majores turbas, frigusque cum cœlo pluvioſo quandoque recrudeſcens, illis affectibus præcipuè infeſtum malitiæ ſuæ & infamiæ notas exſeruerunt, ac Medicis proinde plus atque Chirurgis negotii faceſſerunt.

Julii initium turbido primâ die cœlo, tonitru ſecunda ſuperaddidit. Succedente æſtivo unius alteriusve diei æſtu, pluvias tandem ſudo ac tranquillo temperatoque aëri nonnunquam interſparſit ad Caniculæ uſque ortum, qui aliam aeri faciem frigidam procelloſam ac nimboſam induit, ſudo tamen ſequentibus diebus interpolatam, ac æſtu gratis ſubinde Eteſiis, ac pluviolis ſuavibus temperato emendatam.

Auguſtus Julio, variato tamen nonnihil mutationum tam aëris quam æſtus ordine, amœnitate ac temperamento reſpondit.

September 22. Aug. ſt. v. 1mo die mox procelloſo & nimboſo ab æſtivo aliquatenus calore, ſimulq; amœnitate præcedentium menſium gratia receſſit, atq; frequentiores aëris turbas, ventos, pluvias, temperamento præcedentium addidit.

Morbi menſe Julio, præteriti Junii morbos tam paucitate quam moribus æquarunt, propter affinitatem forte temperiei aëris. Niſi quod Catarrhi ac tuſſes ob repentinam cum Caniculâ ingruentem caloris æſtivi præcedentis in frigus, pluvias & nimbos mutationem, ac affectus alii ſcorbutici paulo frequentiores hoc menſe, quam præcedenti fuerint, pleuritides quoq; nonnullæ & anginæ ſatis frequentes â defluxionibus ſcorbuticis ortæ, valdè contumaces ac periculoſæ, eo præſertim ſymptomate, quod ut plurimum in tumorem grandem ac apoſtema tandem juncturam ac proceſſus maxillæ inferioris occupans, idque cum cruciatibus inſignibus, donec nimirum maturuerit ac internè ſpontè crepuerit, maxillam immobilem reddens, ſicq; oris apertionem ac cibi aſſumtionem plures dies præcluderent fame ferè pereundum fuerit affectis, deſierint. Quod tamen incommodum & periculum nonnulli impoſito maturè emplaſtro reſolvente & discutiente, ſicquè discuſſo tumore evaſerunt.

Cauſam hujus Symptomatis ſanè peculiaris, ſi quis præter communem omnium phlegmonum ac tumorum, affluxum nimirum & ſtagnationem incraſſati aerè prædicto frigido ac uvido ſanguinis, deſideraverit, ac cur juncturam illam potius quàm aliam

faciei

faciei aut colli partem affecerit? quæſierit & flagitarit è principiis mechanicis eruendam juxta hodiernam Medicinæ theoriam, hunc ad perſpicatiores me, nondum in his apicibus ſatis exercitato, & veterum adhuc placitis quadantenus inhærente, remittere cogor.

Auguſtus, ut & ex parte September ſequens, quasdam adhuc affectus ſervavit reliquias, in cæteris quoque Julio menſi morborum varietate ac febrium præter catarrhales nonnullas, raritate conformis.

September prædictis febres quasdam, etiam ardentes, asthmata, anginas, rariores tamen, inflammationes oculorum, aliaque ſimilia ſymptomata ſuperaddidit, aëris proculdubio abæſtivo fervore in auctumnale frigus & udum ætheris temperamentum jam degenerantis, ſoboles.

Octobris primum biduum Septembris æquavit exordium frigore, aëre turbido, ac pluviis, Alterum biduum ſudo ac temperate calido Æthere acceptum, ſequens triduum pluvii, vento frigido, ac aëre turbido incommodum, quatriduo tandem amœniori rurſus penſatum. Cæteri ad $\frac{10}{20}$. usque, vario cœlo, ſi frigus auctumnale, moderatum tamen exceperis, temperati, pruinâ nocturnâ ſequentis gelu nocturni prænuntiâ, hiemem præcocem minatâ, dubiam reliquis diebus ſerenitate ſatis ſtabulis ventis rarius pluvioſisque interpellatâ, cœli faciem, ac frigoris intenſioris aliqualem tandem metum fecerunt.

November à primo, excepto ſolum $\frac{27}{7}$, Octobris, qui totus undoſus, ad $\frac{5}{15}$. usque ſerenitate ac amœnitate aëris, Verni ferè commendabilis, frigore poſtea auctiori & intercalatis diebus nubilis ventoſis atque pluvioſis paulò inamœnior, temperatus tamen adhuc, hyemis exordium ſatis tolerabile, ad ipſum usque ſui finem effecit.

A Decembri non minus, quâ initium tolerabili, exceptus, ad $\frac{30}{10}$. Novembris usque ſerenum ac gelidum. Qui mutatâ facie nivem primam pluviis nonnullis intermixtam, ſequenti manè tulit, cui gelu poſtea, ad ipſum usque ſui ipſius & anni finem,

Q* 3 remiſ-

remisſius quidem nonnunquam ac nivibus paucis interpolatum continuans ſucceſſit.

Morbos October præter prædictam in guttur & Maxillæ junctur as febri catarrhali junctam, defluxionem, nondum planè deſævientem, Arthritidem vagam ſcorbuticam, Nephritim, Hypochondriacos quosdam affectus & ſcorbuticos aluit; Præterea diarrhæas nonnullas, parcas tamen, choleram: Dyſenteriæ verò, utut proventus hoc anno fructuum arboreorum ſatis fuerit,gulâ adhæc non otiante, oppido raræ, id quod admiratione non indignum.

November Pleuritides frequentiores, ut & affectus nonnullos hyſtericos, colicos, ſcorbuticos, oculorum inflammationes, catarrhos, tuſſes, & id genus alios, autumno frigido & pluvioſo, nimboſo & aliàs variato Ætheri debitos; Febres præterea catarrhales, continuas initio, mox accesſionibus & paroxyſmis interpellatas, in ardentes quoque quandoque easque malignas degenerantes induxit.

December præter enumeratos Hæmoptoën quandoque,etiam non præſente aut præcedente pleuritide, Rheumatismos, aliasque defluxiones varias, ſcorbutis nonnunquam mixtas prodidit.

Cauſas horum morborum & ſymptomatum eos ſtipantium, præter diætæ vitia,& obnoxiam hinc fortè aut ob nativitatis ſtigma, corporum ad recipiendas varias tum ab aëre frigido & humido autumnali, frigido vero & ſicco hyberno injurias, tum ab exorbitantibus animi pathematis moleſtias ac vicisſitudines prædiſpoſitorum diatheſin, indeque naſcentes humorum alterationes, fermentationes, ebulitiones, alias asſignare aut determinare vix auſim; Quod ſi verò quis certa quædam, ſed vix præcognita aut dignoscenda, nedum definienda Ætheris miasmata, occultis, ſed nunc in exilium actis, qualitatibus valde affinia, accuſare velit,huic haud difficulter aſtipulabor.

CÆSA-

CÆSAREO LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIÆ PRÆSIDI,

PER ILLUSTRI AC GENEROSO DOMINO,

DN. LUCÆ SCHRÖKKIO,

Sac. Cæſareæ Majeſtatis Archiatro, ejusq; Perſonæ Imperialis Medico, S. R. I. Nobili, Aulæ Cæſareæ, Palatii Lateranenſis, & Conſiſtorii Imperialis Comiti, Academiæ Patavinæ Recuperatorum Collegæ, ac Reip. Auguſtanæ Phyſico Ordinario.

PATRONO, AC FAUTORI MAGNO,

Salutem officioſam

Conradus Bertholdus Behrens.

CUm nullas unquam ab Illuſtri Generoſitate Tua literas accipiam, in quibus non ſubinde continuatione hiſtoriæ Epidemicæ ſemel cœptæ, hortaris; Tum imprimis ſingulare illud Societatem noſtram exornandi, ac medicam rem promovendi ſtudium, ex proximis luculenter apparet. Ego verò, quamvis hactenus urgentibus viris magnis, & quorum juſſa capeſſere fas eſt, Genealogicis edendis occupatus ſim, non tamen parerga hæc, tanto apud me loco ſunt, ut res, quibus totum me dedicavi, artis ſcilicet noſtræ, ſive apud ægros faciendæ, ſive ſcriptis illuſtrandæ iis poſtponam; Ac propterea multo citius Generoſa Tua magnificentia me officio meo defunctum vidiſſet, modo materia hiſtoriæ Epidemicæ conſignandæ apta ſe obtuliſſet.

2. Poſt ſolſtitium enim vernum anni elapſi, & luctuoſiſſimam patriæ noſtræ variolarum luem, vix cum media æſtate deferveſcentem,

ſcentem, quin adhuc ſporadice graſſantem, parum dein ea æſtate circa morbos accidit, quod quidem epidemici nomen mereri,aut ſcriptioni anſam ſuppeditare poſſet; Neque enim quod unus atque alter inordinata diæta uſus, animique affectibus abreptus, tertiana ſeu duplici ſeu ſimplici, colico dolore, vel ſi ſexum attendas hyſterico corripiatur,hic ſanguinem ſpuat, iſtum calculus torqueat, hypochondriaci aere nubilo, & circa ſolſtitia magis angantur, alius alio modo laboret, Epidemium ſtatim eſt, ſi quidem nec adeo multi eodem tempore, & ex cauſa communi uno dictorum morborum affligebantur. Pleuritides quidem nothæ, & peripneumoniæ pituitoſæ uti apud nos omnium temporum morbi ſunt, ita & ſubinde iis quidam tam adultæ quam minoris ætatis decumbunt, verum nec illæ ſingulari aliquo ſymptomate, ceu vulgo in conſtitutionibus Epidemiis fieri ſolet, ſtipatæ erant, nec cauſæ alicujus univerſalitas accuſari poterat, inter ſporadicos affectus tum potius numerandæ.

3. Illud vero forte huc referri poſſet, quod mulieribus, quales ego intra duorum circiter menſium ſpatium non paucas novi, circa æſtatis declinationem frequentes effluxus eſſent, cum menſibus perduos tresve circuitus ſubſiſtentibus, & nauſea quadam comitante, ut & aliquali ventris intumeſcentia ſuperveniente, gravidas ſe arbitrarentur,poſtea vero obortis derepente dorſi lumborumque doloribus, parturientium haut abſimilibus, cum maxima anxietate, hyſtericaque ſyncope, grumi ſanguinis enormes, maſſula informis, ſubſtantiam modo veſicalem, modo pinguedinem membranoſam referens, in medio tamen cava, humoremque mephitin olentem continens, excideret, ac ſanguis primo fœtidus, grumoſus, dein vero floridus in magna copia excerneretur, & ægræ, veluti puerperæ, per aliquot ſeptimanas lecto affixæ decumberent, donec ſenſim reſtitutæ, priſtinæ ſanitati redderentur. Forte autem quis dubitaret, an circa generationis & pariendi negotium epidemici quippiam accidere poſſet, egoque ipſe primo anceps hæſi: Cum vero annum hujus ſeculi octuageſimum

ſimum quintum gravidis valde noxium & perniciosum exſtitiſſe, & haut abſimiles abortus proveniſſe diverſis in locis, Excellentiſſimi Viri *Hannæus* & *Müllerus*, in decuria ſecunda, anno quarto & ſexto miſcellaneorum noſtrorum, notarint, expedita res eſt, nec video quo pacto & effluxus ejusmodi Epidemice contingere poſſe quispiam negare poſſet; Ab aëre vero ſanguineam maſſam concitante eosdem dependiſſe non arbitror, namque eo modo & alios ejusmodi fermentativos effectus, diarrhœas ſcilicet contagioſas & dyſenterias habuiſſemus, de quibus tamen illo autumno vix quippiam apud nos auditum, ſiquidem unum atque alterum junioris ætatis viridia dejicientem, aut colicas quasdam adultorum excretiones exceperis. Nec malum cibum potumque, quamvis alias ad conſtitutiones morborum epidemias ſuum ſymbolum conferant, hic quippiam attuliſſe opiner, alterius enim ſexus tantum labes erat, & perſonarum in ſtatu certo conſtitutarum. Arbitror vero ejusmodi mulieres, individuali, ſi ita loqui liceat, ſua corporis maſſæque ſanguineæ conſtitutione ad effectus hujusmodi concurriſſe. Cum enim pleræque illarum circa tempus vernum febriles inſultus perpeſſæ fuiſſent, ac ab eo tempore ventriculi imbecillitate laborarent, hinc maſſa ſanguinea nondum debite raſtaurata, nec ſpiritus animales vigoroſos ſuppeditante, ovula quoque muliebria debite conſtituta eſſe non potuerunt, ut ea propter, quamvis à ſemine virili fœcundata, & ad uterum promota, tamen contentorum ſtaminumque expanſionem pro corpuſculo fœtus ſenſim effigurando, adipiſci non potuerint, ſed in informes maſſulas excreverint, ac mora putredinem contrahentia partes uterinas ad excretionem ejusmodi & effluxus ſtimularint, conferente ſymbolum ſuum ſanguine matris ichoroſo & acriori. Rem certe ita ſe habuiſſe, vel inde palam evadit, quod quædam eo malo affectarum in cachexias lethales delaberentur, aliis cum tempore ad ſtatum naturalem devenientibus. Cum vero debilis ejusmodi conſtitutio à cauſa communi, febribus ſcilicet vernalibus dependerit, hinc quoque ratio epidemia effluxuum

xuum magis pateſcit. Uti enim recte obſervat Illuſtris *Ramazzinus* in Diſſertatione prima, Epidemii morbi non conſtitutionum præſentium, ſed præcedentium producta ſunt.

4. Et hæc quidem ante ſolſtitium hyemale; Illo vero ingruente, ac aëre magis boreali exiſtente, juniores, qui circa æquinoctium vernale variolis laboraverant, maxime infeſtabant tuſſes acres & convulſivæ, peripneumoniæ, febresque forte eandem ob rationem, quod digeſtione ſcilicet ab eo tempore imbecilliori exiſtente, ſenſim ſenſimque exhalantibus ſcilicet per æſtatem partibus tenuioribus multa viſcida ac acris pituita in præcordiis ſe accumularit, & ſuperveniente aëre boreali, acorem contraxerit, ſimilique modo ſanguinem infecerit, ut dein cuncta hæc quaſi in peripneumonias & pleuritides nothas, aut quoque ſimplices diaphragmatis irritationes, quarum producta convulſivæ tuſſes ſunt, collimarent. Atque uti in tuſſi nihil magis conducebat ac lenientia, acrimoniamque demulcentia, ita quoque plurimi laxativorum imprimis beneficio in integrum reſtituebantur, non pauci tamen convulſionibus ſupervenientibus ante primum ſeptendium ſuffocabantur.

5. In Adultis vero eo tempore præ cœteris quoq; affligebant peripneumoniæ, pleuritides, phthiſes, arthritides vagæ. Peripneumoniæ, pleuritidesque, poſt ſolſtitium hybernum in majori copia, pituitoſæ magis, ac tunc quidem ſenibus maxime lethales. Incipiebant cum dolore ventriculi tenſivo, dorſi quoque ac cordis anguſtiis. In quibusdam pleuritide notha decumbentibus, & quibus alias hypochondrii ſiniſtri dolores moleſti erant, diarrhæa quædam ſeorſa, ramentis interdum ſanguineis comitata, cum levamine ſuperveniebat.

6. Phthiſes quidem omnium annorum circa autumnum morbi ſunt, tum tamen vitio magis præcordiorum exiſtere videbantur, cum eorundem, hypochondriique inprimis ſiniſtri dolores frequenter concurrerent, flatulentiæ vomitusque æruginoſi, nec ſputum cruentum eſſet, quod ipſum tamen, ſiquidem phthiſes

haz

hæ primario à pulmonum ulcere dependiſſent, continuo cruentum eſſe debuiſſet. Non autem novum, dari phthiſicos toto morbi decurſu nihil omnino cruoris ejicientes, notavitque poſt alios id anno nono Decuriæ primæ miſcellaneorum noſtrum Excellentiſſ. *Dn. D. Scharfius* in juvene phthiſi ex ſputo ſenſim poſt nimium opiatorum uſum ſuppreſſo, exemplo licet huc non admodum quadrante illud tamen, quod volo, abunde probante. *Zacutus Luſitanus* ejuſmodi phthiſes incruentas Aſthmaticas vocat, quæ ipſa tamen denotatio apud ægros noſtros locum non invenit, non enim memini quoſdam ex iis Aſthmate ſimul laboraſſe, nec in iis qui forte obierunt, Vomicas ſimul adfuiſſe ſuſpicor. Phthiſes enim noſtræ pleræque vel ex catarrhis exiſtebant, vel ab humoribus in præcordiis corroſivam ferè aciditatem contrahentibus, ſimilique qualitate ſerum ſanguinis, ſputi materiam, imbuentibus, dependebant. Hinc etiam in non uno ſputa æruginoſa notabantur, in aliis etiam bilioſa; Non tamen adeò ſemper lethales erant, quin aliquot ab omnibus pro deploratis habitos, ſolo lactis caprilli potu, utpote optimo & nunquam ſatis laudato corroſivam ejusmodi ſuccorum ſanguinisq; acrimoniam corrigente, partim reſtitui, partim adhuc ſervo, cum reliqua auxilia acori oppoſita, modo ignea ſuâ volatilitate febrem comitem augerent, modo ſalinis ſpiculis tuſſim magis irritarent, decocta autem pectoralia tonum ventriculi admodum laxarent, & ægris appetitum omnem auferrent, Lac vero ipſum, methodice tamen uſurpatum, notante id ſimul Illuſtri *Wepfero*, medico quondam nulli ſecundo, in Epiſtola ad Verzaſcham, hypochondria emendet, febri lentæ reſiſtat, habitum firmiorem, colorem nitidiorem, viresque robuſtiores conciliet, quin novos plane homines efformet, methodice dico uſurpatum, namque in bilioſis complexionibus, aut ructibus jam exiſtentibus acidis aſſumptum, per Vomitum inſtar materiæ caſeoſæ rejectum vidi, quique in prandio piſces, aut alios cibos inconvenientes ſubjungebant, iis febris de nocte augebatur.

7. In febribus tertianis quartanisque, quæ tamen admodum paucæ, magis ac alias inſignis dorſi dolor notabatur, & vomitus in paroxyſmis moleſti erant. Quartanæ tamen non admodum rebelles exiſtebant, & aliquot vulgariſſima methodo, & remediis fere domeſticis absque corticis peruviani uſu fugavi.

8. Arthritides autem vagæ præludia erant ſcorbuti cum novo anno ſecuturi. Dolores modo totum corpus corripiebant, de membro in membrum, aura citius, deſilientes, in quibusdam etiam tubercula ſubito erumpebant, mox iterum evaneſcentia, cum ſubſequente leviore paralyſi. Inter conſueta contra hunc morbum remedia mixturam ſimplicem ſatis laudare nequeo, quæ uti alias divinum remedium in plurimis morbis exiſtit, ita & hic debita cum circumſpectione uſurpata, nunquam me quod ſciam fefellit.

9. Cum novo vero anno aër, rariſſimo valde, nec ſenibus obſervato exemplo, plane æſtivus tepidus ac humidus ultra duos menſes conſtanter perſtitit, ita ut ne pruina quidem noctu terras obtegeret, & ranæ coaxare inciperent. Sub ipſum æquinoctii tempus nix iterum & hyems per aliquot ſeptimanas valde aſpera, unde & morbi tum majori numero ingruebant, ceu fieri conſuevit temporibus anni debitam ſuam conſtitutionem non ſervantibus. Ex iis vero erant Apoplexiæ, defluxiones, Febres varii generis, cachexiæ, ſcorbutus.

10. Apoplexiæ, non ſenibus tantum, quorum alias morbus eſt, ſed & iis, qui vegetæ adhuc ætatis, contingebant; Ægri ſubito animo linqui videbantur, quibusdam per ſomnum obveniebat malum. Non tamen adeo lethales erant, ſed lympha nervoſarum partium obſtructionem extravaſatione ſua cauſante, ſeu ope ſudoriferorum volatilium, ſeu quoque propter febrim interdum una ſupervenientem reſoluta, inque motum iterum comitata, circa diem octavum plerumque terminabantur, absq; remanente paralyſi. Quibusdam rubedo in parte quapiam externa, altero ab inſultu die ſuperveniebat, quæ tamen topicis reſolventibus facile

cile cedebat. Nec tamen omnes qui ſubito ita interibant apoplexia proprie dicta extinctos opiner. Quidam non infimæ ſortis vix trigeſimum ætatis annum excedens, & ex frequentiori eryſipelate ſiniſtrum pedem tumidiorem gerens, per octiduum de gravitate cordis ac oppreſſione ejusdem, ut & punctione in latere dextro querebatur, cui ut levamen daret, venam in brachio aperit, ſanguine nimis largiter educto. Altero veſperi inter choreas ſubito animo defecit, ſtertit & dicto citius exſtinguitur, cadaver mane apertum, & quantum in tumultuario iſto caſu licuit, perveſtigatum, viſcera partesque omnes, præterquam pulmones ſanas retulit. Ex his enim lobus dexter undiq; annatus, & parenchyma ejusdem per transverſum diſſectum, abſceſſibus ſinuoſis obſeſſum ſe præbuit, haut abſimilem in modum, quem notarunt in miſcellaneis noſtris Excellentiſſimi Viri, & quidem Decade prima, Anno ſecundo *Dn. Wincler us.* Decade ſecunda, Anno octavo, *Dn. Dolæus* & Anno decimo, *Dn. Hartmannus.* Præterea attactu diffluebat pulmo, nigriorque erat, ut adeo ſanguis per choreas ejuſmodi concitatior redditus, per illum pulmonis lobum, juxta proportionem motus acquiſitam, moveri non potuerit, atq; hinc in dextro cordis ventriculo, in quo magna ejus grumeſcentis, copia exiſtebat, ſufflaminatus fuerit, illeque quaſi ſyncope correptus, momento citius exſpirârit. Nulla interim in cute livoris macula, aut ſanguinis ex naribus, ore vel auribus eruptio, eoque modo pleroſque exſtinctos arbitror, qui circa æquinoctium illud paſſim ſubitanea morte obibant; Vix octiduo poſt, alius ſubito inter eundem in platea exſpirabat, veſperi, ſexagenarius fere, & colicis doloribus obnoxius. Animo ſenſim defeciſſe, & ſe deficientem de momento in momentum percepiſſe ſupervenientes notarunt. Poſt mortem pars illa ſiniſtri lateris à collo ad coſtarum notharum extremitatem livida deprehenſa, quod etiam ſanguinis in corde & vicina regione grumeſcentiam arguit.

11. Febres varii generis erant ſine dubio juxta temperamentorum, conſtitutionumque in individuis varietates ita diſcre-

pantes. Aliquibus ephemeræ, ſed adhuc ſemel poſt unum alterumve diem repetentes. Quædam primis diebus intermittentes erant, & remittere videbantur, dein vero evadebant continuæ. Verè verò intermittentes, quo magis vernum tempus appropinquabat, eo minori numero. Quæ vero primo ſtatim inſultu continuæ apparebant, in iis modo calor modo frigus, de cœtero acutæ valde, cum dolore nuchæ invadentes, & levi delirio primis ſtatim diebus, circa diem nonum pleræque ſeu ad ſalutem, ſeu ad mortem terminabantur. In quibusdam petechiæ apparebant, quas à malignitate ſcorbutica haut erronee quispiam deduxerit. Aliis vermes in principio, præcedentibus magnis cordis anguſtiis, & comitante delirio proveniebant, quorum tamen aliquot, quamvis ætate pro vectos, ſervatos memini, cum alias in malignis pro peſſimo ſigno vermium in principio excretio habeatur. Quorum vero ſanguis per venam ſectam eductus in ſuperficie inſtar pultis albæ concreſcebat, iis quamvis in principio nulla pleuritica, aliave pectoris affecti ſymptomata adeſſent, tamen circa ſeptimum calore remittente tuſſis & phlegmatum expectoratio ſuperveniebat. Malignitas vero major, quo magis ad æquinoctium accedebant. Quibusdam in locis adeo acutæ & contagioſæ, ut ægros altero die obiiſſe, ſuperveniente puſtula magna & nigra in femorum altero fama referret. Alio in loco junioribus bubonum in inguinibus tumor ſuperveniebat. Quidam circa diem octavum melius habentes, & ſanorum ſimillimis inprimis quibus urina poſt quartum diem apparebat citrina, circa duodecimum maligne relabebantur, maximo cum delirio, & generis nervoſi ſymptomatibus, in quibus deſperata res erat. Video hoc ipſum ab Excellentiſſimo *Ridlino*, Anno primo Linearum medicarum, vocari, Febrium malignarum inducias, nec ineleganter, noſtri tamen ægri in medicamentorum uſu continuabant, & nihilominus cum fœtore redibat malignitas. Alii, qui videbantur reſtituti, levi circa res non naturales commiſſo errore recidebant. Certa vero methodo omnes ii, qui continuo ægrotabant, tractari non

pote-

poterant, citius vero evadebant, qui temperato tam medicamentorum, quam aliorum rerum regimine tractabantur, inprimis vero acidorum medicamentorum uſui, ſi quidem pectoris conſtitutio eadem concedat, facile cedebant.

12. Defluxiones, neque enim vox adeo abſurda ſemper, ut non interdum retineri queat, cum catarrhorum in externis partibus deſcenſus omnino accidat, & evidenti exemplo à Generoſa T. Magnif. anno tertio, decuriæ ſecundæ Miſcellaneorum noſtrorum probatus, & à me quoque circa initium februarii, in quodam Societatis Jeſu Profeſſore obſervatus, cui poſt acerbum ſcapulæ ſiniſtræ dolorem juxta tractum ſpinæ dorſi humor ſenſibiliter deorſum ruebat, ad os ſacrum usque, ubi per aliquot dies ſubſtitit. Exin tam diaphoreticis internis quam topicis reſolutus quaſi, ſeu potius mobilis factus, per femur iſtius lateris & pedem ad plantam usque deſcendit, de nocte magis affligens, donec tandem remediis convenientibus plane diſcuteretur. Defluxiones inquam, magno numero circa id tempus occurrebant, ad oculos, aures, maxillas, uvulam, cum ejusdem & faucium eroſione interdum, ad pectus, ſcapulas, & quorſum non. Interdum ſubito, ut ita loquar recedebant, calore aliquo febrili & laſſitudine per octiduum ſubſequente, in quibusdam vero membrorum contractura, aliisque latentis ſcorbuti ſymptomatibus. Imprimis quoque frequens humorum ſeroſorum ad ſiniſtrum ſcrotum decubitus, præcedente quadam quaſi horripilatione, ſiniſtri hypochondrii dolore, & in inguine tenſione. Ad hydroceles vero pertinebant, hydragogisq; internis, & topicis his in caſibus conſuetis curabantur.

13. Cachexiæ pedumq; tumores imprimis circa æquinoctium vernum notabantur, præſertim in iis, qui Aſthmati & catarrhis obnoxii erant. In plerisque cum diminuta urinæ excretione, eaque modo viſcidum & album, modo rubrum ſedimentum referente. Etiam in puerperis quibusdam obſervatum hoc malum, quibus alias nihilominus lochia rite fluebant. Cauſa vero imminutæ hujus

hujus excretionis, cum nulla circa veſicæ regionem gravitas deprehenderetur, hinc in maſſa potiùs ſero-ſanguinea nimis viſcoſa & tenaciori quærenda, cui e. m curatio conſentit, namque ægri â nullis remediis melius habe. nt, quam ab attenuantibus incidentibusque, ſalibus ſcilicet diureticis fixis cum volatilibus combinatis.

14. Reſtat ſcorbutus qui ipſe quamvis Endemium apud nos malum ſit, non memini tamen intra aliquot annorum ſpatium, adeo frequentem exſtitiſſe, ac poſt ſolſtitium hyemale. Non quidem me fugit, prudentes medicos interdum ejusmodi affectus, quorum genuinas appellationes ac cauſas ægri aut horrent, aut propter terminorum artis ſubtilitatem capere nequeunt, ſcorbuti nomine efferre, nec minus & illud commune dicterium me latet, ſcorbutum eſſe aſylum ignorantiæ medicæ, plurimosque affectus, quorum nomine eum incuſamus, vel morborum fi entium nullumque adhuc certum typum adeptorum effecta eſſe, vel etiam infelicies reliquias exiſtere morbi alicujus nondum penitus deſtructi, à quibus ſanguis & cœteri humores contaminentur, ceu utrumque recte animadvertit *Sydenhammius*. Cum tamen ſuperioris ævi medicis placuerit ejusmodi dyſcraſiæ maſſæ ſero ſanguineæ, in qua partes nitro ſulphureæ cum quadam viſcoſitate, præ cœteris magis exaltatæ, & ſpiritus vitales (utor termino comuni) ſimul depreſſæ exiſtant, ſcorbuti nomen imponere, & verba uſu valeant, ceu nummi, hinc quoq; præſente ejusmodi ſanguinis ſtatu, ac ſymptomatibus ab eodem dependentibus, voce hac uti nolle, neſcio quæ animi ſingularis opinio exiſteret. Et certe non apud adultos ſolum, ſed & qui junioris adhuc ætatis erant, & in infantia conſtituti, frequentia ejus generis ſymptomata notabantur. Morbillorum enim radices haut incommode quis in diatheſi ſcorbutica quæſiverit, in aliis laſſitudines, hæmorrhagiæ, qualem inſignem in puella octo annorum deprehendi, quam ſuppresſam maculæ magnæ ſanguineæ in pectore & pedibus ſequebantur, cum vermium excretione. Supervenit dein brachiorum pedumq;

dumq; contractura, & horum circa veſperam intumeſcentia; In Adultis vero non modo morbis ſupra enumeratis comitem ſe adjungebat ſcorbutus, ſed & inſuper aliis ſymptomatibus moleſtus erat. Hinc frequentes de laſſitudine cum appetitu proſtrato, ſudoribus nimiis, ptyaliſmo, doloribus membrorum nocturnis, immobilitate & contracturis querelæ, alii tuberculis infeſtabantur, maculisque, quidam vero tantum, quando in lecto incaleſcerent, gingivæ plurimis ſanguinolentæ, & in iis qui alias per totam vitam nec quicquam de ſcorbuto perceperant, quique diætæ malum hoc cauſanti non aſſueti erant. Aliis phlogoſes eryſipelatoſæ in facie partibusq; externis, quibus ceſſantibus punctiones in præcordiis cum febre erratica ſuperveniebant, phthiſin minantes, niſi præventum fuiſſet. Singulare in vitriario quodam, alias arthritidi ſcorbutica obnoxio, linguæ ſymptoma initio hujus menſis deprehendi. Huic cum per aliquot dies ptyaliſmus præceſſiſſet, ſubito palpitatio tremula apicis linguæ cum aphonia ſupervenit, ſectione venæ raninæ ſublata. Exemplo *Auguſtini Thönneri* ſymptoma hoc adſcorbutum refero, qui haut abſimilem linguæ convulſionem, in quodam arthritide ſcorbutica laborante obſervavit. Ex ſola certe lingua excoriata, puſtulisq; in eadem valde dolentibus latentis ſcorbuti indicia deſumpſit Excellentiſſ. *Ridlinus*, Linearum medicarum Anno primo, medela opinionem comprobante. Ad ſcorbuticam quoq; claſſem ſymptomata à ſpirituum defectu exiſtentia referas, uti vertigines, oculorum caligines, lipothymias, melancholias, ſive illis inordinatæ diata, animiq; alterationes progreſſæ, ſive in altero ſexu menſes ſuppreſſi & graviditas anſam darent. Denique nec illius obliviſcendum arbitror, nullo anno majores de ventriculi imbecillitate querelas apud illos fuiſſe, quibus ex ſui cœtus inſtituto tempore quadrageſimæ piſcium eſus incumbit, quam digeſtionis debilitatem, an ad ſpirituum propter diatheſin ſcorbuticam defectum, & fermentum ventriculi proin non ſatis exaltatum recte referam, penes alios judicium eſto. In curatione vero ſymptomatum ſcorbuticorum

illud imprimis magni momenti deprehendi, cujus etiam in aureis ſuis obſervationibus meminit Illuſtris *Pechlinus* acidiuſculos liquores, amaritudine balſamica delibutos palmam obtinere. Siquidem ſi quopiam in morbo, certe in ſcorbuto ebullitionis tempora, à reliquo ejus motu, maſſæque ſero ſanguineæ ſtatu probè dignoſcenda, & medicamenta juxta varianda.

15. Et hæc quidem de conſtitutione morborum apud nos à ſolſtitio æſtivo anni ſuperioris communicare potui; Non quidem talia ſunt, quæ ab aliis conſignari non potuiſſent, ſed quorum continuationem à me fieri poſſe Illuſtris T. Magnif. cenſuit, ego vero maxime vellem. Quod ſuper eſt, neque enim ulterius progredi termini Epiſtolares patiuntur, Te, Magnifice Domine Præſes, ut in præſidium ac incrementum artis ſocietatisque noſtræ, quin & totius Reip. literariæ in multos annos quam feliciſſime ſuperſtitem Deus ſervet, ex animo voveo, & nemo non ex ſocietate mecum, quo ſummas ingenii dotes, atque elegans imprimis maximeque ſubactum judicium practicum in lectiſſimis ſcholiis ulterius demirari liceat. Ipſe ego profecto tota vita mihi gratulabor, quod ILLUSTRI SCHRÖCKIO PRÆSIDE, eam felicitatem nactus ſim, quâ in SOCIETATEM LEOPOLDINAM recepto, impoſterum cum Exercitatiſſimis in arte viris conferendi occaſio mihi ſuppeditetur. Scripſi Hildeſii d. XXVIII. Aprilis Anni CIↃ IↃC LXXXXVI.

AD

AD

DN. JOHANNEM PAULUM WURFBAINIUM

Archiatrum & Comitem Palatinum Cæſarium, Reip. Norimbergenſis Phyſicum, Academiæ Naturæ Curioſorum Ephemeridum Directorem.

EPISTOLA

Conradi Bertholdi Behrens.

ILLUSTRIS AC GENEROSE DOMINE, PATRONE COLENDISSIME.

NAturalis Philoſophia, uti primario corporum omnium, ſive ſub ſenſus cadant, ſive ſenſus ſubterfugiant, naturam & affectiones ſcrutatur, ita & dein earum ſubſtantiarum, quæ corporibus oppoſitæ ſunt, notitiam uſurpat. Hinc duæ ejus partes reſultant, phyſica ſcilicet, quæ corporea reſpicit, & pneumatica, quæ incorporea. Pneumaticam doctrinam hactenus partim ſcholæ Philoſophorum metaphyſicæ, partim Theologicæ ſibi vendicarunt, à Phyſicis vero, ſeu quod idem eſt, Naturæ Curioſis neglecta eſt, utpote terminis obſcuris, ſpinoſisque & contortis quæſtionibus involuta. Non quidem metaphyſicæ ſpirituum conſideratio denegari poteſt, ſiquidem id eatenus inſtituat, quatenus ſunt entia, aut ſubſtantiæ, ſeu juxta prædicata communisſima. Cum vero ultra nominalem prædicationem, ſeu terminorum explicationem ſe non extendat metaphyſica, utique differentiæ, attributa, operationes, aliaque quæ de ſpiritibus, absque quidem lumine fidei, & ſola ratione cognoſci poſſunt ac debent

 (ita

(ita tamen ut intellectus noſter non exiſtat menſura rerum Spiritualium, aut divinitatis terminus) ad aliam ſcientiam pertinebunt, quam ipſam ſive partem Philoſophiæ Naturalis vocaveris, ſeu quoque peculiarem ſub pneumaticæ nomine conſtituas, perinde erit.

Hæc vero ipſa eſt, cujus gratia Te imprimis, *Illuſtris Domine Wurffbaini, Director Societatis noſtræ Meritisſime*, compello. Cum enim propoſuerim mihi hanc ipſam ſcientiam in uſum medicum, juxta leges & normam Academiæ Noſtræ, publico ſcripto, ſynthetica methodo proponere, nec me fugiat, quam arduum ſit publicæ cenſuræ quippiam ſubjicere, illa præſertim de materia, quæ à paucis (ceu ipſe in poſtremis Tuis ad me innuis) tractata eſt; Hinc neceſſarium duxi per Te, Illuſtres atque Excellentisſimos Dnn. Collegas ante ſuper hoc negotium conſulere, ut dignentur, etiam publicæ mentem ſuam de propoſito meo communicare, quo labor hic methodo Societatis, iſt eſt maxime curioſa, orbi erudito ſiſtatur.

De utilitate quidem tractationis neminem dubitaturum arbitror. Medico certe conſideratio ejusdem negligenda minime eſt, ut quid periaptis, characteribus, figuris certisque idiotismis, à quorum etiam uſu prudentes & in autoritate conſtituti Viri interdum non abhorrent, ſubſit, quomodo cum ſtigmatibus magorum res ſe habent, nec minus & morborum melancholicorum, obſeſſorum, & incantamentorum naturam, accurate cognoſcat. Præterea curioſitas imperfecta fugitiva & fragilis, non eſſe ſollicitum de ipſo curioſitatis domicilio, ejusque præprimis inhabitatore & directore, ceu recte judicat Excellentisſimus Societatis noſtræ Theſeus alter, *Samuel Ledelius*, Anno nono, Decuriæ ſecundæ Miſcellaneorum. Quin neceſſarium eſt, hoc præſertim tempore, quo ii, qui rerum naturalium inveſtigationi totos ſe applicant, à rerum divinarum contemplatione ita deflectere communiter præſumuntur, ac ſi de iisdem parùm chriſtianè ſentiant.

Qua-

Quapropter, *Illuſtris ac Generoſe Domine Wurffbaini*, ſiquidem Tibi e re artis ac Societatis noſtræ videbitur, ut petito meo locum des, quæſo inſeras hanc Epiſtolam futuro anno miſcellaneorum noſtrorum, quo ad ſingulorum Dnn. Collegarum notitiam deſiderium meum pertineat. Ipſe interea omni ope annitar, ut exſpectationi *Ill. ac Generoſi Dn. Præſidis*, Tuæque reſpondeam. Vale, *Vir Excellentisſime*, & inter plurimos Tui, in locis remotisſimis, cultores, & me non poſtremum numerare perge.

Scripſi Hildeſii XVI. Febr. 1697.

OBSERVATIO
PAULI BOCCONI,
Circa nonnullas Plantas marinas imperfectas, uti Fucos, Corallinas, Zoophyta, Fungos, & ſimiles, earumque Originem.

ILLUSTRI ET MAGNIFICO

DN. LUCÆ SCHRÖCKIO,

Medicinæ Doctori, & Academiæ Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Præſidi.

EXcellens, quod ſingulari Virtuti Tuæ eſt impoſitum, Præſidium, ut cedro dignis tantorum Eruditorum Operibus invigilares, magnam de dignitate Tua & ſcientia æſtimationem mihi imprimit, inque laudes Tuas obſequioſe ut condeſcendam, permovet, quas aſſiduis & virtuoſis operis Tibi conciliaſti. Unde Clariſſimo Nomini Tuo præſentem Obſervationem, circa Originem & primam impreſſionem Plantarum marinarum, inſcribo, atque ſimul debilitatem meam benignæ excuſatam ut habeas, neque exiguum hoc teſtimonium mei adfectus, quo Virtutem Tuam veneror, ſuſcipere dedigneris, rogito. Uratislaviæ d. 15. Julii An. 1696.

Illuſtriſſimæ Tuæ Dominationis

humil. & devot. ſervus

Paulus, nunc Sylvius Bocconus,
Monachus Ciſtercienſis.

Unctuo-

UNctuoſitas quæ eſt in mari & terræ ſuperficie, Seminis ſæpe vices obit in productionibus Marinis, & quibusdam Fungis terreſtribus; cujus Unctuoſitatis impreſſio ubi corpori alicui ſub aqua marina poſito vel pronato ſe adglutinaverit, plantam aliquam imperfectam, qualis eſt Fucus, Corallina &c. vel alias Productiones, itidem imperfectas, & naturæ Zoophytorum ſimiles, propter aptorum vaſorum & convenientium organorum defectum generat; quæ organa in Plantis perfectis jam à natura fuerunt delineata, ubi ſubſtantia mixti, & partium ſimilarium disſimilariumque plantæ, in lactis forma à radice ad capſulam vel receptaculum ſeminis fuit transmiſſa. Præterea omnia Plantarum ſemina ſunt repleta aut irrigata quadam Viscoſitate, vel oleoſitate, quæ non tantum receptioni, ſed etiam extenſioni & incubationi parvi embryonis, qui in capſula ſeminis fuit depoſitus, eſt deſtinata, quod ſemen volatilibus ſpiritibus aſſociatum aut refertum, ut univerſale agens officio fungitur conglutinandi, disſolvendi, & motum impertiendi, quem vitam in Plantis & Animalibus vocamus. Atque hic motus & vita plus minusve noſtris ſenſibus patent, prout magis vel minus perfecta exſiſtit organorum ſtructura. Hæc ipſa Unctuoſitas, quæ ſupra terram reperitur, ſeminis etiam loco eſt in Fungorum generatione, qui ſub imperfectis Plantis continentur & numerantur. Et illi qui Fungos principium ſuum ex Nitro habere ſtatuunt, à naturæ mechaniſmo non aberrant, cum Terræ Nitrum minime ſit ſpoliatum aut deſtituatur iſtâ Unctuoſitate vel oleoſitate, quæ in omnium Plantarum ſemine invenitur. Si in natura aliquæ Plantæ ex terra producantur per atomorum aggregationem, quæ ſunt & diſponuntur ac colliguntur in aliquo globo, abſque eo, quod ab utero aliquo prolifero plantæ dependeant, credere id ſaltem licebit in Plantis, quæ ſub aqua marina naſcuntur, ut & in Fungis, quia facilius mente concipitur ac reperitur ſenſibus hæc atomorum unio & collectio, quibusdam humidis temporum conſtitutionibus, in maris & terræ unctuoſa ſubſtantia, quàm in ato-

mis

mis & ſiccis terræ ſalibus, quæ ordinariè corpus aliquod molle cum vaſis & organis non poſſùnt efformare ſine præcedente viſcoſo utero, ex fibris generis vel naturæ animalis & vegetabilis delineato. Et quis in defenſionem ac favorem Plantarum marinarum & Fuçorum poterit decidere, an maris in Unctuoſitate natura ſemen talium Plantarum imperfectarum repoſuerit, quod oculis noſtris eſt abſconditum? Quis diſputare audebit, quod Plantæ marinæ Seminis aliquod genus ex ſe habeant? Quis ſcit, & quis determinabit, an illud Semen ab aliis Vegetabilium Seminibus ſolùm quoad particularem figuram differat? ſiquidem corpus Seminis in Plantis perfectis figuræ eſt elevatæ, in Plantis autem marinis & Fungis figuræ, ut mihi videtur, compreſſæ, complanatæ & flexilis, quæ eſt illa prænominata Unctuoſitas, quæ uteri & ſeminis officium in marinis Plantis absque aliquibus Fungis exſequitur; Unde ad inveniendum Semen proliferum in iſtis Plantis, & Productionibus in fundo maris naſcentibus, ut & Fungis ſupra terram creſcentibus, non mihi illud imaginari vel deprehendere poſſum in alio loco, niſi confuſum & dilatatum in iſta Unctuoſitate, quæ comparatur cum ſubſtantia unctuoſa quarandam Plantarum, qualis in quibusdam ſpeciebus Sempervivi, Aloës, Opuntiæ obſervatur, quæ progerminant, ſi folium earum aut ramulus terræ inſeratur. Inſuper in genere Anthipathes aut Coralii nigri Dioſcor. ſemper duas ſubſtantias obſervo, unam ligneam, quæ baſis loco inſervit, & omnem productionem nigram ſuſtinet, ramoſa, fragilis, ut Bitumen aut Gagates induratus, alteram quæ eſt ipſamet ſubſtantia bituminoſa, gummoſa, nigra, & ramoſa, quæ ſub nomine Anthipathes innotuit, & quæ magnam affinitatem habet cum materia terræ unctuoſa & bituminoſa; nec videtur Anthipathes prolificare, niſi prius invenerit ſedem & baſin cui innitatur & ſupercreſçat, quin & quòd Antipathes non ſit aliud, quàm ſubſtantia gummoſa, bituminoſa, & unctuoſa, plena particulis ſalinis, ſupra lignum aut aliud corpus ſolidum vel baſin, ceu ſtra-

tum

tum ſuper ſtratum diſpoſitis: Interim dum in Anthipathe nullum ſemen deprehendo, illiusq; ſubſtantia bituminoſa eſt & ſalina, ſine vaſis & organis, qualibus Plantæ gaudent; hinc mihi perſuadeo quòd idem Anthipathes non oriatur à principio ſeminis organici, ex plantarum genere, ſed ex juxta poſitione partis ſupra partem in fundo maris, quæ eſt unctuoſa, bituminoſa & ſalina, uti facilè obſervari & intelligi poteſt, ſi conferatur cum frutice Anthipathes, ut eſt in naturali ſtructura & conſtitutione.

Cum alibi de natura Coralii rubri & albi legitimi Dioſcor. diſſeruerim, nunc illas Productiones marinas, quas Zoophytas vocant, itidem deſcribam; illæ igitur quæ in pauciori quantitate gluten, unctuoſitatem, crasſitiem, & organa continent, minorem etiam motum & pauciora vitæ ſigna habent, ubi id obſervatur in

Burſa marina Bauhini in Pinace, & Alcyonio IV. Cæſalpini,
Pinna marina Geſneri,
Manu marina ejusdem.

Prima illarum ex fibris compoſita eſt ſubtilisſimis, inſtar ſerici, & ſtipata ad modum lanæ coactæ, ex qua pilei fiunt; ſecunda ſubſtantiam habet calloſam, ſupra lignum aut aliam baſin ſituatam; Tertia eſt corpus calloſum, ſpongioſum, & coriaceum, quod ſupra lignum aut conchylia enaſcitur. E contrario aliæ Productiones marinæ, quæ vaſis, & majore glutinis, unctuoſitatis, & crasſitiei portione præditæ ſunt, aliquod vitæ ſignum propter vaſorum ſtructuram habent; prout videre eſt in Pudendo regali Fabii Columnæ, & Genitali marino Gesneri, quod eſt corpus calloſum, membranoſum, viscoſum, & aliqualiter organicum: porrò in Satyro marino, à Venetis Potta marina dicto, ſpecie nempe Urticæ marinæ, ab Antonio Donato deſcripta & delineata, quæ corpus eſt viscoſum, craſſum & diaphanum: in Aurantio marino, corpore fungoſo, coriaceo, duro, & in centro aliquatenus viscoſo: in Pulmone marino, quod à

Dn. Michaële Mercato in ſuo Muſeo metallico Alcyonium IV. Dioscoridis & Galeni vocatur, atque corpus eſt fibroſum, viſcoſum & coloris caſtanei obſcurioris. Hæ poſtremæ & aliæ ſimiles Productiones marinæ motum atque ſignum aliquod vitæ poſſident.

Contigit mihi anatomen inſtituere & primam delineationem obſervare Pulmonis marini in hunc modum: Cum eſſem in civitate Sacca, & piſcaturæ adſiſterem, cum retibus conchylia & ligna extrahi vidi, quæ operta erant aliquibus rudimentis marinis, ex fibris intricatis & invicem complicatis, inſtar texturæ ſubtilisſimæ ſpongiæ: interdum hæc rudimenta pura erant & viridia, aliâ vice viscoſitate aliquâ infarcta. Inſuper in Lio Venetorum Inſula, aliqua etiam rudimenta marina vidi ex fibris intricatis & complicatis, inſtar texturæ ſpongiæ ſubtilisſimæ, quæ infarcta & operta erant viscoſitate, atque ſupra ligna, conchas, & fragmenta figulina affigebantur, & ex fundo maris à fluxu ejus & refluxu interdum ejectæ fuerant, ac in littus expoſitæ, ſicque à piscatorum retibus extractæ, & ventorum ſorti relictæ.

In eadem Inſula Lio alias etiam maris ejectiones obſervavi, quæ ſpolia erant arida & cadavera quorundam Zoophytorum, maſſamque repræſentabant aut convolucrum fibrarum capillarium cujusdam adinſtar ſtructuræ reticulatæ, in quarum interſtitiis aliqua colla vel viscoſitas ſicca pellucida adparebat, quæ ſuperficiem & medietatem convolucri iſtius ſicci diſtribuebatur, & quòd productum atque effectus viſcoſitatis eſſet, monſtrabat.

In Phyſica non certius quid habemus, quàm figuram, motum, & eorum paſſiones; ſecundùm quæ principia meam exponam opinionem circa primam impresſionem Spongiarum marinarum & Zoophytorum.

Mediante igne centrali, quem Moderni ſupponunt, & fermentatione, mater Natura continuò transmittit ſpiritus per terræ po-

ræ poros, atque hinc fibras aliquas & ſubtilisſima corpora ſublimat: unde haud difficulter credo, eandem in ſcopulis aut ſaxis ſub aqua marina ſitis ſupradictam ſublimationem particularum, quæ ſubtilisſimarum capillarium fibrarum figuram habeant, inſtituere, hasque particulas aut fibras poſtea per juxta poſitionem ſalium, aut aliarum molecularum minimarum ſupervenientium, & aptarum ut aliquem glomum vel corpus fibroſum Spongiis marinis ſimilem efficiant, augmentum capere; cum in aquis ſalſis neque fermentatio, neque iſta effluviorum & corpuſculorum ſolidorum capillarium transmisſio deficiat.

Quod idem principium prima illa recentium fibrarum, inter ſe complicatarum, & conchyliis, lapidibus, lignis, aliisque corporibus, in fluxu & refluxu maris in littus deportatis adnatarum rudimenta veriſimiliter nanciscuntur; cum hucusque in eis nullum ſeminis veſtigium deprehendam, quod poſtea talem ſubtilisſimorum capillarium corpusculorum complexum, ex quo ſpongiæ marinæ efformantur, produceret. Certum eſt, magnam in mari molecularum quantitatem dari, quæ ex diverſis corporibus naufragium paſſis, atque per ſalia & aquas marinas corroſis oritur, iſtaque moleculas, dum conchylia, ſaxa, aliudve corpus pro baſi inveniunt, ſupra eis ſe affigere, & per juxtapoſitionem partium ſupra partes, augeri, talemq; figuram fibroſam & capillarem ſuscipere.

Nunc à tali plexu vel exordio fibrarum, ſecundùm alterutrum deſcriptum modum producto, i. e. à corporum ſubtilisſimorum ſublimatione, vel molecularum in mari oberrantium juxtapoſitione, corpus aliquod ex fibris complicatis, quale eſt ſpongia marina, produci, & poſtea idem etiam corpus complicatum & compactum, ſupervenientibus unctuoſitate atque ſalibus marinis, tunc ſemen aliquod & fermentationis aliquam ſpeciem, & talem motum, dum in mediis aquis ſalſis ſubſiſtit, adquirere poteſt, ut eundem motum, quem Inſecta & animalia viventia edunt, ac ſi in utero ſuo hæreret, imitetur; & hic major minorve

motus à perfecta vel imperfecta conformatione dependet; ſiquidem ſpongias digitatas & arboreas non talem, qualem magnæ & compreſſæ habent, dum virides ex mari proveniunt, poſſidere videmus. Atque ex his principiis ac obſervationibus conjecturam facio, quod in maris unctuoſitate & craſſitie ſemen aliquod, Animalium ſemini analogum, occultatum eſſe queat; quale ſemen poſtea corpori alicui agglutinatum, ſecundùm eundem ordinem, ex quo generatio animalium perfectorum in terra ſequitur, & ipſum quoque ſpiritum aliquem, impresſionem motus, & vitam introducat in marinis Productionibus, quæ ſunt naturæ ſpongiarum: Et quia tales Productiones marinæ ordinariè aliquid de fibris Plantarum, & impreſſione ſeminis Animalium participiant, ideo Zoophytorum i. e. plantanimalium nomen impetrarunt.

Conferra Plinii, & aliæ Muſci aquatici ſpecies, quæ in fontibus, ſtagnis, & mari colliguntur, pariter per juxtapoſitionem partis ad partem generantur, dum in iisdem aquis colliguntur & deponuntur, non verò ex ſemine generantur.

Multæ pariter Coralinæ, quæ è mari extrahuntur, atque à Medicis in cura lumbricorum præſcribuntur, per juxtapoſitionem partis ſupra partem, inſtar omnium reliquorum ſolidorum, producuntur.

In aquis marinis varia principia, aut varia ſemina admitto, à quibus poſtea mediante revolutione iſtarum aquarum, unctuoſitate, fermentatione, & figurâ particularum homogenearum ſimul unitarum, determinatum aliquod corpus & compoſitum, nunc ſolidum, nunc ſalinum, & fragile, nunc molle, nunc flexile, nunc mixtum ex glutine & crasſitie, ſecundùm figuram & formam, qualem elementum aquarum maris permittit & largitur, producitur; atque ſi particulæ, ex quibus aliquæ Productiones marinæ componuntur, naturam ſortiuntur aut fixam, aut ſalinam, obtinent poſtea conſiſtentiam ſolidam, aut fragilem, prout Pori coraloidei, Pori cervini, Millepora, Madrepora Imperati.

Si

Si aggregatum & unio particularum alicujus alterius compoſiti ſortiatur particulas fibroſas, tomentoſas & flexiles, illud in genere Spongiarum marinarum collocabitur.

Sin particulas organicas, glutinoſas & unctuoſas obtineat, inter Zoophyta, de natura Pudendi regalis, conſtituetur.

Aliæ Productiones marinæ, ſi præter principia ſalina fixa, particulas glutinoſas, & oleoſas, conjunctas habuerint flexilesque, molles ac lucidæ, propter oleoſitatem & craſſitiem, quibus ſunt infarctæ, fuerint, inter Plantas imperfectas locantur, inter Fucos, Algas, Coralinas, & ſimiles; & in his ultimis Productionibus marinis ſtatuo, quòd omnis organiſatio & ſtructura ab unctuoſitate & particulis glutinoſis ac oleoſis, quæ naturam ſeminis ſupplent, dependeat.

De Zoophytis.

Zoophyta eandem originem cum Spongiis marinis habere ſtatuo, quia nempe fibræ, poſt reſolutionem craſſitiei & unctuoſitatis, quæ in Zoophytis iſtis viventibus aliquando continebantur, aridæ remanentes, nobis perſuadent, quòd per eandem mechanicam, per quam Spongiæ marinæ, productæ fuerint, cum hac tamen additione, & diverſitate, quòd Unctuoſitas Semine aliquo imprægnata, ab aliquo Zoophyto deſcenderit; quæ Unctuoſitas poſtea à plexu iſto aut volumine ex ſubtiliſſimis capillaribus fibris compoſito dum recipitur & abſorbetur, hoc volumen aut corpus uteri locum in ſimilium Zoophytorum generatione ſupplet; cum omnium hominum ſenſui conſtet, Animalium omnium ſemen ſemper in corporibus viſcoſis, craſſis & glutinoſis eſſe occluſum.

Quando poſtea in aliis creditis Zoophytis organa & vaſa reliquis animalibus ſimilia adſunt, qualia in Stellis marinis, Echinis marinis, Urticis marinis, Loligine, & ſimilibus reperiuntur, in hoc caſu ſemen & ovum ſpecificum, uti in omnibus Reptilibus & Inſectis terreſtribus admitto.

Productionum marinarum, quæ ex particulis ſolidis, ut Corallium rubrum, & album, Millepora, Madrepora, Pori coraloidei,

& ſimiles componuntur, uſus in Medicina eſſe poteſt in illis morbis, qui ex abundanti acido oriuntur, ut & in cura febrium calidarum, phthiſeosq;. Coralinæ marinæ articulatæ, quæ naturæ ſunt ſtrigoſæ, ſalinæ & fragilis, ad curam lumbricorum; & Coralinæ molles, nec non Species Fuci marini, quæ ſale fixo abundant, & ſubſtantiam habent fœtidam ac oleoſam, ad calculum renalem expellendum conducent.

Tractus ille in Inſula Lio plurimis mariniſque raris plantis abundat; duobus etiam milliariis Italicis à portu Liburnico, in Monte nigro copioſe creſcunt Barba Jovis Hiſt. Lugd. B. Pin. Acacia altera Matth. trifolia B. Pin. Cytiſus ſpinoſus Hermanni, & aliæ Plantæ, quæ dum in Inſula Creta quondam fuerunt obſervatæ, Creticarum nomen obtinuerunt, raræque & elegantes à Botanicis fuerunt æſtimatæ; & hæ ipſæ etiam in Hollandia, Germania, Gallia & Anglia, ubi non niſi ex temperatiori climate & hac noſtra vicinia illuc delatæ creſcunt, exoticarum in cenſum referri merentur.

Prima mea ſtudia botanica fuerunt Patavii & Perugiæ, poſtea in Piſis, ſub protectione Sereniſſimi Magni Ducis Ferdinandi II. & video, quòd Florentiæ ad imitationem ſui Principis, omnes Nobiles ſtudiis phyſicis & experimentis faveant. Scenographia, Pictura, Sculptura, Matheſis, Hiſtoria, Anatomia, & Phyſica ſemper aſylum apud Sereniſſimos hos Principes invenerunt, quorum Succeſſores certatim Artes & Scientias promovent; & feliciſſima tempora ſub Sereniſſimis Ferdinandis & Coſmis fuerunt, qui auguſti ſui & divini talenti memoriam nobis reliquerunt.

Haſce meas Obſervationes Ill. Tuæ Dominationi offero, ut easdem in Accademia Cæſareo-Leopoldina expendi dignetur, cujus Membra clariſſimis ſuis laboribus Germanicum Cœlum mirificè illuſtrant, inſtarq; lucidarum & fixarum ſtellarum eruditis ſuis libris in omnia ſecula glorioſè reſplendebunt.

AD

AD
VIRUM EXCELLENTISSIMUM
D. JOH. CHRISTOPHORUM STURMIUM
Phyſices & Matheſeos in Inclyta Noricorum Altdorffinâ Profeſſorem Celeberrimum.
De
Generatione Conchitarum Dn. D. JOH. JACOBI SCHEVCHZERI Epistola.

VIR EXCELLENTISSIME.

OPera Naturæ, quæ minùs capiunt molis, eò magis admirandam atque conſpicuam reddere operatoris primi & ſummi excellentiam, Veteribus concedunt Saniores moderni, non attendentes, quantum adſit materiæ, ſed quàm concinna forma, non quantum magnitudinis pondus, ſed quàm bellè ac ſubtiliter conjunctæ ſint partes, qui propterea non præferunt materiam balænarum in montes quaſi congeſtam, fabricæ minutiſſimi piſciculi, non juga Elephantum ac boum, moleculis iſtis, quibus *unius puncti animalia*, uti Inſecta minima Tertullianus appellat, conſtant, non latè expanſam, alteq; ſcandentem arborem, minimo at ſubtili, & vel in terra prorepenti plantulæ, non folia illa, quæ apud Indos tam longa lataq; ut uno quisque tegi poſſit, texturæ admirandæ minutiſſimi floſculi, non ſaxum ingens, informe, imagunculæ artificiosè ſculptæ, abjecto licet, attamen à Natura mirè formato lapillo; non abs re ſaniores nominavi modernos, pene dixiſſem pauciores, quàm pauci enim rationes minimorum in triplici Regno occurrentium inquirunt, generali Corporum Mundi notitiâ ſaltem contenti; eas res, quæ non

non poſſunt niſi acutiore viſu, vel hoc Microſcopiis adjecto, conſpici, non niſi acumine mentis altiore perquiri, fugitivo ſaltem oculo contemplantes, leviq; animo conſiderantes: Longum nimis foret, in cauſas neglectæ hujus attentionis inquirere: Vidit hæc jam ſuo tempore, per ſpiſſum ſatis atque obſcurum veritatis velum Romanus Orator, & doluit; ejus hæc *Lib. II. de Nat. Deor.* ſunt verba: *Aſſiduitate cotidiana, & conſuetudine oculorum, aſſueſcunt animi; neque admirantur, neque requirunt rationes earum rerum, quas ſemper vident; Perinde, quas, novitas magis, quàm magnitudo rerum debeat ad exquirendas cauſas excitare.* Miraculis, fateor, plenus eſt mundus, produnt infinitæ prudentiæ ac potentiæ Artificem, non duntaxat, quæ in fluido cœlo natant immenſæ magnitudinis ſidera, quæ in imis terræ viſceribus recondita, varii generis metalla, ſed & eorum, quæ terræ ſuperficiem obtegunt, ac cominùs conſpicienda ſe præbent, minima quæque; & dolendum ſanè cum Cicerone, ea quàm maximè à nobis negligi, quæ pedibus calcamus quotidie, utut omni attentione digna, alto quaſi ſupercilio ſperni, ſaltem non debitè conſiderari, quæ ſingulis ferè momentis torpidos nos ad ſui contemplationem quaſi invitant; Arrogantia hæc eſt mortalium, ſumma damnatione digna, neglexiſſe ea quæ prope jacent, ac ſi divinus artifex diviniora ſua opera magisq; admiranda ibi locârit, quô ſenſibus noſtris pertingere non valemus: Pluribus, imô præcipuis triumRegnorum incolis id facti obtingere Scholas Phyſicorum intranti patebit, ſed præſertim in Regno Minerali hanc infelicitatem ubivis ferè regnare, mecum agnoſcet quivis, qui illud attentè percurrit. Novi integras hinc inde florentes Societates, eum in finem conditas, ut abſcondita naturæ exercerent, & plana redderent, nec impares eis huc ſcopo obtinendo adſcribo auſus, multò minus denego nec invideo profectus, quos fecêre hactenus in perſcrutanda natura Elementorum, ſiderum, ſtructurâ corporum animatorum, generatione plantarum, brutorum atque hominis; ſed, quomodo, quæſo, ſolverunt nodos in Regno

Mine-

Minerali circa productionem & naturam Metallorum, Metalliſque affinium occurrentes? quis explicavit compoſitionem Argenti vivi, Antimonii, & ſexcentorum ſimilium cauſas reddidit phænomenis eorundem corporum plenè correſpondentes? quis, quæſo, non dicam certi, ſed vel probabilis quid protulit unquam de mira Lapidum, quæ mirè me torquet, figuratione, de ſtupenda Concharum, Cochlearum, & id genus aliorum maris incolarum, littora obtegentium, varietate: Qui id argumenti tractandum ſibi ſumſerunt, non modum figurationis explicant, ſed figuræ ſaltem exteriora cuivis in oculos incurrentia deſcribunt, non commoda plura, quæ ex id genus ſubtilioribus ſpeculationibus trahere poſſimus, nobis deprædicant, ſed loca ſaltem lapidum curioſorum natalia & patriam deſignant.

Scipionem & Lælium imitatus, qui *Val. Max.* teſte *Lib. VIII. cap.* 8. *Cajetæ & Laurenti vagas littoribus conchulas & umbilicos lectitâſſe* dicuntur, ſæpius utitur; ita quoque alibi operam dedi conquiſitioni varii generis admirandorum Lapidum, nulli parcens impendio temporis & laboris: at, quod Mathematicis accidere ſolet, quæ figuras ſuas non aſpiciunt ut atras, aureas, cinnabarino vel alio colore tinctas, ſed mente, cui ſoli hæ lineæ ſignatæ ſunt, altius earum ſignificationem perquirant, id & mihi, ſi fas eſt dicere evenit; non aſpicio enim lapides figuratos ut tales, qui oculos ſaltem delectant, curioſus eorum, quæ animo ſatisfaciunt, nec acquieſco in exteriori duntaxat cortice, probè gnarus, artificioſo huic involucro includi tantæ profunditatis ſpatium, quod mens noſtra, utut inſigni acumine prædita, vix aſſequi valet, non tamen abſterreat me materiæ difficultas, nec etiam ingenii requiſita profunditas, ab inquiſitione cauſarum tam miræ figurationis, qui tenui adhuc dum ſtudia mea pendere filo nemini nego, omnibus affirmo, quinimò tantò magis ad ſuſcipiendum laborem me incito, quam ei qui glaciem fregit, fiſſuram induraſſe dico, aliquid dixiſſe, ſufficiat. Hunc ſcopulum declinans, non ut vanæ gloriolæ cupidus, ſed ut ſolius veritatis ſtudioſus operi

me accingo, & tumultuarias haſce cogitationes, quas de *Generatione Conchitarum* animo concepi, κρίσει tuæ ſolidisſimæ, VIR Clarisſime, Præceptor ætatem honorande, eâ quâ par eſt obſervantia, ſubjicio, emendationem errorum, qui in re tam difficili captum ingenioli mei nimium quantum tranſcendenti facilè committi poſſunt, hilari animo expectans, eoque quo diſcipulum decet, reſpectu, acceptans.

Non equidem animo propoſui, integram texere Conchitarum Hiſtoriam, ne injurius fiam in Tuam, VIR Clarisſime, patientiam, quin potius ſtatim me accingo ad cogitatiunculas meas de Conchitarum geneſi, poſtquam prævia quædam de Nomine, Diviſione &c. prælibavero.

Conchitem (einem Muſchelſtein) â Concha (einer Muſchel) nominis originem trahere neminem latet, qui ad modum derivandi Græcorum earum rerum nomina, quæ aliarum ſimilitudinem obtinent, paulum attenderit; ſexcenta occurunt in Lithographia nomina, ejusdem vel ſimilis originis participia, Cochlites, â Cochlea, Aſtrocites â ſtella, Belemnites â ſagitta, Echinites ab Echino; ſic etiam Conchitarum genera, quæ certarum concharum figuram referunt, ab his denominationem accepiſſe nomina Oſtreitarum, Pectinitarum, Tellinitarum &c. ſatis ſuperque docent.

Dividit *Liſterus* in Tract. *de Cochlitis Angliæ Part. II. Cochlitas ſuos bivalves*, qui Conchitæ nobis audiunt, *in Læves & ſtriatos, Læves ſubdividit in eos, qui utraque teſtâ ſunt æqualiter concavâ, & eos, qui Teſtis conſtant inæqualibus & disſimilibus, illorum alii vel figurâ ſunt ex altera cardinis parte diffuſiore vel ex utraque cardinis parte æqualiter ſunt diffuſi, minusq; profundè à cardine ad oram demiſſi, vel à cardine ad unum marginem productiores, vel ventricoſi, quibusdam Bucarditæ dicti, hi, qui Teſtis ſunt inæqualibus, ſunt vel oſtracitæ, vel Conchitæ roſtrati, Conchitæ bivalves ſtriati ſunt vel Auriti, Pectinitæ, vel ſine auribus, Pectunculitæ.* Quâ equidem diviſione curioſisſimâ ſanè & Anglico Ingenio dignâ, ipſe in diſtribuendis meis Conchi-

tis utor, præmittens interim vel hinc inde interſerens aliam eamque vulgatam in *Uni-val-ves* & *Bi-val-ves* diviſionem.

Jonſtono Notit. Regn. Mineral. p. m. 65. *Conchites alii inveniuntur ſolitarii & exemti, alii Lapidibus, vel maſſæ Lapideæ informi incluſi.* Utriusque generis Conchitas, eosq; & figurâ, materieq; differentes in non parva copia Altdorffium veſtrum producit, præſertim poſterioris generis in Agris poſt Collegium, Maſſam intelligo Conchis lapideis minutisſimè ſtriatis refertam, qualis *Lapis Megaricus* audit *Agricolæ* Lib. 7. *de Nat. Foſſil. quia ſimiles lapides olim fuerunt Megaræ effoſi, ex quibus, ut Author eſt Pauſanias, fuit monumentum Phoronei, & multa opera in Urbe Megarenſium.*

Non etiam immorabor multùm deſcriptioni accuratiori figuræ Conchitarum varii generis extrinſecæ, atque lineamentorum & ſtriarum, ſi quæ adſunt, diverſimodè currentium, alii occaſioni hæc vulgatioria reſervans, ut nec ſolutioni famoſæ illius apud Lithographos Quæſtionis, num ſc. Conchitæ aliiq; lapides figurati fuerint aliquando reverà Conchæ, Cochleæ &c. fluviatiles vel marinæ, atque adeò ſpolia diluvii univerſalis, inundationum particularium, abſorbitionum terræ, quæ poſteà in terra relicta à petrificante quodam ſuccu in Lapides transmutata? vel, an non potius ſint id genus Lapides Corpora Terrigena, atque adeò mirè variantes ſuas figuras Terræ debeant, non Mari; corporibus inanimatis, non incolis maris animalibus variis. Commiſerunt hac in parte Veteres errorem ſibi ſatis familiarem, at veræ Philoſophiæ ſummè nocivum, non ſufficienter & debitè ſeſe in formantes de τῷ ὅτι, quòd res ita ſe habeat, ſed ſtatim ſeſe accingentes ad ſolutionem τοῦ διότι, cur res ita ſit comparata; ita, dum ipſis perſuaſit Conchitarum figura Concharum æmula imò verò eadem, trahere illas originem ſuam æquè ac Conchas ex mari, unicè omnes in modum translationis Concharum ex mari in Terram, & ſubſecutæ petrificationis intenti, recurrerunt alii ad diluvium primum & univerſale, ad inundationes his vel illis regioni-

gionibus particulares, ad abſorbitiones magnorum terræ tractuum ad alias cauſſas alii; quum dubium illis objicere potuiſſet vulgatum illud Veriverbium, *ſimile non eſt idem*, dico, non eodem modo fit; Exempla abundè ſuppeditat divina Matheſis, ubi quot quæſo proſtant figuræ, quarum geneſis non eodem modo, ſed diverſo, multumq; differenti poteſt concipi, ex multis paucas attingo, Triangulum, Circulum, Cylindrum, Pyramidem, Sphæram, Lineas varias, ſpirales, Conchoides &c. Non animus nunc eſt, rationes omnes, quas contra vulgatam illam Veterum & Recentiorum ſententiam poſſideo, (nam corpora eſſe Terrigena, Tecum, VIR Clariſſime, me ſentire dudum noſti) in Theatrum producere; convellendæ parti contrariæ & defendendæ noſtræ ſufficiat unicum illud à qualitate materiæ, ejusdemq; mollitie deſumtum. Obvenit, VIR Clariſſime, Tibi, contingit Gejero, accidit non ita pridem mihi, conchitas & Cornua Ammonis inveniſſe ochracea atque cretacea, non ſolum jam conſiſtentia & dura, ſed & mollia, & digitis facilè friabilia, quod certè infallibili eſt novæ in Terra geneſeos argumento; ne nunc multa dicam de curioſiſſimis illis, nec adhuc dum à quopiam, (quantum quidem conſtat (deſcriptis, Cornubus Ammonis, quæ in Altdorffino quoque reperias luto, & Ætiti Geodi ſcuſpurio incluſa, cunctos ferè concretionis ac conſiſtentiæ exhibent gradus; conſtare ea videntur ex ſubtiliſſimis filamentis ac ſpiculis (ex parietibus, quæ Geodis latera transverſim connectunt, abraſis) in cavitate aliqua collectis, quæ ibi motu certo ac vorticoſo in orbem acta figuram Cornu Ammonis nunc perfectam, & omnibus ſuis ſtriis abſolutam, nunc rudem laneq; cohærentem nobis offerunt; inveni haut rarò ſpicula hæc ſubtiliſſima, (quæ ſalibus volatilibus Alembici collo ſeſe affigentibus valde ſunt ſimilia) in parva adhuc quantitate alicubi in puncto cohærentia, ac cavitatis lateri fixè adhærentia, at verò tam lonè conum quaſi formantia, ut levi digitorum tactu lapidisque concuſſione disjungi potuerint. Sed ulteriores de his Cornubus cogitationes in aliam occaſionem reſervo, perſuaſus nunc de convictis adverſariis vel ea oblatione unici talis cornu.

Prio-

Prioris vulgatæq; ſententiæ defenſor ſi forem, haut inutilem, imò quàm maximè proficuam inſtituerem deGeneſiConcharum marinarum digreſſionem, mutuando eam ex ſubtilisſimi *Stenonis de ſolido intra ſolidum Diſſertat.prodrom.* p.m. 80. & ſeqq.ubi breviter quidem pro more, at nervosè de generatione Concharum diſſerit: quum verò longè alii conjecturas meas ſuperſtruam hypotheſi facilè largiaris, imò jubeas digreſſionis intermisſionem.

Patiaris item, VIR Clarisſime, breviorem æquo in refutandis, imò enumerandis plerorumque (qui de geneſi Iſtiusmodi Lapidum ſcripſere) Phyſicorum & Lithographorum opinionibus. Non ſatisfacit mihi, ſi verum fatear, *Reiskii vis* κυγχοποιητικὴ, *Salmaſii aptitudo hujus vel illius loci peculiaris, ad continendum ejusmodi ſuccum conchiferum, Geyeri ſuccus lapidescens, & Sal illud modificans, Wagneri & aliorum vis ſeminalis terræ innata,* quæ poſterior ſententia quum opinioni meæ non ſit adverſa, verba citabo Cl. Wagneri, in *Ephemerid. Curios.* Decad. II. Ann. VIII. Obſ. 149. reperiunda: *DEUS ſcilicet pan ſpermiam quandam per globum Terraqueum diffudit, quam pro multijuga diverſitate ſuarum particularum, & ſoli natura, determinavit; ſemina hæc peculiarem in ſe habent craſin & texturam, quæ in eo conſiſtit, ut particulæ eorum minimæ, ſeu corpuſcula, certâ, ac ſibi tantum propriâ figurâ conſtent, prout hoc inprimis in diverſis ſalibus, eorum etiam micis, oculis patet; idem etiam videre eſt in nonnullis lapidibus, cryſtallo, belemnite; ita quoque in corporibus mineralium diverſæ illæ particulæ terreſtres, craſſæ, ſolidæ, ac determinatæ, abigne ſubterraneo fluidæ redditæ, & pro majori vel minori acceſſione talium corpuſculorum terreſtrium ac ſolidorum in intima tellure ibi contentorum, diverſimodè agitatæ tandem determinatam, ſuiq; generis figuram mineræ obtinent, & per quietem debitam quoque conſiſtentiam ſeu duritiem acquirunt.* Procedunt ſcilicet hi Naturæ Myſtæ ſecurè, quum temeritas ſit aliquid ſpectatim determinare, id propter in generalibus ut univerſalibus manent, & in iis Aſylum quærunt; ſunt quippe hæc talismodi ratiocinia, quæ huic æquè

aç illi Lapidum figuratorum ſpeciei, Conchitis æquè ac Ammonitis, Aſtroitis, æquè aç Belemnitis applicari poſſunt; nihil hinc elicere licet de varietate Conchitarum, cur alii ſint læves, ſtriati alii? cur alii conſtent figurâ ex altera Cardinis parte diffuſiore, alii ex utraq; Cardinis parte æqualiter ſint diffuſi? cur alii ſint integri, alii contorti aç quaſi collapſi? &, quæ ſunt id genus alia.

His igitur ceu remotioribus, & minus ad rem præſentem collimantibus ratiociniis poſthabitis, ad meas me confero conjectiunculas, quas audaciæ præ maturæ notam declinaturus, ſimulque confuſionem tædioſam evitaturus, non ante prolaturus ſum, quàm more Mathematicorum Theoremata quædam ex ſcholis Phyſicorum deprompta præmiſero.

I. Quidem Phyſicis Recentioribus plerisque conſentio, fuiſſe materiam Lapidum aç cæterorum mineralium ante fluidam & diſperſam, quàm hunc concretionis, duritiei ac ſoliditatis gradum adepta fuerit; hoc eſt, quod *Steno* Lib. cit. ut principium ponit; *ſi corpus ſolidum ſecundùm Naturæ Leges productum eſt, è fluido productum eſt.* Conſentit Illuſtris *Boyle*, fluiditatem hancce primam materiæ egregiis ratiociniis ac curioſis experimentis confirmans. *De generatione Lapidum* (vid. Becher. Phyſic. ſubterr. L. 1. ſ. 2. c. 2. n. 4.) *curioſiſſimi Metallicolæ teſtantur, quod invenerint in quodam vaſtiſſimo monte infra horizontem laborantes ſenſim ſaxa tractabiliora.* Apprimè huc facit, quod *Geyerus* obſervat. Tr. *de mont. Conchiferis* §. 9. *de Conchitis Alzejenſibus, eos non ſecus ac medulla ſaxorum in monte molles eſſe, erutos verò ac in aëre ſervatos indureſcere ſenſim.*

II. Pro obtinenda coagulatione præſupponi neceſſariò debet, eſſe materiam dictam fluidam imprægnatam, vel imbui debere, ſucco, quem vocant, lapidescente, qui arenulas hinc inde diſperſas colligat, glutinis adinſtar compingat, atque ita corpori conſiſtentiam præbeat: Sive nunc ſuccus ille ſalinus ſit, vel Salino Nitroſus, vel Vitriolicus de eo dubitare haud licet.

III. Mea facio Verba *Stenonis* Lib. cit. p. m. 24. *Si corpus Solidum*

dum alio corpore ſolido undique ambitur, illud ex iis primò induruit, quod in mutuo contactu ſua ſuperficie alterius ſuperficiei proprietates exprimit. Principio huic convenienter medio lapidis incluſus, ibique figuratus Conchita ante ambientem materiam conſolidatus & quaſi congelatus foret: alterutrum prius indureſcere facilè à poſteriori probatur, ſecùs enim fluida fuiſſent confuſa, ſicq; non prodiiſſet lapidi incluſus figuratus alius: contentam autem materiam prius congelari, ſaltem ambiente ſolidiorem ac firmiorem fieri, vel inde patet, quod ſphæram activitatis ſuæ conſervet, nec ab ambiente comprimatur.

IV. Inſufficientiam Principiorum Chymicorum ad cauſas rerum naturalium explicandas quamvis non negem, non poſſum tamen non in ſubſidium partium mearum vocare Salem & Terram, talia utpote principia, *quæ minutiſſimè confracta, & usque in vaporem reſoluta ſe invicem comprehendunt, & in materiam duram & non denuò reſolubilem obrigeſcunt, ad eundem ferè modum, quo vitrificatio, & laterum fictilium coctio peraguntur;* (*Willis* de ferment. p.m.18.) atque adeò mineralium congelationes ac petrificationes inducunt. De Natura & effectibus Salis in Macrocoſmo & Microcoſmo integrum ſcripſit Librum *Sophronius à Kozack* Medicus Polonus. *Sal,* inquit *Willis.* Lib.cit.p.8. *rebus compactionem, ſoliditatem, nec non pondus & durationem largitur, corporum diſſolutiones retardat, congelationes promovet, putredini, corruptioni & inflammabilitati reſiſtit.* Egregiè huc quadrant Experimenta *Boëtii de Boot* lib.2. *de Gemm. & Lapid.* cap.301. *Corallia, Lapides Cancrorum, Margaritas, etiamſi Vini eſſentiæ fuerint ſolutæ in ſpiritum, Salis ſpiritu rurſus coagulatas, & in corpus redactas. Ex conchis foſſilibus Alzejenſibus ſe Sal acutiſſimum Vitriolicum per filtrationem & evaporationem prolicuiſſe* teſtatur *Geyerus* Lib. cit. §.13. Ut reliqua omittam, quæ de Salis in petrificationis negotio neceſſaria præſentia ſcripſere *Kirchmajer.* in Diſp. de Corpor. Petrefact. Witteb. 1664. §. 2. *Joh. Daniel Major* in Diſſert. Epiſtol. de ſerpent. & Cancris petref. p. 13. &c. *Crollius* præfat. Baſil. Chym. p.75. aliique.

V. Non

V. Non prætereunda eſt Collectio, vel potius protruſio principiorum ſubtilium activorum verſus centrum fixati aut petrificati corporis, quam & ratio dictat, & experientia confirmat: Pro fixatione inducenda fluiditas vel motus particularum minimarum ita tollitur, ut anguillarum ad inſtar ſuper invicem prius prorepentes particulæ nunc obrigeſcant, poris interim vel interſtitiis repletis à Salinis noſtris, vel aliis id genus corpuſculis, atq; ſic corpus fixatum amplius poſteà requirat ſpatium quâm ante; durante interim conſtipatione pororum congelandi corporis, volatiliores particulæ, nec ita facilè corripi aptæ, aufugiant, vel potius propellantur neceſſe eſt, & quidem verſus centrum (quoniam fixatio ab extra primò incipit) ubi aut fluiditatem priſtinam ſervant, aut ſale copioſiori imbuto nunc citiùs nunc tardiùs fixantur, in utroque autem hoc ſtatu ſphæram extenſionis ſuæ conſervare ſtudent, ita ut cum ambiente materia non aliud, quâm contiguitatis ineant fœdus, exempla id genus concentrationum occurrunt, in Chymicis præſertim, plurima, memorandum eſt illud vini à vehementisſimo frigore ab extra congelati, at interim ſpirituoſiorem, & generoſiorem ſui partem verſus centrũ compellentis; familiare eſt iis, qui Lapidibus frangendis conducti ſunt, marmor ſubtilius offendere in medio maſſæ & fodinæ; in metalli fodinis non reperias argentum vel aliud metallum purum putum, niſi in ſolidisſimorum ſaxorum centro, ubi ſat ſpatii inveniens arbuſculi inſtar haut raro effloreſcit; *Fide metallicolarum conſtat, quod ingentia ſaxa infra horizontem ſenſim in glaream adeò tenuem abeant, ut pro clepſydris inſervire poſſit, hancq́; glaream aquis permixtam eſſe, adeò ut ſi quis incideret, non ſecus ac in aquis ſubmergeretur, neque fundum attingeret*; teſte *Bechero* Phyſ. ſubterran. l. 1. ſ. 2. c. 2. n. 4.

VI. Denique adverti volo, ſubtilia illa corpuſcula licet concentrata & quaſi incarcerata, non propterea amiſiſſe vim ſeſe extendendi elaſticam, quinimò in tantò majori gradu eam poſſidere, quò vis unita eſt fortior diſperſâ, hinc vel proprio elatere,

vel

vel fermentatione aliquâ inductâ, vel utroque concurrente ſeſe omnibus viribus extendere, ac amplius ſpatium quærere, ut adeò centrum collectæ magnitudinis hoc in loco idem ſit cum centro motus, (quæ duo tamen in ſtaticis ab invicem diſtingui debent) unde ceu à loco firmo, radiorum ad inſtar ſeſe quaquaverſum protendunt, donec vel propriæ vires ſponte deficiant, vel ambientis materiæ reſiſtentia, ſeu poſitiva, ſeu negativa, progreſſus ulteriores impediat. Exempla id genus expanſionum proſtant ubivis in Natura & Arte, Pyritem poſſideo metallarem, in ſummitatibus Alpium repertum, ac pro Lapide Fulminari in Rhætia mihi venditum, quem hoc modo concipio progenitum eſſe, diffractus enim innumeros ex centro verſus peripheriam protrudit radios; familiaris quoque eſt hæc ratinoum ſyſtaſis in Marcaſitis, Antimonio nativo &c.

Quando igitur (juxta I.) lapides omnes, & figurati, & nullâ certâ figurâ præditi, & Conchites maſſæ lapideæ incluſus, & materia ambiens, ante fuerunt fluidi, quàm induruerunt, ac (vi II.) imprægnati ſucco lapideſcente ac corpuſculis Salinis, quæ, poſtquam (volente ita V.) ſeſe concentrârunt in medio maſſæ, vel in alio convenienti loco, (ſecundum VI.) ſeſe quaquaverſum radiorum inſtar protendere occipiunt; hæc linearum rectarum à centro fixo verſus circumferentiam excurſio, ſi æqualibus fiat in omnes partes viribus, concipio generatam figuram perfectè ſphæricam, quæ non facilè ſeſe commiſcet materiæ contiguæ, quum hæc impurior ſit, illa purior, hæc craſſior illa ſubtilior, hæc premit quidem, illa verò totis reſiſtit preſſioni viribus, corporibus hiſce, tam continenti externo, quàm contento interiori, à petrifico quopiam, penetrantiq; ſucco correptis, atque ita congelatis, repræſentabit corpuſculum concluſum ſphæram perfectè rotundam, eamque undique lævem; rotunditas ubi deficit atque aſperitas quæpiam in exteriori ſuperficie conſpicitur, cauſ m facilè tribuo inæquali radiorum vel linearum expanſioni, vel haud proportionatæ ambientis materiæ preſſioni, ſubjacentisq; contra pres-

ſioni, vel etiam materiarum confuſioni. Quod ſi igitur contingat, preſſionem omnium vel ſingularum materiæ ambientis partium non eſſe proportionatam reſiſtentiæ omnium vel ſingulorū corpusculi ſphærici, ſed hîc vel illîc illis ceu fortioribus has cedere, imprimentur puriori ſeu contentæ materiæ ſtriatæ excavationes, at inſimul orientur eminentes ſtriarum partes, preſſis enim per vices, & introcedentibus debilioribus particulis, eodem momento in interſtitiis aliæ ſeſe erigant neceſſe eſt, atq; hâc ratione progigni concipio tam planam ſuperficiem vel lævitatem Conchitarum planorū, quàm aſperitatem & ſtrias conchitarum ſtriatorum.

Corpuſculum hoc ſeu planum ſeu ſtriatum à copioſo, quo imbuitur Sale volatili obrigeſcens, formam ſuam imprimi & in ambientem, atque fluidiorem materiam, vel potiùs, eodem momento formabitur & Ectypum & Archetypum, ut adeò hoc concipiendi modo ſublata foret intricata inter Lithographos lis, num ſcil. ante vel poſt productionē lapidis figurati formata ſit Matrix?

Enimverò, cum motus extenſivus, vel vis radiorum expanſiva, partim ob nimiam circumfuſæ materiæ preſſionem, partim ob raritatem materiæ contentæ, reſiſtendo diutius par non ſit, atque de impetu ſuo aliquantum remittat, & verò partes, ſeu diametri à ſupremo & imo puncto, ſeu à Zenith & Nadir remotiores citiùs coeant ac cedant, quam iisdem propiores, ita ut licet diameter illa à Zenith ad Nadir ſeſe extendens, de longitudine ſua aliquid amittat, alterâ illâ, quæ priorem ad rectos angulos ſecat, longiori prodeunte, illa interim maneat fortior, hæc tenuior ac debilior, formabitur ita lentiformis, utrinque concava, ac in ambitu ſuo extenſata figura, eaque pro re nata vel lævis & plana, vel ſtriata & in æqualis.

Produxit hactenus applicata utrinque, ſupernè ac infernè potentia premens, corpus lentiforme convexum, cujus diametri cum media per centrum à Zenith ad Nadir protenſæ parallelæ eò minores fiunt, quò magis verſus peripheriam ſeu oram extremam abeunt; donec tandem in unicum quaſi coëant punctum: ſi concipiam nunc, potentiæ memoratæ ſociam aliam lateri orbicularis

vel

vel lentiformis figuræ applicitam, quæ circularem lineam mutet in parabolicam vel hyperbolicam, prodibit roſtrum vel cardo Conchitæ, atque inſimul pateſcet, cur eæ, quæ ſuper roſtrum ſeſe extendunt ſtriæ, propius ſemper ſibi invicem ſint junctæ, illis interim ſtriis quæ ad oram ſeu marginem rotundiorem excurrunt, aut priſtinam ab invicem diſtantiam ſervantibus, aut etiam tantò magis ab invicem ſecedentibus, quò fortior fuerit vis lateralis in oppoſito premens, vel materia in rotundiore ambitu fluidior; id quod in omnibus Conchitis ſtriatis videre eſt.

Hucusque producta figura ſi in hoc ſtatu poſteà maneat, vel, quod ad rem præſentem magis facit, à miasmatibus petrificis correpta obrigeſcat, offeret nobis, poſt diffractum exteriorem corticem, maſſæ rudi incluſum, perfectum Conchitam bivalvem, qualem non ſemel, ſed vel centies lapidibus cæterum informibus hisce manibus exemi, nunc verò per diffuſas quidem, & haud dubiè tædioſas ambages operoſè in mente quæſivi: Conjectiunculæ hæ ſunt, non admittendæ facilè, niſi in re tam difficili, tam abſtruſa, quam hactenus nemo ſolvendam ſibi ſumere auſus eſt; quas Coronidis loco melioris explicationis ac efficacioris commendationis gratiâ accommodabo phænomenis quibusdam circa Conchitarum generationem & figuram occurentibus, ea, ſi non ſoluturus, ſaltem vel parum illuſtraturus; utſic aliqualem mentis meæ ſatisfactionem ſcintillula aliqua veritatis promicare videatur.

Diſtinctionem quod attinet Conchitarum in læves & ſtriatos, ea, ni fallor, patescet ex ante dictis, uti quoque diſcrimen illud ſtriarum in uno eodemque Cochita, cur ſcilicet illæ conjunctiores ſint ac presſiores prope cardinem, diffuſiores & latiores verſus marginem.

Quod ſtriæ aliquorum Conchitarum ſubtiliores ſint ac presſiores quam aliorum, cauſam puto materiam puriorem vel craſſiorem, vel etiam differentiam potentiarũ prementiũ particularium.

Magna in multis obſervatur Concharum & Conchitarum ſimilitudo; ſunt illæ quandoq; involutæ vel ſubtili quadam membranula tectæ, ita & hi ſæpe obteguntur tunicâ quadam, argento,

matri perlarum imò ipſi auro æmula, quæ nihil aliud eſt, quàm ſubtilis quædam materia, quæ durante effervescentia (ſi ita loqui mihi liceat) vel expanſivâ radiatione à reliqua materia ſeſe ſeparat, ſpumæ ad inſtar ſupernatat, ac poſtea, ut paries intergeminus, Conchitam ab ambiente materia ſegregat.

Obſervatur etiam congruentia Conchitarum bivalvium, ac id genus Concharum marinarum in eo, quod in illorum margine, ubi ſcil conjunguntur valvæ, vel ſibi invicem quaſi inarticulantur, exigua obſervetur apertura vel ſulcus quidam, quo certè conchas æmulantur hiscentes ac ſeſe aperientes, ut eas in hoc aperturæ ſtatu petrefactas jures; hoc autem phænomenon absque labore derivo ex fragilitate materiæ, quæ â vi ſuperna infernaq; compreſſa, at non ampliùs fluida, ſed aliquantum jam fixata, atque parum congelata, in extremis oris frangitur, ac fiſſuras concipit, quod ibi preſſio maxima ſit, atque effectus ejus, ſeu, quod idem eſt, ruptio per imum ſeſe exerat.

Sunt Conchitæ externâ ſpecie integri ac ſolidi, intus autem, ſi diffringantur, cavi, cryſtallis parietibus affixis; accidit hoc, quoties rara vel ſpumescens materia poſt figuræ productionem illicò obrigeſcit, ac in ſaxum mutatur; contenta interim materia de extenſionis ſuæ vi ſenſim remittit, concidit, ac cryſtallorum ad inſtar parietibus ſeſe affigit, manente interim, poſt conſolidatum ſemel fornicem, cavitate vel dimidiâ vel integrâ.

Quodſi contingat, ut figuratus quidem, at nondum ſat firmus fornix hîc vel illîc corruat, prodeunt Conchitæ, uti vocamus, compreſſi vel contorti.

Quod ſuperficies externa conchitarum ſeu planorum ſeu ſtriatorum, à cavernulis quibusdam aliquando ſit inæqualis reddita, vel quaſi à vermibus corroſa, id rurſus ex hypotheſi mea attribuo cruditati, impuritati & aſperitati materiæ circumfuſæ, Capillis quibusdam parvis, vel arenulis grandioribus referta, quæ ſuperficiem externam Conchitæ nondum plenè conſolidati attingentes facillimè ſua veſtigia inibi imprimunt ac relinquunt, teſtes hujus rei certisſimi ſunt, quos in pago Winckelhaid horam

Alt-

Altdorffio diſtante inveni, Conchitæ concavi univalves, ſaxo arenoſo duriori, crudiori & valde impuro inhærentes, quiq; cavernulas dictas ſemper ferè oſtentant. Minimè verò aſſentior iis, qui cavernulas iſtas, aut *ab inſectis nidos fabricantibus è luto formatas*, aut *à vermibus exeſas*, aut *à conchis factas*, aut *denique conchyliorum ovis à mari expulſis receptaculum præbere*, aut *à ſucco lapideſcente circa certa corpora concreto productas* exiſtimant. Vid. *Stenon* Lib. cit. p. m. 90.

Cavos quod attinet & rariores Conchitas, qui rarò ſunt, vel inveniuntur, bifores ſeu bivalves, haut difficulter & hos concipio, materiam concentratam ſtatuendo non ejusdem in ſingulis ſuis particulis puritatis, harum enim puriores & ſubtiliores, licet leviores, non tamen tam ſponte ſua ſuperiora ac exteriora corpuſculi Conchiformis petunt, quam preſſæ ac ſurſum protruſæ à graviori & expanſioni minus idonea materia; hæ nunc in eodem conchiformi corpuſculo ratione puritatis atq; craſſitiei differentes materiæ, quia non facilè poſtea confunduntur, ſed interioris convexa ſuperficies, facilè excidit exterioris concava parte, ut hæc exterior ſeu purior pars ſeu Conchita concavus referat Concham fluviatilem vel marinam; accidit tamen interdum ut cruſta tantum conchitæ alicujus exterior vel oſtendatur, vel venditetur pro vero Conchita concavo, qualis tamen non eſt.

De iis tandem Conchitis ſi ſententiam dicere cogar, de quibus loquitur *Liſterus* Tr. de Cochlit. Angl. Tit. 33. p. m. 230. *Quemadmodum verò externâ facie, ita & internâ & concavâ ſui parte ſatis benè animalium Conchas referunt, adeò ut ſumum Naturæ artificium nunquam ſatis admirari poſſimus, ſcilicet, quum nihil ibidem deſideretur, quod uspiam in viventium teſtis obſervamus, nimirum eædem hîc ad cardinem apophyſes, etiam vinculorũ ſive muſculorum veſtigia inſignia & illîc ſunt.* In genuè equidem fateor, perſuaderi me facilè poſſe, eſſe hoc Conchitarũ genus ſpolia & reliquias maris vel fluviorum, locum dans effato *Stenonis* lib. cit. p. m. 25. *Si corpus ſolidum alii corpori ſolido non modò quoad ſuperficiei conditiones, ſed etiam quoad intrinſecam partium particularumq; ordina-*

 tionem,

tionem, per omnia ſimile fuerit, etiam qua modum & locum productionis illi ſimile erit. Donec & has ſpecialiores particulas in terra ſecundum Leges Motus produci poſſe quis demonſtraverit.

Hæc ſunt, VIR Excellentisſime, Præceptor & Fautor Maxime, quæ Tecum de Materia Curioſa diſſerere volui, pro conjecturis vendito cogitationes has qualescunque, quas ſi pro talibus commendaveris, ſaltem lecto dignas æſtimaveris, erit, cum mihi gratuler. Licet, quod prævideo, ingeniis ſubactis non ſatis faciam, operam tamen ſuscepiſſe me puto tantò magis laudabilem, quantò ſtultior illa fuit *Caji Caligolæ*, ſic memorante *Suetonio Tranq.* Lib. IV. *directa acie in littora Oceani, ac balliſtis machinisq́; diſpoſitis, nemine ignaro aut opinante, quidnam cœpturus eſſet, repente, ut conchas legerent, galeasq́; & ſinus replerent, indicavit, ſpolia Oceani vocans, Capitolio Palatioq́; dedita; & in indicium victoriæ altisſimam Turim excitavit &c.* Vel ſatisfecerit mihi, alios ad ſimiles incitâſſe labores.

πάντα γὰρ ὔπω
Ἐκ Διὸς ἄνθρωποι γινώσκομεν ἀλλ᾽ ἔτι πολλὰ
Κέκρυπται τῶν αἴκε θέλη ϗ ἐς αὐτίκα δώσει
Ζεὺς. *Omnia enim nondum*
E Jove mortales Didicimus, verùm adhuc multa
Occulta ſunt, quorū aliqua cum libuerit, etiam impoſterū dabit
Jupiter. Arat. Phænomen.

Sed jam tempus eſt, ut Epiſtolæ Finem imponam, quæ ſi minutis Grammatiſtarum præceptiunculis illigari nos patimur, jam pridem Epiſtolæ modum excesſit.

ἀλλ᾽ ἡμῶς τὸ πάλαι μὲν ἐλεύθεροι ἔυχομεθ᾽ εἶναι.

Primitiæ hæſunt ſtudiorum, quibus ſi faveas porrò, ut hactenus faviſti, ad majora incitabor. Faxit interim DEUS T. O. M. Ut orbi Literario, Academiæ, Patriæ, Familiæ, nobisq; quàm diutisſimè luceas, donec abnepotibus demum dies ille innoteſcat, quo Fato ac communi legi cedendum Tibi fuerit

Excellentisſimo Nomini Tuo

Scribebam Altdorffi, d. 24. Junii 1695.

addictisſimus

J. J. SCHEUCHZER D.

HISTO-

HISTORIÆ LITERARIÆ S. R. I.

ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM

CONTINUATIO VI.

AUTORE

MICHAELE BERNHARDO VALENTINI

Med. D. Profeſſ. & p. t. Rectore, Acad. Giſſ. Soc. Germ. Cur. Adj. & Recup. in Italiæ Collega.

Dn. Georgii Christophori Petri
D. Med. Archiat. Elect. Mog. &
P. P. Erfurtenſis.

ASYLUM LANGUENTIUM
ſeu
CARDUUS SANCTUS vulgò BENEDICTUS
Ad Normam & Formam Acad. Nat. Curioſorum elaboratus.

Jenæ Impenſis V. J. Treſcher, Typis Niſii An. 1669.

INter ea, quæ ſub primordiis Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ lucem aſpexerunt, occurrit Præſens D. Petri ab Hartenfels Opuſculum, in quô præmiſſis 1. *Nominalibus* 2. *Naturam*, *Signaturam* & *Deſcriptionem* Cardui Benedicti examinat & contra MATTHIOLUM decantatam RUELLII obſervationem de guttis ſanguinolentis è folio vel ramulò ejus miſſis tempore evulſo ſtillantibus confirmat, quæ periculoſas hæmorrhagias curare dicuntur â CÆSALPINO. Abhinc 3. *Differentiam* Carduorum in genere non minus quàm in ſpecie cardui, quem tractat benedicti ſubnectit & in hortenſem ac pratenſem dividit, quorum uterque non hanc vel illam regionem pro *loco natali* agnoſcit, ſed ut *cap.* 4. oſtendit ubique, etiam in Indiis reperitur, menſibusque Julio & Junio *flores*, pyra moſchatellina odore referentes tradit, qui Autumno ſubſequente in Semen abeunt una cum herba tunc colligendum & in umbra ad uſus Medicos ſiccandum. 5to *Qualitates* ejus & *Vires* explorat cardui, quem amaritiei in particulis terreſtribus & Salinis radicatæ intuitu ventriculi aliorumque viſcerum tonum confortare, particulis autem volatilibus diaphoretica, bezoardica, & antipleuritica virtute pollere docet.

docet. Unde 6. varios in *uſus* varie *præparatus* & vel ſimpliter in formâ pulveris, Aqua, Spir. extr. eſſent. Salis fixi, Salis eſſent. clyſſi exhibetur, vel in variis compoſitionibus, Salis febril. Mynſ. ex flor. Sal. Armon. Nitri & Sal. Card. ben. Emulſ. antipleur. &c. It. 7. in *Supremi ventris affectibus utimur* haud infeliciter Aq. card. ben. ad obauditionem, convulſiones, paralyſin, ſuffuſionem; Vinô C. B. in Vertig. Apoplexia: Decoctô & Pulv. in Epilepſia infantum: Succô contra alopeciam. 8. in *Medii Ventris affectibus*, decantatisſimus ejus *uſus* eſt in Pleuritide vi ſignaturæ etiam, aſthmate, tremore cordis, variis quidem formulis ex aliis collectis adhibitus. Nec minorem 9. *in infimi ventris cruciatibus* uſum præſtat, uti pleraque ſpinoſi generis olera ſtomacho aliâs non ingrata, quem imprimis C. B. egregiè confortat & ad reliquorum pariter, epatis ſc. & lienis obſtructiones expedit, lumbricos fugat in ſpecie latos, quorum 200. in aula Comitum Rhutenorum è quodam ſubjecto ejus interventu ejecit, in quibus maculam illam nigram, cujus Tulpius mentionem facit, non invenit; Nec tandem in Colica, Aſcite, Calculo Renum, Gonorrhæa, Lue Venerea præſens eſt remedium. Quid verò 10. in *Febribus* tam *intermittentibus*, quam continuis, *malignis* præprimis & *peſtilentialibus* valeat, Toto die experimur, Priores certè & vulgus curat C. B. in Aq. propriâ ante paroxysmum, exhibito. In Peſte verò amaritie ſuâ putredini verminoſæ reſiſtit, à quâ KIRCHERUS peſtem unicè deducit. Hinc non male eundem adjiceres ſeptem herbis contra peſtem, hyperico ſc. vincetoxico, helenio, dictamno, ariſtolochiæ, laureolæ & raphano ſylveſtri. In febribus petechialibus ſummoperè recommendat. Aq. petech. Anhaltinam, quam Sem. C. B. pariter exornat. Quantum verò emulſio hujus ſeminis in variolis & morbillis valent, dies loquitur & Praxis Medicorum felicisſimorum. Quid quod 11. in *Venenis* pariter & *morſibus animalium* ſuas agat partes tam præſervativè, quàm curativè. Tandem 12. in *Affectibus Externis* ulceribus ſc. ſordidis, cancro & ſimilibus Vulneribus, Scabie aliisque cutaneis affectibus haud infructuoſus eſt C. B. uſus.

VALENTINI ANDREÆ MOLLENBROCCII D.

COCHLEARIA CURIOSA.

Lipſiæ ſumptibus Groſſii, Typ. Ubmanni An. 1674.

PRælibatis in *Procœmiô* Plantis nonnullis admirandis, Roſâ Sinicâ, Hierochuntinâ, Schoffocavallo, noli me tangere &c. 1. *Nomen* cochleariæ â formâ ejus deducit, ſicut aliæ ab Inventore, viribus, odore & ſapore denominatæ ſunt. Abhinc 2. in *Deſcriptione* eandem neque telephii ſpeciem, nec herbam Britannicam eſſe partim ex formâ, partim & qualitatibus evincit. *Differentiam* autem 3. partim â figurâ, partim ab ætate deducit, ita ut prioris intuitu prima cochleariæ ſpecies ſit folio ſubrotundo uſualis, ſecunda foliô ſinuato, tertia repens, major & minor, quarum omnium figuras æri inciſas exhibet. 4. *Locum* ejus *natalem* in Septentrionalibus magis quam meridionalibus quærendum eſſe docet, quod ſingularem DEI. T. O. M. providentiam, ob oculos ponit, quæ Scorbuto illic familiari remedium appropriatum largiri voluit. Cum enim 5. *Qualitates* ejus & *virtutes* ſint calido-ſiccæ, h. e. volatiles adeoque naſturtio virenti haud abſimilis ſit, hinc vi ſua diaphoretica fixa volatiliſat, putredini reſiſtit, & non tantum in Scorbuto, ſed & hydrope ac variolis (quas ſemen expellit) egregia eſt ratione, Salis ſc. volatilis in-& externè. Unde 6. varia tum ex herbâ tum ex ſemine *præparata* offert, embammata ſc. Decocta, Vinum, infuſa, Aq. Spir. Sal vol. Ol. Conſerv. Eſſent. &c. Speciatim verò *Embamma* 7. è foliis, recentibus ſive ſolis ſive cum naſturtio miſtis & inciſis admixtô ſaccharô parat 8. *Decoctio* ejus in lacte vel ſero lactis fieri ſolet, quæ tamen modica nec diuturna debet eſſe, ne Sal. vol. avolet: Cavendum inſimul ne loco cochleariæ aſari folia ſumantur, ut Sim. Pauli in Daniâ quondam obſervavit.

Vinum

Vinum 9. vel cum vel absque fermentatione fieri docet, illuc muſto, heic vino infundendo. Attamen 10. *Infuſa* quoque alia è cochlearia vel ſola vel cum aliis ſero lactis vel cereviſiæ injecta addit. *Aqua cochl.* 11. è foliis recentibus per M. B. deſtillatur, tam ſimplex, quàm compoſita. 12. *Spiritus* ferè optimus, ſive jam per fermentationem fiat (de quô Sennertus) ſive per abſtractionem ad Sal. vol. ſalvandum (de quô Rolfincius) qui poſterior excellens eſt, ſi Spiritus tritici aliquoties ſuper herbam recentem affundatur & aliquoties cohobetur, ut Ductore Fehrio Beatisſimo docuerat Lib. de Varis. Qua ratione quoque Spiritus antiſcorbutici Compoſiti confiunt, qualis D. D. Michaelis eſt, qui ſequitur:

℞. Herb. Cochlear.
nasturt. aquat.
beccabung.
piperitis.
Rad. raphan. marin.
ari recent. aa. q. v.

Conciſa leniter & Contuſa c. Sp. bacc. ſamb. per ferment. infund. ad 3. digit. eminentiam, digere per trid. & deſtill. in M.B. Huic ſi addatur Sp. aper. Penot. fit Sp. antiſcorb. compoſ. ejusdem. *Sal volat. cochl.* 13. potisſimam herbæ partem eſſe ſtatuit, quod ob exiguam quantitatem in Sp. ſervari jubet & paratur è ſucco expreſſo, purificato & aliquantum inſpiſſato, donec Sal in ſuccô ſpontè concreſcat, quod tamen eſſentiale magis dici meretur. Operatur penetrando & deobſtruendo, tempeſtivè ſc. exhibitum. Adeo enim non ſubſcribit Alcaliſtarum conſuetudini, qui nullis non medicamentis Salia volatilia addunt, ut potius volatilia in morbis à bile & efferveſcentia oriundis intempeſtivè uſurpata cardialgiam, ſanguinis inflammationem aliaque incommoda inferre ſoleant. 14. *Olea* & infuſa & deſtillata proponit, quorum priora è recenti, poſteriora è cochleariæ ſeminibus referta parat. *Conſerva* 15. more fit communi,

quæ cum *Syrupo* Cap. 16. propoſito illis convenit, quibus crudus & expreſſus modò ſuccus parit nauſeam, è quibus 17. *Electuaria* & *mixturæ* fiunt ex tempore, utut & ſaccharatis in ſcorbuto, quantum fieri poteſt, abſtinere jubeat Tr. de Varis. Magis autem 18. *Eſſentia cochleariæ* exſtollenda, quam Sim. Pauli è ſucco & Sp. proprio efficit & cum eſſentia trifolii fibrini miris extollit laudibus; loco cujus pauperculis *ſuccum expreſſum* commendat quem alii plurimis formulis ab authore Cap. 19. adductis addunt. *Magiſterium* 20. oxyſaccharum potius eſt, quam magiſt. propriè ſic dictum, ut è parandi modô â Rolf. Chym. in Artis formam redacta, edocto apparet. Tandem 21. *Uſum Cochleariæ externum* coronidis loco addit, qui in fotibus, cataplaſm. linimentis, clyſt. &c. ad artus ſcorbuticorum dolentes, paralyſin & affectus gingivarum egregius eſt.

VALENTINI ANDREÆ MOLLENBROCCII D.
De
VARIS
Seu
ARTHRITIDE VAGA SCORBUTICA Tr.
Lipſiæ ſumptibus Groſſii An. 1672.

CUm præſens libellus priori de cochlearia anſam ſubminiſtraverit & ad divinas herbulæ virtutes in exemplo qſ. conſpiciendas plurimum conducat, noluimus eundem ſicco tranſire pede, in cujus *Procœmio* MORBOS quoſdam Novos Anteceſſoribus Noſtris non adeò diſtinctè cognitos recenſet, quales præter Morbum Gallicum, Sudorem Anglicum & Moraviæ Luem ſunt Borozail Indorum, Morbus Braſilienſis, Morbus Vervecinus Italorum

lorum &c. Quibus an & Scorbutus accenſendus ſit, dubitat, cùm & Hippocrati cognitus & ſub nomine volvuli hæmatitis deſcriptus fuerit *lib. de intern. affect.* Hoc tamen facilè concedit, quod tam horrendis,ut noſtris temporibus,doloribus & ſymptomatibus olim non conſpicuus fuerit; & cum inter illa Dolores artuum vagi emineant, hinc de illis in præſenti Tr. ex profeſsô, quod dicitur, acturus erat.

In ipſâ ergò TRACTATIONE 1. Varia Varorum *Nomina* tam Latina, quàm Germanica tradit, inter quæ noſtris in Regionibus communisſimè ARTHRITIS VAGA SCORBUTICA vulgo die reiſſende lauffende Gicht audit, cujus & *etymologiam* & *homonymiam* annectit. Abhinc 2. *Definitionem* tradit, quod ſc. Arthritis Vaga ſcorbutica ſit dolor partium nervoſarum & tendinoſarum vagabundus, â Sale ſcorbuticô volatili exortus: Cujus occaſione plura de generalibus dolorum differentiis, â parte affectâ, causâ vel utroque deſumptis docet, de quibus omnibus aliquid Scorbuticus dolor participat. Hujus autem *Cauſam Proximam* 3tiò ſtatuit Sal ſcorbuticum, volatile quidem ſed ſylveſtre & p.n., quod acrimoniâ partes vellicat, volatilitate verò ſuâ hinc inde in partibus oberrat & circumvagatur. Nec omni malignitate carere ex ſymptomatibus quamplurimis, ſubita ſc. membrorum debilitate, lipothymia, maculis, contagio &c. juvantibus item Specificis colligit, illudque in primis viis, meſenterio & inteſt. generari putat, ejusq; occaſione plura de chylificatione interponit. Quod autem Sal hoc nervis in ſpecie inimicum ſit id à ſubſtantiæ proprietate h.e. texturâ derivat. E *cauſis remotioribus* 4. inter VI. Res Nonnaturales Aerem impurum, Regiones Septentrionales, Diætam Salſam muriaticam: Inter Res p.n. verò Malum Hypochondriacum accuſat & quî per contagium ſe propaget è doctrinâ de effluviis declarat. In *Differentiis* 5. Arthriditis aliam cum,aliamſine tumore eſſe narrat, in quâ, tamen poſtremâ maculæ obſervantur ab Authore quoq; evolutæ: Porrò alia perſiſtens, alia currens, quæ ultima ſi negligatur, in

priorem facilè transmutatur. Inter *Signa Diagnoſtica* 6. Dolores in lumbis, Spinâ dorſi & articulis agmen ducunt, qui plerunq; nocturni ſunt leiden die Federn nicht / ob Sal â calore reſolutum, & eô certiora ſunt arthritidis ſcorbuticæ indicia ſi non cedunt, niſi ſpecificis antiſcorbuticis. Pulſus a. & Urina incerta heîc indicia præbent, cùm ſæpisſimè ſint ſimillima naturalibus & rectè ſe habentibus. In *Prognoſi* 7. Periculoſam quidem ſed minus diuturnam eſſe docet, ita tamen ut eam, quæ cervicem occupat & hæreditaria eſt, omnium periculoſisſimam & difficilimam in cura ſtatuat. Antequam verò ad Curationem deveniat, 8. prius de *Præſervatione* agit, in quâ Purgantia ad fomitem è primis viis exterminandum ſummopere neceſſaria exiſtimat non tamen vehementia ſed lenia, quibus Digeſtiva, Salina, Tartarea, & ſimilia præmitti debent, quorum formulas haud paucas addit. Imo ſi delicatuli oretenus illa deglutire recuſent, venis per Chirurgiam Infuſoriam infundi jubet: Nec Vomitoria rejicit eundem in finem propinanda. Quantum verò 9. *Venæ ſectio*, *Cucurbitulæ*, *Hœmorrhoides*, *Fonticuli & frictiones* conducant, fusè probat & contra Eraſiſtratum, Poterium, Helmontium & alios V.S. in Praxi non utilem modò ſed & neceſſariam eſſe obtinet per reſponſiones argumentis illorum oppoſitas. In ſpecie verò in Arthritide Vagâ Scorbutica eandem quoque optimè convenire docet, cum in illa malignitas tanta non adſit, ut periculum aliquod exinde immineat. Sed an in Pueris quoq; & Senibus adminiſtranda? Aff. prius à ſeptimo ad undecimum annum: Neg. in Decrepitis; Hujusq; occaſione varia ætatum nomina examinat. Non omittenda 10. *Diuretica*, quæ in arthritide hac non contemnenda, cum & plurima antiſcorbutica ſimul Diuretica ſint. Laudantur autem Tartarea, Sp. & Tr. Tartar. Sp. aperitiv. Penoti, quem in hydrope ſummè proficuum expertus eſt: Nitrata item, imprimis ex aphronitro (Keller-Saltz) conſtantia. Pertinent huc acidulæ, Tr. nephritica Amelungi ex Nit. Tart. & Antim. unde minus recte ab Authore ejus Tr. Solaris dicitur: Sal verò mirabile Glauberi ſuſpectæ

fidei

fidei inter ſimilis farinæ alia recenſet, hujusque occaſione multa de Alchymia addit, quam & falſam & peccaminoſam eſſe è Sacris æque ac profanis, imprimis Kircheri ſcriptis probat, 11. verò *Sudorifera* ſummoperè extollit, tam fixa, ut Antimoniata & Salia fixa, quàm volatilia Cervina ſc. & viperina. It. Compoſita. Tr. bez. Decoct. lign. cum ſpecificis. In *Diæta* tandem 12. inter cibos condimenta antiſcorbutica, raphanum ruſticanum, muſtardam (qſ. a. muſtô & ardore dictam) in potu Vina Rhen. &c. Venerem contra Petræum noxiam dicit, cùm partes nervoſas debilitet. Denique 13. ad Curationem devenit, quam & cauſæ ablatione & doloris mitigatione perficit: Illud ob dolorem urgentem ſæpè fieri nequit, unde miſtis ſubinde purgantibus (aliâs non inconvenientibus) ſæpe ſpecificis pugnandum, præmiſſâ V. S. quæ in & extra Paroxyſmum convenit, cum purgantia in ipſô paroxyſmô noceant: Clyſteres tamen in eô laudantur, imprimis ſpecifici, quorum formulas illîc addit. Specifica autem ſunt omnia ſalibus volatilibus ſcatentia, inter quæ Cochlearia ejusq; Spiritus eminet, qui rectius per Sp. frum. quàm Sp. Vini paratur, cùm prior aquoſus magis ſalia facilimè disſolvat: Hic verò ſulphureus reſinoſis magis dicatus ſit: Modum autem a. Fehriò 13. obtentum in Tr. de Cochl. jamdum deſcripſimus. Huc anagallis aquatica, naſturt. raph. ruſtic. ſummitates abietis: Herba Theé, Coffi, cortex Winteranus ab Inventore Wintero, Navium Præfecto ita dictus, Martialia cum ſpecificis parata, variaq; compoſita inde conſtantia, Tr. Corall. vera, non Spuria, cujus occaſione plura de Azoth Heslingii, in quod ceu Mercur. ſubli. acriter detonat ſimulque Ceram Burrhi Catholicam rejiciendo, externè magis, quàm internè convenientem. Omnibus autem palmam dubiam reddunt lumbrici terreſtres variaq; illic addita compoſita inde conſtantia, quæ Sali volatili ut Salia fixa Sal antiſcorb. infringunt, invertendo ſc. & exterminando, licet quandoq; in ſubacidis nimia acrimonia obtundenda. Porro 14. *Anodyna* laudat, laud. opiatũ, Sulph. Vitr. anod. pil. Wildenganſii, quæ in aſthm. hydrope &c.

peri-

periculoſæ. An & Tabacum? ne quid nimis. Ultimò 15. *Externa* Cataplasmata, tr. de quibus Drabizius: Empl. Irnſingeri Noriberg. & ſi contractura in pedibus. ℞. Sap. Ven. Ol. lumbr. ana ℥j. mucilag. alth. ℥iij. bacc. junip. ℥ij. Coq. ad conſ. Unguent. add. Ceræ ℥ij. M.

CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI Med. E. S. Prov. Phyſ. Chemnic. Acad. Cur.

OOLOGIA CURIOSA.

2. Partibus ortum corporum ex ovo demonſtrans.

Cygneæ Sumpt. Weidneri, Lit. Bitoffii.

POſtquam in *Præfatione* occaſionem ad ſcribendum explicaverat DISSERT. 1. ovi *Etymologiam*, & imprimis *homonymiam* explicat, in quâ ultimâ ſub ovi voce latius accepta varia corpora oviformia, ova myſtica, Magica, Mechanica, Spagyrica, Medica, Pharmaceutica &c. exhibet.

Myſticum ovum Ægyptus excludit, dum Mundi opificem delineaturi ovum, i.e. Mundum evomentem depinxerunt, cum quibus & Veterum Poetarum fabulæ concordant; nec abludunt Recentiores quidam, qui Mundum è Chao, ut ex ovô pullum, exordium cepiſſe aſſerunt, quod Chaos diverſimodè deſcribitur â Poetis. Unde forte eſt, quòd Mundum olim animal dixerint Philoſophi, cujus occaſione in partes ejus, Spiritum ſeu Animam Mundi inquirit, quam Mundo propriè adſcribi poſſe negat. Poſtmodum ad Figuram Mundi ſe convertit, quam alii rotundam, alii ovalem aſſerunt. Huic ovo Myſtico *Mythicum* etiam accenſet, dum Poetæ itidem Deos quosdam ex ovô exortos fabulantur. Per *Magicum* verò *ovum*, non q. illud intelligit, quod Magia naturalis ſive producit ſive arte excludit, ſed quod præſtigiis Dæmonum

num ab hominibus excluditur, aut tumoribus modô quodam inviſibili injicitur & obſervationibus chirurgicis atteſtantibus,,inde ſæpe eximitur. *Mechanicum* caſtella oviformia, ſcyphos Antiquorũ aliaq; inſtrumenta oviformia complectitur, quibus & *ovum Spagyricum* ſeu Philoſophicum accenſeri meretur. *Magiricum* ſeu culinare Coquis, *Medicum* & Electuarium de ovô, Medicis & Pharmacopœis relinquit, de quorũ denominatione fusè & ſollicite agit.

DISSERTAT. II. De OVO PHYSICO in genere agit, tam *naturali*, quàm *artificiali*, quorum hoc â Kirchero Mag. lucis & umbr. deſcribitur quidem, ſed ab Authore æquè ac Clauderô in dubium vocatur: Illud autem varia *corpora naturalia oviformia*, lapides v.g. & ova lapideſcentia, fungos, cochleas ab Authore fuſe enumerata, imò & quandam Cephalalgiæ ſpeciem complectitur. Ovum autem Phyſicum in genere *deſcribit* per conceptum Archæi & humoris ſeminalis productum, ideam corporis, â quô procedit, involvens, ut illa evoluta ſimile corpus illi, â quô provenit, emergat. Adeoq; ſemen ovô prius eſſe nec ovum rectè Semen dici poſſe adſtruit, quod in univerſale & particulare dividit. *Semen univerſale* Aq. dixerunt Antiquisſimi Philoſophi â Judæis ex hiſtoriâ creationis fortè edocti, quod cum Helmontio ita explicat, ut Aq. Matricem quaſi Seminum & cauſam materialem agnoſcat: Fermenta verò & Archæum tanquam cauſas efficientes ſtatuat, in generatione puta, non verò creatione, cùm bina hæc, ut oſtendit, ſint diſtinctisſima. Tantum enim abeſt, ut modus creationis per illa poſſit explicari, ut potius animadvertat in Phyſicos Moſaicos DEI opera modô quodam Phyſicô explicantes, Danæum ſc. Aslacum, Cusmannum, Alſtedium, Fluddium, Comenium, Anonymum in Encyclopædia Paracelſica Chriſt. An. 1587. à Samuele Siderocrate Brettano edicta; Carpit etiam J.C. Steebii inſtitutum, qui Hexæmeron illuſtraturus Platonis ſententiam & Rabinorum Cabalam & ſomnia advocat. Interim quæ extra Creationis Hiſtoriam de corporibus naturalibus in SS. habentur, authoritate ſuâ conſtant, cum falſa ſit Carteſii hypotheſis S. Scripturam

pturam loqui, ad captum vulgi. Imo & illos carpit, qui Naturæ idolo tribuunt, quæ DEI ſunt, quod è Natura potius exterminandum ſtatuit, ſi ſc. aliud quid præter materiam & formam per eandem intelligatur. *De cæterô quod naturaliter ſit, ex ſuo ovo fieri exiſtimat*, cùm æquivoca generatio ſit Chimærica: Adeoq; ſubſeqq. foliis oſtendit Mineralia, Veg. & Animal. ubicunque etiam generentur ex ſuô ſeminiô & ovulis generari, etiam mineralia in vegetalibus & animalibus, plantæ in animalibus & contra.

MATTHIÆ THILINGII Med. U. D. & Profeſſ. Primarii Arch. Haſſ.

Rhabarbarologia ſeu Curioſa Rhabarbari Disquiſito

Ad Norm. & formam S. R. Imp. Nat. Cur.

Francofurti, Sumpt. Jacob. Gothofred. Seyleri An. 1679.

POſt prolixum in Præfatione de mineralibus, animalibus & plantis plane admirandis, quæ in China reperiuntur, discurſum, Parte I. Rhabarbari naturam ac eſſentiam, ſecundum ejus nomen, differentiam, formam, locum natalem, temperamentum, ſubſtantiam, vires, adulterationem, electionem, conſervationem, noxam, doſin, uſumq; in purgando, adſtringendo, & corroborando; in Parte II. utendi modum, in variis formis; in Parte III. medicamentorum formulas, quas rhabarbarum ingreditur; & Parte IV. corporis humani adfectus præcipuos, cum internos, tum externos in quibus virtutes ſuas exſerit, partim ſecundùm rationis normam, partim ſecundùm obſervationum certitudinem recenſet.

RESO-

RESOLUTIO CASUS

De

STUPENDO BRACHII TUMORE,

Jam deſcripti

Sub I. Obſervatione Anni II. Dec. III.
Ephemeridum Acad. Leopold. Nat. Cur.
Senis in Academia Phyſio-Criticorum
expoſita

à

DN. D. PYRRHO MARIA GABBRIELLI,

Patritio Senenſi, in publico Senarum
Lyceo Medicinæ Theoriæ & Botanicæ Profeſſore primario, Academico Senarum Phyſio-Critico, & S. R. I. Curioſo, dicto
Stratone.

Satis nunquam laudatas Germaniæ Curioſorum Ephemerides præ manibus habenti, occurrit ibidem inſerta enarratio Caſus annis elapſis per me deſcripti cum Obſervationibus anatomicis circa immenſum Tumorem illum, quo in brachio dextero affecto infelix quædam Senenſis Puella ſuccubuit. Ac proinde tamquam tanti honoris mihi benignè impertiti, calcaribus ſtimulatus, operæ pretium duxi non tam inteſſeram obſequii mei, quàm in tributum initæ obligationis, methodicam prædicti cauſas reſolu i nem eo ferè modo, quo in noſtra Phyſiocriticorum Academia Hetruſco Sermone fuit expoſita, nunc ad Limina ejusdem Curioſorum Academiæ in quinq; particulas digeſta Idiomate latino transmittere.

Primò igitur ad quam nam tumoris ſpeciem prædictus Tumor ſit redigendus proponam. 2. Cauſam, à qua habuit originem, in medium adducam. 3. Modum, quo fuerit productus, & ad tantam molem pervenerit, explicabo. 4. Plures morboſos affectus, aliaq; Symptomata quomodo Patienti ſupervenerint, una cum ſuis cauſis deſcribam. 5. Demum quibusdam remediis hujusmodi tumoribus occuri valeat, examinabo.

PARTICULA I.

Ad quam tumoris ſpeciem Tumor noſter ſit reducendus?

Quamvis plurimos Authores, rimaverim, nunquam tamen alterum tumorem noſtro majorem, imò nec longè æqualem inveni. Fabritius Hildanus Centur. 4. Obſerv. 69. vidiſſe narrat in muliere quadam ſexagenaria brachii ſiniſtri tumorem, qui ad trium palmorum craſſitiem quinquennii ſpatio adſcenderat: Alium huic ferè conſimilem notat Magnificus Dn. D. Lucas Schröckius Academiæ Naturæ Curioſorum Præſes ſub Obſervatione CCXXVI. Anni 2. Decur. 3. Germanicarum Ephemeridum, Schenckius Obſerv. Medicinalium Lib. 5. de Brachiis ſub Obſerv. 6. notabilis magnitudinis tumorem in Brachio dextero cujusdam mulie-

mulieris refert, ſed in eo plures ſtrumoſas glandulas una cum earum involucro enutritas obſervavit.

Amatus Luſitanus Centur. 5. Cur. 88. aſſerit ſe vidiſſe in inguinibus cujusdam mulieris carnis excreſcentiam usq; ad pondus viginti quinq; librarum, quam poſt ejusdem mortem inciſam tamquam carneam ſubſtantiam albicantem, & Vaccarum uberibus conſimilem deſcribit.

Marcellus Donatus Cap. 3. Lib. 5. tumorem in Coxa mulieris refert à Benivenio deſcriptum, & curatum, quem poſt quinq; annorum decubitum feliciter ſecaſſe, & ſexaginta librarum pondus carnem illam tranſcendiſſe commemorat.

Et Scultetus in ſuo Armamentario Chirurgico Obſervat. 93. Juvenis caſum enarrat, qui ſub interna dextri fæmoris parte Nattam, quam ita vocat, nutriebat, biennio, triplicati capitis humani magnitudinem æquantem.

Hæ ſunt mirabiliores Carnis protuberantiæ, quas apud Authores invenire potuerim. Cum igitur noſter Tumor tam molè, & pondere, quàm corporis parte ſcilicet Adipoſa membrana, in qua fuit productus, ab omnibus ſupra propoſitis longè differat, jurè merito fatendum eſt, tumorem adeo monſtroſum defuncta ſæcula vel non vidiſſe, vel ſaltem Poſteris publicæ lucis traditione, ac beneficio admirandum nullatenus reliquiſſe.

Caſus itaq; raritas, ſicuti oculos omnium admiratione devinxit, ita Curioſorum Animos ad ejus originem ſeriò indagandam excitavit. Phænomena, quæ conſuetas Naturæ leges, & ordines aliquando videntur tranſcendere, apud ignarum vulgus miraculis, vel incantationibus tribuuntur. At ne Jurisdictionem admirabilis naturæ amputare videamur, rationum perſpicaciâ & pertractare Philoſophum decet.

Quadoquidem igitur adeo immane Carnis Promontorium in Brachio infelicis Puellæ enatum, proprio vocabulo deſignare, licet humeris onus impar, mihi fuerit imperatum, illico, atq; intrepidè reſponderi poſſe videor, ſub generica Tumoris nomen-

clatura absq; ulla hæſitatione includendum. Verùm cum plures tumorum ſpecies medicina agnoſcat, ut propius asſumpti nomen determinetur, aliquos in medium adducam, cum quibus ſimboleitatem præſeferre demonſtrat. Tumores itaq; quorum ſpeciem noſter imitari videtur (meo judicio) ſunt Anaſarca partialis, Undimia, vel Eldema, Sarcoma, Tumor ſtrumoſus, Atheroma, Steatoma, Meliceris, & Natta.

Gradatim igitur procedendo ab Anaſarca exordium ſumo; Et conſtantisſimè aſſero ad hanc ſpeciem, Tumorem, de quo agimus, nullatenus redigendum; Etenim qualitates, ſive modificationes, quibus à Doctoribus, & melius ab experientia Anaſarca deſcribitur, nempe palliditas in Cute, & in Vultu, Mollitie in carne, ita ut digitis preſſà aliquantulum presſionis ſignum retineat, longè differunt à noſtro caſu, in quo, ut ejus edocet Hiſtoria, Cutis naturali, vividoq; colore fulgebat, Patientis facies ætatis flore arridebat, carnis ſubſtantia non flaccida, nec ad presſionem cerea, nulla proinde orbita per contactum incurvabatur.

Hinc jure meritò Undimiæ nomen etiam excluditur, eo quod ea ferè ſigna, quæ Anaſarcæ conveniunt, eidem quoq; non ſint aliena, & in eo præſertim quod Veſtigium comprimentis manus retineat, ſit omninò conſimilis.

Videamus nunc, an Tumori noſtro Sarcomatis, vel Sarcophiæ vocabulum ſit adaptabile. Ego autem eruditisſimi Phyſiocritici, ut verum fatear, negativam amplector ſententiam, utroque enim ſub nomine excreſcentia puræ carnis innuitur, quod in Puellæ tumore non utiq; verificatur, in quo non Caro, ſed ut audiſtis, & propriis fidelibus oculis aſpexiſtis, Adipoſa membrana concrevit. At ut ſcopulum objectionis evadam, ſub Carnis ſcilicet appellatione, quidquid in noſtro corpore præter oſſa nutritur, complecti, ſatis occurrit Lexicon Medicum Caſtelli Brunonis, ubi aſſeritur: *Caro, quæ Græcè dicitur σὰρξ, vocatur propriè tantùm ea, quæ in muſculo eſt:* Cum igitur tam Sarcoma, quàm Sarcophia græcâ dictione σὰρξ componantur, & per σὰρξ muſcu-

muſculoſa Caro ſignificetur, manifeſtisſimè infertur pro Sarcophia Carnis ad muſculos pertinentis excreſcentiam intelligi: eoq; magis, quod apud Hippocratem σάρκες *idem eſt, quod muſculi* ut enixè teſtatur Galenus ſub Cap. primo de fracturis.

Quod autem Tumoris ſtrumoſi nomen, Tumorem noſtrum dedeceat, ex eo facillimè deducitur, quod juxta communem ſcribentium ſententiam, ſtrumoſus tumor non niſi in glandulis adoleſcit; Et præcipuè in illis, quæ in collo ſubortæ paulatim augentur, & indurantur: Quæ quidem glandulæ ſic induratæ in immenſa Brachii deſcripti mole nullatenus apparuerunt.

Atheroma, Steatoma, & Meliceris à noſtro Caſu penitus excluduntur; Omnes enim Tumores hujusmodi propriam habent tunicam, quam cyſtidem ſive folliculum appellant; nullum autem involucrum in tumore, de quo agimus, repertum fuit.

Super eſt igitur, ut ſermonem habeamus de Natta, ad quam utiq; referendum, ac determinandum eſſe tumorem noſtrum ex ſequentibus moveor argumentis. Natta, quam alii vocant, Natam, Naſam, Nasdam, & Naptam, nihil aliud eſt, quàm grandis excreſcentia carnis, ſed illius profectò, quam Nates inſpicientibus, ac tangentibus commonſtrant, à quibus proinde nomen ſumpſiſſe plures non immeritò autumarunt. Hanc diverſæ magnitudinis, & figuræ Melonis, vel Cucurbitæ ad inſtar, jam diù definivit Doctisſimus Guido, Auctor Chirurgiæ inſignis Tract. 2. Doctr. prim. cap. 4. de Oedemate ſub cap. adminiculativo de Nodis, quem deinde plures magni nominis Viri fuerunt ſecuti. Quantum igitur iſta definitio, ſive deſcriptio tumori, de quo eſt inſpectio, ſit adaptabilis, nemo eſt qui non videat. Carnis etenim excreſcentiam plures ex vobis eruditisſimi Sodales non absq; ſupercilio in noſtro tumore aſpexiſtis, quam utiq; carnem cum Natium carnibus convenire manus ipſæ contractantes ante Puellæ mortem fatentur, & poſt ejusdem funera, Culter anatomicus mirabiliter detexit. Nec ex eo quod Melonis, ſive Cucurbitæ figuram ſortitus non fuerit, Nattæ qualitates evitare poteſt,

teſt, nam idem Guido hujusmodi objecto ſatisfacit aſſerendo *Nattam eſſe diverſarum formarum, & quantitatum*, ex quo elicitur Nattas potius demonſtrativè, ac exemplificativè, quàm præciſè Meloni, & Cucurbitæ eſſe comparatas. Hinc Peccettus Libro primo cap. 28. dum Nattarum magnitudinem examinat, ſatis aptè ad rem noſtram determinat, ubi dicit, *Natta aliquando ita creſcit, ut omnes corporis partes ſuperet*: prout accidit in caſu noſtro, in quo Natta ad librarum biscentum circiter pondus adſcendens non ſolùm partem corporis affectam, nempe brachium, verùm etiam totum Puellæ corpus, quod libras centum viginti non transcendebat, magnitudine, ac mole ſuperaverit,

Cum igitur tumori noſtro Nattæ definitio, ac deſcriptio conveniat, ut huc usq; probavi, remanet examinandum in præſentiarum, an ſigna quoq; correſpondeant. Peccettus loco cit. quem multi graves Authores amplecti non dedignantur. Nattæ ſigna deſcribens, aſſerit eam eſſe mollem ſine pulſatione, ſine calore, & dolore (tenſivo tantùm excepto qui quidem tumoris magnitudini, & ejusdem gravitati tribui ſolet) Omnia autem iſta ſigna concurunt in propoſito Puellæ Brachio. Ejus enim tumor mollis erat, ac veluti ſanæ, ac naturalis carnis tactui cedens, nullâ fervescens inflammatione, naturalis legis tramites calor, non excedebat; nullaq; pariter pulſatione agitabatur, neç Patienti dolor ullus inerat, præter tenſivus, quem immanis gravitatis, & vaſtitatis moles fovebat. Et quamvis pluribus ſymptomatibus calore nimirum, dolore, & duritiæ & quandoq; in aliqua tumoris parte affigeretur ipſa Patiens, quia tamen hæc in Paroxyſmis febrilibus, quibus interdum laborat, accidentaliter eveniebant, ad Nattæ naturam, & proprietates deſtruendas non videntur adſcribenda.

Duo nihilominus principaliter objici ſubaudio, quibus tamen ſatagam reſpondere. Unnum, ſcilicet Nattam exiguâ, anguſtâq; radice pullulare; Alterum non in Bracchiis, ſed ut plurimum in dorſo, humerisve conſpici,

Primo

Primo prælaudati Guido, & Peccettus occurrunt; Audiatis Guidonem: *Quædam ſunt cum gracili pede: quædam verò non*, cui Pecettus ſubnectit loco cit. *Aliquæ Nattæ latam, ac magnam, & adhærentem baſim, ac radicem habent* (cujus quidem ſpeciei noſtram eſſe non ambigitur) *aliquæ verò anguſtam, & minimè adhærentem.*

Secundum verò facili negotio diluitur: animadvertendo, non ita de plano admittendam eſſe regulam de dorſo, & humeris pro Nattæ incunabulis. Etenim Philippus Maſierus in ſuo Chirurgiæ Compendio nullam corporis partem à Nattâ immunem determinat, quod expreſsè ratum habuit Peccetus asſerens ibi: *Oriri poteſt Natta in omnibus Corporis partibus.*

Quidquid autem alii ulterius muſſitent, Nattæ folliculum asſignantes. eamq; cum variis, ac diverſis tumoribus confundentes, & ad Steatoma reducentes, parvi pendendum exiſtimat Tagaultius, dum plurium antiquorum catervâ ſtipatus in ſuis Inſtitutionibus Chirurgicis lib. primo de Tum. præternatural. Cap. 13. quamplurimis aliis tumoribus unica tantum Natta excepta folliculum determinat, & asſignat, ac proinde à Steatomatis nomine, & natura declinat, quod numquam absq; ſua Ciſtide comparuit.

Hisce ita firmatis rectus ordo poſtulat, ut poſt definitionem, & ſigna, quibus cum Nattâ tumorem noſtrum convenire jam putamus, ejus differentias exponamus, quas Paracelſus Lib. de Ulceribus, & Apoſtematibus Cap. 12. tot asſignat, quot ſolidarum partium differentiæ humano in Corpore reperiuntur, veluti Exempli gratia Nattam Carnoſam, Glanduloſam, Cartilaginoſam, Ligamentoſam &c.

Ut igitur noſtri tumoris differentiam conſtituamus, ejus cauſam productivam, & ſubjectum, ſive partem, in qua adolevit, inſpiciemus. Cumq; ipſam produxerit humor veluti Aqua, aut Lympha, aut ſerum, vel quidquid aliud aquoſum infra explicandum, & cui ſedem membrana Adipoſa præbuerit Nattam Aqueo-adipoſam, vel Adipo-aquoſam, tumorem noſtrum appellare non

 dubito.

dubito. Qui quidem tumor, ut eam vobis Græco exponam Idiomate, quibus Tumores ferè omnes expreſſit Antiquitas Ὑδρο-ςεατώδης eſt nuncupandus. Hujusmodi enim vocabulo Aquam, & Adipem, ſeu tunicam adipoſam ſignificari Græco Latini docent Interpretes: Et hæc ſufficiant quoad nomen miro tumori noſtro adſcribendum.

Particula II.

De Cauſa Tumoris.

Habuiſtis ex hiſtoria Sapientisſimi Sodales Tumorem noſtrum poſt anatomicam inciſionem Aquas undequaque profudiſſe eo fermè pacto, quo fons in terræ visceribus compedibus mancipatus, ruptis undiq; aggeribus, atq; offendiculis, quibus manare prohibebatur, liberè pervicinos campos diffunditur, juxta illud Virgilii 2. Æneid.

Non ſic aggeribus ruptis, cum ſpumeus Amnis
Exiit, oppoſitasq; evicit gurgite moles,
Fertur in Arva furens.

Copia igitur humoris in ingenti Brachii tumore ſtagnantis, me recto tramite, ni fallor, manuduxit ad fontem, ex quo Puellæ tumor traxit originem. Nullibi dubium eſt ab æquilibrio, ac ſimetria, quam fluida omnia tam rubra, quàm alba inter ſe conſervant, Microcoſmi unionem inalterabilem, naturalemq; œconomiam pendere. Ita ut quicumq; humor, qui naturæ Imperium ſpernendo contrahat qualitates, ſeu modificationes ſibimet ipſi contrarias, maſſa ſanguinis alteratur, & hinc ejusdem motus regulis immutatis, nunc ad unam feratur velocius, nunc ad aliam ſegnius corporis partem; quo fit ut indies pernicioſam ſubinduente indolem juxta multiplicem ſuccorum alterationem innumera quotidiè morborum genera ſcaturiant. Haud aliter profectò in præſentiarum cenſerem pronunciandum, unde humorum confuſioni paulatim in Patiente adauctæ tanquam cauſæ, univerſali Brachii tumidi morbum fateor adſcribendum.

Verùm

Verùm cum in humano corpore tanta humorum varietas diverſæ indolis reperiatur, cum aliquali tamen analogia inter ſe, operæ pretium eſt aliquorum naturam, ſive eſſentiam rimari, ne Symboleitatis imagine decipiamur. Si Galenus cum ſuis Aſſeclis Brachii ſectioni adfuiſſet, aquam tam liberaliter inde emanantem, ſerum illicò denominaſſet, & prolixis deinde ſermonibus confirmaſſet illud tamquam tenue 2dæ coctionis excrementum in eam partem ita è naturæ legibus diſpoſitam confluxiſſe. Quod aſſertum nullatenus inficiari auderem, quoties aliquod veritatis ſpecimen preſeferret.

Aquam igitur, liquori, qui à modernioribus humor Lymphaticus, ſive Lympha appellatur, conſimilem, quam ex tumoris inciſionibus ſtillantem conſpexiſtis, proximam cauſam efficientem internam malè affecti Brachii extitiſſe non dubito. Pravam itaque corporis diſpoſitionem, humoremque lymphaticum in Brachio ſtagnantem pro ſufficienti cauſa, ex qua lympha à propriæ conditionis natura degenerans notabilem craſſitiem in vaſis contraxerit, aſſignandam autumarem, ob id ullatenus crederem controverſiæ locum fore cauſam remotam internam tumoris ad Lymphæ craſſitiem ſi redegerim: Etenim Strumoſa tubercula, quibus tenerioribus annis Puellam diu afflictam ex Craſſus hiſtoria percepiſtis, rem ſatis reddunt manifeſtam, ſi communi, atque incontrovertibili Doctorum opinioni deferamus, illam non ab alio fluido, quàm à Lympha craſſa generari, ac produci.

Hanc igitur ea præſertim tempeſtate, qua Tubercula evanuere venæ ipſæ exceperunt ad maſſam ſanguinis, eo violentius inquinandam, quo malè affecta Puella menſtruis, & conſuetis mulierum depoſitionibus natura negante fraudabatur, ut ipſa deponeretur in Brachium gradatim inde augendum. Quibus jure meritò præſuppoſitis adhuc inſurgunt recentiores Galeniſtæ, ſerum, omnibus regulariter aquoſis tumoribus cauſam præbens, cauſam pariter fuiſſe proximam ad inducendum tumorem, aſſerentes, eoq; magis, quia juxta illorum ſententiam inter Serum, & Lym-

 pham

pham non niſi de nomine intercedere quæſtionem exiſtimant; cum nihil aliud eſſe lympham determinant, quàm portionem ſeroſam univerſæ ſanguinis maſſæ.

Verùm ex objectione ratio indeterius rueret, & majus inconveniens foret ex ſero, quàm ex lympha cauſam efficientem noſtræ hypotheſis deſumere. Serum quippe propriè loquendo juxta Doctorum ſententiam tanquam tenue ſecundæ coctionis excrementum ſalinis permixtum partibus in renibus, porisq; ſudoriferis ſegregatur, ac ſecernitur ab altero ſero, quod ad univerſam corporis Peripheriam, ejusq; partes cum ſanguine circumfertur, cui quidem humori Lymphæ potius, quàm ſeri nomen quadrat, ac decet.

Nec refragatur humorem lymphaticum tanquam ſeroſam ſanguinis portionem, ſeri perpetuò naturam, indolemq; retinere; Hoc etenim argumentum nimis probaret, cum omnia corporis fluida è ſanguine ducant originem, à quo deinde determinatis in cribris depuratur, & hinc puriora cum eodem ſanguine permiſcentur. Lympha autem una cum ſanguine à corde impellitur, indeq; ad cæteras corporis partes diffuſa in quibusdam minimis glandulis, variis in locis à natura certa lege diſſeminatis, nulloq; ſale permixta ſecernitur: Excepto tamen caſu, quo præter naturam alibi ſtagnare compelleretur; tunc enim Salis portiuncula, quæ in partibus carnoſis reperiri ſolet, propter lymphæ ſtagnationem disſolvitur, eamdemq; aliquantulum ſalſam reddit, ut ſectio edocuit anatomica tumoris noſtri: nec non quod cæteris in affectibus aquoſis veluti Hydrocephalo, Hydrocele, Hydrope evenire demonſtrat verſicolor, aut ſalini ſaporis lympha juxta majorem, vel minorem ſalis, aut ſulphuris participationem; Quæ quidem vaſa ab humano corpore, & à Brachio, quod aſpexiſtis, excludere, experientiæ ac veritati nimia vis inferretur contra Hetruſci Poetæ oraculum:

Tutte le coſe, di che il mondo è adorno,
Buone uſciron di man del Maſtro eterno.

Præter-

Præterquàm quod cum vulgatisſimum ſit Ariſtotelis dictum, *Naturam nihil fruſtra, & temerè facere, ſed omnia finis alicujus* gratia *facere*: Ad quid niſi ad lymphæ receptionem, ſecretionem, ac perfectionem Canaliculos illos, glandulas, tabuloſq; componere, quos anatomica praxis detexit? Cum igitur ex diſtincta Brachii Obſervatione Vaſa omnia Lymphica, Lympham redundantia, & quod magis eſt, ſparſam hydatidum congeriem, quæ nihil præter Lympham continebant, ocularis inſpectio notaverit; qui deinde Liquor, dum naturalis ad centrum ipſius curſus coercebatur, adipoſæ membranæ poros repleverat, fateri neceſſe oportet cauſam tumoris efficientem Lymphæ potius adſcribendam, quàm ſero, dum hujus ſecretio non niſi in Renum glandulis aut per ſudoriferos ductus, non autem in Brachio deficientibus glandulis pro ſero ſecernendo aptis fieri ſolet.

In cujus veritatis confirmationem accedit experimentum de noſtro Liquore habitum, qui vitreo in vaſe repoſitus, temperati caloris beneficio ad albuminis ovi cocti albedinem, & conſiſtentiam condenſabatur, quod utiq; tam in ſero lactis, quàm in urinoſo minimè obſervatur, ipſiusmet Isbrandi auctoritas adſtipulatur lympham à ſero ſatis congruè diſtinguentis.

Nec ullus hæſitandi Locus relinquitur, animadvertendo namque ad mucilaginoſas membranulas, & ad nutritionem licet depravatam, atq; imperfectam prædicti tumoris, ac proinde ad ſerum nullam nutriendi virtutem habens tanquam inglutinabile, nullatenus eidem ſero, ſed lymphæ hoc munus adſcribendum eſſe cenſemus. Conſonantibus præſertim tum Vetuſtis, tum modernis ſcriptoribus, aſſerentibus inutilia penitus eſſe incraſſantia, quoties humano in corpore à ſero ſuperabundante morbus curatur, eo quod coctionis incapax ſit omnino ad differentiam lymphæ, quæ aliqualem condenſationem non reſpuit. Imo cum iſta poſtquam ſegregata fuerit ab Arteriis per Vaſa lymphatica corporis beneficium iterum cum ſanguine permiſceatur, nimis longè diſtat à ſero, quod ſemel ab Arteriis excluſum, tamquam ma-

teria penitus excrementitia à ſanguinis conſortio in ſtatu naturali ſemper excluditur.

Et quamvis audiam inſiſtere, ſerum, quo ſanguis abundat, noſtrum produxiſſe tumorem, ex falſitate tamen ſuppoſiti aſſumptum corruit; Cruoris enim ſeroſitas potius eſt lympha, quàm ſerum, ita ut igne ſuffecto veluti ipſamet lympha condenſationem recipiat: Unde quoties hujusmodi ſeroſitas cribratur in ſibi proportionatis glandulis, exceptis renalibus, & ſudoriferis, lympha nuncupatur. Neq; Urinarum ſterilitas, quam tumoris tempore ut plurimum experiebatur Puella, juxta prælaudatum relationis tenorem ac ſi nimis prodigè urinæ ſerum deponeretur in Brachium, propoſitam veritatem excludit, etenim Urinæ ſerum non niſi poſt ejus ſecretionem, quæ fit in Renibus, ſeri nomen meretur, cum in ſanguinis maſſa propriè loquendo; nec lympha, nec urina, nec verum ſerum ea fermè lege, qua nec ſalina, nec bilis, nec aliud quodcumque fluidum determinatum, ſed ad hujusmodi producendos inde liquores apta duntaxat materia reperiatur.

Ex quo error detegitur illorum, qui cuicunq; fluenti, & aquoſo corporis noſtri liquori ſeri vocabulum indifferenter attribuunt: Melius quippe videtur, atq; conſultius, non tam genericè rerum proprietates detegere, ſed ſpeciem à genere diſtinguendo, & lympham proinde à ſero non inutiliter diſtinguendo, immediatam tumoris abducti cauſam inſpicere; non excludendo tamen aliarum cauſarum concurſum, veluti Aeris intemperiem, malam ciborum, aliarumq; rerum non naturalium adminiſtrationem, cum ſæpius accidat id, quod Hetruscus alter Poeta cecinit

------ *Noi ſoli à noi iteſſi*
Fabri pur ſiam de le miſerie noſtre.

PAR-

PARTICULA III.

Modus, quo Tumor fuerit productus, & quo modo ad tantam molem pervenerit.

PRopoſitus nunc ordo exposcit, ut modum, quo Brachium novennii curſu ad tantam molem pervenerit exponamus. Quod ut luculentius obtineatur, prius tamquam pro fundamento naturalis conſtitutio partium, in quibus præciſè morbus intumuit, opus eſt indagandum. Cum autem Adipoſam Membranam dumtaxat, & Cutem, malam diſpoſitionem ſenſiſſe, hiſtoria præſeferat, musculis, membrana carnoſa, cæterisque Brachii partibus naturaliter ſe habentibus, his proinde ſine ulla conſideratione relictis, ad illas tantùm perpendendas convertamur oportet.

Membrana igitur adipoſa nihil aliud eſt, quàm quædam tunica pluribus, variisq; membranis congeſta, quæ ſubalternis pariter membranulis ſubintextæ, & iſtæ demum aliis minoribus, atque innumeris complicatæ quam plurimas veſiculas, ſive ſacculos componunt, quos Adipoſos Ars noſtra denominat, eo quod per ſubtilisſimos ductus ibidem à natura diſſeminatos, quos tubulos, ſive meatus pariter adipoſos vocamus, ad illam corporis univerſi pinguedo confugiat.

Hæc item tunica pluribus, ſed minimis, ac tenuisſimis peculiaribus glandulis ad lymphæ ſegregationem abundat, cum aliquibus arteriis, ac venis ibidem interſecatis, ut ex illis tributum ſanguinis ab oleoſa ſubſtantia, ac pinguedine depurati ad nutritionem accipiat, ex iſtis verò, ut cæteræ ejusdem ſanguinis reliquiæ poſt nutritionem, oleoſiq; fluidi ſegregationem peractam excipiantur.

Nec deſunt ibidem nervuli, quamvis ad cutem potius tendentes, quàm ut in adipoſa membrana ſedem reponant, eo quod hujusmodi membranam ſenſationis ferè penitus incapacem eſſe

edo-

edoceat experientia. His accedunt plurima vaſa lymphatica, ut inde lympham ad fontem ſanguinis ducant, quibus ſingulis ſingulæ glandulæ, fibræque membranoſæ ab arterioſo cruore, ac ſucco nerveo enutritæ, originem tribuunt.

Ex fundamento igitur Anatomico hiscc præcognitis, facilis explicatu modus perhibetur, quo tunica adipoſa ad tantam molem pervenerit. Vaſa quippe Arterioſa, quæ aſſiduo Cordis impulſu humanum corpus pabulo ſanguinis alunt, una cum ipſo ſanguine non modicam ſeroſitatem permiscuerunt, quam in ſuis glandulis, tubulisque membranoſis cribratam lympham moderniores appellant, quæ proinde naturali ſibi curſu impedito, priusquam cribraretur in parvulos tumores ſtrumoſos tenerioribus Puellæ annis, ut jam audiviſtis, erupit, indè verò illis evanescentibus, & ad venoſum genus humoribus ibi contentis remeantibus, lympham inviciendi vim habuit, quæ cum iterum mediis glandulis, tubulisq; ab Arteriis ad vaſa lymphica duceretur, poſt tumores exhauſtos, conſueto fluidorum circulo quidam craſſus, viscoſusque humor in tendinibus musculorum Bicipite ſcilicet, ac Brachieo interno ſtagnavit, ex quo ſpasmodica emerſit Brachii contractio, indeq; ex musculorum compreſſione, lymphaticis canalibus ad anguſtiam redactis, nec repletionem vaſis lymphicis dici ſubſtinere valentibus, ex eorum communicatione paulatim membrana cæpit adipoſa tumefieri, Venis nihilominus tamquam ſolidioris compagis, compreſſionis vim non ſentientibus, unde ſanguis nullam paſſus fuerit remorationem.

Quæ licet contractio ceſſaſſet, cum ibi tamen aliquæ membranæ condenſatæ, ac induratæ remanſiſſent, quas anatomica operatio detexit ob tunicæ alterationem, apertosq; ejusdem poros, eò lympha ferebatur, quo ſibi paraverat iter, non verò ad ſanguinis fontem, ita ut impropria, ac depravata fieret membranæ adipoſæ nutritio, & inde mucilaginoſæ membranulæ, quas in ſectione obſervaſtis, generabantur. Quæ itaq; depravata nutritio eò in dies augebatur, quo magis partes membranoſæ,

noſæ, quas inter ſacculorum adipe repletorum racemos natura repoſuit, madefiebant, ac tumeſcebant, ita ut in cujuslibet vel minimæ membranulæ poris aliqua lymphæ portio clauderetur, quæ ab ipſismet glandulis, tubulisq; fibroſis, ubi vaſa lymphatica adhærent, transmittebatur; ita tamen ut quò magis ejus motus pariter in dies retardabatur, cæteræ membranæ eô craſſiores, ac tumidiores exurgerent.

Hinc proinde racemuli, qui ex veſicis pinguedinoſis conſtituuntur, adeo inter ſe diſtantes reddebantur, ut ſi diutius Puella vixiſſet, majorem molem potuiſſet tumor acquirere, donec ſcilicet omnes illæ membranulæ replerentur, quas inter ſacculos racemorũ intextas 2da figura præſefert, diſſonæ tamen magnitudinis, dum alter racemus ex ſex, alter ex octo, plus, minusve ſacculis componebatur; & donec exinde omnes adipoſæ veſiculæ ſegregarentur inter ſe, propter membranularum adipoſam membranam conſtituentium majus, aut majus augmentum, veluti ipſamet ſubſtantia tumoris præmonſtravit.

Quilibet inſuper lymphaticus tubulus, minimus licet, atq; inviſibilis, adeo ſpectabilis reddebatur, ut pluribus in locis ob valvulas lymphaticas, hydatides alibi jam deſcriptæ apparerent. Quod ſi ergo quodlibet filamentum membranoſum, quælibet glandula, quilibet ductus lymphaticus, & omnes ipſarum partium pori, quamvis tenuisſimi fuerint, ſenſim repleti lympha, cujus pars ob curſus impedimentum mucilaginoſa reddebatur, nil mirum quod eodem ſane modo, quo natura ſuccum nutritium ad poros determinatè, & ſua cum proportione transmittit ex impetu lymphæ, quæ in qualibet particula, ejusq; poris ob expanſionem membranarum multiplicantibus inſinuabatur, atq; ſtagnabat, tanta exinde machina tumidi Brachii conſurgeret.

Nec mirum pariter, quod ſicuti folliculus, quem aliqui tumores habent, & illi præſertim, qui circa gulam accidunt, licet ut plurimum à minima glandularum membrana ducat exordium ob inordinatam texturam, ac depravatam nutritionem adeo ex-

creſcit, ut craſſa, denſaq; tunica reciſu difficilis conſtituatur, ita pariter adipoſa membrana, ipſaq; cutis longè majores, quàm ſit glandulæ tunica, & ad quos indeficiens ad augmentum confluebat materia, adeo valuerit extendi, ut brachium ſpectatu mirandum producerent. Quoties autem ex limpidi fluidi redundantia vaſa quædam lymphatica disrumpebantur, ipſaque invia lympha membranarum interſtitia occupabat, hinc eveniebat, quod alicubi tumor indurabatur, ac quaſi apoſtemate affectus, Patientem non parùm affligebat, ut ex hiſtoria fit notum.

Expoſito hactenus modo, quo tunicam adipoſam auctam fuiſſe autumamus; ſupereſt nunc breviter inſpiciendum, quo modo aucta fuerit ipſa cutis; quod ut manifeſtius reddatur, ejusdem ſtatus naturalis prælibandus videtur.

Cutis itaq; membrana quædam eſt in pluribus ſuis partibus retis figuram præſeferens; quam filamenta nervea, ubi plurimæ glandulæ, nervoſæq; variarum figurarum pupillæ una cum aliquibus vaſis lymphaticis, ductibusque ſudoriferis, poris proinde undequaq; ſcatentem contexunt; Cumq; ad ſimilitudinem aliarum partium ſanguine, ac ſucco nerveo etiam ipſa enutriatur, hinc eſt eam Arteriis, Venis, nervisq; abundare: Qui quidem nervi non ſolùm ad ejusdem Papillas terminantur, ſed etiam ex eorundem nervorum ſubſtantia ipſæmet conſtruuntur Papillæ: filamentis verò nerveis propria in extremitate ſimul contortis præfatæ glandulæ conſtituuntur, unde ſenſus, ſive tactus organum emergit.

Ex quibus ſic prælibatis, inter modum, quo Cutis, ac membrana adipoſa concreverunt, aliqua differentia reſultat: Eam enim in ſententiam deſcendimus Cutem contenta mole, veluti pondere preſſam, propriam quotidie expandiſſe texturam, indeq; dilatatis poris, aliisq; ob diſtentionem noviter detectis, medio nutritio ſucco, qui per conſueta Vaſa ducebatur, & in uno quoq; poro proportionabiliter apponebatur, neceſſariò ſumpſiſſe incrementum, naturalemque ſoliditatem conſervaſſe: ſudoriferis poris dum-

dumtaxat exceptis, qui ex membranularum Cutis dilatatione neceſſariò fieri debuerunt patentiores, ac inter ſe magis diſtantes, prout eorum ocularis confirmavit inſpectio.

Cùm autem nutritionis tempore lymphæ tranſitus ad ipſam cutem aliquantulum remoraretur, intus proinde incraſſabatur, novamq; ſubſtantiam, quam ex Microſcopio cum aliquibus ſubalbis laminulis denſiſſimè inter ſe colligatis vidimus, Cuti ſimilem producebat. Nervoſis demum papillulis, quas nervorum parit extrema contorſio, ex ejuſdem Cutis extenſione inter ſe pariter dilatatis, ac proportionabiliter evolutis, nil mirum, quidquid de exquiſita admodum ſenſatione perinde ac in cæteris corporis partibus, Puellam ibidem expertam fuiſſe, Tumoris hiſtoria prædocuit.

PARTICULA IV.

De Cauſis nonnullorum Symptomatum, & quomodo hæc Patienti ſupervenerint.

CÆci penitus duceremur ab Arte Cæca, ni medicinam ſcientiam profectò conjecturalem, ſigna extrinſeca, ac ſenſui ſubjecta illuſtrarent. Hinc operæ pretium eſt tumoris noſtri Symptomata, horumque generationis modum breviter manifeſtare, ut eo magis tumor ipſe manifeſtetur. A convulſione igitur, quam Puellæ Brachium in ipſiſmet Nattæ cunabulis paſſum fuiſſe prælibavit hiſtoria, exordium ſumam. Convulſio itaq; nihil aliud eſt, quàm involuntaria quædam, ſtabilis, ac doloroſa muſculorum contractio, quæ partibus nervoſis irritatis ex nimia humorum repletione aliquo modo obſtructis, uberiorem ſpirituum affluentiam transmeare negantibus generatur, & fit. Fluidis Patientis corpus undique circulantibus, craſſior, ſive denſior eorum portio modò hic, modo illic deponebatur, unde poſtea alibi deſcripta tubercula erumpebant. Craſſioribus proinde particulis nervos, muſculosque motui inſervientes occupantibus conſuetus

ſpirituum curſus remorabatur, ibique muſculorum, nervorumq; fluidis, quibus ab ipſiſmet ſpiritibus ſternitur, iter ſtagnantibus iidem ſpiritus invio, vagoque pede currentes, eorundem pariter muſculorum, nervorumq; tumidorum fibras invaſerunt, ex quo immanis dolor, convulſioq; ſpasmodica, quam audiſtis, emerſit: Atque hinc obſtructionis contumaciam tamquam fluminis aggerem diutius ſuſtinere idignati, propriisque acuminibus vaſa lymphatica dilatantes apertum ſibi ipſis aditum paraverunt, ac veluti è compedibus tam ſpiritus, quàm fluida educta tanquam à ſuæ cauſſæ ceſſatione prænarrata convulſio ceſſavit, & dolor evanuit.

Duo autem ab hujusmodi ſymptomate prodierunt, effectus, primus nempe omnium aliorum corporis tuberculorum ſanatio, eo enim morboſus humor confluebat, ubi ſpirituum vis debiliorem reſiſtentiam reddiderat. Alter verò tumoris incrementum notabile, quod univerſi corporis lympha, vaſis lymphicis, porisque adipoſæ membranæ, ipſiusquemet cutis dilatatis produxit. Hinc plurimis liquidis, quæ immenſa moles illa fovebat, inter ſe pugnantibus; Patientis languor, febris ferè menſtra, Capitis dolor intenſus, ſitis inexplebilis, biennio ante fatum inſatiabilis fames, tumoris denique durities, ac inflammatio partialis ſuborta eſt, ita ut undequaque Puellæ corpus affligeretur.

Sed quid mirum? innumera, variaque humani corporis fluida, donec pacem conſervant, ac veluti æquilibrantur inter ſe, perfectam ſanitatis harmoniam conſtituunt. Verum ſtatim ac concordiæ leges violantur ab ipſiſmet Vitæ fomentis, vita noſtra deſtruitur. Tali quidem pacto vitalibus corporis humoribus in Puella pugnantibus, ſulphurearum particularum motus irregularis emerſit, perturbata quarum circulatio cæterorum concitationem humorum, & conſequenter febrim excitavit, concurrente præſertim menſtruarum depoſitonum, quibus naturæ beneficio mulieres allevìantur, defectu. Indeq; ſylveſtribus, im-

pro-

propriisq; fluidis ſuſcitatis, atque elevatis, capitisq; tunicas vellicantibus, ejusdem dolor generabatur.

Interim verò febriente Puella ſanguinis maſſa plurimum alterabatur, unde ſicuti cæteræ ſecretiones naturales impediebantur, ita ſalivæ ſuis in glandulis ſegregatio negabatur, atq; hinc ortum habuit ſitis, qua malè affecta Virgo eo tempore vexabatur. Lympham inſuper intra tumoris cavitatem ſtagnantem, indeq; ad quamdam aciditatem ibidem redactam partim venæ excipiebant, quam cordis miniſterio ad arterias transmiſſam uberiorem, atque acidiorem ventriculus recipiebat, quoties ejus in glandulis ſuccus digeſtivus ſegregabatur, ex quo cum proinde majori energia ventriculi tunicæ vellicarentur, fames morboſa habeat originem.

Humoris denique intra Nattam ſtagnantis ob tenuisſimarum partium diſceſſum condenſatio eveniebat, ex cujus proinde anguſtiis non tam exquiſitus dolor, quàm inflammatio generabatur; Quorum ea ratio asſignari poſſe videtur, quod effluvia, quibus asſiduè humanum undique corpus exuitur, tamquam naturali libertate privata, ac intra liquidas particulas mancipata, eas corroſiva quadam alteratione afficiebant, prout ſubſalſus Lymphæ ſapor edocuit, qui cum poros, membranasque penetraret, doloris ſenſum, atque hinc inflammationem excitabat, ut inde quoad fieri poſſet ipſamet condenſatio reſolveretur in haud leve Puellæ ſolatium, prout revera eveniebat, quoties particulæ ſalinæ ſuis cum acuminibus tumoris membranam disrumpebant, ita ut aquoſæ materiæ non avarus exitus pararetur, ac veluti triumphante natura ſudoris, urinæque beneficio pravis humoribus ſupervenientibus Patiens deoneraretur, & morbus demum cum ea Inducias paciſci cogeretur.

PARTICULA V.

De Remediis pro Tumoribus Puellæ Tumori ſimilibus.

EXplicatis adhuc Tumoris noſtri eſſentia, ipſius cauſis, & modo, quo ne dum ipſe Tumor, verùm etiam ſymptomata ipſi ſupervenientia fuerint producta, pro totius Diſſertationis complemento, ut Artis noſtræ ultimum finem attingamus, ſuper eſt aliquid circa Nattæ curationem inquirendum.

Ut eam igitur meliori, qua fas eſt, methodo aſſequi valeamus, ſuppoſito tamquam ſuper veritatis fundamento hactenus exarata prorſus inniti; tria veniunt pro curatione hujusmodi affectuum tempora diſtinguenda. Primum ſcilicet quando cauſa interna per univerſum corpus ſenſibiles vires acquirit; ſecundùm quando in evidentem tumorem elevatur. Tertium deniq; quando Natta, veluti accidit in Puella, in ingentem molem evaſerit; ita ut pro qualibet hujusce temporis differentia, varianda ſit ratio, atque Idea curationis, ac medicamentorum applicatio permutanda.

In eo autem quod ſpectat ad primum. Quoties lymphaticus humor craſſior evadit, manifeſta eſt Indicatio, ut nempe ad priſtinum, & conſuetum tenorem reducatur, illum videlicet attenuando, ac triturando, ut ad faciliorem tranſitum diſponatur, ne nimia remoratione torpeſcat, & obſtructiones in variis corporis partibus producat, quod utique obtineri poſſe cenſerem diſſolventibus, & attenuantibus medicamentis tam internè, quàm externè adhibitis, inter quæ ea præſertim, quæ humores magis volatiles reddere ſolent, primam ſedem tenere arbitrarer.

Ubi verò Nattæ Aqueo-adipoſæ tumor erumperet præter indicationes jam adductas, cum obſtructiones circa radicem ejusdem tumoris ſupervenirent medicamentis diſſolventibus, atque attenuantibus efficacius, atque intenſius utendum foret, donec incraſſatus volatilior evaderet, Lympha condenſata fluiditatem recipe-

reciperet: & obſtructiones demum pravæque humorum depoſitiones disſolverentur. Ferri inſuper, atque non inutiliter etiam Ignis operatione chirurgica opus eſſet; Commune etenim eſt Axioma Medicorum: *quod non ſanat medicamentum, ſanat ferrum; quod non ſanat ferrum, ſanat ignis*; Ita ut ni malè ſana Puella hujusmodi potentiora remedia renuiſſet, ut præſefert hiſtoria, vim forſan morbi non improbabiliter ſuperaſſet.

Aucta denique extra omnem proportionem tumoris mole, medelam infirmis expoſcentibus replicandum putarem, *Principiis obſta, ſero medicina paratur*, vel *Una ſalus victis nullam ſperare ſalutem*; Nullum enim natura, ſive Ars adhuc ſuppeditavit tantæ activitatis medicamen, ut adeo turgidam, atque expanſam excreſcentiam actuare, ac in priſtinum, nativumq; ſtatum redigere, ſive reſtringere poſſit, & valeat: Attentis præſertim vaſis lymphaticis, quæ ultra omninò modum dilatata ad anguſtiam redigi impoſſibile perhibetur. Hisce addatur ſumma difficultas tollendi mucilaginoſas membranas tumori ſuperadjunctas, quas nullo disſolvente removeri poſſe haud dubitatur. Demum ignorantia ſaltem cogente fateri oportet, nulla arte disſolubiles eſſe tam membranas omnes, quàm cutem ipſam extra omnem ſphæram, ac tam præter naturaliter adauctam.

Nec me latet dari varia medicamenta emollientia, reſolventia, digerentia, ac ſuppurantia, quæ ad curandos tumores Ars noſtra compoſuit: Verùm cum nullum adhuc deſcriptæ Puellæ ſimilem tumorem Medicorum hiſtoriæ præſeferant, nullum pariter antidotum, tanto tumori adaptabile præbuerunt. Immò in perniciem potius, quàm in levamen hujusmodi applicarentur remedia, ut in Aceti ſuffumigio ipſummet edocuit experimentum Puellæ, cujus ingens tumor tamquam irreſolubilis quo magis attenuari curabatur, eo majoris incrementi occurrebat occaſio, ob rarefactionem ſcilicet, quam in membranas induxit, ita ut cauſa obſtruens cum inſuperabilis redderetur, nec lympha proinde liberè percurrere corporis aquæ ductus

vale-

valeret, eo magis ipſæ-met, humectabantur membranæ ab eadem lympha, & in majorem molem augebantur, cujus urgens copia nullius digeſtionis, ac ſuppurationis capax ullatenus reddi poterat.

Manifeſtisſimum item eſt quidquid ab aliis adducitur tum cauteriſandam tumoris partem ad humores ibidem incluſos excludendos, tum circa cauſtica, quibus excreſcentiam deſtrui poſſe autumant; tum denique circa inciſionem aut totalem, aut partialem tumoris, quam conſulere non abhorrent. Verùm ipſimet Auctores omnia hæc inutilia experirentur, quoties curandis adeo immenſis tumoribus navarent operam.

Quod ex eo præſertim elucet, animadvertendo quàm perdifficile, ac æque periculoſum foret efficacibus remediis ocurrere, eradicandæ nimirum eſſent pertinacium obſtructionum radices; quod obtineri poſſè non putarem, niſi prius excarnificata parte malè affecta usque ad Centrum, & oſſa; vel partem illam, ubi reſidet tumor, penitus recidendo; quod utique non tam partem, quàm totum in evidens jacturæ diſcrimen vocaret; Præterquam quod niſi cauſa efficiens lymphæ incraſſamenti debellaretur, quod in hoc 3. tumoris ſtatu, ob omnium fluidorum inquinamentum ferè imposſibile reputatur, fruſtra tumor evelleretur, redeunte etenim eadem cauſa idem aliis in partibus rediret effectus.

In quorum confirmationem audiamus Theodoricum inſignem Chirurgiæ profeſſorem Lib. 3. Cap. 31. de Natta dicentem *Si verò natta fuerit nimis groſſæ molis, radicis ejus inciſio verenda eſt.* Audiamus Franciſcum Romanum in ſuis conſultationibus ſub Conſult. 37. in Append., qui dicit: *Quoties hujusmodi excreſcentiæ ſunt grandiores, vel maximæ tamquam invincibiles ſunt omittendæ. Verùm quæ ſunt pendulæ, molles, & haud implicitæ, ſpem ſalutis admittunt; quæ potius à ferro, quàm à medicamentis ſuperari poſſunt.* Prout accidit in cujusdam

Puellæ

Puellæ Napta anguſta baſi ſiniſtræ ſcapulæ adhærente per Simonem Schultz Chirurgum peritisſimum feliciter Ceſa. Audiamus denique Fabritium Hildanum, qui Centuria 4ta Obſ. 69. à tumore trium palmorum circumferentia præſcripto, ac proinde licet tumore noſtro longè minore, noſtro tamen valdè conſimili, non tam cauſticis, quàm cæteris adhibitis medicamentis ſe deluſum fuiſſe teſtatur, cum ait: *Manſit apud nos per tres menſes, interim præparato, & expurgato corpore Cauteriis potentialibus tumorem aperui, ſed nihil præter asſueti ex aliis quoq; fonticulis extillavit; Cataplasmata quoq; emollientia, diſcutientia, & reſolventia applicui, quibus omnibus cum nihil me efficere viderem, ſuaſi, ut in poſterum nihil amplius tentaret.*

Quod ſi aliquis non minus diligens, quâm peritus Chirurgus ad hujusmodi tumores reſcindendos interdum ferro uſus eſt, Chirurgiæ leges præſcribentis, ne tumores lata baſi adhærentes ferro ſubjiciantur, utique non violavit, quod aberrat à caſu noſtro, in quo adeo in immenſum tumoris baſis excreverat, ut nullum inciſioni Locum vel cogitandum reliquerit. Et hæc dicta ſint ſatis pro explanatione Caſus inſoliti, per eruditos tamen Lectoribus cæteris benignè ſupplendis.

DISSERTATIO PHYSICA
Dn. D. JOH. BAPTISTÆ WENCKII,
Incluti Ducatus Styriæ Med. & Phyſici
Græcenſis Ordinarii Academici Curioſi.

De Muliebri Menſtruo Sanguine, Cauſisq; ejusdem Periodici Profluvii.

SAnguis menſtruus Mulierem videlicet chyloſus, eſt neceſſarius ad fœtus tam in, quam extra uterum, nutritionem.

Sanguinis menſtrualis profluvii periodici cauſæ, etiam Antiquis fuit cognita, quod ex Ariſtotele in Lib. de Animal. non obſcurè patet; clarius autem Clariſſ. Capivacius Tractatu quodam de Signis Virginitatis aſſerit.

Uteri glandulis ſicut & Ovariis ineſt ſpecialis vis fermentativa, ſalacitas ab antiquis dicta, nimirum diverſis ſalinis particulis ſpirituoſis conſtans.

Varii ſunt tàm in virili quàm fœmineo ſexu hujus ſeminalis fermentationis effectus, & maximè manifeſti ſub Pubertatis annis, in qua alteratâ illius vi, tota ſanguinea Maſſa diverſæ oriuntur temperamenti mutationes.

Dum ſanguis, qui promiſcuè in vaſis mulieribus fluctuat per Arterias hypogaſtricas in uterum ac vaginam circulationis lege defertus atque per venas hypogaſtricas refertur, aliquâ ſalacis fermenti vi, neceſſe eſt imprægnari cum eoq; commiſceri ac in circulum deferri.

Salax hoc fermentum quod per venas hypogaſtricas una cum ſuperfluo chyloſo ſanguine ad partium generationi, deſervientium, nutritionem, non neceſſariò eſt cauſa periodicæ menſtrualis Mulierum excretionis, dùm ſanguinem motu ſuo inteſtino blandè & paulatim ad fermentationem concitat, donec ſatiatus & ſat effervefactus ac particulis ſalinis fermentativis turgeſcens,

geſcens, vaſa reſeret & effluat, quod communiter intrà circiter Lunæ curſum peragi ſolet.

Erraticum Mulierum mēnſtruum profluvium tum ex diverſo earum temperamento, victusq; ratione, tum ex ſanguinis craſi aut discraſi, excretionis ejusdem facilitas & difficultas dependet.

1. De hoc cum diverſæ inter Authores ſint opiniones, ad quid illum Natura præordinaverit, inquirendum reſtat. Verisſimum eſt antiquorum illud axioma, Deum & Naturam nihil fruſtrà operari, quod etiam de menſtruo Mulierum ſanguine affirmandum eſt; licet enim tamquam quid ſuperfluum â pluribus ad fœtus propagationem, ſivè illius enutritionem rejiciatur, tamen certum eſt illum à Natura ad illius ſuſtentationem tàm in utero, quàm extrà eſſe deſtinatum; ſiquidem menſtruus ſanguis, qui ſingulis menſibus (uti mulieribus, quæ nec conceptione aut nimiâ ætate gravantur, contingere ſolet) profluit, eſt quadam portio ſanguinis, qui in totius corporis arteriis continetur. Verum quidem eſt, quòd hoc fluxu mediante ſæpius quoq; â noxiis & ſuperfluis humoribus, quibus earum turget corpus, evacuentur, quâ ratione etiam ſanguis iſte impurus atque corruptus apparet.

2. Quamvis accidere poſſit, ut arbores quædam, fructus, nullis præcedentibus floribus (quodrarùm eſt) proferant, atq; pariter quædam mulieres nullo præhabito Menſtrui fluxu imprægnentur; nihilominùs tamen juxtà ordinariũ Naturæ curſum ſemper menſtruus Mulierum fluxus Conceptionem præcedere ſolet, qui anteſignanus & Index eſt fœcunditatis illius agri, ex quo defluit. Sanguis iſte eſt ordinariè ſuperfluitas quædam, & nimia illius in venis abundantia.

3. Cauſa autem ita regularis & menſtrua illius Effluxus, videtur valdè abſtruſa, multisque tenebris obvoluta, ſiquidem in Medicorum Doctorumq; Virorum ſcriptis tot diverſæ de illa reperiantur opiniones.

Primò; quidam aſſerunt, quòd otium, lauta vivendi ratio, frigidumq; mulierum temperamentum, non modicum ad ſanguinis menſtrui fluxum contribuant, idcircò quia per membrorum comotionem ſanguinis abundantiam non abſumunt, quem lautè vivendo generant. Undè fit, ut nutritione neceſſariâ ſatiatis corporis partibus, ſenſim ita in vaſis ſanguiferis excrescat, ut circà menſis unius finem naturâ hoc onere gravatâ, mulieres ſeſe per partes ad id deſtinatas exonerent. Hujus opinionis videtur eſſe Doctiſs. Ludovicus Bonaciolus de fœtûs formatione fol. 38.

Secundò; opinantur alii, quòd ſanguinis menſtrui fluxus, non ſolum ex illius ſuperfluitate & abundantiâ cauſetur, ſed etiam quædam tùm manifeſta tùm oculta qualitas id efficiat, ita quidem (iniquiunt ipſi) ut dùm ſanguis menſtruus ſubtilis penetrativus, atq; pravis qualitatibus imprægnatus eſt, tunc nullum ſit dubium, quin vaſa uteri de tempore ad tempus reſerentur, huicq; hoſti liberum egreſſum concedant, ut hâc ratione mulieres à diverſis liberentur infirmitatibus, in quas illæ absque dubio inciderent, ſi diutiùs ſanguis iſte valdè nocivus in corpore detineretur. Exindè enim oritur, quòd quædam illarum ſint, quæ per diverſas emunctorias corporis partes, ordinariis præcluſis ſeſe his ſuperfluitatibus exonerârint, eò quòd Natura has impuritates inter naturales purasque lymphas diutiùs contineri non ſit paſſa.

Neq; (ut ipſi aſſerunt) de pravis qualitatibus, quibus ſanguis menſtruus infectus eſt, dubitandum eſt, ſi attentè perpendatur, quonam faſtidio Mulieres hoc ſeſe exonerent, quibus non moleſtentur debilitatibus, & quàm lurido & turpi colore deformentur, quandò illo fluxu moleſtantur.

Deſuper quis non id fatebitur, ſi perſpexerit, quòd, dùm mulieres hâc menſtruali periodo divexantur, ſolo attactu vitem vegetam areſcere faciant, arborem quoq; frugiferam infructuoſam reddant, vinum aceſcere, politum chalybem obæruginare, abor-

tum prægnanti, alteri fœcundæ ſterilitatem cauſare, ſpeculi lucíditatem obtenebrare, canem rabidum reddere poſſint; hæc atq; ſimilia menſtruo ſanguini adſcribunt. Deniq; quia plura hisq; magis incredibilia, (uti arbitrantur) veneficia perpetrare queunt, idcircò earundem naturalem aliàs innoxium menſtruum fluxum, his pravis atq; veneficiis qualitatibus attribuunt.

Tertiò; Alii menſtrui ſanguinis effluvium aſtris tamquam ſupremis & univerſalibus cauſis addicunt, atque Lunam hujus menſtrualis effluxûs, qui ordinariè in Mulieribus obſervatur, cauſam eſſe adſtruunt, hâc ratione innixè, quòd mare intumeſcat, animalium oſſium cavitas medullâ, arbores ſucco abundent, mulierum quoq; profluvium abundantiùs in Novi atque Plenilunio prorumpat, quàm in aliis intermediis lunæ periodis. Quemadmodùm enim Luna magnum ſuper humida & fluibilia Dominium obtinet, fœminæ autem frigidæ, humidæ, atque ad omnes harum qualitatum impreſſiones ſuſcipiendas propenſum obtinent temperamentum: Sic pariter, qui hujus ſunt opinionis, minimè dubitant, hujus quoque Planetæ influxibus atq; operationibus eas ſubjacere.

Quartò; Alii denique opinatur, quòd aliquid abſtruſi & incogniti in origine & periodo hujus profluvii latere debeat, atq; potiùs Naturæ lex & ordo, quâm alia cognoſcibilis cauſa hanc profluvii neceſſitatem & moleſtiam mulieribus impoſuerit: attentâ enim ſedulâ indagine utriusque ſexûs temperie depræhenderunt, Mulieres, ſicut & paſsim viros, ejusdem calidi & ſicci etiam eſſe temperamenti, quinimò quosdam laboribus arduis addictas, victuq; tenui & vili utentes repertas eſſe, quæ non obſtante hoc calido ſiccoq; temperamento nihilominùs fœcundæ, multarumque prolium Matres effectæ ſunt.

4. Attamen quidquid dicant alii, menſtruus mulierum ſanguis adeò virulentus non eſt (ut permulti proclamant) ſi fœminæ debitâ humorum temperie conſtent, ſiquidem fœtui quem in utero geſtant, nutritioni deſervire aſſerunt, diverſi non infimi

nominis Authores, inter quos poſt Hippocratem, Galenum, Avicenam, non minimus eſt Hieronymus Capivacius Excellentiſs. Medicus Patavinus, qui præfatorum Medicinæ Anteſignanorum veſtigiis inſiſtens hæc Lib.4. de Affectibus uteri cap.1. fol.778. refert; Cauſa finalis generationis ſanguinis menſtrui eſt conſervatio ſpeciei: nam ſecundum Avicenam aliqua portio ſanguinis vertitur in alimentum foëtus, aliqua portio ſanguinis in lac pro Conſervatione Infantis, undè ſanguis iſte aliquandò per plures menſes detinetur in corpore fœminæ propter conſervationem ſpeciei. Et hoc propoſuit Galenus & Hippocrates Aph.6. Sect.5. cap.5. lib.2. de Semine cap. 8. lib. 14. Niſi enim ſanguis hic in corpore detineatur tempore geſtationis, impoſſibile eſt fœtum eſſe ſanum: Itemq; niſi detineatur eo tempore, quo fœminæ lactant, infantes maximam patiuntur alimenti jacturam. Sicut autem hic ſanguis confert ad ſpeciei conſervationem, ita eſt cauſa maximi detrimenti Individui fœminæ, quod ſæpiùs periclitatur, niſi debito tempore ſanguis iſte collectus egrediatur per uterum: hæc ibi ille. Et fol.826. ejuſdem lib. ſic ait, propoſitum eſt loqui de alimento fœtûs, quod eſt ſanguis & lac, ſanguinem propoſuit Hippocrates Lib. de Natura Pueri, & Galenus Cap.6. Lib.1. De ſemine; eſt enim purior & inculpata portio ſanguinis menſtrui, qui gratiâ nutritionis fœtûs confluit in uterum, ſed non eo modo, quo ſanguis menſtruus tempore menſtruorum: tunc enim confluit potiſſimùm per modum transmiſſionis, ut Expultrix inſurgat ad expellendum, nec attractrix aliquâ ex parte concurrat: ut dum nutritur fœtus aſſiduò confluit & potiſſimùm attractus confluit à facultate attractrice fœtûs. Subjectum hujus facultatis attractionis eſt ſemen, quod Galenus dicit nutriri, non tamen eſt vera nutritio. Cauſa igitur periodicæ fermentationis mulieris ſanguinis & profluvii menſtrui, cùm ſit ſeminalis vapor ante conceptionem, peractâ verò Conceptione ceſſat, quia ſubjectum facultatis attractricis fœtûs eſt ſemen, quod ſemen quia ad fœtûs conſervationem, factâ in prægnatione, omnibus viribus deſudat,

ſic

ſic ſanguinem menſtruum ad expulſionem effervеſcere non ſinit, ſed ad fœtûs nutritionem attrahit, quod Clariſſ. Capivac. ex Hippocrate & Galeno loco citato animadvertiſſe dubitanter quidem videtur, id autem clariùs in Tract. quodam de ſignis Virg. aſſerit, dicens: quoniam teſtes qualitatem ſuam ſeminalem, quæ gravis & viroſa toti corpori & per conſequens toti maſſæ ſanguineæ impertiuntur.

5. Statutum ergò ſit, fœtum ſanguine nutriri, ſed præterea nutritur lacte Cap.4.Lib.14. de uſu partium communium Aphor.37. Sect.5. Nam interdùm fœtus tàm copioſo eget alimento, ut ſanguis non ſufficiat, præſertim, quia fœtus nutritur ſanguine dulciſſimo & puriſſimo; undè cum ſanguis deficit, meritò tanquam ſimili nutritur lacte, ſivè liquore illo, quo in amnione fœtus innatas, uti cap. de fœtus nutritione probabimus. Et hoc præcipuè fit menſibus poſtremis, quibus fœtus grandior factus copioſiori eget alimento, hæc ille. Idem quoq; Ludovicus Bonaciolus in ſuo eruditiſſimo Tract. de fœtûs formatione ad Lucretiam Ferrariæ Duciſſam Cap.2. fol.62. aſſerit, dicens: porrò cùm potentiâ quidem, & imperfectum animal fœtus exiſtat, aliundè alimentum recipiat, operæ pretium eſt. Quamobrem utero & parente (ut terra plantæ) ad ſanguinem menſtruum illi cibum hauriendum, donec perficiatur, & jam ſit animal potentiâ greſſibile, utitur.

His quoq; adſtipulatur Clariſſ. Paulus de Sorbait in ſua Medicina practica Tract.1.Cap.74. qui Galeni ſententiam & opinionem de ſanguine menſtruo referens, ſic ait: Galenus lib. de atrabile, putat, ſanguinem menſtruum eſſe vitioſum & inutilem; ſed Ariſtotel. & multi alii huic opinioni ſunt contrarii. Nos putamus, Galenum non loqui de ſanguine menſtruo in vaſis adhuc concluſo (ſic enim poteſt omni ex parte eſſe innoxius, utpote fœtui alendo perutilis, & lacti generando perquam idoneus; ſiquidem lactantes menſtrua non habent, hiscè in lac degenerantibus) ſed extravaſato, qui ſtatim corrumpitur, & pravas inducit qualitates, quin &, ſi ſanguis menſtruus eſſet noxius, fœminæ læderentur

eo

eo tempore lactationis & impraegnationis, quod tamen falſum eſt. Hæc tam præclarorum virorum teſtimonia ad ſanguinis menſtrui utilitatem aſſerendam ſufficiant, Quidquid alii in contrarium dicant, id Clauſulæ loco ſit: ſi hic ſanguis prorſus inutilis eſſet, fruſtrà Deus & Natura illum elaborâſſent, quod omninò falſum eſſe judico.

6. Quantùm ad periodicum Lunæ motum attinet, huic non ſemper eſt menſium muliebrium Director; quod luculenter indè patet, quia æquè in ultimo Quadrante, quàm in novi & plenilunio effluere ſolent; unde fit, ut inordinati & ordinati hujus fluxus cauſam cæteri inveſtigari nequientes, tamen coacti ſint credere, Deum & naturam incognitâ quâdam regulâ & ſtatuto, fœminis occultam hanc ſeſe menſtruatim ab illo ſanguine exonerandi & pugnandi neceſſitatem impoſuiſſe.

7. Verùm tamen hæ diverſæ & inter ſe certantes opiniones illis non ſatisfaciunt, qui recondita naturæ penetralia ſcrutari intendunt; omnes enim ſuas, (ut eis adſtipuler) patiuntur difficultates, & ut ingenuè fatear, nulla prorſus ex illis mihi arridet. Undè concitationis & profluvii ſanguinis menſtrui cauſa in aliquâ puellâ vegetâ ætate quindecim annorum natâ, quæ ordinario & ſtatuto ſemper tempore per multos ſubſequentes vitæ annos, menſes evacuat, nobis inveſtiganda eſt.

8. Quid autem de illius periodici profluvii causâ ſentiam, in medium proferre non pertimeſco. Certusq; ſum, me à veritatis ſcopo non aberrare, ſi aſſeruero, illius cauſam genuinam eſſe ſanguinis fermentationem, quam puellæ, Exempli gratiâ propoſitæ ſeminalis vapor acido-ſalinus in tota illius maſſa excitavit. Fermentationem quidem ſanguinis eſſe aliqui aſſeruerunt, ſed fermentationis cauſam alio ſubjecto attribuerunt, nimirum (uti refert Clariſſ. Zypæus Artic. 7. fol. 6. de ſanguine menſtruo in ſuis Med. fundamentis, inquiens; aliqui cauſam menſtrui dicunt eſſe aliquod uteri fermentum ſalinum, paulatim depoſitum in uteri ſubſtantiam, quo tandem uterus multùm ignis in ſe colligens turget,

get, rareſcit, dilatatur, & fervorem, concipit, ſanguinemque fluidiorem exſudat, quousq; fermentum unà effluxerit. Hoc fermentum ſuadere dicunt menſtruum moventia; nam conſtant multo ſale volatili; Item mulieres bilioſæ, conſequenter plus ſalis habentes, quæ brevioribus menſtruantur periodis. Quam ille opinionem ſatis probabilem judicat; nec multum à ſcopo aberrâſſent, ſi, quas adducunt, illius fermentationis rationes ſemini muliebri attribuiſſent, quæ, quomodò fiat, nobis enucleandum eſt.

9. Quid fermentatio ſit, varii, Doctisſimique hactenus ſcripſerunt Authores, idcircò de illa fuſius hic ſcribere ſuperſedeo; ſufficiet autem, ſi breviter, quid de illa ſentiam, unà cum, Claríſſ. D. Sebaſtiano Wirdig (ut facilius præſens difficultas eluceſcat) hic perſtrinxero, quam ille ſic Lib. 1. Cap. 27. deſcribit; fermentatio eſt actio ſpirituum; ſpiritus enim quandò non ampliùs ſunt, & contineri poſſunt ſub Imperio, in libertatem ſe vendicare ſatagunt, extricant ſeſe ſenſibiliter motu, expanſione, ſtrepitu.

Promovetur fermentatio, ſi Spiritus peregrinus acidus inimicus ſuperaddatur fermentanti, qui ſeſe multiplicans aculeis ſuis pungitivus eſt & irritativus, aliisque moleſtus, Author aliis & ſuaſor in libertatem ſeſe vendicandi. Frigus fermentationem hebetat, ſpiritus enim coercet, fugat, quò minùs ſeſe extendant, & multiplicent.

10. His præſuppoſitis ſciendum imprimìs eſt, ſanguinem maximam ad fermentationis commotionem ex ſui natura habere propenſionem, tum ſecundum Naturæ ordinem, tùm etiam contra illius Decretum & rectam illius conſtitutionem. Primum quotidiè quilibet per cordis vitalem motum, quod proprium illius eſt organum, atque per arteriarum pulſum experitur. De altera autem præternaturali, quotidianæ & nimis quàm frequentes nobis in febribus tàm continuis quàm intermittentibus ſuppeditantur Experientiæ.

Naturale acidum, ſivè fermentum tam cordis quàm aliorum viſcerum (juxtà quorundam opinionem) continuò ſanguinem ad motum per gratam naturæque conſonam efferveſcentiam, quæ ex legitima & æquali particularum ſanguinis commixtione, & liberâ circulatione perficitur, excitat; phlegma autem ſuas quoque vices ſuo tempore peragens, ſed modo quodam faſtidioſo & naturæ contrario, per circulum defertur; denique bilis id quoque ſuo ordine abſolvit; tandem melancholia ſuas quoque partes exercet; de hoc plura vide apud Clariſſ. D. Gladbachium cap. 1. de febribus. Muliebris autem ſeminis fermentum illum prius ad fermentationem poſt vigeſimum quintum aut trigeſimum diem excitare ſolet.

Hoc autem muliebre ſemen cum inſipidum, inſulſum, atque modicum acerbi ſit ſaporis (uti ex illius ingrato odore colligi poteſt) hiscè omnibus qualitatibus ſuis ſanguinem ad fermentationem atque efferveſcentiam concitat, quod menſtruatim ex vaſis ad id deſtinatis profluit.

11. Ut autem hæc aſſertio clarius eluceſcat, operæ precium erat, ut oſtendamus, quânam ratione, dum primorum menſium alicujus puellæ profluvium appropinquat, ſeminales venereiq; fermentativi Spiritus ſeſe toti ſanguinis illius Maſſæ inſinuare atque commiſcere valeant. Conſtat ex peritis Anatomiæ Profeſſoribus de uteri vaſis tractantibus, quòd vaſa illa, quæ ſanguinea vocantur, & ex venæ cavæ ſicut & magnæ Arteriæ Trunco deſcendunt, ſeſe in duos ramos dividant, quorum unus ad teſticulos enutriendos penetrat, alter autem ad uterum tendit (uti curioſus Lector videre poterit in Tabula 49. Clariſſ. Thomæ Bartholini) quorum primus emergit ex Arteria, vena cava, nervis atque ſpermaticis ſivè lymphaticis venis. Arteria, ſicut & nervi ſpermaticam materiam ad teſticulos deferunt ad ſemen prolificum ibidem elaborandum. Vena autem cava, ſivè vaſa ſanguinea, unà cum lymphaticis vaſis ad ſuperiora revehunt quidquid teſticulis ad ſui ſubſtantiam, nutritionem, vel uſum

non

non deſervit. Hoc confirmat Excellentiſſ. Sebaſtianus â Zeidlern Profeſſor Univerſitatis Pragenſis in ſua Anatomia Cap. 7. ſic illa deſcribens: vaſa præparantia ſunt arteriæ ſpermaticæ numero duæ ab Aortæ Trunco exortæ plurimis anfractibus cum venis ſpermaticis convolutæ ad teſtes per proceſſum peritonæi deſcendentes; officium earum eſt, ſanguinem & ſpiritum vitalem pro nutrimento & ſemine generando jam à ſe nonnihil diſpoſitum teſtibus devehere, quibus duæ junguntur venæ, ſuperfluum teſtium nutritioni & ſeminis generationi ſanguinem revehentes, harum dextra à venæ cavæ Trunco, ſiniſtrâ à læva emulgente exoritur; diverſi hujus exortûs cauſa eſſe videtur magna ibidem exiſtens arteria, nam ſi vena utraque à Trunco procederet, valentiori pulſu ſuo, magna arteria facilè rupturam lævæ ſpermaticæ venæ induceret. Et quia coloris & ſpiritûs vitalis ad ſemen progenerandum requiritur plurimùm, arterias venis ampliores tribuit natura; viros etiam quàm fœminas majoribus condecoravit. Doctiſſimè quidem, & ad noſtrum propoſitum aptisſimè ſcripſit; undè ergò ſic loquendo ſuccus ille è Teſticulis in altum per Circulationem relatus quodam illorum ſeminario vapore infectus, ſanguinis Maſſæ in ipſa deſcendenti vena cava, aut etiam in una ex venis emulgentibus commiſcetur, ut ita de una parte ad aliam toti ſanguinis Maſſæ, Spiritus aut vapores, quos ſecum à teſtibus aſportavit, communicet. Id quoque confirmat Clariſſ. D. Ettmüllerus Cap. 23. fol. 155. de ſanguinis motu ad teſtes, inquiens; turget autem ſanguis quâvis menſtruâ periodo intenſus, & ſimul vellicantur & quaſi titillantur ſingulariter genitalia propter vim peculiarem fermentativam ab uteri glandulis cum ſanguine & Lympha ab iis refluis, univerſæ maſſæ ſanguineæ communicatam & etiam ipſi Lymphæ ſeminali uteri & proſtatarum conceſſam, à qua ut acriores hæ factæ pruritum venereum inſolitum ferè excitant; ita ratione illius in ſanguine alterationis, ſingulares iſtæ mulierum ſub pubertatis annis mutationes eveniunt, undè & men-

ſtruus fluxus, non niſi evigilante vi generativâ in mulieribus inchoatur, & hâc ſopitâ, ille etiam ceſſat; Scilicet, uti ex parili ratione brutorum ſtato tempore venereus appetitus concitatur, undè & fermè eorum genitalia tunc acrius ſerum ſtillare ſolent, ita ex parili fundamentali naturali ſtatu excretio menſtrua accidere ſolet, præternaturali verò impetu furor uterinus mulierum accidit. Hoc quoque jam pridem advertit Ariſtoteles in lib. de Animalibus inquiens: Menſtruum fœminis ſimile eſt ſpermati in maribus, nec aliud quàm ſperma indigeſtum, ſed non eſt conveniens generationi, quia ſi fuerit ſperma, non erit menſtruum & è converſo. Undè ex conſequenti, cum vaſa ſeminaria uteruſque tantùm ex hoc indigeſto ſpermate pro ſui ſuſtentatione & alimento recipiant, quantum indigent, quod ſuperfluum eſt, per vaſa jam dicta ad ſanguinis maſſam refluit, eidemque ſe commiſcet, & profluvium menſtruum per fermentationem totius maſſæ ſanguineæ cauſat, quia tale ſperma indigeſtum & ſuperfluum non eſt conveniens Generationi, neque fœtûs alimento, cùm nulla (uti ſupponimus) adſit conceptio. Si autem in ſperma excoquatur & diregatur in ſuis vaſis, tunc utique menſtruum non erit, & ſi in meſtruum abit, tunc quoq; verum ſperma eſſe non poterit.

12. Hic autem fulginoſus vapor, qui ſale volatili penetrativo ſulphureoque conſtat, ille ipſe eſt, qui phlegmaticos, frigidoſque mulierum æque ac virginum torpentes humores calefacit, illas lætificat, gratiamque conciliat, animoſas, audaces, fortesque reddit. Igneæ ſiquidem ſpirituoſæque ſeminis illarum evaporationes dum ſeſe ſanguinis cataractis commiſcent, ipſi fermenti loco ſunt, quod partim menſtruum profluvium provocat, partim etiam illis id quod in fœmineo ſexu decorum, amabile, atque quod quâdam magneticâ vi virilem ſexum (non neceſſario quidem, ſed qui ſpontè accedunt) ad earum amorem allicit, conferre ſolet.

Lym-

Lympha iſta ſeminariis vaporibus â ſeminariis vaſis impræ-gnata motu continuo cordis atque arteriarum per totius corporis venas defertur, illiusque viſcera omnia mediante ſanguine eâ lymphâ conſperſo humectat, quæ indè incaleſcunt, cæterosque humores ſubtiliores activioresq; reddit, ita quidem ut quatuordecim annorum Puella (quod ætatis ſpatium ſtatum eſt tempus, quo teſtes muliebres virtutem acquirunt, vapores ſeminales per totius corporis machinam diſpergendi) tunc vivacior, & Cupidinis flamma concita, activior, quàm prius erat, evadit; hinc illud muliercularum Proverbium. **Sie hat die Bleichſucht/ man gebe ihr einen Mann:** tunc tempus adeſt, quo natura, quæ otium non patitur, illam ad humani generis propagationem diſponit, partes generationi deſtinatas blandè ſuccendit, lymphasque & ſuccos indefeſſè eò derivat, ut ſuam ſpeciem quodammodò perennare valeat.

13. Hæc autem ſeminalis Lympha quotidiè ſenſim ſe ejusdem commiſcet ſanguini atque paulatim illius maſſam per iſtius Lymphæ teſticulorum ſpirituoſis vaporibus imprægnantæ, continuum acceſſum ad fermentationem diſponit, donec tandem ſufficiens quantitas illius adſit, ad ſanguinis efferveſcentiam cauſandam, & per hanc illius ſubſtantiam acuendam, quâ mediante per vaſa â natura ad illius evacuationem deſtinata exſudet.

14. Muſtum & vinum dum efferveſcunt, ſi vaſis ſpiraculum claudatur, per rimas aliàs impenetrabiles exitum quærit, atque tantum liquoris effundit, quantum neceſſe eſt, ut cæteris in vaſe contentis quietem partibus conciliet. Sic pariter ſanguis, qui acido (de quo mox loquemur) efferveſcit, exitum ſibi in extremitatibus uteri vaſorum parat, atque poſtquàm juxtà ſibi â natura præſcriptum ordinem, quod ſibi utile non eſt, ejecit, qui reſiduus eſt ſanguis paccatus, quietusque permanet, donec intrà circiter Menſis Spatium ſuperveniente denuò ſimili ſufficienti fermento efferveſcat, atque hâc ratione ad profluvium provocetur.

15. Si quis enim Muliebris ſeminis qualitates attentè conſideraverit, aſſerere non dubitabit, eidem tantùm eſſe acorem, ut tàm expetitam commotionem cauſare poſſit. Dum enim ſanguis in debita conſtitutus eſt temperie (uti in benevalentibus fœminis contingit) tunc fermentatio breviter peragitur, & illius profluvium inter tres aut quatuor dies finitur. Dum autem ſanguis impurus cruditatibus & phlegmaticis humoribus plenus eſt, quânam ratione incaleſcere, atque tàm citò fermentari poterit? Unde ipſius commotio & æſtus pluribus diebus perdurat ejusdemque profluvium non niſi cum dolore & faſtidio emanat. Hic ſanguis recenti muſto ſimilis eſt, quod ex ſemi-maturis uvis expreſſum eſt. Nam non multum juvat, quod igni excaleſcendum apponatur, per hoc enim naturalis ipſi non conciliatur fermentatio, quòd ſi autem aliqualiter incaleſcat, id tamen difficulter & cum violentia adipiſcitur. Idem quoque cum muliebri ſanguinis maſſa cruditatibus refertâ & menſtruatim fermentanda evenit. Econtrà verò, dum ſanguis ſpirituoſis & ſulphureis vaporibus permixtus eſt, tum citiùs fermentari & æſtuare incipit, citiùsque pacatur. Mulier autem, quæ his de cauſis in naturale profluvium patitur, capitis doloribus, laterum puncturis, genitaliumque partium cruciatibus moleſtatur, quæ partes non rarò non defluentium indè humorum pravitatem intumeſcere ſolent, adeſtque totius corporis Laſſitudo.

– Hæc ſunt accidentia, quæ circà menſtruum profluvium in fœminis pravâ aliquâ humorum commixione laborantibus evenire ſolent.

16. Econtrà verò profluvium iſtud in vegetis bonæque valetudinis fœminis purum omninò eſt, atque innocuum, tantaq; rubedine & puritate claret, ut vulgò Roſa, ſive flos fœmineus dicatur, nec quidquàm ab illo in ſubſtantiæ bonitate differt, quàm ille, qui in ipſarum vaſis remanet, undè illius effluvium nullam quidem moleſtiam, ſed potius voluptatem, lætitiam, & alacritatem ipſis communiter adfert.

17. Hæc

17. Hæc autem opinio non ſatis probabilis ex ſuprâ allegatis appareret, niſi fortioribus, ſolidioribusque rationibus confirmaretur. Quarum præcipua eſt, quòd major fœminarum pars, dum menſtruum profluvium in proximo adeſt, quâdam febrili alteratione, aut ſaltem ſimili totius corporis commotione, quæ â febri non multum differt, laborent, hocque ſignum eſt, quod in totius ſanguinis maſſa vicina adſit fermentatio. Deindè ex ſuppoſitione, quòd menſtruus ſanguis in fœminarum venis non exuberet, æſtuetque ad evacuationem ſollicitandam, quam mediante ſeminis ſpirituoſâ evaporatione quæ (uti ſuprâ dictum eſt) cum eo commiſcentur, tunc omninò neceſſarium eſt, ut ſemen illud præhabeant, etiam antequam menſtruo profluvio nobis ſignum aliquod fœcunditatis præbeant. Hæc autem cauſa eſt, cur ſæpius mulieres reperiantur, quæ fœtum in lucem edunt, quamvis nunquàm menſtruum profluvium expertæ ſint, quia ſufficienti non turgent ſeminali lymphâ, ut illud ſuâ virtute ad effluvium excitet, ſed ſolummodò tantùm illius habent, quantum neceſſarium eſt ad prolis generationem procreandam. Plura in ordine ad id probandum poſſemus fœminarum exempla in medium adferre, quæ plures generârunt proles, & quid menſtruum profluvium eſſet, quia illud nunquàm paſſæ fuerant, penitus ignorarunt, quarum exempla B.L. paſſim in Authoribus reperire poterit, & vel maximè apud Marcellum Donatum cap.23. Deſuper experientiâ conſtat, quòd quindecim annorum puella inſtante menſtruo effluvio, ſi aliàs ſano ſit corpore, tota immutata, & ex virgine timida & imbecilli virago effecta, animoſa, fortiſque evadat, ipſius oculi igneo quodam fulgore rutilant, genæ roſeo vivacique colore decorantur, ipſius animus alacritatem lætitiamque quâ fruitur, ſpirat, ſibique honori ducit ſua ubera, quæ ſenſim intumeſcunt, palàm cernenda exponere, ut hâc ratione demonſtret, ſe jam in eo ſtatu eſſe, quæ Nuptarum catalogo adſcribatur, ipſius pectus niveo roſeoque colore depictum notabiliter elevatur, ſanguinemque ebulientem in procin-

ctu

ctu eſſe, ut effluat, clarè demonſtrat, quinimò illa ipſamet Matri ſuæ claris indiciis patefacit, quonam oculto f agrat igne, quem natura in illius pectore ſuſcitare incipit. Quia verò tunc temporis cupidinis pruritas carnisq; titillationes illis valdè ſolent eſſe connaturales, idcircò quibus illarum pudicitiæ cura incumbit exindè facilè cognoſcere poterunt, neceſſe tunc temporis eſſe, ut majori circumſpectione ipſis invigiletur, nè pudicitiæ imprudens illarum ætas jacturam patiatur, quamvis tamen non infrequenter omnis Matrum aliarumq; invigilantia, ſollicitudo, & cautela Filiarum aſtutiæ Procorumq; malitia, & improbitate deludatur, uti optimè Juvenalis Poeta cecinit Satyra 10.

Corporis egregii miſeros trepidosq; parentes
Semper habet, rara eſt adeò concordia formæ
atq; Pudicitiæ, ſanctos licet horrida mores
Tradideris domus, ac veteres imitata Sabinos
Præterea caſtum Ingenium, multumq; modeſtum
Sanguine fluentem tribuat natura benignâ
Larga manu. Quid enim puero conferre poteſt plus
Cuſtode, & curâ natura potentior omni?
Non licet eſſe viros: nam prodiga conceptoris
Improbitas ipſa accedet tentare parentes;

Dum enim Virginum ſeminalis vapor ſanguini commiſcetur, non ſolum illum verè & realiter efferveſcere & fermentari facit, verum etiam illarum ubera atque pectus elevat & confortat, fortem impresſionem ingerit, Cupiditatemque voluptuoſam inſpirat; ſeſe generatione mediante in progignendis prolibus perpetuandi.

18. Id quoque aſſerit Clariſſ. Joannes Gladbachius Medicus Creücenacenſis in ſua Praxi medica fol. 279. eruditis valdè obſervationibus, inquiens: Mammæ primo menſtruationis anno magis creſcunt quàm reliquis annis præcedentibus, vox fit gravior, Venere divexantur, amplexusq; ab eo tempore optant dulcisſi-

ciſſimos: Verbo; in flore ſuæ ſunt ætatis conſtitutæ, forma redditur elegantior, omnia organa firmantur, & ad perfectioem ſuam perveniunt, tunc non poſſunt non omnes in corpore ſecretiones feliciùs peragi, omniaq́; fermenta ſubtiliora & magis activa reddi, ob eandẽ quoq́; rationem Organa Ovarii frimiora redduntur, per quæ ex ſanguine ſecernitur fermentũ aliquod, quod per vaſa lymphatica (quorum infinitum numerũ ex ovario prodeuntium (vide Tabulam ſupradictam Thomæ Bartholini) nobis ad oculum jucundo ſpectaculo demonſtravit Clariſſ. Nuck.) in Maſſam ſanguineam revehitur, hanc motu inteſtino agitat, blandamq́; fermentationem intendit; undè vaſa expanduntur, Mammæ intumeſcunt, amore æſtuant, ac nullo tempore ſunt ſalaciores. Et paulò infrà; dum itaque ſanguis à fermento illo expanditur, exitum ſibi parat, vaſa perrumpit, ac per pudenda effluit. Hæc Gladbachius, & doctè valdè.

Non abſimile quid Melchior Fridericus Geuderus in ſua Diatriba de fermentis cap. 12. De fermento uteri fol. 246. aſſerit dicens; quod in ſpecie ad mutationes tempore pubertatis attinet, plurima de mutationibus in potiori ſexu obſervatis in præcedenti Capite dicta huc trahi poſſunt; & quomodò ibi dictum, ex teſticulis maſculorum & aliis vaſis ſeminariis aliquid elevari inque ſanguinem agere, ita in ſexu ſequiori etiam ex teſticulis qui ovaria comuni ferè omnium recentiorũ applauſu non ineptè audiunt, dum ovula jam matura magis ſunt, illisq́; pelliculis incluſus humor ſulphure & potiſſimum ſale turget; ſimilia effluvia ſpargi & modo ibidem expoſito maſſæ communicari ſanguineæ, eamq́; alterare; in qua conjectura me firmat inſignis in fœminarum ovariis præprimis ſalacium alteratio & turgeſcentia, ex quibus dicta ſuperius phasmata producuntur.

19. Certum eſt, quod Phætuſa, de qua Hippocrates ſcribit ex ſeminis defectu in ætatis ſuæ flore, menſtruo fluxo privata ſit. Tanto enim ob mariti abſentiam, quem deperibat, mœrore & triſtitiâ affecta fuit, ut proculdubio teſticuli, qui ſuâ tunc functione ca-

ne carebant, totaliter conſumpti & exſiccati fuerint, atq; ob eandem rationem nullatenus ſeminales vapores emittere poterant, quibus ſanguinis Maſſa ad fermantationis efferveſcentiam concitaretur. Et quia carente menſtruo profluvio à fœminarum conſuetudine & natura degenerabat, ſic conſequenter etiã humidum Mulierum temperamentum, ſine tamen ſexûs ſui permutatione in virile cõmutabat: nam tunc temporis blanda cutis illius glabrities hirſutis pilis conteċta, atq; mentum barba conveſtivit.

20. Deniq; extra omne dubium eſt, quòd ſubtilior ſeminis muliebris portio aut potiùs, ſi lubet, ſeminales vapores & exhalationes præcipuæ menſtrui profluvii cauſæ ſint, atq; ex conſequenti temperamentum muliebre, ſanguinis nimia abundantia, planetarum influxus & revolutio, aliæq; ſimiles rationes, quæ cõmuniter huic periodico profluvio tamquam illius cauſæ adſcribuntur, minuis univerſales & remotæ ſint, quàm ut ad illius augmentum accelerationem vel redartationem aliquid contribuant.

21. Ex ſupradictis quilibet facilè percipere poterit, undè menſtrui fluxûs ſuppresſio, undè nimium illius profluvium & ceſſatio oriatur, quibusvè medicamentis illi procurandi aut ſiſtendi ſint. Quantum ad illius quantitatem attinet, non debet quantitatem octodecim aut viginti unicarum excedere.

22. Hæc autem quantitas apud omnes mulieres non eſt æqualis, nam quædam intra longũ temporis ſpatium parum omittunt, aliæ contrà intrà breve tempus multum, conſequenter nihil certi poteſt quoad quantitatem, vel quoad tempus, quod illud effluendo perduret, determinare; ſiquidem & ſanitas & infirmitas, muliebreque temperamentum, victûs ratio, labores, & ſolicitudines, clima aëris, temperies, aliaq; permulta, incertitudinem atque diverſitatem in hoc efflvii genere inducunt. &c.

DECLA-

Declaratio Dissertationis
AD MAGNIFICUM DOMINUM PRÆSIDEM
De Periodico fœminarum Profluvio.

QUotidiana experientia docet, muliebrem ſexum tamdiu menſtruam non pati purgationem, quamdiu necdum apta eſt ad generationem quod comuniter circa decimum quartum ætatis annum contingere ſolet quo ſimul ac vis prolifica interit, etiam una ceſſat, nempè comuniter poſt ſeptem annorum ſeptenarium, & hæc menſtrua purgatio præter communes mutationes, quas aſſecutâ generandi aptitudine cum viris habet, hæc ipſi eſt propria. Hæc cum quotidianâ experientia conſtent, ulteriori non indigent probatione.

Ex his deducitur Imprimis; Muliebris naturæ requiri vigoris ſtatus, Ovarii, cæterarumque partium generationi deſervientium firmitas & perfectio, ſeminiſque maturitas, & abundantia priusquam menſtruo profluvio prima vice purgentur fœminæ, alias eâ adhuc imbecilli exiſtente, aut illis deficientibus, menſes non patietur.

Secundo, quia ante prædictam ætatem totum alimentum ad corporis membra augenda & perficienda eſt neceſſarium, vix chyli modica aut nulla portio ſupereſt ad ſemen generandum donec corroboratis membris eoque munere peracto chyli ſanguine permixti ſuperfluum, ad ſeminis generationem ordinetur.

Tertio, eo autem maturo, atq; temporis morâ inſuis vaſis excocto, ſalino ſulphureis, maximeq; activis particulis impraegnatur, quarum vi intumeſcit, atq; in venis præparantibus & hypogaſtricis redundat, undè circulationis lege, eo accedente ſanguine, cum eo chyloſis particulis ſeminis generationi deſtinatis & indigeſtis tunc abundanti comiſcetur & in gyrum fertur, haeq; permixtione & circulatione ſanguinis maſſam per ſe facilè fermentibilem commovet, & ad profluvium menſtruum provocat. Neq; citius id peragitur niſi hæ præceſſerint diſpoſitiones.

Quarto, ex his clarè conſtat â natura ſtatutum requiri tempus, quo ſemen generationi idoneum procreetur, & illo non præhabito, non fieri menſtruam purgationem.

Quinto, patet etiam ſeminales particulas, utpotè ſpirituoſas, ac maximè activas vim habere ſanguinis maſſam ſecum permixtam comovendi & fermentandi, cum id tunc prius, & non antè contingat quam dum ſemen generationi idoneum effectum eſt. Ex effectu enim clarè dignoſcitur cauſa, neq; alia aſſignari poteſt.

Ad hæc autem quæ Tua Magnificentia doctè & acutè objicit nimirum: Quamvis autem particulas aliquas ſeminales ſpirituoſas & activas ſanguini commiſceri, cumq; eo circulari, negari nequeat, cum tamen eædem continuo in ſanguinem deponantur, nunquam otioſæ eſſe poterunt, & fermentandi vel commovendi aliquam vim ſi habeant, perpetuam etiam in ſanguine fermentationem & commotionem excitare deberent, ac conſequenter perpetuus per uteri vaſa ejus effluxus contingeret. Adhæc ſic reſpondeo; Certum & indubitatum eſt ex ſupra dictis ſeminale fermentum vim ſanguinem commovendi habere, ſed exinde non ſequitur quod quælibet ejusdem minima portio id efficere valeat, ſed requiritur debita fermenti cum totâ ſanguinis maſsâ portio, uti fuſius infra demonſtrabo. Deinde nullum eſt dubium, quin reſeratis ſanguinis uteri vaſis & effluentibus menſibus, ſuperfluum quoque ſemen & indigeſtum quo tunc ſanguis abundat, aut invaſis præparantibus aliquomodo jam excoctum, aut alibi ſtagnat, una cum illis efflui. Quod inde patet cum illud ſit ſanguinis commotionis menſtruæ cauſa, natura ſe quoq; ab illa tanquam tumultuoſo hoſpite liberare contendit, ne ſanguinem in perpetua commotione contineat, quod facilè aſſequitur per menſium fluxum; nam uteri vaſis reſeratis, unâ cum ſanguine effluit, quod Ariſtotelis authoritate confirmari poteſt, qui in Lib. I. de Animal. Cap. XIX. & XX. & iterum Lib. IV Cap. I. & Cap. V. ſic ait: Menſtruum in fœminis ſimile eſt ſpermati maris, nec aliud quam ſperma indigeſtum, ſed non eſt conveniens generationi,

quod

quod ſi fuerit ſperma, non erit monſtruum, & è converſo: Superfluo autem ſeminali fermento, una cum ſanguine ejecto, tantundem mox generari, quantum effluxit, nemo aſſeret: Statutum ergo â naturâ requiritur temporis ſpatium, donec tanta copia generari poſſit ut in ſanguininem redundet: Quando autem id contingit, iterum ad exitum moliendum, â naturâ ordinatur, & ſic ſuam ſervat periodum.

Quomodo autem id facilè fiat explicandum reſtat: Conſtat ex peritis Anatomiæ Profeſſoribus, maximè Graffio, Swamerdamo aliisque, venas arteriasq; ſpermaticas præparantes, quarum propagines non ſolum ad ovarium, ſed & ad tubas, aliasque partes generationi deſervientes per anaſtomoſim unitas eſſe hypogaſtricis, & viciſſim hypogaſtricarum propagines ad venas arteriasque ſpermaticas exſpatiari, ſibique mutuo uniri, unde diſtentis hypogaſtricis venis per ſanguinis â ſeminali fermento concitati affluxum, iisdem dilatatis & reſeratis earundem orificiis, ſanguis propinquior mox effluit, quem promptè per continuationem alius ei conjunctus tam ex venis hypogaſtricis quam ex præparantibus, aliisque iisdem conjunctis una cum ſeminali materia fluida in iis contenta ſubſequitur & effluit, donec pacato ſanguine, oſtiolisque clauſis, profluvium ceſſet: Ceſſat autem eo modo quo videmus in liquorum diverſorum fermentatione, qui partibus aliquibus ex vaſe ejectis aut ſubactis, ſtatim cæteræ in vaſe contentæ pacate perſiſtunt. Quod autem non quælibet ſeminalis fermenti portio ſanguini permixta ſufficiens ſit ad illum admovendum, & menſtruum profluvium procurandum, ex prioribus rationibus ſatis ſufficientèrque conſtat: Nam nemo aſſeret quod in primâ menſtruâ alicujus puellæ purgatione effluxus cauſa ſit ſubitò & inſtantaneè exorta, ſed ſicut ſenſim aliqua corporis membra perficiuntur & corroborantur, ita etiam ſeminalia vaſa, ſemenque ipſum ſuam per diutinam digeſtionem aſſequitur perfectionem, quâ habitâ, & in vaſe redundante prædictos fermentationis cauſat effectus. Deinde in mechanicis patet, quod non

quælibet fermenti portio ſit ſufficiens ad magnæ quantitatis maſſam fermentandam, ſed juxta maſſæ vel liquoris quantitatem, talem quoque proportionaliter requiri fermenti portionem; Quæ ſi excedat, citius, ſin autem deficiat, tardius fermentationem promovebit: quæ etiam muliebrium profluviorum accelerationis, aut retardationis eſt cauſa. Hæc ſcripſi Magnifico Dn. Præſidi.

Tibi autem Viro Magnifico pro Coronide cum Philoſopho ſic reſpondeo. Ex ſpeculatione effectus, devenitur in cognitionem cauſæ! ſit ergo effectus ſanguis menſtruus: hic incipit in puellis puberibus, ceſſat poſt conceptionem, duratque hæc ceſſatio donec ablactetur infans, neque reperitur amplius in fœminis ſeniculis. Sanguinis menſtruus ubi fit, contingit menſibus ſingulis, nō tamen certâ die, ſed in hac fœminâ tali, & in alterâ, alia die menſis.

Quid ergo Cauſa eſt hujus menſtrui S. antequam reſpondeam ſuppono

Primo. Sanguinem chyloſum eſſe nutrimentum omnium partium corporis, ut hæ creſcant & conſerventur.

Secundo. Ex ſanguine iſto chyloſo, dum per arterias defertur ad partes genitales, ibidem creſcere & perfici genitalia, ſimulque his perfectis, generari ſemen tum muliebre, tum virile.

Tertio. His genitalibus exſtructis & ſemine perfecto, aliquas particulas ſeminis tandem abundare.

Quarto. Sicut per arterias ſanguis chyloſus ad partes genitales defertur, ita per venas particulas illas ſeminales referri, ſicq; maſſæ ſanguineæ commiſceri.

Quinto. Has particulas ſpirituoſas activas toti maſſæ ſanguineæ commiſceri, & cum eo circulari.

Sexto. Particulas has ſeminales, naturæ ſuæ eſſe Salino-ſulphureas.

Septimo. Illas particulas ſeminales Salino-ſulphureas poſtquam per venas referuntur & maſſæ ſanguineæ ſucceſſivè commis-

miſcentur, blando & lento ſuo motu ſanguinem ad fermentationem facilè commutare poſſe; ut non prius, quam ſanguis ille totus impragnatus fuerit, quod tempus quoddam requirit, ut particulæ illæ ſalino-ſulphureæ primo ſanguinem tantum diſponant ad fermentationem, donec tractu temporis æqulibrio transgresſo, ipſæmet fermentationem cauſent.

Octavo. Hanc fermentationem poſſe & eſſe ita vehementem, ut ſanguinem eousque extendat, quod hic exitum circa partes genitales potius, utpotè ad hunc finem aptiores & propriè â naturâ deſtinatas quærere debeat, ut ſic remanenti ſanguini locus maneat ſufficiens, reddiq; poſſit pacatus, donec tractu temporis diſpoſitivè & completè â particulis ſeminalibus per venas relatis, & ſuccedentibus denuo imprægnetur & imprægnatus fermentare inceperit, iterumq; ſuum exitum quæſierit. His ſuppoſitis

Reſpondeo: Immediatam cauſam menſtrui eſſe fermentationem dictam; Mediatam verò illas particulas ſeminales per venas relatas naturæ ſuæ ſalino-ſulphureas: Probatur, quod puellæ impuberes menſtruum non patiantur, eſt, quia particulas ſeminales per venas deferendas nondum habent, utpotè vel genitalium ſtructurâ, vel ſemine, nondum perfectis. Quod puellæ puberes ante conceptionem menſtruum patiantur, eſt, quia ſufficienti jam ſtructurâ genitalium, inque genitalibus ſemine perfecto ſuperfluæ particulæ ſeminales ſpatium in genitalibus non habentes, per venas autem circulationis lege refluentes, fermentationem in maſſâ ſanguineâ cauſant, & fermentatio menſtruum. Quod puellæ puberes poſt conceptionem & antè ablactationem infantis non patiantur menſtruum, eſt, quia particulas illas ſuperfluas ſeminales ad fœtum in utero creſcendum ac nutriendum vel ad lac in uberibus generandum pro infantis extra uterum nutrimento transmittere debet. Quod ſeniculæ mulierculæ non moleſtentur menſtruali fluxu, eſt, quia cum tantus ſanguis Chyloſus, ſicut dum puberes erant, amplius non deferatur, ſeminisque

que organa ob defectum nutritionis marceſcere incipiant, ſic quoque tantum ſeminis generari non poſſe, ut abundet, & aliquid ex hoc ſemine per venas referri poſſet.

Obii: Particulæ illæ ſalino-ſulphureæ ſi virtutem fermentandi habent, continuam habere deberent, cum continuo deponantur ad ſangninem; Reſpond. nego illatum, & dico, ſi virtutem fermentandi in ſanguine habent, illam ſuo modo habent, ut ſcilicet prius ſanguinem diſponant, & tractu temporis eundem completè imprægnent, & tandem ipſam fermentationem efficiant, hæcque menſtruum. Patet in febribus quotidianis, Tertianis & quartanis, ubi malignæ qualitates primo disponuntur lentè deindè magis & magis, donec æquilibriam excedant, & tandem paroxiſmum cauſent, quo finito, qualitatibus illis lasſatis, & quibusdam abeuntibus, lentè ſe iterum recolligunt, & per novas ſuccedentes reſtaurantur. Sicq; novum paroxiſmum lentè diſponunt, dein magis & magis ad æquilibrium accedunt, hocque transgrediuntur, & ipſum novum paroxiſmum cauſant.

INDEX EPHEMERIDUM

Academiæ Leopoldino-Cæſareæ Naturæ Curioſorum.

Decuriæ III. Anni IV.

A.

A*Bortus* Epidemici 128. App.
cum Mola 180
Abſceſſus Lumbaris à Lapſu 171
interni in puella mortis cauſa 161
Umbilici poſt variolas 188
ex inteſtinorum læſione rariore 266
Acidorum Uſus ſalubrior præ Alcalinis in Febr. Petech. Epidem. 89. App.
Acidulæ Svidnicenſes 188
Additionis & ſubtractionis Logarithmorum methodus 102
Aër an morbillorum Epidemiorum cauſa? 23
an Nitrum in ſe contineat 55. App.
Flante Euro ex ponderoſo levior redditur 84 App.
gravior tempore Eclypſeos ſolaris 71. App.
Aëris diſpoſitio in morbis Epidemicis 82. App.
Ægilopia ex variolis 3
Æſtas ſicca in Mutinenſi agro frumenti copiam innuit. 66 App.
Aetiti Geodi incluſa Ammonis Cornua 156. App.
Albardeola, minus quam tritici granum, inteſtinum

 cœ-

cœlum obtinet 110. App.
Alcyonium IV. Cœſalpini 145. App.
Galeni vocatur Culmo marinus 145. App.
Alexipharmaca Virtus Gloſſopetrarum 157
Algæ marinæ generatio 149. App.
Aloë an Viſci generationi inſervat 50. App.
Ammonis Cornua Altdorffina Ætiti Geodi incluſa 156. App.
Anaſſarca Tumoris ſpecies 102. App.
Anatome ApoſtemateHepatis defuncti 183
Empyematici 244
Hydrocephali 147
Iſchuria defuncti 149
Puellæ abſceſſibus interternis defunctæ 163
Ventriculi vitio defuncti 144
Angermanniæ Mons præruptus ſcula 43. App.
Anguillæ carent inteſtino cœco 108. App.
Annulus Catenæ dimidius per os pueri rejectus 63
Anthelminticum opium 151
Marrubii albi decoctum 53. 55
Anthiphatis generatio quomodo contingat 144. App.
Antrum Serpentum ſalutiferum 42
Aphonia inſolita in militibus 16
à vermibus in puero 125
Vomitorio curata 218
Apoplexia fortis cum Epilepſia feliciter curata 196
in ſene curata 198
Appetentia V. Pica.
Aquarum Lapſus XXXVI. pedum altitudinis Kengis 28. App.
Aqua primas horas noctium atque dierum divi ſit Scipio Naſica 24. App.
Aquila alba piſcatrix unicum rotundum inteſtinum cœcum habet 109. App.
regalis duo minima inteſtina cœca habet 109. App.
Aquila Piſci inteſtinum cœcum figura cylindriaca ineſt 109. App.
Arenæ per ſilvum Nephriticæ excretæ 227
Aromatum nimia Appetentia in fœmina vermibus referta 38
Arteria Iliaca per trium pollicum latitudine oſſia 146
Arteriæ pulſus jejuni LXXII. Saturi LXXVI. uni minuto ſv. LX. ſecundis reſpondent 21. App.
Arthritis vaga ex vino per Lithargyrum dulci 81
ex fixa lethalis 149. 150
Arthri-

Arthritides vagæ ſcorbuticæ deſcriptiones Mollenbroccianæ Synopſis 172. App.
Aſcites Urinæ profluvio ſanata 165
Aſelli CLXII. per os pueri rejecti 58
Aſellus per pilulas Wildeganſianas rejecti 55
per vomitum excretus 52
Aſparagus Urinam graveolentem reddit 33
Aſthma convulſivum ſcorbuticum ſublatum 73
per vinum Lithargyrio dulcificatum 81
in morbillis epidemiis 26
à vermibus 41
Atheroma tumoris ſpecies cum folliculo 183. App.
Atmoſphæra hæterogeneis particulis referta 83. App.
Avis viſcivoræ viſcum progenerant 50. App.
non omnes duobus inteſtinis cœcis gaudent 109. App.
Auguſtana conſtitutio Epidemica Ao. 1696. 115. App.
Aurantium marinum 145. App.
Aurata Piſcis IV. inteſtinis cœcis gaudet 108. App.
Aurium Tinnitus mictione ſublata 30
Auſter morborum peſtilentiarum parens 83. App.
Acrem ex ponderoſe leviorem reddit 84. App.
Auſtralis plaga febri Mutinenſi Epidemica maxime infeſtata 83. App.

B.

Barba Jovis copioſè creſcit in Inſula Lio 150. App.
Berolinenſis conſtitutio Epidemica Anno 1696. 121. App.
Biſmuthum ingreditur nonnulla Vina ſulphurata 194
Bivalvium conchitarum geneſis quomodo fiat 163. 164. App.
Borealis Lapponiæ itinera hyeme tantum fieri debent 28. App.
Borealiora itenera figuræ Telluris inquiſitioni anſam dant 46. App.
Borealium regionum declinatio Magnetis 24. App.
46. App.
Segetes brevi tempore matureſcunt 40. App.
homines longævi 40. App.
Botnici maris Inſulas frigidiores terra continenti 41. App.
Brachii immenſus tumor C.C. librarum in puella Senenſi 180. App.
Bufones aliquot per os pueri excluſi 61
Burſa marina Bauhini 145. App.

Butleri Lapis ex quibus conſtet 241. ſeqq.
ab impoſtore Mazierio quodam Italo divenditus 243
Bydge Parœcia omnium Nordlandicarum antiquisſima 42. App.

C.

Calculi veſicæ extemporanea generatio 152
ſignum pathognomonicum 5
muris imaginem referentes 89
mediante ſectione feliciter extracti 266
Calculus infantem repræſentans 89
Calculus pyriformis meatum urinarium obſtruens 230
Cancroſa hypocele curata 137
Canes vivi recenterque diſſecti vulnus periculoſum curant 9. 10
diſſect. quibus ſplen exſectum 99. App.
Canina fames in Mendico 175
Canis Cerebri efficacia in Mania 256
Cantatrix Epileptica 154
Cantharus Piſcis tria inteſtina cœca habet 108. App.
Capillorum glomus per vomitum rejectuus 64
Capitis magnum vulnus ſine magnis ſymptomatibus 135
Carduibenedicti à Dn. D. Petri deſcripti ſynopſis 168
Caſei larga doſi dyſenterica curata 153
Catenæ annulus dimidius per vomitum rejectus 63
Catarrhalis gonorrhæa 90
Centrina Rondeletii inteſtinum cœcum inſtar parvæ peræ habet 109. App.
Cephalalgia ſporadica ex neglectis variolis 3
ex odore cyani & ocymi 7
cauſa amiſſi odoratus 8
ex vino Lithargyrio dulcificato 81
Cephalalgia ex Teredinibus aurem ingreſſis. 124
Ceraſorum nuclei abdomen rumpunt. 20
Cerebri canis efficacia in Mania. 256
Cerebellum totum induratum in hydrocephalo 148
Cereviſia è mamma excreta 166. ſ.
Cervini pori quomodo generentur 148. App.
Chamomillæ Romanæ oleum præſentiſſimum in tumore ſcroti remedium 221
Chelidonium an ab Hirundinibus repertum 111. App.
Chinæ Chinæ uſus nullus in Febri petechiali Epidemica Mutinenſi 94
Cippus Italiæ Rex Cornutus 152

Citri arbuſcul. in malo citreo 66
Clamans & Saltans Epileptica. 154
Clavus quibus calceorum Soleæ firmantur, per os rejectus 63.64
Clepſydræ & *Umbræ* Veteribus inſerviebant diſtinctioni Temporum 24. App.
Clitoridis variæ protuberantiæ 232
Clyſterum Uſus in Hydrope 136
Cœcus quinq; Filiorum cœcorum Parens 154
Cochleariæ Curioſæ à Mœllenbroccio deſcriptæ Synopſis 170. App.
Colici dolores ex Vino Lithargyrio dulcificato 81. 195
Colli glandula Lunatica 174
Columbarum Inteſtinum Cœcum differt, ab inteſtino cœco pullorum gallinaceorum 108. App.
Cometæ corpora mundo coævа 118
Concentratio Sanguinis Venæ S. poſtulat 160
Conceptio Tubaria 168
Conchites unde obtinuerit nomen 154. App.
 dividuntur in univalves & bivalves 155. 163. App.
 ex materia ochracea 156. App.
 quomodo generentur 161. App.
 contortus quomodo generetur 164. App.
Condenſatio ſanguinis Venæ ſectionem poſtulat 160
Conſtitutio Epidemica Auguſtana A. 1696. 115. App.
Conſtitutio Epidemica Berolinenſis A. 1696. 121. App.
 Hildeſienſis A. 1696. 127. App.
 Mutinenſis A. 1692. 64. App.
 A. 1693. 65. App.
 A. 1694. 67. App.
Convulſio quomodo fiat 195. App.
Convulſiones ex Vino Lithargyro dulcificato 81
 ad certos Horologii pulſus 108
Corallii albi & rubri productio 149 App.
Corallinum nigrum Dioſcoridis vid. Anthipathes.
Coralinæ quomodo generentur 148. 149. App.
Coraloidei pori quomodo generentur 148. App.
Cordis Tetanus 160
Cornutus Cippus Rex Italiæ 152
 Puellus cum Labiis Leporinis ibid.
Cornua Ammonis Aëtiti Geodi incluſa 156. App.
Coronæ ſerpentum non fabuloſæ 48
 in Nido ſerpentem repertæ 50
Corpora quædam gravia in fluido leviori aſcendunt 57. App.
Corilinus Fungus floridus 238

Cretæ Appetitus in ſexagenaria 36
Cubi duplicationis Methodus ope circini ſolius 95
per regulas rect-angulares 101
Cucurbitularum egregius Uſus in Febre petechiali Epidemica 76 App. 89. 90. App.
Cultri duo ſine Manubriis per Vomitur rejecti 64
Cutis ſtatus naturalis & præternaturalis 194. App.
Cyani moſchati odor Cephalalgiæ cauſa 7

D.

D*Entis* inepta evulſio horrendos Epulidis cauſa 140
Diſtorſio Manus Vomitus cauſa 155
Dolor immanis occipitis ſanatus 110
Dormiens ad interrogata apte reſpondens 74
Dorſi rregionisque Lumbaris laſſitudo petechialis febris Epidemicæ ſignum 72. App.
Draco marinus Piſcis ſeptem inteſtina cœca habet 108. App.
Dulcificatio Vini cydi per Lithargyrium 77. 194. 208
Duplicationis Cubi methodus ope circini ſolius 95
methodus per regulas rectangulares 101
Dyſenteria larga caſei doſi curata 152
Dyſenteria uvis immaturis recentibus ſuperata ibid.
indolens non lethalis 203
Epidemicæ cura 215
Dyſenterici doloris ridiculum lenimen 132

E.

E*Chini marini* generatio 149. App.
Engerling Vermis in Saxo repertus 206
Ens veneris videtur potius eſſe Ens Martis 240
Epicurus nullum habuit magiſtrum 9 App.
Epilepſia deſperata cum Apoplexici fortis curata 196
Epilepſia Evporiſton Valeriana 117
Epileptica Cantatrix 154
ſaltans & clamans ibid.
ridens ibid.
Epulidis horrendi productio à dentis inepta evulſione 140
Erinaceus deſtituitur Inteſtino cœco 110. App.
Erucæ XLII. per Vomitum rejectæ 59
Eryſipelas rarum faciem 177
Eſſentia mumiæ Clauderiana cachecticam diatheſin levat 140
Eva ob Eſum fructus ex arbore vetitu gonorrhæa affectu 223
Evnuchus natura talis 87
Experimenta circa Lithargyrii Vinum dulcificantis noxus 195

F.

Fabluna Urbs vetuſtiſſima ubi ditisſima æris fadina 44. App.
Fames canina in Mendico 175
Febres malignæ gloſſopetris curantur 157
Febris Petechialis Epidemica in Mutinenſi agro 70. App.
Signum 72. App.
Cauſæ 84.87. App.
Symptomata 72. ſeq. App.
melioris conſtitutionis hominibus funeſta 236
Febris putrida ex vino per Lithargyrum dulcificato 81
Febris quartana uvarum larga asſumptione curata 152
Febris ſcarlatina Epidemica 116. App.
Fœtus ex demortui matris utero citra ullum ſubſidium prorumpit 178.251
in utero triplex homicidium committit 253
mortui osſicula XIII. Annos in utero relicta muliere interim bis pariente 184
Forſiculæ (Ohrhöllerer) binæ per os pueri rejectæ 58
Formicis majoribus ſimiles vermes per vomitum rejecti 59
Frigidiores Inſulæ cœteris regionibus ſub eodem climate ſitis 41. App.
Frumenti copiam æſtas ſicca in Mutinenſi agro ſuppeditat 66. App.
Fucorum marinorum generatio 149. App.
Fungi in uni verſo corpore ex neglectis variolis 3
Fungorum veneno Gloſſopetra reſiſtit 157
generationi unctuoſitas inſervit 143. App.
principium an Nitrum 143. App.
Fungus floridus Corylinus 238

G.

Gangræna in pede curata 92. ſeq.
curatur Tinct. Bezoardica Michaelis 93
Gemelli ſeptennium in Matris ventre incorrupti 17
Gemellorum unus in mortuæ matris orificio uteri hærens, alter per latus ſibi exitur quærens 251
Genitale marinum Geſneri 145. App.
Gibba Telluris figura 47. App.
Gladii particula anni unius ſpatio in thoracis cavitate detentà, tandem extracta 155
Glandula colli Lunaris 174
Glans Penis ſpongioſæ molis urethræ continuatio 87
Globulus plumbeus per trienni in corpore detentus tandem extractus 155

Gloſſopetræ Virtus Alexipharmaca 157
in Lue venerea ibid.
contra fungorum venena ib.
contra Epilepſiam, Apoplexiam, vertiginem ib.
Gonorrhæa Catarrhalis 90
Gravia quædam corpora in fluido leviori deſcendunt 57. App.
Grotta delle Serpi. 44

H.

HÆmorrhoides per Vomitum rejectæ 217
fluentes in natu minoribus 10. 11.
& menſes in fœminis 131
ſuppreſſæ per Roob bacc. Sorb. Aucupariæ provocantur ib.
cœcæ cur furentes dictæ 217
Hæmorrhagiam Pix in vino malvatico exhibita ſiſtit 111. 113
Hectica ex neglectis variolis 2
Hepatis regio tumens cum ſpasmodico motu 106
Apoſtemate defuncti Anatome 183
Lobus in cane exſectus 105. 106. App.
Hepar Ranarum curat Epilepſiam 162
Herniæ inguinalis cura per abſceſſum 18. 19
Herniæ ex forti mammillarum ſuctione 225
Hernoëſandia Urbs & ſeminarium juventutis Nordlandicæ 43. App.
Homicidium triplex à fœtu in utero commiſſum 254
Hores noctium atque dierum primus Scipio Naſica Aqua diviſit 24. App.
Horarum differentia in duobus diverſis locis æqualis eſſe debet differentiæ longitudinum inter eadem 22. App.
Horologii certi pulſus convulſionum Comes 108
Horologia monſtrant meridianum loci in quo ſumus non illius quò tendimus 20 App.
Horologiorum conſtruendorum rationem primus Vitruvius ſub Auguſto docuit 24. App.
Humor Aqueus ex vulnere effluens naturæ ope reſtitutus 112. Append.
Hydrocephali Anatome 147
Hydrocephalus infans 238
Hydropis Levamen per Clyſteres 136
Cura Urinæ profluvio excitato 165
per paracentheſin curatio 260
Hyeme Itinera fieri debent in Laponiam Septentrionalem 28 App.
Hypopyo laborantes ex Variolis 4
Hyſteron proteron Botanicum 47

I. *Iliaca*

I.

Iliaca paſſio ex Eſu ribium 199
pyrorum nimio eſu 201
Impotens & ſtupidus 181
Infantum V. partus 166
Infans ſtante pene natus 222
hydrocephalus 238
Inguinis Tumor ex quo globulus plumbeus triennis in corpore hærens extractus 155
Inocciduus Sol à Rege Sveciæ obſervatus 13. App.
Inſectorum Vomitus horrendus 51
Inſecta CCL. per os ſenſim rejecta 66
Inſulæ nonnullæ cœteris regionibus ſub eodem climate jacentibus frigidiores 41. App.
Inteſtinorum perforationes ſponte curatæ 19. 20.
Inteſtini læſio rarior abſceſſus cauſa 266
Inteſtini cœci portio exſecta cane ſuperſtite 106. App.
in pullo gallinaceo 107 App.
diverſitas in pullis gallinaceis & columbis 108. App.
Inteſtina cœca plurima in nonnullis piſcibus ibid.
Inteſtino cœco deſtituuntur nonulla ex quadrupedum genere 110. App.
Inteſtinum cœcum an flatuum receptaculum 110. App.
Inteſtinum Colon XI. Lapidibus ovi gallinacei magnitudine repletum 231
Iſchuria defuncti Anatome 149
Juniperini vini oleique abuſus Maniam producit 202

K.

Kängis in Botnia ubi ferri cuprique fodinæ 27. App.
ſitus & latitudo 28. App.

L.

Lacertæ pinguicula per os pueri rejecta 61
Lacertæ XXI. per os Pueri excluſæ 58
Lac ebutyratum quidam ad XXXII. libras medicas intra horæ quadrantem deglutiit 176
Lac Virginis 17 Annorum 216
Vetulæ 66. Annorum 216
Lacte præbito ſymptomata à vermibus illata leniora 53.
Lactucam crudam devorans 175
Lapilli à Phthiſico per tuſſim rejecti 228
Lapis Mægaricus qualis 155. App.
Erucam includens 205
Butleri ab impoſtero Italo venditus 243
Lapidis figurati Matrix an ante vel poſt productionem formata 162. App.
Lapides XI. magnitudine ovi gallinacei in colo equi 231

Pica piperis in chlorotica 37
Cretæ in ſexagenaria 36
Picus vix unico inteſtino cœco prædıtus 109. App.
Piedra di Cobra ejusque virtus alexipharmaca 43
Pinna marina Geſneri 145. App.
Piperis pica in Chlorotica 37
Piſces non omnes Inteſtino cœco deſtituuntur 108. App.
nonnulli plurima habent Inteſtina cœca ibid.
Piſcis marinus monſtroſus 76
vivus deglutitus, vivus per vomitum rejectus 133
St. Petri plurima Inteſtina cœca habet 109. App.
Pithea Urbs Bothniæ incendio deleta 41. App.
Pix qua dolia picantur, in vino malvatico exhibita ſiſtit hæmorrhagiam 111. 113
Planetarum motum geocentricum calculandi breviſſima methodus 105
Pleuritis cũ purpura lethalis 114. ſ.
Plumbæus globulus per triennium in corpore detentus tandem extractus 155
Pluviali avi ſunt Inteſtina cœca III digitos transverſos longa 110. App.
Pneumatica altera Naturalis Philoſophiæ pars quomodo à Medico tractanda 139. App.
Podices Aurei Philiſtæorum ob hæmorrhoides cœcos 217
Podice percuſſo penis cum Teſtibus in Abdomine latens prodit 219
Porcini dentes pro ſerpentum Coronis venditi 59
Pori coralloidet quomodo generentur 148. App.
cervini generatio ibid.
Potta marina ſpecies Urticæ marinæ 145. App.
Profluviũ periodicum fœminarum. vid. Menſtruus fluxus.
Prunorum Damaſcenorum Uſus Urinæ nigræ cauſa 33
Pudendum regale Fab. Columnæ. 145. 149. App.
Pulmo marinus vocatur Alcyonium IV. Galeni 145. App.
Pulmonis marini Anatome 146. app.
Pulſus arteriæ Jejuni LXXII. Saturi LXXVI. uni minuto ſive LX. ſecundis reſpondent 22. App.
ſenè obliteratus in Juvene jam IV. ante obitum diebus 74. App.
Purgans intempeſtivè aſſumptum mortis cauſa 13
vehemens cum voluptate ſemper aſſumptum 36. 37
in febris petechialis initio feliciter exhibitum 78 & 93. App.
Purpura cum pleuritide lethalis 114. ſeqq.
Pyrites metallaris radios ex Centro verſus peripheriam protrudens 161

Pyrus ſylveſtris è fructibus flores emittens 47
è pyro fructu, ſive folia ex fructu 235
Pyrorum Eſus nimius Iliacas paſſionem producit 201
Pyriformis calculus meatum Urinarium occludit 230

Q.

QUartana febris larga Uvarum aſſumptione curata 152
Quinque filiorum partus 166

R.

RAnæ IV. per os pueri excluſæ 60
Ranarum Hepar drachmatim ſumptum Epilepſiam curat 162
Rangiferi pelles culcitrarum vices ſupplent 27
Raphanus Vermibus inimicus 56
Rarefactio ſanguinis Venæſectionem poſtulat 160
Raucedo nimia in Morbillis Epidemiis 28
Refractio Solis adumbrata 33. App.
Refractionem diverſa natura 34. Ap.
Refractionum diverſitas vaporum majores vel minores efficit 35. App.
Regis Sueciæ Caroli XI. Laus 13. 45 App.
Obſervatio de Sole inocciduo 13. App.
Nummus in memoriam hujus Itineris & Obſervationis 16. App.
Ren dexter omni parenchymate deſtitutus in pus adinſtar Butyri ſciſſile 164
Renum alter ex Cane exſectus ipſo tamen per aliquot Menſes ſuperſtite 101. 102. App.
Renis ſiniſtri dimidium ſphacelo correptum Iſchuriæ cauſa 149
Rhabarbarologiæ à Dn. D. Tilingio elaboratæ ſynopſis 178
Ribium Eſus paſſionis Iliaçæ cauſa 199
Ridens Epileptica 154
Rigor omnium membrorum 249
Rubiga in mororum foliis ſterilitatis index 65. App.
totam ciſpadanam & transpadanam regionem infeſtans 66. App.
Febris Epidemicæ Mutinenſis cauſa procatarctica 84. App.
Ruta vermibus inimica 56

S.

SAcculi pinguedine repleti in brachii tumore 193. App.
Saliva an menſtrui univerſalis elaborationi inſerviat 223
corroſiva in Infante 224
Sal fixum ex Lepore Martio potentiſſimum Lithontripticon 229
Salis in Petrificationis negotio neceſſitas 159. App.
Spiritus dulcis vermes per Alvum pellit 38
Saltans & clamans Epileptica 154

Morbillorum cauſæ 22. 23
cura 29. 30
Mororum folia rubiginoſa ſterilitatis indicium 65. App.
Motacilla mirabile Lithontripticum 88
Motus ſpaſmodicus in Hepatis regione 106
Mulier bis parit oſſiculorum congerie fœtus mortui per XIII. annos relicta 184
Muſci aquatici ſpecierum generatio 148. App.
Mus domeſticus deſtituitur inteſtino cœco 110. App.
aquaticus admodum longum Inteſtinum cœcum habet 110. App.
Muſtela deſtituitur Inteſtino cœco 110. App.
Mutinenſis Conſtitutio Epidemica Anni 1692. 1693. 1694. 64. 65. ſeqq.

N.

Natta qualis tumoris ſpecies 183. App.
Adipo Aquoſa vel Aqueo-adipoſa 185 App.
Nattæ cura qualis 198. App.
Naves cur altius immergantur fluminibus quam Mari 58. App.
Nitri nihil in Aëre ineſt 55. App.
Nitrum an fungorum principium 143. App.
Nives pervetuſtæ plurium annorum in Lapponia 47. App.
rotundam Terræ figuram non tollunt 47. App.
Nottolæ aviculæ Inteſtinum cœcum IV. digitorum transverſorum 110. App.
Noxæ Vini Lithargyro dulcificati 77. 194. 208. 209
Nuces juglandes vermibus ſcatentes 206
Nummus Regis Sueciæ in Expeditionem Botnicam 16. App.

O.

Occaſum verſus progreſſuri, dies habent longiores illis qui in ortum proficiſcuntur 23. App.
Occipitis immanis dolor ſanatus 110
Oculi vulnerati in quadrupedibus ſolius naturæ ope reſtituti 112
conglutinati in fœtu ſpithamæ longitudine 181
Ocymi odor Cephalalgiæ cauſa 7
Odor violaceus Urinæ unde 34
teter mortis cauſa 190
Odoratus deperditus 7
ex caſu 8
ex partu difficili. ibid.
ex Cephalalgia & ozœna. 8. 9
per Vomitorium reſtitutus 9
Ohrhöllerer/ *Forficulæ binæ*, per Vomitum rejectæ 58
Ollulæ Medicamentariæ teſtes per vomitum rejectæ 64
Omenti Uteri, & Veſicæ lethalis concretio 14. 15
Oncorotalus IV. digitos longa Inteſtina

ſtina cœca habet 110. App.
Oologiæ curioſæ à Dn. D. Garmanno deſcriptæ ſynopſis 176. App.
Ophtalmia ex neglectis variolis 2
Opiatorum efficacia in Dyſenteria Epidemica 215
Opium anthelminticum 151
Opuntia an viſci generationi inſerviat 50. App.
Ortum verſus qui proficiſcuntur breviores dies habent, illis qui in occaſum iter faciunt 23. App.
Oſſiculorum congeries emortui Infantis XIII. annos in Utero hæret, muliere interim bis pariente 184
Ovorum teſtæ per Vomitum rejectæ 64
Ozœna ex Variolis 3
odoratus amiſſi cauſa 9

P.

PÆdarthrocace ex neglectis variolis 3
Palamitæ aliquot Centum inteſtina cœca habet 109. App.
Pancreas ex Cane 48. horas ſuperſtite extractum 114. App.
Pancreatis ductus diſtantia ab Inteſtino 113. App.
Pancreatis ductus unum canalem cum ductu felleo interdum conſtituit 114. App.
Panno calido fugati vermes 54
Papillæ mammarum ſerum fundentes 175
Paralytici ex variolis 3
Paraphymoſis ex neglectis variolis 2
Paræſes ex Vino per Lithargyrium dulcificato 81
Partus V. infantium 166
Pater ex Filio 46
Pavonis albi mira excluſio 263
Pelicani vera deſcriptio 247
Pello Tuguriolum ruſtici Finnici 27. App.
Penis cum teſtibus latens, podice percuſſo prodiens 219
erectio in Infante recens nato 221
in demortuis unde 222
Perdix alba inteſtina cœca palmo 1½ longiora habet 109. App.
Perſeus Piſcis tria inteſtina cœca habet 108. App.
Peruviani Corticis Uſus in Febri petechiali Epidemica haud proficuus 94. App.
Peſti cur ſenes minus obnoxii 88. App.
Petechialis Febris Epidemicæ Mutinenſis Signa & ſymptomata 70. ſeq. App.
Cauſæ 84. 87. App.
St. Petri Piſcis plurima Inteſtina cœca habet 109. App.
Phoſphorus omnibus Plantis ineſt 68
ex Urina deſtillatus, hominibus dolorem infert 68
Gaſſendi 69. ſeqq.
Phthiſis incruenta 131. App.
Phtiſicus Lapillos per tuſſim rejicit 228
Pica in ſexagenaria 36

Lapidum materia primo fluida & diſperſa 158. App.
Lapponiæ ſeptentionalis itinera hyeme fieri debent 28. App.
Lathyris ſemen Lithargyrii antidotum 85
Leporis Menſe Martio capti Sal fixum egregium Lithontripticum 229
Leporinus ſomnus in viro quodam 255
Liliorum cavallium ingens copia medias inter nives ac glaciei fruſta 27 App.
Lilium alborum odor animi deliquii cauſa 7
Lio Inſula plurimis marinis abundat 150. App.
Liquor ex lythargyro pro dulcificando vino 77
Lithargyrum dulcificat Vinum acidum aſt maximo bibentis damno 77. 194. 208
optimè inter Venena refertur 79
Internus Uſus noxius 79. 210
cani exhibitum qualia ſymptomata procrearit 195
Logarithmorum Additionis & ſubtractionis methodus 102
Longævi homines berealiorum locorum 40. App.
Longitudines locorum inventio optima beneficio Horologii penduli Hugenii 19. App.
Lucertolene Palamitæ ſpecies 109. App.
Lublea Urbs Botniæ 42. App.
incendio deleta 42. App.
Lumbaris regionis dorſique laſſitudo Febris petechialis Epidemicæ ſignum 72. App.
Abſceſſus à Lapſu 171
Lumbrici cum aliis inſectis per os excluſi 59
Luna an aliquod jus habeat in Epidemicos Affectus 70. App.
decreſcente cur magis ſæviat febris Epid. 93. App.
Lunaris Ecclypſis plurimis fatalis 70. App.
glandula colli 174
Luſus naturæ in lapide 188
Lympha & Serum quomodo differant 187. App.
Lymphatica Vaſa nimis quantum extenſa 193. App.

M.

MAculæ in Febri petechiali ab ipſo perioſtio initium ducunt 91. App.
Madreporæ Imperati generatio 148. 149. App.
Magnetes Lapponicæ Suecorum ſuperant 25. App.
Magnetis declinatio in regionibus borealioribus 4. App. 46. App.
Malignitatis cauſa in quo conſiſtat 85. App.
Mammæ papillis deſtitut 225

Mammæ cereviſiã fundentes 166
Vinum nigrum excernentes ibid.
virginis lac fundunt 226
vetulæ 66. annorum lac fundunt ibid.
Tumor à Vermibus 37. 38
Mammarum papillæ ſerum fundentes 175
Mania ex Vini Juniperini oleique abuſu 202
cerebro canis curata 256
Manus diſtorſio vomitus cauſa 155
Marina Geſneri 145
Marinarum Plantarum generatio quomodo fiat 144. App.
Marubii albi decoctum vermes & Aſellum per alvum pellit 53
Matrix Lapidis figurati an ante vel poſt productionem ſit formata 162. App.
Maziere Impoſtor Italus lapidem Butleri vendidit 243
Medicis antiquis quoque notum, quod hodierni per acidum & Alcali indigitant 86. App.
Megaricus Lapis qualis 155. App.
Melancholia in prægnante 75
Meliceris Tumoris ſpecies cum folliculo 188
Membrana Adipoſa qualis 191. App.
Membrorum omnium rigor. 249
Menſtruum univerſale an ex ſaliva ſperandum 223
Menſtruus fluxus IV. poſt mortem die 85. 86
& ſimul hæmorrhoidus in fœminis 131
Roob baccarum ſorbi Aucupariæ provocatur ibid.
Menſtrui fluxus cauſa ſunt vapores ſeminales 210. App.
fermentatio 220. App.
Mercurius cur in Barometro pluvioſo tempore deſcendat cum debuiſſet aſcendere. 54. App.
Methodus medendi ex Medici Judicio dependet 210
Mictione, Aurium Tinnitus ſublatus 30
Millepedes v. Aſellus.
Milleporæ generatio 148. App.
Milvus Piſcis XVI. inteſtina cœca habet 108. App.
Minuto uni ſive LX. ſecundis, LXXII. arteriæ pulſus jejuni, ſaturi LXXVI. reſp. 21. App.
Mixturæ ſimplicis Uſus egregius in Arthride vaga ſcorbutica 132 App.
Mola cum Abortu 180
non obſtante ſuccedit imprægnatio 181
cachexiam interdum innuit ibid.
Molæ variæ 181
Montes figuram rotundam Terræ non impediunt 47. App.
Morbilli Epidemici eorumque ſymptomata 21

Sangvinis rarefactio venæſectionem poſcit 190
concentratio & condenſatio venæſectionem poſtulat 160
Sapphiro mixta Topaſius 262
Sarcoma figura ferè orbiculari exciſum 150
qualis Tumoris ſpecies 182 App.
Sarcophia qualis Tumoris ſpecies 182 App.
Saturni Vitriolum noxas in Vino Lythargyriato parit 210
Satyrium Marinum vulgo Poтca marina 145 App.
Scipio Naſica primus Aqua diviſit horas noctium atque dierum. 24. App.
Scorpius major piſcis VIII. cœca inteſtina poſſidet 108 App.
Scorbutus Sileſiam infeſtans 190
Scula mons præruptus Angermanniæ ruinam minitans. 43 App.
Segetes in Zona frigida brevi tempore matureſcunt 40 App.
Senes cur Peſti minus obnoxii 88 App.
Serpentibus inteſtinum cœcum deeſt 110 App.
Serpentinus Lapis. vid. Piedra de Cobra.
Serpentum uſus in Cibis & Culinarius 43
Linctus & Suctio hydropis cura 44
Antrum Salutiferum v. Grotta delli ſerp.
coronæ non fabuloſæ 48
Serum & Lympha quomodo differant 187
Signum pathognomonicum veſicæ calculi 5
Singultuoſi Cadaver diſſectum ventriculum nigris notis ſparſum exhibet 74 App.
Sol an uſpiam vel ubique veris in locis cernatur dubium 32 App.
inocciduus obſervatus a Rege Sveciæ 13 App.
Solis refractio adumbrata 33 App.
Eclypſis agonizantem ægram reddit 71 App.
Aerem graviorem reddit 71 App.
Somni nocturni interruptio ab inſolitis 94 App.
Somnus Leporinus in viro quodam 255
Sonus mira in puella Symptomata producit 107
Sorbi Aucupariæ Roob Menſes & hæmorrhoides provocat 131
Spasmodicus motus in Hepatis regione 106
Splen ê canibus ex tractum ipſis ſuperſtitibus & ſanis 98 App.
Splenis uſus 98 App.
Spongia marina quomodo producatur 147. 449 App.
Squadrus Piſcis inteſtium cœcum inſtar falcis poſſidet 109 App.

Squillarum chelæ Coronis ſerpentum Anſam præbent 49. 51
Steatoma Tumoris ſpecies cum folliculo 183 App.
Stella mirabilis in collo Ceti 119
Stellæ fixæ XVII. olim in cœlo fulgidæ nunc extinctæ 120
Polares cur ſub æquatore non cernantur 48 App.
Marinæ generatio 149. App.
Stockholmiæ Longitudo in Mappis Geographicis diverſa 20 App.
Strumoſus Tumor eſt tantum in glandulis 183
Subtractionis & Additionis Logarithmorum methodus 102
Sveciæ Rex. V. Rex Sveciæ.
Sverdſio Dalecarlorum templum corona aurata â Rege Guſtavo exornatum, celebre 44 App.
Surda Surdorum filiorum mater. 154
Surdaſtri ex variolis 3
Suturæ duplices in puero hydrocephalico 147

T.

Tactus organon 194 App.
Talpa deſtituitur inteſtino cœco. 110 App.
Taxus deſtituitur inteſtino cœco. 110 App.
Telluris Figura in borealioribus regionibus inquirenda 46 App.
ovalis ejusque ratio 47 App.
figuram rotundam montes nihil morantur. 47 App.
Telluris figuræ rotundæ nives nil impedimenti ſunt. 48 App.
Tempora diſtinguendi veterum fuit per umbras & clepſydras. 24 App.
Teneſmus VI. Menſium 133
Teredines Aurem ingreſſæ Cephalalgiæ cauſa 124
Teredo per vomitum rejecta 59
Terræ Catechu Tincturæ cum Eſſ. opii maritatæ egregius in dyſenteria Epidemica uſus 216
Tetanus Cordis 160
Tinnitus Aurium mictione ſublatus 30
Tincturæ Bezoardicæ D. D. Mich. efficacia in Gangræna 93
Terræ Catechu cum Eſſ. opii uſus in Dyſenteria Epid. 216
Tonitru medio Aprilis vix unquam in Botnia auditur 41 App.
Topaſius mixta Sapphiro 262
Torneo Urbs Botniæ obſervatione Regia celebris 18. App.
Situs & Mercatura 18 App.
Elevatio Poli & Longitudo 19. 20 App.
Trepanatio periculoſa, raro utilis 131
Trigonometrici problematis ſolutio per Logarithmos 105

Trutta fluviatilis XXVII. inteſtina cœca habet 108 App.
Tubaria conceptio 108
Tumor Mammæ â vermibus 38 39
in hypochondrio â vermibus 39. 40
in Hepatis regione â motu ſpaſmodico 106
Inguinis ex quo globus plumbeus, triennium in corpore hærens extract9 155
Tumoris ſcroti Ol. Chamom. Rom. præſentisſimum remedium 221
Tumoris brachii ſtupendi, cauſa, productionis modus & Cura 180. ſeqq. App.
Turdorum excrementa an viſcorum generationi inſerviant 50 App.
Turturi ſunt Inteſtina cœca dimidii grani ſecalini 110. App.
Tuſſis ferina ex neglectis variolis. 2
in morbillis Epidemiis 25
Typocele cancroſa curata 137

V.

V*Aleriana* Epilepſiæ Evporiſton 117
Vaporarium Serpentum prope Romam V.
Antrum Serpentum vel Grotta delle Serpi
Vaporum denſitas vel raritas refractiones majores vel minores efficit 35
Variolarum reliquiæ 1
Variolæ Abſceſſum umbilici relinquunt 188
Vari V. Arthritis vaga ſcorbutica
Vaſa Lymphatica nimium quantum in brachii tumore extenſa 193. App.
Venæſectio in Aphonia feliciter inſtituta 17
Venæſectionis utilitas 158. 159
infelicitas in Febri petechiali Epidemica 76. 81. App.
felicitas in febri petechiali Epidemica 236
Ventriculi vitio defuncti Anatome 143 ſeq.
Vermes in omnibus corporis partibus reperti 4
in Urina humana 4. 5
in Rene Hiſpanici Ducis 5
per Anum excreti ibid.
per Alvum Uſu Spir. ſalis dulcis excreti 38
Tumoris Mamæ cauſa 38. 39
in hypochondrio cauſa 39. 40
Aſthmatis cauſa 41
Marrubium album non tolerant 55
nimius æſtus offendit ibid.
rutam vix tolerant 56
plures per os pueri rejecti 58
ſaltantes per vomitum rejecti 58
Aphoniæ in puero cauſa 125
Vermes in nucibus juglandibus 206

Ver-

Vermis in Saxo repertus 205
Veſicæ calculi ſignum pathognomonicum 5
mediante ſectione feliciter extracti 265
Uteri & *omenti* lethalis concretio 14.15
Veſicula fellis in canib⁹ exſecta 104
Veſicatoriorum utilitas 130
noxa in febri petechiali Epidemica 89. App.
Veſpertilio vix unico inteſtino cœco gaudet 109. App.
Ubnæ urbs Botniæ occidentalis 43. App.
Vini acidi dulcificatio per Lithargyrum 77.194.208 ſeq.
ſulphurati noxa 194
Vinum nigrum è mamma excretum 166
Lithargyriatum quomodo dignoſci poſſit 214
Violaceus Urinæ odor unde 34
Vipera os pueri ſubintrans & rurſus egrediens 62.64
in tres partes diſcerpta per vomitum rejecta 65
marina caret Inteſtino cœco 108. App.
Virgo tres ſucceſſive infantes lactans 227
Virginis 7. Annorum Lac. 226
Virgula metallica an naturalibus mediis accenſenda 129
Viſci ſtamina non apicem verſus, ſed verſus baſin erumpunt 52. App.
Viſcus an ex Turdorum excrementis generetur 49. App.
propagatur per aves viſcivoras 50. App.
in omnibus fruticibus produci per Artem poteſt 50. 51. App.
Vitrioli oleum dulcificationem Vini per Lithargyrium prodit 78
Vitriolum Saturni noxas in Vino Lithargyriato parit 210
Vitruvius primus ſub Auguſto horologiorum conſtruendorum rationem docuit 24. App.
Ulcus in manu ſalutare 114
intempeſtivè conſolidatur lethale 115
Umbilici Abſceſſus poſt variolas 188
Umbilicalia vaſa juſtò breviora 234.235
Umbræ & *clepſydræ* veteribus temporum diſtinctioni inſerviebant 24. App.
Unctuoſitas ſeminis loco eſt, in generatione Fungorum 143. App.
Undimia qualis Tumoris ſpecies 182. App.
Univalves Conchitæ quomodo generentur 164. ſeq. App.
Vomitorio hæmorrhoides rejectæ 217
aphonia curata 218
Vomitus ex diſtorſione manus 155
Upupa nec unica inteſtino cœco gaudet 109. App.
Uretra pollicem admittens 164

Urina nigra non ſemper pericu-
loſa 31
nigricans ab Eſu pomorum 33. ſeq.
ejuſque odor fœtidus ex Eſu Aſparagi 33
odor violaceus unde? 34
cui pinguedo innatat non ſemper ſignum hecticæ 34
putrefacta & deſtillata hominibus circa pudenda dolorem infert 68
viſcerum conſtitutionis fidus Index 69
ad profluvium irritata hydropis cura 165
Urinæ putrefactæ Vermes 4. 6
ſuppreſſio 257
Urticæ marinæ ſpecies Potta marina 145. App.
generatio 149. App.
Uterus divinæ virtutis particeps ſec. Galenum 197
Uteri, omenti & *Veſicæ lethalis* concretio 14. 15
Vulnus periculoſum Manus dextræ curatum 9
capitis magnum ſine magnis ſymptomatibus 135
Uvarum larga aſſumptione Febris quartana curata 152
Uvula eroſa ex neglectis variolis 3

Y.

Ydroſteatodes Tumor qualis 186. App.

Z.

Zonæ frigidæ ſegetes brevi tempore matureſcunt 40. App.
Zoophytorum generatio 147. ſeq. App.

NATURAL HISTORY